Yeshuât Den Pat Âlepŋe

The New Testament in the Selepet language of Papua New Guinea

Nupela Testamen long tokples Selepet long Niugini

Wycliffe

Yeshuât Den Pat Âlepŋe

The New Testament in the Selepet language of Papua New Guinea
[spl]

Translation by Wycliffe Bible Translators

© 1986 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Print publication, 1986 by The Bible Society of Papua New Guinea

Web version
© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.
http://www.Wycliffe.org

http://pngscriptures.org

http://www.ScriptureEarth.org

Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works)
http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0

Your are free to share — to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:

- **Attribution.** You must attribute the work to *Wycliffe Bible Translators* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- **Noncommercial.** You may not use this work for commercial purposes.
- **No Derivative Works.** You may not alter, transform, or build upon this work.
- **In addition,** you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice — For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait

Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license. Em i tok olsem **yu ken givim kopi long narepela manmeri.** Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long http://tokplesbaibel.org. Yu no ken kisim mani na salim dispela. **Yu mas givim nating.** Na tu, **yu no ken senisim Tok.**

Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa.

Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken **askim mipela.**

Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long

http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0.

Sapos yu gat askim long dispela, **plis askim mipela.**

Ekap yukât biwiŋan

Mataio Yesuhât Den Pat Âlepŋe Mataioŋe kulemguop.
Mataio . . . . . Mt 5

Mareko Yesuhât Den Pat Âlepŋe Marekoŋe kulemguop.
Mareko . . . . . Mk 98

Luka Yesuhât Den Pat Âlepŋe Lukaŋe kulemguop.
Luka . . . . . Lk 155

Yoane Yesuhât Den Pat Âlepŋe Yoaneŋe kulemguop.
Yoane . . . . . Yn 247

Aposolo yeŋgât den pat
Aposolo . . . . . Ap 309

Roma Pauloŋe Roma yeŋgât ekap kulemgum katyiŋgiop.
Roma . . . . . Rm 388

1 Korinti Pauloŋe Korinti yeŋgât ekap aŋgoân kulemgum katyiŋgiop.
1 Korinti 1Ko 430

2 Korinti Pauloŋe Korinti yeŋgât ekap betŋan kulemgum katyiŋgiop.
2 Korinti 2Ko 473

Galatia Pauloŋe Galatia yeŋgât ekap kulemgum katyiŋgiop.
Galatia . . . . . Ga 501

Epeso Pauloŋe Epeso yeŋgât ekap kulemgum katyiŋgiop.
Epeso . . . . . Ep 516

Pauloŋe Pilipi yeŋgât ekap kulemgum katyiŋgiop.
Pilipi . . . . . Plp 531

Kolosai Pauloŋe Kolosai yeŋgât ekap kulemgum katyiŋgiop.
Kolosai . . . . . Kl 542

Pauloŋe Tesalonike yeŋgât ekap aŋgoân kulemgum katyiŋgiop
1 Tesalonike 1Te 552

2 Tesalonike Pauloŋe Tesalonike yeŋgât ekap betŋehen kulemgum katyiŋgiop.
2 Tesalonike 2Te 560

1 Timoteo Pauloŋe Timoteohât ekap aŋgoân kulemguop.
1 Timoteo 1Ti 565

2 Timoteo Pauloŋe Timoteohât ekap betŋan kulemguop.
2 Timoteo 2Ti 578

Tito Pauloŋe Titohât ekap kulemgum katbaŋgiop.
Tito . . . . . Tit 587

Pilemon Pauloŋe Pilemongât ekap kulemgum katbaŋgiop.
Pilemon . . . . . Plm 593

Hewuraio
Hewuraio . . . . . He 596

Yakowo
Yakowo . . . . . Ya 629

1 Petoro Petoroŋe ekap aŋgoân kulemguop.
1 Petoro 1Pe 640

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Petoro Petoroŋe ekap betŋan kulemguop.
2 Petoro 2Pe 653
1 Yoane Yoaneŋe ekap aŋgoân kulemguop.
1 Yoane 1Yn 661
2 Yoane Yoaneŋe ekap betŋan kulemguop.
2 Yoane 2Yn 672
3 Yoane Yoaneŋe ekap kalimbuŋe kulemguop.
3 Yoane 3Yn 674
Yut
Yut. . . . . Yut 676
Hâmbâi tetewuap yakât den.
Hâmbâi . . . . . Ha. 680

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mataio

Yesuhât Den Pat Âlepŋe Mataioŋe kulemguop.

Yesuhât tâmbâlipŋe yeŋgât kutyeŋe
(Luka 3:23-28)

1 1 Yura lohimbi nengât tâmbânenŋe, yamâ kutŋe Awaraham sâm,
yâkât senâmbâ gâtŋe Dawiti. Otmu yâk yetgât sen âlâ yâkâlembâ
Yesu teteop yamâ Anitâŋe hâŋgângumu giop. Otmu Awarahamgât
senâmbâ tetem gawi ya yeŋgât kutyeŋe yuwu.
2 Topŋe katmâ Awarahamgât nanŋe, kutŋe Isaka sâm ya teteop.
Isakahât nanŋe Yakop sâm ya teteop. Yakopgât nanŋe Yura sâm, ya
teteop. Otmu imilipŋe dondâ meyehop. 3 Yuraŋe imbi âlâ, kutŋe Tama
sâm, ya miop. Yaŋeâmâ naom yâhâp meyelehop, yâk yetgât kutyetŋe,
Peresi yet Sera. Otmu Peresihât nanŋe Hesoron teteop. Hesorongât nanŋe
Lam teteop. 4 Lamgât nanŋe Aminarap teteop. Aminarapgât nanŋe Nason
teteop. Nasongât nanŋe Salamon teteop. 5 Salamonŋe imbi miop yamâ
kutŋe Lahap, yaŋeâmâ nanyetŋe Boasi miop. Boasiŋe imbi, kutŋe Lut
sâm, ya memu yâkŋe nanyetŋe Owet sâm ya miop. Owetgât nanŋe Yese
teteop. 6 Yesehât nanŋe Dawiti teteop.
Dawitiŋeâmâ lok kutdâ otmâ manmâ bukuŋe, kutŋe Uria sâm, yâkât imbi
hârem mewaŋgiop. Imbi yaŋe nanyetŋe Solomon ya miop. 7 Solomongât
nanŋe Lehowoam teteop. Lehowoamgât nanŋe Awia teteop. Awiahât nanŋe
Asa teteop. 8 Asahât nanŋe Yosapata teteop. Yosapatahât nanŋe Yoram
teteop. Yoramgât nanŋe Usia teteop. 9 Usiahât nanŋe Yotam teteop. Yotamgât
nanŋe Ahasi teteop. Ahasihât nanŋe Hisikia teteop. 10 Hisikiahât nanŋe
Manase teteop. Manasehât nanŋe Amon teteop. Amongât nanŋe Yosia teteop.
11 Yosiahât nanŋe Yekonia teteop. Otmu imilipŋe nombotŋe meyehop.
Otmu sâp yanâmâ kapi pato âlâ, kutŋe Bawilonia sâm, yan
tâmbâlipnenŋe yeŋgât kasalipyeŋaŋe taka yongom kiom tuhuyiŋgiwi.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kiom tuhuyiŋgim meyekmâ ari Bawilonia yan katyekŋetâ yâk yeŋgât
hoŋ bawa otmâ manbi. 12 Bawilonia kapi manbi yakât kakŋan Yekoniahât
nanŋe, kutŋe Salatie sâm ya teteop. Salatiehât nanŋe Seruwawe teteop.
13 Seruwawehât nanŋe Awiuru teteop. Awiuruhât nanŋe Eliakim teteop.
Eliakimgât nanŋe Asoro teteop. 14 Asorohât nanŋe Sarok teteop. Sarokgât
nanŋe Akim teteop. Akimgât nanŋe Eliut teteop. 15 Eliutgât nanŋe Eliasa
teteop. Eliasahât nanŋe Matan teteop. Matangât nanŋe Yakop teteop.
16 Yakopgât nanŋe Yosep teteop. Yosepgât imbi sâŋetâ manop yamâ
Maria. Yâhâ Mariaŋeâmâ Yesu miop yamâ Anitâŋe hâŋgângumu yâkâlen
gemu miop ya nâŋgâmain.

17 Otmu Awarahamgât senâmbâ tetem gaŋetâ gaŋetâ tânâmyeŋambâ
Dawiti ya teteop. Yâhâ Awaraham yâkâlembâ lok komotŋe komotŋe
tetem gaŋetâ ya yeŋgât sen yaŋe menduhuakmâ 14 olop. Otmu Dawitihât
sen yapâ tetem gaŋetâ gaŋetâ Bawilonia hânân ari manbi sen yaŋe
menduhuakmâ yawuâk 14 olop. Otmu Bawilonia hânân manbi yaŋak
manmâ gaŋetâ gaŋetâ Anitâŋe nanŋe tihitnenŋe olâk sâm hâŋgângumu
yuân giop sen yaŋe menduhuakmâ yawuâk 14 olop. Otmu Yesuŋe giop
sâp yanâmâ sen ya pesuk sâop.

Yesu teteop
(Luka 2:1-7)

18 Anitâŋe Yesu hâŋgângumu gemu Mariaŋe miop yakât topŋe yuwu
tap. Mâmâŋe Maria yamâ Yosepgât pat kuwaŋgiwi. Yâhâmâ sihan ikŋiâk
ikŋiâk manmâ gamutâ Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe Maria mâmâŋe
otbaŋgimu, lokŋe orop, konohân ki manowot yan, imbiâk ya tepŋe olop.
19 Sâp yan Yosepŋe Anitâhât den tâŋ tâŋâk lâum manop. Yakât otmâmâ
biwiŋaŋe yuwu nâŋgâop. “Âo, yuâmâ nâhât pat kunihiwi. Yamâ benŋe lok
nombotŋe orop mon manmai. Yawu gârâmâ nâŋe lok sen senân watmune
aŋulakmap,” yawu sâm biwiŋanâk nâŋgâm manop. 20 Yawu nâŋgâm manmâ
yâhâm yâhâm yan awun ehop. Awun ekmu Anitâhât aŋelo âlâŋe yuwu
sâm ekuop. “Yosep gâ Dawitihât sen, yakât yuwu sâm ekgohomune nâŋgâ.
Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe Maria mâmâŋe otbaŋgimu tepŋe oap.
Yawu gârâmâ gâŋe ki nâŋgârâ bâlewuap. 21 Yâkŋe nanŋe membuap. Nanŋe
memu kutŋe Yesu kunbuat. Yâhâ kutŋe yakât topŋe yuwu. Yen yâkât komot
manmâ otmâ hilipgum gai yen kerehâk meyekbuap. Meyekmu Anitâŋe
yekmu ârândâŋ otbuap.” Aŋeloŋe yawu sâm Yosep ekum ariop.

22-25 Yawu sâm Yosep ekuop ya nâŋgâmu ârândâŋ otmu imbiŋe memu
orowâk manowot. Yawu manmâ yâhâm naom ya miop. Otmu Yosepŋe
naom ya kutŋe Yesu sâm kunop. Yakât topŋe teteâkgât Anitâŋe emet
inânŋan yuwu sâmu poropete âlâŋe kulemguop.

> “Imbi sihan âlâŋe naom membuap. Yâhâ kutŋe âlâmâ Imanue sâm
> kunbuap.”

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yawu sâmu kulemguop. Kut kunop yakât topŋeâmâ yuwu tap. Anitâŋe nen orop sâp ârândâŋâk tatmap. Yawu.

Pitu ekmâ takawiŋe Yesu mepaewi.

2 1 Yuraia hânân lok kutdâ pato âlâ, kutŋe Herot sâm, ya manop. Sâp yanâmâ Maria yet Yosep yâhâmâ Yuraia hânân kapi âlâ Betelem sâm yan manowot. Kapi yan Mariaŋe Yesu miop. Memu yakât kakŋan lok nombotŋe nâŋgân nâŋgânyeŋe papato yaŋe pitu âlâ tetemu ekmâ yakât topŋe nâŋgâne sâm emetsenŋe ga takamawângembâ takawi. Taka Yerusalem kapiân yâhâm kapi ambolipŋe yuwu sâm âiyongowi. 2 "Yuân naom âlâ teteop yaŋeâmâ hâmbâi yeŋgât lok kutdâ otmâ manbuap yakât towat pitu tetemu ekbin. Naom ya mepaene sâm kapi kâlepŋehembâ takain." Yâhâmâ wosapâ tap?" Yawu sâm âiyongowi.

3 Yakât den pat ya nâŋgâm lok kutdâ Herotŋe nâŋgâm yâkŋe pato otmâ watnekmâ kawenan kinmap nâŋgâm gorâwaŋgiop. Otmu bukulipŋaŋe gurâ yawuâk nâŋgâm gorâyiŋgiop. 4 Herotŋe den pat ya nâŋgâm hotom uminiwi ya yeŋgât kunlipyeŋe otmu Mosehât girem den kâsikum ningiminiwi ya kerek menduhuyekmâ yuwu sâm âiyongop. "Anitâŋe hâmbâi hâŋgângumu gewuap sâmai yamâ kapi wosan tetewuap yakât topŋe eknohoŋetâ nâŋgâwe." Yawu sâop.

5-6 Sâmu sâwi. "Anitâŋe poropete âlâ den ekumu kulemguop ya yawu tap.

> "Lok kutdâ âlâ tetem galem otbuap yâkât topŋe yuwu. Yâhâmâ Betelem kapi Yuraia hânân yan tetewuap. Yan tetem manmâ Isirae yeŋgât kunyeŋe otmâ galemyongowuap. Yakât otmâmâ kapi yakât nâŋgâŋetâ yahatbuap." Yawu kulemguop tap." Yawu sâwi.

7 Yawu sâŋetâ Herotŋe naom ya tetemu sâp kâlep me tâlâwâk oap, yakât topŋe nâŋgâwe sâm pitu watmâ takawi ya yohâk mem dâiyekmâ yuwu sâm âiyongop. "Pitu ekmâ takawi ya sâp girawuân tetemu ekbi?" Sâmu yakât topŋe ekuwi. 8 Ya sâŋetâ yuwu sâm ekyongop. "Bâiŋ, âlepŋe yen Betelem kapiân ariŋet. Ari naom ya ekmâ taka eknohoŋetâ nâku yawuâk ari ekmâ heroŋe otbaŋgim mepaewom." Yawu sâm kâityongop.

9 Yawu sâm kâityongomu ba ariwi. Mâtâwân ari endakembâ pitu yaŋe kulet sâm dâiyekmu ari emet mâpuŋan laŋinŋe hâumu siliŋ siliŋ sâmu ekbi. Yaŋe yâhâpŋe torokatmâ yawu hâumu siliŋ siliŋ sâmu ari naom tipiŋe emelan talowân yâhâwi. 10 Emet kâlehen yâhâ naom ya Mariahât tamboŋan tatmu yelekmâ heroŋe nâŋgâm mepaewi. 11 Otmu goli, iri sikum, to kukŋe suksuk âlepŋe nanŋe âlâ memâk takawi ya aksihâk gotyetŋan kutakum hâwuruwi. Hâwurum âwurem ariwi. 12 Yawu otmâ im yan awun yuwu ekbi. Herotgâlen purik sâm ari den pat yu ki ekumai sâm Anitâŋe ekyongop. Yawu ekmâ yok pilâm mâtâp âlâengembâ ba kapiyeŋehen ariwi.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yosepŋe Yesu mâmâŋeit meyelekmu Aihita hânân ariwi.

13 Purik sâm âwurem ariŋetâ Yosepŋe aman im, awun ehop. Awun
ekmu Anitâhât aŋelo âlâŋe yuwu sâm ekuop. “Sâmune nâŋgâ. Herotŋe
Maria nanŋahât hâkâŋ otmâ hilipguwom sâm nâŋgâm mansap. Yawu
gârâmâ gâ yahatmâ imbihe naomge meyelekdâ Aihita hânân ari
mannomai. Yan ari manŋetâ nâŋe den girawu sâwom yakât mambotmâ
mannomai.” Yawu sâop. 14-15 Otmu emet inânŋan Anitâŋe poropete âlâ
den ekumu kulemguop ya yuwu tap.

“Nannaŋe Aihita hânân manbuap ya kunmune âwurem takawuap.”
Yawu tap.

Aŋeloŋe Yosep ekuop yanâk imbiŋe naomŋe meyelekmu Aihita hânân
ariwi. Yakât otmâ den, ya bonŋe teteop.

Herotgât tembe lâulipŋaŋe Betelem yeŋgât nanlipyeŋe yongowi.

16 Otmu pitu ekmâ takawi yaŋe Herot kâimboŋmâ ariwi yakât
nâŋgâmu bâleop. Nâŋgâmu bâlemu yaŋak Yesu ki manâkgât nâŋgâop.
Yawu gârâmâ mâmâŋaŋe memu manmu yambu yâhâp pesuk sâop.
Yambu yâhâp yakât kâlehen naom titipâ nombotŋe tetewi. Yakât otmâ
Herotŋe tembe lâulipŋe hâŋgânyongomu Betelem kapi otmu kapi tipi tapi
ya hâlâŋmâ tai yan nimnaom titipâ teteŋetâ yambu yâhâp ki olop ya gurâ
kerehâk yongoŋetâ muwi. 17 Otmu emet inânŋan umatŋe ya tetewuap
ya ekmâ poropete âlâ, kutŋe Yeremia sâm, yâkŋe yuwu sâm kulemguop
yakât bonŋe teteop.

18 “Imbi âlâ, kutŋe Lahe sâm, yâkât komot yamâ Lama kapiân tetem
mannomai ya yeŋgât nanlipyeŋe yongoŋetâ munomai yakât isem
tep bâle otnomai. Otmu sâp yanâmâ lohimbi nombotŋaŋe ya ekmâ
biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe ki sânduk sâwuap, yawu.”

Yâhâ Herotŋe sâmu nanlipyeŋe kerehâk yongoŋetâ muwi yan bonŋe
teteop.

Yosepŋe Yesu mâmâŋeit meyelekmu Aihita hân pilâm âwurem ariwi.

19 Otmu Herotŋe mumu yanâmâ Yosepŋe Aihita hânân manmâ awun
ehop. Ekmu yan Anitâhât aŋelo âlâŋe yuwu sâm ekuop. 20 “Mariahât
nanŋe hilipguwe sâm kasa otminiop ya emelâk muop. Yakât otmâ imbihe
naomge meyelekdâ âwurem Yuraia hânân ariŋet,” Yawu sâm ekuop.
21 Yawu sâm ekumu hân ya pilâm Yosepŋe imbiŋe naomŋe dâiyelekmâ
Yuraia hânân âwurewi. Yakât otmâ Anitâŋe poropete âlâ ekumu
kulemguop ya bonŋe teteop.

22 Yâhâ Yosepŋe âwurem ari den pat yuwu nâŋgâop. “Herotŋe mumu
yaŋak nanŋe kutŋe Akelao sâm, yâkŋe âwâŋahât welâmŋan kinmâ
Yuraia yeŋgât lok kutdâ mansap.” Yawu sâŋetâ nâŋgâop. Den ya nâŋgâm

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nanne hilipgumap sâm gorâwaŋgimu Yuraia hân pilâm ariwe sâm biwi yâhâp olop. Yawu otmâ im awun ekmu Anitâŋe yuwu sâm ekuop. “Gâ Yuraia hân pilâm âlâengen meyelekdâ arinomai.” Yawu sâop. 23 Yawu sâmu yapâ pilâm Galilaia hânân ari, kapi âlâ, kutŋe Nasaret sâm, yan manbi. Otmu emelâk emet inânŋan poropete âlâŋe den yuwu kulemguop ya bonŋe yan teteop.

“Yâhâmâ Nasaret kapi amboŋe.”

Yawu kulemguop. Yosepŋe imbiŋe naomŋe meyelekmu Nasaret kapiân ari manbi yakât den ya bonŋe teteop. Otmu yan manŋetâ naom ya lok olop.

Yoaneŋe âi topŋe kalop.
(Mareko 1:2-8; Luka 3:1-18; Yoane 1:19-28)

3 1 Yesu lok otmu yanâmâ bukuŋe Yoane Baptis yâkŋe âi topŋe katbe sâm Yuraia hân lok ki manmaiângen ari manop. Ari manmu lohimbi dondâŋe ari ekne sâm ariŋetâ yuwu sâm ekyongop. 2 “Anitâŋe tihityeŋe otbe sâm oap yakât orotmemeyeŋe kiŋgoŋ ya kerek betbaŋgim yâkâlen torokatmâ manŋet.” Yawu sâm ekyongop. 3 Otmu den ya ekyongom gaop yakât emet inânŋan poropete âlâ, kutŋe Yesaia sâm, yâkŋe Yoanehât nâŋgâm lohimbi biwiyeŋe pâroŋ sâm kuwihaknomai yakât kulemguop. Den yakât bulâŋe ya yâkâlen teteop. Den ya yuwu.

“Lok ki manmaiângen, lok âlâ yan ari manbuap. Lohimbi yâkâlen arinomai ya yuwu sâm ekyongowuap. “Lok kutdâŋe tohowuap yakât kaweŋe mem pitim mâtâp mewaŋgiŋet. Otmu pumŋe lauŋe uk sâm huruŋ sâm, otbuap yamâ kum kilikmâ mem ârândâŋ merândâŋ tuhuŋetâ talâk.”

Yawu sâm ekyongop. Den yawu kulemguop yakât bulâŋe ya Yoane yâkâlen teteop.

4 Otmu Yoaneŋe poropete âi ya topŋe katmâ tuhuwe sâm lok ki manmaiângen ari manop. Otmu senŋe âlâlâ, hâk katipŋe, me petŋe, yamâ soŋgo âlâ, kutŋe kamele sâm, yakât somotŋaŋe mendeŋmâ mem kepeiakmâ manminiop. Otmu pet âlâ topŋe yaŋe mem sâhâm kuratguakminiop. Yâhâ sot yamâ neŋgopdâ, goŋgaraŋ, otmu dopon yawuya neminiop. 5 Otmu lok ki manmaiângen ari manmu nengât kapi kunŋe Yerusalem ya ambolipŋe otmu kapi tipi tapi Yerusalem hâlâŋmâ manbi, otmu Yoran to nombot nombot manbi ya ambolipŋe nombotŋaŋe yâkâlen ariwi. 6 Yâkâlen ari orotmemeyeŋe bâleŋe otmâ gawi ya kerehâk sâm teteakŋetâ Yoran toen mem katyehop.

7-8 Yawu otŋetâ Parisaio otmu Sarukaio lok nombotŋaŋe yâkŋe toen mem katnenehâk sâm yâkâlen ariwi. Ariŋetâ yekmâ yuwu sâm ekyongop. “Yenâmâ lok perâkŋe. Otŋetâ bâlem gamap yakât matŋe Anitâŋe meŋet sâmu yakât yeŋeâmâ kiŋgityeŋahât otmâ bâleŋe ya pilai

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mâne âlepŋe otbâp. Yawu gârâmâ den yan yu nâŋgâŋetâ ki ârândâŋ oap.
9 Yawu otmâmâ yuwu mon nâŋgânomai, “Nenâmâ Awarahamgât komot
bulâŋe mansain. Yakât otmâ Anitâŋe nengât ki nâŋgâm bâleningimap.”
Yawu ki nâŋgânomai. Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâŋe sâmu kât
yuŋe Awarahamgât komot tetenomaihât dop tap. Yawu gârâmâ yenâmâ
ya imbiâk sâmai. Yakât matŋe hâmbâi menomai. 10 Yakât den âlâen hâum
sâmune nâŋgâŋet. Emelâk unam sâtŋe katmu tap. Yâhâ nak âlâhât bonŋe
ki kinbuap yamâ kârâm panmu ge mum hâlâlâŋ sâmu kâlâpŋe sewuap.
Yenâmâ nak yakât dop otmâ mansai.
11 Yakât otmâ yeŋe orotmemeyeŋe bâleŋe ya sâm tetem Anitâhâlen
biwiyeŋaŋe kepeiŋetâ toen mem katyekbom. Lok âlâ irak betnehembâ âi
topŋe katbuap yâhâmâ wâtŋe pato tatbaŋgiap. Yakât otmâ nâŋe yâkât itâkat
ya gurâ mem kâpekmâ golewaŋgiwomgât dop ki tap. Otmu tânguwomgât
dop gurâ ki tap. Nâŋeâmâ yâkât amutgen manmâ yâhâwom. Yâkŋeâmâ
Wâtgât mâmâŋahât Heak hâŋgângumu ge mem ketetyekbuap. Nombotŋe
manman âiloŋgoân mem katyekbuap. Yâhâ nombotŋeâmâ hâhiwin kakŋan
katyekmu mannomai. 12 Otmu den âlâen hâum sâwe. Yeŋeâmâ sot ekmâ
mem kiwilim komot ikŋiâk ikŋiâk katmai. Neneŋahât pat otmap ya konohân
mem hâwuruŋetâ tatmap. Yâhâ ki neneŋahât pat otmap yamâ mem pilâmai.
Yakât dopŋeâk yâkŋe taka biwinenŋahât topŋe ekmâ mem kâsipnongowuap
yakât topŋe yuwu. Yâkât tem lâum manmâ yâhânom yamâ ikŋan mem
torokatnenekbuap. Yâhâ nombotŋaŋe yâkât hâkâŋ otmâ betbaŋgim manmai
yamâ watyekmu kâlâwân kioŋmâ hâhiwin nâŋgâmbisâi.” Yawu sâop.

Yoaneŋe Yesu mem toen kalop.
(Mareko 1:9-11; Luka 3:21-22)

13 Sâp yanâmâ Yesuŋe Galilaia hân pilâm Yoaneŋe toen mem katnehâk
sâm yâkâlen ariop. 14 Arimu Yoaneŋe ekmu umatŋe otmu yuwu sâm
ekuop. “Gâŋe nâ toen mem katnekdâ ârândâŋ otbâp. Yamâ gâŋe nâhâlen
takarâ nâŋgâmune umatŋe oap.” Yawu sâop.
15 Sâmu sâop. “Anitâŋe sâm kalop ya otmutŋe nâŋgâmu ârândâŋ
otbuap. Yakât gâ biwi yâhâp ki ot.” Yawu sâop. Yawu sâmu Yoaneŋe
nâŋgâmu ârândâŋ olop. 16 Nâŋgâmu ârândâŋ otmu toen mem katmu
ginŋan yâhâ kinmutâ yanâk himbim pâroŋ sâmu Anitâhât Wâtgât
mâmâŋahât Heakŋe kembâ hâtgum ge Yesu mâmâŋe otbaŋgiop. 17 Gemu
yanâk himbimâmbâ Anitâŋe yuwu sâm ekyongop. “Ya ekŋet. Yamâ nine
nanne ombe bisine. Nâ biwinaŋe yâkâlâk nâŋgâman.” Yawu sâop.

Satanŋe Yesuhât biwiŋahât topŋe ekbe sâm olop.
(Mareko 1:12-13; Luka 4:1-13)

4 1 Otmu weke bâleŋe ya yeŋgât kunyeŋe, kutŋe Satan sâm, yâkŋe
Yesuhât wâtŋe tatbaŋgiap me bia ya ekmâ biwiŋahât topŋe nâŋgâwe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sâm olop. Yakât otmâmâ Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe Yesu dâim
lok ki manmaiângen ariop. 2-3 Yan ari manmâ gamu, hilâm 40 pesuk sâop.
Sotgât po waŋgimu wâtŋe houŋ sâop. Yawu otmu yanâk lohotŋe olâk sâm
Satanŋe yâkâlen ari yuwu sâm ekuop. "Gâ bonŋanâk Anitâhât nanŋe
mansat otmuâmâ kât yu sârâ sot otmu nendâ gekbe. Yawu otdâ yanâmâ gâ
bonŋanâk Anitâhât nanŋe bulâŋe mansat sâwom." Yawu sâm ekuop.
4 Ekumu sâop. "Âlepŋe yarâke yamâ benŋe Anitâhât den âlâ yuwu tap.
"Anitâŋe haoŋmâ ârândâŋ tihitnenŋe otmap. Yawu gârâmâ sotŋak
konok wâtnenŋe miaŋgim manmâ yâhânomgât dop ki tap. Yamâ
wongât? Anitâŋe den sâm ningimap ya gurâ lâum yâhânom. Yawu
otmunŋe ârândâŋ otbuap yakâ."
Den yawu tap yakât otmâ gâŋe den eknohoat ya ki nâŋgâwom." Yawu
sâop.
5 Yawu sâmu yanâk Satanŋe dâimu Yerusalem kapi pato yakât opon
kâmbukŋahât gimbâŋan yâhâowot. 6 Yâhâm Satanŋe yuwu sâm ekuop.
"Anitâŋe sâmu den âlâ kulemguwi ya yuwu tap.
"Kâlân kâihan teŋ sâmapgât Anitâŋeâmâ aŋelolipŋe
hâŋgânyongomu ge tihitge otŋetâ ki hiliwahowuat."
Den yawu tap. Yawu gârâmâ gâmâ bulâŋanâk Anitâhât nanŋe mansat
otmuâmâ yupâ soŋ pilâm kioŋ. Kioŋdâ ki gohowuap. Yâhâ gekmâ yuwu
nâŋgâwom. "O, bulâŋanâk lok yuâmâ Anitâhât nanŋe mansap." Yawu sâwom.
7 Sâmu sâop. "Bâiŋ, den âlâ yuwu tap.
"Anitâŋe tihitnenŋe otmap. Yakât otmâ "Ihilâk otbe," ki sânom."
Den yawu tap yakât otmâ gâŋe den eknohoat ya nâŋgâmune tâŋât
oap." Yawu sâop.
8 Yawu sâmu pumŋe gip gipŋan dâim yâhâop. Yâhâm yanâmâ hânŋe
hânŋe lok kutyeŋe pato ya yeŋgât senŋe âlâlâ dondâ tatyiŋgiop ya
tiripgum yuwu sâop. 9 "Senŋe âlâlâ tatmâ arap enda eksat? Nâŋe yukât
kunyeŋe manman. Gâŋe mepaenekbuat yanâmâ senŋe âlâlâ yu gâhâlâk
hârok otbuap." Yawu sâop.
10 Sâmu sâop. "Main, Anitâŋe den âlâ sâop ya yuwu tap.
"Anitâ pato konohâk tap. Yâk konok mepaenom. Otmu yâkât den
konohâk tem lâum hoŋ bawaŋgim mannom."
Den yawu tap. Yakât otmâ gâŋe den eknohoat ya lâuwomgât dop âlâ ki
tap. Gâ pilânekmâ ari." Yawu sâop.
11 Yawu sâmu pilâm ariop. Pilâm arimu yanâk himbimâmbâ aŋelo
nombotŋaŋe ge tihitŋe otmâ tânguwi.

Yesuŋe topŋe katmâ den kâsikum yiŋgiop.
(Mareko 1:14-15; Luka 4:14-15)

12 Ya pesuk sâmu yakât kakŋan lok kutdâ âlâ, kutŋe Herot Antipa
sâm, yâkŋe Galilaia yeŋgât galem manop. Yâkŋe sâmu Yoane mem pâi

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

emetŋan katŋetâ talop. Pat ya nâŋgâm Yesuŋe yahatmâ Galilaia hânân
ariop. 13 Yan ari Nasaret kapi ya wangim kapi âlâ, kutŋe Kapanaum sâm,
kapi yan hân âlâ kutŋe, Sewulun yet Naptali sâm, yan ari manop. Otmu
Kapanaum kapi yamâ deŋgân âlâ, kutŋe Galilaia sâm, yakât ginŋan tap.
14 Yesuŋe kapi yan ariop yakât emet inânŋan Anitâŋe poropete âlâ, kutŋe
Yesaia sâm, den ekumu kulemguop yakât bonŋe teteop. Den yamâ yuwu
tap.

15 "Sewulun otmu Naptali ambolipŋe yamâ Galilaia deŋgân otmu
Yoran to nombotgen tai. 16 Yan taiŋe biwiyeŋe maŋguakmâ kopa
olop. Otmu omoŋ bâleŋan manmâ mumuhât pat otmâ manmâ
gawi. Yawuhât otmâ laŋinŋaŋe siliŋ siliŋ sâm biwiyeŋan hâumu
haŋ sâm keterakyiŋgiwuap. Yawu otmu topŋe ekmâ nâŋgâŋetâ
biwiyeŋan hâuwuap."

17 Den yawu tap. Yesuŋe kapi yan ari manop yan den yakât bulâŋe
teteop. Otmu yan ari manmâ yuwu sâm ekyongop. "Anitâŋe tihityeŋe
otbe sâm oap. Yakât otmâ otŋetâ bâlemap ya kerek pilâm biwiyeŋe
yâkâlen katŋetâ kinbuap." Yawu sâm ekyongop.

Yesuŋe hoŋ bawalipŋe imbât meyehop.
(Mareko 1:16-20; Luka 5:1-11)

18 Sâp yan lok yâhâp imi ata manowot kutyetŋe Simon yet Anderea.
Ataŋahât kutŋeâmâ Simon otmu yâkâlâk kutŋe âlâ Petoro sâmai. Yâhâ
imiŋeâmâ kutŋe Anderea sâm, yâhâmâ deŋgân tânâmŋan ba iŋan itâŋe
toen pilâm kinowot. 19 Yawu otmutâ Yesuŋe yelekmâ yuwu sâm ekyotgop.
"Yerâmâ nâhâlen torokatmutâ orowâk manmâ yâhânom. Sâp yiwereŋe
yuâmâ iŋan dâim mansawot. Yâhâ nâŋe meyeleksan yanâmâ nâhât
wâtnan kinmâ lok meyekmutâ nâhât komolân torokatnomai." Yawu sâop.
20 Yawu sâmu yanâk iŋangât senŋe âlâlâ mem manowot ya aksihâk pilâm
Yesu walowot. Watmutâ orowâk manbi.

21 Yapâ arain mâne imi ata âlâ mem teteyelekbi, kutyetŋe Yakowo yet
Yoane sâm, Yeweri nanyâhâtŋe. Yâhâmâ âwâyetŋe orowâk iŋan itâŋe
gârem kinbi. 22 Yawu otmutâ Yesuŋe yotgonmu in yawu âwâyetŋe pilâm
yâkâlen torokatmutâ ariwi.

Yesuŋe lohimbi dondâ mem heŋgemyongop.
(Luka 6:17-19)

23 Yesuŋe Galilaia hânân miti emetŋe tatmâ arap yan yâhâm gem
Anitâŋe tihitnenŋe oap yakât den pat âlepŋe ekyongop. Otmu lohimbi
mesek otmâ umatŋe topŋe topŋe yaŋe mem bâleyekmu manbi ya
heŋgemyongop. 24 Yawu otmâ manop yakât den pat ya hân âlâ, kutŋe
Siria sâm, yan pen pen sâm ariop. Pen pen sâm arimu nâŋgâŋetâ yaŋak
kapi ambolipŋaŋe yawuâk kundat mesek topŋe topŋe otbi ya meyekmâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yâkâlen takawi. Weke bâleŋaŋe mâŋgâeyehop. Me kopa otbi. Me sen birik yongom manop. Lok yawuya ya ŋerehâk meyekmâ yâkâlen tohoŋetâ heŋgemyongop. 25 Heŋgemyongop yakât den pat sâm haŋ tuhuŋetâ Galilaia ambolipŋe, otmu ya hâlâŋmâ kapi bâlâk ŋerek tatmâ arap, ya yeŋgât kutyeŋe pato âlâmâ Dekopoli sâm, ya ambolipŋaŋe yâkâlen tohowi. Otmu âlâmâ Yuraia, ya ambolipŋe. Otmu kapi pato Yerusalem ya ambolipŋe. Otmu kapi tipi tapi Yoran to nombot nombot tatbi ya ambolipŋaŋe menduhuakmâ Yesuhâlen ariwi.

Yesuŋe hoŋ bawalipŋe den ekyongop.

5 1 Otmu lohimbi dondâŋe menduhuakmâ tatŋetâ Yesu ikŋiâk pumŋan yâhâop. Yâhâ tatmu hoŋ bawalipŋe yâhâŋetâ yuwu sâm ekyongop.
2 “Den bonŋe sâmune nâŋgâŋet.

Tepnenŋe heroŋe otmu mannom.
(Luka 6:20-23)

3 Biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe yeŋahât nâŋgâŋetâ gemap. Yeŋeâmâ yuwu nâŋgânomai. “Nenâmâ emelâk Anitâŋe himbimgât pat kuningiop. Yakât otmâ yâk orowâk mannom.” Yawu nâŋgâm we âlep nâŋgâŋet.
4 Yâhâ we bâle nâŋgâm isem manmai yenâmâ hâmbâi Anitâŋe mem biwi sânduhân katyekbuap. Yakât otmâ tepyeŋe heroŋe otmu mannomai.
5 Meŋetâ huruŋ huruŋ otmap ya yen hâmbâi Anitâŋe meyekmu yâk orop manmâ yâhâmbisâi yakât we âlep nâŋgâm manŋet.
6 Otmu Anitâhât den ya girawu otmâ lâune sâm yakât nâŋgâm manmai. Yâhâmâ hâmbâi Anitâŋe mâmâŋe otyiŋgimu manmâ yâhânomai. Yakât otmâ biwiyeŋe heroŋe olâk.
7 Buku nombotŋaŋe kasa otyiŋgiŋetâ umam sâyiŋgimai ya gurâ hâmbâi yawuâk Anitâŋe meyekmâ umam sâyiŋgiwuapgât biwiyeŋe heroŋe olâk.
8 Otmu Anitâhâlen biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe kepeim denŋe tiŋâk lâum manmâ gamai yamâ hâmbâi Anitâŋe meyekmu orowâk mannomai yakât biwiyeŋe heroŋe olâk.
9 Otmu bukulipyeŋe orop biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu manmai. Yawu manŋetâ buku nombotŋaŋe hioŋakmâ ahone sâm otŋetâ yan mem lohotŋe tuhuyekmai yamâ hâmbâi Anitâŋe meyekmâ “Nine nanne baratne bulâŋe,” yawu sâwuap. Yakât biwiyeŋe heroŋe olâk.
10 Otmu Anitâhât den lâum manŋetâ torehenlipyeŋaŋe nâŋgâm bâleyiŋgim mem ge katyekne sâm mem âlâlâ tuhuyekmai. Yawu otyiŋgiŋetâ ki lohotŋe otmai. Yamâ Anitâŋe himbimgât pat kuyiŋgiop. Yakât biwiyeŋe heroŋe olâk.
11 Otmu nâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim manŋetâ lohimbi nombotŋaŋe hakyeŋan sâm mem bâleyeknomai yanâmâ yuwu nâŋgânomai. 12 “Âo,

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

bonŋanâk. Aŋgoân emelâk Anitâhât poropete yawuâk otyiŋgiŋetâ bâleop. Yawuâk sâp yiwereŋe gurâ otningimai. Yawu gârâmâ yakât hâmeŋe hâmbâi himbimân manman kârikŋe menom.” Yawu nâŋgânomai. Yakât otmâmâ biwiyeŋaŋe heroŋe olâk.

Kâtembe otmu lambe yakât dop
(Mareko 9:50; Luka 14:34-35)

13 Yeŋgât topyeŋe teteâkgât den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Kâtembe ihim solân hoŋmunŋe yanâmâ sot ya nemunŋe launenŋan memap. Dop yawuâk yenâmâ lohimbi hohetyeŋan manŋetâ yan yekmâ Anitâ heroŋe nâŋgâwaŋginomai. Yâhâ kâtembe heleŋân ki hikum ikainom yanâmâ pâlâmŋe otbuap. Yawu otmu girawu tuhumunŋeâmâ âlâkuâk ukenŋe otbuap? Yamâ ki orotŋe. Pâlâmŋe oap yaŋe âlâ yu me ya tuhumunŋe ukenŋe âlâ tetewuapgât dop bia. Yawu otmâ pâlâmŋe oap sâm pilâmunŋe arimap.
14 Otmu yakât topŋe tetem heŋgeŋguâkgât den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Lohimbi hânŋan kulemŋan mansai ya yeŋgât laŋinŋe otmâ mannomai. Otmu kapi pato âlâ pumŋe sok sohân tatbuap. Yâhâ ambolipŋaŋe kasa yeŋgât senyeŋan âlâ ari misiŋguraknomaihât dop ki tap. Yawu. 15 Otmu âlâen hâum sâwe. Lambe âlâ saum emet kâlehen katmunŋe kâtâpŋan tatbuapgât dop ya gurâ ki orotŋe. Lambe saum heleŋân gâitmunŋe kinmâ sem laŋinŋe yanâmâ ekmâ gem yâhâmain. 16 Yakât otmuâmâ lambe ya laŋinŋe pilâmap, me kapi pato tetekŋan tatmap yakât dopŋeâk yeŋe Anitâhât den lâum manŋetâ manmanyeŋe ekŋetâ ârândâŋ otmu awoŋnenŋe himbimân tatmap ya mepaenomai. Yawu.

Anitâŋe girem den Mose ekumu kulemguop yakât topŋe

17 Otmu âlâ sâmune nâŋgâŋet. Yeŋeâmâ nâhât yuwu mon nâŋgâm mansai. “Anitâŋe girem den âlâlâ Mose ekumu kulemguop. Otmu poropetelipŋe den ekyongomu kulemguwi yamâ mem ge katbe sâm oap.” Nâhât yawu mon nâŋgâm mansai. Nâ ya otbehât bia. Nâŋe ya mem ge katbomgât dop ki tap. Nâŋe sâwi ya lâum manmune bonŋe teteâkgât otman. 18 Yakât yuwu sâwe. Hân himbim tatmâ yâhâwuap. Yâhâ girem den yamâ yawuâk tat tat kârikŋe tatmâ yâhâwuap. Tatmâ yâhâwuap yakât bulâŋe tetewuap yanâmâ, hân himbim otmu senŋe âlâlâ kerek biatmâ metewuap. 19 Yakât otmâ lok âlâ me âlâŋe girem den konohâk loŋgâenomai yakât bulâŋe ki menomai. Otmâmâ buku nombotŋaŋe yawuâk otmâ manŋet sâm meme sâsâ tuhuyekmâ mannomai yaŋe hâmbâi yakât matŋe himbimân yâhâ lok geheŋe otnomai. Yawu gârâmâ lok âlâ me âlâŋe girem den ya biwiyeŋaŋe tiŋâk lâum manŋetgât tânyongom mannomai yaŋe himbimân yâhâ lok yâhâ yâhâŋe otnomai. 20 Yakât

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

topŋe yuwu sâmune nâŋgâm heŋgeŋguŋet. Yeŋe Anitâhât den lâune sâm Mosehât girem den kâsikum ningimai otmu Parisaioŋe otmai yan ki torokatnomai. Yâkŋe den perâkŋe sâmai. Yenâmâ Anitâhât den bulâŋe ya lâum manmâ yaŋak himbim manman yakât bulâŋe menomai. Yawu.

Buku oraŋgim mannom.
(Luka 12:57-59)

21 Otmu Moseŋe girem den kulemguop yakât topŋe ekyongomune
nâŋgâŋet. Girem den âlâ kulemguop ya yuwu tap. "Lohimbi âlâ me âlâŋe
buku âlâ kuŋetâ mumbuap. Yamâ papatolipyeŋaŋe meyekmâ den âiân
katyekŋetâ tosa pato menomai. Yawu." 22 Yawu gârâmâ yuwu sâmune
nâŋgâŋet. Lok âlâ me âlâŋe buku âlâhât nâŋgâm bâlenomai yamâ
Anitâŋe yawuâk nâŋgâm bâleyiŋgiwuap. Otmu lok âlâ me âlâŋe buku
âlâhât nâŋgâŋetâ gemu mem ge katmai yamâ papatolipyeŋaŋe mem
den âiân katyekmâ den yiŋginomai. Otmu lok âlâ me âlâŋe buku âlâhât
kuk otmâ mem ge katnomai yamâ kâlâpgât pat otnomai. 23-24 Yakât
topŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yeŋgâlen gâtŋe âlâ me âlâŋe Anitâ hoŋ
bawaŋgine sâm otnomai yan buku âlâŋe lok âlâhât nâŋgâm bâlem
manbuap ya nâŋgâmu tetemu aŋgoân buku ya orop biwi konohâk otmâ
yakât kakŋan hoŋ bawaŋginomai. Yawu.
25 Yakât âlâ yuwu sâwe. Yeŋgât buku âlâ me âlâŋe kuk otyiŋgim den
âiân katyekne sâm kiapgâlen arinomai. Yamâ in yawu ari mâtâwân
yekmâ sâm teteŋetâ kaok naŋgaŋginomai. Yâhâ yawu ki otnomai yamâ
kiapgâlen den sâm tetemu mem pâi emetŋan katyekbuap. 26 Pâi emetŋan
tatmâ yeŋe ombeân kiâk kârik kârikŋe genomai. Kiapŋe pâi emetŋan
tatnomai sâm sâp katyiŋgiwuap ya pesuk sâmu yanâmâ genomai.

Ekŋâle ekŋâle yakât topŋe

27 Otmu den âlâ sâwe. Moseŋe girem den âlâ kulemguowân yuwu tap.
"Lok âlâ me âlâŋe bukulipyeŋe yeŋgât imbilipyeŋe ki yekmâ otnomai."
Yawu tap. 28 Yakât otmâ nâŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yeŋgâlen gâtŋe
âlâ me âlâŋe biwiyeŋan imbi âlâhât naŋgai yamâ emelâk biwiyeŋaŋe
otmâ tâpikguai lok yaŋe tosa miai. 29 Yakât otmâ nâŋe den mâmâŋe âlâ
yuwu sâwe. Bulâŋe hâum gusuhutmâ pilânomai ki sâwe. Lok âlâ me
âlâŋe hemgât pat otmaihât senŋe nombolâk bâlewuap. Yakât otmâ senŋe
bâlewuap yaok hâum gusuhutmâ pilânomai. Wongât? Matŋe umatŋe
memaihât. Yawu otmâmâ senŋe âlâ âlepŋe oap yaŋahâk mâtâp tâŋ
tâŋâk watmâ manman kârikŋan arinomai. 30 Otmu hiliwahom hemgât
pat otmaihât yawuâk bâtŋe nombot yaŋe otmâ bâlewuap yamâ hârem
pilânomai. Wongât? Bâleŋan yan kioŋmaihât. Yawu otmâmâ bâtyeŋe
nombotŋe âlepŋeâk tatbuap yaŋe âi tâŋ tâŋâk tuhum manman âiloŋgoân
arinomai. Yawu." Yesuŋe den yan hâum sâop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Lokŋe imbiŋe ki pilaknomai.
(Mataio 19:9; Mareko 10:11-12; Luka 16:18)

31 Otmu den yuwu torokalop. “Nombotŋaŋe yuwu sâmai. “Lok âlâŋe
imbiŋâit manmâ yâhâromawot yamâ nâŋgâmu umatŋe otmu imbiŋe
ya imbiâk pilâwuap. Pilâwuap yakât topŋe kulemgum bâtŋan katmu
ariwuap.” Yeŋeâmâ yawu sâmai. 32 Yakât otmâ nâŋe yuwu ekyongomune
nâŋgâŋet. Lok âlâ me âlâhât imbiŋaŋe âlepŋe nanŋe manmap. Ki otmâ
tâpikgumap ya imbiâk watmu arimu lok âlâŋe imbi ya hârem membuap
yamâ lohimbi ya orowâk tosa mendomawot.” Yawu sâop.

Sâm kârikŋe ki tuhunomai.

33 Otmu den âlâ torokatmâ yuwu sâop. “Emelâk tâmbâlipnenŋaŋe
yuwu sâm alahuminiwi. “Nen Anitâhât senŋan wuân me wuân otne sâm,
sâm kârikŋe tuhunom yakât otmâ yawuâhâk otnom.” Yawu sâminiwi.
34 Yakât nâŋgâmune bâleap. Yawu gârâmâ yiwereŋe yeŋe Anitâhât
senŋan wuân me wuân otne sâm, den sâm kârikŋe tuhunomai yan wahap
âlâ me âlâhâlen ki gâitmâ sâm kârikŋe tuhunomai. Yâhâ yakât topŋe
yuwu tap. Himbimân Anitâhât manman tap. Yawu gârâmâ yeŋe yan ki
gâitmâ sâm kârikŋe tuhunomai. 35 Otmu Anitâŋe hânân tatmap. Yakât
otmâ hânân ki gâitmâ sâm kârikŋe tuhunomai. Yerusalem kapi ya gurâ
Anitâŋe tatmawâk. Yakât otmâ Yerusalem kapi pato ewan gurâ ki gâitmâ
sâm kârikŋe tuhunomai. 36 Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yenâmâ Anitâ
bia, yenâmâ lok. Yakât otmâ somotyeŋe iwit kaok ya sâŋetâ heleŋ gâwu
gâwu otbuapgât dop ki tap. Me somotyeŋe heleŋ gâwu gâwu ya sâŋetâ
iwit kaok tetewuapgât dop gurâ ki tap. 37 Yawu gârâmâ yeŋe wonân
me wonân gâitmâ sâm kârikŋe tuhunomaihât dop ki tap. Anitâ konok
manmanyeŋahât amboŋe tatmap. Yawu gârâmâ denyeŋe bonŋanâk
sânomai. Yawu sâŋetâ nâŋgâŋetâ ârândâŋ otmu pesuk sâwuap. Yawu.

Mem âlâlâ tuhunenekŋetâ yakât matŋe ki kâpekyiŋginom.
(Luka 6:29-30)

38 Otmu den âlâ kulemguwi ya yuwu tap. “Lok âlâ me âlâhât kasaŋaŋe
senŋe nombot ya hâum gusuhutmâ pilâmu yâku yawuâk matŋe senŋe
nombolâk hâum gusuhutbaŋgiwuap. Me lok âlâŋe buku âlâhât sâtŋe ya
kum parandaŋ pilâmu yâku yawuâk matŋe kum parandaŋ pilâwuap.”
39 Yawu tap. Yakârâmâ nâŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lok âlâ me âlâŋe
buku âlâ mem yawu mâŋgâeŋetâ yakât matŋe ki kâpekbuap. 40 Otmu
âlâ sâwe. Lok âlâ me âlâŋe amboŋahât bâleŋe hân meyiŋgim yaŋak
kiapgâlen meyekmâ arinomai. Meyekmâ ariŋetâ mâtâwânâk yeŋe hân
âlâkuâk yiŋgiŋetâ pesuk sâwuap. 41 Otmu den âlâen hâum sâmune
nâŋgâŋet. Lok âlâ me âlâŋe yeŋe itâ pare miakmâ umat karat otnomai

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yan yuwu mon sânomai. “Tânnongom itâ pare mem ari ninginet.”
Yawu sâm ekyongoŋetâ ihilâk denyeŋe nâŋgâm heweweŋâk mem
ari katyeknomai. 42 Otmu lok âlâ me âlâŋe yu me ya ninginet sâm
ulityongonomai yamâ in yawu yiŋginomai. Me lok âlâ me âlâŋe senŋe
âlâlâ ekmâ kandi mene sâm âiyongonomai yamâ ihilâk yiŋginomai. Yawu
otmâ manŋetâ ârândâŋ otbuap.

Kasalipnenŋe yeŋgât nâŋgâm buku otyiŋginom.
(Luka 6:27-28,32-36)

43 Otmu den âlâ yuwu sâŋetâ nâŋgâmain. “Lok âlâ me âlâŋe buku
otyiŋginomai yamâ yengu tep heroŋe nâŋgâm buku otyiŋginomai.
Yâhâ lok âlâ me âlâŋe kasa otyiŋginetâ yengu yawuâk kasa
otyiŋginomai.” Yawu sâmai. 44-45 Yakât nâŋgâmune ki ârândâŋ oap.
Yakât otmâ yuwu sâwe. Anitâŋe lohimbi âlepŋe otmâ manmai ya
tânyongomap. Otmu lohimbi bâleŋe ya gurâ yawuâk tânyongomap.
Yakât otmâmâ yeŋe kasalipyeŋe ihilâk buku otyiŋginomai. Otmu lok
âlâ me âlâŋe Anitâŋe mem bâleyehâkgât sait kakyeŋan pilânomai
yamâ Anitâŋe lukuleyehâkgât ulitgunomai. Otmu lok âlâ me âlâŋe
Anitâŋe mem bâleyehâkgât sait lohimbi kakyeŋan Anitâŋe pilânomai
yamâ lukuleyehâkgât ulitgunomai. Otmu lok âlâ me âlâŋe mem âlâlâ
tuhuyeknomai yamâ yeŋe ya yeŋgât umam sâyiŋginomai. Umam
sâyiŋgim himbim awoŋnenŋe ulitguŋetâ heroŋe nâŋgâyiŋgim nine
nanne baratne bulâŋe mansai sâm meyekbuap. 46 Otmu yakât âlâ sâwe.
Takesi meme lok nombotŋaŋe perâk sâm lohimbi kâityongom tewetsenŋe
kombo meyiŋgimai ya yekŋetâ lok bâleŋe otmai. Yâkŋe bukulipyeŋe
tânyongom mansai. Otmu lok nombotŋaŋe yen orop buku konok manne
sâm tânyongoŋetâ yengu yakât matŋe yâk konok tânyongomai. Yawu
otmai yakât nâŋgâmune ki ârândâŋ otmap. Otmu torokatmâ sâwe. Lok
nombotŋaŋe nâŋgâm bâleyiŋgimai yamâ yeŋe buku ki otyiŋgimai. Yawu
otmai yakât nâŋgâmune yawuâk ki ârândâŋ otmap. 47 Otmu torokatmâ
sâwe. Yeŋe lok nombotŋe orop buku ki oraŋgimai. Yawu otmai yan
bukulipyeŋe ya orowâk buku oraŋgimai yamâ nâŋgâmune ki ârândâŋ
oap. Lok nombotŋe Anitâhât ki nâŋgâmai yaŋe gurâ yawuâk otmai.
48 Yawuhât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Himbim awoŋnenŋaŋe manman
uwawapŋe bia otmap. Yengu manman yan torokatmâ manŋetâ ârândâŋ
otbuap.” Yawu sâm ekyongop.

Nembe kalem yakât topŋe

6 1 Yesuŋe den âlâ yuwu sâm ekyongop. “Bukulipyeŋaŋe yeŋgât
nâŋgâyiŋginetâ yahalâkgât yâk yeŋgât senyeŋanâk kinmâ lohimbi
umburuk manmai ya tânyongonomai. Lohimbiŋe yeŋahât nâŋgâŋetâ
yahatmu yawu otmâ manmai yamâ Himbim Âwâyeŋaŋe yekmu dondâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

bâlemap. 2 Yawu gârâmâ lok nombotŋaŋe senŋe âlâlâhât pâin guin otmâ
manmai. Yawu manmai yamâ lohimbiŋe nenekŋetâ yahalâk sâm lohimbi
nombotŋe biwiyeŋe kurihiakmaiŋe lok senyeŋan kinmâ nembe kalem
otyiŋgimai. Yakât otmâ Anitâŋe yakât hâmeŋe ki yiŋgimu menomai.
Yuwu sâwuap. "Emelâk yekŋetâ yahalopgât pesuk yap. Âlâmâ ki tap."
Yawu sâwuap. 3 Yakât otmâ yeŋe lok nombotŋe senŋe âlâlâhât pâinmai
ya nembe kalem otyiŋgine sâm tihângen kinmâ tânyongoŋetâ yan
bukulipyeŋaŋe yakât topŋe ki yekmâ nâŋgânomai. 4 Yawu otŋetâ Anitâŋe
tihângen ekmapŋe yekmâ yakât matŋe âlepŋe yiŋgiwuap." Yesuŋe yawu
sâop.

Anitâ orop den otnom yakât topŋe yuwu tap.
(Luka 11:2-4)

5 Den âlâ yuwu sâop. "Yeŋe yok pilâm kinmâ Anitâ ulitgunomai.
Yâhâ lok nombotŋaŋe yeŋe topyeŋe kurihim lok senyeŋan kinmâ
bukulipnenŋaŋe nengât nâŋgâŋetâ yahalâk sâm sâtŋak Anitâ ulitgumai.
Yeŋe yawu otnomai otmuâmâ Anitâŋe hâmbâi yuwu sâm ekyongowuap.
"Emelâk lohimbi senyeŋan otŋetâ yan yekŋetâ yahalop. Yakât otmâ
pesuk yap. Âlâmâ ki tap." Yawu sâwuap. 6 Anitâ ki ekmain yâkŋeâmâ
biwinenŋe ekmap. Yakât otmâ yeŋe yâk orop den huhune sâm yan yok
pilâm tatmâ ekuŋetâ nâŋgâyiŋgiwuap.
7 Yakât nâŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yeŋe ulitgune sâm biwi yâhâp
otmâ ki ulitgunomai. Lohimbi Anitâhât topŋe ki nâŋgâm eŋgat yâhâp
manmaiŋe yuwu nâŋgâmai. "Nenŋe den pâŋe konok gurâ sâmunŋe
Anitâŋe ki nâŋgâningimap." Yawu nâŋgâm den dâiak dâiahâk otmai.
8 Yeŋe yâkŋe otmai yawu ki otnomai. Yeŋe âwâyeŋe ki ulitguŋetâek
biwiyeŋahât topŋe emelâk naŋgap. 9 Yakât yeŋe yuwu mon sâm ulitgum
mannomai.

"Himbim awoŋnenŋe, topge âlâ kândâkdâek tap. Yakât nâŋgâm
mepaehekmâ mannom. 10 Gike sâtgât otmâ aŋelolipgaŋe
haoŋmâ ârândâŋ hoŋ bahihimai yawuâk nenŋe gurâ tem
lâuhihim mannom. 11 Otmu gâŋe hilâm ârândâŋ tihitnenŋe otmâ
dopnenŋanâk ningimat. 12 Otmu lohimbi nombotŋaŋe mem
bâlenenekmâ tai ya yeŋgât nâŋgâm umam sâyiŋgim tosayeŋe
pilâyiŋgimain yakât dopŋeâk gâŋe umam sâningim tosanenŋe
pilâningiwuat. 13 Otmu Satanŋe kendâningimu otmunŋe bâlemap
sâm ulitgohoaingât mâtâp meningi."

Yeŋe yawu sâm Anitâ ulitgum mannomai." Yawu sâop.
14 Otmu torokatmâ yuwu sâop. "Lohimbi nombotŋaŋe sâm bâleyiŋgim
mem ge katyeknomai ya yeŋgât yeŋe tosayeŋe pilâŋetâ yakât otmâ
himbim âwâyeŋaŋe yen gurâ tosayeŋe yawuâk pilâwuap. 15 Yawu gârâmâ
lohimbi nombotŋaŋe mem âlâlâ tuhuyeknomai yakât nâŋgâm yeŋe matŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yiŋgine sâm otmâ mannomai yamâ himbim âwâyeŋaŋe yen gurâ otŋetâ bâlewuap yakât matŋe kâpekyiŋgiwuap.

Bukulipnenŋaŋe nâŋgâningiŋetâ yahalâkgât ki nâŋgânom.

16 Den âlâ yuwu sâop. Lok nombotŋaŋe yeŋahâlâk nâŋgâŋetâ yahatmu
topyeŋe kurihiakmâ yuwu nâŋgâmai. “Nenŋe Anitâ ulitgunom yanâmâ
lohimbiŋe nenekmâ nâŋgâningiŋetâ yahalâkgât sot barahâk tatmâ ulitgunom.”
Yawu nâŋgâmai. Yamâ Anitâŋe nâŋgâmu ki ârândâŋ otmu yuwu sâwuap.
“Emelâk bukulipyeŋaŋe yekmâ nâŋgâyiŋgiŋetâ yahalop yaŋak pesuk yap.
Âlâ ki tap. Yakât otmâ matŋe ki yiŋgiwom.” Yawu sâwuap. 17 Yawu gârâmâ
yen yawu ki otnomai. Yenâmâ sot barahâk tatmâ Anitâ ulitgum yan toŋe kun
kundenyeŋe piriakmâ somotyeŋe hâluhuakmâ âiloŋgo tatmâ ulitgunomai.
18 Yawu otmâ mannomai yanâmâ yeŋe sot barahâk tatnomai yakât topŋe
bukulipyeŋaŋe ki yekmâ nâŋgânomai. Yawu otnomai yamâ awoŋnenŋe Anitâ
biwinenŋahât topŋe nâŋgâmapŋe yakât matŋe yiŋgiwuap.” Yawu sâop.

Senŋe âlâlâ tatningiap ya ki alitnom.
(Luka 12:33-34)

19 Yesuŋe den âlâ yuwu sâm ekyongop. “Hângât senŋe âlâlâ iri sikum me
hop sambe tatyiŋgiap yaŋe biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe mem dâimu yanâk
arimu manmai. Yamâ talaŋe kumap, me seloŋe hâremap, me bumbumgumap
me kombo otmai. Yakât otmâ yeŋe tatningiâk sâm ki aliraŋginomai. Otmu
biwiyeŋe yan ki ariwuapgât naŋgan. 20-21 Yeŋe biwi konohâk otmâ nembe
kalem oraŋginomai. Orotmeme ya otŋetâ Anitâŋe yekmu ârândâŋ otbuap.
Otmu himbimgât pat kuyiŋgiop ya bonŋe menomai. Yawuhât Anitâhâlen biwi
nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe kepeim manŋetâ ârândâŋ otbuap. Yawu.” Yawu sâop.

Sennenŋe yamâ lambehât laŋinŋe yakât dop oap.
(Luka 11:34-36)

22 Den âlâen yuwu hâum sâop. “Senyeŋe yamâ lambe laŋinŋe yakât dop
oap. Senyeŋe ya âlepŋe tatmu yan bam gamai. 23 Yâhâ senyeŋe gara garaŋe
pik sâwuap me senyeŋe bok sâwuap, yanâmâ mâtâp tâpikgum hewukŋan
kioŋnomai. Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Biwiyeŋan Anitâhât laŋinŋe
panmap ya bok sâmapgât biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe galemahom manman
âlepŋeâk torokatmâ manmâ yâhânomai. Biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe pâlâmŋe
otmâ omoŋe kurihiwuap yamâ manman bâleŋan yâhâ hiliwahonomai. Yakât
yeŋe ya otmaihât biwi golâek mannomai. Yawu.”

Anitâŋe tihitnenŋe otmap. Yakât otmâ ki gorâningimu mannom.
(Luka 16:13; Luka 12:22-31)

24 Den âlâen yuwu hâum sâop. “Lok konokŋe lok kutdâ yâhâp yetgât
âi menduhum ki tuhuyitgiwuap. Âlâhât biwiŋaŋe kepeim heroŋe kakŋan

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tuhuwaŋgiwuap. Yâhâ âlâhârâmâ hâkâŋ kakŋan nep ya ki tuhum heŋgeŋguwuap. Yakât topŋe yuwu sâwe. Hângât manman me iri sikum yan biwiyeŋe arimu manmaiŋe girawu otmâ Anitâ tem lâuwaŋgim mannomai? Yamâ ki orotŋe." Yawu sâop.

25 Yakât topŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yeŋgât manman yamâ Anitâŋe emelâk senŋe âlâlâ lâtâkuyiŋgimu manmai. Yakât otmâ yuwu ki nâŋgânomai. "Nenŋe sot wosapâ ba mem tetenom? Me iri sikum me âlâlâ ya girawu mem tetem manmâ yâhânom." Yawu ki sâm biwi yâhâp otmâ gorâ kakŋan mannomai. 26 Yawu gârâmâ den âlâen hâum yuwu sâmune nâŋgâŋet. Kembâ yekmain. Yâhâmâ âi kalam ki tuhum hâhiwin nâŋgâmai. Yamâ himbim amboŋaŋe haoŋmâ ârândâŋ sot yiŋgimap. Yenâmâ nâihât dop ki mansai. Yenâmâ lok. Otmu yen gurâ yawuâk Anitâŋe haoŋmâ ârândâŋ tânyongom gamap. 27 Yawu gârâmâ yeŋahât girawu mannom sâm yakât ki nâŋgâm kiwiliŋ otnomai.

28 Yeŋe iri sikum me sâŋgum lawa lawa yan biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe hikuŋetâ dondâ bâlewuap. Yakât topŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet. 29 Hahop ekmain. Hahop yamâ titi pan pan pilâmu ekmunŋe âiloŋgo loŋgo otmap. Yâhâ emelâk lok kutdâ âlâ, kutŋe Solomon sâm, yâkŋe hâk katipŋe kulem melem mânuŋakmâ manop. Yaŋe hahop suriŋe sekŋe âlepŋe tetemap yakât dopŋe gurâ ki miop. 30 Yâhâ hahop suriŋe ekmunŋe âiloŋgo otmap. Yawu gârâmâ ikŋahâk ki yahatmâ titi pan pan otmâ kuririŋ sâm kinmap. Anitâŋe nâŋgâopgât yawu kinmap. Yiwereŋeâmâ tetem âiloŋgo kinbuap. Yâhâ pek sâwuap yanâmâ hânân ge tâtuk sâwuap. Yenâmâ hahopgât dop ki mansai. Yenâmâ lok. Yakât otmâ biwiyeŋaŋe yuwu ki nâŋgânomai. "Anitâŋe pâlâmŋe otmâ ki tihitnenŋe otmap." Yawu ki nâŋgâm mannomai. 31 Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Bulâŋanâk Anitâŋe haoŋmâ ârândâŋ tihitnenŋe otmâ yâhâwuap. Yakât biwi yâhâp ki otnomai. 32 Yawu gârâmâ lok nombotŋe Anitâhât topŋe ki nâŋgâmaiŋe sâŋgum me iri sikum me senŋe âlâlâ yakât nâŋgâŋetâ yahatmap. Yawu otŋetâ ki ârândâŋ otmap. Yakât otmâ otmaiân yeŋe ki torokatnomai. 33 Yeŋe yuwu nâŋgânomai. "Bulâŋanâk Anitâŋe haoŋmâ ârândâŋ tihitnenŋe otmap." Yawu nâŋgânomai. Otmu lohimbi nombotŋaŋe Anitâhâlen biwiyeŋaŋe kepeiŋet sâm yâkât den ekyongoŋetâ nâŋgânomai. Yawu otmâ manŋetâ himbim awoŋnenŋe topyeŋe nâŋgâmapŋe dopyeŋan yiŋgimu ki umburuk mannomai. 34 Yeŋe umatŋe topŋe topŋe teteyiŋgiwuawân "Girawu otnom me wuân teteningiwe sâm oap?" Yawu nâŋgâm ki biwi yâhâp otmâ nâŋgâm kiwilinomai. Senŋe âlâlâ hândâhân tetewuap yamâ hândâhângât pat. Otmu âun teteap yuâmâ âungât pat. Yawu gârâmâ torokatmâ manmâ yâhânomân hâmenenŋe kinbuap me bia yamâ himbim awoŋnenŋaŋe ikŋak nâŋgâmap. Yakât ki gorâningimu nenŋe biwi yâhâp otmâ nâŋgâm ketet manmâ yâhânom." Yesuŋe yawu sâop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Bukulipnenŋe ki sâm hâreyiŋginom.
(Luka 6:37-38,41-42)

7 1 Yesuŋe den âlâ torokatmâ yuwu sâm ekyongop. “Anitâŋe yeŋgât
den sâm hâreyiŋgiwuap. Yakât otmâ yeŋe lohimbi yeŋgât den ki
sâm hâreyiŋginomai. Yâhâ yeŋe buku nombotŋe sâm hâreyiŋginomai
yamâ yeŋe otnomai yakât dopŋeâk Anitâŋe yen sâm hâreyiŋgimu
matŋe menomai. 2 Yâhâ yeŋe senŋe âlâlâ yu me ya otyiŋginomai. Dop
ya tâŋ tâŋâk Anitâŋe yen gurâ mem purik katyiŋgiwuap. 3 Yakât topŋe
nâŋgâŋetgât den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Gâŋe bukuhahât senŋan
wahap tipiŋe tap ya ekbuat. Otmu gike sengan gurâ wahap tipiŋe pato
tap ya ki eŋakmâ naŋgaŋgimâk bukuhahât yuwu mon sâwuat. 4 “Buku.
Sengan wahap ya hâluhum pangihiwe.” Gâ yawu mon sâwuat otmuâmâ
lok perâkŋe. 5 Gike sengan wahap pato tap ya hâluhum pilakmâ yanâmâ
bukuhahât senŋan wahap tatbuap ya hâluhum pilâwaŋgiwuat. Wongât?
Yuwuhât. Gâŋe gike orotmemehe bâleŋe yakât nâŋgârâ tâŋât otmap.
Yawu gârâmâ bukuhaŋe otmu kiŋgoŋ otmap ya ekdâ dondâ bâlemap.
Yawu otbuat yamâ ekmune ki ârândâŋ otbuap.” Yawu sâop.
6 Yâhâ den âlâen hâum yuwu sâm ekyongop. “Nenŋe sotnenŋe sâsâŋe
ya um yan buku ondop yeŋgât soso ya waŋmunŋe nembuapgât dop ki
tap. Yamâ wongât? Nenŋe um waŋmunŋe nembuap yaŋak purik pilâm
nen ningiwuap. Yâhâ âlâen hâum sâwe. Bau hulin hâkŋe ki kilikmain.
Hâkŋe ki kilikmaingât otmâ hâknenŋe kukŋe ki nâŋgâmap. Gârâmâ
mem lohotŋe tuhune sâm sot um waŋnom yamâ purik sâm ningiwuap.
Yakât topŋeâmâ yuwu. Nenŋe Anitâhât pat kukuŋe ya lok ihilâk ki
katyiŋginom.” Yesuŋe yawu sâop.

Tihit Amboŋe yamâ Anitâ
(Luka 11:9-13)

7 Yesuŋe yuwu sâm ekyongop. “Yeŋe wuân me wuângât nâŋgâm
Anitâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim ulitguŋetâ âlepŋe nâŋgâyiŋgiwuap.
8 Otmu âlâen hâum sâwe. Yeŋe buku âlâhât emelan yâhâne sâm, “Wâe
tat me?” sâŋetâ nâŋgâyiŋgimu emet kâlehen yâhânomai. Yakât dopŋeâk
Anitâ ulitguŋetâ nâŋgâyiŋgiwuap. Anitâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim
ulitgumai yamâ âlepŋe nâŋgâyiŋgiwuap. Otmu pâin guin otmai yamâ
âlepŋe ikŋak mâmâŋe otyiŋgimu biwiyeŋe sânduk sâwuap. Otmu yâkâlen
torokatne sâm otnomai ya gurâ âlepŋe meyekbuawâk. 9-10 Otmu den
âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Yeŋgâlen gâtŋe âlâ me âlâhât nanŋaŋe po
waŋgimu âwâŋe ulitgumu yan âwâŋaŋe ki neneŋe ya waŋbuapgât dop ki
tap. 11 Otmu yen nombotŋaŋe Anitâhât topŋe ki nâŋgâm heŋgeŋgumaiŋe
nan baralipyeŋe yawu otyiŋgimai. Anitâ awoŋnenŋe himbimân
tatmapŋe nen ikŋiâk ikŋiâk topnenŋe ekmâ nâŋgâmap. Yakât otmâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yeŋe otyiŋgimai ya wangim lok âlâ me âlâŋe yu me yakât ulitguŋetâ ya
gurâ tâŋ tâŋâk yiŋgimap. 12 Den ekyongoan yukât emelâk Mose otmu
poropete yaŋe Anitâhât den kâsikum yiŋgiminiwi. Yakât topŋe yuwu
tap. Bukulipyeŋaŋe tânyongoŋetgât nâŋgâmai yeŋe gurâ nâŋgâmai dop
yawuâk tânyongonomai." Yesuŋe den yawu sâm ekyongop.

Mâtâp yâhâp
(Luka 13:24)

13 Den âlâen hâum yuwu sâm ekyongop. Hiliwaho hiliwaho kapi
yakât mâtâp yamâ pen penâk kinmap. Lok dondâŋe yan arimai. 14 Yâhâ
manman kârikŋahât kapi yakât mâtâp yamâ gâwik gâwikŋe otmu bârâŋ
bârâŋ, yanâmâ lok sambeŋe ki arimai. Lok konok konokŋe arimai.
Yenâmâ manman kârikŋahât mâtâp ya ekmâ nâŋgâm watmâ arinomai.

Nak topŋe topŋe
(Luka 6:43-44)

15 Otmu âlâ sâmune nâŋgâŋet. Poropete lok nombotŋaŋe eŋgatyeŋaŋak
otmâ den imbiâk sâm ekyongomai. Yaŋeâmâ lohimbiŋe nenekmâ
topnenŋe nâŋgâmai sâm moroakmâ orotmemeyeŋe bâleŋe kurihim
mansai. Topyeŋe teteâkgât den âlâen hâum sâwe. Lok yamâ orotmeme
yawuya otmâ lok hilipyongone sâm otmai. Yakât lok yawuya yeŋgât
topyeŋe ekmâ nâŋgâm galemyeŋe tiŋâk otmâ heŋgeŋgunomai. 16-18 Yâhâ
yeŋe topyeŋe nâŋgâŋetgât den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Nak
esenŋe omoŋ omoŋ pilâmap yanâmâ bonŋe bâleŋe ki kinmap. Yâhâ nak
esenŋe gimbaŋgumap yanâmâ bulâŋe âlepŋe âlâ ki kinmap. Bia yakâ.
Yâhâ kiatŋe manam ki otmap. Otmu manamŋe kiat ki otmap. Otmu giŋ
gârârâŋ yaŋe ham ki otmap. Otmu hamŋe giŋ gârârâŋ ki otmap. Yamâ
topyeŋe ikŋiâk ikŋiâk. 19 Yawuhât nak âlâ bonŋe bâleŋe yamâ kârâm
pilâmunŋe mum haraŋ haraŋ otmu kâlâwân umunŋe semap. 20 Yeŋe den
yu nâŋgâm heŋgeŋgum poropete lok perâkŋe eŋgatyeŋaŋak otmâ imbiâk
sâmai ya yekmâ topyeŋe nâŋgâm heŋgeŋgunomai. Yawu.

Lohimbi perâk
(Luka 13:25-27)

21 Yakât torokatmâ sâwe. Lohimbi dondâŋe mepaenekmâ nohonmâ
manmai ya kerekŋe himbimgât pat ya ki otnomai. Himbim awoŋnahât
tem lâum manmaiŋeâmâ himbimân yâhânomai. 22 Yâhâ lok dondâŋe sâp
pato tâlâhuwuawân yan yuwu mon sâm buiakmâ eknohonomai. "Kutdâ,
gâ nâŋgâ. Nenŋe denge sâm haŋ pilâmunŋe ariop. Otmu gâhât âi tuhum
weke bâleŋaŋe lok mâŋgâeyehop ya watyiŋgimunŋe gaiakmâ ariwi.
Gâŋeâmâ mâmâŋe otningirâ kulem topŋe topŋe mewin." Yawu sâm
buiaknomai. 23 Yawu sâŋetâ nâŋe matŋe yuwu sâm purik pilâyiŋgiwom.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

"Nâ yeŋe den yai ya nâŋgâmune ki teteap, pâpguan. Yeŋe nâhâlen biwiyeŋaŋe ki kepeim manbi gârâmâ nâhât komot bulâŋe ki otmâ mansai. Yeŋe orotmeme kiŋgoŋ maŋgoŋ manminiwi yakât keterakŋetgât naŋgan," sâwom.

Lok nâŋgân nâŋgânŋe orop otmu lok kopa
(Luka 6:47-49)

24 Yakât otmâ den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Lok âlâ me âlâŋe
nâhâlen gaŋetâ den ekyongomune nâŋgâm heŋgeŋgum lâumaiŋe dop
yuwu mansai. Lok nâŋgân nâŋgânyeŋe orop yaŋeâmâ emet tuhune sâm
hân kendâm saran kâkâlep yaŋe kânâŋgâm emet tuhuŋetâ tiŋ tiŋ kinbuap.
25 Yawu gârâmâ to mososoŋ mem gâsuk gâsuk tuhumu emet ya ŋiwiŋ
ŋiwiŋ sâm ki putuk sâwuap. Yenâmâ dop yawuya. 26 Âlâmâ purik pilâm
sâwe. Lok âlâ me âlâŋe nâhât den nâŋgâŋetâ nahat otmu betbaŋgim
manmai, lok ya yeŋgât topyeŋeâmâ yuwu. Lok kopa nombotŋaŋe
emetyeŋe tuhune sâm hân kendâm saran kakŋeâk kânâŋgânomai. 27 Yawu
tuhuŋetâ emet ya saranŋe kandi kinbuap. Yakât otmâ mososoŋ mem gâsuk
gâsuk tuhumu emet ya putuk sâm ge imbuap. Yawu." Yawu sâm ekyongop.

Yesuŋe Anitâhât sâtgât sâop.

28-29 Yesuŋe Anitâhât sâtgât den ya topŋambâek sâm tetem ekyongop.
Ekyongomu nâŋgâŋetâ sâtŋe otmu yuwu sâwi. "Anitâhât sâtgât
topŋambâek yap yuŋe Mosehât girem kâsikum ningimai ya kerek yeŋgât
dop ki oap. Yuâmâ âlâ kândâkdâ oap." Yawu sâwi.

Lok âlâ hâk bâle tetewaŋgimu manop ya Yesuŋe heŋgeŋguop.
(Mareko 1:40-44; Luka 5:12-14)

8 1 Yesuŋe den ya sâm pesuk pilâm pumŋehembâ gemu lohimbi
dondâŋe watmâ ariwi. 2 Otmu sâp yan lok âlâ hâk bâle tetewaŋgimu
manopŋe Yesu ekmâ yan gotŋan bam yuwu sâm ekuop. "Lok pato, gâŋe
sârâ kundat topŋe topŋe biatningiwuapgât dop tap. Yawu sâŋetâ naŋgan.
Yawuhât nâŋgânihirâ hâk bâle yuŋe pesuk sânihiâkgât naŋgan." Yawu
sâm âikuop.
3 Yawu sâmu walipgum yuwu sâm ekuop. "Nâŋgâhihian. Âlepŋe,
walipgohomune hâk bâle biatgihiâk." Yawu sâm walipgumu yanâk
biatbaŋgimu âlepŋe olop. 4 Yawu otmu Yesuŋe yuwu sâm ekum
hâŋgânguop. "Gâmâ otgihian yukât den pat bukulipge nombotŋe ki
sâm tetem ekyongowuat. Hotom umai yeŋgâlenâk arirâ hâkge eknomai.
Yawu otmâ yan Moseŋe hotom u uhât girem den kulemguop ya lâum
Anitâhât hotom umbuat. Hotom undâ gekmâ yuwu sânomai. "O, lok hâk
bâle tetewaŋgiop ya emelâk biatbaŋgiap. Girawu otmâ yawu oap?" Yawu
sâmâmâ yakât topŋe nâŋgânomai." Yawu sâm hâŋgângumu ariop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yesuŋe hoŋ bawa âlâ heŋgeŋguop.
(Luka 7:1-10)

5 Yesuŋe yapâ pilâyekmâ gem ari ikŋe kapi tipiŋe Kapanaum yan
yâhâmu Roma tembe lâu yeŋgât kunyeŋe âlâŋe yâkâlen ari yuwu sâm
ekuop. 6 “Lok pato, nâhât hoŋ bawa âlâ mesek sâtŋan kinsap.
7 Sâmu sâop. “Âlepŋe ari heŋgeŋguwom.”
8 Sâmu sâop. “Lok pato, nâ lok âlepŋe bia. Yakât gâŋe nâhât emelan
ariwuatgât ki naŋgan. Yuânâk tatmâ denâk sârâ hoŋ bawane ya âlepŋe
otbuapgât naŋgan. 9 Yâhâ nâ nineâmâ lok patonahât tem lâuwaŋgim
yâkât amutgen manman. Gârâmâ patonaŋe nâ gurâ buku nombotŋe
yeŋgât kunyeŋe sâm nihimu manman. Yakât otmâ nâŋe tembe lâulipne
âlâ me âlâ yuken me yaken ariŋet sâmune âlepŋe nâhât tem lâunihim
arimai. Me âi wuân me wuân tuhuŋet sâm âi yiŋgiman ya gurâ âiloŋgo
tuhumai. Gâmâ lok pato. Yakât otmâ denâk sârâ âlepŋe otbuapgât
naŋgan.” Yawu sâop.
10 Den yawu sâmu Yesuŋe nâŋgâmu ewe membe olop. Nâŋgâmu ewe
membe otmu Isirae lohimbi betŋan sâwi ya yuwu sâm ekyongop. “Wâtne
pato tatnihiap yakât nâŋgâm Roma lok yuŋe biwi yâhâp ki oap. Yakât
yuwu naŋgan. Isirae yeŋgâlen gâtŋe âlâ me âlâŋe lok yuŋe oap yuwu
âlâ ki otŋetâ yekman. Lok yuŋe nâhâlen biwiŋaŋe kepeim den yap yu
ekmune âiloŋgo oap. 11 Yakât otmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Hâmbâi
lok topŋe topŋe, emetsenŋe ga takamap yakembâ otmu purik sâmap
yakembâ taka himbimân yâhâ tâmbâlipyeŋe Awaraham, Isaka otmu
Yakop yâk orop hâk sânduhân tatmâ heroŋ maroŋ manŋetâ Anitâŋe
tihityeŋe otbuap. 12 Yawu gârâmâ emelâk Anitâŋe yeŋgât sâm pat
kuyiŋgiop ya lok ondop mem yiŋgimu yeŋeâmâ hâmbâi belângen ari hem
nâpumŋan kioŋmâ hâhiwin bâleŋe nâŋgâm hu halak tuhunomai.” Yawu
sâm ekyongop. 13 Benŋe tembe lâu ya yuwu sâm ekuop. “Gâŋe biwihe
nâhâlen katsat yakât bulâŋe emetgan ari tetemu ekbuat.” Yawu sâmu
ba ariop. Sâp yanâk yâkât hoŋ bawa mesek kuop ya hâkŋe sânduk sâmu
âlepŋe olop.

Yesuŋe Petoro hewunŋe mem heŋgeŋguop.
(Mareko 1:29-34; Luka 4:38-41)

14 Ya pesuk sâmu yapâ ari Petoro hewunŋe mesek pato kumu hâkŋe
kâlâp otmu talop. Yakât Yesu ekuŋetâ emelan yâhâop. 15 Yâhâ wâimu
kundatŋe biatmu hâkŋe sânduk sâop. Yawu otmâ sot um yiŋgimu newi.
Um yiŋgimu nem tatŋetâ yan emetsâpŋe olop.
16 Emetsâpŋe otmu sombemân yâhâ kinop. Kinmu kapi ambolipŋe
weke bâleŋaŋe mâŋgâeyehop ya lâuyekmâ yâkâlen ariwi. Yawu otŋetâ
Yesuŋe sâmu weke bâleŋaŋe ya yeŋgâlembâ gaiakmâ ariwi. Yâhâ kundat

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

otbi ya gurâ yawuâk yâkâlen dâiyekmâ ariŋetâ heŋgemyongop. 17 Yawu
olop yamâ emet inânŋan poropete âlâ, kutŋe Yesaia sâm, yâkŋe den
kulemguop ya yan bonŋe Yesuhâlen teteop. Yamâ yuwu.
"Mesek otmu hâhiwin topŋe topŋe teteningiop yamâ yâkŋe mâmâŋe
otningimu tisi mesek biatningiop."
Den yakât bulâŋe teteâkgât Yesuŋe lohimbi kiŋgitŋe orowâk mem
heŋgemyongop.

Lok yâhâp Yesu watde sâm olowot.
(Luka 9:57-60)

18 Mem heŋgemyongomu lohimbi dondâŋe mem hawam mewam
tuhuwi. Yawu otŋetâ kapi ya pilâm âlâengen arine sâm yakât hoŋ
bawalipŋe ekyongomu waŋga mem deŋgân hâtikgum ariwi. 19 Yawu
otŋetâ Mosehât girem den kâsikum ningiminiwi âlâŋe yuwu sâm ekuop.
"Gâ yuken yaken otbuat yamâ nâ orowâk."
20 Sâmu sâop. "Nine topne hâum pâpguatgât yuwu sâmune nâŋgârâ
keterahâk. Soŋgoâmâ nak duwiŋan imai. Yâhâ nâiâmâ nak kakŋan kerem
tatmai. Yâhâ nâmâ Anitâŋe hâŋgânnohomu ge mansan yamâ emet âlâ ki
tatnihiap. Yakât otmâ gâ orowâk arinom otmâmâ girawu otnom?" Yawu
sâop. 21 Yawu sâmu yanâk lok âlâ yâkâlen ba yuwu sâm ekuop. "Lok pato,
nâ awoŋne bâleap yakât gâ nâŋgânihirâ ari kurihiwe. Kurihim âwurem
takamune orowâk arinom." Yawu sâop.
22 Sâmu sâop. "Yawu ki tap. Lohimbi nombotŋe pâlâmŋe biwi manmâ
Anitâhât den ki lâum manmai yaŋe kurihiŋet. Yâhâ gâmâ yiwereŋe nâ
orowâk arirehât naŋgan." Yawu sâop.

Yesuŋe siru kuwaŋgimu nâŋ nâŋ sâop.
(Mareko 4:36-41; Luka 8:22-25)

23 Den yawu sâm tiŋ pilâm yahatmâ hoŋ bawalipŋe meyekmu orowâk
ariwi. 24 Arim tatŋetâ deŋgân tânâmŋan siru pato pilâmu to dondâ
bâleop. 25 Yawu otmu waŋga kâlehen to gemu guhulakbe sâm olop.
Guhulakbe sâm olop yan Yesu waŋga hâmeŋan aman pâlâmŋe iop.
Aman im tatmu hoŋ bawalipŋaŋe mândem yuwu sâm ekuwi. "Pato, toŋe
harannongomap. Yakât yahatmâ tânnongo," sâm mândewi.
26 Mândeŋetâ sâop. "Wongât yen kiŋgityeŋahât oai? Anitâŋe
haoŋmâ ârândâŋ tihitnenŋe otmap yakât topŋe yen ki naŋgai me?
Wongât biwi yâhâp oai? Nâŋe yeŋgât galem tatman yakât yu ya
otŋetâ tânyongowomgât dop ki tap" yawu mon naŋgai?" Yawu sâm
yahatmâ siru ya kuwaŋgimu to yaŋe nâŋ nâŋ sâop. 27 Nâŋ nâŋ sâmu
ekŋetâ sâtŋe otmu yuwu sâwi. "Bâe, lok yukât topŋe girawu? Siru
kuwaŋgimu denŋe lâum sânduk sâmu to yaŋe nâŋ nâŋ yap." Yawu
sâwi.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yesuŋe weke bâleŋe watyekmu gaiakmâ bau yeŋgâlen ariwi.
(Mareko 5:1-17; Luka 8:26-37)

28 To nâŋ nâŋ sâmu deŋgân ya hâtikgum ba nombot endaken kapi âlâ,
kutŋe Gerasene sâm, yan ariwi. Yan ari waŋgaembâ lâum kioŋmâ ariŋetâ
lok yâhâp sumângembâ takamutâ eŋakbi. Yâhâ ya yetgât topyetŋeâmâ
yuwu. Yâhâmâ weke bâleŋaŋe mâŋgâeyelekmu sâp kâlep manmâ
gaminiowot. Lohimbi dondâŋe mâtâp tete yelekmâ kiŋgityeŋahât otmâ ge
tiok taok otmâ mâtâp âlâengembâ ba ariminiwi. Topyetŋe yawu. 29 Yesu
orop eŋakbiân weke bâleŋe mâŋgâeyelekbiŋe yuwu sâm ekuwi. “Gâ
Anitâhât nanŋe mansat. Gârâmâ gâŋe hâhiwin umatŋe ningiwuat yakât
sâp ki tâlâhuap. Yakât gâŋe girawu otningiwe sâm takat?” Yawu sâwi.
30 Yâhâ ya hâlâŋmâ bau kiŋgitŋe orowâkŋe tomot tuhum kinbi.
31 Tomot tuhum kinŋetâ yekmâ yuwu sâm Yesu ekuwi. “Gâŋe watnenekbe
sâm oat otmâmâ âlepŋe watnenekdâ bau enda yeŋgâlen ari karaknom.”
Yawu sâwi.
32 Sâŋetâ sâop. “Âlepŋe naŋgai yawuâk otŋet.” Yawu sâmu yâk
yetgâlembâ gaiakmâ bau ya yeŋgâlen ge karakbi. Yawu otŋetâ bau
yaŋe sururuk sâm ba hem patoembâ tâwoŋ sâm deŋgânân kioŋetâ
haranyongop. 33 Haranyongomu yan bau galemyongom manbiŋe ekmâ
sururuk sâm ari kapi ya ambolipŋe ekyongowi. 34 Ekyongoŋetâ nâŋgâm
kuk otmâ Yesuŋe pilâyekmâ âlâengen ariâkgât nâŋgâm kapiyeŋambâ
toho yakât ekuwi. Yawu.

Yesuŋe lok pareŋe yâkât tosa pilâwaŋgiop.
(Mareko 2:1-12; Luka 5:17-26)

9 1 Yawu nâŋgâm ekuŋetâ Yesuŋe hoŋ bawalipŋe meyekmu kapi
ya pilâm waŋgaen yâhâm âwurem ikŋe kapi, kutŋe Kapanaum,
yan ariwi. 2 Ari kinŋetâ yapâ lok pareŋe âlâ mem gerelân katmâ lâum
yâkâlen ariwi. Lâum ariŋetâ Yesuŋe biwiŋahât topŋe ekmâ nâŋgâm lok
pareŋe ya yuwu sâm ekuop. “Anitâŋe tosahe yiwereŋe pilâhihiap.” Yawu
sâop.
3 Yawu sâmu Mosehât girem den kâsikum ningiminiwi nombotŋaŋe
den sâop ya nâŋgâŋetâ bâlemu yuwu sâwi. “Anitâ ikŋak konok tosanenŋe
âlepŋe pilâningimap. Lok yuŋeâmâ Anitâ mem ge katmâ wangiwe sâm
oap. Yawu otmu ki ârândâŋ oap.” Yawu sâm Yesuhât nâŋgâŋetâ bâleop.
4 Nâŋgâŋetâ bâlemu biwiyeŋahât topŋe ekmâ yan yuwu sâm ekyongop.
“Yeŋe nâ nekŋetâ lok bâleŋe otmu yan biwiyeŋaŋe yawu naŋgai. Ya
nâŋgâmune ki ârândâŋ oap. Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. 5 Wuân âi
tuhumune ekŋetâ dopŋan otbuap? Yuwu mon sâm ekuwom. “Nâŋe tosahe
pilâhihian.” Yawu sâwom me? Me “Gâ getek yahatmâ geretge lâuakmâ
ari,” sâwom. 6 Yakât nine topne yuwu sâmune nâŋgâŋet. Nâ Anitâŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hâŋgânnohomu gewangât tosayeŋe pilâyiŋgim mansan. Anitâŋe âi sâm nihiop yukât topŋe ekmâ nâŋgâŋetgât oan." Yawu sâm ekyongop. Yawu sâm ekyongom topŋe ekmâ keterakŋetgât lok pareŋe ya yuwu sâm ekuop. "Gâ yahatmâ geretge lâuakmâ emetgan ari." Yawu sâop.
7 Yawu sâmu senyeŋanâk yahatmâ geretŋe lâuakmâ ariop. 8 Arimu lohimbi nombotŋaŋe Yesuŋe Anitâhât wâtŋan kinmâ âi miop ya ekŋetâ âlâ kândâkdâ olop. Yawu otmuâmâ "Lok yu ki orotŋe oap." Yawu sâwi. Yawu sâm yan Anitâ mepaewi.

Yesuŋe lok tosayeŋe orop dâiyekbe sâm giop.
(Mareko 2:13-17; Luka 5:27-32)

9 Yesuŋe yapâ arimâmâ lohimbi yeŋgâlen takesihât tewetsenŋe meyiŋgiminiwan nâhâlen tohop. Nâmâ Mataio. Yan tatmune yâkŋe nekmâ yuwu sâm eknohop. "Nâhâlen torokatdâ orowâk mandehât naŋgan." Yawu sâm eknohomu nâŋe yanâk yahatmune orowâk ariwit.
10 Ari nâhât emelan yâhâ sot nende sâm otmâ sâmune kâlehen yâhâwit. Yawu otmutŋe hoŋ bawalipŋe kerehâkŋe net watnelekmâ gaŋetâ orowâk kâlehen yâhâwin. Tatmunŋe sâp yanâk bukulipne otmu lok nombotŋe ândâp kârik otmâ Mosehât girem den ki lâum manminiwi yâkŋe nengâlen gaŋetâ orowâk menduhuakmâ sot newin. 11 Nem tatmunŋe Parisaio lok nombotŋaŋe nen aposolo nenekŋetâ ki ârândâŋ otmu âinongowi. "Wongât Yesuŋe lok bâleŋe yen orop menduhuakmâ lau konok niai?" Yawu sâm âinongowi.
12-13 Yawu sâm âinongoŋetâ Yesuŋe den ya nâŋgâm yuwu sâm matŋe ekyongop. "Aŋgoân topŋe katmâ Anitâŋe sâmu lok âlâŋe kulemguop yamâ topŋe yuwu. "Yeŋe orotmemeyeŋe bâleŋe me tosayeŋahât otmâ hotom ya uŋetâ nâŋgâwan. Yamâ âlepŋe oap. Yaŋe yu ya âlâ ki oap. Otmu yamâ wahap tâŋât. Gârâmâ yeŋe biwiyeŋaŋe konohâk otnomai yamâ ârândâŋ otbuap." Yawu sâop. Den topŋe yawu tap. Yakât otmâ den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Lok mesekyeŋe biaŋe dokta yeŋgâlen ki arimai. Lok kundatyeŋe orop me hâhiwin teteyiŋgimapŋeâmâ dokta yeŋgâlen arimai. Yakât topŋe yuwu sâmune nâŋgâŋetâ keterahâk. Yeŋgâlen gâtŋe nombotŋaŋe yuwu sâmai. "Nen lok âlepŋe, orotmeme âiloŋgo loŋgo otmâ mansain." Yawu sâmai. Yawu gârâmâ lok yawuya yeŋgât sâm ki gewan. Gârâmâ nâmâ yeŋe lok bâleŋe sâm betyongoŋetâ manmai yawuyaŋe Anitâhâlen biwiyeŋe katŋetgât gewan." Yawu sâop.

Yesuhât hoŋ bawalipŋe sâp sâsâŋan sot barak ki manminiwi.
orotmeme âiŋe yaŋe dop konohâk ki oawot.
(Mareko 2:18-22; Luka 5:33-39)

14 Yawu sâmu Yoane Baptis orop manbiŋe ga yuwu sâm Yesu âikuwi. "Nen Anitâŋe nâŋgâningimu âlepŋe olâkgât sâp sâsâŋan sot

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

barak manmain. Otmu Parisaio lok yawuâk otmai. Yâhâ gâhât hoŋ
bawalipgaŋeâmâ sot kutakamai?” Yawu sâwi.
15 Sâŋetâ sâop. “Yakât den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Lok patoŋe
imbi miakbe sâm bukulipŋe meyekmu orowâk menduhuakmâ sot um
nem heroŋe otnomai. Sot um nem heroŋe otnomaiân sot barak ki
tatnomai. Yâhâ hâmbâi mâne kasalipyeŋaŋe taka bukuyeŋe kuŋetâ
mumbuap yanâmâ eŋgat hako nâŋgâm sot barak mannomai. Yakât yuwu
sâmune nâŋgâŋet. Yiwereŋeâmâ nâ orowâk mansain yakât otmâ tep âlep
nâŋgâmai. Yâhâ hâmbâi mâne nâ nohoŋetâ mumbom. Sâp yan eŋgat
hako nâŋgânomai.” Yawu sâop.
16 Yawu sâm kinmâ orotmeme embâŋân aŋgoân otmâ manmâ gawi
ya otmu ikŋe orotmeme âiŋe kâsikum yiŋgiop yaŋe ki lâuahowot.
Yakât yâhâp yâhâp ya menduhum lâunomaihât dop ki olop. Yakât topŋe
nâŋgâŋetâ keterahâkgât den âlâen hâum yuwu sâm ekyongop. “Nenŋe
sot me salup me âlâlâ hâpu golâenâk mânuŋmâ titâkgum umunŋe sem
heŋgeŋgumap. Yâhâ nenŋe hâpu tekaŋan mânuŋmâ kâlâwân katmain
yamâ hâpu tekaŋe ya sem huhumu sot yamâ golâ kinmap.” Yawu sâop.
17 Otmu âlâen yuwu hâum sâop. “Otmu imbi âlâŋe lepa dorokum tâk
masipguwuap. Masipgum katmu sâp kâlep tatmâ hâŋgiŋe otbuap.
Otmu yakât kakŋan tâk âiŋe orop menduhum lowaim iri osowuap. Iri
osomâmâ senŋe âlâlâ mem mânuŋbuawân yan dâimu tiririk sâmu tok
sâwuap. Yakât otmuâmâ tâk âiŋaŋak menduhum lowaimain. Lowaim iri
osom senŋe âlâlâ umatŋe mânuŋnomân yamâ dâimu ŋirik ŋirik sâm ki
tok sâwuap. Yâhâ hâŋgiŋe otmu âiŋe menduhunom yamâ dâimu titâk
sâwuap. Yamâ ki orotŋe.” Yawu sâop.

Imbi âlâ mesek umatŋe tetewaŋgiopŋe Yesuhât sâŋgum walipgum âlepŋe olop.

(Mareko 5:22-43; Luka 8:41-56)

18 Yesuŋe den yawu sâm ekyongom kinmu yanâk Yura nengât
patonenŋe âlâŋe ga yuwu sâm ekuop. “Baratne yiwereŋeâk pârâk sân
sânâk bâleap. Yakât gâŋe mem yahatbuatgât naŋgan.” Yawu sâop.
19 Yawu sâmu Yesuŋe yahatmâ nen hoŋ bawalipŋe menenekmu ariwin.
Arimunŋe imbi âlâ watnenehop yâkât topŋeâmâ yuwu. 20 Imbilipnenŋe
emetsenŋe ekmai dop yawu ki olop. Yâhâ imbi yuâmâ emetsenŋe ekmâ
yâhâmu yambu kâiân yâhâp pesuk sâop. 21 Yâhâ imbi yaŋe Yesuhât
betŋan watmâ ari biwiŋaŋe yuwu nâŋgâop. “O nâ Yesu tetekŋan mem
wâiwom yamâ ki orotŋe. Aŋulakmangât ki wâiwom. In sâŋgumŋeâk
walipgum âlepŋe otbe.” Yawu nâŋgâop. 22 Yawu nâŋgâm watmâ arimu
Yesuŋe sâŋgum bârârâhâk kâlep mânuŋahop. Yan ari sâŋgum potonŋan
in walipgumu eŋgatŋe kakŋambâ olelem ekmâ yuwu sâop. “Wa,
toune, gâŋe yiwereŋe biwihaŋe nâhâlen kepeiat. Yakât otmâ Anitâŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nâŋgâhihimu hepge saŋ yap.” Yawu sâm ekuop. Yawu sâmu yanâk âlepŋe olop.

23 Nenŋe yapâ gem ari lok galemŋahât baratŋe bâleop yâkât emet ya hâumâk otmâ ariwin. Arimunŋe emet yakât kâlehen lohimbi dondâŋe kahân tatmâ isem we bâle pato nâŋgâwi. 24 Yawu otmâ isem tatŋetâ yuwu sâm ekyongop. “O, baratyetŋe yuâmâ ki bâleap. In aman pâlâmŋe iap. Yakât yen yahatmâ yaehen kioŋet.” Yawu sâm ekyongop. Yawu sâm ekyongomu nâŋgâŋetâ nahat otmu giriŋbaŋgiwi. 25 Giriŋbaŋgiŋetâ senŋan geŋetâ hâŋgânyongomu yaehen gewi. Geŋetâ mumuŋambâ mem yahalop. 26 Otmu kulem miop yakât den pat ya sâm haok tuhuŋetâ kapi gotŋe tete ya ambolipŋaŋe den pat ya nâŋgâwi.

Lok yâhâp senyetŋe suk sâmu ehowot.

27 Yesuŋe kapi ya pilâm arimu lok yâhâp senyetŋe bok sâsâŋe yaŋe kulem miop yakât den pat nâŋgâm betŋan ari yuwu sâm ekuowot. “Wâe, Dawitihât sen. Netgât tepge nâŋgâ. Gâŋe âlepŋe tânnotgowuatgât dop tap me bia? “Yawu sâowot. 28 Yawu sâm âikum yaŋak Yesuhât kâiŋe munŋeâk nâŋgâm watmâ emelan gam yâhâowot. Yâhâmutâ yuwu sâop. “Nâŋe sâmune senyetŋe suk sâmu emet galemŋe ekde sâm naŋgawot, me bia?” Sâmu sâowot. “Oŋ, yawu naŋgait.”

29 Yawu sâmutâ senyetŋan wâim yuwu sâop. “Nâhâlen biwiyetŋaŋe nâŋgâm kepeiawot yakât bulâŋe teteyitgiâk.” Yawu sâop. 30 Yawu sâmu senyetŋe suk sâmu emet galemŋe ehowot. Ekmutâ yuwu sâm ekyotgop. “Kulem yetgâlen tetemu eksawot yu ki sâmutâ pen pen sâmu nâŋgânomai.” 31 Yawu sâm ekyotgop yamâ iliwetmâ den pat ya sâm tetemutâ pen pen sâm arimu lohimbi dondâŋe nâŋgâwi.

Lok kopa âlâŋe den olop.

32 Yâhâ Yesu pilâm arimutâ yanâk lok âlâ Yesuhâlen mem takawi. Mem taka yuwu sâwi. “Lok yuâmâ weke bâleŋaŋe mâŋgâemu den pâpgum kopa otmâ manmap,” sâwi. 33 Yawu sâŋetâ weke bâleŋe watmu gaiakmâ arimu lauŋe hâreakmu den huhuop. Den huhumu ekmâ kinbiŋe alahu gulahu otmâ yuwu sâwi. “Nen embâŋâmbâek kulem yuwuya âlâ ki tetemu ekmâ gamain.” Yawu sâwi. 34 Yawu otmuâmâ Parisaio nombotŋaŋe Yesuŋe kulem miop ya ekmâ nâŋgâŋetâ bâlemu yuwu sâwi. “O, yuâmâ weke bâleŋe ya yeŋgât amboyeŋaŋe mâmâŋe otbaŋgiap. Yakât otmâmâ weke bâleŋaŋe den tem lâuwaŋgim gaiakmâ arim kinsai.” Yawu sâwi.

Lok nombotŋe âlâŋe tânnongoŋetgât Anitâ ulitgumunŋe katyehâk.

35 Yesuŋe kapi ya pilâm kapi tipi tapi tatmâ arap ya biwiŋan miti emetŋe tap dopŋan yâhâm gem Anitâŋe tihityeŋe otbe sâm oap yakât den pat

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

âlepŋe ekyongom manop. Yâhâ lohimbi nombotŋe mesek me hâhiwin
topŋe topŋe teteyiŋgiop ya gurâ heŋgemyongop. 36 Heŋgemyongom yekmâ
biwiŋaŋe yuwu nâŋgâop. Lama galemyeŋe biaŋe ihilâk mahilâk manmai
yakât dopŋeâk lohimbi gurâ amboyeŋe bia otmu ihilâk mahilâk manmâ
gai. Yawu manŋetâ yekmâ tepŋe nâŋgâyiŋgiop. 37 Tepŋe nâŋgâyiŋgim nen
hoŋ bawalipŋe den âlâen hâum yuwu sâm eknongop. “Kalamân sot pato
tap. Yâhâ bonŋe mem menduhunomaihât lok getek âlâ. 38 Yakât otmâmâ
yeŋe kalam amboŋe, Anitâ, ulitguŋetâ âlâkuâk lok katyekbuap. Katyekmu
yen orowâk tânahom nep ya tuhunomai.” Yawu sâm eknongop.

Yesuŋe hoŋ bawalipŋe meyekmâ âi sâm yiŋgiop.
(Mareko 3:13-19; Luka 6:12-16)

10 1 Yesuŋe nen hoŋ bawalipŋe kâiân yâhâp menenekmu
bamunŋe yuwu sâm eknongop. “Weke bâleŋaŋe lohimbi mem
mâŋgâeyekbuap yamâ yeŋe watyiŋginomai. Me mesek me hâhiwin topŋe
topŋe teteyiŋgimu heŋgemyongonomai.” Yawu sâop. Yawu sâm ningim
yan mâmâŋe otningiop.
2 Otmu nen aposolo menenehop nengât kutnenŋe yamâ yuwu. Simon
yâkât kutŋe âlâ Petoro sâm, imiŋe Anderea, otmu Yeweri nanyâhâtŋe,
kutyetŋe Yakowo yet Yoane. 3 Otmu âlâmâ Pilip, otmu Batolomaio, Toma,
otmu âlâmâ nâ Mataio. Nâmâ aŋgoân lok yeŋgâlen takesihât tewetsenŋe
meminiwan. Otmu âlâ Alipaio nanŋe Yakowo, âlâmâ Taraio. 4 Âlâmâ
Simon, yâhâmâ komot âlâen gâtŋe topyeŋe yuwu. Roma lok ya yeŋgât
hâkâŋ otmâ watyekne sâm otminiwi yan gâtŋe. Otmu bâiŋeâmâ Yurasi
yamâ Karioto kapiân gâtŋe. Yâkŋeâmâ Yesuhât betŋehen kioŋop ya.

Yesuŋe hoŋ bawalipŋe hâŋgânyongomu ariwi.
(Mareko 6:7-13; Luka 9:1-5)

5 Otmu Yesuŋe nen hoŋ bawalipŋe den âlâen hâum yuwu sâm
eknongom hâŋgânnongop. “Lama ya yeŋgât galem ki otŋetâ yanâmâ
hiliwahomai. Dop yawuâk Isirae lohimbi nombotŋe yu hiliwahone sâm
oai yakât yâk yeŋgâlen tâŋ tâŋâk ari tânyongonomai. 6 Tânyongom
Anitâŋe tihityeŋe otbe sâm oap yakât den pat ekyongonomai. 7 Yawu
gârâmâ yeŋe aŋgoân Samaria otmu pâku lohimbi yeŋgâlen ari nep ki
tuhunomai. Isirae ambolipŋe nenŋanâk yâhâm gem nep tuhunomai.”
Yawu sâop. 8 Yawu sâm yan nep denŋe yuwu sâm ningiop. “Lohimbi
munomai yawuya sâŋetâ mumuŋambâ yahatnomai. Me nombotŋe kundat
otmâ mansai ya mem heŋgemyongonomai. Me hâk bâle otmâ mansai
ya gurâ mem heŋgemyongonomai. Me weke bâleŋaŋe mâŋgâeyekmâ
mansai. Yawuya watyiŋginomai. Yawu otyiŋginomai yakât hâmeŋe mene
sâm ki nâŋgânomai. Ninak mâmâŋe otyiŋgim yakât hâmeŋe ki meman
yakât yengu yawuâk hâmeŋe ki menomai.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9-10 Yâhâ âi topŋe katne sâm bât barak arinomai. Howan ki mem
tinaŋgunomai. Me hâk katipŋe me pet ya hourâ hourâ gurâ ki miakmâ
arinomai. Me kâi katipŋe katmâ yakât kakŋan âlâ ki menomai. Hâkyeŋan
tatbuap yawuâhâk. Me itâkat ki golenomai. Me natik ki miakmâ arinomai
me tewetsenŋe hakyeŋan ki tatbuap. Lok âlâ me âlâŋe nep tuhunomai
yakât hâmeŋe sâm yiŋgiŋetâ meŋetâ ârândâŋ otbuap. Yakât otmâ inâk
arinomai.
11 Otmu aŋgoân hâŋgânyongomune arinomai yan kapi ambolipŋaŋe
yuwu mon sânomai. "Wongât takai yakât topŋe sâŋetâ nâŋgâne."
Yawu sâm âiyongoŋetâmâ yeŋe âlepŋe topŋe ekyongonomai. Topŋe
ekyongoŋetâ lok âlâ me âlâŋe emelan dâim yâhâ katyekŋetâ yanâk
tatnomai. 12 Dâim yâhâ katyekŋetâ yanâmâ yuwu sânomai. "Anitâŋe
tihityeŋe otmu yâkât wâtŋan kinmâ yâhâm heroŋe kakŋan mannomai."
Yawu sânomai. 13 Otmâ yâkŋe yekmâ heroŋe nâŋgâyiŋgim denyeŋe
nâŋgâne sânomai yamâ âlepŋe yâk yeŋgâlen bulâŋe tetewuap. Yâhâ
nombotŋaŋeâmâ denyeŋe nâŋgâŋetâ gemu betyiŋginomai. Yawu
otyiŋgiŋetâ yengu yawuâk betyiŋgim arinomai. 14 Yâhâ kapi âlâen ari
den ekyongoŋetâ nâŋgâŋetâ gemu bet pilânomai. Nâŋgâŋetâ gemu bet
pilânomai yamâ hâmbâi Anitâŋe matŋe umatŋeâk yiŋgiwuap. Yakât
otmuâmâ yeŋe kâiyeŋan wahap me bokosok me yu ya horatbuap yamâ
tâlim gik beretek meŋetâ gewuap. Ya gemu betyiŋgim pilâyekmâ
arinomai. Ariŋetâ towat ya ekmâ kâi katsap yawu nâŋgânomai. 15 Yakât
yuwu sâmune nâŋgâŋet. Sâp patoen Anitâŋe Sotom otmu Gomora kapi
ambolipŋaŋe orotmemeyeŋe bâleŋe otminiwi yakât matŋe yiŋgimu
menomai. Gârâmâ yeŋe kapi âlâen ariŋetâ betyiŋginomai. Yamâ ya
yeŋgât tosa ya tatyiŋgiwuap. Yakât matŋe Anitâŋe hâmbâi umatŋe dondâ
yiŋgiwuap." Yawu sâm eknongop.

Umatŋe âlâlâ teteningimu yan ki lohotŋe otmâ mannom.
(Mareko 13:9-13; Luka 21:12-17)

16 Otmu Yesuŋe nen topnenŋe naŋgaŋginehât den âlâen hâum yuwu
sâm eknongop. "Lama yamâ pâlâmŋe kinmai. Yâhâ sosoŋeâmâ sâtŋe
bâleŋe tatmai. Yawu gârâmâ lama yaŋe dâiakmâ arinomai yamâ
sosoŋe yiŋgim neyekbuap. Dop yawuâk nâŋe hâŋgânyongomune sâtŋe
metŋe kâlehen arinomai. Arinomai yan kiŋgityeŋahât otmâ biwi
yâhâp ki otnomai. Yakât âlâ torokatmâ sâwe. Soŋgo âlâ kutŋe hewam
yamâ nâŋgân nâŋgânŋe tapgât ekmâ nâŋgâm galemahomap. Yakât
dopŋeâk yengu yawuâk biwiyeŋaŋe golâek manmâ sâtŋe metŋe ekmâ
kewewetmâ galemahom mannomai. Yâhâ nâi kopa yamâ kopa kum den
biaek tatmu ekmain. Yenâmâ yakât dop manmâ nep lohotŋan tuhum
mannomai. 17 Nep tuhum miti emetŋe tap dopŋan hawamgum nep tuhum
mannomai. Nep tuhum manŋetâ kapi ambolipŋaŋe kasa otyiŋgim den

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

âiân katyekmâ yongonomai. Yawu otyiŋgiŋetâmâ biwiyeŋe ki orotok sâwuap. 18 Otmu yakât âlâ torokatmâ sâwe. Yeŋe nâhât den yu lâum manŋetâ yakât meyekmâ kiapgâlen ari den âiân katyekmâ mem âi pâi tuhuyeknomai. 19 Mem âi pâi tuhuyeknomai yan "Den mâtâpŋe girawu watmâ sâm ekyongomunŋe nâŋgâŋetâ keterakyiŋgiwuap," yawu nâŋgâm ki gorâyiŋgiwuap. 20 Sâp yanâmâ Awoŋnenŋaŋe ikŋe Wâtgât mâmâŋahât Heak hâŋgângumu ge den âlâlâ nâŋgân nâŋgânyeŋan katmu nâhât den pat âlepŋe ekyongonomai.

21 Otmu sâp yan umatŋe topŋe topŋe teteyiŋgiwuap yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Imi ata yeŋahâk ahom hioŋaknomai. Yakât otmâ dâiakmâ kiap yeŋgâlen ari den âiân karaknomai. Otmu âwâ nan yeŋahâk ahom hioŋaknomai. Hioŋakmâ lok kunŋe yeŋgâlen ari den âiân karaknomai. Den âiân karakŋetâmâ nombotŋe mem âlâlâ tuhuyekmâ yongoŋetâ munomai. 22 Yakât torokatmâ âlâ sâwe. Yen orop biwinenŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu mannomai. Yakât otmâ nâ mem âlâlâ tuhunekŋetâ hâhiwin nâŋgâman yakât dopŋeâk yen gurâ hâhiwin yiŋginomai. Hâhiwin yiŋgiŋetâ yanâmâ hâkyeŋe ki ihiwe ihiwe otmu lohotŋe otmâ betnihinomai. Yeŋe kârihem kinnomai yanâmâ Anitâŋe meyekmâ manman kârikŋan katyekmu mannomai. 23-25 Yâhâ mitihât kasaŋe yen meyekmâ den âiân katyekmâ yongom watyekŋetâmâ kapi ya pilâm âlâen arinomai. Yâhâ mem âlâlâ tuhuyekŋetâ hâhiwin kakŋan mannomai. Hâhiwin kakŋan mannomai yakât den âlâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Kasalipyeŋaŋe taka nimnaomlipyeŋe me âwâ mâmâlipyeŋe yamâ kapam dop konohâk yongonomai. Yakât nimnaomlipyeŋe kapam hewewen yongonomaihât dop ki tap. Yâhâ papatolipyeŋe me lok inŋe ya gurâ yawuâk dop konohâk tuhuyeknomai. Lok kunŋe me hoŋ bawalipyeŋe ya gurâ yawuâk. Otmu ninahât sâwe. Nâmâ kunyeŋe otmune yeŋe nâhât den tem lâum hoŋ banihim mansai. Gârâmâ lohimbi nombotŋaŋe nâhât imbiâk yuwu nâŋgâm hilipgumai. Nâhâitŋe weke bâleŋe yeŋgât kunyeŋe kutŋe Satan, otmâ kutŋe âlâ Besewulu yaŋe mâmâŋe otbaŋgimu âi yu mem manmap yawu nâŋgâmai yamâ imbiâk nâŋgâmai. Yeŋgât gurâ dop yawuâk nâŋgâm kasa otyiŋgim mem âlâlâ tuhuyekmâ mem ge katyeknomai. Yakât otmâ den âlâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yeŋeâmâ Isirae kapi ambolipŋe yeŋgâlen âi ki tuhum pesuk pilâŋetâek Awoŋnaŋe yâhâpŋe hâŋgânnohomu gewom. Yâhâ nâhât komolân gâtŋe âlâ me âlâŋe ki lohotŋe otmâ pilânekmâ âlâhâlen ariwuapŋe yakât matŋe âlepŋe menomai.

Nimbilam yâhâp ki otnom.
(Luka 12:2-7)

26 Yawuhât den yu torokatmâ sâwe. Tihângen wahap yu me ya otmâ gai. Ya ki tik tatbuap. Hâmbâi tetekŋan tetemu eknom. Yâhâ yu me

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ya otmâ kurihiakmai. Ya gurâ tetekŋan tetemu eknom. 27 Yakârâmâ
yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yenâmâ nâ orowâk manmain. Yawu gârâmâ
den nombotŋe nenŋiâk tatmâ ekyongoman ya hâmbâi ekyongoŋetâ
nâŋgânomai. Yâhâ nâŋe den halowân sâm ekyongom mansan. Yamâ
hâmbâi yeŋe lok senyeŋan kinmâ ekyongonomai.

Anitâŋe tihitnenŋe otmap.

28 Ekyongonomai yakât topŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lok senyeŋan
kinmâ den ekyongoŋetâ nâŋgâŋetâ nahat otmu yen nombotŋe yongoŋetâ
munomai. Yongonomai yamâ umut biwiyeŋe ki hilipgunomai. Lok
topnenŋe yawu tap. Yakât otmâ yeŋe ya yeŋgât ki kiŋgityeŋahât otnomai.
Yâhâ Anitâhât topŋeâmâ âlâ tap. Hâmbâi mâne yâkŋe konok umut
biwiyeŋe hilipguwuapgât dop tap. Yakât otmâ yeŋe yâkât den konok
lâum mannomai. 29 Otmu yakât âlâ sâwe. Anitâhât den lâum manmain
nen haoŋmâ ârândâŋ Anitâŋe tihitnenŋe otmap yakât topŋe nâŋgâŋetâ
keterahâkgât den âlâen hâum yuwu sâmune nâŋgâŋet. Giroŋ giroŋ
ekmain yamâ nâi tâŋât. Yamâ ki galemgumain. Yawu gârâmâ giroŋ giroŋ
âlâ mumbuap yakât topŋe himbim amboŋaŋe emet inânŋan nâŋgâmu
tap. 30-31 Yawu gârâmâ nenâmâ giroŋ giroŋ yakât dop bia. Nenâmâ Anitâ
ikŋe kundenŋe towat manmain. Yawu otmâ Anitâŋe topnenŋe kerehâk
naŋgap. Somotnenŋe tipi tapi yakât topŋe gurâ nâŋgâmu tawâk. Yâkŋe
tihitnenŋe otmap. Yakât nâŋgâm biwi yâhâp ki otmâ manmâ yâhânom.

Topnenŋe ki kurihiakmâ Yesu betbaŋginom.
(Luka 12:8-9)

32 Lohimbi âlâ me âlâŋe "Yesuhâlen biwinaŋe kepeim tem lâuwaŋgim
mansan," yawu sâm lohimbi ekyongonomai yâhâmâ hâmbâi nâŋe
himbim awoŋnahât senŋan kinmâ topyeŋe sâm tetemune Anitâŋe
manman kârikŋan katyekbuap. 33 Yâhâ lohimbi âlâ me âlâŋe topyeŋe
kurihiakmâ "Nâ Yesu ki nâŋgâwaŋgian," yawu sânomai otmuâmâ nâku
himbim awoŋnahât senŋan kinmâ "Nâ ki nâŋgâyiŋgian," yawu sâwom.
Lohimbi yawu otmai yaŋe matŋe umatŋe menomai. Yawu.

Yesuŋe giop yakât lohimbi hioŋakmâ mansai.
(Luka 12:51-53; 14:26-27)

34 Otmu âlâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yeŋeâmâ nâhât yuwu ki
sânomai, "Nâhâit yamâ buku konok otnehât himbimâmbâ giop."
Yawu ki sânomai. Yakât sâmune nâŋgâŋet. Nâŋe hânân gewan yakât
yen hioŋaknomai. 35 Nanlipyeŋaŋe âwâlipyeŋe betyiŋginomai. Me
baralipyeŋaŋe mâmâlipyeŋe betyiŋginomai. Me imbilipyeŋaŋe
iranlipyeŋe betyiŋginomai. 36 Yawu otmâ hep torehenlipyeŋe hioŋakmâ
kasa oraŋginomai. 37 Otmu yakât topŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lohimbi

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

âlâ me âlâŋe biwi nâŋgân nâŋgânŋaŋe âwâŋe mâmâŋe yeŋgâlenâk katmâ kepeiyekmâ nâhât âi yakât nâŋgâmu giap. Me nanŋe baratŋe yeŋgât biwiŋaŋe kepeiyekmâ nâhât âi yakât nâŋgâmu giap. Lok yawu otmai yeŋgât nâŋgâmune ki ârândâŋ otmap. Yakât otmâmâ nâhât pat ki otŋetâ yanâmâ Anitâŋe umatŋe yiŋgimu menomai. 38 Otmu lok âlâ me âlâŋe nâhât den lâum âi tuhuŋetâ bukulipyeŋaŋe nâŋgâm bâleyiŋgim hilipyongone sâm otŋetâ yanâmâ, “Bukulipnaŋe hâhiwin nihimai” sâm hâkyeŋe alitmâ mannomai. Lok yawuya nâhât pat ki otŋetâ yanâmâ Anitâŋe umatŋe yiŋgimu menomai. 39 Otmu lok âlâ me âlâŋe ikŋe manmanŋe âlepŋe yawuâk mem mete tuhum manbuap lok yawuya hâmbâi hiliwahowuap. Otmu lok âlâ me âlâŋe nâhât nâŋgâmu bulâŋe otmu ikŋe manmanŋe ki alitmâ manbuap. Lok yawuya yamâ nâŋe manman kârikŋe waŋmune manmâ yâhâwuap.

Buku oraŋgim mannom yakât hâmeŋe menom.
(Mareko 9:41)

40 Otmu yakât âlâ torokatmâ sâwe. Lohimbi âlâ me âlâŋe nâ buku otnihimai. Lohimbi yaŋe nâ otnihiain sâm yan awoŋne hâŋgânnohomu gewan ya otbaŋgimai. Gârâmâ benŋe nâŋe yawuâk hâŋgânyongomune ariŋetâ buku otyiŋginomai. Lohimbi yaŋe yen gurâ otyiŋgiain sâm yan nâ otnihinomai. 41 Otmu yakât âlâ sâwe. Lok âlâ me âlâŋe Anitâhât hoŋ bawa âlâ ekmâ buku otbaŋginomai. Yawu otnomai yakât matŋe hâmbâi Anitâŋe ikŋe hoŋ bawa hâmeŋe waŋbuap dop yawuâk lohimbi ya yiŋgiwuap. 42 Yâhâ lohimbi biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe nâ hikunekmâ nâhât den lâum manmai. Yâk yeŋgâlen gâtŋe âlâ me âlâŋe senŋe âlâlâ pâinmâ manŋetâ lok nombotŋaŋe towat yekmâ nâhât hoŋ banihim mansai sâm tânyongonomai, me to osom yiŋgiŋetâ nenomai yakât hâmeŋe gurâ hâmbâi menomai. Yawu.” Yesuŋe den yawu sâm hoŋ bawalipŋe nen eknongop.

Yesuŋe Yoanehât sâop.
(Luka 7:18-35)

11 1 Yesuŋe nen hoŋ bawalipŋe kâiân yâhâp eknongom pesuk pilâm, yapâ yahatmâ kapi hâlâŋmâ tatmâ arap ya yeŋgâlen ari den kâsikum yiŋgiop.

2 Sâp yanâmâ Yoane pâi emetŋan katŋetâ talop. Katŋetâ talowân Yesuŋe kulem topŋe topŋe miop yakât pat ya nâŋgâm biwi yâhâp otmâ yuwu nâŋgâop. “Lok pato kulet sâwaŋgi sâm Anitâŋe âi nihiop ya tuhum mansan. Lok pato yuâmâ Yesu me âlâhât mambotbom.” Biwiŋaŋe yawu nâŋgâm hoŋ bawalipŋe nombotŋe hâŋgânyongomu, ari yuwu sâm Yesu âikuwi. 3 “Anitâŋe lok âlâ hâŋgângumu ge tihitnenŋe otbuap sâmain ya gâ? Me âlâhât mambotnom?”

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4 Yawu sâm âikuŋetâ yuwu sâm ekyongop. “Yenâmâ ari kulem topŋe
topŋe mian yukât Yoane ekunomai. 5 Nâŋe senyeŋe bok sâsâŋe ya
walipyongomune senyeŋe suk sâmu eksai. Otmu lok pareŋe manmai ya
heŋgemyongomune târârâhâk bam gai. Otmu hâk bâle manmai ya gurâ
heŋgemyongomune âlepŋe otmâ mansai. Otmu ândâpyeŋe bok sâsâŋe
ya gurâ heŋgemyongomune ândâpyeŋe pâroŋ sâmu den naŋgai. Otmu
nombotŋe bâlewi ya mumuŋambâ mem yahatyekmune mansai. Otmu
kewilâyekŋetâ mansai ya nine den pat âlepŋe ekyongomune nâŋgâm
biwiyeŋe heroŋe otmâ mansai.” Yawu sâm Yoane ekunomai. 6 Yakât âlâ
sâwe. Yawu otyiŋgim mansan yakât otmâ lok âlâ me âlâŋe nâhât nâŋgâm
biwi yâhâp ki otmai ya yeŋgât nâŋgâmune tepne heroŋe oap.” Yawu sâm
ekyongom hâŋgânyongomu âwurewi.

7 Hâŋgânyongomu âwurem ariŋetâ Yesuŋe Yoanehât topŋe lohimbi
kinbi ya yuwu sâm ekyongop. “Yoane lok ki manmaiângen ari manop ya
lohimbiŋe ekne sâm yâkâlen ariwi. Otmu yakât den âlâen hâum sâwe.
Siru pato pilâm âliwahap mem gâsuk gâsuk tuhumu ekmâ âlemai. 8 Yawu
olop ya ekne sâm yakât ariwi me bia? Me lok âlâŋe hâk katipŋe sekŋe
âlepŋe mânuŋakmâ manop ya ekne sâm ariwi me? Lok hâk katipŋe
sekŋe âlepŋe mânuŋakmaiŋeâmâ lok kutdâ yeŋgât emelanâk tatmai.
Yâhâ lok ki manmaiângen ki manmai. Yakât otmâ wuân bân ekne
sâm yaken ariwi? 9 Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yoaneŋe Anitâhât
den pat sâm tetem gaop ya nâŋgâne sâm ariwi. Yâhâ emelâk Anitâhât
poropetelipŋaŋe yâkât den tâmbâlipyeŋe ekyongom manbi ya yeŋgât
kunyeŋe pato oap. 10 Yâkât nâŋgâm emelâk Anitâŋe den sâop ya yuwu
tap. “Gâŋe nine topne sâm tetem ekyongorâ nâŋgâŋetgât nine hoŋ
bawane hâŋgângumune kulet sâhihim mâtâp meŋgihiwuap.” Den yawu
tap. Kulet sâop yamâ Yoane.

11-15 Yawu gârâmâ Yoanehât topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât yuwu
sâmune nâŋgâŋet. Poropete lok, Mose otmu lok nombotŋaŋe Anitâŋe
tihitnenŋe otmap yakât den pat ekyongom gawi. Yâhâ den ekyongowi ya
yawuâk Yoaneŋe potonŋe sâm teteop.

Yawu otmâ yeŋe biwiyeŋaŋe yuwu mon nâŋgâmai. “Emelâk poropete
âlâ, kutŋe Elia sâm yâkŋe yâhâpŋe hohetnenŋan tetem manmâ kutdâhât
mâtâp mewaŋgiwuap.” Biwiyeŋaŋe yawu nâŋgâmai yakât bonŋe yamâ
Yoanehâlen teteap. Yoanehât yawu nâŋgâŋetâ keterahâkgât biwiyeŋan
katmâ nâŋgâm mannomai.

Otmu torokatmâ sâwe. Yoaneŋe ya topŋe katmâ mem gaop. Topŋe
katmâ, Anitâŋe bulâŋanâk tihitnenŋe otmap ya ekyongomu nâŋgâm
biwiyeŋe heroŋe otmu yakât bonŋe mene sâm manmâ gai. Otmu yakât
den yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâŋe Yoane nep waŋmu miop yakât
nâŋgâmu yahatmap. Yakât otmâ lok âlâ me âlâŋe Yoane wanginomaihât
dop ki tap. Yoaneŋe kulet sânihim âi mem gaop yamâ nine topne ki

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nâŋgâm heŋgeŋgum mansap. Yakât otmâmâ lok âlâ me âlâŋe nâhât den pat âlepŋe yu nâŋgâm Anitâhâlen biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe katnomai yaŋeâmâ Yoane wanginomai.

Yesuhât den hâkâŋ otmâ betbaŋgiwi.

16 Yen biwi yâhâp otmâ mansai yakât keterakyiŋgiâkgât den girawu yaen hâum sâmune nâŋgâŋetâ keterakbuap. Yuwu mon? Nimnaom titipâŋe sombem patoen hârum konok otmâ tatnomai. Tatmâmâ komot âlâ tatnomaiŋe komot âlâ yuwu mon ekyongonomai. 17-19 "Nenŋe yahatmâ kep tuhum âlâlâ otbin. Gârâmâ yen orowâk tuhune sâmunŋe ki tânnongowi." Yawu otnomai yakât topŋe teteâkgât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yakât dopŋeâk Yoaneŋe heroŋe olâkgât nâŋgâwi. Yamâ nâŋgâwi yawu Yoaneŋe ki olop. Yakât otmâ yâkât hâkâŋ otmâ sâm ge katbi. Otmu âlâku torokatmâ hâum sâwe. Sâp âlâen nimnaom titipâ komot âlâ tatnomaiŋe komot âlâ yuwu sâm ekyongonomai. "Âo, nen we bâle nâŋgâm otmâ ombe hakoâk isewin. Yawu otbin yan yeŋe ki nenekbi. Yakât otmâ nâŋgâmunŋe bâleap." Yawu sânomai. Yakât dopŋeâk yeŋe otmâ mansai. Gârâmâ yeŋe oai yan ki torokatmâ mansan. Yakât otmâ yen nâhât hâkâŋ oai. Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Emelâk Yoaneŋe to kârikŋe me âlâlâ ya nembâpgât dop yamâ yâkŋe ki neminiop. Yakât yeŋe yuwu sâwi. "O, lok yuâmâ weke bâleŋaŋe mâmâŋe otbaŋgimu yawu otmap." Yawu sâwi. Yâhâ nâmâ Anitâŋe hâŋgânnohomu ge sot kâle neman. Yakât otmâ yeŋe nâhât yuwu mon nâŋgâmai. "O, lok yuâmâ sot pato kutakumap. Otmu takesi meme lok otmu lok komborâ yâk orop buku oraŋgim gamai." Nâhât yawu sâmai. Yawu gârâmâ yakât sâwe. Anitâŋe den sâop ya tiŋâk lâum manmai ya yeŋgât orotmemeyeŋe ekmâ nâŋgâŋetâ bonŋe otbuap. Yawu." Yawu sâop.

Lohimbi biwi kârik otmâ manbi ya Yesuŋe sârekyongop.
(Luka 10:13-15)

20 Emelâk Yesuŋe kapi hawamgum kerehâk manmâ kulem topŋe topŋe memu ekbi. Yakât otmâ orotmemeyeŋe bâleŋe me kiŋgoŋ ya ki pilâm metem biwiyeŋaŋe Anitâhâlen kepeim manbi. Yakât nâŋgâm hemgât pat otbi yakât sârekyongom yuwu sâm ekyongop. 21 "Main, Korasin otmu Besaita kapi ambolipŋe yen, Yeŋgâlen kulem topŋe topŋe mem gamune ekŋetâ tâŋât otmâ gamap. Yamâ Tiro Siron kapi ambolipŋaŋe kulem yawu ya ekbi mâne orotmemeyeŋe bâleŋe betbaŋgim biwiyeŋe Anitâhâlen katbâi. 22 Yawu gârâmâ yeŋe manman bâleŋe mansai ya ki pilâm Anitâhâlen biwiyeŋe katsai. Yakât otmâ hâmbâi Tiro Siron kapi ambolipŋaŋe umatŋe menomai ya wangim yeŋe umatŋe amokŋan menomai. 23 Otmu Kapanaum kapi ambolipŋe yeŋgât sâwe. Yen gurâ yeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmu hâk mepae otmâ yuwu sâmai. "Nenâmâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

emelâk himbimgât pat otmâ mansain.” Yawu sâmai. Ya ki tap. Yeŋgâlen kulem topŋe topŋe mem gamune ekŋetâ tâŋât otmâ gamap. Yakât yuwu sâwe. Sotom kapi ambolipŋe kulem yawuya ekbi mâne orotmemeyeŋe bâleŋe ya pilâm biwiyeŋe Anitâhâlen katŋetâ matŋe kâlâpŋe ki seyekbâp.
24 Yawu gârâmâ yeŋe orotmemeyeŋe bâleŋe ya ki betbaŋgim Anitâhâlen biwiyeŋe katsai. Yakât topŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet. Sâp patoen Sotom kapi ambolipŋaŋe orotmeme bâleŋe otmâ gawi yakât matŋe menomai. Otmu yen gurâ yawuâk orotmemeyeŋe bâleŋe torokatmâ mansai yakât yeŋeâmâ Sotom ambolipŋaŋe menomai ya wangim umatŋe pato hâliliŋe menomai.” Yawu sâop.

Yesuŋe biwi sânduhân katnenekbuap.
(Luka 10:21-22)

25 Yawu sâm Yesuŋe yuwu sâm âwâŋe ekuop. “Awoŋ, hân himbim kândikyotgon amboŋe, gâhât tep âlep pato nâŋgâhihian. Otmu lok nombotŋaŋe gâhât topge nâŋgâne sâm nâŋgân nâŋgân emetŋan yâhâwi. Parisaio otmu Sarukaio lok yawuya. Yawu gârâmâ nâŋe gâhât den lâum manmâ gan yakât dopŋeâk yâkŋe lâum manmâ gai mâne ârândâŋ otbâp. Yakât topŋe nâŋgâmaihât nâŋgân nâŋgânyeŋe ki mem hewewen tuhuyiŋgimat. Yawu gârâmâ lok nombotŋe, kutyeŋe bia, belângen manmai yaŋeâmâ topne nâŋgâŋetgât gâŋe nâŋgân nâŋgânyeŋe mem hewewen tuhuyiŋgimat. 26 Âo, gâŋe nâŋgâmat, yawuâk tetemap. Yakât mepaeheksan.” Yawu sâm âwâŋe ekuop.
27 Âwâŋe yawu sâm ekum yaŋak purik sâm yuwu eknongop. “Himbim amboŋe tatmap yâhâmâ awoŋne. Yâkŋe mâmâŋe otnihimu wuân me wuân otbomgât dop tap. Otmu nâŋe awoŋnahât topŋe nâŋgâwaŋgim heŋgeŋguan. Yawu gârâmâ lohimbi nombotŋaŋe awoŋnahât topŋe nâŋgâŋetgât sâwom yamâ yâkŋak nâŋgâŋetâ keterakbuap.
28 Otmu ninahât topne sâwe. Nâ lohotŋan manmâ biwi yâhâp ki otman. Yakât otmâ wuân me wuân otbehât nâŋgâman yamâ ki gorânihimap. Bia.
29 Otmu nâŋe yen tihityeŋe otbe sâm oan. Yakât yen umatŋe topŋe topŋe teteyiŋgimu hâhiwin me gorâ kakŋan manŋetâ biwiyeŋe orotok sâmapgât nâhâlen gaŋetâ biwi sânduk yiŋgimune lohotŋan mannomai. 30 Otmu nâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim mannomai yanâmâ mâmâŋe otyiŋgimune nâhât wâtnan kinmâ biwiyeŋe ki orotok sâwuap. Otmu umatŋe teteyiŋgimu yan ki pârâk pilânomai.” Yawu sâm eknongop.

Yesu hoŋ bawalipŋe orop tatmâ nâŋgâ nâŋgâ sâp ya kuwi. kalamân ari sot mem newi.
(Mareko 2:23-28; Luka 6:1-5)

12 1 Tatmâ nâŋgâ nâŋgâ sâp âlâen Yesuŋe hoŋ bawalipŋe nen kerek menenekmu âi kalam biwiŋambâ gem ariwin. Gem ari mâtâp

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tânâmŋan po irik irik ningiop. Yawu otmâmâ buku nombotŋe yeŋgât
kalamân sot talop ya mem newin. 2 Mem nemunŋe Parisaioŋe nenekmâ
Yesu yuwu sâm âikuwi. “Gâ wongât ândâp bok oat? Moseŋe girem den
kulemguop ya lâum âun yu tatmâ naŋgain. Girawu otmâ hoŋ bawalipge
orop ari buku nombotŋe yâk yeŋgât sot golâ mem niai? Ya otŋetâ
yekmunŋe ki ârândâŋ oap.” Yawu sâm ekuwi.
3 Yawu sâŋetâ purik pilâyiŋgim sâop. “Emelâk embâŋân Dawitiŋe
olop yakât den pat sâlikum ki nâŋgâm heŋgeŋgumai. 4 Yakât topŋe
nâŋgâŋetâ keterahâkgât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Sâp yan Anitâhât
hotom um manbiŋe baŋga tuhum Anitâhât pat sâm katminiwi ya yâkŋe
konok neminiwi. Lok inŋeâmâ bia. Hilâm âlâen Dawiti otmu ikŋe tembe
lâulipŋe po ondop yiŋgiop. Yawu otmâ yâkŋe Anitâhât miti selepŋan
yâhâm ya ihilâk mem newi. 5 Yakât den yuwu sâmune nâŋgâŋet. Moseŋe
sâmu kulemguwi ya topŋe sâlikum ki nâŋgâm heŋgeŋgumai. Tatmâ
nâŋgâ nâŋgâ sâp ârândâŋâk hotom um manbiŋe yapâ mem neminiwi.
Neŋetâ ki bâleop. Yakât denŋe ki teteop. 6 Yakât topŋe yuwu sâmune
nâŋgâŋet. Anitâŋe hâŋgânnohomu gem tem lâuwaŋgim manman. Yakât
otmâ hotom uminiwi ya yeŋgât denyeŋe ya wangimune ârândâŋ oap.
Yakât denŋe bia. 7 Yâhâ hotom uminiwi yakât topŋe teteâkgât Anitâŋe
yuwu sâmu kulemguwi. “Nâŋe tosanenŋe bialâk sâm hotom umai yakât
nâŋgâmune tâŋât otmap. Yawu gârâmâ nâŋe orotmeme âlepŋeâk, buku
konok oraŋgiŋetgât ukenŋe nâŋgâman.” Den tap yakât topŋe ekmâ
nâŋgâm heŋgeŋguai mâne lohimbiŋe otŋetâ bâlemap ya yekmâ ki mem
ge katyekbâi. 8 Anitâŋe hâŋgânnohomu ge mansan yamâ tatmâ nâŋgâ
nâŋgâ sâp yakât amboŋe. Otmu yakât bonŋeâmâ nâŋe konok mem
teteman.” Yawu sâm ekyongop. Yawu sâm ekyongomu yahatmâ ba
ariwin.

Yesuŋe lok âlâ heŋgeŋguop.
(Mareko 3:1-6; Luka 6:6-11)

9 Otmu Yesuŋe yapâ arimâmâ miti emetŋe âlâen yâhâop. Yâhâmu
lok âlâ bâtŋe mum pâlâmŋe olop yaŋe yan tatmu ehop. 10 Ekmâ yan
Parisaio nombotŋaŋe Yesu mem den âiân katne sâm gotyetŋan ba yuwu
sâm âikuwi. “Tatmâ nâŋgâ nâŋgâ sâpŋan âi tuhumaingât Moseŋe sâm
kuningiop. Yawu gârâmâ lok pareŋe yu heŋgeŋgunomgât dop me bia.”
Yawu sâwi. 11 Sâŋetâ sâop. “Yakât topŋe teteâkgât âlâen hâum sâwe.
Yeŋan gâtŋe âlâ me âlâhât lamaŋe tatmâ nâŋgâ nâŋgâ sâpŋan lâmân
kioŋmu amboŋaŋe girawu otbuap? Âlepŋe lâm kâlehembâ mem katbuap
me bia? Amboŋaŋe âlepŋe mem dâiwuapgât dop. 12 Otmuâmâ lama yamâ
wahap tâŋât. Lok nenŋeâmâ wahap bulâŋe. Nenŋe Anitâhât senŋan
lama ya kerek wangiyeksain. Yakât otmâ lohâmâ heŋgemyongonom me
tânyongonomgât dop tap. Yakât otmuâmâ lok pareŋe yu heŋgeŋguwom.”

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yawu sâop. 13 Yawu sâm yahatmâ lok pareŋe ya yuwu sâm ekuop. “Bâtge
kuwihak.” Yawu sâmu bâtŋe kuwihahop. 14 Kuwihakmu ekmâ Parisaioŋe
nâŋgâm bâlewaŋgim pilâyekmâ ari menduhuakbi. Menduhuakmâ Yesu
kuŋetâ muâkgât alahu gulahu otmâ den hikuwi.

Yesu yamâ Anitâhât hoŋ bawa bulâŋe

15 Yawu otŋetâ Yesuŋe alahuwi yakât halop nâŋgâm yapâ pilâyekmâ
âlâengen ariop. Arimu lohimbi nombotŋe watmâ ariwiŋe yâkât den
pat nâŋgâm bukulipyeŋe mesek otbi ya meyekmâ yâkâlen ariŋetâ
heŋgemyongop. 16 Yawu olop yakât den pat ya buku nombotŋe ki
ekyongonomai sâm kuyiŋgiop. 17 Otmu yawu olop yakât emelâk Anitâŋe
sâmu poropete lok âlâ, kutŋe Yesaia sâm, yâkŋe kulemguop ya yuwu tap.
18 “Lok yuâmâ nine hoŋ bawane bulâŋe manmap. Nâŋe emelâk âi sâm
waŋban. Yakât nine Wâtgât mâmâŋahât Heak hâŋgângumune
mâmâŋe otbaŋgimu manman kârikŋe yakât den pat ya lohimbi
kerek sâm tetem ekyongowuap.
19 Yâhâ lohimbi den kâwâ kârik ki tuhuyekbuap. Yawu otmâ mem
lohotŋan katyekbuap.
20 Otmu lohimbi biwiyeŋe orotok sâmu mansai, me tep bâle nâŋgâm
mansai ya mem heweweŋ tuhuyekmu biwiyeŋe sânduk sâwuap.
Yawu otmâmâ torokatmâ mem dâiyekmâ manman âlepŋan
katyekbuap.
21 Otmu lohimbi yaehen mansaiŋe biwiyeŋaŋe yâkâlen kepeim
mannomai.”
Den ya yawu tap. Otmuâmâ Yesuŋe lohimbi nombotŋe kundat me
umatŋe topŋe topŋe teteyiŋgiop yamâ mem heŋgemyongop. Yesaiaŋe den
kulemguop yakât bulâŋe heŋgemyongop yan teteop.

Yesuŋe Anitâhât wâtŋan kinmâ weke bâleŋe walop.
(Mareko 3:20-30; Luka 11:14-23; Luka 12:10)

22 Otmu sâp yanâmâ lok senŋe bok sâŋe âlâ dâim yâkâlen ariwi. Lok
yamâ weke bâleŋaŋe mâŋgâemu kopa otmâ manop. Yesuŋe lok ya ekmâ
sâmu lauŋe hâreakmu den sâop. Otmu senŋe suk sâmu emet galem ehop.
23 Yawu otmu yan lohimbi kiŋgitŋe orowâk kinbiŋe ekmâ pârâk pilâm
eŋgat yâhâp otmâ yuwu sâwi. “Yesu yuâmâ Dawitihât senân gâtŋe mon?”
Yawu sâwi. 24 Yawu sâŋetâ Parisaioŋe ekŋetâ bâlemu lauyeŋe butelim
yuwu sâm alahu gulahu otbi. “Yâkât topŋeâmâ yuwu. Yâhâmâ weke
bâleŋaŋe mâmâŋe otbaŋgiap. Yakât otmâ ya yeŋgât patoyeŋe, kutŋe
Besewulu sâm, kutŋe âlâ Satan yâkât wâtŋan kinmâ watyekmap.” Yawu
sâwi. 25 Yawu sâŋetâ Yesuŋe biwiyeŋahât topŋe ekmâ nâŋgâm yuwu sâm
ekyongop. “Yeŋe nâŋgâm tâpikguai yakât den âlâen hâum yuwu sâmune
nâŋgâŋet. Lok komot konohâk mansaiŋe yahatmâ ahom hioŋakmâ tiok

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

taok otnomai yamâ kutyeŋe biatbuap. Yâhâ kapi âlâ konohâk tatmaiŋe,
yeŋahâk yahatmâ ahom hioŋaknomai yamâ kâwurumyeŋeâk kinbuap.
Yakât torokatmâ sâwe. 26 Satangât komotŋak ahom hioŋaknomai yamâ
den yan yuwuâk otmâ hiliwahom kuriŋ sânomai. Yâhâ nâŋe Satangât
wâtŋan kinmâ âi yu mian mâne bulâŋe ki tetembâp. 27-28 Nâmâ Anitâhât
wâtŋan kinmâ weke bâleŋe watyekmâ yan amboyeŋe Satan ya mem
ge katsan. Yakât otmâ âlâku yu torokatmâ sâwe. Yeŋe imbiâk nâhâitŋe
Satangât wâtŋan kinmâ weke bâleŋe watyeksap yawu nâŋgâmai. Yakât
nâŋe yuwu sâm purik pilâmune nâŋgâŋet. Yeŋe âlâhât wâtŋan kinmâ
weke bâleŋe watyeksai? Yeŋe "Anitâhât wâtŋan kinsain" yawu sâmai.
Girawu otmuâmâ nâhât yawuâk ki nâŋgâmai? Yeŋe nâhât nâŋgâm
tâpikgumai, yawu naŋgan. Yawu gârâmâ Anitâŋe tihityeŋe otmâ
wawaeyekmâ nâ hâŋgânnohomu ge âi yu mem mansan."

29 "Nine topne teteâkgât den âlâen hâum yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lok
sâtŋe âlâŋe hâmbâŋe mem haŋgalakmâ tembe talam lâuakmâ teŋgâen
irik irihâk kinbuap. Kinmu yanâmâ kasaŋaŋe taka kombo mewaŋgiwe
sâm otmu ahoromawot. Ahom yan kasaŋaŋe kum itit kiom bâleŋe
tuhuwaŋgiwuap. Yakât dopŋeâk nâŋe Satan mem ge katbom. Yakât otmâ
yâkât weke bâleŋe watyekmune gaiakmâ arai.

30 Yakât torokatmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lohimbi nombotŋaŋe
nâhât nâŋgâŋetâ tâŋât otmap yâkŋeâmâ nâhât kasa manmai, yawu
naŋgan. Yâhâ nombotŋe biwiyeŋe pâlâmŋe manmâ ki tânnohomaiŋeâmâ
mâtâp maŋgunihimai dop yawu otmap. Yawu naŋgan. 31-32 Yakât otmâ
âlâ torokatmâ yuwu sâwe. Lok âlâ me âlâŋe otŋetâ bâlewuap. Me
Anitâŋe âi sâm nihim hâŋgânnohomu gewan nâhât nâŋgâŋetâ tâŋât
otbuap. Me nâhât nâŋgâŋetâ giâkgât lohimbi biwiyeŋan kioŋnomai.
Orotmeme yawuya ki witgum mannomai ya yeŋgât tosa yamâ Anitâŋe
pilâyiŋgiwuapgât dop tap. Otmu torokatmâ sâwe. Lok âlâ me âlâŋe
Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe yu me ya otbuap ya ekmâmâ yuwu
mon sâwuap. "Bâe, âi yukât amboŋe yamâ Satan." Yawu sâm yan âi
ya ekmâ Satangâlen gâitbuap. Yawu otmâ yâhânomai ya yeŋgât tosa
Anitâŋe pilâwaŋgiwuapgât dop âlâ ki tap. Lohimbi yawuyaŋe tosa pato
menomai." Yawu sâop.

Anitâŋe biwinenŋahât topŋe ekmâ nâŋgâmap.
(Luka 6:43-45)

33-35 Otmu Yesuŋe ikŋe biwiŋahât topŋe nâŋgâŋetâ teteâkgât den âlâen
hâum Parisaio yuwu sâm ekyongop. "Nenâmâ be yakât topŋe naŋgain.
Be esenŋe ya ekmâmâ bonŋe yamâ ketŋe niap me galaŋ siap me bia,
yakât ki nâŋgâmain. Galaŋ semu yanâmâ be yu bâleŋe sâm hindâm
kârâm tâtuk memain. Yâhâ bonŋe âlepŋe otmuâmâ hindâm mem ari
um nemain. Yawu. Otmu âlâ torokatmâ sâwe. Kâpi yakât topŋe naŋgain.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Esenŋe gimbaŋgum kinmuâmâ bonŋe âlepŋe ki kinbuap sâmain. Yâhâ
esenŋe aiakmâ kinbuap otmuâmâ hâmbâi bonŋe âiloŋgo kinbuap yawu
sâmain. Yawu gârâmâ nenŋe kâpi esenŋaŋe towatŋe girawu tetemap ya
ekmâ yanâmâ gâmâlâk kâpi bonŋe girawu kinbuap yakât be nâŋgâmain.
Yawu gârâmâ lok nenŋe topnenŋe dop yawuâk ekmâ nâŋgâmain. Lok âlâ
me âlâŋe otŋetâ âlepŋe otmap ya yekmâ lok mulunŋe sâmain. Yâhâ lok
âlâ me âlâŋe otŋetâ bâlemu kiŋgoŋ manmai ya yeŋgât lok bâleŋe sâmain.
Yakât otmâmâ nine topne sâmune nâŋgâŋetâ keterahâk. Nâŋe lok
heŋgemyongom mansan ya yeŋe ekmâ imbiâk nâhâitŋe Satanŋe mâmâŋe
otbaŋgimu heŋgemyongoap nâŋgâmai. Yakât nâŋgâmune bâleap. Yenâmâ
lok perâkŋe, biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe bâleŋe. Yakât otmâmâ lauyeŋambâ
den perâk yawuâk ga takamap. Yawu yekmâ naŋgan. 36-37 Yawu gârâmâ
sâp patoen yanâmâ yeŋe den perâkŋe, me den guruk, den yawuya sâmai.
Anitâŋe manmanyeŋe ekmâ yakât matŋe ikŋiâk ikŋiâk kâpekyiŋgiwuap.”
Yawu sâop.

Yesuŋe kulem âlâ tuhuâkgât Parisaioŋe ekuwi.
(Mareko 8:11-12; Luka 11:29-32)

38 Yesuŋe den ya sâm tetemu Mosehât girem den kâsikum ningiminiwi
otmu Parisaio lok nombotŋaŋe yuwu sâm ekuwi. “Lok pato. Gâŋe kulem
topŋe topŋe mem gat yakât âlâ mendâ ekmâ topŋe nâŋgânehât naŋgain.”
Yawu sâwi. 39 Yawu sâŋetâ yuwu sâm purik pilâyiŋgiop. “Lohimbi hârok
yeŋgât topyeŋe girawu tap yakât nâŋgâŋetâ keterahâkgât den âlâen
hâum yuwu sâmune nâŋgâŋet. Imbi kondarâŋe lok ihilâk orop manmai
dop yawu. Yeŋe biwi yâhâp otmâ kulem witgumâk eknehât nâŋgâmai.
Yâhâ nâmâ kulem konohâk memune eknomai. Yuwu sâmune nâŋgâŋet.
Aŋgoân poropete âlâ, kutŋe Yona sâm, yâhâmâ iŋan patoŋe kereŋgetmu
tepŋe kâlehen ge hilâm kalimbu talop. 40 Yakât ninan hâum yuwu
sâmune nâŋgâŋet. Nâmâ Anitâŋe hâŋgânnohomu gewan. Otmu hân
kâlehen ge imbom. Tatmune hilâm kalimbu pesuk sâmu yapâ yahatbom.
41 Otmu torokatmâ sâwe. Yawu gârâmâ Yonaŋeâmâ kapi âlâ, kutŋe
Niniwe sâm, ya ambolipŋe ari girem den ekyongomu orotmemeyeŋe
bâleŋe pilâm yâkât den nâŋgâwi. Yâhâ otbi yamâ yeŋe oai yakât dop
bia. Yeŋeâmâ kunyeŋe kârikŋe otmâ nâhât den nâŋgâŋetâ gemu bet
pilâm orotmemeyeŋe kiŋgoŋ torokatmâ mansai. Yakât otmâmâ sâp
patoen Niniwe kapi ambolipŋaŋeâmâ lok senyeŋan yahatmâ kinmâ yeŋe
orotmemeyeŋe bâleŋe witgum oai yeŋgât topyeŋe mem tetem aŋun
yiŋgiŋetâ ekbom. Nâ Yonahât kunŋe mansan. Yakât otmâmâ nâhât
den kuŋetâ nâŋgâmune bâleap. 42 Yakât den âlâ sâwe. Aŋgoânâmâ
lok âlâ, kutŋe Solomon sâm, Dawiti nanŋe ya nâŋgân nâŋgânŋe pato
tatbaŋgiop. Otmu yâkât kut patŋe ya emelâk sâm haŋ tuhuŋetâ arimu
imbi pato âlâ kapi kâlepŋehen manopŋe nâŋgâop. Nâŋgâm yanâmâ ekbe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sâm tohop. Yakât sâmune nâŋgâŋet. Solomongât nâŋgân nâŋgân pato tatbaŋgiop. Yawu gârâmâ nâmâ Solomongât kunŋe mansan. Otmu nâŋe kapi kâlepŋehen ki mansan. Hohetyeŋan manmâ den kâsikum yiŋgim mansan. Yamâ yeŋeâmâ nâhât den nâŋgâŋetâ nahat otmap. Yakât otmâ mem ge katnekne sâm oai. Yakât otmâ hâmbâi sâp patoen imbi pato yaŋeâmâ lok senyeŋan yahatmâ kinmâ yeŋe nâhât den kum mansai yeŋgât topyeŋe sâm tetemu aŋulaknomai. Yawu otŋetâ Anitâŋe yakât matŋe âlâku ikŋeâk ikŋeâk yiŋgiwuap.

Weke bâleŋaŋe weke bâleŋe nombotŋe dâiyekmu lok mâŋgâeyekmai.

43 Nâŋe yeŋgât topyeŋe yu sâm pitiŋgum heŋgeŋgumune nâŋgâŋet. Yeŋe yuwu nâŋgâm tâpikgumai. “Nenŋahâk kuwihakmâ manman âiloŋgo manmâ yâhânom.” Yen yawu nâŋgâm tâpikguai yakât otmâ den âlâen hâum yuwu sâwe. Weke bâleŋaŋe lok âlâ mâŋgâemap ya gaiakmâ emet sondaŋângen ariwuap. Otmu lok ondopgâlen karakmâ mem bâlewe sâm yakât pâinmâ manbuap. 44 Pâinmu biatmu yuwu nâŋgâwuap. “O, emelâk lok âlâ mem mâŋgâeminiwan. Gârâmâ lok yamâ ninahâk gaiakmâ tohowan. Yawu gârâmâ âlâkuâk âwurem ari lok yâkâlen karakbom.” Yawu sâm âwurem ari ekmâ yuwu sâwuap. “Bâe, lok yuâmâ heŋgemahom mansap. Nâhât wâtne tipiŋe. Yakât otmâ weke bâleŋe nombotŋe wâtyeŋe pato tap ya ari meyekbom. Ari meyekmune taka orowâk menduhuakmâ lok yu mâŋgâenom.” Yawu sâop. 45 Yawu sâm ari weke bâleŋe bât nombotgen yâhâp ya meyekmu taka lok aŋgoân hâhiwin kakŋan manop yamâ witgum mâŋgâeŋetâ umatŋe dondâ tetewaŋgimu manbuap. Yakât otmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yeŋe yeŋahâk heŋgemahom mannomaihât dop âlâ ki tap.” Yawu sâop.

Yesuhât hep torehenlipŋe
(Mareko 3:31-35; Luka 8:19-21)

46 Den yawu sâm ekyongom tatmu yanâk ikŋe hepŋe torehenlipŋaŋe taka tirek topŋan kinmâ yuwu sâwi. “Atanenŋe gâ tat me?” Yawu sâwi. 47 Yawu sâŋetâ lok âlâ yan talopŋe yahatmâ yuwu sâm ekuop. “Wâe, emba nâŋgâ. Torehenlipgaŋe taka tirek topŋan kinmâ gâhât yai.” 48 Yawu sâmu Yesuŋe nenekmâ yuwu sâm eknongop. “Hepne torehenlipne taka kinsai. 49-50 Yawu gârâmâ yuwu sâwe. Awoŋne himbim amboŋahât tem lâum manmaiŋeâmâ nâhât hepne torehenlipne bulâŋe oai.” Yawu sâop.

Hote alikŋan hâum sâop.
(Mareko 4:1-9; Luka 8:4-8)

13 1-3 Otmâ sâp yanâk Yesu emelambâ yapâ lâum kioŋmâ giop. Yawu otmâ gem yan deŋgân ginŋan ari tatbin. Yan tatmunŋe lohimbi dondâŋe taka mem hawam mewam tuhunenekbi. Mem hawamnongoŋetâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yapâ pilâyekmâ waŋgaen yâhâop. Waŋgaen yâhâmu lohimbi takawi yaŋe
ginŋan ge tatbi. Ge tatŋetâmâ waŋgaen kinmâ ikŋe den pat yakât topŋe
den âlâen hâum yuwu sâm eknongomu nâŋgâwin.
"Lok âlâŋe hote alikŋe mem hâiloŋbe sâm newângen ariop. 4-8 Ari
hote alikŋe ya nombot nombot hâiloŋmu giop. Nombotŋe mem
hâiloŋmu mâtâwân ge talop. Yâhâ nombotŋeâmâ mem hâiloŋmu hân
toŋe biaen ge talop. Yâhâ nombotŋeâmâ hele bâleŋe iowân giop. Yâhâ
nombotŋeâmâ tep tep kum hân mem âiloŋgo loŋgo tuhuwi yan ge talop.
Yawu gârâmâ hote mem hâiloŋmu âlâen âlâen giop yakât topŋeâmâ
yuwu. Nombotŋe mâtâwân ge talop yamâ nâiŋe taka kârâm nem
metewi. Yâhâ nombotŋeâmâ hân toŋe biaen giop yamâ gihitŋe kakŋeâk
pilâop. Yakât otmâ sikop kârikŋe kumu yan in yawu mum hâlâlâŋ
sâop. Yâhâ nombotŋeâmâ hewukŋan me hele pato biwiŋan giop yamâ
âlepŋe pururuk sâm teteop. Pururuk sâm tetemu hewukŋaŋe langumu
derepgum gimbaŋgumu orok sâop. Yâhâ nombotŋe hân âiloŋgoân giop
yaŋeâmâ pururuk sâm âiloŋgo yahalop. 9 Nâŋe den yan yu biwiyeŋan
katmâ nâŋgâm heŋgeŋgunomai." Yawu sâop.

Topŋe yuwuhât Yesuŋe den âlâ me âlâen hâum sâop.
(Mareko 4:10-12; Luka 8:9-10)

10 Otmu lohimbi ya kerehâk ariŋetâ nenŋiâk kinmâ Yesu yuwu sâm
âikuwin. "Lohimbi yeŋgât senyeŋan kinmâ yan girawuhât gâŋe den âlâen
hâum sâm teteat? Yawu sârâ yâkŋe nâŋgâŋetâ ki keteraksap. 11 Yawu sâm
âikumunŋe yuwu sâop. "Yenâmâ Anitâŋe tihityeŋe otmâ gamap. Yakât
topŋe ya yeŋe tipiŋe naŋgai. Ya nâŋgâŋetâ keterahâkgât topŋambâek
sâm tetem ekyongoman. Yâhâ lok nombotŋe Anitâ ki nâŋgâwaŋgim
pâlâmŋe otmâ mansai yaŋeâmâ Anitâŋe tihityeŋe otbe sâm oap ya
ki ekmâ nâŋgâŋetâ keteraksap. Yawuhât yâkŋeâmâ Anitâhât topŋe
nâŋgâŋetâ keterahâkgât den âlâen hâum sâman. 12 Yeŋe emelâk Anitâhât
topŋe nâŋgâne sâm biwiyeŋe nâhâlen katbi. Yawuhât otmâ den âlâen
hâum sâmune âlepŋe nâŋgâŋetâ topŋe tetemap. Yâhâ nombotŋe nâhât
hâkâŋ oai yaŋeâmâ Anitâhât topŋe nâŋgâm tâpikguai. Yakât otmâ den
âlâen hâum ekyongomune topŋe ki nâŋgâŋetâ keterakmap. 13 Yawuhât
poropete lok âlâ, kutŋe Yesaia sâm, yâkŋe emet inânŋan den yuwu
kulemguop yakât bonŋe yu teteap.
14 "Lohimbi yu yeŋgât topyeŋe yuwu. Yâkŋe biwi pâlâmŋe otmâ nâhât
den pat âiloŋgo ya nâŋgâŋetâ tâŋât oap.
15 Yâhâ nâhât hâkâŋ otmâ nâŋgâm kâkâsuk otmâ kâhâeneksai.
Yakât benŋe biwiyeŋe alitmâ nâhât topne ki nâŋgâŋetâ
keterakyiŋgiwuap. Yawu otmâ hiliwahonomai. Topyeŋe yawu."
16-17 Yawuhât topne yuwu sâmune nâŋgâŋet. Emelâk embâŋân Anitâhât
poropete lok otmu lohimbi nombotŋe yâkât tem lâum manbi yaŋe kulem

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nâŋe mem mansan yu ekne sâm yakât mambotmâ gam inâk muwi. Otmu yakât dopŋeâk yâkŋe himbimgât den pat nâŋe ekyongom mansan yu nâŋgâne sâm mambotmâ gam inâk muwi. Yakât otmâ den yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yeŋeâmâ sâp yiwereŋe yu nâ orowâk manmâ gam kulem topŋe topŋe ekmâ nâhât den nâŋgâm heroŋe kakŋan mansai.

Hote mem hâiloŋmu giop yakât topŋe
(Mareko 4:13-20; Luka 8:11-15)

18-19 Otmu hote mem hâiloŋmu giop yakât topŋe yuwu sâm ekyongomune nâŋgâŋet. Lok âlâŋe hote mem hâiloŋmu mâtâwân ge talop yakât topŋe yuwu. Yamâ lohimbi nombotŋaŋe nâhât den nâŋgâŋetâ ki keterakyiŋgimu manmai. Yawu manŋetâ Satanŋe den ya kum mem gulip tuhumap.
20-21 Otmu hote mem hâiloŋmu nombotŋe hân toŋe biaen giop yakât topŋe yuwu. Lok yawuya nâhât den pat âlepŋe ekyongomune nâŋgâm heroŋe otmâ manmai. Nâŋgâŋetâ kakŋeâk gem biwiyeŋan gihitŋe kârikŋe ki memap. Yawu gârâmâ Anitâhât kasa takamai ya yekmâ kiŋgityeŋahât otmâ in yawu pilâmai. Me bukulipyeŋe nombotŋaŋe senyeŋan geŋetâ yan lohotŋe otmâ pilâmai.
22 Otmu hote mem hâiloŋmu nombotŋe hele biwiŋan giop yakât topŋe yuwu. Lohimbi nombotŋe den ekyongomune nâŋgâŋetâ bonŋe otmap. Nâŋgâŋetâ bonŋe otmu sâp kâlep ki otmâek hângât iri sikum me senŋe âlâlâ ekmâ biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe yan hikum nâŋgâm manmai. Yawu manmai yakât otmâ biwi yâhâp otmâ manŋetâ manman âlepŋe ki teteyiŋgimap.
23 Yâhâ hote mem hâiloŋmu nombotŋe hân toŋe orowân giop yakât topŋe yuwu. Lok yawuyaŋeâmâ den pat âlepŋe nâŋgâm heŋgeŋgumai. Nâŋgâm heŋgeŋgum tiŋâk lâum manŋetâ manman âiloŋgo loŋgo teteyiŋgimap. Yâk yeŋgât topyeŋe yawu. Nâŋe hoteân hâum yan yamâ topnenŋeâmâ yawu.” Yawu sâop.

Hote otmu kainde

24 Otmu den âlâ torokatmâ sâop. Anitâŋe kasalipŋe in yawu ki yongom itit kiom tuhuyekbuap. Kasalipŋe orowâk oset guset otmâ manmâ yâhânom yakât topŋe nâŋgânehât den âlâen hâum yuwu sâm eknongop. “Lok âlâŋe kalamângen ari hote mem hâiloŋmu giop. Hâiloŋmu gemu emetsâpŋe otmu âwurem kapiŋan ariop. **25** Âwurem kapiŋan arimu omoŋdâŋe kasaŋaŋe yok pilâm taka sait mewaŋgiop. Sait mewaŋgimu yaŋak kainde yaŋe hote orop oset guset teteop. **26** Yawu otmâ hote ya pururuk sâm tetemu kainde ya yawuâk pururuk sâowot. **27** Yawu tetemutâ nep amboŋe yakât âi lok manbiŋe ekmâ yuwu sâm patoyeŋe ekuwi. “Lok pato, hote hâiloŋdâ pururuk sâop ya kainde yaŋe osetŋe tete pururuk

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sâmu ekmunŋe ki ârândâŋ oap." 28 Sâŋetâ sâop. "Yakât topŋe naŋgan.
Kasanenŋaŋe toho âinenŋe mem bâleningiop." Sâmu sâwi. "Yakât girawu
naŋgat? Yakât yiwereŋe ari kainde harutmâ pilânom me bia?" Yawu sâwi.
29 Sâŋetâ sâop. "Yawu otmâ kaindeâk sâm hote nombotŋe harutmaihât
pilâŋetâ talâk. 30 Hâmbâi hâŋgânyongomune kainde otmu hote ya
towatyetŋe ekmâ yan hindâm kâsikunomai. Kainde yamâ kâsikum
panŋetâ hâlâlâŋ sâmu uŋetâ sewuap. Yâhâ hote yamâ hindâm komot
ikŋiâk katŋetâ tatbuap." Yawu sâop.

Bândup yakât topŋe
(Mareko 4:30-32; Luka 13:18-21)

31 Yesuŋe nen biwinenŋe Anitâhâlen katmunŋe tihitnenŋe oap yakât
topŋe teteâkgât den âlâen hâum yuwu sâop. 32 "Nak âlâ kutŋe bândup
yamâ lok âlâŋe kehetŋe tipiŋe âlâ mem ari kalamŋan katbuap. Katmu
yapâ kâmŋe ga taka yaŋak yâhâm kâlep pato otmâ nak nombotŋe
wangiyekmap. Yawu otmâ nâi wosapâ wosapâ yaŋe menduhuakmâ ya
awatŋe kun kunŋan kerem tatmai." Yawu sâop.

Matuk keluŋe yakât topŋe

33 Otmu torokatmâ yuwu sâm eknongop. "Lok komotŋe komotŋe
wosapâ wosapâ mansaiŋe biwiyeŋe nâhâlen katmâ tem lâunihiŋetgât
yeŋe ari nâhât den pat âlepŋe ekyongonomai. Yakât topŋe teteâkgât
den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. "Imbi âlâŋe dâmbia golaŋguwuap.
Golaŋgumâmâ matuk mendâremu keluŋe gemu dâmbia orop menduhumu
ukenŋe bâleŋe otbuap. Dop yawu." Yawu sâop.

Yesuŋe den âlâ me âlâen hâum sâop.
(Mareko 4:33-34)

34 Yesuŋe lohimbi yawu sâm den âlâen hâum ekyongom gaop yamâ
aŋgoân embâŋânâk poropete âlâŋe den kulemguop yakât bonŋe yan
teteop. 35 Otmu den yuwu kulemguop tap.

> "Den topŋe topŋe Anitâŋe aŋgoân ki sâm tetemu nâŋgâm gawiŋak
> manmâ gawi. Ya yiwereŋe yuâmâ nâŋgâŋetâ keterahâkgât den
> âlâen hâum yakât topŋe ekyongowom."

Yawu kulemguop. Den sâop yan bonŋe teteop.

Hote otmu kainde yakât topŋe

36 Yesuŋe lohimbi tatbi ya pilâyekmâ emelan yâhâop. Yâhâmu watmâ yâhâ
yuwu sâm âikuwin. "Hote otmu kainde oset guset teteowot yakât topŋe sârâ
nâŋgâne." Yawu sâwin. 37 Sâmunŋe sâop. "Lok âlâŋe hote mem hâiloŋmâ ariop
yakât dop yamâ Anitâŋe nâ yu hâŋgânnohomu gewan. 38 Aiop, kalamgât sâop
yamâ yen hânŋan kulemŋan mansai. Yâhâ hotehât sâop yamâ lohimbi Anitâhât

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

amutgen manŋetâ tihityeŋe otmap ya. Yâhâ kaindehât sâop yamâ nâhât den
loŋgâem betnihim manmai ya. Lohimbi kaindehât dop manmaiŋeâmâ Satan
orowâk bâlenomai. 39 Aiop, kasaŋe taka sait mewaŋgiop yamâ Satan. Yâhâ
kalamân sot bonŋe tetewuapgât sâm ekyongoan yamâ hâmbâi mâne sâp
pato tetewuawân yakât bonŋe tetewuap. Yâhâ âi loklipŋaŋe kainde hindâm
menduhum kâlâwân unomaihât sâm ekyongoan yamâ hâmbâi Anitâŋe
aŋelolipŋe hâŋgânyongomu ge lohimbi betnohomai ya aksihâk mem matŋe
bâleŋe kâpekyiŋginomai. 40 Yâhâ kainde hindâm kâlâwân pilâŋetâ sewuapgât
yan, ya bonŋanâk tetewuap. Hâmbâi mâne Anitâŋe yâhâpŋe hâŋgânnohomu
gewom. 41 Gem aŋelolipne hâŋgânyongowom. Hâŋgânyongomune ari lohimbi
orotmemeyeŋe kiŋgoŋ otmâ manmai me bukulipyeŋe otŋetâ bâleâk sâm
kendâyiŋgimai komot yâhâp yâhâp ya mem matŋe bâleŋe kâpekyiŋginomai.
42 Matŋe kâpekyiŋgim pilâyekŋetâ hem nâpumân ge hâhiwin pato nâŋgâmbisâi.
43 Yâhâ lohimbi nombotŋaŋe Anitâhât den tem lâum manmai yâhâmâ
awoŋnaŋe dâiyekmâ ikŋe laŋinŋan katyekmu manman kârikŋan mannomai.
Den yuâmâ biwiyeŋanâk katmâ manmâ yâhânomai. Yawu.” Yawu sâop.

Lok âlâŋe tewetsenŋe hanguop yan hâum sâop.

44 Otmu torokatmâ den âlâen hâum yuwu sâop. “Anitâŋe tihityeŋe otmâ
manman kârikŋan katyekmu bonŋe menomai yan hâum yuwu sâwe. Lok âlâŋe
tewetsenŋe mem ari misiŋgulop. Misiŋgutmâmâ ikŋe muop. Gâmâlâk mâneâmâ
lok âlâŋe taka tewetsenŋe ya mem teteop. Mem tetem imbiâk nâhâitŋe kombo
miap sâm nâŋgâmaihât yuwu nâŋgâop. “Yu kurihimune tatmu ari lok âlâhâlen
senŋe âlâlâ tatnihiap ya kerek puluhum yakât hâmeŋambâ membomŋeâmâ
âwurem taka hân yu puluhuwom. Puluhum yanâmâ hân otmu tewetsenŋe
yâhâp yâhâp ambokuwom.” Yawu nâŋgâop. Nâŋgâop ya yawuâk olop. Hân
otmu tewetsenŋe ya puluhum yâhâp yâhâp ambokuop. Yâhâ dop yawuâk
yeŋe manman kârikŋe yakât bonŋe mene sâm senŋe âlâlâ tatyiŋgiap yakât ki
nâŋgâŋetâ yahatbuap. Yawu sâop.

Pânu hâkŋe yan hâum sâop.

45 Otmu yakât topŋe nâŋgâmunŋe keterahâkgât torokatmâ âlâ yuwu
sâop. “Anitâŋe tihityeŋe otmâ manman kârikŋe yiŋgimu yakât bonŋe
menomai yakât âlâen hâum sâwe. Bisinisi lok âlâŋe pânu hâkŋe âiloŋgo
nandoroŋe ya membe sâm pâinmâ ariwuap dop yawu ya. 46 Lok yaŋe
pânu hâkŋe ekmâmâ miakbe sâm ari iri sikum senŋe âlâlâ tatbaŋgiap
ya mem ari puluhuwuap. Otmu yakât hâmeŋambâ membuap yaŋeâmâ
âwurem ari pânu hâkŋe ya puluhuwuap. Yawu.

Iŋan itâŋe pilâŋetâ giop yan hâum sâop.

47 Âlâku yawuâk torokatmâ sâwe. Anitâŋe tihitnenŋe otmâ menenekmâ
manman kârikŋan katnenekbuap yakât topŋe âlâ yuwu sâwe. Otmu âi

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

lok nombotŋaŋe iŋan itâŋe pilâŋetâ gemu iŋan topŋe topŋe yakât kâlehen ge kutakulakmai. 48 Ge kutakulakŋetâmâ mem dâiŋetâ gamap. Mem dâiŋetâ gamu yan âlepŋe yamâ mem ketetmâ waŋgaen katmai. Yâhâ iŋan ki neneŋe yamâ pilâŋetâ arimap. Dop yawu. 49-50 Yawu gârâmâ hâmbâi sâp patoen yu yan yukât bonŋe tetewuap. Aŋelolipne hâŋgânyongomune ge lohimbi yeŋgât biwiyeŋe ekmâ mem kiwiliyekmâ bâleŋahât pat mansai yamâ meyekmâ matŋe umatŋe yiŋginomai. Yiŋgim kâlâp kâlehen panyekŋetâ ge hâhiwin hilâm ârândâŋ nâŋgâm yâhâmbisâi. Yâhâ âlepŋe mansai yamâ hâmeŋe âiloŋgo yiŋginomai." Yesuŋe den yawu sâm teteop.

Mosehât girem den otmu ikŋe den.

51 Den ya sâm tiŋ pilâm yuwu sâm âinongop. "Yen den yan yukât topŋe nâŋgâŋetâ keteraksap me bia? Sâmu yuwu sâwin, "Oŋ. yat ya naŋgain." Yawu sâmunŋe sâop. 52 "Otmu yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Mosehât girem den kâsikum ningimai ya yeŋgâlen gâtŋe âlâ me âlâŋe nâhât den yu nâŋgâmâmâ biwiyeŋe nâhâlen katmâ mannomai. Yakât topŋe nâŋgâŋetgât den âlâen hâum yuwu sâwe. Emet amboŋaŋe senŋe âlâlâ emelâk gâtŋe otmu âiŋe yâhâp yâhâp mem mansap yapâ mem bukulipŋe tânyongomap dop yawu. Ya nâŋgâŋetâ keterahâkgât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Emelâk Moseŋe girem den ekyongop ya sâm tetemune topŋe naŋgai. Otmâ den yiwereŋe yan yukât topŋe naŋgai. Yeŋe den yâhâp yâhâp ya nâŋgâm Anitâhât topŋe kâsikum yiŋgim mansai yawu.

Yesu ikŋe kapi ambolipŋaŋe betbaŋgiwi.
(Mareko 6:1-6; Luka 4:16-30)

53 Yesuŋe den âlâen hâum sâm tiŋ pilâm menenekmu orowâk yahatmâ ariwin. 54 Yahatmâ ikŋe kapiân ariwin. Yan ari miti emetŋan yâhâ den kâsikum yiŋgiop. Den kâsikum yiŋgimu kapilipŋaŋe den ya nâŋgâŋetâ âlâ kândâkdâ otmu pârâk pilâm yahatmâ yuwu sâwi. "Bâe, lok yuâmâ nengâlen gâtŋe. Wosapâ ari kândiwahom nâŋgân nâŋgân topŋe topŋe yu mem taka kâsikum ningim kulem âlâlâ tuhum mansap? Yu ekmunŋe sâtŋe oap. 55 Ikŋe topŋe naŋgain. Âwâŋe Yosepŋeâmâ emet tuhum manmap. Yâhâ mâmâŋeâmâ nenŋan gâtŋe, kutŋe Maria. Otmu imilipŋe ya gurâ nâŋgâyiŋgiainâk, kutyeŋe. Yakowo, Yosep, Simon, Yurasi. 56 Otmu garilipŋe yawuâk." Yawu sâwi. Topŋe kerek nâŋgâwi yakât otmâ den kâsikum yiŋgim manop ya nâŋgâŋetâ tâŋât otmu betguwi. 57 Yawuhât Yesuŋe yuwu sâm ekyongop. "Anitâhât poropetelipŋaŋe kapi hawamgum ari yâkât den kâsikum yiŋgiŋetâ nâŋgâŋetâ bulâŋe otmap. Yâhâ yâkŋe hep torehenlipyeŋe den kâsikum yiŋgiŋetâ nâŋgâŋetâ tâŋât otmap." Yawu sâop. 58 Yesuŋe den kâsikum yiŋgimu nâŋgâŋetâ tâŋât olop yakât otmâ ikŋe kapi ambolipŋaŋe yâkâlen biwiyeŋe ki katbi. Yakât otmâmâ yâk yeŋgât hohetyeŋan kulem amon âlâek tuhuop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yoane kuŋetâ muop.
(Mareko 6:14-29; Luka 3:19-20; Luka 9:7-9)

14 1 Otmu sâp yanâmâ Galilaia yeŋgât lok kunŋe âlâ manop, kutŋe
Herot Antipa sâm, yâkŋeâmâ Yesuŋe âi âlâlâ mem manop
yakât den pat nâŋgâop. 2 Pat ya nâŋgâmâmâ hoŋ bawalipŋe yuwu sâm
ekyongop. “Lok âlâ, kutŋe Yoane sâm, yâkŋe embâŋâmbâek topŋe
katmâ lohimbi toen mem katyekmâ gaop. Yâhâmâ tembe lâulipne
hâŋgânyongomune ari kuŋetâ muop. Muop yamâ yahatmâ kulem topŋe
topŋe yu mem gap mon?” Yawu sâm ekyongop.
3 Yâhâ Herotŋe sâmu Yoane kuŋetâ muop yakât topŋe yuwu. Herot yet Pilip
yamâ imi ata. Aŋgoân Pilipŋeâmâ imbi, kutŋe Herotia sâm, ya miop. Memu
manmâ manmâ imbi yaŋe lokŋe hâkâŋ otmâ pilâmuâmâ kahaŋe Herot ya
orop miahowot. 4 Yawu otmâ manmutâ Yoaneŋe yelekmu bâlemu yuwu sâop.
“Nengât girem den kuawot ya ekmune dondâek bâleap.” Yawu sâop.
5 Yawu sâm kuyitgimu yanâmâ Herotŋe kumune muâkgât nâŋgâop.
Yawu gârâmâ lohimbi inŋaŋe “Yoane yamâ Anitâhât poropete,” sâm
nâŋgâwaŋgiŋetâ yahalop. Yakât otmâ Herotŋe biwiŋaŋe yuwu nâŋgâop.
“Lok yu kumune muâkgât naŋgan. Yâhâ kumune mumbuap yanâmâ
lohimbi seseŋgâlâkŋe nâhât nâŋgâŋetâ dondâ gemu sâm bâlenihinomai.
Yakât otmâ ki kumbom.” Yawu nâŋgâm tembe lâulipŋe hâŋgânyongomu
Yoane sâhâm mem ari pâi emetŋan katŋetâ sâp kâlep yan tatmâ gaop.
6 Otmu sâp âlâen Herotŋe teteop yakât heroŋe otne sâm bukulipŋe
nombotŋe taka menduhuakmâ sot um newi. Sot nem heroŋe otŋetâ
yanâmâ baratyetŋaŋe yahatmâ kep ândeop. 7 Kep ândemu Herotŋe ekmâ
biwiŋe heroŋe otmâ yuwu sâm ekuop. “Anitâhât senŋan kinmâ sâmune
nâŋgâ. Gâŋe wuân me wuângât nâŋgâm sârâ âlepŋe gihiwom.” Yawu
sâop. Yawu sâmu sururuk sâm ari mâmâŋe yuwu sâm ekuop. “Awoŋnaŋe
iri sikum ikŋambâ gâtŋe ya kâsikum nihiwomgât sâm naŋgap. Yakât
otmâ wuân membomgât naŋgat?”
8 Sâmu sâop. “Yoane yamâ kuŋetâ muâkgât naŋgan. Yakât otmâ
eŋgatŋe hâreŋetâ kunŋe mem ga tiripnohorâ ekbom.” Yawu sâm baratŋe
hâŋgângumu âwurem ari âwâŋe yuwu sâm ekuop. “Gâŋe tembe lâulipge
ekyongorâ Yoane eŋgatŋe hârem kunŋe kondoân katmâ mem ga nihiŋet.”
Yawu sâm ekuop. 9 Yawu sâmu Herotŋe den ya nâŋgâm biwiŋaŋe ki
ârândâŋ olop. Yamâ benŋe emelâk Anitâhât senŋan sâm kârikŋe tuhuop.
Yakât otmâ bukulipŋaŋe nâŋgâwaŋgiŋetâ gemapgât den ya lauŋan miop.
10-11 Yawu otmâ tembe lâu âlâ hâŋgângumu pâi emetŋan yâhâ Yoane
eŋgatŋe hâreop. Eŋgatŋe hârem kunŋe mem kondoân katmâ mem ge
baratyetŋe waŋop. Waŋmu lâum mâmâŋahâlen ari tiripgumu ekmâ
biwiŋe heroŋe olop. 12 Yakât den pat ya Yoane hoŋ bawalipŋaŋe nâŋgâm
lâum ari hanguwi. Lâum ari hangumâmâ den pat ya Yesu ari ekuwi.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Lok 5,000 ya sot yiŋgiŋetâ newi.
(Mareko 6:31-44; Luka 9:10-17; Yoane 6:1-13)

13 Yesuŋe den pat ya nâŋgâm ikŋe kapi pilâm nen orowâk waŋga mem
deŋgân ya hâtikgum lok biaengen ariwin. Arimunŋe lohimbi nombotŋaŋe
kapi ya pilâm nen watnenekmâ deŋgân ginŋe watmâ ariwi. 14 Watmâ
ariŋetâ waŋgaembâ kioŋmunŋe yanâk peneningiwi. Otmu lohimbi
dondâŋe bukulipyeŋe mesek topŋe topŋe otbi ya meyekmâ takaŋetâ
Yesuŋe yekmâ weŋe nâŋgâm heŋgemyongop.
15 Yawu otmâmâ emetsâpŋe otmu yan yuwu sâm ekuwin. “Emetsenŋe
emelâk purik yap. Gârâmâ yu tain yu hâlâŋmâ kapi tipi tapi âlâ ki tap.
Yakât po yiŋgimapgât gâ âlepŋe hâŋgânyongorâ yahatmâ kapiyeŋehen
ari sot um nenomai.”
16 Sâmunŋe sâop. “O yawu ki tap. Yeŋe sot kâsikum yiŋgiŋetâ nen
orowâk tatmâ neŋetgât naŋgan. 17 Sâmu sâwin. “Bâe, nenâmâ sot pato
ki tatningiap. Baŋga kândâkdâmâ mome otmu iŋan yâhâp âlâ kârikŋe
yawuâk tap.” Yawu sâwin.
18 Sâmunŋe sâop. “Sot ya mem ga nihiŋet.” Yawu sâmu mem yâhâ
waŋbin. 19 Waŋmunŋe lohimbi ekyongomu ge tatbi. Ge tatŋetâ sot ya mem
himbimân pak sâm ekmâ Anitâ mepaem ekuop. Anitâ ekum mem ningimu
ârândâŋâk kâsikum yiŋgim ariwin. 20 Yiŋgimunŋe neŋetâ dopyeŋan olop.
Dopyeŋan otmu, nombotŋe talop ya hâwurum mânuŋmunŋe saka saka
kâiân yâhâp pik sâop. 21 Otmu lok sot newi ya sâlikyoŋgomunŋe 5,000 yakât
dop olop. Yâhâ imbi naomlipyeŋe yamâ ki sâlikyongowin.

Yesu to kakŋambâ tâlim takaop.
(Mareko 6:45-52; Yoane 6:15-21)

22 Sot nem pesuk pilâŋetâ Yesuŋe hâŋgânnongom yuwu sâop. “Yeŋe waŋga
mem kulet sâm ba ariŋet. Nâŋeâmâ lohimbi yu hâŋgânyongomune ariŋetâ
yeŋgât betyeŋan watyekbom.” Yawu sâop. 23 Yawu sâm hâŋgânnongomu
arimunŋe lohimbi ya gurâ yawuâk hâŋgânyongomu yahatmâ itoŋ galaŋ
otmâ ariwi. Ariŋetâ ikŋiâk tatmâ Anitâ ulitguwe sâm pumŋan yâhâop.
Pumŋan yâhâ âwâŋe orop den otmutâ emet ŋiŋ sâop. 24 Emet ŋiŋ sâmu
nenâmâ waŋga mem ari emelâk deŋgân tânâmgum tatbin. Tânâmgum
tatmunŋe ariwinângembâ siru pato pilâm waŋga mem kopa kopa tuhuop.
25 Yâhâ emet eŋgatŋe nâŋgâmu yan Yesuŋe to kakŋambâ takaop.
26 Takamu ekmâ tepnenŋe hindakmu hu halak tuhum yuwu sâm
alahuwin. “O, yuâmâ weke mon takap.” Yawu sâm kiŋgitnenŋahât otmâ
kâi bâtnenŋe sân sân sâop.
27 Yawu otmunŋe yuwu sâm eknongop. “Yen wongât otmâ
kiŋgityeŋahât otmâ kâi bâtyeŋe sân sân yap? Nâ ninak takan yukâ.”
Yawu sâop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

28 Yawu sâmu tepnenŋe welâmŋan gemu Petoroŋe yuwu sâm ekuop.
“Gâ wuân lok mansat yakât topge nâŋgâwe. Sârâ nâku kioŋmâ to
kakŋambâ gâhâlen gawe.” Yawu sâm âikuop.
29 Âikumu sâop. “Âlepŋe, kioŋmâ ga.” Sâmu kioŋmâ baop. 30 Bam to
yaŋe dondâ bâleop ya ekmâ pârâk pilâm eŋgat yâhâp otmâ yaŋak to
kâlehen ge gulip otbe sâm olop. 31 Yawu otmâ yuwu sâop. “Getek bâtnan
me.”
Sâmu bâtŋan mem yuwu sâm ekuop. “Gâ wongât eŋgat yâhâp oat?”
Yawu sâop. 32 Yawu sâm mem yahatmu yanâk siru ya sânduk sâm nâŋ
nâŋ sâop. 33 Yawu otmu ekmâ biwinenŋaŋe yuwu nâŋgâwin. “Bulâŋanâk
lok yuâmâ Anitâhât nenŋe mansap.” Yawu sâwin. Yawu sâm yapâ orowâk
ariwin.

Yesuhât sâŋgum wâim âlepŋe otbi.
(Mareko 6:53-56)

34 Deŋgân ya hâtikgum hân âlâ, kutŋe Genesaret sâm, yan ari kioŋmâ
waŋga hikumunŋe kinop. 35 Hikumunŋe kinmu kapi ya ambolipŋe
Yesu ekmâ nâŋgâwi. Ekmâ nâŋgâm den katŋetâ kapi tipi tapi hân ya
hawamgum tatmâ arap ya ambolipŋaŋe nâŋgâwi. Nâŋgâm kundat, me
mesek, me umatŋe topŋe topŋe teteyiŋgiop ya meyekmâ yâkâlen ariwi.
36 Meyekmâ ari Yesuŋe mem heŋgemyongoâkgât yuwu sâm ulitguwi.
“Lok pato. Nengâlen gâtŋe kundat me umatŋe topŋe topŋe teteyiŋgimu
tatmai yu meyekmâ tohoain. Yawu gârâmâ sombemân menduhum
katyekmunŋe gotyeŋanâk arirâ gâhât sâŋgum ya konok wâim yan âlepŋe
otŋetgât naŋgain.”
Sâŋetâ sâop. “Den yai ya âlepŋe otŋet.” Yawu sâmu nombotŋaŋe
sâŋgumŋe wâim yaŋak âlepŋe otbi.

Launenŋaŋak ki mepaem mannom.
(Mareko 7:1-13)

15 1 Parisaio otmu Mosehât girem den kâsikum ningiminiwi
hârokŋe tâmbâlipnenŋe yeŋgât den lâum kinmâ sot nene sâm
bâtyeŋe piriakmâ sot mem neminiwi. Inâk ki newi. Lok yaŋe Yerusalem
kapi pilâm Yesuhâlen ari yuwu sâm âikuwi. 2 “Hoŋ bawalipgaŋe
tâmbâlipnenŋe yeŋgât den kum bâtyeŋe ki pirim sot niai. Yawu otmâ sot
inâk neŋetâ yekmunŋe dondâ bâleap.” Yawu sâwi.
3 Sâŋetâ purik pilâyiŋgim yuwu sâop. “Yenâmâ nimbilamyeŋe yâhâp.
Anitâŋe den sâm kalop ya kum yeŋe nâŋgân nâŋgânân tetemap ya
mem mete tuhumai. Yawu otŋetâ yekmune dondâ bâleap. 4 Yakât
topŋe yuwu sâwe. Anitâŋe Mose ekumu kulemguop yan girem den âlâ
yuwu tap. “Yen âwâ mâmâlipyeŋe yeŋgât nâŋgâyiŋgim denyeŋe lâum
manŋet.” Otmu âlâmâ yuwu tap. “Yen âwâ mâmâlipyeŋe den bâleŋe ki

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hâiyeknomai. Me ki sâm bâleyiŋginomai. Yâhâ yeŋgâlen gâtŋe âlâ me
âlâŋe den yu kunomai yanâmâ mumuhât yongonomai." Den yawu tap.
5 Yeŋe den ya kum mansai yakât sâwe. Yeŋe yuwu sâmai. "Lohimbi âlâ
me âlâŋe âwâŋe mâmâŋe yuwu mon sâm ekyotgonomai. 6 "Awoŋ, meŋ,
sombo otdomawot yanâmâ sot me senŋe âlâlâ âlepŋe tânyotgowom."
Yawu sâm ekyotgonomai. Yawu gârâmâ sombo otdomawolân yuwu
mon sâm ekyongonomai. "Senŋe âlâlâ yuâmâ Anitâhât pat kuwan yakât
otmuâmâ mem miti emetŋan ari katmunŋe tatbuap yakât yaŋe ki mem
tânyotgowom. Inâk tatset." Yawu sâm betyotgoŋetâ umatŋe kakŋan
mandomawot. Nanlipyeŋaŋe tewetsenŋe mem miti emetŋan katmai yakât
nâŋgâŋetâ yahatmap. Gârâmâ Anitâŋeâmâ yawu yakât nâŋgâmu dondâ
gemap. Yeŋe yawu otmâ yan Anitâhât den nâŋgâŋetâ nahat otmap. 7 Yen
lok perâkŋe. Anitâŋe yeŋgât topyeŋe tap yakât nâŋgâm poropete Yesaia
ekumu kulemguop ya yuwu tap.

8 "Lohimbi yuŋe lauyeŋaŋak nâ mepaenekmai. Yâhâ biwiyeŋaŋeâmâ
ki hikunekmai. 9 Yâkŋe lok senyeŋan kinmâ yeŋe eŋgatyeŋeâk
otmâ den sâm nâhâlen gâitmai. Yâhâ lauyeŋaŋak perâk perâk
sâm orotmemeyeŋe yakâlâk nâŋgâŋetâ yahatmu nâhâlen gâitmai.
Yawu."

Den kulemguop yakât bulâŋe yeŋgâlen teteap." Yawu sâop.

Orotmeme yuŋe mem bâlenenekbuap.
(Mareko 7:14-23)

10 Yesuŋe yawu sâmu lohimbiŋe yâkât gotŋan baŋetâ yuwu sâm
ekyongop. "Yuwu sâmune nâŋgâm biwiyeŋan katŋet. 11 Yu me ya
lauyeŋambâ neŋetâ tepyeŋan gemap yaŋeâmâ ki mem bâleyekmap.
Yâhâ yu me ya nâŋgân nâŋgânyeŋambâ tetemu sâŋetâ lauyeŋambâ ga
takamap. Yaŋeâmâ dondâ mem bâleyekmap." Yawu sâop.

12 Yawu sâmu yuwu sâm ekuwin. "Den yat ya Parisaio lok yaŋe
nâŋgâŋetâ biwiyeŋan hâumu nâŋgâm bâlehihiai." 13 Sâmunŋe sâop.
"Awoŋne himbim amboŋaŋe âi lok ki katyekmap yamâ hâmbâi
watyekbuap. 14 Yawu awoŋnaŋe Parisaio âi ki sâm yiŋgiop. Yawuhât yeŋe
yâk yeŋgât nâŋgâm ki gorâyiŋgiâk. Parisaio yeŋgât topyeŋe teteâkgât den
âlâen hâum sâwe. Lok senyeŋe bok sâsâŋaŋak dâiakmâ mâtâp tâpikgum
ari hemân kioŋnomai. Kioŋmâ hiliwahonomai." Yawu sâop.

15 Yawu sâmu Petoroŋe yuwu sâm ekuop. "Kutdâ, den âlâen hâum
yat yakât topŋe sârâ nâŋgâne." Yawu sâop. 16 Sâmu sâop. "Bâe, haoŋmâ
ârândâŋ den topŋe topŋe sâman yamâ girawu otmâmâ kiâk nâŋgâŋetâ
keterakmap? 17 Yeŋe sot lauyeŋambâ neŋetâ tepyeŋan gemap. Otmu
yaŋak tetmâ pilâŋetâ wahap tâŋât otmap. 18 Yâhâ wahap bulâŋe yamâ
biwi nâŋgân nâŋgânyeŋan tatmap ya sâŋetâ lauyeŋambâ ga takamap.
19 Orotmemeyeŋe yuwu yaŋe umut biwiyeŋe otmu nâŋgân nâŋgânyeŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mem bâlemap. Nâŋgâm bâleaŋgimai. Me den hakoa oraŋgimai. Me den belângen sahaŋgimai. Me kombo miaŋgimai. Me buku âlâhât imbi ekmâ otmai. Me lohimbi sihan eŋakŋâlemai. Me manman ihilâk mahilâk otmai. Karasuŋa me sait bâleŋe topŋe topŋe yawu otmai. Me den imbiâk biwiyeŋambâ tetemu den golâ gahaemai. 20 Yu sâm aran yuŋeâmâ biwiyeŋe mem bâlemap. Yâhâ bâtyeŋe pirim me ki pirim sot nemai yaŋeâmâ tâŋât oap." Yawu sâop.

Kanan gâtŋe, imbi âlâŋe Yesuhâlen biwiŋe kalop.
(Mareko 7:24-30)

21 Yesuŋe menenekmu kapi ya pilâm kapi yâhâp, kutyetŋe Tiro otmu Siron yan ariwin. 22 Yan arimunŋe kapi âlâ, kutŋe Kanan sâm, yan gâtŋe pâku imbi âlâ yaŋe Yesuhâlen taka yuwu sâm ulitguop. "Gâ Dawitihât sen, yuwu sâmune nâŋgâ. Weke bâleŋaŋe baratne mem mâŋgâemu mansap. Yakât gâŋe watdâ ariâkgât naŋgan." Yawu sâop. 23 Yawu gârâmâ aŋgoân Yesuŋe Yura nengâlen gem tânnongoâkgât âi ya Anitâŋe sâm waŋop. Yakât otmâmâ den ya nâŋgâm ekmâ ki ekmâ yawu olop. Yawu otmu imbi yaŋe witgum âi pâi tuhum watnenekmu yanâmâ Yesu yuwu sâm ekuwin. "Kutdâ, imbi yu âi pâiâk tuhunenekmâ gamu ekmâ hâkâŋ oain. Yakât otmâ gâku tânnongom ekurâ yapâek ariâk." Yawu sâwin.

24 Yawu sâmunŋe Yesuŋe imbi ya yuwu sâm ekuop. "Isirae lohimbi gulip malap mansai yaŋe Anitâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim manŋetgât ikŋak hâŋgânnohomu gewan. Pâku lohimbi yeŋgâlen nep tuhuwomgât ki hâŋgânnohomu gewan." Yawu sâm ekuop.

25 Yawu sâmu yâku ulitgum yuwu sâop. "Gâŋe nâ yiwereŋeâk tânnohohât naŋgan."

26 Sâmu sâop. "Nengât orotmeme yuwu tap. Nan baralipnenŋe sot nem tatŋetâ yan sot lauyeŋambâ hindâm soso gotŋan ki pilâmain."

27 Sâmu sâop. "Lok pato, den yu nâŋgâmune bulâŋe oap. Gârâmâ nâŋe yuwu sâwe. Nan baralipyeŋe sot neŋetâ wahapŋe lauyeŋambâ gemap yamâ sosoŋe nemai."

28 Sâmu sâop. "Imbi, biwihaŋe yawu nâŋgâm den yat ya nâŋgâmune ârândâŋ oap. Gikak naŋgat ya yawuâk tetehihiâk." Yawu sâm ekuop. Yawu sâm ekumu yanâk weke bâleŋe gaiakbaŋgim ba ariop. Yâhâ imbi yaŋe emetŋan âwurem ari baratŋe ekmâ biwiŋe heroŋe olop.

Kundat topŋe topŋe teteyiŋgiop ya Yesuŋe mem heŋgemyongop.

29 Yesuŋe menenekmu Galilaia deŋgân ya ginŋan ge pâku lohimbi yeŋgât hân horatŋambâ ariwin. Ari pumŋe âlâen yâhâ tatbin. 30 Yâhâ tatmunŋe kapi ambolipŋaŋe bukulipyeŋe umatŋe teteyiŋgiop ya dâiyekmâ nengâlen takawi yamâ yuwu. Nombotŋe senyeŋe bok sâsâŋe. Otmu ândâpyeŋe bok sâsâŋe. Otmu kâiyeŋe goŋ goŋe. Me bâtyeŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

pareŋe. Me kopa. Me kundat topŋe topŋe teteyiŋgiop ya. 31 Dâiyekmâ
takaŋetâ Yesuŋe kerehâk heŋgemyongomu ekŋetâ âlâ kândâkdâ olop.
Yawu otmâ Isirae nengât Anitâ mepaewi.

Lok 4,000 ya sot yiŋgiŋetâ newi.
(Mareko 8:1-10)

32 Anitâ mepaeŋetâ yanâmâ Yesuŋe sâmu yâkâlen bamunŋe yuwu sâm
eknongop. “Lohimbi yu orowâk tatmâ gamunŋe hilâm kalimbu pesuk
yap. Yawu gârâmâ sot miakmâ takawi ya nem pesuk pilai. Yakât otmâ
tepne nâŋgâyiŋgian. Sot barahâk âwurem mâtâwân po yiŋgimu sen biri
yiŋgimapgât inâk ki arinomai naŋgan.” Yawu sâop.
33 Sâmu sâwin. “Yuâmâ lok ki manmaiângen mansain. Yawuhât nen sot
wosapâ mem yiŋgimunŋe neŋetâ dopyeŋan otbuap?” Yawu sâwin.
34 Sâmunŋe sâop. “Yeŋgâlen wuân sot tap?”
Sâmu sâwin. “Baŋga kândâkdâmâ nombolân yâhâp, otmu iŋan getek
âlâ.” Yawu sâwin.
35 Yawu sâmunŋe Yesuŋe lohimbi ekyongomu ge tatbi.” 36 Ekyongomu
ge tatŋetâ Anitâ mepaem baŋga otmu iŋan ya mem ningiop.
Ningimu kâsikum yiŋgimunŋe mem newi. 37 Neŋetâ dopyeŋan otmu
hâŋgânyongomu ariwi. Sot neŋetâ torehenŋe talop ya menduhum
mânuŋmunŋe saka saka nombolân yâhâp pik sâop. 38 Yâhâ lok
papato sâlikyongomunŋe 4,000 ya wangiop. Yâhâ imbi naom yamâ ki
sâlikyongowin.
39 Yesuŋe hâŋgânyongomu ariwi. Ariŋetâ nenâmâ waŋga âlâ mem kapi
âlâ, kutŋe Maharan sâm, yaken ariwin.

Yesuŋe kulem âlâ tuhuâkgât Parisaio otmu Sarukaioŋe ekuwi.
(Mareko 8:11-13; Luka 12:54-56)

16 1 Otmu sâp âlâen Parisaio otmu Sarukaio nombotŋaŋe Yesuhâlen
ari yuwu sâm âikuwi. “Anitâŋe hâŋgângohomu ge mansat sâmai.
Ya perâk me bulâŋanâk. Yakât otmâ gâŋe sârâ himbimâmbâ kulem âlâ
tetemu ekmâ topge nâŋgâne.” Yawu sâwi.
2 Sâŋetâ sâop. “Bâe, yen kulemgât yai. Yawu gârâmâ kulem âlâlâ
otmune topŋe ekmâ hâum pâpguai. Yakât otmâmâ âlâ otmune yawuâk
hâum pâpgunomai. Yakât âlâen hâum sâwe. Emetsâpŋe otmu yan himbim
topŋe palalaŋ sâm kuririŋgumap. Yawu otmuâmâ yuwu sâmai. “O,
yuâmâ emet heŋgeŋguwe sâm oap. Me sikop otbe sâm oap.” Yawu sâmai.
3 Yâhâ himbim topŋe ya heleŋgumap. Yanâmâ yeŋe yuwu nâŋgâmai. “O,
yuâmâ toŋgelâk otbe sâm oap.” Yawu sâmai. Yeŋeâmâ to yambu otmu
sikop yakât topŋe ekmâ nâŋgâm heŋgeŋguai. Yâhâ nâŋe kulem âlâlâ
memune eksai yakât topŋeâmâ girawuhât ki ekmâ nâŋgâm heŋgeŋguai?
4 Yakât yâhâpŋe torokatmâ sâwe. Lohimbi yu yeŋgât topyeŋe teteâkgât

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yuwuyaen hâum sâwe. Imbi nombotŋaŋe loklipyeŋe betyeŋehen kioŋmai yakât dopŋeâk yeŋeâmâ Anitâhât betŋehen kioŋetâ dondâ bâlemap. Yawuhât kulem âlâ memune ekne sâm yakât âinohoai. Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Embâŋân poropete âlâ, kutŋe Yona sâm, yâkâlen kulem âlâ tetemu Niniwe kapi ambolipŋaŋe ekbi. Yakât dopŋeâk nâhâlen kulem âlâ tetemu eknomai." Yawu sâop. Yawu sâmu waŋgaen yâhâm âlâengen ariwin.

Parisaio otmu Sarukaio yâk yeŋgât matuk keluŋe

5 Waŋga mem deŋgân nombot hâtikgum ariwin yan nelâmâk otmâ
sot barak ariwin. 6 Sot barak arimunŋe yakât otmâ Yesuŋe yuwu sâm
eknongop. "Parisaio otmu Sarukaio yeŋgât matuk keluŋaŋe mem
bâleyekmapgât galem oraŋginomai." Yawu sâop.
7 Yawu sâmu nenŋe yakât topŋe nâŋgâm pâpgum yuwu sâm alahuwin.
"Sot ki mem takain. Yakât mon yap."
8 Yawu sâm alahumunŋe biwinenŋahât topŋe ekmâ yuwu sâm
eknongop. Yen sotgâlâk biwiyeŋe katmâ den yan yukât topŋe ki nâŋgâŋetâ
keteraksap. Yakât otmâ nâhâlen biwiyeŋaŋe ki tiŋâk kepeiai. 9 Yakât
nâŋgâmune ki ârândâŋ oap. Yenâmâ sotgâlâk naŋgai. Yakât sâwe. Sot
momeâk mem motokmâ lok 5,000 ya yiŋgimunŋe neŋetâ dopyeŋan olop.
Neŋetâ torehenŋe talop ya saka saka amon mem mânuŋetâ pik sâop?
10 Otmu sâp âlâen lok 4,000 ya gurâ baŋga nombolân yâhâp yaŋahâk
yiŋgimunŋe newi. Neŋetâ torehenŋe talop ya saka saka amon mem
mânuŋetâ pik sâop? 11 Den ekyongoan yu nâŋgâŋetâ keterakyiŋgimbâp.
Yâhâ yeŋe imbiâk nâhâitŋe "sotgât yap" sâm nâŋgânihiai. Yakât yâhâpŋe
sâmune nâŋgâm heŋgeŋguŋet. Parisaio otmu Sarukaio yeŋgât matuk
keluŋe yaŋe mem bâleyekmapgât galem oraŋginomai." Yawu sâop.
12 Yawu sâm eknongomu nâŋgâmunŋe keterakmu yuwu sâwin. "O,
yâhâmâ sotgât ki yap. Yâhâmâ Parisaio otmu Sarukaio yeŋgât den
nâŋgâm lohotŋe otmaingât yap." Yawu sâwin.

Petoroŋe Yesuhât topŋe sâm teteop.
(Mareko 8:27-30; Luka 9:18-21)

13 Yapâ yahatmâ, kapi âlâ kutŋe Kaisaria sâm, kutŋe âlâmâ Pilip sâm,
yan ariwin. Yan arimunŋe Yesuŋe yuwu sâm âinongop. "Nâmâ Anitâŋe
hâŋgânnohomu gewan. Yakât otmâmâ lohimbiŋe nâhât âlâ sâmai?"
14 Sâmu sâwin. "Nombotŋaŋe gâhât yuwu sâmai. "Yoane Baptis
emelâk kuŋetâ muop ya mumuŋambâ yahatmâ mansap," yawu sâmai.
Yâhâ nombotŋaŋeâmâ poropete âlâ, kutŋe Elea, emelâk himbimân
yâhâop yaŋe purik sâm ge mansap," yawu sâmai. Yâhâ nombotŋaŋeâmâ
"Poropete âlâ, kutŋe Yeremia, me poropete âlâ mumuŋambâ yahatmâ
mansap," sâmai." Yawu sâm ekuwin.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15 Sâmunŋe sâop. “Yâhâ yeŋeâmâ nâhât âlâ sâmai?”
Yawu sâmu Petoro, kutŋe âlâmâ Simon sâm, yâkŋe yuwu sâop.
16 “Anitâŋe hâŋgângohomu ge mansat ya nâŋgâmunŋe bulâŋe otmap.
Yakât otmâ gâmâ yâkât nanŋe tâŋ tâŋ ya naŋgain.”
17 Sâmu sâop. “Simon, Yoane nanŋe, bukulipgaŋe ekgohoŋetâ ki yat.
Awoŋne himbimân tatmapŋe den yu biwihan katmu yat yakât Anitâŋe
nâŋgâhihimu âlepŋe oap. Yakât biwihe heroŋe otbuap. 18 Yâhâ gike
kutgeâmâ Petoro, kut yukât topŋeâmâ “Kât” yawu tap. Gârâmâ nenŋe kât
mem emet tuhumunŋe ŋiwiŋ ŋiwiŋ sâmap ya ki putuk sâm liwarakbuap.
Yakât dopŋeâk lohimbi nâhâlen ga torokatmai ya ki hiliwahonomai.
19 Yakât sâwe. Nâŋe mâmâŋe otgihimune lohimbi yeŋgât kunyeŋe
manbuat. Yanâmâ yâkŋe otŋetâ bâlemapgât gâŋe sâm kuyiŋgiwuat nâku
yawuâk kuyiŋgiwom. Yamâ yâkŋe âlepŋe otŋetgât sâm yiŋgiwuat nâku
yawuâk nâŋgâwom.” Yawu sâop.
20 Otmu yuwu sâm kuningiop. “Nâ bulâŋanâk Anitâŋe hâŋgânnohomu
gewan. Yakât otmâ lohimbi ihilâk ki ekyongonomai.” Yawu sâop.

Petoroŋe Yesuhât mâtâp maŋguwaŋgiwe sâm olop.
(Mareko 8:31–9:1; Luka 9:22-27)

21 Otmu sâp yan Yesu sâm bâlewaŋgim mem âlâlâ tuhunomai yakât
tetekŋan eknongop. “Topŋe katmâ Yerusalem kapiân yâhâmune yan
Isirae nengât kunlipnenŋe, otmu Mosehât girem den kâsikum ningimai
ya, otmu hotom umai yeŋgât kunlipyeŋe kerekŋe sâm bâlenihim mem
âlâlâ tuhum nohoŋetâ mumbom. Mum yan hân kâlehen hilâm kalimbu
tatbom. Yawu otmâ yaŋak mumuŋambâ yahatbom.” Yawu sâm eknongop.
22 Yawu sâm eknongomu Petoroŋe dâimu pereŋ pilâm ba yetŋiâk
kinmâ yuwu sâm ekuop. “Kutdâ, umatŋe topŋe topŋe otnihinomai sâm
tat ya ki tetewuapgât naŋgan. Bia kârikŋe.” Yawu sâop.
23 Sâmu purik pilâm yuwu sâm ekuop. “Gâŋe mâtâp ki maŋgunihi.
Mâtâp maŋgunihirâmâ Satanŋe tepŋe heroŋe otbuap. Gâŋe den yat yu
Anitâŋe sâm nihiop ya ki lâuap. Yuâmâ lokgât nâŋgân nâŋgân yat. Ya
nâŋgâmune ki ârândâŋ oap.” Yawu sâop.

Manmannenŋe ki alitmâ manmâ yâhânom.

24 Yawu sâm ekum yaŋak purik pilâm yuwu sâm eknongop. “Lohimbi
âlâ me âlâŋe biwiyeŋe nâhâlen katmaiŋe nâhâlen torokatne sâm
yan yeŋahât ki nâŋgâŋetâ yahatbuap. Me senŋe âlâlâ tatyiŋgiap ya
biatningimap sâm yakât ki nâŋgâm ketet otmâ eŋgat yâhâp otnomai.
Nâhât den haoŋmâ ârândâŋ nâŋgâm tem lâunihim mannomai. 25 Yâhâ
lok âlâ me âlâŋe manmanyeŋe alilaknomai yamâ hiliwahonomai. Yâhâ
lok âlâ me âlâŋe biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe nâhâlâk katmâ mannomai.
Yawu otmâ manŋetâ yongoŋetâ munomai yamâ Anitâŋe mumuŋambâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mem yahatyekbuap. 26 Yawu gârâmâ lok âlâ me âlâŋe senŋe âlâlâ, iri
sikum me manman topŋe topŋe yan torokatmâ biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe
yan hikum munomai yaŋe mumuŋambâ yahatnomaihât dop ki tap. Yâhâ
manman yawu yakât matŋe âlepŋe Anitâŋe yiŋgiwuapgât dop âlâ ki tap.
Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. 27 Hâmbâi sâp patoen Himbim Awoŋnaŋe
yâhâpŋe hâŋgânnohomu aŋelolipne meyekmune hânân genom. Gem yan
manmanyeŋahât matŋe âlâku ikŋiâk ikŋiâk kâpekmâ yiŋgiwom. 28 Yen ki
mum meteŋetâek nâ lok bulâŋe mansanŋe galemyeŋe otmâ yâhâwom.”
Yawu sâop.

Yesu, Mose, Elea den sâm alahuwi.
(Mareko 9:2-13; Luka 9:28-36)

17 1 Yâhâ yakât kakŋan hilâm nombolân konok pesuk sâmu
Yesuŋe Petoro, Yakowo otmu imiŋe Yoane ya yeŋeâk meyekmu
nen katnenekmâ pumŋe âlâen yâhâwi. 2 Yan yâhâŋetâ Yesuhât kun
kundenŋaŋe âlâ otmu ekbi. Otmu senŋeâmâ dewutâ senŋe gam irik irik
sâmap yawuya teteop. Yâhâ sâŋgumŋaŋeâmâ kaok bolaŋ bolaŋ otmâ
kâlâp kokotŋe laŋ laŋ sâmap yawuya olop.
3 Sâp yanâmâ Mose yet Elea emelâk Anitâŋe meyelehop yaŋe yanâk
pârâk sânsânâk tetemutâ orowâk den alahu gulahu otbi. 4 Den alahu
gulahu otŋetâ Petoroŋe ekmâ Yesu yuwu sâm ekuop. “Kutdâ, kulem aŋgo
teteap yukât yuwuya âlâ ki ekmain. Yu ekmunŋe âiloŋgo oap. Yawu
gârâmâ gâŋe sârâ nâŋe selep kalimbu kumbomgât naŋgan. Âlâmâ gâhât,
âlâmâ Mosehât, âlâmâ Eleahât.” Yawu sâop.
5 Yawu sâmu yanâk kulewoŋboŋ ge lâum kurihiyehop. Lâum
kurihiyekmu yakât biwiŋambâ Anitâŋe yuwu sâop. “Bulâŋanâk yuâmâ
nine nanne ombe bisine. Nâŋe biwinaŋe yâhâk hikum tatman. Yakât
otmâ den sâwuap ya yeŋe mem biwiyeŋan katmâ tem lâuwaŋgim
mannomai.” Yawu sâop. 6 Yawu sâmu hoŋ bawalipŋaŋe nâŋgâm
kiŋgityeŋahât otmâ kun kundenyeŋe mem kurihiakmâ hânân ge pare
pare iwi. 7 Yawu otŋetâ Yesuŋe gotyeŋan ba yuwu sâm ekyongop. “Ki
kiŋgityeŋahât otŋet. Yahatŋetâ arine.” 8 Yawu sâmu yahatmâ lok yâhâp
ya yelekŋetâ bialop. Yawu otmâ Yesu ikŋiâk kinmu ekbi.
9 Yaŋak pumŋambâ âwurem mâtâwânâk ge Yesuŋe yuwu sâm
ekyongop. “Ewan pumŋan Mose yet Elea tetemutâ den oain yakât
in yawu ki ekyongonomai. Hâmbâi nohoŋetâ mum yahatbom yakât
kakŋanâmâ yu eksai yukât sâm tetem ekyongoŋetâ nâŋgânomai.” Yawu
sâop.
10 Yawu sâmu hoŋ bawalipŋaŋe Elea tetemu ekbi yakât nâŋgâm yuwu
sâm âikuwi. “Mosehât girem den kâsikum ningimaiŋeâmâ yuwu sâmai.
“Aŋgoân Eleaŋe yâhâpŋe tetemuâmâ Anitâŋe hâŋgângumu gewuap yâkât
mâtâp mewaŋgiwuap.” Yawu sâmai. Yamâ girawuhât sâmai?”

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11 Sâŋetâ sâop. “Yamâ bulâŋanâk yai. Elea yâhâpŋe tetem mâtâp yai ya
heŋgeŋguwuap. 12 Yawu gârâmâ yai yakât nâŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet.
Elea yamâ emelâk takaop. Takamu yeŋgât kunlipyeŋaŋe ekmâ yâkât
topŋe ki nâŋgâm kuŋetâ muop. Yâhâ Anitâŋe nâ hâŋgânnohomu gewan
yawuâk nohoŋetâ mumbom.” Yawu sâop.
13 Yawu sâmu nâŋgâŋetâ keterakmu yuwu sâwi. “O, yuâmâ Eleahâlen
hâum kinmâ yap yamâ Yoaneŋe tetem toen mem katyehop yâkât yap.”
Yawu sâwi.

Yesuhât hoŋ bawalipŋaŋe weke bâleŋe watne sâm hâum pâpguwi.
(Mareko 9:14-29; Luka 9:37-42)

14 Mâtâwân gem tatŋetâ yan lohimbi dondâŋe lok âlâhât nanŋe ya
nengâlen dâim takaŋetâ tângune sâm hâum pâpgum pilâwin. Yawu
otmâ yakât den alahum kin tatmunŋe bukulipnenŋe pumŋehembâ ge
peneningiwi. Peneningiŋetâ yan naom yakât âwâŋaŋe Yesu ekmâ gotŋan
ga yuwu sâm ekuop. 15 “Lok pato, gâ ihilâk nannahât nâŋgâwaŋgi.
Weke bâleŋaŋe nanne mem mâŋgâemuâmâ toen kioŋmap. Otmu senŋe
gâwâŋ gâwâŋ sâm kâlâwân kioŋmu semap. 16 Yawuhât nâŋe dâim hoŋ
bawalipgaŋe sâŋetâ weke bâleŋaŋe yâkâlembâ gaiakmâ ariâkgât sâmune
hâum pâpgum pilai.” Yawu sâop.
17 Sâmu Yesuŋe nenekmâ yuwu sâm eknongop. “Yen wongât nâhâitŋe
ki tânnongowuap yawu naŋgai? Yakât nâŋgâmune ki ârândâŋ oap. Nâ
yen orop sâp kâlep manmâ yâhâwomgât dop ki tap. Yawuhât pilâyekmâ
yâhâwom yan yeŋe girawu mannomai?” Yawu sâop. 18 Yawu sâm lok
sihan yakât sâop. “Yen nâhâlen mem gaŋet.” Yawu sâop. Mem yâhâŋetâ
weke bâleŋaŋe mâŋgâeop ya watmu gaiakmâ ba arimu yanâk âlepŋe
olop.
19 Âlepŋe olop yakât topŋe nâŋgâne sâm Yesu yuwu sâm âikuwin. “Yu
topŋe girawuhât nenŋe weke bâleŋe ya watne sâm hâum pâpguain?”
20 Sâmunŋe sâop. “Yen nâhâlen biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe kepeim
manmai mâne âlepŋe yuwu mon sâmbâi. “O, pumŋe enda huhuakmâ
orotok sâm giâk.” Sâŋetâ âlepŋe huhuakmâ orotok sâm gembâp. Otmu
âi nombotŋe tap ya âlepŋe torokatmâ membâi. 21 Yamâ weke bâleŋe
watmune ariap yaŋe kârikŋe bâleŋe. Yakât otmâ yeŋeâmâ den in sâŋetâ
ki gaiakmâ ariap. Yâhâ weke bâleŋe yawuya ekmâmâ topŋe katmâ
sot barak manmâ Anitâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim ulitguŋetâ denyeŋe
nâŋgâm gaiakmâ ariwuap.” Yawu sâop.

Yesuŋe ikŋak mumbuap yakât sâop.
(Mareko 9:30-32; Luka 9:43-45)

22 Yawu sâmu nen kerehâk yapâ pilâm yahatmâ Galilaia hânângen
ariwin. Ari Yesuŋe yuwu sâm eknongop. “Anitâŋe hâŋgânnohomu gewan

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nâhât kasalipnaŋe nohoŋetâ mumbom. 23 Nohoŋetâ mum yan hilâm
kalimbu hân kâlehen tatmâ mumuŋambâ yahatbom yakât sâp tâlâhuap.”
Yawu sâm eknongomu biwinenŋaŋe nâŋgâmunŋe umatŋe bâleŋe olop.

Miti emetŋe yakât takesi kalowot.

24 Mâtâp ari Kapanaum kapi mewin. Kapanaum kapi mem Petorohât
emet hawiŋan ari kinmâ den alahuwin. Alahum kinmunŋe lok nombotŋe
opon kâmbukŋahât takesi meminiwi yaŋe taka Petoro yuwu sâm âikuwi.
“Yeŋgât patoyeŋaŋe opon kâmbukŋahât takesi katmap me ki katmap?”
Yawu sâm âikuwi. 25 Yawu sâŋetâ Petoroŋe sâop. “Oŋ, yawu otmapgâ.”
Yawu sâmu emet kâlehen yâhâmunŋe Yesuŋe Petoro yuwu sâm âikuop.
“Petoro, den yai yakât nâŋgârâ girawu oap? Yuwu sâm âihohowe. Lok
komot girawuyaŋe tewetsenŋe mem hângât lok kutdâ yiŋgim mansai?
Hângât lok kutdâ ya yeŋgât bukulipyeŋaŋe me kasalipyeŋaŋe?” Yawu
sâop.
26 Sâmu sâop. “Bukulipyeŋe kapi ambolipŋaŋe tewetsenŋe ki katmai.
Yâhâ kasalipyeŋe mem ge katyekŋetâ yâk yeŋgât amutyeŋan mansai
yâkŋak tewetsenŋe katmai.” Sâmu sâop. “Bonŋanâk yat. 27 Yawu gârâmâ
nen Anitâhât komolân torokatmâ mansainŋe opon kâmbukŋan yâhâ
takesi ki katnom yamâ âlepŋe. Yakât denŋe bia. Gârâmâ nâŋgâŋetâ
bâlemapgât gâŋe netgât takesi yamâ yuwu tuhum katbuat. Gâŋe iŋan
itâŋe mem ari deŋgânân pilârâ giâk. Gemu yan aŋgoân iŋan kioŋbuap ya
mem tepŋe gâim duhatbuat. Tepŋe gâim duhatmâ tewetsenŋe yapâ mem
tetewuat. Ya mem ari gike umut otmu nâhât umut katbuat.” Yawu sâop.

Huruŋ huruŋ manmâ yâhânom.
(Mareko 9:33-37; Luka 9:46-48)

18 1 Yawu sâm ekumu Yesu yuwu sâm âikuwin. “Sâp patoen
Anitâŋe tihitnenŋe otmuâmâ orowâk manmâ yâhânom yanâmâ
nengâlen gâtŋe âlâ me âlâhât nâŋgârâ kunnenŋe manbuap?” Yawu sâm
âikuwin.
2 Yawu sâmunŋe naom tipiŋe âlâ gotnenŋan kinop ya hâum
tiripnongom yuwu sâm eknongop. 3 “Âinohoai yakât topŋe yuwu sâmune
nâŋgâŋet. Nimnaom titipâŋe Anitâhât den nâŋgâm in yawu biwiyeŋaŋe
lâum yâkât komot otmai. Yakât dopŋeâk otnomai yanâmâ Anitâŋe
âlepŋe yen meyekbuap. Yâhâ yawu ki otnomai yamâ Anitâhât komolân
torokatnomaihât dop âlâ ki tap. 4 Yâhâ nimnaom titipâŋe yeŋahât
nâŋgâŋetâ gemu huruŋ huruŋ manmai. Yakât dopŋeâk yeŋgâlen gâtŋe
âlâ me âlâŋe yeŋahât nâŋgâŋetâ gemu huruŋ huruŋ mannomai. Lok
yawuya yeŋgât nâŋgâmune yahatbuap. 5 Yâhâ lok âlâ me âlâŋe naom
tipiŋe yuwuya yakât nâŋgâŋetâ yahatmu buku otbaŋginomaiŋe nâ hoŋ
banihimai yakât dop oap.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Otŋetâ bâleâk sâm ki kendâyiŋginom.
(Mareko 9:42-48; Luka 17:1-2)

6 Yâhâ lok âlâ me âlâŋe nimnaom titipâ nâhât pat manmai ya yeŋgât
mâtâp maŋguyiŋgimai. Yamâ hâmbâi matŋe umatŋe menomai. 7 Den
yan yakât torokatmâ âlâen hâum yuwu sâwe. Satanŋe yen kerek mem
ge katyekbe sâm otmu yakât lohotŋe otne sâm oai. Yakât tepne naŋgan.
Lohimbi âlâ me âlâŋe Satangât tem lâum yan, bukulipyeŋe otŋetâ
bâleâkgât kendâyiŋgimai yakât matŋe Anitâŋe umatŋe yiŋgiwuap. Yawu.
8 Yakât torokatmâ sâwe. Bulâŋe hârenomaihât ki sâwom. Topŋe
nâŋgâŋetgât den âlâen hâum sâwe. Lok âlâ me âlâ bâtyeŋaŋe me
kâiyeŋaŋe otmâ hilipgunomai. Yawu otmâ hilipgum bâtyeŋahât me
kâiyeŋahât tosa yakât otmâ umut biwiyeŋe hem kâlâwân kioŋmapgât ya
hârem pilânomai. Topŋe yuwuhât yan. Lok âlâ me âlâŋe dâiyekmu yu
me ya otŋetâ bâlemu hemgât pat otmaihât ya pilâm biwiyeŋe Anitâhâlen
katnomai. Yawu otŋetâ manman kârikŋe yiŋgiwuap. 9 Otmu yawuâk
lok âlâ me âlâŋe senŋe nombot me nombot yaŋe orotmeme bâleŋe
ekmâ biwiyeŋe yan ariwuap. Biwiyeŋe yan arimu yakât otmâ tâpikgum
senyeŋahât tosa yakât otmâ umut biwiyeŋe hem kâlâpgât pat otmap sâm
yakât âlâ gusuhutmâ pilânomai. Gusuhutmâ pilâm biwiyeŋe Anitâhâlen
katmâ yâkât tem lâum yâhâŋetâ manman kârikŋe yiŋgiwuap. Yawu.

Lama âlâ gulip otbaŋgimu ki pilâwuap yan hâum sâop.
(Luka 15:3-7)

10 Yâhâ nimnaom ya yeŋgât âlâku sâmune nâŋgâŋet. Anitâŋe
aŋelolipŋe nombotŋe naom titipâ yu galemyongoŋet sâm âi yiŋgiop
yaŋeâmâ yâkât senŋan âiloŋgo mansai. Yakât yeŋe naom titipâ yu yeŋgât
nâŋgâŋetâ ki gewuap. 11 Yakât âlâ torokatmâ sâwe. Lohimbi yeŋe hem
nâpumân ge hiliwahomaihât Anitâŋe yeŋgât sâm hâŋgânnohomu gewan.
Yakât nâŋe mem kuwikyekmune manman âiloŋgoân mannomai.
12-13 Yakât den âlâen hâum yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lok âlâhât
lama 100 yawu kinbaŋgiai. Gârâmâ ya yeŋgât hohetyeŋambâ konok
âlâŋe misiŋgurakbuap. Yawu otmu amboŋaŋe nombotŋe ya katyekmu
kinŋetâ konok misiŋgurakbuap ya pâinmâ yâhâm gewuap. Yawu otmâ
nombotŋe katyekmu kinnomai ya yeŋgât ki nâŋgâm ketet otbuap. Yâhâ
misiŋgurakbuap ya mem tetem yanâmâ tepŋe welâmŋan giâk sâm
yakât otbuap. 14 Yakât dopŋeâk awoŋnaŋe nan baralipŋe âlâ me âlâŋe
hiliwahomaihât haoŋmâ ârândâŋ tihityeŋe otmap.

Orotmeme bâleŋe otninginomai yan yuwu otnom.

15 Otmu den âlâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Bukuhe âlâŋe topŋe âlâlâ
mâŋgâehekmu mem dâirâ yok pilâm yetŋiâk alahuromawot. Alahumutâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ârândâŋ otmu buku konok mandowawot. 16 Yâhâ bukuhaŋe gâhât den ki
nâŋgâwuap otmuâmâ emelâk Moseŋe den yuwu kulemguop ya watbuat.
"Lok konokŋe ikŋiâk bukulipŋe âlâ me âlâhât topyeŋe teteâkgât sâm
hâreyiŋgiwuapgât dop ki tap. Lok yâhâp me amon yaŋe denyeŋe
sânomai ya lâuakmâ konok otbuap yamâ nâŋgâŋetâ bonŋe
(otmap/otbuap)."
Den ya watmâ buku nombotŋe konok me yâhâp meyelekdâ gam yâkŋe
heŋgeŋguromawot. 17 Yâhâ bukuhaŋe iliwetbuawâmâ Anitâhât komot
yeŋgât senyeŋan heŋgeŋgunomai. Yâhâ yâk yeŋgât senyeŋan iliwetmâ
denyeŋe ki nâŋgâwuawâmâ yuwu sâm ekunomai. "Gâmâ kunge kârikŋe
otmâ iliwet tat yakât otmâ nen orop torokatdâ mannomgât dop bia."
Yawu sâm ekum watŋetâ ari manbuap.

Den sâm hâreyiŋgine sâm aŋgoân Anitâ âikum eknom.

18 Yuwu sâmune nâŋgâŋet. Bukulipyeŋaŋe yu me ya âlepŋe otmai ya
yeŋe ekŋetâ ârândâŋ otmap yawuâk Anitâŋe ekmu ârândâŋ otbuap. Yâhâ
bukulipyeŋaŋe otŋetâ bâlemapgât yeŋe kuyiŋginomai ya yawuâk Anitâŋe
mâtâp maŋguyiŋgiwuap. Yawu.
19 Otmu torokatmâ sâwe. Yeŋe menduhuakmâ lok âlâhât den sâm
hârewaŋginomai yan biwiyeŋe konok otmu Anitâ âikuŋetâ topŋe mem
tetekŋan tuhumu nâŋgânomai. 20 Otmu nâŋe yeŋgât hohetyeŋan kinmâ
howeyekbom. Howeyekmune yakât topŋe nâŋgâm heŋgeŋgum den sâm
hârewaŋginomai. Otmu Anitâŋe gurâ yawuâk hârewaŋgiwuap. Yawu."
Yawu sâop.

Nenŋe lohimbi otyiŋgim mannom yakât dopŋeâk Anitâŋe otningiwuap.

21 Sâmu Petoroŋe yuwu sâm âikuop. "Kutdâ, bukune âlâŋe orotmeme
kiŋgoŋ mâŋgâenekmu tosa pilâwaŋgimune amon otmu yan pesuk
sâwuap? Nombolân yâhâp otmu yan pesuk sâwuap me? Me ya wangim
torokatmâ yâhâwuap?" Yawu sâm topŋe nâŋgâwehât âikum nâŋgâop.
22 Sâmu sâop. "Yawu bia. Ihilâk, gâŋe tosaŋe pilâwaŋgim yâhâwuat.
23 Yakât yuwu sâmune nâŋgâ. Anitâŋe tihityeŋe otmâ den sâm
hâreyiŋgiwuap. Yakât topŋe teteâkgât lok kutdâ orotmemeyeŋan hâum
sâwe. Yâkŋe ikŋe âi loklipŋe yeŋgât tosa tatyiŋgiop ya mem âwureŋet
sâm ekyongop. Ekyongomu tatyiŋgiop ya amboŋan amboŋan yâkâlen
ba sâm tetewi. 24 Otmu aŋgoân gaop yâkât tosa pato, yakât dowâmâ 13
milion kina yakât dop. 25 Yâhâ lok yaŋe tewetsenŋe ki tatbaŋgiopgât
otmâ ya kâpekbâpgât dop bia. Yawu gârâmâ lok kutdâŋe yuwu sâm
ekuop. "Gâ, imbihe naomge âi tuhum tewetsenŋe mem dâinomai yamâ
nâhâlâk sâp ârândâŋ katmâ yâhânomai." Yawu sâop. 26 Yawu sâmu lok
yaŋe yuwu nâŋgâop. "Nenŋe âi yu girawu torokatmâ hâhiwin kakŋan
tuhum manmâ yâhânom. Yawu gârâmâ kâpekbomgât dop âlâ ki tap,

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

bia kârikŋe.” Yawu nâŋgâm lok kutdâ ya yuwu sâm ulitguop. “Yawu
gârâmâ gâ nengât tepge nâŋgâningi. Hâmbâi mâtâp teteningimu âlepŋe
kâpeknom. Yakât ki hâwât hâwâlâk kendâningiwuat.” Yawu sâop. 27 Yawu
sâm ulitgumu ekmâ tepŋe nâŋgâm tosaŋe ya pilâwaŋgiop.
28 Yawu gârâmâ âi lok yaŋe bukuŋe âlâ mem teteop. Otmu bukuŋahât
tosa yamâ 10 kina yawuya tatbaŋgiop. Mem tetem tosaŋe kâpehâkgât
ekuop. 29 Ekumu yuwu sâm ulitguop. “Gâ tepge nâŋgânihim tipiŋe
mambotdâ yan kâpekbom.” Yawu sâop. 30 Yawu sâop ya ki nâŋgâm pâi
emetŋan mem katmu talop. Yan tatmu yuwu sâm ekuop. “Gâ yuânâk
tatdâ hep torehenlipgaŋe tewetsenŋe gihiŋetâ pâi emetŋe puluhum
gewuat.” Yawu sâop.
31 Yawu otmu âi lok yakât bukulipŋaŋe nâŋgâm bâlewaŋgim patoyeŋe
ekuwi. 32 Ekuŋetâ den ya nâŋgâm olop amboŋe ya kunmu gamu yuwu
sâm ekuop. “Gâ lok bâleŋe. Aŋgoân tosahe ya kâpekbâtgât dop. Yamâ
nâŋe tosahe pilâhihiwan. 33 Gâku yawuâk bukuhahât tosa ki pilâwaŋgiat
yakât nâŋgâmune umatŋe oap.” Yawu sâop. 34 Otmu biwiŋaŋe nâŋgâmu
umatŋe otmu mem pâi emetŋan katmâ hâhiwin pato ya torokatmâ
waŋetgât tembe lâulipŋe ekyongop. “Lok yu wawi oap yakât hâhiwin
waŋetâ ârândâŋ otbuap.” Yawu sâm ekyongop. 35 Yakât topŋe yuwu tap.
Bukulipyeŋaŋe mem âlâlâ tuhuyekŋetâ tosa ki pilâyiŋginomai. Yamâ
Himbim Awoŋnenŋaŋe yen gurâ yawuâk tosa ki pilâyiŋgiwuap.” Yawu
sâop.

Lokŋe imbiŋe ki pilaknomai.
(Mareko 10:1-12; Luka 16:18)

19 1 Yesuŋe den ya sâm pesuk pilâm menenekmu yapâ yahatmâ
Galilaia hân ya pilâm yaŋak Yoran to hâtikgum Yuraia hânângen
ariwin. 2 Arimunŋe lohimbi dondâŋe denŋe nâŋgâne sâm betnenŋan
watnenekmâ ariwi. Yan watnenekmâ ariŋetâ yâkŋe lohimbi dondâ
heŋgemyongop.
3 Otmu Parisaio lok nombotŋaŋe taka “Den girawuyaen hâum sâmunŋe
yan matŋe sâm tâpikgumu den âiân katne,” nâŋgâm yuwu sâm Yesu
âikuwi. “Mâtâp girawu tap? Lok âlâ me âlâŋe yeŋe eŋgatyeŋeâk otmâ
imbilipyeŋe pilâyeknomaihât mâtâp tap me bia?”
4 Sâŋetâ sâop. “Yen Anitâhât den nâŋgâmai me bia? Den yamâ yuwu tap.
“Anitâŋe topŋe katmâ hân himbim kândikyotgom yan lohimbi yâhâp
katyelehop. 5 Katyelekmâ yan den yuwu sâm ekyotgop. “Lok âlâ
me âlâŋe âwâŋe mâmâŋe pilâyelekmâ imbiŋâit mandomawot.”
Den yawu tap.
6 Yakât otmâ ki hioŋakmâ ikŋiâk ikŋiâk otdomawot. Anitâŋe
menduhuyelekmu konohâk olowot. Yakât otmâ lok âlâ me âlâŋe ki
hioŋyeleknomai.” Yawu sâop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7 Sâmu sâwi. “Ya âlepŋe yat. Gârâmâ Moseŋe girem den âlâ yuwu kulemguop tap.

“Lok âlâ me âlâŋe imbiŋe pilâwe sâm âlepŋe pilakdomawot yakât topŋe kulemgum waŋmu miakmu watmu ariwuap.”

Yawu tap. Otmu Moseŋe ya otnomgât âlepŋe sâop. Gâŋe den yat yuŋeâmâ Mosehât den ya orop ki lâuaksawot. Yakât otmâ nâŋgâmunŋe ki ârândâŋ oap.” Yawu sâwi.

8 Yawu sâŋetâ Yesuŋe Moseŋe den sâop yakât yuwu sâm ekyongop. Moseŋe girem den yawu kulemguop yamâ kuyiŋgiwehât nâŋgâm ki kulemguop. Yeŋgât tâmbâlipyeŋaŋe biwiyeŋe kârikŋe otmu yeŋahâlâk nâŋgâm manminiwi yakât kulemguop. Yâhâ kândikum yawu ki otbi. 9 Yakât otmâmâ nâŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lok âlâhât imbiŋaŋe mâtâp ki tâpikgum manmu lokŋaŋe imbiâk pilâm ba imbi ondop membuap. Yamâ lok yaŋe tosa umatŋe membuap.” Yawu sâop.

10 Yesuŋe yawu sâmu nenŋe yuwu sâm ekuwin. “Nengât orotmeme yuwu tap. Lohimbi imbiâk hioŋakmâ mansai. Yawu oraŋgimaihât nâŋgâm lok yawuyaŋe imbi barak mannomai.” Yawu sâwin.

11-12 Sâmunŋe sâop. “Lok kerekŋe imbi barak mannomaihât dop ki tap. Nombotŋaŋe mâmâlipyeŋe yeŋgât tepyeŋambâ pâlâmŋe mannomaihât yawu tetemai. Nombotŋaŋeâmâ imbi memai sâm mâtâp maŋguyiŋgimai. Yâhâ nombotŋaŋeâmâ Anitâhât nep yakâlâk nâŋgâm tiŋ tiŋâk mem mannom nâŋgâm imbi barak manmai. Yakât Anitâŋe nâŋgâmu ârândâŋ otmap. Otmu lok nombotŋaŋe den yu biwiyeŋaŋe ekmâ topŋe nâŋgâm yâhâŋetâ ârândâŋ otbuap.” Yawu sâop.

Yesuŋe nan baralipyeŋe lukuleyehop.
(Mareko 10:13-16; Luka 18:15-17)

13 Otmu sâp yanâmâ lohimbi nombotŋaŋe nan baralipyeŋe meyekmâ Yesuhâlen ariwi. Ari Yesuŋe kunyeŋan mem Anitâ ulitgumu lukuleyehâkgât ekuwi. Yawu otŋetâ nenŋe yekmunŋe ki ârândâŋ otmu kuyiŋgiwin. 14 Kuyiŋgimunŋe Yesuŋe nenekmu ki ârândâŋ otmu yuwu sâm eknongop. “Kâmbukŋe, ki kuyiŋgiŋet. Anitâŋe nimnaom titipâ yu yeŋgât tihityeŋe otmap. Yakât otmâ dâiyekmâ nâhâlen gaŋet. Yeŋe kuyiŋgiŋetâ ekmune ki ârândâŋ oap. 15 Yawu sâm Anitâ ulitgum kunyeŋan memu yaŋak kapi ya pilâm âlâengen ariwin.

Lok iri sikumyeŋe pato tatyiŋgiap yâk yeŋgât topyeŋe.
(Mareko 10:17-31; Luka 18:18-30)

16 Sâp âlâen lok âlâŋe Yesuhâlen taka yuwu sâm âikuop. “Kutdâ, nâŋe âlâ girawu otmune ârândâŋ otmu yanâmâ Anitâŋe manman kârikŋahât pat kunihiwuap?”

17 Sâmu sâop. “Gâ wongât yakât âinohoat? Yakât amboŋe yamâ Anitâ konok. Gâ yu me ya âlepŋeâk otbehât naŋgat otmuâmâ girem den hârohâk nâŋgâm lâuwuat.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18 Sâmu sâop. “Girem den girawuya?” Sâmu sâop. “Mosehât girem den yukât yan.
“Gâ lok nombotŋe ki yongorâ munomai. Me buku âlâhât imbi ki ekmâ otbuat. Me kombo ki otbuat. Me hâkyeŋan ki sâwuat. Me den perâk ki sâm kâityongowuat.
19 Gâ âwâhe mâmâhe yetgât lauyetŋe lâum amutyetŋan manbuat. Otmu nenŋahât naŋgaŋgimunŋe yahatmap yakât dopŋeâk buku nombotŋe yeŋgât nâŋgâmunŋe yahatbuap.” Yawu tap. nâŋgâmat yawuâk buku nombotŋe tânyongowehât nâŋgâwuat. Yawu.”
20 Sâmu sâop. “Girem den yu sâm arat yamâ otmanâk hârok. Orotmeme girawuya ki otman ya otbom yanâmâ Anitâŋe manman kârikŋahât pat kunihiwuap?” Yawu sâop.
21 Sâmu sâop. “Senŋe âlâlâ pato tatgihiap yamâ mem buku nombotŋe umburuk mansai ya yiŋgiwuat. Yawu otdâmâ Anitâŋe manman kârikŋahât pat kuhihiwuap. Yawu otmâ nâhâlen torokatdâ orowâk arinom.” Yawu sâop.
22 Yawu sâmu iri sikum me senŋe âlâlâ pato tatbaŋgiop yakât nâŋgâmu biwiŋe umatŋe otmu, Yesuŋe sâop ya ekmu hâi hâiŋe otmu pilâm âlâengen ba ariop.
23 Ba arimu Yesuŋe yuwu sâm eknongop. “Yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lok iri sikum pato tatyiŋgiap yaŋeâmâ Anitâhâlen torokatne sâm otŋetâ hâi hâiŋe otmap. 24 Yakât otmâ den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Pusiŋe seloŋ watmu pin pinŋan arimu yan watmâ bawe sâm hâum pâpgumap. Yakât dopŋeâk lok iri sikumyeŋe pato tatyiŋgiapŋe Anitâŋe tihityeŋe olâkgât mâtâp ya watmâ arine sâm otŋetâ hâi hâiŋe otbuap. Lok nombotŋe iri sikum pato tatyiŋgiapŋe yeŋahâlâk nâŋgâmai. Lok yawuyaŋe himbimân Anitâhât gotŋan ki yâhânomai.” Yawu sâop.
25 Yawu sâmu nâŋgâmunŋe sâtŋe otmu yuwu sâwin. “Âo, yu yat yuâmâ lok girawu yaŋeâmâ himbimgât pat otbuap?”
26 Yawu sâmunŋe Yesuŋe sennenŋe topŋan dâŋâk nenekmâ yuwu sâop. “Anitâhât manman kapiân arine sâm lokgât nâŋgân nâŋgânân arinomaihât dop ki tap. Yamâ Anitâ konokŋe nâŋgâningimap. Yakât otmâ yeŋe yu me ya otne sâm Anitâhât nâŋgân nâŋgânân watmâ otnomaihât dop tap. Yâkŋe konok manman kârikŋe ya yiŋgimu mem manmâ yâhânomai.” Yawu sâop.
27 Yawu sâmu Petoroŋe yuwu sâm âikuop. “Bâe, nenâmâ senŋe âlâlâ kerek betbaŋgim gâhâlen torokatmâ hâhiwin kakŋan manmain. Yakât nenŋe girawu menomgât naŋgat?” Yawu sâop.
28 Sâmu sâop. “Hâmbâi sâp pato tetewuawân Anitâŋe yâhâpŋe nâ hâŋgânnohomu âwurem gewom. Yanâmâ âi sâm nihiop yakât bulâŋe tetenihiwuap. Yawu gârâmâ yeŋe nâhâlen torokatmâ manmai yamâ nâ orowâk tatnomai. Tatmâmâ Isirae lok komot kâiân yâhâp mansai

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yeŋgât topyeŋe ya sâm tetenom. Otmu yeŋeâmâ kunlipyeŋe otmâ
galemyongom mannomai. 29 Yakât otmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet.
Lohimbi âlâ me âlâŋe âwâ mâmâlipyeŋe, me imi garilipyeŋe, me senŋe
âlâlâ siminŋe tatyiŋgimap ya aksihâk pilâyekmâ lohimbi kerekŋe nâhât
den nâŋgâŋetgât nâhât komolân torokatmâ tânyongonomai yâhâmâ nâ
orowâk konohân tatnom. Tatmunŋe yakât matŋe âiloŋgo yiŋgimune
menomai. 30 Yâhâ lohimbi nombotŋaŋe yeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmap
ya Anitâ orop ki tatnomai. Yâhâ nombotnaŋe yeŋahât nâŋgâŋetâ gemu
huruŋ huruŋ manmai ya Anitâŋe meyekmu ikŋan torokatnomai." Yawu
sâop.

Anitâhât hoŋ bawaŋgimunŋe yakât hâmeŋe ningiwuap.

20 1 Yesuŋe den âlâ yuwu sâm eknongop. "Anitâhât hoŋ
bawaŋgiŋetâ yakât hâmeŋe yiŋgiwuap yakât topŋe nâŋgâŋetâ
keterahâkgât den âlâen hâum yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lok kutdâ âlâhât
hân pato tatbaŋgiopŋe omoŋânâk nep tuhuŋet sâm kapiân yâhâ nep
lok meyehop. 2 Lok meyekmâ, "Âi tuhunomai yakât hâmeŋe kina konok
konok yiŋgiwom," sâmu nâŋgâŋetâ âlepŋe otmu yahatmâ ari nep tuhuwi.
3 Yawu otmâ omoŋânâk 9 kilok otmu yan lok nombotŋe âlâ meyekbe
sâm kapiân yâhâop. Yâhâ hilâm im tatbi ya yehop. 4 Yekmâ yuwu sâm
ekyongop. "Yen ari nâhât nep kâmetŋetâmâ yakât hâmeŋe kina konok
konok yiŋgiwom." Yawu sâm ekyongomu ari nep tuhuwi. 5 Nep tuhum
tatŋetâ 12 kilok olop yan nep lok nombotŋe âlâ meyekmu nep tuhuwi.
Yâhâ 3 kilok otmu nep nombotŋe âlâ ya gurâ meyekmu nep tuhuwi.
6 Nep tuhum tatŋetâ emelâk emetsâpŋe olop. Emetsâpŋe otmu nep
lok nombotŋe âlâ meyekbe sâm kapiân yâhâop. Yâhâ yekmâ yuwu sâm
âiyongop. "Wongât otmâ konam im tai?"
7 Sâmu sâwi. "Lok âlâŋe âi tuhuŋet sâm ki sâm ningiap. Yakât otmâ
hilâm im tain."
Sâŋetâ sâop. "Yen yahatmâ ari nâhât âi tuhuŋet," sâop. Yawu sâmu ari
nep tuhuwaŋgiwi.
8 Nep tipiŋe tuhuŋetâ emetsenŋe potok sâmu nep amboŋaŋe yahatmâ
nep loklipŋe yeŋgât galem ya yuwu sâm ekuop. "Lok âi miai ya
ekyongorâ ga hâmeŋe meŋet." Yawu sâm ekuop.
Aiop, galem yaŋe nep loklipŋe ya ekyongomu gaŋetâ bâiŋe meyehop
yâk yeŋgâlembâ topŋe katmâ tewetsenŋe yiŋgiop. Yiŋgim arim arim
aŋgoân meyehop ya bâiŋe yiŋgiop. 9 Yawu otmâ lok emetsâpŋe taka
âi mewi ya kina konok konok yiŋgiop. 10 Yawu otmu aŋgoân takawi
yaŋe yekŋetâ bâlemu yuwu nâŋgâwi. "Nenŋe sâm omoŋânâk taka âi
topŋe katsain. Yakât otmâ tewetsenŋe pato membâmgât dop." Yawu
nâŋgâwi. Yawu nâŋgâwi yamâ aŋgoân takawi me betŋan takawi ya
hârohâk dop konohâk yiŋgiop. 11 Dop konohâk yiŋgimu yakât tepyeŋan

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tâlimu nep amboŋahât dondâ nâŋgâm bâlewaŋgim yuwu sâm ekuwi.
12 “Lok nombotŋe emetsâpŋan meyekdâ takai. Yâhâ nenâmâ omoŋânâk
menenekdâ nep tuhumunŋe sikopŋe irik irik sâm dondâ nongoap.
Yakât otmâ bâleain. Yawuhât girawu otmâ gâŋe mem ge katnenekmâ
emetsâpŋe takai ya orop dop konohâk ningiat? Yakât nâŋgâmunŋe dondâ
bâleap.” Yawu sâwi.
13 Yawu sâŋetâ nep amboŋaŋe lok hohetyeŋan kinmâ sâop ya yuwu
sâm ekuop. “Buku, nâŋe ki otmâ tâpikguan. Meyeksan yan kina konok
konok yiŋgiwom sâmune nâŋgâŋetâ ârândâŋ oap. 14 Yakât otmâ yiŋgian
yu miakmâ ariŋet. Nâŋe yen yiŋgian otmu bâiŋe takai ya yiŋgian yuâmâ
nine eŋgatneâk watmâ yiŋgian. 15 Nâŋe tewetsenŋe yu kâsikum yiŋgian
yamâ nâhât wahap. Yeŋe ki galemnohoai. Yakât otmâ yeŋe nâŋgâm
bâlenihiai yakât nâŋgâmune ki ârândâŋ oap.” Yawu sâop.
16 Yakât otmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Sâp yiwereŋe nâhâlen
biwiyeŋaŋe kepeim hoŋ banihiai. Otmu sâp âlâen komot topŋe topŋe
yaŋe nâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim hoŋ banihinomai. Yen me yâk hârohâk
hâmeŋe dop konohâk menomai. Gewe yâhâwe bia. Yen kerekŋe manman
kârikŋan arinomai. Yawu.” Yawu sâop.

Yesuŋe mumbuap yakât sâm hoŋ bawalipŋe ekyongop.
(Mareko 10:32-34; Luka 18:31-33)

17 Yesuŋe Yerusalem kapiân yâhâwe sâm nen hoŋ bawalipŋe
menenekmu orowâk yâhâwin. Mâtâwân yâhâm tatmâ Yesuŋe yuwu
sâm eknongop. 18 “Yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yiwereŋe Yerusalem
kapiân yâhânom. Yan yâhâmunŋe lok âlâŋe nâŋgâm bâlenihim hotom
umai otmu Mosehât girem den kâsikum ningimai ya yeŋgât bâtyeŋan
katnekbuap. Bâtyeŋan katnekmu den âiân katnekmâ mumbomgât
den sâm hârenihinomai. 19 Den sâm hârenihim Roma lok yeŋgâlen
katnekŋetâ yâkŋe yuwu otnihinomai. Sennan gem, tâpnohom, mem âlâlâ
tuhunekŋetâ hâhiwin pato nâŋgâwom. Otmu benŋe howanân nohoŋetâ
mumbom. Mumune hannohoŋetâ hilâm kalimbu pesuk sâmu yakât
kakŋan mumuŋambâ yahatbom.” Yawu sâop.

Bukulipnenŋe yâk yeŋgât hoŋ bayiŋginom.
(Mareko 10:35-45)

20 Sâp yanâmâ Yewerihât imbiŋaŋe nanyâhâtyetŋe dâiyelekmâ ba Yesu
yuwu sâm ekuop. “Kutdâ, nanyâhâtne yu nâŋgâyitgihât naŋgan.” Yawu
sâop.
21 Sâmu sâop. “Gâ biwihaŋe girawu nâŋgâm dâiyelekmâ takat?”
Sâmu sâop. “Sâp patoen gâŋe lohimbi kerek galemnenŋe manbuat
yanâmâ nâhât nanyâhâtne yu orowâk tatmâ tângohomutâ galem
mannomai.” Yawu sâop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

22 Yawu sâmu Yakowo yet Yoane yuwu sâm âiyotgop. “Yakât topŋe ki
nâŋgâm denâk sâm yawot. Umatŋe âlâlâ tetenihimu hâhiwin nâŋgâwom
yawuâk nâŋgâromawot me?”
Sâmu sâowot. “Ya âlepŋe yat. Umatŋe nâŋgâwualân net gurâ yawuâk
nâŋgâromgât naŋgait.” Yawu sâowot.
23 Sâmutâ sâop. “Bonŋanâk yawot. Umatŋe âlâlâ tetenihimu hâhiwin
nâŋgâwom ya yet gurâ yawuâk nâŋgâromawot. Yakât sâwe. Lok âlâ me
âlâŋe tânnohoŋetâ kunlipyeŋe mannom yakât Anitâ ikŋahâk nâŋgâmu
tap.” Yawu sâop.
24 Yawu sâm ekyotgomu yakât den pat nâŋgâmunŋe bâlemu Yakowo yet
Yoane yetgât nâŋgâm bâleyitgiwin. 25 Nâŋgâm bâleyitgimunŋe Yesuŋe nâŋgâmu
bâlemu den âlâen hâum yuwu sâm eknongop. “Lok papatolipyeŋaŋe nâŋgâmai
dopŋan lohimbi galemyongoŋetâ yâk yeŋgât amutyeŋan manmâ hâhiwin kakŋan
manmai. 26-28 Yeŋeâmâ papatolipyeŋaŋe otyiŋgimai yawu ki otnomai. Nâhât
den lâum mansaiŋe nâhât hoŋ bam gam nâ tânnohoŋetgât ki gewan. Nâŋeâmâ
lohimbi hoŋ bayiŋgim sârereyekmâ kinmune nohoŋetâ mumbom. Mum yan
tosayeŋe pilâyiŋgiwom. Yawu otbomgât awoŋnaŋe âi sâm nihim hâŋgânnohomu
ge mansan. Yawu gârâmâ yeŋgâlen gâtŋe âlâ me âlâŋe bukulipyeŋaŋe
nâŋgâyiŋgiŋetâ yahalâkgât meŋetâ huruŋ huruŋ otmu yâk yeŋgât amutyeŋan
mannomai. Otmu yeŋgâlen gâtŋe âlâ me âlâŋe Anitâŋe nenekmu ârândâŋ olâkgât
nâŋgâm yawuâk bukulipyeŋe yeŋgât hoŋ bayiŋginomai. Yawu.” Yawu sâop.

Lok senyetŋe bok sâsâŋe ya heŋgemyotgop.
(Mareko 10:46-52; Luka 18:35-43)

29 Yesuŋe menenekmu Yeriko kapi pilâm yâhâwin. Yâhâmunŋe lohimbi
dondâŋe betnenŋan watnenekmâ ariwi. 30 Arimunŋe lok yâhâp senyetŋe
bok sâsâŋe mâtâp ginŋan talowot. Tatmutâ lohimbi yaŋe “Yesu takap”
sâŋetâ nâŋgâm yahatmâ halahum yuwu sâowot. “Lok pato, Dawitihât
sen, gâ netgât wehe nâŋgânitgi.” Yawu sâowot.
31 Yawu sâmutâ lohimbi gotyetŋan kinbiŋe kuyitgim yuwu sâwi. “Bâe,
girawu otmâ den kârikŋe sâm halahum tawot? Den nâŋgânâk tatset.”
Yawu sâwi. Yawu sâŋetâ iliwetmâ witgumâk sâowot.
32 Sâmutâ yuwu sâm âiyotgop. “Girawu otyitgiwehât naŋgawot?”
33 Sâmu sâowot. “Lok pato, sârâ sennetŋe hâreakmu ekdehât naŋgait.”
Yawu sâowot.
34 Yawu sâmutâ senyetŋan mem walipgumu hâreakmu ekmâ, Yesu
betŋan sâmutâ orowâk ariwin.

Yesuŋe Yerusalem kapiân yâhâop.
(Mareko 11:1-11; Luka 19:28-40; Yoane 12:12-19)

21 1 Yapâ ari Yerusalem kapi pato yakât gotŋan kapi âlâ, kutŋe
Betepahe sâm, ya Oliwa pumŋan tap yan yâhâwin. 2 Yan yâhâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yesuŋe hoŋ bawayâhâtŋe yâhâp yuwu sâm hâŋgânyotgop. “Kapi tipiŋe ewapâ tap yan doŋgi nanŋe otmu mâmâŋe hikum katyelekŋetâ kinsawot ya holaŋmâ meyelekmâ geromawot. 3 Holaŋyelekmutâ lok âlâ me âlâŋe yelekmâ âiyotgoŋetâmâ yuwu sâm ekyongoromawot. “Yiwereŋe âi teteap. Yakât otmâ kutdânetŋaŋe yu meyelekdehât hâŋgânnotgomu takait. Meyelekmâ arimutŋeâmâ âi ya tuhum pesuk pilâmuâmâ mem âwurem takarom.” Yawu sâm ekyongoromawot.” Yawu sâop.

4-7 Yawu sâm hâŋgânyotgomu yâhâowot. Yâhâ doŋgi ya holaŋmâ meyelekmâ takamutâ hâk katipŋe kâlep katbin ya holaŋmâ lotohom kakŋan katbin. Katmunŋe kakŋan yâhâ talop. Yâhâ tatmu Yerusalem kapiân yâhâwin. Otmu Yesu kapiân yâhâop yakât emet inânŋan poropete âlâŋe den kulemguop ya yuwu tap.

> “Yen Yerusalem kapi ambolipŋe nâŋgâŋet. Papatolipyeŋaŋe orotmeme yuwu otmâ mansai. Yaŋeâmâ bam gane sâm yan hâk meme otmâ beâsi kakŋanâk bam gamai. Otmâmâ yeŋgât lok kutdâ yuŋeâmâ yeŋe otmai yawu ki oap. Yâhâmâ ikŋahât nâŋgâmu gemap. Yakât otmâ doŋgi kakŋanâk lohotŋan ariop.”

Den yawu tap yakât bonŋe Yesuŋe doŋgi kakŋan tatmâ Yerusalem kapiân yâhâop yan teteop.

8 Kapiân yâhâmu yan lohimbi kiŋgitŋe orowâk hâruhuakbiŋe Yesuhât nâŋgâŋetâ yahatmu yeŋe sâŋgum kâkâlep ya holaŋmâ mâtâp tete liŋgatmâ ariwi. Yâhâ nombotŋaŋeâmâ âliwahap esenŋe hârem yaŋe liŋgatmâ ariwi. Liŋgatŋetâ doŋgi yaŋe yakât kakŋambâ ariop. 9 Yâhâ nombotŋe hâruhuakbi yaŋe yuwu sâm mepaewi. “Gâmâ tâmbânenŋe Dawitihât sen. Gike ombeheâk ki takat. Anitâŋe âi sâm gihiop ya lâum kinmâ nengâlen mat takat. Yakât otmâ heroŋe otgihim mepaeheksain.” Yawu sâm mepaewi.

10 Yesuŋe Yerusalem kapiân yâhâmu kapi ya ambolipŋaŋe ekmâ pârâk pilâm yuwu sâwi. “Main. Lok yuâmâ wonân gâtŋe? Me âlâhât nanŋe?”

11 Yawu sâŋetâ lohimbi betŋan sâwiŋe yuwu sâm ekyongowi. “Yuâmâ Anitâhât poropete âlâ, kutŋe Yesu, kapi tipiŋe, kutŋe Nasaret sâm, Galilaia hânân tap yapâ gâtŋe.” Yawu sâwi.

Yesuŋe opon kâmbukŋan yâhâ lohimbi watyehop.
(Mareko 11:15-19; Luka 19:45-48; Yoane 2:13-22)

12-13 Yawu sâŋetâ Yerusalem kapi patoen yâhâwin. Yâhâmunŋe Yesuŋe doŋgi kakŋambâ kioŋmu yaŋak yapâ opon kâmbukŋan yâhâwin. Yâhâ opon kâmbukŋe kâlehen lohimbiŋe senŋe âlâlâ aŋgi guŋgi otmâ hâmeŋe hâukum kinbi ya yekbin. Yekmâ Yesuŋe nâŋgâm bâleyiŋgim yuwu sâm ekyongop. “Yu oai yukât emet inânŋan Anitâŋe poropete âlâ ekumu kulemguop ya yuwu tap.

> “Lohimbi hânŋan kulemŋan manmâ araiŋe nâhât opon yukât kâlehen yâhâ mepaeneknomai.”

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Den sâop yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yeŋe yukât kâlehen tatmâ lohimbi kâityongom hâmeŋe mem yahatmâ aŋgi guŋgi otmâ gai. Yawu otmâ gai yu ekmune aŋgim bero emetŋe yawuya oap. Opon kâmbukŋe yu kâlehen ki orotŋe otŋetâ ekmune bâleap.” Yawu sâm kakŋan tat tat, tewo, kembâ mem emetŋe tuhum ya kâlehen katŋetâ talop, senŋe âlâlâyeŋe mem purik pilâyiŋgim watyekmu yahatmâ tiok taok otmâ arim kinbi.

14 Gem tiok taok otmâ arim kinŋetâ lok nombotŋe senyeŋe bok sâsâŋe otmu lok pareŋe ya yâkâlen ariŋetâ heŋgemyongop. 15 Heŋgemyongomu naom titipâŋe Yesu ekŋetâ sâtŋe otmu yuwu sâm mepaewi. “Dawitihât sen, kâwiâk watyekdâ kioŋsai yakât heroŋe oain.” Yawu sâŋetâ yan hotom uminiwi ya yeŋgât lok kunŋe otmu Mosehât girem den kâsikum ningiminiwi yaŋe nâŋgâm bâlewaŋgim yuwu sâwi.

16 “Naom titipâ kutyeŋe biaŋe mepaeheksai ya ekmunŋe ki ârândâŋ oap. Yakât kuyiŋgirâ hutuk sâŋet,” yawu sâm Yesu ekuwi.

Sâŋetâ sâop. “Mepaenekŋetâ nâŋgâmune ârândâŋ oap. Yu oai yukât emet inânŋan Anitâŋe poropete âlâ ekumu kulemguop ya yuwu tap.

“Anitâŋe nimnaom titipâ yeŋgât biwiyeŋan kioŋmu heroŋe otbaŋgiai.”

Den yawu kulemguwi tap yakât bulâŋe yu tetemu eksai.” 17 Yawu sâm ekyongom yapâ pilâyekmâ Betani kapiân ari omoŋ sâmu iwin.

Lakop sâwaŋgimu hâlâlâŋ sâm kinop.
(Mareko 11:12-14,20-24)

18 Yan imunŋe emet haŋ sâmu yahatmâ Yerusalem kapiân âwurem yâhâwin. Mâtâp arim tatmunŋe Yesu po waŋgiop. 19 Po waŋgimu senŋe pilâm lakop âlâ mâtâp ginŋan kinop ya ehop. Ya ekmâ kehetŋe mem nembom sâm gotŋan ari ekmâ kehetŋe âlâ ki kinop. Esenŋaŋak âi omoŋ omoŋ otmâ kinmu ekmâ yuwu sâop. “Âo, yu kehetŋe ki kinsap. Esenŋeâk tap. Yakât otmâ lakop yukât kehetŋe âlâ ki menomai.” Yawu sâop. Sâmu yaŋak esenŋe gimbaŋguop.

20 Yawu otmu nenŋe ekmunŋe sâtŋe otmu yuwu sâm âikuwin. “Bâe, yuâmâ topŋe girawuhât esenŋe in yawu gimbaŋguap.”

21 Sâmunŋe sâop. “Sâmune nâŋgâŋet. Biwiyeŋe Anitâhâlen katmâ manmâ yâhânomai yamâ lakop yu sâm waŋsan yawuâk otnomaihât dop tap. Yakât den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Yeŋe yuwu mon otnomai. Pumŋe âlâ ekmâ “Huhuakmâ orotok sâm giâk” yawu sâm biwi yâhâp ki otmâek ulitguŋetâ âlepŋe huhuakmâ orotok sâm gewuap. Yawu. 22 Yeŋe yu me ya otne sâmâmâ aŋgoân biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe Anitâhâlen kepeim ulitguŋetâ nâŋgâyiŋgimu yanâmâ yakât bulâŋe âlepŋe tetemu eknomai.” Yawu sâop.

Yesuŋe âlâhât sâtgât otmâ âi miop ya ki sâm tetem ekyongop.
(Mareko 11:27-33; Luka 20:1-8)

23 Yawu sâm eknongomu Yerusalem kapiân yâhâwin. Yâhâ opon kâmbukŋan tatmunŋe lohimbi nombotŋe yan tatbi ya den pat âlepŋe ya

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ekyongop. Hotom uminiwi otmu Yura nengât papatolipnenŋaŋe yuwu sâm âikuwi. “Gâŋe oran âlâhât sâtgât Anitâhât opon kâmbukŋan yâhâ lohimbi watyehon?” Yawu sâm âikuwi.

24 Sâŋetâ sâop. “Âinohoai gârâmâ nâku yawuâk âiyongomune yeŋe den matŋe kâpeknihiŋetâ yanâmâ nâŋe âlâhât sâtgât âi yu mem gaman yakât topŋe ekyongowom. 25 Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yoaneŋe toen mem katyehop yamâ âlâhât sâtgât otmâ âi ya miop? Anitâhât me ondop yeŋgât sâtgât âi ya tuhuop yakât sâŋetâ nâŋgâwe.” Yawu sâm âiyongop.

Yawu sâmu matŋe kâpekbaŋgine sâm pâpgum alahu gulahu otmâ yuwu sâwi. “Nenŋe yuwu mon sânom. “Yoane yamâ Anitâŋe âi sâm waŋmu tuhuop.” Yawu sânom yamâ matŋe yuwu mon sâwuap. “O, yenâmâ girawu otmâ Yoanehâlen biwiyeŋe ki katbi?” Yawu sâmu den matŋe girawu sâm kâpekbaŋginom? Aŋulaknom yakâ. 26 Yâhâ âlâ yuwu mon sânom. “Yâhâmâ lok yeŋgât sâtgât otmâ nep ya tuhuop.” Yawu sânom yamâ lohimbi dondâŋe yuwu sânomai. “O Yoane yamâ poropete pato, wongât den yawu yai?” Yawu sâm yan nengât nâŋgâŋetâ bâlewuap. Nâŋgâŋetâ bâlemu nongomaihât ki ekunom?” Yakât otmâ hâum pâpgum pilâwi. 27 Yakât otmâ yuwu sâm ekuwi. “Yoaneŋe âlâhât sâtgât âi ya meminiop ya nen ki naŋgain.” Sâŋetâ sâop. “Nâku yawuâk. Âlâhât sâtgât âi yu tuhum gaman yakât ki ekyongowom.” Yawu sâop.

Lohimbi girawu yaŋe Anitâhât den lâuwi.

28 Yesuŋe den âlâen hâum yuwu sâm ekyongop. “Lok âlâhât nanyâhâtŋe yâhâp. Otmu âwâyetŋaŋe ataŋe yuwu sâm ekuop. “Nan, gâ âinenŋehen ari nep kâmet.” Yawu sâop. 29 Sâmu sâop, “O, awoŋ, nâmâ hâkâŋ oan.” Yawu sâop. Yâhâ tipiŋe tatmâ yaŋak ihilâk yahatmâ ari âi ya miop. 30 Yawu otmu âwâyetŋaŋe imiŋahâlen ari yawuâk sâm ekuop. Yawu sâmu imiŋaŋe yuwu sâop. “Awoŋ, âlepŋe ariwom,” sâop. Yamâ benŋe pilâm ki ariop. 31-32 Yawu olowot gârâmâ nanyâhâtŋe âlâŋe âwâyetŋahât den ya tem lâuowot?”

Yawu sâm âiyongomu yuwu sâwi. “O, yamâ ataŋaŋe âwâyetŋahât tem lâuop,” yuwu sâwi.

Sâŋetâ sâop. “Yawu gârâmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yoaneŋe manman âlepŋe yakât mâtâp ekyongom gaop. Yamâ yeŋe denŋe nâŋgâŋetâ nahat otmu bet pilâwi. Otmu yeŋe lok nombotŋe yekŋetâ bâlemu sâm ge katyeksai. Yakât otmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lok âlâ me âlâŋe takesihât tewetsenŋe meminiwi yapâ kombo mem manminiwi, me imbi nombotŋe lok ihilâk orop manminiwi yaŋe orotmemeyeŋe bâleŋe ya sâm tetem bet pilâŋetâ yan Yoaneŋe toen mem katyehop. Yeŋeâmâ biwi yâhâp otmâ manmai. Biwiyeŋe pâlâmŋe otmâ yâkât den nâŋgâŋetâ ki bulâŋe otmap. Yakât otmâ tewetsenŋe kombo meminiwi, otmu imbi lok ihilâk orop manminiwi yawuyaŋe hewewen otmâ kulet sâyiŋgim

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Anitâhât komolân torokatmâ mansai. Yeŋeâmâ Yoanehât den nâŋgâŋetâ nahat otmu biwiyeŋe alitmâ Anitâhât komot bulâŋe yan ki torokatsai.

Wain kalam amboŋahâlen hâum sâop.
(Mareko 12:1-12; Luka 20:9-19)

33 Otmu yeŋgât topyeŋe teteâkgât den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet.
Lok pato âlâŋe wain kâmetŋet sâm nep lok meyehop. Meyekmu ari dâmân
sâhâm hawamgum wain kâmetbi. Otmu wain toŋe ya mem mendâreŋetâ
gewuapgât waŋga hâwiwi. Otmu emetyeŋe tuhuwi. Ya tuhum tiŋ pilâŋetâ
galem katyekmâ âlâengen ari sâp kâlep manop. 34 Sâp kâlep manmu wain
kehetŋe puru pato kinop ya amboŋaŋe hâruhunihiŋet sâm hoŋ bawalipŋe
yakembâek hâŋgânyongomu takawi. 35 Hâŋgânyongomu takaŋetâ nep
galemŋe katyehop yaŋe nombotŋe yongom watyekbi, yâhâ nombotŋeâmâ
kâtŋe yongoŋetâ muwi. 36 Benŋe sâp âlâen hâŋgânyongomu takaŋetâ
nombotŋe yongoŋetâ muwi. Yâhâ nombotŋeâmâ watyekŋetâ purik sâm
amboŋahâlen ariwi. 37 Ariŋetâ amboŋaŋe den pat ya nâŋgâm yuwu
nâŋgâop. “Bâe, yu oai. Gârâmâ nine nanne ombe bisine hâŋgângumune
arimu ekmâ yanâmâ ewe katnomai.” Yawu nâŋgâop. 38 Biwiŋaŋe yawu
nâŋgâm ikŋe nanŋe hâŋgângumu takamu ekmâ yuwu sâwi. “Bâe, yuâmâ
patonenŋe ikŋe nanŋaŋe takap. Âwâŋe mumu yan kalam yuâmâ yâkŋe
ambokumapgât kumunŋe muâk. Kumunŋe mumu yan kalam yuâmâ
nengât otbuap.” 39 Yawu sâm kum kekae topŋehen pilâŋetâ iop. Yawu.
Yakât âiyongomune matŋe sâŋetâ nâŋgâwe.
40 Yawu otŋetâ âi amboŋe ya girawu otbuap?” Yawu sâm âiyongop.
41 Âiyongomu sâwi. “Yawu otŋetâmâ âi amboŋe yaŋe taka yongomu
muŋetâ nep lok ondop meyekmâ kaweyeŋan katyekbuap. Katyekmu yan
tem lâuwaŋgim hoŋ bawaŋginomai.” Yawu sâwi.
42 Sâŋetâ sâop. “Anitâŋe hâŋgânnohomu gewan. Yakât poropete âlâŋe
yuwu kulemguop ya yeŋe ki mon sâlikum nâŋgâmai.

“Nep lokŋe nak âlâ ekmâ bâleŋe sâm mem ketetbi. Bâleŋe sâm mem ketetbi ya Anitâŋe lâum kânâŋgâmu kuhupin kârikŋe otmâ kinsap. Yâhâ emet tuhuwiŋe ekmâ yuwu nâŋgânomai. “Bâe, yuâmâ patoŋe nâŋgâmu teteap. Ekmunŋe sâtŋe oap.” Yawu nâŋgânomai.” Yawu kulemguop tap.

43 Den sâop yakât bulâŋe yiwereŋe nâhâlen tetemu eksai. Yakât otmâ
yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yeŋe nâhât nâŋgâŋetâ gemu hâkâŋ otmâ
betnihim mansai. Yakât otmâ yen pilâyekmâ pâku lohimbi meyekmune
nâhâlen biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe kepeim manŋetâ kunyeŋe pato otmâ
yâhâwom. Otmu den âlâen hâum sâwe. 44 Lok âlâ me âlâŋe kuhupin yu
ekmâ betbaŋginomai yamâ hâhiwin nâŋgânomai. Yawu gârâmâ kuhupin
yuŋe putuk sâm kioŋmâ yongowuap yamâ dâk dâk hutuk yongomu
munomai. Yawu.” Yawu sâop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

45 Yawu sâmu yuwu sâm alahuwi. “Bâe, nenŋe haoŋmâ ârândâŋ Yesu
betbaŋgimain. Yakât otmâ Anitâŋe nen pilânenekbuapgât den yu yap.”
Yawu sâm alahum nâŋgâŋetâ bâleop. 46 Nâŋgâŋetâ bâlemu Yesu mem
pâi emetŋan katne sâm otbi yamâ yuwu nâŋgâwi. “Lohimbi, seseŋgâlâk
Yesuhâlen torokatmâ mansaiŋe yuwu naŋgai. “Yesu yu poropete âlâ
mansap,” Yawu nâŋgâm mepaemai.” Yakât otmâ pâi emetŋan katne sâm
otbi ya gorâyiŋgimu pilâwi.

Lok kutdâ âlâhât nanŋaŋe imbi miop yan hâum sâop.
(Luka 14:16-24)

22 1 Yesuŋe den âlâen hâum hotom uminiwi otmu Yura nengât
kunlipnenŋe ya yuwu sâm ekyongop. 2 “Anitâŋe tihitnenŋe otmâ
yâhâwuap. Yakât topŋe yuwu tap. Lok kutdâ mansai yeŋgâlen hâum sâmune
nâŋgâŋet. Lok kutdâ âlâhât nanŋaŋe imbi membe sâm soŋgo bau otmu sot
kâle topŋe topŋe um hâwurumu kinop. 3 Otmu nanŋaŋe imbi membe sâmu
yan âwâŋaŋe hoŋ bawalipŋe nombotŋe yuwu sâm hâŋgânyongomu ariwi.
“Yen yâhâm gem bukulipnenŋe meyekŋetâ takaŋet.” Yawu sâop. Yawu sâm
hâŋgânyongomu ari ekyongoŋetâ ki takawi.
4 Yawu otŋetâ âlâkuâk hoŋ bawalipŋe nombotŋe yuwu sâm
hâŋgânyongomu ariwi. “Aŋgoân bukulipyeŋe hâŋgânyongomune ari
ekyongoŋetâ ki takai ya yeŋe âlâkuâk ari yuwu sâm ekyongoŋet.
“Yen nâŋgâŋet. Soŋgo bau otmu sot kâle yamâ emelâk mem dinŋan
tuhumunŋe tap. Yakât takaŋetâ nanŋaŋe imbi membuap yakât heroŋe
otmâ nenom.” Yawu sâm ekyongoŋet,” sâm hâŋgânyongomu ariwi.
5 Hâŋgânyongomu hoŋ bawalipŋaŋe yâhâm gem âlâkuâk ekyongowi.
Den ya ekyongoŋetâ nâŋgâm nâŋgâm âlâku nâŋgâop dopŋan
dopŋan ariwi. Nombotŋe kalamângen nep tuhuakne sâm ariwi.
Yâhâ nombotŋaŋeâmâ bisinisi tuhuakne sâm ariwi. Nombotŋe ihilâk
mahilâk arim kinbi. 6 Yâhâ nombotŋaŋeâmâ lok kutdâŋe hoŋ bawalipŋe
hâŋgânyongomu den mem ariwi ya yongoŋetâ muwi.
7 Yawu otŋetâ lok kutdâ yaŋe den pat nâŋgâm kuk otmâ tembe lâulipŋe
hâŋgânyongomu ariwi. Ari kapiyeŋanâk yongom itit kiom bâleŋe
tuhuyiŋgiwi. 8 Otmu lok kutdâ yaŋe hoŋ bawalipŋe yuwu sâm ekyongop.
“Bukulipnenŋaŋe hâkâŋ otmâ ki takai. Yakât otmâ sot kâle emelâk um
katŋetâ tap ya bâlemapgât yuwu otnom. 9 Hâŋgânyongomune mâtâp
kunŋan ari kinmâ lohimbi yuken yaken arine sâm oai ya ekyongoŋetâ
taka sot yu neŋet.” Yawu sâop. 10 Yawu sâm ekyongom hâŋgânyongomu
hoŋ bawalipŋaŋe den sâop yawuâk mâtâp kunŋan yâhâm gem lohimbi
âlepŋe bâleŋe ya ekyongowi. Ekyongoŋetâ taka lok imbi miop ya
âwâŋahât emelan yâhâ pik ŋâtâk ŋâtâk sâwi.
11 Yâhâ lok kutdâ yaŋe lohimbi takawi ya yekbe sâm emet kâlehen
yâhâop. Yâhâ tatbi yapâ gâtŋe lok âlâŋe sâŋgum tok sâsâŋe latmâ taka

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

talop ya ekmâ nâŋgâm bâlewaŋgim yuwu sâm ekuop. 12 “Bâe, gâmâ
girawuhât nannaŋe imbi membe sâm otmu sâŋgum tok sâsâŋe latmâ
taka tat? Ya ki ârândâŋ oap.” Yawu sâop. Yawu sâmu den matŋe sâwehât
nâŋgâmu umatŋe otmu aŋulakmâ inâk talop. 13 Yan tatmu lok kutdâ yaŋe
hoŋ bawalipŋe yuwu sâm ekyongop. “Yeŋe lok yu kâiŋe bâtŋe nombot
nombot sâhâm lâum yaehen pilâŋetâ giâk. Pilâŋetâ ge yaehen hâhiwin
pato nâŋgâmbisâp. Yawu.” Yawu sâm ekyongop. 14 Yawu gârâmâ den
yuân hâum yakât topŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâŋeâmâ lohimbi
kerehâk dâiyekbe sâm oap. Yawu gârâmâ lohimbi getek âlâŋe yâkâlen
biwiyeŋaŋe kepeim manŋetâ manman kârikŋahât pat kuyiŋgimu
mannomai.” Yawu sâop.

Anitâhât pat sâm yu ya katmunŋe tatmap ya waŋnom.
(Mareko 12:13-17; Luka 20:20-26)

15 Den ya sâm tiŋ pilâmu Parisaio yeŋeâk pereŋ pilâm ba kinmâ yuwu
sâwi. “Den âlâen hâum yap yuŋeâmâ nengât topnenŋe miap. Yakât
nâŋgâmunŋe bâleap. Yakât benŋe girawu otmâ sâmunŋe Roma tembe
lâuŋe Yesu mem ari pâi emetŋan katŋet.” Yawu sâwi. 16 Yawu sâm hoŋ
bawalipyeŋe otmu Herotgât âi lok nombotŋaŋe Yesu âikuŋetâ sâm
tâpikgumu topŋe mem tetenehât hâŋgânyongowi. Hâŋgânyongoŋetâ
Yesuhâlen taka yuwu sâwi. “Bawapi, gâhât topge naŋgain. Gâŋe den
imbiâk ki sâmat. Den sâmat ya nâŋgâmunŋe bonŋeâk otmap. Otmu
lohimbiŋe nâŋgâhihiŋetâ yahalâkgât nâŋgâm âi ki tuhumat. Gâŋe lok
âlâhât nâŋgârâ yahatmu âlâhât nâŋgârâ gemu yawu ki otmat. Gâŋe
uwawapŋe bia otmâ manmâ garâ gekmain. Yakât wuân me wuân otnom
yakât sârâ nâŋgâne. 17 Roma lok âlâ kunnenŋe mansap, kutŋe sisa sâm,
yâhâmâ haoŋmâ ârândâŋ takesi waŋmain. Yawu gârâmâ ya waŋmâ
yâhânom me bia? Yakât sârâ nâŋgâne.” Yawu sâwi.
18 Yawu sâŋetâ biwiyeŋe ekmâ yuwu sâm ekyongop. “Yeŋe nâhâitŋe
sâm tâpikguwuap sâm âinohoai me? Yenâmâ nimbilamyeŋe boho boho.
19 Yakât otmâ kât nanŋe mem nihiŋetâ ekbe.” Yawu sâop.
Yawu sâmu mem waŋetâ mem tiripyongom yuwu sâop. 20 “Kât nanŋe
yu ekŋet. Yuân âlâhât towat? Me âlâhât kutŋe kinsap.” Yawu sâop.
21 Sâmu sâwi. “Roma lok patonenŋe, kutŋe Sisa sâm, yâkât umutŋe yakâ.”
Sâŋetâ sâop. “Sisahât pat sâm katŋetâ tap otmuâmâ yâk waŋnomai.
Yâhâ Anitâhât pat sâm katŋetâ tatmap yâk waŋnomai.” 22 Yawu sâm
ekyongomu nâŋgâŋetâ sâtŋe otmu pilâm yahatmâ ariwi.

Anitâŋe mumuŋambâ mem yahatnenekbuap.
(Mareko 12:18-27; Luka 20:27-40)

23 Sarukaio lok yuwu nâŋgâmai. “Anitâŋe mumuŋambâ mem
yahatnenekbuapgât dop âlâ ki tap. Yakât otmâ mumunŋe pesuk sâmap.”

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yawu nâŋgâmai. Yâkŋe yakât topŋe nâŋgânehât Yesuhâlen ari yuwu sâm ekuwi. 24 "Bawapi, aŋgoân Moseŋe den kulemguop ya yuwu tap.

"Lok âlâŋe imbi âlâ memu naom ki mewaŋgimu lok ya mumbuap. Mumu imiŋaŋe yâkât kambut ya galemgum yâkât welâmân nimnaom mem ga katyekbuap."

Moseŋe yawu kulemguop tap. Yakât topŋe sâm eknongohât yuwu sâmunŋe nâŋgâ. 25-27 Imi ata nombolân yâhâp manbi. Manmâ aŋgoân atayeŋe kunŋaŋe imbi âlâ memu imbiŋaŋe naom ki mewaŋgimu inâk manmâ muop. Mumu imiŋaŋe ataŋahât kambut ya mem manmâ yâku in muop. Otmu imiyetŋaŋe kambutyetŋe ya mem manmâ yâku yawuâk naom barahâk muop. Otmu imi ata ya hârokŋe kambutyeŋe yawuâk mem manmâ inâk muwi. Aiop, kambutyeŋe yâku yawuâk muop. 28 Imi ata nombolân yâhâp ya kerekŋe imbi ya mewi. Gârâmâ sâp pato tetemu Anitâŋe mumuŋambâ mem yahatnenekbuap yanâmâ imbi yamâ âlâŋe membuap?" Yawu sâm âikuwi.

29 Sâŋetâ sâop. "Anitâŋe poropetelipŋe otmu lok nombotŋe den ekyongomu kulemguwi yakât topŋe yeŋe ki naŋgai. Otmu Anitâ ikŋe wâtŋe pato tatbaŋgiap yakât topŋe gurâ ki naŋgai. Yawu gârâmâ yeŋe nâŋgâm hilipgum den yawu yai. 30 Yakât otmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâŋe lohimbi mumuŋambâ mem yahatyekbuap yanâmâ himbimân Anitâhât aŋelolipŋaŋe ki miakmai ya yeŋgât dop otmâ ikŋiâk ikŋiâk mannomai. 31 Yâhâ Anitâŋe mumuŋambâ mem yahatyekbuap yakât topŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet. 32 Emelâk Anitâŋe yuwu sâm Mose ekuop.

"Nâŋe Awaraham, otmu nanŋe Isaka, otmu seseŋe Yakop yâk yeŋgât kunyeŋe tatmâ gaman." Yawu kulemguop.

Anitâŋe Mose den ekumu kulemguop yakât topŋeâmâ yuwu. Emelâk nengât tâmbâlipnenŋe manmâ gawi. Otmu yapâ torokatmâ manmâ gaŋetâ gaŋetâ benŋe nen yu mansain yu. Otmu gâmâlâk nengât sâm sen tetem mannomai. Nen kerek nengât kunnenŋe yamâ Anitâ. Topŋe yawu tap." Yawu sâop.

33 Yawu sâmu lohimbi yan kinbiŋe den ya nâŋgâŋetâ âlâ kândâkdâ olop.

Mosehât girem den girawu yaŋe kun kunŋe oap?
(Mareko 12:28-31; Luka 10:25-28)

34 Otmu Sarukaioŋe Yesuhât den matŋe sâne sâm hâum pâpgum pilâwi yakât den pat Parisaioŋe nâŋgâŋetâ bâlemu Yesuhâlen ariwi. 35 Ari yâk yeŋgâlen gâtŋe âlâ Mosehât girem den kâsikum ningiminiopŋe yahalop. Yahatmâ Yesuŋe den sâm hilipgumu pâi emetŋan katŋetâ talâkgât yuwu sâm âikuop. 36 "Bawapi, yuwu âihohomune nâŋgâ. Anitâŋe girem den Mose ekumu kulemguop yapâ gâtŋe girawu ya yakât nâŋgârâ yahatsap?"

37 Sâmu sâop. "Anitâŋe den âlâ Mose ekumu kulemguop ya yuwu tap.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

"Isirae ambolipŋe yen ekyongomune nâŋgâŋet. Nengât Kutdânenŋe yamâ Anitâ ikŋe konok tatmap. Nenŋe yâkâlen biwi nâŋgân nâŋgânnenŋaŋe kepeim yâk konok mepaenom. Otmu yâkât lau konok nâŋgâm lâum watmâ mannom." Yawu tap.
38 Den yan yuŋe kunŋe oap. 39 Yâhâ den âlâmâ yuwu tap.
"Nenŋahât nâŋgâmunŋe yahatmap yawuâk buku nombotŋe yeŋgât nâŋgâmunŋe yahatbuap." Yawu tap.
40 Anitâhât den yâhâp yan yuŋeâmâ kunŋe pato oap. Yâhâ Mose otmu Anitâhât poropete bulâŋe manbiŋe den yâhâp yukât nâŋgâm den topŋe topŋe kulemguwi."

Dawitihât senâmbâ gâtŋe yakât sâm Yesuŋe Parisaio âiyongop.
(Mareko 12:35-37; Luka 20:41-44)

41 Yawu sâm benŋe purik pilâm yuwu sâm âiyongop. 42 "Anitâŋe hâŋgângumu gewuap. Yakât topŋe girawu naŋgai?"
Sâmu sâwi. "Gewuap yamâ Dawitihât sen."
43 Sâŋetâ sâop. "Yawu gârâmâ Anitâhât Wâtgât Mâmâŋahât Heakŋe Dawiti mâmâŋe otbaŋgimu den kulemguop ya yuwu tap.
44 "Anitâŋe nâhât patone yuwu sâm ekuop. "Gâŋe nâhât gotnan ga kinmâ nâhât hahit mem kasalipge yongom mem ge katyekbuat." Yawu sâop."
45 Dawitiŋe den yawu sâop yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâŋe hâŋgângumu gewuap yakât Dawitiŋe yuwu sâop. "Yamâ patone," sâop. Yawu gârâmâ yeŋeâmâ "Yâkŋe hâmbâi ge galemnongowuap," sâmai. Den sâmai yamâ Dawitiŋe den sâop ya orop ki lâuaksawot." Yawu sâop.
46 Yawu sâm âiyongomu matŋe kâpekbaŋgine sâm hâum pâpgum pilâm gem itoŋ galaŋ otmâ âlâkuâk ki âikuwi.

Parisaioŋe otminiwi yawu ki otmâ mannom.
(Mareko 12:38-39; Luka 11:43,46; Luka 20:45-46)

23 1 Yesuŋe lohimbi nombotŋe otmu hoŋ bawalipŋe nen yuwu sâm eknongop. 2-3 "Mosehât girem den kâsikum ningimai otmu Parisaio yeŋgât den ya biwinenŋaŋe kepeim lâum manmâ yâhânom.
4 Yamâ nenŋe yâk yeŋgât amutgen manmunŋe yu ya otŋetgât den undipŋe topŋe topŋe sâm ningimai yamâ yeŋe gurâ denyeŋe ya ki lâum watmai. Yakât otmâmâ yâkŋe otmai memai yawu ki otnom. Yâkŋe den sâm ningimai yan umatŋe kakŋan manmain. Yawu manmunŋe biwinenŋe mem huruŋ pilânehât ki tânnongomai. 5 Nenŋe nâŋgâyiŋgimunŋe yahalâkgât nengât sennenŋan kinmâ orotmeme topŋe topŋe yuwu otmai. Mitihât pepa ya mem lotohom kunyeŋan sâhâm manmai. Otmu mitihât hâk katipŋe kâkâlep, senŋe âlâlâ hâmeŋe pato, mânuŋakŋetâ holuŋ holuŋ sâmu miti emetŋan yâhâm gemai.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6 Miti emetŋan yâhâ lohimbi senyeŋan ewanâk tatnehât nâŋgâmai.
7 Otmu lohimbi hawamyongom tatmaiŋe nenekŋetâ yahatmu
mepaenenekŋetgât nâŋgâmai. Yawu otmâ manŋetâ ya ekmune bâleap.
8 Otmu yakât torehenŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yenâmâ dop konohâk
oai. Yakât otmâ yeŋgâlen gâtŋe âlâ me âlâŋe bukulipnaŋe nekŋetâ
yahatmu mepaenekŋetgât nâŋgânomai otmuâmâ yakât nâŋgâmune
dondâ bâlewuap. Nâ konok Kutdâyeŋe mansan.
9-10 Otmuâmâ nâ konok kunyeŋe mansan. Yakât otmâ lok âlâ me âlâ
ekmâ kunnenŋe mansap sânomaihât dop âlâ ki tap. Yawu gârâmâ nengât
kunnenŋe, me awoŋnenŋe Anitâ konok, himbimân tap. Yakât otmâmâ
lok âlâ me âlâ ekmâmâ awoŋnenŋe ki sânomai. 11 Yâhâ den yan yukât
topŋeâmâ yuwu tap. Yeŋgâlen gâtŋe lok âlâ me âlâŋe yeŋahât nâŋgâŋetâ
gemu lohimbi hoŋ bayiŋgiwuap ya yeŋgât Anitâŋe nâŋgâmu yahatbuap.
12 Yâhâ yeŋgâlen gâtŋe âlâ me âlâŋe yeŋahât nâŋgâŋetâ yahatbuap ya
yeŋgât Anitâŋe nâŋgâmu gewuap." Yawu sâop.

Yesuŋe Parisaio sârekyongop.
(Mareko 12:40; Luka 11:39-42,44,52; Luka 20:47)

13 Yawu sâmâmâ benŋe Mosehât girem den kâsikum ningiminiwi otmu
Parisaio yuwu sâm ekyongop. "Mosehât girem den kâsikum ningimai otmu
Parisaio yeŋeâmâ topyeŋe kurihiakmâ Anitâhât amutgen mannehât ki
nâŋgâmai. Yeŋeâmâ lohimbi nombotŋaŋe bulâŋanâk Anitâŋe tihitnenŋe
olâkgât nâŋgâm mansai yâk mem ge katyekmâ mâtâp maŋguyiŋgimai.
Yawu otmai yakât nâŋgâmune bâleapgât yeŋgâlen umatŋe topŋe topŋe
teteyiŋgiwuap. 14 Otmu imbi kambut emetyeŋambâ watyekmâ senŋe âlâlâyeŋe
kombo meyiŋgimai. Yawu otmâ lohimbi senyeŋan topyeŋe kurihiakmâ oain
sâm oain sâm otmâ Anitâ mepaem den kâlep huhumai. Yenâmâ lok perâkŋe.
Yakât otmâ hâmbâi Anitâŋe matŋe umatŋe kâpekyiŋgiwuap.
15 Otmu yeŋeâmâ lohimbi âlâ me âlâ meyekŋetâ yeŋgâlen torokatmâ
denyeŋe lâum manmai. Yâhâ yeŋeâmâ hemgât pat otmâ mansai. Yawu
gârâmâ lohimbi yeŋgât den lâum mansai yaŋe gurâ yawuâk hemgât pat
mansai.
16 Otmu yuwu sâmai. "Lohimbi nombotŋaŋeâmâ opon kâmbukŋahât
gahatŋan kinmâ den hikumai yamâ bonŋe bia yakât otmâ den ya ki
lâunomai. Yâhâ kondo goliŋak tuhuwi yakât gotŋan kinmâ den hikumai
yamâ bulâŋanâk. Yakât otmâ den ya lâunomaihât dop tap." Yawu sâmai.
17 Yawu sâmai yamâ topŋe nâŋgâm tâpikgum sâmai yakât yuwu sâmune
nâŋgâŋet. Girawuyakât nâŋgâŋetâ yahatmap? Kondo me senŋe âlâlâ
yakât me opon kâmbukŋe kâlehen kondo me senŋe âlâlâ katŋetâ tatmap
yakât? Yeŋe gurâ yakât topŋe ki naŋgai.
18 Otmu torokatmâ sâwe. Yeŋe yuwu sâmai. "Lohimbi nombotŋaŋe
opon kâmbukŋahât alata gotŋan yâhâ kinmâ den hikunomai ya gurâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

bonŋe bia, yakât otmâ ya ki lâunomai. Yakât denŋe bia. Yâhâ yâkŋe
hotom une sâm alata gotŋan yâhâ kinmâ lama kum yan den hikunomai
yaŋeâmâ bulâŋe otbuap yamâ lâunomaihât dop tap.” Yawu sâmai.
19 Yawu sâm nâŋgâm tâpikgumai. Yakât âiyongomune sâŋet. Girawu
yakât nâŋgâŋetâ yahatmap? Senŋe âlâlâ Anitâhât pat kumai ya me alata
yakât? Yeŋe yakât topŋe nâŋgâm hâum pâpguai yakât sâmune nâŋgâŋet.
20 Lohimbi nombotŋaŋe hotom une sâm alata gotŋan yâhâ kinmâ lama
kum yan den hikumai yaŋeâmâ alata yakâlâk den ki hikumai. Alata
otmu lama yâhâp yâhâp yakât den hikumai. Topŋe yawu. 21 Yâhâ lohimbi
opon kâmbukŋan yâhâ yan den hikumai yanâmâ opon kâmbukŋahât
ki hikumai. Opon kâmbukŋahât amboŋe yamâ Anitâ. Yakât otmâ yâkât
senŋan kinmâ den hikumai. 22 Otmu himbimân Anitâ Kutdânenŋe tap
yakât otmâ himbimân ekmâ den hikumai yanâmâ himbim amboŋe Anitâ
yâkât senŋan kinmâ den hikumai.

23 Yakât otmâ yen Parisaio otmu Mosehât girem den kâsikum ningimai
yeŋeâmâ topŋe ya nâŋgâm tâpikgumai. Yenâmâ lok perâk. Yeŋeâmâ
wahap tâŋât, hote, gitâk, kimi, ya mem ketetmâ bâlâk ŋerek osetyeŋan
konok ya mem Anitâhât pat kuwaŋgimai. Yâhâ Anitâhât den nombotŋe
umatŋe pato ekyongomu kulemguwi yamâ loŋgâemai. Loŋgâem yan
yuwu otmâ mansai. Lohimbi yeŋgât den sâm hâreyiŋgimai yan Anitâŋe
nâŋgâmu ârândâŋ olâkgât ki nâŋgâmai. Yawu otmâ den tâŋ tâŋâk ki
sâm hâreyiŋgimai. Otmu buku nombotŋe yeŋgât weyeŋe ki nâŋgâm
tânyongomai. Otmu biwiyeŋe Anitâhâlenâk ki katŋetâ tatmap. Yakât
otmâ hâmbâi Anitâŋe matŋe umatŋe yiŋgiwuap. 24 Yu ya otmai yakât den
âlâen hâum sâwe. Lok nombotŋe senyeŋe bok sâsâŋaŋe ki ekmâ mâtâp
tâpikgumai. Yakât dopŋeâk yeŋe Anitâhât den bulâŋe ya betbaŋgim den
tâŋât tâŋât ya lâum mansai. Yakât otmâ hâmbâi yakât matŋe umatŋe
menomai.”

25 Otmu torokatmâ yuwu sâop. “Bâe, Mosehât girem den kâsikum
ningimai otmu Parisaio yenâmâ lok perâk, nimbilamyeŋe yâhâp. Yakât
otmâ den âlâen hâum yuwu sâwe. Imbi âlâŋe amaŋ mem hâkŋeâk
pirimu biwiŋan sot wahapŋe yawuâk tatbuap. Yakât dopŋeâk yeŋe
bukulipyeŋaŋe yekŋetâ yahalâkgât hâkyeŋeâk piriakmai. Yawu gârâmâ
manman bâleŋe, me nâŋgâm bâle, me orotmemeyeŋe kiŋgoŋ ya
biwiyeŋaŋe nâŋgâmai. Yawu nâŋgâŋetâ yaŋe mem bâleŋe tuhuyekmap.
Yeŋgât topyeŋe yawu tap yamâ ki eŋakmâ naŋgaŋgimai. 26 Biwiyeŋan
yawu tap gârâmâ aŋgoân yeŋe biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe ya sâm
pitiaknomai. Yawu otnomai yanâmâ hâkgât wahap wuân me wuângât
nâŋgâŋetâ tâŋât otbuap. Yâhâ ki otnomai yamâ yiwereŋe umatŋe
teteyiŋgimap yu wangim umatŋe pato witgumâk teteyiŋgiwuap.

27-28 Parisaio otmu Mosehât girem den kâsikum ningim mansai yeŋgât
topyeŋe teteâkgât den âlâen hâum yuwu sâwe. Lok kurihiyekmain ya

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yeŋgât sum kakŋanâmâ awu tawu kâmetmunŋe baŋbaŋ sâm sekŋe
âlepŋe otmâ imap. Yâhâ lâm kâlehenâmâ tâtuk sâm nane gorewaŋ yaŋe
ololoŋ sâm kinmap. Yeŋgât biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe yamâ yakât dop.
Yawu gârâmâ yeŋeâmâ hâkyeŋe piriakŋetâ salek olâkgâlâk nâŋgâmai.
Yamâ biwiyeŋanâmâ nane gorewaŋ yawu yaŋe tap. Yakât otmâ yuwu
sâwe. Yeŋgât biwi nâŋgân nâŋgânyeŋan Anitâhât den bulâŋe ki tatmap.
Yakât otmâ hâmbâi Anitâŋe mem purik pilâyiŋgimu matŋe umatŋe
menomai.

Parisaioŋe matŋe umatŋe menomai.
(Luka 11:47-51)

29 Otmu yeŋeâmâ yuwu sâmai. “Poropete lok, otmu lohimbi
nombotŋaŋe âiloŋgo loŋgo manmâ gam muwi ya yeŋgât sumân awu
tawu kâmetmunŋe baŋbaŋ sâm sekŋe âlepŋe otmâ imap.” 30 Yawu sâm
yaŋak âlâmâ yuwu sâmai. “Bâe, aŋgoânâk tâmbâlipnenŋe manbiân
yan nenŋe manbin mâne poropete lok yu ki yongombâin.” Yawu sâmai.
31 Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Emelâk tâmbâlipyeŋaŋe poropete
yongoŋetâ muwi ya yeŋgât yuwu sâmai. “Nenŋe tâmbâlipnenŋe yeŋgât
sen mansain.” Yawu sâmai. 32-33 Yakât otmâ tâmbâlipyeŋaŋe otminiwi
yakât Anitâŋe matŋe umatŋe yiŋgiwuap. Yawu gârâmâ tâmbâlipyeŋaŋe
orotmeme bâleŋe otminiwi ya yeŋe yawuâk torokatmâ mansai yakât
matŋe umatŋe dondâ yiŋgiwuap. Yamâ yeŋe wangiyekmâ sânduhân
mannomaihât dop âlâ ki tap. Yamâ bulâŋanâk teteyiŋgiwuap.
34 Otmu topyeŋe teteâkgât âlâ torokatmâ yuwu sâwe. Hoŋ bawalipne
nombotŋe âi sâm yiŋgimune yeŋgâlen taka Anitâhât topŋe kâsikum
yiŋgim mannomai. Yamâ yeŋe nâhât den pat bialâkgât yongom mem
ge katyeknomai. Nombotŋeâmâ howanân yongom kânâŋgâyeknomai.
Nombotŋeâmâ den âiân katyekmâ yongom mem âlâlâ tuhuyekŋetâ tiok
taok otmâ arim kinnomai. 35 Yakât yuwu sâwe. Emelâk Anitâŋe ikŋe hoŋ
bawalipŋe hâŋgânyongomu denŋe lâum manmâ gawi ya gurâ yawuâk
tâmbâlipyeŋaŋe nâŋgâm bâleyiŋgim yongom mem ge katyekbi. Yakât
huhopŋe ya yeŋe menomaiâk. Yakât topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât yuwu
sâwe. Embâŋân topŋe katmâ tâmbâlipyeŋaŋe lok âlâ, kutŋe Awe sâm, ya
kuŋetâ muop. Otmu miti lok âlâ, kutŋe Sekaraia, yamâ opon kâmbukŋan
hotom um bam gam kinmu yanâk kuŋetâ muop. 36 Yawu gârâmâ
poropete lok kerek yongoŋetâ muwi yakât huhopŋe yen gurâ umatŋe
menomaiâk.

Yesuŋe Yerusalem kapi ambolipŋe mem ikŋan katyekbe sâm olop.
(Luka 13:34-35)

37 Bâe, Yerusalem kapi ambolipŋe yeŋgât topyeŋe yuwu tap. Yeŋgâlen
âi meŋetgât Anitâŋe ikŋe hoŋ bawalipŋe hâŋgânyongomu takaŋetâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yongom mem ge katyekmai. Yakât otmâ den âlâen hâum yuwu sâwe.
Pâi mâmâŋaŋe kurâk sâm nanlipŋe dâiyekmâ kuratyongomu tatmai.
Yakât dopŋeâk menduhuyekmune nâhât hikinnan manŋetgât sâman.
Yamâ yeŋe nâhât hâkâŋ otmâ mansai. 38 Yawuhât Anitâŋe betyongomu
kasalipyeŋaŋe taka yongom watyekŋetâ kapi yu kâwurumŋaŋak
kinbuap. 39 Yakât otmâ nâŋe pilâyekmâ ariwom. Benŋe sâp âlâen âwurem
takamune nekmâ yuwu sâm eknohonomai. “Anitâ Kutdânenŋaŋe
tihitnenŋe otbe sâm mat hâŋgângohomu taka. Yakât otmâ biwinenŋaŋe
heroŋe pato naŋgain.” Yawu sâm eknohonomai.” Yesuŋe yawu sâop.

Kasalipyeŋaŋe taka opon kâmbukŋe huhum itoŋ galaŋ menomai.
(Mareko 13:1-2; Luka 21:5-6)

24 1 Yesuŋe menenekmu opon kâmbukŋe pilâm ge kambenenŋe
kakŋambâ olelem ekmunŋe âlâ kândâkdâ olop. Yawu otmâ
yuwu sâm âikuwin. “Pato, yu nâŋgâ. Opon kâmbukŋe pato nandoroŋe yu
ekmunŋe âiloŋgo oap. Yakât gâŋe ekdâ girawu oap? Ya sârâ nâŋgâne.”
2 Sâmunŋe yuwu sâm eknongop. “Opon kâmbukŋe yu ekŋetâ âiloŋgo
loŋgo oap yuâmâ hâmbâi kasalipyeŋaŋe taka huhum gahaem senŋe âlâlâ
kâlehen tap yu mem itoŋ galaŋ tuhunomai.” Yawu sâop.

Umatŋe topŋe topŋe teteyiŋgiwuap yakât Yesuŋe sâop.
(Mareko 13:3-13; Luka 21:7-19)

3 Yawu sâm eknongomu nenŋe pumŋe âlâ, kutŋe Oliwa sâm, yan
yâhâwin. Yan yâhâ yok pilâm Yesu yuwu sâm âikuwin. “Gâ opon
kâmbukŋahât den eknongoat yakât bulâŋe sâp girawuân tetewuap? Yâhâ
sâp pato tâlâhumu gâŋe âwurem gewuat. Sâp yan wuân kulem tetemu
ekmâ nâŋgâmunŋe keterakningiwuap?” Yawu sâwin.
4-5 Sâmunŋe sâop. “Lok nombotŋaŋe taka den perâkŋe yuwu sâm
kâityongonomai. “Nâmâ Anitâŋe hâŋgânnohomu ge mansan.” Yawu
sâm kâityongoŋetâ lohimbi dondâŋe denyeŋe nâŋgâm lohotŋe otmâ
yâk yeŋgâlen torokatnomai. Yawu otmâ yeŋgât biwiyeŋan kioŋetâ
denyeŋe nâŋgâm yâk yeŋgâlen torokatmaihât galemyeŋe oraŋgim
mannomai. 6-8 Otmu kuk kapam topŋe topŋe tetewuap yakât nâŋgâm
ki gorâyiŋgiwuap. Yawu otmâ yuwu nâŋgânomai. “Bâe, emet inânŋan
Yesuŋe eknongop yakât bulâŋe teteap. Yamâ yu tetewuapgât Anitâŋe
embânân sâm kalop.” Yawu nâŋgâm imbiâk nâhâitŋe “In yawu âwurem
gewuap” yawu ki nâŋgânomai. Aŋgoân lohimbi hânŋan kulemŋan hânŋe
mansai dondâhâlâkŋe kasa oraŋgim ahonomai. Otmu sâp yan po pato
tetewuap. Otmu mososoŋ membuap. Yawu otmu umatŋe topŋe topŋe
tetewuap yakât den âlâen hâum yuwu sâmune nâŋgâŋet. Imbilipyeŋaŋe
naom mene sâm hâliliakmâ tatmâ memai. Hâliliakmâ tatmâ naom gemu
yanâmâ hâkyeŋe sânduk sâmap. Yakât dopŋeâk umatŋe topŋe topŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

teteyiŋgiwuap yakât kakŋan âwurem gewom. Gemune yanâmâ pesuk sâwuap.

9 Yâhâ mitihât kasaŋaŋe nâhât den pat âlepŋe nâŋgâŋetâ nahat otmâ hakyeŋan sâm den âiân katyekmâ yongom mem âlâlâ tuhuyeknomai. Yanâmâ yen nombotŋe yongoŋetâ munomai. 10 Otmu hilipnongomai sâm yen nombotŋaŋe kiŋgityeŋahât otmâ topyeŋe kurihiakmâ nâhât komolâmbâ hioŋakmâ betyeŋehen kioŋmâ kasa oraŋginomai.

11 Otmu sâp yanâmâ lok perâkŋe nombotŋaŋe yahatmâ yeŋahâlâk nâŋgâm yuwu sâm kâityongonomai. “Nenâmâ Anitâhât poropete bulâŋe mansain.” Yawu sâm kâityongoŋetâ lohimbi dondâŋe yâk yeŋgâlen torokatmâ hiliwahonomai. 12 Otmu lohimbi nombotŋaŋe bukulipyeŋe otŋetâ bâleâkgât bukulipyeŋe kendâyiŋgiŋetâ yâk yeŋgâlen torokatmâ sambe otnomai. Yawu otnomai yakât huhopŋe yamâ Anitâhât komolân gâtŋe nombotŋe hioŋakmâ biwiyeŋe pâlâmŋe otmu buku ki oraŋgim mannomai. 13 Yawu gârâmâ umatŋe âlâlâ teteyiŋgiwuap yan lohimbi nombotŋaŋe Anitâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim sâtgum mannomai. Yamâ Anitâŋe bulâŋanâk mem manman âlepŋan katyekbuap. 14 Yâhâ Anitâŋe lohimbi kerek yeŋgât tihityeŋe otbuap yakât den pat âlepŋe ya lohimbiŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeiŋetgât yeŋe hânŋan kulemŋan ari ekyongonomai. Ekyongoŋetâ ârândâŋ otmu Anitâŋe hâŋgânnohomu âwurem gewom”. Yawu sâop.

Yerusalem kapi itit kiom tuhuŋetâ kâwurumŋaŋak kinbuap.
(Mareko 13:14-23; Luka 21:20-24)

15-16 Yesuŋe kapam me âlâlâ umatŋe tetewuap yakât yuwu sâm eknongop. “Poropete âlâ, kutŋe Danie sâm, yâkŋe umatŋe topŋe topŋe tetewuap yakât emet inânŋan yuwu kulemguop tap.

“Kasalipyeŋaŋe yeŋe lok kutdâ yeŋahât umutŋe lâum opon kâmbukŋan yâhâ kânâŋgâŋetâ kinbuap.” Yawu kulemguop.

Danieŋe den kulemguop ya nâŋgâm biwiyeŋan katmâ mannomai. Otmu kasalipyeŋaŋe taka yawu otŋetâ bâlewuap ya ekmâ yawuya otmâ yan hilipyongomaihât Yuraia hânân kapi tatmâ arap ya ambolipŋaŋe kapi yeŋe pilâm itoŋ galaŋ otmâ hewukŋehen ari misiŋguraknomai. 17 Otmu Yerusalem kapi ambolipŋaŋe gurâ yawuâk sururuk sâm ari misiŋguraknomai. Yawu otmâ emetyeŋan yâhâ itâ pareŋe miakne sâm yakât ki nâŋgânomai. 18 Otmu lohimbi nep tuhuakmâ mannomaiŋe gurâ âwurem taka emetyeŋan iri sikumyeŋe me senŋe âlâlâyeŋe ya miaknehât ki nâŋgânomai. Yawu otmâ in yawu sururuk sâm hewukŋehen ari misiŋguraknomai.

19-21 Sâp yanâmâ imbi tepdâek umat karat mannomai. Otmu ŋaŋa hewâk hewâhâk mem hikakmâ manŋetâ wâtyeŋe ki tiŋ tiŋ sâwuap yaŋe hiliwahomaihât yeŋe Anitâ ulitgunomai. Otmu kasalipyeŋaŋe to

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yambu sâpŋan me tatmâ nâŋgâ nâŋgâ sâpŋan takamai sâm Anitâ yawuâk ulitgunomai. Kasalipyeŋaŋe takanomai yanâmâ umatŋe pato nandoroŋe kakyeŋan yâhâwuap. Kândikum Anitâ lohimbi katyelehop yapâek umatŋe yan yuwuya âlâ ki teteop. Yawu gârâmâ umatŋe kakyeŋan yâhâwuap yukât kakŋan yuwuya âlâ ki tetewuap. 22 Yakât otmâ Anitâŋe ikŋe lohimbilipŋe kerek hiliwahom metemaihât sâp ya mem tâlâwâk tuhuwuapgât sâm kalop.”

23 Otmu sâp yan lok nombotŋaŋe nâhât yuwu sâm yen kâityongonomai. “Anitâŋe Yesu hâŋgângumu âwurem ge tihitnenŋe otbuap sâop yamâ emelâk hâŋgângumu endaken ge mansap.” Yawu sâŋetâ ki nâŋgâyiŋginomai. 24 Sâp yanâmâ lok perâkŋe nombotŋaŋe kurihiakmâ oain sâm oain sâm yuwu sâm ekyongonomai. “Nâ galemyeŋe manbehât Anitâŋe âi sâm nihim hâŋgânnohomu ge mansan.” Yawu sâm nâhât lohimbi bulâŋe yaŋe yâk yeŋgâlen torokatŋetgât kulem topŋe topŋe menomai. Yawu otŋetâ yekmâ betyiŋgim mannomai. 25 Yâhâ emet inânŋan den ekyongoan yu biwiyeŋan katmâ galem oraŋginomai.

26 Yâhâ sâp yan lok nombotŋaŋe den mem yuwu sâm ekyongonomai. “Anitâŋe hâŋgângumu âwurem ge lok ki manmaiângen mansap.” Yawu sâŋetâ yâk ekne sâm yaken ki arinomai. Me lok nombotŋaŋe den mem yuwu sânomai. “Anitâŋe hâŋgângumu âwurem ge wosaken me wosaken ge mansap,” sâm ekyongoŋetâ yâk yeŋgât den ya ki nâŋgânomai.

27 Yakât torokatmâ sâwe. Nâ gewom yan yok pilâm ki gewom. Himbim belek sâmu laŋinŋaŋe siliŋ siliŋ sâm nombotgembâ nombot otmâ haŋ sâmap yakât dopŋeâk Anitâŋe nâ lok bulâŋe hâŋgânnohomu âwurem gewom. Âwurem gemune lohimbi hânŋan kulemŋan mansai kerekŋe nâhât laŋinŋe ekmâ topŋe nâŋgânomai. 28 Yâhâ umatŋe âlâlâ tetewuap yakât emet inânŋan ekyongom gaman. Yukât bulâŋe hâmbâi tetewuawân ekmâ topŋe nâŋgâm heŋgeŋgunomai.

Yesuŋe âwurem gewe sâm otbuap yan kulem topŋe topŋe tetemu eknom.

(Mareko 13:24-27; Luka 21:25-28)

29 Umatŋe topŋe topŋe tetewuap yanâmâ hilâmgât emetsenŋe otmu omoŋgât emetsenŋe yamâ bok sâmu omoŋ sahakbuap. Omoŋ sahakmu pitu yaŋe himbimâmbâ pek sâm genomai. 30 Sâp yanâmâ Anitâŋe yâhâpŋe nâ hâŋgânnohomu âwurem gewom yan wâtne tetemu lohimbiŋe ekmâ kâi bât sân sân otmâ hu halak tuhunomai. Sâp yanâmâ Anitâŋe yâhâpŋe hâŋgânnohomu elem kulewoŋboŋ kakŋambâ gemune nekŋetâ sâtŋe otbuap. 31 Âwurem gewom yan aŋelone âlâŋe lâmunŋe kunmu aŋelolipne hâŋgânyongomune emetsenŋe gahaŋehen geheŋehen hân ewun embun arinomai. Ari nâhât lohimbi manman kârikŋahât pat Anitâŋe kuyiŋgimu mannomai ya kerek menduhuyeknomai.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Bândup baiako yakât dop.
(Mareko 13:28-31; Luka 21:29-33)

32 Sâp yan âwurem gewom yakât nâŋgâŋetâ keterahâkgât den âlâen
hâum yuwu sâwe. Nenâmâ bândup baiako huhuakmu ekmâ yanâmâ
"Emet kinbe sâm oap," sâmain. 33 Yakât dopŋeâk hâmbâi den yan yukât
bulâŋe tetemu ekmâ yuwu sânomai. "Âo, yu Yesuŋe emet inânŋan den
eknongop yakât bulâŋe tetemu eksain. Âwurem gewuapgât sâp tâlâhuap."
Yawu sânomai.
34 Otmu den yan yuâmâ lohimbi âun yu mansai ki muŋetâek bulâŋe
tetewuap. Yakât yuwu sâwe. Den yan yukât bulâŋe bulâŋanâk tetewuap.
35 Yâhâ hân himbim pitu âlâlâ emelâk Anitâŋe kalop ya biatmâ
metewuap. Yawu gârâmâ nâhât den yamâ ki biatbuap. Yamâ tat tat
kârikŋe tatmâ yâhâmbisâp.

Yesuŋe âwurem gewuap sâp ya ki naŋgain.
(Mareko 13:32-37; Luka 17:26-30,34-36)

36 Sâp pato tetewuap yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Sâp gewom
lohimbi kerekŋe yakât ki naŋgai. Otmu aŋelo himbimân tatmai yâkŋe
gurâ yawuâk ki naŋgai. Otmu ninak gurâ ki naŋgan. Awoŋne himbim
amboŋe ikŋahâk naŋgap. 37-39 Âwurem gewom yanâmâ pârâk sân sânâk
gewom. Yâhâ âwurem gewom yakât sâpŋe tâlâhuwuap yanâmâ orotmeme
girawuya otmâ mannomai yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Emelâk
embâŋân Noaŋe manmu towat teteop dop yawuâk ya tetewuap. Emelâk
Noaŋe manop yanâmâ lohimbi gulip malap manmâ yeŋe âi yeŋahâlâk
nâŋgâm manbi. Yawu manŋetâ Noaŋeâmâ waŋga kâlehen yâhâop. Yawu
otmâ nen âlepŋe mansainâk sâm gulip malap manmâ gaŋetâ yan Anitâŋe
nâŋgâmu toŋgelâk pato gemu to niŋ niŋ sâm lohimbi kerek haranyongomu
mum metewi. Yakât dopŋeâk lohimbi nombotŋaŋe âlepŋe mansainâk sâm
otŋetâ yan Anitâŋe yâhâpŋe nâ hâŋgânnohomu âwurem gewom.
40 Gewom yan lohimbi âi kalamyeŋe tuhum gulip malap mannomai
yamâ Anitâŋe nombotŋe ya meyekbuap. Nombotŋe yamâ pilâyekbuap.
41 Yâhâ mâtâp mannomai gurâ nombotŋe meyekmâ nombotŋe
pilâyekbuap. 42 Yawu gârâmâ nâ Kutdâyeŋe gewom yakât sâp yeŋe ki
naŋgai. Yakât otmâ biwi golâ tatmâ sen galem otmâ mannomai. 43 Yakât
den âlâen hâum yuwu sâwe. Kapi âlâ me âlâhât kasalipyeŋaŋe sâp
girawuân taka yongom itit kiom tuhuyiŋginomai yakât ki ekyongomai.
Inâk pârâk sân sânâk takamaihât kapi ambolipŋaŋe sen galem manmâ
emet kapiyeŋe galemgunomai. 44 Yakât dopŋeâk Anitâŋe hâŋgânnohomu
âwurem gewom yakât sâp yeŋe ki naŋgai. Yakât otmâ biwi golâ manmâ
mambotnihim yâhânomai. Yawu otnomai otmuâmâ âwurem gemune
nekmâ heroŋe nâŋgânomai.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Hoŋ bawa âlepŋe bâleŋe yâk yetgât topyetŋe
(Luka 12:42-46)

45 Yakât yâhâpŋe den âlâen hâum yuwu sâwe. Lok kutdâ âlâŋe kapiŋe
pilâm kapi kâlepŋehen ari kandi manmâ âwurem tohowuap. Yaken
ariwe sâm yan hoŋ bawaŋe âlâ galem sâm katmâ yuwu sâm ekuwuap.
"Arimuneâmâ gâŋe nep lok nombotŋe galemyongowuat." Yawu sâm
ekum pilâyekmâ arimu galem yaŋe âi ya biwiŋaŋe mem galemyongomu
âiloŋgo mannomai. 46 Yawu otmâ galemyongowuap otmuâmâ patoŋaŋe
âwurem taka heroŋe otbaŋgiwuap. 47 Yawu otbaŋgim galem pato katmu
ikŋe senŋe âlâlâŋe yakât galem otbuap. 48 Yâhâ purik pilâm sâmune
nâŋgâŋet. Hoŋ bawa yaŋe biwiŋaŋe yuwu nâŋgâm âi ya hilipguwuap. "O,
lok kutdâne arap yuâmâ in yawu ki takawuap. Yamâ sâp kâlep manbuap
yakâ. Yakât otmâ wongât nâŋe âi yu membom?" 49 Yawu sâm biwiŋaŋe
pâlâmŋe otmu ki galemyongom heŋgeŋguwuap. Yawu manmâ to kârikŋe
nem biwi hâlim otmu umatŋe topŋe topŋe teteyiŋgiwuap. Yawu otmâ
lok bâleŋe yeŋgâlen torokatmâ ki orotŋe otmâ manbuap. 50-51 Yawu otmâ
biwiŋaŋe pâlâmŋe otmu patoŋaŋe pârâk sân sânâk taka kuk otmâ kum
yaehen pilâmu ge hâhiwin nâŋgâm yâhâmbisâp." Yawu sâm eknongop.

Imbi sihan bât nombot nombot hârok yan Yesuŋe hâum sâop.

25 1 Yesuŋe sâp patoen âwurem gewuawân Anitâŋe menenekmâ
ikŋan katnenekbuap yakât den âlâen hâum yuwu sâop. "Lok
sihan âlâŋe imbi membuap yâkât pat kuwaŋgiwi. Otmu ya taka membom
sâm den katmu takaop. Yamâ imbi membuap yakât bukulipŋe bâtnombot
nombot hârok menduhuakmâ ari mâtâwân kinmâ mambotbaŋgiwi.
2-4 Otmu yâk yeŋgâlen gâtŋe imbi mome yamâ biwiyeŋe golâek manmâ
lambe otmu lambe toŋe yâhâp yâhâp miakmâ ariwi. Yâhâ imbi mome
âlâmâ biwi pâlâmŋe manbi yakât otmâ lambeyeŋe ya toŋe saŋ sâop.
Otmu lambe toŋe gurâ ki kâsikum miakmâ ariwi. 5 Yawu manŋetâ sâp
kâlewâk otmu amangât yekmu iwi.
6 Im tatŋetâ omoŋ derepŋan lok yaŋe takaop. Takamu kapi yakât
mâtâpgât galemŋe kinop yaŋe ekmâ ekyongop. "Wa, aman aman. Imbi
pat kuwaŋgiwi lok ya takawo. Yakât otmâ yahatmâ ari penewaŋgiŋet."
7 Yawu sâm mândiyekmu yahatmâ ariwi. Yawu otmâ lambeyeŋe toŋe
orowâk mem manbiŋe tipiŋe âlâ sem talop ya meŋetâ laŋinŋe pato olop.
8 Yawu otŋetâmâ bukulipyeŋaŋe yuwu sâwi. "O, nenâmâ lambe toŋe
bia. Yakât otmâ nombotŋe gâim ningiŋet." sâm ulityongowi. 9 Sâŋetâ
sâwi. "Bia, to yu dopnenŋanâk miain. Yawu gârâmâ yeŋak aŋgim
bero emetŋehen ari puluhum miakmâ takaŋet." 10 Yawu sâŋetâ aŋgim
bero emetŋehen ba ariwi. Ari yaken manŋetâ bukulipyeŋaŋe ge lok ya
penawaŋgiŋetâ orowâk emet kâlehen yâhâ gahatŋe maŋgum sot newi.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11 Nem tatŋetâ imbi nombotŋe ya belângen taka yuwu sâwi. “O, lok
pato, gahatŋe meningirâ kâlehen gane.” 12 Sâŋetâ sâop. “Bia, ba ariŋet.
Nâ ki nâŋgâyiŋgian. Yen wonân gâtŋe?” Yawu sâm watyehop.
13 Yakât topŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet. Nâ sâp girawuân takawom ya
yen ki naŋgai. Yakât otmâ galemahom heŋgeŋgum nâhât sen dâi dâi
otmâ mannomai.

Lok hilâm ihi, konam yakât topŋe
(Luka 19:11-27)

14 Otmu den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Lok âlâŋe kapi kâlepŋehen
ariwe sâm âi loklipŋe yongonmu gaŋetâ yuwu sâm ekyongop. “Senŋe âlâlâ
tatnihiap yu galemgum mannomai.” Yawu sâop. 15 Yawu sâm âi loklipŋe
tewetsenŋe mem dopyeŋan âlâku ikŋiâk ikŋiâk yiŋgiop yamâ yuwu.
Âlâmâ 5,000 kina yakât dop waŋmu miop. Âlâmâ 2,000 kina yakât dop
waŋmu miop. Bâiŋeâmâ 1,000 kina yakât dop waŋmu miop. Yawu yiŋgim
yaŋak pilâyekmâ ariop. 16 Yâhâ 5,000 kina yakât dop miopŋeâmâ âi topŋe
topŋe tuhum yan 5,000 kina âlâkuâk tâtâem miop. Ya mem menduhumu
10,000 kina yakât dop olop. 17 Otmu 2,000 kina yakât dop miopŋe âi
topŋe topŋe tuhumu 2,000 kina dop âlâ tetemu 4,000 kina yakât dop olop.
18 Yâhâ 1,000 kina yakât dop miopŋe âi ki tuhuop. Yâkŋeâmâ tewetsenŋe
ya mem itâ hambuŋan mânuŋmâ tuŋgu topŋan katmu in tatmâ gaop.
19 Otmu patoyeŋaŋe sâp kâlep manmâ âwurem takaop. Taka âi loklipŋe
tewetsenŋe yiŋgiop ya yongonmu gaŋetâ âlâku ikŋiâk ikŋiâk yuwu sâm
âiyongop. “Tewetsenŋe yiŋgiwan yaŋe mem âi tuhuŋetâ amon teteap?”
Yawu sâm âi yongop. 20 Yâhâ lok 5,000 kina miopŋeâmâ 5,000 kina
yâhâpŋe teteop ya mem ga yuwu sâm ekuop. “Lok pato, gâŋe 5,000
kina nihion yaŋe mem âi tuhumune âlâku 5,000 kina teteop.” Yawu sâm
bâtŋan kalop. 21 Bâtŋan katmu patoŋaŋe yuwu sâm ekuop. “Âi mendâ
âiloŋgo oap. Yakât otmâ tepne heroŋe nâŋgâm âi âlâ torokatmâ gihimune
galemguwuat.” Yawu sâop.
22 Yawu sâmu arimu lok 2,000 kina miopŋe ga ekuop. “Lok pato, gâŋe
2,000 kina nihion yaŋe mem âi tuhumune âlâku 2,000 kina teteop.”
23 Yawu sâm waŋmu sâop. “Âi mendâ âiloŋgo oap. Yakât otmâ tepne
heroŋe nâŋgâm âi âlâ torokatmâ gihimune galemguwuat.” Yawu sâop.
24 Yawu sâmu arimu lok 1,000 miopŋe ga ekuop. “Lok pato, gâhât
topge nâŋgâm heŋgeŋguan. Gâ lok sâtŋe. Lok âlâ me âlâŋe gâhât nep
kâmetŋetâ âlemap yamâ gikahâk nemat. Yawu otmat yakât sâŋetâ
nâŋgâman. 25 Yakât otmâmâ gâhât kiŋgitnahât otmâ tewetsenŋe nihion
ya biatgihimap sâm itâ hambuŋan mânuŋmâ katmune tatmâ gamap.” Yu
mem yawu sâm waŋop.
26-27 Sâmu sâop. “Gâ lok konam. Nâhât topne emelâk naŋgat. Lok âlâ
me âlâŋe nâhât nep kâmetŋetâ âlemap yamâ ninahâk neman. Yakât otmâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

gâŋe tewetsenŋe gihiwan yu mem kât emetŋan katdâ tatmu tewetsenŋe
âlâkuâk teteop mâne gâŋe mem bâtnan katdâ ârândâŋ otbâp. 28 Yawu ki
olon yakât yuwu naŋgan. Bukuhaŋe 5,000 kina mem kinsapŋe nâhât tem
lâum âi torokatmâ tuhum gap. Yakât otmâ gâhât bâtgambâ 1,000 kina
yu mem bukuhe waŋbom. 29 Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâŋe lok
âlâ me âlâ âi sâm yiŋgimu biwiyeŋaŋe kepeim tuhumai yâhâmâ tâtâem
mâmâŋe otyiŋgimu âiloŋgoâk tuhumai. Yawu gârâmâ lok âlâ me âlâ âi
sâm yiŋgimu ki tuhumai yâhâmâ betyongomap. 30 Yakât otmâ lok konam
imap yu watŋetâ yaehen ge hemgât pat manmâ hâhiwin nâŋgâm hu
halak tuhumbisâp." Yawu sâop.

Yesuŋe âwurem ge mem kâsip misip tuhunenekbuap.

31 Yesuŋe den âlâ torokatmâ yuwu sâop. "Âwurem ge mem
kâsipyongomune komot yâhâp otŋetâ matŋe yiŋgiwom yakât sâwe.
Anitâŋe yâhâpŋe hâŋgânnohomu purik sâm gewom yanâmâ aŋelolipne
kerek meyekmune yeŋgât den sâm hâreyiŋginomgât genom. 32 Yakât
otmâ den âlâen hâum yuwu sâwe. Lama otmu noniŋ konohân kinŋetâ
galemŋe hohetyeŋan ba kinmâ mem ketetyekbuap. Ketetyekmu yan lama
komot ikŋiâk otmu noniŋ komot ikŋiâk kinnomai. 33 Nâŋe dop yawuâk
lohimbi kerek mem ketetyekbom. Nombotŋe nine pat mannomai yamâ
bonângen katyekbom, otmu nombotŋe hemgât pat mannomai yamâ
kanehen katyekbom. 34-36 Otmu nine lohimbi Anitâŋe hân himbim ki
kalowân yan manman kârikŋahât pat kuyiŋgiop yâhâmâ yuwu sâm
ekyongowom. "Nâ sotgât muwan yanâmâ um nihiŋetâ newan. Me
tohât hâŋ hâŋâk nehop yanâmâ osom nihiŋetâ newan. Me yeŋgâlen
pup takawan yanâmâ buku otnihiwi. Me kundat tetenihiop yanâmâ
tihitne otbi. Me senŋe âlâlâhât umburuk otban yanâmâ tânnohowi.
Me papatolipnaŋe pâi emetŋan mem katnekŋetâ tatban yan nâhât
tepyeŋe nâŋgâm buku otnihiwi. Yawu otnihiminiwi yakât awoŋne tihit
amboŋaŋe manman kârikŋan katyekmu manmâ yâhânomai." Yawu sâm
ekyongowom.

37 Ekyongomune sânomai. "Lok pato, gâŋe den eknongoat yu
nâŋgâmunŋe ki keterakningiap. Sâp girawuân sotgât, me tohât, me
âlâlâhât sârâ buku otgihiwin? 38 Me sâp girawuân nengâlen takarâ pupŋe
gekmâ yan buku otgihiwin? 39 Me pâi emetŋan talon yan, me kundat
umatŋe topŋe topŋe tetehihiowân nen yawu tângohowin? Nenâmâ yawu
ki otgihiwin naŋgain." Yawu sânomai.

40 Sâŋetâ sâwom. "Yeŋe nâhât komolân gâtŋe âlâ me âlâ geheŋe manbi
ya tânyongowi. Yawu otbi yamâ yâk otyiŋgiain sâm nâ otnihiwi." Yawu
sâwom.

41-43 Yawu sâm ekyongom benŋe kanehen kinnomai ya yuwu sâm
ekyongowom. "Nâŋe sotgât po nihimu manban yan ki um nihiŋetâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

newan. Me tohât hâŋ hâŋâk nehop yan ki osom nihiŋetâ newan. Me
yeŋgâlen pup takawan yan dâinekmâ emetyeŋan yâhâ ki katnekbi.
Me senŋe âlâlâhât umburuk otbanân ki tânohowi. Me kundat umatŋe
tetenihiop, me pâi emetŋan mem katnekŋetâ tatban yan gurâ ki taka
buku otnihiwi. Yawu otnihiminiwi yakât Anitâŋe emelâk kâlâpgât
pat kuyiŋgimu tap. Yeŋe pilânekmâ Satan otmu hoŋ bawalipŋe
yeŋgâlen torokatmâ orowâk tatŋetâ kâlâpŋe seyekmu hâhiwin nâŋgâm
yâhâmbisâi."
44 Yawu sâm ekyongomune yâkŋe yuwu sâm buiaknomai. "Sâp
girawuân gâŋe sotgât, me tohât, me senŋe âlâlâhât sârâ ki tângohowin?
Me sâp girawuân nengâlen pup takarâ emelan ki dâihekmâ yâhâ
katgekbin. Me kundat tetehihiowân, me pâi emetŋan katgekŋetâ talonân
yan ki tângohowin? Yakât sârâ nâŋgâneâyâ."
45 Yawu sâm buiakŋetâmâ yuwu sâwom. "Yeŋe nâhât komolân
gâtŋe âlâ me âlâ geheŋe manbi ya ki tânyongowi. Yawu otbi yamâ
yâk otyiŋgiain sâm nâ otnihiwi." Yawu sâwom. 46 Yawu sâm hâpunmâ
pilâyekmune kâlâp pato sem kilik kilik sâm kinmawân kioŋnomai. Yâhâ
lohimbi nombotŋe nâhât pat mansai yamâ meyekmune nine manmanân
torokatmâ ya ambokum heroŋ maroŋ manmâ yâhâmbisâi." Yawu sâop.

Yesu muâkgât den hikuwi.
(Mareko 14:1-2; Luka 22:1-2; Yoane 11:45-53)

26 1 Yesuŋe den yawu sâm tiŋ pilâm benŋe girawu tetewaŋgiwuap
yakât nen hoŋ bawalipŋe eknongop. 2 "Halihu Tihit tihit hombaŋ
tetemu yanâmâ Anitâŋe nanŋe bulâŋe nâ hâŋgânnohomu gewan yakât
topŋe teteâkgât howanân nohom kânâŋgâneknomai." Yawu sâop.
3-4 Sâp yanâmâ hotom uminiwi yeŋgât kunlipyeŋe otmu Yura nengât
papatolipnenŋaŋe Kaipasihât emelan yâhâ menduhuakmâ Yesu kumunŋe
mumbuap sâm yakât den hikuwi. 5 Yawu gârâmâ Yesu mem kuŋetâ
mumu lohimbiŋe ekŋetâ kuk pato tetemapgât yok pilâm in yawu
kumunŋe mumbuap yakât den hikuwi.

Imbi âlâŋe to kukŋe mem Yesuhât kunŋan motelemu giop.
(Mareko 14:3-9; Yoane 12:1-8)

6 Sâp yanâmâ Yesuŋe menenekmu Betani kapiân yâhâwin. Yan
yâhâ lok âlâ, kutŋe Simon sâm, hâk bâle tetewaŋgimu manminiop ya
heŋgeŋguop yâkât emelan yâhâ orowâk tatmâ sot newin. 7 Sot nem
tatmunŋe imbi âlâŋe to kukŋe suk sukŋe âlâ, hâmeŋe yahat yahatŋe, ya
mem emelan tatbinân gaop. Yâhâ to ya mem Yesuhât kunŋan motelemu
giop. 8 Motelemu gemu nen Yesuhât hoŋ bawalipŋaŋe ekmunŋe ki
ârândâŋ otmu yuwu sâwin. "Wongât to kukŋe suk sukŋe yu imbiâk
mem motelemu kunŋan giap. Ya ekmunŋe ki ârândâŋ oap. 9 Nenŋe to yu

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

âlepŋe mem arimunŋe lok nombotŋaŋe puluhuŋetâ yakât hâmeŋe mem lok umburuk mansai yawu ya tânyongombâingât dop.” Yawu sâwin.

10 Yawu sâmunŋe Yesuŋe nâŋgâmu ki ârândâŋ otmu yuwu sâop. “Imbi yuŋeâmâ kulem oap yukât wongât nâŋgâŋetâ bâleap? Nâŋe nâŋgâmune âiloŋgo oap. Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. 11 Lok umburuk mansai yamâ sâp kâlep manŋetâ tânyongonomaihât dop tap. Yâhâ nâmâ sâp kâlep ki otmuâk pilâyekbom. 12 Nâmâ mumune hannohonomai yakât mâtâp menihim imbi yuŋe to kukŋe suk sukŋe ya motelemu kunnan giap. 13 Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Nâhât den pat âlepŋe yu hânŋan kulemŋan ari ekyongonomai. Otmu imbi yuŋe kulem otnihiap yukât den pat ya gurâ yawuâk ekyongoŋetâ nâŋgânomai.” Yawu sâop.

Yurasiŋe Yesu betŋehen kioŋbuapgât sâop.
(Mareko 14:10-11; Luka 22:3-6)

14 Otmu sâp yan Yesuhât hoŋ bawalipŋe kâiân yâhâp manbin. Gârâmâ bukunenŋe âlâ, kutŋe Yurasi sâm, yâkŋe hotom uminiwi yeŋgât kunlipyeŋe yeŋgâlen ariop. 15 Ari yuwu sâm âiyongop. “Yesu wosan tap yan dâiyekmâ arimune menomai yakât matŋe wuân nihinomai?”

Sâmu sâwi. “Yakât hâmeŋeâmâ nenŋe kât nanŋe 30 gihinom.” Yawu sâm kât nanŋe ya waŋbi. 16 Waŋetâ miakmâ yakât kakŋan girawu otmâ lohotŋan menomaihât nâŋgâm manop.

Yesuŋe hoŋ bawalipŋe orop sot newi.
(Mareko 14:12-21; Luka 22:7-14,21-23; Yoane 13:21-30)

17 Otmu Tihit tihit Hombaŋ ya kutŋe âlâmâ Natik Hombaŋ ya tâlâhumu nenŋe yuwu sâm Yesu âikuwin. “Natik Hombaŋ tâlâhuap yakât hândâhân lohimbi dondâŋe menduhuakmâ sot um nenomai. Yakât otmâ emet wosan ari sot umunŋe orowâk nenom?”

18 Sâmunŋe sâop. “Yerusalem kapiân yâhâ lok âlâ mem tetem yuwu sâm ekunomai. “Nengât bawapinenŋaŋe yuwu yap. “Emelâk nâhât sâp tâlâhuap. Yakât otmâ nâŋe hoŋ bawalipne meyekmune gâhât emelan yâhâ menduhuakmâ sot um nenom.” Yawu yap.” Yawu sâm ekunomai.” Yesuŋe den yawu sâm eknongop. 19 Otmu nenŋe Yesuŋe sâop yawuâk menduhuakmâ sot newin.

20 Emet omoŋ otmu menduhuakmâ sot nem tatmunŋe yuwu sâm eknongop. 21 “Yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yeŋgâlen gâtŋe lok âlâŋe betnehen kioŋmâ kasalipne yeŋgât bâtyeŋan mem katnekbuap.” Yawu sâop.

22 Yawu sâmu nâŋgâm biwinenŋaŋe umatŋe otmu yakât topŋe nâŋgâne sâm nenŋe ikŋiâk ikŋiâk yuwu sâm âikuwin. “Kutdâ, gâ nâhât me âlâhât yat?”

23-24 Yawu sâm âikumunŋe yuwu sâm eknongop. “Anitâŋe sâmu kulemguwi yakât bonŋe nâhâlen tetemu nohoŋetâ mumbom yakât sâp

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tâlâhuap. Yakât otmuâmâ yeŋgâlen gâtŋe âlâŋe oto konohân nâ orop sot nendomait yâkŋe betnehen kioŋmâ kasalipne meyekmâ takawuap. Yawu otnihiwuap yakât matŋe hâmbâi umatŋe dondâ membuap. Yakât otmâ mâmâŋaŋe ki mem ga katbâp yamâ mem ga kalop yawu naŋgan." Yawu sâop.

25 Yawu sâmu yanâk Yurasiŋe âikuop. "Lok pato, den yat yu nâhât mon yat?"

Sâmu sâop. "Nâ gâhât yan."

Natik newi.
(Mareko 14:22-26; Luka 22:15-20; 1 Korinti 11:23-25)

26 Otmu sot nem tatbin yan Yesuŋe baŋga mem Anitâ mepaem motokmâ ningim yuwu sâm eknongop. "Yu mem neŋet. Yuâmâ nâhât sunumne yawu oap." Yawu sâop.

27 Ningimu nemunŋe yaŋak wain to mem Anitâ yâhâpŋe mepaem gâim ningim yuwu sâm eknongop. "Yen to yu mem neŋet. 28 To yuâmâ nâhât hep yawu oap. Gârâmâ nohoŋetâ hepne gamu mumbom Anitâŋe nâhât nâŋgâm den sâm kalop yakât bulâŋe tâŋ tâŋâk tetewuap. Yawu otmu lohimbi kerek yeŋgât tosayeŋe Anitâŋe pilâyiŋgiwuapgât mâtâp tetem heŋgeŋguwuap. 29 Nâ sâp yiwereŋe wain to yu yen orowâk ki nem yâhâwom. Yawu gârâmâ yu nemunŋe ki pesuk yap. Hâmbâi Anitâŋe âlâkuâk hâŋgânnohomu âwurem gewom yanâmâ yen orowâk nem yâhânom." 30 Yawu sâm tiŋ pilâmu yapâ yahatmâ Anitâ mepaem kiki mewaŋgim ya pilâm Oliwa pumŋan yâhâwin.

Petoroŋe betbaŋgiwuap yakât Yesuŋe sâop.
(Mareko 14:27-31; Luka 22:31-34; Yoane 13:36-38)

31 Mâtâwân yâhâm tatmunŋe yuwu sâm eknongop. "Anitâŋe emet inânŋan poropete âlâ den ekumu kulemguop ya yuwu tap.

"Nâŋe sâmune lama yeŋgât amboyeŋe ya kuŋetâ mumbuap. Otmu yâk watmâ manmai ya hârok gem tiok taok otmâ arim kinnomai." Yawu kulemguop tap.

Den yakât bonŋe yu tetewe sâm oap. Yakât otmâ kasalipnaŋe taka menekŋetâ yen kerekŋe kiŋgityeŋahât otmâ gem tiok taok otmâ arinomai. 32 Menekmâ ari nohoŋetâ mumbom yamâ benŋe mumuŋambâ yahatbom. Mumuŋambâ yahatmâ Galilaia hânân ari mambotyiŋgim tatmune yen aksihâk ariŋetâ menduhuaknom." Yawu sâop.

33 Yawu sâmu Petoroŋe yuwu sâm ekuop. "Gâhât kasa takanomai yan yâkŋeâmâ kiŋgityeŋahât otmâ arinomai. Yâhâ nâmâ bia, nâ ki pilâhekmâ ariwomgât naŋgan." Yawu sâop.

34 Sâmu sâop. "Naŋgat. Gâŋe omoŋ yukâlâk nâhât "Ki nâŋgâwaŋgian," sâwuat. Yawu sârâ kalimbuŋe otbuap yanâmâ gokorok isewuap." Yawu sâop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

35 Sâmu sâop. Nâmâ gâ orowâk tatdom. Yawu tetehihimu nâŋe gâ ki
pilâhekmâ ariwom. Me kiŋgitnahât gurâ ki otbom. Nâŋe gâhât topgahât
âinohoŋetâ ki kurihiwom. Me gohone sâm otnomai yan gurâ nâ orowâk
tatmutŋe notgonomai." Yawu sâop. Yawu sâmu nenŋe gurâ yâkŋe sâop
yawuâk sâwin.

Yesuŋe Oliwa pumŋan yâhâ Anitâ ulitguop.
(Mareko 14:32-42; Luka 22:39-46)

36 Ari kapi âlâ, kutŋe Gesemane sâm, yan ariwin. Yan ari Yesuŋe yuwu
sâm eknongop. "Yen yuân tatŋetâ nâŋe pereŋ pilâm ba awoŋ orop den
tipiŋe alahure." Yawu sâmu yan ge tatbin. 37 Yan ge tatmunŋe Petoro,
otmu Yeweri nanyâhâtŋe meyekmu yeŋiâk bawi. Ba kinmâ umatŋe
tetewaŋgiwe sâm olop yakât nâŋgâmu biwiŋaŋe umatŋe otmu yuwu sâm
ekyongop. 38 "Yen yuân galem tatŋet. Hâkne biuk sâmu biwine umatŋe
dondâ oap."
39 Yawu sâm ekyongom pereŋ pilâm ge pare im Anitâ ulitgum yuwu
sâop. "O awoŋ, umatŋe tetenihiwe sâm oap yu nâŋgârâ ki teteâkgât
naŋgan. Yawu gârâmâ nâhât ombe watmâ ki otbuat. Gike ombeheâk
watmâ otbuat." Yawu sâop.
40 Yawu sâm yahatmâ âwurem ba yekmu aman pâlâmŋe iŋetâ
mândiyekmâ Petoro yuwu sâm ekuop. "Yen wongât aman pâlâmŋe iai?
Nâ yiwereŋe pilâyekboman. Yakât pâlâmŋe ki otŋet. 41 Biwiyeŋeâmâ
heweweŋ oap. Yâhâ wâtyeŋeâmâ houŋ sâmu aman iai. Yen lohotŋe otmâ
pilânekmaihât golâek tatmâ Anitâ ulitguŋet." Yawu sâop.
42 Yawu sâm yâhâpŋe purik sâm ba Anitâ ulitgum sâop. "Awoŋ, sâp
yiwereŋe umatŋe yu tetenihiwomap. Yakât mâtâp âlâ menihiwuatgât
dop ki otbuap otmuâmâ naŋgat yawuâk teteâk. Gike ombeheâk watmâ
otbuat." Yawu sâop. 43 Yawu sâm yahatmâ âwurem ba hoŋ bawalipŋe
yeksan mâne aman pâlâmŋe iwi.
44 Yawu otŋetâ kalimbuŋe âwurem ba den sâop yawuâk sâm ulitguop.
45 Âwâŋe orop den otmutâ pesuk sâmu âwurem ba hoŋ bawalipŋe
mândiyekmâ sâop. "Bâe, yen naŋgai me? Wongât aman pâlâmŋe im
tai? Emelâk Anitâŋe yu otbomgât hâŋgânnohomu gewan. Yakât topŋe
teteâkgât kasalipnaŋe menekmâ ari hilipnohonomai yakât sâp tâlâhuap.
46 Bâiŋ, yen yahatmâ enda yekŋet. Nâhât den halop alahum mansai.
Gârâmâ yeŋgâlen gâtŋe betnehen kioŋsapŋe taka kinsap. Yakât yahatŋetâ
ba yekne." Yawu sâop.

Yesu mewi.
(Mareko 14:43-50; Luka 22:47-53; Yoane 18:3-12)

47 Yawu sâm eknongomu yanâk hotom uminiwi ya yeŋgât kunlipyeŋe
otmu Yura nengât papatolipnenŋaŋe lok seseŋgâlâk hâŋgânyongoŋetâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

bukunenŋe Yurasiŋe dâiyekmu Yesu mene sâm takawi. Takaŋetâ nen
orop ahomaingâtbân nâŋgâm kapamgât wahap miakmâek takawi. 48 Lok
takawi ya Yurasiŋe kulem girawu otmu menomai yakât yuwu sâm
ekyongop. “Yesu ya parahumune ekmâ yanâk ga menomai.” Yawu sâm
ekyongom dâiyekmu takawi.
49 Gotnenŋan takamâmâ kasa ya kinŋetâ Yurasiŋe Yesu gotŋan tâŋ
tâŋâk ga parahum yuwu sâop. “O, patone, mandâ manman.” Yawu sâm
parahuop.
50 Yawu otmu Yesuŋe yuwu sâm ekuop. “O bukune, girawu nâŋgâm
takat ya âlepŋe ot.” Yawu sâmu kasalipŋaŋe in yawu ga mewi.
51 Meŋetâ kinmu yanâk nengâlen gâtŋe âlâŋe yahatmâ tewetŋe mem
hotom uminiwi ya yeŋgât kunyeŋahât hoŋ bawa ya ândâpŋe nombot
topŋambâek kârâm hâreop. 52 Kârâm hâremu Yesuŋe ekmu bâlemu
yuwu sâm ekuop. “Ya otdâ bâleap. Yu oat yukât matŋe hâmbâi tewet
yuŋahâk purik sâhihimapgât ya pilâ.” 53 Gâ nâhât topne ki naŋgatgât
yawu oat. Nâŋe âlepŋe awoŋne ekumune aŋelolipŋe kiŋgitŋe orowâkŋe
tânohoŋetgât hâŋgânyongomu ge kasalipne yu yongom watyekŋetâ
arinomaihât dop tap. 54 Yawu gârâmâ awoŋ ekumune aŋelolipŋe
hâŋgânyongomu yawu otbâiâke yamâ ikŋak âi sâm nihiop yakât mâtâp
maŋguŋetâ bonŋe ki tetewuap. Yakât otmâ sâm nihiop ya ârândâŋ
olâkgât naŋgan. Yawu sâop.
55 Yawu sâm kasalipŋe yuwu sâm ekyongop. “Yen unam tewet otmu
kapamgât sâtŋe metŋe âlâlâ mem takai. Yeŋe nâhât lok bâleŋe sâm
menekne sâm takai me? Me lok bâleŋe âlâ kune sâm takai? Ya ekmune
bâleap. Hilâm ârândâŋ nâmâ Anitâhât opon kâmbukŋan yâhâ den
kâsikum yiŋgim gaman. 56 Yan bân menekbâi yamâ emet inânŋan
Anitâŋe poropetelipŋe den ekyongomu kulemguwi yakât bulâŋe âun
teteap.” Yawu sâmu ekmunŋe hâknenŋe biuk sâmu yahatmâ tiok taok
otmâ arim kinbin.

Yesu muâkgât sâm den hakŋan sâwi.
(Mareko 14:53-65; Luka 22:54-55,63-71; Yoane 18:13-14,19-24)

57-58 Nenâmâ kerehâk kiŋgitnenŋahât otmâ gem tiok taok otmâ arim
kinmunŋe Petoroŋe ikŋiâk betyeŋehen tihâk watyekmâ ariop. Otmu
hotom uminiwi ya yeŋgât kunyeŋe, kutŋe Kaipa sâm, yâkâlen Yesu mem
ariwi. Mem ariwi sâp yanâmâ Mosehât girem den kâsikum ningiminiwi
otmu Yura nengât kunlipnenŋaŋe menduhuakmâ kinbi. Menduhuakmâ
kinŋetâ Petoro yâhâmâ emet ginŋan tembe lâuŋe emet yakât galem kinbi
ya yeŋgât hohetyeŋan ari kinmâ den girawu hikunomai sâm yakât ândâp
katmâ nâŋgâop.
59 Ândâp katmâ nâŋgâmu âi pâi tuhuwi. Otmu girawu tuhumunŋe
muâkgât den golâ topŋe topŋe gahaem hakŋan sâwi. 60 Yawu otmâ lok

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

dondâŋe den girawuân hâum sâŋetâ kunlipyeŋaŋe nâŋgâŋetâ ârândâŋ otbuap yakât pâpguwi. 61 Yawu gârâmâ hohetyeŋan gâtŋe lok yâhâp yaŋe yahatmâ emelâk Yesuŋe den sâop ya nâŋgâm hilipgum den imbiâk hakŋan sâowot. “Lok yuŋeâmâ yuwu sâmu nâŋgâwit. “Anitâhât opon kâmbukŋe emelâk tuhuwi yuâmâ nâ niniâk liakum yâhâpŋe hilâm kalimbu kâlehen tuhum maŋguwom. Lok âlâ me âlâŋe ki tânnohonomai.” Yawu sâop.” Yawu hakŋan sâmutâ Yesuŋe olotoŋâk kinop.

62 Olotoŋâk kinop yakât Kaipaŋe yahatmâ kinmâ Yesu yuwu sâm ekuop. “Gâ wongât otmâ den âlâlâ âihohomunŋe yakât matŋe ki kâpeksat? Yawu otdâ ekmunŋe ki ârândâŋ oap.” Yawu sâop. 63 Yawu sâmu benŋe Yesuŋe yâhâpŋe olotoŋâk kinop. Olotoŋâk kinmu witgum sâop. “Bâiŋ witgumâk âihohowe. Anitâ manman amboŋahât senŋan âihohowoman yukât matŋe sârâ nâŋgâne. Gâ Anitâŋe ikŋe nanŋe bulâŋe ya hâŋgângohomu ge yu mansat me bia? Sârâ nâŋgâne.” Yawu sâop.

64 Sâmu sâop. “Yu yat yakâ. Nâmâ Anitâŋe hâŋgânnohomu gewan. Yawu gârâmâ hâmbâi Anitâŋe wâtŋe nihim âlâkuâk hâŋgânnohomu elem kuleweŋboŋ kakŋambâ âwurem ge yeŋgât kunyeŋe tatmâ yâhâmbisâm. Sâp yan Anitâhât wâtŋe ya nâhâlen tetemu eknomai.” Yawu sâop.

65-66 Yawu sâmu Kaipaŋe nâŋgâmu bâlemu yahatmâ ikŋe sâŋgum mem duhatmâ bukulipŋe yuwu sâm ekyongop. “Bâe, ikŋahât nâŋgâmu yahatmu Anitâhât kaweŋan kinbe sâm oap. Yuâmâ den kâmbukŋe hâliliŋe yap. Yakât girawu tuhunomgât naŋgai?” Yawu sâm âiyongop.

Sâmu sâwi. “Kuŋetâ muâk,” yawu sâwi.

67 Yawu sâm kundenŋan tâpguwi. Tâpgum gâtŋaŋe sâŋgum âlâ mem senŋe sâhâm kâtâpguŋetâ kinop. Senŋe sâhâm kâtâpgum ândâpŋe huhuwi. Ândâpŋe huhum nombotŋaŋe yuwu sâm âikuwi. 68 “Bâiŋ, ândâpge âlâŋe huhuap? Anitâŋe hâŋgânnohomu gewan sâmat. Ya bulâŋe sâmat otmuâmâ yiwereŋe âlâŋe ândâpge huhumu eksat yakât sârâ nâŋgâne.” Yawu sâm kum senŋan gem mem âlâlâ mâŋgâewi.

Petoroŋe Yesu betbaŋgiop.
(Mareko 14:66-72; Luka 22:56-62; Yoane 18:15-18,25-27)

69 Otmu Petoroŋe emet ya hawiŋanâk kinmu hotom uminiwi ya yeŋgât lok kunyeŋahât hoŋ bawa imbi âlâŋe ekmâ yuwu sâm âikuop. “Gâmâ Yesu Galilaia amboŋe orop manŋetâ yekman.” Yawu sâop.

70 Yawu sâmu lok dondâhâlâk kinbiŋe nekmâ nâŋgâmaihât Petoroŋe kurihiakmâ yuwu sâop. “Gâŋe den yat yakât ki naŋgan.” 71 Yawu sâm pilâyekmâ endunâken ba kinmu imbi âlâŋe ekmâ lok yan kinbi ya yuwu sâm ekyongop. “Lok emet, lok yuâmâ Nasaret kapiân gâtŋe yâk orowâk manŋetâ yekman.”

72 Yawu sâm ekyongomu sârereakmâ yuwu sâop. “Anitâhât senŋan kinmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Nâ lok yakât ki nâŋgâwaŋgiman.” Yawu sâop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

73 Sâmu sâwi. “Yesuâmâ Galilaia hânân gâtŋe naŋgain. Yâhâ gâ gurâ
yawuâk Galilaia yeŋgât eŋgat ya sârâ naŋgain yukâ. Yakât otmâ gâmâ
yâkât komolân gâtŋe geksain.” Yawu sâwi.
74 Sâŋetâ sârereakmâ sâop. “Bâiŋ, âlepŋe Anitâhât senŋan den
membom otbuawâmâ yâkŋe matŋe nihiwuap. Lok sâm tai yuâmâ
bulâŋanâk ki nâŋgâwaŋgian.” Yawu sâop. Yawu sâm oan mâne yanâk
gokorok isiop. 75 Gokorok isian mâne Yesuŋe emet inânŋan den ekuop ya
nâŋgâmu teteop. “Gâŋe nâhât “ki nâŋgâwaŋgian” sârâ kalimbuŋe otmu
yan gokorok isewuap.” Den ya nâŋgâmu tetemu biwiŋe ŋasinâk pato
otmu pilâyekmâ ikŋiâk ba kinmâ hik ŋâik ŋâihâk isiop.

Yesu mem Pilatohâlen ariwi.
(Mareko 15:1; Luka 23:1-2; Yoane 18:28-32)

27 1-2 Otmu emet haŋ sâmu yanâk hotom uminiwi ya yeŋgât
kunlipyeŋe otmu Yura nengât kunlipnenŋaŋe Yesu muâkgât sâm
den hikuwi. Yawu otmâ Yesu bâtŋan kum sâhâm dâim Roma yeŋgât kiap
âlâ, kutŋe Pilato sâm, yâkât den sâsâ emetŋan ariwi.

Yurasi hiwawahop.
(Aposolo 1:18-19)

3 Otmu bukunenŋe Yurasiŋe Yesu mumbuapgât den sâm hârewaŋgiwi
yakât den pat nâŋgâmu bâleop. Nâŋgâmu bâlemu yâkŋe kât nanŋe 30
waŋbi ya mem sururuk sâm ari yuwu sâm ekyongop. 4 “Otmune dondâ
bâleap. Yesu yamâ tosaŋe bia yamâ nâŋe otmâ tâpikguwan. Yawu otmâ
tosa umatŋe mian.” Sâmu sâwi. “Tosa amboŋe. Gikak heŋgeŋguwuat.”
5 Yawu sâŋetâ nâŋgâmu bâlemu pilâyekmâ tewetsenŋe waŋbi ya mem
ari opon kâmbukŋan yâhâ sorokenâk pilâmu giop. Pilâm gem sururuk
sâm ari hiwawahop.
6 Yâhâ hotom uminiwi yeŋgât kunlipyeŋaŋe tewetsenŋe pilâop ya mem
yuwu sâwi. “Tewetsenŋe yuâmâ Yurasiŋe Yesu betŋehen kioŋop yakât
hâmeŋe. Yawu gârâmâ yuŋe opon kâmbukŋahât pat sâm katmunŋe ki
ârândâŋ otbuap. Yawu gârâmâ yuwu mon otnom? 7 Yu mem lok âlâŋe
amaŋ tuhumap yâkâlen hân puluhunom. Puluhum lok kâlepŋehembâ
taka manmai ya yan hanyongombisâi.” Yawu sâwi. 8 Yawu otmâ hân
ya puluhuwi yakât kutŋe yuwu, “Hepŋak puluhuwi,” yawu kunbi. Sum
yakât kutŋe yawuâk tap.
9-10 Otbi yakât bonŋe teteop yamâ emet inânŋan Anitâŋe sâmu
poropete âlâ, kutŋe Yeremia sâm, yâkŋe kulemguop ya yuwu. “Isirae
nengât kunlipnenŋaŋe lok âlâ muâkgât sâm hârewaŋgim yakât kât
nanŋe 30 kasaŋe waŋbi. Tewetsenŋe waŋbi ya mem ari lok âlâ amaŋ
tuhuminiop yâkâlen hân puluhunomai sâm Anitâŋe den eknohop.” Yawu
sâm kulemguop tap.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yesuŋe olop miop yakât Pilatoŋe âikuop.
(Mareko 15:2-5; Luka 23:3-5; Yoane 18:33-38)

11 Yâhâ hotom uminiwi otmu Yura nengât kunlipnenŋaŋe Yesu mem
Pilatoŋe sâm hâreâkgât yâkâlen ari den âiân katbi. Katŋetâ tatmu Pilatoŋe
yuwu sâm âikuop. “Yura yeŋgât lok kutdâ sâmai ya gâ me?” Yawu sâop.
Sâmu sâop. “Oŋ, den bulâŋe yat.” Yawu sâop.
12 Otmu Yesu mem ariwi nombotŋaŋe yâkât hakŋan sâwi. Hakŋan
sâŋetâ den matŋe ki sâop. 13 Ki sâm olotoŋâk kinmu Pilatoŋe topŋe
nâŋgâwe sâm Yesu yuwu sâm âikuop. “Girawu otmâ den sâm tai yakât
matŋe ki kâpekyiŋgiat?”
14 Yawu sâm âikumu den biaek kinop. Yawu kinop yakât ekmu sâtŋe
olop.

Yesuŋe kuŋetâ muâkgât Pilatoŋe den sâm hârewaŋgiop.
(Mareko 15:6-15; Luka 23:13-25; Yoane 18:39–19:16)

15-19 Otmu Pilatoŋe yuwu nâŋgâop. “Lohimbi dondâŋe Yesuhât
nâŋgâŋetâ yahatmap. Yakât otmâ hotom umai ya yeŋgât kunlipyeŋaŋe
nâŋgâŋetâ bâlemu yaŋak muâkgât sâm hârewaŋgim nâhâlen mem takai.”
Yawu nâŋgâm eŋgat yâhâp otmâ kinmu yanâk imbiŋaŋe yuwu sâm den
katmu takaop. “Nâ amanân awun eksan yakât topŋe yuwu. Yesu yamâ
tosaŋe bia. Gârâmâ gâŋe ihilâk ki otbaŋgiwuat.” Den yawu sâm katmu
takaop.
Yâhâ Tihit tihit hombaŋ ârândâŋâk Pilatoŋe yuwu otminiop. Lok
tosa otŋetâ pâi emetŋan katyekŋetâ tatminiwi yapâ gâtŋe âlâ me
âlâhât lohimbiŋe nâŋgâŋetâ dopŋan otmu lok âlâ holaŋbuat sâminiwi
ya holaŋyekmu geminiwi. Yakât otmâ Yesu me lok bâleŋe, kutŋe Yesu
Barawa sâm, âlâ me âlâ holaŋmu gewuapgât nâŋgâm Pilatoŋe lohimbi
ya yuwu sâm âiyongop. “Âlâ holaŋmune gewuap? Barawa me Yesu
holaŋmune yeŋgâlen giâkgât naŋgai?”
20 Yawu sâm âiyongomu hotom uminiwi ya yeŋgât kunlipyeŋe otmu
Yura nengât kunlipnenŋaŋe lohimbi biwiyeŋan kioŋmâ yuwu sâwi.
“Barawa holaŋdâ gemu Yesu kuŋetâ muâk,” sâŋet sâm eŋgatyeŋan gewi.
21 Yâhâ Pilatoŋe yahatmâ kinmâ yuwu sâm âiyongop. “Yenâmâ âlâ
holaŋmune giâkgât naŋgai.”
Sâmu sâwi. “Barawa holaŋdâ giâkgât naŋgain.” Sâŋetâ sâop. 22 “Yesu
yuâmâ Anitâŋe hâŋgângumu giop sâmai yâkât girawu otbaŋgiwomgât
naŋgai?”
Sâmu ŋerekŋe berendeŋâk sâwi. “Yâk howanân kum kânâŋgâŋetâ
muâk.”
23 Sâŋetâ âiyongop. “Bâe, yuâmâ ki orotŋe. Wuân otmu bâleopgât yawu
yai?”

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yawu sâmu âlâkuâk yahatmâ sâwi. “Howanân kum kânâŋgâŋetâ muâkgât naŋgain.” Yawu sâwi.
24 Yawu sâm kunyeŋe kârikŋe otŋetâ kuk pato tetemap sâm Pilatoŋe yahatmâ kinmâ topyeŋe teteâkgât to osom katmâ senyeŋanâk bâtŋe piriakmâ ekyongop. “Yu otne sâm oai yamâ yeŋgât tosa. Yuŋe nâhât wahap ki oap. Yawu gârâmâ senyeŋanâk kinmâ to yu piriakmune neksai.” 25 Sâmu sâwi. “Sâmunŋe kuŋetâ mumbuap yukât tosa yamâ nen otmu nengât sen tetem sambe otnomai ârândâŋ menenekbuap.” Yawu sâm hârewi.
26 Yawu sâm hâreŋetâ Pilatoŋe sâmu Barawa ya holaŋetâ giop. Yawu otmâmâ tembe lâulipŋe ekyongomu Yesu mem kândâtŋe lawitŋetâ hepŋak kiŋ pisiliŋ sâop. Yawu otŋetâ Pilatoŋe hâŋgânyongomu howanân kuŋetâ muâkgât mem ariwi.

Tembe lâulipŋaŋe Yesu mem âlâlâ tuhuwi.
(Mareko 15:16-20; Yoane 19:2-3)

27 Tembe lâulipŋaŋe Yesu mem ya pilâm emet âlâen katŋetâ talop. Yawu otmâ tembe lâu bukulipyeŋe nombotŋe meyekŋetâ gawi. 28 Gam Yesuhât hâk katipŋe tuhum pilâwaŋgim hâk katipŋe kâkâlep, kuriŋ takop takop yamâ lok kutdâŋe mânuŋakmâ manminiwi yawuya ya mem mânuŋbaŋgiwi. 29 Yawu otmâ tâk âlâ sâtŋe metŋe, hatman yawuyaŋe mem goŋgoŋgum lok papato yeŋgât ŋerendeŋ ya dop kum kunŋan kepeim âlihitbaŋgiwi. Âlihitbaŋgim kapam âlâ bâtŋe bonângen waŋetâ memu gotŋan ba senŋan gem giriŋbaŋgim yuwu sâm ekuwi. “Bâe, Yura yeŋgât lok kutdâ pato. Yakât otmâ torokatmâ mangât naŋgain.” Yawu sâm senŋan gewi. 30 Senŋan gem kundenŋan tâpguwi. Otmu kapam waŋbi yaŋak bâtŋan hindâm kunŋan lawitbi. 31 Yawu otmâmâ hâk katipŋe kuriŋ ya mem tuhum pilâm ikŋe hâk katipŋe mânuŋbaŋgim yaŋak mem howanân kum kânâŋgâne sâm dâim ariwi.

Yesu howanân kuwi.
(Mareko 15:21-32; Luka 23:26-43; Yoane 19:17-27)

32 Ariwi yamâ ikŋahâk howanŋe lâuakmu ariwi yakât otmâ wâtŋe houŋ sâmu lok âlâ, kutŋe Simon sâm, yamâ Kirene gâtŋe ya mem tetem sâwaŋgiŋetâ Yesuhât howan ya tângum mem lâumu orowâk ariwi. 33 Ari hân âlâengen, kutŋe Golihata sâm, yan ariwi. Kut yakât topŋeâmâ “Lok Kunŋe Hahitŋe,” yawu. 34 Yan ari Yesuŋe hâhiwin dondâ nâŋgâmapgât wain to otmu to ŋasin bâleŋe ya orowâk menduhum gâim waŋetâ nemu ŋasinbaŋgimu ukum pilâop.
35 Otmu hâk katipŋe tuhum pilâmâmâ ikŋe howanân kum kânâŋgâŋetâ kinmu hâk katipŋe ya mem “Âlâŋe miakbuap?” sâm mem ketetmâ katbi. Mem ketetmâ katŋetâ tatmu pepa duhatmâ tipi tapi tuhum kutyeŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ikŋiâk ikŋiâk kulemgum amaŋân mânuŋetâ giop. Mânuŋetâ gemu mem gulip malap tuhum yapâ pepa âlâ meŋetâ kut teteop yaŋe miahop.
36 Yawu otmâ yakât kakŋan in ge tatmâ ekbi. 37 Yawu otmâ howan yakât kunŋan yuwu kulemgum katbi. “Lok yu kutŋe Yesu. Yâhâmâ Yura yeŋgât lok kutdâ.” Yawu sâm kulemguwi. 38 Otmu sâp yanâk lok komborâ yâhâp yotgom lâum kânâŋgâyelekŋetâ nombot nombot kinowot.
39 Otmu lohimbi nombotŋe mâtâp ya watmâ howan hâlâŋmâ arim takawiŋe Yesu ekmâ lauyeŋe butelim yuwu sâwi. 40 “Gâŋe emelâk yuwu sârâ nâŋgâwin. “Opon kâmbukŋe yamâ nâŋe liakum hilâm kalimbu biwiŋan tuhum maŋguwom,” yawu sârâ nâŋgâwin. Yawu gârâmâ howanâmbâ pek sâm kâpehakmâ ge. Gerâ yanâmâ nenŋe “O, Anitâhât nanŋe bulâŋe” sânom.” Yawu sâwi.
41 Yawu sâŋetâ benŋe hotom uminiwi ya yeŋgât kunlipyeŋe otmu Mosehât girem den kâsikum ningiminiwiŋe senŋan gem lohimbi kinbi ya yuwu sâm ekyongowi. 42 “Lok yuâmâ Yura nengât lok kutdâ sâmai. Yuŋe lok nombotŋe tânyongomu ekmain. Yâhâ girawu otmuâmâ ikŋeâmâ ki tânahom howanâmbâ kâpehakmâ giap? Kâpehakmâ gemu eknom otmuâmâ biwinenŋe yâkâlen katmâ tem lâuwaŋginom. Yâhâ ki kâpehakmâ gewuawâmâ yuwu sânom. “Âo, lok yuâmâ imbiâk otmap.” Yawu sânom. 43 Yawu otmâmâ ikŋak yuwu sâop. “Nâmâ Anitâhât nanŋe bulâŋe. Biwine yâkâlenâk kinsap.” Ikŋahât yawu sâop. Gârâmâ bâiŋ Anitâŋe tângumu howanâmbâ kâpehakmâ gemu ekne.” Yawu sâwi.
44 Yawu sâm senŋan gem kinŋetâ yanâk lok bâleŋe yotgom kânâŋgâyelekŋetâ nombot nombot kinowot yâku yawuâk senŋan giowot.

Yesu muop.
(Mareko 15:33-41; Luka 23:44-49; Yoane 19:28-30)

45 Otmu hilâm kârikŋan, 12 kilok olop yan Anitâŋe nâŋgâmu emetsenŋe bok sâmu omoŋ sahahop. 46 Omoŋ sahakmâ yapâ ari emetsâpŋe 3 kilok otmu emet laŋinŋe âlâkuâk pilâop. Yawu otmu Yesuŋe kândâtŋe kuwihakmâ Yura nengât denân yuwu sâm halahuop. “Eli, Eli lama sapaktani.” Yawu sâop. Sâop yamâ topŋe yuwu. “O, Awoŋ, wongât nâŋgâm kâkâsuk otmâ betnihiat?” Yawu sâop.
47 Otmu lok nombotŋaŋe nâŋgâm tâpikgum yuwu sâwi. “Eliahât mon sâm ahom kuakmâ tap.” 48 Yawu sâŋetâ hohetyeŋan gâtŋe âlâŋe sururuk sâm ari sâŋgum âlâ mem nak bâtbâtŋe potonŋan pâŋ pâŋ kepeim wain to bâleŋe yan katmâ mem yâhâ Yesuŋe niâkgât lauŋan kalop. 49 Yawu otmu bukulipŋaŋe yuwu sâm ekuwi. “Pilâ. Eliaŋe himbimâmbâ ge tânguâkgât nâŋgâm kutŋe kunsap mon? Pilârâ in ekne.” Yawu sâwi. 50 Yawu sâm kinŋetâ Yesuŋe kârikŋeâk halahum yaŋak bâiŋe kambiamŋe tok sâmu muop.
51 Otmu emelâk lohimbi inŋaŋe opon kâmbukŋe yakât biwiŋe ekmai sâm sâŋgum kâlep pato hikuŋetâ ya kâtâpguminiop. Sâŋgum yaŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

pâŋambâek tok sâm hâreakmâ nombot nombot otmu tetekŋan olop. Yawu otmu mososoŋ pato miop. 52 Mososoŋ pato memu yan hân orotok sâmu lohimbi nombotŋaŋe emelâk Anitâhât tem lâum manminiwi ya yeŋgât sum aŋ sâm kinmu pindilakmâ yahatbi. 53 Sumâmbâ pindilakmâ yahatmâ manbi yaŋe ari Yesuŋe mumuŋambâ yahalop yanâmâ Yerusalem kapiân yâhâŋetâ yan kapi ambolipŋe orowâk eŋakbi.

54 Yesu muop sâp yanâmâ tembe lâu hâlâŋmâ kinbiŋe mososoŋ pato miowân kulem âlâlâ tetemu ekŋetâ âlâ kândâkdâ otmu yuwu sâwi. “Lok yuâmâ bulâŋanâk Anitâhât nanŋe.” Yawu sâwi.

55 Otmu imbi nombotŋe yan kinbi yâhâmâ Galilaia ambolipŋe. Yâkŋeâmâ Yesuhât hoŋ baminiwi yamâ kutyeŋe yuwu. 56 Âlâmâ Maria Matala kapiân gâtŋe, âlâmâ Mariahât nambeŋe Yakowo yet Yose mâmâyetŋe, yâhâ âlâmâ Yoane yet Yakowo yâk yetgât mâmâyetŋe.

Yesu lâum ari hanguwi.
(Mareko 15:42-47; Luka 23:50-55; Yoane 19:38-42)

57 Emet ŋiŋ sâmu yan lok âlâ, kutŋe Yosep sâm, yâhâmâ Arimata kapi amboŋe. Yâkât iri sikumŋe pato tatbaŋgiop. Otmu yâkŋe Yesuhâlen biwiŋaŋe kepeim manop. 58 Lok yaŋe Yesu lâum ari hanguwe sâm Pilatohâlen ari tetewaŋgiop. Tetewaŋgimu lauŋan mem tembe lâulipŋe hâŋgânyongomu ari howanâmbâ Yesu mem waŋbi. 59-60 Mem waŋetâ bukulipŋe orop Yesu lâum ari kât mâtâpŋe âlâ dikin yawuya emelâk Yosepŋe yan hannohonomai sâmu nanlipŋaŋe kât mâtâpŋe kusânmâ mem tiŋgâloŋetâ kinop ya lâum ariwi. Otmu sâŋgum kaok âiŋe yaŋe katipgum kâlehen lâum ba katŋetâ talop. Katŋetâ tatmu kât âlâ lâum hâpunŋetâ ba mâtâpŋe ya maŋguop. 61 Otmu imbi yâhâp, Maria Matala kapi amboŋe otmu nambeŋe Yakowo yet Yose mâmâyetŋaŋe yan ge tatmâ we bâle nâŋgâm talowot.

Tembe lâu katyekŋetâ galem kinbi.

62 Otmu emet haŋ sâmu, tatmâ nâŋgâminiwin sâp yakât omoŋânâk hotom uminiwi yeŋgât kunlipyeŋe otmu Parisaio yaŋe Pilatohâlen ariwi. 63 Ari yuwu sâm ekuwi. “Patonenŋe, den tipiŋe sâmunŋe nâŋgâ. Yesu lok perâk yaŋe emelâk den âlâ yuwu sâop ya naŋgat. “Nâ nohoŋetâ mum hilâm kalimbu hân kâlehen im yapâ mumuŋambâ yahatbom.” Yawu sâop. 64 Ya ki yahatbuap yawu naŋgain. Yawu gârâmâ hoŋ bawalipŋaŋe lâum ari âlâengen misiŋgutŋetâ tatmu den imbiâk yuwu sâm lohimbi kâityongonomai. “Yâhâmâ emelâk mumuŋambâ yahatsap.” Yawu sâm kâityongom aŋgoân yakât nâŋgâŋetâ yahalop ya witgum torokatŋetâ umatŋe topŋe topŋe teteningiwuap. Yâhâ yawu otmaihât gâŋe tembe lâu nombotŋe katyekdâ ari sum yakât galemŋe kinŋetâ hilâm kalimbu pesuk sâekgât naŋgain.” Yawu sâm ekuwi.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

65 Sâŋetâ sâop. “Bâiŋ nâhât tembe lâu meyekŋetâ ari sum galemgum
kinnomai.” Yawu sâop.
66 Yawu sâmu tembe lâulipŋe meyekmâ sumângen ariwi. Ari kât
hâpunmu mâtâpŋe maŋguop ya ekmâ deŋgop kutakum mem ginŋan
katŋetâ merakiop. Yawu otmâ Yesuhât bukulipŋaŋe tuhum gik beretek
pilâm kâlehen yâhâmaihât Sisahât towat deŋgowân katbi. Deŋgowân
katmâ tembe lâu galem katyekŋetâ kinŋetâ âwurewi.

Yesuŋe mumuŋambâ yahalop.
(Mareko 16:1-10; Luka 24:1-10; Yoane 20:1-18)

28 1 Emet haŋ sâmu yanâk Maria, Matala kapiân gâtŋe otmu
nambeŋe orowâk sumângen ariowot. 2 Arimutâ yanâk mososoŋ
pato memu aŋelo âlâ hâk katipŋe kaok bolaŋ bolaŋ yaŋe himbimâmbâ
pârâk sânsânâk giop. Ge kât pato âlâ Yosep bukulipŋaŋe lâum hâpunŋetâ
ba sum mâtâpŋe maŋguop ya yâkŋe lâum hâpunmâ pilâm kakŋan yâhâ
talop. 3 Otmu aŋelo yakât kundenŋaŋe laŋinŋe dondâek pilâop. 4 Kât
pat kakŋan ge tatmu ekmâ tembe lâu yaŋe umutyeŋe arimu kâi bâtyeŋe
sân sân sâm derepyongop. 5 Yawu otmâ aŋeloŋe imbi yâhâp yuwu sâm
ekyotgop. “Yet kiŋgityetŋahât ki otset. Yetŋe Yesu howanân kuwi ya ekde
sâm takawot ya naŋgan. 6 Yâhâmâ yuân ki tap. Emelâk mumuŋambâ
yahatbom sâop yawuâk otmâ yahatmâ arap. 7 Yakât otmâ kâlehen yâhâ
Yesuhât welâm ekmâ nâŋgâm in yawu âwurem ari hoŋ bawalipŋe
yuwu sâm ekyongoromawot. “Kutdânenŋaŋe emelâk mumuŋambâ
yahatmâ Galilaia hânângen ari tap. Yawu gârâmâ yen yawuâk ariŋetâ
penaŋginomai.” Yawu sâm ekyongoromawot.”
8 Yawu sâmu nâŋgâm koahowot yamâ biwiyetŋe heroŋe pato
nâŋgâowot. Yawu otmâ ya pilâm sururuk sâm hoŋ bawalipŋe yeŋgâlen
ariowot. 9 Arimutâ Yesuŋe mâtâwân teteyitgim yuwu sâop. “Wa, imbi
yâhâp.” Yawu sâmu koahowot yamâ ekmâ nâŋgâm mepa saŋgan
otbaŋgiowot. 10 Yawu otbaŋgimutâ yuwu sâop. “Yet ki nâŋgâm koakset.
Yerâmâ sururuk sâm hoŋ bawalipne ari ekyongomutâmâ Galilaia hânân
ari mambotnihinomai.” Yawu sâop.

Tembe lâu yaŋe den golâ gahaem sâm haok tuhuwi.

11 Yawu sâm ekyotgomu mâtâwân arim tatmutâ tembe lâu sum
galemŋe kinbiŋe sururuk sâm ari kapi patoen yâhâ hotom uminiwi
yeŋgât kunlipyeŋe kulem teteop yakât ekyongowi. 12 Yakât ekyongoŋetâ
opon kâmbukŋahât galemlipyeŋe orowâk menduhuakbi. Menduhuakmâ
den hikum tembe lâu yaŋe Yesuhât sum galem kinbi ya tewetsenŋe
hâmeŋe pato yiŋgim “den golâ yuwu sânomai,” sâm eŋgatyeŋan gewi.
13 “Nen omoŋ derep kâmbukŋan aman pâlâmŋe imunŋe Yesu hoŋ
bawalipŋaŋe tihâk taka lâum âlâengen ari hanguai.” Yawu sânomai.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14 Yawu gârâmâ Pilatoŋe den yu nâŋgâm hilipyongomapgât nenŋe
sârereyekmâ topŋe yu kurihinom. Yakât ki nâŋgâm ketet otnomai.” Yawu
sâwi.
15 Yawu sâm hâmeŋe yiŋgiŋetâ miakmâ sâwi yawu otbi. Yâhâ den golâ
yamâ sâm haok tuhum alahum ariwi. Yakât otmâ sâp yiwereŋe yu Yura
kapi ambolipŋaŋe den yukât yawuâk alahum manmai.

Yesuŋe den bâiŋe sâm ekyongop.
(Mareko 16:14-18; Luka 24:36-49; Yoane 20:19-23)

16 Otmu yakât kakŋan nen hoŋ bawalipŋe kâiân konok Galilaia hânân
ariwin. Ari Yesuŋe pumŋe âlâ yan menduhuaknom sâop yan yâhâ
menduhuakbin. 17 Menduhuakmâ kinmunŋe Yesu teteningimu ekmâ
biwi hero pato nâŋgâm mepaewin. Yawu gârâmâ lohimbi nombotŋaŋe
ekmâ eŋgat yâhâp otbi. 18 Yâhâ Yesuŋe gotnenŋan ga kinmâ yuwu sâm
eknongop. “Anitâ Awoŋnaŋe mâmâŋe otnihimu yâkât wâtŋan kinmâ
himbimân gâtŋe me hânân gâtŋe, ehekŋe ki ehekŋe kerek yeŋgât
kunyeŋe tatmâ yâhâmbisâm. 19 Yawu gârâmâ den kâsikum yiŋgim gan
yu mem hânŋan kulemŋan ari lohimbi kâsikum yiŋgiŋetâ nâhâlen
biwiyeŋaŋe kepeim mannomai. Yawu gârâmâ Awoŋne otmu nâ otmu
Wâtgât mâmâŋahât Heak nenâmâ konohâk oain. Yawu tatmain yakât
yeŋe nengât kulân lohimbi toen mem katyekŋetâ nenŋe tihityeŋe otmâ
yâhânom. 20 Otmu nâŋe yen orowâk manmâ den kâsikum yiŋgim gan ya
kerehâk kâsikum yiŋgiŋetâ biwiyeŋaŋe tiŋâk lâum mannomai. Otmu sâp
ârândâŋ mâmâŋe otyiŋgimune nâ orop biwiyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk
otmâ mannomai. Otmu sâp pesuk sâwuap yanâmâ âwurem gemune
penaŋgiaknom.” Yawu sâm den bâiŋe eknongop. Bâiŋ, den pesuk yap.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mareko

Yesuhât Den Pat Âlepŋe Marekoŋe kulemguop.

Yoaneŋe âi topŋe kalop.
(Mataio 3:1-12; Luka 3:1-9,15-17; Yoane 1:19-28)

1 1 Anitâhât nanŋe Yesu Kiristo yâkât den pat âlepŋe yakât topŋe ya
yuwu. 2 Poropete âlâ, kutŋe Yesaia sâm, Anitâŋe yuwu sâm ekumu
kulemguop.
"Anitâŋe nanŋe yuwu sâm ekuop. "Nine hoŋ bawa âlâ ekum
hâŋgângumune kulet sâm ari mâtâp meŋgihiwuap." Yawu sâm
nanŋe ekuop."
3 Yawu sâmâmâ torokatmâ mâtâp mewaŋgiwuap yâkât yuwu sâop.
"Lok ki manmaiângen, lok âlâ yan ari manbuap. Lohimbi yâkâlen
takanomai ya yuwu sâm ekyongowuap. "Lok kutdâhât mâtâp
ya mem pitiŋet. Otmu mâtâp mewaŋgiŋet. Otmu uk sâm huruŋ
sâm, pumŋe lauŋe yamâ kum kilikmâ mem ârândâŋ merândâŋ
tuhuŋetâ ya talâk."
Yawu sâm ekyongop." Yesaiaŋe den yawu kulemguop tap yakât bulâŋe
yamâ Yoanehâlen teteop.
4 Yoaneŋe lohimbi toen katyekbe sâm yakât topŋe katmâ yahatmâ lok
ki manmaiângen ari manop. Yaken ari manmâ lohimbi dondâŋe yâk ekne
sâm ariŋetâ yuwu sâm ekyongop. "Orotmemeyeŋe kiŋgoŋ âlâlâ otmâ
mansai ya kerek betbaŋgiŋetâmâ toen katyekbom. Toen katyekmune
Anitâŋe tosayeŋe pilâyiŋgiwuap." Yawu sâm ekyongop. 5 Yawu sâmu
ya nâŋgâm hân pato âlâ, kutŋe Yuraia sâm, ya ambolipŋe otmu kapi
âlâ, kutŋe Yerusalem sâm, ya ambolipŋe kiŋgitŋe orowâkŋe yâkâlen ari
orotmemeyeŋe bâleŋe ya kerehâk sâm teteŋetâ Yoran toen katyehop.
6 Yâhâ Yoaneŋe hâk katipŋe yamâ soŋgo âlâ, kutŋe kamele sâm, yakât
somotŋaŋe mendeŋmâ ya kepeiakmâ manminiop. Otmu kamele hâkŋaŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

let yawu pâŋan sâhâm kuratguahop. Otmu dopon, neŋgopdâ, me
goŋgaraŋ yawuya nem manminiop.
7 Yawu manmâ lohimbi yuwu sâm ekyongop. “Lok âlâ nâhât betnehen
taka mansap. Yâhâmâ lok kutdâ otmu wâtŋe pato tatbaŋgiap. Nâmâ
lok tâŋât, lok in yawuya. Yawu gârâmâ nâŋe yâkât itâkat kâpekmâ
golewaŋgiwomgât dop ki tap. Otmu tânguwomgât dop gurâ ki tap.
Nâŋeâmâ yâkât amutgen manmâ yâhâwom.
8 Otmu yeŋe orotmemeyeŋe bâleŋe betbaŋgiŋetâmâ toen katyekbom.
Yâhâ biwiyeŋe yâkâlen katmâ mannomai yanâmâ Anitâŋe ikŋe Wâtgât
mâmâŋahât Heak hâŋgângumu ge mâmâŋe otyiŋgiwuap. Mâmâŋe
otyiŋgimu manman bulâŋe mannomai.” Yoaneŋe Kutdâhât nâŋgâm yawu
sâm ekyongop.

Yoaneŋe Yesu toen kalop.
(Mataio 3:13–4:11; Luka 3:21-22; Luka 4:1-13)

9 Otmu sâp yan Yesuŋe kapi âlâ, kutŋe Nasaret sâm, Galilaia hânân
tap yan manop. Hilâm âlâen kapi ya pilâm Yoane ekbe sâm Yoran to
ginŋehen ariop. Yan arimu Yoaneŋe mem toen kalop. 10 Toen mem kalop
sâp yanâk himbim pâroŋ sâmu Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe
kembâ hâtgum ge Yesu mâmâŋe otbaŋgiop. 11 Giop yanâk himbimâmbâ
Anitâŋe yuwu sâop. “Gâ nine nanne kambiamne. Nâ biwinaŋe gâhâlâk
nâŋgâm kepeihekman.” Yawu sâop.
12 Otmu yakât kakŋan Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe Yesu
hâŋgângumu hewukŋe kârikŋe lok ki manmaiângen ariop. 13 Yan ari
manmu hilâm 40 pesuk sâop. Sâp yan weke bâleŋe yeŋgât kunyeŋe,
kutŋe Satan sâm, yâkŋe Yesuhât biwiŋahât topŋe ekmâ nâŋgâwe sâm
olop. Yawu otmu yakât kakŋan Anitâŋe aŋelolipŋe hâŋgânyongomu ge
Yesuhât tihitŋe otmâ tânguwi.

Yesuŋe âi topŋe kalop.
(Mataio 4:12-17; Luka 4:14-15)

14 Yawu otmâ yakât kakŋan Yoane mem pâi emetŋan katŋetâ talop yakât
den pat Yesuŋe nâŋgâop. Ya nâŋgâmâmâ nep topŋe katbe sâm âwurem
Galilaia hânângen ariop. Ari Anitâŋe tihitnenŋe otmap yakât den pat
yuwu sâm ekyongop. 15 “Anitâŋe tihitnenŋe otbe sâm oap. Yakât otmâmâ
yeŋe orotmemeyeŋe bâleŋe betbaŋgim den pat âlepŋe ekyongoan yukâlâk
nâŋgâm mem mete tuhum manŋet.” Yawu sâm ekyongop.

Yesuŋe hoŋ bawalipŋe imbât meyehop.
(Mataio 4:18-22; Luka 5:1-11)

16 Den pat ya ekyongom yâhâm gem Galilaia deŋgân pato yakât
ginŋan ari imi ata yâhâp yelehop. Kutyetŋe Anderea yet Simon. Yâhâmâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

iŋan mem dâire sâm deŋgân tânâmŋan ba iŋan itâŋe pilâm kinowot.
Pilâm kinmutâ yelekmâ yuwu sâm ekyotgop. 17 "Yerâmâ nâhâlen ga
torokatset. Yiwereŋe iŋan dâim mansawot. Gârâmâ nâŋe meyelekmune
nâhât wâtnan kinmâ lok dâiyekmutâ nine komolân torokatnomai." Yawu
sâm ekyotgop. 18 Yawu sâmu yanâk senŋe âlâlâ yetŋe pilâm yâkâlen
torokatmutâ orowâk ariwi.
19 Yapâ ari lok âlâ, kutŋe Yeweraio sâm, yâkât nanyâhâtŋe, kutyetŋe
Yakowo yet Yoane orowâk kinŋetâ yehop. Otmu Yeweraioŋe âi lok
meyekmu orowâk waŋgaen tatmâ iŋan itâŋe hâreahop ya gârem tatbi.
Gârem tatŋetâ yekmâ yan nanyâhâtŋe yotgonop. 20 Yotgonmu nâŋgâm
âwâyetŋe otmu âi loklipŋe pilâyekmâ Yesuhâlen torokatmutâ orowâk
ariwi.

Yesuŋe weke bâleŋe watmu gaiakmâ ariop.
(Luka 4:31-37)

21 Otmâ ya pilâm Kapanaum kapi yan ari manbi. Ari manŋetâ Yura
nengât tatmâ nâŋgâ nâŋgâ sâp yan Yesuŋe miti emetŋan kapi ambolipŋe
orowâk menduhuakŋetâ Anitâhât topŋe sâm ekyongop. 22 Ekyongomu
nâŋgâŋetâ bonŋe otmu biwiyeŋaŋe heroŋe otmâ yuwu sâwi. "Mosehât
girem den kâsikum ningimaiŋe den sâmai ya nâŋgâmunŋe porap otmap.
Yâhâ lok yuŋeâmâ den eknongoap yu nâŋgâmunŋe âlâ kândâkdâ oap."
Yawu sâwi.
23 Yawu sâm kinŋetâ lok âlâ weke bâleŋaŋe mem mâŋgâemu
manminiop yaŋe miti emetŋan yâhâop. Yâhâmu weke bâleŋaŋe biwi
nâŋgân nâŋgânŋe mem purik pilâmu kârikŋan halahum yuwu sâop.
24 "Bâe, Yesu Nasaret amboŋe. Gâ wongât nâhâlen takat? Hilipnohowe
sâm takat me? Gâhât topge naŋgan. Gâmâ, Anitâhât nanŋe bulâŋe
mansat. Otmu Anitâŋe hâŋgângohomu bukulipne orowâk hilipnongowe
sâm gion." Yawu sâop.
25 Yawu sâmu yuwu sâm sâwaŋgiop. "Kâmbukŋe. Gâ gaiakmâ ba ari."
26 Sâmu weke bâleŋe yaŋe gaiakmâ ba arimu lok ya senŋe gâwâŋ
gâwâŋ sâmu lauŋe barakŋaŋak pato otmâ ge iop. 27 Yawu otmâ ge imu
lohimbi miti emetŋan tatbiŋe ekŋetâ sâtŋe otmu yuwu sâm alahuwi.
"Bâe, girawu? Ki orotŋe oap. Wâtŋe pato tatbaŋgiap yakât otmâ weke
bâleŋe sâwaŋgimu denŋe lâum gaiakmâ ba arap." Yawu sâwi. 28 Yâkât
den pat ya sâŋetâ Galilaia hân nombot nombot huhum liŋgarakmâ ariop.

Yesuŋe sâmu Petoro hewunŋe âlepŋe olop.
(Mataio 8:14-17; Luka 4:38-41)

29 Yesuŋe miti emetŋambâ gem Yakowo yet Yoane meyelekmu Simon
yet Anderea yetgât emelan yâhâwi. Otmu Simon hewunŋe hâkŋe kâlâp
otmu im talop. 30 Yesuŋe kâlehen yâhâmu emelan tatbiŋe mesek kuop

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yakât topŋe ekuwi. 31 Ekuŋetâ mândemu yahatmu yanâk hâkŋe sânduk
sâop. Hâkŋe sânduk sâmu emetsenŋe purik sâowân sot um yiŋgiop.
32-33 Sot um yiŋgimu nem tatŋetâ omoŋ olop. Omoŋ otmu yan kapi ya
ambolipŋaŋe lohimbi kundat yongop otmu weke bâleŋaŋe mâŋgâeyekmu
manminiwi ya meyekmâ ari emet yakât gotŋanâk menduhuakmâ kinbi.
34 Menduhuakmâ kinŋetâ Yesuŋe kundat topŋe topŋe teteyiŋgiop ya
sâmu âlepŋe otbi. Otmu weke bâleŋaŋe mâŋgâeyehop ya gurâ watyekmu
gaiakmâ ariwi. Watyehop yanâmâ Yesuhât topŋe ekmâ nâŋgâwi. Ya
lohimbi sâm tetem ekyongoŋetâ nâŋgâmai sâm kuyiŋgiop. Otmu omoŋ
sâmu kapi yan iwi.

Yesuŋe ikŋe den pat âlepŋe ekyongop.
(Luka 4:42-44)

35 Otmu emet eŋgatŋe nâŋgâm Yesuŋe yahatmâ kapi ya pilâm lok
biaengen ari Anitâ orop den alahuowot. 36 Alahum tatmutâ Simon
bukulipŋe orop yahatmâ pâinŋetâ biatmu yuwu sâwi. “Yu wosaken
arap?” Yawu sâm pâinmâ kapi ya pilâm ari mem tetewi. 37 Ari ekmâ
yuwu sâm ekuwi. “Kapi ambolipŋaŋe taka pâingeksai. Yakât âwurem
bane.”
38 Yawu sâŋetâ yuwu sâm ekyongop. “Yu hâlâŋmâ kapi tatmâ arai
yâkŋe yawuâk Anitâhât topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât gewan. Yakât
otmuâmâ pilâyekmâ kapi nombotŋe yeŋgâlen arinehât naŋgan.” Yawu
ekyongom meyekmu ariwi. 39 Meyekmâ ari Galilaia hânân kapi tipi
tapi tatmâ arap yakât ambolipŋaŋe den pat âlepŋe nâŋgâŋetgât miti
emetŋe ârândâŋ yâhâm gem ekyongop. Otmu weke bâleŋaŋe lohimbi
mâŋgâeyekbi ya gurâ kerek watyehop.

Lok âlâ hâk bâle tetewaŋgiop ya Yesuŋe mem heŋgeŋguop.
(Mataio 8:1-4; Luka 5:12-16)

40 Otmu sâp yan lok âlâ hâk bâle tetewaŋgimu manopŋe Yesu
ekmâ gotŋan ba yuwu sâm ekuop. “Gâŋe sârâ kundat topŋe topŋe
biatningiwuapgât dop tap. Yawu sâŋetâ naŋgan. Yakât otmâ âlepŋe
otbomgât nâŋgâwuat yamâ âlepŋe otbom.” Yawu sâop.
41 Yawu sâmu Yesuŋe weŋe nâŋgâm ekuop. “Nâŋgâhihian. Âlepŋe
walipgohomune hâk bâle ya biatgihiâk.” 42 Yawu sâm walipgumu biatbaŋgimu
âlepŋe olop. 43 Yawu otmu yuwu sâm ekum hâŋgânguop. 44 “Gâ otgihian yukât
den pat bukulipge ki ekyongowuat. Hotom umai yeŋgâlen konok arirâ hâkge
eknomai. Yawu otmâ yan Moseŋe hotom u uhât girem den kulemguop ya
lâum Anitâhât hotom umbuat. Hotom umbuat ya ekmâmâ lohimbiŋe hâk bâle
biatgihiap yukât topŋe nâŋgânomai.” 45 Yawu ekum hâŋgângumu ari iliwetmâ
den pat ya sâm haok tuhuop. Sâm haok tuhumu lohimbi dondâŋe nâŋgâwi.
Yakât otmuâmâ lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe Yesuŋe tânyongoâkgât pawarak

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

guwarak otmaihât yaŋak Yesuŋe kapi tete ki yâhâm giop. Otmu yaŋak kapi ya pilâm lok ki manmaiângen ari manop. Lok ki manmaiângen manop yakât patŋe nâŋgâm lohimbi dondâŋe ari mem tetewi. Ari mem teteŋetâmâ mem heŋgemyongop.

Yesuŋe lok pareŋe yâkât tosa pilâwaŋgiop.
(Mataio 9:1-8; Luka 5:17-26)

2 1 Yesuŋe tipiŋe tatmâ âwurem Kapanaum kapiân ariop. Ari emetŋan yâhâop. Emetŋan yâhâop yakât den pat ya kapi ambolipŋaŋe nâŋgâm yâkât emelan ari titâkuwi. 2 Ari titâkuŋetâmâ kawe biatmu nombotŋe emet umbiŋan kinmâ ândâp katbi. Yawu otŋetâ den pat âlepŋe ekyongop. 3 Ekyongom tatmu yanâk lok pareŋe âlâ talop yâkât bukulipŋe imbât yaŋe Yesuŋe mem kuwihâk sâm mem gerelân katmâ yâkâlen lâum tohowi. 4 Lâum tohowi yamâ lohimbi dondâŋe emet umbiŋan kinmâ mâtâp maŋguyiŋgiwi. Mâtâp maŋguyiŋgiŋetâ yakât otmâ yâk yeŋgâlen hâum pâpgum "Girawu tuhune tuhune?" otmâ mâtâpgât pâinbi. Mâtâpgât pâinmâ emet gimbâŋan getek getek lâum yâhâwi. Yâhâ emet gimbâŋe mem kusatmâ mem katŋetâ Yesuhât gotŋan giop. 5 Otmu Yesuhâlen biwiyeŋaŋe kepeiwi yakât topŋe ekmâ lok pareŋe ya yuwu sâm ekuop. Anitâŋe tosahe yiwereŋe pilâhihiap." Yawu sâm ekuop.

6 Yawu sâm ekumu Mosehât girem den kâsikum ningiminiwi yaŋe den sâop ya nâŋgâŋetâ bâlemu biwiyeŋaŋe yuwu nâŋgâwi. 7 Anitâ ikŋak otmapgât dop. Yâkŋe konok tosanenŋe pilâningimap. Gârâmâ lok yuŋeâmâ Anitâ mem ge katmâ wangiwe sâm oap. Yamâ ekmunŋe bâleap. Yawu sâm Yesuhât nâŋgâŋetâ bâleop.

8 Nâŋgâŋetâ bâlemu biwiyeŋe ekmâ yuwu sâm ekyongop. "Yeŋe nâ nekŋetâ lok bâleŋe otmune biwiyeŋaŋe yawu naŋgai. Yakât nâŋgâmune ki ârândâŋ oap. Yakât otmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. 9 Wuân âi tuhumune ekŋetâ dopŋan otbuap? Yuwu mon sâm ekuwom. "Nâŋe tosahe pilâhihian." Yawu sâwom me? Me "Gâ getek yahatmâ geretge lâuakmâ ari," sâwom? 10 Yakât nine topne yuwu sâmune nâŋgâŋet. Nâ Anitâŋe hâŋgânnohomu gewangât tosayeŋe haoŋmâ pilâyiŋgim mansan. Anitâŋe nep sâm nihiop yukât topŋe ekmâ nâŋgâm heŋgeŋguŋetgât yu otbe." 11 Yawu sâm ekyongom yaŋak lok pareŋe ya yuwu sâm ekuop. "Gâ yahatmâ geretge lâuakmâ emetgan ari." Yawu sâop.

12 Yawu sâmu senyeŋanâk yahatmâ geretŋe lâuakmâ emetŋehen ariop. Arimu lohimbi hâlâŋmâ kinbiŋe Yesuŋe Anitâhât wâtŋan kinmâ nep miop ya ekŋetâ âlâ kândâkdâ otmu yuwu sâwi. "Lok yuwuyaek âlâ ki ekmain. Yâhâ yiwereŋe puwâk otmu eksain." Yawu sâm Anitâ mepaewi.

Yesuŋe hoŋ bawaŋe âlâ miop ya kutŋe Lewi
(Mataio 9:9-13; Luka 5:27-32)

13 Otmu hilâm âlâen Yesuŋe Kapanaum kapi ya pilâm Galilaia deŋgân ginŋehen ariop. Arimu lohimbi dondâŋe denŋe nâŋgâne sâm kapiyeŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

pilâm watmâ ariwi. Watmâ ari penewaŋgiŋetâ Anitâhât topŋe ekyongop.
14 Ekyongom pesuk pilâmu itoŋ galoŋ otŋetâ kapiân âwurem ariop. Ari
mâtâwânâk Alipaio nanŋe, kutŋe Lewi sâm, yâkŋeâmâ takesi membe
sâm tewetsenŋe emetŋan tatmu ehop. Tatmu ekmâ yuwu sâm ekuop.
"Nâhâlen torokatdâ orowâk mandehât naŋgan." Yawu sâop.
15 Yawu sâmu Lewiŋe tewetsenŋe meminiop nep ya pilâm yahatmâ
Yesuhâlen torokatmu orowâk ariowot. Orowâk ari Lewihât emelan
yâhâmutâ Yesu hoŋ bawalipŋaŋe peneyitgiŋetâ orowâk tatmâ den
alahuwi. Den alahum tatŋetâ Lewihât bukulipŋe otmu lok nombotŋe
Mosehât girem den ki lâum manminiwiŋe Yesuhât den nâŋgâne sâm
emelan yâhâŋetâ orowâk tatmâ sot um newi. 16 Nem tatŋetâ Parisaio
nombotŋe Mosehât girem den sâm kâsikum ningiminiwiŋe belângembâ
kinmâ yekŋetâ ki ârândâŋ otmu hoŋ bawalipŋe yuwu sâm âiyongowi.
"Wongât Yesuŋe lok bâleŋe yu orop menduhuakmâ lau konok niai?"
Yawu sâm âiyongowi.
17 Yawu sâm âiyongoŋetâ Yesuŋe den ya nâŋgâm Parisaio yuwu sâm
ekyongop. "Den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Lok mesekyeŋe biaŋe
dokta yeŋgâlen ki arimai. Lok kundatyeŋe orop me hâhiwin teteyiŋgimap
yaŋe konok dokta yeŋgâlen arimai. Yakât topŋe yuwu sâmune nâŋgâŋetâ
keterahâk. Yeŋgâlen gâtŋe nombotŋaŋe yuwu sâmai. "Nen lok âlepŋe,
nen orotmemenenŋe âiloŋgo dondâ otmâ mansain." Yawu sâm pâlâmŋe
manmai. Lok yawuya yeŋgât sâm ki gewan. Yeŋe lok bâleŋe sâm
kewilâyekŋetâ belângen manmai yawuyaŋe orotmemeyeŋe bâleŋe pilâm
Anitâhâlen biwiyeŋe kepeim denŋe lâum bulâŋe mem teteŋetgât gewan."
Yawu sâop.

Yesuhât hoŋ bawalipŋe sâp sâsâŋan sot barak ki manminiwi.
(Mataio 9:14-17; Luka 5:33-39)

18 Yoane bukulipŋe otmu Parisaio lok nombotŋaŋe Anitâhât âi menehât
nâŋgâm yâkâlen biwiyeŋaŋe hikum sâp sâsâŋanâk sot barak manminiwi.
Yawu manminiwi yakât otmuâmâ yâk yeŋgâlen gâtŋe nombotŋaŋe
Yesuhâlen ari yuwu sâm ekuwi. "Nen Anitâŋe nâŋgâningimu ârândâŋ
olâkgât sot barak mansain. Sot barak manmâ sâp kâlep Anitâ mepaem
ulitgum gamain. Yâhâ gâhât hoŋ bawalipgaŋeâmâ otmain yawu ki otmai.
Wongât hilâm ârândâŋ sot kutakamai?" Yawu sâwi.
19 Sâŋetâ sâop. "Yakât den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Lok patoŋe
imbi miakbe sâm bukulipŋe meyekmu orowâk tatmâ sot um nem
heroŋe otnomai. Heroŋe otnomaiân sot barak ki tatmai. Yâhâ hâmbâi
mâne kasalipyeŋaŋe taka bukuyeŋe kuŋetâ mumbuap yanâmâ eŋgat
hako nâŋgâm sot barak mannomai. 20 Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet.
Yiwereŋeâmâ nâ orowâk mansain yakât otmâ sot barak ki mansai. Hâmbâi
mâne nâ nohoŋetâ mumbom sâp yan eŋgat hako nâŋgânomai." Yawu sâop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

21 Otmu orotmeme embâŋân otminiwi ya otmu ikŋe orotmeme âiŋe
kâsikum yiŋgiop yaŋe ki lâuahop. Yakât otmâ yâhâp yâhâp menduhum
lâunomaihât dop ya ki olop. Yakât topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât den
âlâen hâum yuwu sâm ekyongop. “Nen sot me salup me âlâlâ une sâm
yan hâpu golâenâk mânuŋmâ titâkum umain. Gârâmâ hâpu tekaŋan
mânuŋmâ kâlâwân katmain yamâ hâpu tekaŋe ya sem huhumu sot
yaŋe golâ kinmap.” Yawu sâop. 22 Otmu den âlâen yuwu hâum sâop.
“Imbi âlâŋe lepa dorokum tâk masipguwuap. Masipgum katmu tatmâ
hâŋgiŋe otbuap. Yâhâ yakât kakŋan tâk âiŋe orop menduhum lowaim iri
osowuap. Iri osomâmâ senŋe âlâlâŋe mânuŋbuap yan dâimu tiririk sâmu
tok sâwuap. Yakât otmuâmâ nenŋe tâk âiŋaŋak menduhum lowaimain.
Yawu otmain yanâmâ senŋe âlâlâ umatŋe mânuŋnomân yamâ dâimu
ŋirik ŋirik sâm ki tok sâwuap. Yâhâ hâŋgiŋe otmu âiŋe menduhunom
yamâ dâimu titâk sâwuap. Yamâ ki orotŋe.” Yawu sâop.

Yesu hoŋ bawalipŋe orop tatmâ nâŋgâ nâŋgâ sâp ya kuwi.
(Mataio 12:1-8; Luka 6:1-5)

23 Tatmâ nâŋgâ nâŋgâ sâp âlâen Yesuŋe hoŋ bawalipŋe nen kerek
menenekmu âi kalam biwiŋambâ ariwin. Ari mâtâp tânâmŋan po
ningiop. Yawu otmuâmâ buku nombotŋe yeŋgât kalamân sot talop
ya mem newin. Yawu otmunŋe Parisaioŋe nenekmâ Yesu yuwu sâm
âikuwi. 24 “Gâ wongât ândâp bok oat? Moseŋe girem den kulemguop ya
lâumâun ya tatmâ naŋgain. Yakât girawu otmuâmâ hoŋ bawalipgaŋe
bukulipyeŋe yeŋgât kalamâmbâ sot mem golâ niai? Ya otŋetâ yekmunŋe
bâleap. Yakât otmâ gâŋe kuyiŋgirâ âlâku ki otnomaihât naŋgain.” Yawu
sâwi.
25-26 Yawu sâŋetâ purik pilâyiŋgim sâop. “Emelâk embâŋân Dawitiŋe
olop yakât den pat sâlikum ki nâŋgâm heŋgeŋgumai. Yakât topŋe
nâŋgâŋetâ keterahâkgât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Dawitiŋe olop sâp yan
hotom uwi ya yeŋgât lok kunŋe âlâ manop, kutŋe Awiata sâm. Sâp yan
Anitâhât hotom um manbiŋe baŋga tuhum Anitâhât pat sâm katminiwi
ya yâkŋe konok neminiwi. Lok inŋeâmâ bia. Hilâm âlâen Dawiti otmu
ikŋe tembe lâulipŋe sotgât bâleŋetâ yan ikŋak Anitâhât miti selepŋan
yâhâop. Yâhâmâmâ Awiataŋe sot kâmbukŋe sâm kalop ya ihilâk mem
niop. Mem nem nombotŋe talop ya mem tembe lâulipŋe ge kâsikum
yiŋgimu newi. 27 Yawu otbi yakât otmâ tatmâ nâŋgâ nâŋgâ sâp yukât
topŋe sâmune nâŋgâŋetâ keterahâk. Emelâk embâŋân Anitâŋe tatmâ
nâŋgâ nâŋgâ sâp ya katningiop yamâ âlâlâ otmaingât ki sâm kuningim
kalop. Yamâ nenŋe Anitâ heroŋe nâŋgâwaŋgim mepaem biwi sânduk
mannehât sâm kalop. 28 Yâhâ Anitâŋe hâŋgânnohomu ge mansan nâmâ
tatmâ nâŋgâ nâŋgâ yakât amboŋe. Otmu yakât bonŋeâmâ nâŋe konok
mem teteman.” Yawu sâm ekyongop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tatmâ nâŋgâ nâŋgâ sâp âlâen Yesuŋe lok âlâ heŋgeŋguop.
(Mataio 12:9-14; Luka 6:6-11)

3 1 Tatmâ nâŋgâ nâŋgâ sâp âlâen Yesuŋe miti emetŋan yâhâop. Yâhâ
lok âlâ bâtŋe mum pâlâmŋe olop yanâk tatmu ehop. 2 Yawu gârâmâ
"Tatmâ nâŋgâ nâŋgâ sâpŋan Yesuŋe lok pareŋe ya mem heŋgeŋguwuap
me bia?" sâm Parisaio nombotŋaŋe Yesu mem den âiân katne sâm bamu
bam watbiŋe gotyetŋan ba kinbi. 3 Gotyetŋan ba kinŋetâ Yesuŋe lok
pareŋe ya yuwu sâm ekuop. "Yahatmâ kin." 4 Sâmu yahatmâ kinmu
benŋe Parisaio ya yuwu sâm ekyongop. "Moseŋe den kulemguop ya
topŋe girawu tap? Tatmâ nâŋgâ nâŋgâ sâpŋan lok heŋgemyongonom me
hilipyongonom?" Yawu sâop. Yawu sâm âiyongomu biwiyeŋe umatŋe
otmu olotoŋâk kinbi. 5 Olotoŋâk kinŋetâ yekmu bâleop. Yekmu bâlemu
kunyeŋe kârikŋe otmâ hiliwahonomai yakât nâŋgâm tepŋe nâŋgâyiŋgiop.
Tepŋe nâŋgâyiŋgim lok pareŋe ya yuwu sâm ekuop. "Bâtge kuwihak."
Yawu sâmu bâtŋe pilâmu kuwihahop. 6 Panmu kuwihakmu Parisaioŋe
ya ekmâ yakât nâŋgâm bâlewaŋgim pilâyekmâ gem ariwi. Gem ari
bukulipyeŋe nombotŋaŋe lok pato âlâ, kutŋe Herot Antipa sâm, yâkâlen
torokatmâ manbi ya yeŋgâlen ari orowâk menduhuakbi. Menduhuakmâ
Yesu kuŋetâ muâkgât alahu gulahu otmâ den hikuwi.

Yesuŋe ikŋe den pat âlepŋe kâsikum yiŋgiop.

7 Otmu Yesuŋe hoŋ bawalipŋe nen menenekmu miti emetŋambâ
gem Galilaia deŋgân ginŋehen ariwin. Arimunŋe kapi gotŋe tete
ya ambolipŋe dondâŋe Yesuŋe mem heŋgemnongoâkgât nengâlen
takaŋetâ heŋgemyongop. Heŋgemyongop yakât den pat alahum sâm
haok tuhuŋetâ lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe kapi âlâembâ âlâembâ taka
menduhuakbi yamâ yu ambolipŋe. 8 Nombotŋeâmâ Yuraia hân yakât
kapi kunŋe, kutŋe Yerusalem sâm, ya ambolipŋe. Otmu kapi pato ya
hawamgum kapi tipi tapi tatmâ arap ya ambolipŋe. Yâhâ nombotŋeâmâ
Irumaia ambolipŋe. Yâhâ nombotŋeâmâ kapi tipi tapi Yoran to
nombotgen tap ya ambolipŋe. Yâhâ nombotŋeâmâ kapi kutyetŋe Tiro
otmu Siron ya ambolipŋe. 9-10 Lohimbi yawuyaŋe heŋgemnongoâk sâm
taka hawamnongowi. Hawamnongoŋetâ lohimbi dondâ heŋgemyongop.
Heŋgemyongom tatmu mem hâmbiŋ gumbiŋ tuhunenekbi. Mem hâmbiŋ
gumbiŋ tuhunenekbi yakât otmâ in yawu pilâyekmâ arinehât nâŋgâm
Yesuŋe eknongomu waŋga âlâ deŋgân ginŋan talop ya mem dâimunŋe
gotnenŋanâk gaop.
11 Otmu lohimbi nombotŋe weke bâleŋaŋe mâŋgâeyehop ya Yesuŋe
watyekmu gaiakmâ den kârikŋan halahum yuwu sâwi. "Nenŋe topge
naŋgain. Gâmâ Anitâhât nanŋe bulâŋe." Yawu sâwi. 12 Yawu nâŋgâwi
yakât otmâ lohimbi ekyongoŋetâ nâŋgâmaihât sâm kuyiŋgiop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yesuhât hoŋ bawalipŋe yeŋgât kutyeŋe
(Mataio 10:1-4; Luka 6:12-16)

13 Otmu yakât kakŋan Yesuŋe hoŋ bawalipŋe kâiân yâhâp nengât
âi sâm ningiwe sâm otmâ nongonmu lohimbi ya pilâyekmâ ari ekbin.
14 Arim ekmâ orowâk pumŋan yâhâmunŋe yuwu sâm eknongop. "Yen
orowâk manmâ Anitâhât topŋe kâsikum yiŋgiwomgât meyeksan. Den
kâsikum yiŋgim hâŋgânyongomune ari nâhât den pat âlepŋe sâm
ekyongonomai. 15 Ekyongom yan weke bâleŋaŋe lohimbi nombotŋe
mâŋgâeyekmap ya watyekŋetâ gaiakmâ arinomai." Yawu sâop.
16 Nen menenehop yamâ kutnenŋe yuwu. Simon, yamâ kutŋe
âlâmâ Petoro sâm kunop. 17 Âlâmâ imi ata Yakowo yet Yoane, Yeweri
nanyâhâtŋe. Yâkŋe nep kârikŋe tuhuowot ya ekmâ yan Yesuŋe kutyetŋe
âlâ yuwu sâm yotgonop. "Boanesi" sâm yotgonop. Yakât topŋeâmâ yuwu.
"Denyetŋe kou kâlâp." 18 Âlâmâ Anderea yamâ Simon imiŋe. Otmu
nombotŋeâmâ Pilip, Batolomaio, Mataio, Toma, Alipaio nanŋe Yakowo,
Taraio, Simon yâhâmâ komot âlâen gâtŋe ya yeŋgât topyeŋe yuwu.
Kasalipnenŋe Roma lok ya yeŋgât hâkâŋ otmâ watyekne sâm otminiwi
yan gâtŋe. 19 Otmu bâiŋeâmâ Yurasi yamâ Karioto yan gâtŋe. Yâkŋeâmâ
Yesuhât betŋehen kioŋop ya. Yesuŋe âi ningim yawu sâm eknongomu
orowâk pumŋambâ gewin.

Yesuŋe Satan mem ge katbuap yakât sâop.
(Mataio 12:24-32; Luka 11:14-23; 12:10)

20 Pumŋambâ gem ari emet âlâen yâhâ tatbin. Yâhâ tatmâ po
ningimu sot um nene sâm ot tatmunŋe lohimbi dondâŋe Yesuŋe mem
heŋgemnongoâk sâm nengâlen toho emet ya titâkuwi. Titâkum hawam
mewam tuhunenekŋetâ sot ki newin. Inâk tatmunŋe Yesuŋe sot ki
niop yakât otmâ lohotŋe olop. Lohotŋe olop yamâ lohimbi dondâŋe
gâŋak bamat nâŋak baman otmâ hâmbiŋ gumbiŋ tuhuŋetâ hâpunakmâ
heŋgemyongop. Nep tuhum tatmu wâtŋe houŋ sâop. Wâtŋe houŋ sâmu
yan lok nombotŋaŋe ekmâ nâŋgâm tâpikgum yuwu sâwi. "Yesuŋe kunŋe
itoŋ galaŋ otmu ki galemahom mansap." 21 Yawu sâŋetâ ikŋe hepŋe
torehenlipŋaŋe den pat ya nâŋgâm tângune sâm emetyeŋe pilâm tohowi.
22 Mâtâwân tohoŋetâ Mosehât girem den kâsikum ningiminiwi
nombotŋe Yerusalem kapiângembâ toho tatbiŋe ekmâ yuwu sâwi. "Weke
bâleŋe ya yeŋgât amboyeŋe, kutŋeâmâ Besewulu sâm, kutŋe âlâmâ
Satan, yâkŋe Yesu mâmâŋe otbaŋgimu yâkât wâtŋan kinmâ weke bâleŋe
watyeksap." Yawu sâwi.
23 Yawu sâŋetâ nâŋgâm yuwu sâm purik pilâyiŋgiop. "Satangât weke
bâleŋaŋe ki ahom hioŋakmai. 24 Yakât topŋe teteâkgât den âlâen hâum
sâwe. Lok komot konohâk menduhuakmâ mansaiŋe yahatmâ ahom

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hioŋakmâ tiok taok otnomai yamâ kapiyeŋe kâwurumŋaŋak kinbuap.
25 Yâhâ hep torehenŋe komot konohâk otmâ mansaiŋe yahatmâ ahom
hioŋakmâ ihilâk mahilâk otmâ ariai mâne kutyeŋe biatbâp. 26 Yakât
torokatmâ sâwe. Yiwereŋe Satangât komotŋak ahom hioŋakmâ mansai
otmuâmâ den yan yuwuâk hiliwahom kuriŋ sânomai."

27 "Nine topne teteâkgât den âlâen hâum yuwu sâmune nâŋgâŋet.
Lok sâtŋe kârikŋe âlâ me âlâŋe ikŋe manmanŋe torokatmâ teteâkgât
hâmbâŋe mem haŋgalakmâ tembe talam lâuakmâ teŋgâen irik irihâk
kinbuap. Kinmu yanâmâ kasaŋaŋe taka kombo mewaŋgiwe sâm otmu
ahoromawot. Ahom yan kasaŋaŋe kum itit kiom bâleŋe tuhuwaŋgiwuap.
Dop yawuâk nâŋe Satan mem ge katbom. Yamâ aŋgoân yâkât weke
bâleŋe watyekmune gaiakmâ arai."

28-30 "Yakât otmâ âlâ torokatmâ yuwu sâwe. Yeŋe imbiâk nâhâitŋe
senduk banearâ bâleŋaŋe mâmâŋe otbaŋgimu âi memap nâŋgâmai. Yawu
nâŋgâm tâpikguai yakât topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât yuwu sâwe. Lok
âlâ me âlâŋe otŋetâ bâleap. Me Anitâŋe âi sâm nihim hâŋgânnohomu
gewan nâhât nâŋgâŋetâ tâŋât oap. Me lohimbiŋe nâhât nâŋgâŋetâ
giâkgât sâm biwiyeŋan kioŋnomai. Lok yawuyaŋe orotmemeyeŋe bâleŋe
bet pilânomai ya yeŋgât tosa yamâ Anitâŋe pilâyiŋgiwuapgât dop tap.
Torokatmâ sâwe. Lok âlâ me âlâŋe Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe
âi tuhuap ya ekmâmâ yuwu sâwuap. "Bâe, âi yukât amboŋe yamâ Satan."
Yawu sâm yan âi ya ekmâ Satangâlen gâitmâ yâhâmbisâp. Lok yawuyaŋe
tosa pato dâiwuap yamâ Anitâŋe tosa ya pilâwaŋgiwuapgât dop âlâ ki
tap."

Yesuhât hepŋe torehenlipŋe
(Mataio 12:46-50; Luka 8:19-21)

31 Yawu sâm ekyongom tatmu yanâk ikŋe hepŋe torehenlipŋe takawi.
Taka tirek topŋan kinmâ yuwu sâwi. "Atanenŋe gâ ge." 32 Yawu sâŋetâ
lok âlâ yan talopŋe yahatmâ Yesu yuwu sâm ekuop. "Wae, emba nâŋgâ.
Torehenlipgaŋe taka tirek topŋan kinmâ gâhât yai." 33-34 Yawu sâmu
Yesuŋe nenekmâ yuwu sâm eknongop. "Hepne torehenlipne taka kinsai.
Yawu gârâmâ yuwu sâwe. 35 Anitâhât tem lâum mansai yeŋeâmâ nâhât
hepne torehenlipne bulâŋe oai." Yawu sâm eknongop.

Hote alikŋan hâum sâop.
(Mataio 13:1-9; Luka 8:4-8)

4 1 Hilâm âlâen Yesuŋe Galilaia deŋgân ginŋan ari talop. Yan tatmâ
den pat âlepŋe ekyongop. Ekyongom tatmâ lohimbi dondâŋe taka
mem hawam mewam tuhuwi. Mem hawam mewam tuhuŋetâ yapâ
pilâyekmâ waŋgaen yâhâop. Waŋgaen yâhâmu lohimbi takawi ya deŋgân
ginŋan ge tatŋetâ waŋga orotok sâm endâŋân baop. 2 Endâŋân bam

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

waŋgaen kinmâ ikŋe den pat yakât topŋe nâŋgâŋetgât den âlâen hâum yuwu sâm ekyongop.

3-8 “Den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Lok âlâŋe hote alikŋe mem hâiloŋbe sâm newângen ariop. Ari hote alikŋe ya nombot nombot mem hâiloŋmu giop. Nombotŋeâmâ mem hâiloŋmu mâtâwân ge talop. Yâhâ nombotŋeâmâ mem hâiloŋmu hân toŋe biaen ge talop. Yâhâ nombotŋeâmâ hele bâleŋe iowân giop. Yâhâ nombotŋeâmâ tep tep kum hân âiloŋgo loŋgo tuhuwi yan mem hâiloŋmu ge talop. Yawu gârâmâ hote alikŋe mem hâiloŋmu âlâen âlâen giop yakât topŋeâmâ yuwu. Nombotŋe mâtâwân ge talop yamâ nâiŋe in yawu taka kerek kârâm newi. Yâhâ nombotŋeâmâ hân toŋe biaen giop yamâ gihitŋe kakŋeâk pilâop. Yakât otmâ sikop kârikŋe kumu yan in yawu mum hâlâlâŋ sâop. Yâhâ nombotŋeâmâ hewukŋan me hele pato biwiŋan giop yamâ âiloŋgo tetem pururuk sâop. Pururuk sâmu hewukŋaŋe langumu derepgum gimbaŋgumu orok sâop. Yâhâ nombotŋe hân âlepŋan giop yaŋeâmâ tetem pururuk sâm âiloŋgo yahalop. Yâhâ nombotŋeâmâ tetem papato kewereop. Kândikum teteop ya wangiop. Yâhâ nombotŋeâmâ hote pawut purik papato sâmain dop yawuya teteop.

9 Nâŋe den yan yu biwiyeŋan katmâ nâŋgâm heŋgeŋgunomai.” Yawu sâop.

Topŋe yuwuhât Yesuŋe den âlâ me âlâen hâum sâop.
(Mataio 13:10-17; Luka 8:9-10)

10 Otmu lohimbi kerekŋe yahatmâ itoŋ galaŋ otmâ gem ariwi. Ariŋetâ nombotŋe yamâ konok konok âwurem gawi. Âwurem gaŋetâ nen hoŋ bawalipŋe kâiân yâhâp orowâk Yesuhâlen ari yuwu sâm âikuwin. “Den âlâen hâum kinmâ yat ya nâŋgâmunŋe ki keteraksap. Yamâ topŋe sârâ nâŋgâmunŋe keterahâk.” Yawu sâwin. Yawu sâm âikumunŋe yuwu sâop.

11 Anitâŋe tihitnenŋe otmâ gamap yakât topŋe yeŋe tipiŋe naŋgai. Yâhâ lok nombotŋe nâhâlen ki torokatmâ mansaiŋeâmâ biwiyeŋe pâlâmŋe otmâ mansai. Biwiyeŋe pâlâmŋe otmâ manŋetâ yakât den âlâen âlâen hâum ekyongoman. 12 Yakât otmâ

> “yâkŋe nâhât hâkâŋ otmâ nekmâ kâkâsuk otmai. Yawu otmâ biwiyeŋe alitmai. Yakât otmâ nâhât topne ki nâŋgâŋetâ keterakmap. Yâhâ biwiyeŋe pâlâmŋe otmâ nâhât den pat yu nâŋgâŋetâ tâŋât oapgât hiliwahonomai. Yamâ nâŋgâm heŋgeŋguai mâne biwiyeŋe Anitâhâlen katmâ denŋe lâuŋetâ tosayeŋe emelâk pilâyiŋgimbâp.”

Hote mem hâiloŋmu giop yakât topŋe
(Mataio 13:18-23; Luka 8:11-15)

13 Yawu sâm benŋe yuwu sâm eknongop. “Nâŋe den yan yu ki nâŋgâm heŋgeŋguai. Yakât otmuâmâ wuân denân hâum sâmune yeŋe nâŋgâŋetâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

keterakbuap? Aiop yuwu sâmune nâŋgâŋet. 14 Lok hote alikŋe mem
hâiloŋmu giop yamâ nenŋe Anitâhât den lohimbi sâm ekyongomunŋe
nâŋgâmai yakât dop. 15 Yâhâ alikŋe nombotŋe mem hâiloŋmu mâtâwân
giop yakât topŋe yuwu. Yamâ lohimbi nombotŋaŋe Anitâhât den
nâŋgâmai yanâmâ Satanŋe den ya kum mem gulip tuhumap.
16 Yâhâ hote mem hâiloŋmu nombotŋe hân toŋe biaen giop yakât
topŋe yuwu. Lok yawuya nâhât den pat âlepŋe ekyongomune nâŋgâm
heroŋe otmâ manmai. Nâŋgâŋetâ den ya kakŋeâk gem biwiyeŋan gihitŋe
kârikŋe ki memap. 17 Yawu gârâmâ Anitâhât kasalipŋe takaŋetâ yekmâ
kiŋgityeŋahât otmâ in yawu bet pilâmai. Me bukulipyeŋe nombotŋaŋe
senyeŋan gemai yan lohotŋe otmâ pilâmai.
18 Yâhâ hote nombotŋe mem hâiloŋmu hele biwiŋan giop yakât topŋe yuwu.
Lohimbi nombotŋe den ekyongomune nâŋgâŋetâ bonŋe otmap. 19 Nâŋgâŋetâ
bonŋe otmu sâp kâlep ki otmuâk hângât iri sikum, me tewetsenŋe, me âlâlâ
ekmâ biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe yan hikum nâŋgâm manmai. Yawu manmai
yakât otmâ biwi yâhâp otmâ manŋetâ manman âlepŋe ki teteyiŋgimap.
20 Yâhâ hote mem hâiloŋmu nombotŋe hân toŋe orowân giop yakât
topŋe yuwu. Lok yawuyaŋeâmâ den pat âlepŋe nâŋgâm heŋgeŋgumai.
Nâŋgâm heŋgeŋgum tiŋâk lâum manŋetâ manman âiloŋgo loŋgo
teteyiŋgimap. Yâk yeŋgât topyeŋe yawu. Nâŋe hoteân hâum yan yamâ
topnenŋeâmâ yawu.” Yawu sâop.

Lok topnenŋe Lambeân hâum sâop.
(Luka 8:16-18)

21 Yesuŋe den âlâen hâum yuwu sâm eknongop. “Nenŋe emet kâlehen
tatmâ lambe saum tuŋguŋan ki katmain. Gârâmâ heleŋân gâitmunŋe
kinmâ sem laŋinŋe pilâmu ekmâ gem yâhâmain. 22 Yakât topŋe yuwu.
Lok âlâ me âlâŋe otŋetâ bâlemu kurihimai yamâ hâmbâi mâne tetekŋan
otmu eknom. Yâhâ omoŋ kâtâpŋan otŋetâ ki ekmain yamâ hâmbâi mâne
haŋ sâmâ tetekŋan eknom. 23 Nâŋe den yan yu biwiyeŋanâk katmâ topŋe
nâŋgâm heŋgeŋgunomai.”
24 Otmu den âlâ yuwu torokalop. “Den yan yukât topŋe teteâkgât sâmune
nâŋgâŋet. Yen oap amboŋe ikŋiâk ikŋiâk mansai. Yakât otmuâmâ nâhât
den nâŋgâm lâunomai me kum pilânomai yakât matŋe Anitâŋe yiŋgimu
âlâku amboŋan amboŋan menomai. 25 Lok âlâ me âlâŋe nâhât den nâŋgâm
biwiyeŋan katmâ mannomaiŋe ya nâŋgâŋetâ keterakbuap. Yâhâ lok âlâ me
âlâŋe nâhât den nâŋgâŋetâ nahat otmu bet pilânomaiŋe biwiyeŋe pâlâmŋe
manmâ ki nâŋgâŋetâ keterakmâ heŋgeŋguwuap.” Yawu sâm eknongop.

Anitâŋe tihitnenŋe otmap yakât topŋe

26 Yawu sâm Anitâŋe tihitnenŋe otmâ menenekbuap yakât topŋe teteâkgât
den âlâen hâum yuwu sâm eknongop. “Lok âlâŋe newân ari yu me ya kehetŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

katmap. 27 Katmu tatmâ mâne mâne pururuk sâm ga takamap. Pururuk
sâm ga takamap yakât topŋe ki nâŋgâmain. 28 Yamâ hân kâlehen tatmâ
yapâ pururuk sâm ga takam yaŋak esenŋe huhumap. Esenŋe huhum yaŋak
pato otmâ yan bonŋe otmap. Yamâ kehetŋe hânâmbâ pururuk sâmap yapâ
gâtŋaŋe bonŋe otmawân osetŋe ya tatmain yakât ki nâŋgâm ketetmâ gulip
malap otmain. 29 Bonŋe otmâ nenehât dop otmuâmâ mem ari um nemain.
Yakât topŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâhât den lok biwiyeŋan katmunŋe
tatmu yâk yeŋgâlen bonŋe tetewuap yakât ki gorâningimap." Yawu sâop.

Bândup yakât topŋe
(Mataio 13:31-32,34; Luka 13:18-19)

30 Yawu sâm den âlâ yuwu torokatmâ eknongop. "Yeŋe biwiyeŋe
Anitâhâlen kepeiŋetâ tihityeŋe oap yakât topŋe teteâkgât wuân denân
hâum sâmune nâŋgâŋetâ keterakbuap? Yuân hâum sâmune nâŋgâŋet.
31 Nak âlâ kutŋe bândup yamâ lok âlâŋe kehetŋe tipiŋe âlâ mem ari
kalamŋan kalop. 32 Katmu tatmu kâmŋe ga takam yaŋak yâhâm kâlep
pato otmâ nak nombotŋe wangiyekmap. Yawu otmu nâi wosapâ wosapâ
taka awatŋe kun kunŋan kerem tatmai." Yawu sâop.
33 Yesuŋe ikŋe den pat âlepŋe ekyongom yanâmâ den âlâen âlâen
hâum sâm ekyongominiop. 34 Sâm ekyongomu nâŋgâŋetâ ârândâŋ otmu
yanâmâ pilâyekmâ âlâengen ariminiop. Pilâyekmâ nenŋeâk tatbin yan
topŋe nâŋgâmunŋe keterahâkgât den kâsikum ningiminiop.

Yesuŋe sâmu to siru nâŋ nâŋ sâop.
(Mataio 8:23-27; Luka 8:22-25)

35 Yesuŋe den yawu sâm tiŋ pilâm emetsâpŋe otmu yuwu sâm
eknongop. "Waŋgaen yâhâ deŋgân yu hâtikgum nombotgen arine," sâmu
nenŋe lohimbi ya pilâyekmâ waŋgaen yâhâ hâtikgum nombotgen ariwin.
36 Arimunŋe nombotŋe gurâ betnenŋan watnenekmâ tohowi. 37 Deŋgân
ya tânâmgumunŋe yanâk siru puŋ puŋ sâm pilâop. Siru puŋ puŋ sâm
pilâmu toŋe waŋga kâlehen gemu guhutbe sâm olop. 38 Guhutbe sâm
olop yan Yesuŋeâmâ kum ihi ya katmâ ya kakŋambâ aman pâlâmŋe iop.
Aman im tatmu nen hoŋ bawalipŋaŋe yahatmâ waŋga hâmeŋehen yâhâ
mândem ekuwin. "Wa, waŋga yu deŋgân kâlehen guhulakbe sâm oap.
Yakât otmâ gâ wongât aman pare pare ot tat?" Yawu sâwin.
39 Yawu sâmunŋe yahatmâ siru ya kuwaŋgiop. Kuwaŋgimu to yaŋe
nâŋ nâŋ sâop. 40 Nâŋ nâŋ sâmu yuwu sâm âinongop. "Yen wongât
kiŋgityeŋahât oai? Anitâŋe haoŋmâ ârândâŋ tihitnenŋe otmap yakât
topŋe ki naŋgai hâ? Wongât biwi yâhâp oai? Nâŋe tânyongowomgât dop
ki tap. Yawu mon sâm oai?" Yawu sâm eknongop.
41 Yawu sâm eknongomu yuwu sâm alahuwin. "Bâe, lok yukât topŋe
girawu? Siru kuwaŋgimu yaŋak to yaŋe nâŋ nâŋ yap." Yawu sâwin.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yesuŋe weke bâleŋe watyekmu gaiakmâ bau yeŋgâlen ariwi.
(Mataio 8:28-34; Luka 8:26-39)

5 1 To nâŋ nâŋ sâmu deŋgân ya hâtikgum ba nombot endaken
kapi âlâ, kutŋe Gerasene sâm, yan ariwin. 2 Yan ari waŋgaembâ
lâum kioŋmâ arimunŋe lok âlâ weke bâleŋaŋe mâŋgâeminiop yamâ
sumângembâ takamu ekbin. 3-5 Yâhâ yâkât topŋe yuwu. Lok yamâ sumân
bam gam otmâ ihilâk mahilâk manminiop. Ihilâk mahilâk manmu yan
weke bâleŋaŋe mâŋgâemu omoŋe hilâmŋe sumângen ari im yahatmâ
isem hu halak tuhuminiop. Hu halak tuhum kâlân, me nak duwiŋan, me
hân teŋ sâŋan me âlâen âlâen yan ikŋe kun kândâtŋe ahom kuakminiop.
Yawu otmâ sâtŋe kârikŋe otmu kapi ya ambolipŋaŋe ari kâiŋe bâtŋe
mem sâhâm kuratguminiwi yamâ tâmbiriŋ sâmu hâreakminiop. Yâkât
otmuâmâ tâk kârikŋe, kutŋe sein sâm, yaŋe kâiŋe bâtŋe mem menduhum
sâhâminiwi. Yâhâ ya gurâ yawuâk tâmbiriŋ sâmu hâreakminiop. Yawu
otmu ekŋetâ tepyeŋe hindâm pilâm kapiyeŋan ariwi. Lok yakât topŋe
yawu.

6 Lok yaŋe ewâŋân kinmâ Yesu ekmâmâ mem bâlenekmap sâm yakât
ulitguwe sâm in yawu yâkâlen giop. 7-8 Yâkâlen ge kinmu Yesuŋe weke
bâleŋe ya watbe sâm otmâ yuwu sâm ekuop. “Lok yukâlembâ gaiakmâ
ari.”

Yawu sâmu hu halak tuhum yuwu sâm ulitguop. “Yesu, topge naŋgan.
Gâ Anitâhât nanŋe. Yamâ wongât nâhâlen takat? Nâ hâhiwin ki nihi.
Inâk âwurem arihât naŋgan.” Yawu sâm ulitguop.

9 Ulitgumu sâop. “Ahonakdâ nâŋgâwe.”

Sâmu sâop. “Nâŋe weke bâleŋe nombotŋe meyekmune orowâk tatmâ
lok yu mem mâŋgâem mansain. Yakât nengât kutnenŋe “Komot Pato,”
yawu. 10 Aiop, gâŋe nâŋgâningirâ sumânâk manmâ yan kâlepŋehen ki
arinehât naŋgain.” Yawu sâwi.

11 Yâhâ talapŋan bau seseŋgâlâkŋe tomot tuhum kinŋetâ yekbi.
12 Yekmâ yuwu sâm Yesu ekuwi. “Gâŋe watnenekbuat otmuâmâ, âlepŋe
watnenekdâ bau enda yeŋgâlen arinom.” Yawu sâwi. 13 Yawu sâŋetâ
watyekmu yâkâlembâ gaiakmâ bau ya yeŋgâlen ge mânuŋakbi. Bau
yeŋgâlen ge mânuŋakmâ mâŋgâyekŋetâ sururuk sâm ba hem patoembâ
tâwoŋ sâm deŋgânân kioŋetâ haranyongop. Otmu bau yamâ amon kitâ
kinbi? Bau yamâ kiŋgitŋe orowâk. Yakât dop yamâ 2,000 ya wangiop.

14 Bau kiŋgitŋe orowâkŋe deŋgânân kioŋetâ haranyongop. Yakât otmâ
galemyongom manbiŋe ekmâ sururuk sâm kapi ambolipŋe ya ekyongowi.
Ekyongoŋetâ yakât topŋe nâŋgâne sâm Yesuhâlen takawi. 15 Otmu
emelâk weke bâleŋaŋe lok mâŋgâeŋetâ ihilâk mahilâk manminiop yamâ
nâŋgân nâŋgânŋe keterakbaŋgimu hâk katipŋe mânuŋakmâ tatmu ekbi.
Ekŋetâ sâtŋe otmu lohimbi Yesu orop kinbi ya âiyongowi. 16 Âiyongoŋetâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yesuŋe weke bâleŋe watyekmu gaiakmâ bau mem hilipyongowi yakât
den pat ekyongowi. 17 Ekyongoŋetâ nâŋgâm kuk otmâ Yesuŋe pilâyekmâ
âlâengen ariâkgât ekuwi.
18 Yakât otmâ Yesuŋe menenekmu waŋgaen yâhâmunŋe yan lok
weke bâleŋe watbaŋgiop yaŋe yuwu sâop. “Nâ girawu otbom? Yen orop
arinehât naŋgan.”
19 Sâmu sâop. “Bia, gâ nen orop ki arinom. Yiwereŋe Anitâŋe
nâŋgâhihimu nâŋgân nâŋgânge keterakgihiap. Yakât otmâ kapihehen ari
gike hepge torehenlipge yakât den pat ya ekyongowuat.” Yawu sâop.
20 Yawu sâmu kapi bâlâk ŋerek tatmâ arap ya yeŋgâlen ari yakât den
pat ekyongomu nâŋgâŋetâ sâtŋe olop.

**Imbi âlâ mesek umatŋe tetewaŋgiopŋe Yesuhât sâŋgum walipgum
âlepŋe olop.**
(Mataio 9:18-26; Luka 8:40-56)

21 Yawu otmâ Yesuŋe menenekmu kapi ya pilâm waŋga mem âwurem
ariwin. Âwurem ari waŋgaembâ ge deŋgân ginŋan kinmunŋe lohimbi
dondâŋe Yesu ekne sâm taka hawamnongom kinbi. 22 Yawu otmâ
kinŋetâ miti selepŋahât galem ya yeŋgât lok kunŋe, kutŋe Yairo sâm,
yâkŋe gotŋan ga mepaem ekuop. 23 “Baratne, ombe bisine konohâk
ya sihanâk katnenekbe sâm oap. Yawu gârâmâ gâŋe ari wâirâ âlepŋe
olâkgât naŋgan.” Yawu sâop. 24 Yâhâ nenŋe takawin yakât den pat ya
lohimbi dondâŋe nâŋgâm Yesu ekne sâm taka mem hawam mewam
tuhunenekŋetâ orowâk ariwin.
25 Yâhâ imbi âlâ orowâk ariwin yâkât topŋeâmâ yuwu. Imbilipnenŋaŋe
emetsenŋe ekmai dop yawu ki olop. Yâhâ imbi yuâmâ emetsenŋe ekmâ
yâhâmu yambu kâiân yâhâp olop. 26 Yambu kâiân yâhâp yu biwiŋan
dokta yeŋgâlen arimu hep ya saŋ sâekgât âi pato meŋetâ tewetsenŋe
pato imbiâk pilâminiop. 27 Yawu otminiop yakât otmâ Yesu takaop pat
ya nâŋgâm peneningimu orowâk ariwin. 28 Orowâk arim yan biwiŋaŋe
yuwu nâŋgâop. “O, nâmâ Yesu wâiwomgât dop ki oap. Yawu gârâmâ
sâŋgum potonŋan in walipguwom.” Biwiŋaŋe yawu nâŋgâop.
29 Yawu otmâ walipgumu yanâk hepŋe saŋ sâmu hâkŋe nâŋgâmu
âiloŋgo olop. 30 Yâhâ walipguop yanâk Yesuŋe hâkŋe katmâ nâŋgâop.
Hâkŋe katmâ nâŋgâm yaŋak eŋgatŋe kakŋambâ olelem yekmâ “Âlâŋe
walipnohoap?” sâm âiyongop.
31 Yawu sâm âiyongomu yan kurihiakŋetâ nenŋan gâtŋe âlâŋe yuwu
sâop. “Lohimbi dondâŋe hawam mewam tuhunenekŋetâ wâiakmâ
kinsain. Yakât otmâ gâ girawu nâŋgâm yat? Yan gâtŋaŋe mon
walipgohoai.” 32 Yawu sâm ekumu senŋe senŋe olop. 33 Senŋe senŋe otmu
imbi yaŋe kâi bâtŋe kârâŋ kârâŋ sâmu kinop. Yawu otmâ Yesuhât gotŋan
ba walipgum yan âlepŋe olop yakât topŋe kerek ekuop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

34 Sâmu sâop. “Toune, biwihe nâhâlen katdâ yakât Anitâŋe
nâŋgâhihimu hepge saŋ yap. Lohotŋan ba ari.” Yawu sâm ekuop.
35 Yawu sâm ekum kinmu yanâk Yairohât hoŋ bawalipŋe nombotŋaŋe
emelambâ taka yuwu sâm ekuwi. “Baratge emelâk bâleap. Yakât otmâ
lok pato yu imbiâk sârâ gamap.”
36 Yawu sâŋetâ Yesuŋe nâŋgâm ki nâŋgâm yawu otmâ Yairo yuwu sâm
ekuop. “Yakât ki gorâhihiâk. Biwihe nâhâlen katmâ eŋgat yâhâp ki ot.”
Yawu sâop. 37 Yawu sâm lohimbi nombotŋe katyekmu kinŋetâ Petoro,
Yakowo otmu imiŋe Yoane meyekmu ariwi. 38 Ari Yairohât emet gotŋan
ba kinmâ gilâp nâŋgâwi. Yâhâ emet kâlehen lohimbi dondâŋe kahân
tatmâ isem we bâle pato nâŋgâwi. 39 Yawu otmâ isem tatŋetâ yuwu sâm
ekyongop. “Baratyetŋe ki bâleap, in aman pâlâmŋe iap. Yakât wongât
otmâ olo gilâp bâleŋe oai?”
40 Yawu sâm ekyongomu nâŋgâŋetâ ki bonŋe otmu giriŋbaŋgiwi.
Giriŋbaŋgiŋetâ Yesuŋe hâŋgânyongomu yaihen kioŋbi. Yaihen kioŋetâ
âwâŋe mâmâŋe otmu hoŋ bawalipŋe kalimbu ya meyekmu imbi sihan
talowân yâhâwi. 41 Yâhâŋetâ Yesuŋe imbi sihan ya bâtŋan mem denyeŋan
yuwu sâm ekuop. “Talita, koum.” Yakât topŋeâmâ yuwu. “Barat tipiŋe,
yahatmâ kin.”
42 Sâmu yanâk yahatmâ bam gaop. Yawu otmu âwâŋe mâmâŋaŋe
ekmutâ âlâ kândâkdâ olop. 43 Yawu otmuâmâ Yesuŋe sâmu sot um
waŋetâ niop. Yawu otmâ bukulipyetŋe ki ekyongoromawot sâm
kuyitgiop.

Yesuhât kapilipŋaŋe betbaŋgiwi.
(Mataio 13:53-58; Luka 4:16-30)

6 1 Yawu otmâ Yesuŋe ikŋe kapiân âwurem ariwe sâm otmâ
menenekmu orowâk yahatmâ ariwin. 2 Ari manmunŋe tatmâ nâŋgâ
nâŋgâ sâp âlâen Yesuŋe miti emetŋan yâhâ den kâsikum yiŋgiop. Den
kâsikum yiŋgimu lohimbi dondâŋe nâŋgâŋetâ âlâ kândâkdâ otmu âiahom
yuwu sâwi. “Bâe, lok yuâmâ nengâlen gâtŋe. Âlâŋe nâŋgân nâŋgân topŋe
topŋe yu ekumu taka kâsikum ningiap? Me wosapâ ari kândiwahom
taka kulem âlâlâ miap? Yu ekmunŋe sâtŋe oap. 3 Yamâ hep torehenlipŋe
nâŋgâyiŋgiain. Imilipŋe, kutyeŋe Yakop, Yose, Yurasi otmu Simon. Yâhâ
garilipŋe ya gurâ nâŋgâyiŋgiain. Yâhâ mâmâyeŋe Maria yâhâmâ nenŋan
gâtŋe. Yakât otmâ oap miap yukât girawu nâŋgânom?” Yawu sâwi. Yâhâ
hep torehenlipŋe nâŋgâyiŋgiwi yakât otmâ den kâsikum yiŋgim manop
yamâ nâŋgâŋetâ nahat otmu betguwi.
4 Yawuhât Yesuŋe biwiyeŋahât topŋe ekmâ yuwu sâm ekyongop.
“Anitâhât poropetelipŋaŋe kapi âlâen ari yâkât den kâsikum yiŋgiŋetâ
nâŋgâŋetâ bulâŋe otmap. Yâhâ yâkŋe hep torehenlipyeŋe den kâsikum
yiŋgiŋetâ nâŋgâŋetâ nahat otmap.” Yawu sâop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5-6 Yesuŋe den kâsikum yiŋgimu nâŋgâŋetâ nahat olop yakât otmâ lohimbi dondâŋe biwiyeŋe yâkâlen ki katbi. Lohimbi nombotŋaŋe biwiyeŋe yâkâlen katŋetâ heŋgemyongop yamâ getek âlâ. Yawu otŋetâ yekmâ nâŋgâmu sâtŋe otmu hohetyeŋan kulem amon âlâek miop. Yawuhât ikŋe kapi pilâm kapi âlâlâ yeŋgâlen ari Anitâhât topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât den kâsikum yiŋgiop.

Yesuŋe hoŋ bawalipŋe meyekmâ âi sâm yiŋgiop.
(Mataio 10:5-15; Luka 9:1-6)

7 Otmu Yesuŋe hoŋ bawalipŋe kâiân yâhâp nen menduhunenekmâ yuwu sâm eknongop. “Sâmune nâŋgâŋet. Yen kapi âlâen âlâen ari Anitâhât topŋe sâm ekyongonomai yamâ nâŋe mâmâŋe otyiŋgimune weke bâleŋe watyekŋetâ gaiakmâ arinomai. 8 Hâŋgânyongomune arinomai yanâmâ lok yâhâp yâhâwâk menduhuakmâ yuwu otmâ arinomai. Âi topŋe katne sâm sot me senŋe âlâlâ umatdâek ki miakmâ arinomai. Me natik ki miaknomai. Me itâkat ki golenomai. Me tewetsenŋe hakyeŋan ki tatbuap. 9 Me pet me hâk katipŋe ya hourâ hourâ ki miaknomai. Yâhâ kâiyeŋahât katipŋe katmâ howan konok tinaŋgunomai. 10 Otmu kapi âlâen arinomai yanâmâ emelan dâim yâhâ katyekŋetâ yanâk tatnomai. Kapi tatnomai ya ambolipŋaŋe orotmemeyeŋe bâleŋe betbaŋgim biwiyeŋe Anitâhâlen katŋet sâm nâhât den pat âlepŋe ekyongonomai. 11 Yâhâ kapi âlâen ari den ekyongoŋetâ nâŋgâŋetâ gemu bet pilânomai yamâ hâmbâi Anitâŋe matŋe umatŋe yiŋgiwuap. Yakât otmuâmâ yeŋe yuwu otmâ kâi katnomai. Kâiyeŋan wahap me bokosok me yu ya horatbuap yamâ tâlim gik beretek meŋetâ gemu betyiŋgim pilâyekmâ ba âlâengen arinomai. Ariŋetâ towat ya ekmâ kâi katsap yawu nâŋgânomai.” Yawu sâop.

12 Yawu sâm eknongomu ariwin. Yâhâp yâhâwâk ari lohimbiŋe orotmemeyeŋe bâleŋe betbaŋgim biwiyeŋe Anitâhâlenâk katnomaihât Yesuhât den pat âlepŋe ekyongowin. 13 Den pat âlepŋe ekyongom yan weke bâleŋaŋe mâŋgâeyekbi ya gurâ watyekmunŋe gaiakmâ ariwi. Yâhâ lohimbi nombotŋe mesek otbi me kundat topŋe topŋe teteyiŋgiop yamâ meyekmâ nak âlâ, kutŋe oliwa sâm, yakât kehetŋahât toŋaŋe mem kunyeŋan lâwâleyekmâ Anitâ ulitgumunŋe âlepŋe otbi.

Yoane kuŋetâ muop.
(Mataio 14:1-12; Luka 3:19-20; 9:7-9)

14 Nenŋe yawu otyiŋgiwin yakât den patŋe perereŋ sâm arimu lohimbi dondâŋe nâŋgâwi. Nâŋgâmâmâ nombotŋaŋe Yesuhât yuwu sâwi. “Lok âlâ, kutŋe Yoane sâm, yâkŋe embâŋâmbâek topŋe katmâ toen katyekmâ gaop. Yamâ emelâk nengât lok kutdâ, kutŋe Herot sâm, yâkŋe tembe lâulipŋe hâŋgânyongomu ari kuŋetâ muop. Muop yamâ mumuŋambâ yahatmâ kulem topŋe topŋe yu mem gap.” Yawu sâwi.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15 Yâhâ nombotŋaŋeâmâ yuwu sâwi. “Poropete lok âlâ, kutŋe Elea sâm,
emelâk himbimân yâhâop yaŋe mon purik sâm ge kulem âlâlâ yu me
mansap.” Yawu sâwi.
Yâhâ nombotŋaŋeâmâ yuwu sâwi. “Emelâk embâŋân poropete lok
nombotŋaŋe Anitâhât tem lâum kulem topŋe topŋe mem âiyeŋe tuhuwi.
Yakât dopŋeâk lok yuŋe Anitâhât den eknongom kulem topŋe topŋe
memap.” Yawu sâwi.
16 Yawu sâm alahuŋetâ Herotŋeâmâ denyeŋe nâŋgâm yuwu sâop.
“Yoane yamâ sâmune eŋgatŋe hârewi. Yâkŋe mumuŋambâ yahatmâ
kulem topŋe topŋe yu miap.” Yawu sâop. 17-18 Otmu Herotŋe sâmu
Yoane kuŋetâ muop yakât topŋe yuwu. Herot yet Pilip yamâ imi ata.
Aŋgoân Pilipŋeâmâ imbi, kutŋe Herotia sâm, ya miop. Memu manmâ
manmâ imbi yaŋe lokŋe hâkâŋ otmâ pilâmuâmâ kahaŋe Herot ya orop
miahowot. Yakât otmâ Yoaneŋe nâŋgâmu bâlemu yuwu sâop. “Nengât
girem den kuawot ya ekmune dondâ bâleap.” Yawu sâop.
19-20 Yawu sâm kuyitgimu imbi yaŋe Yoanehât dondâ nâŋgâm bâlewaŋgiop.
Nâŋgâm bâlewaŋgim yan Yoane girawu otmâ kuŋetâ muâk nâŋgâm
manminiop. Yâhâ Yoaneŋe Anitâhât lauŋe lâum uwawapŋe bia manmâ gaop
yakât Herotŋe ekmâ nâŋgâmu âlâ kândâkdâ otmu gorâwaŋgiop. Gorâwaŋgimu
yan imbiŋahât mâtâp maŋguwe sâm otmâ tembe lâulipŋe hâŋgânyongomu ari
Yoane mem sâhâm pâi emetŋan katŋetâ tatminiop. Yan tatmâ Herotgât sâtgât
otmâ yâkâlen ari Anitâhât den kâsikum waŋmu nâŋgâm heroŋe otminiop.
Yawu gârâmâ den sâop ya nâŋgâmu biwiŋan hâumu biwi yâhâp otminiop.
21 Yawu otminiop yamâ imbiŋaŋeâmâ Yoane kuŋetâ muâkgât nâŋgâminiop.
Mâne mâne mâne yakât bonŋe teteop yamâ yuwu. Sâp âlâen Herotŋe teteop
yakât nâŋgâm heroŋe otne sâm bukulipŋe nombotŋe taka sot um nene sâm
menduhuakbi. Menduhuakbi yamâ Roma lok nombotŋe, otmu tembe lâulipŋe
ya yeŋgât kunlipyeŋe, otmu kapi tipi tapi Galilaia hânân tatmâ arap ya yeŋgât
papatolipyeŋe kerehâk menduhuakmâ sot nem heroŋe nâŋgâwaŋgiwi. 22-23 Sot
nem heroŋe otŋetâ yanâmâ baratyetŋaŋe yahatmâ kep ândeop. Kep ândemu
ekmâ biwiyeŋe âlepŋe otmu heroŋe nâŋgâwi. Heroŋe nâŋgâŋetâ Herotŋe yuwu
sâm ekuop. “Barat. Anitâhât senŋan kinmâ sâmune nâŋgâ. Iri sikum senŋe
âlâlâ tatnihiap yu me ya ekŋâlemat ya âlepŋe eknohorâ nombotŋe kâsikum
gihiwom.”
24 Yawu sâm ekumu imbi yaŋe ari mâmâŋe yuwu sâm ekuop.
“Awoŋnaŋe ikŋe iri sikumŋe me senŋe âlâlâ tatbaŋgiap ya “nombotŋe
gihiwom,” yap. Yakât otmâ wuân membomgât naŋgat?” Sâmu sâop.
“Yoane yamâ kuŋetâ muâkgât naŋgan. Yakât otmâmâ “Yoane eŋgatŋe
hârem kunŋe mem ga nihiŋet,” yawu sâm ekuwuat.” Yawu sâop.
25 Yawu sâmu baratŋaŋe tepŋe yahatmu sururuk sâm âwurem ari yuwu
sâm ekuop. “Gâŋe tembe lâulipge ekyongorâ in yawu ari Yoane eŋgatŋe
hârem kunŋe kondoân katmâ mem ga nihiŋetgât naŋgan.” Yawu sâop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

26 Yawu sâmu âwâŋaŋe Anitâhât senŋan sâm kârikŋe tuhuop yakât
nâŋgâm biwiŋaŋe umatŋe dondâ olop. Yawu otmu bukulipŋe yeŋgât
senyeŋan kinmâ den ya ekuop yakât aŋulakman sâm den ya lauŋan
miop. 27 Yawu otmâ tembe lâu âlâ hâŋgângumu sururtuk sâm pâi
emetŋan yâhâ Yoane eŋgatŋe hâreop. 28 Eŋgatŋe hârem kunŋe mem
kondoân katmâ mem ge waŋop. Waŋmu lâum mâmâŋahâlen ari
tiripgumu ekmâ biwiŋe heroŋe olop. 29 Yakât den pat ya Yoane hoŋ
bawalipŋaŋe nâŋgâm lâum ari kât giopŋe âlâ, dikin yawuya yan katbi.

Lok 5,000 ya sot mem yiŋgiwi.
(Mataio 14:13-21; Luka 9:10-17; Yoane 6:1-13)

30 Yâhâ emelâk Yesuŋe nen hoŋ bawalipŋe hâŋgânnongomu kapi âlâen
âlâen ari yâkât den pat âlepŋe kâsikum yiŋgiwin. Kâsikum yiŋgim pesuk
pilâm âwurem Yesuhâlen tohowin. Yâkâlen toho den kâsikum yiŋgiwin me
otbin mewin yakât ekuwin. 31 Orowâk den alahum tatmunŋe yan lohimbi
dondâŋe bam gam hâmbiŋ gumbiŋ tuhunenekŋetâ sot ki um newin. Inâk
tatbin yakât otmâ Yesuŋe yuwu sâm eknongop. “Lohimbi dondâŋe nengâlen
taka mem awawi guwawi tuhunenekŋetâ girawu otmâ sot nenom? Me
girawu otmâ tatmâ nâŋgâm den alahunom? Yakât otmâ pilâyekmâ ari
nenŋiâk tatmâ nâŋgâm hâknenŋe menom.” Yawu sâop. 32 Yawu sâmu kapi ya
pilâm ge waŋga âlâ mem deŋgân ya hâtikgum lok ki manmaiângen ariwin.
33 Kapi ya pilâmunŋe lohimbi nombotŋaŋe nenekmâ ya pilâm deŋgân
ginŋeâk watnenekmâ ariwi. Ariŋetâ kapi âlâlâ deŋgân ginŋan tatmâ arap
ya ambolipŋaŋe kapiyeŋe pilâm peneyiŋgiŋetâ ari ari deŋgân ginŋan
kinmâ mambotningiwi. 34 Yawu otmâ kinŋetâ waŋgaembâ gemunŋe
Yesuŋe yekmâ yuwu nâŋgâop. “Lama amboyeŋe biaŋe manmai yakât
dopŋeâk lohimbi yuŋe ihilâk mahilâk mansai.” Yekmâ weŋe nâŋgâm
Anitâhât den topŋambâek kâsikum yiŋgiop. 35-36 Kâsikum yiŋgimu
emetsâpŋe otmu yan yuwu sâm ekuwin. “Emetsenŋe emelâk purik yap.
Gârâmâ yu tain yu hâlâŋmâ kapi tipi tapi âlâ ki tap. Yakât po yiŋgimu
wâtyeŋe houŋ sâmapgât gâŋe hâŋgânyongorâ ariŋet. Hâŋgânyongorâ ari
yeŋahâk sot puluhum um nenomai.”
37 Yawu ekumunŋe yuwu sâm eknongop. “Âlepŋe yeŋahâk sot kâsikum
yiŋgiŋet.”
Sâmu sâwin. “Lohimbi dondâ taka tai. Yakât otmuâmâ nen girawu
otmuâmâ lohimbi dondâ yuâmâ sot um yiŋgimunŋe neŋetâ dopyeŋan
otbuap? Nenŋe sot puluhum um yiŋginom yuâmâ lok âlâŋe emetsenŋe
nombolân yâhâp yakât biwiŋan âi tuhum pesuk pilâm hâmeŋe memap
yakât dop otbuap. Yawu gârâmâ girawu otmuâmâ yat yu watnom? Yu ki
orotŋe.” Yawu sâwin.
38 Sâmunŋe sâop. “Yeŋgâlen sot amon tap? Ba ekmâmâ ga sâŋetâ
nâŋgâwe.”

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Sâmu ba sâlikum ekmâ ga yuwu sâm ekuwin. “Nengâlen baŋga
kândâkdâ mome otmu iŋan yâhâp yawuâk tap.” Yawu sâwin.
39 Sâmunŋe sâop. “Yeŋe lohimbi yu ekyongoŋetâ kâsiwahom komot
tipi tapi tatmâ ariŋet.” Yawu sâop. 40 Yawu sâmu komot tipi tapi tatŋetâ
komot 50 olop. 41 Ge tatŋetâ sot ya mem himbimân pak sâm ekmâ Anitâ
mepaeop. Anitâ mepaem baŋga ya motokmâ tipi tapi tuhum ningimu
lohimbi ya kerehâk yiŋgimunŋe newi. 42 Yâhâ iŋan gurâ yawuâk
yiŋgimunŋe neŋetâ dopyeŋan olop. 43 Neŋetâ dopyeŋan otmu sot
nombotŋe talop ya hâwurum mânuŋmunŋe saka saka kâiân yâhâp pik
sâop. 44 Otmu lok sot newi yamâ sâlipyongomunŋe 5,000 yakât dop olop.

Yesuŋe to kakŋambâ tâlim takaop.
(Mataio 14:22-33; Yoane 6:15-21)

45 Sot nem pesuk pilâŋetâ Yesuŋe hâŋgânnongom yuwu sâop.
“Yeŋe waŋga yu mem kulet sâm Besaita kapiân ariŋet Ariŋetâ nâmâ
lohimbi yu hâŋgânyongomune ariŋetâ yeŋgât betyeŋan watyekbom.”
Yawu sâop. 46 “Yawu sâm hâŋgânnongomu arimunŋe lohimbi ya gurâ
hâŋgânyongomu yahatmâ itoŋ galaŋ otmâ ariwi. Ariŋetâ ikŋiâk tatmâ
Anitâ ekuwe sâm pumŋan yâhâop. 47 Pumŋan yâhâ âwâŋe orop den
otmutâ emet omoŋ olop. Âwâŋe orop den otmutâ pesuk sâmu gem
deŋgân ginŋehen kinmâ nenehop. Nenâmâ ari deŋgân tânâmgum nip
nip otbin. 48 Yawu arim tatmunŋe ariwinângembâ siru pato awawi
guwawi pilâop. Awawi guwawi pilâmu arine sâm ba hâum pâpgum
tatmunŋe emet emelâk orotok sâop. Yawu otmu tânâmŋan hâum pâpgu
gupgu ot tatmunŋe Yesu ikŋak to kakŋambâ tâlim takamu ekbin. 49-50 To
kakŋambâ takamu ekmâ tepnenŋe hindakmâ hu halak tuhum yuwu
sâwin. O, yuâmâ weke mon takap.” Yawu sâm kiŋgitnenŋahât otmâ kâi
bâtnenŋe sân sân sâop.

Yawu otmunŋe yuwu sâm eknongop. “Yen wongât otmâ kiŋgityeŋahât
otmâ kâi bâtyeŋe sân sân yap? Nâ ninak takan yukâ.” 51 Yawu sâm
waŋgaen mem pitik pilâmu siru ya sânduk sâm ŋiniŋ ŋiniŋ sâop. Sânduk
sâm ŋiniŋ ŋiniŋ sâop ya ekmunŋe âlâ kândâkdâ olop. 52 Yawu gârâmâ
emelâk baŋga mome motokmâ kâsikum yiŋgimu lok 5,000 yaŋe neŋetâ
dopyeŋan olop ya ekmâ Yesuhât topŋe nâŋgâwin mâne saru kakŋan
takamu siru ŋiniŋ ŋiniŋ sâop ya ekmunŋe ki âlâ kândâkdâ otbâp. Yawu
gârâmâ biwi nâŋgân nâŋgânnenŋe pâlâmŋe olopgât Yesuŋe yu ya olop
yakât topŋe ki ekmâ nâŋgâmunŋe keterahop.

Yesuhât sâŋgumŋe wâim âlepŋe otbi.
(Mataio 14:34-36)

53 Deŋgân ya hâtikgum hân âlâ, kutŋe Genesaret sâm, yan ari kioŋmâ
waŋga hikumunŋe kinop. 54 Hikumunŋe kinmu kapi ya ambolipŋe taka

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yesu ekmâ nâŋgâwi. 55 Ekmâ nâŋgâm kapi tipi tapi hân ya hawamgum
tatmâ arap yan ari lohimbi kundat, me mesek, me umatŋe topŋe topŋe
teteyiŋgiop ya meyekbi. Ya mem gerelân katyekmâ Yesuŋe wosaken
ariop yan lâuyekmâ ari heŋgemyongoâkgât yuwu sâm ulitguwi. 56 "Lok
pato, Nengâlen gâtŋe kundat me umatŋe topŋe topŋe teteyiŋgimu
tatmai yu meyekmâ tohoain. Yawu gârâmâ sombemân menduhum
katyekmunŋe gotyeŋanâk arirâ gâhât sâŋgum ya konok wâim yan âlepŋe
otŋetgât naŋgain." Sâŋetâ sâop. "Den yai ya âlepŋe otŋet." Yawu sâmu
nombotŋaŋe sâŋgumŋe wâim yaŋak âlepŋe otbi.

Launenŋaŋak ki sâm mepaem mannom.
(Mataio 15:1-9)

7 1-4 Parisaio kerekŋe tâmbâlipnenŋe yeŋgât den lâum kinmâ sot
mem nene sâm bâtyeŋe piriakmâ sot mem neminiwi. Me wosapâ
wosapâ ari sot puluhuminiwi ya yawuâk aŋgoân pirim heŋgeŋgumâmâ
um neminiwi. Inâk ki newi. Yâhâ tâmbâlipnenŋe yeŋgât orotmeme
otminiwi ya gurâ yawuâk mem manbi yamâ yuwu. Katmâ bero, kondo,
hâhâp, osom bero, me âlâlâ ya tuhuwi ya gurâ yawuâk pirim salek
salehâk tuhum yan neminiwi. Otmu buku nombotŋaŋe yawuâk otŋet
sâm kendâyiŋgiŋetâ yaŋak lok kiŋgitŋe orowâkŋe denyeŋe lâum yawuâk
otminiwi. Parisaio ya yeŋgât topyeŋe yawu.

Yâhâ Parisaio otmu Mosehât girem den kâsikum ningiminiwi
nombotŋaŋe Yerusalem kapi pilâm Yesuhâlen taka âi pâi tuhuwi. Âi pâi
tuhuŋetâ yan nenŋe tâmbâlipnenŋe yeŋgât den kum bâtnenŋe ki pirim
newin.

5 Yawu otmunŋe nenekmâ nâŋgâŋetâ bâlemu Yesu yuwu sâm âikuwi.
"Hoŋ bawalipgaŋe tâmbâlipnenŋe yeŋgât den kum bâtyeŋe ki pirim niai.
Yawu otmâ sot inâk neŋetâ nâŋgâmunŋe dondâ bâleap." Yawu sâwi.

6 Sâŋetâ purik pilâyiŋgim yuwu sâm ekyongop. "Yenâmâ nimbilamyeŋe
yâhâp. Yakât otmuâmâ embâŋân emet inânŋan poropete lok âlâ, kutŋe
Yesaia sâm, yâkŋe yeŋgât topyeŋe teteâkgât den kulemguop ya yuwu.

"Lohimbi yuŋe lauyeŋaŋak nâ mepaenekmai. Yâhâ biwiyeŋaŋeâmâ
ki hikunekmai. 7 Yâkŋe lok senyeŋan kinmâ yeŋe eŋgâtyeŋeâk
otmâ den sâm nâhâlen gâitmai. Yâhâ lauyeŋaŋak perâk perâk
sâm orotmemeyeŋe yakâlâk nâŋgâŋetâ yahatmu nâhâlen gâitmai.
Yawu."

8 Den kulemguop yakât bulâŋe yeŋgâlen teteap. Yeŋe Anitâhât den
bulâŋe yamâ betbaŋgim tâmbâlipyeŋe yeŋgât nâŋgân nâŋgânyeŋan
teteop ya nâŋgâŋetâ yahatmu ya konok lâum manmai. 9 Yakât otmâ yuwu
sâmune nâŋgâŋet. Yeŋe Anitâhât den bulâŋe ya katipgum yeŋe nâŋgân
nâŋgânyeŋan tetemap ya sâm lohimbi biwiyeŋan kioŋetâ nâŋgâŋetâ
bulâŋe otmap. 10 Yakât topŋe yuwu sâwe. Anitâŋe Mose ekumu girem den

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

âlâ kulemguop ya yuwu tap. “Yen âwâ mâmâlipyeŋe yeŋgât nâŋgâyiŋgim denyeŋe lâum manŋet.” Otmu âlâmâ yuwu tap. “Yen âwâ mâmâlipyeŋe den bâleŋe ki hâiyeknomai. Yâhâ yeŋgâlen gâtŋe âlâ me âlâŋe den yu kunomai yanâmâ mumuhât yongonomai.” Den yawu tap. **11** Yawu gârâmâ yeŋe girem den ya kum mansai yakât sâwe. Yeŋe yuwu sâmai. “Lohimbi âlâ me âlâŋe âwâŋe mâmâŋe yuwu mon sâm ekyotgonomai. “Awoŋ, meŋ, sombo otdomawot yanâmâ nâŋe sot me senŋe âlâlâ âlepŋe tânyotgowom.” Yawu sâm ekyotgonomai.” Yawu gârâmâ sombo otdomawolân Yura nengât denân yuwu mon sâm ekyotgonomai. “Koropan” Yawu ekyotgonomai yakât topŋe yuwu, “Anitâhât pat kuwan.” Topŋe yawu. Yâhâ torokatmâ yuwu mon sâm ekyotgonomai. “Senŋe âlâlâ yuâmâ Anitâhât pat kuwan yakât otmuâmâ mem miti emetŋan ari katmune tatbuap yakât yaŋe ki mem tânyotgowom. Inâk tatset.” **12** Yawu sâm betyotgoŋetâ hâhiwin kakŋan mandomawot. Yawu yâhâ sâp yiwereŋe nanlipyeŋaŋe âwâ mâmâlipyeŋe betyiŋgim tewetsenŋe mem miti emetŋanâk katŋetgât yeŋe kendâyiŋginomai. **13** Yamâ Anitâŋeâmâ yakât nâŋgâmu dondâ gemap. Yeŋe Anitâhât den nâŋgâŋetâ nahat otmu yawu otmai. Yâhâ yeŋe orotmemeyeŋe âlâlâ otmai yan Anitâhât den bulâŋe betbaŋgim yeŋahâlâk nâŋgâŋetâ yahatmap.”

Orotmeme yu otmunŋeâmâ yaŋe mem bâlenenekbuap.
(Mataio 15:10-20)

14 Yesuŋe Parisaio lok yawu sâm ekyongomu ariŋetâ lohimbi inŋe manbi ya yâhâpŋe sâmu yâkâlen gaŋetâ yuwu sâm ekyongop. “Yuwu sâmune nâŋgâm biwiyeŋan katŋet. **15** Wuân me wuân neŋetâ tepyeŋan gemap yaŋeâmâ ki mem bâleyekmap. Yâhâ nâŋgân nâŋgânyeŋan tetemap ya sâŋetâ lauyeŋambâ ga takamap yaŋeâmâ bulâŋanâk mem bâleyekmap. **16** Den yan yu biwiyeŋan katnomai yanâmâ topŋe nâŋgâm heŋgeŋgunomai.” Yawu sâop.

17 Yawu sâm ekyongomu pilâyekmâ emet kâlehen yâhâwin. Emet kâlehen yâhâ den ekyongop yakât topŋe eknongomu nâŋgâne sâm âikuwin. **18-19** Âikumunŋe sâop. “Bâe, hilâm ârândâŋ den ekyongom gaman yamâ girawu otmuâmâ ki nâŋgâŋetâ keterakmap? Lohimbi inŋe nâŋgâm pâpgumai yakât dopŋeâk yeŋe nâŋgâm pâpgumai. Yakât âlâkuâk sâmune nâŋgâŋet. Sot neŋetâ tepyeŋan gemap yaŋak tetmâ pilâmai. Yawu gârâmâ sot nemai yaŋe biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe ki mem bâleyekmap.” Yawu sâm eknongop. Yakât yuwu nâŋgâmain. Sot, me hân tete topŋe topŋe, me nâi soŋgo topŋe topŋe kalop yamâ âlepŋeâk hârok. Yaŋe ki mem bâlenenekmap. Yawu nâŋgâmain.

20 Otmu Yesuŋe torokatmâ yuwu sâop. “Yu me ya nâŋgân nâŋgânyeŋambâ tetemap yamâ lauyeŋambâ ga takamap. Yaŋeâmâ dondâ mem bâleyekmap. **21** Orotmemeyeŋe yuwu otmai yaŋe umut biwiyeŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

otmu nâŋgân nâŋgânyeŋe mem bâlemap. Manman ihilâk mahilâk manmai. Me kombo miaŋgimai. Me ahomai. 22 Me buku âlâhât imbi ekmâ otmai. Me loklipyeŋe yeŋgât betyeŋehen kioŋmai. Me tepyeŋe umatŋe otmap, me nem ŋatak, me wawi. Me kâirahomai, me nâŋgâm bâleaŋgimai, me den hakoa oraŋgimai, me den guruk sahaŋgimai, me den belângen sahaŋgimai, me den imbiâk sâmai, me den golâ sâmai. Me karasuŋa, me sait topŋe topŋe karaŋgimai. Me kâut pilaŋgimai. 23 Yu sâm aran yuŋeâmâ lok nâŋgân nâŋgânyeŋambâ tetemap. Yakât otmâ yuŋe mem bâleyekmap."

Imbi âlâŋe Yesuhâlen biwiŋe kalop.
(Mataio 15:21-28)

24 Yawu sâm menenekmu kapi ya pilâm Tiro kapi pato ya hâlâŋmâ kapi tipi tapi tatmâ arap yan ariwin. Yan arimunŋe lohimbi dondâŋe taka mem hâmbiŋ gumbiŋ tuhunenekmaihât Yesuŋe sâmu emet âlâen yâhâwin. Yâhâmunŋe lohimbi nombotŋaŋe Yesu ekmâ den katŋetâ arimu lohimbi dondâŋe nâŋgâwi. 25-26 Yâhâ imbi âlâ, Poinikia kapi Siria hânân tap yapâ gâtŋe âlâŋe Yesu taka talop yakât den pat ya nâŋgâm takaop. Yâhâ weke bâleŋaŋe baratŋe mâŋgâeminiop ya Yesuŋe watmu gaiakmâ ariâkgât ulitguop.
27 Ulitgumu yuwu sâm ekuop. "Gâmâ pâku imbi. Yawu gârâmâ Awarahamgât sen ya yeŋgâlen sâm ge âi membomgât hâŋgânnohomu gewan. Yakât otmâ den âlâen hâum sâmune nâŋgârâ keterahâk. Nan baralipnenŋe sot um yiŋgimunŋe nemai. Nem tatŋetâ lauyeŋambâ hindâm soso gotŋan ki pilâmain."
28 Sâmu sâop. "Lok pato, den yat yu nâŋgâmune bulâŋe oap. Gârâmâ gâku yuwu sâmune nâŋgâ. Nan baralipyeŋe sot neŋetâ lauyeŋambâ wahapŋe gemap ya gurâ sosoŋe ihilâk nemai." Yawu sâop.
29 Sâmu sâop. "Imbi, biwihaŋe yawu nâŋgâm den yat yu nâŋgâmune ârândâŋ oap. Yakât otmâ weke bâleŋe yiwereŋeâk gaiakmâ arap. Yakât otmâ lohotŋan ari." Yawu sâop.
30 Yawu sâmu yanâk emetŋan âwurem ari baratŋe ya ehop. Emelâk weke bâleŋe gaiakmâ arimu hâkŋe sânduk sâmu talop.

Yesuŋe lok kopa heŋgeŋguop.

31 Yesuŋe Galilaia deŋgân yan âwurem ariwe sâm otmâ menenekmu Tiro kapi pilâm ba Siron kapi wangim ari kapi bâlâk ŋerek tap, yapâ ari Galilaia deŋgân ginŋan ga takawin. 32 Ga takamunŋe lok âlâ ândâpŋe bok sâsâŋe kopa kum den awawi guwawi sâminiop ya bukulipŋaŋe mem Yesuhâlen takawi. Mem taka Yesuŋe wâimu ândâpŋe pâroŋ sâmu nimbilamŋe keterakmâ hewewen olâk sâm ulitguwi. 33 Ulitguŋetâ lohimbi ya pilâyekmâ memu ba pereŋ pilâm baowot. Ba ikŋe bâtŋan tâp tuhum lok yakât

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ândâpŋan wâim yaŋak nimbilamŋan wâiop. 34 Yawu otmâ himbimân pak
sâm ekmâ “Epapata” sâop. Den sâop yakât topŋe yuwu. “Pâroŋ sâek.”
35 Yawu sâmu ândâpŋe pâroŋ sâop. Yawu otmu laune hewewen otmu
den sâop. 36 Yawu otmâ âwurem gamutâ Yesuŋe kulem miop yakât
buku nombotŋe ki ekyongonomai sâm lohimbi ya kuyiŋgiop. Kuyiŋgiap
yamâ denŋe ki nâŋgâwi. Yawu otmâ den ya sâm haok tuhuŋetâ lohimbi
dondâŋe nâŋgâwi. Yakât otmâ kuyiŋgim yâhâmu nâŋgâwi yamâ iliwetmâ
sâm haok tuhuwi. 37 Sâm haok tuhuŋetâ nâŋgâm yuwu sâwi. “Lok yuŋe
lohimbi umatŋe topŋe topŋe teteyiŋgimu mansai ya heŋgemyongom
mansap yakât nâŋgâmunŋe âiloŋgo dondâ oap. Lohimbi ândâpyeŋe
bok sâmu mansai ya sâmu pâroŋ sâmu den nâŋgâmai. Otmu kopa otmâ
mansai ya sâmu lauyeŋe hewewen otmu den sâmai.” Yawu sâwi.

Lok 4,000 ya sot kâsikum yiŋgiwi.
(Mataio 15:32-39)

8 1 Yesuŋe lok kopa ya mem heŋgeŋguop yakât den pat ya lohimbi
kiŋgitŋe orowâkŋe nâŋgâm Yesuhât denŋe nâŋgâne sâm taka
menduhuakbi. Menduhuakmâ tatŋetâ den kâsikum yiŋgimu hilâm
kalimbu pesuk sâmu sotyeŋe nem tiŋ pilâwi. Yakât otmuâmâ Yesuŋe
sâmu yâkâlen bamunŋe yuwu sâm eknongop. 2 “Lohimbi yu orowâk
tatmâ gamunŋe hilâm kalimbu oap. Yawu gârâmâ sot miakmâ takawi
ya nem tiŋ pilai. Yakât tepne nâŋgâyiŋgian. 3 Yâhâ nombotŋe tai
yuâmâ kâlepŋehembâ tohowi. Sot barak âwurem ari mâtâwân sen biri
yiŋgimapgât inâk ki arinomai.”
4 Yawu sâmu yuwu sâm ekuwin. “Yuâmâ lok ki manmaiângen mansain.
Yawuhât nen sot wosapâ mem yiŋgimunŋe neŋetâ dopyeŋan otbuap?”
Yawu sâwin. 5 Sâmunŋe sâop. “Yeŋgâlen wuân sot tap?”
Sâmu sâwin. “Baŋga kândâkdâmâ nombolân yâhâp.”
6 Yawu sâmunŋe Yesuŋe lohimbi ekyongomu ge tatbi. Ekyongomu
ge tatŋetâ Anitâ mepaem baŋga ya mem motokmâ ningiop. Ningimu
kâsikum yiŋgimunŋe newi. 7 Otmu iŋan titipâ amon âlâek nengâlen talop
ya mem Anitâ mepaem hioŋmâ ningimu kâsikum yiŋgimunŋe newi.
8 Neŋetâ dopyeŋan otmu hâŋgânyongomu ariwi. Sot neŋetâ torehenŋe
talop ya menduhum mânuŋmunŋe saka saka nombolân yâhâp pik sâop.
9 Yâhâ lohimbi ya sâlipyongomunŋe 4,000 yakât dop wangiop. 10 Lohimbi
yaŋe ariŋetâmâ menenekmu waŋgaen yâhâ kapi âlâ, kutŋe Dalimanuta,
yaken ariwin.

Yesuŋe kulem âlâ tuhuâkgât Parisaioŋe ekuwi.
(Mataio 16:1-4; Luka 12:54-56)

11 Dalimanuta kapi mem waŋgaembâ gemunŋe Parisaio nombotŋaŋe
Yesu ekmâ yuwu sâwi. “Gâ Anitâŋe hâŋgângohomu gion ya perâk me

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

bulâŋanâk sâmai? Yakât sârâ Anitâŋe nâŋgâhihimu himbimâmbâ kulem
âlâ tetemu ekmâ topge nâŋgâne.” Yawu sâwi.
12 Yawu sâŋetâ biwiyeŋe ekmâ nâŋgâm biwiŋe umatŋe otmu yuwu sâm
ekyongop. “Bâe, yeŋeâmâ wongât kulem tetemu ekne sâm naŋgai? Ya
nâŋgâmune ki ârândâŋ oap yakât ya ki otbom.” 13 Yawu sâm pilâyekmu
waŋgaen yâhâm deŋgân nombot hâtikgum ariwin.

Parisaio otmu Sarukaio yâk yeŋgât matuk keluŋe
(Mataio 16:5-12)

14 Waŋgaen ariwin yamâ sot getek âlâ miakmâ ariwin. 15 Yakât otmâ
Yesuŋe yuwu sâm eknongop. “Parisaio otmu Herot yâk yeŋgât matuk
keluŋaŋe mem bâleyekmapgât galem oraŋginomai.” Yawu sâop.
16 Yawu sâmu nenŋe yakât topŋe nâŋgâm pâpgum yuwu sâm alahuwin.
“Sot getek âlâ miain. Yakât mon yap.”
17-18 Yawu sâm alahumunŋe biwinenŋahât topŋe ekmâ yuwu sâm
eknongop. “Yen wongât sotgâlâk biwiyeŋe katmâ den yan yukât topŋe
ki nâŋgâŋetâ keteraksap? Me kulem topŋe topŋe mem gaman ya ekmâ
topŋe ki nâŋgâmai? Wongât in yawu nelâm yongomap? Yakât sâwe. 19 Sot
momeâk mem motokmâ lok 5,000 ya yiŋgimunŋe neŋetâ dopyeŋan olop.
Sot neŋetâ torehenŋe talop ya saka saka amon mânuŋetâ pik sâop?”
Sâmu sâwin. “Kâiân yâhâp pik sâop,” sâwin.
20 Sâmunŋe sâop. “Sâp âlâen lohimbi 4,000 ya gurâ baŋga nombolân
yâhâp yaŋahâk yiŋgimunŋe newi. Neŋetâ torehenŋe talop ya saka saka
amon mem mânuŋetâ pik sâop?” Sâmu sâwin. “Nombolân yâhâp pik sâop
yakâ,” sâwin.
21 Sâmunŋe sâop. “Yakât otmâ den yan yukât topŋe emelâk
nâŋgâmbâiâyâ.” Yawu sâm eknongop.

Yesuŋe lok senŋe bok sâsâŋe heŋgeŋguop.

22 Yawu sâm eknongomu ari Besaita kapi mewin. Waŋgaembâ
gemunŋe yan kapi ambolipŋaŋe Yesu ekmâ nâŋgâm lok âlâ senŋe
bok sâsâŋe ya dâim toho Yesuŋe wâimu âlepŋe olâkgât ulitguwi.
23 Ulitguŋetâ lok ya dâim ari kapi betŋehen kinmâ bâtŋan tâp tuhum
senŋan wâim yuwu sâm âikuop. “Senge hâreakmu âlâlâ ekdâ keteraksap
me bia?”
24 Yawu âikumu senŋe tipiŋe hâreakmu ekmâ sâop. “Âe, nâ lok yu
yekmuneâmâ âwâlele otmâ nak yawuya uwawap guwawap otmâ tai.”
Yawu sâop.
25 Yawu sâmu yâhâpŋe bâtŋan tâp tuhum senŋan wâiop. Wâimu
senŋe hâreakmu pak sâm ekmu keterahop yakât otmâ yuwu sâm ekuop.
26 “Gâ kapiân ki yâhâwuat. Kapi betŋehembâ hawamgum ari emetgan
yâhâwuat.” Yawu sâm ekum hâŋgângumu ariop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Petoroŋe Yesuhât topŋe sâm teteop.
(Mataio 16:13-20; Luka 9:18-21)

27 Arimuâmâ nengu yapâ yahatmâ kapi pato âlâ, kutŋe Kaisaria sâm,
kutŋe âlâmâ Pilipo, yakât kapi tipi tapi hâlâŋmâ tatmâ arap yan ariwin.
Mâtâwân arim tatmunŋe yuwu sâm âinongop. “Lohimbiŋe nâhât girawu
nâŋgâmai?”
28 Sâmu sâwin. “Nombotŋaŋe gâhât yuwu sâmai. “Yoaneŋe lohimbi
toen katyekminiop ya emelâk kuŋetâ muop ya mumuŋambâ yahatmâ
mansap,” yawu sâmai. Yâhâ nombotŋaŋeâmâ, “Poropete âlâ, kutŋe Elea
sâm, emelâk himbimân yâhâop yaŋe purik sâm ge mansap,” sâmai.
Yâhâ nombotŋaŋeâmâ, “Poropete âlâ muop ya mumuŋambâ yahatmâ
mansap,” sâmai.” 29 Sâmunŋe sâop. “Yawu gârâmâ yeŋeâmâ nâhât girawu
nâŋgâmai?”
Sâmu Petoroŋe yuwu sâop. “Anitâŋe hâŋgângohomu ge mansat ya
nâŋgâmunŋe bulâŋe oap.” Yawu tetekŋan sâop.
30 Sâmu yuwu sâm kuningiop. “Yeŋe nâhât topne ki sâm tetem lohimbi
ekyongonomai.” Yawu sâop.

Petoroŋe Yesuhât mâtâp maŋguwaŋgiwe sâm olop.
(Mataio 16:21-28; Luka 9:22-27)

31 Otmu sâp yapâek âlâlâ otbaŋginomai yakât tetekŋan eknongop.
Yamâ yuwu sâm eknongop. “Nâ lok bulâŋe mansan. Yawu gârâmâ
hotom umai yeŋgât kunlipyeŋe otmu Isirae nengât papatolipnenŋe otmu
Mosehât girem den kâsikum ningimai ya kerekŋe biwi konohâk otmâ yan
nâhât sâm bâlenihim mem âlâlâ tuhum nohoŋetâ mumbom. Mum yan
hân kâlehen hilâm kalimbu tatmâ benŋe yapâ mumuŋambâ yahatbom.”
Yawu sâm eknongop.
32 Yawu sâm eknongomu Petoroŋe sâmu pereŋ pilâm yetŋiâk ba kinmâ
kuwaŋgiwe sâm olop. 33 Kuwaŋgiwe sâm otmu yanâk Yesuŋe nengât
orowâk nâŋgâŋet sâm purik pilâm nenekmâ yuwu sâm den matŋe
kâpekbaŋgiop. “Yawu yatgât Satanŋe tepŋe heroŋe otbuap. Yâhâ Anitâŋe
den sâm nihiop ya den yat yuŋe ki miap. Gâmâ lokgât nâŋgân nâŋgân
yat. Ya nâŋgâmune ki ârândâŋ oap. Yakât otmâ pilânekmâ ari.” Yawu
sâop.
34 Yawu sâm ekumu peneningimutâ Yesuŋe lohimbi dondâ
mambotbaŋgim kinbi ya ekyongomu gotnenŋan gaŋetâ yuwu sâm
eknongop. “Lohimbi âlâ me âlâŋe biwiyeŋe nâhâlen katmâ orowâk
manne sâm yeŋahât ki nâŋgâŋetâ yahatbuap. Me iri sikum me âlâlâ
tatyiŋgiap yakât ki nâŋgâm ketet otmâ eŋgat yâhâp otnomai. Nâhât den
haoŋmâ ârândâŋ nâŋgâm tem lâunihim mannomai. 35 Yawu gârâmâ
benŋe lok âlâ me âlâŋe manmanyeŋe alilaknomai yamâ hiliwahonomai.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yâhâ lok âlâ me âlâŋe nâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim manmâ nâhât
den pat âlepŋe yu lohimbi ekyongonomai. Ekyongonomai yakât otmâ
yongoŋetâ munomai yamâ Anitâŋe mumuŋambâ mem yahatyekbuap.
36 Yâhâ lok âlâ me âlâŋe iri sikum me manman topŋe topŋe yan biwi
nâŋgân nâŋgânyeŋe hikum manmâ munomai yaŋe girawu otnomai.
Yeŋahâk mumuŋambâ yahatnomaihât dop âlâ ki tap. 37 Yawu gârâmâ
manman yawuyakât matŋe umatŋe Anitâŋe yiŋgiwuapgât. 38 Lohimbi
yu yeŋgât topyeŋe teteâkgât yuwuyaen hâum sâwe. Imbi nombotŋaŋe
loklipyeŋe betyeŋehen kioŋmai yakât dopŋeâk yeŋeâmâ Anitâhât
betŋehen kioŋmâ orotmemeyeŋe otmai ya ekmune dondâ bâleap. Yawu
gârâmâ nâ lok bulâŋe den kâsikum yiŋgim mansan. Yeŋgâlen gâtŋe âlâ
me âlâŋe nâhât den nâŋgâŋetâ nahat otmu betnihinomai yamâ matŋe
yuwu kâpekyiŋgiwom. Hâmbâi sâp patoen Himbim Awoŋnaŋe yâhâpŋe
hâŋgânnohomu aŋelolipne meyekmune hânân genom. Sâp yan yeŋgâlen
gâtŋe âlâ me âlâŋe nâhât den nâŋgâŋetâ nahat otmu betnihimai yamâ
nâku yawuâk betyongomune matŋe umatŋe menomai." Yawu sâop.

9 1 Yesuŋe yawu sâm eknongomu lohimbi yaŋe itoŋ galaŋ otmâ ariwi.
Ariŋetâmâ yuwu sâm eknongop. "Yakât topŋe sâmune nâŋgâŋet.
Yen ki mum meteŋetâek Anitâŋe tihityeŋe otbe sâm lok bulâŋe nâ
hâŋgânnohomu âwurem ge tihityeŋe otbisâm." Yawu sâop.

Yesu, Mose, Elea den sâm alahuwi.
(Mataio 17:1-13; Luka 9:28-36)

2 Yâhâ hilâm nombolân konok pesuk sâmu yakât kakŋan Yesuŋe
Petoro, Yakowo otmu imiŋe Yoane meyekmu nen pilânenekmâ
pumŋe âlâen yâhâwi. 3 Yâhâ kinŋetâ Yesuhât kun kundenŋe âlâ otmu
sâŋgumŋaŋe laŋinŋe pilâm kaok bolaŋ bolaŋ otmu sikopŋe elemân
hâumu kaok siliŋ siliŋ otmap yakât dopŋe ki olop, ya wangiop. 4 Yawu
otmu Elea otmu Mose emelâk Anitâŋe meyelehop yaŋe tetem kinmutâ
yâk orop den alahu gulahu otbi. 5-6 Mose yet Elea tetemutâ hoŋ
bawalipŋaŋe yelekmâ umutyeŋe ariop. Umutyeŋe arimu hâmbiŋ gumbiŋ
otbi. Yakât otmâ Petorohât hanŋe tâlâhumu yuwu sâm Yesu ekuop. "Lok
pato, kulem teteap yuwuya âlâ ki ekmain. Yu ekmunŋe âlâ kândâkdâ
oap. Yawu gârâmâ gâŋe sârâ selep kalimbu tuhunehât naŋgan. Gâhât âlâ,
Mosehât âlâ, Eleahât âlâ." Yawu sâop.

7 Yawu sâmu yanâk elem patoŋe ge pumŋe ya kâtâpgumu yakât
biwiŋambâ Anitâŋe den âlâ yuwu sâop. "Bulâŋanâk yuâmâ nine nanne
ombe bisine. Yakât otmuâmâ den sâwuap ya yeŋe mem biwiyeŋan katmâ
tem lâuwaŋgim mannomai." Yawu sâop. 8 Yawu sâmu elem ya hâreakmu
Yesu ikŋeâk kinmu ekbi.

9 Yaŋak pumŋambâ âwurem ge mâtâwân tatŋetâ Yesuŋe yuwu
sâm ekyongop. "Pumŋan kulem âlâ tetemu eksai yakât lok ihilâk ki

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ekyongonomai. Hâmbâi nohoŋetâ mum yahatbom yakât kakŋanâmâ kulem eksai yukât topŋe ekyongoŋetâ nâŋgânomai.” Yawu sâop.

10 Yawu sâmu ki ekyongowi. Yâhâ ikŋak “mum yahatbom” sâop yakât nâŋgâm kiwilim yeŋiâk alahuwi. 11 Yawu gârâmâ Elea tetemu ekbi yakât nâŋgâm Yesu yuwu sâm âikuwi. “Mosehât girem den kâsikum ningimaiŋeâmâ yuwu sâmai. “Anitâŋe tihitnenŋe otbe sâm hoŋ bawa âlâ hâŋgângumu gewuap yamâ Eleaŋe yâhâpŋe tetewuap yan kulet sâm mâtâp mewaŋgiwuap.” Yawu sâmai. Yamâ girawuhât sâmai?”

12-13 Sâŋetâ sâop. “Yamâ bulâŋanâk yai. Elea yâhâpŋe tetewuawân yai yakât mâtâp mewaŋgiwuap. Yawu gârâmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Emelâk Anitâŋe poropete den ekyongomu kulemguwi yakât topŋe yuwu tap. Anitâŋe tihitnenŋe otbe sâm hoŋ bawa âlâ hâŋgângumu gewuap yamâ Yura ambolipŋaŋe mem âlâlâ tuhum betguŋetâ sâtgum mumbuap. Den yawu tap yakât topŋe girawu tap? Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Elea yamâ emelâk manop. Yâhâ Elea manop yakât dopŋeâk lok âlâŋe tetem manmu ekbi yamâ yeŋgât papatolipyeŋaŋe nâŋgâm hilipgum eŋgatyeŋeâk otmâ mem âlâlâ tuhuwi. Mem âlâlâ tuhuwi yan emelâk den kulemguwi yakât bonŋe teteop.” Yawu sâm ekyongop.

Yesuhât hoŋ bawalipŋaŋe weke bâleŋe watne sâm hâum pâpguwi.
(Mataio 17:14-21; Luka 9:37-43)

14 Mâtâwân gem tatŋetâ yan lohimbi dondâŋe lok âlâhât nanŋe nengâlen dâim takaŋetâ tângune sâm hâum pâpgum pilâwin. Hâum pâpgum pilâmunŋe yanâk Mosehât girem den kâsikum ningiminiwi nombotŋaŋe sennenŋan geŋetâ sahaŋgim kinmunŋe bukulipnenŋe pumŋehembâ gem peneningiwi. 15 Peneningiŋetâmâ lohimbi yaŋe Yesu ekŋetâ tepyeŋe yahatmu yâkâlen ba heroŋe otbaŋgiwi. 16 Heroŋe otbaŋgiŋetâ Yesuŋe yuwu sâm âinongop. “Yeŋe Mosehât girem den kâsikum ningimai ya orop girawuhât den sahaŋgiai?”

17 Yawu sâm âinongomu yanâk naom yakât âwâŋaŋe yuwu sâop. “Lok pato, hoŋ bawalipgaŋe tânnotgoŋet sâm nanne yu dâim takan yakât topŋe yuwu. 18 Weke bâleŋaŋe nanne mâŋgâemu kopa manmâ gamap. Yâhâ mâŋgâemap yan senŋe gâwâŋ gâwâŋ sâm hânân ge imu nekamŋe kâtiŋ sâm launŋe barak barak otmap. Yawuhât hoŋ bawalipge yuŋe weke bâleŋe yu watŋet sâm dâim taka ekyongomune hâum pâpgum pilai.” Yawu sâop.

19 Yawu sâmu Yesuŋe ya nâŋgâmu ki ârândâŋ otmu olelem nenekmâ yuwu eknongop. “Yen orop sâp kâlep manmâ gam. Yamâ wongât biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe ki tânnongowuap naŋgai? Yawu nâŋgâm biwiyeŋaŋe nâhâlen tiŋâk ki kepeiai yakât nâŋgâm biwine giap. Yawu gârâmâ pilâyekmâ yâhâwom yan girawu mannomai?” Yawu sâm eknongom âwâŋe ekumu nanŋe dâim gaop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

20 Naom ya dâim gamu weke bâleŋaŋe Yesu ekmâ mâŋgâemu senŋe
gâwâŋ gâwâŋ sâm hânân ge kârâŋ kârâŋ sâm lauŋe barak barak otmu
iop.
21 Yawu otmu Yesuŋe âwâŋe yuwu sâm âikuop. “Umatŋe yu amâti
tetewaŋgiop?”
Sâmu sâop. Lepatŋambâek tetewaŋgimu yuwu otmâ gamap.
22 Weke bâleŋaŋe sâpŋanâk mem mâŋgâemu toen ge hanahomap. Me
senŋe gâwâŋ gâwâŋ sâm kâlâwân kioŋmap. Yawu otmap yan bâsok
hiliwahomap. Yawu gârâmâ tepge nâŋgânitgim tânnotgowuatgât dop tap
me bia?” Yawu sâop.
23 Sâmu sâop. “Gâŋe wongât biwi yâhâp otmâ den yu âinohoat?
Yakât yuwu sâmune nâŋgâ. Lok âlâ me âlâŋe nâhâlen biwi nâŋgân
nâŋgânyeŋaŋe kepeimaiŋe yu me ya otnehât nâŋgâmai yamâ
tânyongomune ârândâŋ otmap.” Yawu sâop.
24 Sâmu sâop. “Den yat yu nâŋgâmune bulâŋe otmâ biwinaŋe gâhâlen
kepeiwe sâm oan. Yamâ gikak nâŋgânihirâ den yat yukât bulâŋe
tetenihiâkgât naŋgan.” Yawu sâop.
25 Yawu sâmu lohimbi dondâŋe taka hawam mewam tuhuwihât Yesuŋe
weke bâleŋe yuwu sâm ekuop. “Weke bâleŋe, yuwu sâmune nâŋgâ. Gâŋe
naom yu mâŋgâerâ kopa manmâ gap yâkâlembâ gaiakmâ ba âlâengen ari
man. Yâhâpŋe ki âwurem taka mâŋgâewuat.” Yawu sâop.
26 Yawu sâmu weke bâleŋaŋe mâŋgâem hu halak tuhum kâroŋbaŋgim
yâkâlembâ gaiakmâ arimu derep kum iop. Derep kum imu lohimbi
gotŋan kinbiŋe yuwu sâwi. “Bâe, yu hiliwahoap yukâ.” 27 Yawu sâŋetâ
Yesuŋe bâtŋan memu yahatmâ kinop.
28 Yahatmâ kinmu lohimbi ya pilâyekmâ emelan yâhâ tatbin yan yuwu
sâm Yesu âikuwin. “Yu topŋe girawuhât nenŋe weke bâleŋe watne sâm
hâum pâpguain?”
29 Sâmunŋe sâop. “Yamâ weke bâleŋe watmune ariap yuâmâ kârikŋe
bâleŋe. Yâhâ yeŋe watne sâm hâum pâpguai. Yawu gârâmâ weke bâleŋe
yuwuya âlâ ekmâmâ aŋgoân biwiyeŋaŋe Anitâhâlen kepeim ulitgunomai
yanâmâ watŋetâ denyeŋe nâŋgâm gaiakmâ ariwuap.” Yawu sâop.

Yesuŋe ikŋak mumbuap yakât sâop.
(Mataio 17:22-23; Luka 9:43-45)

30-31 Yesuŋe den kâsikum ningiwe sâm otmâ menenekmu yok pilâm
kapi ya pilâm Kapanaum kapiân arine sâm Galilaia hân yapâ ariwin.
Mâtâwân ari tatmunŋe Yesu Anitâŋe hâŋgângumu giop kasalipŋaŋe
sâp ki kâlep otmuâk kuŋetâ mum hilâm kalimbu hân kâlehen tatmâ
mumuŋambâ yahatbuap yakât eknongop. 32 Eknongomu nâŋgâmunŋe
ki keterahop. Yakât otmâ yâhâpŋe âikune sâm otmunŋe umatŋe otmu
pilâwin.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Huruŋ huruŋ manmâ yâhânom.
(Mataio 18:1-5; Luka 9:46-48)

33-34 Mâtâwân ari nengâlen gâtŋe âlâ me âlâŋe sâp patoen kunnenŋe
pato otbuap yakât sâm pawarak guwarak otbin. Yakât sahaŋgim ari
Kapanaum kapi mewin.
Yâhâ Petorohât emelan yâhâ tatmunŋe Yesuŋe yuwu sâm âinongop.
"Mâtâwân ya wongât sahaŋgiai?" Yawu sâmu in den nâŋgânâk tatbin.
35 Yawu tatmunŋe yuwu sâm eknongop. "Yeŋambâ gâtŋe âlâ me âlâŋe
kunyeŋe pato otne sâm otnomai yaŋe yeŋahât nâŋgâŋetâ gemu huruŋ
huruŋ manmâ hoŋ bayiŋginomai. Hoŋ bayiŋgim manbuap lok yawuyakât
nâŋgâmune ârândâŋ oap." Yawu sâop.
36 Yawu sâm naom tipiŋe âlâ gotnenŋan kinop ya mem yâkâlen hâum
yuwu sâm eknongop. 37 "Lohimbi âlâ me âlâŋe tem lâunihim naom tipiŋe
yuwuya buku otbaŋginomai. Lohimbi yaŋe otbaŋgiain sâm yan nâ buku
otnihinomai. Otmu nâ otnihiain sâm awoŋne hâŋgânnohomu gewan yâk
buku otbaŋginomai." Yawu sâop.

Lohimbiŋe nengât ki nâŋgâŋetâ gemap yaŋe buku otningimai.
(Luka 9:49-50)

38 Yawu sâmu Yoaneŋe yuwu sâm ekuop. "Lok pato, lok ondowân gâtŋe
âlâŋe kutgan gohonmâ weke bâleŋe watyekmu gaiakmâ ariwi ya ekmâ
nenŋe nâŋgâm bâlewaŋgim kuwaŋgiwin."
39 Sâmu sâop. "Lok âlâ me âlâŋe kutnan nohonmâ kulân kulem âlâ
menomai yaŋe yakât kakŋan ki sâm bâlenihinomai? Yakât otmâ lok
yawuya ki kuyiŋginomai. 40 Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lohimbi
nombotŋaŋe nengât ki nâŋgâŋetâ gemap yaŋe nengât buku manmai.
Biwinaŋe yawu naŋgan. 41 Yeŋe biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe nâ
hikunekmâ nâhât den lâum mannomai. Yanâmâ manŋetâ lohimbi âlâ me
âlâŋe manmanyeŋe ekmâ nâhât hoŋ banihim mansai sâm, buku otyiŋgim
tânyongonomai yakât hâmeŋe hâmbâi menomai. Yawu."

Otŋetâ bâleâk sâm ki kendâyiŋginom.
(Mataio 18:6-9; Luka 17:1-2)

42 "Yawu gârâmâ nimnaom titipâ yeŋgâlen hâum sâmune nâŋgâŋet.
Lok âlâ me âlâŋe nimnaom titipâ nâhât pat manmai yu yeŋgât mâtâp
maŋguyiŋginomai. Yamâ hâmbâi matŋe umatŋe menomai.
43-44 Yakât torokatmâ sâwe. Bulâŋe hârenomaihât ki sâwe. Topŋe
nâŋgâŋetgât yakât den âlâen hâum sâwe. Lok âlâ me âlâ bâtyeŋaŋe otmâ
hilipgunomai. Yawu otmâ hilipguŋetâ bâtyeŋahât tosa yakât otmâ umut
biwiyeŋe hem kâlâwân arimapgât ya hârem pilânomai. Hemgât kâlâp
yaŋe ki bok sâwuap. Yâhâ lok mum tâtuk sâmu nane gorewaŋe nembuap

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yakât dopŋeâk hâhiwin pato nâŋgâm yâhâmbisâi. Topŋe yuwuhât yan. Wuân me wuânŋe lok âlâ me âlâ dâiyekmu otŋetâ bâlemu hem kâlâpgât pat otmaihât ya pilâm biwiyeŋe Anitâhâlen katnomai. Yawu otmâ manman kârikŋe menomai.

45-46 Torokatmâ âlâen hâum sâwe. Lok âlâ me âlâŋe yu me ya ekŋâlem kâiyeŋaŋe sururuk sâm ari otmâ tâpikgunomai. Otmâ tâpikgunomai yan kâiyeŋahât tosa yakât otmâ umut biwiyeŋe hem kâlâwân arimapgât ya hârem pilânomai. Hemgât kâlâp yaŋe ki bok sâwuap. Yâhâ lok mum tâtuk sâmu nane gorewaŋe nembuap yakât dopŋeâk hâhiwin pato nâŋgâm yâhâmbisâi.

47 Otmu âlâen hâum sâwe. Yâhâ lok âlâ me âlâŋe senyeŋe nombot me nombot yaŋe yu me ya ekŋâlem otmâ tâpikgunomai. Otmâ tâpikgunomai yan senyeŋahât tosa yakât otmâ umut biwiyeŋe hem kâlâpgât pat otmap sâm yakât âlâ gusuhutmâ pilânomai. Gusuhutmâ pilâm biwiyeŋe Anitâhâlen katmâ tem lâuwaŋgim mannomai yamâ manman kârikŋe yiŋgiwuap. 48 Yawu gârâmâ hemgât kâlâp yaŋe ki bok sâwuap. Yâhâ lok âlâ mum tâtuk sâmu nane gorewaŋe nembuap yakât dopŋeâk hâhiwin pato nâŋgâm yâhâmbisâi. 49 Yâhâ hâhiwin ya ki pesuk sâyiŋgiwuap.

50 Yâhâ yeŋgât topyeŋe teteâkgât den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Nenâmâ kâtembe mem solân hoŋmain yanâmâ sot ya nemunŋe launenŋan memap. Dop yawuâk yenâmâ lohimbi yeŋgât hohetyeŋan mannomai yanâmâ manmanyeŋe ekŋetâ heroŋe otbuap. Kâtembe yamâ ukenŋe. Yawu gârâmâ nenŋe heleŋân ki hikum ikaimunŋe yamâ pâlâmŋe otmap. Pâlâmŋe otbuap yamâ girawu otmunŋe yâhâpŋe ukenŋe otbuap. Yakât otmuâmâ yeŋe tem lâunihim buku oraŋgim mannomai yanâmâ Anitâŋe yekmu ârândâŋ otbuap." Yawu sâop.

Lokŋe imbiŋe ki pilaknomai.
(Mataio 19:1-12; Luka 16:18)

10 1 Yesuŋe yawu sâm eknongomu yapâ yahatmâ ari Yoran to hâtikgum Yuraia hânângen ariwin. Arimunŋe lohimbi dondâŋe denŋe nâŋgâne sâm takaŋetâ emelâk den kâsikum yiŋgiminiop yawuâk kâsikum yiŋgiop. 2 Den kâsikum yiŋgim tatmu Parisaio nombotŋaŋe taka "Den girawuyaen hâum sâmunŋe yan matŋe sâm tâpikgumu yaŋak den âiân katnom," yawu nâŋgâm yaŋak yuwu sâm âikuwi. "Mâtâp girawuya tap? Lok âlâ me âlâŋe imbilipyeŋe pilâyeknomaihât mâtâp âlâ tap me bia?" Yawu sâwi.

3 Sâŋetâ sâop. "Âinohoai yakât matŋe nâku âiyongomune sâŋet. Den yai yakât emelâk Moseŋe girem den kulemguop ya sâŋetâ nâŋgâwe."

4 Sâmu sâwi. "Moseŋe girem den âlâ yuwu kulemguop. "Lok âlâ me âlâŋe imbiŋe pilâwe sâm âlepŋe pilakdomawot yakât topŋe kulemgum waŋmu miakmu watmu ariwuap." Moseŋe ya otnomgât âlepŋe sâop." Yawu sâwi.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5 Yawu sâŋetâ Moseŋe den kulemguop yakât Yesuŋe yuwu ekyongop.
"Tâmbâlipyeŋaŋe biwiyeŋe kârikŋe otmu yeŋahâlâk nâŋgâm manminiwi.
Yakât otmâmâ Moseŋe kuyiŋgiwehât otmâ ki kulemguop. 6 Gârâmâ
kândikum emelâk Anitâŋe hân himbim kândikyotgop yan lohimbi yâhâp
ya katyelehop. 7-8 Katyelekmâ den yuwu sâm ekyotgop. "Lok âlâ me
âlâŋe âwâŋe mâmâŋe pilâyelekmâ imbiŋâit mandomawot." Den yawu
tap. Yawu gârâmâ orowâk manmâ biwi nâŋgân nâŋgânyetŋe konohâk
otbuap. Yakât otmâ ki hioŋakmâ ikŋiâk ikŋiâk otdomawot. 9 Anitâŋe
menduhuyelekmu konohâk olowot. Yakât otmâ lok âlâ me âlâŋe ki
hioŋyeleknomai." Yawu sâop.
10 Yawu sâm ekyongomu ariŋetâ emelan yâhâ den sâop yakât sâm
âikuwin. 11 Âikumunŋe yuwu sâop. Lok âlâ me âlâŋe imbiŋe yakât hâkâŋ
otmâ pilâm imbi ondop membuap. Yamâ lok yaŋe tosa umatŋe membuap.
12 Otmu imbi âlâ me âlâŋe lokŋe pilâm lok ondop membuap ya gurâ
yawuâk tosa umatŋe membuap." Yawu sâop.

Yesuŋe nan baralipyeŋe lukuleyehop.
(Mataio 19:13-15; Luka 18:15-17)

13-14 Hilâm âlâen lohimbi nombotŋaŋe nan baralipyeŋe meyekmâ
Yesuhâlen ariwi. Ari Yesuŋe kunyeŋan mem Anitâ ulitgumu
lukuleyehâkgât ekuwi. Yawu otŋetâ nenŋe yekmunŋe ki ârândâŋ otmu
kuyiŋgiwin. Kuyiŋgimunŋe Yesuŋe nenekmu ki ârândâŋ otmu yuwu sâm
eknongop. "Kâmbukŋe, ki kuyiŋgiŋet. Anitâŋe nimnaom titipâ me gin
mandu yeŋgât tihityeŋe otmap. Yakât otmâ dâiyekmâ nâhâlen gaŋet.
15 Yakât sâmune nâŋgâŋet. Nimnaom titipâŋe Anitâhât den nâŋgâm
in yawu yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeimai. Yâhâ oai yakât dopŋeâk âwâ
mâmâlipyeŋaŋe otnomai yamâ Anitâŋe meyekbuap." 16 Yawu eknongom
nimnaom titipâ ya âlâku ikŋeâk ikŋeâk lâuyekmâ kunyeŋan mem
Anitâŋe lukuleyehâkgât ulitguop.

Lok iri sikumyeŋe pato tatyiŋgiop yâk yeŋgât topyeŋe.
(Mataio 19:16-30; Luka 18:18-30)

17 Otmu kâlâwahom arine sâm otmunŋe lok âlâ sururuk sâm taka yuwu
sâm âikuop. "Bawapi, manman koko salek amboŋe mansat. Yakât otmâ
sârâ nâŋgâwe. Nâŋe girawu otmune ârândâŋ otmu Anitâŋe manman
kârikŋahât pat kunihiwuap?"
18 Sâmu sâop. "Wongât nâhât "Manman koko salek amboŋe" yat?
Anitâ konohâk manman koko salek amboŋe tatmap. 19 Yakât otmâ gâŋe
âinohoat yakât matŋe yuwu sâmune nâŋgâ. Anitâŋe girem den Mose
ekumu kulemguop ya sâlikum nâŋgâmat me bia? Ya yuwu tap. Gâ
lok nombotŋe ki yongorâ munomai. Otmu buku âlâhât imbi ki ekmâ
otbuat. Kombo ki meyiŋgiwuat. Hakyeŋan ki sâwuat. Den perâk ki

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sâm kâityongowuat. Âwâ mâmâhe yetgât lauyetŋe lâum amutyetŋan manbuat.”

20 Sâmu sâop. “Bawapi. Girem den sâm arat yuâmâ ŋaŋanambâek lâum manmâ gaman.” Yawu sâop.

21 Sâmu sâop. “Yuwu otbuat. Senŋe âlâlâ pato tatgihiap ya kâsikum buku nombotŋe umburuk mansai ya yiŋgiwuat. Yawu otmâ nâhâlen torokatdâmâ Anitâŋe manman kârikŋahât pat kuhihiwuap.” Yawu sâop. 22 Yawu sâmu iri sikum me senŋe âlâlâ dondâ tatbaŋgiop yakât nâŋgâmu biwiŋe umatŋe otmu hâmeŋe bâleop. Yawu otmâ yaŋak pilâm âlâengen ba ariop.

23 Ba arimu nengu kapi ya pilâm mâtâwân ari tatmâ Yesuŋe eŋgatŋe kakŋambâ olelem nenekmâ yuwu sâm eknongop. “Lok iri sikum pato tatyiŋgiapŋeâmâ Anitâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim tem lâuwaŋgine sâm otŋetâ hâi hâiŋe otmap.” Yawu sâop. 24-25 Yawu sâmu nâŋgâmunŋe ki keterakmu yakât den âlâen torokatmâ yuwu sâm eknongop. “Bukulipne, yuwu sâmune nâŋgâŋet. Pusiŋe seloŋ watmu pin pinŋan arimu yan watmâ ba membe sâm hâum pâpgumap. Yakât dopŋeâk lohimbi iri sikumyeŋe pato tatyiŋgiapŋe Anitâŋe tihityeŋe olâkgât mâtâp ya watmâ arine sâm otŋetâ hâi hâiŋe otbuap. Lohimbi nombotŋe iri sikum pato tatyiŋgimap yaŋe yeŋahâlâk nâŋgâmai. Lohimbi yawuyaŋe Anitâhâlen biwiyeŋe katnomaihât nâŋgâŋetâ umatŋe otmap.” Yawu sâop.

26 Yawu sâmu nâŋgâmunŋe sâtŋe otmu yuwu sâm âikuwin. “Lohimbi girawu yaŋe otŋetâ ârândâŋ otmu Anitâŋe manman kârikŋahât pat kuyiŋgiwuap?”

27 Yawu sâmunŋe Yesuŋe sennenŋe topŋanâk ekmâ yuwu sâop. “Anitâhât manman kapiân arine sâm lokgât nâŋgân nâŋgân watmâ arinomaihât dop âlâ ki tap. Yamâ Anitâhât topŋe âlâ tap. Yakât otmâ yeŋe yu me ya otne sâm yâkât nâŋgân nâŋgân watmâ otnomaihât dop tap. Yâkŋe konok manman kârikŋe ya yiŋgimu mem manmâ yâhânomai.” Yawu sâop.

28 Yawu sâmu Petoroŋe yuwu sâop. “Bâe, nenâmâ senŋe âlâlâ kerek betbaŋgim gâhâlen torokatmâ hâhiwin kakŋan manmâ gain.” Yawu sâop.

29 Sâmu sâop. “Lohimbiŋe nâhâlen biwiyeŋe katŋetgât lok âlâ me âlâŋe nâhât den lohimbi ekyongomaiŋe âwâ mâmâlipyeŋe, me imi garilipyeŋe, me nan baralipyeŋe, me hep torehenlipyeŋe, me senŋe âlâlâ siminŋe tatyiŋgiap ya kerek pilâm nâhât komolân torokatnomai. 30 Yawu otmâ nâhât komolân torokatmâ mannomai yan lohimbi bâleŋaŋe yekŋetâ bâlemu mem âlâlâ tuhuyekŋetâ hâhiwin nâŋgânomai. Yawu otmâ nâhât lohimbi orop biwi konohâk hikuakmâ mannomai yanâmâ emelâk hep torehenlipyeŋe orop heroŋe otminiwi ya wangim heroŋe pato kakŋan mannomai. Otmu hâmbâi Anitâŋe meyekmâ manman kârikŋan katyekmu mannomai. 31 Otmu lohimbi nombotŋaŋe yeŋahâlâk nâŋgâŋetâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yahatmap yamâ Anitâŋe ki meyekbuap. Yâhâ nombotŋaŋe yeŋahât nâŋgâŋetâ gemu huruŋ huruŋ manmai ya Anitâŋe meyekmâ ikŋan torokatyekbuap.” Yawu sâop.

Yesu ikŋak mumbuap yakât âlâkuâk ekyongop.
(Mataio 20:17-19; Luka 18:31-34)

32 Yesuŋe yawu sâm eknongomu yapâ yahatmâ Yerusalem kapiângen
yâhâwin. Mâtâwân yâhâm tatmâ umatŋe âlâlâ yâkâlen tetewuap yakât
topŋe yuwu sâm eknongop. 33 “Yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yiwereŋe
Yerusalem kapiân yâhânom. Yan yâhâmunŋe lok âlâŋe nâŋgâm
bâlenihim hotom umai otmu Mosehât girem den kâsikum ningimai ya
yeŋgât bâtyeŋan katnekbuap. Bâtyeŋan katnekmu den âiân katnekmâ
mumbomgât den sâm hârenihinomai. 34 Den sâm hârenihim Roma lok
yeŋgâlen katnekŋetâ yâkŋe yuwu otnihinomai. Sennan gem tâpnohom,
mem âlâlâ tuhunekŋetâ hâhiwin pato nâŋgâwom. Otmu benŋe howanân
nohoŋetâ mumbom. Mumune hannohoŋetâ yan hilâm kalimbu pesuk
sâmu yakât kakŋan mumuŋambâ yahatbom.” Yawu sâm eknongop. Yawu
sâm eknongomu Yerusalem yâhânom yakât nâŋgâmunŋe biwinenŋe
umatŋe otmu nâŋgâm ketet otbin.

Bukulipnenŋe yâk yeŋgât hoŋ bayiŋginom.
(Mataio 20:20-28)

35 Otmu sâp yan Yewerihât nanyâhâtŋe, Yakowo yet Yoaneŋe,
Yesuhâlen ba yuwu sâm âikuowot. “Bawapi, netŋe yu me yakât naŋgait
ya sâmutŋe âlepŋe otnitgiwuatgât dop me bia?”
36 Ekumutâ sâop. “Yetŋe biwiyetŋaŋe girawu naŋgawot ya sâmutâ
nâŋgâwe.”
37 Sâmu sâowot. “Sâp patoen gâŋe lohimbi kerek tihitnenŋe otdâ
heroŋe nâŋgâhihim mepaeheknom. Yanâmâ nâŋgânitgirâ orowâk tatmâ
tângohomutŋe lohimbi kunlipyeŋe mannomgât naŋgait.”
38 Sâmutâ sâop. “Yakât topŋe ki nâŋgâm denâk sâm yawot. Umatŋe
âlâlâ tetenihimu hâhiwin nâŋgâwom yawuâk nâŋgâromawot me? Otmu
hâhiwin kakŋan katnekŋetâ sâtgum mumbom yakât dopŋeâk sâtgum
mundomawot me?”
39 Sâmu sâowot. “Ya âlepŋe yat. Umatŋe nâŋgâwualân net gurâ yawuâk
nâŋgâromgât naŋgait.”
Sâmutâ sâop. “Bonŋanâk yawot. Umatŋe âlâlâ tetenihiwuawân
hâhiwin nâŋgâm sâtgum mumbom ya yet gurâ yawuâk nâŋgâm
mundomawot. 40 Yakât sâwe. Lok âlâ me âlâŋe tânnohoŋetâ kunlipyeŋe
mannom yakât Anitâ ikŋahâk nâŋgâmu tap.” Yawu sâop.
41 Yawu sâm ekyotgomu yakât den pat nâŋgâmunŋe bâlemu Yakowo
yet Yoane yetgât nâŋgâm bâleyitgiwin. 42 Nâŋgâm bâleyitgiwin yakât

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yesuŋe nâŋgâmu bâlemu den âlâen hâum yuwu sâm eknongop. “Lok papatolipyeŋaŋe nâŋgâmai dopŋan lohimbi galemyongoŋetâ yâk yeŋgât amutyeŋan manmâ hâhiwin kakŋan manmai. 43-45 Yeŋeâmâ papatolipyeŋaŋe otyiŋgimai yawu ki otnomai. Nâhât den lâum mansaiŋe nâhât hoŋ bam gam nâ tânohoŋetgât ki gewan. Nâŋeâmâ lohimbi hoŋ bayiŋgim sârereyekmâ kinmune nohoŋetâ mumbom. Mum yan tosayeŋe pilâyiŋgiwom. Yawu otbomgât awoŋnaŋe âi sâm nihim hâŋgânnohomu gewan. Yawu gârâmâ yeŋgâlen gâtŋe âlâ me âlâŋe bukulipyeŋaŋe nâŋgâyiŋgiŋetâ yahalâkgât meŋetâ huruŋ huruŋ otmu yâk yeŋgât amutyeŋan mannomai. Otmu yeŋgâlen gâtŋe âlâ me âlâŋe Anitâŋe nenekmu ârândâŋ olâkgât nâŋgâm yawuâk bukulipyeŋe yeŋgât hoŋ bayiŋginomai. Yawu.” Yawu sâop.

Yesuŋe lok senŋe bok sâsâŋe heŋgeŋguop.
(Mataio 20:29-34; Luka 18:35-43)

46 Yawu sâm eknongomu Yeriko kapi mewin. Otmu kapi ya pilâm yâhâmunŋe lohimbi dondâŋe betnenŋan watnenekbi. Arimunŋe lok âlâ senŋe bok sâsâŋe, kutŋe Batimaio sâm, yamâ Timaio nanŋe, mâtâp ginŋan talop. Tatmâ senŋe âlâlâhât umburuk otmâ yaŋak lohimbi mâtâwân bam gaŋetâ ulityongom tatminiop. 47 Ulityongom tatmu lohimbi yaŋe “Yesu takap,” sâŋetâ nâŋgâm yahatmâ halahuop. “Yesu, Dawitihât sen, gâŋe nâhât wehe nâŋgânihi.” Yawu sâop.
48 Yawu sâmu lohimbi gotŋan kinbi yaŋe kuwaŋgiwi. Kuwaŋgiŋetâ witgum halahuop.
49 Yesuŋe ya nâŋgâm mâtâwân kinmâ “Ekuŋetâ gaek,” sâm lohimbi ya ekyongop. Ekyongomu senŋe bok sâsâŋe ya yuwu sâm ekuwi. “Gâhât yap. Yakât otmâ yahatmâ yâkâlen yâhâ.” 50 Yawu sâŋetâ nâŋgâm in yawu yahatmu dâim yâkâlen bawi.
51 Dâim yâkâlen baŋetâ yuwu sâm âikuop. “Girawu otgihiwehât naŋgat?”
Sâmu sâop. “Bawapi, sârâ senne hâreakmu ekbehât naŋgan.”
52 Sâmu sâop. “Gâŋe nâhâlen biwihe hikuat. Yakât otmâ den yat ya bulâŋe tetehihiâk.” Yawu sâmu yan senŋe hâreakmu ekmâ Yesu betŋan sâop.

Yesuŋe Yerusalem kapiân yâhâop.
(Mataio 21:1-11; Luka 19:28-40; Yoane 12:12-19)

11 1 Otmu yapâ ari Yerusalem kapi pato yakât gotŋan kapi yâhâp kutyetŋe Betepahe otmu Betani sâm, ya Oliwa pumŋan tap yan yâhâwin. Yan yâhâ Yesuŋe hoŋ bawayâhâtŋe yâhâp yuwu sâm hâŋgânyotgop. 2 “Kapi tipiŋe ewapâ tap yan doŋgi nanŋe âlâ hikum katŋetâ kinsap ya lok ki kakŋan tatmai ya holaŋmâ mem geromawot.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3 Holaŋmutâ lok âlâŋe yuwu mon sâm âiyotgowuap. “Yet wongât taka
yu holaŋsawot?” Yawu sâmuâmâ yuwu sâm ekuromawot. “Yiwereŋe âi
teteap. Yakât otmâ patonetŋaŋe yu mendehât hâŋgânnotgomu takait.
Mem arimutŋeâmâ âi ya tuhum pesuk pilâmuâmâ mem âwurem
takarom.” Yawu sâm ekuromawot.”
4 Yesuŋe yawu sâm hâŋgânyotgomu yâhâ doŋgi nanŋe ya emet âlâ
hawiŋan hikum katbi ya holaŋowot. 5 Holaŋmâ kinmutâ lok yan kinbiŋe
yelekmâ yuwu sâm âiyotgowi. “Bâe. Yet âlâŋe sâmu yu holaŋde sâm
oawot?”
6 Yawu sâm âiyotgoŋetâ yâku Yesuŋe den ekyotgop yawuâk yawuâk
sâm ekyongowot. 7 Ekyongomutâ nâŋgâyitgiŋetâ holaŋmâ mem giowot.
Mem gemutâ nenŋe hâk katipŋe kâlep katbin ya holaŋmâ lotohom
kakŋan katbin. Katmunŋe kakŋan yâhâ talop. Yâhâ tatmu Yerusalem
kapiân yâhâwin. 8 Yâhâmunŋe lohimbi dondâ hâruhuakbiŋe Yesuhât
nâŋgâŋetâ yahatmu yeŋe sâŋgum kâkâlep ya holaŋmâ mâtâp tete
liŋgatmâ ariwi. Yâhâ nombotŋaŋeâmâ âliwahap esenŋe hârem yaŋe
liŋgatmâ ariwi. Liŋgatmâ ariŋetâ doŋgi yaŋe ya kakŋan tâlim tâlim
ariop. 9 Otmu lohimbi kiŋgitŋe orowâk hâruhuakbiŋe yuwu sâm
mepaewi. “Gâmâ tâmbânenŋe Dawiti sen. Gike ombeheâk ki takat.
10 Anitâŋe âi sâm gihiop ya lâum kinmâ nengâlen mat takat. Tâmbânenŋe
Dawitiŋe olop yakât dopŋeâk galemnongowe sâm otmâ takat. Yakât
nâŋgâm heroŋe otgihim mepaeheksain.” Yawu sâwi.
11 Yawu sâŋetâ yapâ Yerusalem kapiân yâhâwin. Yâhâmunŋe Yesuŋe
opon kâmbukŋan yâhâop. Opon kâmbukŋan yâhâ senŋe âlâlâ mem aŋgi
guŋgi otbi ya in yekmâ purik sâm giop. Otmu emetsenŋe potok sâwe sâm
otmu yakât otmâ menenekmu ya pilâm Betani kapiân âwurem ge iwin.

Lakop sâwaŋgimu hâlâlâŋ sâm kinop.
(Mataio 21:18-19)

12 Yan im yahatmâ Yerusalem kapiân âwurem yâhâwin. Mâtâp arim
tatmunŋe Yesu po waŋgiop. 13 Po waŋgimu senŋe pilâm lakop âlâ mâtâp
ginŋan kinop ya ehop. Ya ekmâ kehetŋe mem nembom sâm gotŋan ariop.
Ari eksan mâne esen yambuŋaŋak pato otmu kehetŋe ki kinop. 14 Yawu
kinop yakât yuwu sâop. “Âo, yu kehetŋe ki kinsap. Yakât otmâ lakop
yukât kehetŋe âlâ ki menomai.” Yawu sâop. Yawu sâmu nâŋgâwin.

Yesuŋe opon kâmbukŋan yâhâm watyehop.
(Mataio 21:12-17; Luka 19:45-48; Yoane 2:13-22)

15 Yapâ ari Yerusalem kapiân yâhâwin. Yâhâmunŋe Yesuŋe doŋgi
kakŋambâ kioŋmu yaŋak opon kâmbukŋan yâhâwin. Yâhâm yan opon
kâmbukŋe kâlehen lohimbi senŋe âlâlâ aŋgi guŋgi otmâ hâmeŋe hâukum
kinbi ya yekbin. Yekmâ Yesuŋe nâŋgâm bâleyiŋgim watyehop. Watyekmâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kakŋan tat tat, tewo, kembâ emetŋe tuhum ya kâlehen katŋetâ
talop, senŋe âlâlâyeŋe mem purik pilâyiŋgimu tiok taok otmâ kinbi.
16 Watyekmu tiok taok otmâ kinŋetâ yan lohimbiŋe senŋe âlâlâyeŋe
ya lâuakmâ ba nombot ga nombot otmâ yaehen kioŋmai sâm mâtâp
maŋguyiŋgiop. 17 Mâtâp maŋguyiŋgim kinmâ yuwu sâm ekyongop. "Yu
oai yukât emet inânŋan Anitâŋe poropete âlâ ekumu kulemguop ya
yuwu tap.

"Lohimbi hânŋan kulemŋan manmâ araiŋe nâhât opon yukât
kâlehen yâhâ mepaeneknomai."

Den sâop yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yeŋe yukât kâlehen tatmâ
lohimbi kâityongom hâmeŋe mem yahatmâ aŋgi guŋgi otmâ gai. Yawu
otmâ gai yu ekmune aŋgim bero emetŋe yawuya oap." Yawu sâm
ekyongop.

18 Yakât otmuâmâ hotom uminiwi yeŋgât lok kunlipyeŋe otmu Mosehât
girem den kâsikum ningiminiwiŋe den sâop yakât nâŋgâŋetâ bâlemu
Yesu mem pâi emetŋan katne sâm otbi. Yamâ benŋe yuwu nâŋgâwi.
"Lohimbi seseŋgâlâkŋe Yesuhâlen torokatmâ mansai. Otmu yâkŋe den
sâmap ya nâŋgâŋetâ âlâ kândâkdâ otmu nâŋgâwaŋgiŋetâ yahatmap."
Yawu nâŋgâm mem pâi emetŋan katne sâm nâŋgâŋetâ umatŋe otmu
pilâwi. 19 Yâhâ Yesuŋe yawu sâm ekyongomu nenŋe yahatmâ pilâyekmâ
gem Betani kapiân ari iwin.

Lakop âlâ kinop yakât Yesuŋe sâmu hâlâlâŋ sâop yakât topŋe
(Mataio 21:20-22)

20 Yan im yahatmâ Yerusalem kapiân âwurem yâhâwin. Mâtâwân
yâhâmunŋe Yesuŋe lakop yakât sâop yaŋe esenŋe mum hâlâlâŋ sâm
kinop. 21 Yawu otmâ kinmu Petoroŋe ekmâ Yesuŋe lakop yakât sâop ya
nâŋgâmu tetemu yuwu sâm ekuop. "Bawapi, enda ek. Gâŋe oran lakop
endakât sâon ya esenŋe mum hâlâlâŋ sâm kinsap."

22-23 Yawu sâmu eŋgatŋe kakŋambâ olelem nenekmâ yuwu sâm
eknongop. "Yeŋe yu me ya otne sâmâmâ aŋgoân biwi nâŋgân
nâŋgânyeŋaŋe Anitâhâlen kepeim ulitguŋetâ nâŋgâyiŋgimu yanâmâ
yakât bulâŋe tetemu eknomai. Yakât den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet.
Yeŋe pumŋe yukât Anitâ yuwu mon sâm ulitgunomai. "Pumŋe
yuŋe huhuakmâ orotok sâm giâk," yawu sâm biwi yâhâp ki otmâek
ulitgunomai otmuâmâ nâŋgânomai yawuâk tetewuap. 24 Yakât otmâ
yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yeŋe yu me ya Anitâŋe sâmu teteâkgât nâŋgâm
ulitgunomai. Yanâmâ biwiyeŋaŋe kepeim yuwu nâŋgânomai. "Nenŋe
Anitâhâlen biwinenŋaŋe kepeim ulitgumunŋe nâŋgâningimap yakât
dopŋan teteningiwuap. Yawu. 25 Yakât torokatmâ sâmune nâŋgâŋet.
Anitâ ulitgunomai yanâmâ lohimbi nombotŋaŋe yen mem bâleyekbi
ya yeŋgât tosayeŋe pilâyiŋginomai. Yawu otnomai otmuâmâ Himbim

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Âwâyeŋaŋe yeŋgât tosa ya gurâ yawuâk pilâyiŋgiwuap. 26 Yâhâ lohimbi
nombotŋaŋe yen mem bâleyekbi yakât nâŋgâm matŋe kâpekyiŋginomai.
Yawu otnomai yanâmâ Himbim Âwâyeŋaŋe yen gurâ otŋetâ bâlem gap
yakât matŋe kâpekyiŋgiwuap.” Yawu sâop.

Yesuŋe âlâhât sâtgât âi miop yakât ki ekyongop.
(Mataio 21:23-27; Luka 20:1-8)

27 Yawu sâm yapâ ari Yerusalem kapiân yâhâ opon kâmbukŋan
yâhâwin. Yan yâhâmunŋe hotom uminiwi ya yeŋgât lok kunŋe,
otmu Mosehât girem den kâsikum ningiminiwi, otmu Yura nengât
papatolipnenŋaŋe Yesuhâlen bam yuwu sâm âikuwi. 28 “Gâŋe oran âlâhât
sâtgât otmâ Anitâhât opon kâmbukŋan yâhâ lohimbi watyehon?”
29 Sâŋetâ sâop. “Yeŋe âinohoai gârâmâ nâku âiyongowe. Âiyongomune
den matŋe kâpeknihiŋetâmâ nâŋe âlâhât sâtgât âi yu mem gaman yakât
topŋe ekyongowom. 30 Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yoaneŋe âlâhât
sâtgât otmâ lohimbi toen katyehop? Anitâhât me ondop yeŋgât sâtgât
otmâ âi ya tuhuop? Ya sâŋetâ nâŋgâwe.” Yawu sâop.
31 Yawu sâmu matŋe kâpekbaŋgine sâm pâpgum alahu gulahu otmâ
yuwu sâwi. “Nenŋe yuwu mon sânom. “Yoaneŋe âi miop yamâ Anitâŋe
âi sâm waŋmu tuhuop.” Yawu sânom yamâ matŋe yuwu mon sâwuap.
“O, yenâmâ girawu otmâ Yoanehât den nâŋgâŋetâ ki bulâŋe olop?”
Yawu sâmu nenŋe matŋe girawu sâm kâpekbaŋginom? Aŋulaknom
yakâ. 32 Otmu âlâ yuwu mon sânom. “Yâhâmâ lok yeŋgât sâtgât otmâ
âi ya miop.” Yawu sânom yamâ lohimbi dondâŋe “Yoaneŋe Anitâhât
poropete manmâ yâkât sâtgât âi mem manop,” yawu nâŋgâmai yakâ.
Yakât otmuâmâ nenŋe yawu sânom yanâmâ lohimbi kinsai yuŋe nâŋgâm
nongonomai yakâ.” Yawu nâŋgâwi. 33 Yawu nâŋgâm yuwu sâm ekuwi.
“Yoaneŋe âlâhât sâtgât âi meminiop ya nen ki naŋgain.”
Sâŋetâ sâop. “Nâku yawuâk. Nâŋe âlâhât sâtgât âi yu mem gaman
yakât ki ekyongowom.” Yawu sâop.

Wain kalam amboŋahâlen hâum sâop.
(Mataio 21:33-46; Luka 20:9-19)

12 1 Yesuŋe den âlâen hâum yuwu sâm ekyongop. “Lok pato âlâŋe
wain kâmetŋet sâm nep lok meyehop. Meyekmu ari dâmân
sâhâm hawamgum wain kâmetbi. Otmu wain toŋe ya mem mendâreŋetâ
gewuapgât waŋga hâwiwi. Otmu emetyeŋe tuhuwi. Âi ya tuhum tiŋ
pilâŋetâ nep ya galemgunomai sâm katyekmâ ikŋe âlâengen ari sâp
kâlep manop. 2 Arim sâp kâlep manmu wain kehetŋe ya puru pato
kinmâ hululuŋ sâop. Yawu otmu amboŋaŋe ikŋahât hâruhunihiŋet sâm
hoŋ bawa âlâ yakembâek hâŋgângumu takaop. 3 Takamu wain galemŋe
manbiŋe kum watŋetâ âwurem ariop. 4 Âwurem arimu yawuâk kalam

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

amboŋaŋe hoŋ bawa âlâ hâŋgângumu takaop. Hâŋgângumu takamu
yâk gurâ yawuâk kum mem âlâlâ tuhuŋetâ âwurem ariop. 5 Yakât
otmâ yawuâk kalam amboŋaŋe hoŋ bawaŋe kalimbuŋe hâŋgângumu
takamu kuŋetâ muop. Kuŋetâ mumu kalam amboŋaŋe hoŋ bawalipŋe
dondâhâlâk hâŋgânyongomu ariwi ya gurâ kerehâk yongoŋetâ muwi.
6 Aiop, kalam amboŋaŋe biwiŋaŋe yuwu nâŋgâop. "Nine nanne ombe
bisine hâŋgângumune arimu ekmâ yanâmâ ewe katnomai." Biwiŋaŋe
yawu nâŋgâm ikŋe nanŋe hâŋgângumu ariop. 7 Hâŋgângumu arimu ekmâ
yuwu sâwi. "Bâe, yuâmâ patonenŋe ikŋe nanŋaŋe takap. Âwâŋe mumu
yan kalam yuâmâ yâkŋe ambokuwuap. Yakât otmâ kumunŋe muâk.
Kumunŋe mumu yanâmâ kalam yuâmâ nengât otbuap." Yawu sâwi.
8 Yawu sâm kum kekae topŋehen pilâŋetâ iop. Yawu.

9 Yawu otŋetâ kalam amboŋaŋe taka girawu otbuap? Yâkŋe taka
yongomu muŋetâ lok ondop meyekmâ kaweyeŋan katyekmu kinnomai.

10 Yakât topŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâŋe hâŋgânnohomu gewan.
Yakât poropete âlâŋe den yuwu kulemguop ya yeŋe ki mon sâlikum
nâŋgâmai?

"Nep lokŋe emet tuhum nak âlâ ekŋetâ bâlemu mem ketetbi. Mem
ketetbi ya Anitâŋe lâum kânâŋgâmu kuhupin kârikŋe otmâ
kinsap. 11 Yâhâ emet tuhuwiŋe ekmâ yuwu nâŋgânomai. "Bâe,
yuâmâ patoŋe nâŋgâmu teteap. Ekmunŋe sâtŋe oap." Yawu
nâŋgânomai." Yawu kulemguop tap.

12 Yesuŋe den âlâen hâum sâop yuŋe hotom uminiwi ya yeŋgât
lok kunŋe otmu bukulipyeŋe yeŋgât topyeŋe miop. Yakât nâŋgâŋetâ
biwiyeŋan tâlimu Yesu mem pâi emetŋan katne sâm otbi. Yawu otbi
yamâ lohimbi dondâ yan kinbiŋe Yesuhât nâŋgâŋetâ yahalop. Yakât otmâ
yâk yeŋgât nâŋgâm gorâyiŋgimu pilâm gem ariwi.

Anitâhât pat sâm yu ya katmunŋe tatmap ya waŋnom.
(Mataio 22:15-22; Luka 20:20-26)

13 Otmu sâp yanâmâ Parisaioŋe Yesuhât nâŋgâŋetâ gemu
menduhuakmâ den yuwu sâm hikuwi. "Nenŋe den girawu yaen hâum
Yesu âikumunŋe matŋe sâm tâpikguwuap? Matŋe sâm tâpikguwuap
otmuâmâ Roma tembe lâu ekyongomunŋe mem pâi emetŋan katŋetâ
tatbuap." Yawu sâm den hikuwi. Yawu otmâ bukulipyeŋe nombotŋe
otmu Herotgât âi lok nombotŋe Yesuhât topŋe ekŋetgât hâŋgânyongowi.
14 Hâŋgânyongoŋetâ Yesuhâlen taka yuwu sâm âikuwi. "Bawapi, gâhât
topge naŋgain. Gâŋe den imbiâk ki sâmat. Den sâmat yamâ nâŋgâmunŋe
bonŋeâk otmap. Otmu lohimbiŋe girawu nâŋgâhihiai yakât nâŋgâm ki
gorâhihimap. Gâŋe lok âlâhât nâŋgârâ yahatmu âlâhât nâŋgârâ gemu
yawu ki otmat. Otmu manman girawu manmunŋe Anitâŋe nenekmu
ârândâŋ otbuap yakât den tâŋ tâŋâk eknongomat. Yakât otmâ wuân me

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

wuân otnom yakât sârâ nâŋgâne. Roma lok âlâŋe kunnenŋe mansap, kutŋe Sisa sâm, yâhâmâ haoŋmâ ârândâŋ takesi waŋmain. Yawu gârâmâ yawuâk waŋmâ yâhânom me bia? Yakât gâŋe girawu naŋgat? Sârâ nâŋgâne."

15 Yawu sâm âikuŋetâ biwiyeŋe ekmâ yuwu sâm ekyongop. "Yeŋe nâhâitŋe sâm tâpikguwuap sâm âinohoai me? Yawu gârâmâ kât nanŋe âlâ mem nihiŋetâ ekbe." Yawu sâop.

16 Yawu sâmu waŋetâ mem tiripyongom yuwu sâop. "Kât nanŋe yu ekŋet. Âlâhât towat kât nanŋe yuân tap? Me âlâhât kutŋe tap?"

Sâmu sâwi. "Roma lok patonenŋe, kutŋe Sisa sâm, yakâ."

17 Sâŋetâ sâop. "Sisahât pat sâm yu ya katŋetâ tap otmuâmâ yâk waŋnomai. Yâhâ Anitâhât pat sâm katŋetâ tatmâ yâk waŋnomai." Yawu sâm ekyongomu nâŋgâŋetâ sâtŋe otmu yahatmâ ariwi.

Anitâŋe mumuŋambâ mem yahatnenekbuap.
(Mataio 22:23-33; Luka 20:27-40)

18 Ariŋetâ bukulipyeŋe, kutyeŋe Sarukaio sâm, yaŋe tohowi. Yâkŋe yuwu nâŋgâmai. "Anitâŋe mumuŋambâ mem yahatnenekbuapgât dop âlâ ki tap. Yakât otmâ mumunŋe pesuk sâmap." Yawu nâŋgâmai. Yâkŋe yakât topŋe nâŋgânehât Yesuhâlen ari yuwu sâm âikuwi. 19 "Bawapi, aŋgoân Moseŋe den kulemguop ya yuwu tap.

"Lok âlâŋe imbi âlâ memu naom ki mewaŋgimu lok ya mumbuap. Mumu imiŋaŋe yâkât kambut ya galemgum yâkât welâmân nimnaom mem ga katyekbuap."

Moseŋe yawu kulemguop tap. Yakât topŋe sâm eknongohât yuwu sâmunŋe nâŋgâ. 20 Imi ata nombolân yâhâp manbi. Manmâ aŋgoân atayeŋe kunŋaŋe imbi memu imbiŋaŋe naom ki mewaŋgimu inâk manmâ muop. 21 Mumu imiŋaŋe ataŋahât kambut ya mem manmâ yâku in muop. Otmu imiyetŋaŋe kambutyetŋe ya mem manmâ yâku yawuâk naom barahâk muop. 22 Otmu imi ata ya hârokŋe kambutyeŋe yawuâk mem manmâ inâk muwi. Aiop, kambutyeŋe yâku yawuâk muop. 23 Imi ata nombolân yâhâp ya kerekŋe imbi ya mewi. Gârâmâ sâp pato tetemu Anitâŋe mumuŋambâ mem yahatnenekbuap yanâmâ imbi yamâ âlâŋe membuap. Yawu sâwi.

24 Sâŋetâ sâop. "Anitâŋe poropetelipŋe otmu lok nombotŋe den ekyongomu kulemguwi yakât topŋe ki naŋgai. Otmu Anitâ ikŋe wâtŋe pato tatbaŋgiap yakât topŋe gurâ ki naŋgai. Yawu gârâmâ yeŋe nâŋgâm hilipgum den yawu yai. 25 Anitâŋe lohimbi mem yahatyekbuap yanâmâ himbimân Anitâhât aŋelolipŋaŋe ki miakmai ya yeŋgât dop otmâ ikŋiâk ikŋiâk mannomai. 26 Yâhâ Anitâŋe mumuŋambâ mem yahatyekbuap yakât topŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet. Nak topŋan kâlâp semu laŋ laŋ sâop ya Moseŋe ekbe sâm gotŋan baop. Gotŋan bamu Anitâŋe yuwu sâm ekuop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

"Nâŋe Awaraham, otmu nanŋe Isaka, otmu seseŋe Yakop yâk yeŋgât kunyeŋe tatmâ gaman." Yawu sâm ekumu kulemguop.
27 Anitâŋe Mose den ekumu kulemguop yakât topŋeâmâ yuwu. Emelâk nengât tâmbâlipnenŋe manmâ gawi. Otmu yapâ torokatmâ manmâ gaŋetâ gaŋetâ benŋe nen yu mansain yu. Otmu gâmâlâk nengât sen tetem mannomai. Nen kerek nengât kunnenŋe yamâ Anitâ. Topŋe yawu tap. Yamâ yeŋe den ya nâŋgâŋetâ keterakyiŋgimbâp." Yawu sâop.

Mosehât girem den ya girawu yaŋe kun kunŋe oap?
(Mataio 22:34-40; Luka 10:25-28)

28 Yesuŋe Sarukaio yeŋgât den yawu sâm purik pilâyiŋgimu nâŋgâŋetâ sâtŋe dop. Otmu Mosehât girem den kâsikum ningiopŋe den ya nâŋgâmâmâ yahatmâ yuwu sâm âikuop. "Anitâŋe girem den Mose ekumu kulemguop yapâ gâtŋe girawu ya yakât nâŋgârâ yahatsap."
29 Sâmu sâop. "Anitâŋe girem den Mose ekumu kulemguop ya yuwu tap.
"Isirae yen ekyongomune nâŋgâŋet. Anitâ ambonenŋe pato yâk ikŋe konok tap. 30 Yakât otmâ nenŋe yâkâlen biwi nâŋgân nâŋgânnenŋaŋe kepeim yâk konok mepaenom. Otmu yâkât lau konok lâum hoŋ bawaŋgim yâhânom."
31 Otmu den âlâmâ yuwu tap.
"Nenŋahât naŋgaŋgimunŋe yahatmap yakât dopŋeâk bukulipnenŋe yeŋgât nâŋgâmunŋe yahatbuap."
Den yâhâp yan yuŋeâmâ Anitâŋe den âlâlâ sâop ya hârohâk mem menduhuap." Yawu sâop.
32 Sâmu sâop. "Bawapi, den bulâŋe sârâ nâŋgâmune ârândâŋ oap. Anitâ ikŋe konok kunnenŋe pato tatmap. Âlâ ki tap. 33 Yakât otmâ nen biwi nâŋgân nâŋgânnenŋe yâkâlen kepeim tem lâuwaŋgim manmâ yâhânom. Yâhâ nenŋahât naŋgaŋgimunŋe yahatmap yakât dopŋeâk buku nombotŋe yeŋgât nâŋgâmunŋe yahatbuap. Yawu gârâmâ Anitâŋe nâŋgâningiâkgât noniŋ bulimakao me âlâlâ ya gâim hotom umain. Yawu otmâ den yâhâp yat yu loŋgâem hotom umunŋe yakât Anitâŋe nâŋgâmu dondâ bâlemap." Yawu sâop.
34 Yawu sâmu Yesuŋe nâŋgâmu ârândâŋ otmu yuwu sâm ekuop. "Gâŋe Anitâhât topŋe tipiŋe naŋgat. Yakât otmâ biwihaŋe yâkâlen kepeim manbuat otmuâmâ tihitge otmâ manman kârikŋahât pat kuhihiwuap." Yawu sâop.
Yawu sâmu nâŋgâŋetâ âlâ kândâkdâ dop. Otmu sâp yapâek Parisaio, Sarukaio otmu bukulipyeŋaŋe Yesuŋe den sâm tâpikguâkgât ki âikuwi.

Anitâŋe hâŋgângumu gewuap yakât Yesu âikuwi.
(Mataio 22:41-46; Luka 20:41-44)

35 Yesuŋe den matŋe yawu purik pilâwaŋgim yuwu sâm Parisaio âiyongop. "Yeŋgâlen gâtŋaŋe Mosehât girem den kâsikum yiŋgim yuwu

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sâmai. “Anitâŋe hâŋgângumu ge tihitnenŋe otbuap yamâ Dawitihât senâmbâ tetewuap.” yawu sâmai. Den yawu tap yamâ nâŋgâmune bulâŋe oap. Yamâ yeŋe yakât topŋe pâpgum mansai. Yakât otmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. 36 Emelâk Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe tâmbânenŋe Dawiti biwiŋan kioŋmu yuwu sâop.

“Anitâŋe nâhât patone yuwu sâm ekuop. “Gâŋe nâhât gotnan ga kinmâ nâhât hahit mem kasalipge yongom mem ge katyekbuat.” Yawu sâop.” 37 Den yakât yuwu sâwe. Anitâŋe hâŋgângumu gewuap yakât Dawitiŋe yuwu sâop. “Yamâ patone,” sâop. Yawu gârâmâ yeŋeâmâ “Yâkŋe hâmbâi ge galemnongowuap,” sâmai. Den sâmai yamâ Dawitiŋe den sâop ya orop ki lâuaksawot. Yakât nâŋgâmune keterahâkgât yeŋe eknohoŋetâ nâŋgâwe.” Yawu sâop. Yawu sâm âiyongomu matŋe sâne sâm hâum pâpgum pilâwi.

Parisaioŋe orotmeme otbi yawu ki otnom.
(Mataio 23:1-36; Luka 11:37-54; Luka 20:45-47)

Hâum pâpgum pilâm ariŋetâ lohimbi nombotŋaŋe yâkât den nâŋgâŋetâ âiloŋgo olop. 38 Yawu otmâ den kâsikum yiŋgim yuwu sâop. “Lohimbi nombotŋaŋe nenekŋetâ yahalâkgât Mosehât girem den kâsikum yiŋgimaiŋe sâŋgumyeŋe kâkâlep mânuŋakmai yaŋe holuŋ holuŋ sâmu yâhâm gemai. 39 Otmu yeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmu miti emetŋan me lohimbi senyeŋan ewanâk tatnehât nâŋgâmai. 40 Yawu otmâ imbi kambut emetyeŋambâ watyekmâ senŋe âlâlâyeŋe kombo meyiŋgimai. Yawu otmâ topyeŋe kurihiakmâ lohimbi senyeŋan kinmâ oain sâm oain sâm Anitâ mepaem den kâlep huhumai. Yawu otmai yakât hâmbâi Anitâŋe matŋe amokŋan yiŋgimu menomai. Yâk yeŋgât topyeŋe yawu tap yakât otmâ yâkŋe biwiyeŋan kioŋmaihât biwiyeŋe galemahom mannomai.”

Imbi kambut âlâŋe nanŋe kuriŋ kuriŋ yâhâp kalop.
(Luka 21:1-4)

41 Yawu sâm ekyongomu nenŋe pereŋ pilâm ba tewetsenŋe kondoân katmai yakât gotŋan kinbin. Kinmunŋe lok iri sikum pato tatyiŋgiop dondâhâlâkŋe yâhâ tewetsenŋe mem kondoân katbi. 42 Yawu katŋetâmâ imbi kambut âlâ senŋe âlâlâhât umburuk otmâ manopŋe nanŋe kuriŋ kuriŋ yâhâp mem yâhâ kalop. 43-44 Yesuŋe ya yekmâ eknongomu nenŋe gotŋan bamunŋe yuwu sâm eknongop. “Lok iri sikumyeŋe pato tatyiŋgiapŋe tewetsenŋe nombotŋeâk katsai. Yâhâ imbi kambut yuŋeâmâ nanŋe kuriŋ kuriŋ yâhâp kârikŋe tatbaŋgimap ya bâiŋe katsap. Yakât otmâ Anitâŋe imbi kambut yu ekmu âiloŋgo oap. Yâhâ lok iri sikumyeŋe oropŋe tewetsenŋe nombotŋeâk katsai ya yekmu ki dopŋan oap. Yawu.” Yawu sâop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kasalipyeŋaŋe taka opon kâmbukŋe huhum itoŋ galaŋ menomai yakât Yesuŋe sâop.
(Mataio 24:1-2; Luka 21:5-6)

13 1 Yawu sâm tiŋ pilâmu opon kâmbukŋambâ kioŋmâ yaehen gewin. Yaehen ge kambenenŋe kakŋambâ olelem opon kâmbukŋe ekmunŋe âiloŋgo olop. Yawu otmu bukunenŋe âlâŋe yuwu sâm Yesu ekuop. “Pato, yu nâŋgâ. Opon kâmbukŋe pato nandoroŋe yu ekmunŋe senŋe âlâlâ kârikŋaŋak tuhuwi yaŋe âiloŋgo loŋgo oap. Yakât gâŋe ekdâ girawu oap?” Yawu sâop.
2 Sâmu sâop. “Opon kâmbukŋe yu ekŋetâ âiloŋgo loŋgo oap yuâmâ hâmbâi kasalipyeŋaŋe taka huhum itoŋ galaŋ mem senŋe âlâlâ kâlehen tap yu mem ihilâk mahilâk tuhunomai.” Yawu sâop.

Umatŋe topŋe topŋe teteyiŋgiwuap yakât Yesuŋe sâop.
(Mataio 24:3-14; Luka 21:7-19)

3 Yawu sâm eknongomu ya pilâm pumŋe âlâ, kutŋe Oliwa sâm, yan gem yâhâwin. Yan yâhâ tatmâ opon kâmbukŋe yamâ turembe nombotgen kinsap gârâmâ ya ekmâ yakât den alahuwin. 4 Den alahum pilâm Petoro, Yakowo, Yoane otmu Anderea yâkŋe Yesu orop pereŋ pilâm ba kinmâ yuwu sâm âikuwi. “Gâŋe opon kâmbukŋahât den eknongoat yakât bonŋe sâp girawuân tetewuap? Otmu tetewe sâm otbuap yan wuân kulem tetemu ekmâ nâŋgâmunŋe keterakningiwuap?” Yawu sâm âikuwi.
5-6 Sâŋetâ sâop. “Lok nombotŋaŋe taka den perâkŋe yuwu sâm kâityongonomai. “Nâmâ Anitâŋe hâŋgânnohomu ge mansan.” Yawu sâŋetâ lohimbi dondâŋe denyeŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu yâk yeŋgâlen torokatnomai. Yakât otmâ eŋgatyeŋan geŋetâ loholemaihât biwiyeŋe galemgum mannomai. 7 Otmu sâp yan kapam gotyeŋan me kâlepŋehen, me wosapâ wosapâ tetewuap yakât nâŋgâm ki gorâyiŋgiwuap. Yawu tetemu yanâmâ “Anitâŋe emelâk sâm kalop yakât bulâŋe teteap,” yawu nâŋgânomai. Otmu kapam topŋe topŋe tetemu yan yeŋe nâhâitŋe “Getek âwurem gewomap,” yawu ki nâŋgânomai. 8 Aŋgoân lohimbi hânŋan kulemŋan mansai dondâhâlâkŋe kasa oraŋgim ahonomai. Otmu mososoŋ hânŋan kulemŋan mososoŋ awawi guwawi membuap. Otmu po pato tetewuap. Yawu tetemu umatŋe topŋe topŋe teteyiŋgiwuap yakât den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Imbilipyeŋaŋe naom mene sâm otmai yan naomŋe hâliliakmâ tatmu hâhiwin kakŋan kinmai. Yawu otmâ naom ya kioŋmu yanâmâ hâkyeŋe sânduk sâmap. Yakât dopŋeâk umatŋe topŋe topŋe teteyiŋgiwuap yakât kakŋanâmâ âwurem gewom.
9 Yeŋe galem tiŋ tiŋ oraŋgim mannomai. Mitihât kasaŋaŋe nâhât den pat âlepŋe nâŋgâŋetâ gemu bet pilâm yen hakyeŋan sâm den âiân katyeknomai. Otmu yeŋe miti emetŋan yâhâ nâhât den pat

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sâm ekyongoŋetâ nâŋgâŋetâ ki bulâŋe otmu yongom mem âlâlâ
tuhuyeknomai. Mem âlâlâ tuhuyekmâ yan meyekmâ lok kunlipyeŋaŋe
den sâm hâreyiŋgiŋetgât yâk yeŋgât senyeŋan katyekŋetâ kinnomai. Yâk
yeŋgât senyeŋan kinmâ nâhât den pat âlepŋe sâm tetem ekyongonomai.
10 Nâhât den pat yu lohimbi hânŋan kulemŋan manmaiŋe nâŋgâŋetgât
yeŋe mem sâliwahom ari ekyongonomai ya Anitâŋe sâm kalop.
11 Otmu ekyongoŋetâ lok nombotŋaŋe den ya nâŋgâŋetâ ki bulâŋe
otmu yen meyekmâ den âiân katyekmâ âi pâi tuhuyeknomai. Yawu
otyiŋgiŋetâ "Den mâtâpŋe girawu watmâ sâm ekyongomunŋe nâŋgâŋetâ
keterakyiŋgiwuap," yawu nâŋgâm ki gorâyiŋgiwuap. Sâp yanâmâ
Awoŋnenŋaŋe ikŋe Wâtgât mâmâŋahât Heak hâŋgângumu ge den
âlâlâ nâŋgân nâŋgânyeŋan katmu nâhât den pat âlepŋe sâm kusânmâ
ekyongonomai. 12 Otmu sâp yan umatŋe topŋe topŋe teteyiŋgiwuap yakât
yuwu sâmune nâŋgâŋet. Imi ata yeŋahâk ahom hioŋaknomai. Yawu
otmâ dâiakmâ lok kunlipyeŋe yeŋgâlen ari den âiân karaknomai. Yawu
oraŋgiŋetâ kunlipyeŋaŋe mem âlâlâ tuhuyekmâ yongoŋetâ munomai.
Otmu âwâ nan yâkŋe gurâ yawuâk oraŋgiŋetâ yongoŋetâ munomai.
13 Yakât torokatmâ yuwu sâwe. Yeŋe nâ orop biwinenŋaŋe kepeiakmâ
konohâk otmu mannomai. Yakât otmâ nâ mem âlâlâ tuhunekŋetâ
hâhiwin nâŋgâman yakât dopŋeâk yen gurâ hâhiwin yiŋginomai.
Hâhiwin yiŋgiŋetâ yanâmâ hâkyeŋe ki biuk sâwuap. Yeŋe kârihem
kinmâ ki betnohonomai yanâmâ Anitâŋe meyekmâ manman kârikŋan
katyekmu mannomai." Yawu sâop.

Yerusalem kapi itit kiom tuhuŋetâ kâwurumŋaŋak kinbuap.
(Mataio 24:15-28; Luka 21:20-24)

14 Otmu torokatmâ yuwu sâop. "Emelâk emet inânŋan poropete âlâŋe
den yuwu kulemguop.

"Kasalipyeŋaŋe opon kâmbukŋan yâhâm orotmeme bâleŋe topŋe
topŋe otnomai. Yawu otŋetâ yekmâ Yuraia hânân kapi tatmâ
arap ya ambolipŋaŋe pilâm itoŋ galaŋ otmâ hewukŋehen ari
misiŋguraknomai." Yawu kulemguop.

Den kulemguop yu biwiyeŋan katmâ nâŋgâm mannomai. Yawu
mannomai gârâmâ kasalipyeŋaŋe otŋetâ bâlewuap ya ekmâ yawuya
otmâ yan hilipyongomaihât yahatmâ itoŋ galaŋ otmâ hewukŋehen ari
misiŋguraknomai. 15 Otmu Yerusalem kapi ambolipŋaŋe gurâ yawuâk
sururuk sâm ari misiŋguraknomai. Yawu otmâ emetyeŋan âwurem ari itâ
pareŋe miakne sâm yakât ki nâŋgânomai. 16 Otmu lohimbi nep tuhuakmâ
mannomaiŋe âwurem taka emetyeŋan iri sikumyeŋe miaknehât ki
nâŋgânomai. Yekmâ yapâek hewukŋehen ari misiŋguraknomai. 17 Sâp
yanâmâ imbi tepdâ umat karat mannomai otmu ŋaŋa hewâk hewâhâk
mem hikakmâ manŋetâ wâtyeŋe ki tiŋ tiŋ sâwuap yaŋe hiliwahomaihât

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yeŋe Anitâ ulitgunomai. 18 Otmu kasalipyeŋe to yambu sâpŋan takamai
sâm Anitâ yawuâk ulitgunomai.
19 Kasalipyeŋaŋe takanomai yanâmâ umatŋe pato nandoroŋe kakyeŋan
yâhâwuap. Kândikum Anitâŋe lohimbi katyelehop yapâek umatŋe yan
yuwuya âlâ ki teteop. Yawu gârâmâ umatŋe kakyeŋan yâhâwuap yukât
kakŋan yuwuya âlâ ki tetewuap. 20 Anitâŋe ikŋe lohimbilipŋe kerek
hiliwahom metemaihât sâp ya mem tâlâwâk tuhuwuapgât sâm kalop.
Yâhâ ki sâm kalop mâne lohimbi hârok muŋetâ hâmeyeŋe ki kinbuapgât
dop tetembâp.
21 Otmu lok nombotŋaŋe nâhât yuwu sâm yen kâityongonomai.
“Anitâŋe Yesu hâŋgângumu âwurem ge tihitnenŋe otbuap sâop yamâ
emelâk hâŋgângumu endaken ge mansap, me wosaken me wosaken ge
mansap,” sâm ekyongoŋetâ yâk yeŋgât den ya ki nâŋgânomai. 22 Sâp
yanâmâ lok perâkŋe nombotŋaŋe topyeŋe kurihiakmâ oain sâm oain sâm
otmâ yuwu sâm ekyongonomai. “Nâ galemyeŋe manbehât Anitâŋe âi sâm
nihim hâŋgânnohomu ge mansan.” Yawu sâm nâhât lohimbi bulâŋe yaŋe
yâk yeŋgâlen torokatŋetgât kulem topŋe topŋe menomai. Yawu otŋetâ
yekmâ betyiŋgim mannomai. 23 Yawu gârâmâ yâkŋe eŋgatyeŋan geŋetâ
lohotŋe otmaihât emet inânŋan den ekyongoan yu biwiyeŋan katmâ
galem oraŋginomai.

Yesuŋe âwurem gewuap yanâmâ aŋelolipŋaŋe meneneknomai.
(Mataio 24:29-31; Luka 21:25-28)

24 Umatŋe topŋe topŋe tetewuap yanâmâ hilâmgât emetsenŋe otmu
omoŋgât emetsenŋe yamâ bok sâmu omoŋ sahakbuap. 25 Omoŋ sahakmu
pitu yaŋe himbimâmbâ pek sâm genomai. 26 Yawu otmu yanâmâ Anitâŋe
yâhâpŋe hâŋgânnohomu elem kulewoŋboŋ kakŋambâ gemune kulem âlâlâ
tetewuap yan wâtne pato tetemu ekŋetâ ae seŋ seŋ otbuap. 27 Sâp yanâmâ
aŋelolipne hâŋgânyongomune emetsenŋe gahaŋehen geheŋehen hân ewun
embun nâhât pat manmâ arai ya kerehâk mem menduhuyeknomai.

Bândup baiako yakât dop
(Mataio 24:32-35; Luka 21:29-33)

28 Sâp yan âwurem gewom yakât nâŋgâŋetâ keterahâkgât den âlâen
hâum sâwe. Nenâmâ bândup baiako ya huhuakmu ekmâ yanâmâ “Emet
kinbe sâm oap,” sâmain. 29 Yakât dopŋeâk hâmbâi den yan yukât bulâŋe
tetemu ekmâ yuwu sânomai. “Âo, yu Yesuŋe emet inânŋan den eknongop
yakât bulâŋe tetemu eksain.” Yawu sânomai. 30 Otmu den yan yuâmâ
lohimbi âun yu mansai ki muŋetâek bulâŋe tetewuap. Yakât yuwu sâwe.
Den yan yukât bulâŋe bulâŋanâk tetewuap. 31 Yâhâ hân himbim pitu
âlâlâ emelâk Anitâŋe kalop ya biatmâ metewuap. Yawu gârâmâ nâhât
den yamâ ki biatbuap. Yamâ tat tat kârikŋe tatmâ yâhâmbisâp.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yesuŋe âwurem gewuap sâp ya ki naŋgain.
(Mataio 24:36-44; Luka 17:26-30,34-36)

32 Sâp pato tetewuap yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Sâp gewom
lohimbi kerekŋe yakât ki naŋgai. Otmu aŋelo himbimân tatmai yâkŋe
gurâ yawuâk ki naŋgai. Otmu ninak gurâ ki naŋgan. Awoŋne himbim
amboŋe ikŋahâk naŋgap. 33 Sâp girawuân me girawuân âwurem gewom
yakât ki naŋgai. Yakât otmâ biwi pâlâmŋe manmaihât den âlâen
hâum yuwu sâmune nâŋgâŋet. 34 Lok kutdâ âlâŋe emetŋe pilâm kapi
kâlepŋehen ari tipiŋe manmâ âwurem tohowuap. Yawu gârâmâ ariwe
sâm otmâ âi loklipŋe âi sâm yiŋgim yuwu sâm ekyongowuap. “Âi sâm
yiŋgian yu tiŋâk mem menomai.” Yawu sâm lok âlâ mem “Hâŋgi yukât
galem kin,” sâm katmâ ariwuap. 35-36 Katmâ arimu yâkŋe galem kinbuap
gârâmâ lok kutdâŋe sâp girawuân âwurem takawuap ya ki naŋgap.
Omoŋ derep kâmbukŋan, me emet eŋgatŋe nâŋgâmu yan, me emetsâpŋe,
me sâp girawuân me girawuân takawuap ya ki naŋgap. Yakât otmâ yâkŋe
sen galemâk otmâ manbuap. Yâhâ yakât dopŋeâk nâŋe sâp girawuân
taka yen meyekbom ya ki naŋgai. Yakât otmâ biwi golâek manmâ âi sâm
yiŋgiwan ya tiŋâk mem mannomai. 37 Yâhâ den yan yuâmâ yeŋgâlâk
ki yan. Yen otmu hâmbâi lohimbi tetem mannomaiŋe biwi nâŋgân
nâŋgânyeŋe nâhâlen kepeim mannomai kerek yeŋgât yan.” Yawu sâop.

Yesu muâkgât den sâm hikuwi.
(Mataio 26:1-5; Luka 22:1-2; Yoane 11:45-53)

14 1 Otmu Tihit tihit hombaŋ ya tâlâhuop. Otmu hombaŋ yakât
kutŋe âlâmâ “Natik Hombaŋ” yawu sâmain. Hombaŋ ya
tâlâhumu yanâmâ hotom uwi ya yeŋgât kunlipyeŋe otmu Mosehât girem
den kâsikum ningiminiwiŋe menduhuakmâ Yesu kumunŋe mumbuap
sâm yakât den hikuwi. 2 Yawu otmâ benŋe yuwu sâm alahuwi. “Yuâmâ
Tihit tihit Hombaŋ otbuap. Yakât otmâ halihu lohimbi dondâŋe taka
menduhuaknomai. Yawu gârâmâ sâp yan nenŋe Yesu mem pâi emetŋan
katmunŋe tatmu lohimbiŋe eknomai yanâmâ kuk pato tetewuap.
Yawu otmunŋe kuk pato tetemapgât yok pilâm in yawu mem kumunŋe
mumbuap. Yawu sâm den hikuwi.

Yesuhât kunŋan imbi âlâŋe to kukŋe orop mem motelemu giop.
(Mataio 26:6-13; Yoane 12:1-8)

3 Otmu Yesuŋe menenekmu Betani kapiân yan yâhâwin. Yan yâhâ lok
âlâ, kutŋe Simon sâm, hâk bâle tetewaŋgimu manminiop ya heŋgeŋguop
yâkât emelan yâhâ orowâk tatmâ sot newin. Sot nem tatmunŋe imbi
âlâŋe to kukŋe suk sukŋe âlâ, hâmeŋe yahat yahatŋe ya mem emelan
tatbinân gaop. Ga maŋguŋe mem hindâm Yesuhât kunŋan motelemu

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

giop. 4 Motelemu gemu lok nombotŋaŋe ekŋetâ bâlemu yuwu sâwi.
“Wongât to kukŋe suk sukŋe yu imbiâk mem motelemu kunŋan giap.
Ya ekmunŋe ki ârândâŋ oap. 5 Nenŋe to yu âlepŋe mem arimunŋe lok
nombotŋaŋe 1,000 kina yawuyaŋe puluhuŋetâ yakât hâmeŋe mem ari
lohimbi umburuk mansai yawu ya tânyongombâingât dop.” Yawu sâwi.
Yawu sâm imbi ya ekmâ sâwi.
6 Ekmâ sâŋetâ Yesuŋe nâŋgâmu ki ârândâŋ otmu yuwu sâm ekyongop.
“Kâmbukŋe. Pilâŋet. Imbi yuŋeâmâ kulem oap yukât nâŋe nâŋgâmune
âiloŋgo oap. Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. 7 Lok umburuk mansai yamâ
sâp kâlep manŋetâ tânyongonomaihât dop tap. Yâhâ nâmâ sâp kâlep
ki otmuâk pilâyekbom. 8 Nâmâ mumune lâmân hannohonomai yakât
mâtâp menihim imbi yuŋe to kukŋe suk sukŋe ya motelemu kunnan
giap. 9 Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Nâhât den pat âlepŋe yu hânŋan
kulemŋan ari ekyongonomai. Otmu imbi yuŋe kulem otnihiap yukât den
pat ya gurâ yawuâk ekyongoŋetâ nâŋgânomai.” Yawu sâop.

Yurasiŋe Yesu betŋehen kioŋbuapgât sâop.
(Mataio 26:14-16; Luka 22:3-6)

10 Otmu sâp yan Yesuhât hoŋ bawalipŋe kâiân yâhâp manbin.
Gârâmâ bukunenŋe âlâ kutŋe Yurasi sâm, yâkŋe hotom uminiwi yeŋgât
kunlipyeŋe yeŋgâlen ariop. Ari Yesu menomai yakât hâmeŋe membuap
yakât ekyongop. 11 Ekyongomu nâŋgâm heroŋe otmâ hâmeŋe waŋnomai
yakât ekuwi. Otmu girawu tuhum yok pilâm meŋetâ lohimbiŋe ki
eknomai yakât nâŋgâm manop.

Yesuŋe hoŋ bawalipŋe orop sot newi.
(Mataio 26:17-25; Luka 22:7-14,21-23; Yoane 13:21-30)

12 Otmu emet haŋ sâmu nenŋe yuwu sâm Yesu âikuwin. “Natik
Hombaŋ tâlâhuap. Yakât otmâ hândâhân lama nanŋe âlâ gâim katmunŋe
mem Anitâhât hotom unomai. Yawu gârâmâ emet wosan ari sot umunŋe
orowâk nenom?” Yawu sâwin.
13 Yawu sâm âikumunŋe Yesuŋe bukuyâhâtnenŋe yâhâp yuwu sâm
hâŋgânyotgop. “Yerusalem kapiân yâhâmutâ hoŋ bawa lok âlâ âsâpŋe
lâuakmu ekdomawot. 14 Lok ya ekmâ betŋan watmâ ari emet âlâen
yâhâmu ekmâ yan yâhâromawot. Yâhâmâmâ emet yakât amboŋe
yuwu sâm ekuromawot. “Nengât bawapinenŋaŋe yuwu yap. “Nâŋe hoŋ
bawalipne meyekmune emet yukât biwiŋe âlâen tatmâ sot um nenom
yakât otmâ emet biwiŋe ya tiripnotgorâ ekde.” Yawu sâm ekuromawot.
15 Yawu sâm ekumutâ lok yaŋe dâiyelekmâ emet biwiŋe âlâ mem
heŋgeŋguŋetâ tap ya tiripyotgowuap. Tiripyotgomu yanâmâ senŋe âlâlâ
mem dinŋan tuhuromawot.” Yawu sâm hâŋgânyotgomu yâhâowot. 16 Yâhâ
Yesuŋe den ekyotgop ya watmâ senŋe âlâlâ mem dinŋan tuhuowot.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17 Mem dinŋan tuhumutâ emetsâpŋe otmu yan Yesuŋe menenekmu
emelan yâhâ sot newin. 18 Nem tatmunŋe Yesuŋe yuwu sâop. “Sâmune
nâŋgâŋet. Yeŋe nâ orop manmâ lau konok nem buku oraŋgim manmain.
Yamâ yeŋgâlembâ lok âlâŋe betnehen kioŋmâ kasalipne yeŋgât bâtyeŋan
mem katnekbuap.” Yawu sâop.
19 Yawu sâmu nâŋgâmunŋe biwinenŋe umatŋe otmu yakât topŋe
nâŋgâne sâm nenŋe ikŋiâk ikŋiâk yuwu sâm âikuwin. “Gâŋe nâhât yat
me âlâhât yat?”
20-21 Yawu sâm âikumunŋe yuwu sâm eknongop. “Anitâŋe sâmu
kulemguwi yakât bonŋe nâhâlen tetemu nohoŋetâ mumbom yakât sâp
tâlâhuap. Yakât otmuâmâ yeŋgâlen gâtŋe âlâŋe oto konohân nâ orop
sot nendomait yâkŋe yawu otnihiwuap. Yawu otnihiwuap yakât matŋe
hâmbâi umatŋe dondâ membuap. Yakât otmuâmâ mâmâŋaŋe ki mem ga
katbâp yamâ mem ga kalop yawu naŋgan.” Yawu sâop.

Natik newi.
(Mataio 26:26-30; Luka 22:15-20; 1 Korinti 11:23-25)

22 Otmu sot nem tatbin yan Yesuŋe baŋga mem Anitâ mepaem
motokmâ ningim yuwu sâm eknongop. “Yu mem neŋet. Yuâmâ nâhât
sunumne yawu oap.” Yawu sâm mem ningimu newin.
23 Ningimu nemunŋe yaŋak wain to mem Anitâ yâhâpŋe mepaem gâim
ningimu newin. 24 Ya mem nemunŋe yuwu sâm eknongop. “Wain to yuâmâ
nâhât hepne yawu oap. Gârâmâ nohoŋetâ hepne gemu mumbom Anitâŋe
nâhât den sâm kalop yakât bulâŋe tâŋ tâŋâk tetewuap. Yawu otmu lohimbi
kerek yeŋgât tosayeŋe Anitâŋe pilâyiŋgiwuapgât mâtâp tetem heŋgeŋguwuap.
25 Nâ sâp yiwereŋe wain to yu yen orowâk ki nem yâhâwom. Yawu gârâmâ
yu nemunŋe ki pesuk yap. Hâmbâi Anitâŋe âlâkuâk hâŋgânnohomu âwurem
gewom yanâmâ yen orowâk nem yâhânom.” 26 Yawu sâm tiŋ pilâmu yapâ
yahatmâ Anitâ mepaem kiki mewaŋgim ya pilâm Oliwa pumŋan yâhâwin.

Petoroŋe betbaŋgiwuap yakât Yesuŋe sâop.
(Mataio 26:31-35; Luka 22:31-34; Yoane 13:36-38)

27 Mâtâwân yâhâm tatmunŋe yuwu sâm eknongop. “Anitâŋe emet
inânŋan poropete âlâ den ekumu kulemguop ya yuwu tap.
“Nâŋe sâmune lama yeŋgât amboyeŋe ya kuŋetâ mumbuap. Otmu
yâk watmâ manmai ya hârok gem tiok taok otmâ arim kinnomai.”
Yawu kulemguop tap.
Den yakât bonŋe yu tetewe sâm oap. Yakât otmâ kasalipnaŋe taka
menekŋetâ yen kerekŋe kiŋgityeŋahât otmâ gem tiok taok otmâ
arinomai. 28 Menekmâ ari nohoŋetâ mumbom yamâ benŋe mumuŋambâ
yahatbom. Mumuŋambâ yahatmâ Galilaia hânân ari mambotyiŋgim
tatmune yen aksihâk ariŋetâ menduhuaknom.” Yawu sâop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

29 Yawu sâmu Petoroŋe matŋe yuwu purik pilâwaŋgiop. “Gâhât kasa
takanomai yan yâkŋeâmâ kiŋgityeŋahât otmâ arinomai. Yâhâ nâmâ bia,
nâ ki pilâhekmâ ariwomgât naŋgan.” Yawu sâop.
30 Sâmu sâop. “Naŋgat. Gâŋe omoŋ yukâlâk nâhât “Ki nâŋgâwaŋgian,”
sâwuat. Yawu sârâ kalimbuŋe otbuap yan gokorok yâhâpŋe isewuap.”
Yawu sâop.
31 Yawu sâmu kârikŋe otmâ yuwu sâop. “Nâmâ gâ orowâk tatdom.
Yawu tetehihimu nâŋe gâ ki pilâhekmâ ariwom. Me kiŋgitnahât gurâ ki
otbom. Nâŋe gâhât topgahât âinohoŋetâ ki kurihiwom. Me gohone sâm
otnomai yanâmâ nâ orowâk tatmutŋe notgonomai.” Yawu sâop. Yawu
sâmu nenŋe gurâ yâkŋe sâop yawuâk sâwin.

Yesuŋe Oliwa pumŋan yâhâ âwâŋe ulitguop.
(Mataio 26:36-46; Luka 22:39-46)

32 Ari kapi âlâ, kutŋe Gesemane sâm, yan ariwin. Yan ari Yesuŋe yuwu
sâm eknongop. “Yen yuân tatŋetâ nâŋe awoŋ orop ba den tipiŋe alahure.”
Yawu sâmu yan ge tatbin.
33 Yan ge tatmunŋe Petoro, Yakowo, Yoane meyekmu yeŋiâk bawi. Ba
kinmâ umatŋe tetewaŋgiwe sâm olop yakât nâŋgâmu biwiŋaŋe umatŋe
otmu yuwu sâm ekyongop. 34 “Yen yuân galem tatŋet. Hâkne biuk sâmu
biwine umatŋe dondâ oap.” Yawu sâm ekyongop.
35 Yawu sâm katyekmâ pereŋ pilâm ge pare im Anitâŋe nâŋgâmu
umatŋe ya pesuk sâwaŋgiâkgât yuwu sâm ulitguop. 36 “O Awoŋ, gâmâ yu
me ya otbe sâm ki hâum pâpgumat. Umatŋe yu tetenihiwe sâm oap ya
nâŋgârâ ki teteâkgât naŋgan. Yawu gârâmâ nâhât ombe watmâ ki otbuat.
Gike ombeheâk watmâ otbuat.” Yawu sâop.
37 Yawu sâm yahatmâ âwurem ba yekmu aman pâlâmŋe iŋetâ mândeyekmâ
Petoro yuwu sâm ekuop. “Simon, aman pâlâmŋe im tat yukâ. Nâ yiwereŋe
pilâyekboman. Yakât pâlâmŋe ki ot.” 38 Yawu sâm ekum benŋe yuwu sâop.
“Biwiyeŋeâmâ hewewen oap. Yâhâ wâtyeŋeâmâ houŋ sâmu aman iai. Yen
lohotŋe otmâ pilânekmaihât golâek tatmâ Anitâ ulitguŋet.” Yawu sâop.
39 Yawu sâm ekyongom benŋe pereŋ pilâm ba kinmâ aŋgoân sâop
yawuâk sâm Anitâ ulitguop. 40 Ulitgum pesuk pilâm âwurem ba hoŋ
bawalipŋe yeksan mâne aman pâlâmŋe iwi. Yawu iŋetâ mândeyehop.
Mândeyekmu yahatmâ aŋulakmâ den biaek otbi.
41 Yawu otŋetâ benŋe kalimbuŋe pereŋ pilâm ba Anitâ ulitguop.
Ulitgum pesuk pilâm âwurem ba mândeyekmâ yawu sâm ekyongop.
“Bâe, yen naŋgai me? Wongât aman pâlâmŋe im tai. Emelâk Anitâŋe
yu otbomgât hâŋgânnohomu gewan. Yakât topŋe teteâkgât kasalipnaŋe
menekmâ ari hilipnohonomai yakât sâp tâlâhuap. 42 Bâiŋ, yen yahatmâ
enda yekŋet. Nâhât den halop alahum kinsai. Gârâmâ yeŋgâlen gâtŋe
betnehen kioŋsapŋe taka kinsap. Yakât yahatŋetâ ba yekne.” Yawu sâop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yesu mewi.
(Mataio 26:47-56; Luka 22:47-53; Yoane 18:3-12)

43 Yawu sâm eknongomu yanâk hotom uminiwi ya yeŋgât kunlipyeŋe
otmu Mosehât girem den kâsikum ningiminiwi otmu Yura nengât
papatolipnenŋaŋe lok seseŋgâlâk hâŋgânyongoŋetâ bukunenŋe Yurasiŋe
dâiyekmu Yesu mene sâm takawi. Takaŋetâ nen orop ahomaingât
nâŋgâm kapamgât wahap miakmâek takawi. 44 Lok takawi ya Yurasiŋe
kulem girawu otmu menomai yakât yuwu sâm ekyongop. “Yesu
parahumune ekmâ yanâk ga mem arinomai.” Yawu sâm ekyongom
dâiyekmu takawi.
45 Gotnenŋan takamâmâ kasa ya kinŋetâ Yurasiŋe Yesu gotŋan
ga parahum yuwu sâop. “O, patone, mandâ manman.” 46 Yawu sâm
parahumu yanâk ga Yesu mewi. 47 Meŋetâ kinmu yanâk nengâlen gâtŋe
âlâŋe yahatmâ tewetŋe mem hotom uminiwi ya yeŋgât kunyeŋahât hoŋ
bawaŋe ya ândâpŋe nombot ya topŋambâek kârâm hâreop. 48 Kârâm
hâremu Yesuŋe yuwu sâm âiyongop. “Yen unam tewet otmu kapamgât
sâtŋe metŋe âlâlâ mem takai. Yeŋe nâhât lok bâleŋe sâm menekne sâm
takai me? Me lok bâleŋe âlâ kune sâm takai? Ya ekmune bâleap. 49 Hilâm
ârândâŋ nâmâ Anitâhât opon kâmbukŋan yâhâ den kâsikum yiŋgim
gaman. Yan bân menekbâi yamâ emet inânŋan Anitâŋe poropetelipŋe
den ekyongomu kulemguwi yakât bulâŋe yu teteap.” Yawu sâop.
50 Yawu sâmu ekmunŋe hâknenŋe biuk sâmu yahatmâ tiok taok otmâ
arim kinbin.
51 Tiok taok otmâ arim kinmunŋe yanâmâ lok sihan âlâ sâŋgum
kaok latmâ kinopŋe betyeŋehen ariop. 52 Betyeŋehen arimu ekmâ mem
hilipgum sâŋgumŋeâk mem kon pilâŋetâ hâk barak yahatmâ sururuk
sâm ariop.

Yesu muâkgât den hakŋan sâwi.
(Mataio 26:57-68; Luka 22:54-55,63-71; Yoane 18:13-14,19-24)

53-54 Nenâmâ kerehâk kiŋgitnenŋahât otmâ gem tiok taok otmâ
arim kinmunŋe Petoroŋe ikŋiâk betyeŋehen tihâk ariop. Otmu hotom
uminiwi ya yeŋgât kunyeŋe yâkât emelan Yesu mem ariwi. Mem ariwi
sâp yan hotom uminiwi ya yeŋgât lok kunlipyeŋe otmu Yura lok nengât
kunlipnenŋe otmu Mosehât girem den kâsikum ningiminiwi ya kerekŋe
emet yan yâhâ menduhuakmâ kinbi. Yan yâhâ menduhuakŋetâ tembe
lâu emet yakât galem kinbiŋe kâlâp uŋetâ semu nâŋgâm ikaiakmâ tatbi.
Yawu otmâ tatŋetâ Petoroŋe yâk yeŋgât hohetyeŋan ba kâlâp nâŋgâm
ikaiakmâ talop.
55-56 Otmu emet yan yâhâ menduhuakbiŋe girawu tuhumunŋe muâkgât
nâŋgâm den golâ topŋe topŋe gahaem hakŋan sâwi. Yawu otmâ lok

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

dondâŋe den girawuân hâum sâŋetâ kunlipyeŋaŋe nâŋgâŋetâ ârândâŋ otbuap yakât pâpguwi. Den sâm ariwi yaŋe ki lâuahop.
57 Yâhâ lok nombotŋaŋe yahatmâ yuwu sâm hakŋan sâwi. 58 "Lok yuŋeâmâ den âlâ yuwu sâmu nâŋgâwin. "Opon kâmbukŋe emelâk tuhuwi yuâmâ nâ niniâk liakum yâhâpŋe hilâm kalimbu kâlehen tuhum maŋguwom. Lok âlâ me âlâŋe ki tânnohowuap." Yawu sâop." Yawu nâŋgâm tâpikgum hakŋan sâwi. 59 Otmu den sâwi yaŋe gurâ ki lâuahop.
60 Otmu hotom uminiwi ya yeŋgât kunyeŋaŋe yahatmâ kinmâ Yesu yuwu sâm ekuop. "Gâ wongât otmâ den âlâlâ âihohomunŋe yakât matŋe ki kâpeksat? Yawu otdâ ekmunŋe ki ârândâŋ oap." Yawu sâop.
61 Yawu sâmu benŋe Yesuŋe olotoŋâk kinop. Olotoŋâk kinmu witgum âikuop. "Bâiŋ, witgumâk âihohowe. Gâ Anitâŋe ikŋe nanŋe bulâŋe ya hâŋgângohomu ge yu mansat me bia? Sârâ nâŋgâne." Yawu sâop.
62 Sâmu sâop. "Yu yat yakâ. Nâmâ Anitâŋe hâŋgânnohomu gewan. Yawu gârâmâ hâmbâi Anitâŋe wâtŋe nihim âlâkuâk hâŋgânnohomu elem kulewoŋboŋ kakŋambâ âwurem ge yeŋgât kunyeŋe tatmâ yâhâmbisâm. Sâp yan Anitâhât wâtŋe ya nâhâlen tetemu eknomai." Yawu sâop.
63 Yawu sâmu den ya nâŋgâmu bâlemu yahatmâ ikŋe sâŋgum mem duhatmâ bukulipŋe yuwu sâm ekyongop. "Bâiŋ, den kâmbukŋe hâliliŋe sâmu nâŋgâmunŋe pesuk yap. 64 Ikŋahât nâŋgâmu yahatmu Anitâhât kaweŋan kinbe sâm oap. Yakât otmâ girawu tuhunomgât naŋgai?" Yawu sâm âiyongop.
Âiyongomu den yakât alahu gulahu otŋetâ biwiyeŋe konohâk otmu yuwu sâwi. "Bâiŋ, yu otmu bâleapgât muâkgât naŋgain." Yawu sâm hârewaŋgiwi.
65 Sâm hârewaŋgim nombotŋaŋe yahatmâ tâpguwi. Tâpgum gâtŋaŋe sâŋgum âlâ mem senŋe sâhâm kâtâpguŋetâ kinop. Senŋe sâhâm kâtâpgum ândâpŋe huhuwi. Ândâpŋe huhum nombotŋaŋe yuwu sâm âikuwi. "Bâiŋ, ândâpge âlâŋe huhuap? Yakât sârâ nâŋgâne." Yawu otŋetâ pesuk sâmu tembe lâu emet yakât galem kinbiŋe kum me âlâlâ tuhuwi.

Petoroŋe Yesu betbaŋgiop

(Mataio 26:69-75; Luka 22:56-62; Yoane 18:15-18,25-27)

66 Yawu otbaŋgiŋetâ Petoro yâhâmâ yawuâk kâlâp nâŋgâm ikaiakmâ talop. 67 Tatmâ yanâk hotom uminiwi ya yeŋgât lok kunyeŋahât hoŋ bawa imbi âlâŋe towatŋe ekmâ yuwu sâm ekuop. "Âe, gâmâ Yesu Nasaret amboŋe orop manŋetâ yekman." Yawu sâm ekuop.
68 Yawu sâmu nâŋgâm kurihiakmâ yuwu sâop. "Âe, gâŋe den yakât ki naŋgan. Gâŋe den yat yakât topŋe ki nâŋgâm heŋgeŋguan." Yawu sâm yahatmâ pilâyekmâ endunâken ba kinmu yanâk gokorok isiop.
69 Gokorok isemu imbi yaŋe yâhâpŋe ekmâ lok yan kinbi ya yuwu sâm ekyongop. "Wâe, lok yuâmâ Yesu bukulipŋe orop manŋetâ yekman."
70 Yawu sâmu Petoroŋe yâhâpŋe kurihiahop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kurihiakmu sâp kâlep ki otmuâk yan kinbiŋe Petoro towatŋe ekmâ yuwu sâwi. “Wongât kurihiaksat? Gâhât towatge gekmâ naŋgain. Bulâŋanâk gâmâ Galilaia amboŋe.” Yawu sâm ekuwi.
71 Yawu sâm ekuŋetâ kurihiakmâ yuwu sâop. “Bâiŋ, yuwu sâmune nâŋgâŋet. Nâ Anitâhât senŋan kinmâ den membom otmuâmâ yâkŋe matŋe nihiwuap. Lok yai yakât nâŋe bulâŋanâk ki nâŋgâwaŋgian.” Yawu sâop.
72 Yawu yan mâne yanâk gokorok yâhâpŋe isiop. Gokorok isian mâne Yesuŋe emet inânŋan den ekuop ya nâŋgâmu teteop. “Gâŋe nâhât “ki nâŋgâwaŋgian” sârâ kalimbuŋe otbuap yan gokorok yâhâpŋe isewuap.” Yawu sâop ya nâŋgâmu tetemu isiop.

Yesu mem Pilatohâlen ariwi.
(Mataio 27:1-2,11-14; Luka 23:1-5; Yoane 18:28-38)

15 1 Otmu emet haŋ sâmu yan hotom uminiwi ya yeŋgât kunlipyeŋe, Mosehât girem den kâsikum ningiminiwi otmu Yura nengât kunlipnenŋe hârokŋe in yawu menduhuakmâ Yesu muâk sâm den hikuwi. Yawu otmâ Yesu bâtŋan sâhâm dâim Roma yeŋgât kiap âlâ, kutŋe Pilato sâm, yâkât den sâsâ emetŋan ariwi. 2 Dâim Pilatohâlen ariŋetâ yâkŋe yuwu sâm âikuop. “Yura yeŋgât lok kutdâ sâmai ya gâ me?” Yawu sâop.
Sâmu sâop. “Oŋ, den bulâŋe yat.” Yawu sâop.
3 Yawu otmâ hotom uminiwi ya yeŋgât kunlipyeŋaŋe den golâ topŋe topŋe sâm Yesu hakŋan sâwi. 4 Yakât otmâ Pilatoŋe Yesu yuwu sâm âikuop. “Den topŋe topŋe gâhâlen kârâm pilai. Yakât otmâ girawuhât otmâ matŋe ki kâpekyiŋgiat?” 5 Yawu sâmu den biaek kinop. Yawu kinop yakât Pilatoŋe ekmu sâtŋe olop.

Pilatoŋe Yesu muâkgât sâm hârewaŋgiop.
(Mataio 27:15-26; Luka 23:13-25; Yoane 18:39–19:16)

6 Otmu Tihit tihit hombaŋ ârândâŋâk Pilatoŋe yuwu otminiop. Lok tosa otŋetâ pâi emetŋan katyekŋetâ tatminiwi yapâ gâtŋe âlâ me âlâhât lohimbiŋe nâŋgâŋetâ dopŋan otmu lok âlâ holaŋbuat sâminiwi ya holaŋyekmu geminiwi.
7 Yâhâ sâp yan lok bâleŋe âlâ, kutŋe Barawa sâm, yâkŋe kapam ahowiân lok âlâ kumu muop. Yakât otmâ pâi emetŋan mem katŋetâ tatmâ gaop. 8-10 Yawu gârâmâ Pilatoŋe yuwu nâŋgâop. “Lohimbi dondâŋe Yesuhât nâŋgâŋetâ yahatmap. Yakât otmâ hotom umai ya yeŋgât kunlipyeŋaŋe nâŋgâŋetâ bâlemu yaŋak muâkgât sâm hârewaŋgim nâhâlen mem takai.” Yawu nâŋgâop. Yâhâ lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe yâkâlen ari menduhuakmâ pâi emetŋan tatbi yapâ gâtŋe âlâ holaŋmu giâkgât ekuwi. Ekuŋetâ yuwu sâm âiyongop. “Nâŋe Yura yeŋgât lok kutdâ yu holaŋmune giâkgât naŋgai me bia?” Yawu sâm âiyongop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11 Yawu sâm âiyongomu hotom uminiwi ya yeŋgât kunlipyeŋaŋe
lohimbiŋe Pilato ekuŋetâ Barawa holaŋmu giâkgât eŋgatyeŋan gewi.
Yakât otmâ lohimbi yaŋe Barawa holaŋmu giâkgât ekuwi. 12 Yawu
ekuŋetâ Pilatoŋe yuwu sâm âiyongop. “Yawu gârâmâ yeŋgât lok kutdâ
yakât girawu otbaŋgiwomgât naŋgai?” Yawu sâop.
13 Yawu sâmu yahatmâ den yuwu halahum sâwi. “Yâk howanân kum
kânâŋgâŋetâ muâk.”
14 Sâŋetâ sâop. “Wuân otmu bâleopgât yawu yai?” Yawu sâmu âlâkuâk
yahatmâ sâwi. “Howanân kum kânâŋgâŋetâ muâkgât naŋgain.” Yawu
sâm sâm hârewi.
15 Otmu Pilatoŋe lohimbi yaŋe ikŋahât nâŋgâŋetâ yahalâkgât lauyeŋan
mem tembe lâulipŋe ekyongomu Barawa holaŋetâ gem ariop. Otmu Yesu
mem kândâtŋe lawitŋetâ hepŋak kiŋ pisiliŋ sâop. Yawu otŋetâ Pilatoŋe
hâŋgânyongomu howanân kuŋetâ muâkgât mem ariwi.

Tembe lâulipŋaŋe Yesu mem âlâlâ otbaŋgiwi.
(Mataio 27:27-31; Yoane 19:2-3)

16 Tembe lâulipŋaŋe yahatmâ Yesu mem ya pilâm emet âlâen katŋetâ
talop. Yawu otmâ tembe lâu bukulipyeŋe meyekŋetâ ga menduhuakbi.
17 Menduhuakmâ hâk katipŋe kâkâlep, kuriŋ takop takop yamâ lok
kutdâŋe mânuŋakmâ manminiwi yawuya mem mânuŋbaŋgiwi. Yawu
otmâ tâk âlâ sâtŋe metŋe, hatman yawuyaŋe mem goŋgoŋgum lok papato
yeŋgât ŋerendeŋ ya dop kum kunŋan kepeim âlihitbaŋgiwi. 18 Yawu
otbaŋgim gotŋan ba senŋan gem giriŋbaŋgim yuwu sâm ekuwi. “Bâe,
Yura yeŋgât lok kutdâ pato. Yakât otmâ torokatmâ mangât naŋgain.”
Yawu sâm senŋan gewi. 19 Senŋan gem kundenŋan tâpguwi. Tâpgum
kapam âlâ mem kunŋan lawitbi. 20 Senŋan geŋetâ dopŋan otmu hâk
katipŋe kuriŋ ya mem tuhum pilâm ikŋe hâk katipŋe mem mânuŋbaŋgim
yaŋak mem howanân kum kânâŋgâne sâm dâim ariwi.

Yesu howanân kuwi.
(Mataio 27:32-44; Luka 23:26-43; Yoane 19:17-27)

21 Dâim mâtâwân arim tatŋetâ lok âlâ takamu ekbi, yamâ kutŋe Simon
sâm, Alesande yet Lupu yetgât âwâyetŋe. Yâhâmâ Kirene hânân gâtŋe.
Mem tetem Yesu wâtŋe houŋ sâopgât sâwaŋgiŋetâ Yesuhât howan ya
tângum mem lâumu orowâk ariwi. 22 Ari hân âlâ, kutŋe Golihata sâm,
yan ariwi. Kut yakât topŋeâmâ “Lok Kunŋe Hahitŋe,” yawu.
23 Yan ari Yesuŋe hâhiwin dondâ nâŋgâmapgât wain to otmu to
ŋasin bâleŋe, kutŋe Miri sâm, ya orop menduhum gâim waŋetâ nemu
ŋasinbaŋgimu ukum pilâop. 24 Ukum pilâmu yâkât hâk katipŋe tuhum
pilâmâmâ ikŋe howanân kum kânâŋgâŋetâ kinmu hâk katipŋe ya mem
“Âlâŋe miakbuap?” sâm mem ketetmâ katbi. Mem ketetmâ katŋetâ tatmu

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

pepa duhatmâ tipi tapi tuhum kutyeŋe ikŋiâk ikŋiâk yan kulemgum amaŋân mânuŋetâ giop. Mânuŋetâ gemu mem gulip malap tuhum yapâ pepa âlâ meŋetâ kut teteop yaŋe miahop. Yawu otbi. 25 Yâhâ omoŋânâk 9 kilok otmu yan howanân kum lâum kânâŋgâwi. 26 Yawu otmâ howan yakât kunŋan yuwu kulemgum katbi. “Lok yuâmâ Yura yeŋgât lok kutdâ.” Yawu sâm kulemguwi. 27 Otmu sâp yanâk lok komborâ yâhâp yotgom lâum kânâŋgâyelekŋetâ nombot nombot kinowot. 28 Yawu otbi yan Anitâŋe emet inânŋan den sâop yakât bonŋe teteop. Den yamâ yuwu. “Nâŋe nine hoŋ bawa hâŋgângumune gemu lohimbiŋe ekŋetâ lok bâleŋe yawu olop.” Yakât bonŋeâmâ lok bâleŋe yâhâp orop yongom lâum kânâŋgâyekŋetâ kinbi.

29 Otmu lohimbi nombotŋaŋe mâtâp ya watmâ howan hâlâŋmâ arim takawiŋe Yesu ekmâ lauyeŋe butelim yuwu sâwi. “Bâe, gâŋe emelâk yuwu sârâ nâŋgâwin. “Opon kâmbukŋe yamâ nâŋe liakum hilâm kalimbu biwiŋan tuhum maŋguwom,” yawu sârâ nâŋgâwin. 30 Yawu gârâmâ howanâmbâ kâpehakmâ ge.” Yawu sâwi.

31-32 Yawu sâŋetâ benŋe hotom uminiwi ya yeŋgât kunlipyeŋe otmu Mosehât girem den kâsikum ningiminiwiŋe senŋan gem yuwu sâm alahuwi. “Lok yuâmâ Anitâŋe hâŋgângumu ge Yura nengât tihitnenŋe otmâ kutdânenŋe mansap sâmai. Lok yuŋe lohimbi nombotŋe tânyongmu ekmain. Yâhâ girawu otmâmâ ikŋeâmâ ki tânahom howanâmbâ kâpehakmâ giap? Kâpehakmâ gemu eknom otmuâmâ biwinenŋe yâkâlen katmâ tem lâuwaŋginom. Yâhâ ki kâpehakmâ gewuawâmâ yuwu sânom. “Âo, lok yuâmâ imbiâk otmap.” Yawu sânom.” Yawu sâm senŋan gewi. Senŋan geŋetâ lok bâleŋe yotgom kânâŋgâyelekŋetâ nombot nombot kinowot yâkŋe gurâ yawuâk senŋan giowot.

Yesu muop.
(Mataio 27:45-56; Luka 23:44-49; Yoane 19:28-30)

33 Otmu hilâm kârikŋan, 12 kilok olop yan, Anitâŋe nâŋgâmu emetsenŋe ya omoŋ sahahop. Omoŋ sahakmâ yapâ ari emetsâpŋe 3 kilok otmu emet laŋinŋe âlâkuâk pilâop. 34 Yawu otmu Yesuŋe kândâtŋe kuwihakmâ Yura nengât denân yuwu sâm halahuop. “Eli, Eli lama sapaktani,” yawu sâop. Sâop yamâ topŋe yuwu. “O, Awoŋ, wongât nâŋgâm kâkâsuk otmâ betnihiat?” Yawu sâop.

35 Yawu sâmu lohimbi nombotŋaŋe nâŋgâm tâpikgum yuwu sâwi. “Eliahât mon sâm ahom kuakmâ tap.” 36 Yawu sâŋetâ hohetyeŋan gâtŋe âlâŋe sururuk sâm ari sâŋgum âlâ mem nak bâtbâtŋe potonŋan pâŋ pâŋ kepeim yaŋe wain to bâleŋe yan katmâ mem yâhâ lauŋan kalop. Yawu otmâ bukulipŋe yuwu sâm ekyongop. “Eliaŋe himbimâmbâ ge tânguâkgât nâŋgâm kutŋe kunsap mon?. In ekne.” Yawu sâop. 37 Yawu sâmu Yesuŋe den kârikŋe halahum yaŋak muop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

38 Otmu emelâk lohimbi inŋaŋe opon kâmbukŋe yakât biwiŋe ekmai
sâm sâŋgum kâlep pato hikuŋetâ ya kâtâpguminiop. Sâŋgum yaŋe
pâŋambâek tok sâm hâreakmâ nombot nombot otmu tetekŋan olop.
39 Yesu muop sâp yan tembe lâu ya yeŋgât kunyeŋe âlâ hâlâŋmâ
kinopŋe ekmu âlâ kândâkdâ otmu yuwu sâop. “Lok yuâmâ Anitâhât
nanŋe bulâŋe.” Yawu sâop.
40 Otmu imbi nombotŋe pereŋ pilâm endâŋân ba kinbi ya yeŋgât
hohetyeŋan kinbi ya yeŋgât kutyeŋe Salome, otmu âlâmâ Maria, Matala
kapiân gâtŋe, otmu âlâmâ Mariahât kut nambeŋe otmu yâkât nanyâhâtŋe
yâhâp, kutyetŋe Yose otmu imiŋe Yakowo yâhâmâ lok sihan. 41 Imbi
yongonsan yamâ Yesu orop Galilaia hânân manmâ hoŋ bawaŋgim gawi.
Yâhâ imbi nombotŋeâmâ Tihit tihit hombaŋ ya ekne sâm Yerusalem
kapiân Yesu orowâk yâhâwi yaŋe kinbi.

Yesu lâum ari hanguwi.
(Mataio 27:57-61; Luka 23:50-55; Yoane 19:38-42)

42-43 Otmu lok âlâ, kutŋe Yosep sâm, yâkât topŋeâmâ yuwu. Lok yamâ
Arimata kapi yapâ gâtŋe. Emelâk Parisaio, Sarukaio otmu Yura nengât
papatolipnenŋaŋe yâk orop menduhuakmâ den otminiwi. Yakât otmâ
lohimbi seseŋgâlâkŋe nâŋgâwaŋgiŋetâ yahalop. Otmu Anitâŋe ikŋe
hoŋ bawa hâŋgângumu ge Yura nengât lok kutdâ otmâ tihitnenŋe otmâ
yâhâwuap yakât biwiŋaŋe mem mambotmâ manmâ gaop. Topŋe yawu.
Yâhâ Yesuŋe muop yan lohimbi kerekŋe Tihit tihit Hombaŋ emet haŋ
sâmu tetewuap yakât nâŋgâm sot kâle otmu senŋe âlâlâ mem dinŋan
tuhuwi. Yakât nâŋgâm Yosepŋe ikŋe hâkŋahât tihitŋe ki nâŋgâm Yesu
lâum ari hanguwe sâm Pilatohâlen ari tetewaŋgiop. 44 “Yesu muap,”
sâm ekumu nâŋgâm Pilatoŋe eŋgat yâhâp olop. Yakât otmâ tembe lâu
âlâŋe ari ekmâ taka sâmu nâŋgâwe sâm hoŋ hâŋgângumu ariop. 45-46 Ari
ekmâ âwurem taka “Emelâk muap,” sâm Pilato ekuop. Ekumu Pilatoŋe
Yosep nâŋgâwaŋgiop. Nâŋgâwaŋgimu yâkŋe sâŋgum kaok âlâ puluhuop.
Yawu otmâ bukulipŋe meyekmu ari howanâmbâ Yesu mem sâŋgum yaŋe
katipguwi. Katipgum lâum ari kât mâtâpŋe âlâ, dikin yawuya, yamâ
emelâk kusânmâ mem tiŋgâloŋetâ kinop yan lâum ari katbi. Lâum ari
katmâ kât âlâ lâum hâpunŋetâ ba mâtâpŋe ya maŋguop. 47 Maŋgumu
ariŋetâ Maria Matala kapiân gâtŋe otmu nambeŋe, Yose mâmâŋe, orop
yan tatmâ ehowot.

Yesuŋe mumuŋambâ yahalop.
(Mataio 28:1-8; Luka 24:1-12; Yoane 20:1-10)

16 1 Tatmâ nâŋgâ nâŋgâ sâp ya pesuk sâmu Maria Matala kapiân
gâtŋe, nambeŋe ya Yakowo mâmâŋe, otmu Salome yâkŋe Yesu
pirinom sâm kendiŋân ari to kukŋe suk suk âlâ puluhuwi. 2 Puluhum

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

emet âlâen yâhâ iwi. Otmu haŋ sâmu yahatmâ sumângen ariwi.
Mâtâwân arim yeŋiâk alahu gulahu otmâ yuwu sâwi. 3 "Yâhâlen kât
pato nandoroŋe hâpunŋetâ mâtâpŋe ya maŋguop. Yakât otmâ âlâŋe
tânnongom kât ya hâpunŋetâ kâlehen banom?" Yawu sâwi. 4 Yawu
sâm alahum ariwi. Ari senyeŋe pilâm eksain mâne kât pato ya emelâk
hâpunŋetâ mâtâpŋe ya tetekŋan kinmu ekbi. 5 Ekmâ kâlehen yâhâwi.
Kâlehen yâhâm lok sihan âlâ hâk katipŋe kaok kâlep mânuŋahop yaŋe
tatmu ekbi. Ekmâ umutyeŋe ariop.
6 Lok yaŋe yuwu sâm ekyongop. "Yen kiŋgityeŋahât ki otŋet. Yesu
Nasaret amboŋe howanân kuwi ya ekne sâm takai ya naŋgan. Yâhâmâ
yuân ki tap. Emelâk mumuŋambâ yahatmâ arap. Ga gewâkŋeâk ekŋet.
7 Ekmâ arimâmâ Petoro otmu hoŋ bawalipŋe nombotŋe ya yuwu
sâm ekyongonomai. "Yâhâmâ emelâk mumuŋambâ yahatmâ Galilaia
hânângen ari tap. Yawu gârâmâ yen yawuâk ari yâk penewaŋginomai."
Yawu sâm ekyongonomai." Yawu sâop.
8 Yawu sâm ekyongomu kiŋgityeŋahât otmâ kâi bâtyeŋe sân sân sâm yapâ
pilâm sururuk sâm ba ariwi. Ari lohimbi nombotŋe yakât ki ekyongowi.

Yesuhât den pat âlepŋe Marekoŋe kulemguop yakât den potonŋe âlâ lok âlâŋe yuwu kulemguop tap.

Yesuŋe Maria Matala kapiân gâtŋe tetewaŋgiop.
(Mataio 28:9-10; Yoane 20:11-18)

9 Tatmâ nâŋgâ nâŋgâ sâp ya pesuk sâop. Gârâmâ emet haŋ sâmu
yanâmâ Yesuŋe mumuŋambâ yahalop. Otmu Maria Matala kapiân gâtŋe,
ikŋak emelâk weke bâleŋe nombolân yâhâp watyekmu yâkâlembâ
gahaeakmâ ariwi. Aŋgoân yâkâlen tetewaŋgiop. 10 Tetewaŋgimu yanâmâ
yâkŋe ari Yesuhât hoŋ bawalipŋaŋe menduhuakmâ yâkât we bâle
nâŋgâm tatbi ya yuwu sâm ekyongop. 11 "Yesuŋe mumuŋambâ yahatmâ
tetenihiap," sâm ekyongomu nâŋgâŋetâ porap olop.

Yesuŋe hoŋ bawayâhâtŋe yâhâp teteyitgiop.
(Luka 24:13-35)

12 Otmu yakât kakŋan Yesuŋe hoŋ bawayâhâtŋe yâhâp mâtâwân
teteyitgiop. Teteyitgimu ekmutâ kun kundenŋaŋe âlâ olop. 13 Lok yaŋe
ekmâ âwurem sururuk sâm ari bukulipyetŋe yakât ekyongomutâ
nâŋgâŋetâ yawuâk porap olop.

Yesuŋe hoŋ bawalipŋe den bâiŋe ekyongop.
(Mataio 28:16-20; Luka 24:36-49; Yoane 20:19-23)

14 Otmu sâp âlâenâmâ Yesu hoŋ bawalipŋe kâiân konok hârohâk
menduhuakmâ sot nem tatbin. Nem tatmunŋe Yesuŋe teteningiop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Otmu mumuŋambâ yahatmu ekmâ taka bukulipnenŋaŋe eknongoŋetâ
nâŋgâmunŋe porap olop yakât Yesuŋe den sâningiop.
15 Otmu yuwu sâm eknongop. “Den kâsikum yiŋgim gan yu mem
hânŋan kulemŋan ari lohimbi kâsikum yiŋginomai. 16 Kâsikum yiŋgiŋetâ
nâŋgâŋetâ bonŋe otmu biwiyeŋaŋe nâhâlen kepeiŋetâ toen katyeknomai.
Lohimbi yamâ sâp pato tetemu âwurem ge meyekmune orowâk tatmâ
yâhâmbisâin. Yawu gârâmâ lohimbi nombotŋaŋeâmâ nâhât den pat ya
nâŋgâŋetâ ki bonŋe otmu biwiyeŋe alitmâ mannomai yamâ sâp patoen
Anitâŋe matŋe umatŋe yiŋgimu menomai.
17 Lohimbi nâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim mannomaiŋeâmâ nâhât
wâtnan kinmâ kulem topŋe topŋe yuwu menomai. Nâhât wâtnan kinmâ
weke bâleŋe watyekŋetâ gahaeakmâ arinomai. Otmu nimbilamyeŋe
purik sâmu den aŋgo sânomai. 18 Otmu sâtŋe metŋe topŋe topŋe otmu
hambe gumbamŋe ki hilipyongoŋetâ munomai. Otmu lohimbi kundat
umatŋe teteyiŋgiwuap ya gurâ tânyongoŋetâ âlepŋe otnomai.” Yawu sâm
eknongop.

Yesu himbimân yâhâop.
(Luka 24:50-53; Aposolo 1:9-11)

19 Yawu sâm eknongomu pesuk sâmu Anitâhâlen âwurem yâhâop.
Yâhâmu Anitâ âwâŋe orop dop konohâk tawot. 20 Otmu yakât kakŋan
kutdânenŋaŋe mâmâŋe otningimu kapi tipi tapi tatmâ arap ya
hawamgum yâkât den pat âlepŋe lohimbi ekyongom manbin. Yawu otmâ
kulem topŋe topŋe memunŋe ekmâ den pat ya nâŋgâŋetâ bonŋe olop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Luka

Yesuhât Den Pat Âlepŋe Lukaŋe kulemguop.

1 1 O bukune Teopilo,
Yesuŋe hohetnenŋan manmâ kulem topŋe topŋe memu lohimbi
yâk orop manmâ ya ekbiŋe den pat âlepŋe ya kâsikum ningiwi. 2 Den
pat ya lok seseŋgâlâkŋe kulemguwi. 3-4 Otmu nâŋe gurâ den pat ya
topŋambâek nâŋgâm heŋgeŋgum kulemgum katgihian. Yakât otmâ pepa
yu sâlikumâmâ aŋgoân Yesuhât den pat kâsikum gihiwi ya nâŋgâm
heŋgeŋguwuat. Den pat ya yuwu tap.

Aŋelo âlâŋe Sakaria yâkâlen teteop.

5 Emelâk lok kutdâ âlâ, kutŋe Herot sâm, yâkŋe Yuraia ambolipŋe
yeŋgât kunyeŋe otmâ galemyongom manop. Sâp yan Anitâhât hotom
uminiwi ya yeŋgâlen gâtŋe lok âlâ, kutŋe Sakaria sâm. Yâhâmâ Awiahât
senâmbâ gâtŋe. Yâkŋe imbi âlâ, kutŋe Elisapet sâm, ya miop. Yâhâmâ
Aron yâkât senâmbâ gâtŋe. 6-7 Otmu lohimbi yuŋe inâk kâsi manmâ gam
sombo olowot. Yawu manmâ tem lâuwaŋgim gamutâ Anitâŋe yelekmu
ârândâŋ olop.
8 Yâhâ Anitâhât hotom uminiwiŋe amboŋan amboŋan hotom um
gaminiwi. 9 Otmu hotom u uhât sâp ya tâlâhumu Sakaria mem katŋetâ
opon kâmbukŋahât biwiŋe âlâen yâhâ hotom uop. 10 Hotom uop sâp yan
lohimbi nombotŋaŋe opon kâmbukŋe yakât dâmân kâlehen yâhâ kinmâ
Anitâ ulitguwi. 11 Ulitgum kinŋetâ Anitâhât aŋelo âlâ, kutŋe Gawirie
sâm, hotom uminiwi yakât alata bonângen tetem kinop. 12 Tetem kinmu
Sakariaŋe ekmâ pârâk pilâop.
13 Yawu otmu aŋelo yaŋe yuwu sâm ekuop. “Sakaria, ki kiŋgitgahât
ot. Imbihaŋe naom miâk nâŋgâm Anitâ ulitgum gamat. Yakât otmâ
Anitâŋe nâŋgâhihimu imbihaŋe naom membuap. Naom yakât kutŋe
Yoane sâm kunbuat. 14 Tetewuap yan lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe yet orop

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

heroŋe nâŋgâwaŋginomai. 15 Nanyetŋe yaŋe tem lâuwaŋgim manmu
Anitâŋe nâŋgâwaŋgimu ârândâŋ otbuap. Târârâhâk manmâ to kârikŋe ki
nembuap. 16 Yawu manmu Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe
otbaŋgimu Isirae lohimbi kuwikyekmu Kutdâ Anitâhâlen biwiyeŋaŋe
kepeim mannomai. 17 Emelâk embâŋân Anitâhât poropete âlâ, kutŋe
Elia sâm, yaŋe yâkât wâtŋan kinmâ yu ya otminiop ya Anitâŋe ekmu
ârândâŋ otminiop. Yakât dopŋeâk nanyetŋaŋe manmâ Kutdâhât mâtâp
mewaŋgiwuap. Yâhâ âwâlipyeŋaŋe nan baralipyeŋe kuk otyiŋgimai ya
biwiyeŋe mem huruŋ tuhuyiŋgimu kaok oraŋginomai. Otmu lohimbi
kunyeŋe kârikŋe otmâ Anitâhât den kumai ya ekyongomu orotmemeyeŋe
bâleŋe pilâm tem lâuwaŋgim mannomai. Nanyetŋaŋe yawu otmâ
Kutdâhât mâtâp mewaŋgiwuap. Yawu."

18 Yawu sâmu, Sakariaŋe yuwu sâm âikuop. "Net emelâk sombo oait.
Yakât otmâ gâhât den ya nâŋgâm biwi yâhâp oan. Girawu otmâ yakât
nâŋgâmune bulâŋe otbuap?" Yawu sâop.

19 Sâmu sâop. "Ahonakmune nâŋgâ. Nâ Gawirie, Anitâhât hoŋ
bawaŋgiman. Yâkŋe hâŋgânnohomu ge den yu ekgohoan. 20 Yawu gârâmâ
den ekgohomune nâŋgâm biwi yâhâp oat yakât matŋe den biaek manbuat.
Yâhâ den ekgohoan yukât bulâŋe tetewuawânâk lauhe hâreakmu den
otbuat." Yawu sâm yanâk biatmu, lok sombo ya ikŋiâk kinop.

21 Lok sombo ya opon kâmbukŋan yâhâ sâp kâlep talop. Yakât
otmâ lohimbi yaehen kinbiŋe "Girawu otmâ kâihumboŋ ot tap?" sâm
mambotbaŋgiwi. 22 Yawu otŋetâ yâk yeŋgâlen ge den ekyongowe
sâm otmu eŋgatŋe maŋguakmu kopa olop. Kopa otmâ kinmu ekmâ
yuwu sâwi. "Opon kâmbukŋan yâhâmu Anitâŋe biwiŋe mem purik
pilâwaŋgimu kulem âlâ tetemu eksap mon?" Yawu sâŋetâ den sâwe sâm
bâtŋaŋak kai toka olop.

23 Otmu nep sâpŋe pesuk sâmu kapiân âwurem gem ariop. 24-25 Otmu
yakât kakŋan imbiŋe ya tepŋe olop. Tepŋe otmâ yuwu sâop. "Anitâ
Kutdâŋe nâŋgânihimu tepne oan yakât otmâ ki aŋulakbom." Yawu sâm
emetŋanâk tatmu emetsenŋe mome pesuk sâop.

Aŋeloŋe Maria yâkâlen teteop.

26 Emetsenŋe mome pesuk sâmu yan, Anitâŋe aŋelo, kutŋe Gawirie, ya
yâhâpŋe hâŋgângumu giop. Hâŋgângumu ge Nasaret kapi Galilaia hânân
tap yan imbi sihan âlâ, kutŋe Maria sâm, ya tetewaŋgiop. 27 Yâhâ imbi
sihan ya Dawitihât senâmbâ gâtŋe yakât otmâ lok âlâ, kutŋe Yosep sâm,
yâkât pat kuwaŋgiŋetâ manop. 28 Aŋelo yaŋe tetewaŋgim yuwu sâop.
"Anitâŋe nâŋgâhihim mâmâŋe otgihiap yakât otmâ biwihaŋe heroŋe
otbuat."

29 Yawu sâm ekumu nâŋgâm kiwilim biwiŋaŋe yuwu nâŋgâop. "Den
eknohoap yakât topŋe girawu?"

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

30 Biwiŋaŋe yawu nâŋgâmu yuwu sâm ekuop. “Anitâŋe nâŋgâhihiap.
Yakât otmâ biwihe sânduk sâek. 31 Gâŋe tepge otmâ naom membuat yâkât
kutŋe Yesu sâm kunbuat. 32 Lohimbiŋe yâkât nâŋgâwaŋgiŋetâ yahatmu
“Anitâ pato nandoroŋe yâkât nanŋe” sânomai. Otmu emelâk embâŋân
Kutdânenŋe Anitâŋe tâmbânenŋe Dawiti lok kutdâ sâm katmu bukulipŋe
galemyongom manop. Yakât dopŋeâk Anitâŋe nange âi sâm waŋmu
33 Yakop sen nengât kunnenŋe kinmâ tihitnenŋe otbisâp.” Yawu sâop.
34 Sâmu sâop. “Nâ lok orop ki mansan. Yakât otmâ den yat yakât
bulâŋe girawu tetewuap?” Yawu sâop. 35 Sâmu sâop. “Anitâhât Wâtgât
mâmâŋahât Heakŋe biwihan gemu Anitâŋe mâmâŋe otgihimu tepge
otmâ naom membuat. Yakât otmâ naom ya koko salehâk manbuap.
Yawuhât lohimbiŋe ekmâ kutŋe “Anitâhât nanŋe” sâm kunomai.
36-37 Den âlâ torokatmâ sâmune nâŋgâ. Anitâŋe yu ya otbe sâm yakât
ki hâum pâpgumap. Yawu otmâ bukuhe Elisapet kâsi manmâ gamap ya
nâŋgâwaŋgimu tepŋe otmâ manmâ gamu emetsenŋe nombolân konok
pesuk yap. Imbi kâsi sâmai ya yawu tetewaŋgiap.” Yawu sâop.
38 Sâmu sâop. “Nâ Kutdâhât hoŋ bawa imbi. Yakât otmâ den yat ya
bulâŋe teteâkgât naŋgan.” Yawu sâmu aŋeloŋe pilâm ariop.

Mariaŋe Elisapet arim ehop.

39 Sâp kâlep ki otmuâk Mariaŋe Sakaria imbiŋeit yetgâlen ariwe
sâm kapiŋe pilâm kapi âlâ Yuraia hân yakât halângen tap yan ariop.
40 Yan arim yâk yetgât emelan yâhâm Elisapet ekmâ heroŋe otbaŋgiop.
41 Heroŋe otbaŋgimu yanâk tepŋe kâlehen naom talop yaŋe kâlâwahomu
nâŋgâop. Yawu otmu Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe Elisapet
mâmâŋe otbaŋgimu bukuŋe yuwu sâm ekuop. 42-43 “O bukune, Anitâŋe
gâ nâŋgâhihim mâmâŋe otgihiap. Yakât otmâ imbi kerekŋe gâhât
nâŋgâhihiŋetâ yahatbuap. Otmu naom membuat ya Anitâŋe mâmâŋe
otbaŋgimu tihitnenŋe otmu Kutdânenŋe sâm tem lâuwaŋgim mannom.
Nâmâ imbi inŋe mansan. Yamâ gâŋe nâhâlen takarâ nâŋgâmune
âlâ kândâkdâ oap. 44 Taka nohondâ yanâk naom tepnan tap yuŋe
kâlâwahomu naŋgan. 45 Otmu den âlâ torokatmâ sâmune nâŋgâ. Anitâŋe
aŋelo âlâ hâŋgângumu ge den ekgohop yakât bulâŋe tetewuap yakât
nâŋgâm biwi yâhâp ki oat. Yawu otmâ biwi heroŋe naŋgat.” Yawu sâop.

Mariaŋe Anitâ mepaem heroŋe otbaŋgiop.

46 Yawu sâmu Mariaŋe yuwu sâm ekuop.
47-48 “Nâ Anitâhât hoŋ bawa mansan. Yawu gârâmâ Kutdâne Anitâ
tihitnenŋe otmapŋe nâŋgânihim mâmâŋe otnihiap. Yakât otmâ
lohimbi komotŋe komotŋe tetem mannomaiŋe nâhât nâŋgâŋetâ
yahatmu “Anitâŋe nâŋgâwaŋgiap,” sânomai. 49 Anitâ Manman koko
salek Amboŋaŋe mâmâŋe otnihim kulem miap yukât nâŋgâmune

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ewe membe otmu mepaem mansan. 50 Otmu lohimbi âlâ me âlâŋe
Anitâhât nâŋgâm tem lâuwaŋgimai ya wawaeyekmap. 51 Wâtŋe
pato nandoroŋe tatbaŋgiap. Yakât otmâ yu yakât ki pâpgumap.
52 Lohimbi yeŋe eŋgatyeŋeâk watmâ manmâ hâkyeŋe mepaeakmai
ya mem ge katyekmap. Otmu lok kutdâlipyeŋaŋe lohimbi mem
bâleyekmai ya mem ge katyekmap. Mem ge katyekmâ lok geheŋe
ya mem yâhâ katyekmap. 53 Otmu lok iri sikumyeŋe orowâk ya
misihem manmai ya mem ge katyekmu umburuk otmâ manmai.
Yâhâ lohimbi po manmai ya tihityeŋe otmâ sot kâle yiŋgimap.
54 Emelâk embâŋân tâmbâlipnenŋe yeŋgât pat kuyiŋgiop ya mem
mete tuhum Isirae lohimbi nengât tihitnenŋe otmâ gamap. 55 Yawu
otmâ tâmbânenŋe Awaraham yâkât pat kuwaŋgiop. Pat yakât
bulâŋe nen yâkât sen nengâlen teteap. Yawu." Yawu sâop.
56 Mariaŋe yawu sâm Elisapet ekuop. Otmu yâk orop manmu
emetsenŋe kalimbu pesuk sâmu kapiŋehen âwurem ariop.

Yoane teteop.

57-58 Maria âwurem ariop yakât kakŋan Elisapetŋe nanŋe miop. Yâhâ
Kutdâŋe nâŋgâwaŋgimu nanŋe miop yakât nâŋgâm hep torehenlipŋe
otmu kapi ambolipŋaŋe heroŋe nâŋgâwaŋgiwi.
59 Otmu hilâm nombolân kalimbu pesuk sâmu yan hep torehenlipŋaŋe
menduhuakmâ naom yakât hâkŋahât undip tuhuwaŋgine sâm, âwâŋe
Sakaria, yâkât kutŋe membuap sâwi. 60 Yawu sâŋetâ mâmâŋaŋe
kuyiŋgim yuwu sâop. "Bia, kutŋe Yoane sâm kunom." Yawu sâop.
61 Yawu sâmu yuwu sâm ekuwi. "Âlepŋe yat yamâ bukulipge me hep
torehenlipge yeŋgât kut âlâ yawuya ki tap." 62 Yawu sâm kuaŋgiwi. Otmu
"Âwâŋaŋe girawu naŋgap?" sâm bâtyeŋaŋe kai toka otmâ tape kiripi
mem waŋbi.
63 Tape kiripi mem waŋetâ yuwu kulemguop. "Kutŋe Yoane sâm
kunom," yawu kulemguop. Kulemgumu ekmâ nâŋgâŋetâ âlâ kândâkdâ
olop. 64 Yawu otmâ Sakariahât lauŋe hâreakmu Anitâ mepaeop.
65-66 Yawu otmâ Anitâŋe naom ya mâmâŋe otbaŋgim ikŋe den biwiŋan
katmu lohimbi ekyongowuap yakât sâm mepaeop. Kulem yawu teteop
yakât nâŋgâŋetâ sâtŋe otmu kapi ambolipŋaŋe yakât den pat sâm haok
tuhuŋetâ lohimbi Yuraia halângen manmâ ariwiŋe nâŋgâm yuwu sâm
alahuwi. "Naom yu lok otbuawân girawu otbuap?" Yawu sâm nâŋgâwi.

Sakariaŋe Yesuhât sâm ekyongop.

67 Sakariaŋe Anitâ mepaeop yan Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe biwiŋe
mem hewewen tuhumu yuwu sâop.
68-69 "Ambonenŋe Anitâŋe nen lohimbilipŋe manman bâleŋambâ
menenekmâ tihitnenŋe otbe sâm tâmbânenŋe Dawiti yâkât

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

senâmbâ gâtŋe âlâ kânâŋgâwuap. Yawu otmâ mâmâŋe otbaŋgimu
yâkŋe manman âlepŋan katnenekbuap. Yakât otmâ mepaene.
70-71 Yâhâ kasalipnenŋaŋe nongom itit kiom tuhuningimaihât
sârerenenekmâ tihitnenŋe otmu mannom. 72 Yakât nâŋgâm
emelâk embâŋân tâmbâlipnenŋe yeŋgât pat kuyiŋgiop yakât
ki nelâmguop. Ya mem mete tuhum poropetelipŋe ekyongomu
kulemguwi. 73-74 Yâhâ yâkŋe kasalipnenŋe yeŋgât bâtyeŋambâ
menenekmu biwinenŋe sânduk sâm tem lâuwaŋgim manmâ
yâhânomgât pat Awarahamgât kuwaŋgiop. 75 Yakât otmâ nen
Isirae lohimbiŋe tem lâuwaŋgim ki kiŋgitnenŋahât otmâ manmâ
yâhânom. Yawu otmâ uwawapŋe bia manmunŋe nenekmu
ârândâŋ otbuap." Yawu sâm mepaeop.

76-77 Otmu den âlâ torokatmâ nanŋahât yuwu sâm ekyongop.
"Nanne yuŋe Kutdânenŋe kulet sâwaŋgim ari mâtâp mewaŋgiwuap.
Otmu nenŋe orotmemenenŋe bâleŋe bet pilâm Anitâhâlen
biwinenŋaŋe kepeimunŋe tosanenŋe pilâningiwuap yakât den
eknongomu nâŋgânom. Yakât otmâ lohimbi biwihâlâkŋe yâkât
nâŋgâŋetâ yahatmu "Anitâ yahat yahatŋe yâkât poropete" sânomai.
78 Yakât den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Nen omoŋ bâleŋan
dop yawu manmain. Yâhâ emet haŋ sâwe sâm otmap yanâmâ pitu
kâmŋe papato yaŋe tetemu tatmâ yaŋak emet haŋ sâmap. Emet
haŋ sâmu emetsenŋe ga takamap. 79 Yakât dopŋeâk Anitâŋe kaok
nâŋgâningim ikŋe hoŋ bawa himbimâmbâ hâŋgângumu ge ikŋe
laŋinŋe biwinenŋan pilâmu haŋ sâningimu yâkât mâtâp watmâ
yâhâmunŋe manman kârikŋan katnenekbuap. Yawu."

Sakariaŋe yawu sâm ekyongop.

80 Otmu naom ya kâiŋe hâwimu lok otmâ nâŋgân nâŋgânŋe keterakbaŋgiop. Yawu otmâ âwâŋe mâmâŋe pilâyelekmâ ari lok ki manmaiângen manop. Yan ari manmâ Isirae lohimbi hohetyeŋan âwurem taka âi tuhuwuap yakât mambotmâ manop.

Yesu teteop.
(Mataio 1:18-25)

2 1-2 Yâhâ Elisapetŋe nanŋe Yoane miop sâp yan kiap pato âlâ, kutŋe Kurinio sâm, yâhâmâ Siria lohimbi yeŋgât kunyeŋe pato manop. Otmu Roma lok yeŋgât lok kutdâ âlâ manop, kutŋe Ahusto sâm. Yâkŋe puwâk lohimbi amon mansai ya yeŋgât dop nâŋgâwe sâm olop. Yakât otmâ Roma yeŋgât amutgen lohimbi hân âlâen âlâen tatmâ ariwi yeŋgât kutyeŋe kulemgunomaihât den katyiŋgim ariop. 3 Yakât otmâ lok kerekŋe kutyeŋe katne sâm kapiyeŋe tâmbâŋan ariwi.

4-5 Otmu emelâk embâŋân Isirae yeŋgât lok kutdâ âlâ manop, kutŋe Dawiti sâm, yâkŋe Yuraia hânân kapi âlâ, kutŋe Betelem, yan teteop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yawu gârâmâ Ahustoŋe den katyiŋgiop yan Dawitihât senâmbâ gâtŋe,
lok âlâ, kutŋe Yosep sâm, yâku yawuâk kapiŋe tâmbâŋan ariop yamâ
yuwu. Yosepgât imbi sâm pat kuwaŋgiwi, yamâ kutŋe Maria sâm, yâhâmâ
tepdâek manop. Yawu gârâmâ orowâk kapiyetŋe, kutŋe Nasaret, Galilaia
hânân tap, ya pilâm Betelem hân tâmbâŋan ariowot. 6 Arimutâ omoŋ otmu
kapi yan lombaŋe ari emet iminiwi ya kândikum ariwiŋe gewâk meŋetâ
pik sâop. Yakât otmâ emetgât ekmutâ biatmu bulimakaohât emetŋan
yâhâ talowot. 7 Tatmutâ yanâk naom kâlâpgumu nanŋe miop. Mem
bulimakaoŋe sot kondoân neminiwi yan sâŋgumân katipgum katmu iop.

Lama galemyongom tatbi yakât den pat

8 Otmu kapi ya gotŋan lok nombotŋaŋe bau âlâ, kutŋe lama sâm, ya
galemyongom tatbi. 9 Tatŋetâ yan Anitâhât aŋelo âlâŋe yâk yeŋgâlen
tetemu, yâkât laŋinŋaŋe siliŋ siliŋ sâmu ekmâ umutyeŋe ariop.
10 Umutyeŋe arimu yuwu sâm ekyongop. “Kiŋgityeŋahât ki otŋet. Nâŋe
den âiloŋgo ekyongowe sâm teteyiŋgian. Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet.
11 Anitâŋe ikŋe hoŋ bawa hâŋgângumu ge sârereyekmâ tihityeŋe otbuap
sâmai ya yiwereŋe Dawitihât kapiân teteap. Yâkât kutŋe Kiristo. Yâkŋe
kutdâyeŋe otmâ tihityeŋe otbuap yakât nâŋgâm lohimbi kiŋgitŋe
orowâkŋe heroŋe otnomai. 12 Otmu mâmâŋaŋe ŋaŋa ya sâŋgumân
katipgum bulimakaoŋe sot kondoân nemai yan katmu iap ya ari mem
tetenomai. Ya mem tetenomai yan den ekyongoan yukât nâŋgâŋetâ
bulâŋe otbuap.” Yawu sâm ekyongop.
13 Yawu sâm ekyongomu yanâk aŋelo kiŋgitŋe orowâkŋe tetem
bukuyeŋe penewaŋgim yuwu sâm Anitâ kiki mewaŋgim mepaewi.
14 “Anitâŋe lohimbi yekmu ârândâŋ otmap yâhâmâ biwi sânduhân
katyekmu buku oraŋginomai. Yakât otmâ yeŋe heroŋe otmâ Anitâ
Himbim Amboŋe mepaeŋet.”
15 Yawu sâm kiki mewaŋgim mepaem himbimân âwurem yâhâŋetâ
lama galemguwiŋe yuwu sâwi. “Kutdâŋe aŋelo hâŋgângumu ge den
eknongoap. Yakât otmâ kapiân yâhâm ekne.”
16 Yawu sâm lama ya katyekmâ kapiân sururuk sâm yâhâ Maria, Yosep,
nanyetŋe mem teteyekbi. Mem tetem yan Mariaŋe nanŋe ya sâŋgumân
katipgum katmu iop ya ekbi. 17 Ekmâ yan aŋeloŋe teteyiŋgim ŋaŋa yakât
den pat ekyongomu nâŋgâwi ya ekyotgowi. 18 Ekyotgoŋetâ nâŋgâmutâ
âlâ kândâkdâ olop. 19 Yawu gârâmâ Mariaŋeâmâ den ya nâŋgâm biwiŋan
katmâ manop. 20 Yâhâ Anitâhât aŋeloŋe lama galemŋe den ekyongop ya
ekŋetâ bulâŋe otmu yâkŋe âwurem ari Anitâ mepaem heroŋe otbaŋgiwi.

Simion yet Hana yâk yetgât den

21 Yesu teteop yakât kakŋan hilâm nombolân kalimbu pesuk sâmu
hâkŋahât undip tuhuwaŋgim kutŋe Yesu sâm kunbi. Yâhâ Mariaŋe tepŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ki olop sâp yan aŋeloŋe tetewaŋgim kutŋe Yesu sâm kunbuat sâop ya watmâ kunbi.

Yesuŋe Kutdâhât hoŋ bawaŋgiwuapgât Yosep yet Mariaŋe pat kuwaŋgiowot.

22-24 Isirae imbiŋe naom meŋetâ hepyeŋe saŋ sâwuap yan salek otmâ mannomaihât Anitâŋe Mose den âlâ ekumu kulemgum katyiŋgiop yamâ yuwu tap. “Âwâŋe mâmâŋaŋe kembâ me upu kutulup yâhâp mem hotom unihiromawot.” Yawu tap. Den ya lâum Maria yet Yosepŋe Yesu lâum Yerusalem kapiân yâhâowot. Yâhâ emelâk Anitâŋe Mose den âlâ ekumu kulemguop yamâ yuwu. “Nanlipyeŋe kunŋe tetenomai yamâ Kutdâhât hoŋ bawaŋginomaihât pat kuwaŋginomai.” Den yâhâp ya lâum Yesu lâum opon kâmbukŋan yâhâowot.

25 Sâp yan Yerusalem kapiân lok âlâ manop, kutŋe Simion. Yâhâmâ Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otbaŋgimu Anitâhât tem lâuwaŋgim uwawapŋe bia manmâ gaop. Yawu manmâ Anitâŋe ikŋe hoŋ bawa hâŋgângumu ge Isirae lohimbi tihityeŋe otmâ kasalipyeŋe watyekmu arinomai yakât mambotmâ manop. 26 Yâhâ emelâk Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe biwiŋan kioŋmu Anitâhât hoŋ bawaŋe tetem Isirae lohimbi yeŋgât tihityeŋe otbuap ya ekbuap yakât nâŋgâm biwi yâhâp ki olop. 27 Aiop, Yosep yet Mariaŋe Yesu lâum opon kâmbukŋan yâhâowot sâp yan Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe Simion mem heweweŋ tuhumu yawuâk opon kâmbukŋan yâhâop. Yâhâ kinmu Maria yet Yosepŋe Anitâhât den lâum Yesu lâum yâhâowot. 28 Yâhâmutâ ekyotgomu nanyetŋe waŋmutâ lâum yuwu sâm Anitâ mepaeop.

29 “O Kutdâ pato, gâŋe nâŋgânihirâ yiwereŋe Isirae nengât tihitnenŋe otbuap yâk eksangât biwine huruŋ yap. Yakât otmâ inâk ki mumbom. 30-31 Yâhâ naom yu pato otmu lohimbi âlâ me âlâŋe yâkâlen biwinenŋaŋe kepeim mannom yan gâŋe nengât tihitnenŋe otmâ manman âlepŋan mem katnenekdâ manmâ yâhânom. 32 Yâhâ pâku lohimbiŋe manman âlepŋahât mâtâp ekmâ watnomaihât gâhât laŋingaŋe biwiyeŋan pilâmu haŋ sâyiŋgiwuap. Yawu otmâ yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim Isirae nengât heroŋe nâŋgâninginomai.” Yawu sâop.

33 Yesu lâum yawu sâm Anitâ mepaemu, âwâŋe mâmâŋaŋe nâŋgâmutâ âlâ kândâkdâ olop. 34 Yawu otmâ Anitâŋe yâk yetgât nâŋgâyitgiâkgât Simionŋe ulitguop. Yawu otmâ mâmâŋe yuwu sâm ekuop.

“Sâmune nâŋgâ. Nen Isirae lohimbiŋe nangahât nâŋgâmâmâ hioŋaknomgât Anitâŋe sâm kalop. Nombotŋe yâkâlen biwinenŋaŋe kepeim manmâ manman kârikŋahât pat yakât bulâŋe menom. Yâhâ nombotŋeâmâ yâk betbaŋgim hiliwahonomaihât pat mannomai. 35 Yawu manŋetâ Anitâŋe ikŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kai toka sâm senyeŋan katmu kinbuap. Katmâ kinmu sâm ge
katnomai ya yeŋgât topyeŋe mem tetewuap. Yawu gârâmâ kuŋetâ
mumbuap yan we bâle pato nâŋgâwuat. Yawu.” Yawu sâm ekuop.
36 Otmu Simionŋe den yawu sâm ekuop sâp yanâk imbi sombo âlâ Anitâhât
den sâm tetem lohimbi ekyongom manopŋe mem teteyehop. Imbi sombo
yakât topŋe yuwu. Imbi yakât kutŋe Ana sâm, yâhâmâ Panue baratŋe, Asehât
senâmbâ gâtŋe. Yâkŋe lokŋeit miakmâ manmutâ yambu 7 pesuk sâmu
lokŋe muop. 37 Lokŋe mumu ikŋe kambut manmâ gamu yambu 84 pesuk
sâop. Yâhâ imbi sombo yaŋe omoŋe hilâmŋe opon kâmbukŋan tatmâ Anitâ
mepaeminiop. Otmu sâp sâsâŋan sot barak manmâ ulitguminiop. 38 Otmu
yâkŋe naom ya mem tetem yâku yawuâk Anitâ mepaeop. Otmu Anitâŋe ikŋe
hoŋ bawa hâŋgângumu ge Isirae tihityeŋe otmâ kasalipyeŋe watyekbuapgât
nâŋgâm biwiyeŋaŋe mem manbi ya Yesuhât ekyongop.
39 Yâhâ Maria yet Yosepŋe Anitâhât den tiŋâk lâum hotom uwaŋgimutâ
pesuk sâmu opon kâmbukŋambâ ge Nasaret kapi Galilaia hânân
tawân âwurem ariowot. 40 Yan ari manmutâ naom ya Anitâŋe mâmâŋe
otbaŋgimu kâiŋe hâwimu nâŋgân nâŋgânŋe keterahop.

Maria yet Yosepŋe Yesu dâim Yerusalem kapiân yâhâowot.

41 Yura yeŋgât Tihit tihit Hombaŋ ya tâlâhumu Yosep yet Mariaŋe
nanyetŋe orowâk Yerusalem kapiân yâhâwi. 42 Sâp yan Yesuâmâ
yambuŋe kâiân yâhâp otbaŋgiop. 43-44 Hombaŋ ya ekŋetâ pesuk sâmu
lohimbi itoŋ galaŋ kapiyeŋehen arim kinbi. Sâp yan Maria yet Yosepŋe
nanyetŋe ki ekmâ lohimbi nombotŋe orop arap nâŋgâowot. Yawu
nâŋgâm yetŋiâk Yerusalem kapi pilâm âwurem ariowot. Mâtâwân arim
tatŋetâ ŋiŋ sâop. Emet ŋiŋ sâmu bukulipyetŋe yeŋgâlen ba pâinmutâ
bialop. 45 Emet haŋ sâmu yahatmâ Yerusalem kapiân âwurem ari iowot.
46 Imutâ haŋ sâmu pâinmâ opon kâmbukŋan yâhâowot. Yâhâ lok Mosehât
girem den lohimbi kâsikum yiŋgiminiwi ya yeŋgât denyeŋe nâŋgâm
Yesuŋe topŋahât âiyongom talop yan mem teteowot. 47 Otmu Yesuŋe
yâk orop den huhuwi ya lohimbi yan tatbiŋe nâŋgâŋetâ âlâ kândâkdâ
olop. 48 Yâhâ âwâŋe mâmâŋaŋe mem tetem pârâk pilâowot. Yawu otmâ
mâmâŋaŋe yuwu sâm ekuop. “Net âwâheit pâingekmutŋe biatmu gorâ
kakŋan takait. Gâŋe wongât otmâ mâŋgâeneleksat?”
49 Sâmu sâop. “Nâŋe awoŋnahât nep tuhuan ya emelâk nâŋgâmbâwât.
Yamâ wongât pâinnekmâ takawot?”
50 Yawu sâmu nâŋgâmutâ ki keterakyitgiop. 51 Yamâ mâmâŋaŋeâmâ
nanŋahât den ya biwiŋan katmâ nâŋgâm gaop.
Yawu otmâ âwâŋe mâmâŋe orop Nasaret kapiân âwurem ari manmâ
tem lâuyitgim manmâ gam kundenŋe sânduk sâop. 52 Otmu Anitâŋe
mâmâŋe otbaŋgimu nâŋgân nâŋgânŋe keterakmâ heŋgeŋguop. Yawu
gamu lohimbŋe ekŋetâ âiloŋgo olop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yoaneŋe âi topŋe kalop
(Mataio 3:1-12; Mareko 1:2-8; Yoane 1:19-28)

3 1 Roma yeŋgât lok kutdâ âlâ, kutŋe Tiwerio Sisa sâm, yâk
kânâŋgâŋetâ lohimbi kerek nengât kunnenŋe pato otmâ
galemyongomu yambu 15 pesuk sâop. Otmu sâp yan kiap âlâ, kutŋe
Pontio Pilato sâm, yâhâmâ Yuraia ambolipŋe galemyongom manop. Yâhâ
lok kutdâ âlâ, kutŋe Herot, yâhâmâ Galilaia ambolipŋe galemyongom
manop. Yâhâ imiŋe Pilip, yâhâmâ Ituria otmu Tarakoniti ambolipŋe
galemyongom manop. Yâhâ lok kutdâ âlâ, kutŋe Lisania sâm, yâkŋeâmâ
Awilene kapi ambolipŋe galemyongom manop. 2 Yâhâ Anitâhât opon
kâmbukŋan hotom uminiwi ya yeŋgât kunyeŋe lok yâhâp manowot,
kutyetŋe Anasi yet Kaipa. Aiop, sâp yan Sakaria nanŋe, kutŋe Yoane
sâm, yâkŋe lok ki manmaiângen ari manmâ âi topŋe kalop. 3 Yan
manmu Anitâŋe ikŋe den biwiŋan katmu Yoran to nombot nombot bam
gam lohimbi yuwu sâm ekyongop. "Orotmemeyeŋe bâleŋe ya kerek
betguŋetâmâ toen katyekbom. Toen katyekmune Anitâŋe tosayeŋe
pilâyiŋgiwuap." Yawu sâm ekyongop. 4 Yâhâ emelâk emet inânŋan
poropete âlâ, kutŋe Yesaia sâm, Anitâŋe yuwu sâm ekumu kulemguop
tap.

"Lok ki manmaiângen, lok âlâ yan ari manbuap. Lohimbi yâkâlen
takanomai ya yuwu sâm ekyongowuap. "Lok kutdâhât mâtâp ya
mem pitiŋet. Otmu mâtâp mewaŋgiŋet. 5 Otmu uk sâm huruŋ sâm,
pumŋe launŋe ya kum kilikmâ mem ârândâŋ merândâŋ tuhuŋetâ
ya talâk. Otmu mâtâp goŋgoŋ maŋgoŋ ya heŋgeŋgunomai.
Otmu mâtâp gâwikŋe ya mem perereŋ tuhunomai. 6 Yawu otmâ
Anitâŋe lohimbi kerek yeŋgât tihityeŋe otbe sâm oap yakât topŋe
nâŋgânomai." Yawu sâm ekyongowuap."

Yesaiaŋe den yawu kulemguop tap yakât bulâŋe yamâ Yoanehâlen
teteop.

7-8 Yoaneŋe den yawu ekyongop sâp yan lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe
yâkŋe toen mem katnenehâk sâm yâkâlen ariwi. Ariŋetâ yekmâ yuwu
sâm ekyongop. "Yenâmâ lok perâkŋe. Otŋetâ bâlem gamap yakât matŋe
Anitâŋe meŋet sâmu yakât yeŋeâmâ kiŋgityeŋahât otmâ bâleŋe ya pilai
mâne âlepŋe otbâp. Yawu gârâmâ den yan yu nâŋgâŋetâ ki ârândâŋ oap.

Yawu otmâmâ yuwu mon nâŋgânomai, "Nenâmâ Awarahamgât komot
bulâŋe mansain. Yakât otmâ Anitâŋe nengât ki nâŋgâm bâleningimap."
Yawu ki nâŋgânomai. Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâŋe sâmu kât
yuŋe Awarahamgât komot tetenomaihât dop tap. Yawu gârâmâ yenâmâ
ya imbiâk sâmai. Yakât matŋe hâmbâi menomai.

9 Yakât den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Emelâk unam sâtŋe katmu
tap. Yâhâ nak âlâhât bonŋe ki kinbuap yamâ kârâm panmu ge

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mum hâlâlâŋ sâmu kâlâpŋe sewuap. Yenâmâ nak yakât dop otmâ mansai.”

10 Yawu sâm ekyongomu yuwu sâm âikuwi. “Nenŋe wuân otmunŋe ârândâŋ otbuap?”

11 Sâŋetâ sâop. “Lok âlâ me âlâ hâk katipŋe yâhâp tatyiŋgiwuapŋe bukulipyeŋe âlâ me âlâ umburuk mannomai ya yekmâmâ âlepŋe âlâ ya yiŋginomai. Otmu sotgât po manmai ya gurâ yawuâk nembe kalem otyiŋginomai.” Yawu sâop.

12 Yawu sâm ekyongomu takesi meme lok nombotŋaŋe yawuâk toen mem katnenehâk sâm yâkâlen taka yuwu sâm âikuwi. “Lok pato, nenŋe wuân otmunŋe ârândâŋ otbuap ya eknongorâ nâŋgâne.”

13 Sâŋetâ sâop. Kunlipyeŋaŋe “Takesihât dop yuwu meŋet” sânomai yawuâk menomai. Yeŋe andemŋe ya waŋgim âlâ torokatmâ ki menomai.”

14 Yawu sâm ekyongomu Roma yeŋgât tembe lâu yawuâk yâkâlen taka yuwu sâm âikuwi. “Girawu naŋgat? Nenŋeâmâ wuân otmunŋe ârândâŋ otbuap?” Yawu sâwi.

Sâŋetâ sâop. “Yeŋe lok ki mem âlâlâ tuhuyekmâ kombo meyiŋginomai. Otmu tewetsenŋe yiŋgiŋetgât ki hakyeŋan sânomai. Otmu âi memai yakât hâmeŋahât kunlipyeŋaŋe puluhuyeknomai yakât nâŋgâŋetâ ârândâŋ otbuap. Yawu.” Yawu sâm ekyongop.

Yoaneŋe lohimbi ya Yesuhât ekyongop.

15 Yawu sâm ekyongomu nâŋgâŋetâ âlâ kândâkdâ otmu nâŋgâm yuwu sâwi. “Anitâŋe ikŋe hoŋ bawaŋe hâŋgângumu ge tihitnenŋe otbuap ya Yoane mon?”

16 Yawu sâŋetâ nâŋgâm yuwu sâm ekyongop. “Yeŋe orotmemeyeŋe bâleŋe betbaŋgiŋetâmâ toen katyekbom. Lok âlâ irak betnehembâ âi topŋe katbuap yâhâmâ wâtŋe pato tatbaŋgiap. Yakât otmâ nâŋe yâkât itâkat ya mem kâpekmâ golewaŋgiwomgât dop ki tap. Otmu tânguwomgât dop gurâ ki tap. Nâŋeâmâ yâkât amutgen manmâ yâhâwom. Yâkŋeâmâ Wâtgât mâmâŋahât Heak hâŋgângumu ge mem ketetyekbuap. Nombotŋe manman âiloŋgoân mem katyekbuap. Yâhâ nombotŋeâmâ hâhiwin kakŋan katyekmu mannomai. 17 Otmu den âlâen hâum sâwe. Yeŋeâmâ sot ekmâ mem kiwilim komot ikŋiâk ikŋiâk katmai. Neneŋahât pat otmap ya konohân mem hâwuruŋetâ tatmap. Yâhâ ki neneŋahât pat otmap yamâ mem pilâmai. Yakât dopŋeâk yâkŋe taka biwinenŋahât topŋe ekmâ mem kâsipnongowuap yakât topŋe yuwu. Yâkât tem lâum manmâ yâhânom yamâ ikŋan mem torokatnenekbuap. Yâhâ nombotŋaŋe yâkât hâkâŋ otmâ betbaŋgim manmai yamâ watyekmu kâlâwân kioŋmâ hâhiwin nâŋgâmbisâi.” Yawu sâop.

18 Yâhâ Anitâŋe tihityeŋe otbe sâm oap yakât den pat âlepŋe ekyongop. Yawu otmâ orotmemeyeŋe bâleŋe betbaŋgiŋet sâm den âlâlâ ekyongom eŋgatyeŋan giop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Herotŋe otmâ hilipguop.

19 Sâp yan lok kutdâ, kutŋe Herot sâm, yâkŋe imiŋahât betŋehen
kioŋmâ kahaŋe, kutŋe Herotia sâm, ya miop. Otmu orotmeme bâleŋe
topŋe topŋe otmâ gaop. Yakât otmâ Yoaneŋe ekmu bâlemu yakât girem
den ekuop. 20 Girem den ekuop ya nâŋgâmu bâlemu imbiâk mem pâi
emetŋan katmu talop. Yawu otmâ tosa âlâ miop.

Yoaneŋe Yesu mem toen kalop.
(Mataio 3:13-17; Mareko 1:9-11)

21 Yoaneŋe toen mem katnenehâk sâm lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe
yâkâlen ariwi. Yâkâlen ariŋetâ toen mem katyehop. Sâp yan Yesu gurâ
yawuâk yâkâlen ariop. 22 Arimu toen mem katmu Anitâ mepaeop. Yawu
otmu himbim pâroŋ sâmu Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe kembâ
hâtgum Yesu kakŋan ge mâmâŋe otbaŋgiop. Yawu otmu himbimâmbâ
Anitâŋe yuwu sâop. “Gâ nine nanne kambiamne. Nâ biwinaŋe gâhâlâk
nâŋgâm kepeihekman.” Yawu sâop.

Yesuhât tâmbâlipŋahât kutyeŋe
(Mataio 1:1-17)

23-38 Topŋe katmâ Anitâŋe Atam Ewa katyelehop. Atamgât nanŋe, Set
sâm, ya teteop. Setgât nanŋe, Enosi sâm, ya teteop. Enosihât nanŋe, Kenan
sâm, ya teteop. Kenangât nanŋe, Mahalali sâm, ya teteop. Mahalalihât
nanŋe, Yaret sâm, ya teteop. Yaretgât nanŋe, Enok sâm, ya teteop. Enokgât
nanŋe, Metusela sâm, ya teteop. Metuselahât nanŋe, Lamek sâm, ya
teteop. Lamekgât nanŋe, Noa sâm, ya teteop. Noahât nanŋe, Sem sâm, ya
teteop. Semgât nanŋe, Arapasat sâm, ya teteop. Arapasatgât nanŋe, Kenan
sâm, ya teteop. Kenangât nanŋe, Sela sâm, ya teteop. Selahât nanŋe, Ewe
sâm, ya teteop. Ewehât nanŋe, Pelek sâm, ya teteop. Pelekgât nanŋe,
Lahau sâm, ya teteop. Lahauhât nanŋe, Seruk sâm, ya teteop. Serukgât
nanŋe, Neho sâm, ya teteop. Nehohât nanŋe, Tara sâm, ya teteop. Tarahât
nanŋe, Awaraham sâm, ya teteop. Awarahamgât nanŋe, Isaka sâm, ya
teteop. Isakahât nanŋe, Yakop sâm, ya teteop. Yakopgât nanŋe, Yura sâm,
ya teteop. Yurahât nanŋe, Peresi sâm, ya teteop. Peresihât nanŋe, Hesoron
sâm, ya teteop. Hesorongât nanŋe, Arani sâm, ya teteop. Aranihât nanŋe,
Aramin sâm, ya teteop. Aramingât nanŋe, Aminarap sâm, ya teteop.
Aminarapgât nanŋe, Nason sâm, ya teteop. Nasongât nanŋe, Salamon
sâm, ya teteop. Salamongât nanŋe, Boasi sâm, ya teteop. Boasihât nanŋe,
Owet sâm, ya teteop. Owetgât nanŋe, Yese sâm, ya teteop. Yesehât nanŋe,
Dawiti sâm, ya teteop. Dawitihât nanŋe, Natan sâm, ya teteop. Natangât
nanŋe, Matat sâm, ya teteop. Matatgât nanŋe, Mena sâm, ya teteop.
Menahât nanŋe, Melia sâm, ya teteop. Meliahât nanŋe, Eliakim sâm, ya

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

teteop. Eliakimgât nanŋe, Yonam sâm, ya teteop. Yonamgât nanŋe, Yosep sâm, ya teteop. Yosepgât nanŋe, Yura sâm, ya teteop. Yurahât nanŋe, Simion sâm, ya teteop. Simiongât nanŋe, Lewi sâm, ya teteop. Lewihât nanŋe, Matat sâm ya teteop. Matatgât nanŋe, Yorim sâm, ya teteop. Yorimgât nanŋe, Eliese sâm, ya teteop. Eliesehât nanŋe, Yosua sâm, ya teteop. Yosuahât nanŋe, Ere sâm, ya teteop. Erehât nanŋe, Elimatam sâm, ya teteop. Elimatamgât nanŋe, Ati sâm, ya teteop. Atihât nanŋe, Meliki sâm, ya teteop. Melikihât nanŋe, Neri sâm, ya teteop. Nerihât nanŋe, Salatie sâm, ya teteop. Salatiehât nanŋe, Seruwawe sâm, ya teteop. Seruwawehât nanŋe, Lesa sâm, ya teteop. Lesahât nanŋe, Yoanan sâm, ya teteop. Yoanangât nanŋe, Yota sâm, ya teteop. Yotahât nanŋe, Yosek sâm, ya teteop. Yosekgât nanŋe Semen sâm, ya teteop. Semengât nanŋe, Matatia sâm, ya teteop. Matatiahât nanŋe, Mata sâm, ya teteop. Matahât nanŋe, Nahai sâm, ya teteop. Nahaihât nanŋe, Esili sâm, ya teteop. Esilihât nanŋe, Nahum sâm, ya teteop. Nahumgât nanŋe, Amosi sâm, ya teteop. Amosihât nanŋe, Matatia sâm, ya teteop. Matatiahât nanŋe, Yosep sâm, ya teteop. Yosepgât nanŋe, Yanai sâm, ya teteop. Yanaihât nanŋe, Meliki sâm, ya teteop. Melikihât nanŋe, Lewi sâm, ya teteop. Lewihât nanŋe, Matat sâm, ya teteop. Matatgât nanŋe, Eli sâm, ya teteop. Elihât nanŋe, Yosep sâm, ya teteop. Otmu Yosepgât yuwu nâŋgâm hilipguwi. “Yosepgât nanŋe, Yesu sâm, ya teteop.” Yawu gârâmâ Yesu ya Anitâŋe himbimâmbâ hâŋgângumu ge manop. Otmu Yesuŋe manmu yambu 30 otbaŋgimu nep topŋe kalop.

Satanŋe Yesuhât biwiŋahât topŋe ekbe sâm olop.
(Mataio 4:1-11; Mareko 1:12-13)

4 1 Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe Yesu mâmâŋe otbaŋgimu
Yoran to ya pilâm lok ki manmaiângen ariop. 2 Yan ari sot barak
manmâ gamu hilâm 40 pesuk sâop. Sotgât po waŋgimu wâtŋe houŋ sâop.
3 Yawu otmu Satanŋe biwiŋahât topŋe nâŋgâwe sâm yuwu sâm ekuop.
“Gâ bonŋanâk Anitâhât nanŋe mansat otmuâmâ kât yu sârâ sot otmu
nendâ gekbe. Yawu otdâ yanâmâ gâ bonŋanâk Anitâhât nanŋe bulâŋe
mansat sâwom.” Yawu sâm ekuop.
4 Sâmu sâop. “Âlepŋe yarâke yamâ benŋe Anitâhât den âlâ yuwu tap.
“Anitâŋe haoŋmâ ârândâŋ tihitnenŋe otmap. Yawu gârâmâ sotŋak
konok wâtnenŋe miaŋgim manmâ yâhânomgât dop ki tap. Yamâ
wongât? Anitâŋe den sâm ningimap ya gurâ lâum yâhânom. Yawu
otmunŋe ârândâŋ otbuap yakâ.”
Den yawu tap yakât otmâ gâŋe den eknohoat ya ki nâŋgâwom.” Yawu
sâop.
5 Yawu sâmu pumŋe gip gipŋan dâim yâhâop. Dâim yâhâm yanâmâ
hânŋe hânŋe lok kutyeŋe pato ya yeŋgât senŋe âlâlâ dondâ tatyiŋgiop ya

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tiripgum yuwu sâm ekuop. 6 “Senŋe âlâlâ tatmâ arap enda eksat? Nâŋe
yukât kunyeŋe manman. Otmu yu kerek nâhât pat oap. Yakât otmâ lok âlâ
me âlâŋe galemyeŋe katnek sâm eknohonomai yamâ âlepŋe galemyeŋe
katbom. Yamâ nâhât wahap. 7 Yakât otmâ gâŋe nâ mepaenekbuat yanâmâ
galemyeŋe katgekmune senŋe âlâlâ yu gâhâlâk hârok otbuap.” Yawu sâop.
8 Sâmu sâop. “Maiŋ, Anitâŋe den âlâ sâop ya yuwu tap.
“Anitâ pato konohâk tap. Yâk konok mepaenom. Otmu yâkât den
konohâk tem lâum hoŋ bawaŋgim mannom.”
Den yawu tap. Yakât otmâ gâŋe den eknohoat ya lâuwomgât dop âlâ ki
tap.” Yawu sâop.
9-11 Yawu sâmu yanâk Satanŋe dâimu Yerusalem kapi pato yakât opon
kâmbukŋahât gimbâŋan yâhâowot. Yâhâm Satanŋe yuwu sâm ekuop.
“Anitâŋe sâmu den âlâ kulemguwi ya yuwu tap.
“Kâlân kâihan teŋ sâmapgât Anitâŋeâmâ aŋelolipŋe
hâŋgânyongomu ge tihitge otŋetâ ki hiliwahowuat.”
Den yawu tap. Yawu gârâmâ gâmâ bulâŋanâk Anitâhât nanŋe mansat
otmuâmâ yupâ soŋ pilâm kioŋ. Kioŋdâ ki gohowuap. Yâhâ gekmâ yuwu
nâŋgâwom. “O, bulâŋanâk lok yuâmâ Anitâhât nanŋe mansap.” Yawu
sâwom.”
12 Sâmu purik pilâwaŋgim sâop. “Bâiŋ, den âlâ yuwu tap.
“Anitâŋe tihitnenŋe otmap. Yakât otmâ “Ihilâk otbe,” ki sânom.”
Den yawu tap yakât otmâ gâŋe den eknohoat ya nâŋgâmune tâŋât
oap.” Yawu sâop.
13 Yawu sâmu Satanŋe pilâm sâp girawuân topŋe mem tetewom
nâŋgâm manop.

Yesuŋe topŋe katmâ den kâsikum yiŋgiop.
(Mataio 4:12-17; Mareko 1:14-15)

14 Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe Yesu mâmâŋe otbaŋgimu lok
ki manmaiângembâ Galilaia hânân âwurem ariop. Âwurem ariop yakât
den pat kapi ambolipŋaŋe sâm haok tuhuŋetâ kapi tipi tapi tatmâ arap ya
ambolipŋe kerekŋe nâŋgâwi. 15 Yawu otmâ miti emetŋe ârândâŋ ari den
kâsikum yiŋgimu heroŋe otbaŋgiwi.

Nasaret kapi ambolipŋaŋe Yesuhât nâŋgâŋetâ giop.
(Mataio 13:53-58; Mareko 6:1-6)

16 Yawu otmâ ikŋe kapi Nasaret yan ariop. Otmu tatmâ nâŋgâ nâŋgâ
sâp ârândâŋâk miti emetŋan yâhâ Anitâ mepaeminiop yawuâk olop.
Emelâk Anitâŋe poropetelipŋe ekyongomu Miti pepaen kulemguwi ya
sâlikuwe sâm yahatmâ kinop. 17 Yahatmâ kinmâ poropete Yesaiaŋe pepa
kulemguop ya waŋetâ miop. Mem gahaem ekmâ den yuwu kulemguop
ya mem teteop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18-19 “Kutdâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otnihim âi yuwu
sâm nihiop. Lohimbi biwiyeŋe orotok sâmu mansai ya yeŋgâlen
ari den pat âlepŋe ekyongowom. Yâhâ lohimbi umatŋe kakŋan
mansai yâk holaŋyekbom. Yâhâ lohimbi senyeŋe bok sâsâŋe ya
heŋgemyongomune senyeŋe hâreakmu eknomai. Yâhâ lohimbi
mem âlâlâ tuhuyekŋetâ hâhiwin nâŋgâmai ya mem hewewen
tuhuyekmune biwi heroŋe nâŋgânomai. Yâhâ Kutdâŋe lohimbi
nâŋgâyiŋgim tihityeŋe otmâ manman âlepŋan katyekmu manmâ
heroŋe nâŋgâwaŋginomai yakât sâp tâlâhuap yakât den pat
ekyongowom. Yawu.”

20 Den ya sâlikum pepa ya mem goŋgoŋgum hoŋ bawa âlâ waŋmâ ge
talop. Ge tatmu miti emetŋan tatbi kerekŋe denŋe nâŋgâne sâm ândâp
katbi. 21 Ândâp katŋetâ yuwu sâm ekyongop. “Den sâlikum ekyongomune
naŋgai yukât bulâŋe yiwereŋe teteap.”

22 Yawu sâm ekyongomu yâkât nâŋgâŋetâ yahatmu den âiloŋgo
eknongoap sâm nâŋgâŋetâ âlâ kândâkdâ olop. Yawu olowâke yamâ
nombotŋaŋe yâkât nâŋgâŋetâ gemu yuwu sâwi. “O yu Yosep nanŋe yukâ.”

23 Yawu sâŋetâ yuwu sâm ekyongop. “Hâmbâi yeŋe yuwu sâm
eknohonomai. “Lohimbi heŋgemyongomat gârâmâ gike tânaho.” Otmu
den âlâmâ yuwu sâm eknohonomai. “Kapanaum kapiân kulem mem gat
yakât den pat sâŋetâ nâŋgâmain. Yukât otmâ yuân yawuâk mendâ ekne.”
Yawu sâm eknohonomai. 24 Yakât otmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâhât
poropetelipŋaŋe kapi âlâen ari yâkât den kâsikum yiŋgiŋetâ nâŋgâŋetâ
bulâŋe otmap. Yâhâ yâk hep torehenlipyeŋe den kâsikum yiŋgiŋetâ
nâŋgâŋetâ tâŋât otmap.

25 Yakât den âlâ torokatmâ sâmune nâŋgâŋet. Emelâk Anitâhât
poropete, Isirae lok âlâ, kutŋe Elia sâm, ya manop. Sâp yan emet pato
kinmu yambu kalimbu otmu emetsenŋe nombolân konok ya pesuk sâop.
Yawu otmâ sot biatmu lohimbi kerekŋe poyeŋahât otmâ manbi. 26 Otmu
sâp yan Isirae lohimbi yeŋgâlen imbi kambut seseŋgâlâk manbiâke yamâ
Anitâŋe Elia ekumu ikŋe kapi pilâm Sarepat kapi Siron hânân tap yan
imbi kambut âlâ manop yâkâlen ariop. Yâkâlen arimu Anitâŋe kambut ya
tângumu yâkŋe Elia sot um waŋminiop.

27 Den âlâ torokatmâ sâmune nâŋgâŋet. Anitâhât poropete âlâ, kutŋe
Elisa sâm, manop, sâp yan Isirae kapi ambolipŋe seseŋgâlâkŋe hâk bâle
otbi. Otmu yâk yeŋgâlen gâtŋe ki âlepŋe otbi. Yâhâ lok âlâ, kutŋe Naman
sâm, yâhâmâ Siria hânân gâtŋe, yâk konok âlepŋe olop.” Yawu sâm
ekyongop.

28 Yawu sâm ekyongomu miti emetŋan tatbiŋe nâŋgâŋetâ bâlemu kuk
bâleŋe otbi. 29 Yawu otmâ yahatmâ kapi betŋehen hem bâleŋe tap yapâ
hâpuŋetâ giâkgât Yesu mem gewi. 30 Mem gewi yamâ Anitâŋe mâmâŋe
otbaŋgimu pilâyekmâ âlâengen ariop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yesuŋe Kapanaum kapiân ari den kâsikum yiŋgiop.
(Mareko 1:21-28)

31 Yapâ pilâyekmâ kapi âlâ Galilaia hânân tap, kutŋe Kapanaum sâm,
yan ariop. Otmu tatmâ nâŋgâ nâŋgâ sâp âlâen miti emetŋan yâhâ den
kâsikum yiŋgiop. 32 Den kâsikum yiŋgimu nâŋgâŋetâ âlâ kândâkdâ
otmu yuwu sâwi. “Lok yuŋe Anitâhât sâtgât otmâ den kâsikum ningiap.
Nâŋgâmunŋe yawu oap.” Yawu sâwi.
33-34 Yâhâ lok âlâ weke bâleŋaŋe mem mâŋgâemu manminiop yaŋe
miti emetŋan tatmâ Yesuhât denŋe nâŋgâop. Yawu otmâ weke bâleŋaŋe
biwi nâŋgân nâŋgânŋe mem purik pilâmu kârikŋan halahum yuwu sâop.
“Bâe, Yesu Nasaret amboŋe. Gâ wongât nâhâlen takat? Hilipnohowe sâm
takat me? Gâhât topge naŋgan. Gâmâ Anitâhât nanŋe bulâŋe mansat.
Otmu Anitâŋe hâŋgângohomu nâ bukulipne orowâk hilipnongowe sâm
gion.” Yawu sâop.
35 Yawu sâmu yuwu sâm sâwaŋgiop. “Kâmbukŋe. Gâ gaiakmâ ba ari.”
Yawu sâmu weke bâleŋe yaŋe gaiakmâ ba arimu lok ya senŋe gâwâŋ
gâwâŋ sâmu lauŋe barakŋaŋak pato otmâ ge iop.
36 Yawu otmâ ge imu ekŋetâ sâtŋe otmu yuwu sâm alahuwi. “Bâe,
wâtŋe pato tatbaŋgiap yakât otmâ weke bâleŋe sâwaŋgimu tem
lâuwaŋgim gaiakmâ ba arap.” Yawu sâwi. 37 Yakât den pat ya sâm haok
tuhuŋetâ kapi nombot nombot huhum liŋgarakmâ arimu lohimbi kiŋgitŋe
orowâkŋe nâŋgâwi.

Yesuŋe sâmu Simon hewunŋe âlepŋe olop.
(Mataio 8:14-17; Mareko 1:29-34)

38 Yesuŋe yahatmâ miti emetŋambâ gem ariop. Ari lok âlâ, kutŋe
Simon Petoro, yâkât hewunŋe mesek pato kumu hâkŋe kâlâp otmu im
talop. Yakât ekuŋetâ emelan yâhâop. 39 Emelan yâhâm ekmâ yan mesek
ya sâwaŋgimu hâkŋe sânduk sâop. Yawu otmu imbi yaŋe yahatmâ sot
um yiŋgimu newi. 40 Um yiŋgimu nem tatŋetâ emetsenŋe purik sâop
yan sombemân yâhâ kinop. Kinmu kapi ambolipŋe kundat âlâlâ otbi ya
lâuyekmâ yâkâlen ariwi. Yawu otŋetâ kunyeŋan mem heŋgemyongop.
41 Otmu weke bâleŋe watyekmu gaiakmâ ari kârikŋan halahum yuwu
sâwi. “Gâ Anitâhât nanŋe.” Yawu sâwi yakât otmâ Yesuhât topŋe sâm
tetem lohimbi ekyongomaihât kuyiŋgiop.

Yesuŋe den pat âlepŋe ya Yuraia lohimbi ekyongop.
(Mareko 1:35-39)

42 Emet haŋ sâmu emelambâ gem lok biaengen ariop. Arimu kapi
ambolipŋaŋe pâinŋetâ biatmu kapi ya pilâm betŋan watmâ ariwi. Ari
mem tetem pilânenekmâ âlâengen arimap sâm mem alitbi. 43 Mem

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

alitŋetâ yuwu sâm ekyongop. “Nâ kapi ârândâŋ ari Anitâhât den kâsikum yiŋgimune lâum mannomai yakât hâŋgânnohomu gewan.” Yawu sâop.
44 Yawu sâm Yuraia hânân kapi tipi tapi tatmâ arap yan ari miti emetŋe ârândâŋ yâhâm gem den kâsikum yiŋgiop.

Yesuŋe hoŋ bawalipŋe nombotŋe meyehop.
(Mataio 4:18-22; Mareko 1:16-20)

5 1 Hilâm âlâen Yesuŋe Genesaret deŋgân ginŋan ari kinop. Ari kinmu lohimbi dondâŋe Anitâhât den nâŋgâne sâm yâkâlen ari mem hawam mewam tuhuwi. 2 Yawu otŋetâ waŋga yâhâp talop yakât ambolipŋaŋe waŋgaembâ gem iŋan itâŋe pirim kinbi. 3 Pirim kinŋetâ Yesuŋe lok âlâ, kutŋe Simon sâm, yâkât waŋgaen yâhâm yuwu sâm ekuop. “Ga puli kuŋetâ endun bane.” Yawu sâmu puli kum endun baŋetâ lohimbi yaŋe deŋgân ginŋan ge tatbi. Ge tatŋetâ Yesuŋe yahatmâ waŋga hâmeŋan yâhâ kinmâ den kâsikum yiŋgiop. 4 Den kâsikum yiŋgimu pesuk sâmu Simon yuwu sâm ekuop. “Deŋgân tânâmŋan ba iŋan itâŋe pilâŋetâ gemu iŋan dondâŋe yakât kâlehen kutakulakŋetâmâ mem dâiŋetâ gawuap.”
5 Sâmu sâop. “Lok pato, nenŋe omoŋe iŋan itâŋe pilâmunŋe giap yamâ iŋan âlâ ki miain. Yawu gârâmâ gâhât den ya lâum yâhâpŋe ba iŋan itâŋe ihilâk pilâmunŋe gewuap.” Yawu sâop. 6 Yawu sâmu iŋan itâŋe pilâŋetâ gemu iŋan dondâhâlâk yakât kâlehen kutakulakŋetâ mem dâiŋetâ tiririk sâm tok sâwe sâm olop. 7 Tok sâwe sâm otmu yaŋak benŋe bukulipyeŋe waŋga âlâen kinbi ya sâŋetâ ga tânyongowi. Tânyongoŋetâ iŋan itâŋe ya mem dâiŋetâ waŋga yâhâp pik sâmu guhulakde sâm olowot.
8-10 Yawu otmu Petoro otmu bukuyâhâtŋe, imi ata, kutyetŋe Yakowo yet Yoane, Yeweri nanyâhâtŋe, yâkŋe iŋan dondâ ya ekŋetâ âlâ kândâkdâ olop. Ekŋetâ âlâ kândâkdâ otmu yakât otmâ Simon Petoroŋe Yesu mepaem yuwu sâop. “Maiŋ, Kutdâ, mat oarâke. Gâmâ lok âlepŋe. Yawu gârâmâ nâmâ lok bâleŋe. Yakât otmâ nâŋe hâmehan kinbomgât dop bia.”
Sâmu sâop. “Biwi yâhâp ki ot. Yiwereŋe iŋan dâiat. Yâhâ hâmbâi lok meyekdâ nâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim mannomai.” 11 Yawu sâm ekumu puli kuŋetâ waŋga ya deŋgân ginŋan yâhâmu yan âiyeŋe pilâm Yesuhâlen torokatŋetâ orowâk manbi.

Lok âlâ hâk bâle tetewaŋgimu manop ya Yesuŋe heŋgeŋguop.
(Mataio 8:1-4; Mareko 1:40-45)

12 Yesuŋe kapi ya pilâm âlâen arimu lok âlâ hâk bâle kârikŋe tetewaŋgimu manopŋe Yesu ekmâ yan gotŋan bam yuwu sâm âikuop. “Lok pato, gâŋe sârâ kundat topŋe topŋe biatningiwuapgât dop tap. Yawu sâŋetâ naŋgan. Yakât otmâ nâŋgânihirâ hâk bâle yuŋe pesuk sânihiâkgât naŋgan.” Yawu sâm âikuop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13 Sâmu sâop. “Nâŋgâhihian. Âlepŋe, walipgohomune hâk bâle
biatgihiâk.” Yawu sâm walipgumu yanâk biatbaŋgimu âlepŋe olop.
14 Yawu otmu Yesuŋe yuwu sâm ekuop. “Gâ otgihian yukât den
pat bukulipge ki ekyongowuat. Hotom umai yeŋgâlen konok ari
ekyongowuat. Ekyongom yan Moseŋe hotom u uhât girem den
kulemguop ya watmâ kinmâ Anitâhât hotom umbuat. Hotom umbuat ya
ekmâmâ lohimbiŋe hâk bâle biatgihiap yukât topŋe nâŋgânomai.” Yawu
sâm ekumu ariop.
15 Yapâ ari iliwetmâ den pat ya sâm haok tuhuop. Sâm haok tuhumu
den pat ya liŋgarakmâ kapi ârândâŋ arimu lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe
Yesuhât den nâŋgâne sâm yâkâlen ariwi. Yâhâ lohimbi kundat otbi gurâ
Yesuŋe mem heŋgemnongoâk sâm yâkâlen ariwi. 16 Yâkâlen ari mem
hawam mewan tuhuŋetâ yakât pilâyekmâ lok biaengen ari Anitâ orop
den olowot.

Yesuŋe lok pareŋe yâkât tosaŋe pilâwaŋgiop.
(Mataio 9:1-8; Mareko 2:1-12)

17 Hilâm âlâen Yesuŋe lohimbi den kâsikum yiŋgiop. Yawu otmu
Parisaio lok otmu Mosehât girem den kâsikum yiŋgiminiwi ya nombotŋe
kapi âlâlâ Galilaia otmu Yuraia hânân tatmâ arap ya pilâm yâkâlen
ariwi. Yâhâ nombotŋe âlâmâ Yerusalem kapi pato yapâ ariwi. Kapi
âlâlâ ya pilâm lohimbi yâk yeŋgâlen ari tatmâ yâk orop oset guset
otmâ kinbi. Yawu otŋetâ Anitâŋe Yesu mâmâŋe otbaŋgimu lohimbi
heŋgemyongowuapgât dop teteop. 18 Sâp yan lok pareŋe âlâ mem
gerelân katmâ lâum yâkâlen ariwi. Lâum ariŋetâ lohimbi dondâŋe emet
umbiŋan kinmâ mâtâp maŋguyiŋgiwi. 19 Mâtâp maŋguyiŋgiŋetâ yakât
otmâ yâk yeŋgâlen hâum pâpguwi. Hâum pâpgum mâtâpgât pâinmâ
emet gimbâŋan getek getek lâum yâhâwi. Yâhâ emet gimbâŋe mem
kusatmâ mem katŋetâ lohimbi hohetyeŋan Yesuhât gotŋan giop. 20 Otmu
Yesuhâlen biwiyeŋaŋe kepeiwi yakât topŋe ekmâ lok pareŋe ya yuwu
sâm ekuop. “Anitâŋe tosahe yiwereŋe pilâhihiap.”
21 Yawu sâmu Mosehât girem den kâsikum yiŋgiminiwi otmu
Parisaio yâkŋe nâŋgâŋetâ bâlemu biwiyeŋe ekmâ yuwu sâm ekyongop.
22 “Yeŋe nâ nekŋetâ lok bâleŋe otmune biwiyeŋaŋe yawu naŋgai. Yakât
nâŋgâmune ki ârândâŋ oap. 23 Wuân âi tuhumune ekŋetâ dopŋan
otbuap? Yuwu mon sâm ekuwom. “Nâŋe tosahe pilâhihian.” Yawu sâwom
me? Me “Gâ getek yahatmâ geretge lâuakmâ ari,” sâwom. 24 Yakât nine
topne yuwu sâmune nâŋgâŋet. Nâ Anitâŋe hâŋgânnohomu gewangât
tosayeŋe pilâyiŋgim mansan. Anitâŋe âi sâm nihiop yukât topŋe ekmâ
nâŋgâŋetgât oan.” Yawu sâm ekyongop.
Yawu sâm ekyongom topŋe ekmâ keterakŋetgât lok pareŋe ya yuwu
sâm ekuop. “Gâ yahatmâ geretge lâuakmâ emetgan ari.” Yawu sâop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

25 Yawu sâmu in yawu yahatmâ Anitâ mepaem geretŋe lâuakmâ
emetŋehen ariop. 26 Arimu lohimbi hâlâŋmâ kinbiŋe Yesuŋe Anitâhât
wâtŋan kinmâ nep miop ya ekŋetâ âlâ kândâkdâ otmu Anitâ mepaem
yuwu sâwi. “Âun yukârâmâ wahap ki orotŋe tetemu eksain.” Yawu sâwi.

Yesuŋe hoŋ bawaŋe âlâ miop ya kutŋe Lewi.
(Mataio 9:9-13; Mareko 2:13-17)

27 Otmu Yesuŋe emelambâ gem ariop. Ari takesi meme lok âlâ,
kutŋe Lewi sâm, yâkŋe tewetsenŋe emetŋan tatmu ehop. Tatmu ekmâ
yuwu sâm ekuop. “Ga. Nâhâlen torokatdâ orowâk mandehât naŋgan.”
28 Yawu sâm ekumu Lewiŋe tewetsenŋe meminiop ya pilâm yahatmâ
Yesuhâlen torokatmu orowâk ariowot. 29 Yawu otmâ Lewiŋe Yesuhât
heroŋe nâŋgâwaŋgim dâimu emetŋan yâhâowot. Emetŋan yâhâmutâ
takesi meme lok otmu lok nombotŋe meyekmu gaŋetâ sot pato uyiŋgimu
newi. 30 Nem tatŋetâ Parisaio lok otmu Mosehât girem den kâsikum
yiŋgiminiwiŋe belângen kinmâ yekmâ nâŋgâŋetâ bâlemu hoŋ bawalipŋe
yuwu sâm âiyongowi. “Wongât Yesuŋe takesi meme lok otmu lok bâleŋe
yu orop menduhuakmâ lau konok niai?”
31 Yawu sâm âiyongoŋetâ Yesuŋe den ya nâŋgâm Parisaio yuwu sâm
ekyongop. “Den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Lok mesekyeŋe biaŋe
dokta yeŋgâlen ki arimai. 32 Yâhâ lok kundatyeŋe orop me hâhiwin
teteyiŋgimap yaŋe konok dokta yeŋgâlen arimai. Yakât topŋe yuwu
sâmune nâŋgâŋetâ keterahâk. Yeŋgâlen gâtŋe nombotŋaŋe yuwu sâmai.
“Nen lok âlepŋe, nen orotmemenenŋe âiloŋgo dondâ otmâ mansain.”
Yawu sâm pâlâmŋe manmai. Lok yawuya yeŋgât sâm ki gewan. Yeŋe lok
bâleŋe sâm kewilâyekŋetâ belângen manmai yawuyaŋe orotmemeyeŋe
bâleŋe pilâm Anitâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim denŋe lâum bulâŋe mem
teteŋetgât gewan.” Yawu sâop.

Yesuhât hoŋ bawalipŋe sot barak ki manminiwi.
(Mataio 9:14-17; Mareko 2:18-22)

33 Yesuŋe den yawu sâm ekyongomu lok nombotŋaŋe yuwu sâm ekuwi.
“Yoane bukulipŋe otmu Parisaio lok nombotŋaŋe Anitâhât âi menehât
nâŋgâm yâkâlen biwiyeŋaŋe hikum sot barak manmâ Anitâ mepaem
manmai. Yamâ gâhât hoŋ bawalipgaŋeâmâ sot kutakamai.”
34 Sâŋetâ sâop. “Yakât den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Lok patoŋe
imbi miakbe sâm bukulipŋe meyekmu orowâk tatmâ sot um nem
heroŋe otnomai. Heroŋe otnomaiân sot barak ki tatnomai. Yâhâ hâmbâi
mâne kasalipyeŋaŋe taka bukuyeŋe kuŋetâ mumbuap yanâmâ eŋgat
hako nâŋgâm sot barak mannomai. 35 Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet.
Yiwereŋeâmâ nâ orowâk mansain yakât otmâ sot barak ki mansai. Hâmbâi
mâne nâ nohoŋetâ mumbom sâp yan eŋgat hako nâŋgânomai.” Yawu sâop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

36 Otmu orotmeme embâŋân otminiwi ya otmu ikŋe orotmeme âiŋe kâsikum
yiŋgiop yaŋe ki lâuahop. Yakât otmâ yâhâp yâhâp menduhum lâunomaihât
dop ki olop. Yakât topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât den âlâen hâum yuwu sâm
ekyongop. “Nen sot me salup me âlâlâ une sâm hâpu golâenâk mânuŋmâ
titâkum umain. Gârâmâ hâpu tekaŋan mânuŋmâ kâlâwân katmain yamâ hâpu
tekaŋe ya sem huhumu sot ya golâ kinmap.” Yawu sâop. 37 Otmu den âlâen
hâum yuwu sâop. “Imbi âlâŋe lepa dorokum tâk masipguwuap. Masipgum
katmu tatmâ hâŋgiŋe otbuap. Yâhâ yakât kakŋan tâk âiŋe orop menduhum
lowaim iri osowuap. Iri osom senŋe âlâlâ mânuŋbuap yan dâimu tiririk sâmu
tok sâwuap. 38 Yakât otmuâmâ nenŋe tâk âiŋaŋak menduhum lowaimain. Yawu
otmain yanâmâ senŋe âlâlâ umatŋe mânuŋnomân yamâ dâimu ŋirik ŋirik
sâm ki tok sâwuap. Yâhâ hâŋgiŋe otmu âiŋe menduhunom yamâ dâimu titâk
sâwuap. Yamâ ki orotŋe. 39 Otmu yuwu sâmune nâŋgâŋet. Imbilipnenŋaŋe
senŋe âlâlâ mem iri âiŋan mânuŋmâ hikâm arimai ya lândem iri hâŋgiŋe
bâleŋan ki mânuŋmâ hikâm arimai. Iri âiŋahâlâk nâŋgâmai. Yawu.” Yawu
sâop.

Yesu hoŋ bawalipŋe orop tatmâ nâŋgâ nâŋgâ sâp ya kuwi.
(Mataio 12:1-8; Mareko 2:23-28)

6 1 Tatmâ nâŋgâ nâŋgâ sâp âlâen Yesu otmu hoŋ bawalipŋe âi kalam
biwiŋambâ gem ariwi. Gem ari mâtâp tânâmŋan po irik irik yiŋgiop. Yawu
otmuâmâ buku nombotŋe yeŋgât kalamân sot talop ya mem newi. 2 Mem neŋetâ
Parisaioŋe yekmâ Yesu yuwu sâm âikuwi. “Moseŋe girem den kulemguop
ya lâum âun yu tatmâ naŋgain. Yakât girawu otmuâmâ hoŋ bawalipgaŋe
bukulipyeŋe yeŋgât kalamâmbâ sot mem niai? Ya otŋetâ yekmunŋe bâleap.
Yakât otmâ gâŋe kuyiŋgirâ âlâku ki otnomaihât naŋgain.” Yawu sâwi.
3-4 Yawu sâŋetâ purik pilâyiŋgim sâop. “Emelâk embâŋân Dawitiŋe olop yakât
den pat sâlikum ki nâŋgâm heŋgeŋgumai. Yakât topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât
yuwu sâmune nâŋgâŋet. Dawitiŋe olop sâp yan hotom uwi ya yeŋgât lok kunŋe
âlâ manop, kutŋe Awiata sâm. Sâp yan Anitâhât hotom um manbiŋe baŋga
tuhum Anitâhât pat sâm katminiwi ya yâkŋe konok neminiwi. Lok inŋeâmâ
bia. Hilâm âlâen Dawiti otmu ikŋe tembe lâulipŋe sotgât bâleŋetâ yan ikŋak
Anitâhât miti emetŋan yâhâop. Yâhâmâmâ Awiataŋe sot kâmbukŋe sâm kalop
ya ihilâk mem niop. Mem nem nombotŋe talop ya mem tembe lâulipŋe ge
kâsikum yiŋgimu newi. 5 Yâhâ Anitâŋe hâŋgânnohomu ge mansan nâmâ tatmâ
nâŋgâ nâŋgâ yakât amboŋe. Otmu yakât bonŋeâmâ nâŋe konok mem teteman.”
Yawu sâm ekyongop.

Tatmâ nâŋgâ nâŋgâ sâp âlâen Yesuŋe lok âlâ heŋgeŋguop.
(Mataio 12:9-14; Mareko 3:1-6)

6 Tatmâ nâŋgâ nâŋgâ sâp âlâen Yesuŋe miti emetŋan yâhâm den
kâsikum yiŋgiop. Yâhâ lok âlâ bâtŋe bonângen mum pâlâmŋe olop yan

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tatmu ehop. 7 Yawu gârâmâ “Tatmâ nâŋgâ nâŋgâ sâpŋan Yesuŋe lok
pareŋe ya mem heŋgeŋguwuap me bia?” sâm Parisaio lok otmu Mosehât
girem den kâsikum yiŋgiminiwi ya nombotŋaŋe Yesu mem den âiân
katne sâm bamu bam watbiŋe gotyetŋan ba kinbi. 8 Gotyetŋan ba kinŋetâ
Yesuŋe biwiyeŋahât topŋe nâŋgâm lok pareŋe ya yuwu sâm ekuop.
“Yahatmâ kin.”
9 Sâmu yahatmâ kinmu benŋe Parisaio ya yuwu sâm ekyongop.
“Sâŋetâ nâŋgâwe. Moseŋe den kulemguop ya topŋe girawu tap? Tatmâ
nâŋgâ nâŋgâ sâpŋan lok heŋgemyongonom me hilipyongonom? Yakât
sâŋetâ nâŋgâwe.” 10 Yawu sâm âiyongomu biwiyeŋe umatŋe otmu
olotoŋâk kinbi. Olotoŋâk kinŋetâ yekmu bâleop. Yekmu bâlemu kunyeŋe
kârikŋe otmâ hiliwahonomai yakât nâŋgâm tepŋe nâŋgâyiŋgiop. Tepŋe
nâŋgâyiŋgim lok pareŋe ya yuwu sâm ekuop. “Bâtge kuwihak.” Yawu
sâmu bâtŋe pilâmu kuwihahop. 11 Panmu kuwihakmu Parisaio lok otmu
Mosehât girem den kâsikum yiŋgiminiwiŋe ya ekmâ biwiyeŋe kâlâp
otmu gem ariwi. Gem ari Yesu girawu otbaŋgine sâm den alahu gulahu
otbi.

Yesuŋe aposololipŋe meyehop.
(Mataio 10:1-4; Mareko 3:13-19)

12 Emet ŋiŋ sâmu Anitâ orop den otbe sâm Yesuŋe pumŋan yâhâop.
Yâhâmu Anitâ orop den otmutâ emet haŋ sâop. 13 Emet haŋ sâmu
yan lok orowâk manbi ya sâlipyongom yâk yeŋgâlen gâtŋe lok kâiân
yâhâp meyekmâ âi sâm yiŋgiop. Yawu otmâ kutyeŋe pato Aposolo sâm
yiŋgiop. Lok yamâ kutyeŋe yuwu. 14 Simon yâkât kutŋe âlâ Petoro sâm
imiŋe Anderea, imi ata Yakowo yet Yoane, lok âlâmâ Pilip, Batolomaio,
15 Mataio, Toma, Alipaio nanŋe Yakowo. Âlâmâ Simon yâhâmâ komot
âlâen gâtŋe ya yeŋgât topyeŋe yuwu. Kasalipyeŋe Roma lok ya yeŋgât
hâkâŋ otmâ watyekne sâm otminiwi yan gâtŋe. Âlâmâ Yakowo nanŋe
Yurasi. 16 Otmu bâiŋeâmâ Yurasi yamâ Karioto kapiân gâtŋe. Yâkŋeâmâ
Yesuhât betŋehen kioŋop ya.

Yesuŋe lohimbi mem heŋgemyongop.
(Mataio 4:23-25)

17-18 Meyekmâ pumŋehembâ gâlikŋan gemu lok nombotŋe denŋe
nâŋgâm watbiŋe peneyiŋgiwi. Peneyiŋgiŋetâmâ lohimbi kiŋgitŋe
orowâkŋe denŋe nâŋgâne sâm yâkâlen ariwi. Lohimbi yâkâlen ariwi
yamâ yuwu. Nombotŋe Yerusalem kapi pato otmu kapi tipi tapi Yuraia
hânân tatmâ arap ya ambolipŋe. Yâhâ nombotŋe âlâmâ Tiro Siron kapi
yâhâp saru ginŋan tap ya ambolipŋe. Lohimbi yaŋe yâkâlen ariŋetâ den
kâsikum yiŋgiop. Yâhâ lohimbi nombotŋe weke bâleŋaŋe mâŋgâeyehop
ya ekyongomu gaiakmâ ariŋetâ âlepŋe otbi. Otmu kundat otbi ya

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

heŋgemyongop. 19 Yâhâ wâtŋe pato tatbaŋgiop yakât otmâ lohimbi in
wâiwiŋe âlepŋe otbi. Yakât otmâ lohimbi sambeŋe wâim âlepŋe otnehât
mem hawam mewam tuhuwi.

Yesuŋe lohimbi den ekyongop.
(Mataio 5:1-12)

20 Yawu otŋetâ Yesuŋe yuwu sâm ekyongop. “Den bonŋe sâmune
nâŋgâŋet. Yen senŋe âlâlâhât umburuk otmâ manmai yamâ Anitâhâlen
biwiyeŋaŋe kepeiŋetâ tihityeŋe otmâ yâhâwuap. Yakât otmâ tepyeŋe
heroŋe otmu mannomai. 21 Yâhâ po manmai yen gurâ Anitâŋe sot kâle
yiŋgimu neŋetâ ârândâŋ otyiŋgiwuap. Yakât otmâ tepyeŋe heroŋe otmu
mannomai. Yâhâ we bâle nâŋgâm manmai yenâmâ hâmbâi Anitâŋe
mem biwi sânduhân katyekbuap. Yakât otmâ tepyeŋe heroŋe otmu
mannomai. 22-23 Otmu lok bulâŋe nâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim manŋetâ
lohimbi nombotŋaŋe hakyeŋan sâm mem bâleyeknomai yanâmâ yuwu
nâŋgânomai. “Âo, bonŋanâk. Aŋgoân emelâk tâmbâlipnenŋaŋe Anitâhât
poropete yawuâk otyiŋgiŋetâ bâleop. Otmu âun yu gurâ yawuâk
otningimai. Yawu gârâmâ yakât hâmeŋe hâmbâi himbimân manman
kârikŋe mem heroŋe kakŋan mannom.” Yawu nâŋgâm tepyeŋe heroŋe
otmu mannomai.
24 Yawu sâm ekyongom lohimbi manman sânduhân manŋetâ tepyeŋe
umatŋe otmap ya yeŋgât yuwu sâm ekyongop. “Lohimbi senŋe âlâlâ
tatyiŋgiapŋe hop sambe kakŋan manmai. Yae, hâmbâi manman bâleŋan
ari olo gilâp otnomai. 25 Yâhâ lohimbi sot pato kakŋan kinmai yaŋe
hâmbâi sotgât umburuk otmâ olo gilâp otnomai. Yâhâ lohimbi heroŋe
kakŋan manmai yamâ hâmbâi gilâp amokŋan isem mannomai. 26 Otmu
den âlâ torokatmâ sâmune nâŋgâŋet. Emelâk embâŋân poropete
perâkŋaŋe Anitâhât den kelaŋgatmâ papatolipyeŋe kâityongominiwi.
Kâityongoŋetâ ki nâŋgâmâk papatolipyeŋaŋe heroŋe otyiŋgiwi. Heroŋe
otyiŋgiwiâke yamâ den perâkŋe sâwi yakât matŋe Anitâŋe yiŋgimu
mewi. Yawu gârâmâ lohimbiŋe yeŋgât nâŋgâm heroŋe otyiŋginomai yan
biwi golâ mannomai. Yâhâ heroŋe otyiŋginomai yan lohimbiŋe heroŋe
otningiai yakât otmâ Anitâŋe gurâ yawuâk nenekmu ârândâŋ oap yawu
ki nâŋgânomai.”

Kasalipnenŋe buku otyiŋginom.
(Mataio 5:38-48)

27 Yâhâ den âlâ torokatmâ yuwu sâm ekyongop. “Sâmune nâŋgâŋet.
Yeŋe kasalipyeŋe buku otyiŋginomai. Otmu lohimbiŋe yeŋgât hâkâŋ
otmai yâk gurâ yawuâk buku otyiŋginomai. 28 Otmu lok âlâ me âlâŋe
Anitâŋe mem bâleyehâkgât lohimbi sait kakyeŋan pilânomai yamâ
Anitâŋe lukuleyehâkgât ulitgunomai. Otmu lok âlâ me âlâŋe mem âlâlâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tuhuyeknomai yamâ yeŋe ya yeŋgât umam sâyiŋginomai. 29 Lok âlâ
me âlâŋe mâŋgâeyeknomai yan yakât matŋe ki kâpekyiŋginomai. Lok
âlâ me âlâŋe amboŋahât bâleŋe hân meyiŋgim yaŋak kiapgâlen yen
meyekmâ arinomai. Meyekmâ ariŋetâ mâtâwânâk yeŋe hân âlâkuâk
yiŋgiŋetâ pesuk sâwuap. 30 Lok âlâ me âlâŋe yu me ya ninginet sâm
ulityongonomai yamâ in yawu yiŋginomai. Me lok âlâ me âlâŋe senŋe
âlâlâ ekmâ kandi meyiŋginomai yakât purik sâm ninginet ki sânomai.
31 Bukulipyeŋaŋe tânyongoŋetgât nâŋgâmai yeŋe gurâ nâŋgâmai dop
yawuâk tânyongonomai.

32 Yâhâ lok nombotŋaŋe yen buku otyiŋgiŋetâ yengu yâk konok buku
otyiŋginomai yakât Anitâŋe nâŋgâmu ki ârândâŋ otbuap. Yâhâ lok
nombotŋaŋe ki buku otyiŋgiŋetâ yengu yawuâk yâk ki buku otyiŋginomai
yakât Anitâŋe yen ki lukuleyekbuap. 33-34 Yâhâ lok nombotŋaŋe yen orop
buku konok manne sâm tânyongoŋetâ yengu yakât matŋe yâk konok
tânyongomai. Yawu otmai yaŋe lok bâleŋe bukulipyeŋe orop tânahomai
orotmeme ya ki wangiwuap. Yakât otmâ Anitâŋe yen ki lukuleyekbuap.

35 Yeŋe kasalipyeŋe buku otyiŋginomai. Otmu yu me yakât umburuk
manmai ya bât belaiâk yiŋgim yakât matŋe ninginetgât ki nâŋgânomai.
Yawu otyiŋginomai yanâmâ Anitâ yahat yahatŋaŋe meyekmâ nine nanne
baratne sâm tihityeŋe otmu mannomai. 36 Anitâŋe yen lok bâleŋe umam
sâyiŋgimu yakât matŋe ki miai. Yakât otmâ lohimbi nombotŋaŋe mem
âlâlâ tuhuyekŋetâ yengu yakât matŋe ki kâpekyiŋginomai.

Lohimbi yeŋgât den ki sâm hâreyiŋginom.
(Mataio 7:1-5)

37 Otmu yeŋe lohimbi yeŋgât den ki sâm hâreyiŋginomai otmuâmâ
Anitâŋe gurâ yawuâk yeŋgât ki sâm hâreyiŋgiwuap. Otmu yeŋe lohimbi
yekmâ ki sâm ge katyeknomai otmuâmâ Anitâŋe gurâ yawuâk yen
yekmâ ki sâm ge katyekbuap. Yâhâ yeŋe lohimbi yeŋgât tosayeŋe
pilâyiŋginomai otmuâmâ Anitâŋe gurâ yawuâk yeŋgât tosayeŋe
pilâyiŋgiwuap. 38 Yeŋe lohimbi tânyongom senŋe âlâlâ yiŋginomai
otmuâmâ Anitâŋe ya wangim hop sambe yiŋgiwuap. Iri mânuŋmâ
tâtâkumunŋe pik pato otmap yakât dopŋeâk Anitâŋe yiŋgiwuap. Yakât
otmâ Anitâŋe yiŋgimap yakât dopŋeâk yengu yiŋginomai."

Yesuŋe den âlâen hâum sâm ekyongop.

39 Yesuŋe den âlâen hâum yuwu sâm ekyongop. "Lok senyeŋe
bok sâsâŋaŋak dâiakmâ arinomai yamâ mâtâp tâpikgum ari hemân
kioŋnomai. Kioŋmâ hiliwahonomai. 40 Otmu naom âlâ me âlâŋe
bawapilipyeŋe ki wangiyeknomai. Naom âlâ me âlâŋe yu me yakât topŋe
nâŋgâm heŋgeŋgunomai yanâmâ bawapilipyeŋaŋe nâŋgâmai yakât
dopŋeâk nâŋgânomai." Yawu sâop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

41 Den âlâen hâum yuwu sâm ekyongop. “Gâŋe bukuhahât senŋan wahap
tipiŋe tap ya ekbuat. Otmu gike sengan gurâ wahap pato tap ya ki eŋakmâ
naŋgaŋgimâk bukuhahât yuwu mon sâwuat. 42 “Buku. Sengan wahap ya
hâluhum pangihiwe.” Gâ yawu sâwuat otmuâmâ lok perâkŋe. Gike sengan
wahap pato tap ya hâluhum pilakmâ yanâmâ bukuhahât senŋan wahap tatbuap
ya hâluhum pilâwaŋgiwuat. Wongât? Yuwuhât. Gâŋe gike orotmemehe bâleŋe
yakât nâŋgârâ tâŋât otmap. Yawu gârâmâ bukuhaŋe otmu kiŋgoŋ otmap ya ekdâ
dondâ bâlemap. Yawu otbuat yamâ ekmune ki ârândâŋ otbuap.” Yawu sâop.”

Nak topŋe topŋe
(Mataio 7:17-20; Mataio 12:33-35)

43-44 Otmu Lohimbiŋe yeŋe topyeŋe naŋgaŋgiŋetgât Yesuŋe den âlâen hâum
yuwu sâm ekyongop. Nak esenŋe omoŋ omoŋ pilâmap yanâmâ bonŋe bâleŋe ki
kinmap. Yâhâ nak esenŋe gimbaŋgumap yanâmâ bulâŋe âlepŋe âlâ ki kinmap.
Bia yakâ. Yâhâ kiatŋe manam ki otmap. Otmu manamŋe kiat ki otmap. Otmu giŋ
gârârâŋ yaŋe ham ki otmap. Otmu hamŋe giŋ gârârâŋ ki otmap. Yamâ topyeŋe
ikŋiâk ikŋiâk. 45 Lok âlâhât biwiŋan nâŋgân nâŋgân âlepŋe me bâleŋe tatmap
ya yawuâk lauŋambâ ga takamap. Yakât otmâ lohimbi âlâ me âlâhât biwiyeŋan
nâŋgân nâŋgân âlepŋeâk tatmapŋe orotmemeyeŋe âlepŋe otmâ uwawapŋe
bia manmai. Yâhâ lohimbi âlâ me âlâhât biwiyeŋan nâŋgân nâŋgân bâleŋeâk
tatmapŋe orotmemeyeŋe bâleŋe otmâ bukulipyeŋe mâŋgâeyekmai. Yawu.”

Lok nâŋgân nâŋgânŋe orop otmu lok kopa
(Mataio 7:24-27)

46 Yesuŋe lohimbi kinbi ya yuwu sâm ekyongop. “Yeŋe “Kutdânenŋe
Kutdânenŋe,” sâm nohonmaiâke yamâ den ekyongoman yamâ ki lâumai.
47 Yakât otmâ den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Lok âlâ me âlâŋe
nâhâlen gaŋetâ den ekyongomune nâŋgâm heŋgeŋgum lâumai yaŋe dop
yuwu manmai. 48 Lok nâŋgân nâŋgânyeŋe orop yaŋeâmâ emet tuhune
sâm hân kendâm saran kâkâlep yaŋe kânâŋgâm emet tuhuŋetâ tiŋ tiŋâk
kinbuap. Yawu gârâmâ mososoŋ mem gâsuk gâsuk tuhumu emet ya
ŋiwiŋ ŋiwiŋ sâm ki putuk sâwuap. Yenâmâ dop yawuya.
49 Âlâmâ purik pilâm sâwe. Lok âlâ me âlâŋe nâhât den nâŋgâŋetâ nahat otmu
betbaŋgim manmai, lok ya yeŋgât topyeŋeâmâ yuwu. Lok kopa nombotŋaŋe
emetyeŋe tuhune sâm hân kendâm saran kakŋeâk kânâŋgânomai. Yawu tuhuŋetâ
emet ya saranŋe kandi kinbuap. Yakât otmâ mososoŋ mem gâsuk gâsuk tuhumu
emet ya putuk sâm ge imbuap. Yawu.” Yawu sâm ekyongop.

Yesuŋe hoŋ bawa âlâ heŋgeŋguop.
(Mataio 8:5-13)

7 1 Yesuŋe den yawu ekyongom yapâ pilâyekmâ Kapanaum kapiân
ariop. 2 Kapanaum kapiân ariop sâp yan Roma tembe lâu yeŋgât

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kunyeŋe âlâhât hoŋ bawaŋe mesek sâtŋan kinop. Yâhâ tembe lâu yaŋe
ikŋe nanŋahât nâŋgâwaŋgimap yakât dopŋeâk hoŋ bawaŋe yakât
nâŋgâwaŋgiop. 3 Yakât otmâ "Yesu taka tap," yawu sâŋetâ nâŋgâm
tembe lâu yaŋe Yesuŋe ga hoŋ bawaŋe heŋgeŋguâkgât Yura yeŋgât
papatolipyeŋe nombotŋe hâŋgânyongomu yâkâlen ariwi. 4-5 Ari
yuwu sâm ekuwi. "Roma tembe lâu yeŋgât kunyeŋe âlâ nengâlen
biwiŋaŋe kepeimu nen orop mansain. Lok yuŋe ikŋe tewetsenŋaŋe lok
puluhuyekmu nengât miti emetŋe ya tuhuningiwi. Yakât otmâ denŋe
nâŋgâm ari tânguwuatgât naŋgain." Yawu sâwi.

6 Yawu sâm ekuŋetâ nâŋgâyiŋgimu orowâk ariwi. Ariŋetâ emet ya
tâlâhumuâk otmu bukulipŋe hâŋgânyongomu Yesuhâlen ba yuwu sâm
ekuwi. "O lok pato, bukunenŋe yuwu yap. 7 "Nâ lok âlepŋe bia. Yakât gâŋe
nâhât emelan gawuatgât ki naŋgan. mâtâwânâk kinmâ denâk sârâ hoŋ
bawane yu âlepŋe otbuapgât naŋgan. 8 Yâhâ nâ nineâmâ lok patonahât
tem lâuwaŋgim yâkât amutgen manman. Gârâmâ patonaŋe nâ gurâ buku
nombotŋe yeŋgât kunyeŋe sâm nihimu manman. Yakât otmâ nâŋe tembe
lâulipne âlâ me âlâ yuken me yaken ariŋet sâmune âlepŋe nâhât tem
lâunihim arimai. Me âi wuân me wuân tuhuŋet sâm âi yiŋgiman ya gurâ
âiloŋgo tuhumai. Gâmâ lok pato. Yakât otmâ denâk sârâ âlepŋe otbuapgât
naŋgan." Yawu sâm den kalop ya bukulipŋaŋe Yesu ekuwi.

9 Den yawu ekuŋetâ Yesuŋe nâŋgâmu ewe membe olop. Nâŋgâmu ewe
membe otmu Isirae lohimbi betŋan sâwi ya yuwu sâm ekyongop. "Wâtne
pato tatnihiap yakât nâŋgâm Roma lok yuŋe biwi yâhâp ki oap. Yakât
yuwu naŋgan. Isirae yeŋgâlen gâtŋe âlâ me âlâŋe lok yuŋe oap yuwu
âlâ ki otŋetâ yekman. Lok yuŋe nâhâlen biwiŋaŋe kepeim den katnihiap
yu ekmune âiloŋgo oap." Yawu sâm ekyongop. 10 Yawu sâm ekyongomu
tembe lâu bukulipŋaŋe purik sâm yapâ pilâyekmâ âwurem ari emelan
yâhâm hoŋ bawa âlepŋe olop ya ekbi.

Yesuŋe lok âlâ mumuŋambâ mem yahalop.

11 Yesuŋe hoŋ bawalipŋe meyekmâ kapi âlâ, kutŋe Nain sâm yan
ariŋetâ lohimbi dondâhâlâkŋe betyeŋan sâŋetâ ariwi. 12 Kapi ya hâumâk
otŋetâ imbi kambut âlâhât nanŋe sihanâk muop ya hangune sâm
bukulipŋaŋe gerelân katmâ lâum gewi. Yawu otmâ lohimbi tem pato
betyeŋan sâŋetâ gewi. 13 Otmu Kutdâŋe kambut ya ekmâ tepŋe nâŋgâm
"Ki ise," sâm ekuop. 14 Yawu sâm ekum geret lâum gewi yan memu inâk
kinbi. Inâk kinŋetâ lok sihan ya ekmâ yuwu sâm ekuop. "Yahatmâ kin."
15 Yawu sâm ekumu mumuŋambâ yahatmâ dendât otmu ekŋetâ sâtŋe
bâleŋe olop. Otmu imbi kambut ya nanŋeit yetgât Yesuŋe "lohotŋan
manset" sâm ekyotgop.

16 Otmu lohimbi yan kinbiŋe ya ekŋetâ sâtŋe otmu Anitâ mepaem
yuwu sâwi. "Anitâŋe ikŋe poropete âlâ hâŋgângumu taka hohetnenŋan

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mansap.” Yâhâ nombotŋaŋe yuwu sâwi. “Lok yuŋe tihitnenŋe otmâ manman âlepŋan katnenekmu mannomgât Anitâŋe hâŋgângumu taka mansap.” Yawu sâwi.

17 Yesuŋe lok sihan ya mumuŋambâ mem yahalop yakât den pat ya lohimbiŋe sâm haok tuhuŋetâ kapi tipi tapi Yuraia hânân tatmâ arap ya ambolipŋe kerekŋe nâŋgâwi.

Yesuŋe Yoanehât sâop.
(Mataio 11:2-19)

18 Yoane pâi emetŋan katŋetâ talop yâkâlen ari hoŋ bawalipŋaŋe Yesuŋe lohimbi heŋgemyongop yakât den pat ekuwi. 19 Ekuŋetâ nâŋgâm hoŋ bawayâhâtŋe yâhâp den yuwu sâm ekyotgom Kutdâhâlen hâŋgânyotgomu ariowot. “Ari yuwu sâm âikuromawot. “Anitâŋe ikŋe hoŋ bawa hâŋgângumu ge tihitnenŋe otbuap sâmain ya gâ me? Me âlâhât mambotmâ mannom?”

20 Yawu sâm ekyotgom hâŋgânyotgomu Yesuhâlen ari yuwu sâm ekuowot. “Yoaneŋe lohimbi toen mem katyekmapŋe yuwu sâm hâŋgânnotgomu takait. “Anitâŋe ikŋe hoŋ bawa hâŋgângumu ge tihitnenŋe otbuap sâmain ya gâ me? Me âlâhât mambotmâ mannom?” yawu yap.” Yawu sâowot.

21 Otmu sâp yan Yesuŋe lohimbi kundat otbi ya dondâhâlâk heŋgemyongop. Otmu weke bâleŋaŋe lohimbi mâŋgâeyekbi ya watyekmu gaiakmâ ariwi. Otmu lohimbi senyeŋe bok sâsâŋe ya senyeŋan walipyongomu senyeŋe suk sâmu ekbi. 22 Yawuhât Yesuŋe Yoanehât hoŋ bawayâhâtŋe ya yuwu sâm ekyotgop. “Yerâmâ ari kulem topŋe topŋe memune eksai yukât Yoane ekuromawot. Nâŋe senyeŋe bok sâsâŋe ya walipyongomune senyeŋe suk sâmu eksai. Otmu lok pareŋe manmai ya heŋgemyongomune târârâhâk bam gai. Otmu hâk bâle manmai ya gurâ heŋgemyongomune âlepŋe otmâ mansai. Otmu ândâpyeŋe bok sâsâŋe ya gurâ heŋgemyongomune ândâpyeŋe pâroŋ sâmu den naŋgai. Otmu nombotŋe bâlewi ya mumuŋambâ mem yahatyekmune mansai. Otmu kewilâyekŋetâ mansai ya nine den pat âlepŋe ekyongomune nâŋgâm biwiyeŋe heroŋe otmâ mansai.” Yawu sâm Yoane ekuromawot. 23 Yakât âlâ sâwe. Yawu otyiŋgim mansan yakât otmâ lok âlâ me âlâŋe nâhât biwi nâŋgâm yâhâp ki otmai ya yeŋgât nâŋgâmune tepne heroŋe oap.” Yawu sâm ekyotgom hâŋgânyotgomu âwureowot.

24 Hâŋgânyotgomu âwurem arimutâ Yesuŋe Yoanehât topŋe lohimbi yan kinbi ya yuwu sâm ekyongop. “Yoane lok ki manmaiângen ari manop ya lohimbiŋe ekne sâm yâkâlen ariwi. Otmu yakât den âlâen hâum sâwe. Siru pato pilâm âliwahap mem gâsuk gâsuk tuhumu ekmâ âlemai. 25 Yawu olop ya ekne sâm ariwi me bia? Me lok âlâŋe hâk katipŋe sekŋe âlepŋe mânuŋakmâ manop ya ekne sâm ariwi me? Lok

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hâk katipŋe sekŋe âlepŋe mânuŋakmaiŋeâmâ lok kutdâ yeŋgât emelanâk
tatmai. 26 Yâhâ lok ki manmaiângen ki manmai. Yakât otmâ wuân
bân ekne sâm yaken ariwi? Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yoaneŋe
Anitâhât den pat sâm tetem gaop ya nâŋgâne sâm ariwi. Yâhâ emelâk
Anitâhât poropetelipŋaŋe yâkât den tâmbâlipyeŋe ekyongom manbi ya
yeŋgât kunyeŋe pato oap. 27 Yâkât nâŋgâm emelâk Anitâŋe den sâop
ya yuwu tap. “Gâŋe nine topne sâm tetem ekyongorâ nâŋgâŋetgât nine
hoŋ bawane hâŋgângumune kulet sâhihim mâtâp meŋgihiwuap.” Den
yawu tap. Kulet sâop yamâ Yoane. 28 Otmu yakât den yuwu sâmune
nâŋgâŋet. Anitâŋe Yoane nep waŋmu miop yakât nâŋgâmu yahatmap.
Yakât otmâ lok âlâ me âlâŋe Yoane wanginomaihât dop ki tap. Yoaneŋe
kulet sânihim âi mem gaop yamâ nine topne ki nâŋgâm heŋgeŋgum
mansap. Yakât otmâmâ lok âlâ me âlâŋe nâhât den pat âlepŋe yu
nâŋgâm Anitâhâlen biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe katnomai yaŋeâmâ Yoane
wanginomai.

29 Yawu sâm ekyongomu lohimbi seseŋgâlâk, lohimbi inŋe, takesi
meme lok, yawuyaŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe olop. Yâhâmâ emelâk Yoaneŋe
Anitâhât den ekyongomu nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu toen mem katyehop.
30 Yamâ Parisaio lok otmu Mosehât girem den lohimbi kâsikum
yiŋgiminiwi yâkŋeâmâ Anitâhât mâtâp Yoaneŋe ekyongop yakât hâkâŋ
otmâ denŋe nâŋgâŋetâ tâŋât olop. Yakât otmâ toen ki katyehop.

31 Otmu Yesuŋe den âlâ yuwu sâm ekyongop. Yen biwi yâhâp otmâ
mansai yakât nâŋgâŋetâ keterakyiŋgiâkgât den girawu yaen hâum
sâmune nâŋgâŋetâ keterakbuap. Yuwu mon? 32-34 Nimnaom titipâŋe
sombem patoen hârum konok otmâ tatnomai. Tatmâmâ komot âlâ
tatnomaiŋe komot âlâ yuwu mon ekyongonomai. “Nenŋe yahatmâ
kep tuhum âlâlâ oain. Gârâmâ yen orowâk tuhune sâmunŋe ki
tânnongoai. Yakât otmâ nâŋgâmunŋe bâleap.” Yawu otnomai yakât
topŋe teteâkgât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yakât dopŋeâk Yoaneŋe heroŋe
olâkgât nâŋgâwi. Yamâ nâŋgâwi yawu Yoaneŋe ki olop. Yakât otmâ
yâkât hâkâŋ otmâ sâm ge katbi. Otmu âlâku torokatmâ hâum sâwe.
Sâp âlâen nimnaom titipâ komot âlâ tatnomaiŋe komot âlâ yuwu sâm
ekyongonomai. “Âo, nen we bâle nâŋgâm ombe hakoâk isewin. Yawu
otbin yan yeŋe ki nenekbi. Yakât otmâ nâŋgâmunŋe bâleap.” Yawu
sânomai. Yakât dopŋeâk yeŋe otmâ mansai. Gârâmâ yeŋe oai yan
ki torokatmâ mansan. Yakât otmâ yen nâhât hâkâŋ oai. Yakât yuwu
sâmune nâŋgâŋet. Emelâk Yoaneŋe to kârikŋe me âlâlâ ya nembâpgât
dop yamâ yâkŋe ki neminiop. Yakât yeŋe yuwu sâwi. “O, lok yuâmâ
yawu otmap.” Yawu sâwi. Yâhâ nâmâ Anitâŋe hâŋgânnohomu ge sot
kâle neman. Yakât otmâ yeŋe nâhât yuwu mon nâŋgâmai. “O, lok yuâmâ
sot pato kutakamap. Otmu takesi meme lok otmu lok komborâ yâk orop
buku oraŋgim gamai.” Nâhât yawu sâmai. 35 Yawu gârâmâ yakât sâwe.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Anitâŋe den sâop ya tiŋâk lâum manmai ya yeŋgât orotmemeyeŋe ekmâ nâŋgâŋetâ bonŋe otbuap. Yawu.” Yawu sâop.

Imbi âlâŋe Yesuhât kâiŋe piriop.

36 Parisaio lok âlâ, kutŋe Simon sâm, yâkŋe Yesu memu emetŋan yâhâ
bukulipŋe orowâk menduhuakmâ sot newi. 37 Yâhâ Yesu orowâk sot newi
yakât den pat imbi kondarâ âlâŋe nâŋgâmâmâ to kukŋe suk sukŋe âlâ
mem emet tatbiân yan yâhâop. 38 Mem yâhâ Yesu betŋehen kinmâ isemu
gilâpŋe târâŋ sâm kâiŋan giop. Kâiŋan gemu somotŋe kâlep pato yaŋe mem
gowasiŋmâ kereŋ mewaŋgiop. Yawu otmâ to kukŋe ya moselemu kâiŋan
gemu pirim mepaeop. 39 Yawu otmu Simonŋe ekmâ biwiŋaŋe yuwu nâŋgâop.
“Imbi kondarâ yuŋe ki orotŋe oap. Yawuhât Yesu Anitâhât poropete mansap
mâne imbi yukât topŋe nâŋgâm heŋgeŋgum kuwaŋgimu ki otbâp.
40 Yawu nâŋgâmu Yesuŋe biwiŋahât topŋe nâŋgâm yuwu sâm ekuop.
“Simon, den sâmune nâŋgâ.” Sâmu sâop. “Lok pato, sârâ nâŋgâwe.”
41 Sâmu sâop. “Den âlâen hâum sâmune nâŋgâ. Lok âlâŋe bukuyâhâtŋe
tewetsenŋe yitgiop, âlâmâ 50 kina, âlâmâ 5 kina. 42 Tewetsenŋe yitgimu
mem ari yaŋe senŋe âlâlâ puluhuahowot. Otmu yakât kakŋan “matŋe
nihiromawot” sâm ekyotgop. Yawu gârâmâ tewetsenŋe ki tatyitgiop. Yakât
otmâ yâkâlen ari yuwu sâm ekuowot. “Tewetsenŋe ki tatnitgiap. Yakât otmâ
girawu otmâ tosa matŋe kâpekmutŋe pesuk sâwuap?” Yawu sâm ekumutâ
yuwu sâop. “Bât belaiâk yitgiwan. Pesuk yap, âlepŋe ariyet.” Yawu sâop.
Yakât otmâ yuwu âihohomune nâŋgâ. Bukuyetŋaŋe tosayetŋe pilâyitgimu
pesuk sâop. Yakât otmâ bukuyâhâtŋe lok girawu yaŋe heroŋe pato
nâŋgâwaŋgiop, 50 kina waŋop yaŋe me 5 kina waŋop yaŋe?
43 Sâmu sâop. 50 kina waŋop yaŋe heroŋe pato nâŋgâwaŋgiop.”
Sâmu sâop. “Âlepŋe yat.” 44 Yawu sâm imbi ya ekmâmâ Simon
yuwu sâm ekuop. Nâŋe emetgan gamune to ki gâim katdâ piriaksan.
Yamâ imbi yuŋeâmâ isemu gilâpŋaŋe kâinan gemu pirim somotŋaŋe
gowasiŋmâ kereŋ menihiap. 45 Gâŋe ki parahuneksat. Yamâ imbi
yuŋeâmâ mepaenekmâ tap. 46 Gâŋe nak toŋe ki katnihiat. Yamâ imbi
yuŋeâmâ to kukŋe suk sukŋe, hâmeŋe yahat yahatŋe ya moselemu
kâinan gemu pirineksap. 47 Imbi yuŋeâmâ nâŋgânihiap. Yakât topŋe
nâŋgâm heŋgeŋguwuatgât yuwu sâmune nâŋgâ. Lok âlâŋe bukuŋahât
tosa umatŋe pilâwaŋgimu yakât heroŋe pato nâŋgâwaŋgiwuap. Yâhâ lok
âlâŋeâmâ bukuŋahât tosa heweweŋ pilâwaŋgimu yakât heroŋe kakŋeâk
nâŋgâwaŋgiwuap. Yakât yuwu sâmune nâŋgâ. Anitâŋe imbi yukât tosa
umatŋe emelâk pilâwaŋgiap. Yakât otmâ mepaenekmâ tap.
48 Yawu sâm imbi ya yuwu sâm ekuop. “Tosahe pilâhihian.”
49 Yawu sâmu, Parisaio orowâk tatmâ sot newiŋe den ya nâŋgâm
biwiyeŋaŋe yuwu nâŋgâwi. “Lok yukât topŋe girawu? Girawu otmâ
“Tosahe pilâhihian” yawu yap.” Biwiyeŋaŋe yawu nâŋgâwi.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

50 Yesuŋe imbi ya yuwu sâm ekuop. “Nâhâlen biwihaŋe kepeiat. Yakât otmâ Anitâŋe manman kârikŋahât pat kuhihiap. Yakât nâŋgâm lohotŋan ari.” Yawu sâop.

Imbi nombotŋe Yesu orowâk ariwi ya yeŋgât topyeŋe

8 1 Sâp yakât kakŋan Yesuŋe hoŋ bawalipŋe meyekmu kapi ya pilâm kapi tipi tapi tatmâ arap ya ârândâŋ yâhâm gewi. Otmu lohimbiŋe Anitâhâlen biwiyeŋaŋe kepeiŋetâ tihityeŋe otyiŋgiwuap yakât den pat âlepŋe Yesuŋe ekyongop. 2 Otmu imbi nombotŋe orowâk ariwi ya yeŋgât topyeŋe yuwu. Imbi nombotŋe emelâk kundat otbi ya heŋgemyongop. Yâhâ nombotŋe âlâmâ weke bâleŋaŋe mâŋgâeyekbi ya watyekmu gaiakmâ ariwi. Yâhâ yâk yeŋgâlen gâtŋe âlâ, kutŋe Maria, Matala kapiân gâtŋe, ya weke bâleŋe nombolân yâhâpŋe mâŋgâeŋetâ watbaŋgiop. 3 Yâhâ âlâmâ, kutŋe Yoana sâm. Yâhâmâ Herotgât hoŋ bawa âlâ, kutŋe Kusa sâm, yâkât imbiŋe. Yâhâ âlâmâ, kutŋe Susana sâm. Otmu imbi nombotŋe iri sikumyeŋe orop yâkŋe Yesu otmu hoŋ bawalipŋe tânyongowi. Imbi topyeŋe sâm aran yu orowâk ariwi.

Hote alikŋan hâum sâop.
(Mataio 13:1-9; Mareko 4:1-9)

4 Lohimbi dondâŋe kapiyeŋe pilâm Yesuhâlen ari menduhuakŋetâ den âlâen hâum yuwu sâm ekyongop. 5-8 “Lok âlâŋe hote alikŋe mem hâiloŋbe sâm newângen ariop. Ari hote alikŋe ya nombot nombot mem hâiloŋmu giop. Nombotŋeâmâ mem hâiloŋmu mâtâwân ge talop. Yâhâ nombotŋeâmâ mem hâiloŋmu hân toŋe biaen ge talop. Yâhâ nombotŋeâmâ hele bâleŋe iowân giop. Yâhâ nombotŋeâmâ tep tep kum hân âiloŋgo loŋgo tuhuwi yan ge talop. Yawu gârâmâ hote alikŋe mem hâiloŋmu âlâen âlâen giop yakât topŋeâmâ yuwu. Nombotŋe mâtâwân ge talop yamâ lohimbiŋe bam gam tâlim laŋ tuhuŋetâ nâiŋe kârâm newi. Yâhâ nombotŋeâmâ hân toŋe biaen giop yamâ gihitŋe kakŋeâk pilâop. Yakât otmâ in yawu mum hâlâlâŋ sâop. Yâhâ nombotŋeâmâ hewukŋan me hele pato biwiŋan giop yamâ âiloŋgo tetem pururuk sâop. Pururuk sâmu hewukŋaŋe langumu derepgum gimbaŋgumu orok sâop. Yâhâ nombotŋe hân âlepŋan giop yaŋeâmâ tetem pururuk sâm âiloŋgo yahalop. Nâŋe den yan yu biwiyeŋan katmâ nâŋgâm heŋgeŋgunomai.” Yawu sâm ekyongop.

Topŋe yuwuhât Yesuŋe den âlâ me âlâen hâum sâop.
(Mataio 13:10-17; Mareko 4:10-12)

9 Yawu sâm ekyongomu hoŋ bawalipŋaŋe den ya topŋahât nâŋgâne sâm âikuwi. Âikuŋetâ sâop. 10 “Anitâŋe tihitnenŋe otmâ gamap yakât topŋe yeŋe tipiŋe naŋgai. Yâhâ lok nombotŋe nâhâlen ki torokatmâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mansaiŋeâmâ biwiyeŋe pâlâmŋe otmâ mansai. Biwiyeŋe pâlâmŋe otmâ manŋetâ yakât den âlâen âlâen hâum ekyongoman. Yakât otmâ yâkŋe nâhât nâŋgâm hâkâŋ otmâ nekmâ kâkâsuk otmai. Yawu otmâ biwiyeŋe alitmai. Yakât otmâ nâhât den pat yu nâŋgâŋetâ tâŋât oapgât hiliwahonomai. Yamâ nâŋgâm heŋgeŋguai mâne biwiyeŋe Anitâhâlen katmâ denŋe lâuŋetâ tosayeŋe emelâk pilâyiŋgimbâp.”

Hote mem hâiloŋmu giop yakât topŋe
(Mataio 13:18-23; Mareko 4:13-20)

11 Hote alikŋan hâum ekyongoan yakât topŋe sâmune nâŋgâŋet.
Anitâhât den yamâ hote alikŋahât dop oap. 12 Yâhâ lok hote alikŋe
mem hâiloŋmu giop yamâ nenŋe Anitâhât den lohimbi ekyongomunŋe
nâŋgâmai yakât dop. Hote alikŋe nombotŋe mem hâiloŋmu mâtâwân
giop yakât topŋe yuwu. Yamâ lohimbi nombotŋaŋe Anitâhât den
nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeimaihât Satanŋe den
ya kum mem gulip tuhumap. 13 Yâhâ hote mem hâiloŋmu nombotŋe
hân toŋe biaen giop yakât topŋe yuwu. Lok yawuya nâhât den pat
âlepŋe ekyongomune nâŋgâm heroŋe otmâ manmai. Nâŋgâŋetâ den
ya kakŋeâk gem biwiyeŋan gihitŋe kârikŋe ki memap. Yawu gârâmâ
umatŋe âlâ kakyeŋan yâhâmap yan lohotŋe otmâ pilâmai. 14 Yâhâ hote
mem hâiloŋmu nombotŋe hele biwiŋan giop yakât topŋe yuwu. Lohimbi
nombotŋe den ekyongomune nâŋgâŋetâ bonŋe otmap. Nâŋgâŋetâ bonŋe
otmu sâp kâlep ki otmuâk hângât iri sikum, me tewetsenŋe, me âlâlâ
ekmâ biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe yan hikum nâŋgâm manmai. Yawu
manmai yakât otmâ biwi yâhâp otmâ manŋetâ manman âlepŋe ki
teteyiŋgimap. 15 Yâhâ hote mem hâiloŋmu nombotŋe hân toŋe orowân
giop yakât topŋe yuwu. Lok yawuyaŋeâmâ den pat âlepŋe nâŋgâm
heŋgeŋgumai. Nâŋgâm heŋgeŋgum tiŋâk lâum manmâ yâhâŋetâ
manman âiloŋgo loŋgo teteyiŋgimap. Yâk yeŋgât topyeŋe yawu. Nâŋe
hoteân hâum yan yamâ topnenŋeâmâ yawu.” Yawu sâm ekyongop.

Lok topnenŋe lambeân hâum sâop.
(Mareko 4:21-25)

16 Yesuŋe den âlâen hâum yuwu sâm ekyongop. “Nenŋe emet kâlehen
tatmâ lambe saum tuŋguŋan ki katmain. Gârâmâ heleŋân gâitmunŋe
kinmâ sem laŋinŋe pilâmu ekmâ gem yâhâmain. 17 Yakât topŋe yuwu.
Lok âlâ me âlâŋe otŋetâ bâlemu kurihimai yamâ hâmbâi mâne tetekŋan
otmu eknom. 18 Yakât otmâ den ekyongoan yu biwiyeŋan katmâ nâŋgâm
heŋgeŋgunomai. Lok âlâ me âlâŋe nâhât den nâŋgâm biwiyeŋan katmâ
mannomaiŋe ya nâŋgâŋetâ keterakbuap. Yâhâ lok âlâ me âlâŋe nâhât
den nâŋgâŋetâ nahat otmu bet pilânomaiŋe biwiyeŋe pâlâmŋe manmâ ki
nâŋgâŋetâ keterakmâ heŋgeŋguwuap.” Yawu sâm ekyongop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yesuhât hepŋe torehenlipŋe
(Mataio 12:46-50; Mareko 3:31-35)

19 Yawu sâm ekyongom tatmu lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe denŋe
nâŋgâne sâm mem hawam mewam tuhum kinbi. Yawu kinŋetâ ikŋe
hepŋe torehenlipŋaŋe taka gotŋan bane sâm otŋetâ lohimbiŋe mâtâp
maŋguyiŋgiŋetâ betyeŋehen kinbi. 20 Betyeŋehen kinŋetâ lok âlâ Yesu
gotŋan talopŋe yuwu sâm ekuop. “Torehenlipgaŋe taka betnenŋehen
kinmâ gâhât yai.”
21 Yawu sâmu Yesuŋe yuwu sâm ekyongop. “Anitâhât tem lâum mansai
yaŋeâmâ nâhât hepne torehenlipne bulâŋe oai.”

Yesuŋe sâmu to siru nâŋ nâŋ sâop.
(Mataio 8:23-27; Mareko 4:35-41)

22 Hilâm âlâen Galilaia deŋgân pato ya hâtikgum nombotgen arine
sâm waŋgaen yâhâwi. Waŋgaen yâhâm hâtikgum nombotgen ariwi.
23 Arim tatŋetâ Yesu amangât katmu aman pâlâmŋe iop. Aman im tatmu
deŋgân ya tânâmguŋetâ yanâk siru puŋ puŋ sâm pilâop. Siru puŋ puŋ
sâm pilâmu toŋe waŋga kâlehen gemu guhulakbe sâm olop. 24 Guhulakbe
sâm olop yan ekŋetâ sâtŋe otmu hoŋ bawalipŋaŋe mândem yuwu
sâwi. “Wâe, lok pato, waŋga yu deŋgân kâlehen guhulakbe sâm oap.
Harannongomap.”
Yawu sâm ekuŋetâ yahatmâ siru kuwaŋgiop. Kuwaŋgimu to yaŋe nâŋ
nâŋ sâop. Nâŋ nâŋ sâmu yuwu sâm ekyongop. 25 “Wongât biwi yâhâp
oai? “Nâŋe tihityeŋe otbomgât dop ki tap,” yawu mon naŋgai?” Yawu
sâm ekyongop. Yawu sâm ekyongomu yuwu sâm alahuwi. “Bâe, lok yukât
topŋe girawu? Siru kuwaŋgimu yaŋak to yaŋe nâŋ nâŋ yap.” Yawu sâwi.

Yesuŋe weke bâleŋe watyekmu gaiakmâ bau yeŋgâlen ariwi.
(Mataio 8:28-34; Mareko 5:1-20)

26 To nâŋ nâŋ sâmu deŋgân ya hâtikgum ba nombot endaken kapi
âlâ, kutŋe Gerasene sâm, yan ariwi. 27-29 Yan ari waŋgaembâ lâum
kioŋmâ ariŋetâ kapi amboŋe, lok âlâ weke bâleŋaŋe mâŋgâeminiop,
ya takamu ekbi. Yâhâ yâkât topŋe yuwu. Lok yamâ sumân bam gam
otmu weke bâleŋaŋe mâŋgâemu hâk katipŋe tuhum pilâm hâk barahâk
manmâ gaop. Otmu ikŋe kapi ambolipŋaŋe ari tâk kârikŋe, kutŋe sein
sâm, yaŋe kâiŋe bâtŋe mem menduhum sâhâminiwiâke yamâ tâmbiriŋ
sâmu hâreakminiop. Yawu otma weke bâleŋaŋe mâŋgâemu lok ki
manmaiângen ari ihilâk mahilâk manminiop. Lok yakât topŋe yawu. Lok
yaŋe ewan kinmâ Yesu ekmâ yâkât gotŋan ge kinop. Gotŋan ge kinmu
Yesuŋe weke bâleŋe ya watbe sâm yuwu sâm ekuop. “Lok yukâlembâ
gaiakmâ ari.”

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yawu sâmu hu halak tuhum yuwu sâm ulitguop. “Yesu, topge naŋgan.
Gâ Anitâhât nanŋe. Yamâ wongât nâhâlen takat? Nâ hâhiwin ki nihi.
Inâk âwurem arihât naŋgan.” Yawu sâm ulitguop.
30 Ulitgumu sâop. “Ahonakdâ nâŋgâwe.”
Sâmu sâop. “Nâŋe weke bâleŋe nombotŋe orowâk tatmâ lok yu
mem mâŋgâem mansain. Yakât otmâ nengât kutnenŋe “Komot Pato,”
yawu. 31 Aiop, gâŋe nâŋgâningirâ sumânâk mannom. Hem topŋan ki
hâŋgânnongorâ arinom.” Yawu sâwi.
32 Yâhâ talapŋan bau seseŋgâlâkŋe tomot tuhum kinŋetâ yekbi.
Yekmâ yuwu sâm Yesu ekuwi. “Gâŋe watnenekbuat otmuâmâ, âlepŋe
watnenekdâ gaiakmâ bau enda yeŋgâlen arinom.” Yawu sâwi. Yawu
sâŋetâ watyekmu gaiakmâ bau ya yeŋgâlen ge mânuŋakbi. 33 Bau
yeŋgâlen ge mânuŋakmâ mâŋgâeyekŋetâ sururuk sâm ba hem patoembâ
tâwoŋ sâm deŋgânân kioŋetâ haranyongop.
34 Deŋgânân kioŋetâ haranyongomu galemyongom manbiŋe ekmâ sururuk
sâm kapi ambolipŋe ya ekyongowi. 35 Ekyongoŋetâ yakât topŋe nâŋgâne
sâm Yesuhâlen takawi. Otmu emelâk weke bâleŋaŋe lok mâŋgâeŋetâ
ihilâk mahilâk manminiop yamâ nâŋgân nâŋgânŋe keterakbaŋgimu hâk
katipŋe mânuŋahop ya ekbi. Ekŋetâ sâtŋe otmu lohimbi Yesu orop kinbi ya
âiyongowi. 36 Âiyongoŋetâ Yesuŋe weke bâleŋe watyekmu gaiakmâ ariŋetâ
nâŋgân nâŋgânŋe keterakbaŋgiop yakât den pat ekyongowi. 37 Ekyongoŋetâ
nâŋgâŋetâ sâtŋe otmu Yesuŋe pilâyekmâ âlâengen ariâkgât ekuwi.
Yakât otmâ Yesuŋe hoŋ bawalipŋe meyekmu waŋgaen yâhâwi.
38 Waŋgaen yâhâŋetâ yan lok weke bâleŋe watbaŋgiop yaŋe yuwu sâop.
“Nâ girawu otbom? Yen orop arinehât naŋgan.”
39 Sâmu sâop. “Bia, gâ nen orop ki arinom. Yakât otmâ kapihehen ari
gike hep torehenlipge yakât den pat ya ekyongowuat.” Yawu sâop.
Yawu sâmu kapiân yâhâ Yesuŋe heŋgeŋguop yakât den pat kapilipŋe
ekyongop.

Yesuŋe Yairo baratŋe mumuŋambâ mem yahalop.
(Mataio 9:18-26; Mareko 5:21-43)

40 Yawu otmâ Yesuŋe hoŋ bawalipŋe meyekmu kapi ya pilâm waŋga
mem âwurem ariwi. Âwurem ari waŋgaembâ geŋetâ deŋgân ginŋan
lohimbi dondâŋe Yesu ekne sâm taka kinbi.
41 Yawu otmâ kinŋetâ miti emetŋahât galemlipyeŋe yeŋgât lok kunŋe,
kutŋe Yairo sâm, yâkŋe gotŋan ba mepaem yuwu sâm ekuop. 42 “Baratne,
ombe bisine konohâk ya sihanâk katnenekbe sâm oap. Yawu gârâmâ gâŋe
ari heŋgeŋguhât naŋgan.” Yawu sâop.
Yawu sâm ekumu Yesuŋe hoŋ bawalipŋe meyekmu ya pilâm Yairohât
emelan ariwi. Mâtâwân arim tatŋetâ Yesu takaop yakât den pat ya
lohimbi dondâŋe nâŋgâm ekne sâm yâkâlen ariŋetâ orowâk ariwi.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

43 Yâhâ imbi âlâ orowâk ariwi yâkât topŋeâmâ yuwu. Imbilipnenŋaŋe
emetsenŋe ekmai dop yawu ki olop. Yâhâ imbi yuâmâ emetsenŋe ekmâ
yâhâmu yambu kâiân yâhâp olop. Yambu kâiân yâhâp yu biwiŋan dokta
yeŋgâlen arimu hep ya saŋ sâekgât âi pato mewiâke yamâ yawuâk otmâ
gaop. 44 Yâhâ imbi yaŋe Yesuhât betŋan bam yâkât sâŋgum potonŋan
in walipgumu yanâk hepŋe saŋ sâop. 45 Yâhâ walipguop yanâk Yesuŋe
eŋgatŋe kakŋambâ olelem yekmâ "Âlâŋe walipnohoap?" sâm âiyongop.
Yawu sâm âiyongomu yan kurihiakŋetâ Petoroŋe yuwu sâop. "Lohimbi
dondâŋe mem hawam mewam tuhunenekŋetâ pâŋ sâm kinsain. Yakât
otmâ gâ girawu nâŋgâm yat? Yan gâtŋaŋe mon walipgohoai."
46 Sâmu sâop. "Walipnohoap yan hâkne katmâ naŋgan." 47 Yawu
sâmu imbi yaŋe kâi bâtŋe kârâŋ kârâŋ sâmu kinop. Yawu otmâ Yesuhât
sâŋgum potonŋan walipgumu hepŋe sâŋ sâop yakât topŋe kerek ekuop.
48 Sâmu sâop. "Toune, biwihe nâhâlen katsat. Yakât otmâ Anitâŋe
nâŋgâhihimu hepge saŋ yap. Lohotŋan ba ari." Yawu sâm ekuop.
49 Yawu sâm ekum kinmu yanâk Yairohât hoŋ bawalipŋe nombotŋaŋe
emelambâ taka yuwu sâm ekuwi. "Baratge emelâk bâleap. Yakât otmâ
lok pato yu imbiâk sârâ gamap."
50 Yawu sâŋetâ Yesuŋe nâŋgâm Yairo yuwu sâm ekuop. "Yakât ki
gorâhihiâk. Nâhâlen biwihaŋe kepeim eŋgat yâhâp ki ot." Yawu sâop.
51 Yawu sâm Yairohât emet gotŋan ba kinmâ lohimbi nombotŋe
katyekmu yaehen kinbi. Yaehen kinŋetâ Petoro, Yakowo, otmu imiŋe
Yoane, Yairo, imbiŋeit meyekmu emet kâlehen yâhâwi. 52 Yâhâ lohimbi
dondâŋe kahân tatmâ isem we bâle pato nâŋgâm tatbi. Yawu ot tatŋetâ
yuwu sâm ekyongop. "Baratyetŋe ki bâleap, in aman pâlâmŋe iap.
Yakât otmâ ki iseŋet." 53 Yawu sâm ekyongomu nâŋgâŋetâ nahat otmu
giriŋbaŋgiwi. Emelâk katnenekmâ arap nâŋgâwi. 54 Yâhâ Yesuŋe imbi
sihan ya bâtŋan mem yuwu sâm ekuop. "Barat tipiŋe, yahatmâ kin."
55 Yawu sâmu yanâk yahatmâ bam gaop. Yawu otmu Yesuŋe sâmu sot um
waŋetâ niop. 56 Otmu âwâŋe mâmâŋaŋe ya ekmutâ âlâ kândâkdâ olop.
Yawu otmâ bukulipyetŋe ki ekyongoromawot sâm kuyitgiop.

Yesuŋe hoŋ bawalipŋe meyekmâ âi sâm yiŋgiop.
(Mataio 10:5-15; Mareko 6:7-13)

9 1 Yesuŋe hoŋ bawalipŋe kâiân yâhâp menduhuyekmâ âi sâm yiŋgim
yuwu sâm ekyongop. "Yen nâhât sâtgât otmâ ari weke bâleŋaŋe
lohimbi mâŋgâeyekŋetâ mansai ya watyiŋgiŋetâ gaiakmâ arinomai.
Otmu lohimbi kundat otmâ mansai ya heŋgemyongonomai." Yawu
sâm ekyongop. 2 Otmu lohimbiŋe Anitâhâlen biwiyeŋaŋe kepeiŋetâ
tihityeŋe otbuap yakât den pat ekyongom kapi âlâen âlâen ari kundat
otbi ya heŋgemyongonomaihât mâmâŋe otyiŋgiop. 3 Mâmâŋe otyiŋgim
yuwu sâm ekyongom hâŋgânyongop. "Âi topŋe katne sâm sot me senŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

âlâlâ umatdâek ki miakmâ arinomai. Natik ki miaknomai. Me itâkat
ki goleaknomai. Me tewetsenŋe hâkyeŋan ki tatbuap. Me pet me hâk
katipŋe ya hourâ hourâ ki miaknomai. Me howan ki tinaŋgum arinomai.
4 Otmu kapi âlâen arinomai yanâmâ emelan dâim yâhâ katyekŋetâ yanâk
tatnomai. Kapi ya ambolipŋaŋe orotmemeyeŋe bâleŋe betbaŋgim biwiyeŋe
Anitâhâlen katŋet sâm nâhât den pat âlepŋe ekyongonomai. 5 Yâhâ kapi
âlâen ari den ekyongoŋetâ nâŋgâŋetâ nahat otmu bet pilânomai yamâ
hâmbâi Anitâŋe matŋe umatŋe yiŋgiwuap. Yakât otmâ kâiyeŋan wahap
me bokosok me yu ya horatbuap yamâ tâlim gik beretek meŋetâ gewuap.
Ya gemu betyiŋgim pilâyekmâ ba âlâengen arinomai. Ariŋetâ towat ya
ekmâ kâi katsap yawu nâŋgânomai." Yawu sâm ekyongop.
6 Yawu sâm ekyongom hâŋgânyongomu kapi âlâen âlâen ari yâkât den
pat âlepŋe ekyongowi. Den pat âlepŋe ekyongom yan lohimbi mesek otbi
ya mem heŋgemyongowi.

Herotŋe Yesuhât den pat nâŋgâop.
(Mataio 14:1-2; Mareko 6:14-16)

7 Otmu sâp yanâmâ Galilaia yeŋgât lok kutdâ âlâ manop, kutŋe Herot
Antipa sâm, yâkŋeâmâ Yesuŋe olop miop yakât den pat nâŋgâop. Lohimbi
nombotŋaŋe yuwu sâŋetâ nâŋgâop. "Herotŋe tembe lâulipŋe ekyongomu
Yoane kuŋetâ muop yamâ mumuŋambâ yahatmâ mansap," yawu sâwi.
8 Yâhâ nombotŋaŋeâmâ yuwu sâŋetâ nâŋgâop. "Poropete lok âlâ, kutŋe
Elea sâm, emelâk himbimân yâhâop yaŋe mon purik sâm ge mansap,"
yawu sâwi. Yâhâ nombotŋaŋeâmâ yuwu sâŋetâ nâŋgâop. "Anitâhât
poropetelipŋe emelâk muwi yâk yeŋgâlen gâtŋe âlâ yaŋe mumuŋambâ
yahatmâ mansap," yawu sâwi. 9 Yawu sâŋetâ Herotŋe nâŋgâm eŋgat
yâhâp otmâ yuwu sâop. "Emelâk tembe lâulipne ekyongomune Yoane
eŋgatŋe hârewi. Yakât otmâ lok girawu yaŋe yu ya otmâ mansap yakât
den pat sâŋetâ naŋgan?" Yawu sâm Yesu ekbehât nâŋgâm manop.

Lok 5,000 ya sot yiŋgiŋetâ newi.
(Mataio 14:13-21; Mareko 6:30-44; Yoane 6:1-13)

10 Emelâk Yesuŋe hoŋ bawalipŋe hâŋgânyongomu kapi âlâen âlâen
ari yâkât den pat âlepŋe ekyongowi. Ekyongom pesuk pilâm yâkâlen
âwurem ari otbi mewi yakât ekuwi. Ekuŋetâ meyekmu yeŋiâk tatmâ
nâŋgâne sâm Besaita kapiân ariwi. 11 Kapi yan ariwi yakât den pat
lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe nâŋgâm betyeŋehen watyekmâ ariwi.
Ariŋetâ yan Yesuŋe tepŋe nâŋgâyiŋgim Anitâhâlen biwiyeŋaŋe kepeiŋetâ
tihityeŋe otbuap yakât den pat âlepŋe ekyongop. Otmu bukulipyeŋe
mesek topŋe topŋe otbi ya meyekmâ takaŋetâ mem heŋgemyongop.
12 Yawu otmâ Anitâhât den topŋambâek kâsikum yiŋgimu emetsâpŋe
otmu yan hoŋ bawalipŋaŋe yuwu sâm ekuwi. "Yu tain yu hâlâŋmâ kapi

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tipi tapi âlâ ki tap. Yakât po yiŋgimu wâtyeŋe houŋ sâmapgât gâŋe
hâŋgânyongorâ ariŋet. Hâŋgânyongorâ ari yeŋahâk sot puluhum um
nenomai.” Yawu sâwi.
13 Sâŋetâ sâop. “Âlepŋe yeŋe sot kâsikum yiŋgiŋet.”
Sâmu sâwi. “Nengâlen baŋga kândâkdâ mome otmu iŋan yâhâp
yawuâk tap. Lohimbi dondâ taka tai. Yawu gârâmâ nenŋe katgekmâ ari
sot puluhuyiŋgim lâum takanomgât naŋgat me?” Yawu sâwi. 14 Yâhâ
lohimbi taka tatbi ya yeŋgât dowâmâ 5,000 yawuya. Yesuŋe yuwu
sâm ekyongop. “Yeŋe lohimbi yu ekyongoŋetâ kâsiwahom komot tipi
tapi, komot 50 dop yawuya tatmâ ariŋet.” Yawu sâop. 15 Yâhâ lohimbi
ekyongoŋetâ den sâop yawuâk otbi. 16 Otmu Yesuŋe sot ya mem
himbimân pak sâm ekmâ Anitâ mepaeop. Anitâ mepaem baŋga ya
motokmâ tipi tapi tuhum hoŋ bawalipŋe yiŋgimu lohimbi ya kerehâk
yiŋgiŋetâ newi. Yâhâ iŋan gurâ yawuâk yiŋgiŋetâ neŋetâ dopyeŋan
olop. 17 Neŋetâ dopyeŋan otmu sot nombotŋe talop ya hoŋ bawalipŋaŋe
hâwurum mânuŋetâ saka saka kâiân yâhâp pik sâop.

Petoroŋe Yesuhât topŋe sâm teteop.
(Mataio 16:13-19; Mareko 8:27-29)

18 Otmu hilâm âlâen Yesuŋe hoŋ bawalipŋe katyekmu tatŋetâ ikŋiâk
ba kinmâ Anitâ ulitguop. Ulitgum pesuk pilâmu hoŋ bawalipŋe yâkâlen
ariŋetâ yuwu sâm âiyongop. “Lohimbiŋe nâhât girawu nâŋgâmai?”
19 Sâmu sâwi. “Nombotŋaŋe gâhât yuwu sâmai. “Yoaneŋe lohimbi
toen katyekminiop ya emelâk kuŋetâ muop ya mumuŋambâ yahatmâ
mansap,” yawu sâmai. Yâhâ nombotŋaŋeâmâ, “Poropete âlâ, kutŋe Elea
sâm, emelâk himbimân yâhâop yaŋe purik sâm ge mansap,” sâmai. Yâhâ
nombotŋaŋeâmâ, “Anitâhât poropetelipŋe emelâk muwi ya yeŋgâlen
gâtŋe âlâŋe mumuŋambâ yahatmâ mansap,” gâhât yawu sâmai.” Yawu
sâwi.
20 Sâŋetâ sâop. “Yawu gârâmâ yeŋeâmâ nâhât girawu nâŋgâmai?”
Sâmu Petoroŋe yuwu sâop. “Anitâŋe hâŋgângohomu ge mansat ya
nâŋgâmunŋe bulâŋe oap.” Yawu sâop.
21 Yâhâ yakât topŋe sâm tetem lohimbi ekyongomaihât sâm kuyiŋgiop.

Yesu kuŋetâ mumbuap yakât sâop.
(Mataio 16:20-28; Mareko 8:30–9:1)

22 Den âlâ torokatmâ yuwu sâm ekyongop. “Nâ lok bulâŋe mansan.
Yawu gârâmâ hotom umai yeŋgât kunlipyeŋe otmu Isirae nengât
papatolipnenŋe otmu Mosehât girem den kâsikum ningimai ya kerekŋe
biwi konohâk otmâ yan nâhât sâm bâlenihim mem âlâlâ tuhunekmâ
nohoŋetâ mumbom. Mum yan hân kâlehen hilâm kalimbu tatmâ benŋe
yapâ mumuŋambâ yahatbom.” Yawu sâm ekyongop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Manmannenŋe ki alitmâ manmâ yâhânom.

23 Otmu Yesuŋe lohimbi kerehâk yuwu sâm ekyongop. “Lohimbi âlâ me
âlâŋe biwiyeŋe nâhâlen katmaiŋe nâhâlen torokatne sâm yan yeŋahât ki
nâŋgâŋetâ yahatbuap. Me senŋe âlâlâ tatyiŋgiap ya biatningimap sâm
yakât ki nâŋgâm ketet otmâ eŋgat yâhâp otnomai. Nâhât den haoŋmâ
ârândâŋ nâŋgâm tem lâunihim mannomai. 24 Yawu gârâmâ benŋe lok âlâ
me âlâŋe manmanyeŋe alilaknomai yamâ hiliwahonomai. Yâhâ lok âlâ
me âlâŋe nâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim manmâ nâhât den pat âlepŋe yu
lohimbi ekyongonomai. Ekyongonomai yakât otmâ yongoŋetâ munomai
yamâ Anitâŋe mumuŋambâ mem yahatyekbuap. 25 Yâhâ lok âlâ me
âlâŋe iri sikum me manman topŋe topŋe yan biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe
hikum manmâ munomai yaŋe girawu otnomai. Yeŋahâk mumuŋambâ
yahatnomaihât dop âlâ ki tap. Nâ lok bulâŋe den kâsikum yiŋgim
mansan. Yeŋgâlen gâtŋe âlâ me âlâŋe nâhât den nâŋgâŋetâ nahat otmu
betnihinomai yamâ matŋe yuwu kâpekyiŋgiwom. Hâmbâi sâp patoen
Himbim Awoŋnaŋe yâhâpŋe hâŋgânnohomu aŋelolipne meyekmune
hânân genom. Sâp yan yeŋgâlen gâtŋe âlâ me âlâŋe nâhât den nâŋgâŋetâ
nahat otmu betnihimai yamâ nâku yawuâk betyongomune matŋe
umatŋe menomai. 26 Hâmbâi sâp patoen Himbim Awoŋnaŋe yâhâpŋe
hâŋgânnohomu aŋelolipne meyekmune hânân genom. Gem yan
manmanyeŋahât matŋe âlâku ikŋiâk ikŋiâk kâpekmâ yiŋgiwom. 27 Yuwu
sâm ekyongomune nâŋgâm biwiyeŋan katmâ mannomai. Yen ki mum
meteŋetâek Anitâŋe tihityeŋe otbe sâm lok bulâŋe nâ hâŋgânnohomu
âwurem ge tihityeŋe otbisâm.” Yawu sâop.

Yesuŋe Mose yet Elea orop den alahuwi.
(Mataio 17:1-13; Mareko 9:2-13)

28 Den yawu ekyongop yakât kakŋan hilâm nombolân yâhâp mon
pesuk sâmu Yesuŋe Anitâ ulitguwe sâm olop. Yakât otmâ Petoro,
Yakowo, otmu iminŋe Yoane, meyekmu hoŋ bawalipŋe nombotŋe âlâmâ
katyekŋetâ tatŋetâ yeŋiâk pumŋe âlâen yâhâwi. 29 Yâhâ kinŋetâ Yesuŋe
Anitâ ulitgum kun kundenŋe âlâ otmu sâŋgumŋaŋe laŋinŋe pilâm kaok
bolaŋ bolaŋ olop. 30 Yawu otmu Mose Elea emelâk Anitâŋe meyelehop
yaŋe in yawu tetem kinmutâ 31 himbimâmbâ laŋinŋaŋe siliŋ siliŋ sâm
hâuyelekmu yâk orop den alahuwi. Yawu otmâ Yesuŋe Yerusalem kapiân
ari Anitâŋe yâkât mâtâp sâm kalop ya lâumu Yura papatolipyeŋaŋe
kuŋetâ mumbuap yakât ekyotgop.
32 Mose yet Elea tetemutâ den otbi yan hoŋ bawalipŋaŋe aman pâlâmŋe
iwi. Yâhâ Mose yet Eleaŋe Yesu pilâm arire sâm otmutâ kâlâwahom yahatmâ
yekbi. Yekŋetâ Petorohât hanŋe tâlâhumu yuwu sâm Yesu ekuop. “Lok pato,
kulem teteap yuwuya âlâ ki ekmain. Yu ekmunŋe âlâ kândâkdâ oap. Yawu

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

gârâmâ gâŋe sârâ selep kalimbu tuhunehât naŋgan. Gâhât âlâ, Mosehât âlâ,
Eleahât âlâ.” Yawu sâop. 33 Otmu Mose yet Elia Yesu pilâm arire sâm otmutâ
Petoroŋe kulem yakât topŋe ki nâŋgâmâk Yesu yawu sâm ekuop.
34 Yawu sâmu yanâk elem patoŋe ge pumŋe ya mem kâtâpgumu
kiŋgityeŋahât otbi. 35 Kiŋgityeŋahât otŋetâ elem yakât biwiŋambâ
Anitâŋe den âlâ yuwu sâop. “Bulâŋanâk yuâmâ nine nanne ombe bisine.
Nâŋe âi sâm waŋmâ hâŋgângumune giop. Yakât otmâ den sâwuap ya
yeŋe mem biwiyeŋan katmâ tem lâuwaŋgim mannomai.” Yawu sâop.
36 Den ya sâm tiŋ pilâmu Yesu ikŋeâk kinmu ekbi. Yâhâ hoŋ
bawalipŋaŋe kulem ya ekbi yakât ki sâm tetem bukulipyeŋe ekyongowi.

Yesuhât hoŋ bawalipŋaŋe weke bâleŋe watne sâm pâpguwi.
(Mataio 17:14-21; Mareko 9:14-29)

37 Emet haŋ sâmu pumŋehembâ geŋetâ lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe ari
mem teteyekbi. 38 Mem teteyekŋetâ hohetyeŋambâ lok âlâŋe halahum
yuwu sâm Yesu ekuop. “Lok pato, gawot. Nine nanne ombe bisine yu
gam ek. 39 Yakât topŋe yuwu. Weke bâleŋaŋe pârâk sânsânâk mâŋgâemu
senŋe gâwâŋ gâwâŋ sâm hânân ge imu nekamŋe kâtiŋ sâm lauŋe
barak barak otmu halahumap. Weke bâleŋe yaŋe haoŋmâ ârândâŋ
yawu mâŋgâemap. 40 Yawuhât hoŋ bawalipgaŋe watŋet sâm dâim taka
ekyongomune pâpgum pilai.” Yawu sâop.
41 Yawu sâmu Yesuŋe olelem hoŋ bawalipŋe yekmâ yuwu sâm
ekyongop. “Yen orop sâp kâlep manmâ gain. Yamâ wongât nâhâitŋe ki
tânnongowuap yawu naŋgai? Yawu nâŋgâm biwiyeŋaŋe nâhâlen tiŋâk
ki kepeiai yakât nâŋgâmune ki ârândâŋ oap. Yawu gârâmâ hâmbâi nâŋe
pilâyekmâ yâhâwom yan yeŋe girawu mannomai?” Yawu sâm ekyongom
âwâŋe ekumu nanŋe ya dâim Yesuhâlen baop.
42 Dâim bamu weke bâleŋaŋe mâŋgâemu senŋe gâwâŋ gâwâŋ sâm
hânân ge kârâŋ kârâŋ sâm lauŋe barak barak otmâ iop. Yawu otmuâmâ
Yesuŋe weke bâleŋe ya watmu gaiakmâ arimu âlepŋe otmâ âwâŋahâlen
ba kinop. 43 Yâhâ Yesuŋe kulem miop yan Anitâhât wâtŋe tetemu ekŋetâ
ewe membe olop.

Yesu kuŋetâ mumbuap yakât âlâkuâk sâop.
(Mataio 17:22-23; Mareko 9:30-32)

Yesu kulem miop ya ekŋetâ ewe membe olop sâp yan hoŋ bawalipŋe
yuwu sâm ekyongop.
44 “Den yuwu sâm ekyongomune nâŋgâm biwiyeŋan katmâ mannomai.
Anitâŋe nâ lok bulâŋe hâŋgânnohomu ge mansan. Nâhât kasalipnaŋe sâp
ki kâlep otmuâk meneknomai.” Yawu sâop. 45 Yawu sâm ekyongowâke
yamâ Anitâŋe nâŋgân nâŋgânyeŋe mem kopa tuhuyekmu nâŋgâŋetâ ki
keterahop. Yakât otmâ âikune sâm otŋetâ umatŋe otmu pilâwi.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Huruŋ huruŋ manmâ yâhânom.
(Mataio 18:1-5; Mareko 9:33-37)

46 Sâp âlâen Yesuhât hoŋ bawalipŋaŋe osetyeŋan gâtŋe âlâ me âlâŋe
kunyeŋe pato otbuap yakât sâm pawarak guwarak otbi. 47 Yawu otmâ
sahaŋgiŋetâ Yesuŋe biwiyeŋahât topŋe nâŋgâm yan naom tipiŋe âlâ lâum
gotyeŋan katmu kinmu 48 yuwu sâm ekyongop. “Lok âlâ me âlâŋe tem
lâunihim naom tipiŋe yuwuya buku otbaŋginomai. Lohimbi yaŋe naom
tipiŋe otbaŋgiain sâm yan nâ buku otnihinomai. Otmu nâ otnihiain sâm
Anitâŋe hâŋgânnohomu ge mansan yâk buku otbaŋginomai. Yeŋgâlen
gâtŋe âlâ me âlâŋe yeŋahât nâŋgâŋetâ gemu huruŋ huruŋ manmai ya
yeŋgât Anitâŋe nâŋgâyiŋgimu yahatmap.” Yawu sâop.

Lohimbiŋe nengât ki nâŋgâŋetâ gemap yaŋe buku otningimai.
(Mareko 9:38-40)

49 Yawu sâm ekyongomu Yoaneŋe yuwu sâm ekuop. “Lok pato, lok
ondowân gâtŋe âlâŋe kutgan gohonmâ weke bâleŋe watyekmu gaiakmâ
ariwi ya nenŋe ekmâ nâŋgâm bâlewaŋgim kuwaŋgiwin.” Yawu sâop.
50 Yawu sâmu yuwu sâm ekyongop. “Lohimbi nombotŋaŋe yeŋgât ki
nâŋgâŋetâ gemap yaŋe yeŋgât buku manmai. Yakât otmâ lok yawuya ki
kuyiŋginomai.” Yawu sâop.

Samaria kapi ambolipŋaŋe Yesu ekmâ ki buku otbaŋgiwi.

51 Yesuŋe himbimân âwurem yâhâwuap yakât sâp tâlâhuop. Yakât
otmâ Samaria hân tânâmŋambâ Yerusalem kapiân ariwe sâm biwiŋaŋe
nâŋgâop. 52 Yawu otmâ Samaria ya yeŋgât kapi âlâen ari inomaihât
hoŋ bawalipŋe nombotŋaŋe kulet sâm ari emet âlâ mem heŋgeŋguŋet
sâm hâŋgânyongomu ariwi. 53 Ari kapi ambolipŋe ya ekyongoŋetâ
Yesu Yerusalem kapiân ariwuap yawu nâŋgâmâmâ emetyeŋe alitbi.
54 Emetyeŋe alitŋetâ hoŋ bawayâhâtŋe yâhâp, Yakowo yet Yoane, yakât
nâŋgâmutâ bâlemu yetŋe eŋgatyetŋeâk otmâ Yesu yuwu sâm âikuowot.
“Lok pato, nâŋgânitgirâ sâmutŋe himbimâmbâ kâlâp punduŋ sâm ge
seyehâk.”
55-56 Yawu sâmutâ kuyitgimu kapi ya pilâm âlâengen ariwi.

Lok yuwuyaŋe Yesuhât tem lâuwaŋgim mannomai.
(Mataio 8:19-22)

57 Mâtâwân arim tatŋetâ lok âlâŋe mem teteyekmâ Yesu yuwu sâm
ekuop. “Gâ yuken yaken otbuat yamâ nâ orowâk.”
58 Sâmu sâop. “Nine topne hâum pâpguatgât yuwu sâmune nâŋgârâ
keterahâk. Soŋgoâmâ nak duwiŋan imai. Yâhâ nâiâmâ nak kakŋan
kerem tatmai. Yâhâ nâmâ Anitâŋe hâŋgânnohomu ge mansan yamâ emet

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

âlâ ki tatnihiap. Yakât otmâ gâ orowâk arinom otmuâmâ girawu otnom?”
Yawu sâm ekuop.
59 Yesuŋe lok âlâ mem tetem yuwu sâm ekuop. “Nâhâlen torokatdâ
orowâk mandehât naŋgan.”
Sâmu sâop. “Lok pato, awoŋ âun bâleap. Yakât otmâ nâŋgânihirâ ari
awoŋne kurihiwe. Kurihim âwurem gamune orowâk arirom.”
60 Sâmu sâop. “Lohimbi biwi pâlâmŋe manmâ Anitâhât den ki lâum
manmaiŋe hanguŋet. Gâŋeâmâ katyekmâ taka Anitâhât den pat âlepŋe
lohimbi ekyongowuat.” Yawu sâop.
61 Yâhâ lok âlâŋe Yesu yuwu sâm ekuop. “Lok pato, gâ orowâk arirehât
naŋgan. Yawu gârâmâ nâŋgânihirâ hep torehenlipne yeŋgâlen âwurem
arimune iseaŋgim katyekmâ âwurem gamune arirom.”
62 Sâmu sâop. “Den yat yakât matŋe den âlâen hâum yuwu sâmune
nâŋgâ. Lok âlâ me âlâŋe nâhâlen torokatne sâm hep torehenlipyeŋe
katyekŋetâ kinŋetâ waŋgaen yâhânomai. Yawu otmâ tepyeŋe
nâŋgâyiŋgim purik sâm âwurem ari yekne sâm otnomaiŋe nâhâlen
torokatŋetâ âi sâm yiŋgiwomgât dop ki tap.” Yawu sâop.

Anitâhât den ekyongoŋet sâm Yesuŋe lok 72 hâŋgânyongop.

10 1 Sâp yakât kakŋan Yesu Kutdânenŋaŋe lok 72 mem sâlipyongop.
Yawu otmâ lok yâhâp yâhâwâk menduhuakmâ kulet sâwaŋgim
mâtâp mewaŋginomaihât âi sâm yiŋgim hâŋgânyongop. 2 Den âlâen
hâum yuwu sâm ekyongom hâŋgânyongop. “Kâlâmân sot pato tap. Yâhâ
Anitâŋe nep lok katyekmu mem hâwurum kinsaiâkâ yamâ ki dopŋan
oap. Yakât otmâ Anitâŋe lok âlâkuâk katyehâkgât ulitgum mannomai.”
Yawu sâm ekyongop.
3 Otmu hoŋ bawalipŋaŋe topyeŋe naŋgaŋgiŋetgât den âlâen hâum
yuwu sâm ekyongop. “Lama yamâ pâlâmŋe kinmai. Yâhâ sosoŋeâmâ
sâtŋe bâleŋe tatmai. Yawu gârâmâ lama yaŋe dâiakmâ arinomai yamâ
sosoŋe yiŋgim neyekbuap. Dop yawuâk nâŋe hâŋgânyongomune sâtŋe
metŋe kâlehen arinomai.
4 Hâŋgânyongomune arinomai yan bât barahâk arinomai. Itâkat ki
goleaknomai. Me kâi katipŋe katnomai yakât houŋe âlâ ki menomai. Me
tewetsenŋe hâkyeŋan ki tatbuap. 5 Otmu kapi wosapâ arine sâm otnomai yan
mâtâwân lok orop den kâlep ki huhunomai. Inâk tâŋ tâŋâk kapiân arinomai.
Otmu kapi ambolipŋe âlâ me âlâŋe emelan dâim yâhâ katyekŋetâ
yan yuwu sânomai. “Anitâŋe tihityeŋe otmu yâkât wâtŋan kinmâ
yâhâm heroŋe kakŋan mannomai.” 6-7 Yawu sâm ekyongoŋetâ heroŋe
otyiŋginomai otmuâmâ yan tatmâ nâhât den pat âlepŋe kâsikum
yiŋgiŋetâ nâŋgâm yanâmâ bulâŋe yâk yeŋgâlen tetewuap.
Yâhâ kapi ambolipŋaŋe buku otyiŋginomai yakât nâŋgâŋetâ
keterahâkgât den âlâen hâum yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lok âlâ me âlâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nep sâm yiŋgiŋetâ tuhumai yakât hâmeŋe meŋetâ ârândâŋ otmap. Yakât otmâ kapi ambolipŋaŋe yen buku otyiŋgim sot um yiŋginomai otmuâmâ kapi yan tatnomai.

Yâhâ nombotŋaŋe denyeŋe nâŋgâŋetâ nahat otmu betyiŋginomai otmuâmâ yengu yawuâk betyiŋginomai.

8 Yâhâ kapi âlâen ari den ekyongoŋetâ nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu buku otyiŋginomai otmuâmâ 9 yan tatmâ lohimbi kundat otnomai ya mem heŋgemyongonomai. Yawu otmâ Anitâhâlen biwiyeŋaŋe kepeiŋetâ tihityeŋe otbuapgât den pat âlepŋe ekyongonomai.

10 Yâhâ kapi âlâen ari den ekyongoŋetâ nâŋgâŋetâ nahat otmu betyiŋginomai otmuâmâ hâmbâi Anitâŋe matŋe umatŋeâk yiŋgiwuap. Yakât otmâ kapiân ari lohimbi senyeŋan kinmâ yuwu sâm ekyongonomai. 11 “Anitâŋe tihityeŋe otbe sâm oap. Yamâ yeŋe yâkât hâkâŋ otmâ betbaŋgiai. Yakât otmâ kâinenŋan wahap me bokosok me yu ya horatsap yamâ tâlim gik beretek memunŋe gemu betyiŋgim arinom.” Yawu sâm ekyongom pilâyekmâ ariŋetâ towat ya ekmâ kâi katsap yawu nâŋgânomai.

12 Kapi ambolipŋaŋe orotmemeyeŋe bâleŋe ya ki betbaŋgim Anitâhâlen biwiyeŋe katsai ya yeŋgât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Sâp patoen Sotom kapi ambolipŋaŋe orotmemeyeŋe bâleŋe otminiwi yakât matŋe menomai. Otmu yen gurâ yawuâk orotmeme bâleŋe torokatmâ otmâ mansai. Yakât otmâ yeŋeâmâ Sotom ambolipŋaŋe matŋe menomai ya wangim matŋe umatŋe pato hâliliŋe menomai.” Yawu sâm ekyongop.

Lohimbi biwi kârik otmâ manbi ya Yesuŋe sârekyongop.
(Mataio 11:20-24)

13 Lohimbiŋe orotmemeyeŋe bâleŋe ki pilâm Anitâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim manbi. Yakât otmâ Yesuŋe sârekyongom yuwu sâm ekyongop. “Maiŋ, Korasin otmu Besaita kapi ambolipŋe yeŋgât sâwe. Yeŋgâlen kulem topŋe topŋe mem gamune ekŋetâ tâŋât otmap. Yamâ emelâk embâŋân Tiro Siron kapi ambolipŋaŋe kulem yawu ya ekbi mâne orotmeme bâleŋe otmâ gawi ya betbaŋgim Anitâhâlen biwiyeŋaŋe kepeimbâi. 14 Yawu gârâmâ yeŋe orotmeme bâleŋe otmâ mansai ya ki pilâm Anitâhâlen biwiyeŋe katsai. Yakât otmâ hâmbâi Tiro Siron kapi ambolipŋaŋe matŋe umatŋe menomai ya wangim yeŋe umatŋe amokŋan menomai. 15 Otmu Kapanaum kapi ambolipŋe yeŋgât sâwe. Yen gurâ yeŋahâlâk nâŋgâŋetâ yahatmu hâkyeŋe mepaeakmâ yuwu sâmai. “Nenâmâ emelâk Anitâŋe himbimgât pat kuningimu mansain.” Yawu sâmaiâke yamâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yeŋe orotmemeyeŋe bâleŋe ya ki betbaŋgim Anitâhâlen biwiyeŋe katsai. Yakât otmâ yenâmâ hemgât pat mansai. Hâmbâi mâne Anitâŋe yakât matŋe umatŋe pato hâliliŋe yiŋgimu menomai.” Yawu sâop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16 Ya yeŋgât yawu sâm hoŋ bawalipŋe yuwu sâm ekyongop. “Den
ekyongoan yu nine den bia. Yu Anitâŋe sâm nihiop ya ekyongoan.
Yakât otmâ lohimbiŋe denyeŋe nâŋgânomai yan yeŋgât den naŋgain
sâm nâhât den nâŋgânomai. Yâhâ lohimbiŋe denyeŋe nâŋgâŋetâ nahat
otbuap yan yeŋgât den nâŋgâmunŋe nahat oap sâm nâhât den nâŋgâŋetâ
nahat otbuap. Otmu lohimbiŋe nâhât den nâŋgâŋetâ nahat otbuap yamâ
Anitâŋe hâŋgânnohomu gewan yâkât den nâŋgâŋetâ nahat otbuap.”
Yawu sâm ekyongop.

Lok 72 hâŋgânyongomu ariwi yaŋe âwurem takawi.

17 Lok 72 âi sâm yiŋgim hâŋgânyongomu ariwi yaŋe âwurem taka otbi
mewi yakât heroŋe nâŋgâwaŋgim Yesu yuwu sâm ekuwi. “Kutdâ, kutgan
gohonmâ weke bâleŋe watyekmunŋe gaiakmâ ariwi yakât nâŋgâmunŋe
âlâ kândâkdâ oap.” Yawu sâwi.
18 Sâŋetâ sâop. “Yeŋe ari weke bâleŋe watyekbi yan hâkne katmâ
nâŋgâwan. Yawu otmâ belek sâmu ekmain yakât dopŋeâk Satanŋe
himbimâmbâ ge kumu ekban.
19 Yakât otmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Soroŋ hambeŋe me sâtŋe metŋe
kakŋan tâliŋetâ yan hilipyongomap sâm mâmâŋe otyiŋgim yâhâwom.
Otmu nâhât sâtgât otmâ weke bâleŋe me yu ya lohimbi mâŋgâeyekmai
ya sâyiŋgiŋetâ yeŋgât tem lâuyiŋginomai. 20 Yawu gârâmâ weke bâleŋaŋe
yeŋgât tem lâuyiŋginomai yakât nâŋgâm Anitâ mepaenomai. Yâhâ
Anitâŋe himbimân tatmâ kutyeŋe nâŋgâm manman kârikŋahât pat
kuyiŋgimu tap yakât otmâ Anitâhât nâŋgâm heroŋe pato otbaŋginomai.”
Yawu sâm ekyongop.

Yesuŋe tep hero nâŋgâm Anitâ mepaeop.
(Mataio 11:25-27; Mataio 13:16-17)

21 Yawu sâm ekyongop sâp yanâk Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe
biwiŋan gemu biwi hero pato nâŋgâm Anitâ yuwu sâm mepaeop. “Awoŋ,
hân himbim kândikyotgon amboŋe, gâhât tep âlep pato nâŋgâhihian.
Otmu lok nombotŋaŋe gâhât topge nâŋgâne sâm nâŋgân nâŋgân emetŋan
yâhâwi. Parisaio otmu Sarukaio lok yawuya. Yawu gârâmâ nâŋe gâhât
den lâum manmâ gan yakât dopŋeâk yâkŋe lâum manmâ gai mâne
ârândâŋ otbâp. Yakât topŋe nâŋgâmaihât gâŋe nâŋgân nâŋgânyeŋe ki
mem hewewen tuhuyiŋgimat. Yawu gârâmâ lok nombotŋe, kutyeŋe bia,
belângen manmai yaŋeâmâ topne nâŋgâŋetgât gâŋe nâŋgân nâŋgânyeŋe
mem hewewen tuhuyiŋgimat. Gâŋe nâŋgâmat, yawuâk tetemap. Yakât
mepaeheksan.” Yawu sâm âwâŋe ekuop.
22 Âwâŋe yawu sâm ekum tiŋ pilâm benŋe lok 72 âwurem takawi
ya yuwu sâm ekyongop. “Himbim amboŋe tatmap yâhâmâ awoŋne.
Yâkŋe mâmâŋe otnihimu wuân me wuân otbomgât dop tap. Otmu

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nâŋe awoŋnahât topŋe nâŋgâwaŋgim heŋgeŋguan. Yawu gârâmâ
lohimbi nombotŋaŋe awoŋnahât topŋe nâŋgâŋet sâm ekyongowom yaŋe
nâŋgâwaŋgim heŋgeŋgunomai." Yawu sâm ekyongop.
23-24 Yawu sâm ekyongom katyekmu ariŋetâ hoŋ bawalipŋe kâiân yâhâp
yuwu sâm ekyongop. "Emelâk embâŋân Anitâhât poropete lok otmu
lohimbi nombotŋe yâkât tem lâum manbi yaŋe kulem nâŋe mem mansan
yu ekne sâm yakât mambotmâ gam inâk muwi. Otmu yakât dopŋeâk yâkŋe
himbimgât den pat nâŋe ekyongom mansan yu nâŋgâne sâm mambotmâ
gam inâk muwi. Yakât otmâ den yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yeŋeâmâ sâp
yiwereŋe yu nâ orowâk manmâ gam kulem topŋe topŋe memune ekmâ
nâhât den nâŋgâm heroŋe kakŋan mansai." Yawu sâm ekyongop.

Lok âlâŋe kasaŋe ekmâ buku otbaŋgiop.

25 Mosehât girem den kâsikum yiŋgiminiopŋe Yesuhâlen ariop. Ari
Yesuŋe den sâm hilipgumu pâi emetŋan katŋetâ talâkgât yuwu sâm
âikuop. "Lok pato, sârâ nâŋgâwe. Nâŋe girawu otmune ârândâŋ otmu
yanâmâ Anitâŋe manman kârikŋahât pat kunihiwuap?"
26 Sâmu sâop. "Moseŋe girem den kulemguop ya sârâ nâŋgâwe."
27 Sâmu sâop. "Anitâŋe girem den âlâ Mose ekumu kulemguop ya yuwu
tap.

"Isirae ambolipŋe yen ekyongomune nâŋgâŋet. Nengât Kutdânenŋe
yamâ Anitâ ikŋe konok tatmap. Nenŋe yâkâlen biwi nâŋgân
nâŋgânnenŋaŋe kepeim yâk konok mepaenom. Otmu yâkât
lau konok nâŋgâm tem lâuwaŋgim mannom. Otmu mâtâp sâm
ningiop ya tâŋ tâŋâk watmâ yâhânom." Yawu tap. Yâhâ den
âlâmâ yuwu tap.

"Nenŋahât naŋgaŋgimunŋe yahatmap yakât dopŋeâk buku
nombotŋe yeŋgât nâŋgâmunŋe yahatbuap." Yawu tap."

28 Sâmu sâop. "Âlepŋe yat. Yawu otmâ manmâ yâhâwuat otmuâmâ
Anitâŋe manman kârikŋahât pat kuhihiwuap." Yawu sâop.
29 Yawu sâmu lok yaŋe irelakmâ yuwu sâm ekuop. "Nâ bukune âlâ?"
30 Yawu sâmu Yesuŋe den âlâen hâum yuwu sâm ekuop. "Yura lok
âlâ Yerusalem kapi pilâm Yeriko kapiângen ariop. Mâtâwân arim tatmu
kasalipŋaŋe mem tetem kum panŋetâ ge iop. Ge imu senŋe âlâlâŋe
ya kombo mewaŋgim pilâm ariwi. Pilâm ariŋetâmâ mumbe sâm olop.
31 Mumbe sâm otmu Anitâhât hotom umai ya yeŋgâlen gâtŋe âlâŋe
mâtâp yawuâk ari ekmâ lauŋe butelim inâk wangim ariop. 32 Otmu opon
kâmbukŋahât hoŋ bawa âlâ, Lewi senâmbâ gâtŋaŋe mâtâp yawuâk ari
mem tetem gotŋan bam ekmâ biwi pâlâmŋe otmâ ariop. 33 Yâhâ Yura
lohimbiŋe Samaria lohimbi ya yeŋgât nâŋgâŋetâ gemu betyiŋgimai.
Yawu otyiŋgimaiâkâ yamâ Samaria gâtŋe lok âlâ mâtâp yawuâk ari Yura
lok ya mem teteop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

34 Ekmâ tepŋe nâŋgâm gotŋan bam hepŋe piriwaŋgim, marasin mem
lâwâlem sâhâwaŋgiop. Otmu lok ya lâum ikŋe doŋgi kakŋan katmâ
mem kapiân ari lombaŋe emet iminiwi yan katmu tatmu omoŋ konok
galemguop. 35 Yâhâ emet haŋ sâmu ariwe sâm otmâ emet yakât amboŋe
tewetsenŋe waŋmâ yuwu sâm ekuop. “Tihitŋe otmâ mandâ tewetsenŋe
gihian yu ekdâ ki ârândâŋ otbuap otmuâmâ hâmbâi âwurem takawom
yan eknohorâ âlâ gihiwom.” Yawu sâm ariop.
36 Otmu yakât âihohowe. Lok kalimbu ya yeŋgâlen gâtŋe girawu yaŋe
buku otbaŋgiop naŋgat?”
37 Sâmu sâop. “Samaria gâtŋe lok yaŋe tepŋe nâŋgâwaŋgim tihitŋe olop
ya.”
Sâmu sâop. “Bukulipge tânyongomat dop yawuâk kasalipge
tânyongowuat. Yawu.” Yawu sâm ekuop.

Mata yet Maria

38 Yawu sâm ekum Yesuŋe hoŋ bawalipŋe meyekmu lohimbi katyekmâ
kapi âlâen ariwi. Kapi ariwi yan imbi âlâ, kutŋe Mata sâm, gariŋeit
manowot. Yâkŋe Yesu otmu hoŋ bawalipŋe dâiyekmu emetyetŋan yâhâwi.
39 Yâhâ tatŋetâ gariŋe, kutŋe Maria sâm, yâkŋe Kutdâhât gotŋan ba tatmu
den kâsikum waŋop. 40 Yâhâ Mataŋe ikŋiâk sot uyiŋgimu gariŋaŋe ki
tânguop. Yakât nâŋgâm bâlewaŋgim sâop. “Kutdâ, garineâmâ konam. Nâ
niniâk sot uan. Yakât nâŋgâmune bâleap. Ekurâ tânnohoâkgât naŋgan.”
41 Sâmu sâop. “Mata, gâ wahap tâŋât yakât nâŋgârâ yahatsap.
42 Garihaŋeâmâ nâhât den nâŋgâwe sâm otmu yakât nâŋgâmune âlepŋe
oap. Yakât otmâ den âlâ ki sâwe. Pesuk yap.” Yawu sâop.

Anitâ orop den otnom yakât topŋe yuwu tap.
(Mataio 6:9-15; Mataio 7:7-11)

11 1 Sâp âlâen Yesuŋe Anitâ ulitgum talop. Ulitgum tiŋ pilâmu
hoŋ bawaŋe âlâŋe gotŋan ba yuwu sâm ekuop. “Kutdâ den âlâ
ekgohowe. Yoanehât hoŋ bawalipŋaŋe wuân me wuângât sâm Anitâ
ulitgunomai yakât topŋe ekyongop yawuâk eknongorâ nâŋgâne.”
2 Yawu sâmu yuwu sâm ekyongop. “Anitâ yuwu sâm ulitgunomai.
“Himbim awoŋnenŋe, topge âlâ kândâkdâek tap. Yakât nâŋgâm
mepaehekmâ mannom. Gike sâtgât otmâ aŋelolipgaŋe haoŋmâ ârândâŋ
hoŋ bahihimai yawuâk nenŋe gurâ tem lâuhihim mannom. 3 Otmu gâŋe
hilâm ârândâŋ tihitnenŋe otmâ dopnenŋanâk ningimat. 4 Otmu lohimbi
nombotŋaŋe mem bâlenenekmâ tai ya yeŋgât nâŋgâm umam sâyiŋgim
tosayeŋe pilâyiŋgimain yakât dopŋeâk gâŋe umam sâningim tosanenŋe
pilâningiwuat. Otmu Satanŋe kendâningimu otmunŋe bâlemap
sâm ulitgohoaingât mâtâp meningi.” Yeŋe yawu sâm Anitâ ulitgum
mannomai.” Yawu sâop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5-6 Otmu den âlâen hâum yuwu sâm ekyongop. “Omoŋ derep
kâmbukŋan yeŋgâlen gâtŋe âlâ me âlâŋe bukuyeŋahât emet hawiŋan
ari kinmâ kotok kunmâ yuwu sâm ekunomai. “O bukune, sâmune
nâŋgâ. Lomba âlâ nâhât emelan taka tap. Nâ emetnan sot ki tap. Yakât
otmâ sot kâsikum nihirâ mem ari um waŋmune niâk.” 7 Yawu sâmu
emetŋanâk tatmâ yuwu sâwuap. “Girawu otmâ omoŋ derep kâmbukŋan
mândeneneksat? Emet gahatŋe emelâk maŋguain. Gârâmâ yahatmâ
ki mem gihiwom.” Yawu sâm ekuwuap. 8 Yâhâ bukuŋaŋe emelanâk
tatmâ sot ki waŋbuap otmuâmâ den otmâ dewaemu yahatmâ sot ya
ihilâk waŋbuap. 9 Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. “Yeŋe wuân me
wuângât nâŋgâm Anitâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim ulitguŋetâ âlepŋe
nâŋgâyiŋgiwuap.
10 Otmu âlâen hâum sâwe. Yeŋe buku âlâhât emelan yâhâne sâm,
“Wâe tat me?” sâŋetâ nâŋgâyiŋgimu yanâmâ emet kâlehen yâhânomai.
Yakât dopŋeâk Anitâ ulitguŋetâ nâŋgâyiŋgiwuap. Anitâhâlen biwiyeŋaŋe
kepeim ulitgumai yamâ âlepŋe nâŋgâyiŋgiwuap. Otmu pâin guin otmai
yamâ âlepŋe ikŋak mâmâŋe otyiŋgimu biwiyeŋe sânduk sâwuap.
11-12 Otmu den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Yeŋgâlen gâtŋe âlâ me
âlâhât nanŋaŋe po waŋgimu âwâŋe ulitgumu yan âwâŋaŋe ki neneŋe ya
waŋbuapgât dop ki tap. 13 Otmu yen nombotŋe Anitâhât topŋe ki nâŋgâm
heŋgeŋgumaiŋe nan baralipyeŋe yawu otyiŋgimai. Anitâ awoŋnenŋe
himbimân tatmapŋe nen ikŋiâk ikŋiâk topnenŋe ekmâ nâŋgâmap. Yakât
otmâ lok âlâ me âlâŋe Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otyiŋgiâkgât
Anitâ ulitgunomai yan yeŋe nan baralipyeŋe otyiŋgimai ya wangim tâŋ
tâŋâk yiŋgiwuap. Yawu sâm ekyongop.

Yesuŋe Anitâhât wâtŋan kinmâ weke bâleŋe watyehop.
(Mataio 12:22-30; Mareko 3:20-27)

14 Weke bâleŋaŋe lok âlâ mâŋgâemu lauŋe maŋguakmu den biaek
manmâ gaop. Otmu Yesuŋe weke bâleŋe ya watmu gaiakmâ arimu
lauŋe hâreakmu den olop. Yawu otmu lohimbi yan kinbiŋe ekŋetâ sâtŋe
olop. 15 Yawu gârâmâ Parisaio lok nombotŋaŋe ekmâ Yesu nâŋgâm
bâlewaŋgim yuwu sâwi. “Yâkât topŋeâmâ yuwu. Yâhâmâ weke bâleŋaŋe
mâmâŋe otbaŋgiap. Yakât otmâ ya yeŋgât patoyeŋe, kutŋe Besewulu
sâm, kutŋe âlâmâ Satan yâkât wâtŋan kinmâ watyekmap.” Yawu sâwi.
16 Yâhâ Yesuŋe otmâ hilipgumu mem pâi emetŋan katŋetâ
talâkgât nombotŋaŋeâmâ topyeŋe kurihiakmâ yuwu sâwi. “Anitâŋe
nâŋgâhihimap otmuâmâ sârâ kulem âlâ himbimâmbâ tetemu ekmâ topge
nâŋgânom.”
17 Yawu sâŋetâ Yesuŋe biwiyeŋahât topŋe ekmâ nâŋgâm yuwu sâm
ekyongop. “Yeŋe nâŋgâm tâpikguai. Yakât otmâ den âlâen hâum
yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lok komot konohâk mansaiŋe yahatmâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ahom hioŋakmâ tiok taok otnomai yamâ kutyeŋe biatbuap. Yâhâ kapi
âlâ konohâk tatmaiŋe yeŋahâk yahatmâ ahom hioŋaknomai yamâ
kâwurumyeŋeâk kinbuap.
18 Yakât den âlâ torokatmâ sâwe. “Besewuluŋe mâmâŋe otnihimu
weke bâleŋe watyekmune gaiakmâ arimai,” yawu sâmai. Yawu gârâmâ
Satangât komotyeŋahâk ahom hioŋaknomai yamâ den ekyongoan
yuwuâk tetemu Satangât kutŋe biatbâp. 19-20 Nâmâ Anitâhât wâtŋan
kinmâ weke bâleŋe watyekmâ yan amboyeŋe Satan ya mem ge katsan.
Yakât otmâ âlâku yu torokatmâ sâwe. Yeŋe imbiâk nâhâitŋe Satangât
wâtŋan kinmâ weke bâleŋe watyeksap yawu nâŋgâmai. Yakât nâŋe
yuwu sâm purik pilâmune nâŋgâŋet. Yeŋe âlâhât wâtŋan kinmâ weke
bâleŋe watyeksai? Yeŋe “Anitâhât wâtŋan kinsain” yawu sâmai. Girawu
otmuâmâ nâhât yawuâk ki nâŋgâmai? Yeŋe nâhât nâŋgâm tâpikgumai,
yawu naŋgan. Yawu gârâmâ Anitâŋe tihityeŋe otmâ wawaeyekmâ nâ
hâŋgânnohomu ge âi yu mem mansan.”
21 Otmu torokatmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Nine topne teteâkgât
den âlâen hâum yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lok âlâŋe hâmbâŋe mem
haŋgalakmâ tembe talam lâuakmâ yâhâm gem senŋe âlâlâŋe galemgumu
âiloŋgo tatbaŋgimap.
22 Yawu gârâmâ kasaŋe lok sâtŋe kârikŋaŋe taka kum itit kiom bâleŋe
tuhuwaŋgiwuap otmuâmâ yâkât tembe talam, kapamgât senŋe âlâlâ, iri
sikum, ya kerek mewaŋgim ariwuap. Yakât dopŋeâk nâŋe weke bâleŋe
amboyeŋe, Satan, mem ge katbom.
23 Yakât otmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lok buku ki otnihimaiŋeâmâ
kasa otnihimai. Yâhâ lok âlâ me âlâŋe ki tânnohomaiŋeâmâ mâtâp
maŋgunihimai dop yawu otmap. Yawu.”

Weke bâleŋaŋe weke bâleŋe nombotŋe dâiyekmu lok mâŋgâeyekmai.
(Mataio 12:43-45)

24 Yesuŋe den âlâ yuwu sâm ekyongop. “Nâŋe yeŋgât topyeŋe yu sâm
pitiŋgum heŋgeŋgumune nâŋgâŋet. Yeŋe yuwu nâŋgâm tâpikgumai.
“Nenŋahâk kuwihakmâ manman âiloŋgo manmâ yâhânom.” Yen
yawu nâŋgâm tâpikguai yakât otmâ den âlâen hâum yuwu sâwe.
Weke bâleŋaŋe lok âlâ mâŋgâemap ya gaiakmâ emet sondaŋângen
ariwuap. Otmu lok ondopgâlen karakmâ mem bâlewe sâm yakât pâinmâ
manbuap. Pâinmu biatmu yuwu nâŋgâwuap. “O, emelâk lok âlâ mem
mâŋgâeminiwan. Gârâmâ lok yamâ ninahâk gaiakmâ tohowan. Yawu
gârâmâ âlâkuâk âwurem ari lok yâkâlenâk karakbom.” 25 Yawu sâm
âwurem ari ekmâ yuwu sâwuap. “Bâe, lok yuâmâ heŋgemahom mansap.
Nâhât wâtne tipiŋe. Yakât otmâ weke bâleŋe nombotŋe wâtyeŋe pato
tap ya ari meyekbom. Ari meyekmune taka orowâk lok yu mâŋgâenom.”
Yawu sâop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

26 Yawu sâm ari weke bâleŋe bât nombotgen yâhâp ya meyekmu taka
lok aŋgoân hâhiwin kakŋan manop yamâ witgum mâŋgâeŋetâ umatŋe
dondâ tetewaŋgimu manbuap. Yakât otmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yeŋe
yeŋahâk heŋgemahom mannomaihât dop âlâ ki tap." Yawu sâop.
27 Yesuŋe den yawu sâm ekyongomu nâŋgâŋetâ lohimbi hohetyeŋan
imbi âlâ kinop yaŋe yuwu sâm ekuop. "Den eknongoat ya nâŋgâmune
ewe membe oap. Yakât otmâ âi mem mansat ya mâmâhaŋe ekmâ gâhât
tepŋe heroŋe nâŋgâhihim mepaehekmâ mansap yawu naŋgan."
28 Sâmu sâop. "Âlepŋe yat yamâ Anitâhât den nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu
lâum manmai yaŋeâmâ heroŋe kakŋan mannomai." Yawu sâop.

Yesuŋe kulem âlâ tuhuâkgât Parisaioŋe ekuwi.
(Mataio 12:38-42; Mareko 8:12)

29 Yesuŋe kulem âlâ tuhumu eknehât nâŋgâm lohimbi kiŋgitŋe
orowâkŋe Yesuhâlen ari mem hawam mewam tuhuwi. Yawu otŋetâ
yuwu sâm ekyongop. "Yeŋe yuwu otŋetâ ekmune bâlemap. Yeŋe biwi
yâhâp otmâ kulem witgumâk memune eknehât nâŋgâmai. Yâhâ nâmâ
kulem konohâk memune eknomai. Yuwu sâmune nâŋgâŋet. 30-32 Aŋgoân
poropete âlâ, kutŋe Yona sâm, yâkâlen kulem âlâ tetemu Niniwe kapi
ambolipŋaŋe ekbi. Yakât dopŋeâk nâhâlen kulem âlâ tetemu eknomai.
Yakât den âlâ sâwe. Aŋgoânâmâ lok âlâ, kutŋe Solomon sâm, Dawiti
nanŋe, ya nâŋgân nâŋgânŋe pato tatbaŋgiop. Otmu yâkât kut patŋe ya
emelâk sâm haŋ tuhuŋetâ arimu imbi pato âlâ kapi kâlepŋehen manopŋe
nâŋgâop. Nâŋgâm yanâmâ ekbe sâm tohop. Yakât sâmune nâŋgâŋet.
Solomongât nâŋgân nâŋgân pato tatbaŋgiop. Yawu gârâmâ nâmâ
Solomongât kunŋe mansan. Otmu nâŋe kapi kâlepŋehen ki mansan.
Hohetyeŋan manmâ den kâsikum yiŋgim mansan. Yamâ yeŋeâmâ
nâhât den nâŋgâŋetâ nahat otmap. Yakât otmâ mem ge katnekne sâm
oai. Yakât otmâ hâmbâi sâp patoen imbi pato yaŋeâmâ lok senyeŋan
yahatmâ kinmâ yeŋe nâhât den kum mansai yeŋgât topyeŋe sâm tetemu
aŋulaknomai. Yawu otŋetâ Anitâŋe yakât matŋe âlâku ikŋeâk ikŋeâk
yiŋgiwuap.

Sennenŋe yamâ lambehât laŋinŋe yakât dop oap.
(Mataio 5:15; Mataio 6:22-23)

33 Yesuŋe den âlâen hâum yuwu sâm ekyongop. "Nenŋe emet kâlehen
tatmâ lambe saum tuŋguŋan ki katmain. Gârâmâ heleŋân gâitmunŋe
kinmâ sem laŋinŋe pilâmu ekmâ gem yâhâmain. 34 Senyeŋe yamâ
lambe laŋinŋe yakât dop oap. Senyeŋe âlepŋe tatmu yanâmâ ekmâ
gem yâhâmai. Yâhâ senyeŋe bok sâwuap yanâmâ mâtâp tâpikgum
hewukŋan kioŋnomai. 35 Yakât otmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Biwiyeŋan
Anitâhât laŋinŋaŋe pilâmap ya bok sâmapgât biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

galemahom manman âlepŋeâk manmâ yâhânomai. 36 Yawu manmâ
yâhânomai yanâmâ lambeŋe sem laŋinŋe pilâmu emet biwiŋe haŋ sâmu
ekmâ tatmai yakât dop otbuap.

Parisaioŋe otminiwi yawu ki otmâ mannom.
(Mataio 23:1-36; Mareko 12:38-40; Luka 20:45-47)

37 Den yawu sâm tiŋ pilâmu Parisaio âlâŋe Yesu dâim emetŋan yâhâop.
Yan yâhâ Parisaio otmu Mosehât girem den kâsikum yiŋgiminiwi yâk
orop sot newi. 38 Yawu gârâmâ aŋgoân Yesuŋe bâtŋe ki piriahop. Sot
ya inâk mem nemu ekŋetâ sâtŋe otmu pârâk pilâwi. 39 Pârâk pilâŋetâ
Yesuŋe yuwu sâm ekyongop. “Parisaio yeŋgât topyeŋe teteâkgât den
âlâen hâum yuwu sâmune nâŋgâŋet. Imbi âlâŋe amaŋ mem hâkŋeâk
pirimu biwiŋan sot wahapŋe yawuâk tatbuap. Yakât dopŋeâk yeŋe
bukulipyeŋaŋe yekŋetâ yahalâkgât hâkyeŋeâk piriakmai. Yawu gârâmâ
manman bâleŋe, me orotmemeyeŋe kiŋgoŋ ya biwiyeŋaŋe nâŋgâmai.
Yawu nâŋgâŋetâ yaŋe mem bâleŋe tuhuyekmap. 40 Yeŋgât topyeŋe yawu
tap yamâ ki eŋakmâ naŋgaŋgimai. Anitâŋe lohimbi kândikyotgop yan
hâkyetŋe biwiyetŋe yâhâp yâhâp ya katyitgiop. 41 Yakât otmâ aŋgoân
yeŋe biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe ya sâm pitiaknomai. Yawu otnomai
yanâmâ hâkgât wahap wuân me wuângât nâŋgâŋetâ tâŋât otbuap. Yâhâ
yawu ki otnomai yamâ yiwereŋe umatŋe teteyiŋgim gap yu wangim
umatŋe pato teteyiŋgiwuap.
42 Parisaio yeŋeâmâ nâŋgâm tâpikgumai. Yeŋeâmâ wahap tâŋât, hote,
gitâk, wahap yawuya mem ketetmâ bâlâk ŋerek osetyeŋan konok ya mem
Anitâhât pat kuwaŋgimai. Yâhâ Anitâhât den ekyongomu kulemguwi
yamâ loŋgâemai. Loŋgâem yan yuwu otmâ mansai. Lohimbi yeŋgât den
sâm hâreyiŋgimai yan Anitâŋe nâŋgâmu ârândâŋ olâkgât ki nâŋgâmai.
Yawu otmâ den tâŋ tâŋâk ki sâm hâreyiŋgimai. Otmu buku nombotŋe
yeŋgât weyeŋe ki nâŋgâm tânyongomai. Yakât otmâ hâmbâi Anitâŋe
matŋe umatŋe yiŋgiwuap.
43 Yeŋe miti emetŋan yâhâ lohimbi senyeŋan ewanâk tatnehât
nâŋgâmai. Otmu lohimbi hawamyongom tatmaiŋe nenekŋetâ yahatmu
mepaenenekŋetgât nâŋgâmai. Yawu otmâ manŋetâ ya ekmune bâleap.
44 Parisaio yeŋgât topyeŋe teteâkgât den âlâen hâum yuwu sâwe. Emelâk
lok muŋetâ hanyongowi ya yeŋgât sum kakŋambâ ki nâŋgâmâk bam
gamai.” Yawu sâm ekyongop.
45 Yawu sâm ekyongomu Mosehât girem den kâsikum yiŋgiminiwi
hohetyeŋan gâtŋe lok âlâŋe yuwu sâm ekuop. “Bawapi, gâŋe Parisaio lok
den sâyiŋgiat yaŋe nen gurâ yawuâk meneneksap.”
46 Sâmu sâop. “Nenŋe yeŋgât amutgen manmâ yu ya otnehât den
undipŋe topŋe topŋe sâm ningimai. Yamâ yeŋeâmâ denyeŋe ya ki lâum
watmai. Den sâm ninginetâ umatŋe kakŋan manmain. Yawu manmunŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

biwinenŋe mem huruŋ pilâninginehât ki tânnongomai. Yakât otmâ
Anitâŋe matŋe umatŋe yiŋgimu menomai.
47 Yeŋeâmâ yuwu sâmai. “Poropete lok mum gawi ya yeŋgât sumân
awu tawu kâmetmunŋe baŋbaŋ sâm sekŋe âlepŋe otmâ imap.” Yawu
sâmai. Yamâ yeŋgât tâmbâlipyeŋaŋe poropete lok ya yongoŋetâ muwi.
48 Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Tâmbâlipyeŋaŋe poropete yongoŋetâ
muwi ya yeŋgât sumân yeŋe awu tawu kâmetmâ galemgumai. Yawu
otmâ yongowi yakât nâŋgâŋetâ ârândâŋ oap yawu yeksan. 49 Otmu
pepa âlâ, kutŋe “Anitâhât nâŋgân nâŋgânŋe” sâm, yan den âlâ yuwu
kulemguwi tap. “Hoŋ bawalipne nombotŋe âi sâm yiŋgimune yeŋgâlen
taka Anitâhât topŋe kâsikum yiŋgim mannomai. Yamâ yeŋe nâhât den
pat bialâkgât nombotŋe mem âlâlâ tuhuyeknomai. Yâhâ nombotŋe
âlâmâ yongoŋetâ munomai.” Den yawu tap. 50 Yakât yuwu sâwe. Emelâk
Anitâŋe ikŋe poropete hâŋgânyongomu denŋe lâum manmâ gawi ya gurâ
yawuâk tâmbâlipyeŋaŋe nâŋgâm bâleyiŋgim yongom mem ge katyekbi.
Yakât huhopŋe ya yeŋe menomai. Yakât topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât
yuwu sâwe. 51 Embâŋân topŋe katmâ tâmbâyeŋe lok âlâ, kutŋe Awe sâm,
ya ataŋaŋe kumu muop. Otmu poropete âlâ, kutŋe Sekaraia, yamâ opon
kâmbukŋan yâhâ hotom um bam gam kinmu yanâk kuŋetâ muop. Yawu
gârâmâ Awe kumu muop yapâek manmâ gam poropete kerek yongoŋetâ
muwi yakât huhopŋe ya yeŋe menomaiâk.
52 Mosehât girem den kâsikum ningimai yeŋeâmâ Anitâhât den
kurihiŋetâ tap. Yeŋeâmâ Anitâhât hâkâŋ otmâ yâkât den nâŋgâm
hâum pâpgumai. Yawu otmâ lohimbi nombotŋaŋe yâkât den nâŋgâm
tem lâuwaŋgine sâm otmai ya yeŋgât mâtâp maŋguyiŋgimai. Yawu
otmai yakât nâŋgâmune bâleap. Yakât otmâ umatŋe topŋe topŋe
teteyiŋgiwuap.” Yawu sâm ekyongop.
53 Yawu sâm ekyongom emelambâ gem ariop. Sâp yakât kakŋan
Parisaio otmu Mosehât girem den kâsikum yiŋgiminiwiŋe Yesuhât
nâŋgâm bâlewaŋgim sâm ge katbi. 54 Otmu den sâm hilipgumu nâŋgâm
den âiân katne sâm yu yakât âi pâi tuhum gawi.

Nimbilam yâhâp ki otnom.
(Mataio 10:26-27)

12 1 Otmu lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe Yesuhât den nâŋgâne sâm
taka pâŋ sâwi. Taka pâŋ sâm Yesu hoŋ bawalipŋe mem awawi
guwawi tuhuyekbi. Yawu otmâ kinŋetâ Yesuŋe hoŋ bawalipŋe yuwu sâm
ekyongop. “Parisaio yâk yeŋgât matuk keluŋaŋe mem bâleyekmapgât
galem oraŋgim mannomai. Parisaio yamâ nimbilamyeŋe yâhâp otmâ
topyeŋe kurihiakmâ manmai. 2 Yakât otmâ ya yeŋgât den âlâ yuwu
sâmune nâŋgâŋet. Tihângen wahap yu me ya otmâ gai. Ya ki tik tatbuap.
Hâmbâi tetekŋan tetemu eknom. Yâhâ yu me ya otmâ kurihiakmai. Ya

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

gurâ tetekŋan tetemu eknom. 3 Yakât otmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet.
Yenâmâ nâ orowâk manmain. Yawu gârâmâ den nombotŋe nenŋiâk
tatmâ ekyongoman ya hâmbâi yeŋe lohimbi ekyongoŋetâ nâŋgânomai.

Anitâŋe wawaeneneksap.
(Mataio 10:28-31)

4 Yesuŋe torokatmâ yuwu sâm ekyongop. "Lok senyeŋan kinmâ den
ekyongoŋetâ nâŋgâŋetâ nahat otmu yen nombotŋe yongoŋetâ munomai.
Yongonomai yamâ umut biwiyeŋe ki hilipgunomai. Lok topnenŋe
yawu tap. Yakât otmâ ya yeŋgât ki kiŋgityeŋahât otnomai. 5 Yâhâ
Anitâhât topŋeâmâ âlâ tap. Hâmbâi mâne yâkŋe konok umut biwiyeŋe
hilipguwuapgât dop tap. Yakât otmâ yeŋe yâkât den konok lâum
mannomai.
6 Otmu yakât âlâ sâwe. Anitâhât den lâum manmain nen haoŋmâ
ârândâŋ yâkŋe tihitnenŋe otmap yakât topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât
den âlâen hâum yuwu sâmune nâŋgâŋet. Giroŋ giroŋ ekmain yamâ nâi
tâŋât. Yamâ ki galemgumain. Yawu gârâmâ giroŋ giroŋ âlâ mumbuap
yakât topŋe himbim amboŋaŋe emet inânŋan nâŋgâmu tap. 7 Yawu
gârâmâ nenâmâ giroŋ giroŋ yakât dop bia. Nenâmâ Anitâ ikŋe kundenŋe
towat manmain. Yawu otmâ Anitâŋe topnenŋe kerehâk naŋgap.
Somotnenŋe tipi tapi yakât topŋe gurâ nâŋgâmu tawâk. Yâkŋe tihitnenŋe
otmap. Yakât nâŋgâm biwi yâhâp ki otmâ manmâ yâhânom.

Topnenŋe ki kurihiakmâ Yesu betbaŋginom.
(Mataio 10:19-20,32-33; Mataio 12:32)

8 Lohimbi âlâ me âlâŋe "Yesuhâlen biwinaŋe kepeim tem lâuwaŋgim
mansan," yawu sâm lohimbi ekyongonomai yâhâmâ hâmbâi nâ lok
bulâŋaŋe himbim awoŋnahât aŋelolipŋe yeŋgât senyeŋan kinmâ topyeŋe
sâm tetemune Anitâŋe manman kârikŋan katyekbuap. 9 Yâhâ lohimbi
âlâ me âlâŋe "Nâ Yesu ki nâŋgâwaŋgian," yawu sânomai otmuâmâ nâku
lok bulâŋe himbim awoŋnahât aŋelolipŋe yeŋgât senyeŋan kinmâ "Nâ ki
nâŋgâyiŋgian," yawu sâwom. Lohimbi yawu otmai yaŋe matŋe umatŋe
menomai. Yawu.
10 Yakât otmâ den âlâ torokatmâ yuwu sâwe. Anitâŋe âi sâm nihim
hâŋgânnohomu gewan. Yawu gârâmâ lok âlâ me âlâŋe nâhât nâŋgâŋetâ
tâŋât otbuap. Me nâhât nâŋgâŋetâ giâkgât lohimbi kendâyiŋginomai.
Orotmeme yawuya ki witgum mannomai otmuâmâ ya yeŋgât tosa yamâ
Anitâŋe pilâyiŋgiwuapgât dop tap. Otmu torokatmâ sâwe. Lok âlâ me
âlâŋe Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe yu me ya otbuap ya ekmâmâ
yuwu mon sâwuap. "Bâe, âi yukât amboŋe yamâ Satan." Yawu sâm yan âi
ya ekmâ Satangâlen gâitbuap. Yawu otmâ yâhânomai ya yeŋgât Anitâŋe
pilâyiŋgiwuapgât dop âlâ ki tap. Lok yawuyaŋe tosa pato menomai.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11 Otmu den âlâ sâmune nâŋgâŋet. Yeŋe galem tiŋâk oraŋgim
mannomai. Kasalipyeŋaŋe nâhât den pat âlepŋe nâŋgâŋetâ nahat otmu
yen meyekmâ miti emetŋan me kiap yeŋgâlen ari den âiân katyekmâ
âi pâi tuhuyeknomai. Yawu otyiŋgiŋetâ "Den mâtâpŋe girawu watmâ
sâm ekyongomunŋe nâŋgâŋetâ keterakyiŋgiwuap," yawu nâŋgâm ki
gorâyiŋgiwuap. 12 Sâp yanâmâ Awoŋnenŋaŋe ikŋe Wâtgât mâmâŋahât
Heak hâŋgângumu ge den âlâlâ nâŋgân nâŋgânyeŋan katmu nâhât den
pat âlepŋe sâm kusânmâ ekyongonomai.

Senŋe âlâlâ yakât nâŋgâmunŋe yahatbuap.

13 Lohimbi kinbi ya yeŋgât hohetyeŋambâ lok âlâŋe Yesu yuwu sâm
ekuop. "Lok pato, sâmune nâŋgâ. Awoŋnetŋahât bâtŋe bâiŋe ya atanaŋe
ikŋiâk mem alitmâ mansap. Yawu gârâmâ gâŋe ekurâ nombotŋe hioŋmâ
nihiâkgât naŋgan."
14 Sâmu sâop. "Nâŋe yet galemyotgom manbehât lok kunnenŋaŋe ki
sâm nihiop. Yakât otmâ imbiâk nâhâlen ga den ya eknohoat. 15 Yakât
otmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Senŋe âlâlâ me iri sikum ya Anitâŋe
biwinenŋahât ki sâm katningiop. Yamâ hâknenŋahât sâm kalop.
Yawuhât bukulipnenŋe iri sikumyeŋe orop manmai ya yekmâ tep bâle ki
nâŋgâyiŋginom."
16 Yawu sâm den âlâen hâum yuwu sâop. "Lok kutdâ âlâhât kalamân
siwit kehetŋe pato teteop. 17 Yawu otmu biwiŋaŋe yuwu nâŋgâop. "Siwit
kehetŋe pato tap yu mem emet girawuân katmune tatbuap? 18 Yuwu
otbom mon? Emet tipiŋe siwit kehetŋe katman ya kândoŋmâ pato tuhum
yan siwit kehetŋe katmune tatbuap. 19 Katmune tatmu yanâmâ hop sambe
kakŋan manmâ heroŋe maroŋe nâŋgâm manmâ yâhâwom." 20 Yawu
sâmu Anitâŋe yuwu sâm ekuop. "Gâ kopa. Omoŋdâŋe mumbuat. Yakât
otmâ iri sikumge wawaerâ tatgihimap ya lok âlâŋe membuap." Yawu
sâop.
21 Yâhâ den ekyongoan yukât topŋe yuwu tap. Lohimbiŋe iri
sikumyeŋahât tepyeŋe umatŋe otmâ mansai ya yeŋgât Anitâŋe nâŋgâmu
bâlemap. Yakât otmâ muŋetâ pesuk sâmap." Yawu sâop.

Anitâŋe tihitnenŋe otmap. Yakât otmâ ki gorâningiwuap.
(Mataio 6:25-34)

22-23 Yawu sâm lohimbi ekyongom benŋe hoŋ bawalipŋe yuwu sâm
ekyongop. Senŋe âlâlâ me iri sikumyeŋe yakât ki nâŋgâŋetâ yahatbuap.
Manmanyeŋahât bulâŋe yamâ umut biwiyeŋe. Yâhâ yeŋgât manman yamâ
Anitâŋe emelâk senŋe âlâlâ lâtâkuyiŋgimu manmai. Yakât otmâ yuwu ki
nâŋgânomai. "Nenŋe sot wosapâ ba mem tetenom? Me iri sikum me âlâlâ
ya girawu mem tetem manmâ yâhânom." Yawu ki sâm biwi yâhâp otmâ
gorâ kakŋan mannomai. 24 Yawu gârâmâ den âlâen hâum yuwu sâmune

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nâŋgâŋet. Kembâ ekmain. Yâhâmâ âi kalam ki tuhum hâhiwin nâŋgâmai. Yamâ himbim amboŋaŋe haoŋmâ ârândâŋ sot yiŋgimap. Yenâmâ nâihât dop ki mansai. Yenâmâ lok. Otmu yen gurâ yawuâk Anitâŋe haoŋmâ ârândâŋ tânyongom gamap. 25-26 Yawu gârâmâ yeŋahât girawu mannom sâm yakât ki nâŋgâm kiwiliŋ otnomai. Yeŋe wâtyeŋan torokatmâ manmâ yâhânomaihât dop âlâ ki tap. Yawu otnomai yan hâum pâpgunomai.

Yakât topŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet. 27 Hahop ekmain. Hahop yamâ titi pan pan pilâmu ekmunŋe âiloŋgo loŋgo otmap. Yâhâ emelâk lok kutdâ âlâ, kutŋe Solomon sâm, yâkŋe hâk katipŋe kulem melem mânuŋakmâ manop. Yaŋe hahop suriŋe sekŋe âlepŋe tetemap yakât dopŋe ki miop. 28 Yâhâ hahop suriŋe ekmunŋe âiloŋgo otmap. Yawu gârâmâ ikŋahâk ki yahatmâ titi pan pan otmâ kuririŋ sâm kinmap. Anitâŋe nâŋgâopgât yawu kinmap. Yiwereŋeâmâ tetem âiloŋgo kinbuap. Yâhâ pek sâwuap yanâmâ hânân ge tâtuk sâwuap. Yenâmâ hahopgât dop ki mansai. Yenâmâ lok. Yakât otmâ biwiyeŋaŋe yuwu ki nâŋgânomai. “Anitâŋe pâlâmŋe otmâ ki tihitnenŋe otmap.” Yawu ki nâŋgâm mannomai.

29 Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Bulâŋanâk Anitâŋe haoŋmâ ârândâŋ tihitnenŋe otmâ yâhâwuap. Yakât biwi yâhâp ki otnomai. 30 Yawu gârâmâ lok nombotŋe Anitâhât topŋe ki nâŋgâmaiŋe sâŋgum me iri sikum me senŋe âlâlâ yakât nâŋgâŋetâ yahatmap. Yawu otŋetâ ki ârândâŋ otmap. Yakât otmâ otmaiân yeŋe ki torokatnomai. 31 Yeŋeâmâ lohimbi nombotŋaŋe Anitâhâlen biwiyeŋaŋe kepeiŋet sâm yâkât den ekyongoŋetâ nâŋgânomai. Yawu otmâ manŋetâ himbim awoŋnenŋe topyeŋe nâŋgâmapŋe dopyeŋan yiŋgimu ki umburuk mannomai.

Bukulipnenŋe tânyongonom.
(Mataio 6:19-21)

32 Yakât otmâ yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim ki gorâyiŋgimu mannomai. Awoŋnenŋe Anitâŋe heroŋe nâŋgâyiŋgim tihityeŋe otmâ yâhâmbisâp. Yawu otmâ hâmbâi mâne manman kârikŋan mem katyekmu manmâ yâhâmbisâi. 33 Yakât otmâ senŋe âlâlâ tatyiŋgiap yamâ mem buku nombotŋe ki tatyiŋgiap ya kâsikum tânyongonomai. Yawu otŋetâmâ Anitâŋe yekmu ârândâŋ otbuap. Otmu himbimân mannomaihât pat kuyiŋgiop yakât bulâŋe yiŋgimu menomai. Otmu himbimân manman sânduhân mannomai yan talaŋe ki kumbuap, me seloŋe ki hârewuap, me ki bumbumguwuap, me kombo ki otnomai. 34 Yawuhât Anitâhâlen biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe kepeim manŋetâ ârândâŋ otbuap.” Yawu sâm ekyongop.

Yesuŋe âwurem gewuap sâp ya ki naŋgain.

35-36 Yesuŋe den âlâ yuwu sâm ekyongop. “Yen biwi golâ otmâ mannomaihât den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Hoŋ bawalipŋe yeŋgât

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

lok kutdâyeŋaŋe kapi kâlepŋehembâ âwurem taka emet hawiŋan kinmâ
kotok kunmu nâŋgâm in yawu gahatŋe mewaŋginomai. Yakât otmâ
lambeyeŋe saum katŋetâ sem tatmu mambotbaŋginomai. 37 Yawu otmâ
mambotbaŋgim tatnomai yanâmâ âwurem taka mem teteyekmâ heroŋe
nâŋgâyiŋgiwuap. Heroŋe nâŋgâyiŋgim itâŋe kâpekmâ katmu tatmu sot
um yiŋgiwuap. 38 Yâhâ omoŋ derepŋan kapi ambolipŋe kerekŋe aman
pâlâmŋe inomai yanâmâ âwurem takawuap. Taka hoŋ bawalipŋe sen
golâ otmâ mambotbaŋgim tatŋetâ mem teteyekbuap otmuâmâ buku
otyiŋgiwuap. Buku otyiŋgimu yâkŋe heroŋe nâŋgâwaŋginomai. 39 Yen
biwi golâ otmâ mannomaihât den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Kapi
âlâ me âlâhât kasalipyeŋaŋe sâp girawuân taka yongom itit kiom
tuhuyiŋginomai yakât ki ekyongomai. Inâk pârâk sân sânâk takamaihât
kapi ambolipŋaŋe sen galem manmâ emet kapiyeŋe galemgunomai.
40 Yakât dopŋeâk Anitâŋe hâŋgânnohomu âwurem gewom yakât sâp yeŋe
ki naŋgai. Yakât otmâ biwi golâ manmâ mambotnihim yâhânomai. Yawu
otnomai otmuâmâ âwurem gemune nekmâ heroŋe nâŋgânomai.” Yawu
sâm ekyongop.

Hoŋ bawa âlepŋe bâleŋe yâk yetgât topyetŋe
(Mataio 24:45-51)

41 Yesuŋe yawu sâm ekyongomu Petoroŋe yuwu sâm âikuop. “Kutdâ
den âlâen hâum eknongoat yu nengâlâk yat me lok kerek nengât yat?”
42 Yawu sâm âikumu Yesuŋe purik pilâwaŋgim den âlâen hâum yuwu
sâm ekuop. “Lok kutdâ âlâŋe kapiŋe pilâm kapi kâlepŋehen ari kandi
manmâ âwurem takawuap. Yaken ariwe sâm yan hoŋ bawaŋe âlâ galem
sâm katmâ yuwu sâm ekuwuap. “Arimuneâmâ gâŋe nep lok nombotŋe
galemyongowuat.” Yawu sâm ekum pilâyekmâ arimu galem yaŋe âi
ya biwiŋaŋe mem galemyongomu âiloŋgo mannomai. 43 Yawu otmâ
galemyongowuap otmuâmâ patoŋaŋe âwurem taka heroŋe otbaŋgiwuap.
44 Yawu otbaŋgim galem pato katmu ikŋe senŋe âlâlâŋe yakât galem
otbuap. 45 Yâhâ purik pilâm sâmune nâŋgâŋet. Hoŋ bawa yaŋe biwiŋaŋe
yuwu nâŋgâm âi ya hilipguwuap. “O, lok kutdâne arap yuâmâ in yawu
ki takawuap. Yamâ sâp kâlep manbuap yakâ. Yakât otmâ wongât nâŋe
âi yu membom?” Yawu sâm biwiŋaŋe pâlâmŋe otmu ki galemyongom
heŋgeŋguwuap. Yawu manmâ to kârikŋe nem biwi hâlim otmu umatŋe
topŋe topŋe teteyiŋgiwuap. Yawu otmâ lok bâleŋe yeŋgâlen torokatmâ ki
orotŋe otmâ manbuap. 46 Yawu otmâ biwiŋaŋe pâlâmŋe otmu manbuap
yan patoŋaŋe pârâk sân sânâk taka kuk otmâ kum yaehen pilâmu ge
hâhiwin nâŋgâm yâhâmbisâp.
47 Yakât topŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lohimbi nombotŋaŋe nâhât den
nâŋgâm heŋgeŋgunomai yanâmâ yakât nâŋgâŋetâ gemu betbaŋginomai.
Yawu otnomai yakât matŋe Anitâŋe matŋe amokŋan yiŋgimu menomai.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

48 Yâhâ lohimbi nombotŋe âlâŋeâmâ nâhât den nâŋgâm pâpgumai yaŋe
otŋetâ bâlemap yâhâmâ Anitâŋe matŋe kakŋeâk yiŋgimu menomai.
Yakât otmu yuwu sâmune nâŋgâ. Lok âlâ me âlâ âi sâm yiŋgimune ya
tuhum heŋgeŋgunomai ya yeŋgât nâŋgâmune ârândâŋ otbuap. Yâhâ lok
âlâ me âlâ âi pato sâm yiŋgimune ya biwiyeŋaŋe tiŋâk lâum tuhunomai
ya yeŋgât gurâ yawuâk nâŋgâmune ârândâŋ otbuap." Yawu sâm ekuop.

Yesuŋe giop yakât lohimbi hioŋakmâ mansai.
(Mataio 10:34-36)

49 Yesuŋe den âlâ yuwu sâm ekyongop. "Anitâŋe lohimbi yeŋgât
biwiyeŋahât topŋe nâŋgâm kâsipyongom matŋe âlâku ikŋiâk ikŋiâk
yiŋgimu menomai yakât hâŋgânnohomu gewan. Yâhâ matŋe yiŋgimu
meŋetâ pesuk sâmbâp. 50 Otmu umatŋe âlâ tetenihimu hâhiwin
nâŋgâwom ya tetenihim pesuk sâekgât naŋgan. 51 Otmu den âlâ yuwu
sâmune nâŋgâŋet. Nâhât yuwu ki sânomai. "Nâhâit yamâ buku konok
otnehât himbimâmbâ giop." Yawu ki sânomai. Nâŋe hânân gewan yakât
yen hioŋaknomai. Hioŋakmâ yuwu oraŋginomai. 52 Lohimbi nanŋe
baratŋe mome manmaiŋe hioŋakmâ komot yâhâp otnomai. Komot âlâhât
yâhâp, âlâhârâmâ kalimbu yawu otnomai. 53 Âwâ nan me mâmâ barat
kuk oraŋgim hioŋaknomai. Otmu iranŋe iranŋe ya gurâ yawuâk kuk
oraŋgim hioŋaknomai." Yawu sâm ekyongop.

Yesuŋe kulem âlâlâ tuhuop yakât topŋe hâum pâpguwi.
(Mataio 16:2-3; Mareko 8:11-13)

54 Yesuŋe hoŋ bawalipŋe yawu sâm ekyongomâmâ benŋe lohimbi
kinbi ya yuwu sâm ekyongop. "Op surumbup memuâmâ yuwu sâmai.
"Gelâk gewe sâm oap". Sâŋetâ yawu otmap. 55 Otmu elem tok sâwe sâm
otmuâmâ yuwu sâmai "Sikop kumbe sâm oap." Sâŋetâ yawu otmap.
56 Yen lok perâkŋe. Yeŋe elem kulewoŋboŋ yakât topŋe ekmâ nâŋgâm
heŋgeŋguai. Yâhâ nâŋe kulem âlâlâ memune eksai yakât topŋeâmâ
girawuhât ki ekmâ nâŋgâm heŋgeŋguai?
57 Wongât eŋgatyeŋeâk otmâ orotmeme âlepŋe me bâleŋe ya ki ekmâ
kiwilim mansai? Yen lok perâkŋe yakâ."

Den sâm tetem kaok naŋgaŋginom.
(Mataio 5:25-26)

58 Bukulipyeŋe âlâ me âlâŋe kuk otyiŋgim den âiân katyekne sâm
dâiyekmâ kiapgâlen arinomai. Yamâ mâtâwânâk ari sâm tetem kaok
naŋgaŋginomai. Yâhâ yawu ki otnomai yamâ kiapgâlen ari den sâm
teteŋetâ yâkŋe mem pâi emetŋan katyekbuap. Pâi emetŋan katyekmu tatmâ
yeŋe ombeyeŋeâk yaihen ki genomai. 59 Kiapŋe pâi emetŋan tatnomai sâm
sâp katyiŋgiwuap ya pesuk sâmu yanâmâ genomai." Yawu sâm ekyongop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Anitâhâlen biwinenŋaŋe kepeim mannom.

13 1 Yawu sâm ekyongop sâp yanâk lok nombotŋaŋe Yesuhâlen
ari den pat yuwu sâm ekuwi. “Galilaia ambolipŋaŋe noniŋ
bulimakao gâim Anitâhât hotom uwi sâp yan kiap âlâ, kutŋe Pilato sâm,
yâkŋe tembe lâulipŋe hâŋgânyongomu Galilaia ambolipŋe yongoŋetâ
hepyeŋe gemu noniŋ bulimakao hepŋe orop oset guset olop.” 2 Yawu sâm
ekuŋetâ yuwu sâm ekyongop. “Pilatoŋe tembe lâulipŋe hâŋgânyongomu
yawu yongowi yakât yuwu mon sâmai. “Muwi yeŋgât tosa bâleŋe
yaŋeâmâ Galilaia lok ondop yeŋgât tosa ya wangim amokŋan miap.”
3 Yawu ki tap. Yawu gârâmâ yeŋe orotmemeyeŋe bâleŋe ki pilâm
Anitâhât den lâunomai otmuâmâ yawuâk matŋe yiŋgimu menomai.
Otmu yakât den âlâ torokatmâ sâmune nâŋgâŋet. 4 Yerusalem kapi
ambolipŋe kâi nombotgen kalimbu Siloam hem topŋan kinŋetâ kândun
kum ge kurihiyehop ya yeŋgât yuwu ki sânomai. “Tosayeŋe bâleŋe
yaŋeâmâ Yerusalem kapi ambolipŋe nombotŋe yeŋgât tosayeŋe wangiop.
Yakât otmâ hân ya kândun kum ge kurihiyekmu muwi.” Yawu ki tap.
5 Yakât otmâ âlâku sâmune nâŋgâŋet. Yeŋe orotmemeyeŋe bâleŋe ki
pilâm Anitâhâlen biwiyeŋaŋe kepeinomai otmuâmâ yengu yawuâk
hiliwahonomai.”

6 Den ya sâm tiŋ pilâm den âlâen hâum yuwu sâm ekyongop. “Lok
âlâŋe koset âlâ kalop. Koset ya pato otmâ bulâŋe kinbuapgât sâpŋe
tetemu taka amboŋaŋe bulâŋe hâuwe sâm ekmu bia olop. 7 Yakât otmâ
kalam galemŋe yuwu sâm ekuop. “Bulâŋe hâuwe sâm ekmune biatmu
yu yambu kalimbu oap. Yakât otmâ koset ya kârâm pilârâ ge iâk.” Yawu
sâop.

8 Sâmu sâop. “Lok pato, pilârâmâ yambu yu inâk kinâk. Hâmbâi topŋe
lawitmâ pitimunŋe yanâmâ bulâŋe kinbuap. 9 Yâhâ ki kinbuap otmuâmâ
kârâm pilâmune ge imbuap.” Yawu.”

Tatmâ nâŋgâ nâŋgâ sâpŋan Yesuŋe imbi âlâ heŋgeŋguop.

10 Tatmâ nâŋgâ nâŋgâ sâp âlâen Yesuŋe opon kâmbukŋan yâhâm den
kâsikum yiŋgiop. 11 Den kâsikum yiŋgiop sâp yan imbi âlâ talop yamâ
weke bâleŋaŋe mâŋgâemu kun kândâtŋe konok otmâ pareŋe manmâ
gamu yambuŋe kâi nombotgen kalimbu pesuk sâop. 12 Yesuŋe imbi ya
ekmâ kunŋan mem yuwu sâm ekuop. “Imbi, yiwereŋeâk âlepŋe otbuat.”
13 Yawu sâm kunŋan memu kuwihakmâ tâŋ tâŋâk kinmâ Anitâ mepaeop.

14 Yâhâ Yesuŋe tatmâ nâŋgâ nâŋgâ sâpŋan imbi ya heŋgeŋguop gârâmâ
miti emetŋahât galemŋaŋe galemŋaŋe nâŋgâmu bâlemu lohimbi yuwu
sâm ekyongop. “Nep tuhu tuhuhât sâpŋe yamâ hilâm nombolân konok
tap yan takaŋetâ heŋgemyongombâpgât dop. Yawu gârâmâ tatmâ nâŋgâ
nâŋgâ sâpŋan imbi heŋgeŋguap yu ekmune dondâ bâleap. Ya ki orotŋe.”

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15 Yawu sâmu Yesuŋe purik pilâwaŋgim yuwu sâop. “Bâe, yen lok
perâkŋe. Tatmâ nâŋgâ nâŋgâ sâpŋe ârândâŋ yeŋe doŋgi bulimakaoyeŋe
pekeâmbâ holaŋyekmâ dâim ari to yiŋginomaihât dop tap. Yawu gârâmâ
doŋgi me bulimakao umutyeŋe bia yakât nâŋgâmune tâŋât otmap.
16 Yâhâ imbi yuâmâ Awarahamgât senâmbâ gâtŋe. Yawu gârâmâ Satangât
weke bâleŋaŋe mâŋgâemu pareŋe otmâ manmâ gap. Nâŋe tatmâ nâŋgâ
nâŋgâ sâpŋan heŋgeŋgumune ki bâleap.” 17 Yawu sâm ekyongomu sâm
ge katbiŋe nâŋgâm aŋulakbi. Yâhâ lohimbi inŋaŋe Yesuŋe olop miop ya
ekmâ heroŋe otbaŋgiminiwi.

Bândup yakât topŋe
(Mataio 13:31-33; Mareko 4:30-32)

18 Yesuŋe yuwu sâm ekyongop. “Anitâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim
manŋetâ tihityeŋe otmap yakât topŋe teteâkgât wuân denân hâum
sâmune nâŋgâŋetâ keterakbuap? 19 Yuân hâum sâmune nâŋgâŋet. “Nak
âlâ kutŋe bândup yamâ lok âlâŋe kehetŋe âlâ mem ari kalamŋan kalop.
Katmu tatmu kâmŋe ga takam yaŋak yâhâm kâlep pato otmu nâi wosapâ
wosapâ taka awatŋe kun kunŋan kerem tatmai.” Yawu sâop.

Matuk keluŋe yakât topŋe

20 Otmu torokatmâ yuwu sâm ekyongop. “Lok komotŋe komotŋe
wosapâ wosapâ mansaiŋe biwiyeŋe nâhâlen katmâ tem lâunihiŋetgât
yeŋe ari nâhât den pat âlepŋe ekyongonomai. 21 Yakât topŋe teteâkgât
den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Imbi âlâŋe dâmbia golaŋguwuap.
Golaŋgumâmâ matuk mendâremu keluŋe gemu dâmbia orop menduhumu
ukenŋe bâleŋe otbuap. Dop yawu.” Yawu sâop.

Himbimgât mâtâpŋe yamâ gâwik gâwikŋe
(Mataio 7:13-14,21-23)

22 Yerusalem kapi pato yakât mâtâp arap ya hâlâŋmâ kapi tipi tapi tap.
Kapi yan ari Yesuŋe Anitâhât den lohimbi kâsikum yiŋgiop. 23 Yawu otmu
lok âlâŋe yuwu sâm Yesu âikuop. “Lok pato, yuwu sâm âihohowe. Lok
getek âlâ himbimân yâhânomai me girawu?”
24 Sâmu sâop. “Himbimgât mâtâp yamâ gâwik gâwikŋe. Yakât otmâ
yapâ lohimbi sambeŋe arine sâmâmâ hâmbiŋ gumbiŋ otmâ hâum
pâpgunomai. Yakât otmâ yeŋe mâtâp ya tâŋ tâŋâk watmâ arinomai.
Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. 25 Nâ mâtâp amboŋe. Yakât otmâ mâtâp
maŋguyiŋgimune lok dondâhâlâkŋe arine sâm hâum pâpgum amutgen
kinmâ yuwu sânomai. “Lok pato, nâŋgâningirâ gane.”
Sâŋetâ sâwom. “Nâ ki nâŋgâyiŋgian. Yen wonân?”
26 Yawu sâm âiyongomune yuwu sâm eknohonomai. “Gâŋe kapinenŋan
taka tatmâ den kâsikum ningirâ orowâk tatmâ sot newin.”

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

27 Sâŋetâ sâwom. “Yen wonân? Nâ ki nâŋgâyiŋgian. Yeŋe orotmeme bâleŋe
otmai. Yakât otmâ ariŋet.” Yawu sâwom. 28 Yâhâ hâmbâi mâne Anitâŋe yen
mem ketetyekbuap. Yawu otmâ Awaraham, Isaka, Yakop, otmu Anitâhât
poropetelipŋaŋe tatmâ sot nem heroŋe otbaŋginomai ya yekmâ yeŋe tep bâle
nâŋgânomai. Yawu otmâ hâhiwin nâŋgâm hu halak tuhumbisâi. 29 Yakât
otmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Sâp yanâmâ lok topŋe topŋe, emetsenŋe
ga takamap yakembâ otmu purik sâmap yakembâ, otmu torehen torehen
kiŋgitŋe orowâkŋe taka menduhuakmâ nem heroŋe otŋetâ Anitâŋe tihityeŋe
otbuap. 30 Yâhâ lohimbi nombotŋaŋe yeŋahâlâk nâŋgâŋetâ yahatmap yaŋe
Anitâ orop ki tatnomai. Yâhâ nombotŋaŋe yeŋahât nâŋgâŋetâ gemu huruŋ
huruŋ manmai yamâ Anitâŋe meyekmu ikŋan torokatnomai.

Yesuŋe Herotgât sâop.
(Mataio 23:37-39)

31 Sâp yanâk Parisaio lok nombotŋaŋe ari yuwu sâm Yesu ekuwi.
“Herotŋe gohowe sâm oap. Yakât otmâ kapi yu pilâm âlâengen ari.”
32 Sâŋetâ sâop. “Sâp yuâmâ weke bâleŋe watyekmâ mansan. Otmu kundat
otmâ mansai ya heŋgemyongom mansan. Yâhâ hândâhân yuwuâk otbom.
Yâhâ halihu nep sâm nihiop ya tuhum pesuk pilâwom.” Den ekyongoan yu
Herot, lok perâkŋe ya, ekunomai. 33 Nâŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâhât
poropetelipŋaŋe ikŋahât den sâminiwi ya kerek Yerusalem kapi ambolipŋaŋe
yongoŋetâ muwi. Yakât otmâ âun hândâhân âi tuhuwom. Gârâmâ halihuâmâ
Yerusalem kapiân ari âi tuhum pesuk pilâwom.”

Yesuŋe Yerusalem kapi ambolipŋe yeŋgât topŋe nâŋgâop.

34 Yawu sâm ekyongom Yerusalem kapi ambolipŋe yeŋgât tepŋe nâŋgâm
yuwu sâop. “Bâe, Yerusalem kapi ambolipŋe yeŋgât topyeŋe yuwu tap.
Yeŋgâlen âi meŋetgât Anitâŋe ikŋe hoŋ bawalipŋe hâŋgânyongomu takaŋetâ
yongom mem ge katyekmai. Yakât otmâ den âlâen hâum yuwu sâwe. Pâi
mâmâŋaŋe kurâk sâm nanlipŋe dâiyekmâ kuratyongomu tatmai. Yakât
dopŋeâk menduhuyekmune nâhât hikinan manŋetgât sâman. Yamâ yeŋe
nâhât hâkâŋ otmâ mansai. 35 Yawuhât Anitâŋe betyongomu kasalipyeŋaŋe
taka yongom watyekŋetâ kapi yu kâwurumŋaŋak kinbuap. Yakât otmâ
nâŋe pilâyekmâ ariwom. Benŋe sâp âlâen âwurem takamune nekmâ
yuwu sâm eknohonomai. “Anitâ Kutdânenŋaŋe tihitnenŋe otbe sâm mat
hâŋgângohomu takat. Yakât otmâ biwinenŋaŋe heroŋe pato naŋgain.” Yawu
sâm eknohonomai.” Yesuŋe yawu sâop.

Tatmâ nâŋgâ nâŋgâ sâpŋan lok âlâ bitâp tetewaŋgiop
ya Yesuŋe walipgumu orok sâop.

14 1 Tatmâ nâŋgâ nâŋgâ sâp âlâen Parisaio yeŋgât kunyeŋaŋe bukulipŋe
nombotŋe Yesu orop dâiyekmu emetŋan yâhâ tatmâ sot newi. Nem

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tatbi yan Yesuŋe otmâ hilipguwuap me bia yakât Parisaioŋe ekmâ tatbi. 2 Ekmâ
tatŋetâ lok âlâ bitâp pato tetewaŋgiopŋe Yesu ekbe sâm yâhâop. 3 Yâhâmu
Yesuŋe ekmâmâ Mosehât girem den kâsikum yiŋgiminiwi otmu Parisaio ya
yuwu sâm âiyongop. “Tatmâ nâŋgâ nâŋgâ sâpŋan âi ki tuhunomgât Moseŋe
girem den âlâ kulemguop. Yawu gârâmâ tatmâ nâŋgâ nâŋgâ sâpŋan lohimbi
heŋgemyongowomgât dop tap me bia? Sâŋetâ nâŋgâwe.”
4 Yawu sâm âiyongomu biwiyeŋe umatŋe otmu olotoŋâk tatbi. Olotoŋâk
tatŋetâ Yesuŋe lok ya bitâpŋan walipgumu orok sâmu emelambâ kioŋmâ
ariop. 5 Arimuâmâ emelan tatbi ya Yesuŋe yuwu sâm ekyongop. “Tatmâ
nâŋgâ nâŋgâ sâpŋan naom âlâ me bulimakao âlâ lâmân kioŋmu ya
pilâŋetâmâ lâmânâk tatbuap me mem dâiŋetâ gawuap?” 6 Yawu sâm
âiyongomu yawuâk olotoŋâk tatbi.

Hâknenŋe ki mepaeaknom.

7 Yâhâ emet yakât biwiŋan Parisaio nombotŋaŋe yeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmu
kou senŋan yâhâ tatbi ya yekmâ den âlâen hâum yuwu sâm ekyongop.
8 “Bukuyeŋe âlâŋe yen orowâk tatmâ sot um nenom sâm dâiyekmu emetŋan
yâhâ kou senŋanâk tatne yawu ki nâŋgânomai. 9 Yâhâ lok papato nombotŋe
yen orowâk dâiyekbuap yâkŋe kou senŋanâk tatnomaihât nâŋgâwuap. Yawu
gârâmâ yeŋe kulet sâyiŋgim kou senŋan tatnomai yan lok papato takaŋetâmâ
emet amboŋaŋe yen yuwu mon sâm ekyongowuap. “Wa, bukulipne, yuâmâ
yeŋgât kawe bia, keterakŋet.” Yawu sâm ekyongomu aŋulakmaihât aŋgoân
yâhâmâmâ kou topŋan tatnomai. 10 Yawu tatŋetâ emet amboŋaŋe kundup mem
kou senŋan liŋgatbuap. Liŋgatmâ “gam yâhâ tatŋet” sâm ekyongomu yanâmâ
yâhâ tatnomai. Yawu otŋetâ yanâmâ bukulipyeŋaŋe nâŋgâyiŋgiŋetâ âiloŋgo
otbuap. 11 Yakât topŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lok âlâ me âlâŋe yeŋahât
nâŋgâŋetâ gewuap ya yeŋgât Anitâŋe nâŋgâmu yahatbuap.”
12 Yawu sâm ekyongom emet amboŋe ya yuwu sâm ekuop. “Kapi ambolipŋe
orop heroŋe otmâ sot um nenom sâm imi atalipge, me wârâ toulipge, me hep
torehenlipge, me bukulipge, me lok iri sikumyeŋe orop mansai ya ki dâiyekmâ
garâ sot nenomai. Yâhâ lok yawuya dâiyekmâ garâ sot nenomai otmuâmâ
hâmbâi yakât matŋe sâm dâihekŋetâ yâk orop sot neŋetâ pesuk sâwuap. 13 Yakât
otmâ yuwu sâmune nâŋgâ. Gâŋe heroŋe otmâ sot um lok dâiyekbuat otmuâmâ
lok tâŋât, kopa, pareŋe, senyeŋe bok sâsâŋe yawuya dâiyekbuat. 14 Lok yawuya
dâiyekmâ bât belaiâk sot um yiŋgirâ nem heroŋe otnomai. Yawu gârâmâ
hâmbâi Anitâŋe lohimbi mumuŋambâ mem yahatnenekbuap yan ikŋak yakât
matŋe gihiwuap. Yakât otmâ biwihaŋe heroŋe nâŋgâwuat.” Yawu sâop.

Himbimân heroŋe otnomgât sâop.
(Mataio 22:1-10)

15 Yawu sâm ekumu nem tatbi ya yeŋgâlen gâtŋe âlâŋe den ya
nâŋgâmâmâ yuwu sâm ekuop. “Anitâŋe himbimân mannomgât pat

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kuningimu mansain. Yakât otmâ sâp patoen Anitâhât kapiân tatmâ sot
nem heroŋe otnom yakât nâŋgâmune tepne heroŋe oap."
16 Yawu sâm ekumu den âlâen hâum yuwu sâm ekuop. "Lok kutdâ
âlâŋe bukulipŋe orowâk heroŋe otmâ sot um nenomai yakât sâp kalop.
17 Yâhâ sâpŋe otmu yan soŋgo bau me sot kâle topŋe topŋe um hâwurumu
eŋ âtâmun kinop. Ya ekmu ârândâŋ otmu hoŋ bawa âlâ hâŋgângumu ari
yâkât bukulipŋe yuwu sâm ekyongop. "Soŋgo bau sot kâle yamâ emelâk
umunŋe siap. Yakât otmâ gaŋetâ heroŋe otmâ nenom," yawu yap" sâm
ekyongop. Ekyongomu hâkâŋ otbi.
18 Lok aŋgoân ekuop yaŋe yuwu sâop. "Nâmâ hân puluhuan ya ekbe
sâm ariwom. Yakât otmâ lok kutdâ ya ekurâ ki nâŋgânihimu bâlewuap."
Yawu sâop.
19 Yâhâ âlâŋeâmâ yuwu sâop. "Bulimakao bâlâk ŋerek puluhumune
kapi kâlepŋehen tap ya ari meyekmâ takawom. Yakât otmâ lok kutdâ ya
ekurâ ki nâŋgânihimu bâlewuap." Yawu sâop.
20 Yâhâ âlâŋeâmâ yuwu sâop. "Yiwereŋeâk imbi mian. Yakât otmâ
ki gawom?" Yawu sâop. 21 Yawu sâŋetâ hoŋ bawa yaŋe âwurem ari lok
kutdâŋe den sâwi ya ekumu nâŋgâmu bâleop. Nâŋgâmu bâlemu hoŋ
bawaŋe ya yuwu sâm ekuop. "In yawu ari mâtâp kunŋan kinmâ lok
umburuk, me lok pareŋe, me ândâpyeŋe bok sâsâŋe, me senyeŋe bok
sâsâŋe, lok yawuya yuken yaken arine sâm oai ya ekyongorâ taka sot yu
neŋet." Yawu sâm ekum hâŋgângumu ari mem teteyekmâ ekyongomu
taka emetŋan yâhâ tatbi. Yâhâ tatŋetâ hoŋ bawaŋe yaŋe yâkâlen yâhâ
yuwu sâm ekuop. 22 "Lok kutdâne, den yat ya oan. Otmu emelan yâhâ tai
yamâ ki pik yai. Yakât otmâ girawu naŋgat?"
23 Sâmu sâop. "Yakât otmâ âlâku ari lohimbi kewilâyekŋetâ mansai
ya mem teteyekmâ ekyongorâ takanomai. Takaŋetâ yanâmâ emetne
pik sâwuap. 24 Yâhâ bukulipne aŋgoân ekyongoat yamâ nâhâlen ki
takanomai." Yawu sâop." Yesuŋe yawu sâm ekuop.

Manmannenŋe ki alitmâ manmâ yâhânom.
(Mataio 10:37-38)

25 Lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe Yesu betŋan ariŋetâ purik sâm yuwu
sâm ekyongop. 26 "Lok âlâ me âlâŋe nâhâlen torokatmâ orowâk mannom
yawu nâŋgânomai otmuâmâ âwâ mâmâlipyeŋe, me imbi naomlipyeŋe,
me imi atalipyeŋe, me wârâ toulipyeŋe betyiŋginomai. Otmu yeŋe
manmanyeŋe ki alitnomai. 27 Otmu lok âlâ me âlâŋe nâhât den lâum
âi tuhuŋetâ bukulipyeŋaŋe nâŋgâm bâleyiŋgim hilipyongone sâm
otnomai yanâmâ hâkyeŋe alitmâ betnihinomai. Lok yawuya nâhât pat
ki otnomai. 28 Yakât nâŋgâŋetâ keterahâkgât den âlâen hâum yuwu
sâmune nâŋgâŋet. Lok âlâ me âlâŋe emet tuhune sâm aŋgoân tewetsenŋe
amon yaŋe senŋe âlâlâ puluhum emet ya tuhunomai yakât nâŋgânomai.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

29 Gârâmâ yawu ki otnomai otmuâmâ emet ya mem kânâŋgâŋetâ
tewetsenŋe biatmu pâŋan pilânomai. Yawu otnomai yanâmâ lohimbiŋe
emet ya torehenŋeâk kinmu ekmâ yakât den pat alahu gulahu otmâ
senyeŋan gem giriŋyiŋgim yuwu sânomai. 30 "Lok yuŋeâmâ saran
kânâŋgâŋetâ giop yamâ tewetsenŋe biatmu pâŋan pilâŋetâ inâk tap."
Yawu sânomai.
31 Yâhâ den âlâen hâum yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lok kutdâ âlâ me
âlâŋe kasalipyeŋe orop ahonomai yanâmâ in yawu yâk yeŋgâlen ki
surutuk sâm arinomai. Yamâ aŋgoân biwiyeŋaŋe yuwu nâŋgânomai.
"Nen yu getek âlâ, lok 10,000 yawu mansain. Yâhâ kasalipnenŋe
endaken lok kiŋgitŋe orowâk, 20,000 yawu mansai. Yakât otmâ nenŋe
yongonomgât dop ki otbuap." 32 Yeŋahât yawu nâŋgânomai otmuâmâ ki
kundutmâ arinomai. Aŋgoân kasalipyeŋe orop buku konok manne sâm
hoŋ bawalipyeŋe hâŋgânyongoŋetâ ari mem lohotŋe tuhuyeknomai.
33 Yakât otmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yeŋgâlen gâtŋe âlâ me âlâŋe
senŋe âlâlâyeŋe me iri sikumyeŋe kerehâk pilâm nâhâlen torokatnomai
otmuâmâ nâŋgâyiŋgimune orowâk mannom.

Kâtembe yakât dop
(Mataio 5:13; Mareko 9:50)

34 Yeŋgât topyeŋe teteâkgât den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet.
Kâtembe ihim solân hoŋmâ sot ya nemunŋe launenŋan memap. Yakât
dopŋeâk yenâmâ lohimbi hohetyeŋan manmâ manman âiloŋgo manŋetâ
yekmâ Anitâ heroŋe nâŋgâwaŋgim mepaenomai. 35 Yâhâ kâtembe
heleŋân ki hikum ikainom yanâmâ pâlâmŋe otbuap. Yawu otmu girawu
tuhumunŋe âlâkuâk ukenŋe otbuap? Yamâ ki orotŋe. Pâlâmŋe sâm lâum
pilâmain. Den yuâmâ biwiyeŋanâk katmâ manmâ yâhânomai." Yawu
sâop.

Lama âlâ gulip otbaŋgimu ki pilâwuap yan hâum sâop.
(Mataio 18:12-14)

15 1 Sâp âlâen takesi meme lokŋe yeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmu
lohimbi kâityongom takesi mem yahatmâ kombo meyiŋgiminiwi
yâk otmu lok nombotŋe ândâp kârik otmâ Mosehât girem den ki lâum
manminiwi ya dondâhâlâkŋe Yesuhât den nâŋgâne sâm yâkâlen ariwi.
2 Ariŋetâ yan Mosehât girem den kâsikum yiŋgiminiwi otmu Parisaio lok
yâkŋe nâŋgâŋetâ bâlemu Yesuhât yuwu sâwi. "Yesuŋe takesi meme lok
otmu lok nombotŋe Mosehât girem den ki lâumai ya meyekmu orowâk
sot niai. Yawu otmu dondâ bâleap."
3 Yawu sâŋetâ nâŋgâm Yesuŋe den âlâen hâum yuwu sâm ekyongop.
4 Lok âlâhât lama 100 yawu kinbaŋgiwuap. Gârâmâ ya yeŋgât
hohetyeŋambâ konok âlâŋe misiŋgurakbuap. Yawu otmu amboŋaŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nombotŋe ya katyekmu kinŋetâ konok misiŋgurakbuap ya pâinmâ
yâhâm gewuap. Yawu otmâ nombotŋe katyekmu kinnomai ya yeŋgât ki
nâŋgâm ketet otbuap. 5-6 Yâhâ misiŋgurakbuap ya mem tetem yanâmâ
tepŋe welâmŋan gemu lâum kapiân âwurem ariwuap. Kapiân âwurem
ari bukulipŋe yongonmâ yuwu sâm ekyongowuap. “Lama misiŋgurahop
ya mem tetean. Yakât otmâ sot um nem heroŋe otne.” Yawu sâwuap.
7 Yakât dop kum yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lok 99, yâkŋe yuwu nâŋgâmai.
“Nen lok âlepŋe, orotmemenenŋe âiloŋgo otmâ mansain.” Yawu nâŋgâm
biwi pâlâmŋe mansai. Lok yawuya yeŋgât Anitâŋe heroŋe pato ki
nâŋgâyiŋgimap. Gârâmâ, lok konohâkŋe orotmemeŋe bâleŋe bet pilâm
Anitâhâlen biwiŋaŋe kepeim tem lâuwaŋgiwuap yanâmâ Anitâŋe heroŋe
pato nâŋgâwaŋgiwuap. Yawu.”

Tewetsenŋe kioŋbaŋgimu pâinbuap yan hâum sâop.

8 Yâhâ Anitâŋe lohimbi meyekmâ tihityeŋe otmap yakât topŋe
nâŋgâŋetâ keterahâkgât den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Imbi âlâ
kina yâhâp yakât dop tatbaŋgiwuap. Yâhâ 20 toea kioŋbaŋgimuâmâ ki
pilâwuap. 9 Yakât pâinmâ arim mem tetem yanâmâ bukulipŋe yongonmâ
yuwu sâm ekyongowuap. “Wâe, tewetsenŋe kioŋnihiop ya mem tetean.
Yakât otmâ heroŋe otne.” Yawu sâwuap. 10 Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet.
Lok konohâkŋe orotmemeŋe bâleŋe bet pilâm Anitâhâlen biwiŋaŋe
kepeim tem lâuwaŋgiwuap yanâmâ himbimân Anitâhât aŋelolipŋaŋe lok
yakât heroŋe nâŋgâwaŋginomai.”

Lok âlâ nanŋaŋe iri sikum mem gulip tuhuop yan hâum sâop.

11 Yesuŋe den âlâen hâum yuwu sâm ekyongop. “Lok âlâ nanyâhâtŋe
yâhâp manbi. 12 Manŋetâ nanŋe betŋan gâtŋaŋe âwâŋe yuwu sâm ekuop.
“Awoŋ, senŋe âlâlâ nâhât sâsâŋe ya nihirâ miakbe.” Yawu sâmu senŋe
âlâlâ yâkât sâsâŋe ya kâsikum waŋmu miop. 13 Yawu otmu nanŋe ya nep
tuhum getek manmâ, senŋe âlâlâ ya puluhum yakât hâmeŋe tewetsenŋe
miakmâ mâtâp kâlewângen ariop. Ari heŋ otmâ ihilâk mahilâk manmâ
tewetsenŋe miakmâ ariop ya kerek pilâm metem umburuk manop.
14-16 Umburuk manop yan po pato teteop. Po pato tetemu naom yaŋe sotgât
pâinmâ kapi amboŋe âlâhâlen arimu bau galemguwuap sâm âi waŋop.
Bau galemgum kinop yan po dondâ waŋgimu bau yakât sot wahapŋe
mem nembe sâm otmu kuwaŋgiwi. 17 Yawu otbaŋgiŋetâ nâŋgân nâŋgânŋe
tetemu yuwu nâŋgâop. “Awoŋnahât nep loklipŋaŋe sot pato nem mansai.
Nâ nanŋe tâŋ tâŋ yamâ yuân manmâ sotgât otmâ hiliwahowoman.
18 Yakât otmâ yahatmâ awoŋnahâlen âwurem ari yuwu sâm ekuwom.
“Awoŋ, otmune bâleop yakât tosa Anitâhâlen otmu gâhâlen umatŋe
oap. 19 Yakât otmâ aŋulaksan. Yawu gârâmâ nâŋgânihim nep lok sâm
menekdâmâ hoŋ bahihim manbom.” Yawu sâm ekuwom.” Yawu nâŋgâop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

20 Yawu nâŋgâm yahatmâ kapi ya pilâm akŋangen takamu âwâŋaŋe
senŋe pilâm ehop. Ekmâ tepŋe nâŋgâm sururuk sâm ari nanŋe lâum
hâmeŋe hârem niop.
21 Yawu otmu nanŋaŋe yuwu sâm ekuop. “Awoŋ, otmune bâleop
yakât tosa gâhâlen otmu Anitâhâlen umatŋe oap. Yawu otmâ aŋun pato
gihiwan. Otmu nâhurâ aŋulaksan.”
22-24 Yawu sâm ekumu âwâŋaŋe hoŋ bawalipŋe yuwu sâm ekyongop.
“Nanne emelâk betnohom ariop ya âwurem takap. Yâhâ “emelâk muop
mon,” yawu nâŋgâm manmâ gaman. Yamâ âwurem takamu ekmâ tepne
hâlâlâk welâmŋan giap. Yakât otmâ in yawu ba hâk katipŋe âiŋe mem ga
mânuŋbaŋgiŋet. Yawu otmâ handop âlâ mem barahanŋan katŋet. Otmu
kâi katipŋe katbaŋgiŋet. Nenŋe heroŋe otbaŋginomgât bulimakao nanŋe
gâim uŋetâ siâk.” Yawu sâm ekyongomu bulimakao nanŋe gâim uŋetâ
semu nem heroŋe otbaŋgiwi.
25-26 Heroŋe otbaŋgiŋetâ yan nanŋe kunŋe yaŋe newângembâ taka kapi
ginŋan kinmâ heroŋe maroŋe giriŋ get get otmâ kinbi ya nâŋgâm hoŋ
bawa âlâ kunmu gamu yuwu sâm âikuop. “Wongât heroŋe otmâ tai?”
27 Sâmu sâop. “Imihe ari gulip olop ya âwurem takap. Yakât otmâ
âwâyetŋaŋe eknongomu bulimakao nanŋe ya kum gâim umunŋe siap.”
Yawu sâop.
28 Yawu sâm ekumu nâŋgâm âwâŋahât nâŋgâm bâlewaŋgim kapi
betŋehen kinop. Yâhâ hoŋ bawa yaŋe âwâŋe ekumu âwâŋaŋe ba kinmâ
“Nan, ga,” sâm ekuop.
29 Ekumu hâkâŋ otmâ yuwu sâop. “Naŋgat. Nâŋe tem lâuhihim âi
mem manmâ gamune yambu dondâ pesuk yap. Yawu otgihiman yamâ
gâŋe ki heroŋe otnihimat. Otmu noniŋ nanŋe âlâ ki nihirâ bukulipne
orop um nem heroŋe otmain. 30 Yawu gârâmâ nangaŋe senŋe âlâlâ hârok
gâwârehihim ari imbi kondarâ orop manmâ tewetsenŋe pilâm meteop.
Yâkŋe âun âwurem takamu hoŋ bawalipge ekyongorâ bulimakao nanŋe
kum gâim uŋetâ semu nem heroŋe otbaŋgiai. Yakât nâŋgâmune dondâ
bâleap.”
31 Yawu sâmu âwâŋaŋe yuwu sâm ekuop. “Nanne, gâŋe nâ orop sâp
kâlep manmâ gamat. Otmu senŋe âlâlâ tatnihiap ya gâhât pat sâm
kuhihimune tap. 32 Yawu gârâmâ imihe “emelâk muop mon,” yawu
nâŋgâm manmâ gan ya âwurem takap. Yakât otmâ heroŋe otbaŋgimunŋe
ârândâŋ oap.” Yawu sâop.

Galemŋe senŋe âlâlâ mem ihilâk tuhuop yan hâum sâop.

16 1 Yesuŋe hoŋ bawalipŋe den âlâen hâum yuwu sâm ekyongop.
“Lok kutdâ iri sikumŋe tewetsenŋe otmu âlâlâ ya pato dondâ
tatbaŋgiop. Yakât otmâ lok âlâ mem galemgunihiâkgât sâm âi waŋop.
Yawu gârâmâ lok yaŋe lok kutdâŋahât tewetsenŋe mem gulip tuhuop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yawu otmu lok kutdâ yakât hoŋ bawalipŋe nombotŋaŋe yakât den pat
yuwu sâm ekuwi. “Lok âlâ galem sâm âi waŋon yâkŋe senŋe âlâlâ mem
ihilâk tuhuhihiap.”
2 Yawu sâm ekuŋetâ lok kutdâyeŋe yaŋe lok ya yuwu sâm ekuop.
“Gâŋe nâhât tewetsenŋe mem gulip tuhunihiat” yawu sâŋetâ naŋgan.
Yakât otmâ galem âlâku ki katgekbom. Yakât otmâ puluhu puluhu pepa
ya mem garâ senŋe âlâlâ tatnihiap yakât topŋe mem tetewom.”
3 “Yawu sâm hâŋgângumu ari biwiŋaŋe yuwu nâŋgâop. “Lok kutdâne
watnekbomap. Yakât otmâ giratbe? Wâtne pato ki tatnihiap. Yakât otmâ
âi umatŋe tuhuwomgât dop âlâ ki tap. Otmu senŋe âlâlâ gewe yâhâwe
yakât lok bât kandi bero manbom sâm yakât aŋulaksan. 4 Yiwereŋe
nâŋgâmune teteap. Bukulipne yeŋgât tosa pato lok kutdânahâlen tap ya
mem gemune heroŋe nâŋgânihinomai. Yawu nâŋgânihim lok kutdânaŋe
watnekbuap yanâmâ menekŋetâ orowâk mannom.” Biwiŋaŋe yawu
nâŋgâop.
5 Yawu nâŋgâm bukulipŋe yeŋgât tosa pato lok kutdâŋahâlen talop
yâk âlâku ikŋiâk ikŋiâk mem dâiyehop. Yâhâ aŋgoân gaop ya yuwu sâm
âikuop. “Gâhât tosa lok kutdânahâlen amon tap?”
6 Sâmu sâop. “Nak bulâŋahât toŋe ya âsâp 100.” Sâmu sâop. “Âlepŋe
tosahahât pepa yu mem 50 ya kulemgu.”
7 Yawu sâm ekumu arimu lok âlâ gamu yuwu sâm âikuop. “Lok
kutdânahâlen tosa amon tap?”
Sâmu sâop. “Siwit kehetŋe ya itâ 1,000.”
Sâmu sâop. “Tosahahât pepa yu mem 800 ya kulemgu.”
8 Yawu ekyongop yakât den pat nâŋgâm lok kutdâŋaŋe galemŋe yakât
nâŋgân nâŋgânŋe pato tatbaŋgiap nâŋgâm heroŋe pato nâŋgâwaŋgiop.
Wongât? Yuwuhât. Anitâhât den ki lâumai nombotŋaŋe iri sikumyeŋe
galemgum manman sânduhân manmai yakât nâŋgân nâŋgânyeŋe pato
tap. Yuwu otmâ Anitâhât den lâumai ya yeŋgât nâŋgân nâŋgânyeŋe ya
wangiap.
9 Yakât otmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yeŋe Anitâhât tem lâuwaŋgim
iri sikum, me tewetsenŋe, senŋe âlâlâ ya galemgum heŋgeŋgum lohimbi
yu me yakât umburuk oai ya kâsikum yiŋgim tânyongonomai. Buku
otyiŋgim manmâ yâhâŋetâ hâmbâi sâp pesuk sâwuawân Anitâŋe
manman kârikŋan katyekmâ yakât hâmeŋe yiŋgimu menomai. Yawu.”

Âi tâŋât me âi pato yakât topŋe.

10 Yesuŋe den yuwu sâm ekyongop. “Lok âlâ me âlâŋe âi tâŋât
biwiyeŋaŋe tiŋâk lâum tuhum manmaiŋeâmâ âi pato yawuâk biwiyeŋaŋe
lâum tuhum heŋgeŋgunomai. Yâhâ lok âlâ me âlâŋe âi tâŋât tuhum
hilipgumaiŋeâmâ yakât dopŋeâk âi pato tuhum hilipgunomai. 11 Yakât
otmâ yeŋe tewetsenŋe me hângât wahap topŋe topŋe yawuya ki

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

galemgum heŋgeŋgunomai otmuâmâ hâmbâi Anitâŋe manman bulâŋe
ki yiŋgiwuap. 12 Yâhâ bukulipyeŋe yeŋgât senŋe âlâlâ hilipgunomai
otmuâmâ Anitâŋe yeŋgât pat kuyiŋgiop ya hâmbâi ki yiŋgimu menomai.
13 Yakât nâŋgâŋetâ keterahâkgât den âlâen hâum yuwu sâmune
nâŋgâŋet. “Lok konokŋe lok kutdâ yâhâp yetgât âi menduhum ki
tuhuyitgiwuap. Âlâhât biwiŋaŋe kepeim heroŋe kakŋan tuhuwaŋgiwuap.
Yâhâ âlâhârâmâ hâkâŋ kakŋan nep ya ki tuhum heŋgeŋguwuap. Yakât
topŋe yuwu sâwe. Hângât manman me iri sikum yan biwiyeŋe arimu
manmaiŋe girawu otmâ Anitâ tem lâuwaŋgim mannomai? Yamâ ki
orotŋe.” Yawu sâop.

Yesuŋe Parisaio den ekyongop.

14 Yesuŋe yawu sâm ekyongomu Parisaio nombotŋe iri sikumyeŋe
alilakmâ manbiŋe nâŋgâŋetâ gemu senŋan gewi. 15 Senŋan geŋetâ yuwu
sâm ekyongop. “Lohimbiŋe yekŋetâ yahatmu koko salehâk mansai
yawu sâŋetgât yeŋe lohimbi senyeŋan kinmâ Anitâhât den lâuain sâm
otmai. Yamâ Anitâŋeâmâ yeŋgât biwiyeŋahât topŋe naŋgap. Yu ya
otmâ manmai ya lohimbiŋe ekŋetâ âlepŋe otmap yamâ Anitâŋe ekmu
bâlemap.”
16 “Den âlâ sâmune nâŋgâŋet. Moseŋe girem den âlâlâ kulemguop
otmu Anitâhât poropetelipŋaŋe den kulemguwi ya tatmâ gam Yoane
teteop yan andemŋe oap. Otmu Yoane teteop sâp yapâek lohimbiŋe
Anitâhâlen biwiyeŋaŋe kepeiŋetâ tihityeŋe otbuap yakât den pat âlepŋe
ekyongom gan. Yawu otmâ lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe
otmu yakât bulâŋe mene sâm oai. 17 Hân himbim gulip otbuapgât Anitâŋe
sâm kalop. Yamâ Mosehât girem den ya kum gulip tuhunomgât dop âlâ
ki tap.”
18 “Den âlâ sâmune nâŋgâŋet. Lok âlâ me âlâŋe imbiŋahât hâkâŋ otmâ
pilâm imbi ondop membuap. Yamâ lok yaŋe tosa umatŋe membuap. Yâhâ
lok âlâ me âlâŋe imbi pilâ pilâŋe ya membuap ya yawuâk tosa umatŋe
membuap. Otmu imbi âlâŋe lok pilâ pilâŋe ya membuap ya yawuâk tosa
umatŋe membuap.” Yawu sâm ekyongop.

Lok iri sukumŋe orop otmu lok umburuk ya yetgât den.

19 Yesuŋe den âlâen hâum yuwu sâm ekyongop. “Lok kutdâ âlâ
iri sikum tewetsenŋe pato tatbaŋgiopŋe yuwu otmâ manminiop.
Hâk katipŋe âiloŋgo loŋgo haŋgalakmâ hilâmŋe hilâmŋe sot topŋe
topŋe nem hop sambe kakŋan manminiop. 20 Yâhâ lok âlâ umburuk
manop, yâkât kutŋe Lasaro sâm. Yâhâmâ use kârikŋe tetewaŋgimu
hâhiwin kakŋan manminiop. 21 Yawu otmâ lok kutdâ yaŋe emetŋan
tatmâ sot nemu wahapŋe gowelan kioŋop ya mem nembe sâm Lasaro
emet gowetŋan iminiop. Emet gowetŋan im tatmu sosoŋe taka useŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ya nimbilakuminiwi. 22 Sâp âlâen lok umburuk ya mumu Anitâhât
aŋelolipŋaŋe lâum yâhâ Awaraham gotŋan katŋetâ talop. Yâhâ sâp
ki kâlep otmuâk lok kutdâ ya yawuâk mumu hanguwi. 23 Yâhâ mumu
umutŋaŋe hem topŋan kâlâp sem talowân ge tatmâ hâhiwin pato
nâŋgâop. Yawu otmâ senŋe pilâm Awaraham yet Lasaro yelehop.
24 Yelekmâ den kârikŋan halahum yuwu sâm Awaraham ekuop. "Awoŋ,
yuwu sâmune nâŋgâ. Kâlâp kâlehen tatmâ hâhiwin bâleŋe naŋgan. Yakât
otmâ Lasaro ekurâ hâlipŋaŋe to wâimâmâ nimbilamnan katmu sânduk
sâek."
25 Yawu sâmu Awarahamŋe yuwu sâop. "Nanne, yuwu sâmune nâŋgâ.
Emelâk heroŋe otmâ hop sambe kakŋan manon ya pesuk yap. Lasaro
yâhâmâ hâhiwin kakŋan manop ya gurâ yawuâk pesuk yap. Yakât
otmâ tep hero kakŋan tap. Gâmâ hâhiwin pato nâŋgâm tat. 26 Yâhâ
hohetnenŋan hem pato kinsap. Yakât otmâ yupâ gâtŋe âlâ me âlâŋe
gâhâlen gene sâm hâum pâpgunomai. Otmu yeŋgâlen gâtŋe âlâ me âlâŋe
yuân gane sâm yawuâk hâum pâpgunomai."
27-28 Sâmu sâop. "Awoŋ, den âlâ sâmune nâŋgâ. Kapinan imilipne mome
mansai. Yâkŋe yuân ge hâhiwin nâŋgâmaihât Lasaro hâŋgângurâ ari
girem den ekyongomu nâŋgân nâŋgânyeŋe pâroŋ sâekgât naŋgan."
29 Sâmu sâop. "Yawu bia. Moseŋe girem den âlâlâ kulemguop otmu
Anitâhât poropetelipŋaŋe den kulemguwi ya sâlikum nâŋgânomai. Nâŋe
ki hâŋgângumune âwurem gewuap."
30 Sâmu sâop. "Awoŋ, yuwu sâmune nâŋgâ. Moseŋe den kulemguop
otmu Anitâhât poropetelipŋaŋe den kulemguwi ya sâlikumai yamâ
ki tem lâumai. Yakât otmâ muwi yâk yeŋgâlen gâtŋe âlâ me âlâŋe
mumuŋambâ yahatmâ ari ekyongonomai otmuâmâ orotmemeyeŋe bâleŋe
bet pilâm Anitâ tem lâuwaŋginomai."
31 Sâmu sâop. "Nanne, yuwu sâmune nâŋgâ. Moseŋe girem den âlâlâ
kulemguop otmu Anitâhât poropetelipŋaŋe den kulemguwi ya sâlikum
nâŋgâŋetâ nahat otmu ki lâumai. Yakât otmâ muwi yâk yeŋgâlen gâtŋaŋe
mumuŋambâ yahatmâ ari ekyongonomai otmuâmâ yakât dopŋeâk yâkât
den nâŋgâŋetâ nahat otmu ki lâunomai. Yakât otmâ ki hâŋgângumune
âwurem gewuap." Yawu sâm ekuop." Yesuŋe den âlâen hâum yawu sâm
ekyongop.

Tosa yakât topŋe
(Mataio 18:6-7,21-22; Mareko 9:42)

17 1 Yesuŋe hoŋ bawalipŋe yuwu sâm ekyongop. "Lohimbi
kerekŋe lohotŋe otmâ yuwu yawu otŋetâ bâlemu tosa meŋetgât
Satanŋe kendâyiŋgimap. Otmu lohimbi âlâ me âlâŋe bukulipyeŋaŋe
otŋetâ bâleâkgât kendâyiŋgimai yamâ Anitâŋe matŋe umatŋe yiŋgimu
menomai. 2 Yakât otmâ lohimbi âlâ me âlâŋe bukulipyeŋe kendâyiŋgiŋetâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

otŋetâ bâlemap yâhâmâ mâmâlipyeŋaŋe ki mem ga katyekbâi yamâ mem
ga katyekbi. 3 Yakât otmâ biwiyeŋe galemahom manmâ yâhânomai.
Bukuhe âlâŋe bâleŋe topŋe topŋe mâŋgâehekmu ekurâ yetŋiâk
tatmâ den heŋgeŋguromawot. Yawu otmutâ ârândâŋ otmu buku konok
mandomawot. 4 Yâhâ hilâm konok yakât biwiŋan bukuhaŋe orotmeme
kiŋgoŋ mâŋgâehekmâ yahatmu nombolân yâhâpŋe otbuap. Yawu gârâmâ
mâŋgâehekbuap ya sâm tetem tosaŋe pilâwaŋgiwuatgât ekgohowuap
otmuâmâ âlepŋe tosaŋe pilâwaŋgiwuat." Yawu sâm ekyongop.

Yesuhâlen biwinenŋaŋe kepeinomgât sâop.

5 Yawu sâmu hoŋ bawalipŋaŋe yuwu sâm ekuwi. "Kutdâ, den
eknongomat ya kerek nâŋgâmunŋe yakât bulâŋe tetewuapgât naŋgain.
Yakât otmâ mem heweweŋ tuhunenekdâ gâhâlen biwinenŋaŋe tiŋâk
kepeim mannom." Yawu sâwi.
6 Sâŋetâ yuwu sâm ekyongop. "Den âlâen hâum yuwu sâmune
nâŋgâŋet. Nak âlâ, kutŋe bândup, yamâ lok âlâŋe kehetŋe tipiŋe âlâ
mem ari kalamŋan kalop. Katmu tatmu kâmŋe ga takamu yaŋak yâhâm
kâlep pato otmâ nak nombotŋe wangim kinmap. Yakât dopŋeâk nâhâlen
biwiyeŋaŋe kepeim manmâ yâhâ lakop endo kinsap enda ekuŋetâ
denyeŋe nâŋgâm hindakmâ saruân kioŋbuap." Yawu sâop.

Nenŋe Anitâhât nep mem yuwu otmâ mannom.

7 Den âlâen hâum yuwu sâm ekyongop. "Yeŋgâlen gâtŋe âlâ me âlâhât
hoŋ bawalipyeŋaŋe noniŋ bulimakao galemgum nep tuhum emetsâpŋan
kapiân âwurem gaŋetâ yuwu ki sâm ekyongonomai. "Emetyeŋan yâhâ
tatŋetâ sot um yiŋgiwe." 8 Yawu bia. Yuwu mon sâm ekyongonomai.
"Sot um nihiŋetâ nemune ârândâŋ otmu yeŋe sot um nenomai." Yawu
sâm ekyongonomai. 9 Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lok kutdâlipyeŋaŋe
hoŋ bawalipyeŋe nep sâm yiŋgimai ya tuhuŋetâ ki mepaeyekmai. In
nâŋgâyiŋgiŋetâ ârândâŋ otmap. 10 Yeŋgât topyeŋe yawu tap. Nep sâm
yiŋgimune ya tuhum pesuk pilânomai yan yuwu sânomai. "Nen hoŋ
bawa mansain. Nep sâm ningiop ya konok tuhumain." Yawu sânomai.
Yawu sâm ekyongop.

Lok hâk bâle teteyiŋgiop ya Yesuŋe heŋgemyongop.

11 Yesuŋe Yerusalem kapiân ariwe sâm Galilaia hân tânâmŋambâ arim
yaŋak Samaria hân hâlâŋmâ kapi bâiŋehen tap yan ariop. 12 Yâhâ kapi ya
ambolipŋe lok nombolân imbât hâk bâle teteyiŋgimu manminiwi. Otmu
Samaria gâtŋe lok âlâ hâk bâle tetewaŋgimu manminiopŋe yâk yeŋgâlen
torokatmu lok bât nombot nombot hârok yawu otbi. Yâkŋe Yesu ekmâ
kâlepŋehembâ kinmâ 13 den kârikŋan yuwu sâm ekuwi. "Wâe lok pato,
Yesu, gâŋe nâŋgâningihât naŋgain." Yawu sâwi.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14 Sâŋetâ sâop. “Hotom umai yeŋgâlen ariŋetâ hâkyeŋe eknomai.”
Yawu sâm ekyongomu ariwi.
Yâhâ mâtâwân arim tatŋetâ hâkyeŋe âlepŋe olop. 15-16 Hâkyeŋe âlepŋe
otmu eŋakmâ Samaria gâtŋe ya ikŋiâk âwurem ari Yesuhât gotŋan ba
kinmâ heroŋe otbaŋgim mepaeop.
17 Yawu otmu Yesuŋe lohimbi yan kinbi ya yuwu sâm ekyongop. “Lok
bât nombot nombot hârok heŋgemyongoan. Yamâ lok nombolân imbât
yamâ wonâmbâ? 18 Wongât Samaria gâtŋe yuŋak Anitâ mepaewe sâm
âwurem takap?” Yawu sâm ekyongop.
19 Yâhâ lok ya yuwu sâm ekuop. “Nâhâlen biwihaŋe kepeiat. Yakât
otmâ Anitâŋe nâŋgâhihimu âlepŋe oat. Yakât otmâ lohotŋan bam ari.”

Yesu âwurem gewuap yakât sâop.
(Mataio 24:23-28,37-41)

20 Sâp âlâen Parisaio lok nombotŋaŋe Yesu yuwu sâm âikuwi. “Sâp
girawuân Anitâŋe tihitnenŋe otmu manman sânduhân mannom?” Sâŋetâ
sâop. “Anitâŋe topŋe katmâ tihityeŋe otbuap sâp yan kulem topŋe topŋe
ki tetemu ekmâ kiwilinomai. 21 Yakât otmâ yuwu ki sânomai. “Yuân
topŋe katmâ tihitnenŋe otbuap. Me endaken topŋe katmâ tihitnenŋe
otbuap.” Yawu ki sânomai. Yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâŋe emelâk
tihityeŋe otbe sâm hâŋgânnohomu ge mansan.” Yawu sâop.
22 Yawu sâm ekyongomu ariŋetâ hoŋ bawalipŋe yuwu sâm ekyongop.
“Hâmbâi sâp âlâen nâ lok bulâŋe âwurem ge tihityeŋe otmune biwiyeŋe
sânduk sâekgât biwiyeŋaŋe ya mem mannomai. Gârâmâ sâp yan ki
âwurem gemune neknomai. 23 Yawu gârâmâ sâp yan lok nombotŋaŋe
yuwu sâm ekyongonomai. “Anitâŋe Yesu hâŋgângumu âwurem ge
tihitnenŋe otbuap sâop yamâ emelâk hâŋgângumu ge endaken mansap,
me wosaken me wosaken ge mansap.” Yawu sâm ekyongoŋetâ yâk yeŋgât
den ya ki nâŋgânomai. Yawu otmâ ki pâinnekmâ âlâen âlâen arinomai.
Nâ gewom yan yok pilâm ki gewom. 24 Himbim belek sâmu laŋinŋaŋe
siliŋ siliŋ sâm nombotgembâ nombot otmâ haŋ sâmap yakât dopŋeâk
Anitâŋe nâ lok bulâŋe hâŋgânnohomu âwurem gewom. Âwurem gemune
lohimbi hânŋan kulemŋan mansai kerekŋe nâhât laŋinŋe ekmâ topŋe
nâŋgânomai. 25 Yâhâ aŋgoânâmâ Yura nengât papatolipnenŋaŋe nâhât
hâkâŋ otmâ hâhiwin nihiŋetâ sâtgum mumbom. 26 Yâhâ âwurem gewom
yanâmâ pârâk sân sânâk gewom. Yâhâ âwurem gewom yakât sâpŋe
tâlâhuwuap yanâmâ orotmeme girawuya otmâ mannomai yakât yuwu
sâmune nâŋgâŋet.
Emelâk embâŋân lok âlâ, kutŋe Noa sâm, manmu towat teteop dop
yawuâk ya tetewuap. 27 Emelâk Noaŋe manop yanâmâ lohimbi gulip
malap manmâ yeŋe âi yeŋahâlâk nâŋgâm manbi. Yawu manŋetâ
Noaŋeâmâ waŋga kâlehen yâhâop. Yawu otmâ nen âlepŋe mansainâk

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sâm gulip malap manmâ gaŋetâ yan Anitâŋe nâŋgâmu toŋgelâk pato gemu to niŋ niŋ sâm lohimbi kerek haranyongomu mum metewi.

28 Yâhâ yakât dopŋeâk lok âlâ, kutŋe Lot sâm, yâkŋe manmu towat teteop dop yawuâk ya tetewuap. Emelâk Lotŋe manop yanâmâ lohimbi gulip malap otmâ soŋgo bau sot kâle nem yeŋahâlâk nâŋgâŋetâ yahalop. Imbi aŋgi guŋgi otbi. Emet opon tuhuwi. Nep topŋe topŋe tuhuŋetâ Lotŋe Sotom kapi ya pilâm ariop. 29 Yawu otmâ nen âlepŋe mansainâk sâm gulip malap manŋetâ Anitâŋe nâŋgâmu himbimâmbâ kâlâpŋe punduŋ sâm ge kapi ambolipŋe kerek sem gulip tuhuyehop. 30 Yakât dopŋeâk lohimbi nombotŋaŋe âlepŋe mansainâk sâm otŋetâ yan Anitâŋe yâhâpŋe nâ hâŋgânnohomu gewom.

31 Sâp yan yuwu otnomai. Lok âlâ me âlâ kapi hâlâŋmâ mannomaiŋe kasalipyeŋe takaŋetâ yekmâ emetyeŋan ki âwurem ari itâ pareŋe menomai. Otmu lohimbi newân kinnomaiŋe kasalipyeŋe takaŋetâ yekmâ âwurem ari emetyeŋan iri sikumyeŋe miaknehât ki nâŋgânomai. 32 Emelâk embâŋân himbimâmbâ kâlâpŋe punduŋ sâm ge Sotom kapi ambolipŋe sem gulip tuhuyehop sâp yan Lot imbiŋaŋe kambeŋe kakŋambâ olelem ekmâ kâtembe olop. Yakât den pat yeŋe nâŋgâm hâkyeŋe miaŋgim mannomai. 33 Yakât otmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lok âlâ me âlâŋe manmanyeŋe alitnomai yamâ hiliwahonomai. Yâhâ lok âlâ me âlâŋe nâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim tem lâunihiŋetâ yan lohimbi belângen mansaiŋe yekŋetâ bâlemu yongoŋetâ munomai yamâ Anitâŋe mumuŋambâ mem yahatyekbuap. 34 Sâp gewom yan lok oponân inomai yamâ Anitâŋe nombotŋe ya meyekmâ nombotŋe pilâyekbuap. 35 Yâhâ lohimbi âi kalam tuhum gulip malap mannomai gurâ nombotŋe meyekmâ nombotŋe pilâyekbuap. 36 Yâhâ hat mannomai gurâ nombotŋe meyekmâ nombotŋe pilâyekbuap."

37 Yawu sâm ekyongomu yuwu sâm âikuwi. "Kutdâ, kapi wonân mem kâsipnongowuat?"

Sâŋetâ sâop. "Yâhâ umatŋe âlâlâ tetewuap yakât emet inânŋan ekyongom gaman. Yukât bulâŋe hâmbâi tetewuawân ekmâ topŋe nâŋgâm heŋgeŋgunomai." Yawu sâop.

Imbi kambutŋe kiap ulitguminiop yan hâum sâop.

18 1 Yesuhât hoŋ bawalipŋaŋe hilâm ârândâŋ Anitâ orowâk den otmâ ki lohotŋe otnomaihât den âlâen hâum yuwu sâm ekyongop. 2 "Kiap âlâ lohimbi yeŋgât den sâm hâreyiŋgim yan Anitâhât nâŋgâmu gemu ki ewe katyehop. 3 Yâhâ kapi amboŋe, imbi kambut âlâ, yakâlen ari sâm guhuŋmâ yuwu sâm ekuminiop. "Âlepŋe den sâm hârerâ imbi âlâŋe mâŋgâenehop yakât matŋe kâpekbaŋgiwom."

4 Yawu sâm ekuminiop yamâ denŋe ki nâŋgâm gaop. Yawu otmâ gamu sâp kâlep otmu biwiŋaŋe yuwu nâŋgâop. "Anitâhât nâŋgâmune gemap.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Otmu lohimbi ki ewe katyekman. 5 Yawu gârâmâ imbi kambut yuŋe
haoŋmâ ârândâŋ kâi kâi liŋnihim tatmâ mem kopa tuhunekmapgât ihilâk
nâŋgâwaŋgiwom.” Yawu sâop.
6 “Yâhâ imbi yaŋe kiap ya ekumu tânguop yamâ yuwu. 7 Nen Anitâhât
tem lâuwaŋgim manmainŋe haoŋmâ ârândâŋ ulitgum yâhânom
otmuâmâ nâŋgâningiwuap. Yâkŋe biwi pâlâmŋe otmâ dennenŋe ki
nâŋgâwuapgât dop âlâ ki tap. 8 Ulitgumunŋe in yawu nâŋgâningiwuap.
Yawu nâŋgânomai. Yawu gârâmâ Anitâŋe nâ lok bulâŋe hâŋgânnohomu
himbimâmbâ âwurem gewom sâp yan lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe
nâhâlen biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim mambotnihim mannomai me bia?”
Yawu sâop.

Parisaio yet takesi meme lok

9 Lok nombotŋaŋe yeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmu “nen lok âlepŋe,
uwawapŋe bia mansain” sâm bukulipyeŋe yeŋgât nâŋgâŋetâ gemap.
Lok yawuya yeŋgât nâŋgâm Yesuŋe den âlâen hâum yuwu sâop. 10 “Lok
yâhâp opon kâmbukŋan yâhâm Anitâ ulitguowot. Âlâmâ Parisaio.
Otmu âlâmâ takesi meme lok. 11 Parisaio yaŋeâmâ ikŋahât nâŋgâmu
yahatmu senŋe ewan pilâm ekmâ yuwu sâop. “O Anitâ, yuwu sâmune
nâŋgâ. Lok nombotŋaŋe kapam kumai, kombo otmai, otŋetâ bâlem gap.
Nâ yawuya bia. Otmu takesi meme lok endo kinsap nâ endawuya bia.
12 Hilâm nombolân yâhâp yakât biwiŋan hilâm yâhâp sot barak manmâ
nâŋgâhihim mepaehekman. Otmu tewetsenŋe senŋe âlâlâ tatnihiap yakât
sâsâŋambâ konok hârem gâhât pat kuhihiman.” Yawu sâop.
13 Otmu takesi meme lok yaŋeâmâ guluŋan kinmâ kâmgum den
tâlâwâk yuwu sâop. “O Anitâ, tepge nâŋgânihi. Nâ lok bâleŋe mansanâke
yamâ ki pilânekbuat,” yawu sâop.
14 Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâŋe takesi meme lok yâkât
nâŋgâwaŋgim tosaŋe pilâop. Yâhâ Parisaio yâhâmâ tosaŋe yawuâk
tatbaŋgiop. Yâhâ lok âlâ me âlâŋe hâkyeŋe mepaeakmâ manmai yamâ
Anitâŋe mem ge katyekbuap. Yâhâ lok âlâ me âlâŋe yeŋahât nâŋgâŋetâ
gemu huruŋ huruŋ manmai ya yeŋgât Anitâŋe nâŋgâmu yahatbuap.”
Yawu sâm ekyongop.

Yesuŋe nan baralipyeŋe lukuleyehop.
(Mataio 19:13-15; Mareko 10:13-16)

15 Sâp yanâmâ lohimbi nombotŋaŋe nan baralipyeŋe meyekmâ
Yesuhâlen ariwi. Ari Yesuŋe kunyeŋan mem Anitâ ulitgumu
lukuleyehâkgât ekuwi. Yawu otŋetâ hoŋ bawalipŋaŋe yekŋetâ ki ârândâŋ
otmu kuyiŋgiwi. 16 Kuyiŋgiŋetâ Yesuŋe nimnaom ekyongomu gaŋetâ
hoŋ bawalipŋe yuwu sâm ekyongop. “Kâmbukŋe, ki kuyiŋgiŋet. Anitâŋe
nimnaom titipâ yu yeŋgât tihityeŋe otmap. Yakât otmâ dâiyekmâ nâhâlen

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

gaŋet. Yeŋe kuyiŋgiŋetâ ekmune ki ârândâŋ oap. 17 Yakât yuwu sâmune
nâŋgâŋet. Nimnaom titipâŋe Anitâhât den nâŋgâm in yawu lâuwaŋgim
manŋetâ tihityeŋe otmap. Yakât dopŋeâk yeŋe tem lâuwaŋginomai
yanâmâ Anitâŋe tihityeŋe otbuap. Yawu otmâ sâp pato tetewuawân
meyekbuap. Yâhâ yawu ki otnomai otmuâmâ Anitâŋe betyongomu
belângen tatnomai." Yawu sâm ekyongop.

Lok iri sikumyeŋe pato tatyiŋgiap yâk yeŋgât topyeŋe
(Mataio 19:16-30; Mareko 10:17-31)

18 Yawu sâm ekyongomu Yura yeŋgât papatolipyeŋe âlâŋe Yesu yuwu
sâm âikuop. "Bawapi, manman koko salek amboŋe mansat. Yakât otmâ
sârâ nâŋgâwe. Nâŋe girawu otmune ârândâŋ otmu Anitâŋe manman
kârikŋahât pat kunihiwuap?"
19 Sâmu sâop. "Wongât nâhât "Manman koko salek amboŋe" yat?
Anitâ konohâk manman koko salek amboŋe tatmap. 20 Yakât otmâ gâŋe
âinohoat yakât matŋe yuwu sâmune nâŋgâ. Anitâŋe girem den Mose
ekumu kulemguop ya sâlikum nâŋgâmat me bia? Ya yuwu tap. Buku
âlâhât imbi ki ekmâ otbuat. Lok nombotŋe ki yongorâ munomai. Kombo
ki meyiŋgiwuat. Hakyeŋan ki sâwuat. Den perâk ki sâm kâityongowuat.
Âwâ mâmâhe yetgât lauyetŋe lâum amutyetŋan manbuat."
21 Sâmu sâop. "Bawapi. Girem den sâm arat yuâmâ ŋaŋanambâek lâum
manmâ gaman." Yawu sâop.
22 Sâmu sâop. "Yuwu otbuat. Senŋe âlâlâ pato tatgihiap ya kâsikum
buku nombotŋe umburuk mansai ya yiŋgiwuat. Yawu otmâ nâhâlen
torokatdâmâ Anitâŋe manman kârikŋahât pat kuhihiwuap." Yawu sâop.
23 Yawu sâmu iri sikum me senŋe âlâlâ dondâ tatbaŋgiop yakât nâŋgâmu
biwiŋe umatŋe otmu hâmeŋe bâleop.
24 Hâmeŋe bâlemu ekmâ Yesuŋe yuwu sâm hoŋ bawalipŋe ekyongop.
"Lok iri sikum pato tatyiŋgiapŋeâmâ Anitâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim
tem lâuwaŋgine sâm otŋetâ hâi hâiŋe otmap. 25 Yakât topŋe nâŋgâŋetâ
keterahâkgât den âlâen hâum yuwu sâmune nâŋgâŋet. Pusiŋe seloŋ
watmu pin pinŋan arimu yan watmâ ba membe sâm hâum pâpgumap.
Yakât dopŋeâk lohimbi iri sikumyeŋe pato tatyiŋgiapŋe Anitâŋe tihityeŋe
olâkgât mâtâp ya watmâ arine sâm otŋetâ hâi hâiŋe otbuap.
26 Yawu sâmu nâŋgâŋetâ sâtŋe otmu yuwu sâm âikuwi. "Lohimbi
girawuyaŋe otŋetâ ârândâŋ otmu Anitâŋe manman kârikŋahât pat
kuyiŋgiwuap?"
27 Sâŋetâ sâop. "Anitâhât manman kapiân arine sâm lokgât nâŋgân
nâŋgân watmâ arinomaihât dop âlâ ki tap. Yamâ Anitâhât topŋe âlâ
tap. Yakât otmâ yeŋe yu me ya otne sâm yâkât nâŋgân nâŋgân watmâ
otnomaihât dop tap. Yâkŋe konok manman kârikŋe ya yiŋgimu mem
manmâ yâhânomai." Yawu sâop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

28 Yawu sâmu Petoroŋe yuwu sâop. “Bâe, nenâmâ senŋe âlâlâ kerek
betbaŋgim gâhâlen torokatmâ hâhiwin kakŋan manmâ gain.” Yawu sâop.
29 Sâmu sâop. “Lohimbiŋe nâhâlen biwiyeŋe katŋetgât lok âlâ me âlâŋe
nâhât den ekyongonomaiŋe âwâ mâmâlipyeŋe, me imi garilipyeŋe,
me imbi naomlipyeŋe, me hep torehenlipyeŋe, me senŋe âlâlâ siminŋe
tatyiŋgiap ya kerek pilâm nâhât komolân torokatnomai. 30 Yawu otmâ
nâhât komolân torokatmâ mannomai yanâmâ emelâk hep torehenlipyeŋe
orop heroŋe otminiwi ya wangim heroŋe pato kakŋan mannomai. Otmu
hâmbâi Anitâŋe meyekmâ manman kârikŋan katyekmu mannomai.”
Yawu sâm ekyongop.

Yesuŋe mumbuap yakât kalimbuŋe sâop.
(Mataio 20:17-19; Mareko 10:32-34)

31 Yesuŋe hoŋ bawalipŋe kâiân yâhâp meyekmâ yuwu sâm ekyongop.
“Yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yiwereŋe Yerusalem kapiân yâhânom. Yan
yâhâmunŋe emelâk emet inânŋan Anitâhât poropetelipŋaŋe lok bulâŋe
nâhât den kulemgum gawi yakât bulâŋe tetewuap. 32 Yâhâ lok âlâŋe
nâŋgâm bâlenihim hotom umai otmu Mosehât girem den kâsikum
ningimai ya yeŋgât bâtyeŋan katnekbuap. Bâtyeŋan katnekmu den âiân
katnekmâ mumbomgât den sâm hârenihinomai. Den sâm hârenihim
Roma lok yeŋgâlen katnekŋetâ yâkŋe yuwu otnihinomai. Sennan gem
tâpnohom, mem âlâlâ tuhunekŋetâ hâhiwin pato nâŋgâwom. 33 Otmu
benŋe howanân nohoŋetâ mumbom. Mumunŋe hannohoŋetâ hilâm
kalimbu pesuk sâmu yakât kakŋan mumuŋambâ yahatbom.” Yawu sâm
ekyongop.
34 Yawu sâm ekyongomu Yerusalem yâhânomai yakât nâŋgâŋetâ
biwiyeŋe umatŋe otmu nâŋgâm ketet otbi.

Yesuŋe lok senŋe bok sâsâŋe heŋgeŋguop.
(Mataio 20:29-34; Mareko 10:46-52)

35 Mâtâwân arim tatŋetâ lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe betyeŋan watyekbi.
Yawu otmâ ariŋetâ Yeriko kapi tâlâhumu mâtâp ginŋan lok âlâ, senŋe bok
sâsâŋe talop. Tatmâ senŋe âlâhât umburuk otmâ yaŋak lohimbi mâtâwân
bam gaŋetâ ulityongom tatminiop. 36 Yawu otmâ lohimbi kiŋgitŋe
orowâkŋe mâtâp yawuâk ariŋetâ kâiyeŋe munŋe nâŋgâmâmâ yakât
âiyongomu sâwi. 37 “Yesu Nasaret kapiân gâtŋe takap.” Yawu sâwi.
38 Yawu sâŋetâ nâŋgâm den kârikŋan halahum yuwu sâop. “Yesu
Dawitihât sen, gâŋe nâhât wehe nâŋgânihi.”
39 Yawu sâmu lohimbi gotŋan kinbiŋe kuwaŋgiwi. Kuwaŋgiŋetâ
witgum halahuop.
40-41 Witgum halahumu Yesuŋe nâŋgâm mâtâwân kinmâ “Ekuŋetâ
gaek,” sâm lohimbi ekyongop. Ekyongomu senŋe bok sâsâŋe ya

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

lok nombotŋaŋe dâim yâkâlen baŋetâ yuwu sâm âikuop. “Girawu otgihiwehât naŋgat?”

Sâmu sâop. “Lok pato, sârâ senne hâreakmu ekbehât naŋgan.”

42 Sâmu sâop. “Gâŋe nâhâlen biwihe hikuat. Yakât otmâ den yat ya bulâŋe tetehihiâk.”

43 Yawu sâmu yan senŋe hâreakmu ekmâ Yesu betŋan sâm Anitâ mepaeop. Yawu otmu lohimbiŋe ya ekŋetâ âlâ kândâkdâ otmu yâku yawuâk Anitâ mepaewi.

Lok tâlâwâk, kutŋe Sakaio sâm, yâkât den pat

19 1-2 Yesuŋe Yeriko kapiân yâhâmu lok âlâ, iri sikumŋe pato tatbaŋgiop, kutŋe Sakaio sâm, yâhâmâ takesi meme lok yeŋgât kunyeŋe manminiop. 3 Yâhâmâ lok tâlâwâk yakât otmâ lohimbi hohetyeŋan kinmâ tik sâm Yesu ekbe sâm otmu ki ihiop. 4 Yakât otmâ yahatmâ wangiyekmâ sururuk sâm ari nak âlâ mâtâp ginŋan kinop ya lâum pitik pitik yâhâ kakŋan tatmâ biwiŋaŋe yuwu nâŋgâop. “Yesu yupâ gam bamu ekbom.” 5 Yawu nâŋgâm tatmu Yesuŋe nak amutgen ga kinmâ senŋe pilâm ewun Sakaio ekmâ yuwu sâm ekuop. “Sakaio, âun gâhât emelan yâhâ tatmâ nâŋgâwom. Yakât otmâ in yawu pilâm gerâ arine.”

6 Yawu sâm ekumu pilâm ge heroŋe otmâ dâimu emetŋan ariowot. 7 Emetŋan ari yâhâmutâ lok kerekŋe ekŋetâ bâlemu sâm guhuŋmâ yuwu sâwi. “Wongât otmâ Yesuŋe lok bâleŋahât emelan yahap? Ya ki orotŋe.” Yawu sâwi.

8 Yâhâ Sakaioŋe Yesu yuwu sâm ekuop. “Kutdâ, sâmune nâŋgâ. Tewetsenŋe me senŋe âlâlâ tatnihiap ya mem hioŋmâ lohimbi umburuk mansai ya kâsikum yiŋgiwom. Otmu lohimbi kâityongom yeŋgât tewetsenŋe konok meyiŋgiwan gârâmâ yakât matŋeâmâ nâŋe imbât yiŋgiwom.” Yawu sâop.

9-10 Sâmu sâop. “Lohimbi bâleŋe hem nâpumân ge hiliwahomaihât nâŋgâm Anitâŋe nâ lok bulâŋe hâŋgânnohomu gewan. Yawu gârâmâ lohimbiŋe nâhâlen biwiyeŋaŋe kepeiŋetâ yanâmâ manman kârikŋahât pat kuyiŋgiwuap. “Yâhâ gâ Awaraham sen. Gâŋe nâhâlen biwihaŋe kepeiat. Yakât otmâ Anitâŋe manman kârikŋahât pat kuhihiap.

Lok hilâm ihi, konam yakât den
(Mataio 25:14-30)

11 Yeriko kapi ya pilâm Yerusalem kapi gotŋan ariwi. Yesuhât den nâŋgâm lohimbi orowâk ariwi yaŋe biwiyeŋaŋe yuwu nâŋgâwi. “Anitâŋe Yesu mâmâŋe otbaŋgimu kasalipnenŋe watyekmu arinomai. Yâkŋe yawu otmâ manman sânduhân katnenekbuap yakât sâpŋe tâlâhuap.”

12 Biwiyeŋaŋe yawu nâŋgâwi yakât otmâ Yesuŋe den âlâen hâum yuwu sâm ekyongop. “Lok kutdâ âlâŋe lok âlâ mem kânâŋgâmu yâkŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

lohimbi galemyongowuapgât sâpŋe tâlâhuop. 13 Yawu otmâ lok yaŋe
lok kutdâŋahâlen ariwe sâm âi loklipŋe bâlâk ŋerek yongonmu gaŋetâ
tewetsenŋe kina bâlâk ŋerek ya ârândâŋâk yiŋgim yuwu sâm ekyongop.
“Pilâyekmâ kâlepŋehen ariwom. Yawu gârâmâ tewetsenŋe yiŋgian yuŋe
mem âi tuhuŋetâ tewetsenŋe tetewuap yakât dopŋe âwurem takamune
tiripnohoŋetâ ekbom.” 14 Yawu sâm pilâyekmâ ariop. Yâhâ lohimbi
nombotŋaŋe lok yakât hâkâŋ otmâ galemyeŋe ki olâkgât nâŋgâm lok hoŋ
hâŋgânyongoŋetâ lok kutdâyeŋahâlen ari yakât denŋe sâwi.
15 Denŋe sâŋetâ lok kutdâyeŋaŋe ki nâŋgâyiŋgiop. Yawu otmâ lok
yawuâk galem sâm kânâŋgâop. Yawu gârâmâ lok kapi kâlepŋehen ariop
yaŋe âwurem taka âi loklipŋe tewetsenŋe yiŋgiop ya yongonmu gaŋetâ
âlâku ikŋiâk ikŋiâk yuwu sâm âiyongop. “Tewetsenŋe yiŋgiwan yaŋe
mem âi tuhuŋet amon teteap?” Yawu sâm âiyongop.
16 Yâhâ âi lok aŋgoân gaopŋe yuwu sâop. “Lok pato. Gâŋe kina bâlâk
ŋerek nihion yaŋe mem âi tuhumune âlâku kina bâlâk ŋerek teteop.”
17 Sâmu sâop. “Âlepŋe, tewetsenŋe tipiŋe gihiwan yaŋe mem âi tuhurâ
âiloŋgo teteap. Yakât otmâ nâŋe galem katgekmune kapi bâlâk ŋerek ya
ambolipŋe galemyongowuat.”
18 Yawu sâmu hoŋ bawa âlâŋe gam sâop. “Lok pato. Gâŋe kina bâlâk
ŋerek nihion yaŋe mem âi tuhumune âlâku kina bâtnombot teteop.”
19 Sâmu sâop. “Âlepŋe, nâŋe galem sâm katgekmune kapi bâtnombot ya
galemyongowuat.”
20-21 Yawu sâm ekumu arimu hoŋ bawa âlâŋeâmâ ga sâop. “Lok kutdâ,
pato, gâhât topge nâŋgâm heŋgeŋguan. Gâ lok sâtŋe. Lok âlâ me âlâŋe
gâhât nep kâmetŋetâ âlemap yamâ gikahâk nemat. Yawu otmat yakât
sâŋetâ nâŋgâman. Yakât otmâmâ gâhât kiŋgitnahât otmâ tewetsenŋe
nihion ya biatgihimap sâm sâŋgumnaŋe kurihim katmune tatmap.” Yawu
sâm kina bâlâk ŋerek ya amboŋahât bâtŋan kalop.
22 Sâmu sâop. “Gâ lok konam. Gikak den yat yawuâk mem purik
pilâhihiwe. Sâmune nâŋgâ. Lok âlâ me âlâŋe nâhât nep kâmetŋetâ
âlemap yamâ ninahâk neman yawu sâŋetâ naŋgat. 23 Yakât otmâ
tewetsenŋe gihiwan yu mem kât emetŋan katdâ tatmu tewetsenŋe
âlâkuâk teteop mâne nâŋgâmune ârândâŋ otbâp.”
24 Yawu sâm ekum lohimbi yan kinbi yuwu sâm ekyongop. “Bukuŋaŋe
kina bâlâk ŋerek mem kinsapŋe nâhât tem lâum âi tuhum gap. Yakât
otmâ lok yukât bâtŋambâ kina bâlâk ŋerek ya mem bukuŋe waŋet.”
25 Sâmu sâwi. “Yawu gârâmâ emelâk kina bâlâk ŋerek miap.”
26 Sâŋetâ sâop. “Yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâŋe lok âlâ me âlâ âi
sâm yiŋgimu biwiyeŋaŋe kepeim tuhumai yâhâmâ tâtâem mâmâŋe
otyiŋgimu âiloŋgoâk tuhumai. Yawu gârâmâ lok âlâ me âlâ âi sâm
yiŋgimu ki tuhumai yâhâmâ betyongomap. 27 Yâhâ nâŋe galemyeŋe ki
manbehât yeŋe lok kutdânenŋahâlen ari denne sâwi. Yawu gârâmâ lok

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ya ekyongoŋetâ yuân ga sennenŋanâk yongoŋetâ muŋet.” Yawu sâm ekyongop.” Yesuŋe den yan hâum ekyongop.

Yesuŋe Yerusalem kapiân yâhâop.
(Mataio 21:1-11; Mareko 11:1-11; Yoane 12:12-19)

28 Yesuŋe hoŋ bawalipŋe meyekmâ yapâ ariŋetâ lohimbi kiŋgitŋe
orowâkŋe betyeŋan sâwi. 29 Yawu otmâ ari Yerusalem kapi pato yakât
gotŋan kapi yâhâp, kutyetŋe Betepahe otmu Betani sâm, ya Oliwa
pumŋan tap yan yâhâwi. 30 Yan yâhâ Yesuŋe hoŋ bawayâhâtŋe yâhâp
yuwu sâm hâŋgânyotgop. “Kapi tipiŋe ewapâ tap yan doŋgi nanŋe
âlâ hikum katŋetâ kinsap ya lok ki kakŋan tatmai. Ya holaŋmâ mem
geromawot. 31 Holaŋmutâ lok âlâŋe yuwu mon sâm âiyotgowuap.
“Yet wongât taka yu holaŋsawot?” Yawu sâmuâmâ yuwu sâm
ekuromawot. “Yiwereŋe âi teteap. Yakât otmâ patonetŋaŋe yu mendehât
hâŋgânnotgomu takait.” Yawu sâm ekuromawot.
Yesuŋe yawu sâm hâŋgânyotgomu yâhâ ekyotgop yawuâk mem
teteowot. 32 Doŋgi nanŋe emet âlâ hawiŋan hikum katbi ya holaŋowot.
Holaŋmutâ amboŋaŋe yelekmâ sâop. 33 “Bâe. Yet âlâŋe sâmu yu holaŋde
sâm oawot?”
34-35 Sâmu sâowot. “Yiwereŋe âi teteap. Yakât otmâ patonetŋaŋe yu
mendehât hâŋgânnotgomu takait.” Yawu sâm ekumutâ nâŋgâyitgimu
holaŋmâ mem giowot. Mem ge yetŋe hâk katipŋe kâlep kalowot ya
holaŋmâ lotohom kakŋan kalowot. Katmutâ kakŋan yâhâ talop. 36 Yâhâ
tatmu Yerusalem kapiân yâhâwi. Yâhâŋetâ lohimbi kiŋgitŋe orowâk
hâruhuakbiŋe Yesuhât nâŋgâŋetâ yahatmu yeŋe hâk katipŋe kâkâlep
ya holaŋmâ mâtâp tete liŋgatmâ ariwi. Liŋgatmâ ariŋetâ doŋgi yaŋe ya
kakŋan tâlim tâlim ariop.
37 Yâhâ Yerusalem kapi pato ya tâlâhumu Oliwa pumŋe yakât talapŋan
gewi. Geŋetâ kulem âlâlâ tuhumu ekmâ gawiŋe yakât nâŋgâm heroŋe
otbaŋgim Anitâ mepaem den kârikŋan halahum yuwu sâwi. 38 “Gâmâ
tâmbânenŋe Dawiti sen. Gike ombeheâk ki takat. Anitâŋe âi sâm
gihiop ya lâum kinmâ nengâlen mat takat. Yakât otmâ heroŋe otgihim
mepaeheksain.” Yawu sâwi.
39 Yawu sâm mepaeŋetâ Parisaioŋe yuwu sâm Yesu ekuwi. “Lok pato,
mepaehekmâ mansai ya kuyiŋgirâ hutuk sâŋet.”
40 Sâŋetâ sâop. “Nâŋe kuyiŋgimune hutuk sânomaiâmâ kât yuŋe âlepŋe
heroŋe otnihim den sâm mepaeneknomai.”

Yesuŋe Yerusalem kapi ekmâ isiop.

41 Yerusalem kapi ginŋan ari tatmâ ekmâ tepŋe nâŋgâm isem yuwu sâop.
42 “O, kapi ambolipŋe. Biwi sânduhân manne sâm yakât mâtâpŋe yiwereŋe
teteap yamâ ekŋetâ ki keterakyiŋgiap. 43-44 Yiwereŋe Anitâŋe wawaeyekmâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tihityeŋe otbe sâm hâŋgânnohomu takanâke yamâ nâhât nâŋgânihiŋetâ tâŋât oap. Yakât matŋe sâp âlâen kasalipyeŋaŋe taka hawamyongom mâtâp maŋguyiŋginomai. Mâtâp maŋguyiŋgim paŋ kârikŋe tap enda limbâroŋgum ge emetyeŋe huhum gahaem itit kiom tuhuyiŋgim yongoŋetâ munomai. Yawu otyiŋgiŋetâ kapi yuŋe kâwurumŋaŋak kinbuap." Yawu sâop.

Yesu opon kâmbukŋan yâhâ watyehop.
(Mataio 21:12-17; Mareko 11:15-19; Yoane 2:13-22)

45 Yawu sâmu Yerusalem kapi patoen yâhâwi. Yâhâŋetâ Yesuŋe doŋgi
kakŋambâ kioŋmu yaŋak yapâ opon kâmbukŋan yâhâwi. Yâhâ opon
kâmbukŋe kâlehen lohimbiŋe senŋe âlâlâ aŋgi guŋgi otmâ kinbi ya
yekmâ Yesuŋe nâŋgâm bâleyiŋgim yuwu sâm ekyongop. 46 "Yu oai yukât
emet inânŋan Anitâŋe poropete âlâ ekumu kulemguop ya yuwu tap.
"Lohimbi hânŋan kulemŋan manmâ araiŋe nâhât opon yukât
kâlehen yâhâ mepaeneknomai."
Den sâop yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yeŋe yukât kâlehen tatmâ
lohimbi kâityongom hâmeŋe mem yahatmâ aŋgi guŋgi otmâ gai. Yawu
otmâ gai yu ekmune aŋgim bero emetŋe yawuya oap. Opon kâmbukŋe
yu kâlehen ki orotŋe otŋetâ ekmune bâleap." Yawu sâm watyekmu
yahatmâ tiok taok otmâ arim kinbi.
47 Otmu hilâm ârândâŋ Yesuŋe opon kâmbukŋan yâhâ lohimbi den
kâsikum yiŋgiop. Yawu otmu hotom uminiwi ya yeŋgât kunlipyeŋe
otmu Mosehât girem den kâsikum yiŋgiminiwi otmu Yura yeŋgât
papatolipyeŋaŋe Yesu kune sâm otbi. 48 Yawu gârâmâ lohimbi kiŋgitŋe
orowâkŋe Yesuhât denŋe nâŋgâŋetâ âlâ kândâkdâ otmu mem hawam
mewam tuhum kinbi. Yakât otmâ kune sâm hâum pâpgum pilâwi.

Yesuŋe âlâhât sâtgât âi miop ya ki sâm tetem ekyongop.
(Mataio 21:23-27; Mareko 11:27-33)

20 1 Sâp âlâen Yesuŋe opon kâmbukŋan yâhâ kinmâ ikŋe den pat
âlepŋe lohimbi kâsikum yiŋgiop. Sâp yan hotom uminiwi ya
yeŋgât kunlipyeŋe, otmu Mosehât girem den kâsikum yiŋgiminiwi, otmu
Yura yeŋgât papatolipyeŋaŋe yâkâlen ba yuwu sâm âikuwi. 2 "Gâŋe oran
âlâhât sâtgât otmâ Anitâhât opon kâmbukŋan yâhâ lohimbi watyehon?"
Yawu sâm âikuwi.
3 Sâŋetâ sâop. "Yeŋe âinohoai gârâmâ nâku âiyongowe. Âiyongomune
den matŋe kâpeknihiŋetâmâ nâŋe âlâhât sâtgât âi yu mem gaman yakât
topŋe ekyongowom. 4 Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yoaneŋe âlâhât
sâtgât otmâ lohimbi toen katyehop? Anitâhât me ondop yeŋgât sâtgât
otmâ âi ya tuhuop? Ya sâŋetâ nâŋgâwe." Yawu sâop.
5 Yawu sâmu matŋe kâpekbaŋgine sâm pâpgum alahu gulahu otmâ
yuwu sâwi. "Nenŋe yuwu mon sânom. "Yoaneŋe âi miop yamâ Anitâŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

âi sâm waŋmu tuhuop.” Yawu sânom yamâ matŋe yuwu mon sâwuap.
“O, yenâmâ girawu otmâ Yoanehât den nâŋgâŋetâ ki bulâŋe olop?”
Yawu sâmu nenŋe matŋe girawu sâm kâpekbaŋginom? Aŋulaknom yakâ.
6 Otmu âlâ yuwu mon sânom. “Yâhâmâ lok yeŋgât sâtgât otmâ âi ya
miop.” Yawu sânom yamâ lohimbi dondâŋe “Yoaneŋe Anitâhât poropete
manmâ yâkât sâtgât âi mem manop,” yawu nâŋgâmai yakâ. Yakât otmâ
nenŋe yawu sânom yanâmâ lohimbi kinsai yuŋe nâŋgâm nongonomai
yakâ.” Yawu nâŋgâwi. 7 Yawu nâŋgâm yuwu sâm ekuwi. “Yoaneŋe âlâhât
sâtgât âi meminiop ya nen ki naŋgain.” 8 Sâŋetâ sâop. “Nâku yawuâk.
Nâŋe âlâhât sâtgât âi yu mem gaman yakât ki ekyongowom.” Yawu sâop.

Wain kalam amboŋahâlen hâum sâop.
(Mataio 21:33-46; Mareko 12:1-12)

9 Yesuŋe den âlâen hâum yuwu sâm ekyongop. “Lok pato âlâŋe wain
kâmetŋet sâm nep lok meyehop. Meyekmu ari dâmân sâhâm hawamgum
wain kâmetbi. Otmu wain toŋe ya mem mendâreŋetâ gewuapgât waŋga
hâwiwi. Âi ya tuhum tiŋ pilâŋetâ nep ya galemgunomai sâm katyekmâ
ikŋe âlâengen ari sâp kâlep manop. 10 Ari sâp kâlep manmu wain kehetŋe
ya puru pato kinmâ hululuŋ sâop. Yawu otmu amboŋaŋe ikŋahât
hâruhunihiŋet sâm hoŋ bawa âlâ yakembâek hâŋgângumu takaop. Takamu
wain galemŋe manbiŋe kum watŋetâ âwurem ariop. 11 Âwurem arimu
yawuâk kalam amboŋaŋe hoŋ bawa âlâ hâŋgângumu takaop. Hâŋgângumu
takamu arimu yâk gurâ yawuâk kum mem âlâlâ tuhuŋetâ âwurem ariop.
12 Âwurem arimu yawuâk kalam amboŋaŋe hoŋ bawaŋe kalimbuŋe
hâŋgângumu takamu yawuâk mâŋgâeŋetâ âwurem ariop. 13 Âwurem arimu
kalam amboŋaŋe “Giratbe” sâm nâŋgâop. Nâŋgâmu tetemu biwiŋaŋe yuwu
nâŋgâop. “Nine nanne ombe bisine hâŋgângumune arimu ekmâ yanâmâ
ewe katnomai.” Biwiŋaŋe yawu nâŋgâm ikŋe nanŋe hâŋgângumu takaop.
14 Hâŋgângumu takamu ekmâ yuwu sâwi. “Bâe, yuâmâ patonenŋe ikŋe
nanŋaŋe takap. Âwâŋe mumu yan kalam yuâmâ yâkŋe ambokuwuap.
Yakât otmâ kumunŋe muâk. Kumunŋe mumu yanâmâ kalam yuâmâ
nengât otbuap.” Yawu sâwi. 15 Yawu sâm kum kekae topŋehen pilâŋetâ iop.
“Yawu otŋetâ kalam amboŋaŋe taka girawu otbuap? 16 Yâkŋe taka
yongomu muŋetâ lok ondop meyekmâ kaweyeŋan katyekmu kinnomai.”
Yawu sâop.
Yawu sâm ekyongomu nâŋgâŋetâ porap otmu “Yawu ki otyiŋgiwuap
yakâ” sâwi.
17 Yawu sâŋetâ yuwu sâm âiyongop. “Anitâhât poropete âlâŋe den
kulemguop yukât topŋe eknohoŋetâ nâŋgâwe.
“Nep lokŋe emet tuhum nak âlâ ekŋetâ bâlemu mem ketetbi. Mem
ketetbi ya Anitâŋe lâum kânâŋgâmu kuhupin kârikŋe otmâ
kinsap.” Yawu kulemguop tap.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18 Yâhâ lok âlâ me âlâŋe kuhupin yu ekmâ betbaŋginomai yamâ
hâhiwin nâŋgânomai. Yawu gârâmâ kuhupin yuŋe putuk sâm kioŋmâ
yongowuap yamâ dâk dâk hutuk yongomu munomai." Yawu sâop.

Anitâhât pat sâm yu ya katmunŋe tatmap ya waŋnom.
(Mataio 22:15-22; Mareko 12:13-17)

19 Yesuŋe den âlâen hâum sâop yuŋe hotom uminiwi ya yeŋgât
kunlipyeŋe otmu Mosehât girem den kâsikum yiŋgiminiwi ya yeŋgât
topyeŋe miop. Yakât nâŋgâŋetâ biwiyeŋan tâlimu Yesu mem pâi emetŋan
katne sâm otbi. Yawu otbi yamâ lohimbi dondâ yan kinbiŋe Yesuhât
nâŋgâŋetâ yahalop. Yakât otmâ yâk yeŋgât nâŋgâm gorâyiŋgimu
pilâm Yesuŋe den sâm tâpikguwuap nâŋgâm yakât ekmâ kinbi. 20 Yâhâ
Yesuŋe sâm tâpikguwuap yanâmâ mem Roma lok yeŋgât bâtyeŋan
katŋetâ yâkŋeâmâ mem pâi emetŋan katŋetâ talâkgât nâŋgâm lok
perâkŋe nombotŋe meyekmâ tewetsenŋe yiŋgim eŋgatyeŋan gewi.
Eŋgatyeŋan geŋetâ yâkŋe Yesuŋe den sâm tâpikguâkgât yâkâlen ari
topyeŋe kurihiakmâ yuwu sâm âikuwi. 21 "Bawapi, gâhât topge naŋgain.
Gâŋe den imbiâk ki sâmat. Den sâmat yamâ nâŋgâmunŋe bonŋeâk
otmap. Otmu lohimbiŋe gâhât girawu nâŋgâhihiai yakât nâŋgâm ki
gorâhihimap. Gâŋe lok âlâhât nâŋgârâ yahatmu âlâhât nâŋgârâ gemu
yawu ki otmat. Otmu manman girawu manmunŋe Anitâŋe nenekmu
ârândâŋ otbuap yakât den tâŋ tâŋâk eknongomat. 22 Yakât otmâ wuân
me wuân otnom yakât sârâ nâŋgâne. Roma lok âlâŋe kunnenŋe mansap,
kutŋe Sisa sâm, yâhâmâ haoŋmâ ârândâŋ takesi waŋmain. Yawu gârâmâ
yawuâk waŋmâ yâhânom me bia? Yakât sârâ nâŋgâne."
23 Yawu sâm âikuŋetâ biwiyeŋahât topŋe nâŋgâm yuwu sâm ekyongop.
24 "Kât nanŋe âlâ mem nihiŋetâ ekbe." Yawu sâop.
Yawu sâmu waŋetâ mem tiripyongom yuwu sâop. "Kât nanŋe yu ekŋet.
Âlâhât towat kât nanŋe yuân tap? Me âlâhât kutŋe tap?" Sâmu sâwi.
"Roma lok patonenŋe, kutŋe Sisa, yakâ."
25 Sâŋetâ sâop. "Sisahât pat sâm sâsâŋe sâm yu ya katŋetâ tap
otmuâmâ yâk waŋnomai. Yâhâ Anitâhât pat sâm katŋetâ tatmap yâk
waŋnomai." 26 Yawu sâm ekyongomu nâŋgâŋetâ sâtŋe otmu den biaek
kinbi. Yawu otmâ Yesuŋe lohimbi senyeŋan kinmâ sâm tâpikgumu mem
Roma lok yeŋgât bâtyeŋan katne sâm otbi yamâ pâpgum pilâm ariwi.

Anitâŋe mumuŋambâ mem yahatnenekbuap.
(Mataio 22:23-33; Mareko 12:18-27)

27 Sarukaio lok yuwu nâŋgâmai. "Anitâŋe mumuŋambâ mem
yahatnenekbuapgât dop âlâ ki tap. Yakât otmâ mumunŋe pesuk sâmap."
Yawu nâŋgâmai. Yâkŋe yakât topŋe nâŋgânehât Yesuhâlen ari yuwu sâm
âikuwi. 28 "Bawapi, aŋgoân Moseŋe den kulemguop ya yuwu tap.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

"Lok âlâŋe imbi âlâ memu naom ki mewaŋgimu lok ya mumbuap.
Mumu imiŋaŋe yâkât kambut ya galemgum yâkât welâmân
nimnaom mem ga katyekbuap."

Moseŋe yawu kulemguop tap. Yakât topŋe sâm eknongohât yuwu
sâmunŋe nâŋgâ. 29 Imi ata nombolân yâhâp manbi. Manmâ aŋgoân
atayeŋe kunŋaŋe imbi memu imbiŋaŋe naom ki mewaŋgimu inâk manmâ
muop. 30 Mumu imiŋaŋe ataŋahât kambut ya mem manmâ yâku inâk
muop. 31 Otmu imiyetŋaŋe kambutyetŋe ya mem manmâ yâku yawuâk
naom barahâk muop. Otmu imi ata ya hârokŋe kambutyeŋe yawuâk
mem manmâ inâk muwi. 32 Aiop, kambutyeŋe yâku yawuâk muop. 33 Imi
ata nombolân yâhâp ya kerekŋe imbi ya mewi. Gârâmâ sâp pato tetemu
Anitâŋe mumuŋambâ mem yahatnenekbuap yanâmâ imbi yamâ âlâŋe
membuap." Yawu sâwi.

34 Sâŋetâ sâop. "Hânân yuân imbi aŋgi guŋgi otmâ miakmâ manmai.
35 Yâhâ Anitâŋe lohimbi mumuŋambâ mem yahatyekmu manman
kârikŋan mannomai. Sâp yanâmâ himbimân Anitâhât aŋelolipŋaŋe ki
miakmai ya yeŋgât dop otmâ yeŋe ikŋiâk ikŋiâk mannomai. 36 Anitâŋe
nine nanne baratne sâm lohimbi meyekmu aŋelolipŋe yeŋgât dop otmâ
manman kârikŋan mannomai. 37 Yâhâ Anitâŋe mumuŋambâ mem
yahatyekbuap yakât topŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet. Nak topŋan kâlâp
semu laŋ laŋ sâop yakât den pat Moseŋe kulemguop. Den kulemguop
yan Kutdâhât yuwu kulemguop. "Yâhâmâ Awaraham, otmu nanŋe
Isaka, otmu seseŋe Yakop yâk yeŋgât kunyeŋe tatmâ gamap." Yawu
kulemguop tap. 38 Den kulemguop yakât topŋeâmâ yuwu. Emelâk nengât
tâmbâlipnenŋe manmâ gawi. Otmu yapâ torokatmâ manmâ gaŋetâ
gaŋetâ benŋe nen yu mansain yu. Otmu gâmâlâk nengât sen tetem
mannomai. Nen kerek nengât kunnenŋe yamâ Anitâ. Topŋe yawu tap.
Yamâ yeŋe den ya nâŋgâŋetâ keterakyiŋgimbâp." Yawu sâop.

39-40 Yawu sâmu den âlâhât ekune sâm otŋetâ umatŋe otmu pilâm
Mosehât den kâsikum yiŋgiminiwi nombotŋaŋe yuwu sâm ekuwi.
"Bawapi, den purik pilâningim eknongoat yakât nâŋgâmunŋe ârândâŋ
oap." Yawu sâm ekuwi.

Anitâŋe hâŋgângumu gewuap sâminiwi yakât Yesuŋe âiyongop.
(Mataio 22:41-46; Mareko 12:35-37)

41 Yawu gârâmâ Yesuŋe yuwu sâm âiyongop. "Anitâŋe hâŋgângumu
ge tihitnenŋe otbuap yamâ Dawitihât senâmbâ tetewuap." yawu sâmai.
42 Yawu gârâmâ Dawiti ikŋak yuwu sâop.

"Anitâŋe nâhât patone yuwu sâm ekuop.
43 Gâŋe nâhât gotnan ga kinmâ nâhât hahit mem kasalipge yongom
mem ge katyekbuat." Yawu sâop." 44 Dawitiŋe den yawu sâop
yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâŋe hâŋgângumu gewuap

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yakât Dawitiŋe yuwu sâop. “Yamâ patone,” sâop. Yawu gârâmâ yeŋeâmâ “Yâkŋe hâmbâi ge galemnongowuap,” sâmai. Den sâmai yamâ Dawitiŋe den sâop ya orop ki lâuaksawot. Yakât nâŋgâmune keterahâkgât yeŋe eknohoŋetâ nâŋgâwe.” Yawu sâop. Yawu sâm âiyongomu matŋe sâne sâm hâum pâpgum pilâwi.

Mosehât girem den kâsikum yiŋgiminiwi ya Yesuŋe sâm ge katyehop.
(Mataio 23:1-36; Mareko 12:38-40; Luka 11:37-54)

45 Yâhâ lohimbi yan kinbiŋe denŋe nâŋgâm biwi golâek manŋetgât den
kârikŋan yuwu sâm hoŋ bawalipŋe ekyongop. 46 “Lohimbi nombotŋaŋe
nenekŋetâ yahalâkgât Mosehât girem den kâsikum ningimaiŋe
sâŋgumyeŋe kâkâlep mânuŋakmâ yaŋe holuŋ holuŋ sâmu yâhâm gemai.
Otmu yeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmu miti emetŋan yâhâ senŋanâk tatnehât
nâŋgâmai. 47 Yawu otmai yamâ imbi kambut emetyeŋambâ watyekmâ
senŋe âlâlâyeŋe kombo meyiŋgimai. Yawu otmâ topyeŋe kurihiakmâ
lohimbi senyeŋan kinmâ Anitâ hâkyeŋaŋak mepaemai. Yawu otmai yakât
otmâ Anitâŋe matŋe amokŋan yiŋgimu menomai. Yâk yeŋgât topyeŋe
yawu tap yakât otmâ yâkŋe biwiyeŋan kioŋmaihât biwiyeŋe galemahom
mannomai.” Yawu sâm ekyongop.

Imbi kambut âlâŋe nanŋe kuriŋ kuriŋ yâhâp kalop.
(Mareko 12:41-44)

21 1 Yawu sâm ekyongomâmâ Yesuŋe senŋe pilâm lohimbi iri
sikumyeŋe pato tatyiŋgiopŋe tewetsenŋe mem kondoân katmâ
ariŋetâ yehop. 2 Katmâ ariŋetâmâ imbi kambut âlâ senŋe âlâlâhât
umburuk otmâ manopŋe tewetsenŋe nanŋe kuriŋ kuriŋ yâhâp mem yâhâ
kalop. 3-4 Katmu Yesuŋe ekmâ hoŋ bawalipŋe yuwu sâm ekyongop. “Lok
iri sikumyeŋe pato tatyiŋgiapŋe tewetsenŋe nombotŋeâk katsai. Yâhâ
imbi kambut yuŋeâmâ nanŋe kuriŋ kuriŋ yâhâp kârikŋe tatbaŋgimap ya
bâiŋe katsap. Yakât otmâ Anitâŋe imbi kambut yu ekmu âiloŋgo oap.”
Yawu sâop.

Kasalipyeŋaŋe taka opon kâmbukŋe huhum itoŋ galaŋ menomai.
(Mataio 24:1-2; Mareko 13:1-2)

5 Yawu sâmu lohimbi kinbi nombotŋaŋe opon kâmbukŋe ekŋetâ
âiloŋgo otmu yuwu sâwi. “Anitâhât opon kâmbukŋe yu senŋe âlâlâ
kârikŋaŋak tuhuwi yu ekmunŋe âiloŋgo loŋgo otmâ sem sereakmâ
iap.”
6 Yawu sâŋetâ Yesuŋe yuwu sâm ekyongop. “Opon kâmbukŋe yu
ekŋetâ âiloŋgo loŋgo oap yuâmâ hâmbâi kasalipyeŋaŋe taka huhum itoŋ
galaŋ mem senŋe âlâlâ kâlehen tap yu mem ihilâk mahilâk tuhunomai.”
Yawu sâop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Umatŋe topŋe topŋe teteyiŋgiwuap yakât Yesuŋe sâop.
(Mataio 24:3-14; Mareko 13:3-13)

7 Sâmu sâwi. “Bawapi, gâŋe opon kâmbukŋahât den eknongoat yakât
bonŋe sâp girawuân tetewuap? Otmu tetewe sâm otbuap yan wuân
kulem tetemu ekmâ nâŋgâmunŋe keterakningiwuap?” Yawu sâwi.
8 Sâŋetâ sâop. “Lok nombotŋaŋe taka den perâkŋe yuwu sâm
kâityongonomai. “Nâmâ Anitâŋe hâŋgânnohomu ge mansan,” yawu sânomai.
Me yuwu mon sânomai. “Sâp pesuk sâwomap. Yakât otmâ nâhâlen torokatmâ
tem lâunihiŋetâ nep menom,” yawu sânomai. 9 Otmu sâp yan kapam gotyeŋan
me kâlepŋehen, me wosapâ wosapâ tetewuap yakât nâŋgâm ki gorâyiŋgiwuap.
Yawu tetemu yanâmâ “Anitâŋe emelâk sâm kalop yakât bulâŋe teteap,” yawu
nâŋgânomai. Otmu kapam topŋe topŋe tetemu yan yeŋe nâhâitŋe “Getek
âwurem gewomap,” yawu ki nâŋgânomai. 10 Aŋgoân lohimbi hânŋan kulemŋan
mansai dondâhâlâkŋe kasa oraŋgim ahonomai. 11 Otmu himbimâmbâ kulem
topŋe topŋe tetemu yan umatŋe âlâlâ yuwu teteyiŋgiwuap. Hânŋan kulemŋan
mososoŋ awawi guwawi membuap. Po pato teteyiŋgiwuap. Mesek topŋe topŋe
teteyiŋgimu lohimbi dondâhâlâkŋe munomai.
12 Yawu gârâmâ umatŋe âlâlâ sâm aran yu ki tetewuap yan mitihât
kasaŋe nâhât den pat âlepŋe nâŋgâŋetâ gemu hakyeŋan sâm den âiân
katyeknomai. Den âiân katyekmâ mem âlâlâ tuhuyekmâ hâhiwin yiŋginomai.
Otmu yeŋe miti emetŋan yâhâ nâhât den pat âlepŋe ya ekyongoŋetâ yâkŋe
nâŋgâŋetâ ki bulâŋe otbuap. Yawu otmâ meyekmâ lok kunlipyeŋaŋe den
sâm hâreyiŋgiŋetgât yâk yeŋgât senyeŋan katyekŋetâ kinnomai. 13 Yâk
yeŋgât senyeŋan kinmâ yeŋe nâhât den pat âlepŋe sâm tetem ekyongonomai.
14 Sâp yan “Den mâtâpŋe girawu watmâ ekyongomunŋe nâŋgâŋetâ
keterakyiŋgiwuap” yakât ki nâŋgâm gorâyiŋgiwuap. 15 Sâp yanâmâ nâŋe den
âlâlâ nâŋgân nâŋgânyeŋan katmune lauyeŋe hewewen otmu den pat âlepŋe
sâm kusânmâ ekyongonomai. Sâm kusânmâ ekyongoŋetâ kasalipyeŋaŋe
denyeŋe ya kuyiŋgine sâm hâum pâpgunomai. Yakât ki nâŋgâm kiwiliŋ
otnomai. 16-17 Sâp yan yeŋe nâ orop biwinennaŋe kepeakmâ konohâk otmu
mannomai yakât nâŋgâm âwâ mâmâlipyeŋe, imi atalipyeŋe, wârâ toulipyeŋe,
hep torehenlipyeŋe, bukulipyeŋe, otmu lohimbi kerekŋe nâŋgâyiŋgiŋetâ gemu
hakyeŋan sâm den âiân katyeknomai. Den âiân katyekmâ nombotŋe yongoŋetâ
munomai. 18-19 Yawu otyiŋgiŋetâ yanâmâ hâkyeŋe ki biuk sâwuap. Yeŋe
kârihem kinmâ ki betnohonomai yanâmâ Anitâŋe meyekmâ manman kârikŋan
katyekmu mannomai.” Yawu sâop.

Yerusalem kapi itit kiom tuhuŋetâ kâwurumŋaŋak kinbuap.
(Mataio 24:15-21; Mareko 13:14-19)

20 Yesuŋe torokatmâ yuwu sâm ekyongop. “Kasalipyeŋe yeŋgât hep
bero kiŋgitŋe orowâkŋe taka Yerusalem kapi hawamgum kinŋetâ kapi

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ambolipŋaŋe yekmâ yuwu nâŋgânomai. “Nongom itit kiom tuhunenekne
sâm takai mon?” Yawu nâŋgânomai. 21 Yerusalem kapi hawamgum
kinŋetâ yekmâ Yuraia hânân kapi tatmâ arap ya ambolipŋaŋe pilâm itoŋ
galaŋ otmâ hewukŋehen ari misiŋguraknomai. Otmu Yerusalem kapi
ambolipŋaŋe gurâ yawuâk sururuk sâm ari misiŋguraknomai. Yâhâ nep
tuhuakmâ mannomaiŋe âwurem taka kapiân iri sikumyeŋe miaknehât
ki nâŋgânomai. Yekmâ yapâek hewukŋehen ari misiŋguraknomai. 22 Sâp
yan Yura lohimbiŋe otŋetâ bâlemap yakât matŋe menomai yakât nâŋgâm
emelâk emet inânŋan miti pepaen kulemguwi.
23 Imbi tepdâ umat karat mannomai, otmu ŋaŋa hewâk hewâhâk mem
hikakmâ manŋetâ wâtyeŋe ki tiŋ tiŋ sâwuap yaŋe hewukŋehen arine sâm
otŋetâ ki ihiwuap. Sâp yan umatŋe pato nandoroŋe kakyeŋan yâhâwuap.
24 Nombotŋe yongoŋetâ munomai. Yâhâ nombotŋe âlâmâ hikum meyekmâ
kapi âlâengen ariŋetâ hoŋ bayiŋgim mannomai. Yawu otyiŋgim Yerusalem
kapi itit kiom tuhuŋetâ kâwurumŋaŋak kinbisâp yakât Anitâŋe sâm
kalop. Yâhâ Anitâŋe nâŋgâyiŋgimu âlâkuâk âwurem taka kasalipyeŋe
watyekŋetâ ariŋetâ kapiyeŋe ya mem miwirikunomai.” Yawu sâop.

Yesuŋe âwurem gewe sâm otbuap yan kulem topŋe topŋe tetemu eknom.
(Mataio 24:29-31; Mareko 13:24-27)

25-26 “Umatŋe topŋe topŋe tetewuap yanâmâ hilâmgât emetsenŋe,
omoŋgât emetsenŋe, pitu âlâlâ himbimâmbâ pek sâm geŋetâ kulem topŋe
topŋe tetemu ekmâ kiŋgityeŋahât otmâ “Wosapâ ari misiŋguraknom,”
sâm tepyeŋe hârok hindânomai. 27-28 Kulem yawuya tetewuap yan nâŋe
âwurem ge meyekmâ manman kârikŋan katyekmune mannomaihât
sâpŋe tâlâhuap sâm senyeŋe ewaken pilâm nâ neknomai. Sâp yanâmâ
Anitâŋe yâhâpŋe hâŋgânnohomu elem kulewoŋboŋ kakŋambâ gemune
kulem âlâlâ tetewuap yan wâtne pato tetemu ekŋetâ ae seŋ seŋ otbuap.

Bândup baiako yakât dop.
(Mataio 24:32-35; Mareko 13:28-31)

29-30 Sâp yan âwurem gewom yakât nâŋgâŋetâ keterahâkgât den âlâen
hâum sâwe. Nenâmâ bândup baiako ya huhuakmu ekmâ yanâmâ “Emet
kinbe sâm oap,” sâmain. 31 Yakât dopŋeâk hâmbâi den yan yukât bulâŋe
tetemu ekmâ yuwu sânomai. “Âo, yu Yesuŋe emet inânŋan den eknongop
yakât bulâŋe tetemu eksain.” Yawu sânomai.
32 Otmu den yan yuâmâ lohimbi âun yu mansai ki muŋetâek bulâŋe
tetewuap. Yakât yuwu sâwe. Den yan yukât bulâŋe bulâŋanâk tetewuap.
33 Yâhâ hân himbim pitu âlâlâ emelâk Anitâŋe kalop ya biatmâ
metewuap. Yawu gârâmâ nâhât den yamâ ki biatbuap. Yamâ tat tat
kârikŋe tatmâ yâhâmbisâp.” Yawu sâm ekyongop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Biwi golâek mannom.

34-35 Otmu Yesuŋe torokatmâ yuwu sâm ekyongop. “Gakom katŋetâ seloŋe ga goka nem gakom ya kum pesuk pilâmu dâk dâk hutuk kumap yakât dopŋeâk nâŋe pârâk sânsânâk tetem gemune yanâmâ lohimbi kerekŋe otmai memai yakât matŋe Anitâŋe yiŋgimu menomai. Yakât otmâ yeŋe to kârikŋe ki nem biwi hâlim otnomai. Me sot kâle, soŋgo bau, me senŋe âlâlâ topŋe topŋe miakmâ manman sânduhân manne sâm yakâlâk biwiyeŋe ki hikum mannomai. 36 Yawu otmâ manmâ umatŋe topŋe topŋe teteyiŋgimu biwiyeŋe orotok sâmu loholemaihât biwi golâek manmâ Anitâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim ulitgum mannomai. Yawu manŋetâ nâŋe âwurem ge lohimbi biwiyeŋahât topŋe ekmâ nâŋgâm den sâm hâreyiŋgiwom yanâmâ yeŋe ki aŋulaknomai.” Yawu sâm ekyongop.
37-38 Yâhâ omoŋânâk ârândâŋ lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe Yesuhât denŋe nâŋgâne sâm opon kâmbukŋan yâhâ tatŋetâ den kâsikum yiŋgim gaop. Yawu otmâ emet ŋiŋ sâowân kapi ya pilâm Oliwa pumŋan kapi âlâ tap yan yâhâ iminiop.

Yesu muâkgât den sâm hikuwi.
(Mataio 26:1-5,14-16; Mareko 14:1-2,10-11; Yoane 11:45-53)

22 1 Otmu Natik Hombaŋ ya tâlâhuop. Otmu hombaŋ yakât kutŋe âlâmâ “Tihit tihit Hombaŋ” yawu sâmai. 2 Hombaŋ ya tâlâhumu yanâmâ hotom uminiwi ya yeŋgât kunlipyeŋe otmu Mosehât girem den kâsikum yiŋgiminiwiŋe menduhuakmâ Yesu kumunŋe mumbuap sâm yakât den hikuwi. Yawu gârâmâ Yesu mem kuŋetâ mumu lohimbiŋe ekmâ kuk otmaihât yok pilâm lohotŋan mem kuŋetâ mumbuap yakât den hikuwi.

Yurasiŋe Yesu betŋehen kioŋbuapgât sâop.

3-4 Otmu sâp yan Yesuhât hoŋ bawalipŋe kâiân yâhâp yâk yeŋgâlen gâtŋe âlâ, kutŋe Yurasi sâm, yâkât biwiŋan Satanŋe kioŋop. Satanŋe biwiŋan kioŋmu hotom uminiwi yeŋgât kunlipyeŋe otmu opon kâmbukŋahât tembe lâu yeŋgât kunlipyeŋe yeŋgâlen ariop. Ari Yesu menomai yakât ekyongop. 5 Ekyongomu nâŋgâm heroŋe otmâ hâmeŋe waŋnomai yakât ekuwi. 6 Otmu girawu tuhum yok pilâm meŋetâ lohimbiŋe ki eknomai yakât nâŋgâm manop.

Yesu hoŋ bawayâhâtŋaŋe sot um mem dinŋan tuhuowot.
(Mataio 26:17-25; Mareko 14:12-21; Yoane 13:21-30)

7 Natik Hombaŋ ârândâŋ lama nanŋe gâim katmâ Anitâhât hotom uminiwi. 8 Sâp ya tetemu Yesuŋe Petoro yet Yoane yuwu sâm ekyotgom hâŋgânyotgop. “Yetŋe kulet sâm Yerusalem kapiân yâhâ sot umutâ gamunŋe orowâk nenom.”

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9 Sâmu sâowot. “Emet wosan ari sot umutŋe semu gaŋetâ orowâk
nenom?”
10 Sâmutâ sâop. “Kapiân yâhâmutâ hoŋ bawa lok âlâ âsâpŋe lâuakmâ
arimu ekdomawot. Lok ya ekmâ betŋan watmâ ari emet âlâen yâhâmu
ekmâ yan yâhâromawot. 11 Yâhâmâmâ emet yakât amboŋe yuwu sâm
ekuromawot. “Nengât bawapinenŋaŋe yuwu yap. “Nâŋe hoŋ bawalipne
meyekmune emet yukât biwiŋe âlâen tatmâ sot um nenom.” Yawu yap
yakât otmâ emet biwiŋe ya tiripnotgorâ ekde,” yawu sâm ekuromawot.
12 Yawu sâm ekumutâ lok yaŋe dâiyelekmâ emet biwiŋe âlâ mem
heŋgeŋguŋetâ tap ya tiripyotgowuap. Tiripyotgomu yanâmâ senŋe âlâlâ
mem dinŋan tuhuromawot.”
13 Yawu sâm hâŋgânyotgomu yâhâowot. Yâhâ Yesuŋe den ekyotgop
watmâ senŋe âlâlâ mem dinŋan tuhuowot.

Yesuŋe hoŋ bawalipŋe orop sot newi.
(Mataio 26:26-30; Mareko 14:22-26; 1 Korinti 11:23-25)

14 Mem dinŋan tuhumutâ emetsâpŋe otmu yan Yesuŋe hoŋ bawalipŋe
nombotŋe meyekmu yâhâ sot newi. 15 Nem tatŋetâ Yesuŋe yuwu sâm
ekyongop. “Sâmune nâŋgâŋet. Anitâhât den ki lâum manmaiŋe menekmâ
Roma yeŋgât bâtyeŋan katnekŋetâ yâkŋe mem âlâlâ tuhunekŋetâ sâtgum
mumbom. Yakât otmâ aŋgoân yen orop tatmâ lau konok sot nem buku
oraŋgim mannomgât nâŋgâm biwinaŋe mem manmâ gan. 16 Yâhâ hâmbâi
Anitâŋe hâŋgânnohomu âwurem gewom yanâmâ nâhât âine yakât
bulâŋe bâiŋe tetewuap. Sâp yanâmâ nenŋe menduhuakmâ orowâk tatmâ
sot nem yâhânom.”
17 Yawu sâm wain to mem Anitâ mepaem yiŋgim yuwu sâm ekyongop.
“Wain to yu mem gâim aŋgim neŋet. 18 Nâŋe sâp yupâek wain to yu yen
orowâk tatmâ ki nem yâhâwom. Yamâ benŋe nenomain yuŋak ki pesuk
sâwuap. Hâmbâi Anitâŋe hâŋgânnohomu âwurem gewom yanâmâ yen
orowâk tatmâ nem yâhâmbisâin.
19 Otmu baŋga mem Anitâ mepaem motokmâ yiŋgim yuwu sâm
ekyongop. “Yu mem aŋgim neŋet. Yuâmâ nâhât sunumne yawu oap.
Nâŋe yeŋgât matyeŋe membom. Yakât otmâ sâp sâsâŋan baŋga nem
yâhânomai yan nâ nâŋgânihim mannomai. Yawu sâm mem yiŋgimu
newi.
20 Sot nem tiŋ pilâŋetâ Yesuŋe wain to ya yâhâpŋe mem yiŋgim
yuwu sâm eknongop. “Wain to yuâmâ nâhât hepne yawu oap. Gârâmâ
nohoŋetâ hepne gemu mumbom yan Anitâŋe nâhât den sâm kalop yakât
bulâŋe tâŋ tâŋâk tetewuap. Yawu otmâ Anitâŋe lohimbi kerek yeŋgât
tosayeŋe pilâyiŋgiwuapgât mâtâp tetem heŋgeŋguwuap. 21 Yawu gârâmâ
yeŋgâlembâ lok âlâŋe betnehen kioŋmâ kasalipne yeŋgât bâtyeŋan
mem katnekbuap. 22 Nâ lok bulâŋe nohoŋetâ mumbom ya Anitâŋe sâm

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kalowâke yamâ lok yaŋe yawu otnihiwuap yakât matŋe Anitâŋe matŋe umatŋe waŋmu membuap.” Yawu sâop.
23 Yawu sâm ekyongomu topŋe nâŋgâne sâm “âlâhât yap” sâm âiahowi.

Yesu hoŋ bawalipŋaŋe sâm kuaŋgiwi.

24 Yesu hoŋ bawalipŋe yeŋgâlen gâtŋe âlâ me âlâŋe sâp patoen
kunyeŋe pato otbuap yakât sâm kuaŋgiwi. 25 Sâm kuaŋgiŋetâ Yesuŋe
den âlâen hâum yuwu sâm ekyongop. “Lok papatolipyeŋaŋe nâŋgâmai
dopŋan lohimbi galemyongomai. Galemyongoŋetâ lohimbiŋe yâk
yeŋgât amutyeŋan manmâ “Kutdâlipnenŋe” sâm heroŋe nâŋgâyiŋgimai.
26 Papatolipyeŋaŋe otyiŋgimai yawu yeŋeâmâ ki otnomai. Yeŋgâlen gâtŋe
âlâ me âlâ bukulipyeŋaŋe yeŋgât nâŋgâyiŋgiŋetâ yahalâkgât yeŋe meŋetâ
huruŋ huruŋ otmu yâk yeŋgât amutyeŋan mannomai. Otmu yeŋgâlen
gâtŋe âlâ me âlâŋe bukulipyeŋe yeŋgât kunyeŋe pato tatne nâŋgâmaiŋe
bukulipyeŋe yeŋgât hoŋ bayiŋginomai. 27 Sâŋetâ nâŋgâwe. Lok girawuya
yeŋgât lohimbiŋe nâŋgâyiŋgiŋetâ yahatmap? In tatmâ sot nemai ya yeŋgât
nâŋgâyiŋgiŋetâ yahatmap me sot, sot um hoŋ kakoloŋ otyiŋgimai ya
yeŋgât nâŋgâŋetâ yahatmap? Bulâŋanâk in tatmâ sot nemai ya yeŋgât
nâŋgâyiŋgiŋetâ yahatmap yakâ. Yawu gârâmâ nâŋeâmâ hoŋ bayiŋgiman.
28 Nâ hâhiwin kakŋan manmâ gamune yeŋe ki pilânekmâ âlâengen
arai. 29 Yakât otmâ sâp patoen nâŋe tihityeŋe otmâ galemyongowomgât
pat awoŋnaŋe kunihiop. Yakât dopŋeâk yeŋe Isirae lohimbi komot kâiân
yâhâp ya galemyongonomaihât nâŋe nep sâm yiŋgian. 30 Sâp patoen
orowâk tatmâ nenom. Yanâmâ yeŋe Isirae lohimbi komot kâiân yâhâp ya
yeŋgât den sâm hâreyiŋginomai ya sâm yiŋgian.” Yawu sâop.

Petoroŋe betbaŋgiwuap yakât Yesuŋe sâop.
(Mataio 26:31-35; Mareko 14:27-31; Yoane 13:36-38)

31 Yawu sâm ekyongom benŋe Simon Petoro yuwu sâm ekuop. “Simon, den
âlâen hâum yuwu sâmune nâŋgâ. Matuk mendâremunŋe toŋe gemu helekŋe
mem pilâmunŋe arimap yakât dopŋeâk Satanŋe topyeŋe mem tetewe sâm
hâhiwin yiŋgiwuapgât Anitâ ekuop. 32 Ekumu Anitâŋe nâŋgâwaŋgim ya sâm
kalop. Yawu gârâmâ biwiyeŋe houŋ sâmapgât Anitâ ulitguwan. Ulitgumune
yakât otmâ gâ gikiâk betnohowuat. Yawu otmâ sâp ki kâlep otmuâk nâhâlen
biwihaŋe tiŋâk kepeim bukulipge mem hewewen tuhuyekbuat.” Yawu sâop.
33 Yawu sâmu Petoroŋe yuwu sâm ekuop. “Kutdâ, gâ pâi emetŋan
katgekŋetâ tatbuat yamâ nâ orowâk yan tatdomgât naŋgan. Me gâ
gohoŋetâ mumbuat yanâmâ nâ orowâk notgonomaihât naŋgan. Nâŋe gâ
ki pilâhekmâ ariwom.”
34 Sâmu sâop. “Petoro, yuwu sâmune nâŋgâ. Gâ betnohom ki
nâŋgâwaŋgian sâm kurihiakbuat. Kurihiakdâ kalimbuŋe otmu gokorok
isewuap.” Yawu sâop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kapam yâhâp mem ariwi.

35 Yawu sâm ekum benŋe hoŋ bawalipŋe kerek yuwu sâm ekyongop.
"Emelâk hâŋgânyongomune tewetsenŋe, itâkat, kâi katipŋe, senŋe âlâlâ
barahâk ari den kâsikum yiŋgiwi sâp yan umburuk otmâ manbi me bia?"
Sâmu sâwi. "Bia."
36-37 Sâŋetâ sâop. "Emelâk yawu otbiâke yamâ yiwereŋe yuâmâ
tewetsenŋe, itâkat senŋe âlâlâ ya miakmâ arinomai. Yâhâ emelâk emet
inânŋan nâhât nâŋgâm den âlâ yuwu kulemguwi yakât bulâŋe nâhâlen
tetewuap. "Yâkât nâŋgâŋetâ lok bâleŋe yawu oap." Den yakât bulâŋe
nâhâlen tetewuap yakât otmâ yeŋgâlen gâtŋe âlâ me âlâ kapam ki tatyiŋgiap
yâkŋeâmâ yeŋgât hâk katipŋe tuhum pilâm yaŋe mem kapam puluhunomai.
38 Sâmu sâwi. "Kutdâ, yu ek, kapam yâhâp tap."
Sâŋetâ sâop. "Pesuk yap, yakât denŋe âlâ ki sâwe."

Yesuŋe Oliwa pumŋan yâhâ Anitâ ulitguop.
(Mataio 26:36-46; Mareko 14:32-42)

39 Yâhâ Yesuŋe omoŋ ârândâŋâk Yerusalem kapi ya pilâm kapi
âlâ Oliwa pumŋan tap yan yâhâ iminiop. Yakât otmâ hoŋ bawalipŋe
meyekmu Yerusalem pilâm Oliwa pumŋan yâhâwi. 40 Mâtâwân yâhâm
tatŋetâ hoŋ bawalipŋe katyekbe sâm yuwu sâm ekyongop. "Biwiyeŋe
houŋ sâmu lohotŋe otmâ pilânekmaihât Anitâ ulitguŋet."
41 Yawu sâm ekyongom pereŋ pilâm bam gâtŋaŋe ge tatmâ Anitâ
ulitgum yuwu sâop. 42 "O awoŋ, umatŋe tetenihiwe sâm oap yu nâŋgârâ
ki teteâkgât naŋgan. Yawu gârâmâ nâhât ombe watmâ ki otbuat. Gike
ombeheâk watmâ otbuat." Yawu sâm ekuop. 43 Yawu sâm ekumu biwiŋe
houŋ sâmapgât aŋelo âlâŋe himbimâmbâ ge mâmâŋe otbaŋgiop. 44 Yawu
otmu hâkŋe biuk sâmu nâŋgâm Anitâhâlen biwiŋaŋe tiŋâk kepeim
ulitguop. Ulitgumu ohowak birik birik kumu hep kâtŋe papato tiriŋ târâŋ
sâm gemu ekmain yakât dopŋe tiriŋ târâŋ sâm hânân giop.
45 Yawu otmâ ulitgum tiŋ pilâm yahatmâ hoŋ bawalipŋe yeŋgâlen
ba yekmu biwiyeŋe umatŋe otmu yaŋak aman pâlâmŋe iwi. 46 Aman
pâlâmŋe iŋetâ mândeyekmâ yuwu sâm ekyongop. "Yen wongât aman
pâlâmŋe iai? Lohotŋe otmâ pilânekmaihât yahatmâ golâek tatmâ Anitâ
ulitguŋet." Yawu sâop.

Yesu mewi.
(Mataio 26:47-56; Mareko 14:43-50; Yoane 18:3-12)

47 Yawu sâm ekyongomu bukuyeŋe âlâ, kutŋe Yurasi, yâkŋe lok
seseŋgâlâk dâiyekmu takawi. Takaŋetâ Yurasi kulet sâyiŋgim Yesuhâlen
ba parahuop. 48 Parahumu Yesuŋe yuwu sâm ekuop. "Menekŋetgât dop
kum parahunekdâ ekmune bâleap." Yawu sâop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

49 Yawu sâm ekumu Yesu mem âlâlâ tuhumai sâm hoŋ bawalipŋaŋe
yuwu sâm âikuwi. “O kutdâ, nâŋgâningirâ tewet mem lawityekne.”
50 Yawu sâŋetâ yâk yeŋgâlen gâtŋe âlâŋe yahatmâ tewetŋe mem hotom
uminiwi ya yeŋgât kunyeŋahât hoŋ bawaŋe ya ândâpŋe bonângen ya
topŋambâek kârâm hâreop. 51 Kârâm hâremu Yesuŋe “Pilâŋet,” sâm
kuyiŋgiop. Yawu sâm kuyiŋgim hoŋ bawa yakât ândâpŋe ya mem katmu
katarahop.
52 Yawu otmâ hotom uminiwi ya yeŋgât kunlipyeŋe, otmu opon
kâmbukŋahât tembe lâu yeŋgât kunlipyeŋe otmu Yura yeŋgât
papatolipyeŋe yekmâ Yesuŋe yuwu sâm ekyongop. “Yen unam tewet
otmu kapamgât sâtŋe metŋe âlâlâ lâum takai. Yeŋe nâhât lok bâleŋe sâm
menekne sâm takai me? Me lok bâleŋe âlâ kune sâm takai? Yu ekmune
bâleap. 53 Nâŋe hilâm ârândâŋ Anitâhât opon kâmbukŋan yâhâ lohimbi
den kâsikum yiŋgim gaman. Yan bân menekbâi. Yamâ sâp yiwereŋe yu
Omoŋgât Amboŋaŋe biwiyeŋe mem hâlimgumu meneknomaihât Anitâŋe
sâm kalop.” Yawu sâop.

Petoroŋe Yesu betbaŋgiop.
(Mataio 26:57-58,69-75; Mareko 14:53-54,66-72;
Yoane 18:12-18,25-27)

54 Yesuŋe yawu sâm ekyongomu hotom uminiwi ya yeŋgât kunyeŋe
pato yâkât emelan dâim ariwi. Dâi ariŋetâ Petoroŋe yok pilâm betyeŋan
watyekmâ ariop. 55 Yesu mem emelan yâhâŋetâ tembe lâu yaŋeâmâ emet
hawiŋan ba kâlâp uŋetâ semu nâŋgâm ikaiakmâ tatbi. Yâhâ Petoro yâku
yawuâk kâlâp nâŋgâm ikaiakmâ talop. 56 Yawu tatŋetâ hoŋ bawa imbi
âlâŋe Petoro ekmâ yuwu sâm tembe lâu tatbi ya ekyongop. “Lok yuâmâ
yâk orop manŋetâ yekman.” Yawu sâop.
57 Yawu sâmu Petoroŋe kurihiakmâ yuwu sâop. “Lok enda ki
nâŋgâwaŋgian.” Yawu sâop.
58 Yawu sâmu tatŋetâ benŋe lok âlâŋe ekmâ yuwu sâop. “Gâ yâk orop
manmat.”
Sâmu sâop. “Nâ bia.”
59 Yawu sâmu sâp ki kâlep otmuâk benŋe lok âlâŋe ekmâ yuwu sâop.
Yesuâmâ Galilaia amboŋe. Otmu gâ gurâ yawuâk Galilaia gâtŋe. Yakât
otmâ gâmâ yâkât komolân gâtŋe geksan. Nâŋgâmune yawu oap.” Yawu
sâop.
60 Sâmu sâop. “Lok sâm tai endamâ bulâŋanâk ki nâŋgâwaŋgian.” Yawu
sâm oan mâne gokorok isiop. 61 Gokorok isian mâne Yesu Kutdâŋe purik
sâm Petoro ehop. Ekmu yan Yesuŋe emet inânŋan den yuwu sâm ekuop
ya nâŋgâmu teteop. “Gâŋe nâhât “ki nâŋgâwaŋgian” sârâ kalimbuŋe
otmu yan gokorok isewuap.” 62 Den ya nâŋgâmu tetemu biwiŋe ŋasinâk
pato otmu pilâyekmâ ikŋiâk ba kinmâ hik ŋâik ŋâihâk isiop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yesu mem âlâlâ tuhuwi.
(Mataio 26:67-68; Mareko 14:65)

63 Otmu tembe lâu nombotŋe Yesu galemgum kinbiŋe senŋe sâhâm
kâtâpgum ândâpŋe huhuwi. 64 Ândâpŋe huhum nombotŋaŋe yuwu sâwi.
"Bâiŋ, ândâpge âlâŋe huhuap?" 65 Yawu sâm senŋan gem hâim hilitbi.

Yesuŋe ikŋe topŋe sâm tetem ekyongop.
(Mataio 26:59-66; Mareko 14:55-64; Yoane 18:19-24)

66 Yawu otŋetâmâ emet haŋ sâmu yanâk Yura yeŋgât papatolipyeŋe,
otmâ hotom uminiwi ya yeŋgât kunlipyeŋe, otmu Mosehât girem den
kâsikum yiŋgiminiwiŋe menduhuakŋetâ tembe lâulipyeŋaŋe Yesu mem
yâhâ katŋetâ kinmu yuwu sâm âikuwi. 67 "Anitâŋe tihitnenŋe otbe sâm
hâŋgângohomu ge mansat me bia?"

Sâŋetâ sâop. "Nine topne sâm tetem ekyongomuneâmâ nâŋgâŋetâ ki
bulâŋe otbuap. 68 Yâhâ den âlâ âiyongomuneâmâ yeŋe matŋe ki sânomai.
69 Yawu gârâmâ nâ lok bulâŋaŋe pilâyekmâ himbimân yâhâwom.
Himbimân yâhâ Anitâ yahat yahatŋe, Wâtgât Amboŋe, yâk orowâk
tatdom."

70 Yawu sâmu nâŋgâm pârâk pilâm yuwu sâm ekuwi. "Kutne "Lok
Bulâŋe" sâm gikak ahonakmat. Yakât nâŋgâmunŋe "Anitâhât Nanŋe"
yawu oap. Yakât sârâ nâŋgâne. "Nâ Anitâhât nanŋe mansan," yawu
sâmat me."

Sâŋetâ sâop. "Den yu yai yakâ. Nâmâ Anitâŋe hâŋgânnohomu gewan."

71 Sâmu sâwi. "Bâiŋ, den kâmbukŋe hâliliŋe sâmu nâŋgâmunŋe pesuk
yap. Ikŋahât nâŋgâmu yahatsap." Yawu sâwi.

Yesu dâim Pilatohâlen ariwi.
(Mataio 27:1-2,11-14; Mareko 15:1-5; Yoane 18:28-38)

23 1 Yawu sâm yahatmâ Yesu dâim Pilatohâlen ariwi. 2 Yâkâlen
dâim ari katŋetâ kinmu yuwu sâm hakŋan sâwi. "Roma lok
yeŋgât kunyeŋe pato yâk takesi ki waŋet" sâm lohimbi eŋgatyeŋan
gemap. Otmu ikŋahât nâŋgâmu yahatmu yuwu sâm ekyongomap. "Nâ
Kiristo, lok kutdâ. Ninak galemyongom manmâ yâhâwom." Yawu sâm
hakŋan sâwi.

3 Yawu sâm Pilato ekuŋetâ yâkŋe purik sâm Yesu yuwu sâm âikuop.
"Yura lohimbi yeŋgât lok kutdâ sâmai ya gâ me?"

Sâmu sâop. "Oŋ, den bulâŋe yat." Yawu sâop.

4 Yawu sâmu hotom uminiwi otmu lohimbiŋe denŋe nâŋgâne sâm ga
kinbi ya Pilatoŋe yuwu sâm ekyongop. "Lok yukât tosa ki mem tetean."

5 Yawu sâmu iliwetmâ yuwu sâwi. "Yawu gârâmâ Galilaia Yuraia
hânân kapi tatmâ arap yan lok yuŋe yâhâm gem kapi ambolipŋe den

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kâsikum yiŋgim eŋgatyeŋan gemu kuk kapam otmâ emet mem yâhâ katmai.” Yawu sâwi.

Yesu dâim Herotgâlen ariwi.

6 Yawu sâm Pilato ekuŋetâ yuwu sâm âiyongop. “Lok yuâmâ Galilaia gâtŋe me?”
7 Sâmu sâwi. “Oŋ, yan gâtŋe.”
Sâŋetâ sâop. “Ya Herotgât wahap, nâhât bia.” Yawu sâop.
Sâp yan Herotŋe Galilaia hân pilâm Yerusalem kapiân ari tatmâ nâŋgâop. Yakât otmâ Pilatoŋe ekyongomu Yesu dâim Herotgâlen ariwi.
8 Yâhâ Yesuŋe olop miop yakât den pat ya Herotŋe emelâk nâŋgâop. Yakât otmâ Yesuŋe kulem âlâlâ tuhumu ekbeâk nâŋgâm manmâ gaop. Yakât otmâ Yesu dâim yâkâlen ariŋetâ ekmâ tep âlep nâŋgâop. 9 Otmu den hakŋan sâwi yakât âikumu den biaek kinop. 10 Den biaek kinmu hotom uminiwi otmu Mosehât girem den kâsikum yiŋgiminiwiŋe yahatmâ kinmâ den topŋe topŋe hakŋan sâwi. 11 Yawu otŋetâ Herotŋe otmu tembe lâulipŋe orowâk senŋan gem hâim hilitbi. Yawu otŋetâ Herotŋe tembe lâulipŋe ekyongomu hâk katipŋe kâkâlep, kuriŋ takop takop lok kutdâŋe mânuŋakminiwi yawuya mem katbaŋgiwi. Yawu otbaŋgim Pilatohâlen dâim âwurem ariwi. 12 Dâim âwurem ariŋetâ ekmâ “Herotŋe nâŋgânihiap,” sâm Pilatoŋe Herotgât nâŋgâmu yahatmu buku olowot. Yawu gârâmâ emelâk emet inânŋan kasa oraŋgim gaowot ya sâp yan pesuk sâop.

Yesu den sâm hârewaŋgiwi.
(Mataio 27:15-26; Mareko 15:6-15; Yoane 18:39–19:16)

13 Yâhâ Pilatohâlen dâim âwureŋetâ hotom uminiwi ya yeŋgât kunlipyeŋe otmu Yura papatolipyeŋe ya yeŋgât den Pilatoŋe katmu ikŋe den sâsâ emetŋan ari menduhuakbi. Menduhuakŋetâ yan lohimbi inŋe dondâhâlâkŋe yekmâ denyeŋe nâŋgâne sâm ba hawamgum kinbi.
14 Pilatoŋe yuwu sâm ekyongop. “Lok yuŋe lohimbi yeŋgât eŋgatyeŋan gemu kuk kapam otmai,” yawu sâm yeŋe nâhâlen dâim takai. Nâhâlen dâim takaŋetâ senyeŋanâk âi pâi tuhum sâm hârewaŋgim ekmune tosaŋe bia oap. 15 Yakât otmâ Herotŋe sâm hârewaŋgiâkgât yâkâlen hâŋgânyongomune dâim arai. Otmu yâkŋe gurâ âi pâi tuhumu biatmu benŋe nâhâlen yâhâpŋe mem takai. Bulâŋanâk yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lok yukâlen tosa âlâ ki mem tetean.” Yawu sâop.
16-17 Tihit tihit Hombaŋ ârândâŋâk Pilatoŋe yuwu otminiop. Lok tosa otŋetâ pâi emetŋan katyekŋetâ tatminiwi yapâ gâtŋe âlâ me âlâhât lohimbiŋe nâŋgâŋetâ dopŋan otmu lok âlâ holaŋbuat sâminiwi ya holaŋyekmu geminiwi. Yakât otmâ yuwu sâm ekyongop. “Lok yu kumunŋe mumbuap yamâ tosa âlâ yâkâlen ki mem tetean. Yakât otmâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nâŋgânihiŋetâ tembe lâulipne ekyongomune hâhiwin waŋetâ holaŋmune
gewuap.” Yawu sâop.
18-19 Yâhâ sâp yan lok bâleŋe âlâ, kutŋe Barawa sâm, yâkŋe kapam
ahowiân lok âlâ kumu muop. Yakât otmâ pâi emetŋan mem katŋetâ
tatmâ gaop yakât lohimbi kerekŋe den kârikŋan halahum yuwu sâwi.
“Barawa holaŋdâ giâk. Yâhâ Yesu yamâ kuŋetâ muâk.”
20 Yawu sâwiâke yamâ Pilatoŋe Yesu holaŋmu giâkgât nâŋgâm âlâkuâk
sâop. “Nâmâ Yesu holaŋbom.”
21 Yawu sâmu lohimbi yaŋe iliwetmâ den kârikŋan halahum
yuwu sâwi. “Yesu howanân kum kânâŋgâŋetâ muâk, Howanân kum
kânâŋgâŋetâ muâk.”
22 Yawu sâŋetâ Pilatoŋe âlâkuâk yuwu sâm ekyongop. “Wuân otmu
bâleap? Nâŋe âi pâi tuhum tosa âlâ yâkâlen ki mem tetean. Yakât otmâ
tembe lâulipne ekyongomune hâhiwin waŋetâ yanâmâ holaŋmune
gewuap.”
23 Yawu sâmu kunyeŋe kârikŋe otmâ sâwi. “Howanân kum
kânâŋgâŋetâ muâk.” Yawu sâŋetâ Pilatoŋe loholem lauyeŋan miop.
24 Lauyeŋan mem Yesu kuŋetâ muâk sâm sâm hârewaŋgiop. 25 Yâhâ
Barawahât nâŋgâŋetâ yahalop gârâmâ yâk holaŋmu giop.

Yesu howanân kuwi.
(Mataio 27:32-44; Mareko 15:21-32; Yoane 19:17-27)

26 Pilatoŋe tembe lâulipŋe ekyongomu Yesu dâim ariwi. Dâim mâtâwân
arim tatŋetâ lok âlâ, kutŋe Simon sâm, yâhâmâ Kirene hânân gâtŋe,
newângembâ takamu mewi. Mem Yesuhât howan ya kambeŋan katŋetâ
lâum Yesu betŋan sâop. Otmu lohibi dondâhâlâkŋe betyeŋan watyekmâ
ariwi.
27 Yâhâ imbi nombotŋe Yesuhât we bâle nâŋgâm dondâ isem orowâk
ariwi. 28 Iseŋetâ Yesuŋe purik sâm yekmâ yuwu sâm ekyongop. “Nâhât ki
iseŋet, yeŋe otmu nimnaomlipyeŋe yeŋahât iseaŋgiŋet. 29 Hâmbâi umatŋe
topŋe topŋe teteyiŋgimu yuwu sânomai. “Bâe, imbi kâsi, imbi sihan,
yâhâmâ naom barak mansai. Yakât otmâ yâk yeŋgât nâŋgâmunŋe âlepŋe
oap. Nenŋeâmâ girawu otmâ arinom.” Yawu sânomai. 30 Yâhâ lohimbi
nombotŋaŋe pumŋe yukât yuwu sânomai. “Bâok sâm kurihinenehâk.
Otmu kât kândun kum kurihinenehâk.” Yawu sânomai. Yakât den âlâen
hâum yuwu sâmune nâŋgâŋet. 31 Nâ nak golâ yakât dop oan, yenâmâ
nak mumuŋe yakât dop oai. Nak golâ uŋetâ semu kâliŋgumap yamâ nak
mumuŋe uŋetâ sem laŋ laŋ sâmap. Nâ nohoŋetâ mumbom yamâ yenâmâ
yongom meteyeknomai. Yakât otmâ yeŋahât iseaŋgiŋet.” Yawu sâm
ekyongop.
32 Yâhâ tembe lâulipyeŋaŋe pet kulem lok yâhâp orowâk yongone
sâm meyekmâ ariwi. 33 Arim hân âlâ, kutŋe, Lok Kunŋe Hahitŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sâm, yan ari Yesuhât hâk katipŋe tuhum pilâm ikŋe howanân kum
kânâŋgâŋetâ kinop. Yawu otmâ pet kulem lok yâhâp ya yotgom lâum
kânâŋgâyelekŋetâ nombot nombot kinowot. 34 Yawu otyiŋgiŋetâ Yesuŋe
yuwu sâm Anitâ ulitguop. “Awoŋ, otnihiai yukât topŋe ki naŋgai. Yakât
otmâ tosayeŋe pilâyiŋgihât naŋgan.”
Yawu sâmu tembe lâulipyeŋaŋe yâkât hâk katipŋe mem “Âlâŋe
miakbuap?” sâm mem ketetmâ katbi. Mem ketetmâ katŋetâ tatmu pepa
duhatmâ tipi tapi tuhum kutyeŋe ikŋiâk ikŋiâk yan kulemgum amaŋân
mânuŋetâ giop. Mânuŋetâ gemu mem gulip malap tuhum yapâ pepa âlâ
meŋetâ kut teteop yaŋe miahop. Yawu otbi.
35 Otmu Yura yeŋgât papatolipyeŋaŋe Yesu giriŋbaŋgim lohimbi ekmâ
kinbi ya yuwu sâm ekyongowi. “Lok yuŋe lohimbi nombotŋe tânyongomu
ekmain. Yâhâ Anitâŋe hâŋgângumu ge Yura nengât tihitnenŋe otmâ
kutdânenŋe mansap otmuâmâ ikŋe tânahom howanâmbâ kâpehakmâ
giâk.” Yawu sâm senŋan gewi.
36 Otmu tembe lâulipyeŋaŋe gurâ yawuâk senŋan gem giriŋbaŋgiwi.
Yawu otmâ yâk yeŋgâlen gâtŋe âlâŋe ari sâŋgum âlâ mem nak bâtbâtŋe
potonŋan pâŋ pâŋ kepeim yaŋe wain to bâleŋe yan walipgum mem
yâhâ lauŋan kalop. 37 Lauŋan katmâ yuwu sâm senŋan giop. “Gâmâ Yura
yeŋgât lok kutdâ mansat otmuâmâ kâpehakmâ ge.” Yawu sâop.
38 Yâhâ howan yakât kunŋan den yuwu kulemgum katbi. “Lok yuâmâ
Yura yeŋgât lok kutdâ.” Yawu sâm kulemguwi.
39 Yâhâ pet kulem lok yâhâp yotgom kânâŋgâyelekŋetâ kinowot ya
âlâŋe yawuâk senŋan gem yuwu sâm sâwaŋgiop. “Bâe, lok kopa. Anitâŋe
tihitnenŋe otbe sâm hâŋgângohomu ge mansat. Yakât otmâ kâpehakmâ
gem net orowâk tânnotgorâ gene.”
40 Yawu sâmu bukuŋaŋe nekamŋan yuwu sâop. “Girawu otmâ Anitâ
ki ewe katsat? Papatolipnenŋaŋe dop konohâk sâm hâreningiai. 41 Yâhâ
netŋeâmâ otmutŋe bâleop. Yakât otmâ sâm hârenitgim notgoŋetâ
mundom yaŋe ârândâŋ oap. Yâhâ lok yuâmâ tosa ki olop yamâ imbiâk
kuai. 42 Yawu sâm bukuŋe ekuop. Denŋe purik sâm Yesu yuwu sâm
ekuop. “Yesu, yuwu sâmune nâŋgâ. Anitâŋe hâŋgângohomu âwurem ge
galemnongowuat yan nâ nâŋgânihiwuat.”
43 Sâmu sâop. “Emet ki ŋiŋ sâmuâk mum yâhâ manman sânduhân
tatdom.”

Yesu muop.
(Mataio 27:45-56; Mareko 15:33-41; Yoane 19:28-30)

44 Yawu sâm ekumu hilâm kârikŋan, 12 kilok olop yan Anitâŋe
nâŋgâmu emetsenŋe bok sâmu omoŋ sahahop. Omoŋ sahakmâ yapâ ari
emetsâpŋe 3 kilok otmu emet laŋinŋe âlâkuâk pilâop. 45 Otmu emelâk
lohimbi inŋe opon kâmbukŋe yakât biwiŋe ekmai sâm sâŋgum kâlep

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

pato hikuŋetâ ya kâtâpguminiop. Sâŋgum yaŋe pâŋambâek tok sâm
hâreakmâ nombot nombot otmu tetekŋan olop. 46 Sâp yanâk Yesuŋe den
kârikŋan halahum yuwu sâm Anitâ ekuop. “Awoŋ, mumbe sâm oan.
Yakât otmâ umutne me.
47 Yesu muop sâp yan tembe lâu ya yeŋgât kunyeŋe âlâ hâlâŋmâ
kinopŋe ekmu âlâ kândâkdâ otmu Anitâ mepaem yuwu sâop. “Yuâmâ
lok âlepŋe.” Yawu sâop. 48 Otmu lohimbi kinbiŋe kulem âlâlâ tetemu
ekŋetâ âlâ kândâkdâ otmu muop yakât nâŋgâm biwiyeŋe umatŋe otmu
emetyeŋehen âwurem ariwi.
49 Otmu imbi nombotŋaŋe Galilaia hân pilâm Yesu betŋan takawi
yâkŋe bukulipyeŋe orowâk kâlepŋan kinmâ kulem teteop ya ekbi.

Yesu lâum ari hanguwi.
(Mataio 27:57-61; Mareko 15:42-47; Yoane 19:38-42)

50-51 Otmu lok âlâ, kutŋe Yosep sâm, yâkât topŋeâmâ yuwu. Lok yamâ
Arimata kapi ya Yuraia hânân tap yapâ gâtŋe. Otmu Anitâŋe Isirae
lohimbi yeŋgât tihityeŋe otmâ ikŋe hoŋ bawaŋe hâŋgângumu gewuap
sâminiwi yâkât mambotmâ lohotŋan manmâ gaop. Yâhâ emelâk hotom
uminiwi ya yeŋgât kunlipyeŋe otmu Mosehât girem den kâsikum
yiŋgiminiwi otmu Yura yeŋgât papatolipyeŋaŋe Yesu muâkgât den sâm
hârewaŋgiwiâke yamâ yâkŋe nâŋgâmu ki ârândâŋ otmu sâyiŋgiop.
Lok yaŋe Yesu lâum ari hanguwe sâm Pilatohâlen ari tetewaŋgiop.
52-53 Tetewaŋgimu lauŋan memu bukulipŋe meyekmu ari howanâmbâ
Yesu mem sâŋgum kaokŋe katipguwi. Katipgum lâum ari kât mâtâpŋe
âlâ, dikin yawuya, yamâ emelâk kusânmâ mem tiŋgâloŋetâ kinop yan
lâum ari katbi. 54 Yâhâ momeŋe emetsâpŋe sâp yan lâum ari katbi.
55 Emet ŋiŋ sâwe sâm otmu yan imbi nombotŋaŋe Galilaia hân pilâm
Yesu betŋan takawiŋe Yosep orowâk ari sâŋgum kaokŋe Yesu katipgum
kât mâtâpŋan katŋetâ talop ya ekbi. 56 Ekmâ to kukŋe suk suk âiloŋgo
mem ga Yesu pirine sâm otmâ kapiân âwurem ariwi. Yâhâ emelâk
embâŋân Moseŋe girem den âlâ kulemguop ya yuwu tap. “Tatmâ nâŋgâ
nâŋgâ sâpŋan âi ki tuhunomai.” Den ya lâum kapiân in tatmâ nâŋgâwi.

Yesuŋe mumuŋambâ yahalop.
(Mataio 28:1-10; Mareko 16:1-8; Yoane 20:1-10)

24 1 Emet haŋ sâmu imbi yaŋe yahatmâ to kukŋe suk suk mem
sumângen ariwi. 2 Ari senyeŋe pilâm eksain mâne kât pato
lâum hâpunŋetâ ba mâtâpŋe ya maŋguop ya âlâengen ba talop. Yawu
otmu mâtâpŋe ya tetekŋan kinmu ekbi. 3 Ekmâ kâlehen yâhâm Yesuhât
pâinbi. 4 Yesuhât pâinŋetâ biatmu kinŋetâ yanâk aŋelo yâhâp yâk yetgât
hâk katipŋe kaok bolaŋ bolaŋ yaŋe pârâk sânsânâk teteyiŋgim kinowot.
5 Teteyiŋgim kinmutâ yelekmâ pârâk pilâm umutyeŋe ariop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Umutyeŋe arimu yuwu sâm imbi ya ekyongowot. “Yenâmâ wongât lok
senŋe golâ ya pâinmâ sumân takai? 6 Emelâk yahatmâ arap. Emelâk yeŋe
Galilaia hânân yâk orop manŋetâ den ekyongop yakât nelâm yongoap
me? 7 Emelâk yuwu sâm ekyongop. “Lok âlâŋe nâ lok bulâŋe nâŋgâm
bâlenihim Roma yeŋgât bâtyeŋan mem katnekmu nohoŋetâ mumbom.
Mumune hannohoŋetâ hilâm kalimbu pesuk sâmu yan yahatbom.”
Yesuŋe yawu sâm ekyongop.” Yawu sâowot.”
8 Yawu sâm ekyongomutâ nâŋgân nâŋgânyeŋe pâroŋ sâmu nâŋgâŋetâ
teteop. 9 Nâŋgâŋetâ tetemu pilâyelekmâ âwurem ari yakât den pat Yesu
hoŋ bawalipŋe kâiân konok otmu bukulipyeŋe nombotŋe 10 ekyongowi.
10 Imbi sumân ariwi ya yeŋgât kutyeŋeâmâ yuwu. Maria, Matala
kapiân gâtŋe, âlâmâ Yoana, âlâmâ Maria Yakop mâmâŋe. Yâkŋeâmâ
bukulipyeŋe orowâk ari den pat ya Yesu hoŋ bawalipŋe ekyongowi.
11 Ekyongoŋetâ nâŋgâŋetâ porap olop. 12 Yawu gârâmâ Petoroŋe yahatmâ
sumângen sururuk sâm ari lâm sâtŋanâk kinmâ ehop. Eksan mâne
sâŋgum kâlep mem Yesu katipgum katbi yaŋahâk tatmu ehop. Ekmâ
“wuân kulem eksan” sâm nâŋgâm kiwilim emetŋan âwurem ariop.

Lok yâhâp Emausi kapiângen ariowot.
(Mareko 16:12-13)

13 Sâp yanâk Yesuhât komolân gâtŋe lok yâhâp Emausi kapi Yerusalem
kapi gotŋanâk tap yan ariowot. 14 Mâtâwân arim tatmâ papatolipyeŋaŋe
Yesu kuŋetâ muop yakât alahum weyetŋe nâŋgâowot. 15 Yawu otmâ
arim tatmutâ Yesuŋe teteyitgimu orowâk ariwi. 16 Orowâk ari kundenŋe
ehoworâke yamâ lok ondop orop arain yawu nâŋgâowot. 17 Yawu
nâŋgâmutâ Yesuŋe yuwu sâm âiyotgop. “Wuân denŋe alahuawot?” Sâmu
hâmeyetŋe bâlemu kinowot.
18 Yawu otmâ bukuŋe âlâ, kutŋe Keleopa sâm, yâkŋe yuwu sâop.
“Yâhâlen papatolipnenŋaŋe otbi yakât den pat Yerusalem kapi ambolipŋe
kerekŋe naŋgain. Yakât otmâ girawu otmâ yakât pâpguat?”
19 Sâmu sâop. “Wuân otbihât yat?”
Sâmu sâop. “Wâe, wonângen? Yesu, Nasaret amboŋe otbaŋgiwi yakât
alahum gait. Anitâŋe Yesu mâmâŋe otbaŋgimu yâkât den kâsikum
ningim kulem topŋe topŋe tuhum manmâ gaop. 20 Yakât otmâ lohimbi
kerekŋe nâŋgâwaŋgiŋetâ yahatminiop. Yamâ hotom umai otmu
papatolipnenŋaŋe yâkât den nâŋgâŋetâ nahat otmu “Kuŋetâ muâk” sâm
sâm hârewaŋgiwi. Yawu sâm hârewaŋgim Roma lok galemlipnenŋe
ekyongoŋetâ yâkŋe lauyeŋan mem howanân kuŋetâ muop. Yakât den
pat alahum gait. 21 Yâkŋe Isirae nengât kasalipnenŋe yongom watyekmu
arinomai yawu nâŋgâm biwinenŋaŋe mem manmâ gawin. Yamâ yâhâlen
kuŋetâ muop. 22-23 Âun emet haŋ sâmu imbi nombotŋaŋe sumângen
ari kulem âlâ tetemu eksai. Kulem tetemu ekmâ âwurem taka yakât

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yuwu sâm eknongoai. “Aŋelo yâhâp teteningim “Yesu mumuŋambâ
yahatsap” yawu sâm eknongoawot.” 24 Imbi yaŋe yawu sâm eknongoŋetâ
bukulipnetŋe nombotŋaŋe sumângen ari imbi yaŋe den yai ya yeŋe
senyeŋan Yesu ekŋetâ ki tap.”
25 Yawu sâm ekumutâ Yesuŋe yuwu sâop. “Nâŋgân nâŋgânyetŋe
umatŋe. Emelâk Anitâŋe poropetelipŋe den ekyongomu kulemguwi ya
nâŋgâmutâ ki keterakyitgimap. Yakât otmâ yuwu sâmune nâŋgâyet.
26 Anitâŋe tihitnenŋe otbe sâm ikŋe hoŋ bawaŋe hâŋgângumu ge manmu
kuŋetâ hâhiwin nâŋgâm muop. Muop yamâ mumuŋambâ yahatmâ tatmâ
yâhâmbisâp ya Anitâŋe sâm kalop.” 27 Yawu sâm topŋe katmâ Mose otmu
Anitâhât poropetelipŋaŋe miti pepaen den kulemguwi ya sâm kusânmâ
ekyotgop.
28 Yawu otmâ Emausi kapi ginŋan ariwi. Yan arimâmâ Yesuŋe
katyelekmâ kapi âlâengen ariwe sâm olop. 29 Yawu otmu alitmâ yuwu
sâowot. “Emet ŋiŋ yap yakât otmâ orowâk yuân tatne.” Yawu sâm
emetyetŋan orowâk yâhâwi. 30 Yâhâ tatmâ sot um newi. Sot um nem
tatŋetâ Yesuŋe baŋga mem Anitâ mepaem motokmâ torehenŋe yitgiop.
31 Yitgimu yanâk nâŋgân nâŋgânyetŋe pâroŋ sâmu kundenŋe ekmutâ
keterakyitgiop. Ekmutâ keterakyitgimu yanâk gulip olop. 32 Gulip
otmu bukuŋe âlâ yaŋe bukuŋe yuwu sâm ekuop. “Mâtâwân takain
yan Anitâhât poropetelipŋe nombotŋe otmu Moseŋe miti pepaen den
kulemguwi yakât topŋe sâm kusânmâ eknotgomu nâŋgâm biwine
yahatsap.” Yawu sâop.
33 Yawu otmu in yawu yahatmâ Emausi kapi ya pilâm âwurem
Yerusalem kapiân ariowot. Âwurem ari Yesu ikŋe hoŋ bawalipŋe
kâiân konok otmu bukulipyeŋe nombotŋe orowâk menduhuakmâ tatbi
yâk yeŋgâlen yâhâowot. Yâhâmutâ yuwu sâm ekyotgowi. 34 “Kutdâ
mumuŋambâ yahatmâ Simon Petoro tetewaŋgimu eksap.”
35 Yawu sâm ekyotgoŋetâ benŋe kutdâŋe mâtâwân yâk teteyitgim
emetyetŋan ari baŋga mem motokmâ yitgimu yan kundenŋe ekmutâ
keterakyitgiop yakât ekyongowot.

Yesuŋe hoŋ bawalipŋe kâiân konok teteyiŋgimu ekbi.
(Mataio 28:16-20; Mareko 16:14-18; Yoane 20:19-23)

36 Den ya ekyongomutâ yanâk Yesuŋe pârâk sânsânâk teteyiŋgiop.
37 Teteyiŋgimu ekmâ “weke takap,” sâm pârâk pilâm kiŋgityeŋahât otbi.
38-39 Yawu otŋetâ yuwu sâm ekyongop. “Wongât biwiyeŋe ahom niaksap?
Nâŋe teteyiŋgian yuwu weke ki teteyiŋgimap. Yakât otmâ kâine bâtne
yu walipnohom nâŋgâm heŋgeŋguŋet. Weke bia. Nâ ninak gamune
eŋaksain. Yakât otmâ biwiyeŋe sânduk sâek.” Yawu sâop.
40-41 Yawu sâm ekyongomu nâŋgâŋetâ porap olop yamâ kâiŋe bâtŋe
kuwi ya tiripyongomu ekmâ olowâke yamâ heroŋe nâŋgâwaŋgiwi. Yawu

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

otŋetâ yuwu sâm ekyongop. “Sot âlâ tap otmuâmâ mem nihiŋetâ nembe.”
42-43 Yawu sâm ekyongomu iŋan âlâ hot um katbi ya waŋetâ mem niop.
Mem nemu ekmâ “weke bia” sâm tepyeŋe hâlâlâk nâŋgâwi.
44 Yesuŋe iŋan ya nem tiŋ pilâm yuwu sâm ekyongop. “Emelâk yen
orowâk manmâ den topŋe topŋe kâsikum yiŋgim gawan yan den âlâ
yuwu sâm ekyongowan. “Emelâk emet inânŋan Mose, Dawiti, otmu
Anitâhât poropetelipŋe nombotŋaŋe nâhât nâŋgâm miti pepaen den
kulemgumini yakât bulâŋe tetem heŋgeŋguwuapgât Anitâŋe sâm kalop.”
Yawu sâm ekyongowan.” 45 Yawu sâm ekyongom den kulemguwi ya
kâsikum yiŋgimu nâŋgâŋetâ.
46 Den ya nâŋgâŋetâ keterakyiŋgimu den bâiŋe yuwu sâm ekyongop.
Emelâk emet inânŋan miti pepaen den âlâlâ kulemguwi yakât
topŋeâmâ yuwu tap. Anitâŋe lohimbi kerek yeŋgât tihityeŋe otbe sâm
ikŋe hoŋ bawa hâŋgângumu ge manbuap. Manmu lok bâleŋaŋe mem
âlâlâ tuhuŋetâ hâhiwin nâŋgâm mumbuap. Mumu hanguŋetâ hilâm
kalimbu pesuk sâmu Anitâŋe mumuŋambâ mem yahatbuap. 47-48 Yakât
otmâ lohimbiŋe orotmemeyeŋe bâleŋe bet pilâm nâhâlen biwiyeŋaŋe
kepeinomai otmuâmâ Anitâŋe tosayeŋe pilâyiŋgim meyekbuap. Otmu
yeŋe ari nahat den pat âlepŋe sâm haok tuhuŋetâ lohimbi hânŋan
kulemŋan manmâ araiŋe nâŋgânomai. 49 Otmu nâŋe Wâtgât mâmâŋahât
Heak hâŋgângumune ge âi sâm yiŋgian yukât mâmâŋe otyiŋgimu
menomai ya awoŋnaŋe sâm kalop. Yakât otmâ Yerusalem kapiân tatmâ
mambotnomai.” Yawu sâm ekyongop.

Yesuŋe himbimân âwurem yâhâop.
(Mareko 16:19-20; Aposolo 1:9-12)

50 Yerusalem kapi pato yakât gotŋan kapi âlâ, kutŋe Betani sâm, ya
tap. Yan meyekmâ ari Anitâŋe mâmâŋe otyiŋgiâkgât ulitguop. 51 Yawu
otmâ pilâyekmâ himbimân yâhâop. 52 Himbimân yâhâmu mepaem
tepyeŋe heroŋe otmu Yerusalem kapiân âwurem ariwi. Âwurem ari opon
kâmbukŋan yâhâ Anitâ mepaewi. Yawu.

Nâ bukuhe,
Luka

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yoane

Yesuhât Den Pat Âlepŋe Yoaneŋe kulemguop.

1 1 Yesuhât topŋe
Anitâhât Kai Toka yaŋeâmâ embâŋâmbâek Anitâŋe hân himbim
ki kândikyotgop yapâek Anitâ orop dopyetŋe konohâk tatmâ gaowotŋak
tatmâ gawot. 2-3 Kândik mindikum topŋambâek Kai Toka yaŋe Anitâ
orop tatmâ gaowot yan Anitâhâlen kândiwahom himbimân dewutâ,
emetsenŋe, pitu topŋe topŋe ekmain ya otmu hânân âliwahap topŋe
topŋe ehekŋe, ki ehekŋe kerehâk kândikyongop. Yamâ ya yeŋgâlen gâtŋe
âlâŋe ikŋahâk ki teteop, bia kârikŋe. 4 Kai Toka yaŋe manman kârikŋahât
amboŋe oap. Yakât otmâmâ laŋinŋe ikŋambâ gâtŋe yaŋe lohimbi
biwinenŋan pilâmu haŋ sâningim gamap. 5 Yawu otmâ omoŋ bâleŋan
pilâmu omoŋ kâlehen manmaiŋe kâtâpgune sâm hâum pâpgum gamai.
6-7 Otmu Kai Toka yakât laŋinŋaŋe lohimbi biwinenŋan pilâmu ya
ekmâ nâŋgâmunŋe bulâŋe otmu yâkâlen biwinenŋaŋe katnehât Anitâŋe
lok âlâ, kutŋe Yoane, ya âi sâm waŋmu takaop. 8 Taka laŋinŋe amboŋahât
amutgen manmâ kulet sâm mâtâp mewaŋgim yâkât den pat âlepŋe sâm
tetem eknongom manminiop. 9 Yâhâ laŋinŋahât amboŋe yakât topŋe
yuwu tap. Yâkŋe lohimbi kerek nengât biwinenŋan laŋinŋe pilâmu ekmâ
nâŋgâmunŋe keterakningiâkgât ge hohetnenŋan manop.
10 Kai Toka yaŋe ge hohetnenŋan manop yan lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe
topŋe nâŋgâm hâum pâpgum ki ekŋetâ keterahop. Ikŋak Anitâhâlen
kândiwahom lohimbi katyelekmu yapâ tetem gawiŋe amboyeŋe ekmâ topŋe
hâum pâpguwi. 11 Yâhâ dop yawuâk ikŋe torehenlipŋe yeŋgât hohetyeŋan
takamu ekŋetâ ki keterakyiŋgiopgât betbaŋgiwi. 12 Yawu gârâmâ nen lok
nombotŋaŋe yâkâlen biwinenŋe katbin yamâ mâmâŋe otningimu Anitâhât
nan baralipŋe otmâ mansain. 13 Anitâhât nan baralipŋe otmâ mansain yakât
topŋe yuwu tap. Lohimbi katyelekmu yapâ tetem gamunŋe gamunŋe sambe
sambe oain yakât otmâ Anitâhât nan baralipŋe ki otbin. Me lok nombotŋaŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nengât sen yaŋe tetem sambe otŋet sâm imbi miakmâ manbi yaŋe gurâ bia.
Anitâ ikŋak mâmâŋe otningimu yakât nan baralipŋe otmâ gain.
14 Bâiŋ, Kai Toka yaŋe ge imbi tepŋambâ tetem lok otmâ hohetnenŋan
manmâ tep âlep nâŋgâningiop. Nâŋgâningimu manmanŋe ekmunŋe
bulâŋe otmu Anitâhât nanŋe ombe bisiŋe dopyetŋe konohâk yawu
otmutâ yelekbin. 15 Yâhâ lok otmâ manmu Yoaneŋe ekmâ lohimbi yuwu
sâm ekyongop. “Emelâk lok yukât nâŋgâm yuwu sâm ekyongowan.
“Nâŋe embâŋâmbâek meŋnahât tepŋambâ ki tetewan yapâek tatmâ
gaop. Yakât otmâmâ nâŋe kulet sâm mâtâp mewaŋgim yâkât amutgen
mansan.” Yawu sâm ekyongowan.” Yawu sâop.
16 Yawu gârâmâ manman kârikŋe yakât amboŋaŋe tep âlep
nâŋgâningimap ya pesuk sâwuapgât dop âlâ ki tap. Yamâ witgum
nâŋgâningim yâhâwuap. 17 Emelâk Anitâŋe Mose ekumu girem den
topŋe topŋe kulemguop ya ekmunŋe manman tawi tawiŋe oap. Yâhâ
sâp yiwereŋeâmâ Anitâŋe Yesu Kiristo hâŋgângumu ge wawaeneneksap
ya ekmunŋe bulâŋe dondâ oap. 18 Nenŋe Anitâ ki ekmain. Yawu gârâmâ
yâkŋe ikŋe nanŋe ombe bisiŋe hâŋgângumu ge manop. Yâkŋe yawu olop
yan nenŋe Anitâhât topŋe nâŋgâm heŋgeŋgunehât yâkŋe sâm tetekŋan
tuhumu nâŋgâm heŋgeŋguwin.

Yoaneŋe lohimbi toen katyehop.
(Mataio 3:1-12; Mareko 1:2-8; Luka 3:2-18)

19 Kândikum lohimbiŋe orotmemeyeŋe bâleŋe ya betbaŋgiŋetâ Yoaneŋe
âi topŋe katmâ toen katyehop. Toen katyekmu yakât topŋe nâŋgâne
sâm hotom uminiwi yeŋgât kunlipyeŋaŋe bukulipyeŋe nombotŋe
hâŋgânyongowi. Hâŋgânyongoŋetâ hoŋ bawalipyeŋe meyekŋetâ orowâk
Yerusalem kapi pato pilâm ge Yoanehâlen ari âikuwi. “Gâ topgahât sârâ
nâŋgâne.”
20 Âikuŋetâ sâop. “Anitâŋe hoŋ bawa âlâ hâŋgângumu ge tihitnenŋe
otmâ galemnongowuap sâmai ya nâ bia.”
21 Sâmu sâwi. “Yawu yatgât âlâkuâk sârâ nâŋgâne. Emelâk embâŋân
poropete âlâ, kutŋe Elia sâm, manop. Yâkŋe yâhâpŋe tetem hohetnenŋan
manmâ Anitâŋe hoŋ bawa âlâ hâŋgângumu ge tihitnenŋe otmâ
galemnongowuap yakât mâtâp mewaŋgiwuap yamâ gâ me âlâhât
mambotmain.”
Sâŋetâ sâop. “Bia, yai yamâ nâ bia.”
Sâmu sâwi. “Anitâŋe poropete âlâ hâŋgângumu ge mâtâp meningiwuap
nâŋgâmain ya gâ me âlâhât mambotmain.
Sâŋetâ sâop. “Lok ya nâ bia.”
22 Sâmu sâwi. “Topge ki eknongoat. Yakât otmâ yiwereŋe âwurem ari
papatolipnenŋe girawu sâm ekyongomunŋe nâŋgâŋetâ ârândâŋ otbuap?
Bâiŋ, gike topge tâŋ tâŋâk sârâ nâŋgâneâyâ.”

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

23 Sâŋetâ sâop. “Nâŋe lok ki manmaiângen manmune lohimbiŋe
nâhâlen takaŋetâ yuwu sâm ekyongom mansan.
“Pumŋe launŋe uk sâm huruŋ sâm ya kum kilikmâ mem ârândâŋ
merândâŋ tuhuŋetâ tatbuap. Yawu otmâ lok kutdâhât mâtâp
mewaŋgiŋet.”
Den yu poropete âlâ, kutŋe Yesaia sâm, yâkŋe kulemguop.”
24 Yawu sâmu Parisaio lok orowâk takawiŋe yuwu sâm âikuwi.
25 “Anitâŋe hoŋ bawa âlâ hâŋgângumu ge tihitnenŋe otmâ
galemnongowuap sâmain ya “nâ bia” yawu yat. Me Eliaŋe yâhâpŋe
tetewuap ya gurâ bia. Me poropete lok âlâ me âlâ gurâ bia. Yawu yat
gârâmâ topŋe girawuhât otmâ lohimbi toen katyekmâ mansat?”
26 Sâŋetâ sâop “Nâmâ toen mem katyekman. Yâhâ lok kutdâ âlâ
hohetyeŋan mansap yâkât wâtŋe âlâ tatbaŋgiap ya ekŋetâ ki keteraksap.
27 Hâmbâi lok yaŋe âi topŋe katmâ tuhumu eknomai. Nâmâ lok inŋe
mansan. Yakât otmâ nep tuhuwuap yawuya tuhuwomgât dop bia. Me
yâkât itâkat gurâ kâpekmâ golewaŋgiwomgât dop âlâ ki tap.” Yawu sâm
ikŋahât nâŋgâmu giop.
28 Yâhâ Yoaneŋe kapi âlâ, kutŋe Betani sâm, ya Yoran to nombotgen
tap yan manmâ toen katyekminiop. Den matŋe yawu ekyongomu purik
sâm Yerusalem kapiân âwurem ariwi.

Yoaneŋe Yesu toen kalop.

29 Otmu emet haŋ sâmu Yesuŋe Yoanehâlen ariop. Arimu
akŋangembâek ekmâ yuwu sâm lohimbi mem toen katyehop ya
ekyongop. “Lok enda ekŋet. Endamâ Anitâŋe hâŋgângumu ge lamahât
dop otbuap. Yakât otmâ dop kum sâmune nâŋgâŋet. Nengât tosa
pesuk sâningiâkgât opon kâmbukŋahât galem mansaiŋe hotom une
sâm yan lama nanŋe kum gâim uŋetâ semu hotomŋaŋe yâhâmu
Anitâŋe nâŋgâningimap. Yakât dopŋeâk lok endaŋe tosanenŋahât
otmâ kawenenŋan kinmu kuŋetâ mumbuap yakât otmâ Anitâŋe
hâŋgângumu ge mansap. 30 Otmu emelâk lok yukât topŋe yuwu sâm
ekyongowan. “Hâmbâi yâkŋeâmâ âi topŋe katmâ tuhumu eknomai.
Nâŋe embâŋâmbâek meŋnahât tepŋambâ ki tetewan yapâek tatmâ gaop.
Yakât otmâ nâŋe kulet sâm mâtâp mewaŋgim yâkât amutgen mansan.”
31 Emelâk ki nâŋgâwaŋgiwan. Yâhâlen puwâk takamu ekban. Otmu
yen Isirae lohimbiŋe yâkât topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât nâŋe mâtâp
mewaŋgim toen mem katyeksan.
32-33 Nâhâlen takamu toen katban yakât topŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet.
Emelâk nâŋe yâkât topŋe ki nâŋgâm manban yan Anitâŋe nâŋe toen
katyekbom yakât yuwu âi sâm nihim hâŋgânnohop. “Gâŋe lohimbi toen
katyekbuat yanâmâ nine Wâtgât mâmâŋahât Heak hâŋgângumune ge lok
âlâhât kunŋan tatbuap lok yaŋe lohimbi manman âiloŋgoân katyekmu

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otyiŋgiwuap.” Yawu sâm eknohop.
Yawu sâm eknohomu lauŋe lâum lohimbi toen katyekmâ yaŋak lok eksai
yu toen katban. Toen katmune yanâk himbim pâroŋ sâmu Anitâhât
Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe kembâ hâtgum ge mâmâŋe otbaŋgiop.
34 Mâmâŋe otbaŋgimu yakât topŋe nâŋgâm heŋgeŋguan. Yâhâmâ
Anitâhât nanŋe mansap.” Yoaneŋe Yesu takamu ekmâ yawu sâop.

Yesuŋe nâ otmu Anderea menelehop.

35 Emet haŋ sâmu Yoaneŋe ikŋe hoŋ bawayâhâtŋe, nâ otmu lok
âlâ, kutŋe Anderea, Simon Petorohât imiŋe, menelekmu deŋgân âlâ,
kutŋe Galilaia sâm, yakât ginŋehen ariwin. 36 Arimunŋe Yesuŋe gam
wanginenekmâ bamu Yoaneŋe ekmâ yuwu sâm eknotgop. “Lok yu
wanginenekmâ bap enda ekset. Yâhâmâ Anitâŋe hâŋgângumu ge
lamahât dop otmâ nengât tosahât otmâ kawenenŋan kinmu kuŋetâ
mumbuap yakât otmâ Anitâŋe hâŋgângumu giop.” Yawu sâop.
37 Yawu sâmu, nâŋgâmutŋe bonŋe otmu Yoane pilâm Yesu betŋan
sâmutŋe orowâk ariwin. 38 Yesuŋe purik sâm yuwu sâm eknotgop. “Yet
wongât betnan watneksawot?” Sâmu sâwit. “Kutdâ, gâ emet girawuân
imat?” 39 Sâmutŋe sâop. “Orowâk ari emet ya tiripyotgowom.” Yawu
sâmu orowâk ari emetŋan yâhâ tatmâ den huhuwin. Den huhum
tatmunŋe emetsenŋe emelâk purik sâm giop.
40-41 Otmu bukune Andereaŋe, pilânelekmâ yahatmâ, ari ataŋe, kutŋe
Simon, mem tetem yuwu sâm ekuop. “Anitâŋe lok âlâ hâŋgângumu Yura
nengât tihitnenŋe otmâ galemnongowe sâm ge mansap ya eksait.” Yawu
sâop. Lok yakât kutŋeâmâ Kiristo. 42 Yawu sâm netgâlen dâim takamu
Yesuŋe Simon ekmâ yuwu sâm ekuop. “Simon, Yoane nanŋe, gâmâ
yiwereŋe kutge âiŋe, Kepa sâm gohonsan.” Yawu sâop. Kut yamâ Girik
yeŋgât denân Petoro. Yakât topŋeâmâ benben me kon yawu.

Yesuŋe Pilip yet Natanae meyelehop.

43 Otmu emet haŋ sâmu Yesuŋe Galilaia hânângen ariwe sâm olop.
Yawu otmâ yanâk lok âlâ, kutŋe Pilip sâm, ya ekmâ yuwu sâm ekuop.
“Garâ, orowâk arire.” 44 Otmu Pilip yamâ Anderea yet Petoro, orop
kapiyeŋe kutŋe Besaita, ya ambolipŋe. 45 Yesuŋe Pilip memu yâkŋe in
yawu ari bukuŋe âlâ, kutŋe Natanae sâm, ya yuwu sâm ekuop. “Emelâk
Anitâŋe hoŋ bawa âlâ hâŋgângumu ge tihitnenŋe otmâ galemnongom
manbuap yakât Mose otmu Anitâhât poropetelipŋaŋe kulemguwi ya
eksain. Yâhâmâ Yosep nanŋe, Nasaret kapi amboŋe,” yawu sâop. 46 Yawu
sâmu sâop. “Yakât nâŋgâmune gemap. Nasaret kapi ambolipŋe âlâ me
âlâŋe tânnongonomaihât dop âlâ ki tap.” Sâmu sâop. “Bâiŋ. Gam ek.”
47 Yawu sâmu Natanaeŋe Yesuhâlen takamu yan, yuwu sâm eknongop.
“Yu ekŋet. Lok yuâmâ Isirae amboŋe otmu tâŋ tâŋâk mansap.” Yawu

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sâop. 48 Yawu sâmu Natanaeŋe âikum sâop. “Gâ wonângen manmune
nehongât yawu yat? Sâmu sâop. “Gâ Pilipŋe ki gohonsap yan lakop
kuriŋ amutgen Anitâ mepaem tatdâ geksan.” 49 Sâmu sâop. “Kutdâ gâ
Anitâhât nanŋe. Isirae nengât kunnenŋe mansat.” 50 Sâmu sâop. “Lakop
kuriŋ amutgen geksan yakât otmâ topge naŋgan. Yu sâm tetem ekgohoan
yakât otmâ yat. Yawu gârâmâ hâmbâi kulem topŋe topŋe memune ekdâ
âlâ kândâkdâ otbuap.” 51 Yawu sâm ekum benŋe yuwu sâm eknongop.
“Bulâŋanâk yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâŋe bulâŋanâk hâŋgânnohomu
gewan yakât topŋe teteâkgât ewapâ himbim pâroŋ sâmu yâkât
aŋelolipŋaŋe mâmâŋe otnihim yâhâm gem otŋetâ yekmâ nâhât topne
ekmâ nâŋgânomai.” Yawu sâm eknongop.

Kana kapiân Yesuŋe kulem miop.

2 1 Yawu sâm eknongomu hilâm yâhâp pesuk sâmu yan kapi âlâ, kutŋe
Kana sâm ya Galilaia hânân tap yan gâtŋe âlâŋe imbi membe sâm
otmu bukulipŋaŋe heroŋe nâŋgâyitgim menduhuakbi. 2 Menduhuyehop
ya amboŋaŋe Yesu ikŋe otmu mâmâŋe otmu nen hoŋ bawalipŋe
dâinenekmu orowâk emetyetŋan yâhâwin. 3 Yâhâ menduhuakmâ nem
tatmunŋe wain to ya biatmu Yesu mâmâŋaŋe yakât sâm ekuop.
4 Ekumu sâop. “Meŋ, yakât ki nâŋgârâ gorâhihiâk. Anitâ ikŋak
nâŋgâmu âi topŋe katbehât naŋgan.”
5 Sâmu mâmâŋaŋe emet amboŋe yakât hoŋ bawa âlâ yuwu sâm ekuop.
“Nannaŋe yu me ya otŋet sâwuap yawuâk otnomai.”
6 Otmu emet ya kâlehen amaŋ papato bât nombolân konok ya
tatyiŋgiop yakât topŋe yuwu. Yura lohimbi Anitâŋe nâŋgâningimu
ârândâŋ olâkgât to yaŋe mem sot nenehât senŋe âlâlâ ya piriminiwin.
Otmu yapâ gâtŋaŋe to osom neminiwin. Otmu kâi bâtnenŋe
piriakminiwin.
7 Yakât otmâ Yesuŋe emet amboŋahât hoŋ bawalipŋe yuwu sâm
ekyongop. “Ba to osom mem ga amaŋân gâiŋetâ pik sâek.” Yawu sâmu
to osom ga gâiŋetâ pik sâop. 8 Yawu otŋetâ yuwu sâm ekyongop. “Aiop,
yupâ to osom ba galemyeŋe ya waŋetâ niâk.” Yawu sâmu osom mem ba
waŋetâ niop.
9 Yawu gârâmâ to yaŋe emelâk purik sâm wain olop. Yawu otmu
galemyeŋaŋe nemu ukenŋe otmu biwiŋaŋe yuwu nâŋgâop. “Wain toŋe
emelâk biatningiap. Yu nemune ukenŋe oap yu wosapâ mem gai?” Yawu
nâŋgâm yakât topŋe hâum pâpguop. Yawu gârâmâ to osom mem waŋbiŋe
yakât topŋe nâŋgâwi. Yâhâ wain to ya nemu ukenŋe otmu yaŋak lok imbi
miop ya yuwu sâm ekuop. 10 “Aŋgoânâmâ wain ukenŋe sâm bukulipyeŋe
gâim yiŋgiŋetâ nem biwiyeŋe hâlim otŋetâ yakât kakŋanâmâ wain
pâlâmŋe gâim yiŋgimai. Yâhâ gâŋeâmâ wain to yu kuratgum tatgât bet
mem ga ningirâ nem nâŋgâmune âlâ oap.” Yawu sâop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11 Yesuŋe Kana kapi yan âi topŋe katmâ kulem memu ekmunŋe âlâ
kândâkdâ otmu yâkâlen biwinenŋaŋe kepeiwin.
12 Otmu ya pesuk sâmu Yesuŋe imilipŋe otmu mâmâŋe meyekmu Kana
kapi ya pilâm Kapanaum kapi yan orowâk gem ariwin. Gem ari yan
tatmunŋe hilâm mome pesuk sâop.

Yesuŋe opon kâmbukŋan yâhâ lok watyehop.
(Mataio 21:12-13; Mareko 11:15-19; Luka 19:45-46)

13 Otmu sâp yanâmâ Yura nengât Tihit tihit Hombaŋ ya tâlâhumu
Yesuŋe menenekmu Yerusalem kapiân yâhâwin. 14-16 Otmu opon
kâmbukŋan yâhâmunŋe yan lok nombotŋaŋe kembâ puluhum tatbi
otmu lama bulimakao me senŋe âlâlâ aŋgi guŋgi otmâ hâmeŋe hâukum
kinbi ya Yesuŋe yahatmâ yuwu sâm sâyiŋgiop. "Awoŋnahât opon yu
kâlehen ki orotŋe otŋetâ aŋgim bero emetŋahât dop oap." Den yawu
sâm tewetsenŋe hâukum kinbi ya yeŋgât kakŋan tat tat, tewo, me senŋe
âlâlâyeŋe mem purik pilâyiŋgiop. Yawu otmâ lama bulimakao ya yongom
watyekmu tiok taok otmâ arim kinbi. Yawu olop. 17 Otmu tâmbânenŋe,
kutŋe Dawiti sâm, yâkŋe den kulemguop ya nâŋgâmunŋe teteop ya yuwu
tap.

"O Anitâ, lohimbi nombotŋaŋe gâhât opon kâlehen yâhâ tatmâ ki
orotŋe otmai sâm biwinaŋe kou kâlâp siap."

Den yawu tatmap ya nâŋgâmunŋe teteop.
18 Yawu otmâ watyekmu ariŋetâ Yura papatolipnenŋaŋe ekŋetâ
bâlemu yuwu sâm ekuwi. "Gâŋe oat yu nâŋgâmunŋe dondâ bâleap.
Âlâŋe mâmâŋe otgihimu yu oat? Gâŋe wuân kulem mendâ nenŋe gekmâ
Anitâŋe nâŋgâhihimu oat yawu nâŋgâmunŋe ârândâŋ otbuap?" Yawu
sâwi.
19 Sâŋetâ sâop. "Yeŋe Anitâhât opon yu liakunomai. Otmuâmâ nâŋeâmâ
sâp kâlep bia, hilâm kalimbu yakât biwiŋan tuhum maŋguwom." Yawu
sâop. 20 Yawu sâm ekyongomu sâwi. "Maiŋ, papatolipnenŋaŋe opon
kâmbukŋe yu yambu 46 biwiŋan tuhuwi. Gârâmâ gâŋeâmâ girawu
otmâmâ "hilâm kalimbu biwiŋan tuhum maŋguwom" yat. Den yat yakât
nâŋgâmunŋe ki ârândâŋ oap." Yawu sâwi.
21-22 Yesuŋe den sâop yakât topŋe yamâ âlâ miop. Yuwuhât sâop.
Yâhâmâ kuŋetâ mumu hilâm kalimbu pesuk sâmu yan yahatbuap yakât
topŋe sâop. Yakât otmâ mumuŋambâ yahalop sâp yanâmâ den sâop ya
nâŋgâmunŋe bulâŋe olop.
23 Yesuŋeâmâ Tihit tihit Hombaŋ yan Yerusalem kapiân tatmâ kulem
topŋe topŋe memu lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe ekŋetâ bonŋe otmu
yâkâlen biwiyeŋe katbi. 24-25 Yawu otŋetâ lohimbi nengât biwinenŋe
ekmapŋe topyeŋe ekmâ nâŋgâop. Topyeŋe nâŋgâm yaŋak yâk yeŋgâlen
ki torokalop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Nikotemoŋe manman kârikŋahât Yesu âikuop.

3 1 Otmu Parisaio yeŋgâlen gâtŋe âlâ, kutŋe Nikotemo sâm, yâkŋe
Yura nengât lok kunŋe manop. 2 Omoŋ âlâen lok yaŋe Yesuhâlen
ari yuwu sâm ekuop. “Kutdâ, gâhât topge naŋgain. Gâŋe kulem topŋe
topŋe memat yu lok nombotŋe Anitâ orop ki mansaiŋe kulem yuwuya
menomaihât dop âlâ ki tap.”
3 Sâmu sâop. “Âinohowe sâm oat ya emelâk naŋgan. Yakât yuwu
sâmune nâŋgâ. Lok âlâ me âlâ Anitâŋe tihityeŋe olâk sâm mâmâlipyeŋe
yeŋgât tepyeŋambâ tetewi yakât dopŋeâk yâhâpŋe teteŋetgât naŋgan.”
4 Sâmu sâop. “Bâe, nâ emelâk lok oan. Yakât girawu otmâmâ âlâkuâk
meŋnahât tepŋe kâlehen yâhâ tatmune yâhâpŋe menekbuap. Ya ki
orotŋe.” Yawu sâop.
5 Sâmu sâop. “Yuwu sâmune nâŋgâ. Lok âlâ me âlâŋe orotmemeŋe
bâleŋe bet pilâm Anitâhâlen biwiyeŋe katnomai yamâ toen katyeknomai.
Toen katyekŋetâ Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otyiŋgimu
Anitâŋe tihityeŋe otbuap. 6 Yakât torokatmâ yuwu sâwe. Nen kerekŋe
mâmâlipnenŋe yeŋgât tepyeŋambâ tetem towat konohâk oain. Yâhâ umut
biwinenŋe yamâ Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otningim mem
heweweŋ tuhunenekmu manman kârikŋahât mâtâp teteningimap. 7 Yawu
gârâmâ “mâmâhahât tepŋambâ teteon yakât dopŋeâk yâhâpŋe tetewuat,”
sâm ekgohoan yakât ki nâŋgârâ sâtŋe otbuap. 8 Yakât den âlâen hâum
sâmune den ya nâŋgârâ keterakgihiâk. Siru ya wosapâ topŋe katmâ
takamap? Otmu wosaken bâiŋe arimap? Yakât topŋe ki nâŋgâmain. Siru
pilâmap ya munŋeâk nâŋgâmain. Yakât dopŋeâk Wâtgât mâmâŋahât
Heakŋe mâmâŋe otyiŋgimu biwiyeŋe heweweŋ otmâ Anitâhâlen katmai.
Biwiyeŋe âlâhâlen kinmap yakât ki eŋakmâ naŋgaŋgimai.” Yawu sâop.
9 Sâmu sâop. “Bâe, den yat ya nâŋgâm pâpguan. Âlâkuâk sârâ
nâŋgâwe.” 10 Sâmu sâop. “Gâŋeâmâ Anitâhât den Isirae lohimbi kâsikum
yiŋgirâ yakât nâŋgâhihiŋetâ yahatmap. Yakât girawuhât otmâ den yan
yukât topŋe ki naŋgat? 11 Yakât yuwu sâmune nâŋgâ. Nenŋe sennenŋaŋe
ekmain otmu biwinenŋan tetemu nâŋgâmain ya sâm tetem Parisaio yen
ekyongom mansain. Yawu gârâmâ yeŋeâmâ dennenŋe nâŋgâŋetâ gemu
bet pilâmai. 12 Yâhâ nâŋe manman topŋe topŋe yakât ekyongomuneâmâ
nâŋgâŋetâ ki bulâŋe otmap. Yakât otmâmâ girawu otmâ himbimgât
topŋe ekyongomune nâŋgâŋetâ bulâŋe otbuap? 13 Lok âlâŋe himbimân ki
yâhâm purik sâm ge yakât topŋe lohimbi ekyongomap. Nâ konok Anitâŋe
himbimâmbâ hâŋgânnohomu ge yakât topŋe ekyongom mansan.
14 Emelâk Moseŋe yuwu otbomgât dop olop. Isirae lohimbiŋe lok ki
manmaiângen manmâ otŋetâ bâleop yakât matŋe hambe sâtŋe metŋe
yaŋe yiŋgimu muwi. Yakât otmâ Moseŋe hambe umutŋe hâwim nahân
kepeim kânâŋgâmu ekmâ yan âlepŋe otbi. Yakât dopŋeâk lohimbi

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kerekŋe otŋetâ bâlemap ya yeŋgât tosayeŋe biatyiŋgiâkgât Anitâŋe sâmu
nâ howanân nohom kânâŋgânekŋetâ kinbom. 15 Howanân kinmune yapâ
gâtŋaŋe lok âlâ me âlâŋe biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe nâhâlen kepeim
mannomai yamâ tosayeŋe biatyiŋgimu manman kârikŋan mannomai.”
Yawu sâop.
16 Anitâŋe ikŋe eŋgatŋeâk otmâ lohimbi kerek wawaenenekmâ ikŋe
nanŋe ombe bisiŋe hâŋgângumu ge nengât kawenenŋan kinmu howanân
kuŋetâ muop. Yawu gârâmâ yâkâlen biwinenŋe kepeim manmâ yâhânom
yanâmâ manman kârikŋe ya menom. 17 Anitâŋe nanŋe hâŋgângumu
ge manman kârikŋan torokatnenehop. Yakât otmâ nenŋe yâkâlen
biwinenŋaŋe kepeim manmâ yâhânom yanâmâ sâp patoen den âiân ki
katnenekbuap. 18 Otmu nen Yesuhâlen biwinenŋaŋe hikum manmain
nenâmâ emelâk manman kârikŋahât pat kuningimu tap. Yakât den âiân
katnenekbuapgât dop ki tap. Yâhâ lohimbi nombotŋaŋe Anitâ nanŋahât
biwiyeŋaŋe pâlâmŋe otmu betbaŋgim mansai yamâ emelâk kâlâwân
seyekbuapgât pat kuyiŋgiop. 19-21 Yâhâ Anitâŋe nen lohimbi kerek
mem kiwilinenekmâ matŋe ningimu menom yakât topŋe yuwu tap.
Nen lohimbi kerekŋe orotmeme bâleŋe otne sâm yan bukulipnenŋaŋe
nenekmâ nâŋgâm bâleningimai sâm kurihiakmâ tihân otmâ gamain.
Yâhâ nenâmâ Yesuhâlen biwinenŋaŋe kepeim tem lâuwaŋgim mansainŋe
topnenŋe ki kurihiakmain. Nenŋe lok senyeŋan kinmunŋe manmannenŋe
tetekŋan ekmai. Yâhâ lohimbi nombotŋaŋe orotmemeyeŋe bâleŋe ya
witgumâk otmâ mansaiŋe topyeŋe kurihiakmâ Yesu, laŋinŋe amboŋahât
hâkâŋ otmâ betbaŋgimai.

Yoaneŋe ikŋe topŋe sâm tetem ekyongop.

22 Otmu Nikotemoŋe pilâm arimu yakât kakŋan Yesuŋe nen hoŋ
bawalipŋe menenekmu Yerusalem kapi pilâm Yuraia hânân ari manbin.
Yan manmunŋe Yesuhât sâtgât otmâ lohimbi nombotŋe toen mem
katyekbin. 23-24 Otmu sâp yan Herotŋe ki sâmu Yoane mem pâi emetŋan
katŋetâ talop. Sâp yan Yoaneŋe kapi âlâ, kutŋe Ainon sâm, ya Salim kapi
gotŋan tap yan ariop. Yan arimu to senŋe sambe yan tap yakât ambolipŋe
kiŋgitŋe orowâkŋe yâkâlen ariŋetâ toen katyehop.
25 Toen mem katyehop yan Yura lok âlâŋe Yoanehât hoŋ bawalipŋe
yeŋgâlen arimu Yura ambolipŋe Anitâŋe yekmu ârândâŋ olâk sâm to
piriakbi orotmeme yakât den sahaŋgiwi. 26 Den sahaŋgiŋetâ Yoanehât hoŋ
bawalipŋaŋe ari yuwu sâm ekuwi. “Lok pato. Emelâk gâ orowâk Yoran to
nombotgen manmunŋe lok âlâŋe gâhâlen takamu yâkât nâŋgârâ yahalop.
Lohimbi seseŋgâlâkŋe nâŋgâniningiŋetâ gemu lok yakâlenâk ariŋetâ toen
mem katyeksap. Yakât nâŋgâmunŋe dondâ bâleap,” yawu sâwi.
27 Yawu sâŋetâ yuwu sâm ekyongop. “Anitâŋe lohimbi biwiyeŋe
mem hewewen tuhumu yâkât nâŋgâwaŋgiŋetâ yahatmu yâkâlen ariai.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Lohimbiŋe nengâlen torokatŋetgât eŋgatyeŋan ki kioŋnom. Yamâ
wongât? Anitâ ikŋak yakât amboŋe oap. 28 Yawu gârâmâ lok yakât yai
ya emelâk yâkât topŋe yuwu sâm ekyongowan. “Anitâŋe hoŋ bawa âlâ
hâŋgângumu ge tihitnenŋe otmâ galemnongowuap ya nâ bia. Nâmâ kulet
sâm mâtâp mewaŋgian.” Yawu sâwan.
29 Yakât otmâmâ den âlâen hâum sâmune topŋe nâŋgâŋetâ keterahâk.
Lok âlâ yayalipŋaŋe imbi yâkât pat kuwaŋginomai. Pat kuwaŋgiŋetâ
manbuap. Manmâ yâhâm miakdomawot yan heroŋe otnomai. Yakât
dopŋeâk lohimbi seseŋgâlâkŋe Yesuhâlen torokatŋetâ heroŋe oan. 30 Sâp
yiwereŋe yupâek lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe nâŋgâwaŋgiŋetâ yahatmu
yâkâlen torokatnomai. Yâhâ nâmâ nâŋgânihiŋetâ gemu âi tuhum tiŋ
pilâm gulip otbom.” Yawu sâop.

Yoaneŋe Yesuhât topŋe sâm ekyongop.

31-32 Yoane den yawu sâm ekyongop yakât topŋeâmâ yuwu. Nenŋe
meŋlipnenŋe yeŋgât tepyeŋambâ tetewin. Gârâmâ manmannenŋahâlâk
nâŋgâm alahu gulahu otmain. Yâhâ Anitâŋe Yesu hâŋgângumu giop.
Yakât otmâ kunnenŋe pato otmâ âwâŋahât topŋe eknongom mansap.
Yawu gârâmâ lohimbi getek âlâŋe denŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu yâkâlen
biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim mansai. 33-35 Anitâŋe nanŋe wawaemu biwiyetŋe
kepeiakmâ konohâk otmu tatmawot. Yawu tatmawot yamâ âwâŋaŋe
âi sâm waŋmâ hâŋgângumu giop. Gem yan kunnenŋe manmâ Wâtgât
Mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otbaŋgimu âwâŋahât den ya tâŋ tâŋâk
eknongom mansap. Yâkŋe den eknongop ya nâŋgâmunŋe bulâŋe otmu
yâkâlen biwinenŋaŋe kepeimain. 36 Yawu gârâmâ lok âlâ me âlâŋe Anitâ
nanŋahâlen biwiyeŋaŋe kepeim mannomai yamâ manman kârikŋahât
pat kuyiŋgiop ya menomai. Yâhâ lok âlâ me âlâŋe yâkât den betbaŋgim
mannomai yamâ Anitâŋe kuk otmâ hâhiwin yiŋgimu nâŋgâm tatbisâi.

Yesuŋe Samaria yeŋgâlen ariop.

4 1-2 Lohimbi dondâŋe Yoanehâlen ariŋetâ toen katyehop. Yawu
gârâmâ lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe Yesuhât nâŋgâŋetâ yahatmu
yâkâlen takaŋetâ yâkât sâtgât nen hoŋ bawalipŋaŋe toen katyekbin. Toen
katyekbin yakât Parisaioŋe nâŋgâŋetâ bâleop. 3 Nâŋgâŋetâ bâlemu yaŋak
Yesuŋe Yuraia hân pilâm Galilaia hânângen âwurem ariwe sâm otmu
orowâk ariwin. 4 Ari Samaria yeŋgât hân tânâmŋambâ hârem ariwin.
5 Ari kapi âlâ, kutŋe Sika sâm, ya mewin. Otmu emelâk embâŋânâk kapi
yakât gotŋan tâmbânenŋe âlâ, kutŋe Yakop sâm, yâkŋe tohât lâm kâlep
pato kendâop. Kendâmu yapâek to hindakmâ tumuŋan tatmu osom
nemai. Otmu lâm kendâop ya nanŋe Yosep pilâwaŋgiop. 6 Nen mâtâwân
arim tatmunŋe sikopŋe dondâ nongop. Yakât otmâ to ya ginŋan ge tatmâ
hâknenŋe mewin.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Manman kârikŋahât to yakât amboŋe yamâ Yesu.

7-8 Yesuâmâ yan tatmu nenâmâ pilâm sot puluhune sâm kapiân
yâhâwin. Katmâ yâhâmunŋe yan ikŋiâk tatmu imbi âlâŋe to osowe sâm
kapiângembâ giop. Gemu Yesuŋe yuwu sâm ekuop. “To osom niŋdâ
nembehât naŋgan.” Yawu sâop.
9 Yawu sâmu yan biwiŋaŋe nâŋgâop. “Yen Yura lohimbiŋe nenekmâ
nâŋgâm bâleningim nengât tera me osom bero yaŋe ki katmâ nemai.”
Biwiŋaŋe yawu nâŋgâm yakât otmâ pârâk pilâm yuwu sâop. “Gâmâ Yura
lok. Yawu gârâmâ girawuhât otmâ tohât ulitnohoat? Ya kâmbukŋe yakâ.”
Yawu sâop.
10 Sâmu sâop. “Anitâŋe heweweŋâk otmâ lâtâpnongomap yakât topŋe
gâŋe ki naŋgat. Otmu nine topne gurâ ki naŋgat. Naŋgat mâne emelâk
manman kârikŋahât to yakât ulitnohombât.” Yawu sâm ekuop.
11 Sâmu sâop. “Lok pato, to yuâmâ lâm kâlep pato. Yawu gârâmâ to
osowuatgât wahap barahâk tat yukâ. Wuânŋe mem manman kârikŋahât
to yat ya osowuat? 12 Yâhâ tâmbânenŋe Yakopŋeâmâ lâm yu kendâm
yupâ to osom neminiop. Otmu nanlipŋe otmu lama bulimakao osom
yiŋgimu neminiwi. Yâhâmâ to yupâek nem manminiwi. Yakopŋe otmâ
manminiop ya wangim otbuatgât nâŋgâm yu yat me?”
13 Sâmu sâop. “To yuâmâ lok âlâ me âlâŋe neŋetâ yâhâpŋe tohât kân
kânâk katyekbuap. 14 Yawu gârâmâ nine manman kârikŋahât to osom
yiŋgimune nenomai. Ya nenomai yakât otmâ yeŋgâlembâ to yaŋe punduŋ
punduŋ sâm ga takamu ya nem manman kârikŋe manmâ yâhânomai.
Yakât otmâ tohât kân kânâk katyekbuapgât dop âlâ ki tap.”
15 Sâmu sâop. “Maiŋ, lok pato. Nâŋe hilâm ârândâŋ to yupâ osowe sâm
kapi pilâm gem yâhâm tatman. Yawuâk otmâ manmangât gike to osom
niŋdâ nemune yâhâpŋe tohât ki katnekbuapgât naŋgan.”
16 Sâmu sâop. “Yawu gârâmâ gâ ari lokge dâirâ orowâk takayet.”
17 Sâmu sâop. “Nâmâ lokne bia.”
Yawu sâmu yuwu sâm purik pilâwaŋgiop. 18 “Gâ lok imbât yaŋe mem
pilâhekbi. Yamâ yiwereŋe meŋgekmu mansawot yamâ lokge bulâŋe bia.
Yamâ kombo mansawot. Yakât den yat yuâmâ bonŋe.”
19 Sâmu sâop. “Maiŋ, lok pato. Gâmâ Anitâhât poropete geksan. 20 Yawu
gârâmâ ekgohomune nâŋgâ. Emelâk tâmbâlipnenŋaŋe pumŋe yuân yâhâ
kinmâ Anitâ mepaeminiwi. Yâhâ Yura lok yeŋeâmâ Yerusalem kapiân
yâhâ Anitâ mepaemai. Yamâ lohimbi wosanŋe bonŋe otmai?” Yawu sâm
âikuop.
21-24 Sâmu sâop. “Wâe. Imbi, sâmune nâŋgâ. Hâmbâi mâne yen
Samaria lohimbi pumŋe yuân Anitâ ki mepaenomai. Otmu nengu
yawuâk Yerusalem kapiân Anitâ ki mepaenom. Anitâmâ nen yuwuya bia.
Yâkât topŋeâmâ ikŋiâk tap. Yâhâmâ pumŋe me kapi âlâen ki tatmap.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yakât otmâmâ sâp yupâek kapi me pumŋe âlâen me âlâen yâhâ kinmâ
Anitâ mepaenom yamâ hâliŋe bia. Yakât otmâ Anitâ awoŋnenŋaŋe
ikŋe Wâtgât mâmâŋahât Heak hâŋgângumu ge mâmâŋe otningimu
awoŋnenŋahâlen biwinenŋaŋe kepeim mepaemunŋe nâŋgâmu ârândâŋ
otbuap. Yen Samaria ambolipŋeâmâ Anitâhât topŋe ki nâŋgâmâk imbiâk
mepaemai. Yawu gârâmâ Anitâŋe hoŋ bawaŋe âlâ hâŋgângumu ge Yura
hohetnenŋan tetem yen me nen kerek tihitnenŋe otbuap yakât sâop.
Yakât otmâ nenŋeâmâ Anitâhât topŋe nâŋgâm heŋgeŋguain." Yawu sâop.
25 Sâmu sâop. "Yawu gârâmâ Anitâŋe hoŋ bawaŋe âlâ hâŋgângumu ge
tihitnenŋe otbuap ya emelâk sâŋetâ nâŋgâwan. Gem yan wuân me wuân
teteningiwuap ya bunewâk eknongowuap." Yawu sâop. Hoŋ bawa yakât
kutŋeâmâ Kiristo.
26 Sâmu sâop. "Hoŋ bawa yakât yat yamâ nâ. Anitâŋe hâŋgânnohomu
ge mansan." Yawu sâop. 27 Sâm tan mâne nenŋe sot puluhum takam
Yesuŋe imbi ya orop den alahuowot ya ekmâ pârâk pilâm imbi yaŋe
wuân den âikuop yakât ki âikum topŋe nâŋgâwin. Me Yesuŋe wongât
imbi ya orop den alahuowot yakât gurâ yawuâk.
28 Yawu otmu imbi yaŋe âsâpŋe pilâm kapiângen sururuk sâm ariop.
Sururuk sâm ari kapi ambolipŋe yuwu sâm ekyongop. 29 "Wâe. Lok âlâŋe
to lâmŋe ginŋan taka tatmâ biwine ekmâ otman meman ya hârohâk sâm
tetem eknohoap. Anitâŋe hoŋ bawa âlâ hâŋgângumu gewuap sâmai yaŋe
takap mon." 30 Yawu sâmu nâŋgâm ekne sâm kapi pilâm takawi.
31 Mâtâwân gem tatŋetâ nenŋe sot ne sâm Yesu ekuwin.
32 Ekumunŋe sâop. "Tatnihiap ya nem mansan. Yeŋe yakât topŋe ki
naŋgai."
33 Yawu sâmu alahu gulahu otmâ yuwu sâwin. "Nenŋe yu pilâm kapiân
yahain yan lok âlâŋe sot waŋmu niap mon?" Yawu sâm âlâhuwin.
34 Yawu sâmunŋe sâop. "Nâmâ Awoŋnaŋe hâŋgânnohomu ge tem
lâuwaŋgim nepŋe tuhum mansan yaŋe nâhât sot kâle oap.
35 Otmu nengât nep topŋahât nâŋgâŋetâ keterahâkgât âlâen hâum
sâmune nâŋgâŋet. Emetsenŋe imbât pesuk sâmu yan kalamân gâtŋe
âlemu mem nemain. Yawu gârâmâ lohimbiŋeâmâ kalamân sot âlem tap
yakât dopŋeâk biwiyeŋe hewewen otmâ manman kârikŋan arine sâm
otmâ tai. Yeŋeâmâ lohimbi dondâŋe mansai ya yeŋgât nâŋgâm âi meŋet.
36-37 Yakât torokatmâ sâmune nâŋgâŋet. Lok nombotŋaŋe nep tuhumai.
Yâhâ nombotŋaŋeâmâ âlemu mem konok tuhumai. Yâhâ lok âlâ me âlâŋe
nâhât nep tuhumai me yakât bonŋe menomai ya yâhâp yâhâp heroŋe
kakŋan mannomai. Yâhâ bonŋe âlemu mem katŋetâ tatbuap yaŋeâmâ
lohimbiŋe hewewen otmâ Anitâhâlen biwiyeŋe kepeim manmâ manman
kârikŋe menomai yakât dopŋeâk oap. 38 Otmu emelâk lok nombotŋaŋe
nâhât nep tuhuwi ya bonŋe âlem kinsaiŋe manman kârikŋe meŋetgât
yen hâŋgânyongomune ari meyekŋet." Yawu sâop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

39 Otmu Yesuŋe Samaria gâtŋe imbi yakât biwiŋe ekmâ olop miop ya
tâŋ tâŋâk sâm tetem ekuop yakât kapi ambolipŋe ekyongomu nâŋgâŋetâ
bulâŋe otmu Yesuhâlen takawi. 40 Taka "Nen orowâk torokatmâ manbuat,"
yawu sâm ekuŋetâ nâŋgâyiŋgiop. Nâŋgâyiŋgimu kapiyeŋan yâhâ hilâm
yâhâp tatbin. 41 Tatmunŋe den pat âlepŋe ekyongomu lohimbi dondâŋe
nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeiwi. 42 Biwiyeŋaŋe kepeim
imbi ya yuwu sâm ekuwi. "Aŋgoân gâŋe den sârâ nâŋgâmunŋe bulâŋe
olop. Yâhâ sâp yiwereŋe yuâmâ yâkŋe sârerenenekmâ manman kârikŋe
ningiwe sâm ge mansap ya ikŋe lauŋambâ eknongomu nâŋgâmunŋe
bulâŋanâk oap. Yakât otmâ yâkâlen biwinenŋaŋe kepeiain." Yawu sâwi.

Yesuŋe kiap âlâhât nanŋe nâŋgâwaŋgimu âlepŋe olop.

43 Yesuŋe hilâm yâhâp tatmâ den ekyongomu pesuk sâmu orowâk
Galilaia hânângen ariwin. 44 Mâtâwân arim tatmunŋe Yesuŋe Yerusalem
kapi ambolipŋe den ekyongomu nâŋgâŋetâ gemu bet pilâwi yakât
yuwu sâm eknongop. "Anitâhât poropetelipŋaŋe yeŋe kapi me hep
torehenlipyeŋe orowâk tatmâ den kâsikum yiŋgiŋetâ nâŋgâŋetâ nahat
otmap." Yawu sâop. 45 Galilaia hânân arimunŋe kapi tatmâ arap ya
ambolipŋe emelâk tihit tihit hombaŋ ekne sâm Yerusalem kapiân
yâhâ Yesuŋe kulem topŋe topŋe mem ikŋe den pat âlepŋe ekyongomu
nâŋgâŋetâ bonŋe olop yaŋe nenekmâ buku otningiwi.
46 Yawu otningiŋetâ ya pilâm âwurem Yesuŋe aŋgoân Kana kapiân
kulem âlâ memu to ya purik sâm wain olop yan ariwin. Arimunŋe
Kapanaum amboŋe, kiap âlâhât nanŋe ya mesek sâtŋan kinop. 47 Mesek
sâtŋan kinmu yan âwâŋaŋe Yesuŋe Kana kapiân âwurem taka tap
nâŋgâm kapiŋe pilâm Yesuhâlen taka ekuop. "Nanne mesek sâtŋan tatmâ
pilânenekbe sâm oap. Yakât otmâ ari heŋgeŋguhât naŋgan."
48 Sâmu sâop. "Bâe, Galilaia ambolipŋaŋe kulem topŋe topŋe memune
ekneâk naŋgai. Ekŋetâ sâtŋe otmu yanâk nâhâlen biwiyeŋe katmai."
49 Sâmu sâop. "O, lok pato, nanne pilânenekmapgât in yawu ari
heŋgeŋguhât naŋgan." 50 Sâmu sâop. "Nâŋgâwaŋgiangât âlepŋe hâmeŋe
kinbuap. Yakât otmâ gikiâk emetgan âwurem ari." Yawu sâop ya nâŋgâmu
bulâŋe otmu âwurem ariop. 51 Mâtâwân arim tatmu hoŋ bawalipŋaŋe
nanŋe talop yakembâ taka yuwu sâm ekuwi. "Nange yamâ emelâk âlepŋe
oap." 52 Yawu sâŋetâ yuwu sâm âiyongop. "Sâp girawuân âlepŋe oap?"
Sâmu sâwi. "Oran hilâm tânâmŋan kundatŋe sânduk sâop," sâwi. 53 Yawu
sâŋetâ kiapŋe yuwu nâŋgâop. "O, bulâŋanâk. Yesuŋe eknohop sâp yanâk
nanne âlepŋe olop." Yawu nâŋgâm Yesuhâlen biwiŋe kalop. Yawu otmâ ari
hep torehenlipŋe yakât ekyongomu kerekŋe Yesuhâlen biwiyeŋe katbi.
54 Kândikum Yesuŋe Yuraia hân pilâm Kana kapiân ari kulem memu to
ya purik sâm wain olop. Yâhâ kulem yâhâpŋe miop yamâ naom tipiŋe ya
âlepŋe olop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yesuŋe lok pareŋe mem heŋgeŋgumu geretŋe lâuakmâ ariop.

5 1 Yakât kakŋan Yura nengât hombaŋ âlâ tetemu Anitâ mepaene sâm
lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe Yerusalem kapi patoen menduhuakbi.
Otmu sâp yan Yesuŋe menenekmu Yerusalem kapiân yâhâwin.
2 Yerusalem kapi ya hawamgum paŋ sâhâwi yakât hâŋgi âlâ, kutŋe Lama
sâm, yakât ginŋan bomba âlâ tap, kutŋe Betesira sâm. Otmu bomba yakât
ginŋan selep bâtnombot tuhuwi. 3 Otmu selep yan lohimbi tatbi yamâ
topyeŋe yuwu. Nombotŋe pareŋe otbi, nombotŋeâmâ kâiyeŋe goŋgoŋe,
nombotŋe âlâmâ senyeŋe bok sâ sâŋe. 4 Tatbi yaŋe yuwu otminiwi. Sâp
âlâen âlâen Anitâhât aŋelo âlâŋe himbimângembâ ge bomba kâlehen
gemu luk luk sâminiop. Luk luk sâmu yanâmâ tatbi ya yeŋgâlen gâtŋaŋe
aŋgoân toen geminiop yamâ wuân me wuân hâhiwin ya in yawu
biatbaŋgiminiop. Yawu otminiwi.

5 Otmu tatbi ya yeŋgâlen gâtŋe âlâŋe pareŋe otmâ tatmâ gamu yambu
38 pesuk sâop. 6 Yâhâmâ selep âlâen tatmâ aŋelo bomba kâlehen gemu
luk luk sâmu gewe sâm yakât mambotminiop. Yâhâ Yesuŋe lok ya sâp
kâlep yawu otmâ gamap ya ekmâ nâŋgâm âikuop. “Gâ âlepŋe otbehât
naŋgat me bia?”

7 Sâmu sâop. “Oŋ, yawu naŋgan yukâ. Yawu gârâmâ to yu luk luk sâmu
gewe sâm ok bititik ki otmuneâk lok dondâŋe in yawu gemai. Yakât âlâŋe
tânnohomu nâŋe sâm gembâm.”

8 Sâmu sâop. “Bâiŋ gâ yahatmâ geretge lâuakmâ lohotŋan ari.” 9 Yawu
sâmu yanâk yahatmâ geretŋe lâuakmâ ariop.

10 Geretŋe lâuakmâ arimu lohimbi yan kinbiŋe ekmâ nâŋgâm
bâlewaŋgim yuwu sâwi. “In tatmâ naŋgain. Yawu gârâmâ gâŋe geretge
lâuakdâ gekmunŋe ki ârândâŋ oap. Papatolipnenŋaŋe tatmâ nâŋgâmain
sâwân âi tuhunomgât samut katbi yakât otmâmâ pilâ.” Yawu sâwi.

11 Sâŋetâ sâop. “Yiwereŋe lok âlâ heŋgemnohoapŋe yuwu yap.
“Yahatmâ geretge lâuakmâ ari.” Yawu sâmu âlepŋe otmâ yaŋahâmâ yu
oan.”

12 Sâmu sâwi. “Lok heŋgeŋgohoap ya kutŋe kundâ nâŋgâne.”
Yawu sâwi. 13 Yâhâ Yesuŋe emelâk yok pilâm lohimbi dondâ kinbi
ya hohetyeŋambâ gem ba ariop. Yakât otmâmâ lok yaŋe Yesu ekmâ
tiripyongowe sâm senŋe senŋe otmâ yâhâm giop yamâ ki ehop.

14 Otmu yapâ pilâm ge opon kâmbukŋan yâhâ Yesu mem teteop. Mem
tetemu Yesuŋe yuwu sâm ekuop. “Naŋgat. Nâŋe heŋgeŋgohoan. Yakât
otmâ yâhâpŋe otmâ hilipguwuat yamâ hiliwahowuat.”

15 Yawu sâmu lok yaŋe Yura papatolipnenŋe yeŋgâlen ari “Yesuŋe
heŋgemnohoap” sâm ekyongop. 16 Yâhâ Yesuŋe tatmâ nâŋgâminiwin
sâpŋan lok ya heŋgeŋguop. Yakât otmâmâ Yura papatolipnenŋaŋe Yesu
mem ge katne sâm den hikuwi.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yesuhâlen biwinenŋaŋe kepeim manman bulâŋe menom.

17 Den hikuŋetâ benŋe Yesuŋe yuwu sâm ekyongop. “Awoŋnaŋe hilâm
ârândâŋ âi memap. Yakât otmâ nâku yawuâk âi membomgât sâm nihiop.”
Yawu sâop. 18 Yâhâ tatmâ nâŋgâ nâŋgâ sâpŋan lok ya heŋgeŋguop yakât
nâŋgâŋetâ bâleop. Yawu otmâ Yesuŋe Anitâhât “Awoŋne” sâmu yakât
otmâ Yura papatolipnenŋaŋe yuwu nâŋgâwi. “Yâhâmâ Anitâ orop
dopnetŋe konohâk oap sâm ikŋahât nâŋgâmu yahatsap,” yawu sâm yakât
kune sâm otbi.
19-20 Yawu otŋetâ Yesuŋe yuwu sâm ekyongop. “Nine topne ekyongomune
nâŋgâŋet. Nâŋe nine eŋgatneâk âi ki meman. Âi meman yamâ awoŋnaŋe
wawaenekmâ tiripnohomu ikŋahâk âi memap yawuâk nâ gurâ meman.
Yakât otmâ hâmbâi âi âlâ tiripnohom mâmâŋe otnihimu memune ekŋetâ
âlâ kândâkdâ otbuap. 21 Awoŋnaŋe lok âlâ me âlâhât manmanyeŋe
torokatbuapgât dop tap. Otmu nâku yawuâk manman kârikŋe yiŋgiwomgât
dop tap. 22 Otmu lohimbiŋe otŋetâ bâlem gamap ya awoŋnaŋe bâiŋe ki sâm
hâreyiŋgiwuap. Âi ya nâŋak bâiŋe sâm hâreyiŋgiwomgât sâm nihiop. 23 Yâhâ
lohimbiŋe Awoŋne ewe katmai yakât dopŋeâk nâ gurâ ewe katnekŋet sâm âi
ya nihiop. Yawu gârâmâ lok âlâ me âlâŋe betnihimai yaŋe nâ betnihiain sâm
Awoŋne hâŋgânnohomu gewan ya betbaŋgimai. 24 Lok âlâ me âlâŋe nâhât
den pat âlepŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu biwiyeŋe awoŋnahâlen katmâ denŋe
lâum mannomai ya awoŋnaŋe emelâk manman kârikŋahât pat kuyiŋgiop.
Yakât otmâ manman kârikŋahât mâtâwân manŋetâ den âiân ki katyekbuap.
25 Den âlâ yuwu ekyongomune nâŋgâŋet. Awoŋne Anitâŋe
hâŋgânnohomu ge nine den pat âlepŋe ekyongom mansan. Ekyongomune
lohimbi biwi pâlâmŋe mansai ya yeŋgâlen gâtŋe nombotŋaŋe nâŋgâŋetâ
bulâŋe otmu nâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim mannomai yaŋeâmâ manman
kârikŋahât bulâŋe menomai. 26 Yakât topŋeâmâ yuwu. Awoŋne yamâ
manman amboŋe. Yawu gârâmâ manman yakât galemŋe sâm nihimu
yan dopnetŋe konok oap. 27 Otmu hâŋgânnohomu ge lohimbiŋe otbi
mewi yakât bâiŋe sâm hâreyiŋgiwomgât sâm nihiop. 28 Yakât otmâ sâp
patoen lohimbi muwi yamâ kerek mândeyekmune mumuŋambâ yahatmâ
otbi mewi yakât matŋe menomai. 29 Yâhâ lohimbi nombotŋaŋe Anitâ
betbaŋgim otŋetâ bâlem gaop yamâ den âiân katyekmune yakât matŋe
umatŋe menomai. Yâhâ nombotŋaŋe Anitâhât tem lâuwaŋgim âlepŋe
manbi yaŋeâmâ manman kârikŋe mannomai. 30 Nine eŋgatneâk âi ki
tuhuman. Anitâŋe biwinan katmu tem lâuwaŋgim den sâm hâreyiŋgiman
yamâ nâŋgâmu ârândâŋ otmap.

Yesuŋe kulem âlâlâ miop yan ikŋe topŋe tetem heŋgeŋguop.

31 Topne teteâkgât ninak sâman mâne nâŋgâŋetâ nahat otbâp. 32 Awoŋne
manman amboŋaŋe nâhât topne ekmâ nâŋgâŋetgât kulem mem gamap

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yamâ nâŋgâwaŋgimune bulâŋanâk otmap. 33 Aŋgoân hoŋ bawalipyeŋe
hâŋgânyongoŋetâ Yoanehâlen ariŋetâ nâhât topne bulâŋanâk ekyongop.
34 Yâhâ Yoane me lok âlâŋe nâhât topne ki sâm tetewi mâne mâtâp âlâ
tetenihimbâpgât dop otbâp. Yawu gârâmâ yâkŋe nâhât topne ekyongop
ya yiwereŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu manman kârikŋan manŋetgât yan.
35 Yoanehât nâŋgâŋetâ keterahâkgât âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Yâkŋeâmâ
balamgât dop olop. Balam sem laŋinŋe pilâmu ekmain yakât dopŋeâk yâkŋe
den ekyongomu biwiyeŋan hâumu haŋ sâyiŋgiop. Haŋ sâyiŋgimu aŋgoân
heweweŋâk nâŋgâwi. Yawu gârâmâ sâp kâlep ki otmuâk betbaŋgiwi. 36 Nâhât
topne yamâ yâkŋe bulâŋanâk ekyongop. Yawu gârâmâ awoŋnaŋe âi sâm
nihim hâŋgânnohomu kulem topŋe topŋe memune yan nâhât topne tâŋ tâŋâk
tetemu ekmai. 37 Yawu gârâmâ awoŋne ki ekmâ denŋeâk nâŋgâm gamai.
38 Otmu yâkâlen biwiyeŋaŋe gurâ ki kepeim manmai. Yakât otmâ awoŋnaŋe
poropetelipŋe ekyongomu kulemguwi ya nâŋgâŋetâ ki keterakyiŋgimap. Otmu
nâhât gurâ nâŋgâŋetâ nahat otmu yawuâk nâhâlen biwiyeŋaŋe ki kepeimai.
39 Yeŋeâmâ manman kârikŋe mene sâm poropetelipŋe den kulemguwi ya
haoŋmâ ârândâŋ sâlikum ekmâ tatmai. Yawu gârâmâ yeŋe nâhât topne ekŋetâ
keterahâkgât den yu poropetelipŋaŋe kulemguwi. Yu sâlikum heŋgeŋgumai
mâne âlepŋe nâhât topne nâŋgâm heŋgeŋgumbâi. 40 Yamâ yeŋe manman
kârikŋe mene sâm yan nâhât hâkâŋ otmâ biwiyeŋe nâhâlen ki katmai.
41 Yawu gârâmâ lok âlâ me âlâŋe nâhât nâŋgâŋetâ yahalâkgât ki gewan.
42 Yawu gârâmâ biwiyeŋe Anitâhâlen ki ari kinmap ya emelâk naŋgan.
43 Yakât otmâ awoŋnaŋe âi sâm nihim hâŋgânnohomu gewan yakât nâŋgâŋetâ
ki bulâŋe otmu betnihim mansai. Yawu gârâmâ lok âlâ me âlâŋe eŋgatyeŋeâk
otmâ yeŋgâlen taka den ekyongomai lok yawuya yeŋgât nâŋgâŋetâ yahatmu
buku otyiŋgimai. 44 Yeŋe yeŋahâlâk naŋgaŋgiŋetâ yahatmap. Yawu gârâmâ
Anitâ ikŋak yekmu ârândâŋ olâkgât ki nâŋgâmai. Ya otmai yakât nâŋgâŋetâ
porap otmap. Gârâmâ nâhât den pat yamâ girawu nâŋgâŋetâ bulâŋe otbuap?
45-47 Yeŋeâmâ nâhât den nâŋgâŋetâ gemu bet pilâm nâhâlen biwiyeŋe ki
katmai. Yamâ nâŋe awoŋnahât senŋan kinmâ den âiân ki katyekbom. Yakât
yuwu sâmune nâŋgâŋet. Moseŋe Anitâhât girem den kulemguop yamâ “lâum
manmunŋe Anitâŋe tihitnenŋe otbuap.” yawu sâmai. Yawu gârâmâ nâhât
topne nâŋgâŋetâ keterahâkgât Moseŋe den ya kulemguop. Yakât otmâmâ
Moseŋe den kulemguop ya yeŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otmap mâne emelâk
biwiyeŋe nâhâlen katbâi. Yawu gârâmâ den ya nâŋgâŋetâ porap otmap.
Gârâmâ nâhât den pat yamâ girawu nâŋgâŋetâ bulâŋe otbuap?” Yawu sâm
ekyongomu pilâyekmâ opon kâmbukŋambâ gem ariwin.

Lok 5,000 ya Yesuŋe sot kâsikum yiŋgimu newi.
(Mataio 14:13-21; Mareko 6:30-44; Luka 9:10-17)

6 1 Otmu yakât kakŋan Galilaia deŋgân, kutŋe âlâmâ Tiweria deŋgân,
Yesuŋe yakât nombotgen ariwe sâm hoŋ bawalipŋe menenekmu

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

orowâk ariwin. 2 Yâhâ emelâk Yesuŋe mesek topŋe topŋe heŋgemyongop
ya ekbi yakât otmâ arimunŋe lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe betnenŋan
watnenekbi. 3 Watnenekŋetâ ari lohimbi ya pilâyekmâ Yesu orop
pumŋe âlâen yâhâ tatbin. 4 Tatmâ Tihit tihit hombaŋ ya tâlâhuop yakât
alahuwin.
5 Alahum tatmunŋe lohimbi dondâŋe watnenekmâ takawi ya Yesuŋe
yekmâ yuwu sâm Pilip âikuop. "Lohimbi dondâ takai yu wosapâ sot
puluhum yiŋgimunŋe neŋetâ dopyeŋan otbuap?" sâm âikuop. 6 Yâhâ sot
kâsikum yiŋgimu neŋetâ dopyeŋan otbuap ya nâŋgâop. Yawu gârâmâ
Pilipgât biwiŋe girawu talop ya sâm tetemu nâŋgânehât Pilip âikumu
yuwu sâop. 7 "Âo, lohimbi dondâŋe taka tai. Yakât otmâ sot tipiŋe ikŋak
ikŋiâk nenomai yamâ tewetsenŋe pato pilâm sot puluhunom. Lok âlâŋe
emetsenŋe nombolân yâhâp biwiŋan âi tuhum hâmeŋe membuap yakât
dop otbuap. Yakât otmâ gâŋe den yat yu lauhan menomgât dop bia."
8 Yawu sâmu nengâlen gâtŋe âlâ, Simon Petoro imiŋe, kutŋe Anderea
sâm, yâkŋe yuwu sâm ekuop. 9 "Naom tipiŋe âlâ taka tapŋe baŋga
mome otmu iŋan yâhâp mem tap. Yawu gârâmâ girawu otne? Sot yuŋe
dopyeŋan ki otbuap yukâ." Yawu sâop.
10 Yawu sâmu Yesuŋe yuwu sâm eknongop. "Yeŋe lohimbi yu
ekyongoŋetâ ge tatŋet." Yawu sâmu lauŋan mem lok yeŋgât dowâmâ
5,000 yawuya ekyongomunŋe ge tatbi. 11 Ge tatŋetâ Yesuŋe baŋga ya
mem Anitâ mepaem motokmâ tipi tapi tuhum mem ningimu ârândâŋâk
kâsikum yiŋgimunŋe newi. Yâhâ iŋan gurâ yawuâk mem ningimu
kâsikum yiŋgimunŋe neŋetâ dopyeŋan olop. 12 Neŋetâ dopyeŋan otmu
yuwu sâm eknongop. "Sot nombotŋe tap ya bâlemapgât hâwurum saka
sakaen mânuŋetâ giâk." 13 Yawu sâmu hâwurum mânuŋmunŋe saka saka
kâiân yâhâp pik sâop.
14 Yesuŋe kulem ya memu ekŋetâ sâtŋe otmu yuwu sâm alahu gulahu
otbi. "Poropete âlâ hohetnenŋan tetewuap sâŋetâ nâŋgâm mambotmain
ya yu mon?" Yawu sâwi. 15 Yawu sâŋetâ Yesuŋe biwiyeŋe ekmâ yâkŋe
kutdâyeŋe mem kânâŋgânekmaihât nâŋgâm pilâyekmâ gem ba pumŋe
âlâen yâhâop.

Yesuŋe to kakŋambâ takaop.
(Mataio 14:22-33; Mareko 6:45-52)

16-17 Emet omoŋ otmu Yesuŋe in yawu ki âwurem takaopgât nenŋe yapâ
pilâm Kapanaum kapiân arine sâm deŋgân ginŋan gewin. 18 Ge waŋga
mem arim tatmunŋe siru pato pilâmu to dondâ bâleop. 19 Yawu otmu
puli kum tânâmgum arim tatmunŋe kilomita bâtnombot me nombolân
konok dop yawu olop. Yawu otmu arimunŋe Yesuŋe to kakŋambâ
takaop. Takamu ekmâ "wuânŋe takap?" sâm ekmâ umutnenŋe ariop.
20 Umutnenŋe arimu Yesuŋe nenekmâ yuwu sâop. "Nâ ninak takan. Yawu

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

gârâmâ kiŋgityeŋahât ki otŋet.” Yawu sâop. 21 Yawu sâmu tepnenŋe
welâmŋan gemu in yawu memunŋe waŋgaen yâhâop. Waŋgaen yâhâmu
nenŋe in yawu ari kapi ya mewin.
22 Kapi pilâm tohowin yakât ambolipŋaŋe emet haŋ sâmu Yesuhât
pâinmâ yuwu sâwi. “Oran waŋga konohâk ekbin yamâ Yesu hoŋ
bawalipŋaŋe yeŋiâk mem ariwi.”
23 Yawu sâm pâinbi. Otmu Tiweria kapi ambolipŋaŋe Yesuhât pat
nâŋgâm waŋga âlâlâ mem kapiyeŋehembâ taka emelâk Kutdânenŋaŋe
sot mem yan Anitâ mepaem yiŋgimu newi yanâk taka tatbi. 24 Taka
Yesuhât pâinŋetâ biatmu yaŋak waŋga ya yâhâpŋe mem Kapanaum
kapiân ari pâinbi.

Manman kârikŋahât sot yakât amboŋe yamâ Yesu.

25 Waŋgayeŋe Kapanaum kapiân karakmâ ge Yesu mem tetem yuwu
sâm âikuwi. “Wa, lok pato gâ amâti takaon.”
26 Yawu sâm âikuŋetâ yuwu sâm ekyongop. “Yaihât sâmune nâŋgâŋet.
Nâŋe kulem topŋe topŋe memune ekmâ topŋe ki nâŋgâm heŋgeŋgumai.
Yâhâ sot yiŋgimune neŋetâ tepyeŋe pik sâop yakât nâŋgâm pâinnekmâ
takai. 27 Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Sot nemain yaŋe kâlep ki tatmâ
yâhâwuap. Yamâ tatmâ getek ŋâsukŋe pilâmap. Yakât otmâ sot nemain
yakâlâk ki nâŋgânomai. Yawu gârâmâ sot topŋe âlâ ikŋiâk tap ya
nem manman kârikŋe manmâ yâhânomai yakâlâk nâŋgânomai. Yawu
gârâmâ Awoŋne Anitâŋe nâŋgânihimu ârândâŋ otmu âi sâm nihim
hâŋgânnohomu ge yâkât sâtgât manman kârikŋahât sot yiŋgiwom.” Yawu
sâop.
28 Yawu sâmu yuwu sâm âikuwi. “Anitâhât den lâune sâm girawu
tuhunomgât naŋgat?”
29 Sâŋetâ sâop. “Anitâŋe nâ hâŋgânnohomu gewan. Yakât otmâ nâhâlen
biwiyeŋe katmâ mannomaihât naŋgap.”
30-31 Sâmu sâwi. “Emelâk tâmbâlipnenŋe lok ki manmaiângen manŋetâ
Anitâŋe himbimâmbâ sot âlâ, kutŋe mana sâm, yiŋgimu nem manbi
yakât topŋe miti pepaen yuwu tap. “Himbimâmbâ sot yiŋgimu nem
manbi.” Yawu tap. Yawu gârâmâ gâŋe kulem âlâ mendâ ekmunŋe âlâ
kândâkdâ otmu den yat yu nâŋgâmunŋe bulâŋe otbuap. Wuân mendâ
topge tetemu ekmunŋe bulâŋe otbuap?” Yawu sâwi.
32 Sâŋetâ sâop. “Anitâŋe himbimâmbâ sot bulâŋe yiŋgimap yakât topŋe
nâŋgâŋetâ keterahâkgât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Moseŋe himbimâmbâ
sot bulâŋe ya ki mem tetem yiŋgiop. Bia. Himbimâmbâ sot bulâŋe yamâ
yiwereŋe Awoŋnaŋe yiŋgimu mansai. 33 Sot bulâŋe yamâ Anitâŋe nâ
hâŋgânnohomu himbimâmbâ ge manman kârikŋe yiŋgim mansan.”
34 Sâmu sâwi. “Bâe. Lok pato, gâ den yat, yuâmâ sot ya haoŋmâ
ârândâŋ ningirâ nem yâhânom.”

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

35 Sâŋetâ sâop. “Manman kârikŋahât sot yan yuâmâ ninahât yan.
Yakât otmâ lok âlâ me âlâŋe biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe nâ kepeinekmâ
mannomai. Yâhâmâ nâŋe mâmâŋe otyiŋgimune manman kârikŋahât
sot yakât yâhâpŋe ki po yiŋgiwuap. Me manman kârikŋahât to yakât
yâhâpŋe ki yekbuap.
36 Yawu gârâmâ kulem topŋe topŋe memune yeŋe ekmâ topŋahât
hâum pâpgum nâhâlen biwiyeŋaŋe ki kepeim mansai. 37 Yawu
gârâmâ lohimbi âlâ me âlâŋe nâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim manŋetgât
Awoŋnaŋe meyekmu mansai. Meyekmu nâhâlen torokatmâ biwiyeŋaŋe
kepeiŋetâ ki betyongowom. 38-40 Awoŋnaŋe âi sâm nihim himbimâmbâ
hâŋgânnohomu gewan. Gem yâkât tem lâum manmune lohimbi âlâ
me âlâŋe nekmâ topne nâŋgâm heŋgeŋgum nâhâlen biwiyeŋaŋe
kepeimai. Lohimbi yawu otmai yamâ nâŋe sâp patoen mumuŋambâ mem
yahatyekmune manman kârikŋahât pat emelâk Anitâŋe kuyiŋgimu tap
yakât bulâŋe yiŋgimu menomai.” Yawu sâop.
41 Yawu gârâmâ “sot bulâŋe yamâ Anitâŋe nâ hâŋgânnohomu
himbimâmbâ ge manman kârikŋe yiŋgim mansan,” ya sâop yakât
papatolipnenŋaŋe nâŋgâŋetâ bâlemu yuwu sâm alahu gulahu otbi.
42 “Nenâmâ yâkât topŋe naŋgain. Yâhâmâ Yosep nanŋe yakâ. Âwâŋe
mâmâŋe yetgât topyetŋe naŋgain. Gârâmâ wongât “Nâ himbimâmbâ gem
mansan,” yap? Yakât nâŋgâmunŋe bâleap.” Yawu sâwi.
43 Sâŋetâ sâop. “Kâmbukŋe. Nâŋgâm bâlenihiŋetâ ki ârândâŋ oap.
44 Awoŋnaŋe hâŋgânnohomu gewan. Yakât otmâ lohimbi âlâ me âlâ
meyekbuap yâkŋak nâhâlen torokatnomai. Nâhâlen torokatmâ mannomai
yamâ sâp patoen nâŋe mumuŋambâ mem yahatyekmune nâ orowâk
tatmâ yâhânom. 45 Emelâk emet inânŋan poropete âlâŋe den kulemguop
ya yuwu tap. “Anitâ ikŋak denŋe lohimbi biwiyeŋan katmu nâŋgâŋetâ
keterakbuap.” Yawu kulemguop. Den yakât bonŋe teteâkgât awoŋnaŋe
denŋe lohimbi biwiyeŋan katmu nâŋgâŋetâ hâumu nâhâlen torokatmai.
46 Yawu gârâmâ lohimbi âlâ me âlâŋe Awoŋnahâlen ki yâhâŋetâ den
kâsikum yiŋgimap. Yawu ki tap. Nâŋe konok Anitâ Awoŋne orop tatmâ
yâkât sâtgât otmâ gewan.
47 Yakât otmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lohimbi âlâ me âlâŋe nâhâlen
biwiyeŋaŋe kepeim manmai yamâ manman kârikŋan mannomaihât
pat kuyiŋgimune tap. 48 Yâhâmâ manman kârikŋahât sot yiŋgimune
nem manmâ yâhânomai. 49 Manman kârikŋahât sot yakât yâhâpŋe
torokatmâ sâwe. Tâmbâlipnenŋaŋe lok ki manmaiângen manminiwi yan
Anitâŋe himbimâmbâ sot âlâ, kutŋe mana sâm, ya yiŋgimu nem gawi.
Otmu ya gurâ emelâk mum metewi. 50 Gârâmâ himbimâmbâ manman
kârikŋahât sot yamâ nâ. Yakât otmâ lohimbi âlâ me âlâŋe nine hepne
sunumne nemaiŋeâmâ ki hiliwahonomai. 51 Yâhâ manman kârikŋahât
bulâŋe teteyiŋgiâkgât nâŋe konok himbimâmbâ ge nine hepne sunumne

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yu yeŋgât pat kuyiŋgiwan yu yiŋgimune nem manman kârikŋan
mannomai.” Yawu sâop.
52 Yawu sâmu Yura nengât papatolipnenŋaŋe nâŋgâm alahu gulahu
otmâ yuwu sâwi. “Lok yuŋeâmâ ki orotŋe yap. Girawu otmâmâ ikŋe
sunumŋe ya gahaeakmâ ningimu nenomgât yap? Ki orotŋe yukâ.” Yawu
sâwi.
53 Yawu sâm alahuŋetâ Yesuŋe yuwu sâm ekyongop. “Ninahât sâmune
nâŋgâŋetâ ki keterakyiŋgiap yakât âlâku sâmune nâŋgâŋet. Nâmâ lok
bulâŋe mansan. Yakât otmâ nine hepne sunumne yu ki nenomai yamâ
manman kârikŋan ki mannomai. 54-56 Yawu gârâmâ nine hepne sunumne
yuŋeâmâ manman kârikŋe yakât bulâŋe oap. Yakât otmâmâ lohimbi
âlâ me âlâŋe nine hepne sunumne nem mannomai yamâ sâp patoen
mumuŋambâ mem yahatyekmune biwinenŋe kepeiakmâ konohâk otmâ
orowâk manmâ yâhânom. 57 Awoŋne manman amboŋaŋe hâŋgânnohomu
gewan. Yakât otmâ yâkât wâtŋanâk kinmâ yâkŋe tatmap yakât dopŋeâk
nâ gurâ mansan. Yâhâ yeŋgâlen gâtŋe âlâ me âlâŋe nine hepne sunumne
yu nemai yen gurâ nâŋe manmâ yâhâwom yakât dopŋeâk manmâ
yâhânomai. 58 Yawu gârâmâ emelâk tâmbâlipnenŋaŋe sot âlâ, kutŋe
mana sâm, newi yan manman kârikŋe ki ekbi. Yawu otmâ mum gawi.
Yâhâ sâp yiwereŋe yuâmâ nine hepne sunumne nenomai yamâ manman
kârikŋan manmâ yâhânomai.” Yawu sâop. 59 Yesuŋe Kapanaum yeŋgât
miti emetŋan yâhâ den yu ekyongop.

Yesuŋe manman kârikŋe yakât topŋe ekyongop.

60 Yesuŋe nengât papatolipnenŋe yawu sâm ekyongomu yan lohimbiŋe
denŋe nâŋgâne sâm yâkâlen torokatmâ manbi nombotŋaŋe alahu gulahu
otmâ yuwu sâwi. “Den yap yuâmâ nâŋgâmunŋe umatŋe oap yakât otmâ
yâkât den yu âlâŋe nâŋgâwuap?” Yawu sâwi.
61 Yawu sâm hâkâŋ otŋetâ Yesuŋe biwiyeŋe ekmâ yuwu sâop. “Den
yan yukât âlâŋe ki ekyongop? Girawuhât otmâ nâŋgâŋetâ umatŋe
oap? 62 Gârâmâ nâŋe hâmbâi himbimân âwurem yâhâmune nekmâ
yanâmâ girawu nâŋgânomai? Nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu nâhâlen biwiyeŋe
katnomai me bia? 63 Yakât otmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lohimbi âlâ me
âlâŋe yeŋe eŋgatyeŋaŋak otmâ manman kârikŋan mannomaihât dop âlâ
ki tap. Yakât otmâ Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heak yâkŋak mâmâŋe
otyiŋgimu manman kârikŋan mannomaihât dop tap. Yakât otmâmâ den
yan yu nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe
otyiŋgimu biwiyeŋe nâhâlen katmâ manman kârikŋe mannomai. 64 Yawu
gârâmâ yeŋgâlen gâtŋe nombotŋane ki nâŋgâŋetâ bulâŋe otmap.” Yawu
sâop. Yâhâ lohimbi nombotŋaŋe biwiyeŋe Yesuhâlen ki katbi yâhâmâ
emelâk topyeŋe nâŋgâop. Yâhâ lok âlâŋe Yesuhât betŋehen kioŋbuap ya
gurâ yawuâk emelâk topŋe nâŋgâop. 65 Yakât nâŋgâm yuwu torokatmâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ekyongop. “Emelâk ekyongoan ya âlâkuâk sâmune nâŋgâŋet. Awoŋnaŋe lohimbi âlâ me âlâ mem hewewen tuhuyekbuap yâkŋak nâhâlen torokatnomai.” Yawu sâop.

66 Yawu sâopgât lohimbi nombotŋaŋe nâŋgâŋetâ umatŋe otmu pilâm âlâengen ariwi. **67** Ariŋetâ Yesuŋe hoŋ bawalipŋe kâiân yâhâp yuwu sâm eknongop. “Yen gurâ yawuâk pilânekmâ arine sâm oai me bia?”

68-69 Sâmu Petoroŋe sâop. “Kutdâ, gâŋe konok Anitâhât nanŋe bulâŋe manmâ manman kârikŋahât topŋe eknongorâ nâŋgâmunŋe bulâŋe otmap. Gâhât topge emelâk nâŋgâwin yakât otmâ pilâhekmâ lok âlâhâlen ari denŋe lâum manman kârikŋan mannomgât dop âlâ ki tap.” Yawu sâop.

70 Yawu sâmu yuwu sâm eknongop. “Bulâŋanâk nâŋe konok meyekban. Yawu gârâmâ weke bâleŋe ya yeŋgât amboyeŋe kutŋe Satan sâm yâkŋe yeŋgâlen gâtŋe âlâhât biwiŋan kioŋmu yâkât tem lâum mansap.” Yawu sâop. **71** Yâhâ Yesuŋe den sâop yaŋe bukunenŋe Yurasi, Simon nanŋe, yamâ Karioto kapi amboŋe ya miop. Yâkŋe gâmâlâk Yesuhât betŋehen kioŋbuap yakât.

Anitâhât sâtgât otmâ Yesuŋe den kâsikum yiŋgiminiop.

7 **1** Otmu yakât kakŋan Yura nengât papatolipnenŋaŋe Yesu kune sâm otbi. Yawu otŋetâ yaŋak Yuraia hân panmâ kapi tipi tapi Galilaia hânân tatmâ arap ya yeŋgâlen ari den kâsikum yiŋgim manop. **2** Yan ari manmu tâmbâlipnenŋaŋe selep tuhuminiwi yakât hombaŋ ya tâlâhuop.

3-5 Otmu Yesu imilipŋaŋe denŋe nâŋgâŋetâ nahat otmu yuwu sâm ekuwi. “Selep tuhuminiwi yakât hombaŋ tâlâhuap. Yakât otmâ lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe Yerusalem kapi patoen menduhuakmâ heroŋe otnomai. Gâŋe yan kulem mendâ lohimbiŋe eknomaihât kapi yu pilâm Yuraia hânân ari. Yan ari lohimbi nombotŋaŋe gâhât den nâŋgâne sâm otmâ mansai ya senyeŋan kulem âlâlâ mendâ ekmâ gâhât den pat sâm haok tuhunomai. Lohimbi kerekŋe gâhât nâŋgâŋetâ yahalâkgât gâ tetekŋan kinmâ kulem mendâ eknomaihât naŋgain. Gârâmâ kapi tipi tapi yuânâk manbuat yamâ girawu otmâ kutge pato otbuap?” Yawu sâwi.

6-8 Sâŋetâ yuwu sâm ekyongop. “Yeŋe eŋgatyeŋaŋak otmâ yu me ya âlepŋe otmai. Yakât otmâ Yerusalem kapi patoen yâhâ hombaŋ ekne sâm âlepŋe ekmâ heroŋe otnomai. Heroŋe otŋetâ yanâmâ nengât papatolipnenŋaŋe yekmâ ki kuk otyiŋginomai. Yâhâ nâmâ eŋgatneâk ki otman. Awoŋnaŋe sâm nihiop ya watmâ otman. Yakât otmâ lohimbiŋe orotmemeyeŋe bâleŋe otmai yakât kuk otnihimai. Yawu gârâmâ nine topne tetemu eknomaihât sâp ki tâlâhuap. Yakât otmâmâ ki yâhâwom. Gârâmâ yeŋeâmâ âlepŋe hombaŋ ari ekŋet.” Yawu sâop. **9** Yawu sâmu imilipŋaŋe pilâm yeŋiâk ba ariwi.

10 Pilâm ariŋetâ Yesuŋe hoŋ bawalipŋe menenekmu belângen watyekmâ yâhâwin. **11** Yâhâmunŋe lohimbiŋe menduhuakmâ sot um nem

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

heroŋe otbi yan Yura nengât papatolipnenŋaŋe Yesuhât pâinbi. Pâinmâ
"Yesu wosapâ tap?" sâm âiyongom yâhâm gewi. 12-13 Âiyongom yâhâm
geŋetâ lohimbi dondâŋe kiŋgityeŋahât otmâ Yesuhât den lohotŋan alahu
gulahu otbi. Alahum hioŋakmâ nombotŋaŋe yuwu sâwi. "Yesuŋe âiloŋgo
tânnongom mansap," sâwi. Yâhâ nombotŋaŋeâmâ sâwi. "Bia. Yâkŋeâmâ
lohimbi kâityongomu mâtâp tâpikgum otmâ hilipgumai," sâwi.
14 Otmu hombaŋ ya tânâmgumu Yesuŋe opon kâmbukŋan yâhâ lohimbi
kinbi ya den kâsikum yiŋgiop. 15 Den kâsikum yiŋgimu papatolipnenŋaŋe
ekmâ pârâk pilâm yuwu sâwi. "Yâhâmâ ekap emetŋan ki yâhâop. Yawu
gârâmâ miti yap yuâmâ girawu nâŋgâmapgât yap?" Yawu sâwi.
16 Yawu sâŋetâ Yesuŋe yuwu sâm ekyongop. "Den yan yuâmâ nine
den bia. Anitâŋe hâŋgânnohomu ge yâkât sâtgât otmâ denŋe ekyongoan.
17 Yakât otmâ nine eŋgatnaŋak ki otman ya lohimbi âlâ me âlâŋe
Anitâhât tem lâumaiŋeâmâ nâŋgâm heŋgeŋgumai. 18 Lok âlâ me âlâŋe
yeŋahâk den ekyongomai yaŋeâmâ lohimbiŋe nâŋgâyiŋgiŋetâ yahalâkgât
den ekyongomai. Yâhâ nâmâ Anitâ orop biwinetŋe konohâk otmu âi sâm
nihim hâŋgânnohop. Hâŋgânnohomu gewan yâkâlâk nâŋgâŋetâ yahalâk
nâŋgâm uwawapŋe bia tuhum manmâ den imbiâk ki sâman. 19 Yawu
gârâmâ yeŋe gurâ Moseŋe girem den kulemguop ya kerek ki lâumai.
Yakât otmâ topŋe girawuhât otmâmâ nâ nohone sâm oai?" Yawu sâop.
20 Yawu sâm ekyongomu lohimbi kinbiŋe yuwu sâwi. "Maiŋ, wonânŋe
gohone sâm oai? Gâmâ weke bâleŋaŋe mâŋgâehekmu biwihe hâlim
milim otmu yat."
21 Sâŋetâ sâop. "Nâmâ tatmâ nâŋgâ nâŋgâ sâpŋan lok pareŋe âlâ
heŋgeŋguwan. Heŋgeŋgumune kulem ya ekŋetâ sâtŋe olop yakât
nâŋgâŋetâ bâleap. 22-23 Nâŋe otmune ki bâleop. Yakât yuwu sâmune
nâŋgâm heŋgeŋguŋet. Tâmbâlipnenŋaŋe hâkyeŋahât torehenŋan undip
tuhuaŋgiminiwi ya yeŋe torokatmâ otmâ yâhânomaihât Moseŋe girem
den kulemguop. Yakât otmâmâ girem den lâuain sâmai yamâ tatmâ
nâŋgâ nâŋgâ sâpŋan nanlipyeŋe ihilâk hâkyeŋahât torehenŋan undip
tuhuyiŋgimai. Yawu gârâmâ nâŋe gurâ tatmâ nâŋgâ nâŋgâ sâpŋan lok
pareŋe heŋgeŋguwan yakât topŋe girawuhât nâŋgâŋetâ bâleap. 24 Lok âlâ
me âlâŋe otmai memai ya yeŋeâmâ kakŋeâk kakŋeâk ekmâ yakât sâmai.
Wongât otmai memai ya ki ekmâ nâŋgâm heŋgeŋgum sâmai. Yakât
nâŋgâmune ki ârândâŋ oap." Yawu sâop.

Kapi ambolipŋaŋe Yesuhât nâŋgâm biwi yâhâp otbi.

25 Yawu sâmu Yerusalem kapi ambolipŋe nombotŋaŋe yuwu sâwi. "Lok
yuâmâ papatolipnenŋaŋe kune sâm oai. 26 Lok yuâmâ tetekŋanâk kinmâ
den kâsikum yiŋgim mansap. Yakât otmâmâ wongât papatolipnenŋaŋe
ki kuwaŋgim mansai? Anitâŋe hâŋgângumu giop yawu nâŋgâm yakât
ki kuwaŋgimai mon? 27 Yâhâ Anitâŋe hâŋgângumu gewuap yâkât hep

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

torehenlipŋe ki nâŋgânom. Otmu topŋe yamâ hâum pâpgunom. Yâhâ
Yesuhât hep torehenlipŋe yeŋgât hârok nâŋgâyiŋgiain. Yakât otmâ
Anitâŋe ki hâŋgângumu giop yawu oap.” Yawu sâwi.
28 Yawu sâŋetâ Yesuŋe opon kâmbukŋan yâhâ den kâsikum yiŋgim
yuwu sâm ekyongop. “Bulâŋanâk yeŋe hep torehenlipne yeŋgât naŋgai.
Yamâ benŋe nâhât topne nâŋgâm hâum pâpguai. Nâmâ nine eŋgatneâk
otmâ ki gewan. Manman bulâŋahât amboŋaŋe hâŋgânnohomu
gewan. Yamâ benŋe yâkât topŋeâmâ yeŋe ki naŋgai. **29** Nâmâ yâkŋe
hâŋgânnohomu gewan yakât otmâ yâkât topŋe nâŋgâm heŋgeŋguan.”
Yawu sâop.
30 Yawu sâmu papatolipnenŋaŋe nâŋgâŋetâ bâlemu mem pâi emetŋan
katne sâm otbi. Yawu gârâmâ mumbuapgât sâp kalop ya ki tâlâhuop
yakât membâihât dop ki olop. Yakât otmâ pilâwi. **31** Yawu gârâmâ lohimbi
nombotŋaŋe denŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu alahu gulahu otmâ yuwu
sâwi. “Yesuŋe kulem topŋe topŋe mem gap ya Anitâhât hoŋ bawaŋe
âlâ hâŋgângumu ge tihitnenŋe otbuap sâmai yaŋe wangim âlâlâ ki
membuap.” Yawu gârâmâ lok sâmai ya bulâŋanâk Yesu sâm yâkâlen
biwiyeŋe katbi.
32 Otmu lohimbi nombotŋaŋe yawu sâm alahu gulahu otŋetâ
Parisaioŋe nâŋgâŋetâ bâlemu yakât hotom uminiwi yeŋgâlen ariŋetâ
den hikum Yesu mem pâi emetŋan katne sâm tembe lâulipyeŋe
hâŋgânyongowi. **33** Hâŋgânyongoŋetâ Yesuhâlen ariŋetâ yuwu sâm
ekyongop. “Nâ yen orop sâp tâlâwâk manmâmâ hâŋgânnohomu takan
yâkâlen âwurem ariwom. **34** Âwurem arimune pâinneknomai. Yawu
gârâmâ ariwom yan gurâ yeŋe arinomaihât mâtâp âlâ ki tap. Yakât otmâ
yâhâpŋe ki neknomai.” Yawu sâop.
35-36 Yawu sâmu yâkŋe yuwu sâm alahu gulahu otbi. “ “Pâinneknomai
yan ki neknomai. Otmu ariwom yan gurâ arinomaihât mâtâp ki tap,”
yap. Yakât otmâ wosaken arimu yan pâinmâ ki mem tetenom? Anitâhât
dengât pâpgumai yeŋgâlen emelâk bukulipnenŋaŋe den kâsikum yiŋgim
mansai. Ya orop ari mannomaihât yap me wosaken ariwuapgât yap?”
Yawu sâwi.
37 Otmu selep tuhuminiwi yakât hombaŋ ya bia otbe sâm otmu
yan lohimbi kerekŋe menduhuakmâ kai toka pato otminiwi. Yâhâ
menduhuakbiân Yesuŋe yahatmâ kinmâ yuwu sâm ekyongop. “Lohimbi
âlâ me âlâ manman kârikŋahât to yakât yeksap yamâ nâhâlen ga neŋet.
38 Emet inânŋan poropete nombotŋaŋe den âlâen hâum kulemguwi yakât
topŋe yuwu tap. “Lohimbi âlâ me âlâŋe nâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim
mannomai yamâ biwiyeŋambâ manman kârikŋahât to ya hindakmâ hirik
hirik sâm imbuap.” Kulemguwi yakât topŋe yawu tap.” Yawu sâop.
39 Yesuŋe den yu sâop yamâ tohât ki sâop. Yâhâ Yesu himbimân
ki âwurem yâhâopgât otmâ Anitâŋe Wâtgât mâmâŋahât Heak ki

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hâŋgângumu giop. Yâhâ sâp yiwereŋe yuâmâ nenŋe biwi nâŋgân
nâŋgânnenŋe Yesuhâlen katmunŋe yanâmâ Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe
nengâlen ge mâmâŋe otningimap yakât sâop.
40 Yawu sâmu nâŋgâm lohimbi nombotŋaŋe yuwu sâwi. “Yamâ
poropete pato takawuap sâmain ya mat takamu eksain” 41 Yâhâ
nombotŋaŋeâmâ yuwu sâwi. “Bulâŋanâk Anitâŋe lok yuŋe tihitnenŋe
olâkgât hâŋgângumu ge mansap.” Yawu sâwi. Yawu gârâmâ
nombotŋaŋeâmâ nâŋgâm hilipgum yuwu sâwi. “Bâe, Yesu yuâmâ
Galilaia amboŋe. 42 Yamâ Anitâŋe lok âlâŋe tihitnenŋe otbuapgât
hâŋgângumu gewuap yamâ Dawitihât senân gâtŋe. Otmu Betelem kapiân
tetewuap. Yâkât topŋe yawu miti pepaen kulemguwi tap. Yakât otmâ
Yesu yuâmâ Anitâŋe ki hâŋgângumu giop, yawu eksain.” Yawu sâwi.
43 Yesuhât topŋahât yawu sâm alahum hioŋakbi. 44 Yâhâ nombotŋaŋeâmâ
pâi emetŋan mem katne sâm otŋetâ umatŋe otmu pilâwi.

Parisaioŋe Yesuhât nâŋgâm betbaŋgiwi.

45 Yawu otŋetâ Parisaio otmu hotom uminiwi yeŋgât tembe
lâulipyeŋaŋe purik sâm kunlipyeŋe yeŋgâlen ariŋetâ yuwu sâm
âiyongowi. “Yen wongât Yesu ki mem takai?” 46 Sâŋetâ sâwi. “Yâkŋe den
sâmu nâŋgâmunŋe âlâ kândâkdâek otmu yaŋak inâk takain. Yâhâmâ
topŋe ikŋiâk.” Yawu sâwi.
47 Yawu sâŋetâ Parisaioŋeâmâ yuwu sâwi. “Bâe, Yenâmâ denŋe
nâŋgâŋetâ biwiyeŋe gulip oap. 48 Nenŋeâmâ denŋe nâŋgâmunŋe porap
otmap. Otmu kunlipnenŋaŋe nâŋgâŋetâ nahat otmap. Yakât otmâ
nenâmâ biwinenŋe alitmâ mansain. 49 Yamâ lohimbi inŋe mansai yaŋe
Mosehât girem den ki nâŋgâm heŋgeŋgumai. Yakât otmâ Anitâŋe hem
nâpumân pilâyekmu ge matŋe umatŋe menomai.” Yawu sâwi.
50 Yawu sâŋetâ yâk yeŋgâlen gâtŋe âlâ, kutŋe Nikotemo sâm, yâhâmâ
emelâk Yesuhâlen arimu den huhuowot. Yâkŋe yuwu sâm ekyongop.
51 “Mosehât girem den âlâ yuwu tap. “Lok âlâŋe ikŋe topŋe ki sâm tetem
sârereakmuâk yâkât tosa yakât sâm hârewaŋginomgât dop âlâ ki tap.”
Den yawu tap yakât nenŋe Yesuhât in yawu sâm hârewaŋgimunŋe ki
ârândâŋ otbuap.” Yawu sâop.
52 Yawu sâmu bukulipŋaŋe nâŋgâm bâlewaŋgim yuwu sâwi. “Bâe,
gâmâ Galilaia ambolipŋe yeŋgât nâŋgârâ yahatmap yukâ. Emelâk miti
pepaen kulemguwi ya sâlikum yuwu ekbuat. Anitâŋe Galilaia amboŋe
âlâ poropete âi ki sâm waŋmap.” Yawu sâwi. 53 Yawu sâm gem itoŋ galoŋ
otmâ emetyeŋehen ariwi.

Yesuhâlen biwinenŋaŋe kepeinom yanâmâ den âiân ki katnenekbuap.

8 1 Otmu Yesuŋe Yerusalem kapi pilâm gem Oliwa pumŋan yâhâop.
2 Emet haŋ sâmu kapiân âwurem ari opon kâmbukŋan yâhâmu

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe denŋe nâŋgâne sâm menduhuakbi.
Menduhuakŋetâ den kâsikum yiŋgiop. 3 Den kâsikum yiŋgimu yanâmâ
Parisaio otmu Mosehât girem den kâsikum ningiminiwi yaŋe imbi âlâŋe
lokŋe betŋehen kioŋmu mem tetewi. Imbi ya dâim Yesuhâlen den âiân katne
sâm ariwi. Otmu Yesuŋe den sâm hilipgumu topŋe mem tetenom nâŋgâwi.
4 Ari yuwu sâm âikuwi. “Lok pato, imbi yuâmâ lokŋe betŋehen kioŋmu
mem teteain. 5 Yawu gârâmâ imbi âlâ me âlâŋe loklipyeŋe betyeŋehen
kioŋnomai yamâ kâtŋak yongomunŋe munomaihât Moseŋe girem den âlâ
kulemguop. Bâiŋ, gâŋeâmâ girawu naŋgat?” 6 Yawu sâŋetâ Yesuŋe den
nâŋgânâk tatmâ bâtŋaŋe hânân kulemguop. 7 Kulemgum tatmu witgum
âikuŋetâ kuwihakmâ yuwu sâm ekyongop. “Yeŋgâlen gâtŋe âlâ tosaŋe bia
yaŋe topŋe katmâ imbi yu kumu yan yen hârokŋe kunomai.” Yawu sâop.
8 Yawu sâm yâhâpŋe yawuâk den nâŋgânâk tatmâ hânân kulemguop.
9 Yawu sâmu nâŋgâŋetâ umatŋe otmu aŋgoân kunlipyeŋaŋe sâm yahatmâ
kulet sâm ariŋetâ ariŋetâ lok ya hârok arim tiŋ pilâwi. Arim tiŋ pilâŋetâ
imbi yamâ Yesu orop yetŋiâk kinowot. 10 Kinmutâ Yesuŋe kuwihakmâ yuwu
sâm ekuop. “Wa tou. Den âiân katgekne sâm oai ya wosapâ arai?”

11 Sâmu sâop. “Lok pato, lok ya hârok arai.”

Sâmu sâop. “Yawu gârâmâ nâŋe gurâ otdâ bâleap yakât den âiân ki
katgekbomgât naŋgan. Yawu gârâmâ gâŋe otdâ bâleap yamâ yâhâpŋe ki
otbuat.” Yawu sâop.

Yesuŋe laŋinŋan katnenekmu tatmain.

12 Yesuŋe ekumu arimu lohimbi kinbi ya ikŋan hâum yuwu sâm
ekyongop. “Nâ hânŋan kulemŋan lohimbi mansai yeŋgât laŋinŋe
otmâ mansan. Yakât otmâ lohimbi âlâ me âlâŋe nâhâlen biwiyeŋaŋe
kepeinomai yamâ sâmune laŋinŋe biwiyeŋan pilâmu omoŋ bâleŋambâ ga
manman kârikŋahât pat otmai.” Yawu sâop.

13 Yawu sâmu Parisaioŋe yuwu sâm ekuwi. “Gâ gikgahâlâk mepaeakmâ
sâm tat. Yamâ nâŋgâmunŋe bonŋe ki oap.” Yawu sâwi.

14 Sâŋetâ sâop. “Nâmâ wosakembâ gewan yakât topŋe naŋgan. Me
wosaken âwurem ariwom yakât topŋe gurâ nâŋgâm heŋgeŋguan. Yawu
otmâ nâ ninahât topne sâm tetemune bonŋe otmap. Yawu gârâmâ
yeŋeâmâ nâhât topne ki nâŋgâm heŋgeŋguai. Yakât otmâ den yai yu
nâŋgâmune ki dopŋan oap. 15 Yen gurâ lokgât nâŋgân nâŋgân watmai.
Yakât otmâ lok âlâ me âlâhât den sâm hâreyiŋgine sâm otmaiân topyeŋe
kakŋeâk kakŋeâk nâŋgâm sâm hâreyiŋgimai. Yâhâ nâmâ lok âlâ me
âlâhât ki sâm hâreyiŋgiman. 16 Yawu gârâmâ sâm hâreyiŋgim mansan
mâne Awoŋnaŋe âi sâm nihim hâŋgânnohomu gewan yâkât sâtgât sâm
hâreyiŋgimune bonŋe otbâp.

17 Yakât topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât yuwu sâmune nâŋgâŋet.
Moseŋe girem den âlâ kulemguop ya yuwu tap. “Lok âlâ me âlâŋe ikŋiâk

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

bukulipŋe yeŋgât topyeŋe teteâkgât sâm hâreyiŋgiwuapgât dop ki tap.
Lok yâhâp me amon yaŋe denyeŋe hikunomai ya lâuakmâ konok otmap
yamâ nâŋgâŋetâ bonŋe otbuap.” Yawu tap. 18 Yakât ninahât topne yuwu
sâmune nâŋgâŋet. Awoŋnaŋe hâŋgânnohomu gewan yâku yawuâk nâhât
topne teteâkgât mâmâŋe otnihimu kulem topŋe topŋe memune ekmâ
gamai ya.” Yawu sâop.
19 Sâmu sâwi. “Âwâhe wosaken mansap? Ya sârâ nâŋgâne.” Sâŋetâ
sâop. “Yeŋe nâhât topne ki naŋgai. Gârâmâ Awoŋnahât topŋe gurâ
ki naŋgai. Yawu gârâmâ nâhât topne naŋgai mâne Awoŋnahât topŋe
nâŋgâwaŋgimbâi.” Yawu sâop.
20 Otmu opon kâmbukŋe kâlehen tewetsenŋe katŋetâ geminiop yan
lohimbi menduhuakŋetâ Yesuŋe den kâsikum yiŋgiop. Sâp yan Parisaio
yawu sâm ekyongop. Yawu gârâmâ Yesu pâi emetŋan mem katnehât
nâŋgâwi yamâ mumbuapgât sâp ki tâlâhuop yaŋak ki mewi.

Yesuŋe Himbim Âwâŋahât sâmu ki nâŋgâŋetâ keterahop.

21 Yesuŋe yâhâpŋe yuwu sâm ekyongop. “Nâ pilâyekmâ ariwom.
Arimune yen munomaiân yanâmâ nâ ki neknomai. Ki nekmâ yan
orotmemeyeŋe bâleŋe tâtâem otŋetâ yakât matŋe umatŋe kâpekyiŋgimu
hiliwahonomai. Yâhâ nâ ari manbom yan yen gurâ watnekmâ ari
mannomaihât dop âlâ ki tap.” Yawu sâop.
22 Yawu sâmu yuwu sâm alahu gulahu otbi. “ “Nâ ari manbom yan
yen gurâ watnekmâ ari mannomaihât dop âlâ ki tap,” yawu yap. Yamâ
girawuhât yap? “Hiwawakbom” sâm nâŋgâm yap mon?” Yawu sâwi.
23 Sâŋetâ sâop. “Nâmâ himbimâmbâ gewan. Yenâmâ hân yuân tetem
manmâ gai. Yawu gârâmâ nine topne âlâ, ikŋiâk tap. Yenâmâ hân
lok bâleŋe. 24 Yeŋe orotmemeyeŋe bâleŋe tâtâem otŋetâ yakât otmâ
matŋe umatŋe kâpekyiŋgimu hiliwahonomai. Yawu gârâmâ awoŋnaŋe
hâŋgânnohomu ge manman amboŋe mansan. Yakât nâhâlen biwiyeŋe
katmâ orotmemeyeŋe kiŋgoŋ bet pilânomai yamâ ki hiliwahonomai.”
Yawu sâop.
25 Sâmu lauyeŋe butelim yuwu sâwi. “Gâ wuân lok kinmâ yu yat?”
Sâŋetâ sâop. “Emelâk ekyongoan ya. 26 Yakât otmâ nâ yeŋgât
topyeŋe sâm tetem den âiân katyekbomgât dop tap. Yawu gârâmâ
hâŋgânnohopŋe yu me ya otmap yamâ bulâŋanâk. Yakât otmâ yâkât den
yawuâk ekyongoman.” Yawu sâop.
27 Yawu gârâmâ Yesuŋe Himbim Âwâŋahât ekyongop yamâ ki
nâŋgâŋetâ keterahop. 28 Yakât den âlâ yuwu sâm ekyongop. “Yeŋeâmâ
nâ lok bulâŋe howanân nohom kânâŋgâneknomai ya ekmâ nâ manman
amboŋe mansan yakât topŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu keterakyiŋgiwuap.
Otmu Awoŋnaŋe den sâm nihiop yawuâk ekyongom gan ya nine
eŋgatneâk ki otman ya gurâ nâŋgâm heŋgeŋgunomai. 29 Hâŋgânnohomu

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

gewan yâk orop biwinetŋe kepeiakmâ konohâk otmu tem lâuwaŋgimune
nekmu ârânâdâŋ otmap. Yakât otmâ ki betnohomap." Yawu sâop. 30 Yawu
sâmu lohimbi dondâŋe den sâop ya nâŋgâŋetâ bonŋe olop.

Parisaioŋe Awarahamgât sen manbi.

31-32 Nâŋgâŋetâ bonŋe otmu benŋe yuwu sâm ekyongop. "Yiwereŋe
biwiyeŋe hewewen otmu nâhât den nâŋgâŋetâ bulâŋe oap. Yawu nâŋgâm
yâhânomai yanâmâ meyekmune nâhât hoŋ bawalipne bulâŋe otnomai.
Yawu otmâ Anitâhât topŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu holaŋyekbom." Yawu
sâop.
33 Sâmu sâwi. "Bâe, nenâmâ Awarahamgât sen mansain. Gârâmâ lok
âlâ me âlâŋe ki menenekŋetâ hoŋ bayiŋgim mansain. Yakât otmâ topŋe
girawuhât otmâ "holaŋyekbom," yat? Den yat yakât nâŋgâm hâum
pâpguain." Yawu sâwi.
34 Sâŋetâ sâop. "Nâŋe den bulâŋe ekyongomune nâŋgâŋet. Lok âlâ
me âlâŋe orotmemeyeŋe bâleŋe otmaiŋe yeŋe wâtyeŋanâk kinmâ ya
bet pilâm manman âiloŋgoân torokatmâ mannomaihât dop âlâ ki tap.
Orotmeme bâleŋe ya tâtâemâk otmâ manmâ manman bâleŋahât amboŋe
ya hoŋ bawaŋginomai.
35 Yakât topŋe teteâkgât den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Lok
âlâhât nanŋaŋe âwâŋe orop haoŋmâ ârândâŋ manmâ yâhâromawot.
Yawu gârâmâ âwâŋahât hoŋ bawalipŋaŋe gurâ hâmbâi pilâyelekmâ
ondop yeŋgâlen ari hoŋ bayiŋgim mannomai. 36 Yawu gârâmâ nâŋeâmâ
Anitâhât nanŋe mansan. Gârâmâ nâŋe holaŋyekbom yamâ manman
bâleŋahât amboŋe hoŋ ki bawaŋginomai.
37 Yen nombotŋaŋe Awarahamgât sen mansain sâŋetâ ya naŋgan. Yawu
gârâmâ nâhât den nâŋgâŋetâ gemu bet pilâm nâhâitŋe kumunŋe muâk
sâmai. 38 Nâmâ Awoŋne orop biwinetŋan den tatmap yamâ tâŋ tâŋâk
ekyongom gaman. Yâhâ yeŋeâmâ amboyeŋahât sât lâum yu ya otmâ
mansai." Yawu sâop.
39 Yawu sâmu yuwu sâm ekuwi. "Nenâmâ Awarahamgât sen." Sâŋetâ
sâop. "Yenâmâ Awarahamgât sen bulâŋe mansai mâne yâkŋe olop
miop yawuâk watmâ manbâi. 40 Anitâŋe den bulâŋe eknohomu nâŋgâm
gewan yawuâk ekyongoman. Yâhâ yeŋeâmâ ya nâŋgâmâk tatmâ tatmâ
nâ nohoneâk nâŋgâm manmai. Yeŋe oai yu Awarahamŋe olop ya lâuap.
41 Yamâ yeŋeâmâ amboyeŋaŋe olop yawuâk otmâ manmai." Yawu sâop.
Sâmu sâwi. "Imbi kondarâŋe ki menenekŋetâ san mansain.
Awoŋnenŋeâmâ Anitâ ikŋe konok tap."

Parisaioŋe manman bâleŋe amboŋahât tem lâuminiwi.

42 Sâŋetâ sâop. "Nine eŋgatneâk otmâ ki gewan. Anitâŋe
hâŋgânnohomu ge mansan. Yakât otmâmâ âwâyeŋe Anitâ mâneâmâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nâhât den nâŋgâm buku otnihimbâi. 43 Yawu gârâmâ nâŋe den
ekyongomune nâŋgâŋetâ umatŋe otmu pilâmai. Yakât otmâ den sâmune
nâŋgâŋetâ biwiyeŋan ki hâuyekmap. 44 Âwâyeŋe Satan manman
bâleŋahât amboŋe, yâkât tem lâunehât nâŋgâmai. Otmu kândikum
emelâk orotmeme kiŋgoŋ otmâ gawiŋeâmâ yâkâlen kândiwahom otŋetâ
bâlem gamap. Yâhâmâ manman âlepŋan ki manmâ gaopŋak manmâ
gamap. Yâhâmâ perâk yakât mâmâŋe pato oapgât ikŋe eŋgatŋeâk watmâ
kâityongomap. Yawu gârâmâ orotmeme âlepŋe otbuapgât dop âlâ ki tap.
45 Yawu gârâmâ yenâmâ yâkât tem lâum mansaihât nâŋe den bulâŋe
yan yuâmâ nâŋgâŋetâ nahat otmap. 46 Yâhâ yeŋgâlen gâtŋe âlâŋe den
âiân katnekmâ tosa orop mansap sâm nâhâlen gâitbuapgât dop âlâ ki tap.
Yawu gârâmâ nâŋe den bulâŋe ekyongoman yamâ topŋe girawuhât otmâ
nâŋgâŋetâ paha den otmap? 47 Lok âlâ me âlâŋe Anitâhât pat manmai
yaŋe yâkât denŋe haoŋmâ ârândâŋ lâumai. Yâhâ yenâmâ Anitâhât pat ki
manmai. Yakât otmâ nâhât den hâkâŋ otmâ pilâmai." Yawu sâop.

Awaraham ki manop yapâek Yesuŋe tatmâ gamap.

48 Yawu sâmu yuwu sâm bâlewaŋgiwi. "Bâe, Gâmâ Samaria kapi
amboŋe. Yakât otmâ weke bâleŋaŋe nâŋgân nâŋgânge mem hâlim
tuhumu den yu yat." Yawu sâwi.
49 Sâŋetâ sâop. "Nâ weke bâleŋaŋe ki mâŋgâenekmu den sâman.
Nâmâ Awoŋne ewe katmâ tem lâuwaŋgiman. Yâhâ yeŋeâmâ nâ ki
ewe katnekmâ tem lâunihim mansai. 50 Yawu gârâmâ lohimbiŋe ewe
katnekŋetgât ki naŋgan. Awoŋne Anitâ ikŋiâk nâŋgânihim lohimbiŋe
ewe katnekmâ tem lâunihiŋetgât nâŋgâmap. 51 Yakât otmâ den bulâŋe
ekyongomune nâŋgâŋet. Lok âlâ me âlâŋe nâhât tem lâunihim manmai
yaŋeâmâ manman kârikŋan mannomai." Yawu sâop.
52-53 Sâmu sâwi. "Bâe, Awarahamâmâ emelâk muop. Otmu poropete
ya gurâ emelâk muwi. Yâhâ gâŋeâmâ "nâhât tem lâum mannomaiŋeâmâ
manman kârikŋan mannomai," yawu yat. Yawu sâm muwi ya yeŋgât
kunyeŋe mansan yawu nâŋgâmat. Ya ki orotŋe. Yakât otmâ bulâŋanâk
weke bâleŋaŋe mâŋgâehekmu biwi hâlim oat yawu naŋgain. Gâ yawu
sâm mepaeaksat yakât nâŋgâmunŋe dondâ bâleap." Yawu sâwi.
54 Sâŋetâ sâop. Nâŋe nine mepaeaksan mâne nâŋgâŋetâ porap otbâp.
Yawu gârâmâ Awoŋne hâŋgânnohomu gewan yâkŋeâmâ mâmâŋe
otnihimu kulem topŋe topŋe memune ekŋetâ yahatmap. Yâhâ yeŋeâmâ
Awoŋnahât topŋe ki nâŋgâm "Anitâ Ambonenŋe" sâm imbiâk kunmai.
55 Nâŋeâmâ yâkât topŋe nâŋgâm heŋgeŋguan. Yawu gârâmâ "ki
nâŋgâwaŋgian," sâman mâne lok perâkŋe otmâ den membâm. Yeŋe
den mem lohimbi kâityongomai yakât dopŋeâk otbâm. Yawu gârâmâ
nâmâ yâkât topŋe nâŋgâm heŋgeŋgum tem lâuwaŋgimune ârândâŋ
otmap. 56 Tâmbâyeŋe Awarahamŋe nâ tetem âi tuhumune bulâŋe tetemu

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ekbehâlâk nâŋgâm nâhâlen biwiŋaŋe kepeim heroŋe otmâ manop.” Yawu sâop.

57 Sâmu sâwi. “Bâe, Awaraham ya emelâhâk manop. Yâhâ gâmâ sihan mansat. Yawu gârâmâ girawu otmâ Awarahamgât topŋe nâŋgâm yu yat?” yawu sâwi.

58 Sâŋetâ sâop. “Nâ ninahât topne sâm tetemune nâŋgâŋet. Embâŋân Awaraham ki manop yapâek tatbanŋak tatmâ gawanŋak tatmâ gaman.” Yawu sâop.

59 Yawu sâmu nâŋgâŋetâ bâlemu “O, Anitâ konok embâŋân talopŋak tatmâ gamap.” Yawu nâŋgâm kât lâum kune sâm otŋetâ misiŋgurakmâ opon kâmbukŋambâ yok pilâm gem ariop.

Lok âlâ senŋe bok sâsâŋe Yesuŋe heŋgeŋguop.

9 1-2 Otmu hilâm âlâen tatmâ nâŋgâ nâŋgâ sâp yan nen Yesuhât hoŋ bawalipŋe mâtâwân ariwin. Ari lok âlâ senŋe bok sâsâŋe ekbin. Lok yamâ mâmâŋahât tepŋambâ yawuâk teteop. Ekmâ yuwu sâm Yesu âikuwin. “Kutdâ, lok yuâmâ âlâhât tosahât otmâ mâmâŋahât tepŋambâ senŋe bok sâsâŋe yuwuâk teteop. Ikŋe orotmeme bâleŋe yakât me âwâŋe mâmâŋe yetgât tosa yakât yu olop?”

3 Yawu sâm âikumunŋe yuwu sâop. “Ya bia. Ikŋe orotmemeŋe bâleŋe me âwâŋe mâmâŋe yetgât tosahât bia. Yawu gârâmâ Anitâhât wâtŋan kinmâ heŋgeŋgumune ekŋetâ âlâ kândâkdâ olâkgât mâmâŋahât tepŋambâ yuwuâk teteop. 4-5 Yakât nâŋgâŋetâ teteâkgât den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Nâŋe kulem topŋe topŋe mem den ekyongomune yan laŋinŋaŋe biwiyeŋan pilâmu haŋ sâyiŋgimap. Yakât otmâmâ nâ hâŋgânnohomu gewan yâkŋe mâmâŋe otningimu tem lâuwaŋgim manmunŋe yan lohimbiŋe yâkât wâtŋahât bulâŋe ya eknomai. Yawu gârâmâ hâmbâi katyekmâ arimune yan omoŋ sahakmu âi tuhunomaihât dop ki otbuap.”

6 Yawu sâm hân mem tâpgum golaŋgumu toâk toâk otmu lok yakât senŋan lâwâlem yuwu sâm hâŋgânguop. 7 “Gâ arimâmâ Siloam deŋgânân senge hâmehe piriakbuat.” Yawu sâop. Otmu kut Siloam yakât topŋeâmâ yuwu, “hâŋgânnohop” yawu. Yawu sâm hâŋgângumu ari to piriakmu senŋe suk sâmu ehop.

8 Yawu otmâ âwurem arimu bukulipŋe otmu lohimbi emelâk topŋe nâŋgâminiwiŋe ekmâ yuwu sâwi. “O, lok senŋe bok sâsâŋe mâtâp ginŋan tatmâ ulitnongomap ya yu mon?” Yawu sâm alahuwi. 9 Nombotŋaŋe sâwi. “Lok ya yukâ,” sâwi. Yâhâ nombotŋaŋeâmâ sâwi. “Bia, lok yuâmâ lok yai yawuya,” sâwi.

Yawu sâŋetâ lok ya ikŋahâk yahatmâ sâop. “Yai, yamâ nâ yukâ.” Yawu sâop. 10 Yawu ekyongomu yuwu sâm âikuwi. “Gâ girawu otmâ senge hâreakmu eksat?”

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11 Sâŋetâ sâop. “Lok âlâ, kutŋe Yesu sâm, yâkŋe hân mem tâpgum golaŋgum
sennan lâwâlem yuwu sâm eknohoap. “Gâ Siloam deŋgânân ari senge hâmehe
piriak.” Yap yawuâk watmâ ari piriakmune senne hâreakmu eksan.”
12 Yawu sâmu âikum sâwi. “Lok ya wosapâ tap?” sâwi. Sâŋetâ “Nâ ki
naŋgan,” sâop.

Parisaioŋe âi pâi tuhuwi.

13-14 Yawu gârâmâ Yesuŋe tatmâ nâŋgâ nâŋgâ sâpŋan lok ya
heŋgeŋguop. Yakât otmâ lok nombotŋe ekmâ kinbiŋe lok ya mem den
âiân katne sâm Parisaio yeŋgâlen dâim ariwi. 15 Dâim ariŋetâ Parisaioŋe
girawu otmâ senŋe hâreakmu ehop yakât âikuwi. Âikuŋetâ yuwu sâm
ekyongop. “Yesuŋe hân mem tâpgum golaŋgum sennan lâwâlemu yaŋak
ari Siloam deŋgânân piriakmune senne hâreakmu eksan.” Yawu sâop.
16 Yawu sâmu Parisaio nombotŋaŋe yuwu sâwi. “Yesuŋe tatmâ nâŋgâ
nâŋgâ sâpŋan hân mem tâpgum golaŋguop yamâ âi miop yawuhât dop
oap. Yakât otmâ ekmunŋe Anitâŋe ki hâŋgângumu giop oap.” Yawu sâwi.
Yâhâ nombotŋaŋeâmâ yuwu sâwi. “Orotmeme bâleŋe otmâ manmap
mâne kulem yuwuya ki membâp.” Yawu sâm hioŋakbi.
17 Hioŋakmâ yaŋak witgum lok ya yuwu sâm âikuwi. “ “Mem sennan
lâwâlemu hâreakmu eksan,” yat. Yakât otmâ topŋe tipiŋe nâŋgâwaŋgiat
ya sârâ nâŋgâne.” Yawu sâwi.
Sâŋetâ sâop. “Yâhâmâ Anitâhât sâtgât heŋgemnohop yakât ekmune
poropete oap.” Yawu sâop.
18 Yâhâ Parisaio nombotŋaŋe senŋe hâreakmu ehop yakât den pat nâŋgâŋetâ
ki bulâŋe olop. Yakât otmâ topŋe yâhâpŋe sâŋetâ nâŋgâne sâm âwâŋe mâmâŋe
yuwu sâm âiyotgowi. 19 “Nanyetŋe senŋe bok sâsâŋe yawuâk teteop sâmawot.
Yamâ yiwereŋeâmâ girawu otmâ eksap? Yakât sâmutâ nâŋgâne,” sâm âiyotgowi.
20-23 Yâhâ emelâk Yesuŋe lok ya ki heŋgeŋguop yan Parisaioŋe den
yuwu hikuwi. Anitâŋe tihitnenŋe otbe sâm Yesu hâŋgângumu giop
yakât “lohimbi âlâ me âlâŋe yawu sânomai yamâ kewilâyekmunŋe miti
emetŋan ki yâhâm yaehen mannomai.” Yawu sâwi. Yawuhât âwâŋe
mâmâŋaŋe kewilânelekŋetâ yaehen manmait sâm kiŋgityetŋahât otmâ
yuwu sâowot. “Netgât nannetŋe yu bulâŋanâk senŋe bok sâsâŋe yawuâk
mem ga katbit ya naŋgait. Yawu gârâmâ topŋe girawuhât otmâ senŋe
hâreakmu eksap ya ki naŋgait. Yamâ yâkŋe ŋaŋa tap mâne yâkât topŋe
ekyongombâit. Gârâmâ ikŋe âikuŋetâ topŋe ekyongoâk.” Yawu sâowot.
24 Yawu sâmutâ nanyetŋe yâhâpŋe yuwu sâm âikuwi. “Anitâhât senŋan
kinsat yakât otmâ den bulâŋanâk sârâ nâŋgâne. Nenâmâ Yesuhât topŋe
naŋgain. Yâhâmâ lok bâleŋe. Gâŋe yâkât girawu naŋgat?”
25 Yawu sâm âikuŋetâ sâop. “Bâe, yeŋe lok bâleŋe yai yamâ ki naŋgan.
Nâmâ senne bok sâmu manminiwan yamâ sâp yiwereŋe lok yaŋe senne
lâwâlemu hâreakmu eksan yamâ naŋgan.” Yawu sâop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

26 Yawu sâmu kunyeŋe kârikŋe otmâ sâwi. “Sârâ nâŋgâne. Gâ girawu
otgihimu yan senge yu hâreahop?” Yawu sâwi.
27 Sâŋetâ sâop. “Âo, nâmâ emelâk ekyongoan. Wongât yeŋe usut usulâk
âi pâi tuhuneksai? Yeŋe yâkât hoŋ bawaŋgine sâm âinohom tai me?”
Yawu sâop.
28 Yawu sâmu sârekguwi. “Wae, gâŋeâmâ yâkât den lâuon. Yâhâ
nenŋeâmâ Mosehât girem den lâumain. 29 Aŋgoân Anitâŋe girem den
Mose ekuop yamâ naŋgain. Yâhâ lok yuâmâ âlâhât sâtgât otmâ âi
memap? Topŋe ki naŋgain.” Yawu sâwi.
30 Sâŋetâ sâop. “Bâe, yai ya nâŋgâmune nahat oap. Lok yaŋe sennan
lâwâlemu hâreakmu ekban yamâ yeŋe girawuhât otmâ âlâhât sâtgât
otnihiop yakât nâŋgâm pâpguai? 31 Yawu gârâmâ nenâmâ yuwu
naŋgain. Orotmeme bâleŋe otmâ manmaiŋe âi tuhune sâm Anitâ
ulitguŋetâ ki nâŋgâyiŋgimap. Yâhâ lohimbi âlâ me âlâŋe ewe katmâ
tem lâuwaŋgimaiŋe ulitguŋetâ âlepŋe nâŋgâyiŋgimap. 32 Yawu gârâmâ
kândikum emelâk Anitâŋe lohimbi katyelekmu yapâek tetem gawiân
kulem yuwu yakât pat âlâ ki nâŋgâman. Yakât otmâmâ yuwu naŋgan.
33 Lok yuâmâ Anitâŋe ki hâŋgângumu giop mâne ki heŋgemnohombâp.”
Yawu sâop.
34 Sâmu sâwi. “Bâe, Gâmâ mâmâhaŋe meŋgehop yapâek manman
bâleŋe manmâ gamat. Yakât gâŋe girawu otmâ den kâsikum ningiwe sâm
oat? Pilâm ânmâ ari,” sâm watŋetâ ba ariop.

Senŋe bok sâsâŋe heŋgeŋguop yaŋe Yesuhâlen biwiŋe kalop.

35 Watŋetâ ariop yakât den pat Yesuŋe nâŋgâop. Lok ya mem tetem
yuwu sâm ekuop. “Gâŋe lok bulâŋahâlen biwihaŋe kepeim mansat me
bia?”
36 Sâmu sâop. “Lok pato, gâ âlâhât yat? Yiwereŋe tiripnohorâ ekmâ
biwinaŋe yâkâlen kepeim manbehât naŋgan.” Yawu sâop. 37 Sâmu sâop.
“Nâ ninahât yan.”
38 Sâmu sâop. “Kutdâ, biwine gâhâlen katsan,” sâm mepaeop.
39 Yawu sâm mepaemu yuwu sâop. “Nâ lohimbi topyeŋe ekmâ
kâsipyongowehât gewan. Lok nombotŋeâmâ “emelâk nâŋgâmain”
sâm mepaeakmai yamâ hâum pâpgunomai. Yâhâ nombotŋaŋeâmâ “ki
nâŋgâmain” sâmai yamâ sâmune nâŋgâŋetâ haŋ sâyiŋgiwuap.” Yawu
sâop.
40 Yawu sâmu Parisaio yan kinbiŋe nâŋgâm yuwu sâm âikuwi. “Maiŋ,
nenŋe mepaeakmaingât hâum pâpgum ki naŋgaingât yat me?”
41 Sâŋetâ sâop. “Nâhât topne nâŋgâm biwiyeŋe nâhâlen kepeimai
mâne emelâk tosayeŋe biatyiŋgimbâp. Yâhâ yeŋeâmâ “emelâk nâŋgâm
pesuk pilain” sâm biwiyeŋe nâhâlen ki kepeimai yakât otmâ tosayeŋe ya
yawuâk tatmâ yâhâwuap.” Yawu sâop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yesuŋe tihit otningimap.

10 1 Yesuŋe ikŋan hâum yuwu sâm ekyongop. “Yuwu sâmune
nâŋgâŋet. Lama amboyeŋaŋe peke tuhum lama ya kâlehen
katyekmu kinmai. Yâhâ lok âlâ me âlâŋe lama kombo mene sâm lama
galemŋe tirek topŋan kinmap yakât otmâ peke betŋehembâ mem
pitik pilâm yâhâm kâlehen kioŋmâ kombo membuap. 2 Yâhâ lama
amboyeŋaŋe dâiyekmâ nak sândukŋehen katyekmu kinŋet sâm peke
betŋehembâ ki kioŋmap. 3 Yâkŋeâmâ tirek tâŋ tâŋâk yakât galemŋe
ekumu nâŋgâwaŋgimu kâlehen ba lama kutyeŋe ikŋiâk ikŋiâk yongomap.
4 Yongonmu ga peke hindâmu denŋe nâŋgâm amboyeŋe watmâ arimai.
5 Yâhâ lok ondopŋe pup taka dâiyekmâ ariwe sâm yongonbuap yamâ
eŋgat towatŋe aŋgo nâŋgâm ki betŋan watnomai.” Yawu sâop.

6 Yesuŋe den yu ikŋan hâum sâmu nâŋgâŋetâ ki keterahop.

7 Nâŋgâŋetâ ki keterahopgât yuwu sâop. “Nâmâ lama yeŋgât amboyeŋe
bonŋe. 8 Aŋgoân nâ hânân ki gewan yanâmâ lok komborâ nombotŋaŋe
Anitâhât lama taka dâiyekmâ âlâengen arine sâm yongonŋetâ denyeŋe
ki nâŋgâyiŋgiwi. 9 Nâmâ tirek galemŋe kinman. Lohimbi âlâ me âlâŋe
manman sânduhân manne sâm otmai yamâ nâhâlembâ gam ba peke
kâlehen kinŋetâ tihityeŋe otmune kilik milik mannomai. 10 Otmu lok
komborâ yâhâmâ lohimbi mem bâleyekmâ itit kiom tuhuyiŋgimai. Yâhâ
nâmâ manman kârikŋe yiŋgimune yan manmâ yâhâŋetgât gewan. Yawu.

11 Otmu âlâkuâk ninahât sâwe. Nâmâ lama galemyeŋe âlepŋe mansan.
Yakât otmâmâ lok bâleŋe âlâ me âlâŋe nâhât lama hilipyongone
sâm takanomai yamâ in yawu sârereyekmune nohonomai. 12-13 Yâhâ
lama amboyeŋaŋe nep lok meyekmu yâkât lama galemyongom yan
hâmeŋahâlâk nâŋgâmai. Yawu gârâmâ soso hulin âlâŋe lama neyekbe
sâm takawuap yamâ kiŋgityeŋahât otmâ pilâyekmâ arinomai. Ariŋetâ
soso yaŋe nombotŋe neyekmu nombotŋe tiok taok otmâ arim kinnomai.
Yawu.

14-15 Otmu torokatmâ yuwu sâwe. Anitâ orop biwinetŋe hikuakmâ
konohâk otmu naŋgaŋgiait. Yakât dopŋeâk nine lama orop biwinenŋaŋe
kepeiakmâ konohâk otmu naŋgaŋgiain. Yakât otmâmâ nâŋe tihityeŋe
otmâ sârereyekmune nohoŋetâ mumune yâkŋe manman sânduhân
mannomai. 16 Nohoŋetâ mumbom yakât kakŋan nine lama nombotŋe
emelâk Anitâŋe manman kârikŋahât pat kuyiŋgimu wosapâ me wosapâ
mansai, ya gurâ yongonmune denne nâŋgâm yeŋgâlen torokatmâ komot
konohâk otŋetâ nâ ninak amboyeŋe otmâ yâhâwom.

17-18 Yâhâ tihityeŋe otmâ sârereyekmâ mumbomgât awoŋnaŋe
hâŋgânnohomu gewan. Gem biwinetŋe konok oap yakât otmâ lauŋe
lâum heweweŋâk otmâ kaweyeŋan kinmune nohoŋetâ mumbom. Yakât
otmâmâ awoŋne orop biwinetŋe kepeiakmâ konohâk otmait.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Otmu nine manmannahât topne naŋgaŋgian yakât otmâ lok âlâ me
âlâŋe yeŋahât otmâ hilipnohonomaihât dop bia. Yawu gârâmâ hâmene
ki kinbuap sâwangât nohoŋetâ mumbom. Yaŋak benŋe mumuŋambâ
yahatbom yangât yawuâk otbom.” Yawu sâop.
19 Yesuŋe den yawu sâmu Parisaioŋe nâŋgâm hioŋakmâ nombotŋaŋe
yuwu sâwi. 20 “Weke bâleŋaŋe mâŋgâemu biwi hâlim otmâ den yu yap.
Yakât otmâ wongât ki kuwaŋgiai?” 21 Yâhâ nombotŋaŋeâmâ yuwu sâwi.
“Weke bâleŋaŋe lok senyeŋe bok sâsâŋe heŋgemyongonomaihât dop ki
tap. Yâkŋe den sâmu nâŋgâmunŋe sâtŋe otmap. Gârâmâ weke bâleŋaŋe
lok mâŋgâeyekmu den ihilâk mahilâk sâmai yakât dop ki oap.” Yawu
sâwi.

Parisaioŋe Yesu kâtŋak kune sâm otbi.

22 Otmu emelâk hâkulipnenŋaŋe yâhâpŋe opon kâmbukŋe mem
miwirikum yaŋak hotom um Anitâ mepaewi yakât hombaŋ tâlâhuop.
Otmu hombaŋ ya gelâk sâpŋan teteop. 23 Gârâmâ emelâk opon ya tuhuwi
yan gelâk ningimap sâm selep bârârâhâk kâlep tuhuwi yakât kutŋeâmâ
Solomongât selep yan Yesuŋe yâhâop. 24 Yan yâhâmu Parisaioŋe mem
hawam mewam tuhum âi pâi tuhum yuwu sâm âikuwi. “Wongât topge
kurihiakdâ nenŋe eŋgat yâhâp oain? Anitâŋe hâŋgângumu gewuap
sâminiwi ya gâ me? Me âlâhât mambotnom? Topge tâŋ tâŋâk eknongorâ
nâŋgâne.” Yawu sâwi.
25 Sâŋetâ sâop. “Nâ yakât emelâk ekyongom gaman. Yamâ yeŋe
nâŋgâŋetâ ki bulâŋe otmap. Yâhâ Awoŋnaŋe mâmâŋe otnihimu kulem
topŋe topŋe memune ekŋetâ yan topne tetemap. 26 Yawu gârâmâ yenâmâ
nâhât lama bulâŋe ki manmai. Nâhât lama bulâŋe manmai mâne kulem
memune ekŋetâ bulâŋe otmu biwiyeŋe nâhâlen katbâi. 27 Yawu gârâmâ
nâhât lama bulâŋe ya yeŋgât topyeŋe nâŋgâm yongonmune betnan
watnekmai. 28 Yawu otmai yamâ nâhât wâtnan kinmâ manman kârikŋan
mannomai. Yamâ lok âlâ me âlâ, me wahap yu me yaŋe nâhâlembâ
mem dâiyekŋetâ hiliwahonomaihât dop âlâ ki tap. 29-30 Yâhâ Awoŋne
kunnenŋe pato tatmapŋe nâhât lama yaŋe nâ orowâk mannomgât pat
kuyiŋgim wawaeyekmap. Yakât otmâmâ lok âlâ me âlâ, me wahap yu
me yaŋe yâkâlembâ mem dâiyekŋetâ hiliwahonomaihât dop gurâ ki tap.
Yâhâ Awoŋ orop dopnetŋe konohâk oap.” Yawu sâop.
31 Yesuŋe yawu sâmu nâŋgâŋetâ bâlemu kâtŋe mem kune sâm otbi.
32 Kune sâm otŋetâ sâop. “Awoŋnaŋe âi sâm nihiop ya âiloŋgo mem
gamune ekmai. Yakât otmâmâ wuân otmune bâleapgât kâtŋe mem
nohone sâm oai?” Yawu sâop.
33 Sâmu sâwi. “Âi âiloŋgo mem gaman yat yakât bia. Gâŋe “Anitâ orop
dopnetŋe konok oap,” sâmat yakât nâŋgâmunŋe bâlemu gohone sâm
oain. Gâmâ lok bâleŋe.” Yawu sâwi.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

34 Sâŋetâ sâop. “Bâe, Anitâŋe den sâop ya yeŋgât miti pepaen lok âlâŋe
kulemguop ya yuwu tap. “Yenâmâ nâhât dowâk mansai.” Anitâŋe den
yawu sâop ya kulemguop. 35 Yâhâ miti pepaen den hârok kulemguwi tap
ya bulâŋe. Yawu gârâmâ Anitâŋe tâmbâlipyeŋe yeŋgât galemlipyeŋe âi
sâm yiŋgim yan “Yenâmâ nâhât dowâk mansai,” sâm ekyongop. 36 Otmu
yâk yeŋgât sâop yawuâk nâhât sâm âi nihim hâŋgânnohomu gewan.
Yakât otmâ “Nâ Anitâhât nanŋe mansan,” yawu sâm ekyongomune ya
nâŋgâmâk tatmâ nâhâitŋe Anitâhât kaweŋan kinbe sâm oap sâmai ya
nâŋgâmune ki ârândâŋ oap. Anitâŋe emelâk yâk yeŋgât sâop yawuâk
nâhât sâop. 37 Yâhâ nâŋe kulem topŋe topŋe mem gaman ya ekŋetâ
Awoŋnahât dop ki otmap otmuâmâ âlepŋe denne nâŋgâŋetâ tâŋât
otbuap. Yawu gârâmâ kunyeŋe kârikŋe otmâ denne nâŋgâŋetâ gemu
betnihim mansai. 38 Yakât otmâ kulem meman ya ekmâ nâŋgâm Awoŋ
orop dopnetŋe konohâk oap yakât nâŋgâŋetâ keterakyiŋgiâk.” Yawu
sâop.

39 Yawu sâmu nâŋgâŋetâ bâlemu mem pâi emetŋan katne sâm otŋetâ
hohetyeŋambâ gem ba ariop.

40 Ari Yoran to nombotgen emelâk Yoaneŋe lohimbi mem toen
katyekmu manbi yan ari manop. 41-42 Yan manmu lohimbi kiŋgitŋe
orowâkŋe arim ekmâ yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim yuwu sâm alahu
gulahu otbi. “Yoaneŋe kulem âlâ ki miop. Yawu gârâmâ yâkŋe Yesuhât
topŋe eknongop yamâ bulâŋanâk sâop.” Yawu sâwi.

Lasaro bâleop.

11 1-2 Otmu sâp yakât kakŋan lok âlâ, Betani kapi amboŋe mesek
sâtŋan kinop, kutŋe Lasaro sâm, touyâhâtŋe Maria yet Mata.
Yâhâ mesek ki kuop yan Mariaŋeâmâ to kukŋe suk suk âlâ mem Yesuhât
kâiŋan moselemu gemu pirim somotŋaŋe kereŋ mewaŋgiop. 3 Yâhâ
mesek sâtŋan kinmâ pilâyelekbe sâm otmu touyâhâtŋaŋe Yesuhât yuwu
sâm den katmutâ ariop. “Lok pato, gâ nâŋgâ. Bukuhe yamâ mesek sâtŋan
kinsap.” Yawu sâowot. 4 Den yawu katmutâ Yesuŋe nâŋgâm matŋe yuwu
sâm katmu âwureop. “Imiyetŋaŋe ki pilânenekbuap. Mesek sâtŋan
kinsap yakât huhopŋe yamâ lohimbi dondâŋe Awoŋne netgât nâŋgâŋetâ
yahatbuap.” Yawu sâop. 5 Yâhâ Yesuŋe Mata Maria, Lasaro yâk yeŋgât
tepŋe dondâ nâŋgâop. 6 Yawu gârâmâ den pat ya nâŋgâm hilâm kalimbu
pesuk sâmu yaŋak nen hoŋ bawalipŋe yuwu sâm eknongop. 7 “Yahatŋetâ
Yuraia hânân âwurem arine.”

8 Yawu sâmu nenŋe yuwu sâm ekuwin. “Lok pato, nengât
papatolipnenŋaŋe yâhâlenâk gâ gohone sâm otbi. Yakât yiwereŋe
âwurem arinom yamâ gohonomai yakâ.”

9 Yawu sâmunŋe Yesuŋe den âlâen hâum yuwu sâm eknongop. “Anitâŋe emet
haŋgât me omoŋgât dop yawu katmu tetemap. Yawu gârâmâ hilâmân nenŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mâtâp ekmâ kilik milik arim gamain. Yawu otmâ kâinenŋan ki teŋ sâmap.
10 Yâhâ omoŋdâŋe ki ekmâ heŋgeŋgum arim gamain. Yawu otmâ kâinenŋan
teŋ sâmap. 11 Yiwereŋeâmâ hilâmgât dop otmu mansain. Yakât otmâ bukunenŋe
Lasaro in aman pâlâmŋe iap gârâmâ ari mândemune yahatbuap." Yawu sâop.
12-13 Otmu Lasaro yamâ emelâk bâleop. Yâkŋe den kelaŋgatmâ
eknongomu nâŋgâmunŋe ki keterakmu yuwu sâm ekuwin. "Kutdâ, yamâ
aman in iapgât yahatbuap. Yakât otmâ ki arinehât naŋgain."
14 Yawu sâmunŋe Yesuŋe den tâŋ tâŋâk yuwu sâm eknongop.
"Lasaroŋe emelâk bâleop. Gârâmâ orowâk tatbit mâne ki bâlembâp.
15 Emelâk bâleop. Gârâmâ kulem memune ekmâ topne nâŋgâm
heŋgeŋgum biwiyeŋaŋe nâhâlenâk kepeinomai. Yakât otmâ tepne heroŋe
oap. Bâiŋ, yahatŋetâ arine," yawu sâop.
16 Yawu sâmu bukunenŋe âlâ, kutŋe Toma sâm, kutŋe âlâmâ Boho
boho, yuwu sâm eknongop. "Kutdânenŋaŋe arinom naŋgap. Yakât âlepŋe
nen hârok arimunŋe nongoŋetâ muneâyâ." Yawu sâop.

Yesuŋe mumuŋambâ mem yahatnenekbuap.

17 Yawu sâmu yahatmâ Betani kapiân ariwin. Yâhâ "Lasaro ya emelâk
bâlemu kurihiŋetâ hilâm imbât oap" yawu sâm eknongowi. 18-19 Yâhâ
Betani kapi yamâ Yerusalem kapi pato ya hâlâŋmâek tap yakât otmâ
bukulipyeŋe dondâŋe kapi pilâm kahân takawi.
20 Yâhâ Mataŋe "Yesu mâtâwân takam tap," sâŋetâ nâŋgâm gariŋe pilâm
penewaŋgiwe sâm giop. 21 Gem ekmâ yuwu sâm ekuop. "Kutdâ gâ nen orowâk
tatbin mâne iminetŋaŋe ki pilânenekbâp. 22 Yawu gârâmâ gâŋe wuân me
wongât Anitâ ulitguwuat ya âlepŋe nâŋgâhihiwuap." Yawu sâm ekuop.
23 Sâmu sâop. "Imihe âlepŋe mumuŋambâ yahatbuap."
24 Sâmu sâop. "Hâmbâi sâp patoen yahatbuap yamâ naŋgan."
25 Sâmu sâop. "Manman amboŋe yamâ nâ. Otmu mumuŋambâ yahatmâ
mannomai ya gurâ amboŋe nâek. 26 Yakât otmâmâ lohimbi âlâ me âlâŋe
biwiyeŋe nâhâlen katmâ manmaiŋe munomai yakât kakŋan mumuŋambâ
yahatmâ mannomai. Manmâ yâhâpŋe munomaihât dop âlâ ki tap. Den
yan yu nâŋgârâ bonŋe oap me bia?" Yawu sâop.
27 Sâmu sâop. "Kutdâ, yat yamâ nâŋgâmune bonŋe oap. Otmu Anitâŋe
tihitnenŋe olâk sâm nanŋe hâŋgângumu gewuap sâmain yamâ gâ ya
naŋgan." Yawu sâop.

Yesuŋe weŋe nâŋgâop.

28 Yawu sâm âwurem ari gariŋe den halowâk ekuop. "Kutdânenŋe
mâtâwân taka kinmâ gâhât yap."
29-30 Yawu sâmu Mariaŋe Yesu penewaŋgiwe sâm yahatmâ sururuk
sâm ariop. 31 Yahatmâ arimu bukulipŋe kak takawi yaŋe "Mariaŋe weŋe
nâŋgâm sumângen ari isewe sâm oap," sâm yahatmâ betŋan watbi.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

32 Mariaŋe sururuk sâm ari Yesu penewaŋgim isem kinmâ yuwu sâm
ekuop. “Kutdâ, gâ nen orowâk tatbin mâne iminetŋaŋe ki pilânenekbâp,”
Yawu sâop. 33 Yawu sâm isemu bukulipŋe watbiŋe orowâk isewi. Iseŋetâ
yekmâ Yesuŋe tepŋe nâŋgâyiŋgim yuwu sâm âiyongop. 34 “Yâk wosapâ
kurihiwi?”

Sâmu sâwi. “Pato, yuân ga ek,” sâwi.

35 Yawu sâŋetâ Yesuŋe yekmâ tepŋe nâŋgâyiŋgim isem kinop.
36 Yakât otmâ lohimbi kinbiŋe ekmâ yuwu sâwi. “Ekŋet. Nâŋgân
nâŋgânnŋe yâkâlen kepeim manmapgât yawu oap.” Yawu sâwi. 37 Yâhâ
nombotŋaŋeâmâ yuwu sâwi. “Lok senŋe bok sâsâŋe ya emelâk senŋe
lâwâlemu hâreakmu ehop. Yawu gârâmâ Lasaro heŋgeŋguop mâne ki
mumbâp. Ki heŋgeŋguop yakât nâŋgâmunŋe bâleap.” Yawu sâwi.

Yesuŋe Lasaro mumuŋambâ mem yahalop.

38 Yawu sâŋetâ Yesuŋe nâŋgâmu ki ârândâŋ otmu sumângen ariop.
Lasaro yamâ kârikin kâlehen katŋetâ tatmu kât pato âlâŋe mâtâpŋe
maŋguwi. 39 Ya ekmâ “Kât ya hâpunŋetâ ariâk,” sâm ekyongop.

Ekyongomu Mataŋe sâop. “Kutdâ, kurihimunŋe hilâm imbât pesuk yap.
Yakât emelâk tâtuk sâm korokŋe pilap.” Yawu sâop.

40 Sâmu sâop. “Yamâ nâhâlen biwihaŋe kepeim manbuat yanâmâ nâŋe
Anitâhât wâtŋan kinmâ kulem membom ya ekdâ âlâ kândâkdâ otbuap
yakât emelâk ekgohowan.” Yawu sâop.

41 Yesuhât sâtgât otmâ kât pato ya hâpunŋetâ arimu yâkŋe
himbimân pak sâm ekmâ yuwu sâm ulitguop. “Awoŋ, gâ ulitgohomune
nâŋgânihimat ya naŋgan. 42 Yawu gârâmâ lohimbi kinsai yuŋe gurâ
gâŋe hâŋgânnohorâ gewan ya ekmâ nâŋgâŋetâ bulâŋe olâkgât senyeŋan
kinmâ ulitgohoan.” 43 Yawu sâm purik pilâm Lasaro kunop. “Lasaro,
yahatmâ ge.” 44 Sâmu uk sâm yahalop. Yâhâ kâiŋe bâtŋe yamâ mem
sâŋgum kaok yaŋe sâhâm kuratguwi. Otmu kun kundenŋe ya gurâ
sâŋgumŋak sâhâm kurihiwi. Yakât otmâ Yesuŋe yuwu sâm ekyongop.
“Sâŋgum ya holaŋmâ pilâŋet.” Yawu sâop.

Kaipa otmu Parisaioŋe Yesu mumbuap sâm den hikuwi.
(Mataio 26:1-5; Mareko 14:1-2; Luka 22:1-2)

45 Yesuŋe kulem miop yan lohimbi dondâŋe kak taka kinbiŋe ekmâ
biwiyeŋe yâkâlen katbi. 46 Yâhâ nombotŋaŋeâmâ kulem miop yakât den pat
Parisaio ekyongowi. 47 Ekyongoŋetâ yaŋak Parisaioŋe hotom uminiwi ya
yeŋgât kunlipyeŋe ari yuwu sâm ekyongowi. “Lok yuŋe kulem topŋe topŋe
memap yakât girawu otne? 48 Mâtâp ki maŋguwaŋginom yamâ lohimbi
kerekŋe yâkâlen torokatnomai. Yâkâlen torokatŋetâ Roma kunlipnenŋaŋe
nâŋgâŋetâ bâlemu tembe lâulipyeŋe hâŋgânyongoŋetâ taka nengât opon
kâmbukŋe kândoŋmâ itit kiom tuhuneneknomai.” Yawu sâwi.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

49 Yawu sâŋetâ hotom uminiwi ya yeŋgâlen gâtŋe lok âlâ, kutŋe Kaipa
sâm, yamâ yambu yan hotom uwi ya yeŋgât kunyeŋe pato manop.
Yâkŋeâmâ yahatmâ yuwu sâm ekyongop. “Yenâmâ nâŋgâm hâum
pâpgumai. 50 Yakât otmâmâ yuwu sâm ekyongomune nâŋgâŋet. Nen Yura
lohimbi kerekŋe hiliwahomaingât lok yuŋahâk muâk sânom.” Yawu sâop.
51 Yawu gârâmâ den sâop ya ikŋahâk ki sâm teteop. Yâhâmâ yambu yakât
hotom uwi ya yeŋgât kunyeŋe manop. Yawuhât den ya sâop yakât bulâŋe
yamâ Yesuŋe kawenenŋan kinmu kuŋetâ muop. 52 Yâhâ Yura nengâlâk
ki muop. Lohimbi wosapâ me wosapâ mansaiŋe Anitâhâlen biwiyeŋe
katnomai kerek menduhunenekmu komot konohâk otnom. Otmâ emelâk
manman kârikŋahât pat kuningiop ya menomgât kawenenŋan kinmu
kuŋetâ muop. 53 Otmu Kaipaŋe sâop yapâek topŋe katmâ Yesu muâkgât
den hikum mâtâpgât pâinmâ gawi. 54 Yakât otmâ Yesuŋe hoŋ bawalipŋe
menenekmu Yuraia hân pilâm, kapi âlâ, kutŋe Eparaim sâm ya lok ki
manmai yakât horatŋehen ariwin. 55 Yakât kakŋanâmâ nengât Tihit tihit
hombaŋ tâlâhumu yan lohimbi dondâŋe Anitâŋe nâŋgâyiŋgimu ârândâŋ
olâkgât toen piriakne sâm Yerusalem kapi patoen yâhâwi. 56-57 Sâp
yanâmâ hotom uminiwi yeŋgât kunlipyeŋe otmu Parisaioŋe lohimbi
yuwu sâm ekyongowi. “Yesu takawuap otmâmâ lok âlâ me âlâŋe ekmâ
ga eknongomu nenŋe pâi emetŋan mem katnom,” sâwi. Yakât otmâmâ
Yesu ekŋetâ biatmu opon kâmbukŋan yâhâm yuwu sâm alahu gulahu
otbi. “Yen girawu naŋgai. Yesu hombaŋ yu kakŋe ki mon ekbuap.” Yawu
sâwi.

Mariaŋe to kukŋe âiloŋgo moselemu Yesu kâiŋan giop.
(Mataio 26:6-13; Mareko 14:3-9)

12 1 Yâhâ Yura lohimbiŋe menduhuakmâ Yesuhât mambotŋetâ
bialop. Otmu yakât kakŋan hilâm nombolân konok pesuk sâmu
Tihit tihit hombaŋ tetewuap ya utâpgumu Yesuŋe menenekmu Eparaim
kapi pilâm Betani kapiân ariwin. Yâhâ Betani kapi yamâ Yesuŋe Lasaro
mumuŋambâ mem yahalop. 2 Yan arimunŋe kapi ambolipŋe nombotŋaŋe
Yesuhât heroŋe otmâ orowâk menduhuakmâ sot uŋetâ newin. Nem
tatmunŋe Lasaroŋe Yesu hâlâŋmâ talop. Otmâ Mataŋe sot um hâum
ningimu newin. 3 Nem tatmunŋe gariŋaŋe nak âlâ toŋe kukŋe suk
suk, hâmeŋe yahat yahatŋe, moselemu Yesuhât kâiŋan gemu somotŋe
kâlep pato yaŋe mem gowasiŋmâ kereŋ mewaŋgiop. Otmu kukŋe yaŋe
pindindiŋ sâm hâmenenŋan yâhâop. 4 Kukŋe nâŋgâm nengâlen gâtŋe
âlâ, kutŋe Yurasi, Karioto kapi amboŋe yamâ gâmâlâk Yesuhât betŋehen
kioŋbuap yaŋe sâop. 5 “Bâe. To kukŋe suk suk yu mem ari lok nombotŋe
yiŋgimunŋe yakât hâmeŋe, wan tausen kina yawuya ningiŋetâ lohimbi
umburuk mansai kâsikum tânyongombâingât dop.” Yawu sâop. 6 Otmu
yâhâmâ den yu sâop yuâmâ lok umburuk manbi ya tânyongonehât ki

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sâop. Yâhâmâ nengât tewetsenŋe katipŋe galemgum kinmâ yapâ kombo
meningiminiop. Yakât otmâ ikŋahât nâŋgâm sâop. 7-8 Yawu sâmu Yesuŋe
yuwu sâm ekuop. “Kâmbukŋe, ki sâm guhuŋmâ tatŋet. Kulem miap yu
ekmune ârândâŋ oap. Yawu gârâmâ nâ getek nohoŋetâ mumbom yan
to torehenŋe tap yuŋe mem yâhâpŋe pirinekbuap. Yawu gârâmâ yu ki
mem hâŋgângum tewetsenŋe mem lohimbi umburuk tânyongomai. Yamâ
wongât? Yâhâmâ yen orop sâp kâlep manŋetâ tânyongonomai.” Yawu
sâop.

9 Otmu Yesuŋe Betani kapiân yâhâ talop yan lohimbi dondâŋe nâŋgâm
ekne sâm takawi. Otmu yakâlâk bia. Emelâk Yesuŋe Lasaro mumuŋambâ
mem yahalop ya nâŋgâwihât ekne sâm takawi. 10-11 Taka Lasaroŋe
mumuŋambâ yahalop yakât ekŋetâ âlâ kândâkdâ otmu biwiyeŋe
Yesuhâlen katbi. Yakât otmâmâ hotom uminiwi yeŋgât kunlipyeŋaŋe
nâŋgâŋetâ bâlemu den yuwu sâm hikuwi. “Lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe
Yesuŋe Lasaro mumuŋambâ mem yahalop ya nâŋgâm yâkâlen
torokatmaihât yâhâp yâhâp yotgomunŋe mundomawot,” sâwi.

Yesuŋe Yerusalem kapiân yâhâmu heroŋe otbaŋgiwi.
(Mataio 21:1-11; Mareko 11:1-11; Luka 19:28-40)

12 Emet haŋ sâmu nenŋe yahatmâ Betani kapi pilâm Yerusalem kapiân
yâhâwin. Betani kapi pilâmunŋe lohimbi dondâŋe Tihit tihit hombaŋ ekne
sâm Yerusalem kapiân taka tatbiŋe Yesu kapiân takawuap ya nâŋgâwi.
13 Ya nâŋgâm kapi pilâm gem matuk yawuyaek yakât esenŋe hârem
mâtâwân kinŋetâ gamunŋe heroŋe otbaŋgim sâwi. “Anitâŋe Isirae nengât
tihitnenŋe otbuat sâm kunnenŋe katgekmâ âi sâm gihim hâŋgângohomu
mat takat. Yakât otmâ Anitâ mepaeain,” sâm heroŋe otbi. 14 Heroŋe otŋetâ
Yesuŋe doŋgi nanŋe âlâ mem kakŋan yâhâ tatmâ kapiân yâhâop. Otmu
yâhâop yakât emet inânŋan poropete âlâŋe den kulemguop ya yuwu tap.

15 “Yen Yerusalem kapi ambolipŋe nâŋgâŋet. Yeŋgât kutdâyeŋe
doŋgi nanŋe kakŋan tatmâ yeŋgâlen takamu ekmâ heroŋe
nâŋgâwaŋginomai. Yakât otmâ âlâkuâk ki gorâyiŋgiwuap.”

Den kulemguop ya yawu tap. 16 Otmu sâp yanâmâ hoŋ bawalipŋe
nenŋe doŋgi ya dâim ge waŋmunŋe kakŋan tatmâ kapiân yâhâop. Kapiân
yâhâop yan den yakât bulâŋe teteop yakât hâum pâpguwin. Yâhâ Yesuŋe
himbimân âwurem yâhâop yakât kakŋan yukât nâŋgâmunŋe keterahop.

17-18 Otmu emelâk Yesuŋe Lasaro mumuŋambâ mem yahalop yakât
lohimbi dondâŋe ekbi. Otmu yâkŋe bukulipyeŋe ki ekbi ya ekyongoŋetâ
nâŋgâwihât Yesu ekne sâm mâtâwân ge penewaŋgim heroŋe otmâ
orowâk kapiân yâhâwi. 19 Heroŋe otbaŋgiŋetâ Parisaio nombotŋaŋe ekmâ
nâŋgâm bâlewaŋgim yuwu sâm alahu gulahu otbi. “Bâe, nenŋe lohotŋe
ot tatmunŋe lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe Yesuhâlen torokatnomosai yukâ.
Yakât otmâ girawu otmunŋe yan Yesu watmâ tai yu pilâŋet?” Yawu sâwi.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yesuŋe mumbuap yakât Pilip yet Anderea ekyotgop.

20 Otmu sâp yanâmâ Girik kapi ambolipŋe nombotŋaŋe Anitâ mepaene
sâm Yerusalem kapiân yâhâwi. 21 Kapiân yâhâ Yesu ekne sâm bukunenŋe
âlâ, Pilip sâm, yamâ Besaita kapi yamâ Galilaia hânân tap yan gâtŋe,
yâkâlen toho Yesuhât âikuwi. 22 Yesuhât âikuŋetâ Pilipŋe bukuŋe
Anderea ekumu orowâk Yesuhâlen ari den ya ekuowot. 23 Ekumutâ
nâŋgâm matŋe yuwu sâm ekyotgop. “Bâiŋ, Anitâŋe nâ lok bulâŋe
hâŋgânnohomu gewan. Nâhât topne tetemu nâŋgâŋetâ âlâ kândâkdâ
otmu mepaeneknomaihât sâpŋe tâlâhuap. 24 Yakât den âlâen hâum
sâmune nâŋgâmutâ keterahâk. Seŋgo alikŋe ki mondotmâ hân kâlehen
katmain yamâ kâmŋe ki gamu bonŋe ki otmap. Yâhâ seŋgo alikŋe hân
kâlehen katmunŋe tatmâ kâmŋe pururuk sâm yahatmâ esenŋe huhumap.
Yawu otmâ suriŋe pilâm yaŋak bonŋe otmap. Yawu gârâmâ seŋgo alikŋe
konok yapâek bonŋe pato tetemap. Yakât dopŋeâk nohoŋetâ mumune
hânân katnekŋetâ gemune yapâ gâtŋaŋe lohimbi dondâŋe manman
bulâŋe mem tetenomai. 25 Yakât yuwu sâmune nâŋgâyet. Lohimbi âlâ
me âlâŋe yeŋe manmanyeŋahâlâk mem mete tuhum mannomai yamâ
hâmbâi hiliwahonomai. Yâhâ lok âlâ me âlâŋe manmanyeŋahât ki mem
mete tuhum nâhâlâk biwiyeŋe katmâ mannomai yaŋeâmâ manman
kârikŋan mannomai. 26 Yâhâ lok âlâ me âlâŋe nâhâlen torokatmâ
hoŋ banihinomai yaŋeâmâ tem lâunihim mannomai. Yawu manŋetâ
Awoŋnaŋe meyekmâ nâhâlen torokatyekmu biwinenŋaŋe hikuakmâ
konohâk otmâ orowâk manbisâin.

27 Yawu gârâmâ sâp yiwereŋe yu biwine umatŋe oap. Biwine umatŋe
otmu yakât girawu sâwom. Yuwu mon sâwom? Awoŋ, umatŋe bâleŋe yu
kaknan yâhâmapgât nâŋgânihirâ pilâm ariwehât naŋgan. Yamâ benŋe
yawu bia. Umatŋe yu kaknan yâhâmu sâtgum mumbehât hâŋgânnohorâ
gewan. 28 Yakât otmâ sârâ umatŋe yu me ya kaknan yâhâwuap yu ekmâ
lohimbi dondâŋe mepaehekŋetgât naŋgan.” Yawu sâop.

Yawu sâmu himbimâmbâ âwâŋaŋe yuwu sâop. “Emelâk kulem topŋe
topŋe mem garâ ekŋetâ âlâ kândâkdâ otmu mepaenekmâ gamai. Yawu
gârâmâ âlâkuâk kulem mendâ ya ekmâ mepaeneknomai.” Yawu sâop.

29 Yawu sâmu lohimbi yan kinbiŋe denŋe nâŋgâm sâwi. “Âo, himbim
guŋguruŋ sâmu naŋgain.” Yâhâ nombotŋaŋe sâwi. “Bia, aŋelo âlâŋe den
ekumu ombeŋe munŋaŋe ŋawaŋ ŋawaŋ sâm arimu naŋgain,” yawu sâwi.

30 Yawu sâŋetâ Yesuŋe yuwu sâm ekyongop. Anitâŋe den yiwereŋe
eknohomu naŋgai yuâmâ biwine houŋ sâmapgât ki yap. Yeŋe nâhât
nâŋgânihiŋetâ keterahâkgât yap. 31 Sâp yiwereŋe yupâek Anitâŋe lohimbi
yeŋgât biwiyeŋe ekmâ mem kiwiliyekmâ sâm hâreyiŋgiwuap. Yâhâ
lohimbi bâleŋe yeŋgât amboyeŋe, kutŋe Satan sâm, ya mem ge katmune
yâkât wâtŋe pesuk sâwuap. 32 Yakât topŋeâmâ yuwu. Nâ howanân nohom

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kânâŋgânekŋetâ kinbom. Yawu otbom yan lohimbi kerek dâiyekmune
nâhâlen torokatnomaihât naŋgan.” Yawu sâop. 33 Mem âlâlâ tuhuŋetâ
mumbuap yakât topŋe nâŋgâŋetâ keterakyiŋgiâkgât Yesuŋe yawu sâm
ekyongop.
34 Yawu sâm ekyongomu lohimbi yan kinbiŋe nâŋgâŋetâ ki ârândâŋ
otmu yuwu sâm âikuwi. “Bâiŋ, yat yawu bia. Moseŋe den âlâ kulemguop
ya yuwu tap. Anitâŋe hâŋgângumu gewuap yamâ manman kârikŋan
manmâ yâhâwuap. Yawu gârâmâ gâŋeâmâ yuwu sâmat. “Anitâŋe
lok bulâŋe hâŋgânnohomu gewan,” ya sâmat. Yamâ girawuhât otmâ
“Howanân nohom kânâŋgâneknomai” yat. Yakât otmâ Anitâŋe lok
bulâŋe hâŋgângumu gewuap yakât topŋe yamâ nâŋgâm hilipgumat.
Yakât otmâ lok âlâhât yat?” Yawu sâwi.
35-36 Sâŋetâ sâop. “Sâp yiwereŋe yuâmâ sâmune laŋinŋaŋe biwiyeŋan
pilâmu haŋ sâyiŋgimap. Yawu gârâmâ laŋinŋe bok sâmu omoŋ bâleŋe
sahakmapgât yeŋe laŋinŋahât amboŋahâlen biwiyeŋe kepeim laŋinŋanâk
mannomai. Yâhâ sâp ki kâlep otmâek laŋinŋe bok sâmu yan omoŋ
sahakbuap. Yawu otmu omoŋân mannomaiŋe bam gane sâm mâtâp ki
ekmâ awawi guwawi otmâ ari hiliwahonomai.” Yawu sâop. Yesuŋe den
sâm tiŋ pilâm pilâyekmâ ge misiŋgurahop.

Lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe biwiyeŋe Yesuhâlen ki katbi.

37 Yesuŋe hânân manop yan kulem topŋe topŋe memu Yura lohimbiŋe
yakât topŋe ekŋetâ ki keterakmu yaŋak yâkâlen biwiyeŋe ki katbi.
38 Yâkâlen biwiyeŋe ki katbi yakât emet inânŋan poropete âlâ, kutŋe
Yesaia sâm, kulemguop yakât bulâŋe teteop.

“Kutdâ, gâhât den pat âlepŋe ekyongomunŋe kapi ambolipŋaŋe
nâŋgâŋetâ ki bonŋe otmap. Otmu gâŋe mâmâŋe otningirâ kulem
topŋe topŋe memunŋe ekŋetâ ki keterakmap. Yakât otmâ gâhâlen
biwiyeŋaŋeâmâ ki kepeimai.” Yawu kulemguop. 39 Anitâhâlen
biwiyeŋaŋe ki kepeiwi yakât topŋe teteâkgât Yesaiaŋe den âlâ
kulemguop ya yuwu tap.
40 “Lohimbi nombotŋaŋe Anitâhât hâkâŋ otmâ nâŋgâm kâkâsuk
mansai. Yakât otmâ biwiyeŋe alitmâ hiliwahoŋetgât yâkŋe nâŋgân
nâŋgânyeŋe mem gulip tuhuyiŋgimu ki nâŋgâŋetâ hâumap. Otmu
senyeŋe mem kâtâpgumu ki ekŋetâ keterakmap.” Yawu kulemguop.
41 Yâhâ Yesu âwâŋaŋe âi sâm waŋop ya tuhum tiŋ pilâm mumuŋambâ
yahatmu ekŋetâ âlâ kândâkdâ otbuap ya Yesaiaŋe emet inânŋan ekmâ
nâŋgâm kulemguop.

Miti emetŋahât galem nombotŋaŋe biwiyeŋe Yesuhâlen katbi.

42-43 Yawu gârâmâ Yura nengât miti emetŋahât galem nombotŋaŋeâmâ
biwiyeŋe Yesuhâlen katbi. Yawu gârâmâ bukulipyeŋaŋe nâŋgâyiŋgiŋetâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yahalâkgât lohotŋanâk manbi. Yawu manbi yakât Anitâŋe nâŋgâmu
ârândâŋ oap me bia yakât ki nâŋgâwi. Yawu nâŋgâm Parisaioŋe nâŋgâm
bâleyiŋgim miti emetŋambâ kewilâyekŋetâ yaehen manmaihât Yesuhâlen
biwiyeŋaŋe kepeiwi yakât ki sâwi.
44-45 Yesuŋe torokatmâ yuwu sâop. “Lohimbi âlâ me âlâŋe nâhâlen
biwiyeŋe kepeimai yamâ biwiyeŋe nâhâlen kepeiain sâm awoŋne
hâŋgânnohomu gewan yâkâlen kepeimai. Yâhâ lohimbi âlâ me âlâŋe
nâhâlâk nâŋgâmai yamâ nâŋgânihiain sâm awoŋne hâŋgânnohomu
gewan yâk nâŋgâwaŋgimai. 46 Yâhâ balam sem laŋinŋe pilâmu lohimbiŋe
ekmâ heŋgeŋgumai yakât dopŋeâk nâŋe hohetyeŋan ge manmune nâhât
manmannahât laŋinŋaŋe biwiyeŋan pilâmu haŋ sâyiŋgimap. Yawu otmâ
lohimbi âlâ me âlâŋe omoŋân torokatmâ manmaihât biwiyeŋe nâhâlen
kepeim manŋetâ haŋ sâyiŋgiâkgât gewan.
47 Nâŋe lohimbi den âiân katyekmâ matŋe yiŋgiwehât ki gewan.
Nâmâ sârereyekmâ manman kârikŋan mem torokatyekbe sâm gewan.
Yakât otmâ lohimbi nombotŋaŋe nâhât den nâŋgâŋetâ gemu bet pilâm
manmai yamâ den âiân ki katyekmâ matŋe yiŋgiwom yakât topŋe
yuwu. 48 Den ekyongomune nâŋgâŋetâ gemu bet pilâmai den yuŋahâk
sâp patoen topyeŋe mem tetemu Anitâŋe matŋe yiŋgiwuap. 49 Nâŋe den
ekyongom gaman yuâmâ nine eŋgatneâk ki ekyongoman. Awoŋnaŋe
den yu ekyongowuat sâm hâŋgânnohomu gewan. 50 Yakât topŋe yuwu
tap. Awoŋnahât den ekyongom gaman yu lâum mannomai yanâmâ
manman kârikŋan manmâ yâhânomai ya nâŋgâmune bulâŋe otmap.
Yakât otmâmâ awoŋnaŋe den yu ekyongowuat sâm nihiop. Yawuâk
ekyongoman.” Yesuŋe yawu sâop.

Yesuŋe hoŋ bawalipŋe yeŋgât kâiyeŋe piriop.

13 1 Emet omoŋ otmu haŋ sâwuap yan Tihit tihit hombaŋ tetemu
Yesuŋe pilânenekmâ âwâŋahâlen âwurem yâhâwuap yakât
nâŋgâop. Yakât otmâ nen wawaenenekmâ manmâ gaop yawuâk
torokatmâ manbuap yakât nâŋgâmunŋe keterahâkgât menenekmu emet
âlâen menduhuakmâ sot um newin. 2 Otmu bukunenŋe âlâ orowâk
um nem tatbin yamâ Simon nanŋe, kutŋe Yurasi sâm, Karioto yan
gâtŋe. Yamâ Satanŋe emelâk yâkât biwiŋan kioŋmu Yesu betŋehen
kioŋbuap yakât biwiŋe kalop. 3 Yawu gârâmâ Yesu âwâŋaŋe wâtŋe
waŋmâ hâŋgângumu ge wuân me wuân otbuapgât dop tatbaŋgiop yakât
nâŋgâop. Yawu gârâmâ umatŋe tetewaŋgimu yakât kakŋan âwâŋahâlen
âwurem yâhâwuap yakât gurâ nâŋgâm manmanŋe ki alilop. 4 Yawu otmâ
nenŋe bukulipnenŋe yeŋgât nâŋgâm hoŋ bayiŋginehât Yesuŋe nem tatbin
yapâ uk sâm yahatmâ sâŋgum kâlep mânuŋahop ya tuhum pilâm kereŋ
âlâ mem pâŋan kepeiop. 5 Yawu otmâ yahatmâ to mem kondoân gâiop.
To gâim katmâ nen hoŋ bawalipŋe konok konok kâinenŋe pirininggiop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Pirimâmâ kereŋ meningiop. 6 Yawu otmâ, Simon Petoro yâkât kâiŋe
piriwaŋgiwe sâm otmu yakât Petoroŋe nâŋgâmu umatŋe otmu yuwu sâm
ekuop. “Kutdâ, girawuhât otmâ kâine piriwe sâm oat? Pilâhât naŋgan.”
7 Sâmu sâop. “Wongât kâihe pirihihian yakât ki naŋgat. Hâmbâi mâne
gâmâ topŋe nâŋgârâ keterakbuap.”
8 Sâmu sâop. “Gâmâ kâine ki piri. Kâmbukŋe, pilâ.”
Sâmu sâop. “Nâŋe kâihe ki piriwom yamâ gâ nâ pilânekmâ gikiâk
manbuatgât naŋgan.”
9 Sâmu sâop. “Bâiŋ, âlepŋe gâŋe pirinekbe sâm oat gârâmâ kâine
konohâk ki piriwuat. Gâŋe bâtne otmu senne hâmene ya orowâk
pirinekbuatgât naŋgan.”
10 Sâmu sâop. “Yen kerekŋe omoŋânâk piriaksaihât salehâk tai. Yawu
gârâmâ mâtâp tâlim takai yakât otmâmâ kâiyeŋe konok pirian. Yawu
gârâmâ yen tai yu osetyeŋan gâtŋe âlâmâ salehâk ki mansap.” Yawu
sâop. 11 Yurasiŋe ikŋe betŋehen kioŋbuap yakât nâŋgâm sâop.
12 Otmu kâiyeŋe ya kerehâk pirim pesuk pilâm sâŋgumŋe holaŋmâ
kalop ya yâhâpŋe mem mânuŋahop. Mânuŋakmâ gewâkŋan ge
tatmâ yuwu sâm eknongop. “Yiwereŋe kâiyeŋe piriyeksan yukât
topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât yuwu sâmune nâŋgâŋet. 13 Yeŋeâmâ
“Patonenŋe” me “Kutdânenŋe” sâm nohonmai. Nâŋe yeŋgât kunyeŋe
manman yakât nohonmai ya nâŋgâmune ârândâŋ oap. 14-15 Yawu gârâmâ
nâŋe kunyeŋe oan yakât otmâmâ yeŋe hoŋ bawaŋgiakmâ mannomaihât
dop kum kâiyeŋe pirian. Yakât otmâ yengu towat tiripyongoan yuwuâk
otmâ mannomai. 16 Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yeŋe hoŋ banihim
mansai. Yakât otmâ kutdâlipne mannomaihât dop ki tap. Yawu gârâmâ
nâŋe hoŋ hâŋgânyongomune nâhât tem lâum mannomai. Yawu otŋetâ
amutyeŋan manbomgât dop bia. 17 Yakât nâŋgâm sâp yiwereŋe yu hoŋ
bayiŋgian yakât dopŋeâk hoŋ bawaŋgiaknomai. Yawu otnomai yanâmâ
Anitâŋe nâŋgâmu ârândâŋ otmu biwi heroŋe mannomai.

Yesuŋe ikŋe betŋehen Yurasiŋe kioŋbuap yakât sâop.

18 Nâmâ biwiyeŋahât topŋe nâŋgâm tem lâunihim manŋetgât
meyekmune mansain. Yawu gârâmâ kerek yeŋgât ki yan. Miti pepaen den
âlâ yuwu tap. “Bukune lau konok niait yaŋeâmâ mem purik pilânehop.”
Den yawu tap yakât bonŋe teteâkgât yen tai yu osetyeŋan gâtŋe âlâŋe
mem bâlenekbuap. 19 Nâŋe sâp yiwereŋe yu den ekyongoan yukât bonŋe
tetewe sâm oap. Tetemu ekmâ yan Anitâ orop dopnetŋe konohâk oap
yakât topŋe ekmâ nâŋgâm heŋgeŋgunomai. 20 Yakât yuwu sâmune
nâŋgâŋet. Lohimbi âlâ me âlâŋe buku otnihimai yaŋe nâ otnihiain
sâm yan awoŋne hâŋgânnohomu gewan yâk otbaŋgimai. Yawu gârâmâ
nâŋe yawuâk hâŋgânyongomune ariŋetâ buku otyiŋginomai. Yawu
otyiŋginomai yaŋe yen otyiŋgiain sâm yan nâ otnihinomai” Yawu sâop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yurasiŋe Yesu betŋehen kioŋbuapgât sâop
(Mataio 26:20-25; Mareko 14:17-21; Luka 22:21-23)

21 Yesuŋe yawu sâm biwiŋe umatŋe otmu yuwu sâop. “Bulâŋanâk
ekyongomune nâŋgâŋet. Yen tai yu osetyeŋan gâtŋe âlâŋe betnehen
kioŋbuap.” 22 Den sâop yamâ âlâhât sâop ya ki nâŋgâmunŋe teteop.
23-24 Yâhâ nâ otmu Yesu biwinetŋe hikuakmâ konohâk olopgât nâmâ yâk
hâlâŋmâ tatban. Yakât otmâmâ Petoroŋe senŋaŋak otmu ândâp katmune
halowângen eknohom sâop. “Ya ekum ehâ. Yu âlâhât yap?” Yawu sâop.
25 Yawu sâm eknohomu nâŋgâm nâŋe Yesu yuwu sâm âikuwan. “Bâe,
gâ yat yamâ âlâhât yat? Ya sârâ nâŋgâwe.” 26 Âikumune sâop. “Sot mem
motokmâ waŋmune nembuap yakât yan.” Yawu sâm sot mem motokmâ
Yurasi waŋmu miop. 27 Miop yanâk Satanŋe biwiŋan kioŋop. Biwiŋan
kioŋmu yaŋak Yesuŋe nâŋgâm yuwu sâm ekuop. “Gâ yiwereŋe yu me
ya otbehât naŋgat. Ya âlepŋe otbuat.” Yawu sâop. 28 Yesuŋe Yurasi yawu
sâm ekuop yakât topŋe bukulipŋaŋe ki nâŋgâwi. 29 Yâhâ Yurasiŋe nengât
tewetsenŋe galemgum manminiop. Yakât otmâ bukulipŋe nombotŋaŋe
yuwu nâŋgâwi. “Yurasiŋe tewetsenŋe mem ari sot puluhuâkgât Yesuŋe
ekuap,” yawu nâŋgâwi. Yâhâ nombotŋaŋeâmâ “Yurasiŋe tewetsenŋe
sâlikum nombotŋe hârem lok umburuk mansai ya yiŋgiâkgât ekuap,”
yawu nâŋgâwi. 30 Yesuŋe sot mem motokmâ waŋmu miop yanâk Yurasiŋe
yahatmâ pilânenekmâ ariop.

Biwinenŋaŋe kepeiakmâ buku oraŋgim mannom.

31-32 Yurasi gem arimu Yesuŋe yuwu sâm eknongop. “Anitâŋe nâ lok
bulâŋe hâŋgânnohomu gewan yakât topŋe lohimbi kerekŋe nâŋgâm
heŋgeŋguŋetgât kulem âlâ nâhâlen tetewuap. Tetemu lohimbi dondâŋe ekmâ
nâŋgâŋetâ âlâ kândâkdâ otmu mepaeneknomai. Yâhâ nâŋe Anitâhât tem
lâumune kulem tetemu ekŋetâ ewe membe otmu yaŋak Anitâ mepaenomai.
33 Bukulipne, emelâk Parisaio ekyongowan ya yawuâk ekyongomune
nâŋgâŋet. Sâp kâlep ki otmuâk pilâyekmâ ariwom. Yawu gârâmâ ariwom
yan gurâ yeŋe arinomaihât dop âlâ ki tap. Yakât otmâ pâinneknomai
yamâ ki neknomai. 34 Yawuhât den âlâ yuwu ekyongomune lâum
mannomai. Nâŋe biwinaŋe kepeiyekmâ mansan yakât dopŋeâk yengu
biwiyeŋaŋe kepeiakmâ buku oraŋgim mannomai. 35 Yawu oraŋgim
mannomai yanâmâ yeŋe nâhât hoŋ banihim mansai yakât yen yekmâ
nâŋgâyiŋgim heŋgeŋgunomai.” Yawu sâop.

Petoroŋe Yesu betguwuap yakât Yesuŋe sâop.
(Mataio 26:31-35; Mareko 14:27-31; Luka 22:31-34)

36 Yesuŋe yawu sâmu Petoroŋe yuwu sâm âikuop. “Kutdâ, gâ wosaken
ariwuat?”

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Sâmu sâop. “Yen pilâyekmâ arimune watneknomaihât dop ki tap. Yawu
gârâmâ hâmbâi sâp âlâenâmâ nâhâlen torokatnomai.” Yawu sâop.
37 Sâmu sâop. “Kutdâ, wongât gâ orop ki arinom yat? Yâhâ kasalipgaŋe
gohoŋetâ mumbuat yamâ nâ orowâk notgonomaihât naŋgan.”
38 Sâmu sâop. “Bukune, yuwu sâmune nâŋgâ. Gâŋe nâ betnohom topne
kurihiwuat. Betnohorâ kalimbuŋe otmu gokorok isewuap.” Yawu sâop.

Yesuŋe himbimân kawenenŋe heŋgeŋguwuap yakât sâop.

14 1 Yesuŋe torokatmâ yuwu sâm eknongop. “Nâŋe pilâyekmâ
ariwom yakât ki nâŋgâm ketet otnomai. Yeŋe Anitâ tihit tihit
amboŋahâlen biwiyeŋaŋe kepeim manmai yakât dopŋeâk nâhâlen gurâ
biwiyeŋaŋe kepeim mannomai. 2 Awoŋe tatmap yan emet biwiŋe dondâ
tap. Yawu ki tap mâne, nâŋe emelâk yakât sâm tetem ekyongombâm. Nâ
in ki ariwom. Yeŋgât kawe memune yan ari tatnomaihât ariwom. 3 Ari
kaweyeŋe heŋgeŋgum yanâmâ âwurem taka meyekmune nâ orowâk ari
mannom. 4 Yâhâ nâŋe Anitâhât tem lâum âi sâm nihiop ya tuhum metem
âwurem yâhâwomgât mâtâp ya emelâk ekyongowan.”

Yesuhâlen biwinenŋaŋe kepeinom otmuâmâ Anitâhâlen yâhânom.

5 Yawu sâmu bukunenŋe âlâ, kutŋe Toma sâm, yâkŋe yuwu sâm
âikuop. “Kutdâ, gâ wosaken ariwuat ya ki naŋgain. Yakât otmâmâ nengu
mâtâp girawu ya watmâ gâhâlen takanom?”
6 Sâmu sâop. “Nâ ninak Anitâhâlen arinomai yakât mâtâp oan. Otmu
Bulâŋe Amboŋeâmâ nâ mansan. Yakât otmâ lohimbi âlâ me âlâ Anitâhât
den ekyongomune nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu nâhâlen torokatmâ mannomai
yaŋe manman kârikŋan mannomai. 7 Yeŋe nâhât topne nâŋgâm metewi
mâne Awoŋnahât topŋe emelâk nâŋgâmbâi. Yawu gârâmâ sâp yupâek nâ
nekmâ nâŋgânomai yamâ Awoŋnahât topŋe nâŋgâm heŋgeŋgunomai.”
Yawu sâop.
8 Yawu sâmu Pilipŋe sâop. “Kutdâ, awoŋnenŋe tiripnongorâ eknehât
naŋgain. Ekmunŋe biwinenŋe huruŋ sâwuap.”
9 Sâmu sâop. “Pilip, yenâmâ nâ orop sâp kâlep manmâ gain. Yakât
otmâ girawuhât otmâ nâhât topne ki naŋgat? Anitâ orop dopnetŋe
konohâk oap. Yakât otmâ lok âlâ me âlâŋe nâhât topne naŋgap
yamâ Awoŋnahât topŋe gurâ naŋgap. Topnetŋe yawu tapgât wongât
“awoŋnenŋe tiripnongorâ ekne” sâm eknohoat? 10 Nâmâ Awoŋ orop biwi
nâŋgân nâŋgânnetŋe hikuakmâ dop konohâk otmu tatmait yakât topŋe
naŋgat.” Yawu sâm ekum yuwu sâm eknongop. “Nâŋe den ekyongoman
yuâmâ nine eŋgatneâk me ninahâlâk otmâ ki sâman. Awoŋ orop biwi
nâŋgân nâŋgânnetŋe konohâk otmâ tatmait. Yakât otmâ yâkŋe mâmâŋe
otnihimu yâkât wâtŋan kinmâ kulem topŋe topŋe mem gaman. 11 Yawu
gârâmâ Awoŋ orop biwi nâŋgân nâŋgânnetŋe hikuakmâ konohâk tatmait

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ya nâŋgâŋetâ bulâŋe olâkgât naŋgan. Ya nâŋgâŋetâ ki bulâŋe otbuap
otmuâmâ kulem topŋe topŋe mem gamune ekmai yakât nâŋgânomai
yanâmâ netgât nâŋgâŋetâ bulâŋe otbuapgât naŋgan. 12 Bulâŋanâk
ekyongomune nâŋgâŋet. Awoŋnaŋe mâmâŋe otnihimu yâkât wâtŋan
kinmâ âi memune bulâŋe tetemap. Yakât otmâ Awoŋnahâlen âwurem
yâhâwom yanâmâ âi bulâŋe pato tetemu eknomai. Dop yawuâk lohimbi
âlâ me âlâŋe nâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim manŋetâ mâmâŋe otyiŋgiwom.
Yawu otyiŋgimune nâhât wâtnan kinmâ âi meŋetâ bulâŋe tetewuap.
13 Awoŋnahâlen arimune yan yeŋe biwiyeŋaŋe nâhâlen kepeim yu me
yakât ulitnohomai yamâ âlepŋe nâŋgâyiŋgiwom. Nâŋgâyiŋgimune bulâŋe
tetemu lohimbiŋe ekmâ Awoŋne mepaenomai. 14 Yakât yâhâpŋe sâmune
nâŋgâm heŋgeŋguŋet. Yeŋe nâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim yu me yakât
ulitnohonomai yamâ âlepŋe nâŋgâyiŋgiwom.

Wâtgât mâmâŋahât Heak gewuap yakât Yesuŋe sâop.

15 Yeŋe nâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim mannomai yakât bonŋe yamâ
nâhât tem lâum mannomai. 16 Yawu manŋetâ nâŋe Awoŋne ulitgumune
yâkŋe ikŋe Wâtgât mâmâŋahât Heak hâŋgângumu ge mâmâŋe otyiŋgimu
yâkât wâtŋan mannomai. 17 Yâhâ yeŋe yâkât wâtŋan mansai. Yakât otmâ
yeŋe yâkât topŋe naŋgai. Yâhâ hâmbâi yâkŋe biwiyeŋan ge mâmâŋe
otyiŋgiwuap. Lohimbi biwiyeŋe pâlâmŋe otmâ belângen mansaiŋe yâkât
topŋe ki naŋgai. Yakât otmâmâ ya yeŋgâlen ki ge mâmâŋe otyiŋgiwuap.
18 Nâ yiwereŋe pilâyekmâ ariwoman. Yâhâ yen mandu yawu otmâ
manmaihât nâŋe âwurem gewom. 19 Yâhâ pilâyekmâ yâhâwom yakât
kakŋan lohimbi biwiyeŋe pâlâmŋe otmâ belângen manmaiŋe âlâkuâk
ki neknomai. Yawu gârâmâ yenâmâ âlâkuâk neknomai. Otmu nâŋe
mumuŋambâ yahatmâ manman kârikŋan manmâ yâhâwom. Yakât otmâ
yeŋe gurâ mumuŋambâ yahatmâ nâhâlen torokatŋetâ orowâk manmâ
yâhânom. 20 Yâhâ mumuŋambâ yahatbom yanâmâ nâ Awoŋ orop biwi
nâŋgân nâŋgânnetŋe hikuakmâ konohâk tatmait yakât topŋe yeŋe
nâŋgâm heŋgeŋgunomai. Otmu yen orop biwi nâŋgân nâŋgânnenŋe
hikuakmâ konohâk mansain ya gurâ nâŋgâŋetâ keterakbuap.
21 Lohimbi âlâ me âlâŋe nâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim manmai yamâ
nâhât den nâŋgâm tem lâunihimai. Otmu nâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim
mannomai yamâ Awoŋnaŋe wawaeyekmâ tihityeŋe otbuap. Otmu yeŋe
nâ orop konohâk otŋetâ yanâmâ nâŋe biwiyeŋan gemune topne nâŋgâm
heŋgeŋgunomai.” Yawu sâop.
22 Yawu sâmu Yurasi Simon nanŋe yâkât nambeŋaŋe yuwu sâm
ekuop. “Kutdâ, sârâ nâŋgâwe. Biwinenŋe gâ orop kepeiakmâ konohâk
otmu yan biwinenŋan gerâ topge nâŋgâm heŋgeŋgunom. Yâhâ wongât
otmâ lohimbi belângen mansai ya yeŋgât biwiyeŋan ki gerâ topge
nâŋgânomai?” Yawu sâop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

23 Sâmu sâop. “Lohimbi âlâ me âlâŋe nâhâlen biwi nâŋgân
nâŋgânyeŋaŋe kepeim manmaiŋe nâhât denne nâŋgâm lâumai. Lohimbi
yawuya Awoŋnaŋe wawaeyekmâ tihityeŋe otmu net orowâk manmâ
yâhânomai. 24 Yâhâ lohimbi âlâ me âlâŋe biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe
nâhâlen ki kepeim manmaiŋe nâhât den ki lâumai. Yâhâ nâŋe den
kâsikum yiŋgim gaman yuâmâ nine eŋgatneâk otmâ ki kâsikum
yiŋgiman. Awoŋnaŋe sâm nihiop ya kâsikum yiŋgiman. 25 Yâhâ sâp
yiwereŋe yu pilâyekmâ yâhâwom yakât topŋambâek ekyongoan. 26 Yawu
gârâmâ pilâyekmâ yâhâmune yakât kakŋan Awoŋnaŋe ikŋe Wâtgât
mâmâŋahât Heak hâŋgângumu ge nâhât âi torokatmâ tâtâem mâmâŋe
otyiŋgimu nâŋe den kâsikum yiŋgiminiwan ya bunewâk nâŋgâŋetâ
keterak yiŋgiwuap.
27 Nâ pilâyekmâ yâhâwoman. Biwiyeŋe itoŋ galaŋ otmapgât biwi
sânduhân katyeksan. Otmu lohimbi belângen manmaiŋe yen biwi
sânduhân katyekne sâm otnomai yamâ imbiâk otnomai. Yâkŋe
otnomai yawu ki otbom. Nâŋeâmâ yen orowâk manmâ biwi sânduhân
katyekmune yanâk manmâ yâhânomai. Yakât nâŋgâm ki gorâyiŋgiâk.
28 Emelâk yuwu sâm ekyongoan. “Nâ pilâyekmâ yâhâwom. Hâmbâi mâne
âwurem gewom.” Ya naŋgai. Yâhâ yeŋe nâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim
mansai mâne nâŋe Awoŋnahât sâtgât âi tuhum pesuk pilâm yâkâlen
âwurem yâhâwom yakât nâŋgâm heroŋe nâŋgâmbâi. 29 Nâŋe yiwereŋe
den ekyongoan yukât bulâŋe tetemu eknomai. Tetemu ekmâ yan topŋe
nâŋgâm heŋgeŋgunomai. 30 Yiwereŋe manman bâleŋahât amboŋaŋe hoŋ
bawalipŋe hâŋgânyongomu taka meneknomai. Yakât otmâ nâŋe yen orop
den kâlep huhunomgât sâp bia. Yamâ benŋe manman bâleŋahât amboŋe
yakât amutgen ki mansan. 31 Yawu gârâmâ nâŋe Awoŋnahâlen biwinaŋe
kepeim yâkât amutgen manman ya lohimbi kerekŋe nâŋgâŋetgât
Awoŋnahât tem lâuwaŋgiman. Lâuwaŋgim umatŋe tetenihiwuap yu ki
tetenihiâk sâm ki ulitguwom. Yakât otmâmâ yahatŋetâ arine.” Yawu
sâop.

Yesuŋe wain tâkŋan hâum ikŋahât topŋe sâop.

15 1 Yesu ikŋan hâum yuwu sâm eknongop. “Nâ wain tâkŋe
yan hâum ninahât topne sâm ekyongomune nâŋgâŋet. Nâmâ
wain topŋe yawuya. Yâhâ yenâmâ wain kele awatŋe yawuya. Yâhâ
Awoŋneâmâ wain kalam yakât amboŋe yawuya. Ikŋahâk wain bulâŋe
kiŋgitŋe orowâk kinâkgât hârâtŋe kum heŋgeŋgumap. 2 Yâhâ awatŋe
âlâhât bonŋe ki kinmap yamâ Awoŋnaŋe hârem panmu hâlâlâŋ sâmap.
Yâhâ awatŋahât bonŋe kinmap yamâ bonŋe kiŋgitŋe orowâk kinâkgât
hârâtŋe kum heŋgeŋgumap.
3 Yakât dopŋeâk nâŋe den kâsikum yiŋgim gaman ya nâŋgâŋetâ
bulâŋe otmu biwiyeŋaŋe nâhâlen torokatmai. 4 Nâhâlen torokatŋetâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

biwinenŋe hikuakmâ konohâk otmu nâhât wâtnan manmâ yâhânomai.
Yakât torokatmâ hâum sâwe. Wain awatŋe pak sâm gewuap otmuâmâ
yan bonŋe âlâ ki kinbuap. Yakât dopŋeâk yeŋe nâhâlembâ dâiakmâ
mannomai yanâmâ bonŋe yeŋgâlen ki tetewuap.
5 Nâŋeâmâ wain topŋe yakât dop oan. Yâhâ yeŋeâmâ wain kele awatŋe yakât
dop oai. Gârâmâ yeŋe nâhâlen torokatŋetâ orowâk mannom yamâ yeŋgâlen
bonŋe âiloŋgo tetewuap. Yâhâ yeŋe nâ pilâneknomai yamâ yeŋgâlen bonŋe âlâ
ki tetewuap. 6 Yâhâ wain awatŋe âlâŋe bonŋe ki tetewuap yamâ hârem panmu
hâlâlâŋ sâwuap. Hâlâlâŋ sâmu kâlâwân uŋetâ sewuap. Yakât dopŋeâk lohimbi
âlâ me âlâŋe pilâneknomai yamâ Awoŋnaŋe panyekmu hem nâpumân ge
kioŋetâ kâlâpŋe seyekbuap. 7 Yâhâ yeŋe nâhât den lâum manŋetâ biwinenŋaŋe
hikuakmâ konohâk otbuap yan yeŋe yu me yakât ulitnohonomai yamâ âlepŋe
nâŋgâyiŋgiwom. 8 Yeŋe nâ orop manmâ tem lâunihinomai yanâmâ yakât bonŋe
manman âiloŋgo yeŋgâlen tetewuap. Yeŋgât manman tetemu lohimbiŋe yekmâ
nâhât hoŋ bawalipne sâm Awoŋne mepaenomai. 9 Yâhâ Awoŋnaŋe wawaenekmâ
tihitne otmâ gap yakât dopŋeâk nâku yawuâk wawaeyekmâ tihityeŋe otmâ
gan. Yakât otmâmâ ki betnohonomaihât naŋgan. 10 Nâŋe Awoŋnahât tem lâum
manmune yaŋak yâkŋe biwiŋaŋe kepeinekmâ gamap. Yakât dopŋeâk yeŋe nâhât
tem lâum mannomai yanâmâ nâku yawuâk biwinaŋe kepeiyekmâ yâhâwom.
11 Yeŋe nâhât den nâŋgâm biwiyeŋan katmâ heroŋe kakŋan manŋetgât
nâŋe ninan hâum ekyongoan. Yakât otmâ tem lâunihim mannomai. Yanâmâ
yeŋgât nâŋgâm nâku yawuâk biwi hero nâŋgâyiŋgiwom. 12 Yâhâ den âlâ yuwu
sâm ekyongomune lâum manŋetgât naŋgan. Nâ orop biwinenŋaŋe kepeiakmâ
konohâk otmu buku oraŋgiain yakât dopŋeâk yengu yawuâk biwiyeŋaŋe
kepeiakmâ konohâk otmu buku oraŋgim mannomai. 13 Yâhâ lok âlâ me âlâŋe
buku âlâhât tep âlep nâŋgâwaŋgim sârereŋetâ yakât yongoŋetâ munomai
yuŋe buku orotgât mâtâp âlâlâ kerek wangiap. 14 Otmu yeŋe nâhât tem lâum
mannomai yamâ nâhât bukulipne yawu mannomai.
15 Yâhâ lok kunŋe âlâŋe ikŋe biwiŋan den tatmap ya hoŋ bawalipŋe
ki ekyongomap. Yawu gârâmâ Awoŋnaŋe den eknohomap yamâ nâŋe
kerehâk ekyongom gan. Yawu otman yakât nâŋgâm hoŋ bawalipne ki
sâyiŋgiwom. Yamâ bukulipneâk sâmune ârândâŋ otbuap. 16 Yawu gârâmâ
yeŋe ki menekbi. Nâŋe yen meyekmâ âi sâm yiŋgim hâŋgânyongomune
arinomai. Ari lohimbi nâhât den pat âlepŋe ekyongoŋetâ nâŋgâŋetâ
bulâŋe otmu manman kârikŋan mannomai. Yakât otmâ yeŋe wuân me
wongât nâŋgâm nâhât wâtnan kinmâ Awoŋne ulitgunomai yamâ âlepŋe
nâŋgâyiŋgiwuap. 17 Yakât den emelâk yan ya yâhâpŋe sâmune nâŋgâŋet.
Yeŋe biwiyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmâ buku oraŋgim mannomai.

Lohimbi belângen manmaiŋe Yesuhât komot yeŋgât hâkâŋ otmai.

18 Lohimbi belângen manmaiŋe kasa otyiŋginomai yanâmâ ki pârâk
pilânomai. Kândikum emelâk nâ kasa otnihiwi yawuâk yeŋgât kasa

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

otyiŋginomai. 19 Yâhâ orotmeme bâleŋe otmâ mansai ya yeŋgâlen
torokatmâ yawuâk otmai mâne buku otyiŋgimbâi. Yawu gârâmâ yenâmâ
emelâk nâŋe nine pat kuyiŋgim meyekmune nâhâlen torokatbi. Yawu
torokatbi yakât otmâ lohimbi yaŋe yeŋgât hâkâŋ otmâ mem ge katyekne
sâm otmai.
20 Nâŋe emelâk den yuwu ekyongowan ya biwiyeŋan katmâ
nâŋgânomai. Lohimbiŋe lok kunŋe otmu yakât hoŋ bawalipŋe yamâ
kapam dop konohâk yongom hâhiwin yiŋginomai. Yawu gârâmâ nâ mem
âlâlâ tuhunekmâ hâhiwin nihim mansai yakât dopŋeâk yen yawuâk
mem âlâlâ tuhuyeknomai. Yâhâ lohimbi nombotŋaŋe nâ buku otnihim
denne nâŋgâmai mâne yen gurâ yawuâk lohimbi nombotŋaŋe buku
otyiŋgim denyeŋe nâŋgâmbâi. 21 Lohimbi belângen mansaiŋe Awoŋnaŋe
hâŋgânnohomu gewan yâkât topŋe ki naŋgai. Topŋe ki naŋgai yakât otmâ
yen gurâ kasa otyiŋgim mem âlâlâ tuhuyeknomai. 22 Yawu gârâmâ nâŋe
hânân yu ki ge Awoŋnahât topŋe ekyongowan mâne yâkŋe betnihimbâi
yakât tosa ki membâi. Yamâ tosa miai yakât âlâ me âlâhâlen gâitmâ
tâwâeyeknomaihât dop âlâ ki otbuap. 23 Yawu gârâmâ lohimbi âlâ me
âlâŋe nâhât hâkâŋ otmâ betnihim manmai yaŋe nâ otnihiain sâm Awoŋne
otbaŋgimai. 24 Yakât torokatmâ sâwe. Nâŋe hohetyeŋan manmâ kulem
topŋe topŋe ki orotŋe ya mewan mâne ki ekŋetâ tâŋât otmu tosa membâi.
Yawu gârâmâ kulem meman ya ekmai yamâ Awoŋnâit betnitgim mansai.
25 Yawu gârâmâ yeŋgât miti pepaen den âlâ tap yakât bonŋe teteâkgât yawu
oai. Den ya yuwu tap. “Lokŋe imbiâk kasa otnihiai.” Den yawu tap.
26 Nâmâ hâmbâi Awoŋne ekumune ikŋe Wâtgât mâmâŋahât Heak
hâŋgângumu gewuap. Ge lohimbi biwiyeŋan kioŋmu nâhât den pat
âlepŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otbuap. 27 Otmu yenâmâ nâ orowâk manmâ âi
topŋe katmâ gain yakât mem hewewen tuhuyekmu nâhât den pat âlepŋe
sâm haŋ tuhunomai.”

16 1 Yesuŋe den âlâ yuwu sâm eknongop. “Lohimbi belângen manmaiŋe
mem âlâlâ tuhuyekmâ hâhiwin yiŋginomai yanâmâ ekmâ ki
pârâk pilâm betnihim biwiyeŋe âlâhâlen katmaihât den yu ekyongoan.
2 Yakât torokatmâ sâwe. Lohimbiŋe yeŋgât hâkâŋ otmâ miti emetŋambâ
kewilâyekŋetâ ge yaehen mannomai. Yâhâ hâmbâi mâne belângen
mannomai yaŋe Anitâhât sâtgât oain sâm yongoŋetâ munomai. 3 Yamâ Awoŋ
orop netgât topnetŋe ki nâŋgâm heŋgeŋgum mem âlâlâ tuhuyeknomai.
4 Yâhâ emelâk yakât ki ekyongowan. Yawu gârâmâ pilâyekmâ ariwoman
yakât emet inânŋan den yu ekyongoan. Arimune yeŋiâk tatŋetâ mem âlâlâ
tuhuyeknomai yanâmâ den ekyongoan yu nâŋgâm mannomai.

Wâtgât mâmâŋahât Heakgât nep

5 Nâmâ hâŋgânnohomu gewan yâkâlen purik sâm âwurem yâhâwom.
Yawu gârâmâ yeŋgâlen gâtŋe âlâ me âlâŋe nâhât topŋe girawuhât

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yâhâwuat sâm ki âinohomai. 6 Nâŋe katyekmâ yâhâwom sâmune
nâŋgâŋetâ biwiyeŋe umatŋe oap.
7 Bukulipne, bulâŋanâk sâmune nâŋgâŋet. Nâŋe ki pilâyekmâ âwurem
yâhâwom mâneâmâ Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe ki ge mâmâŋe
otyiŋgiwuap. Yawu gârâmâ pilâyekmâ âwurem yâhâwom yanâmâ
hâŋgângumune ge mâmâŋe otyiŋgim biwi sânduhân katyekbuap. 8-9 Gem
yan lohimbiŋe nâhâlen biwiyeŋaŋe ki kepeim tosa otmai ya eŋgatyeŋan
gemu nâŋgâŋetâ keterakyiŋgiwuap. 10 Otmu Anitâŋe lohimbi yekmu
ârândâŋ olâkgât âi sâm nihiop ya tuhum tiŋ pilâm katyekmâ âwurem
yâhâwom yakât topŋe gurâ nâŋgâm heŋgeŋgunomai. 11 Otmu Anitâŋe
manman bâleŋahât amboŋe sâm hârewaŋgim mem ge kalop yakât
nâŋgâŋetâ keterakbuap. Yawu nâŋgâm heŋgeŋgum nâhâlen biwiyeŋaŋe
kepeim mannomai.
12 Nâŋe sâp yiwereŋe den umatŋe topŋe topŋe tap ya kâsikum
yiŋgimbâm. Yamâ yiwereŋe yakât topŋe nâŋgânomaihât dop bia.
13 Hâmbâi mâne Anitâŋe ikŋe Wâtgât mâmâŋahât Heak hâŋgângumu ge
den bulâŋe ekyongomu nâŋgânomai. Yawu otmu yâkât topŋe nâŋgâm
heŋgeŋgunomai. Yâkŋeâmâ ikŋe eŋgatŋeâk ki watmâ ekyongowuap.
Anitâhât den ya konohâk ekyongom mâmâŋe otyiŋgimu yu me ya
tetewuap ya ekmâ topŋe nâŋgâm heŋgeŋgunomai. 14 Yâhâ lohimbi nine
pat mannomai ya yeŋgât biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe mem kusânyiŋgimu
nâhât topne nâŋgâŋetâ keterakyiŋgiwuap. Nâŋgâŋetâ keterakyiŋgimu
nâhât nâŋgâŋetâ yahatmu mepaeneknomai. 15 Otmu den bulâŋe
Awoŋnahât nâŋgân nâŋgânŋan tap ya eknohomap. Yawu eknohomu
yaŋak nâku yawuâk Wâtgât mâmâŋahât Heak ekumune topŋe sâm tetem
ekyongowuap.

Yesuhât hoŋ bawalipŋaŋe eŋgat hako sâp kâlep ki nâŋgâwi.

16 Nâ yen orop sâp kâlep ki mannom. Pilâyekmâ yâhâwom. Manmâ
sâp kâlep ki otmuâk âwurem gewom.” 17 Yesuŋe yawu sâm eknongomu
nâŋgâm pâpguwin. Nâŋgâm pâpgum nenŋahâk yuwu sâm alahu
gulahu otbin. “Yamâ girawuhât yawu yap. “Nâ pilâyekmâ Awoŋnahâlen
yâhâmune ki neknomai.” Otmu “pilâyekbom ya kâlep ki otmuâk âwurem
gemune neknomai.” yawu yap. 18 Yawu yap yamâ topŋe girawuhât otmâ
yap?” sâm yakât topŋe pâpgum alahu gulahu otbin.
19 Yawu sâm alahu gulahu otmâ yakât Yesu âikune sâm otbin. Yawu
nâŋgâmunŋe biwinenŋe ekmâmâ yuwu sâm eknongop. “ “Nâŋe pilâyekmâ
yâhâwom gârâmâ sâp kâlep ki otmuâk âwurem gewom,” yawu ekyongomune
nâŋgâm biwi yâhâp otmâ topŋahât âinohone sâm oai. 20 Yakât yuwu sâm
ekyongomune nâŋgâŋet. Nâŋe pilâyekmâ ariwom yan nâhât isem eŋgat hako
nâŋgânomai. Eŋgat hako nâŋgânomai yanâmâ lohimbi belângen mansaiŋe
kândâtyeŋe kuwiknomai. Otmu yeŋgât biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe umatŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

otbuap yamâ sâp kâlep ki otbuap. Yakât kakŋanâmâ âlâkuâk heroŋe pato
nâŋgânomai. 21 Den yukât topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât den âlâen hâum
sâmune nâŋgâŋet. Imbilipnenŋaŋe naom mene sâm hâliliakmâ tatmâ
memai. Otmu naom ya kioŋmu yan hâkyeŋe sânduk sâmu heroŋe pato
nâŋgâm yakât kakŋan hâhiwin nâŋgâmai ya nelâmyongomap. 22 Yakât
dopŋeâk nâŋe pilâyekmâ arimune eŋgat hako nâŋgânihinomai. Otmu sâp
kâlep ki otmuâk âwurem gemune nekmâ tepyeŋe sânduk sâmu heroŋe pato
nâŋgânomai. Heroŋe nâŋgâŋetâ lok âlâ me âlâŋe yâhâpŋe eŋgat hakoân ki
katyeknomai. 23 Yâhâ sâp yan nine topne ki nâŋgâm pâpgunomai. Yakât otmâ
âi pâi ki tuhuneknomai. Den bulâŋanâk sâmune nâŋgâŋet. Yeŋe biwiyeŋaŋe
nâhâlen kepeim wuân me wongât nâŋgâm awoŋne ulitgunomai yamâ âlepŋe
nâŋgâyiŋgiwuap. 24 Yamâ emelâk âi topŋe katbin yapâek yeŋe wuân me
wuângât awoŋne ki ulitgum gaŋetâ yu oap. Yâhâ sâp yiwereŋe yupâek âlepŋe
nâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim awoŋne ulitgum manŋetâ nâŋgâyiŋgimu heroŋe
kakŋan manmâ yâhânomai.

25 Nâŋe yu me yakât den âlâen hâum ekyongoman. Gâmâlâhâmâ
awoŋnahât topŋe ya nâŋgâŋetâ keterakbuapgât tâŋ tâŋâk ekyongowom.
26 Sâp yanâmâ nâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim awoŋne tâŋ tâŋâk ulitgunomai.
Yakât otmâmâ nâŋe yeŋgât kaweyeŋan kinmâ hilâm ârândâŋ ki ulitguwom.
27 Nâmâ âi topŋe ki katmâek awoŋne orop embâŋâmbâek tatmâ gam yaŋak
pilâm hânân yuân gewan ya nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu biwiyeŋaŋe nâhâlen
kepeim mansai. Yawu mansai yakât Awoŋnaŋe wawaeyekmâ tihityeŋe otmap.
28 Bulâŋanâk nâ Awoŋnahâlembâ gewan. Yakât otmâ âi tuhum pesuk pilâm
âwurem yâhâwe sâm oan." Yawu sâop.

29 Yesuŋe yawu sâmu yuwu sâm ekuwin. "Yiwereŋeâk eksain. Gâŋe
den tâŋ tâŋâk eknongorâ yakât topŋe tetemu nâŋgâmunŋe âlepŋe oap.
30 Gâŋe biwinenŋe kerek ekmâ nâŋgâmat. Yawu gârâmâ biwinenŋan tap
yakât ki hâum pâpgumat. Yakât otmâ Anitâŋe hâŋgângohomu ge mansat
yakât nâŋgâmunŋe bulâŋe oap." Yawu sâwin.

31 Sâmunŋe sâop. "Âlepŋe nâhât topne yiwereŋe nâŋgâm biwiyeŋaŋe nâhâlen
tiŋâk kepeim mansai. 32 Yawu gârâmâ sâp kâlep ki otmuâk kiŋgityeŋahât otmâ
pilânekmâ tiok taok otmâ âlâhu kapiŋan kapiŋan arinomai. Ariŋetâ nâmâ
niniâk ki tatbom. Awoŋne orowâk tatdom. 33 Yawu gârâmâ yuwu sâmune
nâŋgâŋet. Yeŋe nâhâlen torokatŋetâ biwi nâŋgân nâŋgânnenŋaŋe kepeiakmâ
konohâk otmu biwi sânduhân mannomaihât den yu ekyongoan. Yeŋe yawu
manŋetâ lohimbi belângen manmaiŋe mem âlâlâ tuhuyeknomai yanâmâ ki
lohotŋe otnomai. Yamâ nâŋe emelâk manman bâleŋahât amboŋe mem ge
katmâ kunyeŋe pato mansan ya nâŋgâm mannomai."

Yesuŋe hoŋ bawalipŋe yeŋgât nâŋgâm Anitâ ulitguop.

17 1 Yesuŋe den yawu sâm eknongom senŋe pak sâm himbimân
ekmâ âwâŋe yuwu sâm ekuop. "Awoŋ, lohimbiŋe nekŋetâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yahatmu mepaeneknomaihât sâp tâlâhuap. Yawu gârâmâ gâŋe mâmâŋe
otnihirâ tem lâuhihim mansan. Yakât otmâ lohimbi kerek wawaeyekmâ
tihityeŋe otbe sâm oat yakât bulâŋe ekmâ mepaehekmâ mannomai.
2 Emelâk "Lohimbi kerek yeŋgât kunyeŋe otmâ manbuat" sâm âi nihion.
Yakât otmâ emelâk lohimbi yeŋgât manman kârikŋahât pat kuyiŋgion
yamâ biwiyeŋe mem hewewen tuhurâ nâhâlen torokatnomai yamâ
yakât bulâŋe yiŋgiwom. 3 Yâhâ manman kârikŋahât topŋe yuwu. Gâ
konok Anitâ bulâŋe tatmâ gamat. Otmu gâŋe tihityeŋe otbe sâm nâ
hâŋgânnohorâ gewan. Ya lohimbiŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu netgâlen
biwiyeŋaŋe kepeim mannomai yamâ manman kârikŋe yiŋgimune
menomai. 4 Gâŋe âi sâm nihim hâŋgânnohorâ gewan ya tuhum pesuk
pilâwom yanâmâ lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe ekmâ mepaeheknomai.
5 Awoŋ, embâŋân hân himbim ki kândikyotgon yan biwinetŋe konohâk
otmâ orowâk tatmâ gawit. Yawu gârâmâ himbim pilâm hân yuân ge
mansan. Yakât otmâ sâp yiwereŋe yuâmâ gâhâlen âwurem gamune
emelâk orowâk tatmâ gawit yawuâk orowâk tatmâ yâhârom.
6 Awoŋ, aŋgoân lok kâiân konok yu lok bâleŋe yeŋgâlembâ meyehon.
Meyekdâ nâhâlen torokatŋetâ gâhât topge sâm tetem ekyongoman.
Ekyongom gamune yan nâhât tem lâum manmai. 7-8 Gâŋe den eknohon
yamâ kerehâk sâm tetem ekyongomune nâŋgâŋetâ bulâŋe otmap. Otmu
gâŋe hâŋgânnohorâ gewan ya gurâ yawuâk nâŋgâŋetâ bulâŋe otmap.
9-10 Yawu nâŋgâm nâhât âi torokatmâ tuhum tiŋ pilâm net orop
mannomgât mâmâŋe otyiŋgihât naŋgan. Mâmâŋe otyiŋgirâ nâhât
wâtnan kinmâ den pat âlepŋe ekyongoŋetâ lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe
nâŋgâm mepaenekmâ mannomai. Yawu otmâ ya yeŋgât nâŋgâm
ekgohoan. Yâhâ lohimbi belângen manmai ya yeŋgât ki ekgohoan. 11 O,
Anitâ Awoŋne. Topge ikŋiâk tap. Tat tatge âlâ kândâkdâ tatmâ gaonŋak
tatmâ gamat. Otmu tatmâ yâhâwuat. Yiwereŋeâmâ hoŋ bawalipne
pilâyekmâ gâhâlen âwurem gawom. Yawu gârâmâ nâhât hoŋ bawalipne
yuŋe yuân torokatmâ lok bâleŋe yeŋgât hohetyeŋan mannomai yamâ
gâŋe mâmâŋe otyiŋgim tihityeŋe otbuat. Mâmâŋe otyiŋgirâ netŋe
biwinetŋaŋe konohâk otmap yakât dopŋeâk lok yuŋe biwi konok otmâ
mannomai. 12 Yawu gârâmâ hoŋ bawalipne yu orowâk manmâ gain yuŋe
pilânekmâ ari hiliwahomaihât mâmâŋe otyiŋgim gaman. Yâhâ gâŋe
mâmâŋe otnihimat yawuâk mâmâŋe otyiŋgiman. Otmu miti pepaen
den âlâ tap yakât bulâŋe teteâkgât bukuyeŋe âlâ osetyeŋan gâtŋe âlâŋe
pilânenekmâ arap. Yâhâmâ hem nâpumân ge hiliwahowuapgât pat
mansap.
13 Yâhâ nâ gâhâlen gawoman. Yakât otmâ âi sâm nihion ya memune
heroŋe nâŋgânihimat yakât dopŋeâk hoŋ bawalipnaŋe nâhât âi torokatmâ
tuhunomai yan heroŋe nâŋgâyiŋgiwom. Yakât topŋe nâŋgâm heroŋe kakŋan
mannomaihât nâŋe senyeŋan kinmâ den ekgohoan yu naŋgai. 14 Yâhâ emelâk

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nâmâ himbimâmbâ ge gâhât den kâsikum yiŋgimune nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu orotmemeyeŋe bâleŋe bet pilâm nâhâlen torokatmâ himbimgât pat oai. Yakât otmâ lok bâleŋaŋe ya yeŋgât nâŋgâm hâkâŋ otmai. 15-16 Yâhâ nâhâlen torokatmâ himbimgât pat mansai. Yakât otmâ gâŋe mem dâiyekdâ pilâm gâhâlen yâhâŋetgât ki naŋgan. Yawu gârâmâ Bâleŋahât Amboŋaŋe mem hilipyongomapgât mâmâŋe otyiŋgihât naŋgan. 17 Mâmâŋe otyiŋgirâ orotmeme bâleŋambâ keterakmâ gâhât den bulâŋe lâum manmâ yâhânomai. 18-19 Gâŋe aŋgoânâk âi sâm nihim hâŋgânnohorâ ge tem lâuhihim gâhât den pat âlepŋe ekyongom gan. Yakât dopŋeâk nâku âi sâm yiŋgim hâŋgânyongomune ari lohimbi den pat âlepŋe yakât ekyongonomai.

Yesuŋe ikŋe komolipŋe nengât nâŋgâm Anitâ ulitguop.

20 Awoŋ, sâp yiwereŋe yuâmâ nâhâlen torokatmâ mansai ya yeŋgâlâk ki sâm ulitgohoan. Hâmbâi lohimbi dondâŋe nâhât den pat âlepŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu biwiyeŋe nâhâlen katnomai ya yeŋgât ulitgohomune nâŋgâ. 21 Awoŋ, gâ orop biwi nâŋgân nâŋgânnetŋaŋe kepeiakmâ konohâk oait. Yakât dopŋeâk lohimbi yaŋe netgâlen biwiyeŋaŋe kepeim konohâk otmâ mannomaihât naŋgan. Yâhâ biwi konohâk otmâ mannomai yanâmâ lohimbi belângen mansaiŋe manmanyeŋe ekmâ yuwu nâŋgânomai. “Anitâŋe Yesu hâŋgângumu ge mâmâŋe otyiŋgimu yaŋak biwi konok otmâ buku oraŋgimai.”

22-23 Otmu gâŋe hâŋgânnohom mâmâŋe otnihirâ ge hohetyeŋan manmune biwinetŋe konohâk otmait yakât topŋe nâŋgâm heŋgeŋguai. Yakât dopŋeâk nâŋe hâŋgânyongom mâmâŋe otyiŋgimune nâ orop biwiyeŋe konohâk otmâ mannomai. Yawu mannomai yanâmâ lohimbi hânŋan kulemŋan mansaiŋe gâŋe wawaenekmat yawuâk wawaeyekmâ tihityeŋe otbe sâm nâ hâŋgânnohorâ gewan yakât topŋe nâŋgâm heŋgeŋgunomaihât ulitgohoan.

24 Awoŋ, lohimbiŋe biwiyeŋe nâhâlen katmai yamâ nâ orowâk himbimân tatnom yakât emelâk pat kuyiŋgion. Otmu gâŋe embâŋân hân himbim ki kândikyotgon yan biwihaŋe kepeinekmâ gâ orowâk himbimân tatbisâit yakât sâm nihion. Yakât otmâ pat kuyiŋgion yakât bulâŋe tetemu himbimân net orowâk tatmâ mepaeneleknomaihât ulitgohoan.

25-26 Awoŋ, lohimbi belângen mansaiŋe gâhât topge ki naŋgai. Yawu gârâmâ nâŋeâmâ gâhât topge nâŋgâm lok yuŋe nâhâlen biwiyeŋe katmâ mansai ya ekyongomune tipiŋe nâŋgâŋetâ keteraksap. Yakât otmâ gâŋe wawaenekmâ hâŋgânnohorâ gewan ya nâŋgâm heŋgeŋguai. Yâhâ nâŋe kulem membom yan gâŋe wawaeyekmat yakât topŋe nâŋgâm heŋgeŋgunomai.” Yawu sâop.

Parisaio yeŋgât tembe lâulipyeŋaŋe Yesu mewi.
(Mataio 26:47-56; Mareko 14:43-50; Luka 22:47-53)

18 1 Yesuŋe yawu sâm âwâŋe ekumu pesuk sâmu hoŋ bawalipŋe nen menenekmu ba to tipiŋe âlâ, kutŋe Kitoron sâm, ya hâtikguwin.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ya hâtikum nak âlâ, kutŋe Oliwa, ya kambatŋe kâmetbi yan yâhâwin.
2 Yâhâ emelâk manmâ gawin yan Yesuŋe menenekmu yan yâhâ tatmâ
nâŋgâminiwin. Yakât otmâ Yurasi kapi ya nâŋgâop. 3 Yakât otmâ Yurasiŋe
betŋehen kioŋmâ Parisaio otmu hotom uminiwi ya yeŋgât sâtgât otmâ
tembe lâulipyeŋe dâiyekmu unam, tewet, kapamgât senŋe âlâlâ miakmâ
balam saum nengâlen tohowi. 4 Toho mem tetenenekŋetâ umatŋe yu Yesu
kakŋan yâhâwuap ya emelâk nâŋgâop yakât otmâ katnenekmâ gotyeŋan
ba yuwu sâm âiyongop. "Yen âlâhât pâinsai?" sâop.
5-6 Sâmu sâwi. "Nenâmâ lok âlâ, kutŋe Yesu, yamâ Nasaret kapi
amboŋe yâkât pâinsain," sâwi.
Sâŋetâ sâop. "Lok yamâ nâ yu."
Sâmu Yurasi otmu orowâk takawiŋe denŋe nâŋgâm pârâk pilâm
umutyeŋe arimu hânân ge pare iwi.
7 Yawu otmâ yâhâpŋe âiyongom sâop. "Yen âlâhât pâinsai?"
Sâmu yahatmâ kinmâ sâwi. "Lok âlâ, kutŋe Yesu, yamâ Nasaret kapi
amboŋe," sâwi.
8 Sâŋetâ sâop. "Nâ emelâk ekyongoan. Lok yamâ nâ yu. Nâ pâinneksai
yakât otmâ hoŋ bawalipne yu pilâyekŋetâ yahatmâ ariŋetgât naŋgan."
Yawu sâop. 9 Yawu sâm yan den emelâk yuwu sâop yakât bulâŋe teteop.
"Awoŋ, gâŋe lok yu mâmâŋe otyiŋgirâ nâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim
mansai yu yeŋgât tihityeŋe otmune âlâ ki hiliwahoap." 10 Yawu sâmu
Petoroŋe tewetŋe mem yahatmâ hotom um manbi ya yeŋgât kunyeŋe
manop yâkât hoŋ bawaŋe, kutŋe Maiko sâm, yamâ ândâpŋe nombot
ya topŋambâek kârâm hâreop. 11 Kârâm hâremu Yesuŋe ekmu bâlemu
yuwu sâm ekuop. "Yawu otdâ bâleap. Umatŋe yu tetenihimu sâtgum
mumbomgât Awoŋnaŋe mâtâp sâm nihiop ya ki watbomgât naŋgat hâ?
Âlâŋe yakât ki ekgohop?" Yawu sâop.

Yesu mem Anasihâlen ariwi.

12-13 Yesuŋe yawu sâm ekumu Roma tembe lâu ya yeŋgât kunyeŋaŋe
sâmu tembe lâulipŋe otmu Parisaio yeŋgât tembe lâulipyeŋaŋe Yesu
mem bâtŋe sâhâm menduhuwi. Yawu tuhum mem lok sombo âlâ, kutŋe
Anasi sâm, yâkât emelan yâhâwi. Anasi yamâ lok âlâ, kutŋe Kaipa
sâm, yâkât lamatŋe. Yâhâ Kaipa yamâ hombaŋ yakât hotom uminiwi
ya yeŋgât kunyeŋe pato manop. 14 Yawu gârâmâ Kaipaŋeâmâ nen Yura
lohimbi kerekŋe hiliwahomaingât Yesu konok mumbuapgât nâŋgâm
papatolipnenŋe ekyongop.

Peteroŋe Yesu betguop.
(Mataio 26:69-70; Mareko 14:66-68; Luka 22:55-57)

15 Yâhâ Yesu mem Anasihât emelan yâhâŋetâ Petoro otmu bukunenŋe
âlâŋeâmâ Yesu watmâ ariowot. Yâhâ Anasiŋeâmâ bukunenŋe ya

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nâŋgâwaŋgimap. Yakât otmâmâ Yesu mem emelan yâhâŋetâ yawuâk watyekmâ betyeŋan yâhâop. 16 Yawu otmâmâ Petoroŋeâmâ emet hawiŋan peke yakât hâŋgi hâlâŋmâ kinop. Yawu gârâmâ bukuŋe Anasihât emelambâ ge hoŋ bawa imbi âlâŋe hâŋgi galemgum kinop ya ekumu hâŋgi hindâmu yanâk Petoro gurâ kâlehen yâhâop. 17 Kâlehen yâhâmu imbi yaŋe ekmâ sâop. “Âo gâmâ Yesu hoŋ bawaŋgim manmat. Yawu geksan.”

Sâmu sâop. “Yu yat yamâ imbiâk yat,” sâop.

18 Otmu sâp yanâmâ bâlâpŋe bâleŋe olop. Yakât otmâ tembe lâu nombotŋaŋe kâlâp uŋetâ semu hoŋ bawa nombotŋe orowâk menduhuakmâ kâlâp nâŋgâm kinbi. Kâlâp nâŋgâm kinŋetâ Petoroŋe hohetyeŋan ga kinmâ kâlâp nâŋgâop.

Kaipaŋe Yesu âi pâi tuhuop.
(Mataio 26:59-66; Mareko 14:55-64; Luka 22:66-71)

19 Yesuŋe nen hoŋ bawalipŋe menenekmâ den kâsikum ningiminiop. Otmu otbin mewin yakât topŋe hotom uminiwi ya yeŋgât kunyeŋaŋe nâŋgâwe sâm âikuop.

20-21 Âikumu sâop. “Wongât âinohoat? Kapi ambolipŋe orop miti emetŋan me opon kâmbukŋan yâhâ menduhuakŋetâ den kâsikum yiŋgim gaman. Otmu kapi tipi tapi tatmâ arap, me wosapâ me wosapâ kapi ambolipŋaŋe menduhuakmai yan lok senyeŋanâk kinmâ den ekyongom gaman. Nâmâ tik tik ki ekyongoman. Yakât otmâ nâ ekyongomune nâŋgâmai ya âiyongorâ yâkŋe sânomai.” Yawu sâop.

22 Yawu sâmu tembe lâu âlâŋe yahatmâ Yesu ândâpŋe huhum yuwu sâm ekuop. “Gâmâ girawu otmâ hotom umai yeŋgât kunyeŋe ya nekamŋan yat?” Yawu sâop.

23 Sâmu sâop. “Nâ den bâleŋe yan otmuâmâ yakât topŋe sârâ nâŋgâwe. Nâmâ den âlepŋe yan. Yamâ girawuhât ândâpne huhuat?” Yawu sâop.

24 Benŋe, Anasiŋe sâmu Yesu bâtŋe sâhâm menduhuwi ya ki holaŋmâek mem lamatŋe, kutŋe Kaipa sâm, yâkâlen dâim ariwi.

Petoroŋe Yesu âlâkuâk betguop.
(Mataio 26:71-75; Mareko 14:69-72; Luka 22:58-62)

25 Yâhâ Petoro yamâ yawuâk kâlâp nâŋgâm kinop. Nâŋgâm kinmu lohimbi orowâk kinbiŋe towatŋe ekmâ nâŋgâmâmâ yuwu sâm ekuwi. “Gâ gurâ Yesu orowâk manmat, yawu geksain.” Yawu sâŋetâ topŋe kurihiakmâ “Nâ bia,” sâm irelahop.

26 Sâmu hotom umai ya yeŋgât kunyeŋahât hoŋ bawa âlâhât ândâpŋe Petoroŋe kârâm hâreop yakât hep torehenŋe âlâ orowâk kinbiŋe Petoro ekmâ yuwu sâop. “Bulâŋanâk Yesu miai yan gâ orowâk kinŋetâ yeksan.” Yawu sâm ekuop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

27 Yawu sâmu “nâ bia” sâm irelahop. Irelakmu yanâk gokorok isiop.

Yesu mem Pilatohâlen ariwi.
(Mataio 27:1-2,11-14; Mareko 15:1-5; Luka 23:1-5)

28 Otmu Yesu mem Kaipahât emelan ariŋetâ yan mumbuapgât den sâm
hârewaŋgiwi. Otmu emet haŋ sâmu emelambâ mem ge Roma lok yeŋgât
kiap âlâ, kutŋe Pilato sâm, yâkât emelan ariwi. Yawu gârâmâ Tihit tihit
hombaŋ yan lama gâim um neminiwi sâp yan lohimbiŋe aŋgoân pâku
lohimbi yeŋgât emetyeŋan yâhâmai sâm samut katbi. Yakât otmâ Yesu
mem ari Pilatohât emet umbiŋan kinbi. 29 Emet umbiŋan kinŋetâ Pilatoŋe
emelambâ ge yuwu sâm âiyongop. “Lok yuâmâ wongât nâhâlen mem takai?”
30 Âiyongomu sâwi. “Lok yuŋe otmu bâleap. Yâhâ ki otmu bâleap mâne
wongât yuwu mem takambâin.” Yawu sâwi.
31 Sâŋetâ sâop. “Yeŋe girawu otbaŋginom naŋgai ya âlepŋe yeŋe girem
den watmâ otbaŋgiŋet.” Yawu sâop.
Sâmu sâwi. “Emelâk mumbuapgât den sâm hârewaŋgiain. Yawu
gârâmâ nenŋe lok âlâ kumunŋe mumbuapgât mâtâp maŋguningiwi.
Yawuhât otmâ gâŋe konok sâm hârewaŋgirâ mumbuapgât gâhâlen mem
takain.” Yawu sâwi.
32 Yâhâ aŋgoânâmâ Yesuŋe “Nohom howanân kânâŋgâneknomai,” sâop
yakât bonŋe teteâkgât Yura nengât kunlipnenŋaŋe Yesu mem Pilatohâlen
ariwi.
33 Bâiŋ, yawu sâŋetâ Pilatoŋe purik sâm emetŋan yâhâ Yesuhât sâmu
mem gaŋetâ yuwu sâm âikuop. “Yura yeŋgât lok kutdâ sâmai ya gâ me?”
34 Sâmu sâop. “Gike eŋgatgeâk otmâ yat me lok âlâŋe ekgohomu
nâŋgâm yat?”
35 Sâmu sâop. “Nâmâ Roma gâtŋe. Nâŋe Yura yeŋgât topyeŋe ki
nâŋgâman. Gâŋe girawu olongât papatolipgaŋe meŋgekmâ nâhâlen takai?”
36 Sâmu sâop. “Nâmâ lohimbi yu yeŋgât lok kutdâ ki manbe sâm oan.
Yâhâ nâŋe yâk yeŋgât lok kutdâ manbe sâm oan mâne papatolipnenŋaŋe
menekmai sâm nine hoŋ bawalipnaŋe yahatmâ tânnohom kapam
kumbâi. Nâmâ yuân mansai yeŋgât kutdâyeŋe mansan.” Yawu sâop.
37 Sâmu sâop. “Gâ bulâŋanâk lok kutdâ mansat?”
Sâmu sâop. “Yu yat yakâ. Nâmâ den bulâŋe yakât topŋe ekyongowehât
hân yuân gewan. Yakât otmâ lohimbiŋe den bulâŋe nâŋgâne sâm otmai
yaŋe nâhâlen torokatmâ mansai.” Yawu sâop.
38 Sâmu sâop. “Wuân den bonŋe ondop âlâ tap yakât yat? Yamâ ki tap.”

Pilatoŋe Yesu muâkgât sâm hârewaŋgiop.
(Mataio 27:15-31; Mareko 15:6-20; Luka 23:13-25)

Yawu sâm benŋe emet umbiŋan gem Yura nengât papatolipnenŋe
yuwu sâm ekyongop. “Lok yukât tosa ki eksan. 39 Yawu gârâmâ Tihit

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tihit hombaŋ ârândâŋ pâi emetŋan lok tatminiwi yapâ gâtŋe âlâ kapi ambolipŋaŋe sâŋetâ holaŋyekmune geminiwi. Yakât otmâ Tihit tihit hombaŋ yuân lok kutdâ yu sâmune holaŋetâ ge manâkgât naŋgai me bia? Me lok âlâ sâmune holaŋetâ gewuap?" Yawu sâop.

40 Yawu sâmu yahatmâ halahum yuwu sâwi. "Yawu bia. Barawa ya pâi emetŋambâ holaŋdâ giâk." Yawu sâwi.

Yawu gârâmâ Barawahât topŋeâmâ yuwu. Yâhâmâ lok yongomu yakât otmâmâ pâi emetŋan katŋetâ talop.

Pilatohât tembe lâulipŋaŋe Yesu mem âlâlâ tuhuwi.

19 1 Yawu sâŋetâ Pilatoŋe ikŋe tembe lâulipŋe ekyongomu Yesu mem tâk âlâ sâtŋe metŋe yaŋe kândâtŋan lawitmâ hâkŋe orowâk mem gahaewi. 2 Lawitmâ tâk âlâ, sâtŋe metŋe, kon pan pan me hatman yawuya yaŋe mem kunŋan pâŋ pâŋ kepeiwaŋgiwi. Yawu otmâ sâŋgum kuriŋ pâwâwâŋ yamâ lok kutdâŋe katmâ manminiwi yawuya ya mem latbaŋgiwi. 3 Yawu otmâ senŋan gem yuwu sâm ekuwi. "Bâe. Yura yeŋgât lok kutdâ pato. Gâŋe torokatmâ kinmâ yâhâwuatgât naŋgain." Yawu sâm ândâpŋe huhuwi. 4 Yawu otbaŋgiŋetâ sâtgum kinmu benŋe Pilatoŋe emet umbiŋan ge yuwu sâm lohimbi ya ekyongop. "Yeŋgât lok kutdâ yukâlen tosa âlâ ki eksan. Yakât otmâ sâmune mem geŋetâ yeŋe senyeŋaŋe ekŋet." Yawu sâop. 5 Yawu sâmu Yesu tâk sâtŋe metŋe ya kunŋan kepeiwaŋgiwi otmu sâŋgum kuriŋ latbaŋgiwi ya yawuâk tatmu mem geŋetâ yuwu sâm ekyongop. "Yeŋgât lok kutdâ yu holaŋmune giâkgât naŋgan." Yawu sâm ekyongop.

6 Yawu sâm ekyongomu hotom uminiwi ya yeŋgât kunlipyeŋe otmu tembe lâulipyeŋaŋe Yesu ekmâ kârikŋan halahuwi. "Howanân kuŋetâ muâk," sâm yawuâk yawuâk sâwi.

Sâŋetâ sâop. "Ki otmu bâleap yakât tosa âlâ yâkâlen ki eksan. Yawu gârâmâ naŋgai ya yeŋahâk mem ari howanân kunomai."

7 Sâmu sâwi. "Lok yuŋe "Nâ Anitâhât nanŋe mansan," sâop. Yawu sâop yaŋe nengât girem den loŋgâeop. Yakât matŋe muâkgât sâm hârewaŋgiain." Yawu sâwi.

8 Yawu sâŋetâ nâŋgâm kiŋgitŋahât dondâ otmâ purik sâm Yesu mem emet kâlehen yâhâop. 9 Yâhâ yuwu sâm âikuop. "Gâ wonân gâtŋe?" Sâmu den olotoŋâk kinop. 10 Yawu kinmu sâop. "Wongât olotoŋâk kinsat? Holaŋgekŋetâ ge manbuat me howanân gohoŋetâ mumbuat yamâ nâhât sâlâk watnomai." Yawu sâop.

11 Sâmu sâop. "Anitâŋe papatolipge ya biwiyeŋan kioŋmu galem sâm katgekbi. Yakât otmâ lok kasa otnihim gâhâlen hâŋgânnohomu takan yaŋeâmâ tosa miat ya wangim tosa amokŋan miap." Yawu sâop.

12 Yawu sâmu Pilatoŋe holaŋmune ariâk sâm nâŋgâm ketet olop. Nâŋgâm ketet otmu hotom uminiwi yeŋgât kunlipyeŋaŋe tâtâemâk yuwu

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sâm ekuwi. Lok âlâ me âlâŋe “Nâ lok kutdâ pato mansan,” sâmapŋe
gâhât patohe, kutŋe Sisa sâm, ya mem ge katbe sâm oap. Yesuŋe yawu
oap ya eksain. Yakât otmâ gâŋe Yesu yu holaŋdâ ariwuap yanâmâ Sisa ki
buku otbaŋgiwuat. Yakât otmâ umatŋe teteap yukât Sisa ekumunŋe sâm
hârehihiwuap.” Yawu sâwi.
13 Yawu sâŋetâ Yesu mem yaehen katmu kinmu ikŋeâmâ sâm hâre hâre
kaweŋan yan ge talop. Yâhâ kawe yakât kutŋe yamâ Yura nengât denân
“Gawata” yawu. Yâhâ yakât topŋeâmâ yuwu tap. “kawe konŋak tuhuwi”
yawu. 14 Yâhâ emetsenŋe purik sâwe sâm otmu yan Pilatoŋe kawe yan
ge talop. Yâhâ emet omoŋ otmu yan Tihit tihit hombaŋ ya tetemu âi ki
menomaihât sâwi. Yakât otmâ Pilatoŋe yuwu sâm ekyongop. “Ekŋet. Lok
yuâmâ yeŋgât lok kutdâ.”
15 Sâmu sâwi. “Lok yuŋe muâkgât naŋgain. Yakât otmâ howanân
kuŋetâ muâk,” yawu sâwi.
Sâŋetâ sâop. “Lok kutdâyeŋe yu howanân kuŋetâ muâkgât naŋgai hâ?”
Sâmu hotom uminiwi ya yeŋgât kunlipyeŋaŋe yuwu sâwi. “Nengât lok
kutdâ âlâ ki tap. Sisa konohâk mansap,” yawu sâwi.
16 Yawu sâŋetâ Pilatoŋe Yesu ya howanân kuŋetâ muâkgât sâm hâreop.
Sâm hâremu dâim ariwi.

Yesu dâim ari howanân kuwi.
(Mataio 27:32-44; Mareko 15:21-32; Luka 23:26-43)

17 Yesu ikŋahâk howanŋe ya lâuakmu ariwi. Otmu kapi pato ya pilâm
gem hân âlâ, kutŋe yamâ Yura nengât denân Golihata sâm, yan gewi.
Yâhâ kut yakât topŋeâmâ yuwu tap. “Lok Kunŋe Hahitŋe,” yawu.
18-19 Yan mem ge howanân kuwi. Kuŋetâ Pilatoŋe den âlâ yuwu sâm
howan kunŋan kulemguop. “Yesu, Nasaret kapi amboŋe, Yura yeŋgât
lok kutdâ.” Yawu kulemguop. Yâhâ den kulemguop yamâ Yura nengât
denân, Roma yeŋgât denân, Girik yeŋgât denân kulemguop. Yawu
kulemgumu lâum kânâŋgâwi. Otmu sâp yanâk lok yâhâp yotgom lâum
kânâŋgâyelekŋetâ nombot nombot kinowot. 20 Yâhâ Yesu yamâ Yerusalem
kapi pato yakât nombotgen kuwi. Yakât otmâ Yura lohimbi dondâ bam
gawiŋe ekmâ sâlikuwi. 21 Yâhâ hotom umai ya yeŋgât kunlipyeŋaŋe ya
nâŋgâm Pilatohâlen ari yuwu sâm ekuwi. “ “Yura yeŋgât lok kutdâ,”
yawu kulemgum katsat ya ekmunŋe ki ârândâŋ oap. Yawu gârâmâ ya
gulipgum yuwu kulemgu. “Lok yuŋeâmâ “Nâmâ Yura yeŋgât lok kutdâ,”
yawu sâmap.” Yawu kulemgu.” Yawu sâwi.
22 Sâŋetâ sâop. “Kulemguan ya pilâŋetâ yawuâk talâk.” Yawu sâop.
23 Otmu tembe lâu Yesu mem howanân kuwiŋe yâkât senŋe âlâlâ mem
kâsikuŋetâ komot imbât olop. Otmu âlâku konok konok aŋgim miakbi.
Yâhâ sâŋgumŋe âlâ yamâ kâlep pato ya ewakembâ giop yamâ ki gâre
gâreŋe. 24 Yakât otmâmâ ekmâ yuwu sâwi. “Yu nenŋan gâtŋe konokŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hâlulâek miakbuap yamâ âlepŋe," sâwi. Yawu sâm pepa tipi tapi mem duhatmâ kutyeŋe ikŋiâk ikŋiâk kulemgum amaŋân mânuŋetâ ge talop. Mânuŋetâ tatmu mem gulip malap tuhuwi. Gulip malap tuhum pepa âlâ mewi yan lok kutŋe teteop yaŋe sâŋgum ya hâlulâek miop. Yawu otbi. Otbi yakât emelâk lok âlâŋe miti pepaen kulemguop yakât bulâŋe teteop yamâ yuwu.

"Nâhât senŋe âlâlâ yamâ mem kâsikum aŋgim miaksai. Otmu sâŋgumne kâlep pato ya âlâhât kutŋe teteap yaŋe hâlulâek miaksap."

Yawu kulemguop yakât bulâŋe teteâkgât orotmeme yu otbi.

25-26 Yesu howanân kuŋetâ kinop yakât gotŋan imbi imbât kinbi yamâ yuwu. Âlâmâ ikŋe mâmâŋe, âlâmâ mâmâŋahât gariŋe, âlâmâ Maria ya Kelopa apetŋe, otmu bâiŋeâmâ Maria, Matala kapiân gâtŋe yâk orowâk kinbi. Yâhâ nâmâ Yesu mâmâŋahât gotŋan kinban. Yawu kinmunŋe Yesuŋe mâmâŋe ekmâ tepŋe nâŋgâm yuwu sâm ekuop. "Meŋ, pilâyekboman. Gâmâ Yoane orop mandâ galemge otbuap." 27 Yawu sâm ekum yuwu sâm eknohop. "Buku, meŋnetŋe yuâmâ gâŋe galemguwuat," sâm eknohop. Yawu sâmu yapâek nâhâlen torokatmu orowâk manmâ galemguwan.

Yesu bâleop.
(Mataio 27:45-56; Mareko 15:33-41; Luka 23:44-49)

28 Otmu sâp yan âwâŋaŋe Yesu âi sâm waŋop ya tuhum pesuk pilâop ya nâŋgâop. Nâŋgâm yan miti pepaen den âlâlâ kulemguwi yakât bulâŋe bunewâk teteâkgât kândâtŋe kuwihakmâ den kârikŋe halahum yuwu sâop. "Nâ tohât neksap." Yawu sâop.

29 Yawu sâmu kondo âlâ talop yan wain to yakât ukenŋe biatmu pâlâmŋe olop ya gâiŋetâ yan giop. Otmu yan kinbiŋe kereŋ wahapŋe mem keleân sâhâm menduhum wain kâlehen katŋetâ ge bârâtguop. Bârâtgumu mem yâhâ Yesu lauŋan katŋetâ niop. 30 Nem yan "Âi sâm nihiop ya dopŋan oap." sâop. Yawu sâm goselek sâm bâleop.

31 Yâhâ emetsâpŋan bâlemu omoŋ otmu yan Tihit tihit hombaŋ pato ya tetewuawân howanân yawuâk kinmaihât hotom uminiwi yeŋgât kunlipyeŋaŋe ari Pilato yuwu sâm ekuwi. "Yura nengât Tihit tihit hombaŋ tetemu yan lok bâleŋe ya howanân kinŋetâ yekmunŋe bâlewuap. Yawu gârâmâ gâŋe tembe lâulipge ekyongorâ ari in yawu kâiyeŋe kum lotohoyekŋetâ munomai. Muŋetâ yanâmâ howanâmbâ mem kâpekyeknomai." Yawu sâwi.

32 Yawu sâŋetâ tembe lâulipŋe hâŋgânyongomu ari lok yâhâp yawuâk kâiyetŋe kum lotohoyelekŋetâ muowot. 33 Kâiyetŋe kum lotohoyelekmâ Yesuhâlen ba eksain mâne emelâk muop yakât otmâ kâiŋe ki kum lotohowi. 34 Yawu gârâmâ tembe lâu âlâŋe iŋgepŋe mem

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yesuhât gasumŋan hâumu yapâ hep otmu toto gam giop. 35 Yâhâ nâmâ
gotyeŋanâk kinmâ yekban. Yakât otmâ den kulemguan yu sâlikum
nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu Yesuhâlen biwiyeŋaŋe kepeim manŋetgât yu tâŋ
tâŋâk kulemguan. 36 Yâhâ miti pepaen den âlâ tap yamâ otbaŋgiwi yan
yakât bulâŋe teteop ya yuwu.
"Yakât hahitŋe konok âlâ ki kum lotohonomai."
37 Yâhâ den bulâŋe âlâ yawuâk teteop ya yuwu.
"Lok âlâ hâuŋetâ kinmâ mumbuap ya eknomai." Yawu tap.

Yesu howanâmbâ membe sâm Yosepŋe Pilatohâlen ariop.
(Mataio 27:57-61; Mareko 15:42-47; Luka 23:50-56)

38 Yawu otmâ lok âlâ, kutŋe Yosep, yâhâmâ Arimata kapi amboŋe.
Yâkŋe biwiŋe Yesuhâlen katmâ manmap. Yawu gârâmâ emelâk Yura
nengât papatolipnenŋe yeŋgât kiŋgitŋahât otmâ topŋe kurihiakmâ
manop. Yakât otmâ Yesu howanâmbâ membe sâm yok pilâm ari Pilato
ekuop. Ekumu nâŋgâwaŋgimu ari bukulipŋe meyekmu ari Yesu mewi.

Yesu lâum ari hanguwi.

39 Yâhâ Nikotemo yamâ aŋgoân omoŋ âlâen Yesuhâlen arimu den
huhuowot yâkŋeâmâ Yesu piriwe sâm otmâ to kukŋe suk suk âlâ miop.
Yawu gârâmâ to yamâ umatŋe pato yakât lok âlâ memu Yosepgâlen
lâum ariowot. 40 Yâhâ Yosep yet Nikotemoŋe hangure sâm Yura nengât
orotmeme watmâ yuwu olowot. Yesu mem to kukŋe yaŋe piriowot. Pirim
sâŋgum kâkâlep yaŋak katipguowot. 41 Yâhâ Yesu howanân kuwi yaken
ya kalam âlâ talop. Kalam yan kât giopŋe âlâ emelâk kusânmâ mem
tiŋgâloŋetâ in kamen kinminiop. 42 Yawu gârâmâ Yura nengât Tihit tihit
hombaŋân yu me ya tuhumain sâm samut katbi. Yawu gârâmâ Tihit
tihit hombaŋ ya tâlâhuop. Yakât otmâ lâum kâlepŋehen arinomaihât sâp
biatmu lâm ya kâlehen lâum ba katbi.

Yesu mumuŋambâ yahalop.
(Mataio 28:1-8; Mareko 16:1-8; Luka 24:1-12)

20 1 Emet eŋgatŋe nâŋgâm Maria, Matala kapi amboŋe, sumângen
ariop. Ari kât pato âlâ hâpunŋetâ ge lâm mâtâpŋe kum
bâp maŋguop ya hindakmu mâtâpŋe kinop ya ehop. 2 Ekmâ pârâk
pilâm purik sâm Petoro orop netgâlen taka yuwu sâm eknotgop.
"Papatolipnenŋaŋe Kutdâ sumâmbâ lâum ari wosaken âlâ misiŋgutsai?"
Yawu sâop.
3-4 Yawu sâmu net gurâ sumângen ariwit. Nâŋe sururuk sâm Petoro
wangim kulet sâwan. 5 Kulet sâm ariwan yamâ lâm kâlehen ki bawan.
Yâhâmâmâ lâm sâtŋanâk kinmâ olelem eksan mâne sâŋgum kâkâlep
mem Yesu katipgum katbi yaŋahâk tatmu ekban. 6 In ekmâ kinmune

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Petoroŋe belângen takaop yaŋak burunduŋâk gam kâlehen baop. Kâlehen
ba sâŋgum kâkâlep yawuâk ehop. 7 Otmu sâŋgum tipiŋe mem Yesu kunŋe
katipguwi ya âlâŋe kitâ mem ketetmâ heŋgeŋgum katmu talop ya ehop.
8 Yawu otmuâmâ nâku yawuâk kâlehen bawan. Yâhâ kunŋe katipguwi
yawuâk ekmâmâ Yesu mumuŋambâ yahalop nâŋgâwan. 9 Yawu gârâmâ
sum kamen kinmu ekbit yakât poropete nombotŋaŋe emet inânŋan
Yesu mumuŋambâ yahatbuap yakât topŋe kulemguwi ya ki nâŋgâmutŋe
keterahop. 10 Yawu otmâ benŋe purik sâm âwurem ariwit.

Yesuŋe Maria, Matala kapi amboŋe, tetewaŋgiop.
(Mareko 16:9-11)

11 Otmu Mariaŋe betnetŋan taka lâm sâtŋan isem kinop. Isem kinmâ
kâlehen ehop. 12 Ekmu aŋelo yâhâp yaŋe Yesu katŋetâ iop ya hâlâŋmâ
nombot nombot talowot. Konokŋeâmâ kunŋehen talop. Yâhâ âlâ
yaŋeâmâ kâiŋehen ge talop. 13 Yawu tatmâ yuwu sâm âikuowot. “Wongât
isem kinsat?”

Sâmutâ sâop. “Kutdâne yupâ lâum ari wosaken âlâ misiŋgutsai?” yawu
sâop.

14-15 Yawu sâm kambeŋe kakŋambâ olelem Yesu ehop. Ekmâ yan
“Yuâmâ kalam yukât amboŋe mon?” nâŋgâop. Yawu nâŋgâmu Yesuŋe
âikuop. “Imbi, gâmâ âlâhât pâinmâ isem tat.” Yawu sâop.

Sâmu sâop. “Lok pato, gâŋe sârâ Yesu lâum ari âlâengen misiŋgutsai
otmuâmâ âlepŋe eknohorâ bukulipŋe ari ekyongomune taka menehât
naŋgan.”

16 Yawu sâmu kunop. Kunmu purik sâm Yesu towatŋe ekmâ nâŋgâm
Yura nengât denân “Kutdâ” sâop. Den yukât topŋe yamâ “Kutdâne.”

17 Sâmu sâop. “Nâ Awoŋnahâlen irak yâhâwoman yakât otmâ ki
wâinek. Gâŋe âwurem ari bukulipne ekyongowuat. Ekyongom nâhâitŋe
yamâ “Anitâ awoŋnenŋahâlen ewun âwurem yahap” sâm ekyongowuat.”
Yawu sâop. 18 Yawu sâmu Mariaŋe taka den ya nen hoŋ bawalipŋe
eknongop.

Yesuŋe hoŋ bawalipŋe teteyiŋgiop.
(Mataio 28:16-20; Mareko 16:14-18; Luka 24:36-49)

19 Otmu emet omoŋ otmu yanâmâ nen hoŋ bawalipŋe papatolipnenŋe
yeŋgât kiŋgitnenŋahât otmâ emet âlâen yâhâ menduhuakmâ gahatŋe
kârikŋe maŋgum tatbin. Menduhuakmâ tatmunŋe Yesuŋe hohetnenŋan
pârâk sânsânâk teteningiop. Teteningim eknongop. “Biwiyeŋe huruŋ
sâek.” Yawu sâop. 20 Yawu sâmâmâ biriŋe bâtŋe kuwi otmu iŋgepŋe
gasumŋan hâuop yakât gut tiripnongomu ekbin. Tiripnongomu ekmâ
biwinenŋe heroŋe olop. 21 Yawu otmâ kinmunŋe yâhâpŋe sâop. “Yen
biwiyeŋe huruŋ sâek. Awoŋnaŋe nâ hâŋgânnohomu gewan yakât

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

dopŋeâk nâku yen hâŋgânyongomune arinomai," sâop. 22 Yawu sâm
kahapumŋaŋe hâŋgutnenekmâ yuwu sâm eknongop. "Yenâmâ Anitâhât
Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otyiŋgimu yâkât wâtŋan kinnomai.
23 Wâtŋan kinmâ yâkât sâtgât lok âlâ me âlâhât tosa pilâyiŋginomai yamâ
Anitâŋe buku otyiŋgiwuap. Yâhâ lok âlâ me âlâhât tosa ki pilâyiŋginomai
yamâ matŋe umatŋe yiŋgiwuap." Yawu sâop.

Yesuŋe gutŋe Toma tiripgumu ehop.

24 Yâhâ Yesuŋe teteningimu gutŋe ekbin sâp yan bukunenŋe âlâ, kutŋe
Toma sâm, kutŋe âlâmâ Boho boho, yâhâmâ nen orowâk ki tatbin.
25 Yakât otmâ belângen Toma ekmâ yuwu sâm ekuwin. "Kutdânenŋe
nengâlen tetemu den huhuwin." Sâmunŋe sâop. "Âo, yenâmâ den miai.
Yawu gârâmâ biriŋe bâtŋe kuwi otmu iŋgepŋe gasumŋan hâuop yakât
gutŋe nine sennan ekmâ mem walipguwom yanâmâ nâŋgâmune bulâŋe
otbuap." Yawu sâop.
26 Yâhâ Sande âlâ otmu yan emelan âlâkuâk yâhâ menduhuakmâ
gahatŋe kârikŋe maŋgum tatbin. Sâp yanâmâ Toma orowâk tatbin.
Menduhuakmâ tatmunŋe Yesuŋe teteningim sâop. "Yen biwiyeŋe huruŋ
sâek," sâop. 27 Yawu sâm purik pilâm Toma yuwu sâm ekuop. "Bâtnan gut
yu wâim ekmâ yaŋak gasumnan ya yawuâk mem nâŋgâ. Nâ bulâŋanâk
Anitâŋe hâŋgânnohomu ge mansan yakât otmâ biwihaŋe nâhâlen kepeim
biwi yâhâp ki otbuat."
28 Sâmu sâop. "O, Kutdâne, bulâŋanâk gâ Anitâ orop dopyetŋe
konohâk mansat." 29 Sâmu sâop. "Gâŋe yiwereŋe gut yu mem eksat yakât
otmâ biwihaŋe nâhâlen kepeiat. Yâhâ lohimbi nombotŋaŋe ki nekmâ
biwiyeŋaŋak nâhâlen kepeim mannomai yamâ biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe
huruŋ sâmu heroŋe otmâ mannomai." Yawu sâop.
30 Yesuŋe kulem topŋe topŋe miop yamâ kerehâk ki kulemguan. 31 Yâhâ
olop miop ya ekbin yakât den pat kulemguan yu sâlikum eknomai. Yu
sâlikum ekmâ Anitâŋe tihitnenŋe otmâ nanŋe Yesu hâŋgângumu giop
yakât nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeinomai. Yâhâ
yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim denŋe lâum mannomai yanâmâ manman
kârikŋahât pat kuyiŋgiop ya menomai.

Yesuhât sâtgât otmâ hoŋ bawalipŋaŋe iŋan dondâ mewi.

21 1 Sâp yakât kakŋan nen hoŋ bawalipŋe nombotŋe Tiweria deŋgân
yakât ginŋan menduhuakmâ tatmunŋe Yesuŋe teteningiop yamâ
yuwu. 2 Nâ otmu atane, kutŋe Yakowo, otmu âlâmâ Simon Petoro, âlâmâ
Toma, yâkâlâk kutŋe âlâ Boho boho, âlâmâ Natanae Galilaia hânân kapi âlâ
Kana sâm yan gâtŋe, otmu lok yâhâp biwiyetŋe Yesuhâlen kepeim manowot
ya orowâk menduhuakbin. 3 Menduhuakmâ tatmunŋe emet ŋiŋ sâwe sâm
otmu Petoroŋe yuwu sâm eknongop. "Nâmâ ge iŋan dâiwehât naŋgan."

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Sâmu sâwin. “Nen orowâk arinom,” sâm gemunŋe waŋgaen orowâk yâhâwin. Ari omoŋe pâlâmŋe manbin.

4 Emet haŋ sâmu yan Yesuŋe deŋgân ginŋan kinop. Yâhâ nenâmâ kâlewângen ki tatbin. 100 mita, dop yawuyaen tatbin yamâ towatŋe ekmunŋe ki keterahop. 5 Yâhâ Yesuŋe yuwu sâm âinongop. “Bukulipne, yen iŋan miai, me bia?”

Sâmu “Bia,” sâwin.

6 Yakât otmâ yuwu sâm eknongop. “Iŋan itâŋe ya waŋga nombotgembâ panŋetâ gewuap yanâmâ iŋan mem dâinomai.” Yawu sâmu yaŋak benŋe waŋga nombotgembâ pilâmunŋe gemu iŋan dondâhâlâk ge kutakulakbi. Ge kutakulakŋetâ mem dâim waŋgaen katne sâm otmunŋe umatŋe dondâ olop.

7 Yawu otmu nâŋe Petoro ekuwan. “Lok endamâ Kutdânenŋe yakâ.” Ekumune uk sâm petŋe tuhum katmâ âi tuhuop yakât otmâ tiŋginŋe yawuâk mem kepeiakmâ saruân kioŋmâ Kutdâhâlen yoloŋ otmâ ariop. 8 Yawu otmuâmâ nenâmâ waŋgaenâk tatmâ puli kum iŋan itâŋe dâim deŋgân ginŋan yâhâ kioŋbin. 9 Yesuŋe baŋga âlâ mem katmu talop. Katmu tatmu iŋan mem hot umu siop. 10 Yawu otmâ Yesuŋe yuwu sâm eknongop. “Yiwereŋe iŋan miai ya nombotŋe mem katŋetâ siâk.”

11 Yawu sâmu Petoroŋe waŋga hâmeŋan yâhâ iŋan itârâek mem dâim ginŋan gaop. Yâhâ iŋan 153 ya itâ kâlehen kutakulakbi. Yawu gârâmâ iŋan yamâ papatoek yamâ benŋe iŋan itâŋe ya ki berendeŋ sâop. 12-13 Iŋan nombotŋe katmunŋe semu orowâk newin. Orowâk nem tatbin yamâ âi pâi tuhunomgât nâŋgâmunŋe umatŋe otmu pilâwin.

14 Yâhâ Yesuŋe mumuŋambâ yahalop yakât kakŋan deŋgân ginŋan menduhuakmâ tatbin yan teteningiop yaŋe kalimbuŋe olop.

Yesuŋe Petoro den bâiŋe ekuop.

15 Nem pesuk pilâmunŋe Yesuŋe Simon Petoro yuwu sâm âikuop. “Simon, Yoane nanŋe, gâŋeâmâ bukulipgaŋe biwiyeŋaŋe hikunekmâ mansai ya wangiyekmâ biwihaŋe tiŋâk hikunekmâ mansat me girawu?” Sâmu sâop. “Kutdâ, yat ya bulâŋe. Nâmâ buku otgihiman ya naŋgat.”

Sâmu sâop. “Yakât otmâ lohimbi nâhâlen yiwereŋeâk torokatmâ mansai ya yeŋgât tihityeŋe otbuat.” 16 Yawu sâm yaŋak yâhâpŋe yuwu sâm âikuop. “Simon, Yoane nanŋe, gâŋe biwihaŋe tiŋâk hikunekmâ mansat me bia?” Sâmu sâop. “Kutdâ, yat ya bulâŋe. Nâŋe buku otgihiman ya naŋgat.”

Sâmu sâop. “Yakât otmâ lohimbi nâhâlen emelâk torokatmâ mansai ya galemyongowuat.” 17 Yawu sâm kalimbuŋe yuwu sâm âikuop. “Simon, Yoane nanŋe, gâŋe buku otnihimat me bia?” Yawu sâop.

Yâhâ Yesuŋe kalimbuŋe âikuop. “Gâŋe buku otnihimat me bia?” yawu sâop yakât Petoroŋe nâŋgâmu biwiŋan hâumu yuwu sâop. “Kutdâ, gâhât

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sengan senŋe âlâlâ ki tik tatmap. Yakât otmâ nâŋe buku otgihiman ya naŋgat.”

Sâmu sâop. “Yakât otmâ lohimbi nâhâlen torokatmâ mansai ya galemyongom wawaeyekmâ manbuat.

18 Yâhâ hâmbâi yu me ya tetehihiwuap yakât topŋe sâwe. Gâŋe aŋgoân sihan manon yanâmâ petge mem lalakmâ kapi wosapâ wosapâ ariwehât nâŋgâminion yanâmâ âlepŋe arim tohominion. Yâhâ gâŋe sombo otbuat yanâmâ bâtge pilârâ lok bâleŋaŋe sâhâm menduhum ki ariwe nâŋgâwualângen dâihekmâ arinomai.” Yawu sâm ekuop. 19 Yâhâ Yesuŋe topŋe yuwuhât ekuop. Hâmbâi Petoroŋe Yesuhât tem lâuwaŋgim manmu umatŋe yawu tetewaŋgiwuap. Umatŋe tetewaŋgiwuap yan ki lohotŋe otmu kuŋetâ mumbuap. Yâhâ ki lohotŋe otbuap ya lohimbiŋe ekŋetâ sâtŋe otmu Anitâ mepaenomai. Yakât otmâ yuwu sâm ekuop. “Gâmâ biwihaŋe nâhâlen tiŋâk kepeim tem lâunihim manbuat.” Yawu sâop.

20 Yawu sâmu Petoroŋe kambeŋe kakŋambâ olelem nâ nehop. Yâhâ nâ Yesu orop biwinetŋe hikuakmâ konohâk olopgât menduhuakmâ sot bâiŋe newin yan yâk orop hâlâŋakmâ tatbit. Yawu tatbit yakât otmâ âlâŋe betŋehen kioŋbuap yakât âikuwan. 21 Yâhâ Petoroŋe nekmâmâ yuwu sâm Yesu âikuop. “Kutdâ, lok yuâmâ girawu?”

22 Sâmu sâop. “Yâk tatmuâk âwurem takawom me girawu yamâ nâhât wahap. Yawu gârâmâ yâkât manman yakât ki nâŋgâm ketet otbuat.” Yawu sâm ekuop.

23 Den yawu sâop yamâ bukulipnaŋe nâŋgâm hilipgum kelaŋgatbi. Kelaŋgatmâ nâhâitŋe “ki bâlewuap” sâwi. Yawu gârâmâ Yesuŋe ya ki sâop. Yâhâ yuwu sâop. “Gârâmâ yâk tatmuâk nâ âwurem takawom me girawu yamâ nâhât wahap. Yawu gârâmâ yâkât manman yakât ki nâŋgâm ketet otbuat,” yawu sâm Petoro ekuop.

24 Den sâop yuâmâ nine orowâk tatmâ nâŋgâminiwan. Yakât otmâ den kulemguan yu bulâŋe dondâ.

25 Otmu Yesuŋe olop miop yakât pâŋe konok kulemguan. Yawu gârâmâ âlâlâ olop ya kerek kulemgum metewomgât dop ki oap.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Aposolo yeŋgât den pat

Yesuŋe aposololipŋe den bâiŋe ekyongom himbimân yâhâop.

1 1-2 O bukune Teopilo,
Emelâk Anitâŋe Yesu hâŋgângumu ge lok nombotŋe meyekmâ
Anitâhât den kâsikum yiŋgim âi sâm yiŋgiop. Âi yawu tuhum manmâ
gam benŋe âwurem himbimân yâhâwe sâm olop yan Anitâhât Wâtgât
mâmâŋahât Heakŋe biwiŋan kioŋmu hoŋ bawalipŋe den bâiŋe ekyongom
himbimân âwurem yâhâop. Yakât den pat ya emelâk kulemgum
katgihiwan. 3 Roma yeŋgât tembe lâuŋe Yesu kuŋetâ muop yamâ Anitâŋe
mumuŋambâ mem yahalop. Mem yahatmu hoŋ bawalipŋe teteyiŋgim
Anitâŋe tihityeŋe otbuap yakât topŋe ekyongom manmâ gamu hilâm
lok yâhâp ŋerek pesuk sâop. Yawu otmu Anitâŋe mumuŋambâ mem
yahatmu manmu ekbi yakât nâŋgâŋetâ bulâŋe olop. 4 Otmu sâp âlâen
yâk orowâk tatmâ sot newi yan Yesuŋe yuwu sâm ekyongop, “Yerusalem
kapi in yawu ki pilâm arinomai. Awoŋnaŋe ikŋe Wâtgât mâmâŋahât
Heak hâŋgângumu ge mâmâŋe otyiŋgiwuap yakât emelâk ekyongomune
nâŋgâwi ya. Yakât otmâ tipiŋe tatmâ mambotnomai. 5 Yoaneŋe lohimbi
mem toen katyehop. Yawu gârâmâ sâp ki kâlep otmuâk Anitâŋe ikŋe
Wâtgât mâmâŋahât Heak hâŋgângumu ge mâmâŋe otyiŋgimu manmâ
yâhânomai.”

Yesuŋe himbimân yâhâop.

6 Yesuŋe den bâiŋe aposololipŋe ekyongop yan yuwu sâm âikuwi.
“Kutdâ, gâŋe sâp yiwereŋe yu Isirae lok menenekdâ Roma lok
watyekmunŋe ariŋetâ nenŋahâk galemahom mannom me?”
7 Sâŋetâ sâop. “Sâp girawuân me girawuân yakât bulâŋe tetewuap ya
Awoŋne Anitâŋe ikŋahâk nâŋgâmu tap. Otmu sâp ya tâlâhumu kulem
girawuya tetemu ekmâ nâŋgânomai ya gurâ ikŋahâk nâŋgâmu tap.
Yeŋe yakât topŋe nâŋgânomaihât dop âlâ ki tap. 8 Konohâk tap yamâ
yuwu. Anitâŋe ikŋe Wâtgât mâmâŋahât Heak hâŋgângumu ge mâmâŋe
otyiŋgimu nâhât den pat âlepŋe lohimbi ekyongonomai. Aŋgoân topŋe
katmâ Yerusalem kapi ambolipŋe ekyongonomai. Yawu otmâ benŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

lohimbi Yuraia, Samaria otmu kâlepŋehen manmâ arai ya yeŋgâlen ari
den pat ya ekyongonomai.”
9 Yawu sâm ekyongom yan katyekmu kinŋetâ elem kakŋambâ yâhâop.
Yawu otmu elem yaŋe kâtâpgumu ki ekbi.
10 Yawu otmâ himbimângenâk ekmâ kinŋetâ aŋelo yâhâp, yâk yetgât
hâk katipŋe kaok bolaŋ bolaŋ, yaŋe pârâk sânsânâk teteyiŋgiowot.
11 Teteyiŋgim yuwu sâm ekyongowot. “Galilaia ambolipŋe yeŋe wongât
himbimângenâk senyeŋe pilâm ekmâ kinsai? Yesu ekmâ kinŋetâek
pilâyekmâ himbimân yahap yawuâk himbimângembâ âwurem gemu
eknomai.

Yesuhât aposololipŋe yeŋgât kutyeŋe

12 Yawu sâm ekyongom arimutâ benŋe aposolo yaŋe Oliwa pumŋambâ
ge Yerusalem kapiân bawi. 13 Yerusalem kapiân ba emelâk Yesu ki kuwi
yan emet biwiŋe âlâen yâk orowâk tatmâ sot newi yan yâhâwi. Otmu
aposololipŋe yeŋgât kutyeŋe yuwu. Petoro, imiŋe Anderea, Yakowo,
imiŋe Yoane, Pilip, Toma, Batolomaio, Mataio, Alipaio nanŋe Yakowo,
otmu Yakowo nanŋe Yurasi. Âlâmâ Simon, yâhâmâ komot âlâen gâtŋe
topyeŋe yuwu. Roma lok ya yeŋgât hâkâŋ otmâ watyekne sâm otminiwi
yan gâtŋe.

Yurasihât gewâkŋan lok âlâ kinâk sâm Anitâ ulitguwi.

14 Yesuhât aposololipŋaŋe ikŋe mâmâŋe imilipŋe otmu imbi nombotŋe
menduhuyekŋetâ orowâk tatmâ biwi konohâk otmâ Anitâ ulitguwi.
15 Sâp yan lohimbi nombotŋaŋe Yesuhâlen biwiyeŋaŋe kepeim manbi,
lohimbi 120, yawuyaŋe menduhuakmâ tatŋetâ Petoroŋe yahatmâ kinmâ
yuwu sâm ekyongop. 16-20 “Bukulipne, yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yesuŋe
lok âlâ, kutŋe Yurasi sâm, yâk orowâk menenekmâ nep sâm ningimu hoŋ
bawaŋgim gamain. Yâhâ Yurasiŋe betŋehen kioŋmâ lok bâleŋe dâiyekmu
taka Yesu mewi.” Yawu sâop.
Otmu Yurasiŋe Yesu mem bâtyeŋan kalop yakât hâmeŋe sâm hotom
uminiwi yeŋgât kunlipyeŋaŋe tewetsenŋe waŋbi. Tewetsenŋe waŋetâ yaŋe
mem ari hân âlâ puluhuop. Yawu gârâmâ Yesu betŋehen kioŋop yakât
Yurasiŋe nâŋgâm otmâ hilipguan sâm aŋulahop. Yawu nâŋgâm yaŋak
ari hiwawahop. Hiwawakmu tok sâmu ge kum tepŋe bâok pilâop. Tepŋe
bâok pilâmu tepŋe komŋe kerek hindakmâ giop. Yawu olop yakât den pat
nâŋgâm Yerusalem kapi ambolipŋaŋe hân yakât kutŋe “Akerama” sâm
kunbi. Yâhâ kut yakât topŋeâmâ yuwu tap. “Hepŋak puluhuwi” yawu.
Otmu Yurasi hiwawahop yakât nâŋgâm Petoroŋe yuwu sâop. “Emelâk
emet inânŋan Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe tâmbânenŋe Dawiti
yâkât biwiŋan den âlâ katmu Yura nengât kep âlâ yuwu kulemguop yakât
bulâŋe teteap.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

"Lok âlâ emetŋan ki tatmu emetŋe kamen kinbuap."
Otmu kep âlâ yuwu kulemguop.
"Nepŋe pilâop ya lok âlâŋe mem galemguwuap." Yawu kulemguop tap.
21 Yakât otmâ nenŋe bukunenŋe âlâ mem Yurasihât gewâkŋan
katmunŋe kinbuap. 22 Kândikum emelâk Yoaneŋe âi topŋe katmâ lohimbi
mem toen katyehop sâp yapâek nenŋe Yesuhâlen torokatmâ biwinenŋe
hikuakmâ konohâk otmâ manmâ gain. Nengâlen gâtŋe âlâ mem tetem
orowâk tânahom Kutdânenŋe Yesu mumuŋambâ yahalop yakât den pat
âlepŋe lohimbi ekyongonom." Yawu sâop.
23 Petoroŋe yawu sâm ekyongomu lok yâhâp mem teteyelekbi. Lok âlâ
kutŋe Yosep Yusito, kutŋe âlâmâ Basawa sâm, otmu âlâmâ Matia. 24 Mem
teteyelekmâ yuwu sâm Anitâ ulitguwi. "O Kutdâ, gâŋe biwinenŋahât
topŋe kerehâk nâŋgâmat. Yakât otmâ lok âlâ me âlâhât nâŋgârâ ârândâŋ
oap yâkât kutŋe biwinenŋan katdâ ekmâ nâŋgânom. 25 Yâhâ Yurasiŋe
nepŋe pilâm ikŋe mâtâwân ariop yakât gewâkŋan lok ya katmunŋe
kinmâ yâhâwuap." Yawu sâm ulitguwi. 26 Yawu sâm ulitgum pepa
duwatmâ yan kutyetŋe ikŋiâk ikŋiâk kulemgum amaŋ kâlehen katbi.
Yawu otmâ bukuyeŋe âlâŋe yapâ kutŋe Matia kulemguop ya mem teteop.
Mem tetemu benŋe aposolo kâiân konok yâk yeŋgâlen torokalop.

Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe ge aposolo mâmâŋe otyiŋgiop.

2 1 Yesu mumuŋambâ yahalop yakât kakŋan Sande nombolân yâhâp
pesuk sâop. Ya pesuk sâmu Sande tatbi yakât kutŋe "Pentikosi
hombaŋ" yawu kunbi. Pentikosi hombaŋ otmu yan lohimbi Yesuhâlen
biwiyeŋaŋe kepeim manbiŋe Anitâ mepa saŋgan otbaŋgine sâm emet
âlâen menduhuakmâ tatbi. 2 Menduhuakmâ tatŋetâ mun pato âlâ, siru
pato memap, mun yawuya himbimâmbâ pilâmu nâŋgâwi. 3 Yawu otmâ
wahap âlâ, balam nimbilamŋe yawuyaŋe kunyeŋe kakŋan teteop. 4 Yawu
otmu Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe ge mâmâŋe otyiŋgim lauyeŋe mem
hewewen tuhumu denŋe denŋe sâm ariwi.
5-6 Sâp yan Yura lohimbi Anitâhât den lâum manminiwiŋe Pentikosi
hombaŋ ya ekne sâm kapiyeŋe pilâm âlâengembâ âlâengembâ takawi.
Taka Yerusalem kapiân yâhâ tatbi. Yawu otmâ mun pato ya himbimâmbâ
pilâmu nâŋgâm lohimbi seseŋgâlâkŋe emet yanâk menduhuakmâ
Yesuhât lohimbi yeŋgât denyeŋe nâŋgâwi. Yawu otmâ lohimbi Yesuhâlen
biwiyeŋaŋe kepeim manbiŋe Yura yeŋgât denânâk sâwiâke yamâ benŋe
lohimbi takawi yaŋe den ya nâŋgâŋetâ denyeŋe âlâku ikŋiâk ikŋiâk
olop. 7 Yawu olop yaŋak benŋe nâŋgâŋetâ âlâ kândâkdâ otmu yuwu sâm
alahuwi. "Yesuhât lohimbi den oai yu Galilaia ambolipŋe kerek. Nenŋan
gâtŋe bia. 8 Yakât otmu girawu otmâ nenŋe den sâŋetâ naŋgain? 9 Nengât
topnenŋeâmâ yuwu. Nen kapi kâlepŋehembâ takain. Nen nombotŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Pata ambolipŋe, nombotŋe âlâmâ Meria ambolipŋe, nombotŋe âlâmâ
Elam ambolipŋe, nombotŋe Mesopotamia ambolipŋe, nombotŋe Yuraia
hânân kapi tipi tapi tatmâ arap ya ambolipŋe, nombotŋe Kaparokia
ambolipŋe, nombotŋe Ponto ambolipŋe, nombotŋe Asia ambolipŋe,
10 nombotŋe Pirihia ambolipŋe, nombotŋe Pampilia ambolipŋe, nombotŋe
Aihita ambolipŋe, nombotŋe Apirika ambolipŋe, nombotŋe Kirene
kapi nombotŋe Liwia hân nombot nombot tatmâ arap ya ambolipŋe.
11 Nombotŋe Kereta ambolipŋe, nombotŋe Arawia ambolipŋe, otmu
nombotŋe Roma ambolipŋe. Nen yawuŋe tain. Nen nombotŋe Yura
lohimbi bulâŋe. Yâhâ nombotŋe âlâŋeâmâ Yura nengâlen torokatŋetâ
orowâk mansain. Nen lok topŋe topŋe. Yawu gârâmâ Anitâŋe kulem yu
ya otmâ gaop yakât den pat Galilaia kapi ambolipŋaŋe nenŋe denânâk
sâŋetâ naŋgain." Yawu sâwi. 12 Yâhâ den ya nâŋgâŋetâ âlâ kândâkdâ
otmu yakât topŋe nâŋgâne sâm pâpguwi. Yawu otmâ "Kulem yukât topŋe
girawu?" sâm alahuwi.
13 Yawu gârâmâ lohimbi nombotŋaŋe Yesuhât lohimbi yekmâ senyeŋan
gem yuwu sâwi. "Yeŋe wain to dondâ neŋetâ biwiyeŋe hâlim oap." Yawu
sâwi.

Petoroŋe yahatmâ kulem ekbi yakât topŋe ekyongop.

14 Yawu sâŋetâ Yesuhât aposololipŋaŋe yahatmâ kinmâ Petoroŋe
lohimbi takawi ya yuwu ekyongop. "Bukulipne otmu lomba taka tai yen
kulem tetemu eksai yukât topŋe ekyongomune nâŋgâŋet. 15 Omoŋânâk
wain to ki nemain. Yakât otmâ lok yeksai yuŋe wain to ki niai. 16 Emelâk
emet inânŋan poropete âlâ, kutŋe Yoele sâm, yâkŋe den kulemguop
yakât bulâŋe yiwereŋe tetemu eksai yu. Emelâk den kulemguop ya yuwu.
17 "Anitâŋe yuwu sâm eknohop. Hâmbâi sâp pato tâlâhuwuap yan
nâŋe nine Wâtgât mâmâŋahât Heak hâŋgângumune ge lohimbi
mâmâŋe otyiŋgiwuap. Mâmâŋe otyiŋgimu lohimbiŋe nâhâlen
biwiyeŋaŋe kepeim mannomai yaŋe nâhât den sâm tetem lohimbi
ekyongonomai. Otmu biwiyeŋe mem purik pilâmu kulem âlâlâ
tetemu eknomai. Otmu amanân awun eknomai. 18 Bulâŋanâk
sâp yan Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe hoŋ bawalipne mâmâŋe
otyiŋgimu nâhât den sâm tetem ekyongonomai. 19-20 Otmu
lohimbi kerek matŋe yiŋgimune menomai yakât sâp tâlâhumu
yan nâŋgâmune himbimân kulem âlâlâ yuwu tetemu eknomai.
Hilâmgât emetsenŋe bok sâmu omoŋ bâleŋe sahakbuap. Yâhâ
omoŋgât emetsenŋe yaŋeâmâ kuriŋ hep barak barak yawuya
otbuap. Otmu umatŋe topŋe topŋe yuwu tetewuap. Kapam
tetewuap. Otmu emet kapi kâlâp sewuap. Yawu tetemu ekŋetâ
sâtŋe otmu hu halak tuhunomai. 21 Sâp yan lohimbi âlâ me
âlâŋe nâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim mannomai yamâ meyekmune

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ki hiliwahonomai.” Anitâŋe yawu sâm eknohop.” Den yawu kulemguop tap.

Petoroŋe Yesuhât topŋe ekyongop.

22 Petoroŋe torokatmâ yuwu sâm ekyongop. “Bukulipne, den âlâ torokatmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâŋe Yesu Nasaret amboŋe ya mâmâŋe otbaŋgimu hohetnenŋan manmâ kulem topŋe topŋe memu ekmunŋe âlâ kândâkdâ otmu Anitâŋe hâŋgângumu giop yawu nâŋgâmain. 23 Yawu gârâmâ yeŋe Yesuhât hâkâŋ otmâ lok bâleŋe yeŋgât bâtyeŋan katŋetâ yâkŋe mem howanân kuŋetâ muop. Yawu otbaŋgiwi yakât Anitâŋe emelâk emet inânŋan nâŋgâmu ârândâŋ otmu mâtâp ya sâm waŋop. Mâtâp ya sâm waŋmu yaŋak benŋe howanân kuŋetâ sâtgum muop. 24 Kuŋetâ muop yamâ sumânâk tatbuapgât dop âlâ ki olop. Yakât otmâ Anitâŋe mumuŋambâ mem yahalop. 25 Emelâk emet inânŋan tâmbânenŋe Dawitiŋe Yesuŋe mumuŋambâ yahatbuap yakât nâŋgâm yuwu kulemguop tap.

“Kutdâ gâ orowâk manmâ gan. Yakât otmâ ki pilânekbuat yawu naŋgan. Biwi yâhâp otmangât mâmâŋe otnihim gamat. 26-27 Yakât otmâ biwine âlepŋe otmu tem lâuhihim heroŋe nâŋgâhihian. Otmu mumbom yan umutne membuat. Otmu mumuŋambâ mem yahatnekbuat. Yawu otnihiwuat nâŋgâm biwine ki houŋ sâwuap. 28 Gâŋe nâŋgân nâŋgânne mem pâroŋ pilânihirâ manmangât mâtâp yakât topŋe nâŋgâm ba takaman. Otmu gâ orop manmâ yâhâwom yakât nâŋgâm biwine heroŋe otmâ manmâ yâhâwom.” Yawu kulemguop tap.

29 Tâmbânenŋe Dawiti yâkât yuwu ekyongomune nâŋgâŋet. Yâkât sumŋe ekmain. 30 Anitâŋe poropete âi sâm waŋmu yâkât den lohimbi ekyongom manmâ gaop. Yawu otmâ Anitâŋe pat kuwaŋgim yuwu sâop. “Gâhât tepgan gâtŋe âlâ tetewuap ya mem kânâŋgâmune kawehan kinmâ nine lohimbi galemyongowuap.” 31 Anitâŋe yawu sâm pat kuwaŋgiop. Otmu Anitâŋe Yesu Kiristo mumuŋambâ mem yahatbuap yakât nâŋgâm Dawitiŋe emet inânŋan den yuwu kulemguop.

“Mumu yan Anitâŋe umutŋe miop. Otmu hâkŋe tâtuk sâmapgât mumuŋambâ mem yahalop.” Yawu kulemguop.

32 Anitâŋe Yesu mumuŋambâ mem yahatmu nen kerekŋe ekbin. 33 Anitâŋe Yesu mumuŋambâ mem yahatmu ikŋe orop tawot. Otmu emet inânŋan âwâŋe Anitâŋe Wâtgât mâmâŋahât Heak hâŋgângumu gewuap yakât pat kuop. Yakât otmâ Wâtgât mâmâŋahât Heak ya hâŋgângumu ge mâmâŋe otningimu denŋe denŋe sâmunŋe naŋgai.

34 Otmu Dawiti ikŋak himbimân ki yâhâop. Yuwu gârâmâ emelâk emet inânŋan den yuwu kulemguop.

“Anitâŋe nâhât Kutdâne yuwu sâm ekuop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

"Gâ gotnan ga kindâ mâmâŋe otgihimune 35 kasalipge yongom mem
ge katyekbuat." Yawu sâop." Yawu kulemguop tap.
36 Yakât otmâ yuwu sâm ekyongomune nâŋgâm biwi yâhâp ki
otnomai. Yesu mem howanân kuŋetâ muop ya yeŋe amboŋe oai. Yawu
gârâmâ Anitâŋe mumuŋambâ mem yahatmu kunnenŋe tap. Yakât otmâ
Kutdânenŋe sâmain. Yawu."

Lohimbi dondâhâlâkŋe Yesuhâlen biwiyeŋe katbi.

37 Petoroŋe yawu sâm lohimbi ekyongomu nâŋgâŋetâ biwiyeŋan hâumu
aposolo nombotŋe ya orop yuwu sâm âiyongowi. "Wâe, nenŋe girawu
otmunŋe Anitâŋe nenekmu ârândâŋ otbuap yakât sâŋetâ nâŋgâne."
38-39 Sâŋetâ sâop. "Anitâ Kutdânenŋaŋe ikŋe Wâtgât mâmâŋahât
Heak hâŋgângumu ge yen otmu lohimbi kâlepŋehen mansai mâmâŋe
otyiŋgimu Yesuhâlen biwiyeŋaŋe kepeim mannomai yakât pat emelâk
kuyiŋgiop. Yakât otmâ orotmemeyeŋe bâleŋe bet pilâm Yesuhâlen
biwiyeŋe katŋetâ Anitâŋe tosayeŋe pilâyiŋgiwuap. Yawu otŋetâ benŋe
nenŋe Yesu Kiristohât kulân toen mem katyekmunŋe Wâtgât mâmâŋahât
Heakŋe ge mâmâŋe otyiŋgimu mannomai." Yawu sâop.
40 Petoroŋe biwiyeŋan kioŋmâ den kâlep torokatmâ girem den yuwu
sâm ekyongop. "Lohimbi perâkŋe ihilâk mahilâk manmai ya Anitâŋe
matŋe umatŋe yiŋgimu menomai. Yawu gârâmâ yeŋe orotmemeyeŋe
bâleŋe bet pilâm Yesu Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeiŋetâ yâkŋe tihityeŋe
otbuap." 41 Yawu sâm ekyongomu lohimbi kiŋgitŋe orowâk, dopyeŋe
3,000 yawuyaŋe Petorohât denŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu Yesuhâlen
biwiyeŋe katbi. Yawu otŋetâ aposololipŋaŋe toen mem katyekŋetâ
Yesuhât komolân torokatbi.

Yesuhâlen biwiyeŋaŋe kepeim manbiŋe biwi konok otmâ manbi.

42 Yesuhât komolân torokatŋetâ aposololipŋaŋe yâkât den kâsikum
yiŋgiwi. Kâsikum yiŋgiŋetâ nâŋgâm biwiyeŋe hikuakmâ konohâk otmâ
Anitâ mepa saŋgan otbaŋgim manbi. Otmu sâp sâsâŋan menduhuakmâ
buku oraŋgim sot newi. 43 Otmu aposololipŋaŋe kulem topŋe topŋe
meŋetâ lohimbi belângen manbiŋe kulem ya ekŋetâ sâtŋe olop. 44 Yâhâ
lohimbi Yesuhâlen biwiyeŋe kepeiwiŋe biwi konok otmâ sot kâle senŋe
âlâlâ mem menduhum konohân katŋetâ tatmu yaŋe mem tânahom
manbi. 45 Otmu lohimbi nombotŋaŋe iri sikumyeŋe puluhum yakât
hâmeŋe mewi ya mem bukulipyeŋe nombotŋaŋe yu me yakât umburuk
manbi ya kâsikum yiŋgiwi. 46 Yawu otmâ hilâm ârândâŋ Anitâhât
opon kâmbukŋan yâhâ menduhuakmâ biwi konohâk otmâ Kiristohât
den alahuminiwi. Yawu otmâ emetsâpŋe ârândâŋ emetyeŋan yâhâ
menduhuakmâ sot um neminiwi. Yawu otmâ tep heroŋe nâŋgâm Anitâ
mepaem manbi. 47 Yawu otŋetâ lohimbi belângen manbi nombotŋaŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

orotmemeyeŋe ya ekŋetâ yahalop. Yawu otmâ Yesuhâlen biwiyeŋe katmâ yâkât komolân torokatmâ sambe otbi.

Petoroŋe lok pareŋe mem heŋgeŋguop.

3 1 Isirae lohimbi orotmeme âlâ yuwu otmai. Emetsâpŋe ârândâŋâk opon kâmbukŋan yâhâ Anitâ ulitgumai. Emetsâpŋe âlâen Petoro yet Yoaneŋe Anitâ ulitgure sâm opon kâmbukŋan yâhâowot. 2 Otmu lok âlâ mâmâŋahât tepŋambâek pareŋe teteopŋe bukulipŋe ekyongomu hilâm ârândâŋ opon kâmbukŋahât gahatŋe âlâ, kutŋe “Mâtâp âiloŋgo loŋgo” sâm yan lâum ari katŋetâ tatminiop. Yan tatmâ lok opon kâmbukŋan yâhâm geminiwi yaŋe tewetsenŋe nihiŋet sâm ulityongominiop. 3 Otmu sâp yan Petoro yet Yoane opon kâmbukŋan yâhâmutâ yelekmâ ulityotgop. 4 Ulityotgomu Petoroŋe nâŋgâm “Wa, buku” sâm in ekmâ sâop. 5 In ekmâ sâmu lok pareŋe yaŋe tewetsenŋe nihiwomap sâm tepŋe kilik kilik sâmu talop. 6 Yawu otmu Petoroŋe yuwu sâm ekuop. “Senŋe âlâlâ ki tatnihiap yakât yuwu sâmune nâŋgâ. Yesu Kiristo Nasaret amboŋaŋe gâ heŋgeŋgohowuapgât dop tap. Yakât otmâ yahatmâ bam ga.” 7 Yawu sâm ekum bâtŋe bonângen memu yahalop. Memu yanâk kâiŋe sâsilipŋe tâŋ tâŋ otmu heweweŋâk yahatmâ kinop. 8 Yahatmâ kinmâ yâk orowâk opon kâmbukŋan yâhâwi. Yâhâ lok yaŋe heroŋe otmâ soŋ pilâm bam gam Anitâ mepaeop. 9-10 Yawu otmâ mepaemu lohimbi kâlehen tatbiŋe ekmâ yuwu sâwi. “Lok pareŋe yuŋe opon kâmbukŋahât mâtâp âiloŋgo loŋgo yan tatmâ senŋe âlâlâhât ulitnongomap. Âlepŋe oap yakât nâŋgâmunŋe ki orotŋe oap,” yawu sâm nâŋgâŋetâ âlâ kândâkdâ olop. 11 Otmu emelâk opon kâmbukŋe ya tuhuwi yan gelâk ningimap sâm selep bârârâhâk kâlep tuhuwi yakât kutŋe “Solomongât selep” sâwi. Lok yaŋe Petoro yet Yoane yetgâlen torokatmu selep yan yâhâŋetâ lohimbi dondâhâlâkŋe betyeŋan yâhâm mem hawam mewam tuhuyekmâ kulem yakât alahu gulahu otbi.

Petoroŋe Yesuhât topŋe ekyongop.

12 Yawu otŋetâ Petoroŋe yekmâ yuwu sâm âiyongop. “Wongât mem hawam mewam tuhuneneksai? Kulem yu netgât wahap bia. Netŋe wâtnetŋambâek lohimbi heŋgemyongoromgât dop âlâ ki tap. Net uwawapŋe bia ki mansait. Yakât otmâ ki nâŋgânitgiŋetâ yahalâk. 13 Topŋe yuwu tap. Awaraham, otmu nanŋe Isaka, otmu seseŋe Yakop yâk yeŋgât Anitâ, tâmbâlipnenŋe yeŋgât Anitâ, yâkŋe ikŋe nanŋe Yesu hâŋgângumu ge hohetnenŋan manop. Yâkât kulân lok yu memutŋe Anitâŋe heŋgeŋgumu bam gamu eksai. Yâhâ yeŋeâmâ Yesuhât nâŋgâŋetâ gemu pâku lohimbi yeŋgât bâtyeŋan katbi. Yawu otŋetâ Pilatoŋe holaŋbe sâmu yan yeŋeâmâ kunyeŋe kârikŋe otmâ Yesu ya sâm ge katbi. 14 Yâkŋe uwawapŋe bia manmâ gaop. Yawu gârâmâ yeŋe hâkâŋ otmâ betbaŋgim

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

lok bâleŋe, kutŋe Barawa sâm, yâkât nâŋgâŋetâ yahatmu Pilato ekuŋetâ
lauyeŋan mem Barawa holaŋmu arimu Yesu kuŋetâ muop. 15 Kuŋetâ
muop yamâ lok inŋe ki kuŋetâ muop. Manman kârikŋahât amboŋe ya
kuŋetâ muop. Kuŋetâ muop yamâ Anitâŋe mumuŋambâ mem yahatmu
manmâ teteningimu ekbin. 16 Lok pareŋe yuŋe âlepŋe oap yukât topŋe
sâmune nâŋgâŋet. Yesuhât kulân lok pareŋe yu memutŋe Yesuhâlen
biwiŋe katsapgât Anitâŋe heŋgeŋgumu bam gamu eksai.
17 Bukulipne, yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yeŋe papatolipyeŋaŋe orop Yesuhât
topŋe pâpgum gamai. Yakât otmâ kuŋetâ muop. 18 Emelâk emet inânŋan
Anitâŋe Yesuhât nâŋgâm poropetelipŋe yeŋgât biwiyeŋan den katmu yuwu
kulemguwi. “Tihitnenŋe otbuap yâkŋe aŋgoân hâhiwin nâŋgâm mumbuap.”
Yawu kulemguwi tap. 19 Anitâŋe tosayeŋe pilâyiŋgiâkgât yeŋe orotmemeyeŋe
bâleŋe bet pilâm Yesuhâlen biwiyeŋaŋe kepeim manŋet. 20 Yawu otmâ
manŋetâ Anitâŋe mâmâŋe otyiŋgimu biwiyeŋe sânduk sâmu mannomai.
Sâp yuâmâ Yesu Kutdânenŋaŋe himbimân tap. Yawu gârâmâ hâmbâi sâp
pato tetewuawân Yesuŋe tihitnenŋe olâk sâm Anitâŋe hâŋgângumu âwurem
gewuap yakât pat kuningimu tap. 21 Anitâŋe embâŋâmbâek emet inânŋan
poropetelipŋe yeŋgât biwiyeŋan den katmu kulemguwi yakât topŋe yuwu tap.
Manmannenŋe kuwikningiwuap yakât Anitâŋe nâŋgâmu ârândâŋ otmu Yesu
hâŋgângumu âwurem gewuap. 22 Yakât torehenŋe Moseŋe yuwu kulemguop.

> “Kutdânenŋe Anitâŋe nâ menekmâ âi sâm nihimu taka ikŋe
> den kâsikum yiŋgim mansan yakât dopŋeâk Anitâŋe nengât
> komolân gâtŋe lok âlâ mem poropete âi sâm waŋmu ikŋe den
> kâsikum yiŋgimu lohimbiŋe tem lâuwaŋginomai. 23 Yâhâ lohimbi
> nombotŋaŋeâmâ denŋe nâŋgâm hâkâŋ otmâ kunomai ya mem
> ketetyekmâ hilipyongowuap.” Den yawu kulemguop tap.

24 Otmu emelâk emet inânŋan lok âlâ, kutŋe Samue, yâk otmu Anitâhât
poropetelipŋaŋe Yesu Kiristoŋe tetem manmâ kulem topŋe topŋe membuap
yakât den yawuâk kulemguwi. 25 Emelâk embâŋân Anitâŋe Awarahamgât
pat kuwaŋgim yuwu sâm ekuop. “Hâmbâi gâhât tepgan gâtŋe lok âlâŋe tetem
lohimbi hânŋan kulemŋan mannomai ya menduhuyekmâ manman âiloŋgoân
katyekmu heroŋe nâŋgâwaŋgim mannomai.” Yawu sâm ekuop. Yâhâ Anitâhât
poropetelipŋaŋe den ya torokatmâ lohimbi sâm tetem ekyongom manmâ
gawi. Otmu Anitâŋe tâmbâlipyeŋe yeŋgât pat kuyiŋgiop ya yen gurâ pat
yaŋe meyeksap. Gârâmâ yakât bulâŋe yen gurâ yawuâk menomai. 26 Yâhâ
nen Isirae lohimbiŋe orotmemenenŋe bâleŋe bet pilâm Anitâ nanŋahâlen
biwinenŋaŋe kepeim manman âiloŋgoân manmâ heroŋe nâŋgânomgât
aŋgoân Anitâŋe yâk hâŋgângumu nengâlen giop.

Petoro yet Yoane meyelekmâ pâi emetŋan katyelekŋetâ talowot.

4 1-3 Anitâŋe Yesu mumuŋambâ mem yahalop yakât den pat âlepŋe
ya Petoro yet Yoaneŋe lohimbi ekyongowot. Ekyongom tatmutâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

opon kâmbukŋahât tembe lâu yeŋgât kunyeŋe otmu Sarukaio otmu
Anitâhât hotom uminiwiŋe den pat ya nâŋgâŋetâ ki bulâŋe olop. “Yesu
mumuŋambâ ki yahalop. Ya ki orotŋe,” yawu nâŋgâm den hâreyitgim
meyelekmâ ari pâi emetŋan katyelekŋetâ talowot. Pâi emetŋan tatmutâ
emet haŋ sâop. 4 Yâhâ Petoroŋe lohimbi kiŋgitŋe orowâk Yesuhât den pat
âlepŋe ekyongomu nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu Yesuhât komolân torokatbi ya
yeŋgât dowâmâ 5,000 yawu.

Petoroŋe Yesuhât den pat âlepŋe Yura yeŋgât papatolipyeŋe ekyongop.

5 Emet haŋ sâmu Yura yeŋgât papatolipyeŋe otmu hotom uminiwi ya
yeŋgât kunlipyeŋe otmu Mosehât girem den kâsikum yiŋgiminiwi yâkŋe
Yerusalem kapiân menduhuakbi. 6 Sâp yan opon kâmbukŋahât lok kunŋe
âlâ, kutŋe Anasi, otmu lamatŋe, kutŋe Kaipa, otmu bukuyâhâtŋe Yoane
yet Alesanda otmu hep torehenlipyeŋe orowâk menduhuakbi. 7 Otmu
Anasiŋe tembe lâu ekyongomu Petoro yet Yoane otmu lok pareŋe âlâ
mem heŋgeŋguowot ya meyekmâ ari den âiân katyekbi. Otmu Anasiŋe
yuwu sâm âiyotgop. “Âlâhât sâtgât otmâ lok pareŋe yu heŋgeŋguowot?”
8 Yawu sâm âiyotgomu Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe Petoro
mâmâŋe otbaŋgimu yahatmâ kinmâ yuwu sâop. “Yura papatolipnenŋe
otmu Anitâhât hotom umai yeŋgât kunlipyeŋe yen yuwu sâm
ekyongomune nâŋgâŋet. 9 Netŋe lok pareŋe yu ekmâ tepnetŋe
nâŋgâwaŋgim memutŋe âlepŋe olop yakât otmâ yeŋe menenekmâ
den âiân katnenekŋetâ kinsain. 10 Yakât otmâ lok âlepŋe olop yukât
topŋe ekyongomune nâŋgâŋet. Topŋe yuwu. Yesu Kiristo, Nasaret
amboŋe, yâhâmâ howanân kuŋetâ muop. Kuŋetâ muop yamâ Anitâŋe
mumuŋambâ mem yahalop. Yakât otmâ yâkât wâtŋan kinmâ lok yu
memutŋe âlepŋe otmâ mansap. Yawu gârâmâ yeŋe lok yukâlen kulem
teteop yakât den pat Yura lohimbi kerek ekyongoŋetâ nâŋgânomai.
11 Emelâk embâŋân Miti pepaen den âlâ yuwu kulemguwi yakât bulâŋe
Yesuhâlen teteap.

> “Emet tuhum nep lokŋe nak âlâ ekŋetâ bâlemu mem ketetbi. Nak
> mem ketetbi ya Anitâŋe lâum kânâŋgâmu kuhupin kârikŋe oap.”
> Den yawu kulemguwi tap.

Yeŋeâmâ emet tuhuwi ya yeŋgât dop otmâ Yesu betbaŋgim kuŋetâ
muop. 12 Yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâŋe Yesu hâŋgângumu ge manman
kârikŋe yakât mâtâp meningiop. Yakât otmâ yâkât wâtŋanâk kinmâ
manman kârikŋan mannomgât dop tap. Lok ondopŋe mâmâŋe otningimu
manman kârikŋan mannomgât dop âlâ ki tap.”

Yura yeŋgât papatolipyeŋaŋe Petoro yet Yoane sâm hâreyitgiwi.

13 Petoro yet Yoane, yâhâmâ nâŋgân nâŋgân emetŋan ki yâhâowot.
Yawu gârâmâ Yura papatolipyeŋe yeŋgât senyeŋan kinmâ den ya kâlâpŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

orowâk ekyongowot. Yawu ekyongomutâ yâkŋe denyetŋe ya nâŋgâŋetâ
ewe membe olop. Yawu otmu nâŋgân nâŋgânyeŋe pâroŋ sâmu yuwu sâwi.
"O, lok yuâmâ kândikum Yesu orop manmâ gawi. Yakât otmâ den kâlâpŋe
orowâk eknongomutâ naŋgain." yawu sâwi. 14 Otmu Petoro yet Yoaneŋe
lok heŋgeŋguowot yâk orowâk kinbi yakât otmâ den purik pilâyitgine
sâm hâum pâpgum pilâwi. 15 Yakât otmâ hâŋgânyongoŋetâ emet betŋehen
ge kinŋetâ Petoro yet Yoane yetgât alahum yuwu sâwi. 16 "Nenŋe lok
yâhâp yu girawu otyitgine? Yâkŋe Yesuhât wâtŋan kinmâ lok pareŋe
emba memutâ âlepŋe olop yakât den pat Yerusalem kapi ambolipŋaŋe
emelâk nâŋgâm meteai. 17 Yawu gârâmâ den yuŋe kapi ârândâŋ pereren
sâm arimu nâŋgâmaihât nenŋe kuyitgimunŋe yâkŋe ki âlâkuâk Yesuhât
wâtŋan kinmâ lohimbi yâkât den kâsikum yiŋginomai." Yawu sâwi.
18 Otmu tembe lâu ekyongoŋetâ meyekmâ âwurem gaŋetâ yuwu sâm
Petoro yet Yoane ekyotgowi. "Yetŋe ki âlâkuâk Yesuhât den ya lohimbi
kâsikum yiŋgiromawot."
19 Yawu sâŋetâ Petoro yet Yoaneŋe yuwu sâowot. "Yeŋak nâŋgâm
ekŋet. Yeŋgât den lâum Anitâhât den pilâmutŋe yâkŋe nâŋgâmu ki
ârândâŋ otbuap. 20 Yesu Kiristoŋe den âlâlâ eknongom kulem topŋe topŋe
mem gaop yakât den pat ya netŋe mem kurihiromgât dop ki tap. Ya sâm
haok tuhurom yakâ."
21 Yawu sâmutâ yâhâpŋe kuyitgim holaŋyelekŋetâ gem ariowot.
Lohimbi inŋe kiŋgitŋe orowâkŋe kulem ya ekmâ Anitâ mepaem
aposololipŋe yeŋgât nâŋgâŋetâ yahalop. Yakât otmâ Yura
papatolipyeŋaŋe wahap âlâ ki otyitgiwi. 22 Lok âlepŋe olop yâkŋe pareŋe
otmâ manmu yambu lok yâhâp ŋerek olop.

**Anitâŋe Yesuhât aposololipŋe mâmâŋe
otyiŋgiâkgât yâkât lohimbiŋe ulitguwi.**

23 Yura papatolipyeŋaŋe Petoro yet Yoane holaŋyelekŋetâ gem
bukulipyetŋe yeŋgâlen âwurem ariowot. Ari papatolipyeŋaŋe kuyitgiwi
yakât den ya ekyongowot. 24 Ekyongomutâ nâŋgâm biwiyeŋaŋe
kepeiakmâ konohâk otmâ Anitâ mepaem yuwu sâwi. "Ambonenŋe Anitâ.
Gâŋe hân himbim kândikyotgom wahap topŋe topŋe kalon. 25-26 Otmu
emelâk emet inânŋan gâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe tâmbânenŋe
Dawiti yâkât biwiŋan den âlâ katmu yuwu kulemguop.

"Wongât Anitâhât ki nâŋgâmaiŋe yeŋahât naŋgaŋgiŋetâ yahatmu
biwiyeŋe kâlâp siap? Wongât biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe hâlim
milim otmu Anitâ yet hoŋ bawaŋe mem ge katyelekne sâm oai?
Anitâŋe tihityeŋe otbe sâm ikŋe hoŋ bawa hâŋgângumu gewuap.
Yawu gârâmâ Anitâhât ki nâŋgâmai ya yeŋgât papatolipyeŋaŋe
biwi konok otmâ mem ge katyeleknomaihât dop âlâ ki tap."
Dawitiŋe den yawu kulemguop tap.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

27 Otmu torokatmâ yuwu sâm ulitguwi. “Ambonenŋe Anitâ, den âlâ
sâmunŋe nâŋgâ. Dawitiŋe den kulemguop yakât bulâŋe teteop yakât
topŋe yuwu. Gâŋe tihitnenŋe otbe sâm Yesu hâŋgângurâ ge tem lâuhihim
uwawapŋe bia manmâ gaop. Yawu gârâmâ Herot yet Pilatoŋe Roma lok
otmu Yura nengât papatolipnenŋe menduhuyekmutâ orowâk tatmâ Yesu
mem ge katne sâm den hikuwi. 28 Yawu otbi yan yeŋe eŋgatyeŋeâk ki
watbi. Emelâk emet inânŋan gâŋe gike eŋgatgeâk otmâ yu ya tetewuap
ya sâm kalon. 29 Yakât otmâ yâkŋe kuniŋgiŋetâ lohotŋe otmaingât
gâŋe mâtâp maŋguyiŋgim nen hoŋ bawalipge mâmâŋe otningirâ Yesu
Kiristohât den pat âlepŋe sâm haok tuhunom. 30 Yawu otmâ Yesuhât
wâtŋan kinmâ lohimbi mesekyeŋe orop ya heŋgemyongonom. Otmu
kulem topŋe topŋe memunŋe ekŋetâ âlâ kândâkdâ otbuap. Yakât otmâ
mâmâŋe otningihât nâŋgâm ulitgohoain.” Yawu sâm ulitguwi.
31 Yawu sâm ulitguŋetâ emet menduhuakmâ tatbi ya gâsuk gâsuk sâop.
Otmu yanâk Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otyiŋgimu
yapâ ari Yesuhât den pat âlepŋe ya sâm haok tuhum lohimbi ekyongowi.

**Yesuhât lohimbiŋe biwiyeŋe hikuakmâ
konohâk otmâ buku oraŋgim manbi.**

32 Yesuhât lohimbiŋe biwiyeŋe hikuakmâ konohâk otmu senŋe âlâlâ
tatyiŋgiop ya menduhum konohân katŋetâ tatmu yaŋe mem tânahom
manbi. 33 Yawu manmâ Yesuŋe mumuŋambâ yahalop yakât den pat
ya aposololipŋaŋe lohimbi belângen manbi ya ekyongoŋetâ nâŋgâŋetâ
bulâŋe olop. Otmu Anitâŋe mâmâŋe otyiŋgimu kulem topŋe topŋe
meŋetâ lohimbi kerekŋe yekmâ heroŋe nâŋgâyiŋgiwi. 34 Otmu senŋe
âlâlâyeŋe kâsikum aŋgim tânahom manbi. Yakât otmâ lok âlâ me âlâŋe
ki umburuk manbi. Lohimbi nombotŋaŋe senŋe âlâlâyeŋe puluhuŋetâ
yapâ tewetsenŋe mem aposolo yiŋgiŋetâ galemguwi. 35 Otmu tewetsenŋe
menduhuminiwi yapâ aposoloŋe mem lohimbi umburuk manbi ya
tânyongoŋetâ manbi.
36 Otmu sâp yan Kipiro kapi amboŋe, lok âlâ, kutŋe Yosep sâm,
yâkât yuwu sâmune nâŋgâ. Lok yakât kutŋe âlâmâ Banawa yawu sâm
aposoloŋe kunminiwi. Kut yakât topŋeâmâ yuwu, “Biwi sânduk”. Yosep
yâhâmâ Lewi senâmbâ gâtŋe yakât otmâ opon kâmbukŋahât âi mem
manop. 37 Yâkŋe ikŋe hân puluhuŋetâ yapâ tewetsenŋe mem aposolo
yiŋgiop.

Anania imbiŋâitŋe otmutâ bâleop.

5 1 Lok âlâ, kutŋe Anania sâm, yâkât imbiŋe, kutŋe Sapira, biwi konohâk
otmâ yuwu olowot. Hânyetŋe puluhuŋetâ yapâ tewetsenŋe miowot.
2 Yawu gârâmâ tewetsenŋe nombotŋe ya mem mesambutmutâ tatyitgiop. Yâhâ
nombotŋe âlâmâ Ananiaŋe mem ari aposolo yiŋgiop. 3 Otmu Petoroŋe yuwu

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sâm ekuop. “Anania, yuwu sâmune nâŋgâ. Girawu otmâ Bâleŋahât Amboŋe
Satanŋe biwihan kioŋbe sâm otmu ki kârikŋe otmâ kinsat. Yetŋe Anitâhât
Wâtgât mâmâŋahât Heak kâitgum hânyetŋe puluhuwi yakât tewetsenŋe
nombotŋe mem mesambutmutâ tap. 4 Hân ya ki puluhuwi yan yetŋe Anitâhât
pat ki otbuap yawu nâŋgâm den hikuowot mâne tewetsenŋe alitsawot
yuŋe âlepŋe otbâp. Yâhâ tewetsenŋe yuŋe Anitâhât pat otbuap yawu sâm
kâitnongom nombotŋeâk katsawot. Yawu otmâ nen ki kâitnongoawot. Anitâ
kâitguawot.” 5-6 Yawu sâmu Ananiaŋe den ya nâŋgâm yanâk mum iop. Mum
imu lok nombotŋaŋe emet kâlehen yâhâm sâŋgum âlâ mem kurihim lâum ge
hanguwi. Yâhâ Anitâ kâitguop yakât matŋe mum imu lohimbi yan kinbiŋe
ekŋetâ sâtŋe olop.

7 Otmu ki kâlep otmuâk imbiŋaŋe lokŋahât den pat ki nâŋgâmâk
Petorohâlen takaop. 8 Takamu Petoroŋe yuwu sâm âikuop. “Hânyetŋe
puluhuŋetâ yapâ tewetsenŋe miowot ya lokgaŋe kerehâk ningiap me?”

Sâmu sâop. “Wae, wonângen, kerehâk yiŋgiap yakâ.”

9 Sâmu Petoroŋe yuwu sâm âikuop. “Wongât yetŋe biwi konohâk otmâ
Kutdâhât Wâtgât mâmâŋahât Heak kâitguawot? Yakât otmâ yuwu sâmune
nâŋgâ. Lokge emelâk mumu lâum ari hangum pilâm ga gâhât mambotgihiai.
Yiwereŋe gâhurâ mundâ lâuhekmâ ari hangohonomai.” 10 Yawu sâm ekumu
yâku yanâk kâiŋe topŋan purik sâm ge muop. Mumu lok ya emet kâlehen
yâhâ Sapira lâum ge lokŋe lâum ge hanguwi yanâk lâum ge hanguwi. 11 Otmu
muowot yakât den pat Yesuhât komotŋe nâŋgâŋetâ sâtŋe olop. Yawu.

Yesuhât aposololipŋaŋe kulem topŋe topŋe mewi.

12 Aposolo yâkŋe kulem topŋe topŋe meŋetâ lohimbiŋe ekŋetâ âlâ kândâkdâ
olop. Otmu Yesuhât komotŋe biwiyeŋe kepeiakmâ konohâk otmu hilâm
ârândâŋ Solomongât selep yan yâhâ menduhuakmâ Anitâ mepaeminiwi.
13 Yawu otminiwi yan lohimbi dondâhâlâkŋe nâŋgâyiŋgiŋetâ yahalop yamâ
Yura papatolipyeŋaŋe hilipnongomai sâm yâk yeŋgâlen ki torokatbi. 14 Yawu
gârâmâ lohimbi nombotŋaŋe Yesu Kutdânenŋahâlen biwiyeŋaŋe kepeim yâkât
komolân torokatmâ manbi. 15 Otmu kapi ambolipŋaŋe bukulipyeŋe pareŋe otmâ
manminiwi otmu tisi mesek otbi ya Yesuhât aposololipŋaŋe heŋgemyongoŋet
sâm gerelân katyekmâ lâuyekmâ ari mâtâwân katyekŋetâ tatbi. Otmu yuwu
nâŋgâwi. “Petoroŋe mâtâp watmâ gam ariwuap yan umutŋaŋe loŋgâeyekmu
âlepŋe otnomai.” 16 Otmu Yerusalem hâlâŋmâ kapi tipi tapi tatmâ arap ya
ambolipŋaŋe bukulipyeŋe tisi mesek otbi otmu weke bâleŋaŋe mâŋgâeyekmu
manminiwi ya meyekmâ aposolo yeŋgâlen takaŋetâ heŋgemyongowi.

Anitâhât aŋelo âlâŋe aposolo pâi emetŋambâ mem holaŋyekmu gem ariwi.

17 Aposoloŋe yawu otbi yakât den pat ya hotom uminiwi ya yeŋgât
kunyeŋe otmu ikŋe bukulipŋe Sarukaio komolân gâtŋaŋe nâŋgâŋetâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

bâleop. 18 Nâŋgâŋetâ bâlemu aposolo meyekmâ pâi emetŋan katyekŋetâ
tatbi. 19 Katyekŋetâ tatŋetâ emet ŋiŋ sâmu iwi. Otmu omoŋ tânâmŋan
Kutdâhât aŋelo âlâŋe mândeyekmu yahatŋetâ meyekmâ ge yaehen yuwu
sâm ekyongop. 20 "Yeŋe opon kâmbukŋan yâhâ manman kârikŋahât den
pat âlepŋe ya topŋambâek lohimbi kâsikum yiŋginomai." 21 Yawu sâmu
emet haŋ sâmu den ya lâum opon kâmbukŋan yâhâ Yesuhât den lohimbi
kâsikum yiŋgiwi.

Otmu hotom uminiwi yeŋgât kunyeŋaŋe bukulipŋe meyekmu Yura
yeŋgât papatolipyeŋe yeŋgâlen ariŋetâ orowâk menduhuakmâ den
emetŋan yâhâwi. Yâhâ tatmâ aposolo meyekmâ takaŋet sâm opon
kâmbukŋahât tembe lâu nombotŋe hâŋgânyongoŋetâ pâi emetŋan
yâhâwi. 22 Yâhâm pâinyekŋetâ biatmu âwurem taka yuwu sâm
ekyongowi. 23 "Nen pâi emetŋan arim takain. Yâhâ pâi emetŋahât galem
yaŋe gahatŋe kârikŋe maŋgum galem kinŋetâ yeksain. Yawu gârâmâ
aposolo meyekne sâm takain," sâm ekyongomunŋe gahatŋe mem pilâŋetâ
kâlehen yâhâ pâinyekmunŋe biatsap."

24 Yawu sâŋetâ hotom uminiwi ya yeŋgât kunlipyeŋe otmu tembe lâu
yeŋgât kunyeŋaŋe den ya nâŋgâm "Girawu otmâ gulip oai," sâwi. 25 Yawu
otmâ tatŋetâ yanâk lok âlâŋe taka yuwu sâm ekyongop. "Wâe, lok pâi
emetŋan mem katyekbi ya opon kâmbukŋan yâhâ lohimbi den kâsikum
yiŋgim kinŋetâ yeksain."

26 Yawu sâm ekyongomu yâkŋe opon kâmbukŋahât tembe lâu
hâŋgânyongoŋetâ ari lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe denyeŋe nâŋgâm kinbi
ya yekmâ "Yâkŋe kât mem nongomai" sâm aposolo ya lohotŋan meyekmâ
den emetŋan ariwi.

Aposoloŋe Yesuhât topŋe Yura yeŋgât papatolipyeŋe ekyongowi.

27 Aposolo meyekmâ yâhâ Yura yeŋgât papatolipyeŋe yeŋgât senyeŋan
katyekŋetâ kinŋetâ hotom uminiwi ya yeŋgât kunyeŋaŋe yuwu sâm
ekyongop. 28 "Oran Yesuhât den lohimbi ki kâsikum yiŋgiŋet sâm
kuyiŋgiwin. Yamâ yeŋe nengât den ya kum Yesuhât den lohimbi kâsikum
yiŋgiŋetâ yâkŋe sâm haok tuhuŋetâ lohimbi kapiân tai ya kerekŋe
naŋgai. Otmu Roma tembe lâuŋe Yesu kuŋetâ muop yakât tosa ya
nengâlen gâitsai." Yawu sâwi.

29 Yawu sâŋetâ Petoroŋe purik pilâyiŋgim yuwu sâm ekyongop. "Yeŋgât
den ya lâum Anitâhât den kunomgât dop âlâ ki tap. 30 Yeŋgât sâtgât otmâ
Roma lokŋe Yesu mem howanân kuŋetâ muop. Mumu hanguwi yamâ
topŋe yuwuhât otmâ tâmbâlipnenŋe yeŋgât Anitâŋe mumuŋambâ mem
yahalop. 31 Isirae lok nenŋe Yesuhâlen biwinenŋaŋe kepeimunŋe Anitâŋe
tosanenŋe pilâningiwuapgât yâkŋe Kutdânenŋe Yesu mumuŋambâ
mem yahatmu himbimân orowâk tawot. 32 Yâhâ lohimbi âlâ me âlâŋe
Yesuhâlen biwiyeŋaŋe kepeim Anitâhât denŋe lâum manmai ya yeŋgât

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nâŋgâm Anitâŋe ikŋe Wâtgât mâmâŋahât Heak hâŋgângumu ge mâmâŋe otyiŋgimap. Nenŋe yawu otmâ mansain yakât otmâ Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe biwinenŋe mem sânduk tuhuningimap. Yawu otmâ mâmâŋe otningimu kulem topŋe topŋe mem mansain." 33 Yawu sâm ekyongomu nâŋgâŋetâ bâlemu aposolo yongone sâm otbi.

Parisaio âlâŋe yahatmâ bukulipŋe sâm sânduk menduk tuhuyehop.

34 Aposolo yongone sâm otŋetâ yan Parisaio lok kutdâ âlâŋe Mosehât girem den kâsikum yiŋgim manop, ya kutŋe Gamalie, yâkŋe yahatmâ kinmâ tembe lâulipyeŋe ekyongomu aposolo meyekmâ emet betŋehen ge kinŋetâ bukulipŋe yuwu sâm ekyongop. 35 "Bukulipne, yeŋe lok yu in yawu mem bâleyekmaihât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yeŋe nâŋgâm heŋgeŋgumâmâ girawu otyiŋginomai yakât topŋe tetemu ekmâ nâŋgânomai. 36 Emelâk lok âlâ, kutŋe Teuta, ikŋahât nâŋgâmu yahatmu, "Roma lok kasalipnenŋe watyekmunŋe ariŋet" sâm lok 400 ekyongomu yâkâlen torokatbi. Yawu otŋetâ ikŋe kuŋetâ mumu loklipŋe itoŋ galaŋ otmâ kinbi. Yawu otmâ otŋetâ ki ihiop. 37 Yakât betŋan Roma lok kunyeŋaŋe Yura nengât dopnenŋe nâŋgâwe sâm otmu sâlipnongowi sâp yan lok âlâ, Galilaia gâtŋe, kutŋe Yurasi, yâkŋe lohimbi meyekmu Roma lok watyekne sâm otbi. Yawu otmu yâkurâ yawuâk kuŋetâ mumu loklipŋe kerek yongom watyekŋetâ tiok taok otmâ ariŋetâ kutyeŋe bialop. 38 Yakât otmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yeŋe aposolo yu ki yekmâ sâŋet. Yâkŋe yeŋe eŋgatyeŋeâk watmâ den ya lohimbi kâsikum yiŋgim gai otmuâmâ nep yu gulip otbuap. 39 Yâhâ lok yuŋe Anitâhât sâtgât otmâ den yu lohimbi kâsikum yiŋgim gai otmuâmâ nep yu mem ge katyekne sâm otmunŋe hâi hâiŋe otmu pilânom. Otmu nep yukât amboŋe Anitâ mem ge katne sâm otnom. Biwinaŋe yawu naŋgan. Yawu." 40 Yawu sâm ekyongomu nâŋgâŋetâ ârândâŋ otmu tembe lâulipyeŋe ekyongoŋetâ aposolo yongowi. Yongom Yesuhât den pat âlepŋe ya lohimbi ki kâsikum yiŋginomai sâm kuyiŋgim pilâyekŋetâ ariwi.

41 Otmu aposoloŋe Yesuhât den pat âlepŋe lohimbi kâsikum yiŋgiwi yakât matŋe papatolipyeŋaŋe yongowi yakât nâŋgâŋetâ biwiyeŋe âlepŋe olop. 42 Yawu otmâ hilâm ârândâŋ opon kâmbukŋan otmu emet tete yâhâm gem Yesu Kiristohât den pat âlepŋe ya kâsikum yiŋgim manbi.

Lok nombolân yâhâp meyekmâ nep sâm yiŋgiwi.

6 1 Sâp yan lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe Yesuhâlen biwiyeŋe katmâ yâkât komolân torokatmâ manbi. Manmâ senŋe âlâlâyeŋe konohân menduhuŋetâ tatmu yapâ mem tânahom manbi. Yawu gârâmâ Girik kapi ambolipŋe Yerusalem kapiân kandi taka tatbiŋe Yerusalem kapi ambolipŋe orop senŋe âlâlâ menduhum katminiwi yakât nekamân otbi. Nekamân otmâ Girik kapi ambolipŋaŋe yuwu sâwi. "Senŋe âlâlâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

menduhum katmunŋe tap yapâ nep lokŋe mem nengât kambut ki dopŋan
tânyongoai. Ya ekmunŋe dondâ bâleap.”
2 Yawu sâŋetâ Yesuhât aposololipŋaŋe lohimbi ya menduhuyekmâ
yuwu sâm ekyongowi. “Nenŋe senŋe âlâlâ menduhum katŋetâ tap
yuâk galemgum mannom otmuâmâ Anitâhât den yu lohimbi kâsikum
yiŋginomgât mâtâp ki tetewuap. 3 Yakât otmâ Anitâhât Wâtgât
mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otyiŋgimu mansai komot yapâ gâtŋe
lok nombolân yâhâp mem teteyekŋetâ nep yiŋgimunŋe senŋe âlâlâ yu
galemgum kambulipyeŋe kâsikum yiŋginomai. 4 Yawu otŋetâ benŋe
nenŋeâmâ Yesuhât den lohimbi kâsikum yiŋgim Anitâ ulitgum mannom.”
Yawu sâwi.
5 Den yawu sâŋetâ nâŋgâŋetâ ârândâŋ olop. Yakât otmâ lok mem
katyekbi ya yeŋgât kutyeŋe yamâ yuwu. Setepano yâkŋe Yesuhâlen
biwiŋaŋe tiŋâk kepeim Anitâhât den lâum manop. Yawu manmu
Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otbaŋgim gaop. Otmu
nombotŋe âlâmâ kutyeŋe yuwu. Pilip, Porokoro, Nikano, Timon, Pamena,
otmu bâiŋeâmâ Nikolao. Nikolao yamâ Antiok kapi pilâm Yura yeŋgâlen
torokatmâ Anitâ mepaem manmâ gaop. 6 Lok yu meyekmâ aposolo
yeŋgâlen gaŋetâ yâkŋe kunyeŋan mem Anitâ ulitguwi.
7 Otmu Yesuhât komotŋe yâkât den pat âlepŋe sâm haok tuhuŋetâ
lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe Yesuhâlen biwiyeŋe katmâ yâk yeŋgâlen
torokatŋetâ sambe sambe otbi. Yawu otmâ hotom uminiwi yeŋgâlen
gâtŋe dondâŋe denyeŋe ya nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu Yesuhâlen biwiyeŋe
katbi.

Setepano mewi.

8 Anitâŋe Setepano nâŋgâwaŋgim mâmâŋe otbaŋgimu kulem topŋe
topŋe memu lohimbiŋe ekŋetâ âlâ kândâkdâ olop. 9 Yawu gârâmâ lok
nombotŋe Kirene, Alesandiria, Liwia, Kilikia, Asia, kapi yu ambolipŋaŋe
opon kâmbukŋan yâhâ Setepanohât den kakŋan sâwi. 10 Den kakŋan
sâŋetâ Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe Setepano mâmâŋe otbaŋgimu den
sâmu denyeŋe ya kum ge kalop.
11 Yawu otyiŋgimu ari lok yaŋe lok nombotŋe mem teteyekmâ
eŋgatyeŋan geŋetâ yâkŋe yuwu sâm Setepano hakŋan sâm lohimbi
ekyongowi. “Setepanoŋe Mosehât girem den kelaŋgatmâ den aŋgo
lohimbi kâsikum yiŋgimap. Otmu Anitâhât opon kâmbukŋahât nâŋgâmu
gemu Anitâ sâm bâlewaŋgimu naŋgain.” 12 Yawu sâŋetâ Yura yeŋgât
papatolipyeŋe otmu Mosehât girem den kâsikum yiŋgimininiwi otmu
lohimbi nombotŋaŋe nâŋgâŋetâ biwiyeŋe kou kâlâp semu Setepano
mem den emetŋan yâhâ den âiân katbi. 13 Den âiân katmâ aŋgoân lok
eŋgatyeŋan gewi ya ekyongoŋetâ ga Setepano hakŋan yuwu sâwi. “Lok
yuŋe haoŋmâ ârândâŋ Anitâhât opon kâmbukŋahât nâŋgâmu gemu

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mosehât girem den sâm ge katmap. 14 Yuwu sâmu naŋgain. “Yesu Nasaret
kapi amboŋaŋe opon kâmbukŋe huhum itoŋ galaŋ tuhuwuap. Otmu
Moseŋe girem den otmu opon kâmbukŋahât orotmeme sâm ningiop
ya kum orotmeme aŋgo ningiwuap.” Yawu sâmu naŋgain.” Yawu sâm
Setepano hakŋan sâwi. 15 Hakŋan sâŋetâ menduhuakbiŋe Setepano
ekŋetâ yâkât kundenŋaŋe aŋelo kundenŋe yawuya teteop.

Setepanoŋe Yura tâmbâlipyeŋe yeŋgât topyeŋe sâop.

7 1 Hotom uminiwi ya yeŋgât kunyeŋaŋe Setepano yuwu sâm âikuop.
“Den yai yu bulâŋe yai me?”
2 Sâmu Setepanoŋe yahatmâ yuwu sâop. “Papatolipne otmu bukulipne
den sâmune nâŋgâŋet.

Awarahamgât sâop.

Tâmbânenŋe Awaraham yâkŋe Mesopotamia kapi ki pilâm Haran
kapiân ariop sâp yan Anitâ yahat yahatŋe, Laŋinŋe Amboŋaŋe
tetewaŋgim yuwu sâm ekuop. 3 “Gâŋe kapihe tâmbâŋe, hep torehenlipge,
bukulipge pilâyekmâ nâŋe kapi âlâ tiripgohowom yan ari manbuat.”
4 Yawu sâmu tem lâuwaŋgim Kairia hân pilâm Haran kapiân ari
manop. Yan manmâ âwâŋe bâleop. Âwâŋe bâleop yakât kakŋan
Anitâŋe yâhâpŋe tetewaŋgim yuwu sâm ekuop. “Hân âlâen ari in
kandi manbuat.” Yawu sâm ekumu yahatmâ Haran kapi pilâm nenŋe
mansainân yuân emelâk takaop. 5 Yuân taka kandi manop. Yâhâ
Awarahamŋe imbiŋâit kâsi manoworâke yamâ benŋe yâkât tepŋan
gâtŋaŋe hân yu ambokunomaihât Anitâŋe pat kuwaŋgiop. 6 Yawu
otmâ den âlâ yuwu sâm ekuop. “Gâhât senŋe hân yu pilâm kapi âlâen
ari manmâ kapi ambolipŋe hoŋ bayiŋgim manmâ yâhâŋetâ yambu
400 pesuk sâwuap. 7 Hoŋ bayiŋgim manŋetâ hâhiwin yiŋginomai.
Yakât otmâ nâŋe lohimbi ya matŋe umatŋe yiŋgimune pilâyekŋetâ
âwurem hân yuân taka manmâ nâhât tem lâunihim mepaenekmâ
mannomai.” 8 Yawu sâm ekum pat kuwaŋgiop. Pat kuwaŋgiop ya
nâŋgâm mannomaihât hâkyeŋahât torehenŋan undip tuhuaŋgim manmâ
yâhânomai ya sâm kalop. Otmu yakât kakŋan Awaraham nanŋe Isaka
tetemu hilâm nombolân kalimbu pesuk sâmu hâkŋahât torehenŋan
undip tuhuwaŋgiop. Otmu Isaka nanŋe Yakop tetemu yâk gurâ yawuâk
hâkŋahât torehenŋan undip tuhuwaŋgiop. Otmu Yakop nanlipŋe
kâiân yâhâp teteŋetâ yâk gurâ yawuâk hâkyeŋahât torehenŋan undip
tuhuyiŋgiop.

Yosepgât sâop.

9 Otmu Yosep atalipŋaŋe yâkât hâkâŋ otmâ mem âlâlâ tuhuwi. Yawu
tuhum lok nombotŋaŋe taka Yosep puluhum dâim Aihita hânân ariwi.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Atalipŋaŋe yawu otbaŋgiwiâke yamâ Anitâŋe tihitŋe olop. 10 Otmu
nâŋgân nâŋgânŋe pato tetewaŋgimu Aihita lok nombotŋaŋe ekŋetâ
âlâ kândâkdâ otmu kunyeŋe, kutŋe Parao sâm, yâkâlen dâim ariwi.
Dâim ariŋetâ Anitâŋe mâmâŋe otbaŋgimu Paraoŋe yâkât orotmemeŋe
ekmu ikŋan gâtŋe otmu ikŋe emet otmu Aihita kapi ambolipŋe ya
galemyongom manâkgât âi sâm waŋop.
11 Otmu sâp yan Aihita otmu Kanan hân yuân po pato teteop.
Yawu tetemu tâmbâlipnenŋaŋe sotgât umburuk otbi. 12 Yawu manmâ
Aihita hânân sot tap yawu sâŋetâ nâŋgâm Yakopŋe nanlipŋe yan
hâŋgânyongomu ariwi. 13 Aihita arim âwurem taka yakât den pat
âwâyeŋe ekuŋetâ manmâ manmâ benŋe âlâkuâk hâŋgânyongomu ariwi.
Ariŋetâ Yosepŋe atalipŋe teteyiŋgim ikŋahâk topŋe sâm tetem ekyongop.
Teteyiŋgim atalipŋe dâiyekmâ Paraohâlen ariŋetâ topyeŋe sâm tetemu
nâŋgâop. 14 Yakât kakŋan Yosepŋe âwâŋahât den katmu âwâŋaŋe ikŋe
senŋe âlâlâŋe otmu hep torehenlipŋe lohimbi 75 meyekmu Aihita hânân
ariwi. 15 Yan ari manmâ Yakop ya muop. Otmu nanlipŋe gurâ yawuâk
muwi. 16 Otmu emet inânŋan Awarahamŋe Sikem kapiân Hemohât
nanlipŋe yeŋgâlen hân âlâ puluhuop yan hahityeŋe lâum ari kurihiyekbi.

Mosehât sâop.

17-18 Tâmbâlipnenŋaŋe Aihita hânân tetem sambe sambe otbi.
Yawu otmâ manŋetâ Anitâŋe Awarahamgât pat kuwaŋgiop yakât
bulâŋe menomaihât sâp ya tâlâhuop. Sâp yan Aihita yeŋgât kunyeŋe
âlâ belângen tetem manopŋe Yosepgât topŋe ki nâŋgâop. 19 Lok
yaŋe tâmbâlipnenŋe mem ge katyekmâ hâhiwin yiŋgiop. Otmu
nimnaomlipyeŋaŋe tetem sambe sambe otmai sâm nanlipyeŋe tetewi
ya lâum kapi betŋehen pilâyekŋetâ muwi. 20 Yawu gârâmâ tâmbânenŋe
Mose tetemu âwâŋe mâmâŋaŋe emetyetŋan tihâk mesambutmutâ tatmu
emetsenŋe kalimbu pesuk sâop. 21 Emetsenŋe kalimbu pesuk sâmu
hahitŋe tiŋ tiŋ sâmu ekmutâ iwit nanŋe olop. Yawu otmu saka saka kum
kâlehen katmâ toen kalowot. Toen katmutâ to kakŋan yoloŋ yoloŋ otmâ
bam gam tatmu Parao baratŋaŋe ekmâ mem taka ikŋahâk galemguop.
22 Lok otmâ Parao loklipŋe yeŋgât nâŋgân nâŋgân emetŋan yâhâmu den
kâsikum waŋetâ nâŋgân nâŋgân pato miop. Nâŋgân nâŋgân pato memu
Aihita ambolipŋaŋe ekŋetâ sâtŋe otmu ewe katminiwi.
23 Manmu yambu lok yâhâp ŋerek pesuk sâmu Isirae bukulipŋe girawu
mansai sâm yâk yeŋgâlen ari yehop. 24 Arim yekmu Aihita lok âlâŋe
Isirae lok âlâ kumu ekmâ Isirae lok ya tângum Aihita lok ya kumu muop.
25 Kumu mumu biwiŋaŋe yuwu nâŋgâop. “Anitâŋe mâmâŋe otnihimu
bukulipne tânyongom Paraohât bâtŋambâ dâiyekmune hân âlâengen
ari nenŋahâk galemahom mannom ya nâŋgâm heŋgeŋguai,” biwiŋaŋe
yawu nâŋgâop. Yawu gârâmâ Isirae lohimbiŋe ya ki nâŋgâwi. 26 Aiop,

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

emet haŋ sâmu Moseŋe âlâkuâk ari Isirae lok yâhâp ahom tatmutâ
mem teteyelehop. Yawu otmutâ mem hâreyelekmâ yuwu sâm ekyotgop,
“Wongât yetŋe ahoawot?”
27 Yawu sâmu kapam kândikuopŋe yuwu sâm denŋe kakŋan sâop. “Gâ
ki nâŋgâhihiain. Âlâŋe galem sâm katgekmu takat? 28 Oran Aihita lok âlâ
kundâ muop yawuâk nohowe sâm oat hâ?” 29 Yawu sâmu nâŋgâm Moseŋe
Aihita hân pilâm Mirian hânângen ari manop. Yan manmâ imbi âlâ
yaken gâtŋe memu yâkŋe nanyâhâtŋe yâhâp meyelehop.
30 Manmâ gamu yambu lok yâhâp ŋerek pesuk sâmu hân ya pilâm lok
ki manmaiângen ariop. Yan ari Sinai pumŋe topŋan kinmu aŋelo âlâŋe
nak topŋan kâlâp semu yan tetem kinmu ehop. 31 Ekmu sâtŋe otmu “Enda
wonŋe oap?” sâm ya ekmâ heŋgeŋguwe sâm gotŋan bamu Kutdâŋe yuwu
sâm ekuop. 32 “Nâmâ Awaraham, otmu nanŋe Isaka, otmu seseŋe Yakop
yâk yeŋgât kunyeŋe tatmâ gaman.” Yawu sâmu Moseŋe kâiŋe bâtŋe sân
sân sâmu senŋe kâtâpgum kâmgum kinop. 33 Yawu otmâ kinmu Anitâŋe
yuwu sâm ekuop. “Hân kinsat yu kâmbukŋe. Yakât otmâ kâihe katipŋe
tuhum pilâ. 34 Yuwu sâmune nâŋgâ. Komolipne Aihita hânân manŋetâ
kapi ambolipŋaŋe yongom mem âlâlâ tuhuyekŋetâ manmâ gai. Yawu
manmâ gaŋetâ yekmâ umatŋe yapâ holaŋyekbe sâm gâ tetehihian. Yakât
otmâ mâmâŋe otgihim hâŋgângohomune Aihita hânân âwurem ari
tânyongowuat.” Anitâŋe yawu sâm ekuop.
35 Yâhâ Moseŋe Aihita hânân talop yan Isirae lok âlâŋe yâkât nâŋgâmu
gemu yuwu sâm ekuop. “Âlâŋe galem sâm katgekmu takat?” yawu
sâop. Yawu gârâmâ Moseŋe bukulipŋe tânyongom kasalipyeŋe yeŋgât
bâtyeŋambâ dâiyekmu hân âlâengen ari mannomai sâm nak topŋan
kâlâp siop yan aŋelo âlâŋe tetewaŋgim kinmâ mâmâŋe otbaŋgiop.
36 Anitâŋe Mose hâŋgângumu Aihita hânân âwurem ari kulem âlâlâ
memu ekŋetâ sâtŋe kârikŋe olop. Yawu otmâ bukulipŋe dâiyekmu Aihita
hân pilâm taka saru âlâ, kutŋe saru kuriŋ sâm, yan kulem âlâ memu ekbi
yamâ yuwu. Anitâŋe nâŋgâmu to ya keterakmâ torehen torehen otmu
mâtâp teteop. Yawu otmu kâiyeŋe hân liŋmâ nombotgen takawi. Taka
lok ki manmaiângen manŋetâ Moseŋe kulem topŋe topŋe mem gamu
yambu lok yâhâp ŋerek pesuk sâop. 37 Otmu Moseŋe tâmbâlipnenŋe
yuwu sâm ekyongop. “Anitâŋe hâŋgânnohomu taka tânyongomune
âlepŋe mansai yuwuâk nengât komolân gâtŋe âlâ hâŋgângumu yâkât den
kâsikum yiŋgim tihityeŋe otbuap.” 38 Yawu sâm ekyongop. Otmu Moseŋe
tâmbâlipnenŋe orop lok ki manmaiângen manmâ Anitâhât den kâsikum
yiŋgim gaop. Otmu ikŋe Sinai pumŋan yâhâmu aŋelo âlâŋe Anitâhât
girem den kârikŋe sâm ekumu âwurem ge ekyongop.
39 Anitâhât den ya ekyongop yamâ benŋe papatolipnenŋaŋe biwiyeŋe
kârikŋe otmâ den ya hâkâŋ otmâ Mose betbaŋgim Aihita hânângen âwurem
arine sâm otbi. 40 Yawu otŋetâ Moseŋe âlâkuâk katyekmâ Sinai pumŋan

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yâhâop. Pumŋan yâhâ Anitâ orop den alahumutâ lohimbi yaŋe Mose imiŋe, kutŋe Aron sâm, yuwu sâm ekuwi. “Moseŋe Aihita hânângembâ dâim taka katnenekmâ nengât ki nâŋgâm gulip oap. Yakât otmâ gâŋe nak âlâ mem hâwim kânâŋgârâ kinmu mepaene. Yawu otmâ lâum âwurem Aihita hânân arinom.” 41 Yawu sâm ekuŋetâ bulimakao umutŋe hâwim kânâŋgâmu kinmu sot um gotŋan katmâ heroŋe otbaŋgim mepaewi. 42 Yawu otŋetâ Anitâŋe yekmu bâlemu betyiŋgimu biwiyeŋe gulip otmu pitu mepaewi. Yawu otbi yakât poropete âlâŋe den yuwu kulemguop.

“Anitâŋe yuwu yap. Isirae ambolipŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yen lok ki manmaiângen manmâ bulimakao ki gâim nâhât hotom um gawi. Yawu otmâ kasalipyeŋe yeŋgât Porom Lâpiohât hotom um manmâ gaŋetâ yambu lok yâhâp ŋerek pesuk sâop. 43 Otmu pitu mepaem yan kasalipyeŋe yeŋgât Porom Lâpioyeŋe, kutyetŋe Molok yet Lepan, ya yetgât umutyetŋe hâwim selep tuhum yakât kâlehen lâum kânâŋgâyelekŋetâ kinmutâ mepaeyelekbi. Mepaeyelekbi yakât matŋe sâmune Bawilon kapi ambolipŋaŋe taka meyekmâ kapiyeŋan ariŋetâ yeŋe yâk hoŋ bayiŋgim mannomai.” Anitâŋe yawu yap.” Den yawu kulemguop tap.

Tâmbâlipnenŋaŋe Anitâhât selep tuhuwi.

44 Emelâk embâŋân tâmbâlipnenŋaŋe Aihita hân pilâm lok ki manmaiângen taka manŋetâ Anitâŋe ikŋe selep tuhuŋet sâm yakât topŋe Mose ekuop. Topŋe ekuop yawuâk watmâ tuhuwi. 45 Tâmbâlipnenŋaŋe yakât kâlehen yâhâ mepaeminiwi. Yawu otmâ manmâ gaŋetâ benŋe Yosuaŋe galemyeŋe olop sâp yan Anitâŋe mâmâŋe otyiŋgimu kasalipyeŋe yongom watyekŋetâ ariŋetâ selep ya yan lâum taka katmâ mepaem manbi. Yawu otmâ manmâ gaŋetâ lok kutdâ âlâ, kutŋe Dawiti sâm, yâkŋe galemyongop. 46 Dawitiŋe galem yongom manmu Anitâŋe ekmu ârândâŋ olop. Yakât otmâ opon kâmbukŋe pato tuhuwaŋgiwe sâm Anitâ ekuop. 47 Ekumu ki nâŋgâwaŋgiop. Yakât otmâ Dawiti nanŋe, kutŋe Solomon sâm, yâkŋe opon ya tuhuwaŋgiop. 48 Yakât otmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâ ambonenŋe yahat yahatŋe nenŋe emet me opon mem kânâŋgâmain yan ki tatmap. Yakât otmâ Anitâŋe poropete âlâ yuwu ekumu kulemguop.

49-50 “Nâ ninahâk hân himbim kândikyotgowan. Otmu senŋe âlâlâ saruân hikiân tatmap ya ninahâk katyekban. Nâ himbimân otmu hânân ârândâŋ otmâ tan. Yawuhât opon kâmbukŋan yâhâ tat sâm tuhunihiŋetâ ârândâŋ otbuapgât dop âlâ ki tap. Nâŋe oponân ki tatman.” Den yawu kulemguop tap.

Setepanoŋe sâyiŋgiop.

51 Yen biwiyeŋe kârikŋe. Biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe ki pâroŋ yap. Tâmbâlipyeŋaŋe Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heak betgum manbi

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yen gurâ yawuâk otmâ manmâ gai. 52 Emelâk emet inânŋan Anitâhât
poropetelipŋaŋe ikŋe hoŋ bawa âlâ tetem koko salek manbuap yakât
den pat kulemguwi ya kerehâk tâmbâlipyeŋaŋe hilipyongowi. Otmu
yakât bulâŋeâmâ Yesu teteop ya yeŋe betbaŋgim howanân kuŋetâ muop.
53 Otmu Anitâŋe ikŋe aŋelolipŋe hâŋgânyongomu ge girem den poropete
ekyongoŋetâ yâkŋe kulemguwi ya yeŋe ki lâum mansai. Yawu."

Setepano kuŋetâ muop.

54 Setepanoŋe den yawu sâm ekyongomu biwiyeŋan hâumu kuk
nâŋgâwaŋgiwi. 55 Yawu otŋetâ Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe
mâmâŋe otbaŋgimu himbimân senŋe pilâm eksan mâne Yesu Anitâ orop
tatmutâ yelekmu âlâ kândâkdâ otmu yuwu sâm ekyongop. 56 "Himbim
pâroŋ sâmu Yesu, lok bulâŋe, Anitâ orop tatmutâ yeleksan." Yawu sâop.
57-58 Yawu sâmu "Den kâmbukŋe hâliliŋe yap" sâm lâum dâim kapi
betŋehen gewi. Kapi betŋehen gem kunlipyeŋaŋe yeŋe hâk katipŋe
kâkâlep katbi ya tuhum pilâm lok pato âlâ, kutŋe Saulo sâm, yâkât kâiŋe
topŋan katŋetâ tatmu kât mem kuwi. 59 Setepano ya kâtŋe kuŋetâ Yesu
ulitgum yuwu sâop. "O Kutdâ Yesu, umutne me." 60 Yawu sâm pilakbe
sâm otmâ yuwu sâop. "Kutdâ, tosa pilâyiŋgihât naŋgan." Yawu sâm
pilahop.
Kuŋetâ mumu Sauloŋe nâŋgâmu ârândâŋ olop.

Sauloŋe Yesuhât komot mem bâleyehop.

8 1-3 Setepano kuŋetâ muop yan lok nombotŋe Anitâhât tem lâum
manbiŋe isem lâum sumyeŋan ari hanguwi. Otmu Sauloŋeâmâ
Yesuhât komot hilipyongowe sâm emet ârândâŋ yâhâm gem pâinyehop.
Otmu nombotŋe mem teteyekmâ tembe lâulipŋe ekyongomu meyekmâ ari
pâi emetŋan katyekbi. Yawu otyiŋgiŋetâ lohimbi nombotŋaŋe Yerusalem
kapi pilâm itoŋ galaŋ otmâ kapi tipi tapi Yuraia Samaria hânân tatmâ arap
yan arim kinbi. Yâhâ Yesuhât aposololipŋeâmâ Yerusalem kapiânâk tatbi.

Pilipŋe Samaria ambolipŋe den pat âlepŋe ekyongop.

4 Yesuhât komot Yerusalem kapi pilâm itoŋ galaŋ otmâ ariwi yaŋe
Yesuhât den pat âlepŋe kapi ambolipŋe ekyongowi. 5-6 Yawu otbi yan
yâk yeŋgâlen gâtŋe lok âlâ, kutŋe Pilip sâm, yâkŋe Samaria yeŋgâlen
ari Yesuŋe tihitnenŋe olâkgât Anitâŋe hâŋgângumu giop yakât den pat
ekyongop. Den pat ya ekyongom kulem topŋe topŋe memu lohimbiŋe
ekŋetâ âlâ kândâkdâ otmu denŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe olop. 7 Otmu lohimbi
nombotŋe weke bâleŋaŋe mâŋgâeyekmu manminiwi ya watyiŋgimu
gaiakmâ ariwi. Yâhâ lohimbi nombotŋe âlâmâ senyeŋe bok sâsâŋe otmu
pareŋe otmâ tatminiwi ya mem heŋgemyongop. 8 Yawu otyiŋgimu kapi
ambolipŋaŋe biwiyeŋe heroŋe olop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9 Yâhâ kapi yan lok kâmbukŋe âlâ manop, kutŋe Simon sâm, yâkŋe
ikŋe mepaeakmâ hawat topŋe topŋe tuhuyiŋgimu ekŋetâ sâtŋe otminiop.
10-11 Yakât otmâ kapi ambolipŋe, lok geheŋe yahat yahatŋe, lok kutyeŋe
orop, kutyeŋe bia, kerehâkŋe yâkât nâŋgâŋetâ yahatmu yuwu sâm
mepaeminiwi. “Wâtge kârikŋe tatgihiap. Yakât otmâ gekmunŋe Anitâhât
dop oap.” Yawu sâm yâkât kutŋe “Wâtgât Amboŋe,” sâm yâkât nâŋgâŋetâ
yahatmu manminiwi. 12 Aiop, Anitâŋe tihitnenŋe otbe sâm Yesu
hâŋgângumu giop yakât den pat âlepŋe Pilipŋe ekyongomu nâŋgâŋetâ
bulâŋe otmu Yesu Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeiŋetâ toen katyehop.
13 Yâhâ Simon lok kâmbukŋe ya gurâ yawuâk Yesuhâlen biwiŋe katmu
toen kalop. Toen katmu yâkŋe Pilip orop manmâ kulem topŋe topŋe
memu ekmu âlâ kândâkdâ otmu yakâlâk nâŋgâm manop.

Petoro yet Yoaneŋe Samaria kapiân ariowot.

14 Samaria kapi ambolipŋaŋe Anitâhât den nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu
biwiyeŋe Yesuhâlen katbi yakât den pat sâm haok tuhuŋetâ Yerusalem
kapiân arimu aposoloŋe nâŋgâwi. Pat ya nâŋgâm lohimbi yaŋe Yesu
Kiristohâlen biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim manŋetgât Petoro yet Yoane
hâŋgânyotgoŋetâ ariowot. 15-17 Arimutâ topyeŋe yuwu sâm ekyotgowi.
“Emelâk biwinenŋe Kutdânenŋe Yesuhâlen katmunŋe yâkât kulân toen
katnenekbi. Toen katnenekbi yan Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe
ki ge mâmâŋe otningiop.” Yawu sâm ekyotgoŋetâ nâŋgâm Wâtgât
mâmâŋahât Heakŋe ge mâmâŋe otyiŋgiâkgât kunyeŋan meyekmâ
Anitâ ulitguowot. Kunyeŋan meyekmâ Anitâ ulitgumutâ ikŋe Wâtgât
mâmâŋahât Heak hâŋgângumu ge mâmâŋe otyiŋgiop.
18-19 Mâmâŋe otyiŋgimu Simonŋe ya ekmu âlâ kândâkdâ otmu yawuâk
otbehât nâŋgâm tewetsenŋe mem ari yuwu sâm âiyotgop. “Nâŋe lohimbi
kunyeŋan meyekmune yawuâk Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe ge
mâmâŋe otyiŋgiâkgât tewetsenŋe yu yitgimune nâŋgânihimutâ nâku
yawuâk otbom.” Yawu sâop.
20-21 Yawu sâmu Petoroŋe yuwu sâm ekuop. “Anitâŋe ikŋe Wâtgât
mâmâŋahât Heak hâŋgângumu ge mâmâŋe otyiŋgimap ya gâŋe tewetsenŋaŋe
puluhuwuatgât dop âlâ ki tap. Anitâŋe biwihe ekmu ki ârândâŋ otmu kâlâpgât
pat mansat. Yakât otmâ netgâlen ki torokatbuat. Tewetsenŋe ya miakmâ ari.
22-23 Biwihahât topŋe yuwu naŋgan. Netŋe kunyeŋan meyekmutŋe
kulem tetemu ekdâ biwihe bâleap. Yâhâ yawuâk biwi bâle otmâ mandâ
Anitâŋe yakât matŋe gihimu mem hiliwahomatgât nâŋgân nâŋgânge
bâleŋe ya pilâm biwihe Yesuhâlen kepeim ulitgu. Yawu.”
24 Sâmu sâop. “Den yat yu tetenihimapgât yetŋak nâŋgânihim Anitâ
ulitguyet.” Yawu sâop.
25 Aiop, Petoro yet Yoaneŋe Yesuhât den pat âlepŋe kâsikum yiŋgim
Yerusalem kapiân âwurem ariowot. Otmu mâtâwân ariowot yan kapi tipi

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tapi mâtâp hâlâŋmâ tatmâ arap ya ambolipŋe Yesuhât den pat âlepŋe ekyongomutâ nâŋgâwi.

Pilipŋe Yesuhât den pat âlepŋe Itiopia lok ekuop.

26 Otmu yakât kakŋan kulem âlâ Pilipgâlen teteop yakât sâmune nâŋgâ. Aiop, Yerusalem kapi pilâm Gasa kapiân geminiwi mâtâp ya ki arim takam tatŋetâ aŋgom kâtiŋ sâop. Yâhâ ki kâtiŋ sâop sâp yan Anitâhât aŋelo âlâŋe Pilip tetewaŋgim yuwu sâm ekuop. “Gâŋe yahatmâ emet kakŋe ari Yerusalem kapi pilâm Gasa kapiân gemai mâtâp yawuâk watmâ ariwuat.” Yawu sâm ekuop.
27-28 Yawu sâm ekum hâŋgângumu ariop. Aiop, Itiopia kapi ambolipŋe yeŋgât imbi kutdâ âlâ manop, kutŋe Kandake. Otmu Kandakeŋe ikŋe tewetsenŋahât galem pato âlâ hâŋgângumu Yerusalem kapiân ari opon kâmbukŋan yâhâ Anitâ mepaem hotom uwaŋgiop. Hotom uwaŋgim pesuk pilâm ikŋe hân waŋgaŋe beâsi betŋehen hikum pilâŋetâ dâiop yan yâhâ tatmu dâimu kapiŋan âwurem ariwe sâm olop. Mâtâwân arim tatmâ emet inânŋan Anitâŋe poropete âlâ, kutŋe Yesaia, den ekumu kulemguop ya mem mewalakum sâlikuop. Tatmâ sâlikum gemu Pilipŋe ehop. 29 Ekmu yan Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe yuwu sâm Pilip ekuop. “We, beâsiŋe hân waŋgaŋe dâim arap endan bam ek.” 30 Yawu sâm ekumu Pilipŋe sururuk sâm ari lok yaŋe den sâlikuop ya ekmâ yuwu sâm âikuop. “Den sâlikuat yakât topŋe naŋgat me?”
31 Sâmu sâop. “Wâe, lok âlâŋe yukât topŋe sâm kusânmâ eknohomu nâŋgâmbâm. Yakât otmâ gâŋe hân waŋgaŋan garâ orowâk tatmâ topŋe eknohoâyâ.” Yawu sâmu Pilipŋe yâhâ hâlâŋbaŋgim tatmu orowâk ariowot.
32-33 Otmu emelâk embâŋân Anitâŋe Yesaia den yuwu sâm ekumu kulemguop.

> “Lama kum gâine sâm yan lohotŋan tatmu lâum arimai yakât dopŋeâk lok âlâ kune sâm otŋetâ lohotŋan kinop. Yawu otmu ki den nepŋe pato otmâ in yawu lâum ari kuwi. Otmu lama kune sâm otmâ aŋgoân somotŋe hâreŋetâ pâlâmŋe tatmap. Yakât dopŋeâk yâkŋe pâlâmŋe otmâ denyeŋe kakŋan ki sâop. Yâhâ kuŋetâ muowâke yamâ benŋe lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim mannomai ya sâlipyongonomaihât dop âlâ ki tap.” Den yawu kulemguop.

34 Den ya sâlikum lok kutdâ yaŋe yuwu sâm Pilip âikuop. “Anitâŋe âlâhât nâŋgâm poropete ekumu den yu kulemguop? Poropete ikŋahât me lok âlâhât sâop?” 35 Yawu sâm âikumu den ya sâm kusânmâ Yesuhât den pat âlepŋe ya ekumu nâŋgâm ariowot. 36 Ari to âlâ mâtâp ginŋan giop yan arimutâ lok kutdâ yaŋe ekmâ yuwu sâm ekuop. “E, nâ toen katnekgât naŋgan. Ya nâŋgârâ girawu oap?”

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

37 Sâmu sâop. “Biwihe Yesuhâlen katsat otmuâmâ, âlepŋe kioŋmâ toen
katgekbom.”
Sâmu sâop. “Yesu yamâ Anitâ nanŋe. Yakât otmâ emelâk biwine
yâkâlen katsan.”
38 Yawu sâm beâsi mem sânduk pilâmu kinmu hân waŋgaŋambâ
kioŋmâ toen giowot. Ge Pilipŋe mem toen kalop. 39 Otmu toembâ gamutâ
yan Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe Pilip lâum âlâengen arimu lok
yaŋe ekmu bialop. Ekmu biatmu biwi heroŋe pato nâŋgâm ariop. 40 Otmu
Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe Pilip lâum Asito kapiân ari katmu
kinop. Otmu Pilipŋe kapi ya ambolipŋe otmu kapi tipi tapi ya hâlâŋmâ
tatmâ arap ya ambolipŋe Yesuhât den pat âlepŋe ekyongop. Yawu otmâ
benŋe Kaisaria kapiân ariop.

Kutdâŋe Saulo tetewaŋgiop.

9 1 Sâp yan Sauloŋe biwiŋe kâlâp semu Kutdâhât komot hilipyongowe
sâm otmâ manop. 2 Yawu gârâmâ Damasiko kapiân ari Yesuhât
komot pâinyekbe sâm otmâ hotom uminiwi ya yeŋgât kunyeŋe yâkâlen
ari yakât ekuop. Ekumu lauŋan mem pepa âlâ kulemgum Saulo waŋop
yakât topŋe yuwu. Sauloŋe pepa ya mem ari Yura yeŋgât papatolipyeŋe
Damasiko kapiân manbi ya yiŋgimu yâkŋe nâŋgâwaŋgiŋetâ yanâmâ
Yesuhât komot Damasiko kapiân manbi ya meyekmâ Yerusalem kapiân
âwurem taka pâi emetŋan katyekmu tatnomai. Topŋe yawu.
3 Pepa ya mem Yerusalem kapi pilâm ariop. Mâtâwân ari Damasiko
kapi ya tâlâhumuâk otmu yanâk himbimâmbâ laŋinŋe âlâ kândâkdâ yaŋe
siliŋ siliŋ sâm hâuop. 4 Siliŋ siliŋ sâm hâumu hâmbiŋ gumbiŋ otmâ hânân
ge pare iop. Hânân ge pare imu yan Yesu Kutdâŋe yuwu sâm ekuop.
“Saulo, Saulo, gâŋe wongât iliwetsat?”
5 Sâmu sâop. “Gâ âlâ?”
Kâpekbaŋgim sâop. “Nâ hilipnohom gat. Nâ Yesu. 6 Gâŋe yahatmâ
kapiân yâhâwuat yan lok âlâŋe yu ya otbuat yakât sâm tetem
ekgohowuap.” Yawu sâop.
7 Yawu sâmu orowâk ariwiŋe den sâop yawuâk nâŋgâwi yamâ Yesu
ikŋe ki ekbi. Yakât otmâ den biaek kinbi. 8 Yawu otmâ kinŋetâ Sauloŋe
yahatmâ senŋe omoŋgumu ki ehop. 9 Yakât otmâ bukulipŋaŋe dâim
Damasiko kapiân yâhâwi. Kapiân yâhâ tatmâ sot me to barahâk tatmu
hilâm kalimbu pesuk sâop.

Ananiaŋe Saulo mem toen kalop.

10 Aiop, Damasiko kapi amboŋe âlâŋe Yesuhâlen biwiŋaŋe kepeim
manop, kutŋe Anania. Otmu Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe biwiŋe
mem purik pilâmu Yesuŋe tetewaŋgim kutŋan kunmu ehop. Ekmâ sâop.
“Kutdâ, nâ yu tan.”

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11 Yawu sâmu Kutdâŋe yuwu sâm ekuop. “Yahatmâ mâtâp âlâ,
kutŋe “mâtâp tâŋ tâŋâk” sâm, yan lok âlâ kutŋe Yurasi, yâkât emelan
yâhâwuat. Yan yâhâ lok âlâ, kutŋe Saulo, Taso kapi amboŋe emelan
yan tap ya mem tetewuat. 12 Oran ulitnohomu nâŋe biwiŋe mem purik
pilâmune yuwu ehop. Gâŋe yâkâlen ari kunŋan mendâ senŋe suk sâmu
ekbuap.” Yawu sâop.
13 Yawu sâm ekumu sâop. “Kutdâ. Saulohât topŋe emelâk sâŋetâ
nâŋgâman. Yerusalem kapi ambolipŋe nombotŋe gâhâlen biwiyeŋaŋe
kepeim mansai ya hilipyongom hâhiwin yiŋgim mansap. 14 Otmu
Damasiko kapi ambolipŋe nenŋe gâhâlen biwinenŋaŋe kepeim mansain
nen menenekmâ Yerusalem kapiân âwurem ari pâi emetŋan katnenekbe
sâm hotom umai ya yeŋgât kunyeŋaŋe hâŋgânguŋetâ takaop.”
15 Sâmu sâop. “Yuwu ekgohomune nâŋgâ. Isirae lohimbi, pâku lohimbi
otmu papatolipyeŋaŋe nâhât topne nâŋgâŋetgât Saulo âi sâm waŋmâ
hâŋgângumune yâk yeŋgâlen ari nine den pat âlepŋe ekyongowuap.
16 Ekyongomu nombotŋaŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otbuap. Yâhâ nombotŋe
âlâŋeâmâ nâŋgâŋetâ tâŋât otmu mem âlâlâ tuhuŋetâ hâhiwin kakŋan
manbuap yakât topŋe ekuwom. Yakât otmâ yahatmâ arim ek.”
17 Yawu sâmu Ananiaŋe yahatmâ emet sâpŋe kuwaŋgiop yan yâhâ
Saulohât kunŋan mem yuwu sâop. “Bukune Saulo. Yuwu sâmune nâŋgâ.
Yesu Kutdânenŋaŋe mâtâwân tetehihimu ehonŋe nâ hâŋgânnohomu taka
kungan memune Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otgihimu senge
suk sâmu ekbuat.” 18 Yawu sâm ekumu senŋe gara gara gemu suk sâm
ekmâ yahatmu toen mem kalop. Yawu otmâ sot um waŋetâ nemu wâtŋe
tiŋ tiŋ sâmu 19 Damasiko ambolipŋaŋe Yesuhâlen biwiyeŋaŋe kepeim
manbi yâk orowâk manbi.

Sauloŋe Yesuhât topŋe Damasiko kapi ambolipŋe ekyongop.

20 Sâp ki kâlep otmuâk Sauloŋe Yura yeŋgât miti emetŋe tatmâ arap
yan yâhâ Yesuhât topŋe ekyongom sâop. “Yesu kuŋetâ muop yamâ
Anitâhât nanŋe bulâŋe.” Yawu sâop.
21 Yawu sâm ekyongomu nâŋgâŋetâ sâtŋe otmu yâkât yuwu sâm
alahu gulahu otbi. “Emelâk bukulipnenŋaŋe Yerusalem kapiân manmâ
Yesuhâlen biwiyeŋaŋe kepeiwi yâk hilipyongowe sâm otmâ hâhiwin
yiŋgim watyekmu nengâlen taka tai. Yakât otmâ meyekmâ âwurem
ari den âiân katyekmu kinŋetgât hotom umai ya yeŋgât kunyeŋaŋe
hâŋgânguŋetâ takaop. Yawu gârâmâ girawu otmâ Yesuhât den nâŋgâmu
bulâŋe otmu yakât eknongoap. Ya ekmunŋe sâtŋe oap.” Den yawu sâm
alahu gulahu otbi.
22 Yesuŋe tihitnenŋe olâkgât Anitâŋe hâŋgângumu giop yakât topŋe
Sauloŋe Yura lohimbi ekyongomu dondâhâlâkŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu
Yesuhâlen biwiyeŋe katmâ yâkât komolân torokatbi. Yawu otbi yakât

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

otmâ Yura lok nombotŋaŋe nâŋgâŋetâ bâlemu yâkât den kakŋan sâne
sâm hâum pâpguwi. 23 Hâum pâpgum yaŋak benŋe kune sâm yakât
den hikuwi. 24 Yawu otmâ Saulo kune sâm mâtâp sâtŋan sip galem
otmâ kinbi. 25 Sip galem otbi yakât den pat nâŋgâm omoŋdâŋe Saulo
bukulipŋaŋe saka saka pato yakât kâlehen Saulo katŋetâ talop. Tatmu ip
yaŋe saka saka yan sâhâm ip potonŋan mem tatŋetâ paŋ kârikŋe kâlep
pato yakât manu lauŋambâ yaehen kioŋmâ ba ariop.

Sauloŋe Yerusalem kapiân âwurem ariop.

26 Yerusalem kapi ambolipŋe Yesuhâlen biwiyeŋaŋe kepeim manbi
ya yeŋgâlen Sauloŋe torokatbe sâm otmâ Damasiko kapi pilâm
âwurem Yerusalem ariop. Âwurem ari biwiŋe Yesuhâlen kalop yakât
topŋe ekyongop. Yamâ emelâk Yesuhât komot hilipyongom hâhiwin
yiŋgiminiop yakât otmâ denŋe nâŋgâŋetâ ki bulâŋe otmu betbaŋgiwi.
27 Betbaŋgiŋetâ aposolo âlâ, kutŋe Banawa sâm, yâkŋe Saulo dâim
aposolo yeŋgâlen ari sârereop. Sârerem yuwu sâop. “Sauloŋe arimu
Damasiko mâtâwân Kutdâŋe tetewaŋgiop. Tetewaŋgimu yâkâlen
biwiŋaŋe kepeim Damasiko kapiân yâhâ yâkât den pat âlepŋe Damasiko
ambolipŋe pahâk ekyongop.” Yawu sâop.
28 Yawu sâm ekyongomu nâŋgâm Saulo buku otbaŋgiŋetâ orowâk
manmâ Yerusalem kapi yâhâm gem Kutdâhât den pat âlepŋe pahâk
ekyongop. 29 Otmu Yura lohimbi nombotŋe Girik kapiân tetewiŋe nâŋgâm
denŋe kakŋan sâwi. Yawu otmâ kune sâm den hikuwi. 30 Otmu Den
hikuŋetâ Yesuhât komotŋe ya nâŋgâm Saulo dâim Kaisaria kapiân ariwi.
Yan ari katŋetâ waŋgaen yâhâmu mem ikŋe kapi, kutŋe Taso sâm, yan
ari katmu manop.
31 Sauloŋe Yesuhâlen biwiŋaŋe kepeim manop. Yakât otmâ emet
hok imu Yesuhât komotŋe lohotŋan manmâ biwiyeŋaŋe hikuakmâ
konohâk otmâ Anitâ mepaeminiwi. Yawu otmâ manŋetâ Anitâhât
Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otyiŋgimu Yesuhât den pat âlepŋe
pahâk ekyongoŋetâ nâŋgâm lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe yâk yeŋgâlen
torokatŋetâ sambe sambe otbi.

Petoroŋe Yesuhât wâtŋan kinmâ lok pareŋe heŋgeŋguop.

32 Petoroŋe Yesuhât komot Lita kapiân manbi ya yeŋgâlen ariop.
33 Otmu kapi ya amboŋe, kutŋe Ainea sâm, yâhâmâ pareŋe otmâ manmu
yambu nombolân kalimbu pesuk sâop. Petoroŋe lok ya ekmâ yuwu sâm
ekuop. 34 “Ainea. yuwu sâmune nâŋgâ. Yesu Kiristoŋe heŋgeŋgohoapgât
yahatmâ gikak kundupge mem lotohom siwitgu.” Yawu sâmu âlepŋe
otmâ yahalop. 35 Yakât den pat Lita otmu Seron kapi ambolipŋaŋe
nâŋgâŋetâ âlâ kândâkdâ otmu lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe Yesuhâlen
biwiyeŋe katbi.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Petoroŋe Tapita mumuŋambâ mem yahalop.

36 Kapi âlâ, kutŋe Yopa sâm, yamâ Lita kapi hâlâŋmâ tap yakât den pat
yuwu. Yopa kapi ambolipŋe nombotŋaŋe Yesuhâlen biwiyeŋaŋe kepeim
manbi ya yeŋgâlen gâtŋe, imbi âlâ, kutŋe Tapita sâm, kutŋe âlâmâ
Dokasi, yamâ nenŋe denân kutŋe "maŋgen". Imbi yaŋe lohimbi umburuk
manminiwi ya tânyongom manminiop. 37 Tapita ya mesek umatŋe
tetewaŋgimu muop. Yakât otmâ lohimbi tânyongominiop yaŋe to kukŋe
suk sukŋe yaŋe hâkŋe pirim lâum emet biwiŋe âlâen katŋetâ talop.
38 Yâhâ Yopa kapi yamâ Lita kapi ginŋanâk tap. Otmu sâp yan Petoroŋe
Lita kapiân ari talop yakât den pat Yesuhât komot Yopa kapiân manbiŋe
nâŋgâm lok yâhâp hâŋgânyotgoŋetâ ari yuwu sâm Petoro ekuowot. "Imbi
âlâ bâlemu miakmâ kinsain yakât otmâ dâihekmutŋe orowâk arine."
39 Yawu sâmutâ Petoroŋe kâlâwahom yahatmâ orowâk ariwi. Ari imbi
ya katŋetâ talop yan dâim yâhâwi. Dâim yâhâŋetâ imbi kambut yaŋe
mem hawamgum isewaŋgim tatŋetâ yehop. Yâhâ Tapitaŋe ki muop yan
sâŋgumyeŋe gâreyiŋgiminiop ya mem tiripguŋetâ ehop. 40 Petoroŋe
ya ekmâ ekyongomu yaehen ge kinŋetâ Tapita gotŋan ba kinmâ Anitâ
ulitguop. Ulitgum imbi ya yuwu sâm ekuop. "Tapita yahat." Sâmu yanâk
senŋe suk sâm Petoro ehop. 41 Petoroŋe bâtŋan memu yahatmâ kinop.
Yawu otmâ Petoroŋe den sâmu lohimbi yaŋe emet kâlehen yâhâ Tapita
ekbi. 42 Petoroŋe Tapita mumuŋambâ mem yahalop yakât den pat sâm
haok tuhuŋetâ Yopa kapi ambolipŋe dondâhâlâkŋe Yesuhâlen biwiyeŋe
katbi. 43 Otmu kapi yan lok âlâ, kutŋe Simon sâm, yâkŋe bulimakao
hâkŋe gahaem yu ya gârem katmu puluhuŋetâ tewetsenŋe meminiop.
Petoroŋe yâk orop yan im manop.

Aŋelo âlâŋe Konelio tetewaŋgiop.

10 1 Kaisaria kapiân lok âlâ manop, kutŋe Konelio, yâhâmâ Roma
yeŋgât hep bero ya yeŋgât kunŋe. 2 Yâkŋe hep torehenlipŋe
orowâk Anitâ mepaem tem lâuwaŋgim manminiwi. Otmu yâkŋe Yura
lohimbi umburuk manminiwi ya yeŋgât tepŋe nâŋgâyiŋgim Anitâ
ulitgum tânyongominiop. 3 Yawu otmâ manminiop gârâmâ hilâm âlâen
emetsâpŋe otmu yan Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe biwiŋe mem
purik pilâmu aŋelo âlâŋe tetewaŋgim kutŋan kunop. 4 Kunmu pârâk
pilâm ekmâ sâop. "Kutdâ girawu?"
Sâmu sâop. "Gâŋe Anitâ tem lâuwaŋgim lohimbi umburuk manmai ya
tânyongom gat. Yakât otmâ Anitâŋe nâŋgâhihimu âlepŋe otmap. 5-6 Yakât
otmâ yuwu sâmune nâŋgâ. Lok âlâ, kutŋe Simon Petoro sâm, yâkŋe Yopa
kâpiân nambeŋe orop im mansawot. Otmu nambeŋahât emet ya saru
ginŋan tap yan lok hâŋgânyongorâ ari Simon Petoro dâim takanomai."
7 Yawu sâm ekum pilâm ba ariop. Arimu Konelioŋe hoŋ bawayâhâtŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

lok yâhâp otmu hep bero âlâŋe Anitâhât denŋe lâum manminiop ya
ekyongomu gawi. 8 Gaŋetâ aŋeloŋe tetewaŋgim den ekuop ya ekyongom
hâŋgânyongomu Yopa kapiân ariwi.

**Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe Petoro biwiŋe mem
purik pilâmu kulem âlâ tetemu ehop.**

9 Ari mâtâwân im yahatmâ yapâ sâwi yaŋak hilâm kârikŋan Yopa
kapiân ba takawi. Aiop, sâp yan Petoroŋe Anitâ ulitguwe sâm emet
biwiŋe âlâen yâhâop. 10 Anitâ ulitgum tatmu po waŋgiop. Yakât otmâ
imbi tatbi ya ekyongomu sot uŋetâ siop. Yawu otŋetâ Wâtgât mâmâŋahât
Heakŋe biwiŋe mem purik pilâmu yuwu ehop. 11 Himbim pâroŋ sâmu
aŋelo âlâŋe wahap âlâ kundupdâek pato yawuya kunŋe mem menduhum
katmu hânân giop. 12 Yakât biwiŋan soŋgo, hambe, nâi topŋe topŋe,
neneŋe ki neneŋe katyehop ya tatmu ehop. 13 Gemu yan Kutdâŋe Petoro
kunmâ yuwu sâm ekuop. “Wa, Petoro. Yu kum ne.”
14 Sâmu sâop. “Kutdâ yu ki nembom. Ki neneŋe bâleŋe sâmain yuwuya
âlâ ki neman.”
15 Sâmu sâop. “Yu kum ne sâm ekgohoan yukât ki hâkâŋ otmâ
pilâwuat.” Yawu sâop. 16 Den ya kalimbuŋe ekum yakât kakŋan aŋelo
yaŋe mem himbimân yâhâop.
17-18 Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe Petoro biwiŋe mem purik pilâmu
kulem tetemu ehop yakât topŋe nâŋgâm koahop. Nâŋgâm koakmâ tatmu
Koneliohât hoŋ bawalipŋaŋe Yopa kapiân taka Simongât emet mem tetem
gahatŋan kinmâ den sâwi.
19 Yâhâ Petoroŋe kulem tetemu ehop yakât nâŋgâm koakmâ tatmu
Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe yuwu sâm ekuop. “Naŋgat.
Lok kalimbu gâ pâingekmâ takai. 20 Yakât otmâ orowâk arine sâm
ekgohoŋetâ gâŋe ki nâŋgâm kiwiliŋ otbuat. Yahatmâ gem yek.” 21 Yawu
sâmu Petoroŋe yahatmâ gem yekmâ “Wongât takai?” sâm âiyongop.
22 Sâmu sâwi. “Topŋe yuwuhât takain. Hep bero kunnenŋe, kutŋe
Konelio, yâkŋe Anitâ mepaem manmu nâŋgâwaŋgimu ârândâŋ otmap.
Otmu Yura ambolipŋaŋe yâkât nâŋgâŋetâ yahatmap. Aiop, yâhâlen
Anitâhât aŋelo âlâŋe tetewaŋgim yuwu sâm ekuop. “Lok âlâ, kutŋe
Simon Petoro sâm, yâkŋe taka den âlâ ekgohoâkgât naŋgan. Yakât otmâ
lok hâŋgânyongorâ ari dâim takaŋetâ den ekgohowuap.” Yawu sâm
ekuop yakât otmâ hâŋgânnongomu takain.” 23 Yawu sâŋetâ Petoroŋe
dâiyekmu emelan yâhâ iwi.

Petoroŋe Konelio ari ehop.

Emet haŋ sâmu yahatmâ Yopa kapi ambolipŋe Yesuhâlen biwiyeŋaŋe
kepeim manbi yâk orowâk ariwi. 24 Mâtâwân ari im yahatmâ yapâ sâwi
yaŋak Kaisaria kapiân ba takawi. Otmu Konelioŋe bukulipŋe otmu hep

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

torehenlipŋe meyekmu ya yeŋgât mambotmâ tatŋetâ takawi. 25 Takaŋetâ
Konelioŋe Petoroŋe ekmâ gem lâum parahum heroŋe nâŋgâwaŋgim
mepaeop. 26 Yawu otmu Petoroŋe yuwu sâm ekuop. “Anitâ konok
mepaenomgât dop tap. Yakât otmâ nâ wongât mepaeneksat? Nâ lok gâ
yuwuya.
27 Yawu sâm ekumu emelan yâhâ menduhuakmâ tatbi ya yuwu sâm
ekyongop. 28 “Yeŋe Yura nengât topnenŋe naŋgai. Nenŋe yen pâku
lohimbi yekmâ betyiŋgimain. Otmu nenŋe yen orop tatnomgât dop âlâ
ki tap. Yakât samut kârikŋe tap. Yakât otmâ nâŋe pâku lok yekmâ bâleŋe
sâm nâŋgâyiŋgimune gemap. Yawu nâŋgâyiŋgim gaman yamâ yâhâlen
Anitâŋe “Yawu ki nâŋgâwuat” sâm yakât topŋe eknohop. 29 Yakât otmâ
Konelioŋe lok hâŋgânyongomu nâhâlen ariwi yan yekmâ ki pâpguwan.”
Yawu sâm Konelio yuwu sâm âikuop. Wongât dâinekŋetâ takain yukât
sârâ nâŋgâwe.” Yawu sâm Konelio âikuop.
30 Yawu sâm âikumu Konelioŋe yuwu sâm ekuop. “Wâtgât mâmâŋahât
Heakŋe biwine mem purik pilâmu kulem âlâ tetemu ekban yapâek
manmâ gamunŋe hilâm imbât pesuk yap. Ya ekgohomune nâŋgâ.
Hilâm âlâen emetsâpŋe Anitâ mepaem tatmune lok âlâ, hâk katipŋe
laŋinŋe orowâk, yâkŋe tetenihim yuwu sâm eknohop. 31 “Anitâ mepaem
mandâ nâŋgâhihimu ârândâŋ otmap. Otmu lohimbi umburuk mansai
ya tânyongomat yakât nâŋgâmu âiloŋgo otmap. 32 Lok âlâ, kutŋe
Simon Petoro sâm, yâkŋe Yopa kapiân nambeŋe orop im mansawot.
Nambeŋaŋe bulimakao hâkŋe gahaem yu ya gârem katmu puluhumai
yâkât emet saru ginŋan tap. Yakât otmâ lok hâŋgânyongorâ ari Simon
Petoro yan tap ya dâim takanomai.” 33 Yawu eknohomu sâm nâŋe lok yu
hâŋgânyongomune gâhâlen ari dâihekŋetâ orowâk takai. Gâŋe takarâ
biwine heroŋe oap. Yakât otmâ gâŋe Kutdâhât den sârâ nâŋgâne.” Yawu
sâop.
34 Yawu sâmu Petoroŋe yuwu sâop. “Anitâŋe lok nengât
orotmemenenŋahât nâŋgâmu yâhâwe gewe ki otmap ya yiwereŋe
nâŋgâm heŋgeŋguan. 35 Otmu lohimbi komotŋe komotŋe hânŋan
kulemŋan manmâ arai ya yeŋgât nâŋgâmu yâhâwe gewe ki otmap.
Lohimbi âlâ me âlâŋe Anitâ ewe katmâ tem lâuwaŋgim manmai yâhâmâ
meyekbuap. 36 Yâkŋe nanŋe Yesu Kiristo hâŋgângumu ge Yura lok
nengâlen teteop. Yawu gârâmâ Yesuŋe Yura lohimbi nengâlâk ki giop.
Nen Yura lohimbi otmu yen pâku lohimbi kerek nengât kunnenŋe tatmâ
tihitnenŋe otbisâp yakât den pat âlepŋe kâsikum ningim manmâ gaop
ya naŋgai. 37-38 Otmu nenŋe orotmeme bâleŋe bet pilâm Anitâhâlen
biwinenŋaŋe kepeim manŋet sâm Yoaneŋe den eknongom toen
katnenekmâ manop. Sâp yapâek Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe
Yesu Nasaret kapi amboŋe mâmâŋe otbaŋgimu Galilaia otmu Yuraia
hân nombot nombot yâhâm gem kulem topŋe topŋe memu ekmunŋe âlâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kândâkdâ otminiop. Satangât weke bâleŋaŋe lohimbi mem mâŋgâeyekbi
ya Yesuŋe watmâ heŋgemyongom manop. 39 Yâkŋe Yerusalem kapi pato
otmu kapi tipi tapi Yuraia hânân tatmâ arap yan yâhâm gem yu ya olop
miop ya ekbin. Yawu gârâmâ Yura papatolipnenŋe yeŋgât sâtgât otmâ
Yesu howanân kuŋetâ muop. 40 Mumu hanguŋetâ hilâm kalimbu pesuk
sâmu Anitâŋe mumuŋambâ mem yahalop. 41 Mumuŋambâ mem yahatmu
lok ihilâk ki teteyiŋgiop. Mumuŋambâ yahatmâ nenâk teteningimu
eknom ya emet inânŋan Anitâŋe sâm kalop. Yakât otmâ nengâlen tetemu
orowâk tatmâ sot nem den alahu gulahu otbin. 42 Yâhâ lohimbi emelâk
muwi, me sâp yiwereŋe mansain, me hâmbâi tetem mannomai nen kerek
den âiân katnenekmâ den sâm hâreningiwuap ya Anitâŋe Yesu Kiristo
sâm waŋop. Yawu gârâmâ sâm hâreningiwuap yakât topŋe otmu ikŋe
den pat âlepŋe ya lohimbi hânŋan kulemŋan manmâ arai ya yeŋgâlen
ari ekyongomunŋe nâŋgâŋetgât Yesuŋe nep sâm ningiop. 43 Emelâk
embâŋâmbâek Anitâhât poropetelipŋaŋe Yesuhât nâŋgâm den yuwu
kulemguwi.

Lohimbi âlâ me âlâŋe Anitâhât nanŋahâlen biwiyeŋaŋe kepeim
mannomai ya yeŋgât tosa pilâyiŋgiwuap.” Yawu kulemguwi tap.”
Petoroŋe den yawu sâm ekyongop.

Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe pâku lohimbi mâmâŋe otyiŋgiop.

44 Petoroŋe yawu sâm ekyongomu nâŋgâŋetâ Anitâŋe ikŋe Wâtgât
mâmâŋahât Heak hâŋgângumu yâk yeŋgâlen giop. 45-46 Ge mâmâŋe
otyiŋgim nimbilamyeŋe mem purik pilâyiŋgimu den sâsâŋe ki sâsâŋe
sâm Anitâ mepaewi. Aiop, Yura lohimbi, Yopa kapiân manmâ Yesuhâlen
biwiyeŋe katbi yaŋe Petoro betŋan sâŋetâ Kaisaria takawi. Yâhâ pâku
lohimbiŋe den sâsâŋe ki sâsâŋe sâm Anitâ mepaewi ya lohimbi takawi
yaŋe yekŋetâ âlâ kândâkdâ otmu yuwu sâwi. “Anitâŋe ikŋe Wâtgât
mâmâŋahât Heak hâŋgângumu ge pâku lohimbi yu mâmâŋe otyiŋgimu
ekmunŋe âlâ kândâkdâ oap.”
47 Yawu sâŋetâ Petoroŋe sâop. “Emelâk Anitâŋe Wâtgât mâmâŋahât
Heak hâŋgângumu ge nen mâmâŋe otningiop yakât dopŋeâk pâku
lohimbi yu yeŋgâlen hâŋgângumu ge mâmâŋe otyiŋgimu yeksain. Yakât
otmâ toen mem katyeknomgât dop tap.” 48 Yawu sâm ekyongomu yâkŋe
Yesuhât kulân pâku lohimbi ya toen mem katyekbi. Yakât otmâ Petoro
alitŋetâ yâk orowâk tipiŋe tatmâ Yesu Kiristohât den kâsikum yiŋgiop.

Petoroŋe pâku lohimbi yeŋgât den pat aposolo ekyongop.

11 1 Pâku lohimbiŋe Kiristohât den pat âlepŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe
otmu yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeiwi yakât den pat sâm haok
tuhuŋetâ aposolo otmu Yura lohimbi nombotŋe Yesuhâlen biwiyeŋaŋe
kepeim manbiŋe yakât den pat nâŋgâwi. Yawu gârâmâ nombotŋaŋeâmâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nâŋgâŋetâ bâleop. Yâkŋe yuwu nâŋgâmai. Pâku lok âlâ me âlâŋe
Yesuhâlen biwiyeŋe katmâ yâkât komolân torokatne sâm otnomai yamâ
aŋgoân hâkyeŋahât torehenŋan undip tuhuyiŋginom. Yawu nâŋgâwi.
2 Yawu gârâmâ Petoroŋe Yerusalem kapiân yâhâmu lok yaŋe yuwu sâm
ekuwi. 3 "Gâŋe wongât pâku lohimbi yeŋgât emelan ari bâtyeŋambâ sot
mem nion? Lok yaŋe hâkyeŋahât torehenŋan undip ki tuhuaŋgim mansai
yakât nâŋgâmunŋe dondâ bâleap." 4 Yawu sâŋetâ Petoroŋe yu ya teteop
ya topŋambâek yuwu sâm ekyongop.

5 "Nâŋe Yopa kapiân ari Kiristohât den pat kâsikum yiŋgim manban.
Otmu hilâm kârikŋan Anitâ ulitgum tatmune Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe
biwine mem purik pilâmu yuwu ekban. Himbim pâroŋ sâmu aŋelo âlâŋe
wahap âlâ kundupdâek pato yawuya kunŋe mem menduhum katmu
gotnan giop. 6 Gemu yuwu ekban. Yakât biwiŋan soŋgo, hambe, nâi topŋe
topŋe, neneŋe ki neneŋe katyehop ya tatmu ekban. 7 Tatmu ekban yan
Anitâŋe nohonmâ yuwu sâm eknohop. "Petoro, yu kum ne."

8 Sâmu sâwan. "Kutdâ, yu ki nembom. Ki neneŋe bâleŋe sâmain
yuwuya âlâ ki neman."

9 Yawu sâmune yan himbimâmbâ Kutdâŋe yuwu sâm eknohop. "Yu
kum ne sâm ekgohoan yukât ki hâkâŋ otmâ pilâwuat." Yawu sâop.
10 Kutdâŋe den ya kalimbuŋe eknohomu yakât kakŋan aŋelo yaŋe mem
himbimân yâhâop.

11 Himbimân mem yâhâmu yanâk lok kalimbu Kaisaria kapi pilâm emet
tatbanân taka yaehen kinbi. 12 Taka yaehen kinŋetâ Anitâhât Wâtgât
mâmâŋahât Heakŋe yuwu sâm eknohop. "Orowâk arine sâm ekgohoŋetâ
gâŋe ki nâŋgâm kiwiliŋ otbuat." Yawu sâop. Otmu Yesuhât komot ya
yeŋgâlen gâtŋe lok nombolân konok yaŋe betnan sâŋetâ Kaisaria kapiân
orowâk ariwin.

Ari hep bero kunyeŋe yâkât emelan yâhâmunŋe den yuwu sâm
eknohop. 13 "Nâ emetnan tatmune aŋelo âlâŋe tetenihim yuwu sâm
eknohop. "Lok âlâ, kutŋe Simon Petoro sâm, yâkŋe Yopa kapiân tap yakât
otmâ lok hâŋgânyongorâ ari dâim takanomai. 14 Dâim takaŋetâ yâkŋe gâ
otmu hep torehenlipge den ekyongomu nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu Anitâŋe
tosayeŋe pilâm manman kârikŋahât pat kuyiŋgimu mannomai." Aŋeloŋe
yawu sâm eknohop." 15 Konelioŋe yawu sâm eknohomu nâŋe Yesuhât
den pat âlepŋe ekyongowan. Den ekyongomune emelâk Anitâhât Wâtgât
mâmâŋahât Heak nengâlen ge mâmâŋe otningiop yakât dopŋeâk yâk
yeŋgâlen ge mâmâŋe otyiŋgiop. 16 Yâk yeŋgâlen ge mâmâŋe otyiŋgiop ya
ekmâ emet inânŋan Kutdâŋe den âlâ yuwu sâm eknongop ya nâŋgâmune
teteop. Den eknongop yamâ yuwu. "Yoaneŋe lohimbi toen mem
katyehop. Yawu gârâmâ lohimbiŋe nâhâlen biwiyeŋe katnomai yanâmâ
Anitâŋe ikŋe Wâtgât mâmâŋahât Heak hâŋgângumune ge mâmâŋe
otyiŋgiwuap." Kutdâŋe yawu sâm eknongop. 17 Otmu nenŋe Yesuhâlen

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

biwinenŋe katmunŋe Anitâŋe ikŋe Wâtgât mâmâŋahât Heak nengâlen
hâŋgângumu ge mâmâŋe otningiop yakât dopŋeâk pâku lohimbi
yeŋgâlen hâŋgângumu ge mâmâŋe otyiŋgiop. Yawu gârâmâ Anitâŋe
nâŋgân nâŋgân âlâ katbuap ya nâŋe kuwaŋgiwomgât dop âlâ ki tap.
Yakât otmâ nâŋgâmune ârândâŋ oap." Yawu sâm ekyongop.
18 Petoroŋe yawu sâm ekyongomu nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu ki denŋe
kakŋan sâwi. Yawu otmâ Anitâ mepaem yuwu sâwi. "Nâŋgâmunŋe
âiloŋgo loŋgo oap. Nen Yura lohimbiŋe Yesu Kiristohâlen biwinenŋaŋe
kepeim manmunŋe Anitâŋe manman kârikŋahât pat kuningimu tap.
Yâhâ yakât dopŋeâk pâku lohimbiŋe yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim
manŋetâ manman kârikŋahât pat kuyiŋgimu tap." Yawu sâm Anitâ
mepaewi.

Banawaŋe Antiok kapiân ari ya ambolipŋe
Yesuhât den kâsikum yiŋgiop.

19 Setepano kuŋetâ muop yan Yura yeŋgât papatolipyeŋaŋe Yesuhât
komot yongom watyekŋetâ itoŋ galaŋ otmâ ariwi. Nombotŋe Poinike
otmu Antiok kapiân ariwi. Yâhâ nombotŋe âlâmâ mâtuŋa âlâ, kutŋe
Kipiro sâm, yan ariwi. Aŋgoân ariwi yaŋe Yesuhât den pat âlepŋe
yamâ Yura lok imbi yawuâk ekyongowi. 20 Yawu gârâmâ pâku lohimbi
Kipiro otmu Kirene kapi ambolipŋe Yesuhâlen biwiyeŋaŋe kepeim
manbi. Nombotŋaŋe kapiyeŋe pilâm Antiok kapiân ari Kutdâ Yesuhât
den pat âlepŋe ya kapi ambolipŋe ekyongowi. 21 Ekyongowi yan Wâtgât
mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otyiŋgimu pâku lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe
Yesuhât den pat âlepŋe ya nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu yâkâlen biwiyeŋaŋe
kepeiwi.
22 Yesuhâlen biwiyeŋaŋe kepeiwi yakât den pat ya sâm haok
tuhuŋetâ Yerusalem kapiân arimu Yesuhât komotŋe nâŋgâm Banawa
hâŋgâŋguŋetâ Antiok kapiân ariop. 23-24 Ari Anitâŋe tihityeŋe otmu
lohotŋan manbi ya ekmâ heroŋe nâŋgâyiŋgiop. Otmu Banawaŋe
Yesuhâlen biwiŋaŋe tiŋâk kepeim tem lâuwaŋgim manminiop. Yakât
otmâ Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otbaŋgimu pâku lohimbi
yaŋe Kutdâhâlenâk biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim mannomaihât Yesuhât den
kâsikum yiŋgim biwiyeŋe mem hewewen tuhuyehop. Yawu otmu lohimbi
seseŋgâlâkŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu Yesuhâlen biwiyeŋaŋe kepeiwi.
25 Otmu Sauloŋe tânnohoâk sâm Banawaŋe Antiok kapi pilâm Taso
kapiân ari pâinop. 26 Ari Saulo mem tetem Antiok kapiân âwurem ariowot.
Âwurem ari orowâk manmâ Yesuhât den kâsikum yiŋgim manmutâ
yambu konok pesuk sâop. Otmu Antiok kapi yan aŋgoân Yesuhât komot ya
yeŋgât kutyeŋe pato, "Kiristohât lohimbi", sâm yongonbi.
27 Sâp yan lok nombotŋe Anitâhât den sâm tetewiŋe Yerusalem kapi
pilâm Antiok kapiân ariwi. 28 Yâhâ yâk yeŋgâlen gâtŋe âlâ, kutŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ahawo sâm, emet inânŋan Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe po pato tetewuap yakât den biwiŋan katmu sâm teteop. Yawu gârâmâ yakât kakŋan Roma yeŋgât kunyeŋe âlâ, kutŋe Kalaurio manop sâp yan po pato ya teteop. 29 Emet inânŋan Ahawoŋe den yawu sâm tetem Yesuhât komot ekyongomu nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu Yesuhât komot Yuraia hânân manbi ya tânyongone sâm tewetsenŋe dopyeŋanâk menduhuwi. 30 Tewetsenŋe menduhum Banawa yet Saulo yitgiŋetâ mem ari Yesuhât komot Yuraia hânân manbi ya yeŋgât galemlipyeŋe yiŋgiowot.

Herotŋe sâmu Petoro mem pâi emetŋan katŋetâ talop.

12 1-3 Tihit tihit Hombaŋ ya kutŋe âlâmâ Natik Hombaŋ ya tâlâhumu sâp yan lok kutdâ âlâ, kutŋe Herot sâm, yâkŋe tembe lâulipŋe ekyongomu Yesuhât komot yongom mem âlâlâ tuhuyekmâ nombotŋe mem pâi emetŋan katyekbi. Yawu otmâ tembe laulipŋe ekyongomu Yoane ataŋe, Yakowo ya mem eŋgatŋe hâreŋetâ muop.

Yawu otmu Yura yeŋgât papatolipyeŋaŋe yakât nâŋgâŋetâ âlepŋe olop. 4 Otmu tembe lâulipŋe ekyongomu Petoro gurâ yawuâk mem pâi emetŋan katŋetâ tatmu tembe lâu kâi nombotgen konok yaŋe galemgum kinbi. Galemgum kinbi yan komot imbât imbât yawu galemgum kinbi. Yawu otmâ Yura lohimbiŋe natik ya nem pesuk pilânomai yan Herotŋe Petoro mem dâim den âiân katmu kinbuap yakât mambolop. 5 Yawu otmâ Petoro mem pâi emetŋan katŋetâ talop yakât den pat nâŋgâm Yesuhât komotŋe menduhuakmâ Petorohât nâŋgâwaŋgim Anitâ ulitguwi.

Aŋelo âlâŋe Petoro pâi emetŋambâ holaŋmu gem ariop.

6 Otmu emet haŋ sâmu yanâmâ Herotŋe Petoro mem den âiân katmu kinbuap. Yâhâ omoŋe yan Petoro tembe lâu yâhâp hohetyetŋan tatmu ip kârikŋaŋe mem bâtyeŋe menduhum sâhâm iwi. Otmu tembe lâu nombotŋe âlâŋeâmâ pâi emetŋe yakât gahatŋan galemgum kinbi. 7 Yawu galemgum kinŋetâ Kutdâhât aŋelo âlâŋe Petoro tetewaŋgim kinmu, yâkât laŋinŋaŋe siliŋ siliŋ sâm pâi emetŋe kâlehen hâuop. Yawu otmu aŋelo yaŋe Petoro mândem yuwu sâm ekuop. “Getek, yahat.” Sâmu ip kârikŋe ya holaŋakmâ gemu Petoro yahalop. 8 Yahatmu aŋeloŋe yuwu sâm ekuop. “Petge mem latmâ kâi katipŋe karak. Otmu hâk katipŋe kâlep pato ya mânuŋakmâ betnan sârâ kioŋde.” 9 Yawu otmâ pâi emetŋambâ gemutâ Petoroŋe biwi yâhâp otmâ yuwu nâŋgâop. “Oait yu bulâŋe me amanân eksan.” 10 Yawu nâŋgâm gahatŋan tembe lâu galem kinbi ya wangiyekmâ, gahatŋe âlâen ge yawuâk wangiyekmâ ge paŋ sâhâwi yan bamutâ gahatŋe paŋ sâmu yaehen giowot. Yaehen ge mâtâwân bam tatmutâ aŋelo yaŋe yapâek gulip olop.

11 Gulip otmu Petoro nâŋgân nâŋgânŋe tetemu yuwu nâŋgâop. “Yiwereŋe nâŋgâmune teteap. Kutdâ ikŋahâk aŋelo âlâ hâŋgângumu ge Herot otmu Yura papatolipnenŋe yeŋgât bâtyeŋambâ holaŋneksap.”

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12 Yawu nâŋgâm yapâ ari Yoane Mareko mâmâŋe, kutŋe Maria
sâm, yâkât emelan yâhâop. Yâhâ hetahân kinmâ lohimbi dondâŋe
menduhuakmâ yâkât nâŋgâwaŋgim Anitâ ulitgum tatŋetâ nâŋgâop.
13 Yawu nâŋgâm emet gahatŋan kinmâ den tuhuop. 14 Den tuhumu
hoŋbawa imbi âlâ, kutŋe Lota sâm, yâkŋe gahatŋan ba ombeŋe towatŋe
nâŋgâop. Yawu nâŋgâm tepŋe yahatmu inâk âwurem ba "Petoro
gahatŋan taka kinsap," sâm ekyongop. 15 Yawu sâm ekyongomu nâŋgâm
"Ândâpge maŋgumu sâmat," yawu sâm ekuwi.

Yawu sâm ekuŋetâ kârikŋe otmâ sâop. "Bulâŋanâk, gahatŋan taka
kinsap."

Sâmu sâwi. "Yaehen gâtŋe otmâ umutŋaŋe taka teteningimap."

16 Yawu sâm alahuwi. Otmu belângen gahatŋe mem pilâm Petoro
kinmu ekmâ biwiyeŋe huruŋ sâop. 17 Yâhâ Petoroŋe emet kâlehen yâhâ
ekyoŋgomu den hutuk tatŋetâ Kutdâŋe aŋelo âlâ hâŋgângumu ge pâi
emetŋambâ holaŋmu yaehen giop yakât den pat ekyongop. Ya sâm tiŋ
pilâm yuwu sâm ekyongop. "Den pat yu Yakowo otmu bukulipnenŋe
nombotŋe ari ekyongonomai." Yawu sâm ekyongom âlâengen ariop.

18 Emet haŋ sâmu tembe lâu yaŋe Petoro ekŋetâ biatmu "Girawu
oap?" sâm pâinmâ yâhâm gewi. 19 Pâinŋetâ biatmu Herotŋe kuk otmâ
tembe lâulipŋe nombotŋe hâŋgânyongomu omoŋe Petoro galemguwi ya
yongoŋetâ muwi. Yakât kakŋan Herotŋe Yuraia hân pilâm, ikŋe kapi,
kutŋe Kaisaria sâm, yan ari manop.

Herot bâleop.

20 Herotŋe Kaisaria kapiân manop sâp yan Tiro otmu Siron kapi
ambolipŋaŋe otmâ hilipguŋetâ yakât nâŋgâm kuk olop. Yâhâ kapi yâhâp
ya ambolipŋaŋe Kaisaria yapâ sot puluhum nem manminiwi. Yakât
otmâ Herotŋe sâm hâreyiŋgimu sot ki memaihât nâŋgâm Herot orop
den heŋgeŋgune sâm yâkâlen ariwi. Ari lok âlâ, kutŋe Bilasto, yâhâmâ
Herotgât hoŋbawalipŋe yeŋgât kunŋe manop ya tetewaŋgim tewetsenŋe
waŋbi. Tewetsenŋe waŋetâ yâkŋe Herot ekumu den heŋgeŋgunomaihât
sâp kalop. 21 Sâp kalop ya tetemu Herotŋe lok kutdâhât senŋe âlâlâŋe ya
memu hakŋan yâhâmu ikŋe kakŋan tat talân yâhâ tatmâ den ekyongop.
22 Den ekyongomu lohimbi nâŋgâŋetâ ewe membe otmu lok kerekŋe den
kârikŋan yuwu sâm ekuwi. "Den eknongoat yu lok denŋe bia. Yu Anitâhât
den yawuya." Yawu sâm mepaewi. 23 Yawu sâm mepaeŋetâ Herotŋe
ikŋahât nâŋgâmu yahalop. Yakât otmâ Kutdâhât aŋeloŋe ge kumu hom
papato bâleŋaŋe tepŋe ihim lândemu muop. 24 Herot muop yakât den pat
nâŋgâm lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe Anitâ ewe katmâ Yesu Kiristohât den
pat âlepŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeiwi.

25 Otmu Yesuhât komot Antiok kapiân manbiŋe tewetsenŋe menduhum
katbi ya Banawa yet Sauloŋe mem toka Yesuhât komot Yerusalem kapiân

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

manbi ya yeŋgât galemlipyeŋe yiŋgiwi. Yawu otmâ Yerusalem kapi pilâm Yoane Mareko ekumutâ orowâk Antiok kapiân âwurem ariwi.

Banawa yet Saulo âi sâm yitgim hâŋgânyotgowi.

13 1 Yesuhât komot Antiok kapiân manbi ya yeŋgâlen gâtŋe nombotŋaŋe Anitâhât den sâm tetem lohimbi ekyongominiwi. Yâhâ nombotŋe âlâŋeâmâ yâkât den kâsikum yiŋgim manminiwi. Lok ya yeŋgât kutyeŋe yuwu. Banawa, Simion, kutŋe âlâ Heleŋ, lok âlâmâ Lukio Kirene kapi amboŋe, âlâmâ Manaen, yâkŋe lok kutdâ Herot lepatŋambâek yâk orop manmâ gam lok olop. Otmu âlâmâ Saulo. 2 Anitâ ulitguŋetâ nâŋgâyiŋgiwuapgât lok yaŋe sot barak tatmâ Anitâ ulitguwi. Yawu otŋetâ Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe yuwu sâm ekyongop. “Banawa yet Saulo nep sâm yitgimune tuhuromawot yakât yeŋe kunyetŋan mem hâŋgânyotgoŋetâ ariromawot.” 3 Yawu sâm ekyongomu yâkŋe âi memutâ bulâŋe tetewuapgât kunyetŋan mem Anitâ ulitguwi. Ulitgum hâŋgânyotgoŋetâ lok âlâ, kutŋe Yoane Mareko sâm, betyetŋan sâmu orowâk ariwi.

Pauloŋe Elima ekumu senŋe omoŋ olop.

4 Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe Saulo, Banawa otmu Yoane Mareko mâmâŋe otyiŋgimu Selukia kapiân ariwi. Yan ari yapâ waŋga pato âlâen yâhâŋetâ meyekmâ ari pâku lohimbi yeŋgât mâtuŋa âlâ, kutŋe Kipiro sâm, yan ari katyekmu gewi. 5 Waŋgaembâ ge pâku lohimbi yeŋgât kapi pato âlâ, kutŋe Salami, yan yâhâ Saulo yet Banawaŋe Yura yeŋgât miti emetŋe tatmâ arap ârândâŋ yâhâ lohimbi Yesu Kiristohât den pat âlepŋe ekyongowot.

6 Kapi yapâ ari kapi tipi tapi mâtâp pato hâlâŋmâ tatmâ arap ya ambolipŋe Yesuhât den pat âlepŋe ekyongowot. Yawu otmâ Papo kapi patoen ariwi. Yan ari Yura gâtŋe, lok kâmbukŋe yan manmap yâkât kutŋe Barayesu, yâhâ Girik denân kutŋe Elima sâm kumai. Yâkŋe ikŋe topŋe kurihiakmâ “Anitâŋe hâŋgânnohomu yâkât den ekyongoman,” yawu sâm kapi ambolipŋe kâityongominiop. 7 Otmu kiap âlâ, kutŋe Serehio Polasi, yâk orop buku oraŋgim manowot. Yâhâ Serehio Polasi yâhâmâ nâŋgân nâŋgânŋe pato. Yâkŋe Anitâhât den nâŋgâwe sâm Banawa yet Saulo ekyotgop. 8 Ekyotgomu yâkâlen ari den ekumutâ Serehio Polasiŋe Yesuhât den nâŋgâm yâkâlen biwiŋe katmapgât Elimaŋe denyetŋe kakŋan sâm kuyitgiop. 9 Kuyitgimu Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe Saulo, kutŋe aŋgo Paulo, mâmâŋe otbaŋgimu Elima ekmâ yuwu sâm ekuop. 10 “Gâ Satangât lok. Orotmeme kiŋgoŋ otmat. Gâŋe Kutdâhât den bulâŋe kelaŋgatmâ lohimbi kâityongomat. Gâ biwihe bâp sâsâŋe. 11 Yawu otmat yakât Kutdâŋe matŋe gihimu senge omoŋ otbuap.” Yawu sâop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yawu sâmu senŋe omoŋ otmu lok âlâŋe bâtŋan memu ariromawot
yakât nâŋgâm lok yeŋgât pâinyehop. 12 Yawu otmu Serehio Polasiŋe
ekmu sâtŋe bâleŋe olop. Yawu otmâ Yesu Kutdânenŋahât den pat
nâŋgâmu bulâŋe otmu yâkâlen biwiŋaŋe kepeiop.

Pauloŋe Pisitia hânân ari den pat âlepŋe lohimbi ekyongop.

13 Pauloŋe bukuyâhâtŋe orowâk Papo kapi ya pilâm waŋgaen yâhâŋetâ
yapâ meyekmâ ari pâku lohimbi yeŋgât hân âlâ, kutŋe Pampilia
sâm, Perehe kapi tap yan ari katyehop. Katyekmu Yoane Marekoŋe
pilâyelekmâ Yerusalem kapiân âwurem ariop. 14 Pilâyelekmâ arimu
yetŋeâk Perehe kapi ya pilâm pâku lohimbi yeŋgât hân âlâ, kutŋe
Pisitia sâm, yan kapi âlâ, kutŋe Antiok sâm, yan ariowot. Yan ari tatmâ
nâŋgâ nâŋgâ sâp âlâen Yura yeŋgât miti emetŋan yâhâ kapi ambolipŋe
orop menduhuakbi. 15 Menduhuakmâ yâk yeŋgât galem âlâŋe yahatmâ
Mosehât girem den otmu Anitâŋe poropete ekyongomu den kulemguwi
ya kâsikum yiŋgiop. Kâsikum yiŋgim tiŋ pilâmu galemlipyeŋaŋe Paulo
yet Banawa heroŋe otyitgim yuwu sâm ekyotgowi. “Den eknongomutâ
nâŋgâm biwinenŋe hewewen olâk.” 16 Yawu sâŋetâ Pauloŋe yahatmâ
“Den nâŋgânâk tatŋet,” sâm ekyongomu ândâp katŋetâ yuwu sâm
ekyongop. “Yura bukulipnetŋe, otmu yen pâku lohimbiŋe Anitâhâlen
biwiyeŋaŋe kepeim mansai yen kerek yuwu sâm ekyongomune nâŋgâŋet.
17 Yura lok nengât ambonenŋe Anitâ yâkŋe tâmbâlipnenŋe wawaeyekmâ
manman kârikŋahât pat kuyiŋgiop. Otmu yakât kakŋan yâkŋe Aihita
hânân ari kandi manŋetâ Anitâŋe lukuleyekmu tetem sambe sambe otbi.
Anitâ wâtŋe pato tatbaŋgiapŋe Aihita bâtyeŋambâ holaŋyekmu taka lok
ki manmaiângen manbi. 18 Lok ki manmaiângen manbi sâp yan tihityeŋe
otmu yambu lok yâhâp ŋerek pesuk sâop. 19 Otmu Kanan hânân takawi
yan Anitâŋe mâmâŋe otyiŋgimu lohimbi komot nombolân yâhâp ya mem
ge katyekmâ hânyeŋe ya mem ambokum manbi. 20 Yawu manŋetâ yambu
450 pesuk sâmu Anitâŋe kunlipyeŋe mem kânâŋgâyekmu yâkŋe lohimbi
galemyongom manbi. Galemyongom manmâ gaŋetâ poropete âlâ, kutŋe
Samue sâm, ya teteop. 21 Sâp yan Isirae tâmbâlipnenŋaŋe lok kutdâ âlâŋe
galemnongomu manne sâm Samue ekuwi. Yakât otmâ Samueŋe lauyeŋan
mem Anitâ ulitgumu Benyamingât senâmbâ gâtŋe lok âlâ, kutŋe Kisi
sâm, yâkât nanŋe, kutŋe Saulo, yâk kânâŋgâmu kunyeŋe manmâ
galemyongomu yambu lok yâhâp ŋerek pesuk sâop. 22 Yambu lok yâhâp
ŋerek pesuk sâmu yâkât gewâkŋan Anitâŋe Yese nanŋe, kutŋe Dawiti
sâm, ya kânâŋgâm yuwu sâm lohimbi ekyongop. “Yese nanŋe, kutŋe
Dawiti, yâkŋe tem lâunihim mansap. Yakât otmâ wuân me wuângât
ekumune denne lâum hoŋ banihiwuap. Yakât otmâ nâŋgâwaŋgian,”
yawu sâop. 23-24 Dawitihât senâmbâ gâtŋe âlâ, kutŋe Yesu, Yura lohimbi
nengâlen tetem tihitnenŋe otbuapgât pat Anitâŋe emelâk embâŋân

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kuningiop. Pat yakât bulâŋe tetewuap nâŋgâm Anitâŋe aŋgoân Yoane
Yura nengâlen hâŋgângumu takaop. Otmu nenŋe orotmemenenŋe bâleŋe
bet pilâm Anitâhâlen biwinenŋaŋe kepeimunŋe toen mem katnenekbuap
yakât den eknongop. 25 Otmu Anitâŋe Yoane âi sâm waŋop ya tuhum
pesuk pilâwe sâm otmâ yan lohimbi yuwu sâm âiyongop. “Yeŋe nâhât
girawu nâŋgâmai? Anitâŋe lok âlâ hâŋgângumu ge tihitnenŋe otbuap
nâŋgâmai yamâ nâ bia. Nâmâ lok inŋe. Lok ya nâhât betnehen taka
mansap. Nâŋe yâkât itâkat kâpekmâ golewaŋgiwomgât dop ki tap. Otmu
tânguwomgât dop gurâ bia. Nâŋeâmâ yâkât amutgen manmâ yâhâwom.”
Yawu sâop.
26 Bukulipne, Awarahamgât sen, yen otmu pâku lohimbiŋe Anitâhâlen
biwiyeŋaŋe kepeim manmai yen yuwu sâm ekyongomune nâŋgâŋet.
“Nen kerekŋe Yesu Kiristohâlen biwinenŋaŋe kepeimunŋe manman
kârikŋahât pat kuningiwom nâŋgâm Anitâŋe Yesu hâŋgângumu giop.
27 Yawu gârâmâ Yerusalem kapi ambolipŋe otmu Yura papatolipnenŋaŋe
Yesuhât topŋe ki nâŋgâm heŋgeŋguwi. Yawu otmâ tatmâ nâŋgâ nâŋgâ
sâpŋe ârândâŋ miti selepŋan yâhâ poropete yeŋgât den sâlikum
nâŋgâŋetâ ki keterakyiŋgimu manminiwi. Yakât otmâ yâkŋe sâm
hârewaŋgiŋetâ kuŋetâ muop yan poropete yeŋgât den yakât bulâŋe
tetem heŋgeŋguop. 28 Yesu hakŋan tosa âlâ ki mem tetewi yamâ imbiâk
“Howanân kuŋetâ muâk” sâm Pilato ekuŋetâ nâŋgâyiŋgimu kuŋetâ
muop. 29 Otmu yuwu yawu yu ya otbaŋgim howanân kuŋetâ muop sâp
yan emet inânŋan Anitâhât poropetelipŋaŋe Yesuhât den kulemguwi
yakât bulâŋe teteop. Yawu otmu Yesu howanâmbâ meŋetâ gemu lâum ari
kât mâtâpŋe âlâ, dikin yawuya, yamâ emelâk kusânmâ mem tiŋgâloŋetâ
kinop yan lâum ba katŋetâ talop. 30 Muop yamâ Anitâŋe mumuŋambâ
mem yahalop. 31 Mumuŋambâ mem yahatmu lohimbiŋe Galilaia hân
pilâm Yerusalem kapiân orowâk ariwi ya teteyiŋgimu orowâk den huhum
ariwi. Yakât otmâ lohimbi yaŋe itoŋ galaŋ otmâ ari yâkât den pat âlepŋe
Yura kapi ambolipŋe ekyongowi. 32-33 Anitâŋe tâmbâlipnenŋe yeŋgât
pat kuyiŋgiop yakât bulâŋe tetemu menomgât Yesu mumuŋambâ mem
yahalop. Yakât otmâ Yesuhât den pat âlepŋe ekyongom mansait. Yâhâ
Yesu mumuŋambâ mem yahatbuap yakât nâŋgâm Anitâŋe emet inânŋan
Dawiti ekumu kep kulemguop yakât boŋ yâhâp yan den yuwu tap.

“Gâmâ nâhât nanne ombe bisine. Yawu gârâmâ yiwereŋe yu yakât
topŋe sâm teterâ lohimbi kerekŋe ekmâ nâŋgâŋet sâm katgeksan.”
Yawu tap.

34 Anitâŋe Yesu mumuŋambâ mem yahatmu âlâku ki mumbuap, yakât
den âlâ emet inânŋan yuwu sâop.

“Nâŋe Dawitihât pat kuwaŋgiwan yakât bulâŋe kerek gâhâlen
tetewuap.” Yawu sâop.

35 Otmu Dawitiŋe Yura nengât kep âlâ yuwu kulemguop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

"Anitâ pato, gâŋe lok bulâŋe nâ ki pilânekdâ mum tâtuk sâwom."
Yawu tap.
36 Anitâŋe Dawiti âi sâm waŋop ya tuhum lohimbi tihityeŋe otmâ
manmâ gam muop. Mumu seselipŋe yeŋgât sumân hanguŋetâ tâtuk sâop.
37 Yâhâ Anitâŋe Yesu mumuŋambâ mem yahatmu ki tâtuk sâop. Yâkŋe
tihitnenŋe otmap. 38-39 Nen Yura lohimbi otmu yen pâku lohimbi nenŋe
Mosehât girem den ya watmâ tem lâuwaŋgine sâm pâpgumain. Yakât
otmâ nenŋe Anitâhât senŋan kinmâ sârereaknomgât dop âlâ ki tap. Yawu
gârâmâ lohimbi âlâ me âlâŋe yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim manmai ya
yeŋgât tosa pilâyiŋgimap. Otmu yeŋe gurâ yawuâk Yesuhâlen biwiyeŋaŋe
kepeiŋetâ Anitâŋe bulâŋanâk tosayeŋe pilâyiŋgiwuap. Yakât otmâ den
pat âlepŋe ekyongomune nâŋgâŋetâ bulâŋe olâkgât tâmbâlipnenŋe
yeŋgâlen hâum sâmune nâŋgâŋet. 40 Emelâk embâŋân tâmbâlipnenŋe
yeŋgât kasalipyeŋaŋe taka yongom itit kiom tuhuyekbi yakât den emet
inânŋan Anitâhât poropete âlâŋe ekyongomu ya nâŋgâŋetâ tâŋât olop.
Poropeteŋe den kulemguop ya yuwu tap.
41 "Nâhât den nâŋgâŋetâ gemap ya yeŋgâlen kulem âlâ memune ya
ekŋetâ tâŋât otbuap. Otmu poropetelipnaŋe kulem yakât topŋe
sâm tetem ekyongoŋetâ gurâ yawuâk nâŋgâŋetâ tâŋât otmu
munomai." Anitâŋe den yawu sâm poropete ekumu kulemguop.
Yâhâ tâmbâlipnenŋaŋe Anitâhât den nâŋgâŋetâ tâŋât otmu muwi
yakât dopŋeâk yeŋe Yesu Kiristohât den pat âlepŋe yu nâŋgâŋetâ tâŋât
otmu hiliwahomaihât den yu ekyongoan." Pauloŋe yawu sâm ekyongop.
42 Yawu sâm ekyongomu Paulo yet Banawa miti emetŋambâ giowot.
Otmu tatmâ nâŋgâ nâŋgâ sâp âlâen den eknongoromawot sâm
galemlipyeŋaŋe ekyotgoŋetâ ariowot. 43 Miti emetŋambâ gem arimutâ
Yura lohimbi otmu pâku lohimbi Yura yeŋgâlen torokatmâ Anitâ mepaem
manbi yâkŋe betyetŋan sâwi. Otmu yâkŋe Anitâhâlen biwiyeŋaŋe
tiŋâk kepeim manŋetâ tihityeŋe otbuapgât Paulo yet Banawaŋe den
kâsikum yiŋgim biwiyeŋe mem hewewen tuhuyehowot. 44 Otmu tatmâ
nâŋgâ nâŋgâ sâp âlâen pâku lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe Kutdâhât den
nâŋgâne sâm miti emetŋan yâhâwi. 45 Miti emetŋan yâhâŋetâ pik sâmu
Yura lohimbiŋe yekmâ nâŋgâm bâleyiŋgim Paulo ekmâ sâwi. 46 Yawu
otŋetâ Paulo yet Banawaŋe kârikŋe otmâ yuwu sâm ekyongowot. "Netŋe
Anitâhât den yen ekyongoromgât sâm nitgimu taka ekyongom mansait.
Yamâ yeŋe yâkât den nâŋgâŋetâ ki bulâŋe otmu manman kârikŋahât
pat ki menehât naŋgai. Yakât otmâ netŋe yen pilâyekmâ pâku lohimbi
yeŋgâlen ari den pat âlepŋe yu ekyongorom. 47 Emelâk embâŋân Anitâŋe
poropete âlâ ekumu kulemguop den yakât bulâŋe netgâlen teteap. Den ya
yuwu tap.
"Omoŋe balam saumunŋe laŋinŋe pilâmu mâtâp ekmâ arim
takamain yakât dopŋeâk yen hâŋgânyongomune pâku lohimbi

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yeŋgâlen ari manman kârikŋahât den pat ekyongoŋetâ nâŋgâm
biwiyeŋan haŋ sâyiŋgimu Kutdâhât mâtâp ekmâ watnomai.”
Den yawu kulemguop yakât bulâŋe netgâlen teteap yu.”
48 Yawu sâm ekyongomutâ den ya pâku lohimbiŋe nâŋgâm tep hero
otmâ Yesuhâlen biwiyeŋaŋe kepeiwi. Yawu otmâ manman kârikŋahât pat
yakât bulâŋe menomaihât Anitâŋe emet inânŋan sâm kalop.
49 Otmu Kutdâhât den pat âlepŋe ya sâm haok tuhuŋetâ lohimbi
kiŋgitŋe orowâkŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeiwi.

Paulo yet Banawa watyelekŋetâ ariowot.

50 Yesuhât den pat âlepŋe sâm haok tuhuwi. Yakât otmâ Yura
papatolipyeŋaŋe yakât nâŋgâŋetâ bâlemu kapi ya ambolipŋe yeŋgât kunlipyeŋe
otmu imbi kunŋe Yura yeŋgâlen torokatmâ Anitâ mepaem manminiwi ya
kendâyiŋgiŋetâ Paulo yet Banawa watyelekŋetâ ariowot. 51 Kapi yapâ ariowot
yan hâmbâi Anitâŋe matŋe umatŋeâk yiŋgiwuap yakât otmâ yuwu otmâ kâi
kalowot. Kâiyetŋan wahap âlâ horalop ya tâlim gik beretek memutâ gemu
betyiŋgim Antiok kapi ya pilâm Ikonion kapiân ariowot. 52 Arimutâ benŋe kapi
ambolipŋaŋe Yesuhâlen biwiyeŋaŋe kepeiwi ya Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât
Heakŋe mâmâŋe otyiŋgimu heroŋe kakŋan manbi.

Paulo yet Banawaŋe Ikonion kapiân ariowot.

14 1 Ikonion kapiân ari Yura yeŋgât miti emetŋan yâhâm Yesuhât den
pat âlepŋe ekyongomutâ nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu Yura lohimbi otmu
kapi ambolipŋe kiŋgitŋe orowâkŋe biwiyeŋe Yesuhâlen katbi. 2 Yâhâ Yura
lok nombotŋaŋe biwiyeŋe kârikŋe otmâ Yesuhât den nâŋgâm hâkâŋ otbi.
Yawu otmâ kapi ambolipŋe nombotŋe biwiyeŋan kioŋetâ Paulo yet Banawa
yetgât nâŋgâm bâleyitgiwi. 3 Yawu gârâmâ yâkŋe kapi yanâk tatmâ Kutdâhât
den pahâk ekyongomutâ emetsenŋe yâhâp mon pesuk sâop. Otmu Anitâŋe
lohimbi tihityeŋe otbe sâm oap yakât topŋe ekyongomutâ nâŋgâŋetâ bulâŋe
olâk sâm Anitâŋe mâmâŋe otyitgimu kulem topŋe topŋe miowot. 4 Yâhâ kapi
ambolipŋaŋe hioŋakmâ nombotŋe Yura galemlipyeŋe yeŋgât den hohewi. Yâhâ
nombotŋe âlâŋeâmâ aposolo yetgât den hohewi.
5 Yawu otmâ hioŋakbi yakât otmâ Yura galemlipyeŋaŋe kapi ambolipŋe
otmu Yura lok nombotŋe yaŋe alahuŋetâ biwiyeŋe kâlâp semu aposolo
ya mem âlâlâ tuhuyelekmâ kâtŋe yotgonom nâŋgâm yakât den hikuwi.
6 Den hikuwi yakât pat nâŋgâm aposoloŋe kapi ya pilâm Likaonia hânân
kapi yâhâp tap kutyetŋe Lisitera otmu Derewe yan ariowot. 7 Yan ari
manmâ Yesuhât den pat âlepŋe kapi ya ambolipŋe ekyongom manowot.

Paulo yet Banawa Lisitera kapiân ariowot.

8 Lisitera kapiân lok âlâ mâmâŋahât tepŋambâek kâiŋe pareŋe tetem
manmâ gaop. 9 Yâhâ Pauloŋe Yesuhât den pat âlepŋe lohimbi ekyongop

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ya ândâp katmâ nâŋgâm tatmu Pauloŋe ekmâ yuwu nâŋgâop. “Lok yuŋe
biwiŋe Yesuhâlen katmu Anitâŋe heŋgeŋguwuapgât dop tap.” 10 Yawu
nâŋgâm yuwu sâm ekuop. “Yahatmâ kin.” Yawu sâmu lok yaŋe uk sâm
yahatmâ kinmâ bam gaop. 11 Yawu otmu lohimbi yan kinbiŋe kulem ya
ekmâ Likanio yeŋe denyeŋan den sâwi. Den sâwi yakât topŋe yuwu.
“Hewukŋe lok yâkŋe lok hâtgum hohetnenŋan taka tetem kinsawot.”
12 Yawu sâm Banawa ekmâ hewukŋe lok âlâ, kutŋe Yusi sâm, ya kunbi.
Yâhâ Pauloŋeâmâ den ekyongop yakât otmâ hewukŋe lok âlâ, kutŋe
Hemesi sâm, ya kunbi. 13 Yawu sâm yotgonmâ Paulo yet Banawa yetgât
hotom uyitgine sâm otbi. Otmu hewukŋe lok Yusi yakât lok kâmbukŋaŋe
lohimbi sâyiŋgimu birâm topŋe topŋe lotohom bulimakao eŋgatŋan
sâhâm pilâŋetâ gemu eŋgatŋe hârene sâm dâim opon kâmbukŋe kapi
betŋehen kinsawân ariwi.

14 Hotom uyitgine sâm otŋetâ Paulo yet Banawaŋe ya nâŋgâm
pârâk pilâm sururuk sâm hohetyeŋan ari kinmâ yetgât hâk katipŋe
kâkâlep mânuŋahowot ya mem duwalowot. 15 Mem duwatmâ yuwu
sâm kuyiŋgiowot. “Bâe, yeŋe girawu otne sâm oai? Nerâmâ lok, yen
yuwuyaek. Wongât hotom unitgine sâm oai? Yeŋeâmâ hewukŋe lok tâŋât
ya betyiŋgim Anitâ Manman Amboŋaŋe hân himbim kândikyotgom
yu ya kerek kalop yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim manŋet sâm yâkât
den pat ekyongore sâm takawit. 16 Otmu emelâk embâŋâmbâek pâku
lohimbi hânŋan kulemŋan mansai ya yeŋgât tâmbâlipyeŋaŋe yeŋe
eŋgatyeŋeâk watmâ orotmeme bâleŋe topŋe topŋe otmâ gawi yan undip
ki katyiŋgiop. 17 Yawu gârâmâ ikŋe topŋe tetekŋan ekŋetgât hop sambe
lâtâpyongomap. Yâkŋe sâpŋanâk gelâk hâŋgângumu gemu kalamyeŋan
hop sambe tetemap. Yawu tetemu heroŋe kakŋan manmai.” 18 Den yawu
sâm ekyongomutâ lok nombotŋaŋe kunyeŋe kârikŋe otmâ bâsok hotom
uyitgiwi.

Paulo kâtŋe kuwi.

19 Otmu sâp yanâmâ Yura lok nombotŋaŋe Antiok kapi Pisitia hânân
tap ya otmu Ikonion kapi ya pilâm Paulo yet Banawa talowolân taka kapi
ambolipŋe yeŋgât eŋgatyeŋan geŋetâ Paulo dâim kapi betŋehen ari kâtŋe
kuwi. Otmu yâkŋe Paulohât muap sâm pilâm ariŋetâ derepgum talop.
20 Yawu otmâ kapi ambolipŋe nombotŋe Yesuhâlen biwiyeŋe kepeiwiŋe
kapiângembâ ge ekŋetâmâ yahatmâ kapiân yâhâop. Otmu yan imutâ
emet haŋ sâmu Banawa orowâk kapi ya pilâm Derewe kapiân ariowot.

21 Derewe kapiân ari Yesuhât den pat âlepŋe ekyongomutâ kapi
ambolipŋe lok kiŋgitŋe orowâkŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu Yesuhâlen
biwiyeŋaŋe kepeiwi. Otmu mâtâp ariowot ya yawuâk watmâ Lisitera,
Ikonion, Antiok kapiân âwurem ariowot. 22 Âwureowot yan kapi ârândâŋ
Yesuhât komot tatbi ya yeŋgât biwiyeŋe orotok sâmapgât mem kârikŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tuhuyekmâ yuwu sâm ekyongowot. “Nenŋe yen orop biwinenŋaŋe
Yesu Kiristohâlen kepeimain. Yawu otmâ manmunŋe lohimbi belângen
manmaiŋe mem âlâlâ tuhuneneknomai. Yawu otningiŋetâ ki lohotŋe
otmâ mannom otmuâmâ Anitâŋe manman kârikŋahât pat kuningiop
yakât bulâŋe ningimu menom.” Yawu sâm ekyongowot.
23 Otmu Anitâhât nâŋgân nâŋgânŋan tatmap ya Wâtgât mâmâŋahât
Heakŋe mem biwi nâŋgân nâŋgânyetŋan katmu nâŋgâmutâ
keterakyitgiâkgât sot barak tatmâ ulitguowot. Yawu otmutâ
nâŋgâyitgimu yâkŋe Yesuhât komotŋe komotŋe ya yeŋgâlen ari
galemlipyeŋe mem katyehowot. Otmu Anitâŋe mâmâŋe otyiŋgimu
Kutdâhâlen biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim manŋetgât ulitgum pilâyehowot.
24 Kapi ya pilâm Pisitia hân ya inâk wangim Pampilia hânân takaowot.
25 Yan taka Yesuhât den pat âlepŋe Perehe kapi ambolipŋe ekyongom
yapâ pilâyekmâ Atalia kapi saru ginŋan tap yan giowot. 26 Otmu yapâ
waŋga patoen yâhâmutâ meyelekmâ ari Antiok kapi patoen katyelekmu
giowot. Yâhâ kândikum pâku lohimbi yeŋgâlen ki ariowot sâp yan
Anitâŋe mâmâŋe otyitgimu nepŋe memutâ bulâŋe tetewuap nâŋgâm
Yesuhât komotŋe Anitâ ulitgum hâŋgânyotgoŋetâ yapâ ariowot.
27 Otmu Paulo yet Banawaŋe Antiok kapiân âwurem taka Yesuhât
komot menduhuyehowot. Menduhuyekmâ Anitâŋe mâmâŋe otyitgim
mâtâp meyitgimu Yesuhât den pat âlepŋe pâku lohimbi ekyongomutâ
yâkŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu Yesuhâlen biwiyeŋaŋe kepeiwi yakât
den pat kerek ekyongowot. 28 Otmu yan yâkŋe Yesuhât komot orop sâp
kâlewâk manbi.

Paulo yet Banawa Yerusalem kapiân ariowot.

15 1 Lok nombotŋaŋe Yuraia hân pilâm Antiok kapiân ari yuwu
sâm Yesuhât komot ekyongowi. “Nanlipnenŋe teteŋetâ hilâm
nombolân kalimbu pesuk sâmu yanâmâ hâkyeŋahât torehenŋan undip
tuhuyiŋginomgât Moseŋe girem den âlâ kulemguop.” Den yawu tap ya
yen pâku lohimbiŋe ki lâum mannomai otmuâmâ Anitâŋe ki meyekmâ
manman kârikŋan katyekbuap.”
2 Yawu sâm ekyongoŋetâ benŋe Paulo yet Banawaŋe denyeŋe
kakŋan sâmutâ kuk pato otbi. Yawu otbi yakât otmâ yuwu sâm den
hikuwi. “Paulo yet Banawa lok nombotŋe orowâk hâŋgânyongomunŋe
Yerusalem kapiân ari aposolo otmu Yesuhât komot yeŋgât galemlipyeŋe
ekyongoŋetâ umatŋe teteap yu sâm heŋgeŋgunomai.” Yawu sâwi.
3 Yawu sâm hâŋgânyongoŋetâ ariwi. Yapâ ari Poinike otmu Samaria
hânân ariwi. Yan ari kândikum Yesuhât den pat âlepŋe pâku lohimbi
ekyongomutâ nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu Kutdâhâlen biwiyeŋaŋe kepeiwi
yakât den pat Yesuhât komot tatmâ arai ya ekyongoŋetâ nâŋgâm tepyeŋe
heroŋe pato olop. 4 Otmu Yerusalem kapiân ariŋetâ aposolo, Yesuhât

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

komot, otmu yâk yeŋgât galemlipyeŋaŋe yekmâ heroŋe otyiŋgiwi.
Heroŋe otyiŋgim Anitâŋe mâmâŋe otyitgimu pâku lohimbi yeŋgâlen nep
miowot yakât topŋe ekyongowot. 5 Ekyongomutâ Parisaio lok nombotŋe
Yesuhâlen biwiyeŋaŋe kepeiwiŋe yahatmâ yuwu sâm ekyongowi.
"Pâku lokŋe Mosehât girem den watmâ hâkyeŋahât torehenŋan undip
tuhuaŋgiŋetâ âiloŋgo otbuap." Yawu sâwi.

Petoroŋe den ekyongop.

6 Den ya heŋgeŋgune sâm aposolo otmu galemlipyeŋaŋe yeŋiâk
menduhuakbi. 7 Menduhuakmâ den sahaŋgim tatŋetâ Petoroŋe yahatmâ
yuwu sâm ekyongop. "Bukulipne, yuwu sâmune nâŋgâŋet. Nâŋe pâku
lohimbi yeŋgâlen ari Yesuhât den pat âlepŋe ekyongomune nâŋgâm
Yesuhâlen biwiyeŋaŋe kepeinomaihât Anitâŋe mem sâlipnohom âi
sâm nihiop ya naŋgai. 8 Anitâŋe nen lok kerek biwinenŋahât topŋe
nâŋgâmapŋe ikŋe Wâtgât mâmâŋahât Heak hâŋgângumu Yura
nengâlen giop. Otmu yakât dopŋeâk Anitâŋe Wâtgât mâmâŋahât
Heak hâŋgângumu ge pâku lohimbi biwiyeŋe mem heweweŋ
tuhumu Yesuhâlen biwiyeŋe katbi. Yakât otmâ Anitâŋe pâku lohimbi
nâŋgâyiŋgimap. 9 Nen Yura lohimbi otmu pâku lohimbi orop dop konohâk
mansain. Pâku lohimbiŋe biwiyeŋe Yesuhâlen katbi yan yâk yeŋgât
tosa pilâyiŋgiop. 10 Yakât otmâ yeŋe wongât Anitâ wangim umatŋe
âlâ pâku lohimbi kakyeŋan katne sâm oai? Emelâk embâŋâmbâek
tâmbâlipnenŋaŋe girem den lâum hâum pâpguminiwi. Otmu nen gurâ
yawuâk lâum hâum pâpgumain. 11 Yakât otmâ girem den lâuŋet sâm
nenŋe ki sâyiŋginom. Yesu Kutdâŋe pâku lohimbi mâmâŋe otyiŋgimu
yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeimai. Yakât otmâ yâkŋe manman kârikŋahât pat
yakât bulâŋe yiŋgimu menomai. Otmu nen gurâ yawuâk." Yawu sâop.
12 Otmu Anitâŋe Paulo yet Banawa mâmâŋe otyitgimu pâku lohimbi
yeŋgâlen ari kulem topŋe topŋe memutâ ekŋetâ ewe membe olop yakât
den pat ekyongomutâ nâŋgâwi.

Yakowoŋe den ekyongop.

13 Paulo yet Banawaŋe den sâm tiŋ pilâmutâmâ Yakowoŋe yahatmâ den
yuwu sâm ekyongop. "Bukulipne, den sâmune nâŋgâŋet. 14 Anitâŋe pâku
lohimbi tihityeŋe otmu nombotŋaŋe ikŋan biwiyeŋaŋe kepeim mansai ya
manman kârikŋahât pat kuyiŋgiop yakât den pat Simonŋe eknongomu
naŋgain. 15 Emelâk emet inânŋan Anitâŋe poropete âlâ den ekumu
kulemguop yakât bulâŋe tetemu eksain. Den ya yuwu tap.
16 "Kutdâŋe yuwu yap. "Hâmbâi Dawitiŋe Isirae lohimbi galemyongoap
ya yeŋgât kasalipyeŋaŋe taka yongom itit kiom tuhuyiŋgiŋetâ
kapi kâwurumŋeâk kinbuap. Otmu nâŋgâmune ârândâŋ otmu
sese hâkulipyeŋaŋe âwurem taka kâwurum ya pitim kapi âiŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tuhum yan mannomai. Sâp yan Dawitihât senâmbâ gâtŋe mem
kânâŋgâmune lohimbi tihityeŋe otmu âiloŋgo loŋgo mannomai.
17 Yawu otmâ pâku lohimbi hânŋan kulemŋan mannomai ya nine
pat kuyiŋgiwan yâkŋe Kutdâhâlen ari hoŋ bawaŋgim mannomai.
18 Emelâk emet inânŋan Kutdâŋe den yawu sâm teteop.”
Poropete den yawu kulemguop.
19 Yakât otmâ biwinaŋe yuwu naŋgan. Pâku lohimbiŋe Anitâhât den
lâum Yesuhâlen biwiyeŋaŋe kepeine sâm otmai ya yeŋgât ki undip
katyiŋginom. 20-21 Emelâk embâŋâmbâek Yura nengât papatolipnenŋaŋe
tatmâ nâŋgâ nâŋgâ sâp ârândâŋ miti emetyeŋan yâhâ Mosehât girem den
sâlikum manmâ gawi. Otmu âun yu nen gurâ yawuâk sâlikum nâŋgâm
manmain. Yakât otmâ girem den yuwu kulemgum katyiŋginom. “Pâku
lohimbiŋe Porom Lâpio mepaem sotbân gotyeŋan katnomai yapâ gâtŋe
ki mem nenomai. Otmu noniŋ bulimakao eŋgatŋe sâhâm maŋguŋetâ
mumbuap ya otmu yakât hepŋe ki nenomai. Otmu kâwâ konda ki
otnomai.” Den yawu kulemgum katyiŋginom. Yawu.” Yakowoŋe den
yawu sâop.

**Pâku lohimbiŋe Yesuhâlen biwiyeŋaŋe kepeiwi
ya yeŋgât pepa kulemgum katyiŋgiwi.**

22 Yawu sâmu aposolo otmu galemlipyeŋaŋe Yesuhât komot orop
menduhuakmâ biwiyeŋaŋe hikuakmâ konohâk otmu lok yâhâp mem
teteyelekŋetâ Paulo yet Banawa orop Antiok kapiân arinomaihât
pâinyelekbi. Yawu otmâ lok yâhâp, kutyetŋe Yurasi Basawa yet Sila sâm,
yâk mem katyelekbi. 23 Lok yâhâp yuŋe Paulo yet Banawa orop Antiok
kapiân arinomai sâm pâku lohimbi yeŋgât pepa yuwu kulemgum yiŋgim
hâŋgânyongowi.
“O Bukulipnenŋe,
Yen pâku lohimbi, Antiok, Siria, Kirikia kapi ambolipŋaŋe Yesu
Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim mansai yen Anitâŋe meyekmu nen
orop komot konohâk oain. Yakât otmâ nen aposolo otmu Yesuhât komot
Yerusalem kapiân mansai ya yeŋgât galemlipyeŋaŋe heroŋe nâŋgâyiŋgim
pepa yu kulemgum katyiŋgiain. 24 Umatŋe âlâ yeŋgâlen teteop ya
nengâlembâ lok nombotŋaŋe yeŋe eŋgatyeŋeâk otmâ yeŋgâlen taka
den topŋe topŋe ekyongoŋetâ nâŋgâwi. Nenŋe lok ya ki âi sâm yiŋgim
hâŋgânyongowin. 25-27 Yakât otmâ nenŋe menduhuakmâ lok yâhâp,
kutyetŋe Yurasi yet Sila sâm mem katyelekmâ hâŋgânyotgomunŋe
taka den ekyongomutâ nâŋgânomai. Yâkŋe Banawa yet Paulo yâk
orop yeŋgâlen takanomai. Paulo yet Banawaŋe Kutdâ Yesu Kiristo
hoŋ bawaŋgim hâhiwin kakŋan manmawot. 28 Anitâŋe biwi nâŋgân
nâŋgânnenŋan katmu nâŋgâmunŋe tetemu undip ki katyiŋginom yawu
naŋgain. Yâhâ girem den pâŋe tâlâwâk ekyongoain yu lâuŋetâ ârândâŋ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

otbuap. 29 Pâku lohimbiŋe Porom Lâpio mepaem sotbân gotyeŋan
katnomai yapâ gâtŋe ki mem nenomai. Otmu noniŋ bulimakao eŋgatŋe
sâhâm maŋguŋetâ mumbuap ya otmu yakât hepŋe ki nenomai. Otmu
kâwâ konda ki otnomai. Girem den yu lâum manŋetâ ârândâŋ otbuap.
Yawu. Nen bukulipyeŋe Yerusalem kapiân mansain."
30 Pepa yawu kulemgum yiŋgim hâŋgânyongoŋetâ mem Antiok kapiân
ariwi. Antiok kapiân ari Yesuhât komotŋe mem menduhuyekmâ pepa ya
yiŋgiwi. 31 Pepa ya yiŋgiŋetâ sâlikum nâŋgâwi. Otmu biwiyeŋe orotok
sâmapgât lohotŋan mannomai sâm kulemguwi ya sâlikum nâŋgâŋetâ
tepyeŋe heroŋe olop.
32 Anitâŋe Yurasi yet Sila mâmâŋe otyitgimu yâkŋe lohimbi ya
den kâlewâk ekyongom biwiyeŋe mem heweweŋ tuhuyehowot.
33-34 Yawu otmâ Yesuhât komot Yerusalem kapiân âwurem ariyet sâm
hâŋgânyotgowi. Yawu sâm hângonyotgowi yamâ Silaŋeâmâ pilâm yan
manmu Yurasiŋe ikŋiâk âwurem Yerusalem ariop.

Paulo yet Banawa pilahowot.

35 Paulo yet Banawaŋe Antiok kapiân manmâ Yesuhât komolân gâtŋe
lok nombotŋe orop Kutdâhât den lohimbi kâsikum yiŋgiwi. 36 Sâp âlâen
Pauloŋe Banawa yuwu sâm ekuop. "Netŋe aŋgoân kapi tipi tapi tatmâ
arap yan ari Kutdâhât den kapi ambolipŋe ekyongomutŋe nâŋgâŋetâ
bulâŋe otmu Yesuhâlen biwiyeŋaŋe kepeiwi. Yâkŋe girawu mansai yakât
nâŋgâm ari yekdom."
37 Yawu sâmu Banawaŋeâmâ Yoane Mareko orowâk arinom sâop.
38 Emelâk Yoane Marekoŋe âi pâŋan pilâm Pampilia hân yan pilâyelekmâ
Yerusalem kapiân âwurem ariop. Yakât otmâ Banawaŋe Yoane Mareko
orowâk arinom sâop ya Pauloŋe nâŋgâmu ki ârândâŋ olop. 39 Yakât
otmâ Paulo yet Banawa sâm kuaŋgim pilahowot. Pilakmâ Banawaŋe
Yoane Mareko memu orowâk waŋga pato âlâen yâhâmutâ meyelekmâ
Kipiro mâtuŋa yan ari kioŋowot. 40 Yâhâ Pauloŋeâmâ Sila memu
Kutdâŋe tihityetŋe olâk sâm Yesuhât komotŋe hâŋgânyotgoŋetâ ariowot.
41 Ari Siria, Kirikia hân ya hâtikgum Yesuhât komolipŋe kapi tipi tapi
yan manmâ arai yâk yeŋgât biwiyeŋe orotok sâmapgât mem kârikŋe
tuhuyehowot.

Pauloŋe Timoteo memu orowâk ariwi.

16 1 Paulo yet Silaŋe Kirikia hân ya pilâm Derewe otmu Lisitera
kapiân ariowot. Lisitera kapi yan lok âlâ manop, kutŋe Timoteo,
yâkât topŋeâmâ yuwu. Âwâŋe yamâ Girik lok. Yawu gârâmâ âwâŋaŋe
Yura imbi miop. Yawu gârâmâ Timoteo mâmâŋâitŋe Yesuhâlen
biwiyetŋaŋe kepeim manminiowot. 2 Lisitera otmu Ikonion kapi
ambolipŋe Yesuhâlen biwiyeŋaŋe kepeim manminiwiŋe Timoteohât

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nâŋgâŋetâ yahalop yakât otmâ yâkât topŋe Paulo ekuwi. 3 Paulo
ekuŋetâ nâŋgâm Timoteo orowâk arirom sâm yakât ekyongop. Yawu
gârâmâ Yura lohimbi yan manbiŋe Timoteo âwâŋe ya Girik amboŋe ya
nâŋgâm metewi. Yakât otmâ Pauloŋe Mosehât girem den lâum Timoteo
hâkŋahât torehenŋan undip tuhuwaŋgiop. 4 Yawu otmâ kapi ârândâŋ
ari aposolo otmu Yesuhât komotŋe Yerusalem kapiân manbi yâk yeŋgât
galemlipyeŋaŋe girem den kulemgum katyiŋgiwi ya lâum mannomai
sâm Yesuhât komolipŋe ekyongowi. 5 Yawu otŋetâ Yesuhât komotŋe
Kutdâhâlen biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim Anitâhât den lâum manbi. Otmu
yawu manŋetâ hilâm ârândâŋ pâku lohimbi nombotŋe âlâŋe Yesuhâlen
biwiyeŋaŋe kepeim yâk yeŋgâlen torokatŋetâ sambe sambe otbi.

Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe Paulo biwiŋe mem purik pilâmu kulem âlâ tetemu ehop.

6 Paulo yet Silaŋe kapi tipi tapi Asia hânân tatmâ arap yan ari
Yesuhât den pat âlepŋe lohimbi ekyongore sâm otmutâ Anitâhât Wâtgât
mâmâŋahât Heakŋe undip katyitgiop. Yakât otmâ kapi tipi tapi Pirihia
otmu Galatia hânân tatmâ arap ya ambolipŋe Yesuhât den pat âlepŋe
ekyongom ariowot. 7 Yawu otmâ Misia hân bâiŋehembâ ari Bitinia
hânân arire sâm otmutâ Yesuhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe yawuâk
undip katyitgiop. 8 Undip katyitgimu Misia hân ya hâtikgum ari saru
ginŋan Toroa kapi tawân gemutâ nâŋe mem teteyelekmâ yâk yetgâlen
torokatban. 9 Yawu otmâ emet ŋiŋ sâmu orowâk iwin. Otmu omoŋdâŋe
Yesuhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe Paulo biwiŋe mem purik pilâmu
kulem âlâ yuwu tetemu ehop. Makeronia gâtŋe lok âlâŋe tetem kinmâ
Paulo ulitgum yuwu sâop. “Gâŋe Makeronia nengâlen ga tânnongowuat.”
10 Kulem tetemu ehop ya Pauloŋe eknotgomu nâŋgâm yuwu sâwin.
“Makeronia hânân ari Yesuhât den pat âlepŋe ekyongonomgât Anitâŋe
sâm ningiap.” Yawu sâm Makeronia hânângen arine sâm mitiwahom
tatbin.

11 Otmu emet haŋ sâmu waŋga patoen yâhâmunŋe menenekmâ
Toroa kapi ya pilâm ari emet ŋiŋ sâowân Samotarake mâtuŋa yan ari
katnenekmu gewin. Emet haŋ sâmu yapâ menenekmâ ari Niapoli kapiân
katnenekmu gewin. 12 Otmu kapi ya pilâm Pilipi kapiân ariwin. Pilipi
kapi yamâ Makeronia hân yakât kapi kunŋe. Roma lohimbi kiŋgitŋe
orowâkŋe yan manbi. Pilipi kapi yan tatmunŋe hilâm mome mon
pesuk sâop. 13 Otmu kapi betŋehen to âlâ tap yan Yura lohimbiŋe Anitâ
ulitguminiwi yakât kawe âlâ tap. Yakât otmâ tatmâ nâŋgâ nâŋgâ sâpŋan
lok pâinyekmâ yan gewin. Yan ge imbi nombotŋe mem teteyekmâ yâk
orop ge tatmâ Yesuhât den pat âlepŋe ekyongowin. 14 Otmu Tiatira
kapi amboŋe, imbi âlâ, kutŋe Litia sâm, yâkŋeâmâ sâŋgum gârem
katmu puluhuŋetâ yapâ tewetsenŋe miakmâ manminiop. Imbi yaŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Anitâ mepaem manminiop yakât otmâ Kutdâŋe biwiŋe mem hewewen
tuhumu ândâp katmâ Paulohât den nâŋgâmu bulâŋe otmu Yesuhâlen
biwiŋaŋe kepeiop. 15 Yakât otmâ imbi ya otmu ikŋe sen ya kerehâk toen
mem katyekbi. Toen mem katyekŋetâ imbi yaŋe yuwu sâm eknongop.
"Kutdâhâlen biwinaŋe kepeimune manman kârikŋahât pat kunihiap
yakât otmâ nâhât emelan takaŋetâ yan orowâk tatnom." Yawu sâmu
nenŋe yâkât emelan yâhâwin.

Roma yeŋgât tembe lâuŋe Paulo yet Sila
meyelekmâ pâi emetŋan katyelekbi.

16 Sâp âlâen Anitâ ulitgum manminiwi yakât kaweŋan gemunŋe,
hoŋbawa imbi âlâŋe mem tetenenehop. Otmu weke bâleŋaŋe kakŋan
memu lohimbi yeŋgâlen ari yu ya teteyiŋgiwuap yakât topŋe sâm
tetem ekyongominiop. Yawu otmu tewetsenŋe me senŋe âlâlâ yakât
hâmeŋe sâm waŋminiwi ya mem ari galemlipŋe yiŋgiminiop. 17 Aiop,
imbi yaŋe Paulo ekmâ betnenŋan gam den kârikŋan yuwu sâop. "Lok
yuŋe Anitâ yahat yahatŋe hoŋ bawaŋgim manman kârikŋan manmâ
yâhânomgât topŋe eknongone sâm takai." 18 Hilâm ârândâŋ betnenŋan
gam yawu otningiminiop. Yakât otmâ Pauloŋe nâŋgâmu ki ârândâŋ
otmu purik sâm weke bâleŋe ya yuwu sâm ekuop. "Nâŋe Yesu Kiristohât
sâtgât ekgohomune gaiakmâ ba ari." Yawu sâmu yanâk weke bâleŋe
yaŋe yâkâlembâ gaiakmâ ba ariop. 19 Yâhâ imbi yakât galemlipŋaŋe
tewetsenŋe me senŋe âlâlâ yâkâlembâ âlâku ki menomai ya nâŋgâwi.
20 Yakât otmâ Paulo yet Sila mem dâiyelekmâ sombemân yâhâ Roma
yeŋgât kiaplipyeŋe yeŋgât senyeŋan katyelekŋetâ kinmutâ yuwu sâm
hâkyetŋan sâwi. "Yura lok yuŋe kapinenŋan taka ki orotŋe otŋet
sâm meme sâsâ tuhunenekmutâ nâŋgâmunŋe dondâ bâleap. 21 Yâkŋe
orotmeme âiŋe, nen Roma lohimbiŋe ki otmain ya otŋet sâm kâsikum
ningim tawot." 22 Yawu sâŋetâ lohimbi sombemân kinbiŋe nâŋgâm
bâleyitgiŋetâ Roma yeŋgât kiaplipyeŋaŋe yetgât hâk katipŋe mem
duwatmâ tuhum pilâm tembe lâulipyeŋe ekyongoŋetâ kapamŋe dondâ
yotgowi. 23 Yotgoŋetâ hâkyetŋe bâŋ bâlâŋgum hewâk pato otmu pâi
emetŋan mem yâhâ katyelekŋetâ tatmutâ gahatŋe ya kârikŋeâk maŋgum
heŋgeŋgum katyelekŋetâ tatset sâm galem ya ekuwi. 24 Ekuŋetâ pâi
emetŋe yakât biwiŋe âlâ tânâmŋan tap yan dâim ari katyelekmâ nak âlâ
hioŋmâ nombot nombot tuhuwi yapâ kâiyetŋe pilâmutâ arimu nak ya
mem menduhum sâhâŋetâ yan talowot.
25 Otmu omoŋ tânâmŋan Paulo yet Silaŋe kep mem Anitâ mepaem
tatmutâ lok nombotŋe pâi emetŋan katyekŋetâ tatbi yaŋe nâŋgâyitgiwi.
26 Yawu otmâ mososoŋ pato mem pâi emetŋe ya gâsuk gâsuk sâmu yakât
gahatŋe kerek hindakmâ aŋ sâm kinop. Otmu pâi emetŋan ip kârikŋaŋe
sâhâyekŋetâ tatbi ya yeŋgât ip kârikŋe ŋerek holaŋakmâ kisik pâsok

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sâop. 27 Yawu otmu galem yaŋe amanâmbâ yahatmâ gahatŋe ya aŋ
sâm kinmu ya ehop. Ya ekmâ lok bâleŋe kerek yaehen kioŋmâ arai sâm
tewetŋe mem dâim ikŋe eŋgatŋe kârâm hâreakbe sâm olop. 28 Yawu
otmu ekmâ Pauloŋe yuwu sâop. “Nen hârok tain yakât otmâ gike eŋgatge
ki hâreak.”
29-30 Yawu sâmu galem yaŋe balamgât sâmu bukulipŋaŋe balam saum
waŋetâ pâi emetŋan yâhâm gem yehop. Tatŋetâ yekmâ kâi bâtŋe kârâŋ
kârâŋ sâmu, Paulo yet Sila dâiyelekmâ gemâmâ yuwu sâm âiyotgop.
“Nâŋe girawu otmune Anitâŋe manman kârikŋahât pat kunihiwuap?”
31 Sâmu yuwu sâm ekuowot. “Kutdâ Yesu Kiristohâlen biwihaŋe
kepeim manbuat otmuâmâ Anitâŋe manman kârikŋahât pat kuhihiwuap.
Otmu imbihe naomge yâku yawuâk.” 32 Yawu sâm Yesu Kutdâhât den pat
âlepŋe yâk otmu hep torehenlipŋe yawuâk ekyongowot. 33 Ekyongomutâ
galem yaŋe hepyetŋe piriyitgiop. Piriyitgimu ikŋe otmu imbiŋe naomŋe
hârok mem toen katyehowot. 34 Yawu otmâ Paulo yet Sila dâiyelekmu
ikŋe emelan yâhâ sot um yitgiŋetâ niowot. Otmu Anitâhâlen biwiyeŋaŋe
kepeiwi yakât biwi hero pato otbi.
35 Emet haŋ sâmu Paulo yet Sila holaŋyelekŋetâ ariromawotgât Roma
yeŋgât kiaplipyeŋaŋe tembe lâu hâŋgânyongoŋetâ pâi emetŋan ariwi.
36 Pâi emetŋan ari “holaŋyelekdâ kioŋmâ ariyet” sâm galem ya ekuwi.
Ekuŋetâ pâi emetŋan yâhâ Paulo yuwu sâm ekuop. “Kiaplipnenŋaŋe den
katŋetâ takap. Yakât otmâ holaŋyelekmune kioŋmâ ariromawot.”
37 Yawu sâmu Pauloŋe tembe lâu ya yuwu sâm ekyongop. “Nerâmâ
“Roma lok”. Yakât otmâ wongât aŋgoân kiaplipyeŋaŋe ki âinotgom
topnetŋe nâŋgâwi? Yawu otmâ lok senyeŋan kapamŋe imbiâk notgom pâi
emetŋan mem katnelekŋetâ tait. Yamâ yeŋe netgât yohân kioŋmâ ariyet
sâm hâŋgânyongoŋetâ taka eknotgoŋetâ nâŋgâmune ki dopŋan oap.
Kiaplipyeŋe yeŋak taka eknotgoŋetâ yanâmâ kioŋmâ arirom.” Yawu sâm
ekyongop.
38 Yawu sâm ekyongomu tembe lâu yaŋe purik sâm ari kiaplipyeŋe
teteyiŋgiwi. “Paulo yet Sila yamâ Roma lok.” Yawu sâm kiaplipyeŋe
ekyongoŋetâ yâkŋe nâŋgâm pârâk pilâwi. 39 Pârâk pilâm yâk yetgâlen ari
den lohotŋan ekyotgom pâi emetŋambâ dâiyelekmâ ge hâŋgânyotgoŋetâ
kioŋowot. 40 Yapâ kioŋmâ Tiatira kapiân ari Litiahât emelan yâhâowot.
Yan yâhâ Yesuhât komot mem teteyekmâ biwiyeŋe orotok sâmapgât den
ekyongom biwiyeŋe mem hewewen tuhum yapâ pilâyekmâ ariowot.

Paulo yet Sila Tesalonike kapiân ariowot.

17 1 Paulo yet Silaŋe kapi ya pilâm kapi yâhâp, kutyetŋe Ampipoli
otmu Apolonia, yan ariowot. Yan ari yan Yura yeŋgât miti
emetŋe ki tap yakât otmâ kapi yâhâp ya wangim Tesalonike kapiân
ariowot. 2 Yan ari Yura yeŋgât miti emetŋan yâhâ Yura lok orop Anitâhât

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

den emelâk miti pepaen kulemguwi yakât alahuŋetâ tatmâ nâŋgâ
nâŋgâ sâp kalimbu pesuk sâop. 3 Yawu otmâ Yesuhât topŋe yuwu sâm
ekyongowot. “Yesuŋe tihitnenŋe olâk” sâm Anitâŋe hâŋgângumu giop.
Gemu lok bâleŋaŋe kum mem âlâlâ tuhuŋetâ sâtgum muowâke yamâ
benŋe Anitâŋe mumuŋambâ mem yahalop. Yakât topŋe emet inânŋan
Anitâhât poropetelipŋaŋe miti pepaen kulemguwi tap.” Yawu sâm
ekyongowot. 4 Yawu sâm ekyongomutâ Yura lohimbi getek âlâ otmu kapi
yakât lok papatolipŋe yeŋgât imbilipyeŋe nombotŋe otmu Girik lohimbi
Yura yeŋgâlen torokatŋetâ Anitâ mepaeminiwi. Lohimbi yuŋe Paulo yet
Banawaŋe den sâowot ya nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu Yesuhâlen biwiyeŋaŋe
kepeiwi.

5 Yawu gârâmâ Yura lohimbi seseŋgâlâkŋe den ya nâŋgâŋetâ ki bulâŋe
otmu lok hilâm ihi nombotŋe mâtâwân in yâhâm gewi ya ekyongoŋetâ
menduhuakbi. Menduhuakŋetâ Yura lok yaŋe lok menduhuyekbi ya
tepyeŋan kânâŋgâŋetâ dâiakmâ Paulo yet Sila pâinyelekmâ Yasongât
emelan ariwi. 6 Emelan ari pâinyelekŋetâ biatmu Yason otmu Yesuhât
komolân gâtŋe lok nombotŋe meyekmâ papatolipyeŋe yeŋgâlen ari
den âiân katyekmâ yuwu sâwi. “Yasonŋe lok yâhâp dâim emetŋan
katyelekmu tawot. 7 Yâkŋe lohimbi kendâyiŋgimutâ kuk kapam otmai.
Yâkŋe nengât kapiân taka tatmâ Roma kunnenŋahât den bet pilâm lok
kutdâ âiŋe, kutŋe Yesu sâm, “yâkŋe tihitnenŋe otmap” yawu sâm yâkât
den lohimbi eknongom tawot.” 8 Yawu sâŋetâ kapi ambolipŋe otmu
papatolipyeŋaŋe den ya nâŋgâm biwiyeŋan tâlimu kuk pato otbi. 9 Yawu
otmâ papatolipyeŋaŋe Yason otmu bukulipŋe ekyongoŋetâ tewetsenŋe
katmâ pâi emetŋe puluhum kioŋbi.

Pauloŋe Yesuhât topŋe Berea kapi ambolipŋe ekyongop.

10 Emet omoŋ otmu Yesuhât komotŋe Paulo yet Sila yohân
hâŋgânyotgoŋetâ Berea kapiân ariowot. Yan ari Yura lohimbi yeŋgât
miti emetŋan yâhâ Pauloŋe Yesuhât den pat âlepŋe ekyongop. 11 Yâhâ
Tesalonike kapiân Yura lohimbiŋe biwi kârikŋe otmâ denyetŋe nâŋgâŋetâ
giop. Yâhâ Berea kapiânâmâ lohimbi yaŋe biwi hewewen otmâ ândâp
katmâ Paulohât den nâŋgâneâk otbi. Yawu otmâ “Den eknongoap ya
bulâŋe me bia” sâm hilâm ârândâŋ yakât alahu gulahu otmâ Anitâhât
den miti pepaen kulemguwi ya sâlikuwi. 12 Yawu otmâ yâk yeŋgâlen
gâtŋe kiŋgitŋe orowâkŋe Yesuhâlen biwiyeŋaŋe kepeiwi. Otmu Girik
lohimbi yahat yahatŋe nombotŋaŋe yawuâk.

13 Yawu gârâmâ Pauloŋe Berea kapiân ari Anitâhât den ekyongomu
nâŋgâŋetâ bulâŋe olop yakât den pat sâm haok tuhuŋetâ Tesalonike
kapiân arimu Yura lohimbiŋe nâŋgâŋetâ bâleop. Nâŋgâŋetâ bâlemu
Berea kapiân ari kapi ambolipŋe biwiyeŋan kuiŋ kuiŋ kendâyiŋgiwi.
14 Yawu otŋetâ Sila yet Timoteo yamâ Berea kapiân talowot. Yâhâ Paulo

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yamâ Yesuhât komotŋe ekuŋetâ kapi ya pilâm saru ginŋan ariop. 15 Otmu
Yesuhât komolân gâtŋe lok nombotŋaŋe Paulo dâim ari Aten kapiân
katmâ âwurene sâm otŋetâ yuwu sâm ekyongop. “Yeŋe Sila yet Timoteo
ekyotgoŋetâ in yawu takaromawot.” Yawu sâm ekyongomu âwurem
Berea ariwi.
16 Pauloŋe Sila yet Timoteo yetgât mambotyitgim Aten kapiân talop.
Yan tatmâ Porom Lâpio topŋe topŋe hâwim kânâŋgâŋetâ talop ya ekmâ
biwiŋe kâlâp siop. 17 Yawu otmâ Yura lohimbi yeŋgât miti emetŋan
yâhâ Yura lok nombotŋe otmu Girik lok nombotŋaŋe Yura yeŋgâlen
torokatmâ Anitâ mepaeminiwi yâk orop tatmâ den sahaŋgiwi. 18-21 Aten
kapi ambolipŋe otmu lok nombotŋe kâlepŋehembâ taka yan kandi
manbiŋe den aŋgo teteminiop yakât topŋe nâŋgâm heŋgeŋgune sâm
alahu gulahu otmâ manminiwi. Yawu gârâmâ Pauloŋe hilâm ârândâŋ
sombemân ari lohimbi ya Yesuhât den pat âlepŋe ekyongomu den
sahaŋgiminiwi. Otmu kapi yan lok nâŋgân nâŋgânyeŋe orop komot
yâhâp manbi, kutyeŋe Epikue, otmu âlâmâ Sitoik. Komot yapâ gâtŋaŋe
Paulo orop tatmâ den sahaŋgiwi. Nombotŋaŋe Paulohât yuwu sâwi.
“Lok yuŋe den ihilâk sâmap. Nâŋgân nâŋgânŋe bia.” Yawu sâwi. Otmu
Anitâŋe Yesu mumuŋambâ mem yahalop yakât den pat âlepŋe Pauloŋe
ekyongomu nombotŋaŋe yuwu sâwi. “Lok yuŋe lohimbi ondowângen
mansai ya yeŋgât Porom Lâpio yakât yap.” Yawu sâm den âiân katne sâm
den sâsâ emetŋe âlâ, kutŋe Aripako sâm, yan dâim yâhâ katŋetâ kinmu
yuwu sâm âikuwi. “Gâŋe den aŋgo eknongom gat ya nâŋgâmunŋe ki
keterakningimap. Yakât otmâ topŋe sâm heŋgeŋgurâ nâŋgâne.” Yawu
sâwi.

Pauloŋe Anitâhât den ekyongop.

22 Yawu sâŋetâ Pauloŋe yahatmâ kinmâ yuwu sâm ekyongop. “Aten
kapi ambolipŋe yeŋgât orotmemeyeŋe âlâlâ ekmâ yuwu naŋgan. 23 Yeŋe
Porom Lâpioyeŋe topŋe topŋe mepaem manmai. Nâŋe kapiyeŋan bam
gam Porom Lâpioyeŋe dondâ hâwim kânâŋgâŋetâ kinsap ya eksan. Yawu
gârâmâ lâpio âlâhât kaweŋe inâk tap yan den yuwu kulemgum katŋetâ
tap ya sâlikuan. “Lâpio âlâhât topŋe ki nâŋgâmain yâkât kaweŋe.” Ki
nâŋgâmai ya imbiâk mepaemai yâkât topŋe âun yuân ekyongomune
nâŋgânomai. 24 Kutŋeâmâ Anitâ. Anitâŋe hân himbim amboŋe oap.
Yâkŋe hân himbim kândikyotgom wahap topŋe topŋe katmâ meteop.
Opon kâmbukŋe tuhumain yan ki tatmap. 25 Anitâŋe tihitnenŋe otmâ
galemnongomu manman âiloŋgo manmain. Yakât otmâ nenŋe wuân
me wuângât Anitâŋe umburuk otmu tângunomgât dop âlâ ki tap.
26 Kândikum emelâk yâkŋe topŋe katmâ lok, kutŋe Aram sâm, ya
tuhuop. Yawu gârâmâ yâkâlembâ gâtŋaŋe lok topŋe topŋe tetem gaŋetâ
gaŋetâ sambe sambe otmâ hânŋan kulemŋan manmâ arain. 27 Biwi

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nâŋgân nâŋgânnenŋe pâroŋ sâmu Anitâhât towatŋe mem tetenomgât
tetem manmâ mumain yakât dop yâkŋe katningimap. Otmu yupâ yapâ
ari tatnom sâmunŋeâmâ yakât andemŋe yâkŋak sâm ningiop. Yâkŋe
kâlepŋehen ki ya tap. 28 Yakât otmâ lok âlâŋe den yuwu kulemguop tap.
"Yâkŋe kurihinenekmu mansain."
Otmu yeŋgâlembâ gâtŋe lok nombotŋaŋe yuwu sâmai,
"Nen yâkât sen mansain." Yawu sâmai.
29 Anitâŋe umut biwinenŋe katningimu yâkât sen mansain. Yakât
otmâ nenŋe eŋgatnenŋeâk otmâ kât, goli, me siliwa, yaŋe mem
Anitâhât kundenŋe tuhunomgât dop âlâ ki tap. 30 Anitâhât topŋe hâum
pâpgum manmâ gamai yakât nâŋgâm ki hilipyongop. Yawu gârâmâ
âun yukârâmâ ya pesuk yap. Âun yukârâmâ lohimbi hânŋan kulemŋan
manmâ arain nen kerekŋe orotmeme bâleŋe bet pilâm yâkâlen
biwinenŋaŋe kepeim tem lâuwaŋginomgât sâop. 31 Otmu ikŋe hoŋ
bawaŋaŋe nen lohimbi kerek den âiân katnenekmâ topnenŋe mem tetem
matŋe ningimu ârândâŋ otbuap yakât sâpŋe kalop. Otmu nen kerekŋe
lok yakât topŋe nâŋgâm heŋgeŋgunomgât Anitâŋe mumuŋambâ mem
yahalop." Yawu sâm ekyongop.
32 Yâhâ "mumuŋambâ mem yahalop" yawu sâm ekyongomu lok
nombotŋaŋe nâŋgâŋetâ tânyeŋe hutuk sâmu senŋan gem giriŋbaŋgiwi.
Yâhâ nombotŋaŋeâmâ yuwu sâm ekuwi. "Den yat yu sâp âlâen âwurem
ga âlâkuâk sârâ nâŋgânom." 33 Yawu sâŋetâ Pauloŋe pilâyekmâ kioŋop.
34 Otmu lok nombotŋaŋe Yesuhâlen biwiyeŋaŋe kepeim Paulohâlen
torokatbi. Yâk yeŋgâlen gâtŋe lok âlâ, kutŋe Dionisio sâm, yâhâmâ
nâŋgân nâŋgânŋe pato. Yâkŋe Aripako emelan yâhâ lok nombotŋe
orop den otminiwi. Otmu imbi âlâ, kutŋe Damari sâm, otmu lohimbi
nombotŋe ki yongonsan.

Pauloŋe Korinti kapiân ariop.

18 1-2 Pauloŋe Aten kapi pilâm Korinti kapiân ariop. Yura gâtŋe
lok âlâ, kutŋe Akuila sâm, yâhâmâ Ponto hânân teteop. Otmu
imbiŋe, kutŋe Pirisila sâm, miakmâ Roma kapiân manowot. Kapi yan
manmutâ Roma yeŋgât kunyeŋe, kutŋe Kalaurio sâm, yâkŋe Yura lohimbi
kerek yapâ watyekmu kapi ya pilâm itoŋ galaŋ otmâ ariwi. Yawu otmâ
yâkŋeâmâ Korinti kapiân taka manowot. Otmu Pauloŋe âi yuwu mem
manminiop. Yâkŋe sâŋgum kârikŋe gârem kândâkdâek pato yaŋe mem
selep tuhumu lohimbiŋe puluhuŋetâ yapâ tewetsenŋe mem manminiop.
3 Otmu Akuila imbiŋâitŋe nep yawuâk mem manminiowot. Pauloŋe Akuila
imbiŋâit mem teteyelekmu emetyekŋan dâimutâ ari nep mem orowâk
manbi. 4 Manmâ Pauloŋe tatmâ nâŋgâ nâŋgâ sâp ârândâŋâk Yura lohimbi
yeŋgât miti emetŋan yâhâ Yura otmu Girik lohimbi Yesuhâlen biwiyeŋaŋe
kepeiŋetgât eŋgatyeŋan gem yâkât den pat âlepŋe ekyongominiop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5 Otmu Sila yet Timoteoŋe Makeronia hânângembâ takamutâ penaŋgiakbi.
Yapâek Pauloŋe âi ya pilâm Anitâŋe Yesu hâŋgângumu ge tihitnenŋe otmap
yakât den pat haoŋmâ ârândâŋ ekyongom manop. 6 Ya ekyongomu nâŋgâŋetâ
tâŋât otmu bet pilâm sâm ge katbi. Yakât otmâ Pauloŋe yâk yeŋgât nâŋgâmu
giop yakât dop kum hâk katipŋe kâlep ya mem pâŋ pâŋgumu wahap gemu
yuwu sâm ekyongop. “Hiliwahonomai yakât tosa nâhâlen ki gâitnomai.
Yamâ yeŋe wahap. Sâp yupâek yen betyiŋgim pâku lohimbi yeŋgâlen ari
Yesuhât den pat âlepŋe ekyongowom.” 7 Yawu sâm ekyongom miti emetŋambâ
pilâyekmâ kapi amboŋe lok âlâ, kutŋe Titio Yasto sâm, yâkŋe Yura yeŋgâlen
torokatmâ Anitâ mepaem manminiop. Yâkât emet miti emetŋe gotŋan tuhumu
talop. Yawu gârâmâ Pauloŋe yan arimu yâk orop manowot. 8 Yan manmâ
Pauloŋe Yesuhât den pat âlepŋe lohimbi ekyongomu miti emetŋe yakât
galemŋe, kutŋe Kirisipo sâm, yâk otmu hep torehenlipŋe orowâk nâŋgâŋetâ
bulâŋe otmu Yesuhâlen biwiyeŋaŋe kepeiwi. Otmu Korinti kapi ambolipŋe
kiŋgitŋe orowâkŋe Yesuhât den pat ya nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu yâkâlen
biwiyeŋaŋe kepeiŋetâ toen mem katyekbi.
9-10 Otmu omoŋ âlâen Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe Paulo biwiŋe mem
purik pilâmu Kutdâŋe tetewaŋgim yuwu sâm ekuop. “Biwihe orotok
sâmu lohotŋe otmatgât ninâk mâmâŋe otgihimune den pat âlepŋe
pahâk ekyongom yâhâwuat. Kapi yukât ambolipŋe dondâŋe nâhâlen
biwiyeŋaŋe kepeim mansai. Yakât otmâ lok âlâ me âlâŋe mem âlâlâ
tuhuheknomaihât dop âlâ ki tap.” 11 Yawu sâm tetewaŋgim ekumu kapi
yanâk manmâ Yesuhât den pat âlepŋe kâsikum yiŋgim manmu yambu
konok otmu kakŋan emetsenŋe nombolân konok pesuk sâop.

Paulo hakŋan sâm den âiân katbi.

12 Sâp yan Roma kunyeŋaŋe kiap âiŋe âlâ, kutŋe Galio sâm, ya mem
Akaia kapi ambolipŋe yeŋgât kiap pato sâm katmu galemyongom manop.
Yawu gârâmâ Yura lok nombotŋaŋe den hikuŋetâ biwiyeŋaŋe konohâk
otmu Paulo mem kiapgâlen ari den âiân katbi. 13 Den âiân katmâ yuwu
sâm hakŋan sâwi. “Nen Yura lohimbiŋe Mosehât girem lâum manmain
ya lok yuŋe kelaŋgatmâ den aŋgo kâsikum ningim yu lâuŋet sâm meme
sâsâ tuhunenekmâ mansap.” Yawu sâwi.
14 Yawu sâŋetâ Pauloŋe den matŋe kâpekyiŋgiwe sâm otmu yanâk Galioŋe
den hârewaŋgim Yura lok yuwu sâm ekyongop. “Yen Yura lok, yeŋe meme
sâsâ tuhunekŋetâ nâŋgâmune bâleap. Lok yuŋe yu me ya otmu bâleap mâne
denyeŋe nâŋgâyiŋgimbâm. Yawu ki oap yakât otmâ yuâmâ yeŋgât wahap.
15 Lok kutŋe me girem denyeŋe yuwu yawu tap yakât sâm tai. Yakât otmâ
yeŋak sâm heŋgeŋgunomai. Yu nâhât wahap bia.” 16 Yawu sâm watyekmu gewi.
17 Ge kapi ambolipŋaŋe nâŋgâm bâlem miti emetŋahât galemŋe pato,
kutŋe Sostene sâm, ya kuwi. Yawu otbaŋgiŋetâ kiapŋe yekmâ ki yekmâ
yawu olop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Pauloŋe Yerusalem kapiân âwurem ariop.

18 Pauloŋe Korinti kapi yan Yesuhât komolipŋe orop sâp kâlep manbi.
Yâhâ sâp yan Keŋgeria kapiân ari "wahap âlâ gâmâlâk otbom," sâm yakât
dop kum bukulipŋe ekyongomu somotŋe korotok hârewaŋgiwi. Somotŋe
korotok hârewaŋgiŋetâ Korinti kapiân âwurem ariop. Âwurem ari Akuila
yet Pirisila meyelekmu Yesuhât komot pilâyekmâ Siria hânângen arine
sâm waŋgaen yâhâwi. 19 Waŋgaen yâhâŋetâ meyekmâ ari Epeso kapiân
katyekmu pilakbi. Pilakmâ Pauloŋe Yura yeŋgât miti emetŋan yâhâ
Yesuhât den pat âlepŋe ekyongomu yakât alahu gulahu otbi. 20 Otmu
Pauloŋe yâk orop yan sâp kâlewâk manâkgât ekuŋetâ kuyiŋgim yuwu
sâm ekyongop. 21 "Anitâŋe nâŋgânihiwuap otmuâmâ yeŋgâlen yâhâpŋe
âwurem takam yekbom." Yawu sâm pilâyekmâ waŋgaen yâhâop.
Waŋgaen yâhâmu yapâ mem Kaisaria kapiân ari katmu giop. 22 Yapâ
ari Yesuhât komolipŋe Yerusalem kapiân manbi yâk orop tipiŋe tatmâ
benŋe yapâ pilâyekmâ Antiok kapiân ariop. 23 Otmu Antiok kapi ya pilâm
ari Yesuhât komolipŋe Galatia otmu Pirihia hânân manmâ ariwi yaŋe
biwiyeŋe Yesuhâlenâk katmâ manŋetgât mem hewewen tuhuyehop.

Apoloŋe Epeso otmu Korinti kapiân ari den pat âlepŋe ekyongop.

24 Yura lok âlâ nâŋgân nâŋgânŋe pato manop, kutŋe Apolo sâm, yâhâmâ
Alesandiria kapi amboŋe. Yâkŋeâmâ Anitâhât den kulemguwi ya sâlikum
nâŋgâm pesuk pilâm hewewen otmâ den ya lohimbi kâsikum yiŋgim manminiop.
25 Otmu Yoaneŋe emelâk toen mem kalop yakât otmâ Yesuhât den yamâ tipiŋe
nâŋgâop. Yawu tipiŋe nâŋgâowâke yamâ biwiŋe hewewen otmu den ya lohimbi
kâsikum yiŋgim manminiop. 26 Yawu otmâ Yura lohimbi yeŋgât miti emetŋan
yâhâ Yesuhât den pahâk ekyongomu Akuila yet Pirisilaŋe denŋe nâŋgâm
emetyetŋan dâim ari orowâk manmâ Anitâhât den mâtâpŋe sâm heŋgeŋgum
ekumutâ nâŋgâop. 27-28 Otmu Apoloŋe Epeso kapi pilâm Akaia hânân ariwe sâm
olop. Yakât otmâ Akaia arimu buku otbaŋginomaihât nâŋgâm Yesuhât komotŋe
pepa âlâ kulemgum waŋetâ ikŋak miakmâ ariop. Mem ari Yesuhât komot Korinti
kapiân manbi pepa ya tiripyongomu sâlikum ekmâ buku otbaŋgiŋetâ orowâk
manbi. Otmu Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otbaŋgimu emelâk Anitâhât
poropetelipŋaŋe yâkât den kulemguwi ya topŋambâek kâsikum yiŋgiop. Otmu
Anitâŋe tihitnenŋe otbe sâm Yesu hâŋgângumu giop yakât topŋe sâm kusânmâ
ekyongomu nâŋgâŋetâ bulâŋe olop. Otmu Yura lok nombotŋe orop den sahaŋgiwi
ya den amokŋan ekyongomu nâŋgâm pâpguwi. Yawu otmâ Yesuhât komot mem
hewewen tuhuyekmu biwiyeŋe Yesuhâlenâk kinop.

Pauloŋe Epeso kapiân ariop.

19 1 Apoloŋe Korinti kapiân ari manop sâp yan Pauloŋe pumŋe âlâ
hâtikgum nombot ari Epeso kapiân gem Yesuhât komot âlâ mem

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

teteyekmâ yuwu sâm âiyongop. 2 “Kândikum biwiyeŋe Yesuhâlen katbi
yan Anitâŋe ikŋe Wâtgât mâmâŋahât Heak hâŋgângumu ge mâmâŋe
otyiŋgiop me bia?”
Yawu sâm âiyongomu sâwi. “Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heak yakât
ki nâŋgâmain.”
3 Sâŋetâ sâop. “Yen toen mem katyekbi yakât topŋe sâŋetâ nâŋgâwe.”
Sâmu sâwi. “Yoaneŋe lohimbi den ekyongom toen mem katyehop yawu
otmâ toen mem katnenekbi.”
4 Sâŋetâ sâop. “Lohimbiŋe orotmemeyeŋe bâleŋe bet pilânomaihât
Yoaneŋe toen mem katyehop. Yawu gârâmâ den âlâ yuwu torokatmâ
sâop. “Lok âlâ nâhât betnehen taka mansap yâkât nâŋgâŋetâ yahatmu
yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeinomai.” Den sâop ya Yesuhât sâop.
5 Yawu sâm ekyongomu nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu Yesuhât kulân toen
mem katyekbi. 6 Toen mem katyekbi yan Pauloŋe kunyeŋan memu
Anitâŋe Wâtgât mâmâŋahât Heak hâŋgângumu ge mâmâŋe otyiŋgim
nimbilamyeŋe mem purik pilâyiŋgimu den sâsâŋe ki sâsâŋe sâwi. Yawu
otmâ ari Anitâhât den lohimbi ekyongowi. 7 Lok kâiân yâhâp yaŋe yawu
otbi.
8 Otmu tatmâ nâŋgâ nâŋgâ sâp ârândâŋ Pauloŋe Yura yeŋgât miti
emetŋan yâhâ Anitâŋe tihityeŋe otbe sâm Yesu hâŋgângumu giop yakât
den pat âlepŋe ekyongomu nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu biwiyeŋe yâkâlen
katŋetgât eŋgatyeŋan giop. Yawu otmu emetsenŋe kalimbu pesuk sâop.
9 Lohimbi nombotŋaŋe den pat ya nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu Yesuhâlen
biwiyeŋaŋe kepeiwi. Yâhâ nombotŋe âlâŋeâmâ ândâpyeŋe kârikŋe otmâ
biwiyeŋe alitbi. Yawu otmâ lohimbi senyeŋan kinmâ Yesuhât den ya sâm
bâlewi. Yakât otmâ Pauloŋe pilâyekmâ ari Tirano den emetŋan hilâm
ârândâŋ Yesuhât komot orop menduhuakmâ yâkât den alahuwi. 10 Yawu
otmâ manŋetâ yambu yâhâp pesuk sâop. Otmu Kutdâhât den ya sâm
haok tuhuŋetâ Asia hânân arimu yan Yura lohimbi otmu kapi ambolipŋe
kiŋgitŋe orowâkŋe Kutdâhât den pat ya nâŋgâwi.

Siwa nanlipŋaŋe otmâ tâpikguwi.

11 Anitâŋe Paulo mâmâŋe otbaŋgimu kulem topŋe topŋe memu
lohimbiŋe ekŋetâ âlâ kândâkdâ olop. 12 Lohimbi nombotŋaŋe Paulohât
sâŋgum otmu sâŋgum tipiŋe ârit piriakmap ya mem bukulipyeŋe kundat
otbi yâk yeŋgâlen ari yaŋe wâiyekŋetâ âlepŋe otbi. Yâhâ nombotŋe
âlâmâ wâiyekŋetâ weke bâleŋaŋe gaiakmâ pilâyekmâ ariwi. 13-14 Yura
yeŋgât miti emetŋe âlâhât lok kunŋe, kutŋe Siwa sâm, nanlipŋe
nombolân yâhâpŋe kapi tatmâ arap ya hawamgum ari weke bâleŋe
watyekmâ manminiwi. Yawu otmâ Paulohât nep sâŋgumŋe wâiyekŋetâ
weke bâleŋaŋe gaiakmâ ariwi yakât den pat nâŋgâŋetâ yahatmu Yesu
Kutdâ kutŋe kunmâ weke bâleŋe âlâ watne sâm yuwu sâm ekuwi. “Yesu

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kutdâhât den Pauloŋe lohimbi ekyongomap yâkât sâtgât otmâ gaiakmâ ari.”

15 Yawu sâŋetâ yuwu sâm purik pilâyiŋgiop. “Yesu nâŋgâwaŋgian, otmu Paulo gurâ nâŋgâwaŋgian. Yâhâ yenâmâ âlâlâ? Yenâmâ ki nâŋgâyiŋgian.”

16 Yawu sâm lok weke bâleŋaŋe mâŋgâeminiop yaŋe naom ya yongom hâk katipŋe otmu petyeŋe lâum duwatyiŋgim mem âlâlâ tuhuyehop. Yongom mem âlâlâ tuhuyekmu hâkyeŋe hewâk hewâk papato yaŋe emelambâ gem hâk barahâk ariwi. 17 Otmu yakât den pat kapi ambolipŋe nombotŋaŋe sâm haok tuhuŋetâ Yura lohimbi otmu kapi ambolipŋe kerekŋe nâŋgâŋetâ sâtŋe otmu Kutdâ Yesuhât nâŋgâŋetâ yahalop. 18 Yawu otmâ lohimbi Yesuhâlen biwiyeŋe katbi kiŋgitŋe orowâkŋe Yesuhât komot yeŋgâlen ari yu ya otŋetâ bâleminiop ya sâm tetewi. 19 Otmu hawat topŋe topŋe, kara suŋa mem manbiŋe yakât pepa kerehâk mem ga lohimbi senyeŋan kinmâ kâlâwân pilâŋetâ sem gulip olop. Pepa uŋetâ siop yakât hâmeŋe emelâk tewetsenŋe âlâhât tipiŋe yaŋe puluhuwi. 20 Yawu otmâ Kutdâhât den lâum manŋetâ manmanyeŋe kilihahop. Otmu Kutdâhât den ya sâm haok tuhuŋetâ lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu Yesuhâlen biwiyeŋaŋe kepeiwi.

21 Otmu yakât kakŋan Pauloŋe Yesuhât komot Epeso kapiân manbi yuwu sâm ekyongop. “Yesuhât komot Makeronia otmu Akaia hânân manmâ arai ya yeŋgâlen ari biwiyeŋe mem hewewen tuhuyekmâmâ yapâ Yerusalem kapiân ariwom. Yan ari tipiŋe tatmâ pilâyekmâ yapâ ari Roma kapiân ariwom.” 22 Yawu sâm ekyongom lok yâhâp, orowâk nep tânâhom manbi, kutyetŋe Timoteo yet Erasto, yâk hâŋgânyotgomu Makeronia hânângen kulet sâm ariowot. Otmu ikŋeâmâ Asia hânânâk tipiŋe manop.

Epeso kapiân umatŋe âlâ Yesuhât komot teteyiŋgiop.

23 Yâhâ sâp yan Epeso kapi ambolipŋe kiŋgitŋe orowâkŋe Porom Lâpioyeŋe bet pilâm Kutdâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim manbi. Yakât otmâ umatŋe âlâ teteop yakât topŋe yuwu. 24 Lok âlâ, kutŋe Demetirio, yâkŋe ikŋe bisinisi yuwu tuhum manminiop. Kât âiloŋgo loŋgo âlâ, kutŋe siliwa, yaŋe mem Lâpioyeŋe âlâ, kutŋe Atemi sâm, yâkât opon kâmbukŋe yakât umutŋe tuhum manminiop. Umutŋe tuhumu kapi ambolipŋe otmu kandi taka yan manminiwiŋe ya puluhuŋetâ yapâ tewetsenŋe pato mem nombotŋe ikŋe nep loklipŋe puluhuyekminiop.

25 Yâhâ kapi ambolipŋe kiŋgitŋe orowâkŋe Porom Lâpioyeŋe bet pilâwi yakât otmâ Demetirioŋe nep loklipŋe otmu bukulipyeŋe nombotŋe menduhuyekmâ yuwu sâm ekyongop. “Bukulipne, Atemi opon kâmbukŋahât umutŋe tuhum yapâ tewetsenŋe pato memain ya naŋgai. 26 Yawu gârâmâ lok âlâ, kutŋe Paulo, yâkŋe Epeso nengâlen taka kapi yu ambolipŋe otmu Asia ambolipŋe lohimbi kiŋgitŋe orowâk yuwu

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sâm ekyongomap. “Lok âlâlâŋe eŋgatyeŋaŋak nâŋgâm Porom Lâpio me
yu yakât umutŋe tuhumai yamâ bulâŋe bia.” 27 Yawu sâm ekyongom
mem biwi hâlim tuhuyekmap. Yakât otmâ topŋe yuwuhât nâŋgâm ketet
oan. Nen Epeso kapi ambolipŋe, kapi nombotŋe Asia hânân tatmâ arap
ya ambolipŋe otmu lohimbi hânŋan kulemŋan mansai, nen kerekŋe
Atemi yâkât nâŋgâmunŋe yahatmu mepaem manmâ gain. Yawu gârâmâ
lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe Atemi bet pilâm âlâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim
mannomai otmuâmâ yâkât opon kâmbukŋe yu gaho gaho membuap.
Otmu nengât âi yu biatningiwuap.”
28 Yawu sâm ekyongomu biwiyeŋe kum den kârikŋan yuwu sâwi.
“Epeso nengât Lâpio, Atemi, yâkât nâŋgâmunŋe yahât yahatŋe otmap.”
29 Yawu sâm den kârikŋan sâŋetâ kapi ambolipŋe kerekŋe nâŋgâŋetâ
bâleop. Nâŋgâŋetâ bâlemu menduhuakmâ Makeronia hânân gâtŋe, lok
yâhâp, kutyetŋe Gaio yet Arisatako, Paulo orop takawi yâk yetgâlen
pârâk sânsânâk ari yotgone sâm mem dâiyelekmâ sombemân ariwi.
30 Yawu otbi yakât den pat Pauloŋe nâŋgâm yâk yetgâlen ariwe sâm otmu
yan Yesuhât komotŋe mem alitbi. 31 Otmu Paulo bukulipŋe lok papato
nombotŋaŋe yâk ki arim yelekbuap sâm den katŋetâ arimu Pauloŋe
nâŋgâm ki arim yelehop.
32 Yâhâ lok nombotŋaŋe topŋe ki nâŋgâmâk imbiâhâk ari lok
menduhuakbi ya torokatyekmâ kuk otmâ den ihilâk mahilâk otbi.
33 Yawu otŋetâ umatŋe yu nengâlen gâitmai sâm Yura lok nombotŋaŋe
bukuyeŋe âlâ, yâkŋe yahatmâ kapi ambolipŋe kuyiŋgimu pilâŋet sâm
mem katŋetâ senyeŋan yâhâ kinop. 34 Yâhâ kinmâ bâtŋe pilâm kum
kuratyongom den ekyongowe sâm otmu kundenŋe ekŋetâ Yura gâtŋe
otmu den emelâk sâwi ya witgum den bereseŋâk yuwu sâwi. “Epeso
nengât Lâpio, Atemi, yâkât nâŋgâmunŋe yahat yahatŋe otmap” yawu
sâwi.
35 Yawu sâŋetâ sâp kâlewâk otmu Epeso yeŋgât kaunsoli kuskus yâkŋe
sâm lohotŋe tuhuyekmâ yuwu sâm ekyongop. “Epeso kapi ambolipŋe,
yuwu sâmune nâŋgâŋet. Nenŋak Atemihât opon galemgumain. Otmu
himbimângembâ kât pato âlâ giop ya mem manmain. Yakât topŋe lohimbi
hânŋan kulemŋan mansai kerekŋe naŋgai. 36 Yakât otmâ lok girawu
yaŋe ya sâm ge katnomai? Yakât otmâ mete pirik otmaihât biwiyeŋe
giâk. 37 Lok meyelekmâ gai yuŋe Lâpionenŋahât oponân ki yâhâ kombo
meningiawot. Otmu Atemi ki mem bâleawot. Yeŋeâmâ imbiâk lok yâhâp
yu mem dâiyelekmâ takai. 38 Yâhâ Demetirio otmu nep loklipŋaŋe lok
âlâhât nâŋgâŋetâ bâlemu den âiân katne sâm oai otmuâmâ kiap yeŋgâlen
mem ari sâp sâsâŋan sâm tetenomai. 39 Gârâmâ den âlâ tap ya sâm
heŋgeŋgune sâm oai otmuâmâ papatolipnenŋe yâk yeŋgâlen ari sâm
heŋgeŋgunomai. 40 Yamâ âun yu den ekyongoŋetâ tepyeŋe yahatmu kuk
otmâ kapam tetewe sâm oap. Yakât otmâ lok kutdânenŋaŋe nâŋgâm yukât

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

âinongowuap otmuâmâ sârereaknomgât dop âlâ ki otbuap. Yakât otmâ pilâŋet.” Yawu sâop. 41 Yawu sâmu nâŋgâŋetâ ârândâŋ otmu itoŋ galaŋ otmâ ariwi. Umatŋe bâleŋe Yesuhât komot teteyiŋgiop yakât topŋe yawu.

Pauloŋe Makeronia otmu Akaia hânân arim takaop.

20 1 Kapi ambolipŋe tepyeŋe welâmŋan gemu itoŋgaloŋ otbi yakât kakŋan Pauloŋe Yesuhât komolipŋe menduhuyekmâ den bâiŋe ekyongom biwiyeŋe mem hewewen tuhuyekmâ Makeronia hânân ariop. 2 Hân yan Yesuhât komot manmâ ariwi yâk yeŋgâlen ari Yesu Kiristohât den kâsikum yiŋgim biwiyeŋe mem hewewen tuhum yapâ pilâyekmâ Akaia hân, nengâlengen âwurem takaop. 3 Nengâlen takamu orowâk manbin. Yâkŋe Yesuhât komot den kâsikum ningimu emetsenŋe kalimbu pesuk sâop. Otmu pilânenekmâ Siria hânângen ariwe sâm saru sâtŋan ge waŋgaen yâhâwe sâm otmu Yura lok nombotŋaŋe kune sâm den hikuwi yakât den pat nâŋgâm lok nombotŋe orowâk Makeronia hân yapâ ariwi. 4 Otmu lok orowâk ariwi ya yeŋgât kutyeŋe yuwu. Piro nanŋe, kutŋe Sopata sâm, yâhâmâ Berea kapi amboŋe. Âlâmâ Tesalonike kapi amboyâhâtŋe, kutyetŋe Aristako yet Sekundo. Yâhâ âlâmâ Derewe kapi amboŋe, kutŋe Gaio. Âlâmâ Timoteo, otmu Asia hân yapâ gâtŋe lok yâhâp, kutyetŋe Tikiko yet Toropimo. 5 Lok yamâ pilânenekmâ kulet sâm ari Toroa kapi Asia hânân tap yan ari mambotningim manbi. 6 Yâhâ nenŋe Pilipi kapiân tatmunŋe Natik Hombaŋ ya pesuk sâmu kapi ya pilâm waŋga patoen yâhâmunŋe menenekmâ ariop. Ari hilâm mome pesuk sâmu Toroa kapiân ari katnenekmu ge yâhâm peneyiŋgiwin. Peneyiŋgim yan yâk orop tatmunŋe hilâm nombolân yâhâp pesuk sâop.

Pauloŋe lok âlâ mumuŋambâ mem yahalop.

7 Otmu tatmâ nâŋgâ nâŋgâ sâpŋe pesuk sâmu natik nene sâm emet âlâen yâhâ menduhuakbin. Otmu emet haŋ sâmu kapi ya pilâm arinom gârâmâ yakât otmâ Pauloŋe den kâlep pato eknongomu tatmunŋe omoŋ kâmbukŋe olop. 8 Otmu emet biwiŋan tatbin yan balam saum katŋetâ sem haŋ sâmu tatbin. 9 Yâhâ Pauloŋe den kâlep eknongomu, lok âlâ, kutŋe Yutiko sâm, yaŋe Paulohât den nâŋgâm senŋe aman aman otmu siru meme kuwi yan iop. Yan im tatmu yapâ kum kioŋop. Yâhâ emet yakât biwiŋe kalimbu kakŋan amokŋan tuhuwi yapâ kioŋmâ kumu muop. Yawu gârâmâ lok nombotŋaŋe in yawu ge mem ekmâ “bâleap”, yawu sâm eknongowi. 10 Yawu otmâ Pauloŋe ge lok ya mem yuwu sâm ekyongop. “Ki iseŋet. Yu tepŋe yawuâk mândim tap.” 11 Yawu sâmu lok ya yahatmu emelan yâhâŋetâ sot um nem tatmunŋe Pauloŋe Yesuhât den kâsikum ningimu den alahu gulahu otmunŋe emet haŋ sâop. Emet haŋ sâmu pilâyekmâ ariwin. 12 Otmu lok mumuŋambâ mem yahalop yakât tepyeŋe welâmŋan gemu emetyeŋan ariwi.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Pauloŋe Toroa kapi pilâm Milete kapiân ariop.

13 Pauloŋe saru hâlâŋmâ Aso kapiân ariwe sâm katnenekmâ arimu
nenŋe waŋgaen yâhâmunŋe menenekmu Aso kapiân ariwin. 14 Yan
arimunŋe penaŋgiakmâ orowâk ariwin. Yawu otmâ Mitilene kapiân
ariwin. 15 Yapâ ari emet haŋ sâmu yâhâpŋan Kio mâtuŋa wangim
ari kalimbuŋan Samo mâtuŋa yan ariwin. Yapâ ari imbâtŋan Milete
kapi mewin. 16 Yâhâ Pentikosi hombaŋ tâlâhuop. Yakât otmâ Pauloŋe
Yerusalem kapiân in yawu ariwe sâm olop. Otmu yapâ ari Yesuhât komot
Epeso kapiân mansaiŋe alitnenekŋetâ yan tatmunŋe sâp kâlep otmapgât
kapi ya wangim Milete kapiân tâŋâk ariwin.

Pauloŋe Epeso yeŋgât galemlipyeŋe den ekyongop.

17 Milete kapi ari waŋgaembâ gemunŋe Pauloŋe lok âlâ hoŋ
hâŋgângumu Epeso kapiân ari Yesuhât komot yeŋgât galemlipyeŋe
ekyongom dâiyekmu takawi. 18 Takaŋetâ Pauloŋe den yuwu sâm
ekyongop. “Aŋgoân nâŋe Asia hân pato yuân taka yen orop manban.
Taka manmâ âi topŋe katmâ Yesu Kiristohât den kâsikum yiŋgim
gawan ya naŋgai. 19 Kutdâhât tem lâuwaŋgim huruŋ huruŋ manmâ hoŋ
bayiŋgim manban. Otmu Yura lohimbi nombotŋaŋe nohom mem âlâlâ
tuhunekŋetâ hâhiwin kakŋan manban. 20 Yawu gârâmâ ki lohotŋe otmâ
Yesuhât den kurihiwan. Yen manman âlepŋan mannomaihât lohimbi
senyeŋan kinmâ Yesuhât den pat âlepŋe pahâk ekyongowan. Otmu
emetyeŋan gurâ ari Yesuhât den topŋambâek kâsikum yiŋgim manban.
21 Yawu otmâ Yura lohimbi otmu kapi ambolipŋaŋe orotmemeyeŋe bâleŋe
bet pilâm Kutdâ Yesuhâlen biwiyeŋaŋe kepeim manŋet sâm girem den
ekyongom eŋgatyeŋan gewan. 22 Otmu Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât
Heakŋe biwinan kioŋmu tem lâuwaŋgim pilâyekmâ Yerusalem kapiân
ariwe sâm oan. Yawu gârâmâ arimune girawu otnihinomai ya ki nâŋgâm
heŋgeŋguan. 23 Yawu gârâmâ kapi ârândâŋ arim takamune yan Wâtgât
Mâmâŋahât Heakŋe Anitâhât biwiŋan tap ya mem biwinan katmu
Yerusalem ariwom yan pâi emetŋan katnekmâ mem âlâlâ tuhuneknomai
ya naŋgan. 24 Yawu gârâmâ Anitâŋe lok kerek tihitnenŋe otbe sâm oap
yakât den pat âlepŋe lohimbi ekyongowomgât Kutdâ Yesuŋe âi sâm
nihiop. Nep yu tuhum pesuk pilâwom sâm yakât biwinaŋe mem nine
manmannahât nâŋgâmune ki yahatsap.

25 Anitâŋe tihitnenŋe otmap yakât den pat âlepŋe kâsikum yiŋgim
gan. Otmu arimune yen orop âlâku ki eŋaknom. 26-27 Yakât otmâ
yiwereŋe den yuwu sâm ekyongomune nâŋgâŋet. Anitâŋe lok kerek
nengât tihitnenŋe otbe sâm nanŋe Yesu Kiristo hâŋgângumu ge
kawenenŋan kinmu howanân kuŋetâ muop. Yawu gârâmâ lohimbi âlâ
me âlâŋe yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim mannomai ya Anitâŋe meyekmâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

manman kârikŋan katyekmu heroŋe kakŋan mannomai. Yakât otmâ
den topŋambâek kâsikum yiŋgim gan. Yakât otmâ lohimbi âlâ me âlâŋe
den yakât nâŋgâŋetâ gemu Yesu betgunomai otmuâmâ tosa ya nâhâlen
ki gâitnomai. Yamâ amboŋe ikŋe. 28 Anitâhât nanŋaŋe kawenenŋan
kinmu kuŋetâ muop yâkâlen biwinenŋaŋe kepeim manmain otmuâmâ
ikŋe pat kuningiop yakât bulâŋe ya menom. Yâkât komotŋe lohotŋe
otmaihât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe yen meyekmâ galem yongomap.
Yawu otmu yeŋe biwi golâek manmâ yâkât wâtŋan kinmâ Yesuhât komot
galemyongonomai.
29 Pilâyekmâ ariwom yan wuân teteyiŋgiwuap yakât den âlâen hâum
yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lama yamâ pâlâmŋe kinmai. Yawu kinŋetâ yan
soso hulinŋe taka nombotŋe yingim neyekmai. 30 Yakât dopŋeâk yeŋgâlen
gâtŋe lok nombotŋaŋe Yesu Kiristohât lohimbi den pat âlepŋe kelaŋgatmâ
ekyongonomai. 31 Yakât otmâ biwiyeŋaŋe golâek mannomai. Otmu nâŋe
omoŋe hilâmŋe Anitâhât den topŋambâek yen kerek otmu ikŋiâk ikŋiâk
kâsikum yiŋgim hâhiwin kakŋan manmâ gamune yambu kalimbu pesuk
yap. Den kâsikum yiŋgim gaman ya mem mete tuhum mannomai.
32 Otmu yukârâmâ katyekmâ arimune Anitâŋe tihityeŋe otbuap.
Anitâŋe tihityeŋe otmap yakât den pat âlepŋe nâŋgâm manmâ yâhâŋetâ
biwiyeŋe ki houŋ sâwuap. Yâkât den tiŋâk lâum yâkât amutgen
mannomaiŋe otmuâmâ manman kârikŋahât pat kuyiŋgiop yakât bulâŋe
menomai.
33-35 Yesuŋe den âlâ yuwu sâop. “Sot me iri sikum me senŋe âlâlâ
bukulipnenŋe yeŋgât tatyiŋgiap yapâ mem kâsikum ningiŋetâ heroŋe
nâŋgâmain. Yawu gârâmâ sot me iri sikum senŋe âlâlâ tatningiap yapâ
mem kâsikum yiŋgimâmâ heroŋe pato nâŋgâmain.” Yawu sâop. Den sâop
ya watmâ yeŋe tânnohom tewetsenŋe me hâk katipŋe me senŋe âlâlâ
kâsikum nihiŋet sâm ki ulityongominiwan. Yamâ nâ ninâk nep mem yapâ
tewetsenŋe mem dâim sot me senŋe âlâlâ puluhum nine otmu bukulipne
orowâk Anitâ hoŋ bawaŋgimain ya tânahom manmain. Otmu lohimbi
mesek otbi me wâtyeŋe gemu manbi ya tânyongom gan ya gurâ yeŋe
naŋgai. Yakât otmâ nâŋe kâi towat otmâ gan yawuâk watmâ manŋetgât
naŋgan.” Yawu sâm ekyongop.
Den yawu sâm ekyongomu kâmguŋetâ ulitguop. 36-38 Otmu Pauloŋe
“Arimune âlâku ki eŋaknom” sâop yakât nâŋgâŋetâ tepyeŋe dondâ hako
otmu iseaŋgim lâum parahuakmâ katŋetâ waŋgaen yâhâop.

Pauloŋe Yerusalem kapiân âwurem ariop.

21 1 Katyekmâ waŋgaen yâhâmunŋe menenekmâ mâtuŋa âlâ, kutŋe
Kosi sâm, yan tâŋ tâŋâk ariop. Emet haŋ sâmu yapâ pilâm ari
Loto mâtuŋa wangim Patara kapiân ariwin. 2 Yan ari waŋga pato âlâ
Poinike kapiân ariwe sâm olop ya mem tetewin. Otmu yapâ waŋga yan

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yâhâmunŋe menenekmâ ariop. 3 Ari sennenŋe pilâm Kipiro mâtuŋa
ekmunŋe gâwu gâwu olop. Ya wangim ari Siria hânân kapi âlâ, kutŋe
Tiro sâm, ya saru ginŋan tap yan ariwin. Otmu waŋgaembâ gemunŋe
nep lokŋe waŋgaen yâhâ senŋe âlâlâ yapâ lâum ba kendiŋ emetŋan
katŋetâ talop. 4 Yawu otŋetâ nenŋeâmâ kapiân yâhâ Yesuhât komot mem
teteyekmâ orowâk manmunŋe hilâm nombolân yâhâp pesuk sâop. Sâp
yan Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe lohimbi ya yeŋgât biwiyeŋan
kioŋmu Pauloŋe Yerusalem kapiân ki ariwuapgât nâŋgâm yakât ekuwi.
5 Otmu waŋga yaŋe kapi ya pilâm ariwe sâm otmu yan lohimbi yaŋe
nimnaomlipyeŋe meyekmâ saru sâtŋan ge kinŋetâ orowâk tatmâ Anitâ
mepaewin. 6 Yawu otmâ parahuakmâ waŋgaen yâhâmunŋe yâhâmâ
kapiân âwurem takawi.

Lok âlâ, kutŋe Ahawo sâm, yâkŋe Paulo den ekuop.

7 Waŋgaen yâhâmunŋe menenekmâ Tiro kapi ya pilâm Tolemai
kapiân ari katnenekmu ge kapiân yâhâwin. Kapiân yâhâ Yesuhât komot
mem teteyekmâ orowâk tatmâ den huhuwin. 8 Otmu emet haŋ sâmu
pilâyekmâ Kaisaria kapiân ari lok âlâ, kutŋe Pilip sâm, yâkât emelan
yâhâ tatbin. Pilip ya emelâk Yerusalem kapiân Yesuhât komotŋe lok
nombolân yâhâp meyekmâ nep sâm yiŋgiwi ya yeŋgâlen gâtŋe. 9 Otmu
baralipŋe imbât, imbi tat tatŋe manbiŋe Anitâhât den lohimbi kâsikum
yiŋgim manbi. 10 Nenŋe yâk orowâk tatmunŋe lok âlâ, kutŋe Ahawo sâm,
yâkŋe Anitâhât den sâm tetem manminiop. 11 Yakât otmâ yâkŋe Yuraia
hân pilâm nengâlen taka Paulohât letŋe mem holaŋbaŋgimâmâ ikŋe
kâiŋe bâtŋe menduhum sâhâm yuwu sâm eknongop. “Anitâhât Wâtgât
mâmâŋahât Heakŋe yuwu yap. “Let yukât amboŋe Yerusalem kapiân
ariwuap yan Yura nengât papatolipnenŋaŋe yuwu sâhâm pâku lok yeŋgât
bâtyeŋan katnomai.” Yawu yap.”
12 Ahawoŋe yawu sâm eknongomu, nâŋgâm nen otmu kapi
ambolipŋaŋe “Pauloŋe Yerusalem kapiân arimap,” sâm kuwaŋgiwin.
13 Kuwaŋgimunŋe sâop. “Wongât tepyeŋe bâlemu kunihiai? Nâŋe
Yerusalem kapiân yâhâ Yesuhât den pat âlepŋe lohimbi ekyongowom.
Yawu gârâmâ Yura nengât papatolipnenŋaŋe pâi emetŋan mem
katneknomai yakât ki nâŋgâm gorânihiwuap. Otmu yâkŋe nohonomai
yanâmâ hâkne ki biuk sâwuap.” Yawu sâop.
14 Yawu sâmu witgum ekuwin yamâ nâŋgâmu ki ârândâŋ otmu
iliwelop. Yakât otmâ pilâm yuwu sâwin. “Wuân me wuân Kutdâhât
biwiŋan tap ya tetewaŋgiwuap. Ya Anitâhât wahap.” Yawu sâwin.
15 Otmu nenŋe Pilip orop tipiŋe tatmunŋe Pauloŋe eknongomu kapi ya
pilâm Yerusalem kapiângen ariwin. 16 Yâhâ Kaisaria kapi ambolipŋaŋe
Yesuhâlen biwiyeŋaŋe kepeim manbi ya nombotŋe orowâk ariwin.
Otmu lok âlâ, Kipiro mâtuŋa yan gâtŋe, kutŋe Neson sâm, yâhâmâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

embâŋâmbâek Yesuhâlen biwiŋaŋe kepeim manmâ gaop yâkât emetŋe mâtâp pato ya hâlâŋmâ tap yan yâhâ iwin.

17 Otmu emet haŋ sâmu yapâ ari Yerusalem kapiân yâhâ Yesuhât komotŋe orowâk manbin. 18 Emet haŋ sâmu yahatmâ Yakowohât emelan yâhâwin. Yan yâhâ tatmunŋe Yesuhât komot ya yeŋgât galemlipyeŋe kerekŋe taka peneningiŋetâ orowâk tatmâ den huhuwin. 19 Yawu otmâ Anitâŋe Paulo mâmâŋe otbaŋgimu pâku lohimbi yeŋgâlen ari Yesuhât den pat âlepŋe ekyongomu nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu Yesuhâlen biwiyeŋe katbi yakât den pat ekyongop.

Pauloŋe Mosehât girem den lâuop.

20 Pauloŋe den pat ya ekyongomu nâŋgâŋetâ Anitâ mepaem yuwu sâm Paulo ekuwi. “Bukunenŋe, yuwu sâm ekgohomunŋe nâŋgâ. Yura lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe Yesuhâlen biwiyeŋaŋe kepeim manmâ Mosehât girem den lâumai. 21 Yâkŋe gâhât yuwu sâŋetâ naŋgain. “Yura lohimbi nombotŋe pâku lohimbi yâk yeŋgâlen ari mansaiŋe Mosehât girem den pilâŋet sâm gâŋe eŋgatyeŋan gemat. Otmu nanlipyeŋe yeŋgât hâkyeŋahât torehenŋan undip ki tuhuyiŋgiŋet sâm kuyiŋgimat. Yawu otmâ Yura lohimbi nengât orotmemenenŋe pilâŋet sâm kuyiŋgimat. Yawu sâŋetâ naŋgain. 22 Otmu gâ Yerusalem kapiân taka tat yakât den pat getek nâŋgânomai. 23 Yâhâ yâkŋe nâŋgâm bâlehihimaihât yuwu otbuatgât naŋgain. Nengâlen gâtŋe, lok imbât yâkŋe yuwu sâm den hikuwi. “Nenŋe Mosehât girem den lâum wahap âlâ otmunŋe pesuk sâwuap yan Anitâhât hotom uwaŋgim somotnenŋe korotok hâreaŋginom.” Yawu sâm den hikuwi. Yawu gârâmâ tewetsenŋe ki tatyiŋgiap. Yakât otmâ opon kâmbukŋan ki yâhâm Anitâhât hotom uwaŋgim somotyeŋe korotok hâreaŋgiai. Inâk manŋetâ sâp emelâk katbi ya tâlâhuap. 24 Yakât otmâ hândâhân gâŋe opon kâmbukŋan yâhâ tânyongom tewetsenŋe katyiŋgiwuat. Yawu otdâ hilâm nombolân yâhâp pesuk sâmu Anitâhât hotom uwaŋgim somotyeŋe korotok hâreaŋgiŋetâ pesuk sâwuap. Yawu otdâ lohimbiŋe gekmâ yuwu nâŋgânomai. “Paulo hakŋan sâŋetâ naŋgain ya imbiâk sâŋetâ naŋgain. Yâkŋeâmâ Mosehât girem den lâumu eksain.” Yawu sânomai. 25 Yawu gârâmâ pâku lohimbiŋe Yesuhâlen biwiyeŋaŋe kepeim manmai ya yeŋgât pepa yuwu kulemgum katyiŋgiwin. “Pâku lohimbiŋe belângen manmaiŋe Porom Lâpio mepaem sotbân gotyeŋan katnomai yapâ gâtŋe ki mem nenomai. Otmu noniŋ bulimakao eŋgatŋe sâhâm maŋguŋetâ mumbuap ya otmu yakât hepŋe ki nenomai. Otmu kâwâ konda ki otnomai.” Yawu sâm den katmunŋe ariop.” Yawu sâm Paulo ekuwi.

26 Yawu sâŋetâ Pauloŋe lauyeŋan mem lok imbât ya yeŋgâlen torokalop. Emet haŋ sâmu yâk orowâk opon kâmbukŋan yâhâwi. Opon kâmbukŋan yâhâ Anitâŋe yekmu ârândâŋ olâkgât hotom umai ya

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ekyongomu piriyekbi. Otmu lok imbât yaŋe “Mosehât girem den lâum wahap âlâ otnom,” sâm den hikuwi ya sâp girawuân lama gâim hotom uŋetâ pesuk sâwuap yakât sâp Pauloŋe sâm kalop.

Yura lohimbi nombotŋaŋe Paulo mem kune sâm otbi.

27 Hilâm nombolân yâhâp pesuk sâmu, Pauloŋe opon kâmbukŋan yâhâmu Yura lok nombotŋe Asia hânângembâ kandi taka tatbiŋe ekmâ nâŋgâm bâlewaŋgiwi. 28 Yawu otmâ Paulohât yuwu sâm lohimbi yan kinbi ya den kâlâp ekyongowi. “Wâe, Isirae lok, yuwu sâmunŋe nâŋgâŋet. Pâku lohimbiŋe nengât nâŋgâm bâleningiŋetgât lok yuŋe ya yeŋgâlen ari sâm ge katnenekmâ eŋgatyeŋan gemap. Otmu Mosehât girem den otmu nengât opon kâmbukŋahât orotmeme ya gurâ yawuâk sâm ge katmap. Otmu âun yukârâmâ pâku lok âlâ dâim nengât opon kâmbukŋan orowâk yâhâm giawot. Yawu otmâ nenŋe yan yâhâ Anitâ mepaem yuwu yawu otnom yakât undip katningiap.” Yawu sâwi yamâ topŋe yuwuhât imbiâk sâwi. 29 Emelâk Pauloŋe Epeso kapi amboŋe âlâ, kutŋe Toropimo sâm, yâk orop kapi tânâmŋan bam gam otmutâ yelekmâ “Imbiâk yâku opon kâmbukŋan yâhâm giawot,” yawu sâm hilipguwi.

30 Paulohât yawu sâm ekyongoŋetâ nâŋgâm yapâ Yura lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe tepyeŋe kâlâp punduŋ sâmu nombotŋaŋe in yawu sururuk sâm opon kâmbukŋan yâhâm Paulo mem gewi. Mem geŋetâ yan opon kâmbukŋahât tembe lâu âlâŋe yekmâ “opon kâlehen yâhâ otŋetâ bâlemap,” sâm gahatŋe maŋguop. 31 Gahatŋe maŋgumu Paulo mem kune sâm otŋetâ yan lok âlâŋe yekmâ sâop. “Yerusalem kapi ambolipŋe kerekŋe kapam kune sâm otmâ menduhuaksai,” yawu sâm den katmu Roma tembe lâu yeŋgât kunyeŋe pato yâkâlen arimu nâŋgâop. 32 Nâŋgâm pârâk pilâm tembe lâu yeŋgât kunlipyeŋe ekyongomu tembe lâu kiŋgitŋe orowâk meyekmâ opon kâmbukŋan ariwi. Yan ariŋetâ Yura lok nombotŋe Paulo kum kinbiŋe yekmâ kiŋgityeŋahât otmâ pilâŋetâ talop. 33 Pilâŋetâ tatmu tembe lâu yeŋgât kunyeŋe patoŋe tembe lâu nombotŋe ekyongomu Paulo mem ip kârikŋe yâhâp mem yaŋe bâtŋe sâhâwi. Yawu otŋetâ kunyeŋaŋe lohimbi kinbi ya yuwu sâm âiyongop. “Lok yu wonân gâtŋe. Wuân otmu bâleap yakât kune sâm oai?”

34 Yawu sâm âiyongomu den ihilâk mahilâk nâku sâwe gâku sâwe otŋetâ gulip malip olop. Yawu otmu topŋe nâŋgâm heŋgeŋguwe sâm tembe lâulipŋe ekyongomu Paulo dâim kiap yeŋgât emetyeŋehen ariwi. 35-36 Emetyeŋehen ari tirehân yâhâne sâm otŋetâ yan lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe kuk bâleŋe otmâ “Paulo mem kumunŋe muâk,” sâm mem hawam mewam tuhuyekmâ mâtâp maŋguyiŋgiwi. Mâtâp maŋguyiŋgiŋetâ tembe lâu yaŋe Paulo dâim limbâroŋyekmâ emet gahatŋan yâhâ kinbi.

37 Emet gahatŋan yâhâ kinŋetâ Pauloŋe Girik yeŋgât denân yuwu sâm tembe lâu yeŋgât kunyeŋe âikuop. “Den âlâ ekgohowe sâm oan.”

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Sâmu sâop. “Ae, gâ Girik den nâŋgâmat. 38 Nâŋe nâŋgâm tâpikguan.
Emelâk Aihita kapi amboŋe âlâŋe Roma lok watnenekbe sâm lok 4,000
meyekmu lok ki manmaiângen ari menduhuakbi. Gâhât lok ya sâm oan.
Yawu gârâmâ Girik denân yat. Yakât otmâ nâŋe nâŋgâm tâpikguan yawu
naŋgan.”
39 Sâmu sâop. “Nâmâ Yura lok, Kilikia hânân Taso kapi pato tap ya
amboŋe. Âlepŋe, gâŋe nâŋgânihirâ lohimbi yu den âlâ ekyongowe.”
40 Yawu sâmu nâŋgâwaŋgimu Pauloŋe tirek kunŋan kinmâ bâtŋe
pilâm kum kuratyongomu den hutuk sâŋetâ Yura yeŋe denân yuwu sâm
ekyongop.

Pauloŋe ikŋe topŋe sâm tetem ekyongop.

22 1 “Bukulipne otmu papatolipne, yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lok
nombotŋaŋe den haknan sâŋetâ naŋgai yakât matŋe yuwu
sâm ekyongomune nâŋgâŋet.” Yawu sâop. 2 Yura yeŋe denyeŋan yawu
sâm ekyongomu nâŋgâm den biaek tatmâ ariwi. 3 Yawu otŋetâ yâkŋe
torokatmâ yuwu sâop. “Nâ Yura lok, Kilikia hânân Taso kapi tap ya
amboŋe. Yawu gârâmâ awoŋnaŋe menekmâ Taso kapi pilâm taka opon
kâmbukŋahât nâŋgân nâŋgân emetŋan katnekmu manmâ pato otban.
Otmu bawapi yeŋgât kunlipyeŋe pato âlâ, kutŋe Gamalie sâm, yâkŋeâmâ
Anitâhât den kâsikum nihimu mem mete tuhum manmâ gan. Yakât
otmâ Moseŋe girem den topŋe topŋe kulemguop ya kerek nâŋgâm
ba takaman. Otmu papatolipnenŋaŋe den âlâlâ torokatmâ kulemgum
manmâ gawi ya tâŋ tâŋâk watmâ âlâ ki wangian. Otmu yeŋe Anitâhât
tem lâune sâm otmai, nâ gurâ yawuâk otman. 4 Yawu otmâ lohimbiŋe
Yesuhâlen biwiyeŋaŋe kepeim manbi ya mem âlâlâ tuhuyekmâ tembe
lâu ekyongomune lohimbi ya kiŋgitŋe orowâk hikum pâi emetŋan
katyekŋetâ tatbi. Otmu nombotŋe yongoŋetâ muwi. Yawu otyiŋgim
manban. 5 Yâhâ Anitâhât hotom umai ya yeŋgât kunyeŋe pato otmu
Yura nengât papatolipnenŋaŋe otban mewan ya kerek naŋgai. Yâkŋeâmâ
Yura nengât papatolipnenŋe Damasiko kapiân manbi ya yeŋgât pepa âlâ
nihim yuwu sâm hâŋgânnohoŋetâ mem ariwan. “Pepa yu papatolipnenŋe
yiŋgirâ nâŋgâhihiŋetâmâ lohimbi Yesuhâlen biwiyeŋaŋe kepeim mansai
ya mem teteyekmâ bâtyeŋan hikuyekmâ meyekmâ âwurem takarâ matŋe
yiŋginom.” Yawu sâm pepa ya nihiŋetâ mem Damasiko kapiân ariwan.

Pauloŋe Yesuhâlen biwiŋaŋe kepeiop yakât den pat

6 Otmu hilâm kârikŋan mâtâwân ari Damasiko kapi ya tâlâhumâk
otmu yanâk himbimâmbâ laŋinŋe âlâ kândâkdâ yaŋe siliŋ siliŋ sâm
hâunehop. 7 Siliŋ siliŋ sâm hâunekmu hâmbiŋ gumbiŋ otmâ hânân
ge pare imune Yesu Kutdâŋe yuwu sâm eknohop. “Saulo, Saulo, gâŋe
wongât iliwetsat?”

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8 Sâmu sâwan. Gâ âlâ?”
Sâmune sâop. “Nâ hilipnohom gat ya. Nâ Yesu, Nasaret kapi amboŋe.”
9 Yawu sâmu bukulipne nâ orop ariwiŋe laŋinŋe ya ekbiâke yamâ
benŋe den eknohop yamâ ki nâŋgâwi. 10 Yawu otmu nâku Yesu yuwu sâm
âikuwan. “Kutdâ, yaŋak nâ girawu otbomgât naŋgat?”
Sâmune sâop. “Yahatmâ Damasiko kapiân yâhârâ yan yu ya otbuat
yakât emelâk Anitâŋe lok âlâ sâm kalop yâkŋe ekgohomu nâŋgâwuat.”
11 Yawu sâop. Yawu otmu laŋinŋaŋe siliŋ siliŋ sâm senne hâum
omoŋgumu ki ekban. Yakât otmâ bukulipnaŋe dâinekŋetâ Damasiko
kapiân yâhâwin.
12 Damasiko kapiân lok âlâ manop, kutŋe Anania. Yâkŋe Anitâ mepaem
Mosehât girem den tiŋâk lâum manmu Yura lohimbiŋe yâkât nâŋgâŋetâ
yahalop. 13 Yâkŋe nâhâlen ga sâop. “Bukune Saulo, senge suk sâmu
ek.” Yawu sâm eknohomu yanâk senne suk sâmu ekban. 14-15 Otmu
den torokatmâ yuwu sâm eknohop. “Anitâŋe emelâk embâŋâmbâek
Yura tâmbâlipnenŋe yeŋgât tihityeŋe otmâ gaop. Otmu nen gurâ
yawuâk tihitnenŋe otmap. Otmu ikŋe biwiŋan tap ya gâŋe nâŋgâm tem
lâuwaŋgiwuatgât yâkŋe nâŋgâhihim ikŋe nanŋe koko salek Amboŋe
ya hâŋgângumu ge tetehihim den ekgohomu nâŋgâon. Yesuŋe den
ekgohomu naŋgat otmu wuân me wuân ekmâ manmâ gat ya lohimbi
ekyongorâ nâŋgânomaihât Anitâŋe meŋgekmâ âi sâm gihiop. 16 Yakât
otmâ Yesuhâlen biwihaŋe kepeirâ yâkât kulân toen mem katgekmune
tosahe pilâhihiwuap.” Yawu sâm eknohop. Otmu Ananiaŋe den eknohop
ya otban.
17 Yawu otmâ Damasiko kapi pilâm Yerusalem kapiân âwurem taka opon
kâmbukŋan yâhâ Anitâ mepaewan. 18 Anitâ mepaem tatban yan yâkŋe
biwine mem purik pilâmu Kutdâne tetenihim yuwu sâm eknohop. “Gâŋe
nâhât den pat âlepŋe kapi yu ambolipŋe ekyongorâ nâŋgâŋetâ tâŋât otmu
bet pilânomai. Yakât otmâ in yawu yahatmâ kapiâmbâ gem ari.”
19 Yawu sâm eknohomu yuwu sâm purik pilâwaŋgiwan. “Yesu Kutdâ,
âlepŋe yat. Yawu gârâmâ nâŋe opon kâmbukŋahât tembe lâu meyekmâ
miti emetŋe ârândâŋ ari lohimbi gâhâlen biwiyeŋe kepeim manbi ya
mem teteyekban. Mem teteyekmâ tembe lâu ekyongomune kapamŋe
yongom pâi emetŋan mem katyekŋetâ tatbi. 20 Otmu Setepanoŋe
gâhât den pat âlepŋe Yura nengât papatolipnenŋe ekyongop yan yâkŋe
mânuŋak mânuŋakyeŋe kâlep ya menduhum nâhâlen katŋetâ galemgum
kinmune kuŋetâ muop. Kuŋetâ muop yakât nâŋgâmune ârândâŋ olop.
Yawu otyiŋgiwan yakât den pat sâm haok tuhuŋetâ Yura lohimbi kerekŋe
naŋgai.”
21 Yawu sâm ekumune Kutdâŋe yuwu sâm eknohop. “Gâŋe kapi yu
pilâm pâku lohimbi yeŋgâlen ari nâhât den pat âlepŋe ekyongowuatgât
naŋgan. Yakât otmâ kapiâmbâ gem ari.” Yawu sâop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Paulo kune sâm otbi.

22 Lok nombotŋaŋe hewewen otmâ ândâpyeŋe katmâ denŋe nâŋgâwi.
Yamâ benŋe Pauloŋe "pilâyekmâ pâku lohimbi yeŋgâlen ariwom" yawu
sâm ekyongomu nâŋgâŋetâ bâlemu in yawu kuk otmâ yahatmâ yuwu
sâm halahuwi. "Lok bâleŋe yuwuya emelâk kuŋetâ mumbâwâ. Yakât
otmâ dâim ari kuŋetâ muâk." 23 Yawu sâm kuk bâleŋe otmâ yakât dop
kum mânuŋak mânuŋakyeŋe kâlep ya tuhum pilâm nukum alatmâ
kuŋetâ yahalop. 24 Yawu otŋetâ tembe lâu yeŋgât kunyeŋe patoŋe
tembe lâulipŋe ekyongomu Paulo dâim emet biwiŋan yâhâwi. Otmu
Yura lohimbiŋe topŋe girawuhât kuk otmâ Paulo kuŋetâ muâkgât sâwi
ya Pauloŋe sâm tetemu nâŋgâwehât tembe lâu kunyeŋaŋe "kum âlâlâ
tuhuŋet" sâm yiŋgiop.
25 Yawu otmâ bâtŋe kâiŋe sâhâm kune sâm otŋetâ yan Pauloŋe tembe
lâu yeŋgât kunlipyeŋe âlâ gotŋan kinop ya yuwu sâm âikuop. "Nâmâ
Roma amboŋe. Yakât otmâ wongât aŋgoân den âiân ki katneksai. Ihilâk
kapamŋe nohone sâm otŋetâ nâŋgâmune ki ârândâŋ oap."
26 Yawu sâm ekumu tembe lâu yeŋgât kunyeŋe pato yâkâlen ari yuwu
sâm ekuop. "Lok kune sâm oain ya Roma amboŋe. Yakât otmâ wuân
otbaŋginomgât naŋgat?"
27 Yawu sâm ekumu Paulohâlen ari yuwu sâm âikuop. "Gâmâ Roma
amboŋe me bia?"
Sâmu Pauloŋe "oŋ" sâop.
28 Yawu sâm ekumu tembe lâu yeŋgât kunyeŋaŋe ikŋahât yuwu
sâm ekuop. "Nâŋe kut "Roma amboŋe" mewan yamâ tewetsenŋe pato
yiŋgimune kut ya sâm ningiŋetâ mewan."
Sâmu sâop. "Nâmâ Roma amboŋe tetewan."
29 Yawu sâmu Yura lohimbiŋe topŋe girawuhât kuk otbi ya tembe
lâulipŋe âikune sâm otbiŋe pârâk pilâm dâiakmâ kinbi. Otmu kunyeŋe
patoŋe tembe lâulipŋe ekyongomu Roma amboŋe mem kâiŋe bâtŋe
sâhâm bâsok kuwi yakât nâŋgâm pârâk pilâm gorâwaŋgiop. Yakât otmâ
Paulo dâim ari pâi emetŋan mem katŋetâ talop.
30 Emet haŋ sâmu Yura lohimbiŋe topŋe girawuhât kuk otmâ Paulo kune
sâm otbi yakât topŋe nâŋgâwe sâm otmâ tembe lâu yeŋgât kunyeŋe patoŋe
hotom uminiwi ya yeŋgât kunlipyeŋe otmu Yura yeŋgât papatolipyeŋe
ekyongomu den sâsâ emetŋan yâhâ menduhuakbi. Menduhuakŋetâ tembe
lâulipŋe ekyongomu Paulo holaŋmâ dâim yâhâ senyeŋan katŋetâ kinop.

Pauloŋe Yura yeŋgât papatolipyeŋe den ekyongomu den kakŋan sahaŋgim hioŋakbi.

23 1 Pauloŋe Yura yeŋgât papatolipyeŋe yeŋgât senyeŋan kinmâ
yuwu sâm ekyongop. "Bukulipne, yuwu sâmune nâŋgâŋet. Nâŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mosehât girem den otmu poropete yeŋgât den ya kerehâk lâum manmâ gamune Anitâŋe nekmu ârândâŋ otmap. Biwinaŋe yawu naŋgan.”
2 Yawu sâmu hotom uminiwi ya yeŋgât kunyeŋe, kutŋe Anania sâm, yâkŋe lok nombotŋe Paulohât gotŋan kinbi ya yuwu sâm ekyongop. “Yeŋe ândâpŋe huhuŋet.”
3 Yawu sâm ekyongomu Pauloŋe yuwu sâm purik pilâwaŋgiop. “Nimbilamge yâhâp. Yakât otmâ Anitâŋe gohowuap. Mose otmu papatolipnenŋaŋe den kulemguwi ya gâŋe lâum lohimbi sâm hâreningiwuatgât papatolipnenŋaŋe âi sâm gihim katgekŋetâ kinsat. Yawu gârâmâ gâŋe nâhât “Ândâpŋe huhuŋet” sâm ekyongoat yan girem den ya loŋgâeat.” Yawu sâop.
4 Yawu sâmu gotŋan kinbiŋe yuwu sâm ekuwi. “Anitâhât hotom umai ya yeŋgât kunyeŋe ya hâim hilitsat.”
5 Sâŋetâ sâop. “Bâe, otmâ tâpikguan. Moseŋe den âlâ yuwu kulemguop. “Papatolipyeŋe âlâ me âlâhât ki sâm bâleyiŋgiwuat.” Den yawu kulemguop tap. Yawu gârâmâ lok yu Anitâhât hotom umai ya yeŋgât kunyeŋe otmâ mansap ya ki nâŋgâmâk den oan.” Yawu sâop.
6 Yâhâ lok menduhuakmâ tatbi ya nombotŋe Sarukaio. Yâhâ nombotŋeâmâ Parisaio. Yakât otmâ Pauloŋe yuwu sâm ekyongop. “Bukulipne, yuwu sâmune nâŋgâŋet. Nâmâ Parisaio komolân gâtŋe. Otmu awoŋne sesene yawuâk Parisaio lok manowot. Yawu otmâ Anitâŋe mumuŋambâ mem yahatnenekbuap yawu nâŋgâm biwinaŋe memâk mansan. Topŋe yakât otmâ den âiân katnekŋetâ kinsan.”
7 Yawu sâm ekyongomu Parisaio otmu Sarukaioŋe den kakŋan sahaŋgim hioŋakbi. 8 Topŋe yuwuhât den kakŋan sahaŋgim hioŋakbi. Parisaioŋe den kalimbu yu nâŋgâŋetâ bulâŋe otmap. “Anitâŋe mumuŋambâ mem yahatnenekbuap.” Otmu âlâmâ yuwu “aŋelo katyekmu tai”. Otmu bâiŋeâmâ yuwu, “Weke bâleŋaŋe lohimbi nombotŋe mâŋgâeyekmu umatŋe kakŋan manmai.” Yâhâ Sarukaioŋeâmâ den kalimbu yu nâŋgâŋetâ ki bulâŋe otmap. 9 Yakât otmâ Paulohât den ya nâŋgâm denyeŋe kakŋan sahaŋgiwi. Yawu otmâ ariŋetâ Parisaio nombotŋaŋe Mosehât girem den lohimbi kâsikum yiŋgiminiwi yâkŋe yahatmâ yuwu sâm Sarukaio ekyongowi. “Nen Parisaio lok yukât nâŋgâmunŋe tosa âlâ ki tatbaŋgiap oap. Yâhâ aŋelo me weke bâleŋaŋe den ya biwiŋan katmu lohimbi ekyongomap mâne yakât gurâ den âlâ ki sâmbâin. Pesuk yap.
10 Yawu sâm Sarukaio ekyongoŋetâ tepyeŋe yahatmu kuk oraŋgiŋetâ tembe lâu yeŋgât kunyeŋaŋe yekmâ tepŋe kalihumu Paulo mem kuŋetâ mumap sâm tembe lâulipne ekyongomu hohetyeŋan ge Paulo dâim emetyeŋehen âwurem ari katŋetâ talop.
11 Otmu emet omoŋ otmu yan Kutdâŋe Paulo tetewaŋgim yuwu sâm ekuop. “Biwihe ki orotok sâmu manbuat. Nâhât den pat âlepŋe Yerusalem

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kapi ambolipŋe ekyongorâ naŋgai yakât dopŋeâk ari Roma kapi ambolipŋe ekyongorâ nâŋgânomai.” Yawu sâop.

Yura lok nombotŋaŋe Paulo kune sâm den hikuwi.

12-13 Emet haŋ sâmu Yura lok nombotŋe, lok yâhâp ŋerek mon, yawuyaŋe biwiyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmâ den yuwu sâm hâreaŋgim hikuwi. “Sot barak manmâ yâhâ hâmbâi Paulo kumunŋe mumbuap yanâmâ sot nenom.” Yawu sâm samut kuaŋgiwi. 14 Yawu otmâ hotom uminiwi ya yeŋgât kunlipyeŋe otmu Yura yeŋgât papatolipyeŋe yeŋgâlen ari den hikuwi ya ekyongowi. 15 Otmu den torokatmâ yuwu sâm ekyongowi. “Yeŋe den mem Roma tembe lâu yeŋgât kunyeŋe yuwu sâm kâitgunomai. “Gâŋe tembe lâulipge ekyongorâ Paulo dâim nengâlen ga katŋetâ kinmu denŋe yâhâpŋe sâm heŋgeŋgunom.” Yawu sâm kâitguŋetâ Paulo dâim genomai yan nenŋe mâtâwân teŋgâ tatmâ kunom.” Yawu sâwi.

Den hikuwi ya Paulo behâtŋaŋe nâŋgâm taka yayaŋe ekuop.

16 Den sâm hikuwi ya Paulo behâtŋaŋe nâŋgâop. Nâŋgâm tembe lâu yeŋgât oponyeŋan yâhâ yayaŋe ekuop. 17 Ekumu Pauloŋe tembe lâu yeŋgât kunlipyeŋe âlâ yuwu sâm ekuop. “Yeŋgât kunyeŋe pato yâkâlen naom yu dâim arirâ den umatŋe âlâ ekuwuap.”

18 Yawu sâm ekumu dâim kunyeŋe yâkâlen ari yuwu sâm ekuop. “Naom yu gâhâlen dâim takamune den umatŋe âlâ ekgohoâk sâm Pauloŋe eknohomu dâim gâhâlen takan.”

19 Yawu sâm ekumu kunyeŋe yaŋe lok sihan ya dâim endâŋân ba kinmâ halowân yuwu sâm âikuop. “Wuân den eknohowe sâm takat?”

20 Sâmu sâop. “Hândâhân Yura lok nombotŋaŋe den perâkŋe yuwu sâm katŋetâ takawuap. “Hotom umai ya yeŋgât kunlipyeŋe otmu Yura yeŋgât papatolipyeŋaŋe nen orowâk menduhuakmâ Paulohât den yâhâpŋe sâm heŋgeŋgunom. Yakât otmâ tembe lâulipge ekyongorâ Paulo dâim genomai.” Den perâkŋe yawu sâm katŋetâ takawuap. 21 Yawu gârâmâ lok dondâŋe, lok yâhâp ŋerek mon, yawuyaŋe biwiyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmâ sot barak mansai. Yawu manmâ Paulo kuŋetâ mumbuap yanâmâ sot nenomai yakât sâm hâreaŋgim den hikuai. Yawu otmâ hândâhân tembe lâulipge ekyongorâ Paulo dâim mâtâwân genomai yan lok yaŋe teŋgâen tatmâ kunomai. Yakât otmâ den matŋe katyiŋgiwuat yakât mambotsai.”

22 Sâmu sâop. “Bâiŋ, den eknohoat yu lok âlâ kiâk kârikŋe ekuwuat.” Yawu sâm hârewaŋgim hâŋgângumu gem ariop.

Tembe lâu yaŋe Paulo dâim Kaisaria kapiân ariwi.

23-24 Tembe lâu yeŋgât kunyeŋe patoŋe tembe lâu yeŋgât kunlipyeŋe yâhâp yuwu sâm ekyotgop. “Tembe lâulipne 200 meyekmutâ kâiyeŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hân tâlim arinomai. Otmu lok 70 meyekmutâ yâkŋeâmâ beâsi kakŋan arinomai. Otmu lok 200 meyekmutâ yâkŋeâmâ iŋgep lâuakmâ arinomai. Paulo ikŋeâmâ beâsi kakŋan ariwuapgât naŋgan. Yawu otmâ Paulo galemgum heŋgeŋgum kiap pato âlâ, kutŋe Peliki, Kaisaria kapiân tap yâkâlen dâim arinomai." 25 Yawu sâm ekyotgom Pelikihât pepa yuwu kulemgum katbaŋgiop.

26 "O bukune Peliki.

Âlepŋe nanŋe gâ kiap pato mansat. Nâŋe tep âlep nâŋgâhihim topŋe yuwuhât ekap yu kulemgum katgihian. 27 Tembe lâulipnaŋe lok mem gâhâlen takai yukât kutŋe Paulo sâm. Yâkât topŋe yuwu. Yura lok nombotŋaŋe mem kune sâm otbi. Yuwu gârâmâ lok yu Roma amboŋe. Yakât otmâ nâŋe tembe lâulipne meyekmune ari Yura bâtyeŋambâ mem kâpekbin. 28 Otmu yâkŋe topŋe girawuhât kune sâm otbi ya nâŋgâwe sâm yâhâlen hotom umai ya yeŋgât kunlipyeŋe otmu Yura yeŋgât papatolipyeŋe ekyongomune menduhuakmâ den âiân katbi. 29 Den âiân katmâ mem âi pâi tuhuwi yamâ denyeŋe nâŋgâmune kumunŋe mumbuapgât dop ki oap. Me pâi emetŋan katmunŋe tatbuapgât dop gurâ yawuâk ki oap. Yura yeŋgât papatolipyeŋaŋe lok yu orop girem denyeŋe yakât sâm den kakŋan sahaŋgiŋetâ nâŋgâwan. 30 Otmu oran lok nombotŋaŋe Paulo kune sâm otmâ den hikuwi yakât den pat nâŋgâm gâhâlen hâŋgângumune takap. Yakât otmâ Yura lok nombotŋaŋe Paulo hakŋan sâwi ya ekyongomune gâhâlen taka sâm tetem ekgohoŋetâ nâŋgâm den âiân katbuat. Den yawuâk.

Nâ bukuhe,
Kalaurio Lisia."

31 Pelikihât ekap yawu kulemguop ya yitgimu tem lâuwaŋgim tembe lâulipŋe meyekmutâ Paulo mem Antipatiri kapiân ariwi. 32 Otmu emet haŋ sâmu tembe lâu nombotŋe kâiyeŋe hân tâlim ariwiŋe purik sâm âwurem ariwi. Yâhâ beâsi kakŋan ariwiŋeâmâ Paulo dâim Kaisaria kapiân ariwi. 33 Kaisaria kapiân yâhâ pelikihât emelan ari pepa ya mem waŋetâ sâlikuop. 34 Sâlikum yuwu sâm Paulo âikuop. "Gâ wonân gâtŋe?"

Sâmu sâop. "Nâ Kilikia hânân gâtŋe."

35 Sâmu sâop. "Den âiân katgekne sâm oaiŋe takaŋetâ gâhât den sâm hârehihinom." Yawu sâm tembe lâu ekyongomu Paulo dâim lok kutdâ âlâ, kutŋe Herot, yâkât emelan yâhâ katŋetâ tatmu mem galemgum tatbi.

Yura lok yaŋe Kaisaria kapiân ari Paulo hakŋan sâwi.

24 1 Hilâm mome pesuk sâmu hotom uminiwi ya yeŋgât kunyeŋe pato âlâ, kutŋe Anania sâm, ya otmu Yura papatolipyeŋe nombotŋe otmu den tângu tângu lok âlâ, kutŋe Tetulo sâm, yâk kerekŋe Kaisaria kapiân ge kiap Peliki yâkâlen ba Paulohât hakŋan sâwi. 2 Den hakŋan sâŋetâ, kiapŋe tembe lâu ekyongomu Paulo dâim den âiân katŋetâ kinmu Tetuloŋe yahatmâ kiap yuwu sâm ekuop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

"O Kiapnennŋe Peliki. Âlepŋe nannŋe galemnongorâ buku konok
manmain. 3 Otmu kuwiknenekdâ orotmemenennŋe âlepŋeâk otmâ
manmain. Yakât otmâ nen kerekŋe heroŋe nâŋgâhihim mepaeheksain.
4 Yawu gârâmâ den sâmune kâlep otmapgât gâŋe gârâmâ nâŋgânihirâ
den tâlâwâk âlâ sâwe. 5 Lok den âiân kinsap yukât nâŋgâmunŋe
dondâ bâleap. Komot âlâ, kutyeŋe Nasaret sâm, yâk yeŋgât kunyeŋe
otmâ manmâ lok yuŋe Anitâhât den kelaŋgatmâ lohimbi biwiyeŋan
gemap. Yawu otmâ hânŋan kulemŋan ari Yura lohimbi kuk otŋetâ
kapam teteâkgât kendâyiŋgim meme sâsâ tuhuyekmâ mansap. 6 Otmu
nennŋe Anitâ mepaem nengât opon kâmbukŋan yâhâ orotmeme âlâlâ
otmain yakât mâtâp maŋguningiwe sâm otmâ pâku lok âlâ dâimu opon
kâmbukŋan yâhâre sâm otmutâ yan mewin. Yawu otmâ Moseŋe girem
den âlâlâ kulemguop ya lâum den sâm hârewaŋgine sâm otbin. 7 Yawu
otmunŋe kiap pato Lisiaŋe taka nengât bâtnenŋambâ miop. 8 Yawu
otmâ gâhâlen taka den âiân katŋet sâm hâŋgânnongomu takain. Yakât
otmâ topŋe girawuhât den âiân katmunŋe kinsap ya gikak âikurâ sâm
tetewuap." 9 Tetuloŋe yawu sâm ekumu Yura lok orowâk takawiŋe
tângum dennŋe hohewi.

Pauloŋe sârereakmâ kiap Peliki den ekuop.

10 Tetuloŋe yawu sâm ekumu Pelikiŋe Paulo ekmâ hâmeŋaŋak otmu
yahatmâ yuwu sâm ekuop. "Gâ nengât kiap pato mandâ yambu sambe
pesuk yap. Yawu otmâ nengât orotmeme kerehâk nâŋgâm meteat.
Yakât otmâ ki nâŋgâm kiwiliŋmâ den ekgohowe. 11 Emelâk nâŋe Anitâ
mepaewe sâm Yerusalem kapiân yâhâwan. Yawu otmune hilâm kâiân
yâhâp pesuk yap. Sâp ki kâlep oap yakât otmâ yu ya otmâ gan ya
ekgohomune nâŋgârâ biwihe yâhâp otbuap otmuâmâ lohimbiŋe nekbi ya
âiyongorâ sâm tetem ekgohonomai.
12 Aiop, opon kâmbukŋan yâhâwan yan lohotŋan tatmâ lok âlâ
me âlâhât den kakŋan âlâ ki sâwan. Me miti emetŋe tatmâ arap yan
yâhâm gem me kapi sombemân bam gam otban yan gurâ lohotŋanâk
manmâ lohimbiŋe kapam kuŋetgât âlâ ki kendâyiŋgiwan. Yâku
lohotŋanâk manmune nekbi. 13 Yakât otmâ lok yuŋe imbiâk haknan
sâm den ekgohoai yakât bulâŋe âlâ tiripgohonomaihât dop âlâ ki tap.
14 Yakât otmâ yuwu sâmune nâŋgâ. Mâtâp âiŋe teteop yakât Yura
papatolipnenŋaŋe nâŋgâŋetâ ki bulâŋe oawâke yamâ benŋe nâŋeâmâ
nâŋgâmune bulâŋe otmap. Yawu gârâmâ, emelâk Moseŋe den kulemguop
otmu Anitâhât poropetelipŋaŋe den kulemguwi ya nâŋe tiŋâk lâuman.
15 Otmu Anitâŋe lohimbi âlepŋe otmu lohimbi bâleŋe ya kerehâk
mumuŋambâ mem yahatyekbuap yakât lok yuŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe
otmap. Otmu nâhurâ yawuâk nâŋgâmune bulâŋe otmap. 16 Otmu lohimbi
âlâ me âlâŋe nâŋgâm bâlenihimai sâm uwawapŋe bia otmâ manmâ gan.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yawu otmâ manmune Anitâŋe biwine ekmu ârândâŋ otmap biwinaŋe yawu naŋgan.

17 Yâhâ emelâk embâŋân nâŋe Yerusalem kapi pilâm kâlepŋehen ari manmune yambu nombolân yâhâp mon pesuk sâop. Yawu gârâmâ kapi ya ambolipŋaŋe bukulipne Yerusalem kapiân mansai ya tânyongone sâm tewetsenŋe menduhum nihiŋetâ hoŋ bayiŋgim mem âwurem takawan. Âwurem taka Yerusalem kapiân yâhâ bukulipne yiŋgimune mewi. 18 Otmu sâp yan Yura nengât orotmeme âlâ tap ya watmâ Anitâhât hotom umbe sâm opon kâmbukŋan yâhâwan. Opon kâmbukŋan yahan mâne lok haknan sâm taiŋe mem tetenekbi. Mem tetenekbi sâp yan lohimbi yan kinbiŋe kuk otmâ kapam âlâ ki kuwi. 19 Yawu gârâmâ Yura lok nombotŋaŋe Asia hânângembâ kandi taka tatbiŋe den haknan sâwi. Otmu girawu otmâ hilipguwan yakât âlepŋe gâhâlen den sânomai. 20 Yâhâ tembe lâu yeŋgât kunyeŋe patoŋe hotom umai ya yeŋgât kunlipyeŋe otmu Yura nengât papatolipnenŋe ekyongomu menduhuakmâ den âiân mem katnekŋetâ kinban. Yawu otmâ âi pâi tuhunekmâ wuân tosa otmune mem tetewi ya lok kinsai yuŋe sâm ekgohoŋetgât naŋgan.

21 Yâhâ den âiân katnekŋetâ kinmâ den konohâk ekyongomune nombotŋaŋe nâŋgâŋetâ bâleop yamâ yuwu. “Anitâŋe mumuŋambâ mem yahatnenekbuap biwinaŋe yuwu naŋgan. Yakât otmâ den âiân katnekŋetâ kinsan.” Yawu sâm ekyongowan.

22 Yawu sâm ekuop. Yâhâ Pelikiŋe Yesuhât den pat âlepŋe nâŋgâm heŋgeŋguop. Yakât otmâ kuyiŋgim yuwu sâm ekyongop. “Tembe lâu yeŋgât kunyeŋe pato, kutŋe Lisia sâm, yâkŋe Yerusalem kapiângembâ takawuap yan denyeŋe sâm hârewom.” 23 Yawu sâm tembe lâu âlâŋe Paulo galemgum kinop ya yuwu sâm ekuop. “Paulo mem lohotŋan galemgum kinbuat. Otmu bukulipŋaŋe ga tângune sâm otnomai yanâmâ ki kuyiŋgiwuat.” Yawu sâop.

Paulo mem pâi emetŋan katŋetâ tatmu yambu yâhâp pesuk sâop.

24 Pelikiŋe Yura imbi miop, kutŋe Durusila sâm. Yakât otmâ imbiŋâit den sâsâ emetŋan yâhâ tembe lâulipŋe ekyongomu Paulo dâim gawi. Dâim gaŋetâ kinmâ lohimbiŋe Yesu Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim biwi sânduhân manmai yakât topŋe ekyotgop. 25 Yawu gârâmâ den topŋe topŋe torokatmâ yuwu ekyotgop. Nenŋe buku oraŋgim uwawapŋe bia manmain yakât topŋe ekyotgop. Otmu âlâmâ biwinenŋe galemahom lohotŋan manmain yakât topŋe ekyongop. Otmu âlâmâ sâp patoen lohimbi kerekŋe otmai memai yakât topŋe Anitâŋe ekmâ âlâku ikŋiâk ikŋiâk den âiân mem katyekmâ matŋe yiŋgiwuap yakât topŋe ekyotgop. Yawu ekyotgomu nâŋgâm Pelikiŋe gorâwaŋgimu yuwu sâm ekuop. “Yiwereŋe sâp pesuk yap. Yakât otmâ hâmbâi tembe lâulipne âlâkuâk ekyongomune meŋgekmâ gaŋetâ den huhurom.” 26 Yawu sâop. Yawu sâm

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tembe lâulipŋe ekyongomu Paulo dâim ariwi. Yâhâ Pauloŋe pâi emetŋe puluhum tewetsenŋe nihimu membom sâm Pelikiŋe yâk orop den kâlep huhum manmâ gaowot.

27 Otmu Yura yeŋgât papatolipyeŋaŋe heroŋe nâŋgâwaŋgiŋetgât Pelikiŋe Paulo ki holaŋop. Yakât otmâ pâi emetŋanâk tatmâ gamu yambu yâhâp pesuk sâop. Otmu Peliki arimu yâkât gewâkŋan kiap âlâ, kutŋe Porokio Pesto sâm, ya Roma yeŋgât kunyeŋaŋe hâŋgângumu taka galemyeŋe otmâ manop.

Roma yeŋgât kunyeŋaŋe den sâm hârewaŋgiâkgât Pauloŋe sâop.

25 1 Roma yeŋgât kunyeŋaŋe kiap Pesto âi sâm waŋmâ hâŋgângumu Kaisaria kapiân takaop. Takamu hilâm kalimbu pesuk sâmu Kaisaria kapi pilâm Yerusalem kapiân yâhâop. 2 Yan yâhâmu hotom uminiwi ya yeŋgât kunlipyeŋe otmu Yura yeŋgât papatolipyeŋaŋe yâkâlen menduhuakmâ Paulohât hakŋan sâwi. Otmu “Pauloŋe Kaisaria kapi pilâm Yerusalem kapiân takamu teŋgâen tatmâ kunom,” sâm den hikuwi. Yakât otmâ 3 “Paulo Yerusalem kapi yuân hâŋgânguŋetâ takaek,” yawu sâm Pestoŋe den katmu tembe lâulipŋe yeŋgâlen ariâkgât ulitguwi.

4 Ulitguŋetâ Pestoŋe yuwu sâm ekyongop. “Paulo Kaisaria kapi yakât pâi emetŋan tap. Nâŋe kapi yuân tipiŋe tatmâ âwurem gewom. 5 Yakât otmâ yeŋgât kunlipyeŋe nâ orowâk Kaisaria kapiân arimunŋe Paulo den âiân mem katmune kinmu hakŋan sânomai.”

6 Yawu sâm ekyongomu hilâm bâlâk ŋerek mon pesuk sâmu, Yerusalem kapi pilâm Kaisaria kapiân gewi. Yâhâ emet haŋ sâmu Pestoŋe den sâsâ emetŋan yâhâ tembe lâulipŋe ekyongomu Paulo dâim ga katŋetâ kinop. 7 Yawu otmâ Yura yeŋgât papatolipyeŋe Yerusalem kapiângembâ gewiŋe hawamgum kinmâ den umatŋe âlâlâ hakŋan sâwi yamâ bulâŋeâmâ ki teteop. 8 Yawu otŋetâ Pauloŋe sârereakmâ denyeŋe kakŋan yuwu sâop. “Nâŋe Yura nengât girem den âlâ ki loŋgâem manmâ gan. Me opon kâmbukŋan ki yâhâm otmâ hilipguman. Me Roma yeŋgât kunyeŋe ki sâm ge katman. Me yâkât ki nâŋgâm bâlewaŋgiman.”

9 Yawu sâmu Yura yeŋgât papatolipyeŋaŋe heroŋe nâŋgâwaŋgiŋetgât nâŋgâm Pestoŋe yuwu sâm Paulo âikuop. “Tembe lâulipne ekyongomune meŋgekmâ Yerusalem kapiân yâhâŋetâ yan denge sâm hârehihiwomgât naŋgat me bia?”

10 Sâmu sâop. “Roma yeŋgât den sâsâ emetŋe yuân katnekŋetâ kinsan. Yakât otmâ gâŋe yuân tatmâ nâhât den sâm hârenihiwuat. Gikahâmâ nâhât topne naŋgat. Nâŋe Yura lohimbi âlâ me âlâ ki mem bâleyekmâ manmâ gan. 11 Yawu gârâmâ girem den âlâ kum kâpekban mâne âlepŋe nohombâi. Yâhâ gâŋe den âiân katnekdâ kinsan. Otmu yâkŋe den haknan sânomai yakât bulâŋe ki tetewuap otmuâmâ lok âlâ me âlâŋe menekmâ yâk yeŋgât bâtyeŋan katneknomaihât dop âlâ ki tap. Yawu gârâmâ Roma

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yeŋgât kunyeŋe ikŋak denne sâm hârenihiwuapgât naŋgan.” Yawu sâm ekuop.

12 Yawu sâm ekumu Pestoŋe yakât topŋe nâŋgâwe sâm ikŋe bukulipŋe nâŋgân nâŋgânyeŋe orop yakât âiyongop. Âiyongomu alahu gulahu otmâ matŋe ekuwi. Matŋe ekuŋetâ lauyeŋan mem Paulo yuwu sâm ekuop. “Roma nengât kunnenŋe ikŋak den sâm hârehihiwuapgât naŋgat. Yakât otmâ yâkâlen hâŋgângohomune ariwuat. Yawu.” Yawu sâm ekuop.

Lok kutdâ ala, kutŋe Akiripa sâm, yâkŋe Pestohâlen ariop.

13 Hilâm âlâen lok kutdâ âlâ, kutŋe Akiripa sâm, gariŋâit Pesto heroŋe otbaŋgire sâm Kaisaria kapiân giowot. Yâhâ Akiripa gariŋe yâkât kutŋe Beanike. 14 Hilâm âlâen Pestoŋe Paulohât den pat ya Akiripa yuwu sâm ekuop. “Kiap hâŋgiŋe, kutŋe Peliki sâm, yâkŋe lok âlâ, kutŋe Paulo sâm, pâi emetŋan katmu tatmu âi pilâm ariop. 15 Otmu Yerusalem kapiân yâhâwan sâp yan Anitâhât hotom umai ya yeŋgât kunlipyeŋe otmu Yura yeŋgât papatolipyeŋaŋe nâhâlen ga menduhuakbi. Yawu otmâ nâŋe Paulohât den sâm hârewaŋgimune kuŋetâ mumbuapgât nâŋgâm den âlâlâ hakŋan sâwi. 16 Yawu gârâmâ lok âlâ me âlâŋe lok âlâhât hakŋan sâmai yanâmâ nâŋe Roma nengât orotmeme âlâ watmâ aŋgoân lok ya mem den âiân katman. Yawu otmune den amboŋaŋe lok yakât senŋan kinmâ hakŋan sâŋetâ yan sârereakmâ ya sâm purik pilâyiŋgimap. Yawu otmâ den sâm hâreyiŋgiman yakât topŋe Yura papatolipŋe ekyongowan. 17 Otmu sâp ki kâlep otmuâk Paulo hakŋan sâne sâm otmâ nâhâlen takawi. Otmu emet haŋ sâmu ekyongomune gaŋetâ den sâsâ emetŋan yâhâ menduhuakbin. Yawu otmâ tembe lâulipne ekyongomune Paulo dâim ga katŋetâ kinop. 18 Yawu otmâ Yura yeŋgât papatolipyeŋaŋe den hakŋan sâŋetâ nâŋgâmune tâŋât olop. Yâkŋe Paulo orop yeŋgât girem den âlâhât sâm kuaŋgim tatbi. 19 Otmu lok âlâ, kutŋe Yesu sâm, emelâk muowâke yamâ benŋe “Anitâŋe mumuŋambâ mem yahatmu mansap,” yawu nâŋgâm Pauloŋe lohimbi ekyongomap. Yakât otmâ Pauloŋe den yawu ekyongomap ya gurâ yawuâk den kakŋan sahaŋgiwi. 20 Yawu oraŋgim kinbi yakât otmâ girawu otmâ den bulâŋe mem tetewom sâm kopa otban. Yawu otmâ Paulo yuwu sâm ekuwan. “Tembe lâulipne ekyongomune meŋgekmâ Yerusalem kapiân yâhâŋetâ yan denge sâm hârehihiwomgât naŋgat me bia?”

21 Sâmune sâop. “Roma yeŋgât kunyeŋe ikŋak denne sâm hârenihiwuapgât naŋgan. Yakât otmâ pâi emetŋan katnekdâ tatmâ yâkât mambotmâ manbom.” Yawu sâop. Yakât otmâ tembe lâulipne ekyongomune pâi emetŋan mem katŋetâ tatmâ gap.”

22 Pestoŋe yawu sâm ekumu Akiripaŋe yuwu sâop. “Lok ya ikŋe lauŋambâ den gemu nâŋgâwehât naŋgan.”

Sâmu sâop. “Hândâhân ekgohomu nâŋgâwuat.”

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

23 Emet haŋ sâmu Akiripa yet Beanike yâkŋe meŋâleakmâ den sâsâ
emetŋan yâhâmutâ tembe lâu yeŋgât kunyeŋe pato otmu kapi ambolipŋe
yahat yahatŋe betyetŋan yâhâwi. Otmu Pestoŋe tembe lâulipŋe
ekyongomu Paulo dâim ga katŋetâ kinop. 24 Sâp yan Pestoŋe yuwu sâm
ekyongop. "Lok kutdâ Akiripa otmu bukulipne, yuwu sâmune nâŋgâŋet.
Yura lohimbi Kaisaria otmu Yerusalem kapiân mansaiŋe nâhâlen
taka lok kinsap yu kumunŋe mumbuapgât den hakoek eknohomai.
25 Yawu gârâmâ nâŋe den âiân katmune kinmu âi pâi tuhum tosa âlâ
ki mem tetewan. Yawu gârâmâ ikŋe nâŋgân nâŋgânŋaŋeâmâ Roma
kunnenŋaŋe denŋe sâm hârewaŋgiwuapgât naŋgap. Yakât otmâ yâkâlen
hâŋgângumune ariwuap. 26-27 Yâhâ yâkŋe wuân otmu bâleop yakât pâi
emetŋan katmune kinsap yakât topŋe nâŋgâm pâpguan. Yakât otmâ
den imbiâkbân kulemgum kunnenŋahâlen hâŋgângumune arimap sâm
pilâwan. Yawu otmâ lok kutdâne Akiripa otmu bukulipne yeŋe âi pâi
tuhuŋetgât tembe lâulipne ekyongomune dâim ga katŋetâ kinsap. Wuân
otmu bâleop yakât topŋe yeŋe mem tetenomai otmuâmâ yakât den pat
kulemgum katmune ariwuap." Yawu sâm Akiripa ekuop.

Pauloŋe ikŋe topŋe sâm Akiripa ekuop.

26 1 Yawu otmâ Akiripaŋe Paulo yuwu sâm ekuop. "Gâku
sârereakdâ nâŋgâwe." Yawu sâm ekumu yahatmâ kinmâ yuwu
sâm ekuop.
2 "Yura lokŋe den haknan sâmai. Yakât otmâ âun yukârâmâ lok
kutdâne Akiripa gâŋe nâŋgânihirâ sârereakmâ nine topne ekgohowe.
Yakât otmâ heroŋe nâŋgâhihian. 3 Gâŋe Yura nengât orotmemenenŋe
nâŋgâm meteat. Otmu Moseŋe girem den âlâlâ kulemguop yakât nâŋgâm
sâm kuaŋgiain ya gurâ yawuâk naŋgat. Yakât otmâ nâŋgânihirâ nine
topne ekgohowe.
4 Nâ naom tipiŋe tâŋâlâmbâek Yerusalem kapiân manmâ gan.
Yakât otmâ Yerusalem kapi ambolipŋe otmu kapi âlâlâ Kilikia hânân
tatmâ arap ya ambolipŋaŋe nâŋgânihiai. 5 Parisaio lokŋe Yura nengât
girem den âlâlâ tiŋâk lâum orotmemenenŋe tâŋ tâŋâk watmâ Anitâ
mepaem manmai. Otmu nâŋe aŋgoân opon kâmbukŋan yâhâwan
sâp yan embâŋâmbâek yâk yeŋgâlen torokatmâ manmâ gan. Yâhâ
lok haknan sâm kinsaiŋe yakât topŋe naŋgai. Yakât otmâ den yukât
âiyongorâ ekgohonomaihât dop tap. 6-7 Nâ pâi emetŋan mem katnekŋetâ
mansan yakât topŋe ya âlâhât bia. Anitâŋe tâmbâlipnenŋe yeŋgât
nâŋgâm manman kârikŋahât kuningiop yakât bulâŋe mene sâm nen
Isirae komot kâiân yâhâp mansain nen kerekŋe omoŋe hilâmŋe Anitâ
mepaem biwinenŋaŋe hikum mansain. O, lok kutdâne Akiripa yuwu
sâm ekgohomune nâŋgâ. Anitâŋe manman kârikŋahât pat kuningiop
yakât bulâŋe membomgât naŋgan. Yakât otmâ Yura lok yuŋe den

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

âiân katnekŋetâ kinsan. 8 Yâhâ Anitâŋe Yesu Kiristo mumuŋambâ
mem yahatmu tihitnenŋe otmâ tap. Yawu gârâmâ Anitâŋe lohimbi
mumuŋambâ mem yahatnenekbuap yakât Yura lohimbi nombotŋaŋe
nâŋgâŋetâ ki bulâŋe otmap.
9 Emelâk Yesu Nasaret kapi amboŋe yâkât nâŋgâmune giop. Yakât
otmâ yâkât den pat âlepŋe ki sâm haok tuhuŋet sâm lohimbi yâkâlen
biwiyeŋaŋe kepeim manminiwi ya mem âlâlâ tuhuyekmâ hâhiwin
yiŋgiminiwan. 10 Yerusalem kapiân manban yan topŋe katmâ Anitâhât
hotom umai ya yeŋgât kunlipyeŋe yeŋgâlen ari ekyongomune pepa
kulemgum nihiwi. Pepa ya mem sâtyeŋe lâum tembe lâu ekyongomune
lohimbiŋe Yesuhâlen biwiyeŋaŋe kepeim manminiwi ya kiŋgitŋe orowâk
meyekmâ pâi emetŋan katyekŋetâ tatbi. Otmu nombotŋe den âiân
mem katyekmâ yongoŋetâ munomaihât sâm hâreyiŋgiŋetâ nâŋgâmune
ârândâŋ olop. 11 Otmu nâŋe Yura nengât miti emetŋe tatmâ arap yan
yâhâ mem teteyekmâ Yesu betguŋet sâm mem âlâlâ tuhuyekmâ hâhiwin
yiŋgiwan. Yawu otmâ tepne kâlâp sem pâku lohimbi yeŋgâlen ari nengât
miti emetŋe kapiyeŋan tatmâ arap yan yâhâm gem yongom watyekmâ
gawan.
12 Yawu otyiŋgiwomgât hotom umai ya yeŋgât kunlipyeŋaŋe pepa
kulemgum nihim hâŋgânnohoŋetâ bukulipne nombotŋe meyekmune
Damasiko kapiân ariwin."

Pauloŋe Yesuhâlen biwiŋaŋe kepeiop yakât den pat

13 O, lok kutdâne Akiripa, gâŋe nâŋgânihirâ den torokatmâ yuwu
sâmune nâŋgâ. Damasikohât mâtâwân ari hilâm kârikŋan himbimâmbâ
laŋinŋaŋe siliŋ siliŋ sâm hâunenehop. Siliŋ siliŋ sâm hâunenehop ya
ekmune sikopŋe kârikŋe pilâm irik irik sâmap ya wangim âlâ kândâkdâ
olop. 14 Siliŋ siliŋ sâm hâunenekmu hâmbiŋ gumbiŋ otmâ hânân ge
pare imunŋe yan Yesu Kutdâŋe Yura nengât denân yuwu sâm eknohop.
"Saulo Saulo, gâ wongât iliwetsat? Sosoŋe yu me ya hilipyongomap sâm
yeŋe ipŋe mem eŋgatŋan hikuŋetâ dâiakmâ hâhiwin nâŋgâmap. Yakât
dopŋeâk nâŋe meŋgekmâ hekuhekmune dâiakmâ hâhiwin naŋgat."
15 Sâmu sâwan. "Gâ âlâ?"
Sâmune kâpeknihim sâop. "Nâ hilipnohom gat. Nâ Yesu. 16 Nâŋe âi
sâm gihimune hoŋ banihim manmâ yâhâwuat yakât tetehihian. Yakât
otmâ yahatmâ kin. Wuân me wuân otbuat ya ekgohomune nâŋgâ. Nâŋe
sâp yiwereŋe yu tetehihim den ekgohoan yu otmu hâmbâi sâp âlâen
tetehihim den ekgohowom ya lohimbi hânŋan kulemŋan manmâ arai ya
yeŋgâlen ari ekyongowuat. 17 Ekyongom ariwuat yan Yura lok otmu pâku
lok nombotŋaŋe den ya nâŋgâŋetâ tâŋât otmu mem âlâlâ tuhuheknomai.
Mem âlâlâ tuhuhekŋetâ yan nâŋe tihitge otmâ bâtyeŋambâ meŋgekbom.
18 Otmu mâmâŋe otgihimune lohimbi omoŋ bâleŋan manmâ Satangât

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tem lâuwaŋgimai ya yeŋgâlen ari nine den pat âlepŋe ekyongorâ
nâŋgâŋetâ Anitâhât laŋinŋaŋe biwiyeŋan pilâmu haŋ sâyiŋgiwuap. Haŋ
sâyiŋgimu omoŋgât manman bâleŋambâ keterakmâ nâhâlen biwiyeŋaŋe
kepeiŋetâ Anitâŋe tosayeŋe pilâyiŋgiwuap. Tosayeŋe pilâyiŋgim nine
nanne baratne sâm ikŋe lohimbi yeŋgât nâŋgâm manman kârikŋahât
pat kuyiŋgiop ya yeŋgât gurâ yawuâk kuyiŋgiwuap." Yesuŋe yawu sâm
eknohop.

Pauloŋe olop miop yakât ekyongop.

19 Lok kutdâ Akiripa, torokatmâ yuwu sâmune nâŋgâ. Yesuŋe
himbimâmbâ ge tetenihim den eknohop ya lâum manmâ gan.
20 Lohimbiŋe orotmemeyeŋe bâleŋe bet pilâm Anitâhâlen biwiyeŋaŋe
kepeim tem lâuwaŋgim lohotŋan mannomaihât nâŋe topŋe katmâ
den pat âlepŋe ya Damasiko kapi ambolipŋe ekyongowan. Otmu
kapi ya pilâm Yerusalem kapiân âwurem taka yawuâk ekyongowan.
Otmu yapâ ari kapi tipi tapi Yuraia hânân tatmâ arap ya ambolipŋe
ekyongowan. Otmu bâiŋeâmâ pâku lohimbi yeŋgâlen ari den pat âlepŋe
ya ekyongowan. 21 Yawu otmâ âwurem taka Yerusalem kapiân yâhâwan.
Otmu Anitâ mepaewe sâm opon kâmbukŋan yâhâmune yan menekmâ
nohone sâm otbi. 22-23 Yamâ Anitâŋe tihitne otmâ gap. Yakât otmâ âun
yukârâmâ senyeŋan kinmâ, lok yahat yahatŋe otmu geheŋe, yen kerek
Yesuhât den pat âlepŋe ekyongoan. Den ekyongoan yu den âiŋe bia.
Anitâŋe tihitnenŋe otbe sâm ikŋe hoŋ bawa hâŋgângumu ge lohimbi
lok otmâ manop. Yawu gârâmâ lok nombotŋaŋe yâkât hâkâŋ otmâ mem
bâleŋe âlâlâ mâŋgâeŋetâ sâtgum muop. Muowâke yamâ benŋe Anitâŋe
mumuŋambâ mem yahatmu tap. Yakât otmâ nen Yura lohimbi otmu
yen pâku lohimbiŋe yâkâlen biwinenŋaŋe kepei manmâ yâhâm munom
otmuâmâ nen gurâ yawuâk Anitâŋe mumuŋambâ mem yahatnenekbuap.
Yesuhât den ekyongoan yu emelâk emet inânŋan Mose otmu Anitâhât
poropetelipŋaŋe kulemguwi." Yawu sâm ekyongop.
24 Pauloŋe yawu sâm ekyongomu Pestoŋe uk sâm yahatmâ den
kârikŋan yuwu sâop. "Paulo, gâ biwihe gulip oap. Nâŋgân nâŋgân
emetŋan sâp kâlep manmâ gaon yaŋak mon biwihe gulip oap." Yawu
sâop.
25 Yawu sâmu Pauloŋe yuwu sâm purik pilâwaŋgiop. "O lok kutdâne
Pesto, biwine ki gulip oap. Den ekgohoan yu bulâŋe. Gârâmâ gâŋeâmâ
pup takat. Yakât otmâ Yura nengât topnenŋe ki naŋgat. 26 Yawu gârâmâ
bukuhe Akiripaŋeâmâ topnenŋe nâŋgâm meteap. Emelâk embâŋâmbâek
Anitâhât poropetelipŋaŋe den kulemguwi yakât bulâŋe tetekŋan tetemu
ekmâ yakât topŋe ki hâum pâpgumap."
27 Pauloŋe Pesto yawu sâm ekum benŋe purik sâm Akiripa yuwu
sâm ekuop. "Lok kutdâne Akiripa, yuwu âihohowe. Anitâŋe emelâk

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

poropetelipŋe den ekyongomu kulemguwi ya nâŋgârâ bulâŋe oap me bia?
Nâŋgâmune biwihaŋe nâŋgârâ bulâŋe oap yakâ."
28 Sâmu Akiripaŋe sâop. "Gâŋe Yesuhât topŋe eknohorâ yâkâlen biwine
in yawu ki katbom."
29 Sâmu sâop. "Yesuhâlen biwihe in yawu katbuat, me biwihe alitmâ
manmâ yâhâwuat yakât ki naŋgan. Yawu gârâmâ Yesuhâlen biwinaŋe
kepeim yâkât den pat âlepŋe ekgohoan yu gâ otmu lok kinsai yuŋe
nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeinomaihât Anitâ
ulitgum mansan. Nâŋe yu ya otmâ mansan yawuâk otmâ mannomaihât
naŋgan. Yamâ ipŋe hikunekmâ pâi emetŋan katnekŋetâ kinsan yakât ki
yan." Yawu sâop.
30 Yawu sâm tiŋ pilâmu yahatmâ den emetŋambâ ge itoŋ galaŋ otmâ
ariwi. 31 Otmu Akiripa, Pesto, Beanikeŋe yuwu sâm alahuwi. "Lok yu
den âiân katmâ âi pâi tuhuainâke yamâ benŋe kuŋetâ mumbuapgât dop
ki oap. Me pâi emetŋan katŋetâ tatbuapgât dop gurâ yawuâk ki oap."
32 Yakât topŋe sâm alahu gulahu otŋetâ Akiripaŋe Pesto yuwu sâm
ekuop. Roma kunnenŋe ikŋak den sâm hârewaŋgiwuapgât Pauloŋe ki
sâop mâne gâŋe holaŋdâ ge ari manbuap." Yawu sâop.

Waŋga patoŋe Paulo mem Roma kapiângen ariop.

27 1 Pestoŋe Paulo hâŋgângumu Roma kapi Italia hânân tap
yan ariwuapgât sâpŋe kalop. Yâhâ sâp ya tâlâhumu tembe
lâulipŋe ekyongomu Paulo pâi emetŋambâ mem saru ginŋan geŋetâ
peneyiŋgiwin. Yâhâ Roma yeŋgât tembe lâu komot âlâ, kutyeŋe "Roma
lok kutdâhât komot," ya yeŋgât kunyeŋe âlâ, kutŋe Yulio sâm, yâkŋe
Paulo otmu pet kulem lok nombotŋe âlâ galemyongoâk sâm Pestoŋe
bâtŋan katyekbi. 2 Otmu sâp yan waŋga pato âlâ Aramitem kapi yakembâ
taka talop. Waŋga ya Asia saru ginŋan kapi tipi tapi tatmâ arap yan
ariwe sâm olop. Yawu otmâ lok âlâ, kutŋe Aristako sâm, yâk Tesalonike
kapi Makeronia hânân tap ya amboŋe, yâk orowâk waŋgaen yâhâwin.
3 Waŋgaen yâhâmunŋe yapâ pilâm menenekmâ ariop. Emet haŋ sâmu
waŋga ya Siron kapiân arimu Yulioŋe Paulo nâŋgâwaŋgimu waŋgaembâ
ge bukulipŋe yeŋgâlen ariwin. Bukulipŋe yeŋgâlen arimunŋe sot um
ningiŋetâ nemunŋe mâtâpgât senŋe âlâlâ menduhum ningiwi. 4 Ya mem
pilâyekmâ âwurem ge waŋgaen yâhâmunŋe menenekmâ ariop. Otmu
ariwinângembâ siru pato pilâmu yakât otmâ Kipiro mâtuŋa otmu Asia
hân pato ya hohetyetŋan ariwin. 5 Otmu Kilikia Pampilia hân hâlâŋmâ
ari saru guluŋe hâtikgum ba Mira kapi Likia hânân tap yan ariwin. 6 Yan
ari waŋgaembâ gewin. Otmu waŋga âlâ Alesandiria kapiângembâ taka
talop yaŋe Italia hânângen ariwe sâm olop ya Yulioŋe mem teteop.
7-8 Yakât otmâ waŋga yan yâhâmunŋe menenekmâ ari siru pato pilâmu
yaŋak lohotŋanâk Kiniro kapiân ariop. Yan ari siruŋe wi sâm waŋga

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mem purik pilâwe sâm otmu kapi ya wangim Kirit mâtuŋa yakât hân
potonŋe, kutŋe Salomoni sâm, ya waratgum ariwin. Otmu saru guluŋe
âlâ, kutŋe Saru Guluŋe Âiloŋgo sâm, ya Lasia kapi gotŋan tap yan arine
sâm hâi hâiŋe otmu ariwin.

Waŋga ya guhulakbuap yakât den Pauloŋe ekyongop.

9 Saru guluŋe yan tatmunŋe sikop sâpŋe tâlâhuop. Yakât otmâ Pauloŋe
girem den yuwu sâm Yulio, waŋga amboŋe otmu nep lok yeŋgât kunyeŋe
ekyongop. 10 "Sâmune nâŋgâŋet. Kapi yu pilâm arinomgât dop âlâ
ki oap. Yâhâ pilâm arinom otmuâmâ siru pato bâleŋe pilâmu waŋga
guhulakmu senŋe âlâlâ biatmu saruŋe nen kerek harannongowuap yakât
nâŋgâm kiwiliŋ oan." 11 Yawu sâm ekyongomu nep lok yeŋgât kunyeŋe
otmu waŋga amboŋaŋe denŋe kuwaŋgimutâ Yulioŋe yâk yetgât denâk
nâŋgâop. 12 Yâhâ saru guluŋan tatbin ya ekŋetâ sikop sâpŋan waŋgaŋe
yan tatbuapgât dop ki olop. Yawu gârâmâ Kirit mâtuŋa yan saru guluŋe
âlâ tap, kutŋe Poiniki sâm. Poiniki saru guluŋe yakât hân hâmeŋaŋe
siru kâtâpgumap. Yakât otmâ Yulioŋe yuwu sâm eknongop. "Poiniki
saru guluŋan ari tatnom. Otmu gelâk sâpŋe tetemu yapâ pilâm Roma
kapiângen arinom." Yawu sâm ekyongomu yapâ pilâm ariwin.

Siru pato pilâop.

13 Otmu betnenŋehembâ siru inin kumu ip sâhâtewi ya mem dâiŋetâ
gamu waŋgaŋe menenekmu Kirit ginŋe hâlâŋmâ ariwin. 14 Arimunŋe
pumŋehembâ siru pato bâleŋe pilâop, yakât kutŋe Kahu sâm, 15 yaŋe
kum waŋga lâum purik pilâwe sâm olop. Yawu otmu hâhiwin pato
nâŋgâmâmâ pilâm in tatmunŋe ihilâk mahilâk otmâ ariop. 16 Arim
arim arim mâtuŋa tipiŋe, kutŋe Kauta sâm, yakât nombotgen arimunŋe
tipiŋe âlepŋe olop. 17 Yâhâ waŋga yakât diŋgi saruân gemap sâm nep lok
yaŋe mem dâiŋetâ waŋga kakŋan yâhâmu sâhâwi. Otmu neŋ kârikŋe
âlâ, yakât kutŋe Siriki sâm, yan waŋga ya yâhâmap sâm yâkŋe sâŋgum
pato ya dâiŋetâ gemu betnenŋehembâ siru pato bâleŋe pilâmu ariwin.
18 Emet haŋ sâmu siru pato bâleŋe kumu waŋga gemap sâm senŋe âlâlâ
nombotŋe saru kâlehen lâum pilâmunŋe gemu ariwin. 19 Otmu emet haŋ
sâmu siru yawuâk kumu yakât otmâ senŋe âlâlâ bâiŋe lâum panmunŋe
giop. 20 Otmu omoŋe hilâmŋe siru kârikŋeâk kum imu yan elem patoŋe
kâtâpnongomu omoŋ sahahop. Yawu otmâ hiliwahonom sâm biwinenŋe
orotok sâop.

Pauloŋe den ekyongom mem heweweŋ tuhuyehop.

21 Siru kârikŋeâk kumu yan lok nombotŋe sot ki nemâk tatbi. Yawu
tatŋetâ Pauloŋe yuwu sâm ekyongop. "Den ekyongowan ya nâŋgâŋetâ
bulâŋe olop mâne Kirit mâtuŋan tep sânduk tatbâin. Yawu otmâ senŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

âlâlâ kiŋgitŋe orowâk ki gulip otbâp. 22-26 Yawu gârâmâ ambone
Anitâŋe aŋelo âlâ hâŋgângumu ge omoŋe tetenihim nohonmâ yuwu
sâm eknohop. “Gâŋe Roma yeŋgât kunyeŋe yâkâlen ari den ekuwuatgât
Anitâŋe sâm kalop. Anitâŋe nâŋgâhihimu lok gâ orop waŋgaen taiŋe ki
hiliwahonomai. Yakât otmâ ki kiŋgitgahât otbuat.” Yawu sâm eknohop.
Bukulipne, yuwu sâmune nâŋgâm biwiyeŋe huruŋ sâek. Waŋga
yuŋe bulâŋanâk huhuakmâ gulip otbuawâke yamâ benŋe nenâmâ ki
hilipnongowuap. Siru pato bâleŋe pilâm waŋga lâum putuk pilâmu
mâtuŋa âlâhât sâtŋan kumu huhuakbuap. Yawu otmu nenŋe âlepŋe
hikinŋan yâhânom. Anitâhât aŋeloŋe den yawu eknohomu nâŋgâm biwi
yâhâp ki oan. Den eknohoap yukât bulâŋe bulâŋanâk tetewuap.” Pauloŋe
yawu sâm ekyongom biwiyeŋe mem hewewen tuhuop.
27 Siru pato bâleŋe pilâmu waŋga ya bam gam purik gurik otmu
tatmunŋe Sande yâhâp pesuk sâop. Otmu omoŋ tânâmŋan waŋga nep
lokŋe “hân utâpguain mon” sâwi. 28 Yawu sâm “yakât dopŋe pilâm ekne,”
sâm ip pilâŋetâ amokŋan ge kumu yan yakât dopŋe mita lok konok ŋerek
lok âlâhât bâlâk ŋerek yawu olop. Otmu yapâ tipiŋe ari âlâku ya pilâŋetâ
ge kumu yan yakât dopŋe mita lok konok ŋerek lok âlâhât bâtnombot
yawu olop. 29 Otmu neŋ kârikŋan yâhâmain sâm kiŋgityeŋahât otmâ,
waŋga betŋan aŋga imbât talop ya pilâŋetâ giop. Yawu otmâ “emet
haŋ sâek,” sâm ulitgum tatbi. 30 Tatmâ nep lokŋe pilânenekmâ arine
sâm otmâ diŋgi âlâen yâhâ den mem yuwu sâwi. “Nenŋe diŋgi yu mem
waŋga hâmeŋan yâhâ waŋgahât aŋga âlâ pilâmunŋe gewuap.”
31 Yawu sâŋetâ nâŋgâm Pauloŋe Yulio otmu tembe lâulipŋe yuwu sâm
ekyongop. “Nep lok yuŋe pilânenekmâ ariŋetâmâ, nen saruân gemunŋe
harannongowuap.”
32 Yawu sâm ekyongomu ipŋe mem diŋgi sâhâwi ya hârem pilâŋetâ
diŋgi ya saru kakŋan ihilâk mahilâk bam ariop.
33 Emet eŋgatŋe nâŋgâmu yan Pauloŋe lok kerehâk yuwu sâm
eknongop. “Nen sot ki nem tatmunŋe Sande yâhâp pesuk yap. 34 Yâhâ
wâtnenŋe houŋ sâmapgât sot nene. Sot nemunŋe wâtnenŋe tiŋ tiŋ
sâmu waŋgaŋe neŋ kârikŋan yâhâm huhuakbuap yan âlepŋe hikiângen
yâhânom.” 35 Yawu sâm eknongom Anitâ mepaem sot âlâ mem niop.
36 Otmu nenŋe ekmâ biwinenŋaŋe holaŋakmu sot mem newin. 37 Yâhâ
waŋgaen tatbin nen lok 276 sot ya mem nemunŋe tepnenŋe ârândâŋ
olop. 38 Yawu otmâ nep lokŋe waŋga biwiŋambâ sot lâum saruân pilâŋetâ
gemu waŋga yaŋe hewewen otmâ ariop.

Waŋga ya huhuahop.

39-40 Emet haŋ sâmu hân ya ekmunŋe ki keterahop. Yawu otmâ saru
ateŋe âlâen yâhâmunŋe neŋ biaen ekmâ, nep lokŋe “waŋgaŋe yan ari
ginŋan yâhâek,” sâm waŋgahât aŋga yakât ip hâreŋetâ gemu sâŋgum

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

pato ya dâiŋetâ yâhâmu siruŋe memu saru ginŋan yâhâwe sâm olop.
41 Yawu gârâmâ ya wangim neŋ kârikŋan yâhâop. Neŋ kârikŋan yâhâmu
hâmeŋe kârikŋe otmâ tatmu saru pato pilâm waŋga betŋe ya kumu
huhuahop.
42 Kumu huhuakmu "pet kulem lokŋe saru kakŋambâ yoloŋ otmâ
arimai," sâm tembe lâuŋe yongone sâm otbi. 43 Yongone sâm otŋetâ
yan kunyeŋaŋe Paulo ya kumai sâm kuyiŋgiop. Kuyiŋgim "yoloŋ otmâ
manmaiŋe soŋ pilâm gem ariŋet," sâm ekyongomu lok nombotŋaŋe
soŋ pilâm ge yoloŋ otmâ ba hikiângen yâhâwi. 44 Otmu yoloŋ ki otmâ
manbiŋe wahap âlâ, nak papaŋe pato yawuya mem kakŋan yâhâŋetâ
lokoyekmu yâhâwi. Yawu otmâ nen kerekŋe hikiângen yâhâwin.

Melite mâtuŋan ariwi.

28 1 Hikiângen yâhâ mâtuŋa yakât kutŋe nâŋgâne sâm ambolipŋe
âiyongomunŋe kutŋe "Melite" sâm eknongowi. 2 Yâhâ gelâk
ningimu bâlâpŋahât otmunŋe yâkŋe buku otningim kâlâp hâwurum
uŋetâ semu nâŋgâm ikaiakmâ tatbin. 3 Kâlâp nâŋgâm ikaiakmâ tatmunŋe
yan Pauloŋe lauŋaŋe kârâŋ kârâŋ sâm kâlâp âlâ hâwurum katmu siop.
Yawu otmu hâmiwuk âlâ kâlâp biwiŋambâ ga yolondoŋ sâm bâtŋan ihim
kepeim kinop. 4 Yawu otmu kapi ambolipŋaŋe ekmâ yuwu sâm alahuwi.
"Lok âlâ kumu muop yakât matŋe. Saruŋe ki harangumu muap. Yawu
gârâmâ saru ginŋan yâhâmu matŋe yu tetewaŋgiap." 5 Yawu sâŋetâ
Pauloŋe hâmiwuk ya bâtŋambâ kum pilâmu gemu kâlâpŋe siop. Kâlâpŋe
semu Paulo hâmiwukŋe ki ihiop yawuyaek otmâ bâtŋe welâm welâm
olop. 6 Yawu otmu ekmâ yuwu sâwi. "Hâmiwukŋe ihimu yakât hâkŋe suk
sâmu in yawu gem mumbuap mon?" Yawu sâm dâŋâk ekmâ kinbi. Ekmâ
kinmâ yu ya ki tetewaŋgiop yakât otmâ ekmâ sâwi. "Lok yu hewukŋe
lok. Hâkŋe yâhâp."

Lok âlâ mesek olop ya Pauloŋe heŋgeŋguop.

7 Lok kutdâ âlâ, kutŋe Popilio sâm, yâkŋe kapi tatbin ya hâlâŋmâ
manop. Yâhâ lok yaŋe buku otningim emetŋan dâinenekmu yâhâ orowâk
im tatmunŋe hilâm kalimbu pesuk sâop. 8 Otmu Popilio âwâŋaŋe tepŋan
arimu mesek olop. Mesek otmâ tatmu Pauloŋe yâkâlen ba Anitâ ulitgum
kunŋan mem heŋgeŋguop. 9 Mem heŋgeŋguop yakât den pat ya sâm haok
tuhuŋetâ nâŋgâm lohimbi mesek topŋe topŋe teteyiŋgiopŋe takaŋetâ
mem heŋgemyongop. 10 Mem heŋgemyongomu yakât matŋe lohimbi
nombotŋaŋe tep âlep nâŋgâwaŋgim senŋe âlâlâ yahat yahatŋe mem taka
ningiwi. Yawu otmâ mâtuŋa yan manmunŋe emetsenŋe kalimbu pesuk
sâop. Yâhâ gelâk sâpŋe tâlâhumu kapi ya pilâm arine sâm otmunŋe kapi
ambolipŋaŋe heroŋe nâŋgâningim mâtâpgât natik lâum waŋgaen katŋetâ
talop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Melite ya pilâm Roma kapi patoen ariwi.

11 Otmu emelâk sikop sâpŋe tâlâhuop sâp yan waŋga pato âlâ
Alesandiria kapiângembâ taka talop. Yâhâ Alesandiria kapi ambolipŋaŋe
lâpioyeŋe yâhâp, boho boho, ya ulityotgom manmai. Yakât otmâ waŋga
amboŋaŋe lâpio yakât umutŋe hâwim waŋga hâmeŋan lâum kânâŋgâmu
kinop. Yakât otmâ waŋga yakât kutŋe "Lâpionenŋe boho boho" sâm
kunbi. 12 Waŋgaen yâhâmunŋe yapâ menenekmâ ari Sirakusi kapiân
ariop. 13 Yan ari tatmunŋe hilâm kalimbu pesuk sâmu yapâ ari siru pato
pilâm mem awawi guwawi tuhunenekmu Lehiom kapiân ariwin. Emet
haŋ sâmu, betnenŋehembâ siru pato pilâmu ari hilâm yâhâp pesuk sâmu
yan Puteoli kapi Italia hânân tap yan ariwin. 14 Yan ari waŋgaembâ
gemunŋe kapi ambolipŋe Yesuhâlen biwiyeŋaŋe kepeim manbiŋe taka
mem buku otningiŋetâ orowâk manmunŋe sande konok pesuk sâop.
Otmu yapâ pilâm Roma kapiângen ariwin. 15 Mâtâwân arim tatmunŋe
Yesuhât komotŋe Roma kapiân manbiŋe nengât den pat nâŋgâwi. Yawu
otmâ nombotŋaŋe taka Apio kapiân tatmâ mambotningiwi. Nenŋe
yan arimunŋe penaŋgiakbin. Yâhâ nombotŋe âlâŋeâmâ taka kapi âlâ,
kutŋe Aŋgim Bero Emet Kalimbu sâm, yan mambotningiŋetâ arimunŋe
penaŋgiakbin. Yan Pauloŋe yekmu biwiŋe holaŋakmu Anitâ mepaem tep
heroŋe nâŋgâop.

Pauloŋe Yesuhât den pat âlepŋe Yura yeŋgât papatolipyeŋe ekyongop.

16 Roma kapiân arimunŋe tembe lâu yeŋgât kunyeŋaŋe Paulo
nâŋgâwaŋgimu pâi emetŋan ki katbi. Yawu otmâ emet tâŋâlân katŋetâ
tembe lâu konokŋe galemgumu orowâk manowot.
17 Hilâm kalimbu pesuk sâmu Yura yeŋgât papatolipyeŋe gaŋetâ den
otnom sâm Pauloŋe den katmu yâk yeŋgâlen ariop. Yawu otmâ yâkŋe
nâŋgâwaŋgim gaŋetâ yuwu sâm ekyongop. "Bukulipne, nine topne
ekyongomune nâŋgâŋet. Yura bukulipnenŋe Yuraia hânân manmai
me pâku lohimbi yeŋgâlen ari manmai yâk ki mem bâleyekmâ manmâ
gan. Me emelâk embâŋâmbâek tâmbâlipnenŋaŋe Mosehât girem den
âlâlâ lâum orotmemenenŋe topŋe topŋe katningiwi ya ki loŋgâem
manmâ gan. Yawu otmâ uwawapŋe bia manmâ gawanâke yamâ benŋe
bukulipnenŋe nombotŋaŋe Roma lok yeŋgâlen ari den imbiâk haknan
sâwi. Yakât otmâ Roma yeŋgât tembe lâulipŋaŋe Yerusalem kapi yakât
pâi emetŋan mem katnekŋetâ tatban. 18 Pâi emetŋan mem katnekŋetâ
tatmune Roma yeŋgât kunlipyeŋaŋe topŋe girawuhât den âiân katnekbi
ya nâŋgâne sâm âi pâi tuhunekbi. Âi pâi tuhunekŋetâ mumbomgât dop
ki olop. Yaŋak holaŋnekne sâm otbi. 19 Yawu otbiâke yamâ benŋe Yura
papatolipnenŋaŋe kârikŋe otmâ kuyiŋgiŋetâ yapâ gâtŋaŋe Roma lok
kutdâŋe denne nâŋgâm hârenihiwuapgât sâwan. Yâhâ nâŋe papatolipne

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

den âiân katyekbe sâm ki otman. 20 Anitâŋe Yura nengât tihitnenŋe otmâ
ikŋe hoŋ bawaŋe hâŋgângumu gewuapgât nâŋgâm biwinenŋe memâk
manmain. Yawu gârâmâ Anitâŋe emelâk hâŋgângumu giop biwinaŋe
yawu naŋgan. Yakât otmâ pâi emetŋan katnekbi. Yâhâ Anitâhât hoŋ
bawaŋe yâkât topŋe ekyongowe sâm dâiyekmune takai."
21-22 Sâmu sâwi. "Bukulipnenŋe Yuraia hânân manmaiŋe gâhât den ki
kulemgum katŋetâ takap. Me lok âlâ ki hâŋgânguŋetâ nengâlen taka sâm
bâlehihimu nâŋgâwin. Yawu gârâmâ lohimbi hânŋan kulemŋan manmâ
araiŋe Yesuhât komot yeŋgât sâm bâleyiŋgimai. Yakât otmâ gâhât
nâŋgân nâŋgânân tap ya eknongorâ nâŋgâne sâm oain. Yawu gârâmâ
âun yukârâmâ ki alahunom. Hâmbâi bukulipnenŋe nombotŋe ki takai
yâk orowâk taka tatmunŋe den huhunom." Yawu sâm ekuwi.
23 Yawu sâm den huhunomgât sâp katbi. Otmu sâp sâwi ya otmu
omoŋânâk Yura lok dondâhâlâkŋe Paulohât emelan yâhâ menduhuakbi.
Menduhuakŋetâ Anitâŋe tihityeŋe otmap yakât den pat âlepŋe Pauloŋe
ekyongomu emet ŋiŋ sâop. Otmu emelâk embâŋâmbâek Mose otmu
Anitâhât poropetelipŋaŋe den kulemguwi yakât bulâŋe Yesuhâlen teteop
yakât topŋe kâsikum yiŋgiŋetâ nâŋgâwi. Yawu otmâ biwiyeŋe Yesuhâlen
katŋetgât nâŋgâm eŋgatyeŋan giop. 24 Yâhâ nombotŋaŋe denŋe nâŋgâŋetâ
bulâŋe olowâke yamâ benŋe nombotŋe âlâŋeâmâ nâŋgâŋetâ nahat otmu bet
pilâwi. 25 Yawu otmâ den kakŋan sahaŋgiŋetâ Pauloŋe yuwu sâm ekyongop.
"Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe poropete lok âlâ, kutŋe Yesaia sâm,
den yuwu sâm ekumu kulemguop yakât bulâŋe yeŋgâlen teteap.
26 "Gâŋe Isirae lohimbi yeŋgâlen ari yuwu sâm ekyongo. "Anitâŋe yuwu
yap. Yeŋe biwi pâlâmŋe otmâ nâhât den nâŋgâŋetâ tâŋât otmap.
Otmu nâhât hâkâŋ otmâ nâŋgâm kâkâsuk otmâ kâhâeneksai.
27 Yakât otmâ biwiyeŋe alitmâ nâhât topne ki nâŋgâŋetâ
keterakyiŋgiwuap. Yawu otmâ hiliwahonomai." Den yawu tap.
28 Yakât otmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâŋe lohimbi kerek nengât
tihitnenŋe otbe sâm oap yakât den pat pâku lohimbi yeŋgâlen ari
ekyongonomgât sâm ningiop. Ekyongomunŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu
yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeinomai." 29 Pauloŋe yawu sâm ekyongomu den
kakŋan sahaŋgim pilâm emelambâ gem ariwi.

Paulo Roma kapiân manmu yambu yâhâp pesuk sâop.

30-31 Pauloŋe Roma kapiân manmu yambu yâhâp pesuk sâop. Otmu sâp
yan lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe yâkâlen ariŋetâ Anitâŋe tihityeŋe otbe
sâm nanŋe Yesu hâŋgângumu giop yakât den pat ya pahâk ekyongop.
Otmu Yesu Kiristohâlen biwiyeŋe katŋet sâm eŋgatyeŋan giop. Yawu.
Anitâ gâ orop manbuap.

Nâ bukuhe,
Luka

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Roma

Pauloŋe Roma yeŋgât ekap kulemgum katyiŋgiop.

1 1-5 O bukulipne,
Yen Roma kapi ambolipŋe Anitâŋe Yesu Kiristohât pat kuyiŋgim yâkât komolân torokatyehop. Nâ Paulo, nâŋe pepa yu kulemgum katyiŋgian.

Yesu Kiristo, Anitâhât nanŋe, Dawitihât senâmbâ gâtŋe

Bukulipne, Anitâŋe Yesu Kiristo hâŋgângumu giop yâkât hoŋ bawa manmâ gaman. Lohimbi hânŋan kulemŋan manmâ araiŋe Kiristohât topŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu biwiyeŋe yâkâlen katŋetgât Anitâŋe menekmâ aposolo âi sâm nihimu den pat âlepŋe ekyongom manman. Den pat yakât topŋeâmâ emet inânŋan Anitâŋe poropetelipŋe ekyongomu Miti pepaen kulemguwi ya yuwu tap. Anitâhât nanŋe, Kutdânenŋe Yesu Kiristo yâkŋe Yura nengât tâmbânenŋe, lok pato âlâ, kutŋe Dawiti sâm, yâkât senâmbâ gâtŋe. Yawu gârâmâ Anitâŋe kulem âlâ kândâkdâ miop yamâ Yesu Kiristo mumuŋambâ mem yahalop. Yâkât nâŋgâmunŋe Anitâhât nanŋe tâŋ tâŋâk otmap. Otmu Anitâŋe ikŋahâk tep âlep nâŋgânihim nanŋe hâŋgângumu ge nâhâlen tetem aposolo âi sâm nihiop. Âi sâm nihimu yaŋak benŋe pâku lohimbiŋe biwiyeŋe yâkâlen katmâ denŋe lâuŋetgât ya yeŋgâlen ari den pat âlepŋe ekyongom manman. 6-7 Yen Roma kapi ambolipŋaŋe Yesu Kiristohât tem lâuwaŋgim manŋetgât Anitâŋe wawaeyekmâ yâkât komolân torokatyehop. Yakât otmâ Awoŋnenŋe Anitâ otmu Kutdânenŋe Yesu Kiristo yâkŋe eŋgatyetŋeâk otmâ nâŋgâyiŋgim tihityeŋe otmutâ biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe hikuakmâ konohâk otmâ sânduk sâekgât nâŋgâyiŋgim ulitgum gaman.

Pauloŋe Roma kapi ariwom nâŋgâm biwiŋaŋe mem manop.

8 Topŋe katmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Emelâk yeŋe Yesu Kiristohât den pat âlepŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu yâkâlen biwiyeŋe katmâ tem

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

lâuwaŋgim gai yakât den pat yu lohimbi hânŋan kulemŋan manmâ
araiŋe nâŋgâŋetâ âiloŋgo otmap. Yakât otmâ Yesu Kiristohât wâtŋan
kinmâ yeŋgât nâŋgâm Anitâ Awoŋne mepaem mansan. 9 Yawu otmâ
manmâ Anitâŋe âi sâm nihiop ya biwinaŋe tiŋâk kepeim pâku lohimbiŋe
yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim manŋetgât ya yeŋgâlen ari nanŋahât den
pat âlepŋe ya ekyongomune nâŋgâm biwiyeŋan katŋetâ bulâŋe yâk
yeŋgâlen tetem gap. 10-12 Otmu dop yawuâk Roma kapi ambolipŋaŋe
Yesu Kiristohâlen biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim manŋetâ Anitâhât Wâtgât
mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otyiŋgiâkgât naŋgan. Yawu nâŋgâm
haoŋmâ ârândâŋ "girawu otmâ takam yekbe" sâm Anitâ ulitguman.
Yawu gârâmâ Anitâŋe nâŋgânihimu yeŋgâlen takawom yanâmâ
biwinenŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu yan tânahom yâkâlen biwi
nâŋgân nâŋgânnenŋaŋe tiŋâk kepeimunŋe kârihem tatbuap. Yawu
nâŋgâm Anitâ ulitgum manmâ gan ya yâkŋe naŋgap.

13 Yawu otmâ pâku lohimbi kapi wosapâ me wosapâ mansai yâk
yeŋgâlen ari den kâsikum yiŋgimune biwiyeŋe Kiristohâlen katbi. Yakât
dopŋeâk yeŋgât bukulipyeŋe nombotŋe Anitâhât topŋe ki nâŋgâmaiŋe
Kiristohâlen biwiyeŋe katŋetgât yeŋgâlen taka yâkât den pat âlepŋe
ekyongowom. Yakât biwinaŋe hikuman yamâ mâtâpgât hâum pâpguman.
14-15 Lohimbi kerek ya yeŋgâlen ari den pat âlepŋe ekyongomune
nâŋgâŋetgât Anitâŋe âi sâm nihiop. Yakât nâŋgâm lohimbi nombotŋe
pepa emetŋan yâhâm nâŋgân nâŋgânyeŋe orop mansai otmu nombotŋe
pepa emetŋan ki yâhâwi, otmu Girik lohimbi kapi tete manmâ nep âlâlâ
tuhumai, otmu pâku lohimbi kâlepŋehen me bârâ betŋehen manmai, ya
hârokŋe Yesuhât topŋe nâŋgâŋetgât nâŋgâyiŋgim mansan. Yakât otmâ
Roma yeŋgâlen taka den pat âlepŋe ekyongowe sâm biwine heweweŋ
otmu mansan.

16-17 Bukulipne, Yesuhât den pat âlepŋahât topŋe yuwu sâmune
nâŋgâŋet. Lohimbi âlâ me âlâ, nen Yura lohimbi aŋgoânâk den pat
âlepŋe nâŋgâm Kiristohâlen torokatbin, me yen pâku lohimbi den
ekyongomunŋe yawuâk yâkâlen torokatbi, nen hârokŋe yâkâlen
biwinenŋaŋe kepeim mannom yamâ Anitâŋe tosanenŋe pilâningim
manman kârikŋahât pat kuningiop yakât bulâŋe menom. Anitâ
Wâtgât Amboŋe yâkâlen biwinenŋaŋe kepeim mannom yamâ ki hâum
pâpgunom. Den yan yuŋe emelâk poropete âlâŋe den kulemguop ya
miap. Den yamâ yuwu tap.

"Lohimbi âlâ me âlâŋe Anitâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim tem
lâuwaŋginomai yamâ manman kârikŋan mannomai."

Pâku lohimbi yeŋgât topyeŋe

18 Bukulipne, pâku lohimbi yeŋgât nâŋgâm den âlâ yuwu sâmune
nâŋgâŋet. Pâku lohimbi yeŋgât topyeŋeâmâ yuwu. Yâkŋe bukulipyeŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

otmu lohimbi wosaken me wosaken mansaiŋe Anitâhât den nâŋgâŋetâ
bulâŋe otmap sâm den ya kurihim Anitâ betbaŋgim orotmeme kiŋgoŋ
otmâ mansai. Yakât otmâ Anitâŋe pâku lohimbi betyongomu mansai
yakât topŋe ekyongomune nâŋgâŋet. 19-20 Kândik mindikum, Anitâŋe
ikŋe wâtŋan kinmâ hân himbim kândikyotgom wahap topŋe topŋe kalop
yapâ gâtŋaŋe yâkât topŋe ikŋiâk tap ya kerek ekmâ nâŋgâmai. Wahap
topŋe topŋe kalop yan ikŋe wâtŋahât towatŋe tetemu ekmai. Ekmâ tat
tat memeŋe kârikŋe tatbaŋgiap yawu nâŋgâmai. Yawu nâŋgâm Anitâ ki
ekmain yamâ yâkŋe wahap âlâlâ kalop yan ikŋe topŋe tetemu ekmai.
Yakât otmâ Anitâhât topŋe ki naŋgain sâm irelaknomaihât dop âlâ ki
tap. 21 Yawu gârâmâ Anitâŋe wahap topŋe topŋe kalop yamâ lohimbi
nombotŋaŋe yâkât bât towatŋe ekmâ yan ki ewe katmâ mepaemai. Yawu
otmâ yaŋak nâŋgân nâŋgânyeŋe gulip malap otmu wahap tâŋât me
hâliŋe bia yawuyakât nâŋgâŋetâ yahatmap. Yawu nâŋgâm biwi nâŋgân
nâŋgânyeŋe maŋguakmu nâŋgâŋetâ ki keterakmap. 22 Yawu gârâmâ
nâŋgân nâŋgânnenŋe orop mansain yawu sâm nâŋgâm tâpikgumai.
23 Yawu nâŋgâm tâpikgum Manman amboŋe Anitâ yahat yahatŋe yâk
betbaŋgimâmâ senŋe âlâlâ topŋe topŋe, nâi seloŋ, me soŋgo bau, me
hambe gumbam, umutyeŋe hâwiŋetâ kundenyeŋe tetemu ya mepaemai.
Me Porom Lâpio yawuya yeŋgât umutyeŋe hâwim kânâŋgâŋetâ kinmu
yakât nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu mepaemai.

24 Yawu otŋetâ yakât Anitâŋe betyongomu yeŋe nâŋgân nâŋgânyeŋeâk
watmâ yuwu otŋetâ kiŋgoŋ otmap. Emet huhumai, me kâwâ konda
otmai, me wahap ki orotŋe otmai. 25 Yâhâ Anitâhât den bulâŋe hâkâŋ
otmâ bet pilâm den perâkŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu Anitâ Hân Himbim
Amboŋe betbaŋgimai. Betbaŋgim ikŋak wahap topŋe topŋe kalop yakât
nâŋgâŋetâ yahatmu yanâk biwiyeŋaŋe kepeim manmai. Yamâ nenâmâ
yawu ki otnom. Nenâmâ Anitâ konok mepaem manmâ yâhânom. Ya
bonŋanâk.

26-27 Yâhâ pâku lohimbiŋe manman kiŋgoŋ manŋetâ Anitâŋe yekmu
bâlemu betyongomu yaŋak yeŋe eŋgatyeŋeâk otmâ orotmeme kiŋgoŋ
ya witgum yuwu otmâ manmai. Lohimbi miakmâ orowâk manmai
orotmeme ya pilâmai. Yawu otmâ imbilipyeŋaŋe loklipyeŋe pilâyekmâ
imbi bukulipyeŋe orop ekŋâleaŋgim otmâ hilipgumai. Otmu loklipyeŋe
gurâ yawuâk imbilipyeŋe pilâyekmâ bukulipyeŋe orop ekŋâleaŋgim
orotmeme kiŋgoŋ otmai. Yawu tâpik gupik otmâ manmai yakât huhopŋe
mesek topŋe topŋe teteyiŋgimap.

28 Otmu Anitâhât den bulâŋe nâŋgâŋetâ nahat otmu betbaŋgim nâŋgâm
gulip manmai. Yakât otmâ Anitâŋe betyongomu biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe
gulip malap otmu orotmeme kiŋgoŋ me âlepŋe ya ki ekmâ ketetmai. Yawu
otmâ yan orotmeme kiŋgoŋ otmâ manmai. 29 Orotmeme kiŋgoŋ otneâk
nâŋgâmai yamâ yuwu. Kâwâ konda otmai. Me sen buhu buhu oraŋgimai.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Me bukulipyeŋe yeŋgât iri sikum me senŋe âlâlâ tatyiŋgimap ya ekŋâlem
mene sâm biwiyeŋaŋe nâŋgâmai. Me dewaeak dewaeak manmai. Me
wawi, me misiŋem nemai, me kâirahomai, me nâŋgâm bâleaŋgimai.
Me ahom hioŋakmai. Me bukulipyeŋe yongoŋetâ mumai. 30 Me bukuhât
den belângen sâsâ. Me sâm bâleaŋgimai. Me âwâ mâmâlipyeŋe yeŋgât
lauyeŋe ki lâumai. Yawu otmai yan yeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmu Anitâhât
nâŋgâŋetâ gemap. Otmu bukulipyeŋe yeŋgât yawuâk nâŋgâŋetâ gemu
mem ge karakmai. Otmu wuân me wuân kândikum otŋetâ dondâ
bâlewuap yakât nâŋgâŋetâ biwiyeŋanâk kinmap. 31 Yawu otmâ hep
torehenlipyeŋe, me imi ata, me wârâ tou ya orop we âlep ki naŋgaŋgimai.
Me bukulipyeŋe orop den hikumai yamâ ki watmai. Me tepyeŋe kou kâlâp
semu kuk oraŋgimai yan kaok ki oraŋgimai. Kuk yawuâk tatmâ yâhâekgât
den hâmeân hâluhu sâmai. Me lohimbi âlâ me âlâŋe umatŋe kakŋan
manmai ya ki yekmâ nâŋgâyiŋgimai. 32 Lohimbi âlâ me âlâŋe orotmeme
bâleŋe topŋe topŋe yawuya otmai yamâ hem kâlâwân ge hiliwahonomai
yakât Anitâŋe den sâm kalop. Lohimbi den ya nâŋgâm heŋgeŋgumaiŋe
kunyeŋe kârikŋe otmâ orotmeme bâleŋe ya tâtâemâk otmâ mansai. Yawu
gârâmâ buku nombotŋaŋe orotmeme bâleŋe yawu otmai yamâ yekmâ
heroŋe nâŋgâyiŋgimai. Pâku lohimbi yeŋgât topyeŋeâmâ yawu.

Yura lohimbi yeŋgât topyeŋe

2 1-2 Yawu gârâmâ Yura lohimbi yeŋgât nâŋgâm yuwu ekyongomune
nâŋgâŋet. Pâku lohimbiŋe orotmeme kiŋgoŋ otmâ manmai ya
yeŋgât manmanyeŋe ya yeŋe ekŋetâ bâlemu nâŋgâm bâleyiŋgimai
me sâm hâreyiŋgimai. Yawu gârâmâ yâkŋe otmai yakât dopŋeâk yeŋe
gurâ yawuâk otmai. Yakât otmâ yeŋe sâm hâreyiŋgimai yakât dopŋeâk
Anitâŋe yen gurâ sâm hâreyiŋgiwuap. Yanâmâ yâkât senŋan sâm
buiaknomaihât dop âlâ ki otbuap. 3 Pâku lohimbi nombotŋaŋe orotmeme
kiŋgoŋ otmâ manmai yamâ Anitâŋe sâm hâreyiŋgim yakât matŋe
yiŋgimap yaŋe ârândâŋ otmap, yeŋe yawu nâŋgâmai. Yawu gârâmâ lok
âlâ me âlâŋe bukulipyeŋe yeŋgât manmanyeŋe ekmâ nâŋgâm bâleyiŋgim
sâm hâreyiŋgimap yamâ bukulipyeŋaŋe manman bâleŋe otmai yawuâk
torokatmâ otmai. Yawu gârâmâ sâp patoen Anitâŋe orotmeme kiŋgoŋ
wuân me wuângât matŋe umatŋe yiŋgiwuap yanâmâ lohimbi yawuya
ki wangiyekbuap. Yamâ yiŋgimu menomai yakâ. 4 Yakât otmâ yuwu
ki nâŋgânomai. “Anitâŋe wawaenenekmâ kuk in yawu ki otmap. Me
ki tepŋe kou kâlâp semap. Yakât otmâ yâkŋe ki den âiân katnenekmâ
matŋe umatŋe ningiwuap,” yawu ki nâŋgânomai. Yawu nâŋgânomai
yamâ nâŋgâm hilipgunomai. Yakât topŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yeŋe
orotmemeyeŋe kiŋgoŋ ya bet pilâm Anitâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim
manŋetgât yâkŋe wawaeyekmâ tihityeŋe otbe sâm mambotyiŋgimap.
Yeŋe yakât nâŋgâŋetâ porap otmap.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5-6 Nâŋgâŋetâ porap otmu kunyeŋe kârikŋe otmâ betbaŋgimai. Yawu otmâ orotmeme kiŋgoŋ yawuya torokatmâ otmâ mannomai yamâ sâp patoen Anitâŋe lohimbi kerek nengât manmannenŋahât matŋe âlâku ikŋiâk ikŋiâk kâpekningiwuap. Sâp yanâmâ matŋe âlâhât tipiŋe yiŋgimu menomai.

7-11 Anitâŋe Yura lohimbi me pâku lohimbi kerek nengât biwinenŋe ekmâ konohâk menduhunenekmâ matŋe dopnenŋan tâŋ tâŋâk kâpekningiwuap. Otmu sâp patoen Anitâŋe nâŋgâningimu yahatmu ikŋe senŋan koko salehâk kinmâ manman kârikŋan mannom sâm lohimbi nombotŋaŋe yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim orotmeme âiloŋgo loŋgo otmâ manmai. Yawu otmai yamâ Anitâŋe nâŋgâyiŋgimu yahatmu nan baralipne koko salek sâm manman kârikŋahât bulâŋe yiŋgimu biwiyeŋe huruŋ sâwuap. Yâhâ lohimbi nombotŋaŋe yeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmu tepyeŋe umatŋe otmu Anitâhât den kum manman kiŋgoŋ manmai. Lok yawuyamâ Anitâŋe kuk otyiŋgim matŋe umatŋe yiŋgimu mem hâhiwin dondâ nâŋgâmbisâi.

12-15 Anitâŋe Yura lohimbi me pâku lohimbi kerek nengât biwinenŋe ekmâ otbin mewin yakât matŋe tâŋ tâŋâk kâpekningiwuap yakât topŋe sâmune nâŋgâŋet.

Anitâŋe ikŋe nâŋgân nâŋgânŋan tatmap ya Mose ekumu girem den âlâlâ kulemguop. Yakât otmâ Yura lohimbi âlâ me âlâŋe girem den ya nâŋgâm ki watmai yâhâmâ Anitâŋe yekmu ki ârândâŋ otmap. Lohimbi âlâ me âlâŋe girem den âlâlâ kerek lâum mansai yâhâmâ yekmu ârândâŋ otmap. Yawu gârâmâ Yura lohimbi kerekŋe girem den ya lâum hâum pâpgum tosa miai. Yakât otmâ Anitâŋe den âiân katyekmâ matŋe umatŋe yiŋgiwuap.

Yâhâ pâku lohimbi yâhâmâ Anitâŋe girem den ya ki ekyongop. Yawu gârâmâ ki nâŋgâm yeŋahâk otmâ hilipgum tosa memai. Ya âlâkuâk torokatmâ otnomai yamâ yawuâk matŋe umatŋe yiŋgimu menomai.

Yawu gârâmâ Anitâŋe ikŋe nâŋgân nâŋgân ya biwi nâŋgân nâŋgânyeŋan katmu orotmeme âlepŋe me orotmeme bâleŋe yâhâp yâhâp ya ekmâ kiwilimai. Yawu otmâ Anitâhât nâŋgân nâŋgân ya pâku lohimbi âlâ me âlâŋe eŋgatyeŋaŋak otmâ watmai yan girem den ekyongomu watmai yawu oap. Yâhâ yawu otŋetâ ârândâŋ otmap yan biwiyeŋe sânduk sâmap. Yâhâ otŋetâ bâlemap yaŋe biwi nâŋgân nâŋgânyeŋan hâumu otmâ hilipguain sâm biwiyeŋan naŋgaŋgimai. 16 Yakât otmâ den pat âlepŋe yakât pâŋe konok yuwu sâmune nâŋgâŋet. Hâmbâi mâne sâp pato tetewuawân Anitâŋe sâmu Yesu Kiristoŋe nen hârok biwinenŋahât topŋe ekmâ sâm hâreningim tihân otmain memain me biwinenŋanâk nâŋgâmain yakât matŋe ya âlâku amboŋan amboŋan ningiwuap.

Yura lohimbiŋe yeŋahât nâŋgâŋetâ yahalop.

17 Yâhâ Yura lohimbiŋe yeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmu yuwu sâmai. “Nenâmâ Yura lohimbi. Emelâk Anitâŋe nâŋgâningimu yahatmu ikŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

pat kuningiop. Yakât kakŋan Mose ekumu girem den âlâlâ kulemguop
yakât topŋe nenŋahâk nâŋgâmain. Yakât otmâ Anitâŋe tihitnenŋe
otmu ikŋe komot bulâŋe mansain.” Yawu nâŋgâm yeŋahât nâŋgâŋetâ
yahatmap. 18 Yâhâ yeŋe yuwu me yawu otŋetgât Anitâŋe sâm kalop
yakât topŋe yuwu nâŋgâmai. “Nenŋeâmâ girem den yakât topŋe nâŋgâm
heŋgeŋgum yaŋak benŋe orotmeme bâleŋe ya ekmâ ketetmâ orotmeme
âlepŋeâk otmain. 19-20 Yawu otmâ girem den ya nâŋgâmunŋe biwinenŋan
hâumu manman bulâŋahât mâtâp ya teteningimu tâŋ tâŋâk watmain.
Yakât otmâ pâku lohimbiŋe mâtâp ya ki naŋgai yâhâmâ Anitâhât den
kâsikum yiŋgimunŋe nâŋgânomaihât dop tap. Me nombotŋaŋe girem
den ya ki lâum manmâ mâtâp tâpikgumai yamâ tiripyongomunŋe
mâtâp ya tâŋ tâŋâk watnomai. Me nombotŋaŋe ihilâk mahilâk manmai
yamâ kuwikyekmunŋe âiloŋgo mannomai. Me nombotŋaŋe nâŋgâŋetâ
ki keterakyiŋgimap yamâ ekyongomunŋe haŋ sâyiŋgiwuap.” 21 Yeŋe
nâŋgâm tâpikgum mâtâp ya tâŋ tâŋâk ki watmai. Yamâ topŋe girawuhât
otmâ bukulipyeŋe mâtâp ya watŋet sâm den kâsikum yiŋgine sâm oai?
Yâhâ lohimbiŋe senŋe âlâlâ kombo ki miaŋgiŋet sâm ekyongomai.
Yamâ wongât otmâ yeŋe gurâ kombo miaŋgimai? 22 Me loklipyeŋe me
imbilipyeŋe betyeŋehen ki kioŋet sâm ekyongomai. Yamâ benŋe yeŋe
gurâ buku nombotŋe yeŋgât imbilipyeŋe orop ihilâk ekŋâleaŋgimai.
Otmu kasalipyeŋaŋe Porom Lâpio mepaemai ya ekŋetâ dondâ bâlemap.
Yamâ wongât yeŋe gurâ yâk yeŋgât opon kâmbukŋan yâhâ Porom Lâpio
tatmawân senŋe âlâlâ kâmbukŋe sâm katmai ya kombo meyiŋgimai?
23 Anitâŋe Yura lohimbi nengât nâŋgâm girem den Mose ekumu
kulemguop. Yeŋe yakât yawu nâŋgâm yeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmap.
Yamâ benŋe girem den ya loŋgâeŋetâ pâku lohimbiŋe yekmai yan
Anitâhât nâŋgâŋetâ gemap. 24 Den yan yuŋe emelâk poropete âlâŋe den
kulemguop ya miap. Den yamâ yuwu tap.

“Yura kapi ambolipŋaŋe orotmeme bâleŋe otmâ mansai. Yakât otmâ
pâku lohimbiŋe Anitâhât nâŋgâŋetâ dondâ gemap.”

25 Otmu yakât torokatmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâŋe Yura
lohimbi nâŋgâyiŋgim manman âlepŋahât pat kuyiŋgiop yakât otmâ
hâkyeŋe torehenŋan undip tuhuaŋgimai. Yawu tuhuaŋgim girem den
tâŋ tâŋâk watmai yanâmâ Anitâŋe nâŋgâyiŋgimap. Yawu gârâmâ girem
den ya kumai yanâmâ hâkyeŋan undip tap yakât nâŋgâm undip ki
tuhuaŋgiwi yawu yekmu otmap. 26 Yawu gârâmâ pâku lohimbi yeŋgât
sâm manman âlepŋahât pat ki kuyiŋgiop yakât otmâ hâkyeŋe torehenŋan
undip ki tuhuaŋgimai. Yamâ Anitâŋe ikŋe nâŋgân nâŋgânŋambâ girem
den ya Mose ekumu kulemguop. Yâhâ pâku lohimbiŋe girem den ya
pâpgumai ya yeŋgât biwiyeŋan Anitâhât nâŋgân nâŋgân tatmap ya
tâŋ tâŋâk watmai. Yanâmâ Anitâŋe yekmâ nâŋgâyiŋgimu hâkyeŋe
torehenŋan undip tap yawu otmap. 27 Yura lohimbi hâkyeŋe torehenŋan

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

undip tap yeŋe girem den sâlikum topŋe nâŋgâm heŋgeŋgumai yamâ
ki lâumai. Yakât otmâ pâku lohimbi hâkyeŋe torehenŋan undip ki tap
yaŋe Anitâhât nâŋgân nâŋgân watmaiŋe sâp patoen yen mem den âiân
katyekmâ sâm hâreyiŋginomai. 28 Yakât topŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet.
Anitâŋe lohimbi yeŋgât nâŋgâm manman âlepŋahât pat kuyiŋgiop
ya girawu yaŋe yakât bulâŋe menomai? Lok yaŋe imbiâk hâkyeŋe
torehenŋan undip tuhuaŋgim topyeŋe kurihiakmâ lohimbi senyeŋan
kinmâ Anitâ mepaemai yâkŋe bulâŋe ya ki menomai. 29 Yâhâ Wâtgât
mâmâŋahât Heakŋe lohimbi mem hewewen tuhuyekmu Anitâhâlen
biwiyeŋaŋe kepeim mansai yâkŋe bulâŋe ya menomai. Lohimbiŋe
Anitâhâlen biwiyeŋaŋe kepeimai ya yeŋgât nâŋgâyiŋgimu ârândâŋ
otmap. Yaŋeâmâ bukulipyeŋaŋe nâŋgâyiŋgiŋetâ yahalâkgât ki nâŋgâmai.

Anitâŋe Yura lohimbi kerek ki betyongop.

3 1 Kândikum emelâk Anitâŋe Yura nengât tâmbâlipnenŋe yeŋgât
nâŋgâyiŋgimu yahatmu ikŋe pat kuyiŋgiop. Yakât otmâ hâknenŋe
torehenŋan undip tuhuaŋgim gamain. Anitâŋe nâŋgâningimap yakât
topŋe yuwu tap. 2 Anitâŋe ikŋe den bulâŋe ya tâmbâlipnenŋe ekyongomu
yakât amboŋe otbi. Yawu otmâ pâku lohimbi yeŋgâlen ari yakât
topŋe ekyongoŋet sâm yiŋgiop. Sâm yiŋgiop yaŋak sâp yiwereŋe nen
meneneksap.

3 Yawu gârâmâ nengâlen gâtŋe kiŋgitŋe orowâkŋe Anitâhâlen
biwiyeŋaŋe ki kepeim manmâ gai. Yawu otmâ gai yakât matŋe Anitâŋe
nen Yura lohimbi kerek betnongowuap me bia? 4 Yamâ bia kârikŋe. Yakât
otmâ lohimbiŋe Anitâ orop biwiyeŋaŋe hikuakmâ konohâk otmu den
hikuwi. Den ya kelaŋgatmâ âlâ sâmai, otmu nombotŋe hârem pilâmai.
Yawu gârâmâ yâkŋe otmai yawu Anitâŋe ki otmap. Den yan yuŋe emelâk
lok âlâŋe den kulemguop ya miap. Den yamâ yuwu tap.

> "O, Anitâ, nenŋe otmunŋe bâlemap yan den sâm hâreningirâ
> ekmunŋe ârândâŋ merândâŋ otmap. Yakât otmâ lok âlâ me âlâŋe
> nâŋgâm bâlehihiŋetâ ki bonŋe otmap."

5 Yawu gârâmâ lokgât nâŋgân nâŋgân watmâ den yuwu ekyongomune
ekŋet. Nenŋe otmunŋe bâlewuap yan Anitâŋe den sâm hâreningimu
lohimbiŋe nâŋgâŋetâ sâtŋe otmu mepaenomai. Mepaenomai yakât
kakŋan matŋe umatŋe ningiwuap yakât otmâ nâŋgâm bâlewaŋgim
imbiâk umatŋe ningiap yawu sâmunŋe ki ârândâŋ otbuap. 6 Yawu
gârâmâ nenŋe otmunŋe bâlemap yan Anitâŋe imbiâk matŋe umatŋe
ningimap otmuâmâ sâp patoen biwinenŋahât topŋe nâŋgâm den sâm
hâreningimu ki ârândâŋ otbuap. Yawu gârâmâ Anitâŋe imbiâk mambiâk
otningimap yawu ki nâŋgânom.

7 Yâhâ nâŋgân nâŋgân âlâ yuwu ki nâŋgânom. Nenŋe Anitâ orop
biwinenŋaŋe hikuakmâ konohâk otmu den hikuwin. Den yamâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nombotŋe hârem pilânom. Yawu gârâmâ nenŋe otmain yawu Anitâŋe
ki otmap. Yâhâ nenŋe den nombotŋe hârem pilânom yanâmâ Anitâŋe ki
betnongowuap yakât nâŋgâm lohimbiŋe mepaenomai. Anitâ mepaenomai
yan topŋe girawuhât otmâ den sâm hâreningim matŋe ningiwuap? **8** Yâhâ
lohimbiŋe witgum mepaeŋetgât nenŋe ihilâk otneâk nâŋgânom yamâ
dondâ bâlewuap. Yawu gârâmâ lohimbi nombotŋaŋe imbiâk nâhât ihilâk
otmunŋe bâleâkgât nâŋgâmap sâmai. Yawu sâm den haknan sâmai.
Lohimbi nombotŋaŋe yawu nâŋgâmai yamâ hâmbâi sâp patoen Anitâŋe
matŋe umatŋe yiŋgimu menomai.

Nen kerekŋe otmunŋe bâlemu tosa orop manmain.

9 Bukulipne, Anitâŋe Yura lohimbi nengât nâŋgâmu yahatmu pâku
lohimbi yeŋgât nâŋgâmu gemap me bia? Yamâ bia kârikŋe. Nen Yura
lohimbiŋe pâku lohimbi yeŋgât amutyeŋan katnenekmu mansain. Yawu
ki tap. Nenŋe yen pâku lohimbi orop orotmemenenŋe bâleŋe me manman
kiŋgoŋ otmâ gain. Yakât otmâ nen kerekŋe matŋe menomgât pat
mansain. **10** Den yan yuŋe emelâk poropete nombotŋaŋe den kulemguwi
ya miap. Den yamâ yuwu tap.

"Lohimbi kerekŋe koko salek me uwawapŋe bia ki mansain. **11** Nengâlen
gâtŋe âlâ me âlâŋe Anitâhât nâŋgân nâŋgânŋe girawu tap ya
ki nâŋgâm manmain. Me lok âlâ me âlâŋe Anitâ ki ewe katmâ
mepaemain. **12** Otmu Anitâŋe mâtâp yuwuâk watmâ manŋet sâm
katningiop yamâ lok kerekŋe tâpikgum mâtâp bâleŋan manmâ
gain. Yawu gârâmâ lok hârokŋe buku oraŋgim uwawapŋe bia
mannomgât dop âlâ ki tap. **13-14** Otmu lok muŋetâ hanyongomunŋe
tâtuk sâm hâkyeŋe korokŋe bâleŋe pilâmap yakât dopŋeâk lohimbi
nombotŋaŋe den perâkŋe sâm bukulipyeŋe kâityongomai. Otmu
hâmewuk me soroŋ hambeŋe yawuyaŋe ningimu mumain yakât
dopŋeâk lohimbi yawuyaŋe bukulipyeŋe orop sâm bâleaŋgimai.
Me den bâleŋe hâiakmai. **15** Otmu lokŋe kapam kune sâm in yawu
tepyeŋe kâlâp semu yahatmâ kapam kumai. **16** Otmu haoŋmâ
ârândâŋ bukulipyeŋe yeŋgât nâŋgâm bâleyiŋgim mem âlâlâ
tuhuyekmâ manmanyeŋe hilipgumai. **17** Yawu otmâ bukulipyeŋe orop
biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe ki hikuakmâ konohâk otmap. **18** Lohimbi
yawuyaŋe Anitâhât nâŋgâm ki ewe katmai." Topnenŋeâmâ yawu.

19-20 Otmu Anitâhât den yakât topŋe yamâ yuwu. Yura lohimbi
kerekŋe yâkât den tem lâuwaŋgim mannehât girem den âlâlâ Mose
ekumu kulemguop. Yawu gârâmâ nenŋe yâkât girem den ya watmâ tem
lâuwaŋgimain yamâ hâum pâpgumain. Yakât otmâ nenŋe pâku lohimbi
orop yâkât senŋan kinmâ sârereakmunŋe nenekmu ârândâŋ otbuapgât
dop âlâ ki tap. Yâhâ yâkât girem den nâŋgâmain yan biwinenŋan hâumu
tosa orop mansain sâm naŋgaŋgim aŋulakmain.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kiristoŋe manman bâleŋahât paŋgoŋâmbâ holaŋnenehop.

21 Yawu gârâmâ Anitâŋe tosanenŋe pilâningim tihitnenŋe otmap
yakât mâtâp âiŋe teteop. Yakât topŋe nâŋgâmunŋe keterakningiâkgât
emet inânŋan Mose otmu poropete lok nombotŋaŋe den kulemguwi.
Yawu gârâmâ mâtâp âiŋe yaŋe girem den hâŋgiŋe orop ki lâuaksawot.
Mâtâp âiŋe yakât topŋeâmâ yuwu. 22-24 Nen Yura lohimbi otmu yen pâku
lohimbi dop konohâk mansain. Topnenŋe kâsiwahomunŋe ikŋiâk ikŋiâk
otbuapgât dop ki tap. Nen kerekŋe otmunŋe bâlemu tosa orop manmain.
Yawu manmunŋe Anitâŋe nenekmu ki ârândâŋ otmap yawu nâŋgâmain.
Yawu gârâmâ Anitâŋe ikŋahâk wawaenenekmâ Yesu Kiristo hâŋgângumu
ge sârerenenekmâ kawenenŋan kinmâ howanân kuŋetâ muop. Yâkâlen
biwinenŋaŋe kepeim manmunŋe Anitâŋe nenekmu ârândâŋ otmu
Kiristoŋe manman bâleŋahât paŋgoŋâmbâ holaŋnenehop.
25-26 Otmu yakât torokatmâ sâmune nâŋgâŋet. Emelâk embâŋân
tâmbâlipnenŋaŋe orotmeme bâleŋe otmâ manbi yakât matŋe Anitâŋe
in yawu ki yiŋgiop. Yawu gârâmâ orotmeme bâleŋe otminiwi yakât
nâŋgâmu dondâ bâleop yakât topŋe tetekŋan eknehât ikŋe nanŋe
Yesu Kiristo hâŋgângumu ge nengât tosahât otmâ muop. Yawu otmu
biwinenŋe yâkâlen katmunŋe Anitâŋe nengât kaok nângâniŋgim
tosanenŋe pilâningiop.
27-28 Den ekyongoan yukât topŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet. Nenŋahâk
otmâ Anitâhât girem den tâŋ tâŋâk lâum manmâ gamunŋe nenekmu
ârândâŋ otbuapgât dop tap me bia? Yawu bia. Yawu tap mâne nenŋe
hâknenŋe mepaembâin. Yakât otmâ mâtâp konok tap yamâ yuwu. Yesu
Kiristohâlenâk biwinenŋaŋe kepeim manmunŋe Anitâŋe nenekmu
ârândâŋ otmap.
29 Yakât otmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâ Tihit tihit amboŋaŋe
eŋgat yâhâp ki otmap. Yawu otmâ nen Yura lohimbi otmu pâku lohimbi
mâtâp ikŋiâk ikŋiâk ki sâm ningiop. Yâhâmâ tihitnenŋe otbe sâm
menduhunenekmâ mâtâp konohâk sâm ningiop tap. 30 Yakât otmâ nen
Yura lohimbi otmu pâku lohimbi orop Yesu Kiristohâlen biwinenŋaŋe
kepeim manmain yanâmâ Anitâŋe nenekmu ârândâŋ otmap. 31 Yawu
gârâmâ Moseŋe girem den âlâlâ kulemguop ya ki gulip olop. Yakât otmâ
nenŋe biwinenŋe yâkâlen kepeim denŋe tem lâuwaŋgim manmain yan
girem den ya lâumunŋe nengâlen bulâŋe tetemap yawu oap.

Awarahamŋe Anitâhâlen biwiŋaŋe kepeim manop.

4 1 Nengât tâmbânenŋe âlâ, kutŋe Awaraham sâm, yâkŋe manman
girawu manmu Anitâŋe ekmu ârândâŋ olop ya ekmâ nâŋgâne.
2 Awarahamŋe ikŋahâk otmâ manman âiloŋgo manmu yakât Anitâŋe
ekmu ârândâŋ olop mâne ikŋahâlâk nâŋgâmu yahatbâp. Yawu gârâmâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ikŋahât ki nâŋgâmu yahalop. 3 Yakât topŋe Moseŋe kulemguop ya yuwu
tap.
"Anitâŋe Awarahamgât pat sâm kuwaŋgiop ya Awarahamŋe nâŋgâm
yâkâlen biwi nâŋgân nâŋgânŋaŋe kepeim biwi yâhâp ki otmâ
manop. Yawu otmâ manmu Anitâŋe biwiŋe ekmu ârândâŋ olop."
4 Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Nenŋe âi tuhum manmain yakât
hâmeŋe sâm tewetsenŋe ningimai. Yâhâ tewetsenŋe ningimai yan "Âo,
tewetsenŋe yiŋgiain yuâmâ tep âlep nâŋgâm in kâsikum yiŋgiain,"
yawu ki sâmai. Âi tuhumain yakât hâmeŋe sâm tewetsenŋe ningimai.
5 Yâhâ Anitâŋe yeŋe otmai yawu ki otmap. Lok âlâ me âlâŋe nengât
tosa pilâningiâk sâm Anitâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim manmai ya yeŋgât
biwiyeŋahât topŋe nâŋgâm tosayeŋe pilâyiŋgimap. Yâhâ lok nombotŋaŋe
nenŋahâk yu ya tuhunom yakât matŋe tosanenŋe pilâningiwuap yawu
sâmai yamâ ki nâŋgâyiŋgimap. Topŋe yawu tap.
6 Otmu tâmbânenŋe Dawitiŋe yakât topŋe nâŋgâop yamâ yuwu.
Anitâŋe nengât orotmeme bâleŋe me âlepŋe ya ki ekmâ ketetmâ
yakât dopŋan matŋe kâpekningimap. Yawu otmâ lok âlâ me âlâŋe
biwiyeŋe yâkâlen katŋetâ tatmap ya yeŋgât nâŋgâyiŋgimu ârândâŋ
otmap. Lohimbi yawuyaŋe heroŋe kakŋan manmâ otbi mewi yakât ki
gorâyiŋgiwuap. Dawitiŋe yawu nâŋgâm yan den kulemguop yamâ yuwu
tap.
7 "Lok âlâ me âlâŋe orotmeme bâleŋe otminiwi ya yeŋgât tosa
Anitâŋe pilâyiŋgim yakât ki nâŋgâwuap. Lohimbi yawu yaŋeâmâ
biwi heroŋe nâŋgâmai. 8 Yawu manmunŋe Anitâŋe matŋe umatŋe
ki ningiwuap nâŋgâm heroŋe kakŋan mannomai."
9 Yâhâ heroŋe kakŋan manmâ yâhânomai yakât Dawitiŋe kulemguop
yamâ Yura lohimbi nen konok meneneksap me bia? Yamâ bia. Yen
pâku lohimbi orop heroŋe kakŋan mannomgât kulemguop. Yakât otmâ
Awarahamŋe olop yakât den pat Moseŋe kulemguop ya yâhâpŋe ekne.
Yamâ yuwu tap.
"Anitâŋe Awarahamgât pat kuwaŋgiop ya nâŋgâm biwi nâŋgân
nâŋgânŋaŋe Anitâhâlen kepeim biwi yâhâp ki otmâ manop. Yawu
otmâ manmu Anitâŋe ekmu ârândâŋ olop."
10 Yâhâ Awarahamŋe girawu olop yakât Anitâŋe ekmu ârândâŋ olop?
Ikŋak hâkŋe torehenŋan undip tuhuahop yakât otmâ Anitâŋe ki ekmu
ârândâŋ olop. 11 Aŋgoân hâkŋe torehenŋan undip ki tuhuahop yan
Anitâŋe pat kuwaŋgiop yakât nâŋgâm biwi nâŋgân nâŋgânŋaŋe yâkâlen
kepeim biwi yâhâp ki olop. Yawu otmu Anitâŋe ekmu ârândâŋ olop.
Ekmu ârândâŋ olop yakât kakŋan yakât nelâmnohomap sâm hâkŋe
torehenŋan undip tuhuahop. Yakât topŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet.
Awarahamŋe hâkŋe torehenŋan undip ki tuhuahop yan Anitâŋe biwiŋe
ekmu ârândâŋ otmu pat kuwaŋgiop. Yakât otmâ pâku lohimbi hâkyeŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

torehenŋan undip ki tuhuaŋgim mansaiŋe Anitâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim
manŋetâ yekmu ârândâŋ otmap. Yakât otmâ emelâk Awarahamgât
pat kuwaŋgiop ya yawuâk kuyiŋgimu yâkât sen mansai. 12 Otmu Yura
lohimbi hâknenŋe torehenŋan undip tuhuaŋgimain nengu Awarahamŋe
olop yawuâk otnom otmuâmâ Anitâŋe nengât nâŋgâmu Awarahamgât
sen bulâŋe otbuap.
13 Yâhâ Anitâŋe girem den Mose ki ekumu kulemguop yan
Awarahamŋe biwiŋe yâkâlen kepeim manop. Yawu manmu Anitâŋe
ekmu ârândâŋ olop. Yakât otmâ hân himbim kândikyotgowân wahap
topŋe topŋe katmu yapâ tetem sambe sambe oap ya galemgum
yâhâmbisâi sâm Awaraham otmu yâkât sen orowâk kuningiop. 14 Yakât
topŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâŋe Awarahamgât pat kuwaŋgiop
yakât bulâŋe mene sâm nenŋahâk yu ya otmâ menomgât dop talop mâne
Anitâŋe pat kuwaŋgiop ya hârem pilâmbâp. Yakât otmâ Anitâhâlen
biwi nâŋgân nâŋgânnenŋaŋe kepeim tem lâuwaŋgim manbâingât mâtâp
biatbâp.
15 Yâhâ lohimbi kerekŋe nenŋahâk Anitâhât den lâum pâpgumain.
Yawu torokatmâ mannom yakât matŋe Anitâŋe kuk otningim matŋe
ningimu menom. Yawu gârâmâ Anitâŋe girem den ki sâm kalop mâne, ki
tatbâpgât otmâ ki kumbâin. Yawu gârâmâ lohimbi kerekŋe lâum pâpgum
gamunŋe bâleop.
16 Awarahamŋe Anitâhâlen biwiŋaŋe kepeim manmu ekmu ârândâŋ
otmu pat kuwaŋgiop. Yawu gârâmâ nenŋe yawuâk Anitâhâlen
biwinenŋaŋe kepeim mannom yakât emet inânŋan ikŋe eŋgatŋeâk
otmâ nengât sâm pat ya torokatmâ kuningiop. Pat yakât bulâŋe
biatningimapgât nenŋe biwinenŋe Anitâhâlen kinmap me bia ya ikŋak
ekmâ nâŋgâmap. Otmu girem den lâumain me ki lâumain yakât ki
nâŋgâmap. Topŋe yuwuhât nen Yura lohimbi otmu pâku lohimbi orop
biwinenŋaŋe yâkâlen kepeim Awarahamgât sen bulâŋe mansain. Yakât
otmâ pat kuwaŋgiop yakât bulâŋe hâmbâi menom. 17 Yakât otmâ Anitâŋe
Awarahamgât pat kuwaŋgim yuwu sâm ekuop.

"Nâŋe lohimbi komotŋe komotŋe gâhât sen sâm katyekmune
nâŋgâhihiŋetâ yahatbuap." Den yawu tap.

Awarahamŋe biwiŋe Anitâhâlen tiŋâk kepeim manmu ekmu ârândâŋ
olop yakât otmâ pat kuwaŋgiop ya ki hârewaŋgiwuap. Pat ya tetewuap
yakât emet inânŋan nâŋgâm kuwaŋgiop. Yakât otmâ ikŋak nâŋgâop
ya yawuâk tetem heŋgeŋguop. Otmu Awarahamgât pat kuwaŋgiop ya
nengât torokatmâ kuningiop ya menomgât lohimbi kerek mumuŋambâ
mem yahatnenekbuap. 18 Yakât Anitâŋe Awaraham ekuop ya yuwu tap.

"Gâhât biwihambâ kâu pato kândâkdâŋe hurunduŋ sânomai."

Yawu sâm ekumu nâŋgâmu bulâŋe otmu ya tetenihiâk sâm biwiŋaŋe
kepeim biwi yâhâp ki otmâ manminiop. Yawu manop yakât otmâ Yura

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

lohimbi me pâku lohimbi nen kerekŋe yâkât sen bulâŋe mansain. 19 Yâhâ
Awarahamgât yambu 100 otbomâk otmu yan Anitâŋe pat kuwaŋgim
den hikuop. Yawu otmâ naom membâwâtgât dop yamâ emelâk wangimu
kâsi manmâ gaowot. Yawu manoworâke yamâ Awarahamgât biwiŋe ki
giop. 20-21 Yawu manmâ Anitâhât den yakât nâŋgâm biwi yâhâp ki otmâ
manmâ gaop. Anitâŋe pat kuwaŋgiop yakât bulâŋe mem tetenihiwuap
sâm biwiŋaŋe yâkâlen kepeim kârikŋe otmâ manminiop. 22 Yawu
nâŋgâm manminiop yakât Anitâŋe ekmu ârândâŋ olop. 23 Anitâŋe den
Awaraham ekuop yamâ yâkât konok nâŋgâm ki sâop. Nen Awarahamgât
sen bulâŋe mansain nen kerek nengât sâop. 24-25 Anitâŋe Kutdânenŋe
Yesu âi sâm waŋmâ hâŋgângumu ge tosanenŋahât otmâ sârerenenekmâ
kawenenŋan kinmu kasalipnenŋaŋe kuŋetâ muop. Yakât nâŋgâm nenŋe
Anitâhâlen biwinenŋaŋe kepeim manmunŋe nenekmu ârândâŋ otbuap
nâŋgâm Kutdânenŋe Yesu mumuŋambâ mem yahalop.

Anitâŋe kaok nâŋgâningimap yakât nâŋgâm heroŋe otbisâin.

5 1 Kutdânenŋe Yesu Kiristoŋe tosanenŋahât otmâ muop yâkâlen
biwinenŋaŋe kepeim manmunŋe Anitâŋe nenekmu ârândâŋ otmu
kaok nâŋgâningimap yamâ topŋe yuwu. 2 Anitâŋe ikŋe eŋgatŋeâk otmâ
tihitnenŋe otbe sâm Yesu Kiristo hâŋgângumu ge muop. Mum yahatmâ
nenŋe Anitâ orop mannomgât mâtâp âiŋe mem teteningim yâkâlen
yâhâop. Yawu olop gârâmâ nenŋe biwinenŋaŋe yâkâlen kepeimunŋe
Anitâŋe tihitnenŋe otmu manmain. Yâhâ yâk orop himbimân mannom
yakât nâŋgâm heroŋe otmâ biwinenŋaŋe kepeim manmâ yâhânom.
3-4 Yawu gârâmâ biwinenŋaŋe Kiristohâlen kepeim manmunŋe lok
nombotŋaŋe nâŋgâm bâleningim mem âlâlâ tuhunenekmai. Yawu
tuhunenekmaiâke yamâ benŋe biwinenŋaŋe ki orotok sâmap. Yakât
otmâ Anitâŋe nenekmu ârândâŋ otmu orowâk himbimân mannomgât pat
kuningiop yakât bulâŋe menom nâŋgâm mannom. 5 Yawu manmunŋe
Anitâŋe wawaenenekmâ ikŋe Wâtgât mâmâŋahât Heak hâŋgângumu ge
biwinenŋe mem hewewen tuhumu yâkât wâtŋan manmâ yâhâm bulâŋe
menom.

6 Yâhâ nen lok bâleŋe nenŋahâk tânahom pat yakât bulâŋe menomgât
dop âlâ ki tap. Yakât otmâ bulâŋahât pâpgumaingât Anitâŋe Kiristo
kawenenŋan kinmâ mumbuap sâm sâp kalop ya ekmu ârândâŋ otmu
hâŋgângumu ge nengât sâm muop. 7 Yakât topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât
nenŋan hâum yuwu sâmune nâŋgâŋet. Bukunenŋe âlâŋe tânnongom
uwawapŋe bia manmap ya kasalipŋaŋe taka kune sâm otnomai yanâmâ
nenŋan gâtŋe lok âlâŋe bukunenŋahâlângen otmâ nâŋgâmu heroŋe
otmu sârerem kinmu kuŋetâ mumbuap. Yâhâ bukunenŋe âlâŋe girem
den ya tâŋ tâŋâk watmap yamâ kalemŋe orop ki manmap. Yâhâ
kasalipŋaŋe taka kune sâm otnomai yanâmâ nen kerekŋe yâkâlengen

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

otmâ ki sârerenom. “Otmap amboŋe ikŋahâk sârereahâk,” sânom. 8 Yawu
gârâmâ nenŋe bukulipnenŋe otyiŋgimain yawu Anitâŋe ki otningimap.
Nenŋe otmunŋe bâlem gaop yan tosa orop manminiwin yan Anitâŋe
wawaenenekmâ ikŋe nanŋe Kiristo hâŋgângumu ge sârerenenehop.
Sârerenenekmâ kinmu kuŋetâ muop yan Anitâhât biwiŋe ekmain.
9-10 Yâhâ nenŋe embâŋân manmâ gawin yan Anitâ betbaŋgimunŋe
nâŋgâm bâleningimu manbin. Yawu gârâmâ nanŋe hâŋgângumu ge
kawenenŋan kinmu kuŋetâ muop. Kuŋetâ muop yâkâlen torokatmunŋe
Anitâŋe nenekmu ârândâŋ otmu kaok nâŋgâningiop. Yawu otmâ buku
otningim Kutdânenŋe mumuŋambâ mem yahalop. Yakât otmâ manman
kârikŋan katnenekmu orowâk manmâ yâhâmbisâin. Yakât nâŋgâmune
uruk uruhâk otmap. 11 Otmu Kutdânenŋe Yesu Kiristohâlen biwinenŋaŋe
kepeimunŋe Anitâŋe buku otningiop yawu nâŋgâm mepa saŋgan
otbaŋgim heroŋe kakŋan mannom.

Aramŋe Anitâhât den kuop yakât huhopŋe mumu teteop.

12 Yawu gârâmâ embâŋâmbâek orotmeme bâleŋe otminiwi
yakât matŋe mum gaminiwi. Yakât topŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet.
Tâmbânenŋe Aramŋe Anitâhât den kum otmâ hilipguop yakât matŋe
Anitâŋe mumuhât pat kuwaŋgiop. Yawu otmu yapâek orotmeme bâleŋe
torokatmâ otmâ gaŋetâ gaŋetâ sâp yiwereŋe yuâmâ nen kerekŋe yawuâk
otmâ gain. Yakât otmâ mumuhât pat mansain. 13-14 Yâhâ embâŋân
Aramŋe Anitâhât den ya loŋgâem otmâ tâpikguop. Otmu yapâek
Anitâhât nelâm yongomu eŋgatyeŋeâk watmâ otŋetâ bâleminiop yakât
huhopŋe mum gara gara otbi. Yawu gârâmâ Anitâŋe girem den âlâlâ
Mose ki ekumu kulemguop yan yawu otbi. Yawu otbi otmu Aramŋe
kândikum Anitâhât den kum otmu bâleop ya orop ki lâuahowot, yawu
nâŋgâmain.

Yâhâ den sâm aran yukât topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât Aram yet
Yesu Kiristo yetgât sâwe. 15 Yâk yetgât topyetŋe ikŋiâk ikŋiâk yakât
otmâ manmangât mâtâp yâhâp tiripnongowot. Âlâ yuwu. Aramŋe otmâ
tâpikguop yapâek lohimbi kerekŋe orotmeme bâleŋe otmain. Yawu otmâ
mumuhât pat manmâ gain. Otmu benŋe âlâmâ yuwu. Anitâŋe ikŋe
eŋgatŋeâk otmâ tihitnenŋe otmâ manman kârikŋahât pat kuningiop
yakât topŋe ikŋiâk tap. Yakât bulâŋe meŋet sâm Yesu Kiristoŋe
nâŋgâningim ge lohimbi kerek nengât sâm muop. Yakât otmâ yâkâlen
biwinenŋaŋe kepeim manmunŋe menenekmu ikŋe orowâk manmâ
yâhâmbisâin. Yakât nâŋgâmune uruk uruhâk otmap.

16-17 Otmu Aram yet Yesu Kiristo yetgât manman bulâŋe yamâ ikŋiâk
ikŋiâk oap. Aramgât yan yakâlâk sâwe. Aramŋe Anitâhât den loŋgâem
otmâ tâpikguop yanâk yakât matŋe “mumbuap” sâm hârewaŋgiop
yapâek mumu yu teteop. Yâhâ Yesu Kiristoŋe âwâŋahât denŋe tem

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

lâuwaŋgim nengât tosanenŋahât otmâ kawenenŋan kinmu kuŋetâ mum yahalop. Yâkâlen biwinenŋaŋe kepeimunŋe Anitâ Awoŋnenŋaŋe nâŋgâningim lok kiŋgitŋe orowâk tosanenŋe pilâningiop. Pilâningim ikŋahâk tihitnenŋe otmu orowâk manman kârikŋan mannom.

Kiristoŋe manman kârikŋahât mâtâp meningiop.

18-19 Yakât otmâ yuwu nâŋgânom. Aŋgoân Aramŋe Anitâhât den loŋgâem otmâ tâpikguop yapâek lohimbi kerekŋe orotmeme bâleŋe otmâ gawi. Yakât otmâ Anitâŋe Aramgât "mumbuap" sâm hârewaŋgiop. Yakât dopŋeâk munomai sâm den sâm hâreyiŋgiop. Topŋe yawuhât nen mumuhât pat manmâ gain. Yawu gârâmâ Yesu Kiristoŋe âwâŋahât denŋe tem lâuwaŋgim kawenenŋan kinmu kuŋetâ mum yahalop. Yâkâlen biwinenŋaŋe kepeimunŋe manman bâleŋahât paŋgoŋâmbâ menenekmâ manman kârikŋahât pat kuningiop.

20-21 Anitâŋe girem den âlâlâ Mose ekumu kulemguop yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Aŋgoân Anitâŋe ikŋe nâŋgân nâŋgân lohimbi biwiyeŋan kalop ya ki watmai. Lohimbiŋe yeŋe eŋgatyeŋeâk watmâ otŋetâ bâlem gaop. Yawu gârâmâ girem den âlâlâ Mose ekumu kulemguop ya otmâ hilipguminiwin yakât sâlikum nâŋgâmunŋe topnenŋe tetemu aŋulakbin. Aŋulakmâ yan mumuhât pat otbin yakât nâŋgâmunŋe biwinenŋe giop. Yakât otmâ biwinenŋe dondâ gemu bâlemain sâm Anitâŋe ikŋe eŋgatŋeâk otmâ Yesu Kiristo hâŋgângumu ge manman kârikŋahât mâtâp meningiop. Yakât otmâ nenŋe yâkâlen biwinenŋaŋe kepeimunŋe âwâŋaŋe nenekmu ârândâŋ otmap. Yawu otmâ manman kârikŋahât kapiân yâhâmunŋe orowâk manbisâin.

Manman bâleŋe bet pilâwin ya âlâkuâk ki miwirikum mannom.

6 1 Den ekyongoan yukât topŋe yuwu ki nâŋgânom. "Yesu Kiristoŋe sârerenenekmâ kawenenŋan kinmu kuŋetâ muop. Yakât otmâ Anitâŋe nenekmu ârândâŋ otmu haoŋmâ ârândâŋ tosanenŋe pilâningimap. Tosanenŋe yawu pilâningim yâhâwuap nâŋgâm orotmeme bâleŋe ya witgum otmâ yâhânom." Yawu nâŋgâmain yamâ nâŋgâm hilipgumain. 2 Mâtâp yawuya âlâ ki tap. Emelâk Kiristohâlen biwinenŋe katmâ manman bâleŋe bet pilâwin ya girawuhât otmâ miwirikum witgum otmâ mannom. Ya ki orotŋe. 3 Yakât topŋe teteâkgât den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Kiristo kuŋetâ mumu hanguwi. Yâhâ yâkâlen biwinenŋaŋe tiŋâk kepeiwin yan manmannenŋe hâŋgiŋe ya biatningimu Kiristoŋe muop yakât dopŋeâk toen katnenekbi. 4 Anitâ Wâtgât Amboŋe ikŋe wâtŋambâ Kiristo mumuŋambâ mem yahalop yakât nâŋgâmunŋe âlâ kândâkdâ otmap. Otmu yakât dopŋeâk mâmâŋe otningimu manman âiŋe mem denŋe tem lâuwaŋgim mannehât nâŋgâmap. Yakât otmâ Kiristohâlen torokatmâ manmannenŋe bâleŋe bet pilâwin ya girawuhât otmâ miwirikum witgum otmâ mannom. Ya ki orotŋe.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5 Nenŋe Kiristohâlen biwinenŋaŋe hikuakmâ konohâk otmâ mansain.
Yakât otmâ Kiristoŋe manmanŋe ki alitmâ muop yakât dopŋeâk
manmannenŋe hâŋgiŋe ya pilâwin. Yawu gârâmâ Anitâŋe Kiristo
mumuŋambâ mem yahalop yakât dopŋeâk sâp pato tetewuawân
mumuŋambâ mem yahatnenekmu Kiristo orowâk biwinenŋaŋe hikuakmâ
konohâk otmu mannom. 6-7 Yawu gârâmâ nenŋe otmâ hilipgumunŋe
Anitâŋe nâŋgâm bâleningiâkgât Bâleŋahât Amboŋe, Satanŋe mem
lohotŋe tuhunenekmap. Yawu gârâmâ nen munom yan yâkŋe mem
lohotŋe tuhunenekmu otmunŋe bâlewuapgât mâtâp ki tetewuap.
Yakât otmâ yuwu nâŋgâmain. Sâp yiwereŋe yu Satanŋe mem lohotŋe
tuhunenekmu hoŋ bawaŋgim otmunŋe bâlemap yakât mâtâp ya
biatningiâk sâm Kiristoŋe manmanŋe pilâm howanân kuŋetâ muop.
Yakât dopŋeâk manmannenŋe hâŋgiŋe pilâwin. 8 Yawu otbin yaŋak
Kiristoŋe mumuŋambâ yahatmâ manman âiŋe mem tatmap yâkâlen
biwinenŋaŋe kepeim mansain. Yakât otmâ manman yawuya haŋgalakmâ
orowâk manbisâin, yawu nâŋgâmain. 9-10 Yâhâ Yesu Kiristoŋe muowân
lohimbi kerek nengât orotmeme bâleŋe yakât matŋe mem tosanenŋe
pilâningiop. Yawu otmâ Anitâŋe mumuŋambâ mem yahalop. Yahatmâ
tap gârâmâ Mumuhât Amboŋe Satangât amutgen ki manmâ yâhâpŋe
mumbuap. Ya bia kârikŋe. 11 Otmu yakât dopŋeâk nenŋe Mumuhât
Amboŋe Satan betbaŋgim Anitâ konok mepaem denŋe tem lâuwaŋgim
mannehât Yesu Kiristoŋe âwâŋahâlen yâhâmu orowâk tawot.
12 Nenŋe Yesu Kiristohâlen biwinenŋaŋe kepeim mansain. Yakât otmâ
biwinenŋambâ nâŋgân nâŋgân bâleŋe âlâlâ tetewuap ya bet pilâm
Manman Bâleŋahât Amboŋe ki hoŋ bawaŋginom. 13 Yawu otmâ yan
nâŋgân nâŋgân ya ki watmâ otmâ hilipgunom. Yawu gârâmâ emelâk
hiliwahonomgât pat otbin ya Anitâŋe hârem manman kârikŋahât pat
kuningiop. Yakât otmâ yâkât wâtŋan kinmâ hoŋ bawaŋgim tâŋ tâŋâk
mannom. 14 Anitâŋe ikŋe eŋgatŋeâk otmâ wawaenenekmâ girem den
âlâlâ papatolipnenŋaŋe yeŋe eŋgatyeŋeâk watmâ kulemguŋetâ ya
lâuminiwin yapâek holaŋnenehop. Holaŋnenekmâ mâmâŋe otningimu
tem lâuwaŋgim orotmeme bâleŋe ki miwirikum Bâleŋahât Amboŋe hoŋ
bawaŋginom.

Manman Âlepŋahât Amboŋe Anitâ hoŋ bawaŋginom.

15 Girem den âlâlâ ya tâŋ tâŋâk watnomgât dop ki olop. Yakât otmâ
Anitâŋe ikŋe eŋgatŋeâk otmâ wawaenenekmâ yapâ holaŋnenehop.
Yawu otningiopgât otmâ nenŋe ihilâk mahilâk manmâ ki gorâningiwuap
nâŋgânom me? Yamâ bia. 16 Nenŋe lok âlâ me âlâhât amutgen manmain
yamâ hoŋ bayiŋgimain. Yakât otmâ yeŋe orotmeme bâleŋe tâtâemâk
otnomai yanâmâ Bâleŋahât Amboŋe hoŋ bawaŋginomai. Yakât matŋe
Anitâŋe betyongomu ge hiliwahonomai. Yawu gârâmâ yeŋe Anitâhât

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

den tem lâuwaŋgim orotmeme âlepŋeâk otmâ mannomai yanâmâ yekmu
ârândâŋ otbuap. 17-18 Topŋe yuwuhât Anitâ mepaeman. Kândikum
emelâk yeŋe orotmemeyeŋe bâleŋe otmâ manmâ Bâleŋahât Amboŋe
hoŋ bawaŋgiminiwi. Yawu gârâmâ Yesu Kiristohât den pat âlepŋe
nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu tiŋâk kepeim tâŋ tâŋâk lâuwi. Yâhâ Bâleŋe
Amboŋahât paŋgoŋâmbâ Anitâŋe holaŋyekmu yapâek hoŋ bawaŋgim
gamai. Yakât nâŋgâm Anitâ mepaeman. 19 Yâhâ den umatŋe sâm aran yu
topŋambâek ekyongoan mâne in yawu ki nâŋgâm heŋgeŋgumbâi. Yakât
otmâ topŋe tipiŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât lok nenŋe orotmemenenŋan
hâum ekyongoan. Yakât ki nâŋgânihiŋetâ bâlewuap. Kândikum emelâk
orotmeme bâleŋe otne sâm kendaŋgim girem den hârohâk loŋgâeminiwi.
Yawu gârâmâ sâp yiwereŋe yuâmâ orotmeme âlepŋeâk otmâ tânahom
mannomai.

20 Kândikum emelâk Bâleŋahât Amboŋe hoŋ bawaŋgim orotmeme
bâleŋe otminiwi yan orotmeme âlepŋe yakât ki nâŋgâminiwi. 21 Yâhâ
sâp yiwereŋe yuâmâ otbi mewi yakât nâŋgâm aŋulakmâ mansai. Emelâk
otbi yamâ bulâŋe wuân menom nâŋgâm ya otbi? Orotmeme bâleŋe ya
witgum otmâ mansaiŋe hiliwahonomai. 22 Yawu gârâmâ Yesu Kiristoŋe
bâleŋahât paŋgoŋâmbâ holaŋyekmu Anitâhâlen biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim
hoŋ bawaŋgimai. Yakât bulâŋe yamâ Anitâŋe yekmu ârândâŋ otmap.
Otmu hâmbâi manman kârikŋan mannomai. 23 Yakât topŋe yuwu sâmune
nâŋgâŋet. Lohimbi âlâ me âlâŋe Bâleŋahât Amboŋe hoŋ bawaŋgim
orotmeme bâleŋe otmai yakât matŋe ikŋe orowâk hiliwahonomai. Yawu
gârâmâ Anitâŋe ikŋe eŋgatŋeâk wawaenenekmâ Kutdânenŋe Yesu Kiristo
hâŋgângumu ge mum yahalop. Yawu olop gârâmâ lohimbi âlâ me âlâŋe
yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim mannomai yamâ meyekmu orowâk manmâ
yâhâmbisâi.

Lohimbiŋe miakmai yan hâum sâop.

7 1 Bukulipne, yuwu sâmu nâŋgâŋet. Papatolipnenŋaŋe yeŋe
eŋgatyeŋeâk watmâ girem den topŋe topŋe ekyongominiwi ya
lâum manmunŋe nenekŋetâ ârândâŋ otmap. Yawu gârâmâ munomân
mâtâp yaŋe biatbuap. Yakât topŋe yeŋe emelâk nâŋgâm heŋgeŋguwi.
2-3 Yakât otmâ den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Lohimbi miakmai
yan papatolipnenŋaŋe girem den âlâ yuwu ekyongomai. Imbi yaŋe ikŋe
eŋgatŋeâk otmâ lokŋe pilâm ari lok ondop ki membuap. Yawu gârâmâ
imbi yaŋe lokŋe tatbuap ya pilâm lok ondop orop ari manbuap yanâmâ
lokŋe betŋehen kioŋmâ girem den ya loŋgâeap sânomai. Yâhâ lokŋaŋe
bâlemu manmâ imbi kambut yaŋe lok âlâ ari membuap yanâmâ girem
den ya ki loŋgâewuap. 4 Den hâum yan yukât topŋe yuwu tap. Yesu
Kiristoŋe nengât sâm muop yan papatolipnenŋaŋe yeŋe eŋgatyeŋeâk
watmâ girem den ekyongoŋetâ kulemguwi ya pesuk sâop. Yakât

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

otmâ yâkâlen biwinenŋaŋe kepeiwin yanâmâ girem den âlâlâ yaŋe
yawuâk pesuk sâningiop. Yakât otmâ Kiristoŋe mumuŋambâ yahalop
yâk orop biwinenŋaŋe hikuakmâ konohâk otmu yâkât wâtŋan kinmâ
Anitâ hoŋ bawaŋgim manmain. 5-6 Otmu torokatmâ sâmune nâŋgâŋet.
Aŋgoân papatolipnenŋaŋe yeŋe eŋgatyeŋeâk watmâ girem den topŋe
topŋe ya tâŋ tâŋâk lâunomai sâm ningiwi. Yamâ benŋe girem den
lâum pâpguminiwin. Lâum pâpguminiwin yan biwinenŋambâ nâŋgân
nâŋgân bâleŋe âlâlâ teteminiop. Yakât otmâ girem den ya nâŋgâmunŋe
biwinenŋan hâunenekminiop. Biwinenŋan hâunenekmu tepnenŋe
yahatmu otneâk nâŋgâm Mumuhât Amboŋe hoŋ bawaŋgiminiwin. Yâhâ
Kiristoŋe yapâ holaŋnenekmu Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mem
heweweŋ tuhunenekmu Anitâ hoŋ bawaŋgimain.

Girem den nâŋgâmunŋe biwinenŋan hâumap.

7 Papatolipnenŋaŋe yeŋe eŋgatyeŋeâk watmâ girem den âlâlâ
ekyongominiwi yapâ Kiristoŋe holaŋnenehop yan biwinenŋe heweweŋâk
otmu Anitâ hoŋ bawaŋgimain. Yakât otmâ Anitâŋe girem den Mose
ekumu kulemguop yakât bâleŋe sânom me? Yawu ki sânom. Mosehât
girem dengât topŋe nâŋgâmain yan orotmemenenŋe bâleŋe yakât
topŋe keterakningimap. Yâhâ "Lok âlâ me âlâŋe bukulipyeŋe yeŋgât
imbilipyeŋe ki yekŋâlem ihilâk otnomai," girem den ya ki nâŋgâwan
mâne otmâ hilipgumbâm yakât biwinan ki hâunekmu keteraknihimbâp.
8 Yawu gârâmâ girem den ya nâŋgâmune biwinan hâuop yan yu ya
topŋe topŋe ihilâk otmune bâleminiop. Yâhâ girem den ya ki nâŋgâwan
mâne orotmemene bâleŋahât topŋe ki tetem heŋgeŋgumu ekbâm.
9 Aŋgoân girem den ki kâsikum nihiwi yan biwine sânduk sâmu
lohotŋan manban. Yawu gârâmâ bukulipyeŋe yeŋgât imbilipyeŋe me
iri sikumyeŋe ki ekŋâlem ihilâk otŋet sâm eknohowi. Girem den yawu
tap yakât nâŋgâwan yan biwinambâ nâŋgân nâŋgân bâleŋe topŋe
topŋe tetemu tepne yahatmu otbeâk nâŋgâminiwan. 10 Yakât otmuâmâ
nenŋe orotmemenenŋe bâleŋe bet pilânehât Anitâŋe girem den kalop
yaŋe biwinan hâunekmu ihilâk otbehât nâŋgâm yan hiliwahowomgât
pat otban. 11 Girem den ya nâŋgâmune biwinan hâunehop yan Kâitgu
kâitgu Amboŋe, Satanŋe orotmemene bâleŋe otminiwan yaŋe mem
mete tuhunihimu biwine dondâ giop. 12 Yawu gârâmâ Anitâŋe ikŋe biwi
nâŋgân nâŋgânŋambâ girem den âlâlâ Mose ekumu kulemguop yaŋe ki
bâleop. Otmu yakât torehenŋe âlâ ki tâpihahop. Anitâŋe ya kerek ekmu
ârândâŋ olop. Yawu naŋgan.

13 Yakât topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât ninan hâum sâmune nâŋgâŋet.
Yuwu mon sâmune yan ki ârândâŋ otbuap. "Girem den yamâ âlepŋe.
Yawu gârâmâ ya nâŋgâmune biwinan hâunekmu biwine dondâ giop."
Yawu ki nâŋgâwom. Wuânŋe mem bâlenekmu biwine giop yakât yâhâpŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sâmune nâŋgâŋet. Girem den ya nâŋgâmune biwinan hâunehop yan
orotmeme bâleŋe otminiwan yakât nâŋgâmune haŋ sânihimu biwine
giâkgât Kâitgu kâitgu Amboŋe Satanŋe ya mem mete tuhunihiminiop.
Yawu otmâ girem den yaŋe orotmemenenŋahât topŋe mem tetekŋan
tuhumu ekmain.

14 Girem den yamâ Anitâŋe ikŋe biwi nâŋgân nâŋgânŋambâ Mose
ekumu kulemguop ya nâŋgâmain. Yawu gârâmâ lok topnenŋeâmâ yawu
bia. Nenâmâ biwi nâŋgân nâŋgânnenŋambâ manman bâleŋe topŋe topŋe
tetemu otmâ Bâleŋahât Amboŋe Satan hoŋ bawaŋgimain. 15 Yâhâ nâŋe
otman meman yakât nâŋgâmune ki dopŋan otmap. Orotmeme bâleŋe
ki otbom yawu sâman yamâ benŋe ihilâk ihilâk witgumâk otman. Yâhâ
orotmeme âlepŋe otbeâk nâŋgâman yamâ otbe sâm pâpguman. 16 Yawu
gârâmâ orotmeme bâleŋe bet pilâwan ya âlâkuâk ki otbom yawu sâman
yamâ benŋe otman. Yawu otman yanâmâ girem den yaŋe biwinan
hâunekmap. Yakât otmâ girem den yakât nâŋgâmune âlepŋe otmap.
17 Yâhâ otmune bâlemap yan nine eŋgatneâk ki otman. Nâŋgân nâŋgân
bâleŋaŋe biwinan tatmâ tetemap ya watmâ otman. 18 Yakât otmâ wuân
âlepŋe biwinan tatmap? Yawuya âlâ ki tap. Yakât otmâ nâŋe âlepŋe
otbeâk nâŋgâman yamâ hâum pâpguman. 19 Hâum pâpgum yan ki otbom
sâman ya otmune bâlemap. 20 Yâhâ ki otbom sâman ya otmune bâlemap
yanâmâ biwinambâ nâŋgân nâŋgân bâleŋe tetemap ya otman. Yamâ
nine eŋgatneâk ki otmâ tâpikguman. 21 Yakât otmâ yuwu nâŋgâman.
Lok topnenŋeâmâ bâleŋe dondâ. Yawu tap yakât otmâ orotmeme âlepŋe
otbe sâm otman yanâk biwinambâ nâŋgân nâŋgân bâleŋe tetemu
otmune bâlemap. 22 Yâhâ Anitâhât den biwinaŋe kepeim lâuwe sâm otmâ
manman. 23 Yawu gârâmâ lok biwinenŋambâ nâŋgân nâŋgân bâleŋe
âlâlâ tetemap yakât otmâ Anitâhât den lâuwe sâm otmune hâi hâiŋe
otmu otmâ tâpikguman. 24 Yakât nâŋgâmune biwine dondâ gemap. Yawu
gârâmâ lok nenŋe biwi nâŋgân nâŋgânnenŋe ya watmâ hiliwahomaingât
âlâŋe yapâ menenekbuap? 25 Yamâ Yesu Kiristo. Yâkŋe hiliwahombâingât
mâtâwâmbâ menenehop. Yakât otmâ Anitâ mepaembisâin.

Yâhâ den sâm aran yukât topŋe yuwu nâŋgânom. Lok topnenŋe yamâ
bâleŋe. Yakât otmâ biwinenŋambâ nâŋgân nâŋgân bâleŋe topŋe topŋe
tatmâ tetemu yan Bâleŋahât Amboŋaŋe otŋet sâm biwinenŋan kioŋmap.
Biwinenŋan kioŋmap yanâmâ nenŋe wâtnenŋanâk kinmâ Anitâhât den
lâum hoŋ bawaŋgim hâum pâpgumain. Yawu gârâmâ Kiristohât wâtŋan
konok kinmâ hoŋ bawaŋginomgât dop tap.

Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otningimu manmain.

8 1-2 Yakât otmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Nenŋe Yesu Kiristohâlen
biwinenŋe kepeimain yanâmâ Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe
mâmâŋe otningimu yaŋak Bâleŋe Amboŋahât amutgen ki manmain.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yawu manmâ ari hiliwahonomgât mâtâp ya pilâm manman kârikŋahât
mâtâp ya watmain. Yawu otmâ Kiristo orop biwinenŋaŋe hikuakmâ
konohâk otmu manmain nenâmâ Anitâŋe den âiân ki katnenekmâ sâm
hâreningiwuap. 3-4 Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lok biwinenŋeâmâ
bâleŋe. Yakât otmâ biwinenŋambâ nâŋgân nâŋgân bâleŋe topŋe
topŋe tetemu yan girem den ya lâune sâm hâum pâpgum tosa orowâk
manminiwin.

Yawu otminiwin yakât Anitâŋe ikŋe nanŋe hâŋgângumu ge girem
den yakât bulâŋe nengâlen teteâk sâm lok otmâ sârerenenekmâ nengât
kawenenŋan kinmu kuŋetâ muop yan tosanenŋahât matŋe miop. 5-8 Yamâ
yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâ orop biwinenŋaŋe hikuakmâ konohâk
otmu manman kârikŋahât pat kuningiop. Otmu Wâtgât mâmâŋahât
Heakŋe biwinenŋan kioŋmâ mâmâŋe otningimu yapâ biwi sânduhân
manmâ hoŋ bawaŋgimain. Yâhâ lok nombotŋaŋe biwiyeŋambâ nâŋgân
nâŋgân bâleŋe tetemap ya otne sâm biwiyeŋe kilik kilik sâmu mansai.
Lok yawuyaŋe Anitâhât hâkâŋ otmâ betbaŋgim biwiyeŋe kârikŋe otmâ
manmai. Yawu otmâ mannomai yamâ Anitâŋe yekmu ki ârândâŋ otmu
hiliwahonomai.

9-10 Lok yawuya Kiristohât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe biwiyeŋan ki
kioŋmâ mâmâŋe otyiŋgimu yaŋak Kiristohât pat ki mansai. Yawu gârâmâ
yenâmâ yawu bia. Yâhâ biwiyeŋambâ nâŋgân nâŋgân bâleŋe âlâlâ
tetemap ya nâŋgâm bet pilâmai. Yakât otmâ Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât
Heakŋe biwiyeŋan kioŋmâ mâmâŋe otyiŋgimu Kiristohâlen biwiyeŋaŋe
tiŋâk kepeim manŋetâ Anitâŋe yekmu ârândâŋ otmap. Yâhâ hâmbâi
munomai yanâmâ tosayeŋahât matŋe umut biwiyeŋe ki hiliwahowuap.
11 Yawu otmâ Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otyiŋgimu manmâ
yâhânomai yan Anitâŋe yekmâ Kiristo mumuŋambâ mem yahalop yakât
dopŋeâk yen gurâ mumuŋambâ mem yahatyekbuap.

12 Bukulipne, Anitâŋe yuwu otmâ mannom sâm ningiop. Wâtgât
mâmâŋahât Heak yâkât wâtŋan kinmâ Anitâhât tem lâuwaŋginom.
13 Yawu manmunŋe biwinenŋambâ nâŋgân nâŋgân bâleŋe âlâlâ tetemap
ya bet pilâm tem lâuwaŋgim mannom yanâmâ manman kârikŋan
katnenekbuap. Yawu gârâmâ biwinenŋambâ nâŋgân nâŋgân bâleŋe âlâlâ
tetemap yakâlâk nâŋgâm otmâ hilipgum yâhânom yakât huhopŋe yamâ
hiliwahonomgât pat mannom.

14 Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Nenŋe Anitâhât denŋe tem lâuwaŋgim
yâkât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe biwi nâŋgân nâŋgânnenŋe mem pâroŋ
pilâningiâk nâŋgâmain yamâ Anitâŋe nenekmu ârândâŋ otmu nanne baratne
bulâŋe sâm menenekbuap. 15-16 Otmu nenŋe Kiristohâlen biwinenŋe katbin yan
Anitâŋe ikŋe Wâtgât mâmâŋahât Heak hâŋgângumu ge biwinenŋan kioŋmu
ki kiŋgitnenŋahât otmâ manmain. Yâhâmâ mâmâŋe otningimu Anitâhâlen
torokatmunŋe nanne baratne sâm menenehop. Yakât nâŋgâm “Awoŋnenŋe,

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sâm nâŋgâwaŋgimain. 17 Anitâŋe ikŋe nanŋe Kiristo hâŋgângumu gemu
lohimbi belângen manbiŋe mem âlâlâ tuhuŋetâ sâtgum muop. Yâhâ nenŋe
yâkât tem lâuwaŋgim manmunŋe yâk otbaŋgiwi yakât dopŋeâk mem âlâlâ
tuhunenekŋetâ mannom. Yawu mannom yanâmâ Anitâŋe himbimân nanŋe
orowâk tatdomawotgât pat kuwaŋgiop yakât bulâŋe nen gurâ menom.
18 Hâmbâi sâp patoen bulâŋe menom yanâmâ hânân yuân umatŋe topŋe topŋe
teteningimu manmain ya biatmu yakât nelâm nongowuap.

Sâp patoen Anitâŋe manman âiloŋgoân katnenekbuap.

19-21 Embâŋân Aram yet Ewaŋe otmutâ bâleop yakât matŋe Anitâŋe
hâhiwin kakŋan mandomawot sâm yitgiop. Otmu hânân âli wahap topŋe
topŋe tap ya hârohâk sait kakyeŋan pilâop. Yawu gârâmâ hâmbâi sâp patoen
Kiristoŋe âwurem gewuawân Anitâŋe nanne baratne sâm menenekmâ
manman âiloŋgoân katnenekbuap. Yanâmâ emelâk sait kakyeŋan pilâop ya
biatmu âli wahap topŋe topŋe tap yuŋe âiloŋgoâk tatmâ yâhâwuap ya emelâk
sâm kalop. 22-23 Yakât topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât den âlâen hâum sâwe.
Imbilipnenŋaŋe naom mene sâm naomŋe hâliliakmu hâhiwin nâŋgâm tatmâ
belângen memai. Yakât dopŋeâk hânân âli wahap topŋe topŋe tatmâ arap otmu
nen orowâk hâhiwin kakŋan mansain. Yakât otmâ sâp patoen Anitâŋe nanne
baratne sâm menenekmâ hâknenŋe âiŋe ningimu manman kârikŋahât pat
yakât bulâŋe menehât nâŋgâm mansain. Yâhâ manman kârikŋahât pat yakât
bulâŋe ya ki menom sâm biwi yâhâp otmaingât Anitâŋe Wâtgât mâmâŋahât
Heak hâŋgângumu ge mâmâŋe otningimap yakât bulâŋe nombotŋe nengâlen
teteap yamâ yuwu. Buku oraŋgim biwi sânduhân manmain, me Anitâhât denŋe
tem lâuwaŋgimain, bulâŋe yawuya.
24 Yâhâ emelâk biwinenŋe Kiristohâlen katbin yan manman kârikŋahât
pat yakât bulâŋe hâmbâi menom yakât biwinenŋaŋe mem manmain.
Yawu gârâmâ bulâŋe ya kerehâk teteop mâne ya mene sâm biwinenŋaŋe
ki mem manbâin. 25 Yawu gârâmâ bulâŋe hâmbâi menomai sâm
eknongowi ya mene sâm biwinenŋaŋe tiŋâk mem manmâ yâhânom.
26-27 Yâhâ lohotŋe otmunŋe biwinenŋe gemapgât Wâtgât mâmâŋahât
Heakŋe mâmâŋe otningimu biwinenŋe ârândâŋ otmap. Yakât yuwu
sâmune nâŋgâŋet. Nenŋe Anitâ ulitgunom sâm kalop. Yawu gârâmâ
wuân me wuân teteningiwuap yan ulitgumunŋe nâŋgâmu ârândâŋ
otbuap yakât topŋe ki nâŋgâm heŋgeŋgumain. Yawu gârâmâ Anitâŋe
biwinenŋahât topŋe nâŋgâmap. Yawu gârâmâ yâkât biwiŋan nâŋgân
nâŋgân âlâlâ tatmap ya ikŋe Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe nâŋgâm
biwinenŋan mem katmu ya sâm tetem Anitâ ulitgumain.

Anitâŋe tihitnenŋe otmâ yâhâwuap yakât ki gorâningiwuap.

28-30 Lohimbi âlâ me âlâŋe Anitâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim
tem lâuwaŋgimai yâhâmâ hân himbim ki kândikyotgop yapâek

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

manmanyeŋahât topŋe nâŋgâop. Manmanyeŋahât topŋe nâŋgâm ikŋe
nanŋahât dop otŋet sâm ikŋan torokatyekmâ nanŋaŋe ya yeŋgât kunyeŋe
tatbuapgât sâm kalop. Ya yeŋgât nâŋgâm sâm kalop yamâ meyekmap.
Meyekmâ yan nâŋgâyiŋgimu ârândâŋ otmu himbimgât pat kuyiŋgimap
ya kârikŋe tatmâ yâhâwuap. Ya ki biatbuap. Yakât otmâ Anitâhâlen
biwinenŋaŋe kepeimain nengât tihitnenŋe otmâ mâmâŋe otningimap.
Yakât otmâ umatŋe topŋe topŋe teteningimawâke yamâ biwi sânduhân
manmain.

31 Den sâm aran yukât topŋe yuwu nâŋgânom. Anitâŋe mâmâŋe
otningimu manman âlepŋan manmain. Yakât otmâ lok âlâ me âlâŋe
mem ge katneneknomaihât dop âlâ ki tap. 32 Anitâŋe wawaenenekmâ
ikŋe nanŋe hâŋgângumu ge kawenenŋan kinmâ mumbuap yakât
nâŋgâm ki alilop. Yawu otmâ wawaenenehop yakât nâŋgâm tihitnenŋe
otmâ yâhâwuap yakât ki gorâningiwuap. 33 Nenŋe yâkâlen biwinenŋe
katmunŋe nenekmu ârândâŋ otmu nanne baratne sâm menenekmu
manmain. Yakât otmâ lok âlâ me âlâŋe den âiân katneneknomaihât dop
âlâ ki otbuap. 34 Yâhâ Yesu Kiristoŋe nengât kawenenŋan kinmâ muop.
Mumu Anitâŋe mumuŋambâ mem yahatmu himbimân yâhâmu âwâŋe
orop tatmâ nengât sâm ulitgumap. Yakât otmâ lok âlâ me âlâŋe ki mem
ge katneneknomai. 35 Yesu Kiristoŋe wawaenenekmâ tihitnenŋe otmap.
Yakât otmâ umatŋe topŋe topŋe teteningimu hâmbiŋ gumbiŋ manmain
sâp yan biwi sânduhân katnenekmâ ki pâpgumap. Me po teteningimap
yan gurâ tihitnenŋe otmâ ki pâpgumap. Me Kiristohât den pat âlepŋe
nâŋgâŋetâ gemu bet pilâmaiŋe mem âlâlâ tuhunenekmai yan gurâ
sârerenenekmâ ki pâpgumap. Me kapam tetemu nongone sâm otmai
yan biwinenŋe gemap sâm mâmâŋe otningim ki pâpgumap. 36 Yâhâ
umatŋe topŋe topŋe teteningimap yuwuyaŋe emelâk Anitâhât lohimbi ya
yeŋgâlen teteop yakât lok âlâŋe den kulemguop ya yuwu tap.

"Kutdâ, gâhât tem lâuhihim manmunŋe kasalipnenŋaŋe
hilipnongone sâm watnenekmâ mem âlâlâ tuhunenekŋetâ
sâtgum mansain." 37 Den yawu tap yakât yuwu nâŋgânom.
Umatŋe topŋe topŋe teteningiwuap yan Kiristohât wâtŋan kinmâ
kârikŋeâk manmâ yâhânom. 38-39 Anitâŋe wawaenenekmap.
Yakât otmâ Kutdânenŋe Yesu Kiristo yâkâlen biwinenŋaŋe tiŋâk
kepeim mannom yanâmâ umatŋe topŋe topŋe teteningiwuap ya
yawuâk wawaenenekbisâp. Yakât yuwu sâwe. Umatŋe kakŋan
manmâ yâhâm munom yan menenekbuap. Me weke bâleŋaŋe
mâŋgâenenekne sâm otnomai yan watyekbuap. Me aŋelo âlâ me
âlâŋe mem ge katnenekne sâm otnomai yan nenekmâ tihitnenŋe
otbuap. Me lok kutdâlipnenŋaŋe mem bâlenenekne sâm otnomai
yan sârerenenekbuap. Me umatŋe âlâlâ yiwereŋe teteningiwomap
me gâmâlâk teteningiwuap yan gurâ mem âlepŋan katnenekbuap.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Me hân kâlehen tai me ewan himbimân tai me wosapâ wosapâ
taiŋe mem ge katnenekne sâm otnomai yan gurâ Anitâŋe yawuâk
tihitnenŋe otmâ yâhâwuap. Yawu nâŋgâm biwi yâhâp ki otman.

Anitâŋe Awarahamgât pat kuwaŋgiop ya ki biatbuap.

9 1 Bukulipne, nâmâ Kiristo orop biwinetŋe hikuakmâ konohâk
oap. Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe biwine ekmu ârândâŋ oap yawu
biwinaŋe naŋgan. Yakât otmâ den sâman yuâmâ bulâŋanâk ekyongoman.
2-5 Yakât otmâ nen Yura lohimbi topnenŋe sâm tetem ekyongomune
nâŋgâŋet. Kândikum emelâk Anitâŋe lok komotŋe komotŋe ya yeŋgât
biwiyeŋe ekmâ mem sâlipyongop. Mem sâlipyongop yamâ Awaraham,
nanŋe Isaka, seseŋe Yakop, hâkuŋe Yura, yu yeŋgât senâmbâ tetem sambe
sambe otŋetâ ikŋe lohimbi bulâŋe sâm tihityeŋe otminiop. Yawu otmâ
hoŋ bawaŋe hâŋgângumu ge manman âlepŋan katyekbuap yakât pat
kuyiŋgiop. Pat kuyiŋgim yâk orop den hikum girem den âlâlâ ekyongop.
Yawu otmâ ikŋahâk hohetyeŋan ge manbuap yakât selep tuhuwaŋgim
mepaeŋetâ nâŋgâmu ârândâŋ olâkgât orotmeme topŋe topŋe sâm
yiŋgiop. Yawu manmâ gaŋetâ gaŋetâ yâk yeŋgât senâmbâ gâtŋe, imbi
âlâ, kutŋe Maria, yâkâlen Anitâŋe Yesu Kiristo hâŋgângumu gemu miop.
Yakât otmâ Anitâ Hân Himbim Amboŋe mepaem yâhâmbisâin yamâ
bulâŋanâk. Yawu gârâmâ kapilipne kiŋgitŋe orowâkŋe Kiristohât hâkâŋ
otmâ mansai. Yakât otmâ kâlâpgât pat mansai. Yawu otmâ manŋetâ nâŋe
biwinaŋe ki orotŋe nâŋgâyiŋgiman. Anitâŋe betnohomu hiliwahomune
yâk meyekmâ nâhât welâmnan mem katyekbuapgât mâtâp tap mâne
âlepŋe sâmbâm. Den ekyongoan yuâmâ bulâŋanâk. Nâŋe tosayeŋahât
otmâ kaweyeŋan kinmâ mumbomgât mâtâp tap mâne yawu otbâm.
6 Yawu gârâmâ embâŋân Anitâŋe Awarahamgât pat kuwaŋgiop
ya ki biatbuap. Yawu gârâmâ Isirae lohimbi nombotŋaŋak Anitâhât
lohimbilipŋe bulâŋe manmâ gai. Yakât topŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet.
7 Anitâŋe yuwu sâm Awaraham ekuop.

"Gâhât sen yamâ nange Isaka yâkâlembâ tetem sambe sambe otmâ
pat kuhihiwan yakât bulâŋe menomai." Yawu sâm ekuop.

8-9 Yâhâ kândikum den ya ki ekuop yan Awaraham yet Sara yuwu sâm
teteyitgiop.

"Hombaŋ kakŋan âwurem takawom yan imbihe Saraŋe naom
membuap."

Yawu sâm pat kuyitgiop yakât bonŋe yuwu. Sara ikŋak naom miop
yâkât sen yamâ Anitâhât lohimbi bulâŋe otmâ pat kuwaŋgiop yakât
bulâŋe menomai. Yâhâ Sara potŋe Hahaŋe naom miop yâkât sen
yaŋeâmâ pat yakât bulâŋe ya ki menomai.
10 Otmu torokatmâ sâwe. Isakaŋe imbi miop yamâ kutŋe Leweka.
Yâhâ Lewekaŋe naom boho yâhâp meyelehop, kutyetŋe Esau yet Yakop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11-12 Yâhâ Anitâŋe ikŋe eŋgatŋeâk watmâ otmap yakât topŋe teteâkgât
yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lewekaŋe irak meyelekbe sâm otmu Anitâŋe
yuwu sâm ekuop.
"Ataŋaŋeâmâ imiŋe hoŋ bawaŋgiwuap." Yawu sâop.
Yakât otmâ yuwu nâŋgânom. Olowot miowot ya Anitâŋe ki nâŋgâm
ikŋe eŋgatŋeâk otmâ imiŋe, kutŋe Yakop, yâkât senâmbâ gâtŋaŋe
ikŋe lohimbi bulâŋe otmâ Awarahamgât pat kuwaŋgiop yakât bulâŋe
menomai sâm kalop. 13 Sâop yawuâk teteyiŋgiopgât Anitâŋe poropete âlâ
den ekumu kulemguop ya yuwu tap.
"Yakop sen ya yeŋgât nâŋgâmune yahatsap. Gârâmâ Esau sen yamâ
hâkâŋ otmâ betyongowan." Yawu ekuop.
14 Anitâŋe yawu otyiŋgiop yakât yâkŋe otmâ hilipguop yawu ki
nâŋgânom. 15 Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Emelâk Isirae lohimbiŋe
otŋetâ dondâ bâleop yakât Anitâŋe nâŋgâm bâleyiŋgim yuwu sâm Mose
ekumu kulemguop.
"Lohimbi otŋetâ dondâ bâleap. Yakât otmâ nine eŋgatneâk otmâ
kâsipyongom nombotŋe hilipyongowom. Yâhâ nombotŋe âlâmâ
yekmâ tepne nâŋgâyiŋgim umam sâyiŋgiwom. Yamâ nâhât
wahap." Yawu sâm ekumu kulemguop.
16 Yakât topŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lohimbi âlâ me âlâŋe otŋetâ
bâlemap yan Anitâŋe matŋe yiŋgiwe sâm otmap yan lohimbi ya
yeŋgât biwiyeŋe ki watmâ otyiŋgimap. Me wuân me wuân otningi sâm
ulitgumai ya yeŋgât lau ki watmâ otyiŋgimap. Yâku ikŋe nâŋgân nâŋgân
ya konok watmu ârândâŋ otmap. 17 Yakât topŋe yuwu tap. Embâŋân
Anitâŋe Aihita lohimbi yeŋgât kunyeŋe pato, kutŋe Parao sâm, den
ekumu Moseŋe kulemguop ya yuwu tap.
"Gâŋe kunge kârikŋe otmâ betnohowuat. Yawu otnihirâ sâmune
umatŋe topŋe topŋe lohimbilipge yeŋgâlen teteyiŋgimu hâhiwin
nâŋgânomai. Yanâmâ nâhât wâtne ekŋetâ âlâ kândâkdâ otbuap.
Ekŋetâ yawu otbuap yakât den pat sâm haŋ tuhuŋetâ hânŋan
kulemŋan arimu nâŋgâm mepaeneknomai. Yakât otmâ yâk yeŋgât
kunyeŋe sâm katgeksan." Moseŋe den yawu kulemguop tap.
18 Yakât topŋeâmâ yuwu. Lok âlâ me âlâŋe otŋetâ bâlemap yan
Anitâŋe kâsipyongom ikŋe eŋgatŋeâk otmâ nombotŋe yekmâ mem
lohotŋe tuhuyekmap. Yâhâ nombotŋe âlâmâ betyongomu yeŋahâk
hiliwahonomai.

Anitâŋe den eknongop ya ki kakŋan sânom.

19 Den yawu tap yakât otmâ yuwu mon sâm âinohonomai. "Anitâŋe ikŋe
eŋgatŋeâk otmâ lohimbi nombotŋe betyongomap. Betyongomu yanâmâ
otmâ tâpikgum hiliwahonomaihât pat manmai. Yâhâ hiliwahonomai yan
Anitâŋe otmai ambolipŋe sâm yâk yeŋgâlen gâitbuap yamâ bâlewuap.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yamâ wongât? Ikŋak betyongomu hiliwahonomai yakâ.” 20-21 Yawu mon
sâm âinohonomai yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Nen kerekŋe otmunŋe
bâlemu tosa kakŋan manmain. Yakât otmâ Anitâŋe den eknongop ya ki
kakŋan sânom. Yakât topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât amaŋ tuhumai yan
hâum sâmune nâŋgâŋet. Imbi âlâŋe ikŋe eŋgatŋeâk deŋgop kutakum
amaŋ yâhâp tuhuwuap. Tuhum pesuk pilâm âlâ mem bukuŋe waŋbuap.
Waŋmu yâkŋe mem ari bukulipŋe orop yan sot um nem heroŋe otnomai.
Yawu otmâ amaŋ âlâmâ bau me pâi sot um yiŋgiwom sâm mem kalop.
Mem katmu amaŋ yaŋe amboŋe yuwu sâm ekuwuap. “Meŋ, gâŋe nâ
tuhunekmâ bau me pâi yeŋgât sot umbom sâm mem ketetmâ katneksat
yakât nâŋgâmune bâleap.” Yawu sâm amboŋe ekuwuap. Yakât otmâ
amboŋaŋe tuhuwe sâm nâŋgâwuap dopŋan tuhuwuap gârâmâ wuân me
wuân otbuap yamâ nâŋgâwuap dopŋan otbuap. Yawu.

22 Yakât topŋeâmâ yuwu. Nen lohimbi kerek nenŋahâk otmunŋe
bâlemu hiliwahonomgât pat manmâ gain. Otmu Anitâhât wâtŋe pato
tetemu ekmâ sâm alahunehât kuk in yawu ki otmâ hilipnongop. Yawu
otmâ orotmemenenŋe bâleŋe pilâm ikŋan biwinenŋe katnehât lohotŋan
tuhunenehop. 23-24 Lohotŋan tuhunenehop yakât otmâ nen Yura lohimbi
nombotŋe otmu pâku lohimbi nombotŋe mem menduhunenekmu yâkâlen
biwinenŋaŋe kepeim mansain. Yâhâ ikŋe biwiŋahât topŋe tetemu ekmâ
mepaenehât ikŋahâk wawaenenekmâ umam sâningim nenekmu ârândâŋ
olop. Yawu gârâmâ hâmbâi sâp patoen yâk orop himbimân tatmâ heroŋe
kakŋan manmâ yâhânomgât emelâk sâm kalop. 25 Yakât otmâ nen Yura
lohimbi otmu pâku lohimbi Anitâŋe menenekmu biwi konohâk otmâ
mansain. Den yan yuŋe emet inânŋan poropete âlâ, kutŋe Hosea sâm,
yâk ekumu kulemguop ya miap. Den yamâ yuwu tap.

> “Lohimbi hâkâŋ otmâ betyongomune nâhât pat ki mansai yamâ
> wawaeyekmâ nine nanne baratne sâm meyekbom. 26 Otmu emelâk
> hân tâmbâen manbi yan yekmâ yeŋe nine pat ki mannomai sâm
> betyongowan. Yamâ hâmbâi meyekbom yan “Anitâ Manman
> Amboŋahât nanŋe baratŋe bulâŋe,” sânomai.” Den yawu tap.

27-28 Otmu poropete âlâ, kutŋe Yesaia, yâkŋe emet inânŋan Isirae
lohimbi yeŋgât yuwu kulemguop.

> “Isirae lohimbi dopnenŋeâmâ saru sâtŋan sak ekmain dop yawu
> mansain. Yawu gârâmâ nengâlembâ lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe
> Anitâ kutdânenŋahât hâkâŋ otmâ denŋe ki tem lâuwaŋgimai.
> Yakât otmâ sâp kâlep ki otmuâk yâk yeŋgât sâm hâreyiŋgim
> hilipyongowuap. Hilipyongowuawân lohimbi getek âlâŋeâmâ
> hâmenenŋe kinbuap.”

29 Otmu yakât den nombotŋe âlâ yuwu kulemguop.

> “Nengât sen âlâkuâk tetem sambe sambe otnomaihât Anitâ Hân
> Himbim Amboŋaŋe itit kiom tuhuningim nen kerek ki mem

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

gulip tuhunenehop. Yâhâ nen kerek mem gulip tuhunenehop
mâne emelâk Sotom Gomora ambolipŋe kerek hilipyongomu
kapi kâwurumŋaŋak kinop yakât dopŋeâk teteningimbâp.” Yawu
kulemguop.

Yura lohimbiŋe Anitâhâlen biwiyeŋaŋe ki kepeiminiwi.

30 Den sâm aran yukât topŋe yuwu nâŋgânom. Pâku lohimbiŋe
Anitâŋe yekmu ârândâŋ olâkgât ki nâŋgâminiwi. Yawu gârâmâ yâkât
den pat âlepŋe nâŋgâm yâkâlen biwiyeŋe kepeim manŋetâ yekmu
ârândâŋ otmap. 31 Yawu gârâmâ nen Isirae lohimbi Anitâŋe nenekmu
ârândâŋ olâkgât nâŋgâm girem den lâune sâm pâpguminiwin. Yakât
otmâ nenekmu bâleop. 32-33 Nenŋeâmâ aŋgoân girem den lâum pâpgum
Anitâhâlen biwinenŋaŋe ki kepeiminiwin. Nenŋahâk girem den lâum
pâpguminiwin. Yakât otmâ Anitâŋe otningiop yakât nâŋgâm Kiristohât
dop kum kâlân hâum sâwe. Anitâŋe mâtâwân kât kârikŋe katmu tatmap
yan nengâlembâ lohimbi kiŋgitŋe orowâk yongomap. Yawu otmâ gai yan
poropete âlâŋe den kulemguop yakât bulâŋe tetem gap. Den yamâ yuwu
tap.

“Yuwu nâŋgâŋet. Yerusalem kapi Sion pumŋan tap yan kât âlâ
katmune tatmap yan kapi ambolipŋe yeŋgât kâiyeŋan teŋ sâwuap.
Kâiyeŋan teŋ sâm yongomu ki ekmâ nâŋgâm inâk arinomai.
Otmu lohimbi âlâ me âlâŋe ya ekmâ yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim
mannomai ya yeŋgâlen bulâŋe tetemu biwiyeŋe dopŋan otbuap.”

Yura lohimbi otmu pâku lohimbi kutdâyeŋe Yesu konohâk

10 1 Bukulipne, yuwu sâmune nâŋgâŋet. Biwinaŋe yawu nâŋgâman.
Nine kapilipnaŋe Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim manŋetâ
Anitâŋe manman kârikŋahât pat kuyiŋgiâkgât nâŋgâm ulitgum manman.
2 Yawu gârâmâ kapilipnaŋe Anitâhât mâtâp girawu tap yakât pâinmâ
tem lâuwaŋgine sâm biwiyeŋaŋe hikum mansai yakât topŋe emelâk
nâŋgâwan. 3 Yâhâ Anitâŋe nenekmu ârândâŋ olâkgât mâtâp ya ekŋetâ
ki keterakyiŋgimap. Yakât otmâ yeŋe eŋgatyeŋeâk otmâ mâtâpgât hâum
pâpgumai. 4 Yâhâ girem den lâum manmâ gawi yakât bulâŋe yamâ
Kiristo. Yakât otmâ lohimbi âlâ me âlâŋe yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeimai
yamâ Anitâŋe yekmu ârândâŋ otmap.

5 Yawu gârâmâ Anitâŋe Yura lohimbi nenekmu ârândâŋ otbuap yakât
emelâk Moseŋe den âlâ kulemguop ya yuwu tap.

“Lohimbi âlâ me âlâŋe girem den ya tâŋ tâŋâk watnomaiŋeâmâ
manman kârikŋan mannomai.”

Yawu gârâmâ lohimbi yawuya âlâ ki tap. 6-7 Yâhâ lohimbiŋe
Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeiŋetâ Anitâŋe yekmu ârândâŋ otbuap yakât
Moseŋe den âlâ yuwu kulemguop tap.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

"Biwiyeŋaŋe yuwu ki nâŋgânomai. "Anitâŋe nenekmu ârândâŋ olâkgât bulâŋe himbimân ewan tatmap. Yawu gârâmâ lok âlâŋe himbimân yâhâ mem gewuapgât dop âlâ ki tap." Otmu âlâ yuwu ki nâŋgânomai. "Âo, bulâŋe yamâ hân amutgen tatmap. Lok âlâŋe yaken ge mem gawuapgât dop gurâ ki tap." Yawu ki nâŋgânomai."

Gârâmâ Kiristoŋe ge tihitnenŋe olâk sâm âlâŋe himbimân yâhâm memu geromawot. Me âlâŋe ge embun lok mumuŋe tatmaiângen Kiristo memu âwurem garomawot. Yawu ki tap. Emelâk Kiristoŋe himbimâmbâ ge hohetnenŋan manmâ muop. Otmu mumuŋambâ yahatmâ tatmap. 8 Yakât otmâ Moseŋe den nombotŋe torokatmâ kulemguop yamâ yuwu tap.

"Anitâŋe nenekmu ârândâŋ otbuapgât emelâk den kalop yamâ nâŋgâm alahumunŋe biwinenŋan tatmap." Yawu tap.

9 Yâhâ Anitâŋe Yesu Kiristo mumuŋambâ mem yahatmu tatmap yakât den pat lohimbi âlâ me âlâŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu biwiyeŋaŋe Kiristohâlen kepeim tem lâuwaŋgim manmai. Yawu manmâ yakât topŋe sâm tetem bukulipyeŋe ekyongonomai yamâ Anitâŋe tosayeŋe pilâyiŋgim meyekmu manman kârikŋan mannomai. 10 Yawu tap gârâmâ nenŋe Kiristohâlen biwinenŋaŋe kepeimain yakât otmâ Anitâŋe nenekmu ârândâŋ otmap. Yakât topŋe lohimbi ekyongomunŋe manman kârikŋahât pat kuningiop yakât bulâŋe menom. 11 Yâhâ pat yakât bulâŋe yamâ teteningimu menom yakât Moseŋe den kulemguop ya yuwu tap.

"Lohimbi âlâ me âlâŋe yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim mannomai ya yeŋgâlen bulâŋe tetemu biwiyeŋe dopŋan otbuap." Yawu tap.

12 Yâhâ Kutdânenŋe yamâ Yesu Kiristo konok. Yakât otmâ nen Yura lohimbi otmu pâku lohimbi orop dop konohâk mansain. Yakât otmâ lohimbi âlâ me âlâŋe "Biwinenŋe gemapgât tihitnenŋe ot" sâm ulitgunomai yamâ in yawu nâŋgâyiŋgiwuap. 13 Den yan yuŋe emelâk poropete âlâŋe den kulemguop ya miap. Den yamâ yuwu tap.

"Lohimbi âlâ me âlâ kutdâŋe tihityeŋe olâkgât biwiyeŋe yâkâlen katmâ ulitgunomai yamâ meyekmâ manman kârikŋan katyekbuap." Yawu tap.

14-15 Yawu gârâmâ Kiristoŋe ikŋe den pat âlepŋe ari pâku lohimbi kâsikum yiŋginehât ki hâŋgânnongop mâne ki ari kâsikum yiŋgimbâin. Otmu den ya ki ari kâsikum yiŋgiwin mâne ki nâŋgâm heŋgeŋgumbâi. Otmu ki nâŋgâm heŋgeŋguwi mâne yâkâlen biwiyeŋe ki katbâi. Otmu aŋgoân yâkâlen biwiyeŋe ki katbi mâne "Biwinenŋe gemapgât tihitnenŋe ot" sâm ki ulitgumbâi. Yakât otmâ ari den pat âlepŋe pâku lohimbi kâsikum yiŋginom. Emelâk poropete âlâ, kutŋe Yesaia, yâkŋe den kulemguop ya yuwu tap.

"Den pat âlepŋe ya mat taka eknongoai."

16 Den yawu kulemguop gârâmâ Yura kapi ambolipŋe dondâhâlâkŋe den pat âlepŋe nâŋgâŋetâ helekŋe otmu bet pilâm mansai. Yakât otmâ Yesaiaŋe den yakâlâk torokatmâ kulemguop ya yuwu tap.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

"Kutdâ, gâhât den pat âlepŋe ya lohimbi ekyongomunŋe nâŋgâŋetâ bonŋe bia otmap." Yawu tap.

17 Den sâm aran yukât topŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lohimbi âlâ me âlâŋe Kiristohât den pat âlepŋe ya buku nombotŋe ekyongoŋetâ nâŋgâŋetâ keterakyiŋgimu yanâmâ yâkâlen biwiyeŋe kepeim mansai.

18 Yâhâ Yura kapi ambolipŋaŋe den pat âlepŋe ya emelâk nâŋgâwi. Yakât otmâ embâŋân lok âlâŋe den kulemguop ya yuwu tap.

"Lohimbi hânŋan kulemŋan mansaiŋe Anitâhât topŋe nâŋgâŋetâ keterakyiŋgiâkgât ikŋak wahap topŋe topŋe kalop yan ekmâ ikŋe topŋe nâŋgâmai."

19 Yakât otmâ Isirae lohimbiŋe emelâk nâŋgâŋetâ keterahop. Kândikum emelâk Anitâŋe Mose ekumu kulemguop ya yuwu tap.

"Yeŋe pâku lohimbi yeŋgât nâŋgâŋetâ gemap yamâ mem buku tuhuyekbom. Yawu otyiŋgimune yeŋe eweakmâ nâŋgâm bâlenomai. Otmu yâkŋe nâhât topne ki nâŋgâm hâlim milim mansai. Yamâ biwi sânduhân katyekmune yeŋe yekmâ tepyeŋe kâlâp sewuap."

20 Yâhâ Anitâŋe Yesaia den ekumu kulemguop ya yuwu tap.

"Lohimbiŋe nine manman âlepŋahât mâtâp yakât topŋe ki nâŋgâm manminiwi yaŋe nâŋgâŋetâ haŋ sâyiŋgimu nâhâlen torokatsai."

21 Yawu gârâmâ Anitâŋe Isirae lohimbi yeŋgât nâŋgâm yuwu sâm ekumu kulemguop.

"Isirae lohimbiŋe nâhâlen torokatŋetâ wawaeyekbehât nâŋgâm lohotŋan ekyongom gan. Yawu gârâmâ den nâŋgâmai yamâ ândâpyeŋe kârikŋe otmâ den ya betgumai."

Anitâŋe Yura lohimbi biwiyeŋe ekmâ kiwiliyekmâ nombotŋeâk meyehop.

11 1-2 Emelâk Anitâŋe Isirae lohimbi ikŋe pat kuyiŋgiop yamâ ândâpyeŋe kârikŋe otmâ ki tem lâuwaŋgim gai. Yawu otbi yamâ Anitâŋe kerehâk ki betyongop. Kândikum emelâk Anitâŋe hân himbim ki kândikyotgowâmbâek Isirae ambolipŋe yeŋgât topyeŋe nâŋgâm heŋgeŋguop. Yakât otmâ ândâpyeŋe kârikŋe otmâ ki tem lâuwaŋgim mansai yakât ki pârâk pilâm kerehâk betyongop. Yâkŋe kerehâk betyongop mâne nâ gurâ orowâk betnongomu yâkâlen biwinaŋe ki kepeim tem lâuwaŋgim gambâm. Yâhâ nâmâ Isirae amboŋe, Benyamingât senâmbâ gâtŋe. Yakât otmâ emelâk Anitâŋe tâmbâne Awaraham yâkât pat kuwaŋgiop ya nâku yawuâk membom. Nâmâ ki betnohop. Yâhâ nen yu mansain nengât dowâk otmâ manminiwi yan poropete âlâ, kutŋe Elia sâm, yâkŋe Anitâ ekum tâmbâlipnenŋe yeŋgât yuwu sâop.

3 "O Anitâ, hotom uhihimain yakât kawe kum gahaem poropete loklipge watyekmâ nombotŋe yongoŋetâ muwi. Nâ niniâk tem lâuhihim mansan. Yawu gârâmâ hilipnohone sâm pâinneksai."

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4 Yawu sâmu Anitâŋe yuwu sâm ekuop.
"Nâŋe nine poropete lok 7,000 yawuya mâmâŋe otyiŋgimune
kasalipyeŋe yeŋgât Lâpio âlâ, kutŋe Bali sâm, ya ki mepaem gai.
Yawu otmâ tem lâunihim mansai."
5 Yâhâ emelâk Anitâŋe Isirae lohimbi biwiyeŋe ekmâ kiwiliyekmâ
nombotŋeâk mem buku tuhuyehop. Yakât dopŋeâk sâp yiwereŋe yuâmâ
Yura lohimbi biwinenŋe ekmâ kiwilinenekmâ ikŋe eŋgatŋeâk otmâ
nombotŋe betnongop. Otmu nombotŋe menenekmu biwinenŋaŋe yâkâlen
kepeim tem lâuwaŋgim yâkât pat mansain. 6 Yâhâ Anitâŋe otbin mewin
ya ekmâ yakât dopŋan kiwilinenekmâ nombotŋeâk umam sâningiop
mâne ikŋe eŋgatŋeâk otmâ menenekmap ya ki sâmbâin.
7 Den sâm aran yukât topŋe yuwu nâŋgânom. Anitâŋe nenekmu
ârândâŋ olâk sâm Isirae lohimbi dondâŋe mâtâp katyiŋgiop ya ki watmâ
gawi. Yakât otmâ bulâŋe ki mem mansai. Yawu gârâmâ nen nombotŋe
Anitâ ikŋahâk menenekmu mansainŋe yâkâlen biwinenŋaŋe kepeim
manmunŋe nenekmu ârândâŋ otmap. Yâhâ bukulipnenŋe kiŋgitŋe
orowâkŋe kunyeŋe kârikŋe otmâ manbi yakât huhopŋe Anitâŋe
betyongomu biwi pâlâmŋe manminiwi. 8 Den yan yuŋe emelâk den
nombotŋe kulemguwi ya miap. Den yamâ yuwu tap.
"Kunyeŋe kârikŋe otbi yakât huhopŋe Anitâŋe betyongomu biwi
pâlâmŋe manmâ denŋe nâŋgâŋetâ ki keterakyiŋgimap. Otmu
mâtâp watmâ pâpgumai." Topŋe yawu tap.
9-10 Yawu otminiwi yakât matŋe Anitâŋe yiŋgiâkgât Dawitiŋe den âlâen
hâum yuwu sâm ulitguop.
"Kasalipnaŋe sot me âlâlâ ekmâ biwiyeŋe kilik kilik sâmu mene
sâm yan ki ekmâek paŋgoŋân geŋetâ meyehâkgât naŋgan. Me
ki nâŋgâm nâŋgâm otmâ ari tupaen kioŋetâ yongowuapgât sâm
ekgohoan. Me umatŋe kakyeŋan yâhâmu tânyeŋe houŋ sâmu
hâhiwin nâŋgâmbisâihât naŋgan." Yawu sâm ulitguop.

Anitâŋe pâku lohimbi mem buku tuhuyehop.

11 Aiop, den ekyongoan yukât topŋe âlâen hâum sâwe. Yura lohimbiŋe
ki nâŋgâm nâŋgâm otmâ ari kâlân kâiyeŋan teŋ sâmu yan tupaen kioŋetâ
ki yongop. Yakât topŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yura lohimbiŋe otmâ
tâpikguminiwi. Yâhâ pâku lohimbiŋe Anitâhâlen biwiyeŋaŋe kepeimai
ya yeŋgât tosayeŋe pilâm manman kârikŋahât pat kuyiŋgimap. Yâhâ
yâk yeŋgâlen bulâŋe teteap yakât Yura lohimbiŋe eweakmâ nâŋgâm
bâleyiŋgim bulâŋe orowâk membâinâ sânomai. 12 Yâhâ Yura lohimbiŋe
biwiyeŋe alitmâ Kiristohât hâkâŋ otbi yakât huhopŋe Anitâŋe pâku
lohimbi mem buku tuhuyekmâ manman kârikŋahât pat kuyiŋgiop. Yakât
otmâ hâmbâi Yura lohimbi yeŋgât nâŋgân nâŋgânyeŋe keterakyiŋgimu
Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeinomai. Yawu otmâ pâku lohimbi orop

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

biwiyeŋaŋe hikuakmâ konohâk otmâ mannomai. Sâp yanâmâ Anitâŋe
lukulenenekmu hop sambe kakŋan mannom.
13 Yura lohimbi nengât topnenŋe yawu tap. Yâhâ pâku lohimbi yeŋgât
yuwu sâmune nâŋgâŋet. Pâku lohimbi hânŋan kulemŋan manmâ arai ya
yeŋgâlen ari Kiristohât den pat âlepŋe ekyongowehât yâkŋe menekmâ
aposolo âi sâm nihiop ya biwinaŋe tiŋâk kepeim manman. 14 Yâhâ
den pat âlepŋe ekyongomune Kiristohâlen biwiyeŋe katŋetâ Anitâŋe
manman kârikŋahât pat kuyiŋgimu mansai. Yawu manŋetâ Anitâŋe
Yura bukulipne betyongomu mansai yaŋe eweakmâ nâŋgâm bâleyiŋgim
âlâkuâk manman kârikŋahât pat kuyiŋgiâkgât Kiristohâlen biwiyeŋe
katnomaihât naŋgan. Yakât otmâ âi sâm nihiop ya tiŋâk mem manman.
15 Yura lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe biwiyeŋe alitmâ Kiristohât hâkâŋ otbi
yamâ betyongop. Yâhâ pâku lohimbi seseŋgâlâkŋe yâkâlen biwiyeŋaŋe
kepeiwi ya yeŋgât kaok nâŋgâm mem buku tuhuyehop. Yâhâ hâmbâi
mâne Yura lohimbiŋe Kiristohâlen biwiyeŋe katnomai ya mem buku
tuhuyekmâ manman kârikŋahât pat kuyiŋgiwuap.
16 Tâmbânenŋe Awarahamŋe Anitâhâlen biwiŋaŋe kepeim ki biwi
yâhâp otmâ manminiop. Yakât otmâ Anitâŋe manman kârikŋahât pat
sâm yâk otmu yâkât sen kuyiŋgiop ya ki biatbuap. Yakât topŋe den âlâen
hâum sâmune nâŋgâŋetâ keterakyiŋgiâk. Sot um yan torehenŋe yamâ
Anitâhât pat sâm mem ketetmunŋe ekmu ârândâŋ olop. Yakât otmâ
nombotŋe âlâ yâkât ki mem ketetbin ya gurâ yawuâk ekmu ârândâŋ olop.
Yâhâ nen Yura lohimbiŋe yen pâku lohimbi orop Anitâhâlen biwinenŋaŋe
kepeim manmâ konohâk oain. Yakât nâŋgâŋetâ keterahâkgât den âlâen
hâum yuwu sâwe. Koset gihit kândârâŋe ya Anitâŋe ekmu ârândâŋ otmap
yakât dopŋeâk kele awatŋe ekmu ârândâŋ otmap. 17 Koset alikŋe memain
yakât dop yamâ nen Yura lohimbiŋe mansain. Yâhâ pâku lohimbi yenâmâ
himan ikŋak in tetemap yakât dop mansai. Yâhâ koset awatŋan bulâŋe ki
kinbuap yamâ amboŋaŋe kârâm pilâwuap. Yakât dopŋeâk Anitâŋe Yura
lohimbi nombotŋe betyongop. Yâhâ amboŋaŋe ari himan awatŋe kârâm
mem taka koset awatŋe kârâm pilâwuap yan mem katatgumu âi omoŋ omoŋ
otmâ kinbuap. Yakât dopŋeâk pâku lohimbiŋe Kiristohâlen biwiyeŋaŋe
kepeimai yen meyekmâ Yura lohimbi bulâŋe ya yeŋgâlen torokatyekmâ
tâmbâlipyeŋe yeŋgât pat kuyiŋgiop ya yawuâk yeŋgât kuyiŋgimu mansai.
18 Yakât otmâ awatŋe kârâm pilâwuap yakât dopŋeâk Anitâŋe Yura lohimbi
nombotŋe betyongom ya yeŋgât kaweyeŋan yen katyehop. Yakât otmâ
yeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmapgât yuwu sâmune nâŋgâŋet.
Koset amboŋaŋe topŋe lawitmâ pitim heŋgeŋgumu yanâmâ awatŋe
liŋgarakmu bulâŋe kinbuap. Yakât dopŋeâk Anitâŋe aŋgoân manman
kârikŋahât pat sâm Awaraham otmu yâkât sen ya yeŋgât kuyiŋgiop.
Yakât otmâ pat kuyiŋgiop ya torokatmâ yawuâk pâku lohimbi yeŋgât sâm
kuyiŋgiop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19 Bulâŋanâk pâku lohimbi yeŋgât kawe teteyiŋgiâkgât Anitâŋe
Yura lohimbi biwiyeŋe kârikŋe otmâ manbi ya betyongop. 20-21 Yawu
gârâmâ biwiyeŋe kârikŋe otmu Kiristohât hâkâŋ otmâ yâkâlen biwiyeŋe
ki katbihât Anitâŋe betyongop. Yâhâ yen pâku lohimbiŋe yâkâlen
biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim mansai. Yawuâk torokatmâ mannomai yanâmâ
Anitâŋe ki betyongowuap. Yakât nâŋgâm hâkyeŋe mepaemaihât yuwu
sâmune nâŋgâŋet. Emelâk Yura lohimbiŋe kosetgât dop otmâ manbi.
Yawu gârâmâ Kiristohât hâkâŋ otŋetâ yaŋak Anitâŋe betyongop. Yâhâ
yenâmâ himangât dop oai. Yawu gârâmâ himan otmu koset topyetŋe
ikŋiâk ikŋiâk. Otmu yakât dopŋeâk yen pâku lohimbi otmu nen Yura
lohimbi topnenŋe ikŋiâk ikŋiâk. Yawuâke yamâ Anitâŋe yen meyekmâ
nengâlen torokatyekmu orowâk mansain. Yâhâ yeŋgâlen gâtŋe âlâ me
âlâŋe Kiristo betgunomai otmuâmâ Anitâŋe biwiyeŋahât topŋe nâŋgâm
amboŋan amboŋan betyongowuap. Yakât nâŋgâm yeŋe Anitâ ewe katmâ
manŋet.
22 Den sâm aran yukât topŋe yuwu nâŋgânom. Yura lohimbiŋe
biwiyeŋe kârikŋe otmu Kiristohât hâkâŋ otbi yamâ Anitâŋe betyongom
matŋe tâŋ tâŋâk yiŋgiop. Yawu gârâmâ yenâmâ Kiristohâlen biwiyeŋe
katbi yan umam sâyiŋgim buku tuhuyehop. Otmu biwiyeŋaŋe tiŋâk
kepeim mannomai otmuâmâ yâku yawuâk buku otyiŋgiwuap. Yâhâ yeŋe
Kiristo betgum mannomai yamâ yen yawuâk betyongowuap. 23 Anitâŋe
Yura lohimbi betyongop ya yeŋgât nâŋgân nâŋgânyeŋe keterakyiŋgimu
Kiristohâlen biwiyeŋe katnomai yanâmâ Anitâŋe nâŋgâyiŋgim himan
awatŋe mem katatgumu âi omoŋ omoŋ otmâ kinsap yakât dopŋeâk ikŋe
komolân torokatyekmu manman âlepŋanâk mannomai. Yawu otbuapgât
wâtŋe pato tap. 24 Yâhâ Yura lohimbi nen otmu pâku lohimbi topnenŋe
ikŋiâk ikŋiâk tap yakât torokatmâ sâwe. Nen Yura lohimbiŋe kosetgât
dop mansain. Yâhâ yen pâku lohimbiâmâ himangât dop mansai. Yakât
otmâ Anitâŋe yen meyekmâ koset bât bâtŋan torokatyehop. Yawu gârâmâ
topyeŋe ikŋiâk tapgât otmâ kârikŋeâk ki tai. Yawu gârâmâ Yura lohimbi
betyongop ya yeŋgât topyeŋeâmâ koset topŋe yawuâk tapgât otmâ
Anitâŋe âlâkuâk koset bât bâtŋan torokatyekmu kârikŋeâk kinnomai.

Hâmbâi Anitâŋe Yura lohimbi âlâkuâk mem buku tuhuyekbuap.

25 Bukulipne, yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâŋe Yura lohimbi
betyongom yen meyekmu mansai. Yakât otmâ yeŋahât nâŋgâŋetâ
yahatmapgât yuwu sâm ekyongomune nâŋgâŋet. Wâtgât mâmâŋahât
Heakŋe nâŋgân nâŋgânne mem pâroŋ pilâmu Yura lohimbi topnenŋe
nâŋgâm heŋgeŋguan. Isirae lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe biwiyeŋe kârikŋe
otmâ mansai ya naŋgai. Yawu gârâmâ pâku lohimbi Kiristohâlen
biwiyeŋe katmâ yâkâlen torokatnomai ya yekmâ nâŋgâmu dopŋan
otbuap. Yanâmâ Isirae lohimbi nâŋgân nâŋgânyeŋe keterakyiŋgimu

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

biwiyeŋe yâkâlen katnomai. 26-27 Biwiyeŋe yâkâlen katŋetâ tosayeŋe
pilâyiŋgiwuap sâp yan emelâk Anitâŋe poropete âlâ den ekumu
kulemguop yakât bulâŋe tetewuap. Den yamâ yuwu tap.

"Nâhât sâtgât Sion pumŋan Yerusalem kapi tap yakât ambolipŋe
yeŋgâlembâ lok âlâ tetem Isirae lohimbi yeŋgât tihityeŋe otmâ
mem kuwikyekbuap. Yanâmâ orotmemeyeŋe bâleŋe bet pilâm
nâhâlen torokatŋetâ tosayeŋe pilâyiŋgiwom. Pilâyiŋgim orowâk
mannomgât pat kuyiŋgiwom." Den yawu tap.

28 Yawu gârâmâ Yura lohimbiŋe ândâpyeŋe kârikŋe otmu Yesu
Kiristohât den pat âlepŋe nâŋgâŋetâ gemu bet pilâŋetâ yaŋak Anitâŋe
betyongop. Yakât huhopŋe yen pâku lohimbiŋe den pat âlepŋe ya
nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu yâkâlen biwiyeŋe katŋetâ manman kârikŋahât
pat kuyiŋgiop. Yâhâ Awaraham, Isaka, Yakop, yâkŋeâmâ Anitâhâlen
biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim tem lâuwaŋgim gawi. Yakât otmâ emelâk
yâk yeŋgât nâŋgâop yakât dopŋeâk yâk sen nâŋgâyiŋgimap. 29 Yâhâ
Anitâŋe tâmbâlipyeŋe nâŋgâyiŋgimu ârândâŋ otmu meyehop. Yakât
otmâ bunewâk ki betyongop. 30 Yenâmâ embâŋân yeŋe eŋgatyeŋeâk otmâ
Anitâhât ki nâŋgâwaŋgim manminiwi. Yawu gârâmâ sâp yiwereŋe yuâmâ
Isirae lohimbiŋe den pat âlepŋe nâŋgâm hâkâŋ otmâ betbaŋgim mansai.
Yakât huhopŋe yen pâku lohimbiŋe den pat âlepŋe ya nâŋgâŋetâ bulâŋe
otmu Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim manŋetâ Anitâŋe umam sâyiŋgim
tosayeŋe pilâyiŋgiop. 31 Yakât dopŋeâk Yura lohimbiŋe biwiyeŋe kârikŋe
otmâ Kiristohât hâkâŋ otmâ mansai yaŋe hâmbâi yâkâlen biwiyeŋe
katnomai. Yawu otnomai yan yâk yeŋgât nâŋgâm umam sâyiŋgim tosa
pilâyiŋgiwuap. 32 Yâhâ nen Yura lohimbi me yen pâku lohimbi kerekŋe
otmunŋe bâlem gap yakât topŋe nâŋgâmunŋe keterakningiâkgât
Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe biwinenŋan gemap. Biwinenŋan
gemu keterakningimu orotmemenenŋe bâleŋe bet pilâm Anitâhâlen
biwinenŋaŋe kepeimunŋe umam sâningim tosanenŋe pilâningimap.

33 Anitâŋe wawaenenekmâ tihitnenŋe otmâ gamap. Otmu yawuâk
tihitnenŋe otmâ yâhâwuap. Yakât otmâ mepaean. Yâkŋe yu ya otningim
gamap yakât nenŋahâk topŋe nâŋgâne sâm pâpgumain. Yâhâ biwiŋan
den girawu tatmap ya nenŋahâk nâŋgânomgât dop âlâ ki tap. 34-35 Den
yan yuŋe emelâk poropete lok nombotŋaŋe den kulemguwi ya miap. Den
yamâ yuwu tap.

"Kutdâhât biwiŋan den tatmap ya lok âlâ me âlâŋe yeŋahâk
nâŋgânomaihât dop âlâ ki tap. Otmu Anitâmâ nâŋgân nâŋgân
amboŋe. Yakât otmâ wuân me wuângât ki âlâ pâpgumap. Yawu
gârâmâ lok âlâ me âlâŋe Anitâ den kâsikum waŋbuapgât gurâ dop
ki tap." Den yawu tap.

36 Anitâ manman amboŋaŋe hân himbim kândikyotgom hânân
âliwahap topŋe topŋe kalop. Yâhâ ikŋak kalowâmbâek hohem tatmâ gap,

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

otmu hohem tatmâ yâhâwuap. Yakât otmâ miti den âlâ tap ya yuwu sâm ekyongomune nâŋgâŋet.

"Lok âlâ me âlâŋe Anitâ tosa katbaŋginomaihât dop âlâ ki tap."

Den yawu kulemguŋetâ tap yakât nâŋgâm Anitâ mepaem manmâ yâhâmbisâin. Ya bonŋanâk.

Nenŋe Kiristohât kâiŋe bâtŋe yawu manmain.

12 1 Bukulipne, yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâŋe ikŋahâk wawaenenekmâ manman kârikŋahât pat kuningimu mansain. Yakât dop kum sâwe. Emelâk embâŋân Anitâŋe papatolipnenŋe yeŋgât orotmeme topŋe topŋe sâm katyiŋgiop. Yakât otmâ miti lok kunlipyeŋaŋe mâtâp katyiŋgiop ya watmâ noniŋ bulimakao gâim yâkât pat sâm hotom uwaŋgiŋetâ hâmeŋan yâhâmu nâŋgâmu ârândâŋ otminiop. Yakât topŋe nâŋgâm yuwu otnomgât naŋgan. Anitâŋe mâtâp ningiop yu tâŋ tâŋâk watmâ tem lâuwaŋgim manmâ yâhânom. 2 Nenŋe girawu otmâ Anitâhât tem lâuwaŋgimunŋe nenekmu ârândâŋ otbuap? Yamâ yuwu otnom. Lohimbi belângen manmaiŋe yeŋe nâŋgân nâŋgânyeŋambâ tetemap ya watmâ orotmeme âlâlâ otmai yawu ki otnom. Yâhâ nenâmâ Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe Anitâhât biwiŋambâ den mem biwinenŋan katmu ya lâum manmâ yâhânom.

3 Otmu Anitâŋe ikŋahâk buku otnihim aposolo âi sâm nihiop. Yâkât sâtgât otmâ yuwu sâm ekyongomune nâŋgâŋet. Anitâhâlen biwinenŋaŋe kepeim mansain. Yakât otmâ yâkŋe ikŋe âi tuhunomgât bulâŋe dopnenŋan mem teteningimap. Yakât otmâ nenŋe âlâku amboŋan amboŋan biwinenŋahât topŋe naŋgaŋginom. Yawu gârâmâ nenŋahât nâŋgâmunŋe ki yahatbuap. 4-5 Yakât otmâ den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋetâ keterahâk. Kiristoŋe kunnenŋe oap. Yakât otmâ nenŋeâmâ yâkât kâiŋe bâtŋe otmâ mansain. Yâhâ kâiŋe otmâ yan yâkât hoŋ bam gamain. Otmu bâtŋe otmâ yan lohimbiŋe yâkâlen biwiyeŋe katŋetgât âi memain. Âi sâm ikŋiâk ikŋiâk ningiop ya mem tânahom manmâ yâhânom yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. 6 Nenŋe yâkâlen biwinenŋaŋe kepeim manmain yakât dopŋanâk bulâŋe ikŋiâk ikŋiâk teteningimap ya yawuâk otnom. Anitâhât den sâm ekyongonomgât biwinenŋe mem hewewen tuhuop yakât dopŋan ekyongonom. 7 Otmu den kâsikum yiŋginomgât biwinenŋan kalop otmuâmâ yawuâk den kâsikum yiŋginom. Yâhâ Kiristohât komot tânyongonomgât biwinenŋan kalop otmuâmâ yawuâk tânyongonom. 8 Otmu bukulipnenŋe yeŋgât biwiyeŋe gemap sâm mem hewewen tuhuyeknomgât biwinenŋan kalop. Otmuâmâ yawuâk otyiŋginom. Yâhâ iri sikum me senŋe âlâlâ tatningiap ya nombotŋe mem kâsikum lohimbi nombotŋe yiŋginomgât biwinenŋan kalop yamâ hewewenâk nembe kalem otyiŋginom. Otmu Kiristohât komot yeŋgât kunlipyeŋe manŋet sâm katneneknomai otmuâmâ biwinenŋaŋe kepeim

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tâŋ tâŋâk tihityeŋe otnom. Otmu lohimbi yeŋgâlen umatŋe âlâlâ teteyiŋgiwuap yan tânyongonomgât biwinenŋan kalop otmuâmâ heroŋe kakŋan tânyongonom.

Biwinenŋaŋe kepeiakmâ ewe karaŋgim mannom.

9 Otmu buku oraŋgine sâm yan hâkŋak hâkŋak ki oraŋginomai. Orotmeme
bâleŋe pilâm orotmeme âiloŋgoâk watmâ buku oraŋginomai. 10 Otmu
bukulipyeŋe orop ewe karaŋgim biwiyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu
mannomai. 11 Otmu âi tuhune sâm Anitâhâlen biwiyeŋe hikum heweweŋâk otmâ
tuhunomai. 12 Otmu lohimbi belângen manmaiŋe mem âlâlâ tuhuyeknomai
yan Anitâŋe manman kârikŋahât bulâŋe hâmbâi ningiwuap nâŋgâm yakâlâk
biwiyeŋaŋe mem heroŋe kakŋan mannomai. Otmu biwiyeŋe gemapgât haoŋmâ
ârândâŋ Anitâ ulitguŋetâ mâmâŋe otyiŋgiwuap. 13 Otmu bukulipyeŋe yeŋgâlen
umatŋe âlâlâ teteyiŋgiwuap yanâmâ in yawu tânyongonomai. Otmu lomba me
lok pupŋe yeŋgâlen takanomai ya nembe kalem otyiŋginomai.
14 Otmu lok âlâ me âlâŋe mem âlâlâ tuhuyeknomai yamâ yakât matŋe Anitâŋe
mem bâleyehâkgât sait kakyeŋan ki pilânomai. Yâhâ yâkŋe lukuleyehâkgât
ulitgunomai. 15 Otmu lohimbi kahân ari we bâle nâŋgâmai yamâ biwiyeŋe sânduk
sâekgât orowâk tatmâ biwiyeŋe mem sânduk tuhuyeknomai. Otmu bukulipyeŋaŋe
buku âlâhât nâŋgâŋetâ yahatmu heroŋe kakŋan mansap ya yeŋe yawuâk heroŋe
otbaŋginomai. 16 Otmu yenâmâ Kiristohât komot konohâk mansai. Yakât otmâ
biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe hikuakmâ konohâk otmu tep âlep naŋgaŋginomai.
Otmu âi sâm yiŋginomai ya ekmâ tâŋât sâm ki bet pilânomai. Otmu ninahâk
otmune ârândâŋ otbuap sâm yeŋahât ki nâŋgâŋetâ yahatbuap. 17 Otmu lok âlâ
me âlâŋe yen mem bâleyeknomai yakât matŋe ki kâpekyiŋginomai. Yeŋe umam
sâyiŋgim buku otyiŋginomai yanâmâ lohimbiŋe yekŋetâ ârândâŋ otbuap. 18 Otmu
lok âlâ me âlâŋe tepyeŋe kâu kâlâp semu yahatmâ yen yongone sâm otnomai yan
mem lohotŋe tuhuyeknomai. 19 Otmu lok âlâ me âlâŋe yen mem bâleyeknomai
yanâmâ Anitâ ikŋak matŋe kâpekyiŋgiwuap nâŋgâm ki matŋe kâpekyiŋginomai.
Yakât emelâk Anitâŋe den âlâ Mose ekumu kulemguop ya yuwu tap.

"Ninak matŋe yiŋgimune umatŋe kakŋan manmâ yâhânomai."

20 Yâhâ âlâmâ yuwu tap.

"Kasalipyeŋe po yiŋgiwuap yanâmâ sot mem yiŋgiŋetâ nenomai.
Otmu tohât yekbuap yan gurâ to osom ga yiŋgiŋetâ nenomai.
Yawu otyiŋginomai yan yâkŋe aŋun pato otnomai."

Den yawu tap. 21 Yâhâ yen mem bâleyeknomai yan matŋe
kâpekyiŋgimaihât biwiyeŋe galemahom buku otyiŋginomai. Yawu
otyiŋgiŋetâ kasalipyeŋaŋe kaok nâŋgânomai.

Gawamangât galemlipnenŋe yeŋgât amutgen mannom.

13 1 Bukulipne, gawaman me kiap kunlipyeŋe mansai ya yeŋgât
sâwoman. Lok âlâ me âlâŋe yeŋahâk gawamangât lok kunŋe ki

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

otmai. Anitâ ikŋahâk gawaman âi sâm yiŋgim katyekmu kinmai. Yakât
otmâ gawaman patoŋe galemlipnenŋe katyekŋetâ mansai ya yeŋgât
amutgen manmunŋe ârândâŋ otbuap. 2 Yawu gârâmâ lok âlâ me âlâŋe
ândâpyeŋe kârikŋe otmâ gawaman yeŋgât den kumai yan Anitâhât
nâŋgâŋetâ gemap. Yakât otmâ Anitâŋe den sâm hâreyiŋgimu matŋe
umatŋe menomai. 3-4 Yâhâ gawamangât lok yaŋeâmâ Anitâhât sâtgât
otmâ tihitnenŋe otmai. Yakât otmâ lok âlâ me âlâŋe orotmeme âlepŋe
otmai yaŋe gawamangât lok yeŋgât kiŋgityeŋahât ki otmai. Lok yawuya
yeŋgât gawamangât lokŋe nâŋgâŋetâ yahatmap. Yawu gârâmâ lok âlâ
me âlâŋe orotmeme bâleŋe otnomai yakât Anitâŋe nâŋgâmu bâlewuap.
Nâŋgâmu bâlemu gawamangât lok kunlipyeŋe mâmâŋe otyiŋgimu tem
lâuwaŋgim matŋe yiŋginomai. Yakât otmâ lok yawuyaŋe gawamangât
lok yeŋgât kiŋgityeŋahât otŋet. 5 Yawu gârâmâ lok âlâ me âlâŋe kilikmâ
manne sâm otmaiŋe gawamangât den lâum manŋetâ yekŋetâ ârândâŋ
otbuap. Yâhâ otŋetâ bâlemu nâŋgâŋetâ biwiyeŋan hâuyekmapgât tem
lâuyiŋgim mannomai. Yawu mannomai yanâmâ gawamangât lok yaŋe
Anitâhât sâtgât otmâ hâhiwin ki yiŋginomai.

6 Anitâŋe lohimbi tihityeŋe otŋet sâm gawamangât lok âi sâm
yiŋgimap. Yakât otmâ âiyeŋe tuhune sâm yan takesihât nanŋe katŋet
sâm ekyongonomai yan im in yawu katŋetâ ârândâŋ otbuap. 7 Yâhâ
takesi topŋe topŋe ya yeŋgâlen tap yakât mene sâm otŋetâ ewe katyekmâ
takesihât tewetsenŋe katnomai.

Manman kârikŋahât bulâŋe menomgât sâp utâpguap.

8 Yâhâ yeŋe lok âlâ me âlâhâlen ari wahap wuân me wuân kandi
mene sâŋetâ tepyeŋe hewewen otmu yiŋginomai. Yâhâ amboŋaŋe
yakât umburuk otbuawân in yawu yiŋgiŋetâ pesuk sâwuap. Yawu otmâ
bukulipyeŋe yeŋgât nâŋgâŋetâ yahatmu yeŋahât nâŋgâŋetâ gewuap.
Yawu otmâ manmai yanâmâ Anitâŋe girem den Mose ekumu kulemguop
ya kerek lâumai yakât dop otmap. 9 Yâhâ girem den yamâ yukât yan.

> "Buku âlâhât imbi ki ekmâ otbuat. Me lok nombotŋe ki yongorâ
> munomai. Me kombo ki meyiŋgiwuat. Me buku âlâhât senŋe âlâlâ
> ki ekŋâlem membe sâm biwihe pârâk pilâwuat."

Girem den yu otmu nombotŋe ki ekyongoan yakât den kunŋe yuwu tap.

> "Nenŋahât nâŋgâmunŋe yahatmap yawuâk buku nombotŋe yeŋgât
> nâŋgâyiŋgimunŋe yahatbuap." Den yawu tap.

10 Yâhâ lok âlâ me âlâŋe den yu lâum buku âlâhât nâŋgâŋetâ
yahatmap, lok yawuyaŋe buku âlâ me âlâhât ki nâŋgâm bâleyiŋgim mem
ge katyekmai. Yawu otmâ buku konok otyiŋgim girem den kerek lâumai
yakât dopŋe otmap.

11 Yawu torokatmâ otmâ mannomgât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Emelâk
Yesu Kiristohât den pat nâŋgâmunŋe bulâŋe otmu yâkâlen biwinenŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

katbin yan Anitâŋe manman kârikŋahât pat kuningiop. Yawu gârâmâ
pat kuningiop yakât bulâŋe menomgât sâp ya utâpguap. Yakât otmâ
kâlâwahom yahatmâ Kiristohât âi tuhune. 12-13 Nen kerekŋe âi kârikŋeâk
tuhunehât biwinaŋe naŋgan. Yakât otmâ den âlâen hâum sâmune
nâŋgâŋet. Sâp yiwereŋe yuâmâ emet haŋ sâwe sâm emet topŋe palalaŋ
yap. Yakât otmâ kâlâwahom yahatmâ manman hâŋgiŋe pilâm pesuk
pilânomai. Orotmeme bâleŋe âlâlâ ki otnomai. To kârikŋe ki nem biwi
hâlim otnomai. Me ki hioŋakmâ tep bâle naŋgaŋginomai. Orotmeme
yawuya bet pilâm yan lohimbi nombotŋaŋe lok senyeŋan kinmâ
orotmeme âlepŋe nanŋe otŋetâ yekmai yakât dopŋeâk otmâ mannomai.
14 Yawu manmâ lohimbiŋe Yesu Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim
manŋetgât yâkŋe olop miop yawu otmâ tem lâuwaŋgim mannomai. Yawu
manmâ yâkât den pat âlepŋe sâm haok tuhunomai. Tem lâuwaŋgim
mannomai yan emelâk orotmeme bâleŋe ekŋâlem otmâ tâpikguminiwi
ya witgum otmain sâm biwiyeŋe galemahom mannomai.

Nenŋe orotmeme tâŋât âlâlâ otmain yakât
Anitâŋe ki nâŋgâmu yahatmap.

14 1 Den âlâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lohimbi nombotŋaŋe Yesu
Kiristohâlen biwiyeŋaŋe tiŋâk ki kepeim manmai yamâ yâkât
den ki nâŋgâm heŋgeŋgumai. Yakât otmâ lok yawuya orop den ki
sahaŋginomai. Lok yawu yamâ buku otyiŋgim yâk orop biwiyeŋe
hikuakmâ konohâk otbuap. 2 Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lok
nombotŋaŋe Kiristohât den nâŋgâm heŋgeŋgum soŋgo bau ki ekmâ
kiwilim nemai. Yâhâ lok nombotŋaŋeâmâ gorâyiŋgimu yuwu sâmai.
“Maiŋ, soŋgo bau yukât topŋe girawu? Porom Lâpio mepaem hotom
uyiŋgim yan neŋetâ torehenŋe in tap ya yu mon?” Yawu sâm soŋgo
bau ya bet pilâm salup konok nemai. 3 Yâhâ soŋgo bau nemaiŋe buku
âlâhât ki nâŋgâŋetâ gewuap. Otmu Anitâŋe soŋgo bau nemai ya yekmu
ârândâŋ otmap. Yakât otmâ soŋgo bau ki nemaiŋe ya yeŋgât ki nâŋgâm
bâleyiŋgim sâm ge katyeknomai. 4 Lok âlâ me âlâŋe buku âlâhât nâŋgâm
bâleyiŋgimai me sâm ge katyekmai yamâ Anitâ Ambonenŋaŋe yekmu
bâlemap. Kutdânenŋe Kiristo ikŋak lok kerek nengât biwinenŋe ekmap.
Yakât otmâ hâmbâi nenŋe otmain memain ya ekmâ sâm hâreningiwuap.
Yâhâ lok âlâ me âlâŋe Kiristohât tem lâuwaŋgimai yamâ mâmâŋe
otyiŋgimu hâmbâi sâp patoen yâkât senŋan kinŋetâ yekmu ârândâŋ
otbuap.

5 Yâhâ Yura lohimbi nengât tatmâ nâŋgâ nâŋgâ hilâm me hombaŋ
yamâ topŋe topŋe tap yakât sâwe. Anitâŋe nenekmu ârândâŋ olâk sâm
lok nombotŋaŋe hilâm âlâ me âlâhât nâŋgâŋetâ yahatmu yan tatmâ
nâŋgâmai. Otmu lok nombotŋaŋeâmâ hilâm âlâ me âlâhât nâŋgâŋetâ
dop konohâk otmu yan haoŋmâ ârândâŋ Anitâ mepaemai. Yakât yuwu

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sâmune nâŋgâŋet. Hilâm âlâen me âlâen Anitâ mepaem tatnomai yamâ
yen ikŋiâk ikŋiâk eŋgatyeŋeâk otmâ yan biwi yâhâp ki otnomai. 6 Yâhâ
lok âlâ me âlâŋe eŋgatyeŋeâk otmâ hilâm âlâen me âlâen Anitâ mepaem
tatmai yamâ yekmu ki bâlemap. Yâhâ lok âlâ me âlâ soŋgo bau nemaiŋe
Anitâ mepaem neŋetâ ya gurâ yekmu ki bâlemap. Otmu lok nombotŋe
âlâ salup konok nemaiŋe yawuâk Anitâ mepaem neŋetâ yekmu ki
bâlemap. Yakât otmâ eŋakmâ ki sâm ge karaknomai.
7-10 Den sâm aran yukât topŋe yuwu nâŋgânom. Kiristohât lohimbi
emelâk muwi, me sâp yiwereŋe mansain me hâmbâi tetem mannomai
kerek nengât Kutdânenŋe otmâ galemnongoâk sâm Anitâŋe hâŋgângumu
ge muop. Otmu mumuŋambâ mem yahatmu tatmap. Otmu yâkŋe
konok kunnenŋe tatmâ yâhâmbisâp. Yakât otmâ nenŋahâlâk nâŋgâm
mannomgât dop âlâ ki tap. Otmu sâp patoen Anitâŋe biwinenŋe ekmâ
den sâm hâreningimu Kiristoŋe sârerenenekmâ manman kârikŋan mem
katnenekmu orowâk manmâ yâhânom. Yakât otmâ ki sâm bâleaŋginom.
11 Den yan yuŋe emelâk Anitâŋe poropete âlâ den ekumu kulemguop ya
miap. Den yamâ yuwu tap.

"Nâmâ Manman Amboŋe. Yakât otmâ lohimbi kerekŋe ewe
katnekmâ metenan kinmâ "Ambonenŋe, gâhât heroŋe
nâŋgâhihiain" sâm mepaeneknomai." Yawu tap.

12 Yakât otmâ nen kerekŋe Anitâhât senŋan kinmâ otmain memain
yakât ekumunŋe nâŋgâwuap.

**Bukulipnenŋaŋe manman âlâ manmai ya
yekmâ ki nâŋgâm bâleyiŋginom.**

13 Yakât otmâ ki nâŋgâm bâleaŋginom. Yâhâ bukulipnenŋaŋe otŋetâ
bâlemap sâm nenŋahâlâk ki nâŋgâmunŋe yahatmu ihilâk mannom. Yâk
orop biwinenŋaŋe hikuakmâ konohâk otmu mannom. 14 Nâŋe Kiristo
orop biwinetŋe hikuakmâ konohâk oap. Yakât yuwu nâŋgâmune bulâŋe
oap. Anitâŋe wahap topŋe topŋe, sot kâle, soŋgo bau, me âlâlâ, yuâmâ
ki neneŋe sâm samut ki kalop. Wahap topŋe topŋe kalop yamâ neneŋeâk
hârok. Yakât otmâ lok âlâ me âlâŋe soŋgo bau me sot kâle ekmâ ki
neneŋe sâm samut katmai yamâ yeŋe eŋgatyeŋeâk watmâ katmai.
Yawu sâmai yakât kakŋan ihilâk neŋetâ biwiyeŋan hâumu aŋulaknomai
yamâ yeŋe wahap. Anitâŋe orotmeme yawu otŋet sâm ki kalop. 15 Yawu
gârâmâ bukulipnenŋaŋe soŋgo bau ki nemai ya yeŋgât senyeŋan soŋgo
bau ihilâk nenom yamâ dondâ bâlewuap. Kiristoŋe bukulipnenŋe
yawuya orowâk nengât sârerenenekmâ ge muop. Yakât otmâ nenŋe lok
sen senân tatmâ soŋgo bau nemunŋe bukulipnenŋe yawuyaŋe nenekmâ
nengâlen torokatŋetâ orowâk nenom yanâmâ samut katbi ya loŋgâem
ihilâk neŋetâ biwiyeŋe orotok sâwuap. Biwiyeŋe orotok sâmu Kiristo
betbaŋgim orotmemeyeŋe bâleŋe pilâwi ya miwirikum otmâ hiliwahomai

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sâm nenŋe lok sen senân kinmâ soŋgo bau ki nenom. 16 Nenŋeâmâ soŋgo
bau nemain yan biwinenŋaŋe nâŋgâmunŋe ki hâunenekmap. Yawu
gârâmâ bukulipnenŋe nombotŋaŋe nenekmâ sâm bâleningimaihât lok
sen senân tatmâ soŋgo bau ki nenom. 17 Yawu gârâmâ nenŋe sot kâle me
soŋgo bau kiwilim nombotŋe nemain otmu nombotŋe ketetmain yakât
Anitâŋe ki nâŋgâmap. Yâhâ biwinenŋaŋe hikuakmâ konohâk otmu
tem lâuwaŋgim heroŋe kakŋan mannehât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe
mâmâŋe otningimap. 18 Yawu manmunŋe lohimbi belângen manmaiŋe
nâŋgâninginetâ yahatmu Anitâŋe nenekmu ârândâŋ otmap.

19-21 Yawu gârâmâ yâhâpŋe sâmune nâŋgâŋet. Anitâŋe sot kâle me
soŋgo bau katningiop yamâ neneŋe hârok. Yawu gârâmâ bukulipnenŋaŋe
nenekmâ nengâlen torokatŋetâ orowâk nemunŋe yan yeŋak samut
katbi ya loŋgâemai sâm lok sen senân tatmâ soŋgo bau me to kârikŋe
ki nenom. Yâhâ bukulipnenŋaŋe wuân me wuângât samut katmai yaŋe
nâŋgâm bâleningimaihât ya yeŋgât senyeŋan kinmâ ya ki otnom.

Nen Anitâhât komot konok mansain yuŋe hioŋakmain sâm sot kâle
me soŋgo bauhâlâk ki nâŋgânom. Yawu gârâmâ biwinenŋaŋe hikuakmâ
konohâk otmu tihit oraŋginom yakâlâk nâŋgâm mannom. 22-23 Yakât
yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâŋe soŋgo bau me senŋe âlâlâhât samut
ki kalop ya nâŋgâmain. Yakât otmâ soŋgo bau me âlâlâ nemain yan
biwinenŋaŋe nâŋgâmunŋe ki hâunenekmap yan heroŋe nâŋgâmain.
Yawu gârâmâ bukulipnenŋe nombotŋaŋe soŋgo bau me to kârikŋe me
âlâlâ yakât samut katmai ya senyeŋan kinmâ ya ki otnom. Yâhâ Anitâŋe
konok biwinenŋahât topŋe nâŋgâmap. Yakât otmâ lok âlâ me âlâŋe biwi
yâhâp kakŋan yu ya otmai me nemai yanâmâ biwiyeŋe ekmu ki ârândâŋ
otmap.

Kiristoŋe ikŋahâlâk ki nâŋgâm manminiop yawu mannom.

15 1-3 Bukulipne, yeŋahâlâk nâŋgâmaihât yuwu sâm ekyongomune
nâŋgâŋet. Kutdânenŋe Kiristoŋe ikŋahâlâk ki nâŋgâm
manminiop. Yakât emet inânŋan lok âlâŋe den kulemguop yakât bulâŋe
Kiristohâlen teteop yamâ yuwu tap.

"Anitâ, lohimbi gâhât sâm bâlehihimaiŋe nâŋe tem lâuhihiman
yakât mem ge katneksai." Yawu tap.

Yâhâ Kiristoŋe olop yakât dopŋeâk nenâmâ yuwu otnom.
Bukulipnenŋaŋe Anitâhât den topŋambâek ki nâŋgâmaiŋe soŋgo bau
nenehât samut katmai ya yeŋgât ki nâŋgâm bâleyiŋgim nenŋahâlâk
nâŋgânom. Yawu otmâ Anitâhât den nâŋgâm heŋgeŋguŋet sâm
lohotŋan den kâsikum yiŋginom. 4 Emelâk Anitâŋe den ekyongomu
kulemguwi ya nâŋgâm mannom. Yawu manmunŋe umatŋe topŋe topŋe
teteningiwuap yan ki pârâk pilâmunŋe biwinenŋe orotok sâwuap.
Emelâk manman kârikŋan mannomgât pat kuningiop yakât biwinenŋaŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mem mannom. 5-6 Yâhâ Anitâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim manŋetâ umatŋe
âlâlâ teteyiŋgiwuap yan mâmâŋe otyiŋgimu ki lohotŋe otŋetâ biwiyeŋe
orotok sâwuap. Otmu biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe hikuakmâ konohâk
otmu lauyeŋe menduhum Kutdânenŋe Yesu Kiristo âwâŋe mepaeŋetgât
nâŋgâm ulitgum manman.

**Yura lohimbiŋe pâku lohimbi orop manman
kârikŋahât bulâŋe menomai.**

7 Kiristoŋe buku otningimap yan orotmemenenŋe yuwu yawu otmain
yakât ki nâŋgâmap. Yakât otmâ bukulipyeŋe orop biwiyeŋaŋe hikuakmâ
konohâk otmu ki sâm bâleaŋginomai. 8 Yawu otmâ Anitâ mepaem
yâhânomai. Otmu emelâk Anitâŋe Awaraham, Isaka, otmu Yakop ikŋe
pat kuyiŋgim den ekyongop. Yâhâ sâp yiwereŋe yuâmâ nenŋe pat yakât
nelâmguop nâŋgâmaingât nanŋe Kiristo hâŋgângumu Yura lohimbi
nengâlen teteop. Nengâlen tetem yan nenŋe Anitâhâlen biwinenŋaŋe
kepeim pat yakât bulâŋe menomgât kulem topŋe topŋe mem ikŋe den pat
âlepŋe eknongop. 9 Yâhâ yen pâku lohimbiŋe yawuâk yâkâlen biwiyeŋaŋe
kepeiŋetâ Anitâŋe umam sâyiŋgim tosayeŋe pilâmu orowâk mepaem
mannomgât giop. Den yan yuŋe emet inânŋan poropete nombotŋaŋe den
kulemguwi ya miap. Den yamâ yuwu tap.

"Yakât otmâ nâŋe pâku lohimbi orop manmâ kiki meŋgihim
mepaeheknom."

10 Otmu âlâmâ yuwu tap.

"Emelâk Anitâŋe Isirae lohimbi meyekmâ pat kuyiŋgiop ya orop
pâku lohimbiŋe menduhuakmâ heroŋe otbaŋginomai."

11 Otmu âlâmâ yuwu tap.

"Lohimbi hânŋan kulemŋan me wosapâ wosapâ mansai ya orop
Kutdânenŋe Anitâ mepaene."

12 Otmu âlâmâ Yesaiaŋe kulemguop ya yuwu tap.

"Dawitihât senâmbâ gâtŋe âlâŋe tetem pâku lohimbi yeŋgât kunyeŋe
manmâ tihityeŋe otbuap. Tihityeŋe otmu lohimbiŋe yâkâlen
biwiyeŋaŋe kepeim mannomai." Den yawu tap.

13 Anitâŋe manman kârikŋahât pat kuningiop yakât bulâŋe orowâk
menomgât mâmâŋe otningimu yâkâlen biwinenŋaŋe kepeim manmain.
Yeŋe yawu torokatmâ mannomai yan biwiyeŋaŋe hikuakmâ konohâk
otmu heroŋe kakŋan mannomai. Otmu Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe
mâmâŋe otyiŋgimu pat kuyiŋgiop yakât bulâŋe menomai sâm Anitâ
ulitguman.

Anitâŋe Kiristohât aposolo sâm Paulo âi waŋop.

14 Bukulipne, yeŋe biwiyeŋaŋe hikuakmâ buku oraŋgim Anitâhât
den yakât ki hâum pâpgum mansai. Yakât otmâ yeŋahâk den kâsikum

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

aŋgim tânahonomaihât dop tap. Biwinaŋe yawu naŋgan. 15-17 Otmu yen
pâku lohimbiŋe Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim manŋetgât Anitâŋe
ikŋahâk nâŋgânihim Yesu Kiristohât aposolo sâm âi nihiop. Yakât otmâ
Kiristohât den pat âlepŋe kâsikum yiŋgim gan. Yâhâ Wâtgât mâmâŋahât
Heakŋe mâmâŋe otyiŋgimu Anitâhât tem lâuwaŋgiŋetâ yekmu ârândâŋ
olâkgât nâŋe biwinaŋe tiŋâk kepeim hoŋ bawaŋgiman. Hoŋ bawaŋgim
yan Kiristo orop biwinetŋaŋe kepeiakmu mâmâŋe otnihimu âi memune
bulâŋe pâku lohimbi yeŋgâlen tetemap. Yakât nâŋgâmune yahatsap.
Yakât otmâ den kulemgum katyiŋgian yukât pâŋe konok konok nâŋgâm
heŋgeŋguŋetgât pahâk ekyongoan. 18-21 Kiristoŋe mâmâŋe otnihimu
âi memune bulâŋe teteap yakât sâwe. Emelâk bukulipnaŋe Kiristohât
den pat ya Yerusalem kapi ambolipŋe ekyongowi. Yakât otmâ yâkŋe
âi tuhuwi ya torokatmâ tuhuwomgât ki nâŋgâwan. Yawu gârâmâ
nâmâ lohimbi Kiristohât den pat ki nâŋgâwi ya yeŋgâlen nâŋe sâm ari
ekyongowehât nâŋgâwan. Yawu nâŋgâm Yerusalem kapi pilâm yapâ
kapi nombotŋe ya yeŋgâlen nep tuhum yaŋak Ilurikon mewan. Yan ari
den pat âlepŋe ekyongowan. Otmu Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe
otnihimu kulem topŋe topŋe memune ekŋetâ âlâ kândâkdâ otmu
Kiristohâlen biwiyeŋe katbi. Den yan yuŋe emelâk poropete âlâŋe den
kulemguop ya miap. Den yamâ yuwu tap.

> "Yâhâ lohimbi hânŋan kulemŋan manmâ yâkât den pat ki naŋgai ya yeŋgâlen ari puwâk ekyongoŋetâ nâŋgâŋetâ keterakyiŋgiwuap." Yawu tap.

Pauloŋe Roma kapi ariwom nâŋgâm yakât ekyongop.

22 Otmu nâŋe kapi ârândâŋ yâhâm gem den pat âlepŋe ekyongowan
yan yeŋgâlen takawom sâm yambuŋe berumŋe biwinaŋe hikum
gaminiwan. 23 Den ekyongom gamune ârândâŋ oap gârâmâ kapi yu
pilâm yeŋgâlen takawom. 24 Taka tipiŋe tatmâ nâŋgâwom yanâmâ yen
orop Kiristohât den alahum tep âlep naŋgaŋginom. Yen orop yan manmâ
yapâ yeŋe mâtâp menihiŋetâ Sipein hânân ari Kiristohât den pat puwâk
ekyongowom. 25-27 Otmu Yerusalem kapi ambolipŋaŋe Kiristohâlen
biwiyeŋaŋe kepeim mansai ya nombotŋe senŋe âlâlâhât umburuk otmâ
mansai. Den pat ya Makeronia otmu Akaia ambolipŋe Kiristohâlen
biwiyeŋaŋe kepeim mansai ya ekyongomune nâŋgâm tânyongone sâm
nanŋe mem menduhum nihiai. Yakât otmâ biwinaŋe yuwu naŋgan.
Aŋgoân nen Yura lohimbiŋe kapinenŋe pilâm pâku lohimbi yeŋgâlen ari
Kiristohât den pat ekyongowin. Ekyongomunŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu
yâkâlen biwiyeŋe katŋetâ Anitâŋe tosa pilâyiŋgim manman kârikŋahât
pat kuyiŋgiop. Yakât matŋeâmâ pâku lohimbiŋe Yura lohimbi senŋe
âlâlâhât umburuk mansai ya yeŋgât nanŋe menduhum nihiai yu mem ari
Yerusalem kapi ambolipŋe yiŋgiwom. 28 Otmu pâku lohimbi Kiristohâlen

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

biwiyeŋaŋe kepeim mansaiŋe tep âlep nâŋgâyiŋgim nanŋe yu menduhum katyiŋgiai yukât den pat ekyongowom. Ekyongom yanâmâ yâk pilâyekmâ yeŋgâlen takawom. Taka yen orop yan tipiŋe tatmâ nâŋgâm benŋe yen pilâyekmâ Sipein hânân ariwom. 29 Yeŋgâlen takawom yan Kiristoŋe mâmâŋe otningimu biwinenŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu heroŋe naŋgaŋgim mannom. Biwinaŋe yawu naŋgan.

30 Bukulipne, Kutdânenŋe Yesu Kiristoŋe sârerenenekmâ kawenenŋan kinmu kuŋetâ muop. Yakât yeŋe nâhât sâm Anitâ ulitguŋetâ mâmâŋe otnihimu lohimbi belângen manmai ya den pat âlepŋe ekyongomune nâŋgâm Kiristohâlen biwiyeŋe katnomai. Otmu Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mem hewewen tuhunenekmu biwinenŋaŋe kepeiakmâ mansain. Yakât yuwuhât otmâ nâhât biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim ulitgunomai. 31 Pâku lohimbiŋe nanŋe mem menduhum nihiai yu mem ari Yerusalem kapi ambolipŋe yiŋgiwom. Yiŋgimune nâŋgâŋetâ ârândâŋ otbuapgât ulitgunomai. Otmu Yuraia ambolipŋe Kiristohât den pat nâŋgâŋetâ gemu bet pilâmaiŋe mem bâlenekmaihât ulitgunomai. 32 Yawu ulitgunomai yanâmâ Anitâŋe nâŋgânihimu yeŋgâlen takamune orowâk tatmâ biwinenŋe sânduk sâmu heroŋe naŋgaŋginom. 33 Otmu Anitâ biwi sânduhân katnenekmapŋe yen orowâk tatmâ tihityeŋe olâkgât ulitguman. Ya bonŋanâk.

Pauloŋe Roma yeŋgât nâŋgâyiŋgiop.

16 1-2 Bukulipne, nâ yeŋgât tep hero nâŋgâyiŋgian. Yakât otmâ den bâiŋe yu sâm hârewe. Tounenŋe âlâ, kutŋe Piwi sâm, yâkŋe Keŋgeria ambolipŋe Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim mansai ya yeŋgât hoŋ bawa manmâ tânyongomap. Otmu nâ gurâ yawuâk tânnohomap. Yakât otmâ pepa yu bâiŋe kulemguan gârâmâ Piwi waŋmune mem Roma yeŋgâlen takawuap. Takawuap yanâmâ Kutdânenŋe Kiristoŋe buku otningiop yakât dopŋeâk yeŋgu buku otbaŋginomai. Otmu wahap wuân me wuângât umburuk otmâ âiyongowuap ya in yawu waŋnomaihât naŋgan.

3 Otmu yeŋgâlen gâtŋe lohimbi yâhâp, kutyetŋe Akuila yet Pirisila, yâk orop biwinenŋaŋe hikuakmu Kiristohât âi meminiwin. 4 Âi orowâk meminiwin yan lohimbi belângen mansaiŋe mem bâlenekmai sâm hâkyetŋe ki biuk sâop. Yawu otmâ tânnohomutâ orowâk nep tuhum gawin. Yakât otmâ nâ otmu pâku lohimbi Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim mansaiŋe yâk yetgât nâŋgâyitgiain. 5 Otmu lohimbi nombotŋaŋe yâk yetgât emelan yâhâ menduhuakmâ Kiristohât den ya alahum kiki mewaŋgim mepaemai yeŋgât nâŋgâyiŋgian.

Otmu Asia hânân gâtŋe, lok âlâ, kutŋe Epaineto sâm, aŋgoân Kiristohâlen biwiŋe kalop yâkât nâŋgâwaŋgian. 6 Otmu imbi âlâ, kutŋe Maria, yâkŋe yeŋgât nâŋgâmu yahatmu hoŋ bayiŋgim mansap yâkât

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nâŋgâwaŋgian. 7 Otmu bukuyâhâtne âlâmâ, kutyetŋe Andoroniko yet
Yunia. Nâŋe Kiristohâlen biwine ki katban yan biwiyetŋe yâkâlen katmâ
aposolo âi mem gaowot. Yakât otmâ mem pâi emetŋan katyelekŋetâ
orowâk manbin. Yâk yetgât nâŋgâyitgian.
8 Otmu bukune âlâmâ, kutŋe Ambiliato, yâkât nâŋgâwaŋgian. 9 Otmu
lok âlâ, kutŋe Uruwano, orowâk manmâ Kiristohât âi mewit yâkât
nâŋgâwaŋgian. Otmu bukune, Sitaki yakât nâŋgâwaŋgian. 10 Otmu
bukune âlâmâ, kutŋe Apele sâm, emelâk yâkâlen umatŋe âlâ teteop.
Yawu tetewaŋgiop yamâ Kiristohâlen biwiŋaŋe tiŋâk kepeim kârikŋeâk
kinop, yakât nâŋgâwaŋgian. Otmu Aristowolohât hep torehenlipŋe
yeŋgât nâŋgâyiŋgian. 11 Otmu bukune âlâmâ, kutŋe Herorion, yâkât
nâŋgâwaŋgian. Otmu Narikisohât hep torehenlipŋaŋe Kiristohâlen
biwiyeŋaŋe kepeim mansai ya yeŋgât nâŋgâyiŋgian.
12 Otmu ata gari Tiripaina yet Tiriposaŋe Kutdâhât tem lâuwaŋgim
yâkât âi tuhum mansawot ya yetgât nâŋgâyitgian. Otmu imbi âlâ, kutŋe
Peasi, Kutdâhât âi yakât biwiŋaŋe tiŋâk kepeim tuhum mansap yâkât
nâŋgâwaŋgian. 13 Otmu lok âlâ, kutŋe Lupo, yâhâmâ Kutdâhât tem
lâuwaŋgimu ekmunŋe yahatsap. Otmu mâmâŋaŋe yâk wawaeop yakât
dopŋeâk nâ wawaenekmâ gaop yâk yetgât nâŋgâyitgian. 14 Otmu lok
kiŋgitŋe orowâkŋe menduhuakmâ Kutdâ mepaem manmai ya yeŋgâlen
gâtŋe nombotŋeâk kutyeŋe yongonbe. Asiŋgirito, Pilehon, Herema,
Patorowa, Hereme, yâk yeŋgât nâŋgâyiŋgian. 15 Otmu lohimbi yâhâp,
Piloloho yet Yulia, emetyetŋan bukulipyetŋe, Nereo otmu gariŋe,
âlâmâ Olimpa, lohimbi nombotŋe kutyeŋe ki nâŋgâyiŋgian ya orowâk
menduhuakmâ Kiristo mepaemai yâk yeŋgât nâŋgâyiŋgian.
16 Yakât otmâ yu sâlikum nâŋgânomai. Yawu otnomai yan Anitâhâlen
biwiyeŋaŋe kepeim buku oraŋgim mansai yakât heroŋe nâŋgâm
parahuaknomai. Otmu kapiŋe kapiŋe Akaia otmu Asia hânân tatmâ
arap yakât ambolipŋe biwiyeŋaŋe Kiristohâlen kepeim mansaiŋe yeŋgât
nâŋgâyiŋgiai.
17-18 Bukulipne, den tâlâwâk ekyongomune nâŋgâm heŋgeŋgum
biwiyeŋan katŋet. Aŋgoân topŋe katmâ Kiristohât komolâmbâ
nombotŋaŋe yeŋgâlen toho yâkât den pat âlepŋe kâsikum yiŋgiwi.
Den kâsikum yiŋgiwi yamâ yeŋambâ gâtŋe lok nombotŋaŋe yeŋahât
nâŋgâŋetâ yahatmu kutdânenŋe Kiristohât ki tem lâuwaŋgimai. Yâkŋe
den bulâŋe ya nâŋgâm kelaŋgatmâ bukulipyeŋe lohotŋan mansai
ya kâityongom biwiyeŋan kioŋetâ mâtâp tâpikgum hioŋakmaihât
galemahom heŋgeŋgum mannomai. Yawu otmâ lok yawuya
betyongonomai. 19 Yâhâ aŋgoân den pat âlepŋe ekyongoŋetâ nâŋgâwi
yapâek yeŋe biwiyeŋe galemahom den ya tâŋ tâŋâk lâum gawi yakât
sâm haŋ tuhuŋetâ nâŋgâm heroŋe otban. Yeŋe yawuâk torokatmâ
manŋetâ den topŋe topŋe ekyongoŋetâ nâŋgâŋetâ Kiristohât den orop

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ki lâuakbuap ya pilânomai. Yâhâ yâkât den orop lâuakbuap yamâ
nâŋgâm biwiyeŋan katmâ mannomai. 20 Yawu otmâ Anitâŋe yeŋgât biwi
nâŋgân nâŋgânyeŋe mem konohân tuhumu hikuakmâ konohâk otmu ki
hioŋaknomai. Yanâmâ yâkŋe mâmâŋe otyiŋgimu biwiyeŋe galemahom
lok nombotŋaŋe Satangât tem lâuwaŋgim Kiristohât den pat kelaŋgatmai
yamâ watyekŋetâ arinomai.

Yâhâ Kutdânenŋe Yesu tihitnenŋe otmapŋe biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe
mem konohân tuhumu kepeiakmâ manŋetgât Anitâ ulitguman.

21 Timoteo orowâk manmâ âi tânahomait yâkŋe nâŋgâyiŋgiap. Otmu
bukulipne, Lukio, Yason, Sosipata yâkŋe yawuâk nâŋgâyiŋgiai.

22 Otmu nâmâ kutne Tetio, Pauloŋe den yu eknohomu kulemgum
katyiŋgian. Nâŋe yawuâk nâŋgâyiŋgian.

23 Otmu, lok âlâ, kutŋe Gaio, yâkât emelan yâhâ menduhuakmâ Kiristo
yet Anitâ mepaeyelekmain. Yâkŋe nâŋgâyiŋgiap. Otmu lok âlâ kutŋe
Erasto yâhâmâ kapi ambolipŋaŋe takesi katmai ya galemgumap, yâkŋe
yawuâk nâŋgâyiŋgiap. Otmu miti lok âlâ, kutŋe Kuato, yâkŋe yawuâk
nâŋgâyiŋgiap. 24 Kutdânenŋe Yesu tihitnenŋe otmapŋe yen kerek biwi
nâŋgân nâŋgânyeŋe mem konohân tuhumu kepeiakmâ mannomai. Ya
bonŋanâk.

Den bâiŋe ekyongop.

25-27 Bukulipne, den yu bâiŋe sâmune pesuk sâek. Emelâk embâŋân
Yesu Kiristohât den yukât topŋe amokŋan talop. Yakât otmâ
lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe yeŋe nâŋgân nâŋgân watmâ yakât topŋe
pâpguminiwi. Yawu gârâmâ Anitâhât poropetelipŋaŋeâmâ yakât topŋe
nâŋgâm heŋgeŋgum emet inânŋan den kulemguwi yu Yesu Kiristoŋe
nen aposololipŋe kâsikum ningiminiop. Yawu gârâmâ lohimbi hânŋan
kulemŋan manmâ araiŋe den yu nâŋgâm Kiristohâlen biwiyeŋaŋe
kepeim Anitâhât tem lâuwaŋgim manŋetgât nen gurâ ikŋe sâtgât
den kâsikum yiŋgim mansain. Yâhâ Kiristohât den kâsikum yiŋgian
yu nâŋgâm biwiyeŋan katmâ mannomai yanâmâ Anitâŋe mâmâŋe
otyiŋgimu yâkâlen biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim ki lohotŋe otnomai.

Otmu Anitâ nâŋgân nâŋgânŋe yahat yahatŋe yâkŋe ikŋahâk nanŋe
Yesu Kiristo hâŋgângumu ge kawenenŋan kinmâ muop. Mumuŋambâ
yahatmâ himbimân âwurem yâhâmu âwâŋâit tawot. Yawu nâŋgâm
nenŋeâmâ Anitâ Awoŋnenŋe sâm heroŋe otbaŋgim mepaem manbisâin.
Ya bonŋanâk.

Nâ bukuyeŋe,
Paulo

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1 Korinti

Paulonje Korinti yeŋgât ekap aŋgoân kulemgum katyiŋgiop.

---

1 1-2 O bukulipne,
Yen Korinti kapi ambolipŋanje Yesu Kiristo orop biwiyeŋanje hikuakmâ konohâk otmu tem lâuwaŋgim manŋetgât Anitâŋe meyehop. Nâ Paulo. Emelâk Awoŋnenŋe Anitâŋe Yesu Kiristohât aposolo sâm katnekmâ âi nihiop ya mem mansan. Otmu bukunenŋe âlâ, kutŋe Sostene, yâkŋe nâ orop nep tânahom mansait. Yawuhât netŋe heroŋe nâŋgâyiŋgim ekap yu kulemgum katyiŋgiait. Yâhâ lohimbi hânŋan kulemŋan manmâ araiŋe Kiristohâlen biwiyeŋanje kepeim manmai ya Anitâŋe meyekmu komot konohâk otmâ tem lâuwaŋgim Kutdânenŋe Kiristo mepaem manmain.
3 Otmu yeŋgât nâŋgâm Anitâ yuwu sâm ulitguman. “O, Awoŋ, gâŋe Kutdânenŋe Yesu Kiristo orop Korinti kapi ambolipŋe Kiristohâlen biwiyeŋe katmâ mansai ya yeŋgât nâŋgâm tihityeŋe otmutâ biwi nâŋgân nâŋgânyeŋanje kepeiakmâ konohâk otmâ sânduk sâekgât ulitgohoan.” Yawu sâm ulitguman.

Paulonje Korinti kapi ambolipŋe yeŋgât nâŋgâm Anitâ mepaeop.

4-5 Anitâŋe ikŋe eŋgatŋeâk otmâ meyekbe sâm Yesu Kiristo hâŋgângumu giop. Gârâmâ yâkâlen biwiyeŋe katŋetâ Anitâŋe yekmu ârândâŋ otmap. Otmu Kiristo orop biwiyeŋanje kepeiakmâ manŋetâ mâmâŋe otyiŋgimu mansai. Yawu otyiŋgimu nâŋgân nâŋgânyeŋe holaŋakmu yâkât den pat âlepŋe heweweŋâk ekyongoŋetâ bukulipyeŋanje nâŋgâŋetâ âiloŋgo oap. Yeŋgât den pat ya nâŋgâm Anitâ mepaeman.
6-7 Yâhâ yen emelâk biwiyeŋe Yesuhâlen katbi yakât nâŋe Kiristohât den kâsikum yiŋgiminiwan. Ya nâŋgâm yâkâlen biwiyeŋanje kepeiŋetâ mâmâŋe otyiŋgimu tem lâuwaŋgim orotmeme bâleŋe pilâwi yan ki torokatmâ manmâ gai. Yakât otmâ Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

otyiŋgimu manman âlepŋahât bulâŋe topŋe topŋe yeŋgâlen tetemu
mansai. Otmu Kutdânenŋe Yesu Kiristoŋe âwurem ge meyekbuap yakât
biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe kilik kilik sâmu mambotbaŋgim mansai.
8-9 Yawu gârâmâ Anitâ nanŋe Yesu Kiristo Kutdânenŋe orop biwi nâŋgân
nâŋgânyeŋaŋe hikuakmâ mannomaihât Anitâŋe meyehop. Meyehop
yakât otmâ ikŋahâk ki betyongowuap. Yakât otmâ Yesu Kiristohât
wâtŋan manmâ yâhâŋetâ sâp patoen âwurem ge meyekbuap yan yâkât
senŋan koko salehâk kinnomai.

Korinti lohimbiŋe yeŋahâlâk naŋgaŋgiŋetâ yahalop.

10-12 Bukulipne, den umatŋe âlâ yeŋgâlen tap yakât sâmune nâŋgâŋet.
Yeŋgâlen gâtŋe imbi âlâ, kutŋe Koloe sâm, yâkât hoŋ bawalipŋaŋe taka
yuwu sâm eknohowi. “Bukulipge Korinti kapiân mansaiŋe yeŋahâlâk
naŋgaŋgiŋetâ yahatmu yuwu sâm den kakŋan sahaŋgim hioŋakmâ
mansai. “Âo, Paulo yamâ nengât kunnenŋe. Yâkât den nâŋgâmunŋe
bulâŋe otmap,” sâmai. Yâhâ buku nombotŋaŋeâmâ hioŋakmâ yuwu
sâmai. “A, a, yawu bia. Nenâmâ Apolohât den nâŋgâmunŋe bulâŋe
otmu tem lâuwaŋgimain,” sâmai. Yâhâ nombotŋaŋeâmâ yuwu sâmai.
“Bâe, wonângen, nenâmâ Petorohât komot. Yâkŋe kunnenŋe manmâ
den bulâŋe sâmap ya konok nâŋgâmain,” sâmai. Yâhâ nombotŋaŋeâmâ
yuwu sâmai. “Oŋ, nenâmâ Yesu Kiristohât den nâŋgâm lâumain.
Âlâlâ yeŋgât den nâŋgâmunŋe helekŋe otmap,” sâmai.” Den pat yawu
eknohoŋetâ nâŋgâmune ki ârândâŋ oap. Bukulipne, Kutdânenŋe Yesu
Kiristoŋe sârereyekmâ kaweyeŋan kinmu kuŋetâ muop. Yakât nâŋgâm ki
hioŋakmâ ikŋiâk ikŋiâk otnomai. Yawu otmâ kaok oraŋgim biwi nâŋgân
nâŋgânyeŋaŋe hikuakmâ konohâk otmu den kakŋan ki sahaŋginomaihât
naŋgan. 13 Yawu gârâmâ yeŋgât den pat ya naŋgan. Yawu gârâmâ yakât
yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yeŋe hioŋakmâ nombotŋaŋak Kiristohât komot
bulâŋe mannomaihât dop ki tap. Yesu Kiristoŋe yen komot konohâk
manŋetgât menduhuyehop. Yawu gârâmâ yeŋahâk ki hioŋaknomai.
Yawu gârâmâ nâŋe yeŋgât tosahât otmâ howanân ki nohoŋetâ
muwan. Me manman kârikŋahât pat yakât bulâŋe menomaihât nâhât
kulân toen ki katyekbi. Yakât otmâ girawuhât otmâ imbiâk nâhâitŋe
kunnenŋe oap sâm den sahaŋgimai? 14 Yawu gârâmâ yeŋgâlen gâtŋe lok
yâhâp, kutyetŋeâmâ Kirisipo yet Gaio yâhâk toen katyelekban. Yakât
nâŋgâmune âiloŋgo oap. Yamâ wongât? Nâŋe lok sambe toen mem
katyekban mâne dondâek hioŋakŋetâ umatŋe kakyeŋan yâhâmbâp.
15-16 Âo, nelâmnohoap, ya nâŋgâmune teteap. Nâmâ Setepanas imbiŋe
naomŋe hârohâk toen katyekban. Yâhâ yeŋgâlen gâtŋe âlâ toen katban
me ki katban ya ki nâŋgâmune teteap. Yawu gârâmâ yeŋgâlen gâtŋe
sambeŋe nâhâitŋe toen katnenehop ya ki sânomai. 17 Yawu gârâmâ Yesu
Kiristoŋe menekmâ âi sâm nihiowân yan lohimbi toen katyekbomgât ki

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

eknohop. Yâhâ ikŋak sârerenenekmu howanân kuŋetâ muop yakât den pat ya kâsikum yiŋgiwomgât âi sâm nihiop. Yâhâ den kâsikum yiŋgiman yan nâhât nâŋgâŋetâ yahatmu Kiristohât den pat yakât nâŋgâŋetâ gemap sâm den pat ya tâŋ tâŋâk ekyongoman. Den ya nine nâŋgân nâŋgân watmâ ki kâsikum yiŋgiman.

Kiristoŋe sârerenenekmâ kawenenŋan kinmu kuŋetâ muop.

18 Yâhâ Kiristoŋe sârerenenekmâ kawenenŋan kinmu kuŋetâ muop yakât den pat âlepŋe ya lohimbi hiliwahonomaihât pat mansaiŋe nâŋgâŋetâ tâŋât otmap. Yamâ benŋe nenâmâ manman kârikŋahât pat mansainŋe den pat ya nâŋgâmunŋe keterakningimu yâkât wâtŋan kinmâ tem lâuwaŋgimain. **19** Den yan yuŋe emelâk Anitâŋe poropete âlâ den ekumu kulemguop ya miap. Den yamâ yuwu tap.

> “Lok nombotŋaŋe yeŋe nâŋgân nâŋgân watmâ bukulipyeŋe den kâsikum yiŋgimai yâhâmâ biwiyeŋe mem gulip tuhumune nâŋgâŋetâ ki keterakbuap. Me lok nombotŋe nâŋgân nâŋgânyeŋe oropŋe yeŋe eŋgatyeŋeâk otmâ bukulipyeŋe den ekyongomai yamâ mem kopa tuhuyekmune pâpgunomai.” Den yawu tap.

20-21 Yâhâ lok âlâ me âlâŋe yeŋe nâŋgân nâŋgân watmâ Anitâhât den nâŋgâm pesuk pilânomaihât mâtâp yamâ ikŋe eŋgatŋeâk maŋguyiŋgiop. Yakât otmâ sâp yiwereŋe yuâmâ lok nâŋgân nâŋgânyeŋe oropŋe yeŋahâk Anitâhât den nâŋgâm pesuk pilânomaihât dop âlâ ki tap. Me lok nombotŋe pepa emetŋan yâhâmaiŋe den girawuya Anitâhât biwiŋan tap yakât nâŋgâne sâm hâum pâpgumai. Me lok nombotŋaŋe menduhuakmâ yu yakât topŋe nâŋgâne sâm den alahumai yaŋe gurâ Anitâhât den ki nâŋgâm heŋgeŋgumai. Yawu otmâ Kiristohât den pat âlepŋe nâŋgâŋetâ tâŋât otmap. Yâhâ nenŋeâmâ yâkât den nâŋgânomgât mâtâp ki maŋguningimap. Yakât otmâ denŋe nâŋgâmunŋe bulâŋe otmu Anitâŋe nine nanne baratne sâm wawaenenekmâ manman kârikŋahât pat kuningiop. Yakât otmâ lokgât nâŋgân nâŋgânâmbâ tetem gap yakât nâŋgâmunŋe gemap. **22-23** Yâhâ Yura lohimbiŋe kulem topŋe topŋe tetemu ekŋetâ âlâ kândâkdâ otmap yanâk Anitâhâlen biwiyeŋe katmai. Yawu gârâmâ Yesu Kiristo howanân kuŋetâ muop yan kulem teteop yakât ekyongomunŋe nâŋgâŋetâ gemu bet pilâmai. Yâhâ Girik lohimbiŋeâmâ manmanyeŋahât topŋe lok âlâ me âlâŋe sâm kusânmâ ekyongoŋetgât nâŋgâmai. Yawu nâŋgâmai yamâ nenŋe Kiristohât den pat âlepŋe ekyongomunŋe nâŋgâŋetâ tâŋât otmap. **24-25** Yawu gârâmâ Yesu Kiristoŋe Anitâhât biwiŋan den âlâlâ tatmap yakât topŋe sâm teteop ya lohimbi nombotŋaŋe nâŋgâŋetâ tâŋât otmap. Den yakât topŋeâmâ lok âlâ me âlâŋe yeŋahâk nâŋgâm heŋgeŋgunomaihât dop âlâ ki tap. Yamâ benŋe nen Yura lohimbi nombotŋe otmu yen Girik me pâku lohimbi nombotŋe Anitâŋe dâinenekmâ mâmâŋe otningimu den pat âlepŋe ya nâŋgâmunŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

âlâ kândâkdâ otmap. Yawu otmâ yâkâlen biwinenŋaŋe kepeimunŋe nine nanne baratne sâm menenehop. Yâhâ manman kârikŋahât pat kuningiop yakât bulâŋe nenŋahâk menomgât dop âlâ ki tap. Yawu gârâmâ Yesu Kiristo howanân kuŋetâ muop yamâ Anitâŋe mumuŋambâ mem yahatmu yâkâlen kândiwahom manman kârikŋahât mâtâp mem teteningiop. Mâtâp ya watmâ yâhânom yan bulâŋe ningimu menom.

26-28 Bukulipne, den sâm aran yukât topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Emelâk Anitâŋe yen dâiyekmâ Kiristohât komolân torokatyehop yan lohimbi belângen manminiwiŋe nâŋgâyiŋgiŋetâ girawu teteop yakât sâwe. Yen yekmâ nâŋgân nâŋgânyeŋe geheŋe sâm nâŋgâyiŋgiŋetâ geminiop. Yakât otmâ lohimbi belângen manmâ nâŋgân nâŋgânyeŋe orop mansaiŋe yen yekmâ aŋulaknomai sâm Anitâŋe meyehop. Yâhâ yakât dopŋeâk lohimbi belângen manminiwiŋe yekmâ lok tâŋât me lok inŋe sâm nâŋgâyiŋgiŋetâ geminiop. Yawu gârâmâ Anitâŋe meyekmâ biwi sânduhân katyekmu mansai. Yakât otmâ lok papato me lok kutyeŋe orop belângen manmai yaŋe yekmâ yuwu sânomai. “Biwi sânduhân manŋetâ nenŋe hâmbiŋ gumbiŋ mansain sâm aŋulaknomai. **29** Topŋe yawuhât lohimbi âlâ me âlâŋe yeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmu “Nenŋahâk manmunŋe ârândâŋ oapgât manman kârikŋan mannom” sâm Anitâ ekunomaihât dop âlâ ki tap. **30** Yawu gârâmâ Anitâ ikŋahâk menenekmâ mâmâŋe otningimu Yesu Kiristo orop biwinenŋaŋe hikuakmâ konohâk otmu mansain. Yawu otmâ yâkât biwiŋan den girawu tap ya biwi nâŋgân nâŋgânnenŋan katmu nâŋgâmunŋe keterakningimap. Keterakningimu tem lâuwaŋgimunŋe nenekmu ârândâŋ otmap. Yawu torokatmâ manmâ yâhânomgât manman bâleŋahât paŋgoŋâmbâ holaŋnenekmu mansain. Yakât otmâ mâtâp katningiop ya watmâ Kiristohât wâtŋan kinmâ manmâ yâhânom yanâmâ nine nanne baratne koko salek sâm menenekbuap. **31** Den yan yuŋe Anitâŋe emelâk poropete âlâ den ekumu kulemguop ya miap. Den yamâ yuwu tap.

> “Lohimbi âlâ me âlâŋe bukulipnenŋaŋe nâŋgâningiŋetâ yahalâk sâm ki mepaeaknomai. Yâhâ Kutdâyeŋaŋe mâmâŋe otyiŋgmu manman âlepŋahât bulâŋe yeŋgâlen teteap yakât Kutdâyeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmu bukulipyeŋe ekyongonomai.” Yawu tap.

Kiristohât den pat nâŋgâŋetâ hâi hâiŋe otmap sâm den heweweŋâk kâsikum yiŋgiminiop.

2 **1** Bukulipne, den sâm aran yukât topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât ninan hâum sâmune nâŋgâŋet. Nâŋe yeŋgâlen puwâk takawan yan Anitâŋe tihitnenŋe otmâ Yesu Kiristo hâŋgângumu giop yakât den pat ekyongowan. Ekyongowan yan nâŋgâŋetâ hâi hâiŋe otmap sâm heweweŋâk kâsikum yiŋgiminiwan. Me emelâk pepa emetŋan

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yâhâmune nâŋgân nâŋgân topŋe topŋe kâsikum nihiminiwi ya ki
watmâ ekyongomune nâŋgâŋetâ hâi hâiŋe otminiop. 2 Yawu otmâ Yesu
Kiristoŋe kawenenŋan kinmu howanân kuŋetâ muop yakât nâŋgâm
heŋgeŋguŋetgât biwinaŋe kepeim den pat âlepŋe ya konohâk sâm
holaŋmâ ekyongominiwan. 3 Sâp yan den ya girawu sâm ekyongomune
nâŋgâŋetâ bulâŋe yeŋgâlen teteâk sâm nâŋgâm biwine ahom niahop.
Yawu otmâ lohotŋan ekyongominiwan. 4-5 Ekyongominiwan yan den
topŋe topŋe ki sâm biwiyeŋan kioŋminiwan. Yawu gârâmâ Wâtgât
mâmâŋahât Heakŋe mem hewewen tuhuyekmu biwiyeŋaŋe Kiristohâlen
kepeiwi. Yakât otmâ yeŋgât manmanyeŋe ekmune Anitâhât wâtŋan
kinmâ lokgât nâŋgân nâŋgân ya ki watmai yawu oap.

Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe biwinenŋan kioŋmu
Kiristohât den pat nâŋgâmunŋe bulâŋe otmap.

6-8 Nâŋe nâŋgân nâŋgân girawuya watmâ den ekyongomune lohimbi
nombotŋaŋe nâŋgâŋetâ keterakmu Kiristohât nâŋgâm tem lâuwaŋgim
mansai. Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Nâŋgân nâŋgân watman yuâmâ
lok papatolipnenŋe yeŋgât nâŋgân nâŋgânyeŋambâ ki tetemap. Otmu
yakât topŋe gurâ nâŋgâm pâpgum gai. Yâhâ nâŋgâm heŋgeŋguwi mâne
Kutdânenŋe Kiristoŋe Anitâ orop dopyetŋe konok oap yakât nâŋgâm
ki hâkâŋ otmâ howanân kuŋetâ mumbâp. Lok yawuya gulip otnomai
yakât otmâ yâk yeŋgâlen den nâŋgâwe sâm ki ariman. Me lok nâŋgân
nâŋgânyeŋe oropŋe menduhuakmâ yu yakât topŋe nâŋgâne sâm alahu
gulahu otmai ya yeŋgâlen gurâ ari nâŋgân nâŋgân ya ki meman. Yawu
gârâmâ nâŋgân nâŋgân kâsikum yiŋgim gan yukât topŋe yuwu tap.
Anitâŋe hân himbim ki kândikyotgop yapâek nâŋgân nâŋgân yu ikŋe
biwiŋan tatmâ gaop. Yakât otmâ lohimbi nombotŋaŋe yeŋe nâŋgân
nâŋgân watmâ yakât topŋe nâŋgâne sâm hâum pâpgum gawi. Yawu
gârâmâ nenŋe Anitâ orop laŋinŋan tatmâ manman kârikŋan mannomgât
nâŋgâm ikŋe nâŋgân nâŋgân watmâ Kiristo hâŋgângumu ge yakât topŋe
eknongop. 9 Yâhâ Anitâ biwiŋan nâŋgân nâŋgân talop yakât nâŋgâm
poropete âlâŋe den kulemguop ya yuwu tap.

> "Lohimbiŋe Anitâhâlen biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim manmai ya yeŋgât
> nâŋgâm manman âlepŋahât pat kuyiŋgimu tap. Manman yakât
> lok âlâ me âlâ biwiyeŋaŋe nâŋgâm pâpgumai. Me senyeŋan ki
> tetemu ekmai. Me yakât den pat ki sâŋetâ nâŋgâmai." Den yawu
> tap.

10 Yawu gârâmâ Anitâhât biwiŋan den tatmap yakât topŋeâmâ ikŋe
Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe naŋgap. Otmu lok biwinenŋahât topŋe
yawuâk naŋgap. Yakât otmâ Anitâŋe yâk hâŋgâŋgumu ge biwinenŋan
kioŋmu Kiristohât den pat nâŋgâmunŋe bulâŋe olop. 11 Yakât topŋe
nâŋgâŋetâ keterahâkgât lok manmannenŋan hâum sâmune nâŋgâŋet.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Lok âlâ me âlâŋe bukulipyeŋe yeŋgât biwiyeŋan den girawu tatmap ya ki nâŋgâmai. Yâhâ lok girawuya yeŋgât biwiyeŋan tatmap ya yeŋahâk nâŋgâmai. Otmu yakât dopŋeâk lok âlâ me âlâŋe Anitâhât biwiŋan den tatmap ya ki nâŋgâmai. Yamâ Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe konohâk nâŋgâmap. 12 Yâhâ nenŋeâmâ lok âlâ me âlâhât biwiyeŋambâ nâŋgân nâŋgân âlâlâ tetemap ya nâŋgâm biwinenŋan ki katmain. Anitâhâlen biwinenŋaŋe kepeim manmâ gain. Yakât otmâ yâkŋe ikŋe eŋgatŋeâk otmâ manman âlepŋahât bulâŋe topŋe topŋe ningimu mansain. Yakât topŋe nâŋgâm heŋgeŋgunehât ikŋe Wâtgât mâmâŋahât Heak hâŋgângumu biwinenŋan kioŋmap. 13 Biwinenŋan kioŋmap yan lokgât nâŋgân nâŋgân ki watmain. Yâhâ yâkât nâŋgân nâŋgân watmâ Anitâhât den bukulipnenŋe kâsikum yiŋgimain. Kâsikum yiŋgimunŋe Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe biwiyeŋe mem pâroŋ pilâmu nâŋgâŋetâ keterakyiŋgimap. 14 Yâhâ Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe lok nombotŋe biwiyeŋan ki kioŋmâ mâmâŋe otyiŋgimap yaŋeâmâ manman âlepŋe yakât bulâŋe âlâlâ ekŋetâ tâŋât otmu hâkâŋ otmai. 15-16 Yâhâ nenâmâ Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe biwinenŋan kioŋmâ mâmâŋe otningimu Kiristohât biwiŋan nâŋgân nâŋgân âlâlâ tap yakât ki hâum pâpgumain. Yakât otmâ yu yakât topŋe nâŋgâm heŋgeŋgumain. Yawu gârâmâ lohimbi belângen manmaiŋe topnenŋe hâum pâpgumai. Otmu Anitâhât biwiŋan nâŋgân nâŋgân âlâlâ tap yakât gurâ hâum pâpgumai. Den yan yuŋe emelâk Anitâŋe poropete âlâ den ekumu kulemguop ya miap. Den yamâ yuwu tap.

> "Kutdâhât biwiŋan den tatmap ya lok âlâ me âlâŋe yeŋahâk nâŋgânomaihât dop âlâ ki tap. Otmu Anitâmâ nâŋgân nâŋgân amboŋe. Yakât otmâ wuân me wuângât ki âlâ pâpgumap. Yawu gârâmâ lok âlâ me âlâŋe den kâsikum waŋbuapgât gurâ dop ki tap." Den yawu tap.

Biwinenŋaŋe hikuakmâ konohâk otmu tânahom Anitâ hoŋ bawaŋgimain.

3 1-2 Bukulipne, yeŋgât topyeŋe teteâkgât den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Lepat namân gâtŋe yamâ sot kândâkdâek ki yiŋgimunŋe nemai. Yeŋeâmâ Kiristohât komolân torokatbi yamâ ŋaŋa yeŋgât dop oai. Yâhâ lohimbi belângen mansai yâhâmâ Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe biwiyeŋan ki kioŋmu yaŋak Kiristohât pâpgumai. Yen dop yawu manmâ Kiristohât topŋe ki nâŋgâm heŋgeŋguai. Yakât otmâ sot kândâkdâek yiŋgimune neŋetâ ombeyeŋan tatbuap. 3-4 Yâhâ lohimbi belângen mansaiŋe Kiristohât den pâpgumai ya yeŋgât dop otmâ mansai yamâ yuwu. Yeŋeâmâ nâŋgâm bâleaŋgim den kakŋan sahaŋgim yuwu sâmai. "O, Paulo yamâ nengât kunnenŋe." Yâhâ buku nombotŋaŋeâmâ hioŋakmâ yuwu sâmai. "A, a, yawu bia. Nenâmâ Apolohât den

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nâŋgâmunŋe bulâŋe otmap.” Yawu sâm yan lohimbi belângen manmaiŋe otmai yawuâk yeŋe otmai.

5 Yâhâ nâmâ Apolo orop Anitâ hoŋ bawaŋgim Kiristohât den pat
âlepŋe ekyongomutŋe yâkâlen biwiyeŋe katbi. Yâhâ Anitâŋe âi ikŋiâk
ikŋiâk sâm nitgimu mem manmâ gait yakât nâŋgâŋetâ keterahâkgât
den âlâen hâum yuwu sâwe. 6 Lok âlâŋe nep tuhum sot âlâhât alikŋe
kâmetmap yakât dopŋeâk nâŋe yeŋgâlen taka topŋe katmâ Kiristohât
den pat ekyongowan. Aiop lok yaŋe sot âlâhât alikŋe kâmetbuap yakât
kakŋan bukuŋe âlâŋe newân ari buruŋ tetemu hele tuhuwuap yakât
dopŋeâk Apoloŋe nâhât betnehembâ taka âi yu torokatmâ Kiristohât
den kâsikum yiŋgiop. Aiop lok yaŋe hele tuhum arimu Anitâŋe konok
lukulemu yan bulâŋe tetewuap yakât dopŋeâk mâmâŋe otyiŋgimu
yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeiŋetâ yeŋgâlen bulâŋe tetemap. 7 Nâŋe topŋe
katmâ den ekyongowan. Yâhâ Apoloŋeâmâ den kâsikum yiŋgiop.
Yawu gârâmâ Anitâ ikŋak mâmâŋe otyiŋgimu bulâŋe yeŋgâlen tetemu
Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim gai. Bulâŋe yeŋgâlen tetemap yamâ
netgât âi bia. Anitâ ikŋak nâŋgâyiŋgimu tetemap. Yakât otmâ yâkât
nâŋgâmunŋe yahalâk. 8 Yâhâ Apolo orop Anitâ hoŋ bawaŋgim mansait.
Yakât otmâ nâŋgânitgimu dop konohâk mansait. Yâhâ yâkât sâtgât
otmâ tem lâuwaŋgim mansait yakât hâmeŋe ikŋiâk ikŋiâk nitgiwuap.
9 Yenâmâ Anitâhât kalam yakât dop mansai. Nerâmâ biwinetŋaŋe
hikuakmâ konohâk otmu tânahom yâkât sâtgât otmâ kalamŋan ari âi
tuhuwaŋgimait.

Kiristoŋe manmannenŋahât topŋe mem tetewuap.

Bukulipne, yakât topŋe nâŋgâm heŋgeŋguŋetgât den âlâen hâum
sâwe. Yenâmâ Anitâhât emetgât dop mansai. 10 Nenŋe topŋe katmâ
emet tuhune sâm yan saran lâum kânâŋgâmunŋe gemu yakât kakŋan
hohem katmâ kokore pilâm gâremain. Emet yapâ torokatmâ tuhumunŋe
âiloŋgo loŋgo otmap. Yâhâ yakât dopŋeâk Anitâŋe âi sâm nihim mâmâŋe
otnihimu biwinaŋe tiŋâk kepeim pâku lohimbi yeŋgâlen ari topŋe katmâ
Kiristohât den pat âlepŋe ekyongowan.

Otmu yakât kakŋan lok nombotŋe yeŋgâlen taka den ya
kelaŋgatmaihât nâŋgâm nâŋgâm kâsikum yiŋgiŋetgât naŋgan.

11 Yâhâ emetgât kuhupin lâum kânâŋgâmunŋe ŋiwiŋ ŋiwiŋ sâm kinmap
yakât dopŋeâk Anitâŋe kuhupin sâm Kiristo kânâŋgâmu kinmap. Yawu
gârâmâ yâk pilâm âlâ kânâŋgânomgât dop âlâ ki tap. 12 Otmu emet ya
torokatmâ tânŋe tuhum yan lok nombotŋaŋe âwihiop, me bon, me kât
kârikŋe, me simen, me ain yaŋe mem emet kârikŋe tuhunomai. Yâhâ lok
nombotŋe âlâŋeâmâ hombot, me hâpu, me nak lohotŋaŋe mem tuhuŋetâ
kandi kandi otbuap. 13 Yâhâ emet ya torokatmâ tuhumunŋe kârikŋe
kinbuap me bâlewuap yakât topŋe Kiristoŋe âwurem gewuawân mem

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tetewuap. Sâp yan nenŋe amboŋan amboŋan emet ya torokatmâ tuhum
mansain yakât topŋe teteâkgât yâkŋe sâmu kâlâpŋe punduŋ sâm emet ya
semu topnenŋe tetewuap. **14** Yâhâ emet ya tânŋe ki sem biatbuap otmuâmâ
Anitâŋe hâmeŋe âlepŋe ningiwuap. **15** Yawu gârâmâ emet ya sem biatbuap
otmuâmâ hâmeŋe ki ningiwuap. Yakât nâŋgâŋetâ keterahâkgât den âlâen
hâum yuwu sâwe. Emetnenŋan iri sikum me senŋe âlâlâ tatningiap ya
aksihâk sem gulip tuhum bâsok senenekbuap yakât dopŋeâk Anitâhât
senŋan manmannenŋahât bulâŋe bia kinmâ aŋulaknom.

16-17 Yakât torokatmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâhât opon
kâmbukŋe ya kâlehen ikŋe kaweŋe tap sâmai yan hâum sâwe. Yenâmâ
Anitâhât opon kâmbukŋe yakât dop otmâ mansai. Yeŋe Kiristohâlen
biwiyeŋe katbi yapâek Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe ge hohetyeŋan tatmâ
mâmâŋe otyiŋgim gap. Yakât otmâ yeŋgâlen gâtŋe âlâ me âlâŋe yeŋahât
nâŋgâŋetâ yahatmu tat tat memeyeŋe mem bâleaknomai yamâ Anitâŋe
hilipyongowuap.

18-19 Yâhâ emelâk den yan ya yâhâpŋe sâmune nâŋgâŋet. Yeŋe
biwiyeŋaŋe kâityongomu yeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmapgât biwiyeŋe
galemahom mannomai. Yâhâ lohimbi belângen manmaiŋe nâŋgân
nâŋgân wuân me wuângât nâŋgâŋetâ yahatmap yamâ Anitâŋe
nâŋgâmu tâŋât otmap. Yâhâ yeŋgâlen gâtŋe âlâ me âlâŋe lohimbi
belângen mansai yeŋgât nâŋgân nâŋgân watmâ yuwu sâmai. "Nenâmâ
nâŋgân nâŋgânnenŋe orop mansain," sâmai ya yeŋgârâmâ Anitâŋe
nâŋgâyiŋgimu gemap. Yâhâ Anitâŋe yeŋgât yawu nâŋgâyiŋgimu
gemapgât nâŋgân nâŋgân ya pilâm yeŋahât nâŋgâŋetâ giâkgât naŋgan.
Yawu nâŋgâm mannomai yan lohimbi belângen manmaiŋe yeŋgât
nâŋgâŋetâ gemu "lok kopa" sânomai yakât ki gorâyiŋgiwuap. Den yan
yuŋe emelâk lok âlâŋe den kulemguop ya miap. Den yamâ yuwu tap.

> "Lok nâŋgân nâŋgânyeŋe oropŋe menduhuakmâ den hikuwi
> yakât bulâŋe mem tetene sâm nâŋgân nâŋgânyeŋe menduhum
> buku nombotŋe kâityongonomai. Kâityongone sâm otnomai
> yan Anitâŋe nâŋgân nâŋgânyeŋe mem gulip tuhumu yeŋahâk
> kâirahom hiliwahonomai."

20 Yâhâ âlâmâ yuwu tap.

> "Lok nâŋgân nâŋgânyeŋe oropŋe yeŋahâk nâŋgân nâŋgânyeŋe
> menduhum den hikumai yakât Anitâŋe nâŋgâmu helekŋe otmap."
> Den yawu tap.

21-22 Yakât otmâ lok âlâ me âlâŋe yeŋgâlen taka yeŋe den kâsikum
yiŋginomai ya yeŋgât ki nâŋgâŋetâ yahatbuap. Yâhâ emelâk Anitâŋe
wahap topŋe topŋe hânân kalop yapâek tetem gap. Otmu tetem
yâhâwuap. Ya kerek yeŋgât sâm pat kuyiŋgiop. Yakât otmâ nâ Apolo yet
Petoro orop yeŋgât amutyeŋan manmâ hoŋ bayiŋgim mansain. **23** Otmu
kunnenŋe yamâ Kiristo. Otmu Kiristohât kunŋe yamâ Anitâ konok.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kiristoŋe biwinenŋahât topŋe ekmâ sâm hâreningiwuap.

4 1 Yakât otmâ nengât yuwu nâŋgânomai. Anitâŋe ikŋe den bulâŋe
ya sâm tetem ekyongonehât menenekmâ âi sâm ningimu Kiristo
hoŋ bawaŋgim mansain. Yeŋe yawu nâŋgâningiŋetâ dopŋan otbuap.
2 Yâhâ Anitâŋe nen kerek âi sâm ningimap ya biwinenŋaŋe tiŋâk kepeim
manmâ yâhânomgât sâm ningiop. Yawu ki otnom yanâmâ nenekmu
dondâ bâlewuap. 3 Yakât otmâ tem lâuwaŋgiman me bia yakât topŋe
eknehât yeŋe nâŋgân nâŋgân me lok âlâhât nâŋgân nâŋgân watmâ den
âiân katnekmâ sâm hârenihinomai yakât ki gorânihiap. Otmu nine
biwinahât topŋe girawu tap yakât nâŋgâm nine nâŋgân nâŋgân me lok
âlâhât nâŋgân nâŋgân ki watman. 4 Yâhâ nine biwinahât topŋe girawu
tap ya nâŋgâman yan Kutdâhât den bulâŋe nâŋgâmune biwinan hâumu
tosa biaek mansan yawu biwinaŋe nâŋgâman. Yawu gârâmâ Kutdâhât
senŋan koko salehâk mansan yawu ki sâwom. Kutdâ ikŋak biwinahât
topŋe ekmâ sâm hârenihiwuap. 5 Yâhâ nenŋe âlâlâ otnehât nâŋgâmain
me tihân otmain memain ya Kutdânenŋaŋe âwurem ge mem tetekŋan
tuhum sâm hâreningiwuap yakât sâpŋe Anitâŋe kalop. Sâp yan nenŋe
Anitâhât den kâsikum yiŋgim mansain nengât biwinenŋahât topŋe
ekmâ nâŋgâningim hâmeŋe âlâku ikŋiâk ikŋiâk ningiwuap. Yakât otmâ
yeŋeâmâ sâp yiwereŋe sâm bâleningiŋetâ ki ârândâŋ otmap.
6 Bukulipne, yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lok âlâ me âlâŋe Anitâhât
nâŋgân nâŋgânŋe miti denân tap yukât andemŋe wangim
torokatnomaihât dop âlâ ki tap. Yakât topŋe yeŋe nâŋgâm
heŋgeŋguŋetgât den sâm aran yu Apolo orop netŋan hâum ekyongomune
naŋgai. Yakât otmâ yeŋe buku âlâhât nâŋgâŋetâ yahatmu âlâhât
nâŋgâŋetâ gemu sâm bâleaŋgimai yaŋe dondâ bâleap. 7 Yen âlâŋe sâm
yiŋgimu yeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmap? Yawu otŋetâ dondâ bâlemap.
Yâhâ nâŋgân nâŋgânyeŋe âiloŋgo tetemap yamâ in ki tetemap. Anitâ
ikŋak biwiyeŋan kioŋmu yanâmâ ya tetemap. Otmu yâkŋe wahap âlâlâ
kerek bât belaiâk ningimap. Yawu otningimap yakât otmâ nenŋahât
nâŋgâmunŋe yahatbuapgât dop âlâ ki tap.

Anitâŋe Paulo aposolo âi sâm waŋmu hoŋ bayiŋgim manop.

8 Bâe, yeŋe “Emelâk nâŋgân nâŋgânnenŋe keterakningimu Anitâhât
den topŋambâek naŋgain,” sâmai. Me “Nenŋahâk manman âiloŋgoân
mansain,” sâmai. Otmu emelâk kunyetŋe manmunŋe amutnenŋan
mansawot netgât yawu sâmai. Yawu sâmai yaŋe ki ârândâŋ oap. Gârâmâ
yeŋe Anitâhât den topŋambâek nâŋgâm kunlipnenŋe otmâ manman
âiloŋgoân manbâi. Yawu mansai mâne orowâk manbâin. 9 Yawu gârâmâ
manmannenŋahât nâŋgâŋetâ keterahâkgât den âlâen hâum sâwe. Tembe
lâuŋe lok bâleŋe meyekmâ den âiân katyekmâ mumuhât pat kuyiŋgimai.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yawu otyiŋgim yanâmâ meyekmâ lohimbi senyeŋan kânâŋgâyekŋetâ
kinŋetâ mem âlâlâ tuhuyekmai. Yakât dopŋeâk Anitâŋe menenekmâ
aposolo âi sâm ningim lok kerek yeŋgât amutyeŋan katnenekmu lok
bâleŋe yekmâ nâŋgâm bâleyiŋgim mem âlâlâ tuhuyekmai yakât dopŋeâk
nenekmâ nâŋgâm bâleningimai. Nenekmâ nâŋgâm bâleningimai yakât
topŋe aŋeloŋe naŋgai. 10 Nenâmâ Kiristohât den pat âlepŋe lohimbi
belângen mansai ya ekyongomunŋe nâŋgâŋetâ nahat otmu nengât lok
senduk sâmai. Yâhâ yeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmu “Nâŋgân nâŋgânnenŋe
orop manmâ biwinenŋe galemahom mansain,” sâmai. Yâhâ nengât
nâŋgâŋetâ gemu Anitâŋe ki mâmâŋe otyiŋgimu bulâŋe tetemap nengât
yawu sâmai. Yawu sâm yan yeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmu “Anitâŋe
mâmâŋe otningimu âi topŋe topŋe memunŋe bulâŋe tetemap,” sâmai.
Yakât otmâ lohimbi belângen manmaiŋe yeŋgât nâŋgâŋetâ yahatmu
ewe katyekmai. Yâhâ nengârâmâ nâŋgâninginetâ gemu lok tawi tawiŋe
sâmai. 11-12 Bulâŋanâk hop sambe kakŋan ki mansain. Nen bât kandiânâk
nemain sâm âihât hâhiwin nâŋgâmain. Yawu otmâ emet kandiân
im yahatmâ kapi hawamgum den ekyongomain. Yawu manmunŋe
lohimbi belângen manmaiŋe nenekmâ hâim hilitnenekmai yan Anitâŋe
lukuleyehâkgât ulitgumain. Yâhâ mem âlâlâ tuhunenekmai yan gurâ
den biaek manmâ ki lohotŋe otmain. 13 Otmu nengât huŋ bero sâm
hâinenekmai yan gurâ iliwetmâ den lohotŋan sâm ekyongomain.

14-15 Nâ den sâm aran yu nâŋgâm aŋulakŋetgât ki ekyongoan. Aŋgoân
nâ niniâk yeŋgâlen taka Kiristohât den pat âlepŋe ekyongomune
nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu yâkâlen biwiyeŋe katbi. Yapâek yen orop
biwinenŋaŋe kepeiakmâ âwâ nan yawu manmâ gain. Yâhâ yeŋgât
galemlipyeŋeâmâ seseŋgâlâk. Gârâmâ âwâyeŋeâmâ nâ konohâk. Yakât
otmâ yeŋgât nâŋgân nâŋgân ya pâroŋ sâekgât wawaeyekmâ girem den
yu ekyongoan. 16 Yeŋe nanlipne yawu mansai. Yakât otmâ Kiristoŋe
mâtâp yu wat sâm nihiop ya tâŋ tâŋâk watman. Nâŋe kâi towat otman
yawuâk watmâ manŋetgât naŋgan. 17 Yakât otmâ bukune Timoteo
hâŋgângumune yeŋgâlen taka den kâsikum yiŋgiwuap. Den kâsikum
yiŋgimu nâŋgânomai yan nâŋe Kiristohât komot den kâsikum yiŋgimune
lâum mansai yakât topŋe nâŋgâm heŋgeŋgunomai. Otmu Timoteo orop
biwinetŋaŋe Kutdâhâlen kepeim nanŋe âwâŋaŋe tânahomawot yakât
dopŋeâk tânahom Kutdâhât âi memait.

18 Yâhâ yen nombotŋaŋe nâhâitŋe ki takawuap sâm yeŋahât nâŋgâŋetâ
yahatmu hâmeyeŋe bitmâ bitmâ oai. 19 Yawu gârâmâ Kutdâŋe sâmu
mâtâp tetenihiwuap yan yeŋgâlen in yawu takawom. Taka lok yan yu
âlâŋe mâmâŋe otyiŋgimu yeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmu sâm bâlenihim
mansai yakât topŋe nâŋgâwom. 20 Yâhâ yeŋahâk den topŋe topŋe alahum
biwiyeŋe ki galemahom heŋgeŋgumai. Yakât otmâ Anitâŋe tihitnenŋe
otmap yan ikŋe Wâtgât mâmâŋahât Heak hâŋgângumu biwi nâŋgân

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nâŋgânnenŋan ge mâmâŋe otningimu galemahom manmain. 21 Yakât
otmâ yeŋgâlen taka girawu otyiŋgiwomgât naŋgai? Nâŋe taka den kâwâ
kârihân kuwikyekbomgât naŋgai me lohotŋan taka buku otyiŋgiwomgât
naŋgai?

Lok âlâŋe otmu dondâ bâleop ya ketetŋetâ manâkgât sâop.

5 1 Yeŋgât den pat bâleŋe yuwu sâŋetâ nâŋgâwan. Yeŋgâlen gâtŋe
lok âlâ mâmâŋâit yaŋe ki orotŋe otmâ mansawot. Orotmeme otmâ
mansawot yawu yakât pâku lohimbiŋe samut kârikŋe katŋetâ tap. Yâhâ
yeŋeâmâ yelekmâ ki sâyitgimai. Yamâ yuwuhât yan. Yeŋgâlen gâtŋe
lok âlâŋe imbi memu nanyetŋe teteop. Yawu gârâmâ manmâ manmâ
nanyetŋe lok otmu mâmâŋe ya bâleop. Mâmâŋe bâlemu âwâŋaŋe
imbi âlâ miop. Yawu gârâmâ nanŋe yaŋe mâmâŋe orop manmawot.
Yawu manmâ lok âwâyetŋe senŋe buhum betŋehen kioŋmawot. 2 Yawu
otmawot yakât ki sâyitgim gai yakât aŋulakŋet. Otmu lok ya ketetŋetâ
manbâp. Yawu otbâi yamâ yeŋe yelekmâ ki yelekmâ yawu otmâ yeŋahât
nâŋgâŋetâ yahatmap. Yakât nâŋgâmune dondâ bâleap. 3 Nâŋeâmâ
kâlepŋehen mansan. Yawu gârâmâ emelâk yen orop tatmâ biwinenŋaŋe
sipawahom konohâk otmu den alahuwin. Yakât dopŋeâk yuwu
ekyongomune nâŋgâŋet. Yesu Kutdânenŋe biwinaŋe yâk hikum mansan.
Otmu yâkŋe girawu sâm hâreyiŋgiop yawuâk lok bâleŋe yukât sâm
hârewaŋgian. 4 Yâhâ nâ orowâk tain mâne girawu sâm hârewaŋgimbâm
yakât nâŋgâm menduhuakmâ Yesu Kutdânenŋe yâkât wâtŋan kinmâ
yuwu otbaŋgiŋet. 5 Hâmbâi Kutdânenŋaŋe âwurem ge lohimbi
biwinenŋahât topŋe ekmâ nâŋgâm sâm hâreningiwuap. Sâp yan Anitâŋe
lok yu membuapgât yeŋe ketetŋetâ ari belângen manmu Satanŋe hâhiwin
waŋbuap. Hâhiwin waŋmu orotmeme bâleŋe otmâ mansap ya bet pilâm
Kiristo tem lâuwaŋgiwuapgât den ekyongoan yuwu otnomai.

6 Lok yaŋe mâmâŋe orop mansawot ya yetgât den ki sâyitgim gai.
Girawuhât otmâ yeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmap? Yakât aŋulakŋet. Yâhâ
biwinan girawu tap yakât nâŋgâŋetgât matuk keluŋan hâum sâmune
nâŋgâŋet. Imbilipnenŋaŋe dâmbia golaŋgumai. Golaŋgumâmâ matuk
mendâreŋetâ keluŋe gemu dâmbia orop menduhuŋetâ matuk keluŋaŋe
sânduk sâm ârândâŋ otmap. 7 Yâhâ yakât dopŋeâk lohimbi yâhâp yaŋe
hohetyeŋan manmutâ orotmeme bâleŋe yuŋe mem bâleyekbuap. Yawu
tetemapgât ketetyelekŋetâ belângen ari manset. Yawu otnomai yanâmâ
Anitâhât senŋan koko salehâk mansai yawuâk torokatmâ mannomai.
Yawu manmâ dâmbiaen matuk keluŋe ki mendâreŋetâ tatmap yakât
dopŋeâk mannomai.

Yawu gârâmâ den âlâen hâum yuwu sâmune nâŋgâŋet. Emelâk Tihit
tihit Hombaŋ ârândâŋâk Yura lohimbi nengât tosa biatningiâk sâm hotom
uminiwiŋe lama nanŋe gâim hepŋe tuaŋguminiwi. Hepŋe tuaŋgum yan

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sot um neminiwi. Emelâk lama nanŋe gâim hepŋe tuaŋguminiwi yakât
dopŋeâk Kiristohât hepŋe moseleakmu mum yan nengât tosanenŋe
bunewâk pilâningiop. 8 Yakât otmâ heroŋe nâŋgâwaŋgim um nenom yan
matuk keluŋe yaŋe manman bâleŋahât dop oapgât ya orop ki menduhum
nenom. Yawu otmâ manman koko salek yawuâk mannom sâm sot inâk
nenom.
9 Yâhâ lohimbiŋe kâwâ konda otmâ mansai ya orop buku ki oraŋgiŋet
sâm pepa kulemgum katyiŋgiwan ya ekŋetâ ki keterahop. 10 Yakât otmâ
den yakâlâk sâm heŋgeŋgumune nâŋgâŋet. Pâku lohimbi nombotŋaŋe
kâwâ konda otmai, me senŋe âlâlâ ekŋâlem kombo meyiŋgimai, me
Porom Lâpio mepaemai, yâk betyongom yeŋeâk mannomaihât ki sâwan.
Yen lohimbi bâleŋe orop oset guset mansai. Yakât otmâ betyongom
yeŋeâk mannomaihât dop âlâ ki tap. 11 Yawu gârâmâ topŋe yuwuhât
den ya kulemgum katyiŋgiwan. Bukulipyeŋe nombotŋe "Emelâk
biwinenŋe Kiristohâlen katbin" sâmaiŋe kâwâ konda otmai, me senŋe
âlâlâ ekŋâlem sen buhu buhu otmai, me Porom Lâpio otmu Anitâ orowâk
mepaeyelekmai, me den belângen sâmai, me to kârikŋe neŋetâ biwiyeŋe
gulip otmap, me kombo meyiŋgimai. Bukulipyeŋaŋe yawu otmai yamâ
kewilâyekŋetâ belângen ge manŋetgât den ya kulemgum katyiŋgiwan.
Otmu yâk orop lau konok ki nenomaihât naŋgan.
12-13 Yâhâ nâŋe lohimbi belângen mansai yeŋgât sâm hâreyiŋgiwomgât
Anitâŋe ki sâm nihiop. Anitâ ikŋak biwiyeŋahât topŋe nâŋgâm sâm
hâreyiŋgiwuap. Yawu gârâmâ bukulipyeŋe orowâk biwiyeŋaŋe hikuakmâ
konohâk otmu menduhuakmâ Kiristo mepaemai ya yeŋgâlen gâtŋe âlâ
me âlâŋe otŋetâ bâlemap ya sâm hâreyiŋgiŋet. Sâm hâreyiŋgiŋetâ ki
nâŋgânomai ya kewilâyekŋetâ belângen ari mannomai. Yawu otnomai
sâm Moseŋe girem den âlâ kulemguop ya yuwu tap.

"Lok orotmeme bâleŋe otmai ya hohetyeŋambâ ketetyekŋetâ
arinomai."

Lohimbiŋe hioŋakmâ den âiân karakminiwi.

6 1 Bukulipne, den umatŋe âlâ nâŋgâwan yakât yuwu sâmune
nâŋgâŋet. Yeŋgâlen gâtŋe nombotŋaŋe kuk otmâ hioŋakmaiân
aŋgoân papatolipnenŋaŋe umatŋe yu kuwikningiŋetâ kaok oraŋgine
sâm yâk yeŋgâlen ki mem ari tiripyongomai. Bukulipyeŋe hioŋakmai
ya meyekmâ ari pâku lok yeŋgâlen den âiân katyekŋetâ yâkŋe sâm
hâreyiŋgimai. Den pat yu eknohoŋetâ nâŋgâmune dondâ bâleop. 2 Yâhâ
nen Kiristohâlen biwinenŋaŋe kepeim manmainŋe lohimbi belângen
mansai ya sâm hâreyiŋginom yakât emelâk Anitâŋe sâm kalop. Âlâŋe
yakât ki ekyongop? Nâ ekyongowan yakâ. Yâhâ lohimbi belângen
mansaiŋe orotmeme bâleŋe otmai ya yeŋgât sâm hâreyiŋginomai.
Yakât otmâ den tâŋât yuwuya yamâ yeŋahâk in yawu kuwikmâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kaok oraŋgimbâi? 3 Otmu hâmbâi sâp patoen aŋelo yeŋgât gurâ
sâm hâreyiŋginom yakât sâm kalop. Yawu gârâmâ girawuhât otmâ
bukulipyeŋe orop den ki kuwikmâ kaok oraŋgimai? 4 Yawu gârâmâ yeŋe
kuk otmâ hioŋakmaiân girawuhât otmâ lohimbi Kiristohât hâkâŋ otmai
yeŋgâlen ari den âiân karakmai? 5 Yen aŋunyeŋe bia. Yeŋgâlen gâtŋe
lok âlâ nâŋgân nâŋgânŋe oropŋe sâm hâreyiŋgimu ârândâŋ otbuapgât
dop tap ya naŋgan. 6 Yeŋe hioŋakmaiân lohimbiŋe Kiristohât den
nâŋgâŋetâ helekŋe otmu pilâmai ya yeŋgâlen ari den âiân karakŋetâ sâm
hâreyiŋgimai ya nâŋgâmune dondâ bâleap.

7 Yâhâ yeŋe hioŋakmâ den âiân karakmai yan Anitâhât den lâum
pâpguŋetâ yaŋak manman âlepŋahât bulâŋe yeŋgâlen ki tetem
heŋgeŋguap. Yakât otmâ buku âlâ me âlâŋe mem bâleyekne sâm otŋetâ
yan ki iliwetmâ matŋe kâpekyiŋgimbâi. Me kombo meyiŋgine sâm
otŋetâ nembe kalem otyiŋgimbâi. 8 Yawu gârâmâ yeŋahât nâŋgâŋetâ
yahatmu bukulipyeŋe orop sâm bâleaŋgimai. Me kâirahom kombo
meaŋgimai. 9 Lohimbi yawu otmaiŋe manman kârikŋan ki mannomai.
Yakât âlâŋe ki ekyongop? Yakât emelâk ekyongowan yakâ. Yenâmâ
imbiâk eŋgatyeŋaŋe kâityongomapgât yuwu sâmune biwiyeŋan mem
mannomai. Lok yuwuyaŋe manman kârikŋan mannomaihât dop âlâ
ki tap. Sen buhu buhu otmâ kâwâ konda otmai, me emet huhumai, me
imbilipyeŋe pilâyekmâ lok bukulipyeŋe orop manmâ ekŋâleakmâ otŋetâ
bâlemap, me Porom Lâpio kum kâlâpgum mepaemai. 10 Me bukulipyeŋe
yeŋgât senŋe âlâlâ ekŋâlem miakne sâm otmai, me kombo miaŋgimai,
me den bâleŋe hâiakmai, me kâirahomai, me to kârikŋe nem biwi hâlim
otmai. Lok yawuyaŋe Anitâhât kapi himbimân tap ya ki ambokunomai.
11 Yâhâ embâŋân Kiristohâlen biwiyeŋe ki katbi yan yen nombotŋaŋe
orotmeme bâleŋe yawu otmâ manminiwi. Yawu gârâmâ Anitâhât Wâtgât
mâmâŋahât Heakŋe biwiyeŋe mem hewewen tuhumu Kutdânenŋe
Kiristohâlen biwiyeŋe katŋetâ Anitâŋe tosayeŋe pilâyiŋgiop. Tosayeŋe
pilâyiŋgimu Kiristo orop biwiyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu tem
lâuwaŋgim manŋetâ Anitâŋe yekmu ârândâŋ otmap.

Kâwâ konda ki otnom.

12 Yawu gârâmâ yeŋgâlen gâtŋe âlâ me âlâŋe "Ninahâk yu me ya
otbom yakât Anitâŋe nekmu ki bâlewuap," yawu mon sânomai. Yakât
otmâ nâŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet. Bulâŋanâk yu me ya otnomai yakât
Anitâŋe yekmu ki bâlewuap. Yawu gârâmâ otnomai ya kerekŋe yen otmu
bukulipyeŋe ki tânyongowuap. Yâhâ ninan hâum sâmune nâŋgâŋet.
Nâŋe yu me ya otbom yakât Anitâŋe nekmu ki bâlewuap. Yawu gârâmâ
ya witgumâk otmâ yâhâwomgât biwinaŋe yahatmapgât yawu ki otbom.
Biwine galemguakmâ manbom. 13 Yawu gârâmâ yeŋgâlen gâtŋe âlâ me
âlâŋe yuwu mon sânomai. "Nenŋe sot nemunŋe wâtnenŋe tiŋ tiŋ sâekgât

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Anitâŋe sot topŋe topŋe kalop. Otmu sot nem kârikŋe mannomgât
Anitâŋe tepnenŋe orowâk katnenehop. Yakât otmâ sot nemunŋe
tepnenŋan gemap." Den yawu mon sânomai yakât yuwu sâmune
nâŋgâŋet. Sâp pesuk sâwuawân Anitâŋe sâmu manman topŋe topŋe
biatmâ metewuap. Otmu lohimbi nengât hâknenŋe yu kon sâm âiŋe
menom yakât Anitâŋe sâm kalop. Anitâhât tem lâuwaŋgim mannomgât
wâtnenŋe ningimap. Yakât otmâ lohimbi miakmâ biwiyetŋe hikuakmâ
konohân mandomawot ya ki hârem kâwâ konda otnom. 14 Yâhâ yâkŋe
ikŋe wâtŋambâek Kutdânenŋe mumuŋambâ mem yahalop. Yakât
dopŋeâk nen mumuŋambâ mem yahatnenekbuap.
15 Yâhâ Kiristohâlen biwiyeŋe katbi yan yâk orop biwiyeŋaŋe hikuakmâ
konohâk olop. Yakât otmâ yâkâlen biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim manmâ
yâkât launŋe me kâiŋe bâtŋe otmâ hoŋ bawaŋgim gamai. Yakât girawuhât
otmâ kâwâ konda otmai yeŋgâlen torokatmâ yâk orop buku oraŋgine
sâm oai? Kâmbukŋe, pilâŋetgât naŋgan. 16 Yâhâ lok âlâ me âlâŋe imbi
kondarâ orowâk mandomawot yan hâkyetŋe konohâk otbuap. Âlâŋe
yakât ki ekyongop? Den yan yuŋe emelâk Moseŋe den âlâ kulemguop ya
miap. Den ya yuwu tap.

"Lok âlâ me âlâŋe imbiŋahâlen torokatmu orowâk mandomawot yan
hâkyetŋe konohâk otbuap." Den yawu tap.

17 Otmu lok âlâ me âlâŋe biwiyeŋaŋe Kutdâhâlen kepeim mansaiŋe yâk
orop biwiyeŋaŋe hikuakmâ konohâk otmap.
18-20 Yâk orop biwiyeŋaŋe hikuakmâ konohâk olop yan Anitâŋe ikŋe
Wâtgât mâmâŋahât Heak hâŋgângumu biwiyeŋan ge tatmap. Biwiyeŋan
ge tatmap yakât otmâ yeŋe eŋgatyeŋeâk watmâ yu me ya otnomaihât
dop âlâ ki tap. Kutdânenŋe Kiristoŋe kawenenŋan kinmu kuŋetâ muop
yan manman bâleŋahât paŋgoŋâmbâ holaŋnenekmâ Anitâ orop manman
kârikŋan mannomgât pat kuningiop. Yakât otmâ biwiyeŋaŋe yâkâlen
kepeim tem lâuwaŋginomai. Tem lâuwaŋgim manŋetâ lohimbi belângen
mansaiŋe yekmâ Anitâ ewe katmâ mepaenomai. Yakât otmâ kâwâ konda
ki otŋet. Yawu otmain sâm haoŋmâ ârândâŋ biwiyeŋe galemahom
manŋet. Yâhâ lok âlâ me âlâŋe kâwâ konda otmai yan yeŋe hâkyeŋe
mem bâleakmai. Yâhâ orotmeme bâleŋe nombotŋe âlâ otmai yaŋe
hâkyeŋe ki mem bâleakmai.

Lohimbi miakmâ mansai yakât den

7 1 Otmu yeŋe manman girawu mannom sâm yakât âinohom pepa
kulemgum katnihiŋetâ ekban. Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lok
âlâ me âlâŋe imbi barak manmâ Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim yâkât
tem lâuwaŋgimaiŋe imbi ki menom sânomai yaŋe ârândâŋ otbuap.
2 Yawu gârâmâ yeŋgât kapilipyeŋe kiŋgitŋe orowâkŋe imbi yekŋâlem
otmâ tâpikgum mansai. Yakât otmâ yen lohimbiŋe miakmâ biwiyeŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hikuakmâ konohân manŋetâ ârândâŋ otbuap. 3-4 Otmu Anitâŋe lokŋe
imbiŋe miakmâ mandomawot sâop. Yakât otmâ imbiŋaŋe lokŋahât
pat mansap. Otmu lokŋaŋe gurâ imbiŋahât pat mansap. Yakât otmâ
hâkyetŋe ki alirakdomawot. 5 Yawu gârâmâ lokŋaŋe me imbiŋaŋe Anitâ
ulitgumu sâp kâlep otbuap yakât hewewen otbe sâm yan aŋgoân den
alahuromawot. Den alahumutâ biwiyetŋe hikuakmâ konohâk otmu yan
hâkyetŋe alirakdomawot yaŋe ki bâlewuap. Yâhâ ulitguromawot yakât
kakŋan Manman bâleŋahât Amboŋe Satan yâkŋe kâityotgomu lohotŋe
otmâ tâpikgumawotgât âlâkuâk menduhuakmâ mandomawot.
6 Yâhâ lok âlâ me âlâŋe imbi barak manbom sâmu ârândâŋ otbuap yawu
yan. Yawu gârâmâ yeŋe yawu manŋetgâlâk ki yan. Nine biwinan tap
ya ekyongoan. 7 Yakât ninan hâum sâmune nâŋgâŋet. Nâmâ imbi barak
manmâ hâkne tihitŋe otmâ biwine galemahom mansan. Yakât otmâ imbi
ki miai yaŋe nâŋe mansan yuwu manŋetgât naŋgan. Yawu gârâmâ nenŋe
Anitâhâlen biwinenŋaŋe kepeim manmunŋe ikŋak dopnenŋan mâmâŋe
otningimu manman ikŋiâk ikŋiâk manmain. Yawu otmâ mâmâŋe otnihimu
imbi barak manmâ gan. Gârâmâ lohimbi nombotŋe âlâmâ manmanyeŋe
âlâ manmai yamâ Anitâŋe dopyeŋan mâmâŋe otyiŋgimu manmai.
8 Otmu lohimbi sihan me kambut mansai yeŋgât yuwu sâmune
nâŋgâŋet. Nâŋe imbi barak mansan yakât dopŋeâk yeŋe lok me imbi
barak mannomai yamâ ârândâŋ otbuap. 9 Yawu gârâmâ lohimbi
nombotŋaŋe hâkyeŋe tihitŋe otnomaihât dop ki tap. Yaŋe lok me imbi
ekŋâleaŋgim otmâ tâpikgumaihât âlepŋe miakmâ mannomai.
10-11 Otmu lokŋe imbiŋe miakmâ biwiyeŋe Kiristohâlen kepeim mansai
ya yeŋgât Kutdânenŋaŋe sâop ya ekyongomune nâŋgâŋet. Yeŋe ki
pilaknomai. Yawu gârâmâ lok âlâ me âlâŋe imbilipyeŋe pilâyeknomai
otmuâmâ imbi yaŋe lok ondop yeŋgâlen ari ki kinnomai. Gâmâlâk
loklipyeŋe yeŋgât tepyeŋe huruŋ sâmu kaok nâŋgânomai yanâmâ
âlâkuâk miakmâ mannomai.
12 Otmu lohimbi nombotŋaŋe emelâk Kiristohât den pat ki nâŋgâwi
yan miakbi ya yeŋgât nine biwinambâ teteap ya ekyongowe. Lok âlâ me
âlâŋe Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim manmai ya yeŋgât imbilipyeŋaŋe
Kiristohâlen biwiyeŋe ki kepeim manmai. Yawu gârâmâ imbilipyeŋaŋe
loklipyeŋe orowâk manne sânomai yamâ ki watyeknomai. 13 Otmu
imbilipyeŋe gurâ yawuâk. Imbi âlâ me âlâŋe Kiristohâlen biwiyeŋaŋe
kepeim manmai ya yeŋgât loklipyeŋaŋe Kiristohâlen biwiyeŋe ki kepeim
manmai. Yawu gârâmâ loklipyeŋaŋe orowâk manne sânomai yamâ ki
pilâyekmâ âlâengen ari mannomai. 14 Lohimbi yaŋe ki pilakmâ mansawot
yakât Anitâŋe nan baralipyetŋe orowâk nâŋgâyiŋgimap. Yawu gârâmâ ki
nâŋgâyiŋgimap mâne nan baralipyetŋe betyongombâp.
15 Yâhâ lohimbi Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim mansaiŋe loklipyeŋe
me imbilipyeŋe Kiristohâlen biwiyeŋe ki kepeim mansai yâk orop kaok

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

oraŋgiŋetgât Anitâŋe sâm yiŋgiop. Yakât otmâ lohimbi Kiristohâlen biwiyeŋaŋe ki kepeim manmaiŋe loklipyeŋe me imbilipyeŋe pilâyekmâ âlâengen arine sâm otnomai yanâmâ ki alityeknomai. Yawu otnomai yamâ ârândâŋ otbuap. Pilakdomawot yakât tosa yamâ lohimbi Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim manmai ya yeŋgâlen ki tatbuap. 16 Yawu gârâmâ ki pilakdomawot otmuâmâ orowâk manmâ lohimbi Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim manmaiŋe tem lâuwaŋgim loklipyeŋe me imbilipyeŋe Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeiŋetgât lohotŋan otyiŋginomai. Yawu manŋetâ manmanyeŋe ya ekmâ Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeinomaihât mâtâp ki maŋguyiŋginomai.

Anitâŋe menenekmu âi girawu mewin ya yawuâk mem yâhânom.

17 Yâhâ den sâm aran yukât topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât Kiristohât lohimbi komotŋe komotŋe den kâsikum yiŋgim mansan yakât sâmune nâŋgâŋet. Manman amboŋe Anitâŋe manmannenŋe ikŋiâk ikŋiâk katningimu manmâ gain. Yawu gârâmâ yeŋe Kiristohât den pat âlepŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu biwiyeŋe yâkâlen katŋetâ Anitâŋe meyehop. Yakât otmâ meyehop sâp yan âi girawuya mewi ya yawuâk mem mannomai. 18 Yakât topŋe teteâkgât den âlâen hâum yuwu sâwe. Anitâŋe nen Yura lohimbi manman âlepŋahât pat kuningiop. Yakât dop yamâ hâknenŋe torehenŋan undip tuhuaŋgim gamain. Yâhâ nengâlen gâtŋe âlâ me âlâ Kiristohâlen biwinenŋaŋe kepeim mansainŋe hâknenŋe torehenŋan undip tap yakât nâŋgâm topnenŋe ki kurihinom. Yawu gârâmâ yen pâku lohimbiŋe biwiyeŋe Kiristohâlen katmâ mansaiŋe hâkyeŋe torehenŋan undip ki tuhuaŋginomai. 19 Yâhâ hâknenŋe torehenŋan undip tuhuaŋgimain me ki tuhuaŋgimain yamâ bulâŋe bia. Yamâ orotmeme tâŋât. Yâhâ Anitâhât nâŋgân nâŋgân watmâ tem lâuwaŋgim mansain yaŋe bulâŋe oap. 20 Yakât yâhâpŋe sâmune nâŋgâŋet. Anitâŋe meyekmâ manman kârikŋahât pat kuyiŋgiop sâp yan girawu manbi yawuâk torokatmâ manŋetâ ârândâŋ otbuap.

21-22 Otmu hoŋ bayiŋgimai ya yeŋgât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lok Kutdâ âlâ me âlâŋe hoŋ baninginet sâm meyekŋetâ mansai. Yawu gârâmâ Kiristoŋe manman bâleŋahât paŋgoŋâmbâ holaŋyekmu yâkâlen yeŋe biwiyeŋaŋe kepeiŋetâ Anitâŋe meyekmu biwi sânduhân mansai. Yakât otmâ lok kutdâlipyeŋe yeŋgât amutgen manmâ hoŋ bayiŋgim mansai yakât ki gorâyiŋgiâk. Yâhâ lok kutdâlipyeŋaŋe hâŋgânyongonomai yanâmâ wosaken me wosaken arine sâm otnomai yaken arinomai. Otmu Kutdâ hoŋ bawaŋgim gai yawuâk hoŋ bawaŋgim mannomai.

Yawu gârâmâ lok âlâ me âlâŋe lok kutdâhât amutgen ki mansai yeŋgârâmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yeŋeâmâ Kiristohâlen biwiyeŋe katŋetâ Anitâŋe meyehop. Yakât otmâ Kiristo amutgen manmâ hoŋ bawaŋginomai yakât Anitâŋe sâm yiŋgiop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

23 Kutdânenŋe Kiristoŋe kawenenŋan kinmu kuŋetâ muop yan Anitâŋe
manman bâleŋahât paŋgoŋâmbâ holaŋnenekmâ manman kârikŋan
mannomgât pat kuningiop. Yakât otmâ lok âlâ me âlâŋe biwiyeŋan
kioŋmâ mem gulip tuhuyekmaihât Kiristohât tem lâuwaŋgim manmâ
biwiyeŋe galemahom mannomai. 24 Anitâŋe meyehop yan manman
girawuya manbi yawuâk torokatmâ yâk orop biwiyeŋaŋe hikuakmâ
konohâk otmu mannomai. Yawu.

Lohimbi sihan ya yeŋgât den sâop

25 Yâhâ lohimbi sihan yeŋgât âinohowi yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet.
Yâhâ den sâwe sâm oan yu Kutdânenŋaŋe ki eknohop. Yawu gârâmâ
Kiristoŋe yâkât den pat kâsikum yiŋgiwomgât tepŋe nâŋgânihim âi sâm
nihiop. Ya biwinaŋe tiŋâk kepeim manbehât mâmâŋe otnihim gamap.
Yawuhât otmâ den yuwu sâmune nâŋgâŋet.
26-27 Umatŋe topŋe topŋe kaknenŋan yâhâwuap. Yakât nâŋgâm
sihan mansaiŋe yawuâk torokatmâ mannomai yamâ âiloŋgo. Yâhâ lok
imbilipyeŋe orowâk mansaiŋe imbilipyeŋe ki pilâyeknomai. 28 Otmu
sihan mansai yaŋe miaknomai yan tosa ki menomai. Yawu gârâmâ
lohimbi miakmâ mannomai ya yeŋgât kakyeŋan umatŋe âlâlâ yâhâwuap.
Umatŋe âlâlâ yawuya kakyeŋan yâhâmapgât otmâ den yu ekyongoan.
29 Bukulipne, den ekyongoan yukât topŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet.
Kutdânenŋe âwurem gewuap yakât sâp utâpguap. Yakât otmâ sâp yupâek lok
imbilipyeŋe orop mansaiŋe umatŋe topŋe topŋe kakyeŋan yâhâwuap yakât
ki gorâyiŋgiwuap. 30 Otmu weyeŋe nâŋgâm isenomaiŋe sâp utâpguap yakât
nâŋgâm ki isem we bâle pato otnomai. Otmu tepyeŋe heroŋe otbuapŋeâmâ
heroŋe kakŋanâk manmâ yâhânehât ki nâŋgânomai. Otmu senŋe âlâlâ
puluhum ambokunomaiŋe ya ekŋâlem yeŋanâk talâkgât biwiyeŋe ki kinbuap.
31 Yâhâ hânân senŋe âlâlâ mem mansain yu kerek gulip otbuapgât Anitâŋe
sâm kalop. Yakât otmâ lohimbiŋe senŋe âlâlâ puluhum aŋgi guŋgi otmai yaŋe
manman yawuâk torokatmâ mannomaihât biwiyeŋe ki hikunomai.
32 Yeŋe manman sânduhân manmâ yâhânomai yakât ki gorâyiŋgiâkgât
naŋgan. Yâhâ lok sihan me lok tat tatŋe yamâ Anitâŋe yekmu ârândâŋ
olâkgât yâkâlen biwiyeŋe hikum tem lâuwaŋgimai. 33 Yâhâ lok imbi
naomlipyeŋe orowâk mansaiŋe umatŋe teteyiŋgimu hâhiwin kakŋan
manmaihât gorâyiŋgimap. Me imbilipyeŋaŋe heroŋe otyiŋgiŋetgât yâk
yeŋgât nâŋgâm ketet otmai. 34 Imbi naomlipyeŋe yeŋgâlen biwiyeŋe
tatmap yan Kutdâhâlen biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim tem lâuwaŋginomaihât
biwi yâhâp otmai. Otmu imbi sihan me imbi tat tatŋaŋeâmâ senŋe âlâlâ
yeŋe yakâlâk ki nâŋgâmai. Yâkŋeâmâ Anitâŋe nenekmu ârândâŋ olâk
sâm biwiyeŋe hewewen otmu Kutdâ hoŋ bawaŋginehât nâŋgâm manmai.
Yâhâ imbi loklipyeŋe orowâk mansaiŋeâmâ loklipyeŋaŋe heroŋe
otyiŋgiŋetgât yâk yeŋgât nâŋgâm ketet otmai.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

35 Yeŋe girawu me girawu mannomai yakât undip ki katyiŋgian. Yeŋe
umatŋe kakŋan manmaihât mâtâp yu watmâ mannomaihât ekyongoan.
Yenâmâ târârâhâk manmâ Kutdâhât tem lâuwaŋgim biwiyeŋaŋe
yâkâlenâk hikum mannomaihât naŋgan. Yawu manmâ biwi yâhâp ki
otnomai yamâ ârândâŋ otbuap.
36 Otmu imbi sihan lok memehât dop oap yakât âinohowi yakât yuwu
sâmune nâŋgâŋet. Imbi yamâ hâkŋe katahemu lok nombotŋaŋe ketetmai
sâm âwâŋaŋe ikŋe eŋgatŋeâk lok katbaŋgiwe sâm otmâ mansap yakât
nâŋgâmune ârândâŋ oap. Otmu lok yaŋe baratŋe ya membuap yamâ ki
bâlewuap. 37 Otmu âwâŋaŋe baratne alitbom sâm biwiŋaŋe nâŋgâmu
ârândâŋ otbuap ya gurâ ki bâlewuap. 38 Yakât otmâ yuwu sâwe. Lok yaŋe
baratŋe lok katbaŋgiwuap yamâ ki bâlewuap. Yâhâ baratŋe alitbuap
otmuâmâ yakât gurâ nâŋgâmune âiloŋgo oap.
39 Otmu imbi âlâŋe lokŋe pilâm lok ondowângen ariwe sâm oap yakât
âinohowi yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lokŋe tap yakât otmâ pilâm
lok âlâ membuapgât dop âlâ ki tap. Yâhâ hâmbâi lokŋaŋe mumbuap
yakât kakŋan lok âlâ membuap yaŋe ârândâŋ otbuap. Yawu gârâmâ lok
nombotŋaŋe Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim mansai ya yeŋgâlen gâtŋe
membuap. 40 Yâhâ biwinaŋe yuwu naŋgan. Imbi kambut âlâ me âlâŋe
lok barak mannomai yaŋe heroŋe nâŋgâm Kutdâhât tem lâuwaŋgim
mannomai. Otmu den ekyongoan yu Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât
Heakŋe biwinan katmu ekyongoan. Yawu.

Porom Lâpio mepaem sot gotyeŋan katminiwi.

8 1 Otmu lohimbi nombotŋaŋe Kiristohât den pat âlepŋe nâŋgâŋetâ
gemu bet pilâm Porom Lâpio mepaem sot gotyeŋan katmâ mansai.
Yamâ yâk orowâk menduhuakmâ sot yakât torehenŋe neŋetâ bâlewuap
me bia yakât âinohowi yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Bulâŋanâk
nâŋgân nâŋgânyeŋe pâroŋ sâmu Porom Lâpiohât nâŋgâŋetâ tâŋât otmu
biwiyeŋe Kiristohâlen katbi. Yakât otmâ lohimbiŋe Porom Lâpio mepaem
sot gotyeŋan katmai yakât torehenŋe yeŋe neŋetâ ki bâlewuap yakât
topŋe nâŋgâm heŋgeŋguai. Yawu gârâmâ yeŋgâlen gâtŋe nombotŋaŋe
Porom Lâpio yakât topŋe emelâk nâŋgâwin sâmaiŋe hâkyeŋe mepaemai.
Hâkyeŋe mepaem bukulipyeŋaŋe Porom Lâpiohât nâŋgâm biwi yâhâp
otmai ya yeŋgât ki nâŋgâmai. Yâhâ nombotŋe âlâŋeâmâ bukulipyeŋe
yeŋgât biwiyeŋe gemap sâm nâŋgâyiŋgim lohotŋan otyiŋgimai. 2 Lok âlâ
me âlâŋe Anitâhât biwiŋan nâŋgân nâŋgân tatmap yakât topŋambâek
nâŋgânomaihât dop âlâ ki tap. Yakât otmâ yu yakât topŋambâek naŋgain
sâmai imbiâk sâmai. 3 Yawu gârâmâ lok âlâ me âlâŋe Anitâhâlen
biwiyeŋaŋe kepeimai yâhâmâ nâŋgâyiŋgimap.
4-5 Yâhâ bukulipyeŋaŋe Porom Lâpio mepaem sot gotyeŋan katmai
yakât torehenŋe yeŋak nemai yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Pâku

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

lohimbiŋe nak me kât tâŋât me himbimân gâtŋe me hânân gâtŋe wuân me wuângât towatŋe hâwim kânâŋgâm “kutdânenŋe, kutdânenŋe” sâm ulitguŋetâ ki nâŋgâyiŋgimap. Nenŋeâmâ Porom Lâpiohât nâŋgâmunŋe tâŋât otmu Anitâ konok “Awoŋnenŋe,” sâm mepaemain. 6 Kutdânenŋe Kiristoŋe awoŋnenŋe Anitâhâlen kândiwahom âliwahap topŋe topŋe katmâ meteop. Yakât otmâ Kiristohâlenâk biwinenŋaŋe kepeim wâtŋan kinmâ Anitâhât tem lâuwaŋgim manmâ yâhânom.

7 Yawu gârâmâ Porom Lâpiohât den yan yukât topŋe bukulipyeŋe nombotŋaŋe ki nâŋgâm heŋgeŋguai. Emelâk Porom Lâpio mepaem sot gotyeŋan katminiwi yakât nâŋgâm manmai. Yakât otmâ sâp yiwereŋe yuâmâ pâku lohimbiŋe Porom Lâpio mepaem sot gotyeŋan katmai yakât torehenŋe nene sâm biwi yâhâp otmai. Biwi yâhâp otmâ neŋetâ yaŋe biwiyeŋe mem gulip tuhumap. 8 Bulâŋanâk Porom Lâpio mepaem sot gotyeŋan katmai yakât torehenŋe nenom me ki nenom yakât Anitâŋe nâŋgâmu tâŋât otmap. Yakât otmâ Anitâŋe nenekmu bâlemap sâm ki nemain yamâ imbiâk otmain. Me Anitâŋe nenekmu ârândâŋ olâk sâm nemain ya gurâ yawuâk imbiâk otmain.

9 Yeŋe Porom Lâpiohât topŋe nâŋgâm heŋgeŋguai. Yawu gârâmâ bukulipyeŋaŋe yekmâ biwi yâhâp otmâ tosa memai sâm Porom Lâpiohât sot torehenŋe ya ki nenomai. 10 Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yeŋe nâŋgân nâŋgânyeŋe pâroŋ sâmu Porom Lâpiohât nâŋgâŋetâ tâŋât otmap. Yawu gârâmâ yeŋgâlen gâtŋe âlâ me âlâŋe pâku lohimbi yeŋgât opon kâmbukŋan yâhâ orowâk tatmâ sot nenomai. Orowâk tatmâ sot neŋetâ yan bukulipyeŋe âlâ me âlâŋe yekmâ “Porom Lâpiohât sot torehenŋe neŋetâ ki bâleap,” sâm biwi yâhâp otmâ yeŋgâlen torokatŋetâ orowâk nenomai. 11 Yawu otmâ manŋetâ biwiyeŋe orotok sâmu Kiristo betgum tosa mem yaŋak hiliwahonomai. Yakât otmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Kiristoŋe yen otmu bukulipyeŋe yeŋgât tosahât otmâ muop. Yawu gârâmâ yeŋe Porom Lâpiohât sot torehenŋe neŋetâ yekmâ bukulipyeŋaŋe biwi yâhâp kakŋan nem hiliwahonomai. 12 Yawu gârâmâ hiliwahonomai yakât matŋe yeŋe tosa pato menomai. 13 Yakât otmâ biwinaŋe yawu nâŋgâman. Bukulipne nombotŋaŋe Porom Lâpiohât nâŋgâm biwi yâhâp otmâ manmai. Yakât otmâ pâku lohimbiŋe Porom Lâpio mepaem sot gotyeŋan katmai ya yeŋgât senyeŋan nemune nekmâ yawuâk nem yan tosa memai sâm ya ki nembom.

Pauloŋe aposolo âi yuwu mem manminiop.

9 1 Yawu gârâmâ nâŋe yu me ya otmangât lok âlâ me âlâŋe kunihinomaihât dop âlâ ki tap. Yesu Kutdânenŋaŋe mâtâwân tetenihim aposolo nep sâm nihiop. Yakât otmâ yâkât sâtgât otmâ den pat âlepŋe ekyongomune nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim manmâ gai. 2 Yâhâ nâŋe aposolo nep mem mansangât bulâŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yamâ yeŋe orotmeme bâleŋe betbaŋgim Kutdânenŋe Kiristo tem
lâuwaŋgim gai. Yawu gârâmâ lohimbi nombotŋaŋe nâhât nâŋgâŋetâ
gemap. Yâhâ yenâmâ nâhât ki nâŋgâŋetâ gemap.
3 Gârâmâ lok yaŋe nâŋgâm bâlenihim sâm ge katnekmai sâp yan den
matŋe yuwu sâman. 4 Nâŋe yen Kiristohât komot mansai yeŋgâlen ari
den kâsikum yiŋgim mansan. Yakât matŋe yeŋe sot me âlâlâ tânnohoŋet
sâmbâmgât dop tap yamâ ki sâman. 5-6 Yesu imilipŋe, Petoro, otmu
aposolo lok nombotŋe, yâhâmâ imbi orowâk ari Kiristohât komot kapiŋe
kapiŋe manmâ arai ya yeŋgâlen nep tuhumai. Nep tuhumai yakât matŋe
sot me âlâlâ tânyongomai. Yawu gârâmâ yeŋgâlen gâtŋe nombotŋaŋe
Banawa orop netgât "ki tânyotgomunŋe yetŋak kapi ambolipŋe yeŋgâlen
ari âi tuhumutâ hâmeŋe yitginomai" sâŋetâ ki ârândâŋ oap. Yâhâ
nâŋe imbi memune orowâk mansait mâne tânnotgombâihât dop tap.
7 Yakât topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât den âlâen hâum yuwu sâmune
nâŋgâŋet. Hep bero yaŋeâmâ gawaman yeŋgât nep tuhumai yan yeŋe
tewetsenŋaŋe sotyeŋe me kapamgât senŋe âlâlâ ki puluhumai. Otmu
kalam amboŋaŋe yeŋe kalamân gâtŋe mem nem manmai. Otmu noniŋ
bulimakao ambolipŋaŋe yeŋahâk gâim um nemai. 8-9 Den ekyongoan yu
lokgât nâŋgân nâŋgân ki watmâ yan. Emelâk Anitâŋe Mose girem den
âlâ ekumu kulemguop ya yuwu tap.

"Bulimakaoŋe nep tuhuyiŋgimu yan bulâŋe nemap sâm lauŋe ki
sâhâm maŋgunomai." Yawu tap.

Girem den yu Anitâŋe bulimakaohâlâk nâŋgâm ki ekuop. 10 Nenŋe
otmunŋe bulâŋe tetemap yakât nâŋgâm bulimakaohâlen hâum sâop.
Nenŋe bonŋe tetemu nenomgât nâŋgâm nep kâmetmain. Otmu
imbilipnenŋaŋe bonŋe âlemu orowâk nenomgât hele tuhumai. 11 Yakât
dopŋeâk nenŋe âi topŋe katmâ Anitâhât den ekyongowin. Ekyongomunŋe
nâŋgâŋetâ bonŋe otmu yaŋak manman kârikŋahât pat kuyiŋgimu
mansai. Yawu gârâmâ yakât matŋe sot me âlâlâ tânnongombâihât dop.
12 Yâhâ lok nombotŋaŋe belângen taka den kâsikum yiŋgimai yâhâmâ
tânyongomai. Yamâ benŋe aŋgoân nenŋe Kiristohât den pat âlepŋe
ekyongomunŋe nâŋgâwihât yeŋe lok belângen tohoŋetâ tânyongomai
wangim tânnongombâihât dop.

Yawu gârâmâ Kiristohât den pat âlepŋe ekyongomunŋe nâŋgâwi. Sâp
yan nenŋe tewetsenŋahâlâk nâŋgâm den ekyongowin yawu nâŋgâmaihât
sot me âlâlâ ya tânnongoŋet sâm ki ulityongowin. Yawu otmâ manman
kârikŋahât mâtâwân undip katyiŋgimain sâm hâhiwin kakŋan manmâ
gamain. 13 Yâhâ den ekyongoan yukât topŋe nâŋgâm heŋgeŋguŋetgât nen
Yura lohimbiŋe Anitâhât hotom uwaŋgim mepaenehât orotmemenenŋe
ningiop yan hâum yuwu sâwe. Yakât emelâk nâŋgâmai. Nen Yura
lohimbiŋe nengât kalamân gâtŋe mem Anitâhât pat sâm opon
kâmbukŋan yâhâ katmain. Yakât torehenŋe Lewihât komolân gâtŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Anitâhât hoŋ bawaŋgimaiŋe miakmai. Otmu noniŋ bulimakao gâim
Anitâhât hotom umaiŋe yakât torehenŋe ya gurâ nemaiâk. 14 Yakât
dopŋeâk nenŋe Kiristo Kutdânenŋe hoŋ bawaŋgim komolipŋe den
kâsikum yiŋgimunŋe benŋe yâku sot me âlâlâ tânnongonomai sâm kalop.
15 Yawu gârâmâ yeŋe mâtâp ya watmâ tânnohoŋet sâm ki kendâyiŋgim
gaman. Otmu pepa kulemgum katyiŋgian yu gurâ sâlikum ekmâ tatŋetâ
yeŋgâlen takamune yan tânnohonomaihât ki katyiŋgian. Nâŋe hâmeŋe
barak hoŋ bayiŋgim gaman. Otmu yawuâk hoŋ bayiŋgim yâhâwom. Yawu
otmâ manbom yanâmâ lok âlâ me âlâŋe nâŋgâm bâlenihim nâhâitŋe
"Tewetsenŋahâlâk nâŋgâm âi memap," sâm aŋun nihinomaihât dop ki
otbuap. Yâhâ den yan yu nâŋgâm nâhâitŋe "Imbiâk sâmap" sâmaihât yeŋe
sot me âlâlâ ki tânnohoŋetâ manmâ mumbomgât ki gorânihimap. 16 Nâmâ
Kiristohât den pat âlepŋe yu kâsikum yiŋgiwomgât sâm nihiop. Yakât otmâ
âi yu pilâwan mâne umatŋe topŋe topŋe tetenihimbâp. Yamâ benŋe ikŋe
sâtgât otmâ nep mem gan yukât nâŋgâm nine hâkne mepaewomgât dop ki
tap. 17 Yâhâ nine eŋgatneâk watmâ nep yu meman mâne yeŋe sot me âlâlâ
tânnohoŋet sâm ekyongombâm. Yawu gârâmâ Anitâŋe âi yu tuhuwehât
menenehop. Yakât otmâ tem lâuwaŋgim manmâ gan. Yawu gârâmâ yeŋe
sot me âlâlâ tânnohoŋet sâm ulityongomune bâlewuap. 18 Yawu gârâmâ
hâmeŋe wuân membom yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Nâŋe Kiristohât den
pat âlepŋe yu pâku lohimbi kâsikum yiŋgimune nâŋgâm biwiyeŋaŋe yâkâlen
kepeim mansai. Yakât matŋe yu ya tânnohoŋet sâm ki ulityongoman. Ya
yeŋgât nâŋgâmune tepne heroŋe otmap yamâ nâhât hâmeŋahât dop oap.
19 Yâhâ lok âlâ me âlâhât sâtgât âi ki meman. Me yuwu yawu ki sâŋetâ
tem lâuyiŋgiman. Yawu gârâmâ lohimbi topŋe topŋe kiŋgitŋe orowâkŋe
Kiristohâlen biwiyeŋe katŋetgât yuwu hoŋ bayiŋgiman.
20 Emelâk Mose otmu Yura lohimbi nengât papatolipnenŋaŋe girem
den topŋe topŋe kulemguwi yakât ki nâŋgâm manman. Yawu gârâmâ
kapilipnaŋe Kiristohât den pat âlepŋe nâŋgâŋetâ gemu bet pilâm
papatolipyeŋe yeŋgât girem den yakâlâk nâŋgâm mansai. Yâhâ ya yeŋgât
nâŋgân nâŋgânyeŋe pâroŋ sâmu yâkâlen biwiyeŋe katŋetgât nâŋe girem
den âlâlâ ya otmu orotmemeyeŋe âlâlâ mem mansai yakât dopŋeâk
mem mansan. Yâhâ yâkŋe nâŋgâm bâlenihim yan Kiristohât den pat
yawuâk nâŋgâŋetâ gemu betpilâmaihât yâk orowâk lohotŋan manmâ
orotmemeyeŋe watman.
21 Yâhâ Mose otmu papatolipyeŋaŋe girem den âlâlâ kulemguwi yakât
topŋahât yen pâku lohimbiŋe pâpgumai. Yakât otmâ yen orowâk manmâ
yan yeŋgât orotmeme âlepŋe mem mansai ya yawuâk mem manmâ Yura
yeŋgât girem dengât ki nâŋgâmâk mansan. Yen gurâ nâŋgâm bâlenihim
yan Kiristohât den pat yawuâk nâŋgâŋetâ gemu betpilâmaihât yen
orowâk lohotŋan manmâ orotmemeyeŋe watman. Yawu manmâ yan
Anitâhât tem lâuwaŋgim Kiristoŋe den eknongop ya tâŋ tâŋâk watman.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

22 Yâhâ pâku lohimbiŋe Porom Lâpio betbaŋgim biwiyeŋe Kiristohâlen
katbi. Ya yeŋgât bukulipyeŋe nombotŋaŋe Porom Lâpio mepaem sot
gotyeŋan katmai yakât torehenŋe nene sâm otmâ biwi yâhâp otmai.
Yawu otmâ sot ya ihilâk neŋetâ yaŋe biwiyeŋe mem gulip tuhumap.
Yawu otmu Kiristo betgumai sâm ya yeŋgât dop manmâ sot ya ki
neman. Yâhâ lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe Kiristohâlen biwiyeŋe katŋetâ
tosayeŋe pilâyiŋgiâkgât nâŋe lok topŋe topŋe mansai yeŋgâlen ari
yeŋe orotmemeyeŋe mem manmai yawuâk mem manman. 23 Otmu
Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeiŋetâ manman kârikŋahât pat kuningiop
yakât bulâŋe orowâk menomgât nâŋgâm lohotŋan manman.
24 Otmu nenŋe manman kârikŋahât bulâŋe menomgât nâŋgâm
manmannenŋe girawu manmunŋe ârândâŋ otbuap? Yakât topŋe
nâŋgâŋetâ keterahâkgât orotmemenenŋe âlâen hâum yuwu sâmune
nâŋgâŋet. Senŋe âlâlâ âiloŋgo katŋetâ tatbuap ya mene sâm lok kiŋgitŋe
orowâkŋe sururuk sâmai. Yawu gârâmâ lok konokŋe kârikŋe otmâ
senŋan ariwuap yaŋe miakbuap. Yâhâ ya membe sâm biwiŋaŋe yakâlâk
nâŋgâm ariwuap. Yakât dopŋeâk nenŋe manman kârikŋahât bulâŋe
mene sâm yakâlâk nâŋgâm mannom. 25 Yakât torokatmâ sâwe. Senŋe
âlâlâ âiloŋgo ya mene sâm sururuk sânomaihât sâp katmai yakât nâŋgâm
inânŋan dop miakmâ yâhâmai. Yâhâ hâmbâi senŋan ariwuapŋe senŋe
âlâlâ âiloŋgo membuap yamâ gulip otbuap, me tâtuk sâwuap. Yawu
gârâmâ manman kârikŋahât bulâŋe menom yamâ tat tat kârikŋe tatmâ
yâhâmbisâp. 26-27 Yakât otmâ bulâŋe ya membe sâm nâŋe manman
kârikŋahât topŋe lohimbi kiŋgitŋe orowâk kâsikum yiŋgim gan. Yawu
gârâmâ otmâ tâpikgumune Anitâŋe nekmu bâlemap sâm mâtâp katnihiop
yu tâŋ tâŋâk watmâ manmanne galemahoman.

Emelâk Isirae lohimbiŋe otŋetâ bâleminiop yawu ki otnom.

10 1 Bukulipne, yeŋe mâtâp yu tâŋ tâŋâk watmâ mannomaihât yuwu
sâmune nâŋgâŋet. Emelâk tâmbâlipnenŋaŋe Aihita hân pilâm
takawi. Sâp yan Moseŋe galemyongom dâiyekmu saru guluŋehen takawi.
Takaŋetâ Aihita yeŋgât hep berolipyeŋaŋe watyekmâ yongomaihât
Anitâŋe sâmu kulewoŋboŋ âlâŋe tetem ge kâtâpyongop. Kâtâpyongomu
yan saru hâreakmâ nombot nombot otmu lohimbi kerekŋe hân kakŋan
liŋmâ nombot ariwi. 2 Yâhâ nenŋe Kiristohâlen biwinenŋe katbin yan
toen katnenekbi yakât dopŋeâk tâmbâlipnenŋaŋe Anitâhâlen biwiyeŋe
katbi. Anitâhâlen biwiyeŋe katŋetâ Moseŋe dâiyekmu kulewoŋboŋe
kâtâpyongomu saru hâreakmu nombot nombot otmu hân kakŋambâ
nombot ariwi. 3 Yâhâ nenŋe Kutdâhât tem lâuwaŋgim sâp sâsâŋan
nâŋgâwaŋgim natik nemain yakât dopŋeâk Anitâhât tem lâuwaŋgim
sâp sâsâŋan sot âlâ, kutŋe mana sâm, ya himbimâmbâ gemu neminiwi.
4 Otmu Kutdânenŋe Kiristohât nâŋgâm wain to nemain yakât dopŋeâk

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

emelâk Anitâŋe sâmu kât âlâ bâok sâm yapâ to senŋe hindakmâ gemu
tâmbâlipnenŋaŋe newi. Yâhâ sâp yan Kiristo ikŋak tihityeŋe otmu lok ki
manmaiângen ari manbi. 5 Yawu gârâmâ lok ki manmaiângen ari manbi
yan Anitâhât den kuwi. Yakât otmâ Anitâŋe lohimbi kiŋgitŋe orowâk
hilipyongop.
6-7 Anitâhât den kum bulimakao umutŋe tuhum kânâŋgâŋetâ kinmu
mepaem orotmeme bâleŋe topŋe topŋe otbi. Yakât matŋe hilipyongomu
muwi. Yakât nâŋgâm nengu Anitâŋe yawuâk hilipnongomap sâm otbi
yawu ki otnom. Yâhâ Mose imiŋaŋe Anitâhât hotom uwaŋginom sâop.
Yawu gârâmâ emet haŋ sâmu bulimakao umutŋe yakât hotom uwaŋgim
orotmeme bâleŋe otmâ mepaewi. Yakât Moseŋe den kulemguop ya yuwu
tap.

"Lohimbi yuŋe noniŋ bulimakao gâim hotom uwaŋgiwi yakât
torehenŋe nem heroŋe otbi. Heroŋe otmâ kâwâ konda dondâ
otŋetâ bâleop." Yawu tap.

8 Otmu yakât kakŋan yâk yeŋgâlen gâtŋe lok kiŋgitŋe orowâkŋe
kasalipyeŋe yeŋgât baralipyeŋe orop kâwâ konda otbi. Yakât otmâ
Anitâŋe matŋe yiŋgimu lok 23,000 ya hilâm konohânâk muwi. Yakât
nâŋgâm nenŋe otbi yawu ki otnom. 9 Otmu yakât kakŋan po yiŋgimu
Anitâhât sâm guhuŋbi. Yawu otbi yakât matŋe Anitâŋe sâmu hambe
sâtŋe bâleŋaŋe yiŋgimu muwi. Yakât otmâ umatŋe teteningimu
Anitâhât ki sâm guhuŋnom. 10 Otmu sâp âlâen Mose yet Aron yetgât sâm
bâleyitgiwi yan yakât matŋe Anitâŋe aŋelo âlâ hâŋgângumu ge lohimbi
kiŋgitŋe orowâk hilipyongop. Yakât nâŋgâm yeŋe otbi yawu ki otnomai.
11 Tâmbâlipnenŋaŋe orotmeme bâleŋe topŋe topŋe otŋetâ Anitâŋe
sâmu umatŋe topŋe topŋe teteyiŋgiop yakât den pat Moseŋe kulemguop.
Yakât otmâ nenŋe den pat ya nâŋgâm biwinenŋan katmâ umatŋe yawuâk
teteningimap sâm Anitâhât tem lâuwaŋgim mannom. Otmu sâp pato
utâpguap yakât otmâ den yu nâŋgâm mannom.
12 Yeŋe Kiristohât mâtâp tâŋ tâŋâk watmunŋe Anitâŋe nenekmu
ârândâŋ otmap sâmaiŋe mâtâp ya pilâm mâtâp bâleŋan kioŋmaihât
biwiyeŋe galemahom manŋetgât naŋgan. 13 Umatŋe âlâlâ teteyiŋgimu
mansai yamâ lok ârândâŋ yawuâk teteningimap. Otmu umatŋe topŋe
topŋe teteyiŋgiwuap yan lohotŋe otmai sâm Anitâŋe bulâŋanâk mâmâŋe
otyiŋgiwuap. Mâmâŋe otyiŋgmu yâkât wâtŋan kinmâ manman âlepŋan
mannomaihât mâtâp tetewuap.

Kiristo konok mepaenom.

14 Bukulipne, yakât topŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet. Pâku lohimbiŋe
Porom Lâpiohât opon kâmbukŋan yâhâ sot nene sâŋetâ yâk orop ki
yâhâ sot nenomai. 15 Yenâmâ yukât topŋahât ki pâpguai. Yakât otmâ den
ekyongoan yu nâŋgâŋetâ ârândâŋ oap me bia? 16 Kiristoŋe kawenenŋan

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kinmu kuŋetâ hepŋe gemu muop. Yakât otmâ ya dop kum wain to
gaimunŋe hâhâwân gemu yapâ lau konok nem Anitâ mepaemain. Yawu
otmâ Kiristo orop biwinenŋaŋe hikuakmâ konohâk otmu mansain yakât
dop kum wain to ya nemain. Otmu Kiristo howanân kinmâ sâtgum
muop yakât dop kum baŋga mem motokmâ aŋgim nemain. **17** Yâhâ
menduhunenekmu biwinenŋaŋe yâkâlen kepeim komot konok mansain.
Yakât dop kum baŋga kândâkdâek mem motokmâ aŋgim nemain.
18 Otmu torokatmâ Yura nengât orotmemenenŋe âlâen hâum sâmune
nâŋgâŋet. Yura lohimbiŋe tosayeŋahât nâŋgâm noniŋ bulimakao
hikum Anitâhât pat sâm opon kâmbukŋan yâhâ katmai. Katŋetâ tatmu
hotom umaiŋe ya mem Anitâhât hotom uŋetâ semap. Hotom uŋetâ
semu yakât torehenŋe noniŋ bulimakao hikumai otmu hotom umai ya
orowâk nemai. Nemai yan Anitâ orop biwiyeŋaŋe hikuakmâ konohâk
otmu nâŋgâyiŋgimap. **19** Otmu yakât dopŋeâk pâku lohimbiŋe Porom
Lâpio mepaem sot gotyeŋan katmâ yakât torehenŋe nemai. Yawu
gârâmâ Porom Lâpiohât yawu otmai yamâ bulâŋe bia. Yakât otmâ sot
gotyeŋan katŋetâ tatmap yakât nâŋgâmune tâŋât otmap. **20** Yawu gârâmâ
sot yamâ mem gotyeŋan katmai. Den ekyongoan yukât topŋe yuwu
sâmune nâŋgâŋet. Pâku lohimbiŋe Porom Lâpio mepaem sot gotyeŋan
katmai yanâmâ weke bâleŋe mepaem sot mem katyiŋgimai. Yakât
otmâ yeŋe pâku lohimbi orop sot yakât torehenŋe nenomai yan weke
bâleŋe orop biwiyeŋaŋe hikuakmâ konohâk otbuap. Yawu otmaihât sot
yakât torehenŋe ki nenomaihât naŋgan. **21** Yâhâ Kutdânenŋahât sâtgât
otmâ wain to otmu natik nemain yan yâk orop biwinenŋaŋe hikuakmâ
konohâk otmu mepaemain. Yawu gârâmâ pâku lohimbiŋe weke bâleŋe
orop biwiyeŋaŋe hikuakmâ konohâk otmu Porom Lâpio mepaem sot
gotyeŋan katmai yakât torehenŋe nemai. Topŋe yawuhât yeŋe Kiristo
otmu weke bâleŋe orowâk biwiyeŋaŋe hikuakmâ konohâk otmu
mepaeyeleknomaihât dop âlâ ki tap. **22** Ya kâmbukŋe. Pilâŋetgât naŋgan.
Yawu gârâmâ sot torehenŋe nenomai yakât Kutdânenŋaŋe nâŋgâm
bâleyiŋgiwuap. Yeŋe sârereakmâ Kutdânenŋe mem ge katnomaihât dop
ki tap. Yakât otmâ yeŋe pilâŋetgât naŋgan.
23 Yeŋe yu me ya otŋetâ ki bâlemap sâmai. Yamâ benŋe yu ya
otmai ya kerekŋe ki tânyongomu biwi konohâk otmâ manmai. **24** Yeŋe
manmanyeŋahâlâk ki nâŋgânomai. Bukulipyeŋaŋe manman âiloŋgoân
manŋetgât nâŋgâm tihityeŋe otnomai.
25-26 Yâhâ pâku lohimbiŋe Porom Lâpio mepaem sot gotyeŋan katmai
yakât torehenŋe mem ari aŋgim bero emetŋan katmai. Orotmeme yawu
otmai yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lok âlâŋe den kulemguop ya yuwu
tap.

> "Hân Himbim Amboŋe yamâ Anitâ. Yakât otmâ wahap topŋe topŋe
> tatmâ arap yamâ ikŋe pat."

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Den yawu kulemguop. Yakât otmâ aŋgim bero emetŋan yâhâm sot
torehenŋe ya puluhunomai yanâmâ den ya nâŋgâm sot yakât ki nâŋgâm
ketet otmâ puluhunomai.
27 Me pâku lohimbi âlâ me âlâŋe sâŋetâ emetyeŋan yâhâ tatnomai.
Yâhâ tatŋetâ sot um yiŋginomai yan sot yakât ki nâŋgâm ketet otmâ
nenomai. 28-30 Yawu gârâmâ bukulipyeŋaŋe Porom Lâpio betbaŋgim
Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeimai. Yawu gârâmâ pâku lohimbiŋe Porom
Lâpio mepaem sot gotyeŋan katmai yakât torehenŋe nene sâm biwi
yâhâp otmai. Lok ya yeŋgâlembâ gâtŋe âlâ me âlâŋe yekmâ yuwu mon
sânomai. “Bâe, sot yuâmâ Porom Lâpio mepaem gotyeŋan katsai yakât
torehenŋe yukâ. Yawu sâm ekyongonomai. Yakât otmâ bukulipyeŋe
yeŋgât biwiyeŋe bâlemap sâm sot ya ki nenomai. Yawu otnomai yakât
otmâ yâkŋe yekmâ biwi yâhâp ki otnomai.
Yawu gârâmâ yuwu mon sâm âinohonomai. “Pâku lohimbiŋe Porom
Lâpio mepaem sot gotyeŋan katmai yakât torehenŋe nenŋe mem nene
sâm yan aŋgoân Anitâ mepaenom. Yawu otnom yakât nenŋe wongât
otmâ bukulipnenŋe yeŋgât nâŋgân nâŋgân watmâ sot ya ki nenom? Yâhâ
yâkŋe nenekmâ nâŋgâm bâleninginomai yamâ ki ârândâŋ otbuap.” Yawu
sâm âinohonomai.
31-32 Den ekyongoan yukât topŋe yuwu nâŋgânomai. Yeŋe wuân me
wuân otnomai me nenomai yan Yura lohimbi, me pâku lohimbi, me
Kiristohât komolipŋe kerekŋe Anitâ mepaem heroŋe nâŋgâwaŋgiŋet
sâm âiloŋgoâk mannomai. Yawu mannomai yanâmâ manmanyeŋe
ekŋetâ ârândâŋ otbuap. 33 Otmu lohimbi kerekŋe nekŋetâ ârândâŋ otmu
Kutdâhâlen biwiyeŋe katŋetâ tosayeŋe pilâyiŋgiâkgât nâŋgâman. Yawu
nâŋgâm ninahât ki nâŋgâman.

Korinti yeŋgât imbilipyeŋaŋe somotyeŋe katipguŋet sâop.

11 1 Kiristoŋe ikŋahât nâŋgâmu gemu lohimbi yeŋgât nâŋgâmu
yahatmu hoŋ bayiŋgiminiop yakât dopŋeâk otbehât nâŋgâman.
Yâhâ yen gurâ yawuâk otmâ manŋetgât naŋgan.
2 Yâhâ yeŋe mâtâp girawuya watmunŋe Anitâŋe nenekmu ârândâŋ
olâk sâm yakât nâŋgâne sâm âinohowi. Âinohoŋetâ den kâsikum
yiŋgim gan ya watmâ gai. Yakât nâŋgâmune biwine ârândâŋ otmap.
3 Otmu Anitâ yet Kiristo mepaeyelekne sâm menduhuakmaiân yan
imbilipyeŋaŋe sâŋgumŋak somotyeŋe katipguŋetâ ârândâŋ otmap me
bia? yakât âinohowi. Yakât den yuwu sâm ekyongomune nâŋgâŋet.
Anitâŋe Kiristohât kunŋe tatmap. Yâhâ Kiristoŋe nengât kunnenŋe
tatmu yâkât amutgen manmâ tem lâuwaŋgimain. Yâhâ lok nenŋe gurâ
imbilipnenŋe yeŋgât kunlipyeŋe manmâ tihityeŋe otmain. Yakât dop
kum imbilipyeŋaŋe lohimbi senyeŋan kinmaiân loklipyeŋe ewe katyekmâ
somotyeŋe katipgumai. 4 Orotmemeyeŋe yawu tapgât lok âlâ me âlâŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

lohimbi senyeŋan kinmâ Anitâ mepaemai, me den ekyongomai yan
somotyeŋe katipguŋetâ ki ârândâŋ otmap. Yakât yuwu sâwe. Lok yaŋe
somotyeŋe katipgumai yan imbilipnenŋaŋe lok nengât kunnenŋe tai
yawu otmai. Yawu otmâ Kiristo kunnenŋe tatmap yâk mem ge katmai.
5 Yâhâ imbilipyeŋaŋe lohimbi senyeŋan kinmâ Anitâ mepaemai, me
den ekyongomai yan somotyeŋe ki katipgumai yaŋe loklipnenŋe yeŋgât
kunyeŋe tain sâm yakât dop otmâ loklipyeŋe mem ge katyekmâ aŋun
yiŋgimai. Yawu otmâ mâtâp pato imbiŋe aŋunyeŋe bia manmai ya
yeŋgât dop otmai. 6 Yakât otmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Mâtâp pato
imbi ihilâk otmai yaŋe aŋulakŋet sâm somotyeŋe korotok hâreyiŋgimai.
Yâhâ imbilipyeŋaŋe somotyeŋe ki katipgum lohimbi senyeŋan kinmâ
Anitâ mepaemai ya aŋulakŋet sâm loklipyeŋaŋe somotyeŋe korotok
hâreyiŋgimbâihât dop. Yakât otmâ somotyeŋe katipguŋetgât naŋgan.
7-9 Otmu Anitâŋe ikŋe nâŋgân nâŋgân watmâ hânŋe mem lok tuhuop.
Yakât otmâ lok nenŋeâmâ Anitâ Kunnenŋe sâm mepaem somotnenŋe ki
katipgumain. Yâhâ lok tuhuop yakât kakŋan "Âlâŋe lok yu tânguwuap?"
nâŋgâm lok yakât gasumŋe tânŋe mem imbi tuhuop. Yakât otmâ
imbilipyeŋaŋe loklipyeŋe ewe katyekmâ somotyeŋe katipguŋetgât
naŋgan. 10 Yawu otnomai yan Anitâhât aŋelolipŋe ikŋe mepaem tatmaiŋe
ki nâŋgâm bâleyiŋginomai. 11-12 Yawu gârâmâ yeŋe imbilipyeŋe yeŋgât
nâŋgâŋetâ gemapgât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Bulâŋanâk Anitâŋe
lokgât gasumŋe tânŋe mem imbi tuhuop. Yawu gârâmâ lok nenâmâ
meŋlipnenŋaŋe menenekbi. Anitâ Manman amboŋe yâkŋe konok
kunnenŋe tatmap. Otmu nenŋe lokŋe imbiŋe miakmâ biwinenŋaŋe
hikuakmâ tânahonomgât Kutdânenŋaŋe sâm kalop. Yakât otmâ
biwinenŋaŋe hioŋakmu ikŋiâk ikŋiâk mannomgât dop âlâ ki tap.
13 Den ekyongoan yu nâŋgâŋetâ ârândâŋ oap me bia? Yakât yuwu
sâmune nâŋgâŋet. Imbilipyeŋaŋe somotyeŋe ki katipgum lohimbi senyeŋan
kinmâ Anitâ mepaemai. Yawu oai yamâ yeŋe orotmeme târârâhâk ki
watmai. 14-15 Yeŋe biwiyeŋan tap ya ekmâ nâŋgâŋet. Imbilipyeŋe yeŋgât
ilanyeŋe ya imbi bukulipyeŋaŋe ekŋetâ âiloŋgo otmap. Yâhâ loklipyeŋe
yeŋgât ilanyeŋe ya lok bukulipyeŋaŋe ekmâ "Yu ki orotŋe" sâm nâŋgâm
bâleyiŋginomai. Yawu otmai sâm somotyeŋe hâreaŋgim yanâmâ eŋakŋetâ
ârândâŋ otmap. 16 Otmu den ekyongoan yu nâŋgâm bukulipyeŋaŋe
kakŋan sânomai yanâmâ yeŋe sâm hâreyiŋgim yuwu ekyongoŋetgât
naŋgan. "Kiristohât komot kapiŋe kapiŋe tatmâ arai yeŋgât imbilipyeŋaŋe
somotyeŋe katipgum lohimbi senyeŋan kinmâ Anitâ mepaemai. Yawu
otŋetgât Kiristohât aposololipŋaŋe sâm katbi." Yawu ekyongonomai.

Kutdâhât nâŋgâm menduhuakmâ natik yuwu nenom.

17 Gârâmâ emelâk den kâsikum yiŋgiminiwan yapâ konok loŋgâeŋetâ
nâŋgâmune dondâ bâleap. Yakât otmâ girem den yuwu ekyongomune

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nâŋgâŋet. Yeŋe menduhuakmâ Anitâ yet Kiristo mepaeyelekmai
yan biwinenŋe kelihahâk sâm ki galemahomai. **18** Yeŋe yeŋahâlâk
naŋgaŋgiŋetâ yahatmu nâŋgâm bâleaŋgimai. Yâhâ bukulipyeŋe
nombotŋaŋe den pat yu eknohoŋetâ nâŋgâmune tipiŋe bulâŋe oap.
19 Yâhâ yeŋgâlen gâtŋe nombotŋaŋe Kiristohât den kelaŋgatŋetâ
hioŋakmai yan den kelaŋgatmai ya yeŋgât topyeŋe mem tetemai yamâ
nâŋgâmune âiloŋgo oap. Kiristohât komot kapiŋe kapiŋe tatmâ araiŋe
yawu otmâ lok yawuya yeŋgât topyeŋe mem tetemai.

20 Otmu yeŋe Kutdâhât nâŋgâm menduhuakmâ natik nemai yan yuwu
otmâ hilipgumai. **21** Lohimbi nombotŋe sot pato tatyiŋgiapŋe yeŋahât
nâŋgâŋetâ yahatmap. Yeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmu bukulipyeŋe sot
tipiŋe tatyiŋgiap ya ki kâsikum yiŋgimai. Yeŋe yeŋeâk nemai. Otmu
lok nombotŋaŋe to kârikŋe dondâ nem biwi hâlim otmai. Yawu gârâmâ
bukulipyeŋe sot tipiŋe tatyiŋgimapŋe neŋetâ ki dopŋan otyiŋgimap.
22 Yen sot pato nemaiŋe bukulipyeŋe yeŋgât nâŋgâŋetâ gemap. Yawu
otmai yan biwiyeŋaŋe ki kepeiakmu Anitâhât komot konohâk oai. Yeŋe
sot pato nene sâm aŋgoân yeŋe emetyeŋan tatmâ nembâi. Yakât yen
âiloŋgo oai sâm nâŋe heroŋe nâŋgâyiŋgiwom me? Yamâ bia.

23 Yâhâ Kutdânenŋaŋe natik yukât topŋe aposololipŋe ekyongop yakât
emelâk ekyongowan ya âlâkuâk sâmune nâŋgâŋet. Emet omoŋ otmu yan
Kutdânenŋe aposololipŋe orowâk sot bâiŋe newi yan Yurasiŋe Kutdâhât
betŋehen kioŋop. **24** Otmu omoŋ yan Kutdânenŋe Yesuŋe baŋga mem
Anitâ mepaem motokmâ yiŋgim yuwu sâm ekyongop. “Yuâmâ sinumne
yawu oap. Nâŋe yeŋgât kaweyeŋan kinmune nohonomai yakât dop kum
baŋga yu motoksan. Yakât otmâ nâŋgânihim yuwu otmâ mannomai.”
25 Yawu sâm yiŋgimu neŋetâ yaŋak wain to gâim yiŋgim yuwu sâm
ekyongop. “Wain to yu gâim yiŋgimune niai yuâmâ hepne yawu oap.
Hâmbâi nohoŋetâ hepne gemu mumbomân Anitâŋe nâhât nâŋgâm mâtâp
âiŋe kalop yakât bulâŋe tetewuap. Yakât otmâ nâŋgânihim yuwu otmâ
wain to nem mannomai.” Yawu sâm ekyongop. **26** Yakât otmâ baŋga otmu
wain to yu nenomai yanâmâ Kutdânenŋaŋe kawenenŋan muop yakât
nâŋgâm nenomai. Yawu nem manŋetâ Kutdâŋe âwurem gewuap sâp yan
pesuk sâwuap.

27-29 Yawu gârâmâ lok âlâ me âlâŋe yeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmu
Kutdânenŋaŋe kawenenŋan kinmu kuŋetâ muop yakât nâŋgâŋetâ kakŋe
otmu baŋga otmu wain to yu nemai yan tosa umatŋe memai. Yakât otmâ
tosa memain sâm yeŋe biwiyeŋe ekmâ otmai memai yakât nâŋgâŋetâ
ârândâŋ otbuap yanâmâ baŋga otmu wain to yu neŋetâ umatŋe yeŋgâlen
ki tetewuap. Yawu ki otnomai yamâ Anitâŋe matŋe yiŋgimu umatŋe
topŋe topŋe kakyeŋan yâhâwuap. **30** Topŋe yukât otmâ kundat me mesek
âlâlâ teteyiŋgimu manmâ gai. Otmu bukulipyeŋe nombotŋaŋe gurâ
hiliwahowi. **31** Yâhâ yeŋe biwiyeŋe ekmâ otmai memai yakât nâŋgâŋetâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ârândâŋ otmu yaŋak baŋga otmu wain to yu nem gawi mâne Anitâŋe
yakât matŋe ki yiŋgimbâp. 32 Yawu gârâmâ lohimbi belângen mansai
yâhâmâ Anitâŋe den âiân katyekmâ matŋe umatŋe yiŋgimu menomai.
Yâhâ yeŋe yâk yeŋgâlen torokatmâ yâk orop matŋe memai sâm Anitâŋe
umatŋe kakyeŋan katmâ kuwikyeksap.
33 Bukulipne, den sâm aran yukât bâiŋe sâmune nâŋgâŋet. Yeŋe
Kutdâhât nâŋgâm menduhuakmâ natik nene sâm otnomai yan
bukulipyeŋe hârok takaŋet sâm mamboraŋginomai. Mamboraŋgim
tatŋetâ hârok takaŋetâ yan topŋe katmâ nenomai. 34 Yâhâ lok nombotŋe
po yiŋgimu sot pato nene sâm otmâ emetyeŋehen tatmâ sot neŋetâ
ârândâŋ otmu yanâmâ taka natik nenomai. Yawu otŋetâ Anitâŋe
nâŋgâmu ki bâlewuap. Yâhâ yakât den âlâ âinohowi yakât matŋe
yeŋgâlen takawom yan yakât alahunom.

Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otningimu
âi topŋe topŋe mem mansain.

12 1 Bukulipne, Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe
otningimu âi topŋe topŋe mem mansain yakât nâŋgâm
pâpgumaihât yuwu ekyongomune nâŋgâŋet. 2 Emelâk Kiristohâlen
biwiyeŋe ki katbi yan Kâitgu Kâitgu Amboŋaŋe biwiyeŋan kioŋmu
yaŋak Porom Lâpio me wahap tâŋât, umut biwiŋe bia yawuya hâwim
kânâŋgâyekmâ yakât nâŋgâŋetâ bulâŋe otminiop. 3 Yawu gârâmâ Wâtgât
mâmâŋahât Heakŋe lok âlâ me âlâhât biwiyeŋan kioŋmap lok yaŋe Yesu
ki sâm bâlewaŋgimai. Otmu biwiyeŋan ki kioŋmap yaŋe Kutdânenŋe sâm
Yesu mepaenomaihât dop ki tap.
4 Otmu Wâtgât mâmâŋahât Heak konohâk tatmap. Ikŋahâk biwinenŋan
kioŋmâ mâmâŋe otningimu manmannenŋahât bulâŋe ikŋiâk ikŋiâk
teteningimap. 5 Manmannenŋahât bulâŋe ikŋiâk ikŋiâk teteningimap
yakât dopŋanâk âi topŋe topŋe mem Kutdânenŋe Yesu hoŋ bawaŋgimain.
6 Yesu hoŋ bawaŋgimain yan Anitâ ikŋak mâmâŋe otningimu kulem
âlâlâ memain. 7 Yâhâ nenŋe tânahom mannehât Wâtgât mâmâŋahât
Heakŋe biwinenŋe mem hewewen tuhumu manmannenŋan tetemap
yamâ yuwu. 8 Nâŋgân nâŋgân âlâlâ Anitâhât biwiŋan tap ya Wâtgât
mâmâŋahât Heakŋe mem lok nombotŋe yeŋgât biwiyeŋan katmâ
mem hewewen tuhuyekmu Anitâhât den topŋambâek sâm kusânmâ
bukulipyeŋe ekyongomai. Otmu lok nombotŋe âlâmâ ya yeŋgât biwiyeŋe
mem hewewen tuhumu Anitâŋe yuwu me yawu otmâ tihitnenŋe otmap
yakât topŋe bukulipyeŋe kâsikum yiŋgimai. 9 Otmu lok nombotŋe âlâmâ
biwiyeŋe mem hewewen tuhumu Anitâhâlen biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim
wâtŋan kinŋetâ yeŋgâlen bulâŋe yuwu tetemap. Lohimbi mesek topŋe
topŋe teteyiŋgimu mansai ya heŋgemyongomai. 10 Me lok nombotŋe
âlâŋeâmâ Anitâhât wâtŋan kinmâ kulem topŋe topŋe meŋetâ lohimbiŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ekŋetâ âlâ kândâkdâ otmap. Me lok nombotŋe âlâmâ lauyeŋe mem
hewewen tuhumu Anitâhât den bukulipyeŋe kâsikum yiŋgimai yan
nâŋgâŋetâ bulâŋe otmap. Me lok âlâ me âlâŋe den âiŋe ekyongomai
yamâ Anitâhâlen mem sâmai me weke bâleŋahâlen mem sâmai yakât
topŋe nâŋgâm heŋgeŋguŋetgât lok nombotŋe yeŋgât biwiyeŋe mem
hewewen tuhumap. Me lok nombotŋe âlâmâ nimbilamyeŋe mem purik
pilâyiŋgimu den sâsâŋe ki sâsâŋe sâmai. Me nombotŋeâmâ biwi nâŋgân
nâŋgânyeŋe mem pâroŋ pilâyiŋgimu bukulipyeŋaŋe den sâmai ya
nâŋgâŋetâ keterakmu purik gurik sâm lohimbi ekyongomai. 11 Yawu
gârâmâ Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe ikŋe eŋgatŋeâk otmâ biwinenŋe
mem hewewen tuhumu bulâŋe ikŋiâk ikŋiâk teteningimu tânahom
mansain.

Nen lok topŋe topŋe mansainŋe Kiristohât komot konohâk oain.

12-13 Yawu otmâ lok topŋe topŋe, nen Yura lohimbi, me yen pâku
lohimbi, me lok kutdâ, me lok inŋe lok kutdâlipyeŋe yeŋgât hoŋ
bayiŋgimai. Nen kerekŋe Kiristohâlen biwinenŋe katbin yan toen
katnenekŋetâ Wâtgât mâmâŋahât Heak yâkŋak mâmâŋe otningmu komot
konohâk manmâ tânahomain. Nengât biwinenŋe mem hewewen tuhumu
âi ikŋiâk ikŋiâk teteningimu memain. Yawu gârâmâ yâkât wâtŋan kinmâ
Kunnenŋe Kiristo tem lâuwaŋgim biwinenŋaŋe kepeiakmu tânahom
yâhânom. Yakât topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât den âlâen hâum sâmune
nâŋgâŋet.
14 Hâknenŋeâmâ konohâk. Aiop hâknenŋahât torehenŋe âlâ âlâ yaŋe
âi amboŋan amboŋan tuhumai. 15 Yakât otmâ kâinenŋaŋe yuwu mon
sâwuap. “Ambonaŋe bam gamu nâŋe hân tâlim tatmâ hâkâŋ oan. Yâhâ
bâtŋaŋe âi memap yawuâk ki katnihimu meman. Yakât otmâ hâreakmâ
pilâwehât naŋgan.” Yawu sâm hâreakmâ pilâwuapgât dop âlâ ki tap.
16 Me ândâpnenŋaŋe yuwu mon sâwuap. “Âo, mun pato pilâmu ŋiŋ ŋiŋ
sâmu hâhiwin nâŋgâman. Yawu gârâmâ ambonahât senŋaŋe senŋe
âlâlâ onom âlepŋe ya ekmap yawuâk ekbeâk nâŋgâman. Yawu gârâmâ
senŋaŋe âi memap yawu ki katnihimu meman. Yakât otmâ hindakmâ
pilâwehât naŋgan.” Yawu sâm hindakmâ pilâwuapgât dop âlâ ki tap.
17 Yawu gârâmâ Anitâŋe sennenŋeâk katningiop mâne girawu otmâ
sennenŋaŋe den nâŋgâmbâin? Me ândâpnenŋeâk katningiop mâne
girawu otmâ ândâpnenŋaŋe kuŋ korok nâŋgâmbâin? 18 Anitâŋe ikŋe
eŋgatŋeâk otmâ lok tuhum hâkgât torehenŋe âlâlâ kalop. 19-20 Yawu
gârâmâ hâknenŋe torehenŋe âlâ me âlâ ki kalop mâne manmannenŋe ki
tetemu âlepŋe manbâin. Hâknenŋeâmâ konohâk. Hâknenŋahât torehenŋe
yaŋeâmâ nep ikŋiâk ikŋiâk memai.
21 Yakât otmâ sennenŋaŋe bâtnenŋe yuwu sâm ki ekuwuap. “Âo,
gâŋe âi mendâ gekmune bâleap. Yakât otmâ hindakmâ pilânenekmâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

âlâengen ari tat.” Me kunnennŋaŋe kâinenŋe yuwu sâm ki ekuwuap.
“Bâe, hân tâlim arim takamat yakât gekmune bâleap. Yakât gâ hindakmâ
gikiâk ari kindâ pâŋnaŋak bam gawom.” Yawu sâm ki ekuwuap.
22 Yakât otmâ yuwu nâŋgânom. Hâknennŋahât torehenŋe âlâ me âlâ
eŋakmunŋe tâŋât otmap ya hârem pilâm âlepŋe mannomgât dop ki
tap. 23 Otmu hâknennŋahât torehenŋe nombotŋaŋe âi ki tuhumai yamâ
benŋe meŋâleakmain yan bukulipnennŋaŋe nenekŋetâ âiloŋgo otmap.
Otmu hâknennŋahât torehenŋe tetekŋan tatmu ekŋetâ aŋulakmain sâm
hâknenŋe tihitŋe otmâ pet sâri latmâ kâtâpgumain. 24 Yâhâ hâknennŋahât
torehenŋe nombotŋe âlâmâ tetekŋan tatmai yamâ ki nâŋgâm ketet otmâ
kâtâpgumain. Anitâ ikŋak lok tuhum hâkgât torehenŋe âlâlâ katmu
ârândâŋ olop. Otmu biwi nâŋgân nâŋgânnennŋan kioŋmu keterakningimu
hâknennŋahât torehenŋe âlâhât nâŋgâm aŋulakmain sâm hâknenŋe
tihitŋe otmain. 25 Otmu Anitâŋe lok tuhum hâkgât torehenŋe âlâlâ kalop
yakât otmâ hioŋakmâ ikŋiâk ikŋiâk tatnomaihât dop âlâ ki tap. Yaŋeâmâ
tânahomai yan hâknennŋaŋe sânduk sâmu kilik milik manmain. 26 Yawu
gârâmâ hâknennŋahât torehenŋe âlâ me âlâ hiwinŋe otmap yan hâknenŋe
kerek hâhiwin nâŋgâmain. Yamâ benŋe hiwinŋe ya biatmu yanâmâ
hâknenŋe kerek sânduk sâm arimap.

27 Aiop, hâknennŋan hâum yan yuŋe Kiristohât komot konok mansain
nen meneneksap. 28 Komot konohâk mansain yamâ Anitâŋe âi ikŋiâk
ikŋiâk ningimu mem tânahom manmain yamâ yuwu. Aŋgoân nen
lok nombotŋaŋe lohimbi belângen manmai ya yeŋgâlen ari Kiristohât
den pat âlepŋe ekyongomunŋe nâŋgânomaihât Anitâŋe kut aposolo
sâm âi ningiop. Yâhâ lohimbiŋe Kiristohâlen biwiyeŋe emelâk katbi
ya yeŋgâlen ari Anitâhât biwiŋan den âlâlâ tatmap ya sâm holaŋmâ
ekyongoŋetgât lok nombotŋe kut poropete sâm âi yiŋgimap. Yâhâ den
kâsikum yiŋgiŋetgât lok nombotŋe âlâmâ kut papasu sâm âi yiŋgimap.
Yâhâ âlâmâ kulem meŋetâ lohimbiŋe ekŋetâ âlâ kândâkdâ otbuap sâm
lok nombotŋe âi sâm yiŋgimap. Yâhâ âlâmâ lohimbi mesekyeŋe orop
heŋgemyongoŋet sâm âi yiŋgimap. Yâhâ âlâmâ lohimbiŋe wahap wuân
me wuângât umburuk otmai ya tânyongoŋet sâm âi yiŋgimap. Yâhâ
âlâmâ Kiristohât komot ya yeŋgât kunlipyeŋe manŋet sâm âi yiŋgimap.
Yâhâ âlâmâ lok nombotŋe yeŋgât nimbilamyeŋe mem purik pilâyiŋgimu
den sâsâŋe ki sâsâŋe sâmai. 29 Yawu otmâ âi topŋe topŋe yiŋgimap.
Yakât otmâ yen kerekŋe aposolo âi yu ki menomai. Me yen kerekŋe
poropete âi ya ki menomai. Me yen kerekŋe papasu âi ya ki menomai.
Me yen kerekŋe kulem topŋe topŋe ki menomai. 30 Me yen kerekŋe lok
ki heŋgemyongonomai. Me kerek yeŋgât nimbilamyeŋe ki mem purik
pilâyiŋgimu den sâsâŋe ki sâsâŋe sânomai. Me bukulipyeŋaŋe den sâsâŋe
ki sâsâŋe sâmai ya nâŋgâm purik gurik sâm lohimbi ekyongonomaihât
âi ya yen kerek ki yiŋgimap. 31 Yawu gârâmâ Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mâmâŋe otyiŋgimu bukulipyeŋe tânyongoŋetgât nâŋgâm biwiyeŋe
hewewen otmu Anitâ ulitgum mannomai. Yawu otmâ bukulipyeŋe orop
biwiyeŋaŋe kepeiakmâ tânahom manŋetâ ârândâŋ otbuap.

Bukulipnenŋe orop biwinenŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu mannom.

13 1 Yakât otmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Nimbilamnenŋe mem purik
pilâningimu den sâsâŋe ki sâsâŋe sâmain, me aŋelo yeŋgât den
sâmain yan biwinenŋaŋe bukulipnenŋe yeŋgâlen ki kepeimain. Yawu
otmâ den sâmain ya nâŋgâŋetâ hâpu umunŋe pâoŋ sâmu munŋe pato
pilâmap, me himbim guŋguruŋ sâmap, yakât dopŋe otmap.
2 Yâhâ Anitâŋe ikŋe biwiŋan nâŋgân nâŋgân âlâlâ tatmap ya
nâŋgâm heŋgeŋgum bukulipnenŋe den kâsikum yiŋgim yâk yeŋgâlen
biwinenŋaŋe ki kepeimain. Yawu otmain ya Anitâŋe ekmu tâŋât otmap.
Otmu Anitâhâlen biwinenŋaŋe tiŋâk kepeim yan lokŋe ki otmai ya
otmunŋe bukulipnenŋaŋe ekŋetâ âlâ kândâk otmap. Yawu gârâmâ
biwinenŋaŋe bukulipnenŋe yeŋgâlen ki kepeim manmain yan Anitâŋe
nenekmu gemap.
3 Otmu senŋe âlâlâ tatningimap ya kerek kâsikum lohimbi senŋe
âlâlâhât umburuk manmai ya yiŋginom. Me Kiristohât tem lâuwaŋginom
yakât huhopŋe kasalipnenŋaŋe menenekmâ kâlâwân uneneknomai.
Yawu otnom yamâ biwinenŋaŋe bukulipnenŋe yeŋgâlen ki kepeinom.
Yawu otnom yakât Anitâŋe nâŋgâningimu ki yahatbuap. 4 Yâhâ
biwinenŋaŋe yeŋgâlen kepeim yuwu otmâ mannom. Buku nombotŋaŋe
mem bâleneneknetâ yakât matŋe ki kâpekyiŋginom. Me sâm
bâleningiŋetâ yakât nâŋgâm mem lohotŋe tuhuyeknom. Me nenŋahâlâk
ki nâŋgâmunŋe yahatmu hâknenŋe mepaenom. Otmu buku nombotŋe
yeŋgât nâŋgâmunŋe ki gewuap. Otmu buku nombotŋe yeŋgât ki nâŋgâm
bâleyiŋginom. 5 Yâhâ up bia bia ki mannom. Otmu nembe kalem oraŋgim
mannom. Otmu buku nombotŋaŋe hâmeân hâluhu otningiŋetâ yan
tepnenŋe ki yahatbuap. Me mem âlâlâ tuhuneneknetâ yakâlâk nâŋgâm
matŋe yiŋgine sâm biwinenŋaŋe ki mem mannom. 6 Yâhâ lohimbi
nombotŋaŋe otŋetâ bâlewuap ya ekmâ heroŋe ki nâŋgâyiŋginom. Yamâ
benŋe uwawapŋe bia manmâ otŋetâ âiloŋgo otbuap ya yeŋgât heroŋe
nâŋgâyiŋginom. 7 Otmu buku nombotŋaŋe mem ge katneneknomai yan
matŋe ki otyiŋginom. Me tep bâle nâŋgâninginomai yan biwinenŋaŋe
kepeiyekmâ mem tepyeŋe sândukŋe tuhuyeknom. Yawu otmunŋe yâk
orop lohotŋan manmâ yâhânomgât biwinenŋaŋe mem mannom.
8-10 Otmu sâp yiwereŋe yuâmâ kandi mansain. Yâhâ Anitâhât biwiŋan
nâŋgân nâŋgân âlâlâ tatmap ya ikŋe Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe
biwinenŋan katmu bukulipnenŋe sâm kusânmâ ekyongomain. Yawu
gârâmâ Anitâhât biwiŋan nâŋgân nâŋgân âlâlâ tatmap ya topŋambâek
ki nâŋgâmain. Yakât otmâ nâŋgân nâŋgânnenŋe holaŋakmu yan den

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kakŋeâk kakŋeâk kâsikum yiŋgimain. Otmu nimbilamnenŋe mem purik pilâningimu den sâsâŋe ki sâsâŋe sâmain ya torokatmâ ki sâm yâhânom. Hâmbâi mâne Kiristoŋe âwurem ge manman bulâŋe ningiwuap yan âi topŋe topŋe mem mansain yu biatbuap. Âi topŋe topŋe hârok biatbuap yamâ biwinenŋaŋe kepeiakmâ manmain yuwuâk torokatmâ manbisâin.

11 Emelâk nimnaom titipâ tatbinân yanâmâ mete pirik pirik otminiwin. Otmu biwinenŋambâ nâŋgân nâŋgân âlâlâ tetemu âwâ mâmâlipnenŋe ekyongomunŋe nâŋgâŋetâ tâŋât otminiop. Yawu gârâmâ papato otmâ nimnaom yeŋgât nâŋgân nâŋgân ya pilâwin. 12 Otmu nenŋeâmâ toen umutnenŋe eŋakmunŋe âwâlele otmap. Yakât dopŋeâk Anitâhât biwiŋan nâŋgân nâŋgân âlâlâ tatmap ya ki nâŋgâm heŋgengumain. Yawu gârâmâ Kiristoŋe âwurem gewuap yan Anitâhât biwiŋan nâŋgân nâŋgân topŋe topŋe tatmap ya topŋe nâŋgâm pesuk pilânom. Anitâŋe biwinenŋahât topŋe nâŋgâmap yakât dopŋeâk nenŋe gurâ yâkât topŋe nâŋgânom. 13 Yâhâ den sâm aran yukât topŋe yuwu tap. Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otningimu Kiristo hoŋ bawaŋgim âi topŋe topŋe memain yuâmâ âwurem gewuawân pesuk sâwuap. Yakât otmâ yuwuâmâ otmâ mannom. Aŋgoân biwinenŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu buku oraŋgim manmâ yâhânom. Buku oraŋgim Anitâ yet Kiristo yetgâlen biwinenŋaŋe kepeim manmâ yâhânom. Otmu Kiristoŋe âwurem ge menenekbuap yakât nâŋgâm biwinenŋaŋe mem mannom. Yawu gârâmâ aŋgoân biwinenŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu buku oraŋgim mannomgât Anitâŋe nâŋgâmap.

Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe nimbilamyeŋe mem purik pilâyiŋgimu den sâwi.

14 1 Yakât otmâ biwiyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu tânahonomaihât nâŋgâm manŋet. Yawu manmâ Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otyiŋgimu Kiristo hoŋ bawaŋgiŋetâ bulâŋe teteâkgât biwiyeŋe Anitâhâlen kepeim mannomai. Yawu gârâmâ Anitâhât den kâsikum bukulipyeŋe yiŋgiŋetâ nâŋgâm heŋgeŋguŋetgât âi ya biwiyeŋaŋe mem manŋetgât naŋgan. 2-4 Yakât otmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lok nombotŋaŋe Anitâhât den kâsikum ningimai ya nâŋgâmunŋe keterakningimu manmannenŋe kelihakmu manmain. Lok yawuyaŋe mem hewewen tuhunenekŋetâ biwi sânduhân manmain. Yâhâ Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe Anitâhât biwiŋan nâŋgân nâŋgân âlâlâ tatmap ya mem lok nombotŋe âlâ yeŋgât biwiyeŋan katmâ nimbilamyeŋe mem purik pilâyiŋgimap. Nimbilamyeŋe mem purik pilâyiŋgimu den sâsâŋe ki sâsâŋe sâŋetâ nâŋgâmunŋe ki keterakningimu yaŋak Anitâhât nâŋgân nâŋgân yakât pâpgumain. Yâhâ Anitâ ikŋak lok yawuya yeŋgât den nâŋgâmap. Yakât otmâ den sâsâŋe ki sâsâŋe sâmai yan yeŋe biwiyeŋeâk ârândâŋ otmap.

5 Yâhâ Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe yen kerek nimbilamyeŋe mem purik pilâyiŋgimu den sâsâŋe ki sâsâŋe sânomai yakât nâŋgâmune ârândâŋ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

oap. Yawu gârâmâ nimbilamyeŋe mem purik pilâyiŋgimu den sâsâŋe
ki sâsâŋe sâmai ya lok âlâ me âlâŋe nâŋgâm bukulipyeŋe purik gurik
sâm ekyongoŋetâ nâŋgâm heŋgeŋgumai yakât gurâ nâŋgâmune âiloŋgo
otmap. Yâhâ lok nombotŋeâmâ Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe lauyeŋe
mem hewewen tuhumu lohimbi belângen manmai ya Anitâhât den
ekyongomai. Ekyongoŋetâ nâŋgâm Kiristohâlen biwiyeŋe katŋetgâlâk
biwinaŋe nâŋgâm manman. Lok yawuya yeŋgât nâŋgâmune yahatmap.
6 Bukulipne, nâŋe yeŋgâlen takawom yan Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe
nimbilamne mem purik pilânihimu den sâsâŋe ki sâsâŋe sâmune
nâŋgâŋetâ ki keterakbuap. Yawu otbom yaŋe ki tânyongowom. Yâhâ
yeŋgâlen taka tânyongowom yan Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe Anitâhât
den biwinan katbuap ya ekyongowom. Otmu Anitâhât topŋe nâŋgâm
heŋgeŋguŋetgât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otnihimu den
kâsikum yiŋgiwom.
7 Den sâm aran yukât topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât den âlâen hâum
yuwu sâwe. Aioŋ tuhumainân lok âlâŋe kep topŋe katmâ membuapŋe
ombe kârikŋeâk mem waŋgam kumbuap ya bukulipŋaŋe nâŋgâm
yawuâk watnomai. Yâhâ ombe lohotŋan mem waŋgam kârikŋe ki
kumbuap yan bukulipŋe nombotŋe ateŋe âlâengen kinnomaiŋe ombe
ki mem heŋgeŋgum waŋgam gurâ hârem hilipgunomai. 8 Otmu âlâen
hâum sâmune nâŋgâŋet. Kapi âlâ yongone sâm arinomai. Yâhâ kapi
âlâ yamâ emelâk taka mâtâwân teŋgâ tuhum mambotyiŋginomai.
Mambotyiŋgiŋetâ lok tem pato yan gâtŋe kulet sâwuapŋe teŋgâ
tuhuai ya yekmâ bukulipŋe ekyongomu alahunomai. Alahum yekmâ
kewewetyeknomai. Yâhâ bukuyeŋe âlâ yakât ki nâŋgâwuap mon yaŋe
teŋgâ tuhunomai ya yeŋgât lauyeŋanâk kioŋmu kuŋetâ mumbuap. Yawu.
9 Yâhâ yakât dopŋeâk yeŋgâlen gâtŋe âlâ me âlâhât nimbilamyeŋe Wâtgât
mâmâŋahât Heakŋe mem purik pilâyiŋgimu den ki nâŋgân nâŋgânŋe
sânomai ya bukulipyeŋaŋe nâŋgâŋetâ ki keterakbuap. Yakât nâŋgâŋetâ
siru den yawu otbuap. 10-11 Otmu torokatmâ yuwu sâwe. Nen lok topŋe
topŋe manmâ dennenŋe ikŋiâk ikŋiâk sâmain. Yakât otmâ lok pupŋe
âlâŋe hân âlâengembâ taka denyeŋanâk eknongonomai ya ki nâŋgânom.
Otmu nen gurâ dennenŋanâk ekyongomunŋe ki nâŋgânomai. Yawu
gârâmâ den nâŋgâmain ya bukulipnenŋaŋe sânomai yanâmâ yâk orop
heweweŋâk alahunom. 12 Yakât otmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Wâtgât
mâmâŋahât Heakŋe mem hewewen tuhuyekmu âi âlâlâ menehâlâk
nâŋgâmai. Yawu nâŋgâm yan wuân âi meŋetâ Kiristohât komot
tânyongowuap yakâlâk nâŋgânomai.
13 Yâhâ Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe lok âlâ me âlâhât nimbilamyeŋe
mem purik pilâyiŋgimu den ki nâŋgân nâŋgânŋe sâmaiŋe den yakât
topŋe nâŋgâm purik gurik sâm bukulipyeŋe ekyongoŋetâ nâŋgânomaihât
Anitâ ulitguŋet. 14 Yâhâ Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe nimbilamne mem

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

purik pilânihimu den sâm Anitâ mepaeman ya nâŋgâmu ârândâŋ otmap.
Yawu gârâmâ den sâman ya biwinaŋe nâŋgâm ki sâman. 15 Yakât otmâ
yuwu otbom. Nimbilamne mem purik pilânihimu den ki sâsâŋaŋe sâm
mepaewom, me kiki mewaŋgiwom ya purik gurik sâmune lohimbi
orop kinnom yaŋe nâŋgânomai. 16-17 Yawu gârâmâ nimbilamyeŋe mem
purik pilâyiŋgimu den ki sâsâŋaŋe sâm Anitâ mepaenomai yanâmâ
bukulipyeŋe den yakât topŋe ki nâŋgâmaiŋe yen orop biwi nâŋgân
nâŋgân yeŋaŋe ki hikuakmâ konohâk otbuap. Yâhâ Anitâ mepaeŋetâ
nâŋgâmu ârândâŋ otbuap. Yamâ bukulipyeŋaŋe nâŋgâŋetâ ki
keterakyiŋgiwuap. Yakât nâŋgâmune ki dopŋan oap.

18 Yâhâ nimbilamyeŋe mem purik pilâyiŋgimu den sâsâŋe ki
sâsâŋe sâmai yamâ nâku yawuâk nimbilamne mem purik pilânihimu
wangiyekmâ sâman. Yakât nâŋgâm Anitâ mepaeman. 19 Yawu gârâmâ
Kiristohât komot menduhuakmâ kinmain yan senyeŋan kinmune
nimbilamne mem purik pilânihimu den sâsâŋe ki sâsâŋe sâm ariwomgât
ki nâŋgâman. Yâhâ senyeŋan kinmâ biwinambâ nâŋgân nâŋgân âlepŋe
tetemap ya pâŋe tâlâwâk ekyongomune nâŋgâm heŋgeŋguŋetgât
nâŋgâman. 20 Bukulipne, nimnaom titipâŋe yu me ya otnehâlâk
nâŋgâmai. Yâhâ yeŋe yawu ki nâŋgânomai. Otmu Wâtgât mâmâŋahât
Heakŋe nimbilamyeŋe mem purik pilâyiŋgimu den sâsâŋe ki sâsâŋe
sâne sâm yakâlâk ki nâŋgânomai. Wuân âi meŋetâ Kiristohât komot
tânyongowuap yakâlâk nâŋgânomai. Yawu gârâmâ lepatŋe wuân âlâ
ombe tatmâ ki nâŋgâm bâleaŋgimai yakât dopŋeâk otmâ biwi nâŋgân
nâŋgânyeŋe galemahonomai. 21 Otmu emelâk Anitâhât poropete
nombotŋaŋe yâkât den sâm Isirae lohimbi denyeŋanâk ekyongoŋetâ
nâŋgâŋetâ gemu bet pilâwi. Yakât otmâ Anitâŋe poropete âlâ den ekumu
kulemguop ya yuwu tap.

> "Lohimbi yuŋe nâhât den nâŋgâŋetâ gemu bet pilâm tem ki
> lâunihim mansai. Yakât otmâ kasalipyeŋe hâŋgânyongomune hân
> kâlepŋehembâ taka yeŋe denânâk ekyongonomai. Yawu gârâmâ
> den ekyongoŋetâ yawuâk nâŋgâm hâkâŋ otnomai."

22 Den yawu tap yakât topŋe yuwu nâŋgânom. Wâtgât mâmâŋahât
Heakŋe launenŋe mem heweweŋ tuhumu Anitâhât den kâsikum
Kiristohât lohimbi yiŋgimunŋe nâŋgâŋetâ bonŋe otmap. Yâhâ lohimbi
belângen manmaiŋeâmâ nâŋgâŋetâ ki bonŋe otmap. Yakât otmâ Wâtgât
mâmâŋahât Heakŋe nimbilamnenŋe mem purik pilâningimu den sâsâŋe
ki sâsâŋe sâmunŋe nâŋgâŋetâ biwiyeŋan hâumu "Kulem yu ki orotŋe
eksain," sânomai.

23 Yakât otmâ yeŋe menduhuakmâ Kiristo mepaenomai yan Wâtgât
mâmâŋahât Heakŋe yen kerek nimbilamyeŋe mem purik pilâyiŋgimu
lauyeŋe menduhum den ki sâsâŋe sânomai yanâmâ bukulipyeŋaŋe den
yakât topŋe ki nâŋgâmai me lohimbi belângen manmai yaŋe yekmâ,

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

“Bâe, lok yu ondop otmâ biwiyeŋe gulip oap,” sânomai. Yawu sâm
nâŋgâyiŋgiŋetâ gewuap. 24 Yâhâ Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe biwiyeŋe
mem hewewen tuhumu Anitâhât den alahumai. Den alahumai yan
bukulipyeŋe nombotŋaŋe Anitâhât den ki nâŋgâm heŋgeŋgumai me
lohimbi belângen manmai yaŋe denyeŋe nâŋgâŋetâ biwiyeŋan hâumu
orotmemeyeŋe bâleŋe yakât nâŋgâŋetâ haŋ sâyiŋgiwuap. 25 Yakât
nâŋgâŋetâ haŋ sâyiŋgimu, “Anitâŋe yen orowâk manmâ mâmâŋe
otyiŋgimap,” yawu sâm yâk mepaenomai.

Nenŋe menduhuakmâ Anitâ yet Kiristo
mepaeyeleknom yan ewe karaŋginom.

26 Yakât otmâ yeŋe menduhuakmâ Kiristo yet Anitâ mepaeyelekne
sâm yuwu otnomai. Lok nombotŋaŋe kep me kiki mewaŋginomai.
Yâhâ nombotŋe âlâmâ biwiyeŋambâ nâŋgân nâŋgân âlâlâ tetewuap ya
sâm tetem ekyongonomai. Yâhâ nombotŋe âlâmâ Wâtgât mâmâŋahât
Heakŋe den âlâ biwiyeŋan katmap ya ekyongonomai. Me nombotŋe
âlâ yeŋgât nimbilamyeŋe mem purik pilâyiŋgimu den ki sâsâŋe
sânomai. Me nombotŋe âlâ yeŋgât biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe mem pâroŋ
pilâmu den ki sâsâŋe sânomai ya purik gurik sâŋetâ bukulipyeŋaŋe
nâŋgânomai. Menduhuakmâ yawu otmâ tânahom mannomai. 27 Yâhâ
Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe lohimbi nombotŋe yeŋgât nimbilamyeŋe
mem purik pilâyiŋgimu den sâsâŋe ki sâsâŋe sânomai yan lok konok me
yâhâp me kalimbu yaŋe yahatmâ âlâku ikŋiâk ikŋiâk sânomai. Yawu
otnomai yan lok âlâŋe den ki sâsâŋe sânomai ya purik gurik sâm lohimbi
ekyongomu topŋe nâŋgânomai. 28 Yawu gârâmâ lok yawuya âlâ orop ki
menduhuaknomai yanâmâ yuwu otnomai. Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe
lok âlâ me âlâhât nimbilamyeŋe mem purik pilâyiŋgimu den sâsâŋe ki
sâsâŋe ya lohimbi senyeŋan ki sânomai. Yâhâ biwiyeŋanâk nâŋgâm Anitâ
heroŋe nâŋgâwaŋginomai.
29 Otmu Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe lauyeŋe mem hewewen tuhumu
Anitâhât den ekyongonomai ya gurâ yawuâk lok konok me yâhâp
me kalimbu yaŋe yahatmâ den ekyongonomai. Den ekyongonomai
yamâ târârâk yai me sâm tâpikguai yakât lok nombotŋaŋe tatmâ
nâŋgâyiŋginomai. 30 Otmu bukuyeŋe âlâŋe yahatmâ kinmâ den
ekyongowuawân Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe lok âlâhât biwiŋe mem
hewewen tuhumu yanâk ki yahatmâ yâku den sâwuap. Aŋgoân bâtŋe
pilâmu kândikum sâwuap yaŋe ekmâ sâm tiŋ pilâm ge tatmu benŋe yâku
yahatmâ ekyongowuap.
31-33 Lohimbiŋe menduhuakmâ den kakŋan ki sahaŋginomai. Yawu
otmâ ewe karaŋginomai yanâmâ Anitâŋe yekmu ârândâŋ otbuap. Yâhâ
menduhuakmâ Anitâhât den alahumaiân yeŋe ki ewe karaŋgimai. Yakât
otmâ Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe lauyeŋe mem hewewen tuhuwuap

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yan ewe karaŋgim den ya âlâku ikŋiâk ikŋiâk yahatmâ ekyongonomai.
Yawu otnomai yan lohimbi kerekŋe den ya nâŋgâŋetâ keterakmu yanâmâ
biwiyeŋe hewewen otbuap.

Otmu Kiristohât komot kapiŋe kapiŋe manmâ araiŋe orotmeme yuwu
otmai. 34 Lohimbi menduhuakmâ Anitâ yet Kiristo mepaeyelekmaiân
imbilipyeŋaŋe loklipyeŋe yeŋgât amutgen otmâ den nâŋgânâk
tatnomaihât emelâk Anitâŋe Mose ekumu kulemguop. 35 Yakât otmâ
imbilipyeŋaŋe wuân me wuân topŋahât pâpgumai yaŋe lohimbi
senyeŋan yahatmâ kinmâ topŋe nâŋgâne sâm âikumai yakât den pat
nâŋgâmune bâleop. Yawu otmai yamâ aŋun topŋe. Yawu gârâmâ
emetyeŋan ari tatnomai yan loklipyeŋe me âwâlipyeŋe âiyongoŋetâ
ekyongonomai. 36 Yawu gârâmâ yeŋe wuân nâŋgân nâŋgân mem
Kiristohât komot kapiŋe kapiŋe tatmâ arai ya yeŋgât orotmeme ki
watmai? Yeŋe kunlipyeŋe manne sâm oai hâ? 37 Yakât otmâ yuwu
sâmune nâŋgâŋet. Den yan yuâmâ Kutdâhât den ekyongoan. Yakât
otmâ lok âlâ me âlâhât biwiyeŋambâ nâŋgân nâŋgân âlâ tetewuap
yakât "Yuâmâ Anitâŋe biwinenŋan katmu ekyongoain," sânomai. Yawu
sânomai yan kuyiŋgiŋetâ ya pilâm nâ tem lâunihinomai. Otmu lok
nombotŋaŋe Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe biwinenŋe mem hewewen
tuhumu Kiristohât hoŋ bawaŋgiain sâm ekyongonomai ya gurâ
ekyongoŋetâ tem lâunihinomai. 38 Yawu gârâmâ den yan yu lok ya
ekyongoŋetâ ki nâŋgâyiŋginomai yamâ yeŋe betyongonomai.

39 Bukulipne, den ekyongoan yukât bâiŋe sâmune nâŋgâŋet. Wâtgât
mâmâŋahât Heakŋe lauyeŋe mem hewewen tuhumu Anitâhât den
bukulipyeŋe kâsikum yiŋginomaihât nâŋgâŋet. Otmu Wâtgât mâmâŋahât
Heakŋe bukulipyeŋe yeŋgât nimbilamyeŋe mem purik pilâyiŋgimu den
sâsâŋe ki sâsâŋe sânomai ya ki kuyiŋginomai. 40 Yakât otmâ den sâsâŋe
ki sâsâŋe sânomaiân orotmeme ekyongoan yu watmâ otŋetâ dopŋan
otbuap.

Anitâŋe Kiristo mumuŋambâ mem yahalop.

15 1-2 Bukulipne, emelâk Kiristohât den pat âlepŋe kâsikum
yiŋgimune nâŋgâm yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim manmâ
gai. Yawuâk torokatmâ mannomai otmuâmâ Kiristoŋe âwurem ge
meyekmu manman kârikŋahât bulâŋe menomai. Yâhâ den pat âlepŋe
yakât nâŋgâŋetâ porap otmu Kiristo betgunomai yanâmâ bulâŋe ya ki
menomai. Bulâŋe ya ki memaihât den pat âlepŋe yakât pâŋe tâlâwâk
yuwu sâm heŋgeŋgumune nâŋgâŋet.

3-4 Emelâk Kiristohât aposololipŋe yeŋgâlembâ den kunŋe mewan ya
ekyongomune ki nâŋgâm heŋgeŋguwi. Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet.
Kiristoŋe nengât tosahât huhopŋe mem muop. Mum hân kâlehen katŋetâ
tatmu hilâm kalimbu pesuk sâop. Yawu otmu yan Anitâŋe mumuŋambâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mem yahalop yakât den emet inânŋan poropete otmu lok nombotŋaŋe
kulemguwi.
5 Yâhâ mumuŋambâ yahalop yakât kakŋan Petoro orop eŋakmâ den
olowot. Yakât kakŋan ikŋe aposololipŋe mem teteyekmu yâk orop den
otbi. 6 Yakât kakŋanâmâ lohimbiŋe yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim manbi ya
kiŋgitŋe orowâk, dopyeŋe 500 ya wangiop, ya teteyiŋgimu eŋakbi. Yawu
gârâmâ lohimbi ekbi yamâ nombotŋe muŋetâ nombotŋe yawuâk mansai.
7 Otmu yakât kakŋan imiŋe Yakowo yâkâlen tetewaŋgimu eŋakmâ den
olowot. Otmu yakât kakŋan aposololipŋe âlâkuâk teteyiŋgimu den otbi.
8 Otmu bâiŋeâmâ nâhâlen tetenihim aposolo âi sâm nihiop yakât yuwu
sâmune nâŋgâŋet. Wuân me wuân bilakŋe kâpekmai yakât dopŋeâk
manmune Kiristoŋe menehop. 9 Yâhâ ki menehop yan ikŋe komot ya
mem bâleyekminiwan. Yawu otyiŋgiminiwan yapâ menekmâ aposolo
âi sâm nihiop yakât nâŋgâmune âlâ kândâkdâ otmap. Yawu otminiwan
yakât ninahât nâŋgâmune gemap. Otmu aposolo yeŋgât kunyeŋe
manbehât ki nâŋgâman. 10 Yawu gârâmâ Anitâŋe ikŋe eŋgatŋeâk otmâ
nâŋgânihim Kiristo hâŋgângumu ge tetenihim aposolo âi sâm nihiop.
Âi sâm nihimu yâkât wâtŋan kinmâ aposolo nombotŋaŋe âi memai ya
hârohâk wangiyekmâ âi kârikŋeâk meman. Âi meman yukât amboŋe
Anitâ. Ikŋe Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otnihimu âi memune
bulâŋe tetemap. 11 Yakât otmâ aposolo nombotŋe orop, nenŋe Kiristohât
den pat konok yakâlâk lohimbi ekyongomunŋe nâŋgâmai. Otmu emelâk
den pat yuwuâk ekyongomune nâŋgâm Kutdâhâlen biwiyeŋe katbi.

Anitâŋe mumuŋambâ mem yahatnenekbuap.

12 Otmu Anitâŋe Kiristo mumuŋambâ mem yahalop yakât den pat
ekyongomunŋe nâŋgâwi. Yawu gârâmâ topŋe girawuhât otmâ yen
nombotŋaŋe sâm hilipgum “Hâmbâi mumuŋambâ ki yahatnom,”
sâmai? 13 Den yawu sâmai ya bulâŋe mâneâmâ Anitâŋe Kiristo
mumuŋambâ mem yahalop sâm ekyongomain ya bulâŋe ki otbâp.
14 Otmu Kiristo mumuŋambâ ki mem yahalop mâne nenŋe imbiâk
ekyongomunŋe biwiyeŋe yâkâlen katbâi. 15 Otmu Anitâŋe mumuŋambâ
mem yahatnenekbuapgât dop ki tap mâne Anitâŋe Kiristo mumuŋambâ
mem yahalop sâm den golâ ekyongombâin. 16 Otmu torokatmâ sâwe.
Anitâŋe mumuŋambâ mem yahatnenekbuapgât dop ki tap mâne Kiristo
mumuŋambâ ki mem yahatbâp. 17 Otmu Kiristo mumuŋambâ ki mem
yahalop mâne yâkŋe tosanenŋe ki pilâm manman kârikŋahât pat
kuningimbâp. Otmu nenŋe biwinenŋaŋe yâkâlen imbiâk kepeimbâin.
18-19 Yâhâ Anitâŋe manman kârikŋahât pat kuningiop yakât bulâŋe
mene sâm Kiristohâlen biwinenŋaŋe kepeim mansain. Yawu gârâmâ
munom yakât kakŋan mumuŋambâ mem yahatnenekmu manman
kârikŋan mannomgât dop ki tap mâne nenŋe den perâkŋe nâŋgâmunŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

bulâŋe otbâp. Otmu lok belângen manmaiŋe nengât imbiâk otmâ
hâhiwin kakŋan manmâ gai sâm nâŋgâningimbâi. Otmu emelâk lohimbi
nombotŋe biwiyeŋaŋe Kiristohâlen kepeim mum gawiŋe orotmeme
bâleŋe otminiwi yakât tosa ki pilâyiŋgimbâp. Yakât otmâ matŋe umatŋe
yiŋgimu hâhiwin nâŋgâmbisâihât dop yawuâk tatbâp.
20 Bulâŋanâk Anitâŋe Kiristo mumuŋambâ mem yahalop. Yakât
dopŋeâk lohimbiŋe Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim manmâ gam muwi,
me nen yâkâlen biwinenŋaŋe kepeim mansain, me gâmâlâk yâkâlen
biwiyeŋaŋe kepeinomai nen kerek mumuŋambâ mem yahatnenekbuap.
21-22 Lok topnenŋeâmâ konok. Tâmbânenŋe, kutŋe Aram sâm, ikŋahâk
otmâ tâpikgum tosa miop. Yakât huhopŋe Anitâŋe mumuhât pat
kuwaŋgiop. Yawu otmâ lohimbi yâkâlembâ tetemain nen kerekŋe
eŋgatnenŋeâk watmâ otmunŋe bâlemu mum gara gara otmâ gamain.
Yawu gârâmâ Kiristoŋe mumuŋambâ yahalop yan mumuŋambâ yahatmâ
manman kârikŋan mannomgât mâtâp mem kusânningiop. Yakât
otmâ yâkâlen biwinenŋaŋe kepeim manmâ munom yanâmâ Anitâŋe
mumuŋambâ mem yahatnenekmu manman kârikŋan mannom. 23 Aŋgoân
Kiristoŋe mumuŋambâ yahalop. Mumuŋambâ yahatmâ himbimân
yâhâmu Anitâ orop tawot. Otmu âwurem gewuap yan lohimbiŋe yâkâlen
biwiyeŋaŋe kepeim manmâ gam muwi, me nen yâkâlen biwinenŋaŋe
kepeim mansain, me gâmâlâk yawuâk mannomai nen kerek Anitâŋe
mumuŋambâ mem yahatnenekbuap. 24-25 Yawu gârâmâ sâp yupâek
Kiristoŋe kunnenŋe tatmâ tihitnenŋe otmâ yâhâwuap. Otmu sâp pesuk
sâwuawân Kiristohât kasalipŋe yu Anitâŋe mem ge katyekmu yâkât
amutgen tatnomai. Lok, âi weke, emet amboŋe, senduk baneârâ, susun,
me sâtŋe metŋe topŋe topŋe ya kerek mem ge katyekbuap. Ya kerek mem
ge katyekmu sâp pesuk sâwuap. Sâp pesuk sâmu nen Kiristohât komot
kerek mumuŋambâ mem yahatnenekmu yu ya topŋe topŋe kerehâk
yâkât amutgen tatnom. Yakât otmâ menduhunenekmâ âwâŋe Anitâ yâkât
amutgen katnenekmu mannom. 26 Otmu sâp yan Mumuhât Amboŋe
bunewâk mem ge katbuap. Yakât kakŋan nenŋe yâhâpŋe ki munom.
27-28 Yakât topŋe teteâkgât emelâk Anitâŋe lok âlâ den ekumu
kulemguop ya yuwu tap.

> "Anitâŋe wahap topŋe topŋe ya nanŋahât amutgen katyekmu
> tatnomai." Yawu tap.

Yâhâ "wahap topŋe topŋe" den yuŋe nen hânân gâtŋe, me himbimân
gâtŋe, me hân kâlehen gâtŋe nen kerehâk meneneksap. Yâhâ Anitâ
ikŋahâk menenekmâ nanŋahât amutgen katnenekbuap. Yakât otmâ den
yuŋe Anitâ ikŋahât ki miap. Otmu nanŋahât gurâ ki miap. Anitâŋe nen
kerehâk menenekmâ Kiristohât amutgen katnenekmu tatnom yanâmâ
sâp pesuk sâwuap. Sâp pesuk sâwuap yan Kiristoŋe âi tuhum tiŋ pilâm
nen kerehâk menenekmâ âwâŋe Anitâ yâkât amutgen katnenekbuap.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Otmu ikŋe gurâ yawuâk âwâŋahât amutgen tatbuap. Yawu otmâ Anitâŋe kunnenŋe pato tatbisâp.

29 Otmu Anitâŋe mumuŋambâ mem yahatnenekbuap yakât torokatmâ sâwe. Bukulipyeŋe nombotŋaŋe "Mumuŋambâ ki yahatnom," sâmai. Yawu gârâmâ den sâmai ya bulâŋe oap otmuâmâ girawuhât otmâ bukulipyeŋe emelâk muwi ya yeŋgât nâŋgâm kutyeŋe mem kinŋetâ toen katyeksai? Yâhâ Anitâŋe bukulipyeŋe mumuŋambâ mem yahatyekbuapgât dop ki tap otmuâmâ kutyeŋe mem kinŋetâ toen mem katyekmai yamâ imbiâk otmai.

30 Bukulipne, torokatmâ sâmune nâŋgâŋet. Nenŋe lohimbi hânŋan kulemŋan manmâ arai ya yeŋgâlen ari Kiristohât den pat âlepŋe ekyongomunŋe lohimbi nombotŋaŋe topŋe âlâlâ mâŋgâenenekŋetâ hâhiwin kakŋan manmâ gamain. Yawu gârâmâ Anitâŋe mumuŋambâ mem yahatnenekbuapgât dop ki tap mâne âi yu pilâmbâin. 31 Lohimbi âlâ me âlâ belângen manmaiŋe sâp girawuân me girawuân nohoŋetâ mumbom? Yawu nâŋgâm manman. Den ekyongoan yu biwinaŋe nâŋgâmune bulâŋe oap. Otmu yakât dopŋeâk yeŋgât yuwu nâŋgâmune bulâŋe oap. Emelâk Kiristohât den pat âlepŋe ekyongomune nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu yâkâlen biwiyeŋe katbi. Yapâek biwiyeŋaŋe yâkâlen kepeim manmâ gai yakât nâŋgâm mepaeyeksan. 32 Emelâk nâŋe Epeso kapi yuân taka Kiristohât den pat âlepŋe ekyongowan. Sâp yan kapi ambolipŋe nombotŋaŋe kuk otmâ bâsok hâmene mem gulip tuhuwi. Yawu gârâmâ Anitâŋe mumuŋambâ mem yahatnenekbuapgât dop ki tap mâne Epeso kapiân yu âwurem taka nep yuwu ki tuhumbâm.

Otmu torokatmâ sâwe. Lohimbi belângen manmaiŋe yuwu sâmai. "Mumunŋe pesuk sâwuap. Yakât otmâ eŋgatnenŋeâk watmâ sot kâle soŋgo bau nem heroŋe kakŋan manne." Den yawu sâmai. Yâhâ Anitâŋe mumuŋambâ mem yahatnenekbuapgât dop ki tap mâne soŋgo bau sot kâle nem heroŋe kakŋan manbâm. 33 Otmu lok yawuyaŋe taka yen orop yawuâk otŋetâ dondâ bâleap. Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lok âlepŋaŋe lok bâleŋe orop hero karaŋgim yâhâm genomai yanâmâ lok bâleŋaŋe lok âlepŋe ya yeŋgât eŋgatyeŋan kioŋetâ otbuap. 34 Yeŋe nâŋgân nâŋgânyeŋe keterakyiŋgimu bukulipyeŋaŋe Anitâhât den kelaŋgatmai ya yeŋgât nâŋgân nâŋgân ki watŋetgât naŋgan. Ya kâmbukŋe. Den ekyongoan yu nâŋgâm aŋulakŋet.

Mumuŋambâ yahatnom yan towatnenŋe âlâ tetewuap.

35 Yawu gârâmâ yeŋgâlen gâtŋe âlâ me âlâŋe yuwu mon sâm âinohonomai. "Nenŋe girawu otmâ mumuŋambâ yahatnom? Me mumuŋambâ yahatnom yan towatnenŋe girawuya tetewuap?" 36 Yawu sâm âinohonomai yakât matŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet. Nowo alikŋe mem hân kâlehen katmain ya mumu kâmŋe ga takamap. Ga takam

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hâlihit kânâŋgâmunŋe ya watmâ yâhâmap. Yâhâ alikŋe mem hân
kâlehen katmain yamâ mumap. Mumu yaŋak kâmŋe ga takamu
bonŋe aŋgo tetemap. Yen yukât topŋe nâŋgâmai yamâ girawu otmâ
manmannenŋahât topŋe pâpgumai? Yawu gârâmâ alikŋe mem hân
kâlehen katmain yakât dopŋeâk mum hân kâlehen mem ba karakmain.
Otmu kâmŋe ga takamap yakât dopŋeâk mumuŋambâ yahatnom. **37** Otmu
torokatmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Ârok kehetŋeâk mem hân kâlehen
katmain. Yawu gârâmâ kâmŋe ga takam bonŋe kinmap yamâ towatŋe
âlâ âlâ. **38** Anitâŋe ikŋe eŋgatŋeâk otmâ sot âlâlâhât bonŋe otmu kehetŋe
yakât towatŋe ikŋiâk ikŋiâk kalop. **39** Otmu soŋgo bau, hambe gumbam,
nâi luap, me soki kalapat topŋe topŋe yamâ towatyeŋe ikŋiâk ikŋiâk
katyehop. Otmu lok manmannenŋe gurâ yawuâk ikŋiâk katningiop.
40 Yakât otmâ hânân âliwahap topŋe topŋe kalop ya towatŋe ekmâ
"Yuâmâ hânân gâtŋe," sâmain. Me himbimân emetsenŋe pitu âlâlâ kalop
ya gurâ ekmâ "Ewamâ himbimân gâtŋe," sâmain. **41** Hilâmgât emetsenŋe
yakât laŋinŋe ya ikŋiâk. Otmu omoŋgât emetsenŋe yakât laŋinŋe ya gurâ
ikŋiâk. Otmu pituhât laŋinŋe ya gurâ ikŋiâk tap. Yawu.

42-43 Otmu dop kum den ekyongoan yukât topŋe yuwu nâŋgânom.
Meŋlipnenŋaŋe menenekbi yan wâtnenŋe ki teteop. Yâhâ wâtnenŋe tiŋ
tiŋ sâmap yapâek mesek topŋe teteningimu mum gamain. Yakât otmâ
mumunŋe hannongoŋetâ tâtuk sâmain. Yâhâ Anitâŋe mumuŋambâ
mem yahatnenekbuap yan hâknenŋe âiŋe ningimu manman kârikŋan
mannom. Otmu hâknenŋe âiŋe ya ningimu eŋakmunŋe âlepŋe
nandoroŋe otbuap. **44-49** Kândikum emelâk Anitâŋe topŋe katmâ hân
mem tâmbânenŋe, kutŋe Aram sâm, yâk tuhum yan umutŋe biwiŋe
katbaŋgiop. Yâhâ lok tuhuop yakât Moseŋe den kulemguop ya yuwu tap.

"Anitâŋe lok tuhum umut biwiŋe katbaŋgimu manop." Den yawu tap.

Yakât otmâ lohimbi Aramgât towat tetewiŋe muop yawuâk mum gara
gara otbi. Otmu nen gurâ dop yawuâk otmâ mum tâtuk sânom. Yawu
gârâmâ lok âlâ himbimâmbâ ge manop yamâ Kutdânenŋe Yesu Kiristo.
Yâkŋeâmâ umut biwinenŋe mem hewewen tuhumu yâkâlen biwinenŋaŋe
kepeimunŋe manman kârikŋahât pat kuningiop. Yakât otmâ âwurem ge
menenekbuawân Anitâŋe mumuŋambâ mem yahatnenekmâ hâknenŋe
âiŋe ningiwuap. Yâhâ emelâk Kiristoŋe mumuŋambâ yahatmâ hâkŋe
âiŋe miop yawuya ningiwuap.

50 Bukulipne, den ekyongoan yukât topŋe yuwu nâŋgânom. Emelâk
tosanenŋahât huhopŋe hânân yu manmâ yâhâm munomgât Anitâŋe sâm
kalop. Yakât otmâ hânân manman manmain yu torokatmâ himbimân
yuwuâk mannomgât dop ki tap. **51-52** Yâhâ mumuŋambâ yahatnomgât
Anitâŋe den biwinan kalop yamâ yuwu. Sâp pesuk sâwuawân aŋelo
âlâŋe lâmun bâiŋe kunbuap. Lâmun kunmu Anitâŋe in yawu, sennenŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

peleŋ bok otmap yakât dopŋeâk mumuŋambâ mem yahatnenekbuap.
Mem yahatnenekmu lohimbi mannomai ya orop menduhunenekbuap.
Menduhunenekmâ manmannenŋe âiŋe ningiwuap yakât dop kum sâwe.
53 Soki âlâ sâmbâlâkŋaŋe tatmâ kon sâmap. Kon sâm bumbulele otmap.
Yakât dopŋeâk nenŋe hâknenŋe hâŋgiŋe pilânom. 54-55 Pilâmunŋe
hâknenŋe âiŋe ningimu haŋgalakmâ manman kârikŋan manbisâin. Yâhâ
sâp yiwereŋe yuâmâ hâhiwin kakŋan manmâ mum gamain. Yâhâ hâmbâi
hâknenŋe âiŋe ningimu menom yan hâhiwin barak manmâ yâhâmbisâin.
Emelâk Anitâŋe ya sâm kalopgât otmâ yakât bulâŋe tetewuap. Yâkât
poropete âlâŋe den kulemguop ya yuwu tap.

"Anitâŋe Mumuhât Amboŋe mem ge katbuap yapâek lohimbi ki munomai."

Otmu Anitâŋe poropete âlâ den yuwu ekumu kulemguop.

"Bâe, Mumuhât Amboŋe, lohimbi hilipyongowuatgât dop biatsap. Otmu hâhiwin yiŋgim yâhâwuatgât dop gurâ ki tap." Den yawu tap.

56 Yakât otmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Biwinenŋambâ nâŋgân nâŋgân
bâleŋe topŋe topŋe tetemu ya watmâ otmunŋe bâlemap. Otmunŋe
bâlemap yan Anitâhât girem den nâŋgâmunŋe biwinenŋan hâumu
girem den ya loŋgâem tosa miain sâm naŋgaŋgimain. Yawu manmain
yakât huhopŋe Manman bâleŋahât Amboŋaŋe hâhiwin topŋe topŋe
ningimu manmâ mum gamain. 57 Yawu gârâmâ Anitâŋe tihitnenŋe
otmâ Kutdânenŋe Yesu Kiristo hâŋgângumu ge kawenenŋan kinmâ
tosanenŋahât matŋe miop. Yakât otmâ yâkâlen biwinenŋaŋe kepeim
yâkât wâtŋan kinmunŋe Manman Bâleŋahât Amboŋaŋe ki mem ge
katnenekbuap. Yawuâk manmâ munom otmuâmâ sâp pesuk sâwuawân
Anitâŋe mumuŋambâ mem yahatnenekbuap. Yakât otmâ Anitâ
mepaenom.

58 Bukulipne, biwiyeŋaŋe Kutdâhâlen tiŋâk hikum mannomai. Yawu
otmâ âi sâm yiŋgiop yakât biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim tuhuŋetâ bulâŋe
topŋe topŋe tetewuap.

Yerusalem kapi ambolipŋe yeŋgât tewetsenŋe menduhuwi.

16 1 Otmu Yerusalem kapi ambolipŋe Kiristohâlen biwiyeŋaŋe
kepeim mansai ya nombotŋaŋe senŋe âlâlâhât umburuk
mansai ya yeŋgât den pat ekyongomune nâŋgâwi. Yâhâ yeŋe girawu
tânyongonom sâm âinohowi yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Galatia kapi
ambolipŋe tewetsenŋe menduhunomai sâm mâtâp tiripyongowan yawuâk
yen tiripyongomune otnomai. 2 Nâŋe yeŋgâlen takawom yan nanŋe
menduhum katne sâm pâinŋetâ biatmapgât nâŋgâm Sande ârândâŋ
menduhuaknomai yan nepyeŋahât hâmeŋe memai yakât torehenŋe mem
Yerusalem kapi ambolipŋe yeŋgât pat sâm menduhum konohân katŋetâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tatbuap. 3 Otmu takawom yan yeŋe bukulipyeŋe nombotŋaŋe nanŋe
mem ari Yerusalem kapi ambolipŋe yiŋginomai sâm lok katyekbi ya
pepa kulemgum yiŋgiwom. Kulemgum yiŋgimune mem ari Yerusalem
kapi ambolipŋe tiripyongoŋetâ buku otyiŋginomai. 4 Yawu gârâmâ nine
orowâk arinomgât mâtâp tetewuap otmuâmâ orowâk arinom.

Pauloŋe nep tuhuwom sâm nâŋgân nâŋgân kalop.

5 Yâhâ nâmâ Epeso kapi yu pilâm yeŋgâlen takawom. Aŋgoân
Makeronia hânân kapi tatmâ arap ya yeŋgâlen ari Kiristohât komolipŋe
girawu mansai ya kapi ârândâŋ hawamgum yekmâ yaŋak yeŋgâlen
takawom. 6-7 Yeŋgâlen takamune yen orop tipiŋe mannom. Yawu gârâmâ
Kutdânenŋaŋe nâŋgânihimu yen orop sâp kâlep manmâ to yambu
pesuk sâek sâm mambotbom. Otmu to yambu pesuk sâwuap yan mâtâp
menihiŋetâ wosapâ me wosapâ ariwom yakât ki naŋgan.
8-9 Sâp yuâmâ Epeso kapi yuân manmâ Kiristohât den pat âlepŋe
kâsikum yiŋgimune lohimbi dondâŋe yâkâlen biwiyeŋe katnomaihât
mâtâp teteap. Otmâ lok dondâŋe gurâ mâtâp yu maŋgunihine sâm oai.
Yakât otmâ tipiŋe tatmâ âi tuhumune Pentikos hombaŋ otbuawân kapi
yu pilâm Makeronia ariwom.
10-11 Timoteoŋe yeŋgâlen takawuap yan ki ekmâ mete kârâ otnomai.
Nâŋe Kutdâhât hoŋ bawaŋgim âi meman yukât dopŋeâk hoŋ bawaŋgim
âi memap. Yakât otmâ takamu buku otbaŋgim mâtâp mewaŋgiŋetâ
lohotŋan takamu eŋaknom. Yâhâ nâmâ bukulipyeŋe orop manmâ yâkât
mambotbaŋgiain.
12 Otmu bukunenŋe Apolo yâkât yuwu sâmune nâŋgâŋet.
Bukulipyeŋaŋe pilânenekmâ yeŋgâlen âwurenomai yan gâ orowâk
arinomai sâm ekum meme sâsâ tuhum gan. Yawu gârâmâ sâp
yiwereŋeâmâ orowâk takanomaihât hâkâŋ oap. Yâhâ sâp âlâen mâtâp
tetewaŋgiwuap yanâmâ âlepŋe hâŋgângumune yeŋgâlen takawuap.

Den bâiŋe sâop.

13 Otmu yeŋe Kiristohât wâtŋan kinmâ yuwu otmâ mannomai.
Biwiyeŋambâ nâŋgân nâŋgân bâleŋe âlâlâ tetemu ya watmâ otmain sâm
biwiyeŋe galemahom mannomai. Me bukulipyeŋe nombotŋe Kiristohât
den kelaŋgatmaiŋe eŋgatyeŋan kioŋmaihât biwiyeŋe ki pâlâmŋe otbuap.
Yawu manmâ Kiristohâlen biwiyeŋaŋe hikuakmâ konohâk otmu tânahom
mannomai. Otmu lohimbi belângen manmaiŋe mâtâp maŋguyiŋgimaihât
kârihem kinmâ manmanyeŋe galemahom mannomai. 14 Otmu Kiristo
orop biwiyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu tep âlep naŋgaŋgim hoŋ
bawaŋginomai.
15-16 Bukulipne, aŋgoân yeŋgâlen gâtŋe lok âlâ, kutŋe Setepanas
sâm, hep torehenlipŋe orowâk Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeiwi. Yawu

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

otbi yapâek manmâ gai ya topyeŋe nâŋgâm heŋgeŋguai. Otmu Akaia
hânân kapi tatmâ arap yakât ambolipŋaŋe Kiristohâlen biwiyeŋaŋe
kepeim manmai ya yeŋgât nâŋgâm yâkŋe hoŋ bayiŋgim mansai. Yakât
otmâ yeŋe lohimbi yawuya yeŋgât nâŋgâŋetâ yahatmu amutyeŋan
manŋetgât naŋgan. **17-18** Otmu yen orop ki eŋakmâ mansaingât tepne
dondâ nâŋgânyiŋgian. Yawu gârâmâ Setepanas bukuyâhâtŋe, kutyetŋe
Potunato yet Akaiko sâm, yâkŋe yeŋe tepyeŋe nâŋgânihiai yakât
eknohoŋetâ biwine huruŋ sâop. Yakât otmâ tep hero nâŋgâyiŋgian. Otmu
hâŋgânyongomune âwurenomai yan nâŋe heroŋe nâŋgâyiŋgim mansan
yakât den pat ekyongoŋetâ yen gurâ yawuâk biwiyeŋe huruŋ sâwuap.
Yakât otmâ yeŋgâlen takanomai yan ewe katyeknomaihât naŋgan.

19 Den bâiŋe sâwoman. Asia hânân yu kapi tatmâ arap yakât
ambolipŋaŋe biwiyeŋe Kiristohâlen kepeim mansaiŋe yeŋgât
nâŋgâyiŋgiai. Otmu lohimbi yâhâp, kutyetŋe Akuila yet Pirisila, lohimbi
nombotŋaŋe yâk yetgât emelan yâhâ menduhuakmâ Kiristohât den
alahum kiki mewaŋgim mepaemai yaŋe orowâk yeŋgât nâŋgâyiŋgiai.
20 Otmu bukulipne nâ orowâk tânahom mansainŋe yawuâk nâŋgâyiŋgiai.
Otmu Anitâ yet Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim mansai yeŋe heroŋe
naŋgaŋginomai.

21 Otmu lok ekap yu kulemguap yu ekumune kiripi nihimu nine
bâtnaŋe bâiŋehen kutne kulemguan yu ekmâ nâŋe heroŋe nâŋgâyiŋgian
yawu nâŋgânomai.

22 Yawu gârâmâ yeŋgâlen gâtŋe âlâ me âlâŋe Kutdânenŋe ki ewe katmâ
yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim mansai yamâ Anitâŋe hilipyongowuapgât
naŋgan. Yakât Kutdânenŋe âwurem gewuap.

23 Kutdânenŋe Yesu tihitnenŋe otmapŋe biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe mem
konohân tuhumu kepeiakmâ manŋetgât Anitâ ulitguman.

24 Yen orop biwinenŋaŋe Kiristohâlen kepeim mansain. Yawu manmâ
biwinaŋe kepeiyekmâ nâŋgâyiŋgim mansan. Yawuâk.

Nâ bukuyeŋe,
Paulo

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Korinti

Pauloŋe Korinti yeŋgât ekap betŋan kulemgum katyiŋgiop.

---

1 1 O bukulipne,
Yen Korinti kapi ambolipŋe otmu Akaia hânân kapi nombotŋe
tatmâ arap ya ambolipŋe orop Yesu Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim tem
lâuwaŋgim manŋetgât Anitâŋe meyehop. Nâ Paulo. Emelâk Awoŋnenŋe
Anitâŋe Yesu Kiristohât aposolo sâm âi nihiop ya mem mansan. Otmu
bukunenŋe âlâ, kutŋe Timoteo, yâkŋe nâ orop tânahom mansait. Netŋe
heroŋe nâŋgâyiŋgim ekap yu kulemgum katyiŋgiait.
2 Awoŋnenŋe Anitâ otmu Kutdânenŋe Yesu Kiristo yâkŋe eŋgatyetŋeâk
otmâ nâŋgâyiŋgim tihityeŋe otmutâ biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe
kepeiakmâ konohâk otmâ sânduk sâekgât nâŋgâyiŋgim ulitgum gaman.

Anitâŋe biwi sânduhân katnenekmap.

3-4 Umatŋe topŋe topŋe teteningimawân Awoŋnenŋe Anitâ, Tihit
tihit otmu Biwi Sânduk Amboŋaŋe mem hewewen tuhunenekmâ biwi
sânduhân katnenekmap. Yakât nâŋgâm Kutdânenŋe Yesu Kiristo âwâŋe
mepaem mannom. Otmu bukulipnenŋe yeŋgâlen umatŋe topŋe topŋe
teteyiŋgiwuap nenŋe gurâ yâkât wâtŋan kinmâ yan mem sânduk
tuhuyeknom. 5 Emelâk Kiristoŋe ikŋe den pat âlepŋe ekyongominiop
ya nâŋgâŋetâ gemu bet pilâm mem âlâlâ tuhuŋetâ sâtgum muop. Otmu
nenŋe yâkâlen biwinenŋaŋe kepeim tem lâuwaŋgim den pat âlepŋe
lohimbi ekyongomunŋe nombotŋaŋe nâŋgâŋetâ gemu bet pilâm emelâk
Kiristo mem âlâlâ tuhuwi yakât dopŋeâk mem âlâlâ tuhuneneksai. Yawu
gârâmâ biwinenŋaŋe Kiristo orop hikuakmâ konohâk otmu mansain. Yakât
otmâ mem âlâlâ tuhunenekmaiân yâkŋe mem hewewen tuhunenekmu
biwi sânduhân manmain. 6 Otmu yeŋe Kiristohâlen biwiyeŋaŋe tiŋâk
kepeim manŋetâ manman kârikŋan katyekbuapgât nâŋgâm netŋe tem
lâuwaŋgim manmutŋe umatŋe âlâlâ kaknetŋan yâhâmap. Yâhâ umatŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

âlâlâ kaknetŋan yâhâmap yan ikŋe wâtŋan kinmâ biwinetŋaŋe yâkâlenâk
kepeim manmutŋe biwinetŋe ki orotok sâmap. Otmu yen gurâ yawu
manŋetâ umatŋe âlâlâ teteyiŋgiwuawân biwiyeŋe ki orotok sâwuap. 7 Yeŋe
yawu manmâ ki lohotŋe otnomai yakât nâŋgâm eŋgat yâhâp ki otmait.
8 Bukulipne, emelâk Asia hânân manbit yan umatŋe dondâhâlâk
kaknetŋan yâhâmu hâhiwin nâŋgâwit yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet.
Umatŋe ya kaknetŋan yâhâmu biwinetŋe orotok sâop yan mumutŋe
hâknetŋe sânduk sâwuapgât nâŋgâwit. 9 Otmu emelâk Anitâŋe
mundomgât sâpŋe kalop ya tetenitgiwomap sâm biwinetŋe memâk
manbit. Yawu gârâmâ netŋe wâtnetŋanâk torokatmâ mandomgât dop
ki tap. Yakât nâŋgâmutŋe haŋ sânitgiâkgât Anitâŋe nâŋgâmu umatŋe
yu kaknetŋan yâhâop. Umatŋe yu kaknetŋan yâhâmu yan biwinetŋaŋe
yâkâlen kepeim wâtŋan kindehât mem heweweŋ tuhunelehop. Yawu
tuhunelekmâ yan lok mumuŋe mumuŋambâ mem yahatyekmu
mannomai yakât dopŋeâk mâmâŋe otnitgimu biwinetŋe huruŋ sâmu
manman âlepŋan manbit. 10 Yawu otmâ umatŋe kaknetŋan yâhâop yapâ
menelehop. Otmu sâp âlâen umatŋe âlâ kaknetŋan yâhâwuawân yawuâk
yapâ menelekmâ manman âlepŋan katnelekbe sâm ki pâpguwuap.
11 Yawu gârâmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Umatŋe kaknetŋan yâhâwuap
yan yen lok kiŋgitŋe orowâkŋe biwiyeŋaŋe hikum netgât nâŋgâm Anitâ
ulitgunomai. Anitâ ulitguŋetâ yawuâk tepŋe nâŋgânitgimu hâmenetŋe
kinbuap. Yakât otmâ netgât sâm heroŋe otbaŋgim mepaenomai.
12 Yeŋe nâŋgâm bâlenihimaihât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâhât
Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otnihimu yen otmu lohimbi
belângen manmai den perâkŋe âlâ ki ekyongom gaman. Otmu yu me ya
otyiŋgiman ya gurâ uwawapŋe bia otyiŋgiman. Yawu otyiŋgiman yan
lohimbi belângen manmai ya yeŋgât orotmeme me nâŋgân nâŋgân ki
watmâ otyiŋgiman. Yakât otmâ Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe biwine ekmu
ârândâŋ oap yawu biwinaŋe naŋgan. Yakât otmâ ki aŋulakmâ mansan.
13 Emelâk den kulemgumune sâlikum topŋe nâŋgâm heŋgeŋguŋetgât den
ya topŋambâek kulemgum katyiŋgiwan. 14 Yawu gârâmâ yeŋgâlen gâtŋe
nombotŋaŋe den ya sâlikum nâhât biwinan girawu tap yakât nâŋgâŋetâ
ki keterakyiŋgimu nâŋgâm bâlenihim gai. Yawu gârâmâ biwinan tap
yu nâŋgâm heŋgeŋgum ewe katnekŋetgât biwine mem mansan. Ewe
katnekŋetâ biwinenŋaŋe hikuakmâ konohâk otmu Kutdânenŋe Yesu
Kiristo âwurem gewuawân yâkât senŋan kinmâ heroŋe naŋgaŋginom.

Pauloŋe Korinti kapi ariwuapgât nâŋgâmu umatŋe otmu pilâop.

15-16 Yâhâ yeŋe heroŋe nâŋgânihim mansai yakât ki nâŋgâm ketet
otman. Emelâk Epeso kapiânâk tatmâ den yuwu katyiŋgiwan.
"Kapi yu pilâm Makeronia hânân ariwom yan aŋgoân saru hâtikum
yeŋgâlen takamune tipiŋe tatnom. Tipiŋe tatmâ mâtâp menihiŋetâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Makeronia hânân kapi tipi tapi tatmâ arap ya ambolipŋe yekmâ
benŋe âlâkuâk yeŋgâlen âwurem takamune tatnom. Otmu yapâ
yawuâk mâtâp menihiŋetâ Yuraia hânân ariwom." 17 Biwinaŋe
yawu nâŋgâm den ya yeŋgâlen katmune takamu ekbi. Sâp yan
mâtâp biatmu yeŋgâlen ki takawan. Yakât otmâ nâhâitŋe "Taka
nenekbom sâop yamâ imbiâk sâop," yawu mon nâŋgâwi. Nâŋe
yu me ya otbom sâm ekyongoman yakât kakŋan ninahâlâk
nâŋgâmune yahatmu nâŋgân nâŋgân âlâ ki hâukuman. Me biwi
yâhâp ki otman.

18-19 Yâhâ Anitâmâ bulâŋe Amboŋe. Yakât otmâ yâkŋe den imbiâk
ki eknongomap. Yakât otmâ nâŋe Sila yet Timoteo orop Anitâhât
nanŋe Yesu Kiristo yâkât den pat âlepŋe ya kâsikum yiŋgiminiwin yan
Kiristoŋe den imbiâk eknongominiop yawu sâm ki ekyongominiwin.
Yâkŋe Anitâhât den bulâŋe eknongominiop ya nenŋe gurâ tâŋ tâŋâk
ekyongominiwin. 20 Otmu emet inânŋan Anitâŋe nen Yura lohimbi otmu
yen pâku lohimbi tihitnenŋe otmâ ikŋe hoŋ bawaŋe hâŋgângumu ge
manman âlepŋan katnenekbuap sâm den hikuop. Yâhâ Yesu Kiristoŋe
hohetnenŋan tetem manop yâkâlen den yakât bulâŋe aksisihâk
tetem heŋgeŋguop. Yakât otmâ nenŋe bulâŋe yakât nâŋgâm "ya
bonŋanâk" sâm Anitâ mepaemain. Anitâ ikŋak mâmâŋe otningimu
Kiristohâlen biwinenŋaŋe tiŋâk kepeim kârihem manmain. 21-22 Yawu
manmâ yâhânehât Anitâŋe menenekmâ nine nanne baratne sâm pat
kuningiop. Pat yakât bulâŋe ki biatningiâkgât Wâtgât mâmâŋahât Heak
hâŋgângumu ge biwinenŋe mem hewewen tuhunenekmap. Yakât otmâ
hâmbâi Anitâŋe menenekmâ ikŋan torokatnenekmu manman kârikŋahât
bulâŋe menom yakât nâŋgâm eŋgat yâhâp ki otmain.

23-24 Yeŋgâlen ki takawan yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yeŋgâlen taka
kuwikyekmâ den sâyiŋgiwomgât nâŋgâmune umatŋe olop. Yawuhât otmâ
Epeso kapi pilâm Makeronia hânân tâŋ tâŋâk takawan. Yeŋe Kiristohâlen
biwiyeŋaŋe kepeim mansai. Yakât otmâ den wuân me wuângât
nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu lâum manŋetgât nen Kiristohât aposololipŋaŋe
ki meme sâsâ tuhuyekmain. Yawu otmâ yeŋe biwiyeŋaŋe kepeiakmâ
konohâk otmu heroŋe naŋgaŋgiŋet sâm yen orop buku oraŋgim tânahom
mansain. Den yan yu Anitâŋe nâŋgâmu bulâŋe oap.

2 1 Yâhâ emelâk yeŋgâlen taka den sâyiŋgiwan yan yeŋgâlen gâtŋe
nombotŋaŋe nâŋgâm bâlenihiwi. Yakât otmâ âlâkuâk taka den
sâyiŋgimune tepyeŋe bâlemap sâm pilâm yuân tohowan. 2 Yawu gârâmâ
yeŋgâlen taka den sâyiŋgimune tepyeŋe bâleop mâne yengu yawuâk
otmâ tep hero kakŋan ki katnekbâi. 3 Yâhâ nâŋe topŋe katmâ Kiristohât
den pat âlepŋe kâsikum yiŋgiminiwan. Yakât otmâ yeŋe otbi mewi
yakât nâŋgâmune biwine heroŋe otminiop yakât nâŋgâm yeŋe yawuâk
otmâ mannomai, yawu biwinaŋe nâŋgâwan. Yakât otmâ yeŋgâlen

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

takawan mâne tep heroŋe kakŋan katnekbâihât dopŋe otbâp. Yamâ
taka den sâyiŋgimune nâŋgâm bâlenihinomai nâŋgâm pepa kulemgum
katyiŋgimune ekbi. 4 Yawu gârâmâ biwinaŋe kepeiyekmâ mansan.
Yakât otmâ pepa kulemguwan ya sâlikum nâŋgâŋetâ tepyeŋe bâlewuap
nâŋgâm tepne nâŋgâyiŋgim dondâ isewan. Yawu otmâ ya sâlikum
nâŋgâm nâhâitŋe "Nâŋgâningimap yaŋak pepa yu kulemgum katningimu
takap," sâm nâŋgânomaihât yawu kulemguwan.

Lok âlâŋe otmâ tâpikguop yâkât tosa pilâwaŋgiwi.

5-6 Yeŋgâlen gâtŋe lok âlâŋe otmâ tâpikguminiop. Yakât otmâ lohimbi
dondâŋe tep bâle pato nâŋgâwaŋgim den âiân katbi. Den âiân katmâ
sâm hârewaŋgim kewilâŋetâ ari biwiŋe gemu manmâ gap. Lok yaŋe
yen orowâk manmâ otmu bâleop yakât otmâ yeŋe kewilâŋetâ manmâ
gap yakât nâŋgâmune ârândâŋ oap. Den sâm hârewaŋgiwi yamâ
pesuk sâwaŋgimu yeŋgâlen torokalakmu manŋetgât naŋgan. 7 Yâkŋe
yawuâk tâtâem otmâ manmâ yâhâmu biwiŋe mumu yaŋak Kiristo
betgumapgât yeŋak tosaŋe pilâm biwiŋe mem hewewen tuhuŋetâ orowâk
mannomai. 8 Otmu tepyeŋe nâŋgâwaŋgim mansai yakât nâŋgâmu
keterakbaŋgiâkgât buku otbaŋginomai. 9 Otmu yeŋe nâhât sât watmâ
lok ya den âiân katmâ sâm hârewaŋginomai me bia yawu biwinaŋe
nâŋgâm pepa kulemgum katyiŋgiwan. 10 Yâhâ otmâ tâpikguop yakât
tosa ninahâk ki pilâwaŋgiwom. Aŋgoân yeŋe tosaŋe pilâwaŋginomai
yan yeŋgât nâŋgâmune ârândâŋ otbuap. Yeŋe yawu otŋetâ nâku yawuâk
tosaŋe pilâwaŋgiwom yan Kiristoŋe yakât nâŋgâmu ârândâŋ otbuap.
11 Otmu Satan Manman bâleŋahât Amboŋaŋe nen kerek hiliwahonehât
kâitnongomap yakât topŋe nâŋgâm heŋgeŋguain. Yakât otmâ lok yakât
tosa pilâwaŋginom yanâmâ Satangât mâtâp maŋguwaŋginom.

Pauloŋe Epeso kapi pilâm Makeronia hânân ariop.

12 Otmu bukune Titoŋe yeŋgâlembâ takamu Toroa kapiân penaŋgiakmâ
yeŋgât den pat eknohomu nâŋgâwom sâm Epeso kapi pilâm Toroa kapiân
ari mambotbaŋgiwan. Mambotbaŋgiwan yan Kiristo hoŋ bawaŋgim
yâkât den pat âlepŋe kapi ambolipŋe kâsikum yiŋgiwan. Kâsikum
yiŋgimune lohimbi dondâŋe yâkâlen biwiyeŋe katbi. 13 Yawu gârâmâ
mambotbaŋgimune biatmu yaŋak yeŋgât nâŋgâm dondâ gorânihiop.
Yakât otmâ kapi ambolipŋe pilâyekmâ waŋga mem Makeronia hânân
takawan. Takamune penaŋgiakmâ yeŋgât den pat ya eknohop.

Kiristohât den pat ekyongoŋetâ nâŋgâŋetâ âiloŋgo olop.

14 Yeŋgât den pat eknohomu nâŋgâm biwine sânduk sâmu Anitâ
mepaewan. Nenŋe Kiristo orop biwinenŋaŋe kepeiakmâ konohâk
otmu manmain yan Anitâŋe mâmâŋe otningimu yâkât âi memunŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

bulâŋe tetemap. Mâmâŋe otningimu Kiristohât den pat âlepŋe sâm haok tuhumunŋe hânŋan kulemŋan arimap. Otmu nenŋe hotomŋe nâŋgâmunŋe âiloŋgo otmap yakât dopŋeâk lohimbi hânŋan kulemŋan manmâ araiŋe den pat âlepŋe ya nâŋgâŋetâ âiloŋgo otmap. 15-16 Nâŋgâŋetâ âiloŋgo otmu Manman Amboŋaŋe mem hewewen tuhuyekmu Kiristohâlen biwiyeŋe katŋetâ manman kârikŋahât pat kuyiŋgimap. Lohimbi yaŋeâmâ den pat ya nâŋgâŋetâ hotomŋe âiloŋgo pilâmap yakât dop otmap. Yâhâ lohimbi nombotŋe hiliwahonomaihât pat mansaiŋe ya nâŋgâŋetâ korokŋe pilâmap yakât dop otmap. Yakât otmâ nâŋgâŋetâ gemu bet pilâm hiliwahonomai. Lok girawuyaŋe âi yu meŋetâ dopŋan otbuap? Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Kiristoŋe menenekmâ aposolo âi sâm ningiop. Yakât otmâ hoŋ bawaŋgim yâkât den pat âlepŋe ekyongomain. Ekyongomain yan hotomŋe pilâmu nâŋgâmunŋe âiloŋgo otmap yakât dopŋeâk Anitâŋe nâŋgâningimu âiloŋgo otmap. 17 Yâhâ lok perâkŋe dondâhâlâkŋe biwiyeŋe kurihiakmâ tewetsenŋahâlâk nâŋgâm yeŋgâlen taka Kiristohât den pat kelaŋgatmâ kâsikum yiŋgimai. Yâkŋe otmai yawu ki otmain. Anitâ ikŋak den âlâlâ biwinenŋan katmap ya ekyongomain. Yâkŋe nenekmu ârândâŋ olâk sâm Kiristo hoŋ bawaŋgim den tâŋ tâŋâk ekyongomain.

Nenŋe wâtnenŋanâk kinmâ Kiristo hoŋ bawaŋginomgât dop ki tap.

3 1 Den ekyongoan yu nâŋgâm nâhâitŋe “Ikŋahât nâŋgâmu yahatsap” sâmai me bia? Den âlâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Emelâk lok nombotŋe yeŋgât bukulipyeŋaŋe heroŋe nâŋgâyiŋgim pepa mem kulemgum yiŋgiwi ya mem taka tiripyongoŋetâ sâlikum buku otyiŋgiŋetâ orowâk tatmâ den kâsikum yiŋgim gai. Otmu âiyeŋe tuhum pesuk pilâm Kiristohât komot âlâhâlen ari nep tuhunomai yan “Pepa kulemgum ningiŋetâ mem ari tiripyongonom,” sâm ulityongonomai. Yawu otmai yamâ nâŋe yawu ki otman. 2 Yâhâ lok âlâ me âlâŋe nâhât âi yukât topŋe nâŋgâne sâm otŋetâ pepa âlâ ki tiripyongomune eknomai. Yeŋgât manmanyeŋe ekmai yan nâhât pepa ekmai yakât dop oap. Yakât otmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. 3 Kiristoŋe hâŋgânnohomu ikŋe den pat âlepŋe ekyongowan. Ekyongomune nâŋgâŋetâ Anitâ Manman Amboŋaŋe ikŋe Wâtgât mâmâŋahât Heak hâŋgângumu ge mem hewewen tuhuyekmu Kiristohâlen biwiyeŋe katbi. Yakât otmâ yeŋgâlen bulâŋe teteap. Yakât otmâ lok âlâ me âlâŋe manmanyeŋe eknomai yan nâŋe Kiristo hoŋ bawaŋgiman yakât topŋe nâŋgâm heŋgeŋgunomai. Yakât otmâ yeŋe pepa kulemgum nihinomaihât ki nâŋgâman. Otmu torokatmâ sâwe. Emelâhâmâ Anitâŋe girem den Mose ekumu tape mem kulemguop ya Isirae lohimbiŋe sâlikum Anitâhât topŋe tipiŋe nâŋgâwi. Yâhâ sâp yiwereŋe yuâmâ Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe Anitâhât biwiŋan den âlâlâ tatmap ya mem biwinenŋan katmap. 4-5 Yakât otmâ nenŋe wâtnenŋanâk

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kinmâ âi memunŋe bulâŋe tetemap sânomgât dop âlâ ki tap. Kiristohâlen biwinenŋaŋe tiŋâk kepeim Anitâhât wâtŋan kinmâ âi memunŋe nenekmu dopŋan otmap.

6 Kiristoŋe manman kârikŋahât mâtâp âiŋe mem teteningiop. Yakât otmâ hoŋ bawaŋgiwehât Anitâŋe menekmâ âi sâm nihiop. Otmu Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otnihimu mâtâp âiŋe ya watmâ yâhâm yan manman kârikŋahât bulâŋe membom. Yâhâ lohimbiŋe girem den nâŋgâmai yan biwiyeŋambâ nâŋgân nâŋgân bâleŋe tetemu otŋetâ bâlemap. Yakât otmâ yawuâk torokatmâ otnomai yan matŋe umatŋe yiŋgimu mem hiliwahonomai.

Kiristoŋe mâtâp âiŋe meningiop yakât nâŋgâmunŋe yahatmap.

7-11 Emelâk Anitâŋe girem den Mose ekumu tape mem kulemguop. Yakât kakŋan girem den ya Isirae lohimbi ekyongomu nâŋgâŋetâ biwi nâŋgân nâŋgânyeŋan hâumu yan otmâ tâpikguminiwi yakât nâŋgâm aŋulakbi. Otmu yapâek girem den lâum pâpgum yaŋak hiliwahonomgât pat mansain yawu nâŋgâm manmâ gai.

Yâhâ sâp yuâmâ Kiristohât den pat âlepŋe nâŋgâmunŋe Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mem hewewen tuhunenekmu Kiristohâlen biwinenŋaŋe kepeim mansain. Yawu manmunŋe Anitâŋe tosa pilâm manman kârikŋahât pat kuningimu mansain yawu nâŋgâmunŋe biwinenŋe huruŋ sâmap. Biwinenŋe huruŋ sâmu Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otningimu Kiristo hoŋ bawaŋgim mansain.

Kândikum emelâk Anitâŋe girem den ya Mose ekumu kulemguop yan ikŋe laŋinŋaŋe siliŋ siliŋ sâm Mosehât kundenŋan hâumu kaok bolaŋ bolaŋ olop. Yawu otmu pumŋambâ âwurem gemu mâtâwânâk kundenŋe kâiâkŋe olop. Kundenŋe kâiâkŋe olop yamâ Isirae lohimbiŋe ekŋetâ irik irik sâmu dâŋâk ki ekbi.

Yâhâ sâp yuâmâ Kiristohât den pat âlepŋe nâŋgâmain yan Anitâhât laŋinŋaŋe biwi nâŋgân nâŋgânnenŋan pilâmu haŋ sâningimap yamâ bok sâwuapgât dop âlâ ki tap. Emelâk laŋinŋaŋe Mosehât kundenŋan hâuop yamâ bialop. Yâhâ sâp yuâmâ laŋinŋaŋe lok biwinenŋan pilâmap yaŋeâmâ emelâk gâtŋe ya wangim biwinenŋan pilâm yâhâwuap. Yakât otmâ nâŋgâmunŋe âlâ kândâkdâ otmap.

12 Otmu nenŋe Kiristohât den pat âlepŋe lohimbi kâsikum yiŋgimunŋe nâŋgâmai. Nâŋgâmai yan Anitâhât laŋinŋaŋe biwiyeŋan pilâmu haŋ sâyiŋgiwuap yakât nâŋgâm den tâŋ tâŋâk kâsikum yiŋgimain. 13 Yâhâ emelâk Moseŋe olop yan hâum sâmune nâŋgâŋet. Emelâk Moseŋe Sinai pumŋan yâhâmu Anitâ orop den olowot. Den otmutâ yan yâkât laŋinŋaŋe Mosehât kundenŋan hâumu kaok bolaŋ bolaŋ olop. Yâhâ den otmutâ pesuk sâmu pumŋambâ âwurem gemu mâtâwânâk kundenŋe kâiâkŋe olop. Otmu Anitâhât den Isirae lohimbi ekyongop yan laŋinŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

biatmu kundenŋe ekmai sâm sâŋgum potonŋe mem kundenŋe kâtâpgum
den ekyongop. Yawu ekyongom benŋe âlâkuâk Anitâ orop den otde sâm
pumŋan âwurem yâhâop yan sâŋgum potonŋaŋe kundenŋe kâtâpguop
ya mem gahaemu den olowot. Den otmutâ laŋinŋaŋe kundenŋan hâumu
âlâkuâk kaok bolaŋ bolaŋ olop. Yawu gârâmâ emelâk Mose otmu
Isirae lohimbiŋe otminiwi ya watmâ ki otmâ mansain. Yakât yuwu
sâmune nâŋgâŋet. **14-16** Moseŋe kundenŋe kâtâpgumu Isirae lohimbiŋe
ki ekbi yakât dopŋeâk biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe maŋguakmu Anitâhât
den ekyongop ya nâŋgâŋetâ ki keterakyiŋgiop. Sâp yapâek Isirae
lohimbi tetem manmâ gai ya yeŋgât biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe yawuâk
maŋguakmu miti den kândikum kulemguwi ya sâlikum nâŋgâŋetâ ki
keterakyiŋgimap. Yawu gârâmâ Moseŋe âwurem Anitâhâlen yâhâop
yakât den kulemguop ya yuwu tap.

"Kutdâhâlen âwurem yâhâwe sâm sâŋgum potonŋaŋe kundenŋe
kâtâpguop ya mem gahaem ehop." Den yawu tap.

Otmu yakât dopŋeâk Isirae lohimbi otmu lohimbi wosapâ wosapâ
manmai yaŋe Kutdânenŋe Kiristohâlen biwiyeŋe katmai yan ikŋak
biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe mem pâroŋ pilâyiŋgimu miti den ya sâlikum
nâŋgâŋetâ keterakyiŋgimap. **17** Otmu lok âlâ me âlâŋe Kutdâhâlen
biwiyeŋe katmai yan girem den topŋe topŋe kulemguwi yapâ
holaŋyekmap. Otmu Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mem hewewen
tuhuyekmu Anitâhât den nâŋgâŋetâ keterakyiŋgimap. **18** Otmu Moseŋe
Kutdâ orop den olowot yan yâkât laŋinŋaŋe Mosehât kundenŋan hâumu
kaok bolaŋ bolaŋ olop yan Isirae lohimbiŋe Kutdâhât towatŋe ekbi.
Yâhâ nen gurâ yakât dopŋeâk mansain yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet.
Nenŋeâmâ aŋgoân Kutdâhâlen biwinenŋaŋe kepeim tem lâuwaŋgim
manbin. Yawu manmunŋe Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mem hewewen
tuhunenekmu Kutdâŋe olop miop yawu otneâk nâŋgâwin. Yawu otneâk
nâŋgâwin yan mâmâŋe otningimu olop miop yawu otmâ manne sâm
otmunŋe nenekmu tipiŋe âlepŋe olop. Otmu yakât kakŋan otbin mewin
ya wangim tem lâuwaŋgim manmunŋe nenekmu ârândâŋ oap. Otmu
yawuâk mâmâŋe otningimu manmâ yâhânom yanâmâ Kutdâŋe olop
miop yawu otmunŋe nenekmu dopŋan otbuap. Yakât nâŋgâm yawuâk
otmâ mannom yan lohimbiŋe manmannenŋan Kutdâhât towatŋe
eknomai.

Pauloŋe Kiristohât den pat âlepŋe ki kelaŋgatmâ ekyongop.

4 **1** Nâŋe Kiristohât den pat âlepŋe pâku lohimbi kâsikum yiŋgiwehât
Anitâŋe tepŋe nâŋgânihim aposolo âi sâm nihiop. Yakât otmâ âi yu
memune umatŋe âlâlâ tetenihimu biwine ki orotok sâmap. **2** Kiristohât
den pat yamâ bulâŋe. Yakât otmâ Anitâhât senŋan manmâ den ya ki
kelaŋgatmâ kâityongoman. Lohimbi kerekŋe den pat yu nâŋgâŋetâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

bulâŋe otmu nâhâitŋe “Den bulâŋe eknongomap” sâŋetgât uwawapŋe
bia manmâ den tâŋ tâŋâk ekyongoman. 3-4 Yawu gârâmâ den pat yu
lohimbi belângen manmai ya ekyongomune nâŋgâŋetâ helekŋe otmap. Ya
yeŋgât topyeŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâhât laŋinŋaŋe biwiyeŋan
pilâmu Kiristohât den pat nâŋgâŋetâ haŋ sâyiŋgimap sâm Manman
bâleŋahât Amboŋaŋe biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe kâtâpguyiŋgimu omoŋ
bâleŋan tatmai. Yakât otmâ den pat âlepŋe ekyongomune nâŋgâŋetâ
ki keterakyiŋgimap. Nâŋgâŋetâ ki keterakyiŋgimap yakât otmâ
Kiristo yet Anitâ topyetŋe dop konohâk oap yakât gurâ ki nâŋgâŋetâ
keterakyiŋgimap.
5 Yeŋe nâhât nâŋgâŋetâ yahalâkgât ki nâŋgâman. Kutdânenŋe Kiristo
yâkât tem lâuwaŋgim mepaeŋetgât yâkât den pat âlepŋe kâsikum
yiŋgim hoŋ bayiŋgiman. 6 Kândikum emelâk Anitâŋe hân himbim ki
kândikyotgowân omoŋ pato sâhâm iop. Omoŋ sâhâop ya Anitâŋe sâmu
laŋinŋe pilâop. Yakât dopŋeâk lohimbi kerek nenŋe omoŋ bâleŋan
manminiwin yan yâkŋe sâmu laŋinŋaŋe biwinenŋan pilâop. Biwinenŋan
pilâmu haŋ sâningimu ikŋe biwiŋan girawu tap yamâ Kiristoŋe olop
miop yan tetemu ekbin.

Anitâhât wâtŋan kinmain yan biwinenŋe ki gemap.

7 Yawu gârâmâ Anitâhât laŋinŋaŋe biwinenŋan pilâmu haŋ sâningimu
ikŋe biwiŋan tap ya nâŋgâmain. Umatŋe topŋe topŋe teteningimu
hâhiwin kakŋan manmunŋe wâtnenŋe orotok sâmap. Wâtnenŋe orotok
sâmu Anitâhât wâtŋanâk kinmâ Kiristohât den kâsikum yiŋgimunŋe
nâŋgâŋetâ manman âlepŋahât bulâŋe teteyiŋgimu ekmai. Ya ekmâ yan
Anitâhât wâtŋe ekmai. 8 Yâhâ lok belângen manmaiŋe hâhiwin ningiŋetâ
biwinenŋe orotok sâmap. Yawu gârâmâ Anitâhât wâtŋan kinmunŋe
yanâmâ biwinenŋe ki gemap. Yawu manmunŋe mâtâp maŋguningine
sâm pâpgumai. 9 Otmu mem âlâlâ tuhunenekmaiân bâsok mumain. Yawu
otmai tuhunenekmaiâke yamâ benŋe Anitâŋe nâŋgâningimu hâmenenŋe
kinmap. 10-11 Emelâk Yura nengât papatolipnenŋaŋe Yesu mem ge katne
sâm mem âlâlâ tuhum gaŋetâ hâhiwin kakŋan manmâ muop. Yakât
dopŋeâk lohimbi belângen manmaiŋe nen mem ge katnenekne sâm mem
âlâlâ tuhunenekŋetâ hâhiwin kakŋan manmâ bâsok bâsohâk mumain.
Yawu gârâmâ Yesuhât wâtŋan kinmâ yâkât âi ya memain yan lohimbi
yaŋe nenekmâ Yesuŋe mumuŋambâ yahatmâ mâmâŋe otyiŋgimu
âi memai nengât yawu nâŋgâmai. 12 Nenŋe yeŋgât nâŋgâm âi mem
hâhiwin kakŋan manmain. Yawu manmain yakât huhopŋe yeŋe yâkâlen
biwiyeŋaŋe kepeiŋetâ manman kârikŋahât pat kuyiŋgimu mansai.
13 Emelâk lok âlâ umatŋe tetewaŋgimu den kulemguop ya yuwu tap.
“Yâkâlen biwinaŋe kepeim manban yakât nâŋgâm ekuwan.” Den
yawu tap.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Lok yaŋe Kutdâhâlen biwiŋaŋe kepeiop yakât den ekuop. Yakât
dopŋeâk Kutdâhâlen biwinenŋaŋe kepeim ikŋe den pat âlepŋe lohimbi
ekyongomain. **14** Otmu yâkâlen biwinenŋaŋe kepeim manmâ yâhânom
otmuâmâ Anitâŋe Kiristo mumuŋambâ mem yahalop yakât dopŋeâk yen
orowâk mumuŋambâ mem yahatnenekmu yâkât senŋan kinnom. **15** Yakât
nâŋgâm manman âlepŋahât bulâŋe yeŋgâlen teteyiŋgiâkgât nenŋe
hâhiwin kakŋan Kutdâ hoŋ bawaŋgim ikŋe den pat âlepŋe kâsikum
yiŋgim gain. Otmu yeŋe gurâ yawuâk den pat âlepŋe ya sâm haok
tuhunomai. Sâm haok tuhuŋetâ Anitâŋe ikŋe eŋgatŋeâk otmâ lohimbi
tihityeŋe otmâ Kiristo hâŋgângumu ge kawenenŋan kinmu kuŋetâ muop
yakât nâŋgânomai. Yakât nâŋgâm lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe tâtâemâk
yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim Anitâ heroŋe nâŋgâwaŋgim mepaenomai.
16 Yakât nâŋgâm umatŋe topŋe topŋe teteningimawân biwinenŋe
ki gemap. Bulâŋanâk nenŋe hâhiwin kakŋan manmâ yâhâm munom.
Yawu gârâmâ hilâm ârândâŋâk Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe
biwi nâŋgân nâŋgânnenŋe mem hewewen tuhumap. **17-18** Sâp yiwereŋe
yuâmâ Kiristo hoŋ bawaŋgim hâhiwin kakŋan mansain. Yâhâ hâmbâi
sâp patoen Anitâŋe manman kârikŋan mem katnenekmu heroŋe kakŋan
manmâ yâhâmbisâin. Yakât nâŋgâm manman kârikŋan mannom sâm
biwinenŋe galemahom manmâ yâhânom. Yâhâ umatŋe topŋe topŋe
teteningimu hâhiwin kakŋan manmain yuâmâ sâp ki kâlep otmuâk pesuk
sâwuap. Yakât nâŋgâm umatŋe girawuyaŋe kaknenŋan yâhâwuap yakât
ki nâŋgâm ketet otmain.

**Anitâŋe hâknenŋe âiŋe ningimu haŋgalakmâ
manman kârikŋan mannom.**

5 **1** Umatŋe girawuyaŋe kaknenŋan yâhâwuap yakât ki nâŋgâm ketet
otmain yakât topŋe yuwu. Nenŋe hânân yuân kandi manmain.
Anitâŋe selep kandi tuhum katnenekmu yan mansain yawu oap. Yawu
gârâmâ manmâ yâhâm munom yanâmâ himbimân yâhâmunŋe hâknenŋe
âiŋe ningimu menom yamâ emet kârikŋe tuhum katnenekmu yan manmâ
yâhâmbisâingât dop. **2-4** Yâhâ hânân yu umatŋe topŋe topŋe teteningimu
hâhiwin nâŋgâmainân mumuhât hâknenŋe ihiwe ihiwe otmap. Yawu
gârâmâ mumunŋe kurihineneknomaihât nâŋgâm ketet otmain. Yâhâ
Kiristoŋe âwurem gemu Anitâŋe hâknenŋe âiŋe mem ningimu haŋgalakmâ
manman kârikŋan mannomgât nâŋgâmain. **5** Otmu Anitâŋe ikŋe orop
manman kârikŋan manmâ yâhâmbisâin yakât nâŋgâm pat kuningiop. Yâhâ
pat yakât bulâŋe ya ki menom sâm biwi yâhâp otmaingât ikŋak Wâtgât
mâmâŋahât Heak hâŋgângumu ge mem hewewen tuhunenekmap. Yakât
otmâ bulâŋanâk manman kârikŋan manmâ yâhânom nâŋgâmain.
6-8 Yakât nâŋgâmunŋe biwinenŋe ki orotok sâmap. Bulâŋanâk hânân
yu manmâ Kutdâhât kapi himbimân tap ya ki ekmain. Yawu gârâmâ hân

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yu pilâm himbimân yâhâm Kutdâ orop mannomgât nâŋgâm biwinenŋe hikum manmain. Yawu manmâ umatŋe topŋe topŋe kaknenŋan yâhâmawân biwinenŋe ki orotok sâmap.

9-10 Hâmbâi sâp patoen nen kerekŋe Kiristohât senŋan kinmunŋe otmain memain ya ekbuap. Ekmu ârândâŋ otbuap me ki ârândâŋ otbuap yakât dopŋan den sâm hâreningim amboŋan amboŋan matŋe kâpekningiwuap. Yakât otmâ yuwu nâŋgâmain. Hânân yu torokatmâ mannom me mum himbimân yâhânom yakât ki nâŋgâmain. Yâhâ biwinenŋaŋe Kutdâhâlen kepeim hoŋ bawaŋgim manmunŋe nenekmu ârândâŋ olâkgât nâŋgâmain.

Lok yeŋgât kut patyeŋahâlâk ki nâŋgâmunŋe yahatbuap.

11 Yawu otmâ Kutdâ ewe katmâ mansan. Yakât otmâ lohimbiŋe den pat âlepŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe olâkgât den tâŋ tâŋâk ekyongom eŋgatyeŋan geman. Anitâhâlen biwinaŋe tiŋâk kepeim tem lâuwaŋgim gan yakât nâŋgânihimu ârândâŋ otmap. Otmu yen gurâ yawuâk nâŋgânihiŋetâ ârândâŋ oap yakât nâŋgâm biwinaŋe mem mansan. **12** Yamâ benŋe nâŋgânihiŋetâ yahalâkgât ki nâŋgâman. Yâhâ lok nombotŋaŋe gurâ lok âlâ me âlâhât kut patyeŋe nâŋgâŋetâ yahatmap yâhâk buku otyiŋgimai. Yawu otmai yan buku ya yeŋgât biwiyeŋan girawu tap yakât ki nâŋgâmai. Lok yawuyaŋe yeŋgâlen taka nâhât sâm bâlenomai. Yawu otnomai yan nâŋe Kiristo hoŋ bawaŋgimune umatŋe âlâlâ tetenihimu Anitâŋe tihitne otmap yakât ekyongonomai. **13** Otmu umatŋe topŋe topŋe tetenihimu hâhiwin kakŋan manman yan kârihem kinmâ Kiristohâlen biwinaŋe tiŋâk kepeim âi tuhum hoŋ bayiŋgiman. Sâp yan lok nombotŋaŋe nekmâ nâhâitŋe “Biwiŋe hâlim otmu yu oap,” yawu sâmai. **14-15** Kiristoŋe lohimbi kerek wawaenenekmâ nengât tosa mem kawenenŋan kinmu Anitâŋe betgumu kuŋetâ muop. Yakât otmâ betgumu kuŋetâ muop yan nen gurâ tosanenŋahât matŋe sâm Anitâŋe betnongomu nongoŋetâ muwin yawu olop. Otmu Kiristo mumuŋambâ mem yahatmu manman kârikŋahât mâtâp mem teteningiop. Yawuhât otmâ tihitnenŋe otmap. Yakât nâŋgâmunŋe bulâŋe otmu nenŋahât nâŋgâmunŋe gemu yâkât tem lâum hoŋ bawaŋgim mannom. **16** Emelâk Kiristohâlen biwinenŋe ki katbin yan nâŋgân nâŋgânnenŋeâk watmâ lok yeŋgât kut patyeŋahâlâk nâŋgâmunŋe yahatminiop. Yawu otmâ Kiristohât nâŋgâmunŋe tâŋât otminiop. Yawu gârâmâ yâkâlen biwinenŋe katbin yapâek yâkât biwiŋan girawu tap ya nâŋgâmain. **17** Yâhâ lok âlâ me âlâŋe Kiristohâlen biwiyeŋe katmai yan mem hewewen tuhuyekmu biwiyeŋambâ nâŋgân nâŋgân bâleŋe tetemap ya bet pilâmai. Bet pilâŋetâ biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe mem pâroŋ pilâyiŋgimu nâŋgân nâŋgân âlepŋe biwiyeŋambâ tetemu watmai.

Anitâŋe kaok nâŋgâningim tosanenŋe pilâningimap.

18-19 Aŋgoân nen kerekŋe Anitâhât nâŋgâmunŋe gemu betbaŋgim gamunŋe nâŋgâm bâleningiminiop. Yawu gârâmâ ikŋe eŋgatŋeâk otmâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

wawaenenekmâ Kiristo hâŋgângumu ge sârerenenekmâ kawenenŋan kinmu kuŋetâ muop. Yakât otmâ yâkâlen biwinenŋe katmunŋe nengât kaok nâŋgâningimap. Kaok nâŋgâningim yan Kiristoŋe nengât otmâ muop yakât nâŋgâm tosanenŋe pilâningimap. Otmu lohimbi belângen manmai ya den pat âlepŋe yu ekyongonehât sâm ningiop. Yawu gârâmâ yâk yeŋgâlen ari ekyongomunŋe Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeiŋetâ yâk gurâ yawuâk kaok nâŋgâyiŋgiwuap.

20-21 Anitâŋe Kiristo hâŋgângumu ge koko salehâk manop. Yamâ benŋe nengât tosahât otmâ kawenenŋan kinmu kuŋetâ muop. Yakât otmâ nenŋe Kiristo orop biwinenŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu manmain yan Kiristoŋe nengât tosahât otmâ muop yakât nâŋgâm kaok nâŋgâningimap. Kaok nâŋgâningim nenekmu ikŋe nanŋe baratŋe bulâŋe otmâ koko salehâk mansain. Otmu yeŋe yawuâk Kiristo orop biwiyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu manŋet sâm ikŋe sâtgât otmâ ekyongoain.

6 1 Anitâŋe ikŋe eŋgatŋeâk otmâ yen orop wawaenenekmâ mâmâŋe otningimu manman âlepŋahât bulâŋe teteningimu manmâ gain. Bulâŋe yawuâk teteyiŋgimu manmâ yâhâŋetgât nâŋgâmain. 2 Yâhâ emelâk Anitâŋe poropete âlâ den ekumu kulemguop ya yuwu tap.

> “Emelâk nâŋe manman bâleŋahât paŋgoŋâmbâ meyekmâ tihityeŋe otbomgât sâp katban ya yiwereŋe teteap. Yakât otmâ ulitnohoŋetâ tânyongowom.”

Den yawu tap yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Sâp kalop ya yu teteap. Yakât otmâ ulitguŋetâ manman bâleŋahât paŋgoŋâmbâ meyekmâ tihityeŋe otbuap.

Kiristohât tem lâuwaŋgim biwinenŋe galemahom mannom.

3 Nenŋe Kiristohât den pat âlepŋe lohimbi kâsikum yiŋgimain yan nengât nep ekŋetâ bâlemu den ya betbaŋgimai sâm biwinenŋe galemahomain. 4 Otmu yeŋe nengât “Bulâŋanâk Anitâhât hoŋ bawaŋgim târârâk manmai,” yawu sâŋetgât nenŋe yuwu otmâ hoŋ bawaŋgim nep memain. Lohimbi belângen mansaiŋe mâtâp maŋguningim mem âlâlâ tuhunenekŋetâ mâtâpgât pâpgum hâhiwin kakŋan manmâ Anitâhâlen biwinenŋaŋe kepeim manmâ gain. 5 Kiristohât den pat âlepŋe ekyongominiwin yan lohimbi nombotŋaŋe nâŋgâm kuk otmâ mem âlâlâ tuhunenekmâ nongom pâi emetŋan katnenekŋetâ tatbin. Otmu yapâ holaŋnenekŋetâ ge âi meminiwinân sâp âlâen omoŋe ki iminiwin, me sâp sâsâŋan sot ki neminiwin. Yawu otmâ âi hâhiwin kakŋan tuhum gain. 6 Otmu Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otningimu yuwu otmain. Manman girawu manmunŋe Anitâŋe nenekmu ârândâŋ otbuap yakât topŋe nâŋgâm heŋgeŋgum biwinenŋe galemahom uwawapŋe bia manmain. Lohimbi nombotŋaŋe mem bâlenenekŋetâ yakât matŋe ki kâpekyiŋgimain. Yawu otmâ lohotŋan otyiŋgim mem buku tuhuyekmain. 7 Otmu Anitâhât

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

wâtŋan kinmâ den kâsikum yiŋgimunŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otmap. Yawu otyiŋgimunŋe nengât nâŋgâm Anitâhât tem lâum hoŋ bawaŋgim mansai nâŋgâmai. Hoŋ bawaŋgim manmain yan Anitâŋe nenekmu ârândâŋ otmap. Yawu otmâ Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otningimu lohimbi ekyongomunŋe orotmeme bâleŋe betbaŋgim yâkâlen biwiyeŋe katmai. Otmu lohimbi belângen manmaiŋe mâtâp maŋguningine sâm otmai yan ki lohotŋe otmain. 8 Lohimbi nombotŋaŋe nâŋgâningiŋetâ yahatmap. Yâhâ nombotŋaŋeâmâ nâŋgâningiŋetâ gemap. Nombotŋaŋe mepaenenekmai. Yâhâ nombotŋaŋeâmâ den belângen sâm bâleningimai. Nenŋe den bulâŋe ekyongomain yan nengât lok perâkŋe sâmai. 9 Lohimbi nombotŋaŋe nengât lok kutdâ sâmai. Yâhâ nombotŋaŋeâmâ lok inŋe sâmai. Mesek sâtŋan kinmain yan lok nombotŋaŋe nenekmâ getek munomai sâmai yamâ benŋe belângen wâtnenŋe tiŋ tiŋ sâmu manmunŋe nenekmâ pârâk pilâmai. Otmu umatŋe âlâlâ teteningimap yan Anitâŋe kuwiknenekmu hâmenenŋe kinmap. 10 We bâle nâŋgâmain yamâ biwinenŋe heroŋe otmap. Lohimbi nombotŋaŋe nenekmâ lok umburuk sâmai. Yawu gârâmâ lohimbi kiŋgitŋe orowâk den kâsikum yiŋgimunŋe manman âlepŋahât bulâŋe topŋe topŋe yeŋgâlen tetemap. Bonŋanâk senŋe âlâlâ ki tatningiap. Yawu gârâmâ Anitâŋe himbimân yâhâ mannomgât pat kuningiop.

11 Bukulipne, yuwu sâmune nâŋgâŋet. Nâŋgân nâŋgân âlâlâ biwinan tatmap ya âlâ ki kurihian. Nâŋgân nâŋgân ya kerek sâm tetem ekyongoan. 12 Yeŋe nine nanne baratne yawu mansai yakât otmâ biwinaŋe kepeiyekmâ mansan. Yâhâ yeŋeâmâ biwiyeŋaŋe ki kepeinekmâ mansai. 13 Yakât nâŋgâm biwinenŋaŋe kepeiakmâ mannehât naŋgan.

Lohimbi belângen manmai ya orop biwinenŋaŋe ki hikuakmâ nâŋgân nâŋgânyeŋe watnom.

14-15 Yeŋe lohimbi belângen mansai ya orop biwiyeŋaŋe hikuakmâ naŋgaŋgim tânahonomaihât dop âlâ ki tap. Anitâŋe yen yekmu ârândâŋ olâkgât târârâk manmai. Yâhâ belângen mansaiŋeâmâ kiŋgoŋ maŋgoŋ manmai. Yeŋeâmâ Laŋinŋe Amboŋe, Kiristo, yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim tem lâuwaŋgim manmai. Yâhâ lohimbi belângen manmai yâkŋeâmâ Omoŋ Amboŋe, Satan, yâkât tem lâuwaŋgim manmai. Yawu gârâmâ topyeŋeâmâ ikŋiâk ikŋiâk tap. Yakât otmâ yâk orop biwiyeŋaŋe ki hikuakmâ tânahonomaihât den yu ekyongoan. 16 Nenâmâ yen orop Anitâ Manman Amboŋahât opon kâmbukŋe yawu mansain. Yakât Anitâŋe den âlâ yuwu sâop.

> “Nâŋe nine lohimbi orop tatmâ tihityeŋe otmâ yâhâwom. Tihityeŋe otmune nâhât komot otmâ Anitâ Awoŋnenŋe sâm mepaenekmâ yâhâmbisâi.”

Den yawu sâop. Ambonenŋe Anitâŋe hohetnenŋan tatmâ tihitnenŋe otmap. Yakât otmâ pâku lohimbi hohetyeŋan tatmâ yâk orop biwiyeŋaŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hikuakmâ mannomaihât dop âlâ ki tap. 17-18 Anitâŋe den âlâ yuwu sâm
ikŋe lohimbi ekyongop.
"Pâku lohimbiŋe orotmeme kiŋgoŋ manmai. Yakât otmâ yeŋe
yâk yeŋgât orotmeme kiŋgoŋ ya pilâm ga yeŋeâk manŋet.
Yeŋeâk mannomai yanâmâ nine nanne baratne sâm meyekbom.
Meyekmune yeŋe gurâ Awoŋnenŋe sâm nâhâlen torokatŋetâ
orowâk tatnom. Anitâ Wâtgât Amboŋaŋe den yawu sâop."

7 1 Bukulipne, yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâŋe nine nanne baratne
sâm menenekmu orowâk tatmunŋe tihitnenŋe otbuap yakât pat
kuningiop. Yakât nâŋgâm ewewaŋgim yâkât senŋan koko salehâk manne
sâm orotmeme bâleŋe pilânom. Otmu nâŋgân nâŋgân âlâ me âlâŋe
biwinenŋe mem bâleningimap ya gurâ pilânom.

Pauloŋe Korinti yeŋgât biwi hero nâŋgâyiŋgiminiop.

2 Nâŋe yeŋgâlen puwâk takawan yapâek ki kâityongom manmâ
gan. Me yeŋgâlen gâtŋe âlâ me âlâ ki mem bâleyekmâ gan. Me den
kâsikum yiŋgim gan ya nâŋgâm lok âlâ me âlâŋe Kiristo ki betguwi.
Embâŋâmbâek yawu manmâ gan. Yakât otmâ yeŋe biwiyeŋaŋe nâ orop
kepeiakmâ kaok naŋgaŋgim mannehât naŋgan. 3 Yâhâ yeŋgâlen gâtŋe
nombotŋaŋe nâhâitŋe "Mem bâlenenekmâ mansap," nâŋgâmai. Yawu
nâŋgâmai yamâ den ekyongoan yu nâŋgâŋetâ biwiyeŋan hâuâkgât ki
yan. Bulâŋanâk biwinaŋe kepeiyekmâ manmâ gan. Yakât otmâ sâp
kâlep ki otmuâk mumbom, me torokatmâ manmâ yâhâwom yamâ
biwinaŋe yuwuâk kepeiyekmâ manmâ yâhâm mumbom. 4 Emelâk den
ekyongomune nâŋgâwi ya watmâ gai yakât Titoŋe eknohomu nâŋgâmune
biwine huruŋ sâop. Yakât otmâ nâŋgân nâŋgân âlâlâ biwinaŋe yeŋgât
nâŋgâman ya pahâk ekyongoan. Yakât otmâ sâp yiwereŋe umatŋe
âlâlâ kaknan yâhâmu mansan yuân yeŋgât nâŋgâm biwi hero otmâ
mepaeyekmâ mansan. Mepaeyekmâ yeŋgât den pat buku nombotŋe
ekyongoman.
5 Yawu gârâmâ Toroa kapi pilâm Makeronia hân yuân takawin sâp
yapâek lohimbi belângen manmaiŋe mâtâp maŋguningine sâm mem
âlâlâ tuhunenekŋetâ umatŋe kakŋan manmâ gain. Otmu Titoŋe yeŋgât
ki eknohop yan yeŋgât gorânihimu biwine orotok sâmu manban. 6 Yawu
gârâmâ biwinenŋe orotok sâmu manmain yan Anitâŋe mem hewewen
tuhunenekmâ mem biwi sânduhân katnenekmap. Yawu otmâ Titohât
mâtâp mewaŋgimu nâhâlen taka yeŋgât den pat eknohom yan biwine
mem hewewen tuhuop. 7 Otmu emelâk den ekyongowan ya nâŋgâŋetâ
biwiyeŋan hâumu tepyeŋe nâŋgâm kaok nâŋgânihiai. Yakât otmâ lok
nombotŋaŋe sâm bâlenihiwi ya kâpekyiŋgim sârerenekbi yakât den pat
Tito ekuŋetâ biwiŋe huruŋ sâop. Otmu yâkŋe taka den pat ya eknohomu
biwine huruŋ sâmu heroŋe dondâ nâŋgâyiŋgian.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8-9 Pepa kulemgum katyiŋgiwan ya sâlikuŋetâ biwiyeŋan hâumu
tepyeŋe bâleop. Yakât den pat eknohomu nâŋgâmune umatŋe olop. Yawu
gârâmâ tepyeŋe bâleop yapâek kuwihakmâ tâŋ tâŋâk manmâ gai. Yawu
otmâ sâp yuâmâ tep bâle kakŋan ki mansai. Yakât nâŋgâm tepne heroŋe
nâŋgâyiŋgim emelâk pepa kulemgum katyiŋgiwan yakât nâŋgâmune
ki umatŋe oap. Bulâŋanâk aŋgoân tep bâle kakŋan katyekban. Yawu
gârâmâ Anitâŋe nâŋgâyiŋgimu kuwihakmâ tâŋ tâŋâk manmâ gam
manman bâleŋahât mâtâwân ki kioŋbi. 10 Yeŋe tep bâle nâŋgâwi yamâ
kuwihakmâ manman kârikŋahât mâtâp ya watmâ gai. Yakât nâŋgâmune
ki umatŋe oap. Yâhâ lohimbi belângen manmaiŋe tep bâle nâŋgâmai
yan biwiyeŋe ŋasin otmu hiliwahonomaihât mâtâp watmai. 11 Aŋgoân
tep bâle kakŋan katyekban. Yakât otmâ yeŋe aŋulakmâ yaŋak eweakbi.
Yawu gârâmâ Anitâŋe wawaeyekmâ umam sâyiŋgiâkgât nâhât den tem
lâum in yawu lok ya den sâm hârewaŋgim matŋe waŋbi. Yakât otmâ lok
yaŋe otmu bâleop yâkât tosaŋe yen ki meyeksap. Yakât otmâ Anitâŋe
nâŋgâmu ârândâŋ oap. Otmu nâku yawuâk nâŋgâyiŋgian.
12 Anitâ biwinenŋe ekmapŋe nekmu ârândâŋ olâk sâm den kulemgum
katyiŋgiwan. Lok âlâŋe bukuŋe âlâ mem bâlemu kuk olowot yâk yetgâlâk
nâŋgâm ki kulemgum katyiŋgiwan. Aŋgoân yeŋe biwiyeŋaŋe nâhât
nâŋgâm manminiwi yakât gulipyongomap sâm den yawu kulemgum
katyiŋgiwan. Den katyiŋgiwan ya sâlikum nâŋgâwi yan biwiyeŋe nâhât
nâŋgâm gaminiwi ya keterakyiŋgiop. 13 Yakât den pat Titoŋe taka
eknohomu nâŋgâmune biwine huruŋ sâmu mansan.
Otmu yeŋe buku otbaŋgiŋetâ heroŋe naŋgaŋgiwi yakât den pat gurâ
eknohomu nâŋgâm tepne heroŋe oap. 14 Emelâk yeŋgâlen ki takaop yan
yeŋe Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim manbi yakât nâŋgâyiŋgimune
yahatmu ekuwan. Otmu yeŋgâlen takaop yan yeŋgât den ekuwan ya
yawuâk manmâ buku otbaŋgiwi. Yakât nâŋgâmune biwine ârândâŋ oap.
Embâŋâmbâek den bulâŋe kâsikum yiŋgim gan. Otmu nâŋgâyiŋgimune
yahatmu Tito ekuwan ya yawuâk bulâŋe ekuwan. 15 Otmu pepa
kulemgum katyiŋgiwan ya mem taka tiripyongomu sâlikum nâŋgâm
buku otbaŋgiwi. Yawu otmâ Anitâ ewe katmâ nâhât den ya tem lâuwi.
Emelâk yeŋgâlen takamu naŋgaŋgiwi. Yawu gârâmâ yen pilâyekmâ taka
penenihiop ya wangim yapâek yeŋgât dondâhâlâk nâŋgâyiŋgim mansap.
16 Nâhât den nâŋgâm tem lâuwi yakât otmâ yeŋe kârihem kinnomai
yakât biwi yâhâp ki oan. Yakât otmâ nâŋgâmune tepne heroŋe oap.

Tepyeŋe heweweŋ otmu tewetsenŋe menduhuwi.

8 1-2 Kiristohât komot Makeronia hânân manmâ arai ya yeŋgât den pat
sâmune nâŋgâŋet. Yâk yeŋgâlen umatŋe topŋe topŋe teteyiŋgimu
yapâ gâtŋaŋe senŋe âlâlâhât pâinmâ manmâ gai. Yawu manmâ gaiâke
yamâ benŋe Anitâ ikŋahâk nâŋgâyiŋgim tihityeŋe otmâ biwi heroŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kakŋan katyekmu manmâ gai. Otmu Yerusalem kapi ambolipŋe yeŋgâlen
umatŋe teteap yakât den pat ekyongomune tepyeŋe hewewen otmu
biwi konohâk otmâ tewetsenŋe menduhuwi. 3 Tewetsenŋe menduhuwi
yan yeŋe eŋgatyeŋeâk otmâ tipiŋe tatyiŋgiop yapâ gâtŋe ewetâek katbi.
Nâŋgâmune yawu olop. 4 Otmu nâŋe mâtâp meyiŋgimune Kiristohât
komot tânyongonomaihât âinohowi. 5 Âinohoŋetâ nâŋgâyiŋgimune
menduhuwi. Yawu otbi yamâ Kutdâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim Anitâ tem
lâuwaŋgim gamai yakât otmâ tewetsenŋe ya menduhum katyiŋgiwi.
6 Yakât otmâ kândikum emelâk Titoŋe yeŋgâlen taka Yerusalem kapi
ambolipŋe yeŋgât den pat ekyongomu tepyeŋe nâŋgâyiŋgim tânyongone
sâm tewetsenŋe menduhuwi. Yâhâ âlâkuâk yeŋgâlen taka mem
hewewen tuhuyekmu tewetsenŋe bunewâk menduhum katŋetâ mem
ariwuap. Yakât otmâ âi yu sâm waŋsan. 7 Yeŋe Kiristohâlen biwiyeŋaŋe
tiŋâk kepeim manmâ gamai. Yakât otmâ mâmâŋe otyiŋgimu manman
âlepŋahât bulâŋe teteyiŋgimu hewewen otmâ hoŋ bawaŋginehâlâk
nâŋgâm manmai. Yawu otmâ nâŋgân nâŋgânyeŋe holaŋakmu yâkât
den pat âlepŋe hewewenâk ekyongoŋetâ bukulipyeŋaŋe nâŋgâŋetâ
âiloŋgo otmap. Otmu nen orop biwiyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu
naŋgaŋgimain. Yakât otmâ yeŋe tewetsenŋe bunewâk menduhunomaihât
naŋgan.
8-9 Kiristohât komot Makeronia hânân manmâ araiŋe Yerusalem
kapi ambolipŋe yeŋgât den pat nâŋgâm tepyeŋe nâŋgâyiŋgim emelâk
tewetsenŋe menduhum katyiŋgiŋetâ tap. Yâhâ yeŋe Yerusalem kapi
ambolipŋe yeŋgât tepyeŋe yawuâk nâŋgâyiŋgim mansai me bia sâm
yakât nâŋgâm tan. Yawuâk nâŋgâyiŋgim mansai otmuâmâ tewetsenŋe
âlâkuâk menduhuŋetgât naŋgan. Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Aŋgoân
Kiristoŋe âwâŋe orop himbimân âiloŋgo tatminiowot. Yawu gârâmâ
ikŋahâk lohimbi kerek wawaenenekmâ hânân ge lok otmâ manmâ
kawenenŋan kinmu howanân kuŋetâ muop. Yawu manmu kuŋetâ muop
yakât huhopŋe nenŋeâmâ himbimân yâhâ manman âiloŋgoân manmâ
yâhâmbisâin. Yeŋe emelâk Kiristohât topŋe nâŋgâm heŋgeŋguwi. Yakât
nâŋgâm tewetsenŋe in yawu menduhuŋet sâm ki kendâyiŋgiwom.
10 Yawu gârâmâ âi yukât biwinambâ teteap ya ekyongomune
nâŋgâŋet. Kândikum emelâk Kiristohât komot kapi nombotŋe tatmâ
araiŋe tewetsenŋe ki menduhuwi yan yeŋe sâm tepyeŋe hewewen
otmâ in yawu tewetsenŋe menduhuwi. Tewetsenŋe menduhuwi
yamâ ki dopŋan oap. Yakât otmâ yâhâpŋeâk menduhunomai yanâmâ
âiloŋgo otbuap. 11 Kândikum topŋe katmâ tepyeŋe hewewen otmu
tewetsenŋe menduhuwi. Emelâk otbi yakât dopŋeâk otmâ tewetsenŋe
menduhuŋetgât naŋgan. 12 Yawu otne sâm yan tewetsenŋe tatyiŋgiap
yakât dopŋanâk menduhum katŋetâ Anitâŋe nâŋgâyiŋgimu ârândâŋ
otbuap. Yâhâ pato ki tatyiŋgiap yaŋe âlâhât pâinmâ tâtâemâk katne sâm

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

otnomai yakât ki nâŋgâmap. 13-14 Otmu Yerusalem kapi ambolipŋaŋe
hâk sânduhân manŋetgât iri sikumyeŋe pato kâsikum yiŋgim yeŋe
umatŋe kakŋan manŋetgât ki yan. Sâp yiwereŋeâmâ yâkŋe senŋe
âlâlâhât umburuk manŋetâ yeŋe hop sambe kakŋan mansai. Yakât
otmâ senŋe âlâlâ tânyongoŋetgât naŋgan. Yâhâ gâmâlâk umatŋe âlâ
yeŋgâlen tetewuap yanâmâ yâku tânyongonomai. 15 Yakât yuwu sâmune
nâŋgâŋet. Emelâk Yura nengât tâmbâlipnenŋaŋe lok ki manmaiângen ari
manminiwi. Sâp yan Anitâŋe sâmu sot âlâ, kutŋe mana sâm, omoŋânâk
ârândâŋ himbimâmbâ geminiop. Ge hânân tatmu hâwurum yan kâsikum
dop konohâk aŋgiminiwi. Yakât den pat Moseŋe kulemguop ya yuwu tap.

> "Lohimbi nombotŋaŋe mana dondâhâlâk hâwurum katbi ya bukulipyeŋe kâsikum yiŋgiwi. Kâsikum yiŋgiwi yakât otmâ bukulipyeŋe nombotŋaŋe mana getek hâwurum katbi ya gurâ dopyeŋan olop." Den yawu tap.

Titoŋe Korinti yeŋgâlen ariwuap.

16 Anitâŋe biwinenŋe mem hewewen tuhumu yeŋgât nâŋgâyiŋgim
gamain yakât dopŋeâk Titohât biwiŋe mem hewewen tuhumu yeŋgât
nâŋgâyiŋgimap. 17 Yakât otmâ ki ekuwan yan ikŋe eŋgatŋeâk otmâ
yeŋgâlen tohowom sâm biwiŋe hikuop. Yakât nâŋgâm Anitâ mepaeman.
18-19 Otmu bukunenŋe âlâŋe Kiristo hoŋ bawaŋgim yâkât lohimbi kapi
tete manmâ arai yeŋgâlen ari den kâsikum yiŋgim manmu nâŋgâwaŋgiai.
Yawu gârâmâ Yerusalem kapi ambolipŋe yeŋgât tewetsenŋe menduhum
katŋetâ tap ya yâk orop mem ari yiŋginomgât sâwi. Yakât otmâ nâŋe
hewewen otmâ bukunenŋe ya Tito orop hâŋgânyotgomune yeŋgâlen taka
tewetsenŋe mendomawot. Otmu yakât kakŋan nâ orop penaŋgiakmâ
tewetsenŋe ya mem ari Yerusalem kapi ambolipŋe yiŋginom. Yiŋgimunŋe
lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe Kutdâ heroŋe otbaŋgim mepaenomai.
20-21 Nâŋe uwawapŋe bia manmune Anitâŋe nekmu ârândâŋ olâkgâlâk
nâŋgâman. Yawu manmune bukulipnaŋe gurâ ki nâŋgâm bâlenihinomai.
Lohimbi nombotŋaŋe nâhâitŋe "Tewetsenŋe gulipguap," sâm nâŋgâm
bâlenihimaihât tewetsenŋe pato menduhunomai ya âlepŋe galemgum
heŋgeŋguwom.

22 Yakât otmâ lok kalimbu hâŋgânyongomune takanomai. Yâhâ lok
bukunenŋe kalimbuŋe yâkât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yâhâmâ biwiŋe
hewewen otmu âi topŋe topŋe mem Kiristohât komot hoŋ bayiŋgimu
ekŋetâ ârândâŋ otmu mansap. Otmu yeŋe tewetsenŋe yu menduhunomai
yakât nâŋgâm eŋgat yâhâp ki otmap. Yakât otmâ tânnongoweâk
nâŋgâmap. 23 Otmu nâmâ Tito orop tânahom yen hoŋ bayiŋgim manmait.
Yâhâ bukuyâhâtŋe yuŋe Kiristohât komot ya yeŋgât sâtgât otmâ
tânnongom mansawot. Yawu tânnongomawot yakât nâŋgâm lohimbi
dondâhâlâkŋe Kiristo mepaemai. 24 Yeŋe Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

manmâ gai yakât nâŋgâmunŋe yahatmap. Yawu otmâ yeŋgât den pat
ya Kiristo komot yuân mansai ekyongoman. Yawu gârâmâ bukulipne
yu hâŋgânyongomune yeŋgâlen takaŋetâ mem buku tuhuyeknomai.
Mem buku tuhuyeknomai yakât kakŋan âwurem ari bukulipyeŋe yakât
ekyongoŋetâ nâŋgânomai. Nâŋgâm nâhâitŋe "Korinti yeŋgât bulâŋanâk
sâmap," sânomai.

Pauloŋe Korinti yeŋgât nâŋgâmu yahalop.

9 1 Kiristohât komot Yerusalem kapiân mansai ya tânyongone sâm
tepyeŋe hewewen otmu tewetsenŋe menduhum katŋetâ tap. Yakât
otmâ in yawu katmâ meteŋet sâm ki sâyiŋgian. 2 Emelâk tepyeŋe
hewewen otmu tewetsenŋe menduhuwi yakât nâŋgâm Makeronia
hânân Kiristohât komot tai ya yeŋgât senyeŋan mepaeyekmâ yuwu
sâm ekyongowan. "Kândikum emelâk Kiristohât komot Korinti
kapiân mansaiŋe Yerusalem kapi ambolipŋe yeŋgât tepyeŋe nâŋgâm
tewetsenŋe nombotŋe menduhum katŋetâ tap. Yâhâ sâp yuâmâ bâiŋe
menduhum katnomosai. Yakât otmâ yeŋe gurâ tewetsenŋe menduhum
katŋetâ takaek sâm mambotyiŋgim tai." 3-4 Den yawu ekyongowangât
yeŋe tewetsenŋe ki menduhum katŋetâek Makeronia ambolipŋe orop
yeŋgâlen pârâk sânsânâk takanom yan aŋulaknomai. Otmu nâhâitŋe
"Imbiâk kâitnongop," sâŋetâ nâ gurâ yawuâk aŋulakbom. Yâhâ yuwu
aŋulakmaingât bukulipnenŋe yu aŋgoân hâŋgânyongomune yeŋgâlen
takanomai. 5 Emelâk yeŋe tewetsenŋe katmunŋe ariwuap sâm den hikum
katbi. Yakât otmâ yeŋgâlen taka mem hewewen tuhuyekŋetâ menduhum
katŋetâ dopŋan otbuap yakât kakŋan ninak takawom. Takawom yan
tewetsenŋe menduhum katŋetâ tatbuap ya ekmâ yeŋe tepyeŋe hewewen
otmu menduhuwi nâŋgâwom.

Topŋe yuwuhât Anitâŋe lâtâpnongomap.

6 Yeŋe tepyeŋe hewewen otmu tewetsenŋe tânyongonomai yanâmâ
Anitâŋe senŋe âlâlâ lâtâpyongowuap yakât nâŋgâm den âlâen hâum
sâmune nâŋgâŋet. Lok âlâŋe nep tipiŋe tuhum sot kâmetbuap yakât
yakât bulâŋe getek membuap. Yâhâ lok âlâŋe nep pato tuhum sot
kâmetbuap otmuâmâ bulâŋe kiŋgitŋe orowâk membuap. 7 Yâhâ lohimbiŋe
tep hero kakŋan manmâ nembe kalem otyiŋgimai yamâ Anitâŋe
nâŋgâyiŋgimap. Yakât nâŋgâm yeŋe biwiyeŋahât topŋe ikŋeâk ikŋeâk
naŋgaŋgimai yakât dopŋan tewetsenŋe katnomai. Otmu tewetsenŋe
katnomai yan hâkâŋ kakŋan ki katnomai. Me bukulipyeŋe yeŋgât
senyeŋan kinmâ tewetsenŋe tipiŋe katŋetâ yâkŋe yekŋetâ aŋulakmai
nâŋgâm "Tewetsenŋe ombetâek katnom," yawu ki nâŋgânomai. 8 Anitâŋe
wawaeyekmâ lâtâpyongowuapgât dop tap. Yakât nâŋgâm buku nombotŋe
yekmâ tepyeŋe hewewen otmu nembe kalem otyiŋgim tânyongone sâm

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ki pâpgunomai. Tânyongoŋetâ nombotŋe yeŋan tatbuap yaŋe âlepŋe
dopyeŋan otbuap. 9 Emelâk lok âlâŋe lohimbi nembe kalem otmai ya
yeŋgât nâŋgâm den yuwu kulemguop.

"Lohimbiŋe senŋe âlâlâhât umburuk manmai yekmâ tepyeŋe
hewewen otmu tânyongomai. Yakât nâŋgâm Anitâŋe lok yawuya
yeŋgât nâŋgâyiŋgim tihityeŋe otbuap." Den yawu tap.

10 Otmu yeŋe tepyeŋe hewewen otmu lohimbi senŋe âlâlâhât umburuk
manmai ya tânyongoŋetgât Anitâŋe lâtâpyongomap. Yakât otmâ den
âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Âi nep mem kâmet tuhumain ya Anitâŋe
lukulemu bulâŋe kiŋgitŋe orowâk tetemap. Yakât dopŋeâk yeŋe lohimbi
nombotŋe nembe kalem otyiŋginomai yan lâtâpyongomu lohimbi seseŋgâ
tânyongonomaihât dop. 11-12 Otmu Kiristohât komot nombotŋaŋe senŋe
âlâlâhât umburuk mannomai yakât den pat ekyongomune nâŋgâŋetâ
tepyeŋe hewewen otmu tânyongonomai yan Anitâ mepaenomai. 13 Otmu
yeŋe Kiristohât den pat âlepŋe ya nâŋgâm biwiyeŋan katmâ yâkâlen
biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim manmâ gai. Yawu manmâ tepyeŋe hewewen
otmâ tânyongonomai yan yeŋgât nâŋgâm "lohimbi kalemyeŋe orop,"
sâm yakât Anitâ mepaenomai. 14 Anitâŋe ikŋahâk lâtâpyongom mem
hewewen tuhuyekmu tânyongonomai yakât otmâ yâkŋe yeŋgât nâŋgâm
Anitâ ulitgunomai. 15 Anitâŋe nanŋe Yesu Kiristo hâŋgângumu giop.
Nanŋahât nâŋgâm hop sambe lâtâpnongomap. Yawu otmap yakât otmâ
orowâk mepaem mannom.

Pauloŋe sârereakmâ ekyongop.

10 1-2 Bukulipne, yuwu sâmune nâŋgâm nâ ewe katneknomai.
Kiristoŋe hânân yu huruŋ huruŋ manmâ lohimbi lohotŋan
otyiŋgiminiop. Lohotŋan otyiŋgiminiop yawuâk nâŋe yen otyiŋgiman.
Yawu gârâmâ yeŋgâlen gâtŋe lok nombotŋaŋe nâhât yuwu otmap sâmai.
"Yâkŋeâmâ lokgât nâŋgân nâŋgân perâkŋe ya watmâ den eknongomap.
Kâlepŋehen ari manmap yan den kâlâpŋe orowâk katningimu takamap.
Yâhâ orowâk tatmain yanâmâ den lohotŋan eknongomap." Yawu sâmai.
Wongât otmâ nâhât den belângen sâmai? Nâŋe yeŋgâlen taka lohimbi
senyeŋan kinmâ den kâlâpŋe orowâk sâyiŋgiwomgât naŋgai me? Ya
otbomgât dop tap. Yamâ yeŋe ewe katneknomaihât nâŋgâm lohotŋan
ekyongoman. 3 Bulâŋanâk lohimbi hârok yeŋgât biwiyeŋambâ nâŋgân
nâŋgân âlâlâ tetemap ya yawuâk biwinambâ tetemap. Yamâ benŋe
nâŋe lohimbi eŋgatyeŋan geman yan lokgât nâŋgân nâŋgân ki watmâ
eŋgatyeŋan geman. 4-5 Nâŋeâmâ Anitâhât wâtŋan kinmâ Kiristohât den
pat âlepŋe lohimbi belângen mansai ya ekyongoman. Otmu Anitâhât
biwiŋan nâŋgân nâŋgân âlâlâ tatmap ya Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe
mem biwinan katmu lohimbi nombotŋaŋe den kakŋan sahaŋgimai
ya kâsikum yiŋgimune nâŋgâŋetâ keterakyiŋgimap. Otmu lohimbi

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nombotŋaŋe yeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmu nâŋgân nâŋgân âlâlâ
biwiyeŋambâ tetemap ya watmai. Yawu otmâ Anitâhât den yakât
nâŋgâŋetâ gemap. Yâk gurâ yawuâk Kiristohât den pat ekyongomune
nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu yâkâlen biwiyeŋe katmâ tem lâuwaŋgimai. Yawu
otmâ lokgât nâŋgân nâŋgân yakât nâŋgâŋetâ tâŋât otmap. 6 Otmu yeŋe
yâkâlen biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim tem lâuwaŋgim manŋetâ taka yekbom.
Sâp yan lohimbi nombotŋaŋe ândâpyeŋe kârikŋe otmâ nâhât den pilâmai
yamâ sâm hâreyiŋgimune matŋe yiŋginomai.
7 Yeŋe lok âlâ me âlâhât kut patyeŋe nâŋgâŋetâ yahatmap. Yawu otmai
yakât nâŋgâmune ki ârândâŋ oap. Yeŋgâlen gâtŋe lok nombotŋaŋe nenŋe
Kiristohât sâtgât otmâ den kâsikum yiŋgim mansain nâŋgâm yeŋahât
nâŋgâŋetâ yahatmap. Otmu nâ gurâ yawuâk Kiristohât sâtgât otmâ
den kâsikum yiŋgim mansan nâŋgâman. Yakât otmâ yâkŋe yeŋahât
naŋgaŋgimai yawuâk nâhât nâŋgânihimbâi. 8 Kutdâŋe ikŋe sâtgât aposolo
katnekmu âi meman. Âi mem ikŋe komot hânŋan kulemŋan manmâ
arai ya yeŋgâlen ari den kâsikum yiŋgiman. Den kâsikum yiŋgimune
nâŋgâŋetâ keterakyiŋgimu manman âlepŋahât bulâŋe teteyiŋgimu
mansai. Yakât nâŋgâmune yahatmu yeŋgât den pat lohimbi ekyongoman.
Yâhâ biwi nâŋgân nâŋgân yeŋe mem hâlim tuhuyiŋgiman sâm Kiristohât
den ya tâŋ tâŋâk kâsikum yiŋgiman. Âi yawu meman yakât otmâ
takawom yan lok nombotŋe sâm bâlenihimaiŋe aŋun nihinomaihât
dop ki otbuap. 9 Yâhâ den kulemgum katyiŋgian yu sâlikum nâŋgâm ki
gorâyiŋgiwuap. 10 Otmu yeŋgâlen gâtŋe lok nombotŋaŋe nâhât yuwu
otmap sâmai. “Kâlepŋehen ari manmâ den kâlâpŋe orowâk kulemgum
katningimu takamap ya sâlikum nâŋgâmunŋe sâtŋe kârikŋe otmap. Yâhâ
takamu orowâk tatmain yan den lohotŋan eknongomu nâŋgâmunŋe
tâŋât otmap.” yawu sâmai. 11 Nâŋe kapi kâlepŋehen manmâ den kâlâpŋe
orowâk kulemgum katyiŋgiman. Yâhâ yeŋgâlen takawom yan yawuâk
otyiŋgiwom. Lok sâm bâlenihimai ya den yu ekyongoŋetâ nâŋgânomai.
12 Yeŋgâlen gâtŋe lok nombotŋaŋe bukulipyeŋe yeŋgât nâŋgâŋetâ
gemap. Yawu otmâ yeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmu yeŋe nâŋgân nâŋgân
watmâ manmanyeŋe ekŋetâ ârândâŋ otmu lok kunlipyeŋe manne sâm
otmai. Yawu otmai yan otmâ tâpikgumai. Yakât otmâ yâkŋe otmai
yawu otbomgât ki nâŋgâman. 13 Nâmâ Anitâŋe âi sâm nihiop yamâ
yuwu. Kiristohât aposololipŋe otmu hoŋ bawalipŋe nombotŋaŋe âi topŋe
katmâ den pat âlepŋe lohimbi ekyongom gai. Lohimbi ya yeŋgâlenâk
âi torokatmâ tuhuwomgât ki sâm nihiop. Nâmâ pâku lohimbiŋe
Kiristohât den pat âlepŋe ki nâŋgâmai ya yeŋgâlen ari ekyongomune
nâŋgânomaihât âi sâm nihiop. Yakât otmâ yeŋgâlen taka topŋe katmâ
den pat âlepŋe ya ekyongowan. Ekyongomune nâŋgâm yâkâlen
biwiyeŋaŋe kepeim manmâ gai. Yakât otmâ yeŋgât nâŋgâmune yahatmu
yeŋgât den pat ya lohimbi ekyongoman. 14 Yâhâ nâŋe yeŋgâlen taka den

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

pat âlepŋe puwâk ekyongowan yan Anitâŋe nâhât âi lukulemu bulâŋe
yeŋgâlen teteop. 15 Yâhâ yeŋgâlen ki takawan yan bukulipne nombotŋaŋe
yeŋgâlen taka Kiristohât den pat âlepŋe puwâk ekyongoŋetâ nâŋgâŋetâ
bulâŋe olop mâne Anitâŋe nine âi lukulemu bulâŋe Korinti yeŋgâlen
teteyiŋgim gap yawu sâm lohimbi ekyongombâmgât dop ki otbâp.
Nâŋe Anitâhât tem lâum Kiristohât den kâsikum yiŋgimune nâŋgâm
yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe galemahom
heŋgeŋgunomaihât biwinaŋe meyekmâ mansan. 16 Yawu otnomai
yanâmâ pilâyekmâ pâku lohimbi bârâ betŋehen mansai yeŋgâlen ari
Kiristohât den pat âlepŋe ekyongowom. Yâhâ pâku lohimbi yeŋgâlen ari
den kâsikum yiŋgimune nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu yâkâlen biwiyeŋaŋe
kepeinomai. Yawu otnomai yanâmâ Anitâŋe nâhât âi lukulemu bulâŋe
teteap sâm heroŋe nâŋgâwaŋgim bukulipne yakât ekyongowom.
17 Den yan yuŋe emelâk poropete âlâŋe den kulemguop ya miap. Den
yamâ yuwu tap.

"Lohimbi âlâ me âlâŋe bukulipnenŋaŋe nâŋgâningiŋetâ yahalâk
sâm ki mepaeaknomai. Yâhâ Kutdâyeŋaŋe mâmâŋe otyiŋgimu
manman âlepŋahât bulâŋe yeŋgâlen teteap yakât Kutdâyeŋahât
nâŋgâŋetâ yahatmu bukulipyeŋe ekyongonomai." Yawu tap.
18 Lohimbi âlâ me âlâŋe yeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmap yamâ
Anitâŋe nâŋgâyiŋgimu gemap. Yâhâ Anitâŋe lohimbi âlâ me
âlâhât biwiyeŋe ekmu ârândâŋ otmap yamâ nâŋgâyiŋgimap.

Pauloŋe aposolo perâkŋe yeŋgât topyeŋe sâm teteop.

11 1 Lok nombotŋaŋe yeŋgâlen taka yeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmu
mepaeakmai ya ki kuyiŋgimai. Yawu gârâmâ nâku yawuâk
mepaeakmune ki kunihinomai. 2 Kiristoŋe âwurem ge meyekmu
himbimân yâhâ manman kârikŋan mannomai. Yakât Anitâŋe pat
kuyiŋgiop. Pat yakât bulâŋe biatyiŋgimapgât Kiristohâlenâk biwiyeŋaŋe
tiŋâk kepeim târârâhâk manŋetgât naŋgan. Anitâŋe mem hewewen
tuhunekmu tepne nâŋgâyiŋgim mansan yakât topŋe nâŋgâŋetâ
keterahâkgât den âlâen hâum yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lok âlâŋe baratŋe,
imbi sihan, lok sihan âlâhâlân pat kuwaŋgiwuap. Pat kuwaŋgiwuap yakât
kakŋan lok ondop yeŋgâlen arimap sâm âwâŋaŋe galemgum manbuap.
Yakât dopŋeâk nâŋe Kiristohât den pat âlepŋe kâsikum yiŋgimune
nâŋgâm biwiyeŋan katmâ yâkât pat manmâ gai. Yâhâ yeŋe Kiristo
betgumai sâm biwinaŋe nâŋgâyiŋgim mansan. 3 Sâp yiwereŋe yuâmâ
Kiristohâlen biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim târârâhâk mansai. Emelâk Satanŋe
hambe hâtgum Aram imbiŋe, kutŋe Ewa sâm, yâkâlen tetem yuwu
sâm kâitguop. "Nâhât nâŋgân nâŋgân watmâ otbuat yanâmâ nâŋgân
nâŋgânge pâroŋ sâmu yu me ya topŋambâek nâŋgâwuat." Yawu sâm
kâitgumu yaŋak hiliwahop. Yakât dopŋeâk lok nombotŋaŋe yeŋgâlen

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

taka eŋgatyeŋan gem kâityongoŋetâ Kiristo betgumaihât nâŋgâm ketet
otman. Yakât otmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. 4 Anitâŋe Yesu hâŋgângumu
ge olop miop yakât den pat ekyongomune Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe
mem hewewen tuhuyekmu nâŋgâŋetâ bulâŋe olop. Yâhâ sâp yuâmâ lok
nombotŋaŋe yeŋgâlen taka Yesuhât den kelaŋgatmâ ekyongomai. Den ya
nâŋgâŋetâ bulâŋe olâkgât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe ki mem hewewen
tuhuyeksap. Yakât otmâ wuânŋe mem hewewen tuhuyekmu nâŋgâŋetâ
bulâŋe otmap?
5-6 Lok yaŋe den âiloŋgo loŋgo ekyongoŋetâ nâŋgâŋetâ ewe membe
otmap. Yakât otmâ nâŋgâyiŋgiŋetâ yahatmu kut "aposolo" yongonmai.
Yâhâ nâŋeâmâ den sâmune nâŋgâŋetâ kâiâkŋe otmap. Yamâ Anitâ yet
Kiristo yetgât topyetŋe nâŋgâm heŋgeŋguan. Yakât otmâ yâk yetgât den
bulâŋe kâsikum yiŋgimune nâŋgâŋetâ keterakyiŋgimap. Yakât otmâ lok
ondop yu "lok aposolo" sâm yongonsai yuŋe den ekyongomai yaŋe nâhât
den ki wangiap. Yawu naŋgan.
7 Aŋgoân yeŋgâlen taka Kiristohât den pat âlepŋe kâsikum yiŋgiwan
yan tânnohoŋet sâm ki ulityongominiwan. Yen umatŋe yiŋgiman sâm
nep mem yapâ tewetsenŋe mem dâim sot me senŋe âlâlâ puluhuakmâ
manban. Yawu otmune âiloŋgo manbi yakât wongât nâŋgânihiŋetâ
bâleap? 8 Otmu yen orowâk manmâ den kâsikum yiŋgiminiwan yan
Kiristohât komot kapi nombotŋaŋeâmâ yeŋe eŋgatyeŋeâk otmâ senŋe
âlâlâ tânnohominiwi. Yawu tânnohoŋetâ Kiristohât den yen kâsikum
yiŋgiminiwan yan yâk yeŋgât iri sikum mem gulip tuhuwan yakât dopŋe
oap. 9 Otmu senŋe âlâlâhât umburuk otmâ manban sâp yan Kiristohât
komot Makeronia ambolipŋe nombotŋaŋe senŋe âlâlâ mem taka
tânnohowi. Yakât otmâ yeŋe tânnohoŋetgât ki sâwan. Topŋe yawuhât
yen orop manmâ gawin yan yeŋe ki tânnohom hâhiwin nâŋgâwi. Otmu
sâp yupâek tânnohoŋet sâm ki ulityongowom. 10-11 Bulâŋanâk biwinaŋe
kepeiyekmâ mansan. Otmu Kiristohât den bulâŋe biwinan tatmap ya
sâm tetem ekyongoman yakât Anitâŋe naŋgap. Yakât otmâ den kâsikum
yiŋgim gan yan umatŋe ki yiŋgimune hâhiwin nâŋgâm gai yukât
den pat lohimbiŋe sâm haok tuhuŋetâ Akaia hân ambolipŋe kerekŋe
nâŋgânomai.
12 Lok nombotŋaŋe yeŋgâlen taka den kâsikum yiŋgiai ya yeŋgât
nâŋgâŋetâ yahatmu aposolo sâm yongonsai. Yâkŋeâmâ nâhâitŋe "Âi
tuhum hoŋ bayiŋgimap yakât dopŋeâk nengu hoŋ bayiŋgimain," sâm
hâkyeŋe mepaemai. Nâŋeâmâ hâmeŋe barahâk Kiristohât den kâsikum
yiŋgim gan yawuâk kâsikum yiŋgim yâhâwom. Yawu otmune lok
hâkyeŋe mepaemai ya yeŋgât topyeŋe tetekŋan yuwu tetemu eknomai.
Kiristoŋe âi ki sâm yiŋgiop 13 Yâhâmâ aposolo perâkŋe. Kiristoŋe âi sâm
nihiop ya mem gaman. Yakât dopŋeâk oain sâm oain sâm otmâ topyeŋe
kurihiakmai. 14-15 Amboyeŋeâmâ Satan. Yâkŋe kâitnongomawân Anitâhât

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

aŋelo hâtgumap. Amboyeŋaŋe otmap yakât nâŋgâm hoŋ bawalipŋaŋe gurâ topyeŋe kurihiakmâ yeŋgâlen taka kâityongowi. Taka kâityongom orotmeme otmain yuwu otmâ manŋetâ Anitâŋe yekmu ârândâŋ otbuap sâm meme sâsâ tuhuyekŋetâ lohotŋe otbi. Yawu otmâ nâŋgâyiŋgiŋetâ yahatmu kut "aposolo" sâm yongonsai. Yamâ benŋe amboyeŋaŋe otmap yawuâk oai yakât otmâ nâŋgâmune ki sâtŋe oap. Otmai memai yakât matŋe umatŋe Anitâŋe dopyeŋan yiŋgimu menomai.

Paulo mem âlâlâ tuhuŋetâ umatŋe kakŋan manop.

16 Emelâk den yan ya torokatmâ sâmune nâŋgâŋet. Den sâm aran yu nâŋgâm nâhâitŋe "Nâŋgân nâŋgânŋe gulip otmu mepaeaksap." Yawu sâŋetâ ki ârândâŋ otbuap. Yawu nâŋgâmai yamâ ihilâk nine topne ekyongomune nâŋgâŋet. 17 Hâkne mepaem den sâwoman yuâmâ Kutdânenŋaŋe biwinan ki katsap. Yuâmâ lok nâŋgân nâŋgânyeŋe bia yeŋgât biwiyeŋambâ den tetemu ihilâk sâmai yawu sâwoman. 18 Yawu gârâmâ aŋgoân yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe bukulipyeŋaŋe nâŋgâyiŋgiŋetâ yahalâkgât yeŋe eŋgatyeŋe watmâ hâkyeŋe mepaemai. Yâkŋe otmai yawuâk otbom. 19 Yenâmâ nâŋgân nâŋgânyeŋe orop manmâ yu me yakât topŋambâek nâŋgâm mansai. Yawu gârâmâ lok nombotŋe nâŋgân nâŋgânyeŋe gulip otmu den ekyongom meme sâsâ tuhuyeksai ya ki watyekŋetâ ariai. 20 Lok yawuyaŋe yeŋgâlen taka yuwu yawu otŋet sâm meme sâsâ tuhuyekŋetâ nâŋgâm tem lâuyiŋgimai. Otmu den kâsikum yiŋgimai yan senŋe âlâlâ bât kandiân nemai. Bât kandiân nem watyekŋetâ iri sikumyeŋe biatyiŋgiwuap. Otmu yeŋahâk galem karakmâ yeŋgât nâŋgâyiŋgiŋetâ gemu sâyiŋgim mem bâleyekmai. 21 Yâkŋe yawu otyiŋgiŋetâ nâŋgâyiŋgiŋetâ yahatmap. Yâhâ nâŋeâmâ yen orop biwinenŋaŋe kepeiakmâ mannomgât nâŋgâm lohotŋan otyiŋgiman. Yawu otmune nâhât nâŋgânihiŋetâ gemap.

Yawu gârâmâ lok yaŋe yeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmu hâkyeŋe mepaemai yakât dopŋeâk hâkne mepaewom. Lok nâŋgân nâŋgânyeŋe bia yeŋgât biwiyeŋambâ den tetemu ihilâk sâmai yakât dopŋeâk yuwu sâmune nâŋgâŋet. 22 Yâkŋe yeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmu "Nenâmâ Yura ambolipŋe," sâmai, nâ gurâ yawuâk. Me "Anitâŋe Isirae lohimbi buku otningim gap," sâmai, nâ gurâ yawuâk. Me "Anitâŋe tâmbânenŋe Awarahamgât pat kuwaŋgiop yakât bulâŋe menom," sâmai, nâ gurâ yawuâk. 23 Me "Kiristo hoŋ bawaŋgim mansain," sâmai, nâ gurâ yawuâk. Yamâ benŋe nâŋeâmâ Kiristo hoŋ bawaŋgim otman meman yuŋe yâkŋe otmai memai ya wangiap. Den yan yu nâŋgâm nâhâitŋe "Biwiŋe hâlim milim otmu mepaeakmap," ya âlepŋe sânomai. Nâŋeâmâ Kiristohât den pat âlepŋe lohimbi kâsikum yiŋgim hâhiwin bâleŋe nâŋgâm gan. Otmu sâp dondâhâlâk mem pâi emetŋan katnekŋetâ manban.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Otmu dondâhâlâk nohoŋetâ bâsok muminiwan yakât topŋe yuwu.
24 Yura nengât papatolipnenŋaŋe sâm hârenihiŋetâ yan tâk âlâ sâtŋe
metŋe yaŋe kândâtnan dondâhâlâk lawitnekmâ hâkne orowâk mem
gahaewi. Yawu otnihim gaŋetâ mome olop. 25 Otmu Roma yeŋgât tembe
lâulipyeŋaŋe kapamŋe nohoŋetâ kalimbu olop. Otmu sâp âlâen Anitâhât
hotom umai yeŋgât kunlipyeŋaŋe sâŋetâ kâtŋak nohowi. Otmu pâku
lohimbi yeŋgâlen ari Kiristohât den pat âlepŋe ekyongowe sâm waŋga
meminiwan. Gârâmâ waŋga kalimbuŋeâmâ bâlewi. Yâhâ sâp âlâen
waŋgaŋe saruân guhulop yapâ wahap târâpŋe mem yoloŋ yoloŋ otmâ
bam gam tatmune hilâm konok pesuk sâmu mem tetenekbi. 26 Otmu
lohimbi hânŋan kulemŋan manmâ arai ya yeŋgâlen ari Kiristohât den pat
âlepŋe ekyongominiwan yan to papato hâtikumune uwurup patoŋe bâsok
dâinekmâ ariminiop. Otmu kapiyeŋan yâhâm geminiwan yan kapilipne
Kiristohât den nâŋgâŋetâ gemu bet pilâmaiŋe pâku lohimbi biwiyeŋan
kioŋetâ nohone sâm otminiwi. Otmu kapi pilâm mâtâwân ariminiwan
yan lok komborâŋe bâsok hilipnohominiwi. Otmu mâtâp kâlep arim
takaminiwan yan hewukŋahât sâtŋe metŋaŋe wanginekminiop. Otmu
waŋgaen manminiwan yan saru bâlemu umatŋe âlâlâ tetenihiminiop.
Otmu lok perâkŋaŋe topyeŋe kurihiakmâ Kiristohât komolân torokatmâ
nâŋgân nâŋgânyeŋe mem gulip tuhuyiŋgiŋetâ hiliwahomai sâm yâk
yeŋgât nâŋgâm ketet otminiwan. 27 Otmu Kiristohât den kâsikum
yiŋgiminiwan yan hâhiwin pato nâŋgâminiwan. Otmu sâp âlâen omoŋe
aman âlepŋe ki iminiwan, me sâp âlâen sot ki neminiwan, me sâp âlâen
hâk katipŋahât umburuk otmâ omoŋe bâlâpŋahât otminiwan. 28 Otmu
umatŋe topŋe topŋe kaknan yâhâmu hâhiwin nâŋgâm gawan ya pâŋe
tâlâwâk ekyongoan. Otmu Kiristohât komot yeŋgâlen umatŋe âlâlâ
kakyeŋan yâhâmap yan mem hewewen tuhuyekbehât nâŋgâm biwine ki
huruŋ sâmap. 29 Lohimbi âlâ me âlâhâlen umatŋe âlâ teteyiŋgimap ya
nâŋe lâuyiŋgim mem sânduk tuhuyekman. Otmu lohimbi âlâ me âlâŋe
bâleŋahât paŋgoŋân kioŋmai yan tepne dondâek nâŋgâyiŋgiman.

30 Nâŋe ninahât nâŋgâmune yahatmu mepaeakbehât yeŋe naŋgai
me? Yâhâ nâmâ lohotŋe manmâ gamune Anitâŋe mâmâŋe otnihimu âi
tuhumune bulâŋe tetem gap yakât nâŋgâm mepaem den ya ekyongoan.
31 Kutdânenŋe Yesu ikŋe âwâŋe, Anitâ, yâk konok mepaeman. Yakât otmâ
den ekyongoan yu bulâŋanâk ekyongoan ya ikŋak naŋgap.

32 Umatŋe âlâ tetenihiop yakât bâiŋe sâmune nâŋgâŋet. Aŋgoân topŋe
katmâ Yesuhât den pat âlepŋe ya Damasiko kapi ambolipŋe ekyongowe
sâm yan ariwan. Yâhâ Yura papatolipnenŋe Kutdâhât den nâŋgâŋetâ
gemu bet pilâmaiŋe kapi yakât lok kutdâ kutŋe Arita, yâkât amutgen kiap
âlâ manop yaŋe pâi emetŋan mem katnehâk sâm ekuwi. Ekuŋetâ tembe
lâulipŋe mem katyekmu mâtâp sâtŋan nâhât sip galem otmâ kinbi. 33 Sip
galem otmâ kinbi yakât den pat nâŋgâm saka saka pato yakât kâlehen

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tatmune bukulipnaŋe paŋ kârikŋe kâlep pato yakât manu lauŋambâ katnekŋetâ yaehen gewan. Yapâ gem yok pilâm kewewetyekmâ ariwan.

Pauloŋe himbimân yâhâ kulem âlâ tetemu ehop.

12 1 Lok nombotŋaŋe yeŋgâlen taka hâkyeŋe mepaeakmai. Yawu otŋetâ yeŋe nâŋgâyiŋgiŋetâ yahatmap. Yawu gârâmâ nâŋe ninahât nâŋgâmune yahatmu hâkne mepaeakbom yamâ yeŋe ki nâŋgânihiŋetâ yahatbuap nâŋgâman. Yamâ ihilâk sâmune nâŋgâŋet. 2 Emelâk Kutdâŋe nâŋgânihimu Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe biwine mem purik pilâmu kulem âlâ tetemu ekban, me umutnaŋe ari kulem âlâ ehop yakât topŋe ki nâŋgâm heŋgeŋguan. Anitâ ikŋak naŋgap. Sâp yapâek manmâ gamune yambu 14 pesuk yap. Yakât nâŋgâmune yahatmu topŋahât sâmune nâŋgâŋet. Nâŋe Kiristo orop biwinetŋe kepeiakmâ konohâk otmap. Yakât otmâ Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe menekmu himbimân yâhâwit. 3 Yakât âlâkuâk sâmune nâŋgâŋet. Menehop yan biwine mem purik pilâmu kulem âlâ ekban, me umutnaŋe ari ehop, yakât topŋe ki nâŋgâm heŋgeŋguan. Anitâ ikŋak naŋgap. Yawu gârâmâ menekmu Anitâhât kalam, kutŋe Paratisi, himbimân tap yan yâhâwit. 4 Yâhâwit yan Kutdâŋe den eknohop ya ki sâm tetem ekyongowuat sâm kunihiop. 5-6 Yakât otmâ ninahât nâŋgâmune yahatmu ki mepaeakmâ yakât topŋe sâm tetem ekyongowom. Yawu gârâmâ sâm tetem ekyongowom otmuâmâ den bulâŋanâk ekyongowom. Yakât otmâ den ya ekyongomune nâŋgâm nâhâitŋe “Nâŋgân nâŋgânŋe gulip otmu mepaeaksap,” yawu sânomai yamâ nâŋgâm hilipgum sânomai. Yâhâ otman meman yakât lohimbiŋe nâŋgâŋetâ yahatmap. Yâhâ ya wangim nâŋgânihiŋetâ dondâ yahatmu mepaenekmaihât emelâk himbimân yâhâ kulem ekmâ den nâŋgâwan yakât topŋe ki sâm tetem ekyongowom. Gârâmâ umatŋe âlâlâ kaknan yâhâmu lohotŋe otman yan Anitâŋe mâmâŋe otnihimap. Yakât ekyongomune Anitâhât nâŋgâŋetâ yahatmu mepaenomai.

7 Satanŋe mâtâp maŋguningim hâhiwin kakŋan katnenekmap. Yâhâ nâŋe himbimân yâhâ kulem ekmune âlâ kândâkdâ olop yakâlâk nâŋgâm hâkne mepaemangât Anitâŋe Satan nâŋgâwaŋgimu hâhiwin pato nihimu wâtne orotok sâmu manman. Yakât otmâ ninahât ki nâŋgâmune yahatmap. 8 Hâhiwin nihimu wâtne orotok sâop ya âlâkuâk wâtne tiŋ tiŋ sâek sâm Kutdâ ulitguwan. Otmu yakât kakŋan yâhâpŋe kalimbuŋe ulitgumune yuwu sâm eknohop. 9 “Wâtge ki tiŋ tiŋ sâmu manbuat. Yawu gârâmâ biwihe gemapgât Wâtgât mâmâŋahât Heak hâŋgângumune ge mem hewewen tuhuhekbuap. Yawu gârâmâ hâhiwin pato nâŋgâm wâtge orotok sâwuap yan nâhât wâtnan kinbuat. Wâtnan kinmâ nâ Wâtgât Amboŋe yakât topŋe nâŋgâm heŋgeŋguwuat.” Yawu sâm eknohop. Yakât otmâ hâhiwin nâŋgâwom yan ya sânduk sâekgât ki ulitguwom.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kiristohât wâtŋan kinmâ hoŋ bawaŋgimune lohimbi yeŋgâlen bulâŋe
teteap yakât den pat lohimbi ekyongowom. 10 Kiristohât den pat lohimbi
ekyongomune nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu yâkâlen biwiyeŋe katŋetgât hoŋ
bawaŋgiman. Yawu otmune lohimbi nombotŋaŋe nâŋgâm hâkâŋ otmâ
hâim hilitnekmai. Otmu lohimbi nombotŋaŋe mem âlâlâ tuhunekŋetâ
hâhiwin kakŋan manmune wâtne orotok sâmap. Wâtne orotok sâmap yan
Kiristohât wâtŋan kinmâ biwine ki gemap.

Pauloŋe Korinti ambolipŋe buku otyiŋgiop.

11 Lok nâŋgân nâŋgânyeŋe bia yeŋgât biwiyeŋambâ den tetemu
ihilâk sâmai yakât dopŋeâk den ekyongoan. Yakât otmâ nâŋgâmune ki
ârândâŋ oap. Yawu gârâmâ yeŋe lok perâk yeŋgât nâŋgâŋetâ yahatmu
kut “aposolo” sâm yongonsai yakât nâŋgâm den yu ekyongoan. Yeŋe
nâhât lok inŋe mansap sâmai. Yawu gârâmâ âi memune bulâŋe tetem
gap yaŋe lok perâkŋaŋe âi meŋetâ bulâŋe teteap ya wangiap. Yakât
yuwu sâmune nâŋgâŋet. 12 Kiristohât aposololipŋaŋe yâkât wâtŋan
kinmâ kulem topŋe topŋe meŋetâ lohimbiŋe ekŋetâ âlâ kândâkdâ olop.
Otmu nâŋeâmâ yeŋgâlen taka kulem topŋe topŋe memune ekbi. Ya
ekŋetâ keterakyiŋgimu “aposolo” sâm nohonbâi. 13 Nâŋe yeŋgâlen taka
Kiristohât den kâsikum yiŋgimune manman âlepŋahât bulâŋe âlâlâ
teteyiŋgiop. Yaŋe Kiristohât komot nombotŋe yeŋgâlen ari den kâsikum
yiŋgimune bulâŋe teteyiŋgim gap ya wangiap. Yawu gârâmâ yâkŋeâmâ
senŋe âlâlâ tânnohom gai. Yâhâ yeŋeâmâ senŋe âlâlâ ki tânnohowi.
Otmu nâŋe gurâ yen den kâsikum yiŋgiwan yakât hâmeŋe nihiŋet sâm ki
ulityongowan. Yakât otmâ wongât nâŋgâm bâlenihiai?
14 Nâmâ sâp ki kâlep otmuâk kapi yu pilâm kalimbuŋe yeŋgâlen
takawom. Yeŋe Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim tem lâuwaŋgiŋetgât
naŋgan. Yakât otmâ umatŋe yiŋgimune hâhiwin nâŋgâmaihât
tewetsenŋe me senŋe âlâlâhât ki ulityongowom. Emelâk nâ niniâk
yeŋgâlen taka Kiristohât den pat âlepŋe puwâk ekyongomune yâkâlen
biwiyeŋe katbi. Yawu otyiŋgiwan yapâek âwâyeŋe yawu otmâ mansan.
Yakât topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Nimnaom
titipâŋe âwâ mâmâlipyeŋe ki galemyongomai. Âwâ mâmâlipyeŋaŋeâmâ
galemyongomai yakât dopŋeâk nâŋe yen galemyongom mansan.
15 Yakât otmâ yeŋe Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim manmâ manman
kârikŋahât bulâŋe menomaihât nâŋgâm hoŋ bayiŋgiman. Otmu nâŋe
hâkne siwirahom in tatbomgât ki nâŋgâman. Yawu hoŋ bayiŋgim manmâ
yâhâwom yan nâhât nâŋgânihiŋetâ gewuap me?
16 Emelâk yeŋgâlen takawan yan umatŋe yiŋgimune hâhiwin
nâŋgâmaihât tewetsenŋe me senŋe âlâlâhât ki ulityongowan ya naŋgai.
Yawu gârâmâ yeŋgâlen gâtŋe nombotŋaŋe nâhât yuwu nâŋgâmai.
“Pauloŋe bukuyâhâtŋe yâhâp hâŋgânyotgomu takaowot. Taka Yerusalem

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yeŋgât tewetsenŋe menduhum yiŋgiwin ya mem âwurem ari waŋowot.
Mem ari waŋmutâ tewetsenŋe nombotŋe mem gulip tuhuop," nâhât
yawu sâmai. 17 Yawu sâmai yamâ girawu otmâ kâityongowan? Yâhâ
hâŋgânyotgomune yeŋgâlen takamutâ tewetsenŋe menduhum yitgiwi
ya ki newan. 18 Otmu bukuyâhâtne hâŋgânyotgomune yeŋgâlen
takaowot. Sâp yan Titoŋe pilâm tatbe sâm otmu meme sâsâ tuhum
hâŋgânyotgowan. Yâhâ Tito orop dopnetŋe konohâk. Yakât otmâ nâŋe
biwinaŋe nâŋgâm otman meman yawuâk otmap. Yâkŋe yawu manmap
yakât otmâ yeŋgâlen taka tewetsenŋe miowot ya ki mem gulip tuhuowot.
Yawu naŋgan.

19 Bukulipne, yeŋe den sâm aran yu nâŋgâm nâhâitŋe "Eweakmâ den
yu eknongoap," naŋgai mon? Nâmâ Anitâhât senŋan yuwu sâmune
nâŋgâŋet. Nâ ki eweaksan. Kiristo orop biwinetŋaŋe hikuakmâ
konohâk otmap. Yakât otmâ den ekyongom yu me ya otyiŋgiman
yamâ yeŋe Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim tânahoŋetâ manmanyeŋe
kelihahâkgât nâŋgâm otman. 20 Nâŋe yeŋgâlen taka girawu manŋetâ
mem teteyekbom? Emelâhâmâ yeŋahâlâk nâŋgâŋetâ yahatmu
nâŋgâm bâleaŋgim den belângen sâminiwi. Yawu otmâ kuk oraŋgim
hâiakminiwi. Otmu hioŋakmâ ihilâk mahilâk manminiwi. Yawu gârâmâ
takawom yuân emelâk manbi yawuâk manŋetâ mem teteyekbom me
âiloŋgo mannomai yakât nâŋgâm mansan. Yakât otmâ manmanyeŋahât
topŋe yeŋahâk nâŋgâm hâkyeŋe miaŋgiai. Gârâmâ nâŋe taka girawu
otyiŋgiwom yakât yeŋak naŋgaŋgiai. Yakât nâŋgâmâk mansan. 21 Yen
nombotŋaŋe emelâk ekŋâleaŋgim imbilipyeŋe me loklipyeŋe betyeŋehen
kioŋminiwi. Manman kiŋgoŋ yawuya manŋetâ taka mem teteyekbom
otmuâmâ biwine dondâ bâlewuap. Yawu manŋetâ lohimbi belângen
manmaiŋe nenekŋetâ bâlewuap. Yawu otmu "Anitâŋe Kiristohât lohimbi
ki mâmâŋe otyiŋgimap," sâm sennenŋan geŋetâ aŋulaknom.

Kiristohât wâtŋe pato.

13 1 Nâmâ sâp ki kâlep otmuâk kapi yu pilâm kalimbuŋe yeŋgâlen
takawom. Takamune lohimbiŋe otmâ hilipgumai ya sâm
hâreyiŋgiwom. Otmu emelâk Moseŋe den yuwu kulemguop ya lâum sâm
hâreyiŋgiwom.

"Lok âlâŋe ikŋiâk bukulipŋe âlâ me âlâŋe otmâ hilipgunomai ya ki
sâm hâreyiŋgiwuap. Lok yâhâp me amon kitâ yaŋe menduhuakmâ
sâŋetâ denyeŋe konok otbuap yamâ nâŋgâŋetâ bonŋe otbuap."
Yawu kulemguop.

Yakât otmâ takamune buku nombotŋe meyekŋetâ lohimbi âlâ me âlâŋe
otmâ hilipgumai ya sâm tetekŋan tuhuŋetâ sâm hâreyiŋgiwom.

2-3 Emelâk yeŋgâlen yâhâpŋe takawan yan girem den ekyongowan.
Ya nelâmyongomapgât ya âlâkuâk sâmune nâŋgâm biwiyeŋan katŋet.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Emelâk taka den ekyongom pilâyekmâ âlâengen ariwan sâp yapâek lohimbi
nombotŋaŋe ândâpyeŋe kârikŋe otmu orotmeme bâleŋe otbi ya tâtâem
otmâ gai. Otmu lohimbi nombotŋe âlâŋeâmâ sâp yakât kakŋan otmâ
hilipgum gai. Yawu otmâ gai yakât matŋe hâhiwin topŋe topŋe teteyiŋgimu
umatŋe kakŋan manmâ gai. Umatŋe yawu teteyiŋgimawân Kiristohât wâtŋe
tetemu ekmai. Yâhâ nâŋe Kiristohât sâtgât otmâ âi mem gan ya ekŋetâ tâŋât
otmu yakât eŋgat yâhâp otmai. Yakât otmâ nâŋe yeŋgâlen taka lohimbi
ya sâm hâreyiŋgimune matŋe menomai yan Kiristohât wâtŋe pato ya
âlâkuâk tetemu eknomai. Sâp yan nâŋe yâkât sâtgât otmâ âi meman yakât
topŋe nâŋgâm heŋgeŋgunomai. 4 Bulâŋanâk emelâk Kiristo mem howanân
kuŋetâ muop. Yamâ Anitâ Wâtgât Amboŋe ikŋe wâtŋan mumuŋambâ mem
yahatmu tatmâ tihit otningimap. Nâŋe yâk orop biwinetŋaŋe hikuakmâ
konohâk otmu mansan. Yakât otmâ emelâk yâkŋe lohimbi hoŋ bayiŋgim
lohotŋan otyiŋgiminiop yakât dopŋeâk nâŋe lohimbi hoŋ bayiŋgim
lohotŋan otyiŋgim gan. Anitâŋe ikŋe wâtŋan Kiristo mumuŋambâ mem
yahalop. Yakât otmâ Kiristoŋe mâmâŋe otnihimu yâk orop biwinetŋaŋe
kepeiakmâ konohâk otmu yeŋgâlen taka topyeŋe mem tetewom.
5 Yeŋe Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim mansai me bia yakât yeŋak
naŋgai. 6 Otmu nâŋe yâkâlen biwinaŋe kepeim wâtŋan kinmâ âi meman
yakât yeŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otbuapgât biwinaŋe mem mansan. 7 Yeŋe
orotmeme âlepŋeâk otmâ manŋetgât Anitâ ulitguman. Yawu manŋetâ
takawom yan ki sâm hâreyiŋgiwom. Yawu otmâ nâŋe Kiristohât sâtgât
otmâ âi meman yakât topŋe ki tetemu lohimbi nâhât nâŋgâŋetâ gemapŋe
eknomai. Yawu gârâmâ yakât ki nâŋgâm ketet otman. 8 Lohimbi âlâ me
âlâŋe Anitâhât den nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu tem lâuwaŋgimai ya yeŋgât
heroŋe nâŋgâyiŋgim den âiân ki katyekman. 9 Yakât otmâ yeŋe Kiristohât
tem lâum orotmeme âlepŋeâk otmâ manŋetgât Anitâ ulitguman. Yawu
otmâ tem lâuwaŋgim târârâhâk mannomai yan taka heroŋe nâŋgâyiŋgim
lohotŋan otyiŋgiwom. 10 Nâŋe mem hewewen tuhuyekmune Kiristohâlen
biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim mannomaihât aposolo sâm katnekmâ âi nihiop.
Yâhâ mem ge katyekbomgât ki sâm nihiop. Yawu gârâmâ yeŋgâlen
takawom yan den kâlâp ki sâyiŋgim hâhiwin yiŋgiwomgât nâŋgâm
inânŋan girem den yu kulemgum katyiŋgian.

Pauloŋe den bâiŋe sâop.

11 Bukulipne, den bâiŋe yuwu sâmune nâŋgâm heŋgeŋguŋet. Yeŋe
manmanyeŋe kiŋgoŋ ya pilâm kuwihakmâ heroŋe naŋgaŋgim biwi
konohâk otmâ manŋetgât naŋgan. Yawu otmâ mannomai yanâmâ Anitâ
Tihit tihit Amboŋaŋe wawaeyekmu biwiyeŋe huruŋ sâwuap.
12 Anitâ yet Kiristo yâk yetgâlen biwiyeŋaŋe kepeim mansai yeŋe
heroŋe naŋgaŋginomai. 13 Kiristohât komot yâk orowâk mansain yaŋe
nâŋgâyiŋgiai.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14 Kutdânenŋe Yesu Kiristoŋe tihityeŋe otmu biwi nâŋgân
nâŋgânyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu mannomai. Otmu Awoŋnenŋe
Anitâŋe mem hewewen tuhuyekmu buku oraŋgim tânahom mannomai.
Otmu Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otyiŋgimu ewe karaŋgim
mannomai. Ya bonŋanâk.

Nâ bukuyeŋe,
Paulo

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Galatia

Pauloŋe Galatia yeŋgât ekap kulemgum katyiŋgiop.

---

1 1-2 O bukulipne,
Yen Galatia hânân kapi tipi tapi tatmâ arap ya ambolipŋe emelâk biwiyeŋe Yesuhâlen katmâ yâkât komolân torokatbi. Yeŋgât nâŋgâm nâŋe ekap yu kulemgum katyiŋgian. Otmu bukulipne nâ orowâk manmâ Yesu Kiristo hoŋ bawaŋgim mansainŋe yawuâk nâŋgâyiŋgiai. Nâ Paulo, nâ Kiristo hoŋ bawaŋgim mansan. Otmu âi mem mansan yu lokŋe ki sâm nihiwi. Me Yesu Kiristoŋe aposololipŋe âi sâm yiŋgiop yaŋe ki torokatmâ sâm nihiwi. Anitâŋe nanŋe Yesu Kiristo mumuŋambâ mem yahalop yâkât otmâ yetŋak nâŋgânihim âi yu sâm nihimutâ mem mansan.

Kiristo kawenenŋan kinmu kuŋetâ muop.

3-5 Nâ yeŋgât nâŋgâm Anitâ yuwu sâm ulitguman. “O Awoŋnenŋe, gike eŋgatgeâk otmâ Kiristo hâŋgângurâ giop. Giop yamâ nenŋe lok bâleŋahât orotmeme kiŋgoŋ ya watmâ ari bâlemaingât lauhe lâum kawenenŋan kinmu kuŋetâ muop. Mum yahalop yapâ bâleŋahât paŋgoŋâmbâ holaŋnenehop. Yakât otmâmâ Anitâ heroŋe nâŋgâwaŋgim mepaem yâhânom. Otmu Awoŋ, gâ otmu Kutdânenŋe Yesu Kiristo yetŋe Galatia ambolipŋe yeŋgât nâŋgâyiŋgim tihityeŋe otmutâ yanâmâ biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe konohâk otmâ sânduk sâm gaekgât ulitgohoan.” Yawu sâm yeŋgât nâŋgâm Anitâ mepaem gaman.

Kiristohât den pat konok tap.

6 Otmu den umatŋe âlâ tap ya sâwoman. Anitâŋe ikŋe eŋgatŋeâk otmâ yen mem dâiyehop. Yawu gârâmâ Kiristo hâŋgângumu gemu yâkâlen biwiyeŋe katbi. Yakât girawu otmâmâ yâk yetgât hâkâŋ otmâ in yawu pilâyelekmâ biwiyeŋe âlâhâlen katnomosai? Den pat âlepŋe tap yamâ Kiristohât den pat konohâk. Âlâ ki tap, bia kârikŋe. 7 Yakât otmâmâ lok

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ondowân gâtŋaŋe taka nâŋgân nâŋgânyeŋe mem gulipgunehât Kiristohât
den pat âlepŋe kelaŋgatmâ biwiyeŋan kioŋsai. 8 Yakât yuwu sâmune
nâŋgâŋet. Nâŋe emelâk den sâm ekyongowan ya lok âlâ me âlâŋe
kelaŋgatnomai, me torokatmâ âlâ ekyongonomai, yamâ Anitâŋe yakât
matŋe hilipyongoâkgât naŋgan. Yakât otmâmâ lok wosapâ gâtŋe âlâ
me âlâŋe, me aŋelo âlâŋe taka den pat âiŋe sâm ekyongoŋetâ nâŋgâm
kâkâsuk otnomai. 9 Nâ den yu emelâk ekyongowan. Girawu otmâ nelâm
yongoap. Yakât yâhâpŋe sâmune nâŋgâŋet. Kândikum ninak Kiristohât
den pat âlepŋe sâm ekyongowan. Ekyongomune nâŋgâŋetâ bulâŋe
otmu mem biwiyeŋan katbi. Yamâ benŋe lok ondowân gâtŋaŋe taka den
yu kelaŋgatmâ biwiyeŋan kioŋbi. Yakât otmâ Anitâŋe matŋe yiŋgimu
hemgât kâlâwân seyehâkgât naŋgan.
10 Den yan yu topŋe girawuhât yan? Lohimbiŋe heroŋe nâŋgânihiŋetgât
yan? Me nekŋetâ yahalâkgât yan me? Yawu bia. Yawuhât nâŋgâm oan
mâne Kiristohât ki tem lâum hoŋ bawaŋgimbâm. Yawu gârâmâ topŋe
yuwuhât yan. Anitâŋe nekmu ârândâŋ olâkgât yan.

Yesu Kiristoŋe Paulo âi sâm waŋmu miop.

11 Nine topne sâm ekyongomune nâŋgâŋet. Emelâk den pat âlepŋe ya
ekyongomune nâŋgâwi. Den yamâ lok nombotŋe yeŋgât lauyeŋambâ ki
mewan. 12 Me lok âlâ me âlâŋe ki kâsikum nihiwi. Ya bia kârikŋe. Yesu
Kiristoŋe nâhât topŋambâek nâŋgâek sâm biwi nâŋgân nâŋgânne mem
pâroŋ pilâmu nâŋgâmune keterahop. 13-14 Yâhâ biwi nâŋgân nâŋgânne
ki mem pâroŋ pilâop sâp yan wuân me wuân otmune bâleminiop
yakât emelâk ekyongoŋetâ nâŋgâwi. Yuwu otminiwan. Lohimbi
kerekŋe Anitâhât nâŋgâŋetâ yahalâkgât Yura nenŋe tâmbâlipnenŋe
yeŋgât orotmeme ya watmâ manminiwan. Yawu otmâ bukulipne lok
sihan orowâk manbinân nâŋe kârikŋe otmâ dondâ wangiyekban.
Yakât otmâmâ lohimbiŋe nekŋetâ yahalop. Yâhâ lohimbi nombotŋaŋe
Yura nengât miti pilâm yapâ hioŋakmâ biwiyeŋe Kiristohâlen katmâ
yâkât komolân torokatbi. Yâkât komolân torokatŋetâ ya yeŋgât mâtâp
maŋguyiŋgiwe sâm dondâ mem bâleyekmâ hilipyongominiwan.
15 Yawu gârâmâ aŋgoân meŋnahât tepŋambâ ki tetewan sâp yan
nâŋe Kiristohâlen biwinaŋe kepeim hoŋ bawaŋgiwomgât Anitâŋe sâm
katnihiop. 16 Yâhâ yâkŋe nâŋgâmu ârândâŋ otmu nâŋe Kiristohât den
pat pâku lohimbi yeŋgâlen ari sâm tetem ekyongowomgât ikŋe nanŋaŋe
mâtâwân tetenihiop. Mâtâwân tetenihiop yakât kakŋan nep topŋe katbe
sâm lok âlâhâlen ari ki âikum nâŋgâwan. 17 Me Kiristohât aposololipŋe
Yerusalem kapiân manbi ya yeŋgâlen gurâ ki ari âiyongom nâŋgâwan.
Kiristo ikŋak aposolo nep sâm nihiop yanâk pilâm yahatmâ Arawia
hânân ari manban. Manmâ manmâ yapâ âwurem Damasiko kapiân ari
manban. 18 Yan ari manmune yambu kalimbu pesuk sâop. Yakât kakŋan

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Petoro in ekbe sâm Yerusalem kapiân yâhâwan yaŋak yâk orowâk manmutŋe sande yâhâp olop. 19 Sâp yan yâk otmu Kutdânenŋahât imiŋe Yakowo ya yetŋiâk yelekban. Yâhâ aposolo âlâlâ ya ki yekban. 20 Den yan yu Anitâhât senŋan kinmâ yan. Yakât otmâmâ den mian otbuawâmâ matŋe nihiwuap.

21 Nâŋe nine kapi Kilikia hânân tap yan ari âi topŋe katmâ Kiristohât den pat ekyongom manban. Otmu yapâ pilâyekmâ Siria hânân kapi tipi tapi tatmâ arap yan ari den kâsikum yiŋgim manban. Yakât otmâmâ Yesuhât komot Yuraia hânân manbi yeŋgâlen ki arimune eŋakbin. 22 Yawu gârâmâ nine topne nâŋgâwi yaŋe ari lohimbi yuwu sâm ekyongowi. 23 Emelâk nâhâitŋe "hilipnongominiop. Yâhâ sâp yiwereŋeâmâ lohimbi kerekŋe Kiristohât nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu biwiyeŋe yâkâlen katŋetgât yâkât den pat ekyongom mansap." 24 Nâhât topŋe yawu ekyongoŋetâ nâŋgâm Anitâ mepaewi.

Pauloŋe Yesu Kiristohât aposololipŋe yeŋgâlen torokalop.

2 1-2 Otmu yapâ nâŋe kapi âlâen âlâen ari den kâsikum yiŋgim manmune yambu 14 pesuk sâop. Yakât kakŋan Anitâŋe biwi nâŋgân nâŋgânne mem heweweŋ tuhumu Banawa yet Tito meyelekmune Yerusalem kapiân yâhâwin. Yan yâhâmunŋe Kiristohât komot ya yeŋgât kunlipyeŋe orop tihâk menduhuakbin. Menduhuakmâ nâŋe emelâk pâku lohimbi yeŋgâlen ari Kiristohât den ekyongowan yakât topŋe nâŋgâne sâm âinohowi. Otmu mâtâp maŋgunihimai sâm den ya topŋambâek sâm tetem ekyongomune nâŋgâŋetâ keterahop. 3 Topŋe yuwuhât yan. Nenŋe Kiristohâlen torokatmâ yan Mosehât girem den nâŋgâmunŋe porap otmu ki lâum manbin. Yawu manbin yan bukunenŋe Tito, Girik gâtŋe, yâhâmâ emelâk nengâlen torokalop yamâ hâkŋe torehenŋan undip ki tuhuwin yakât den pat ekyongomune nâŋgâwi. 4 Yawu gârâmâ lok perâkŋaŋe topnenŋe mem tetene sâm nengât osetnenŋan taka manbi. Taka Mosehât girem den ya yâhâpŋe mem miwirikum hâkŋe torehenŋan undip tuhuwaŋgine sâm kendâningiwi.

5 Kendâningim Kiristohât den pat âlepŋe ya kelaŋgatne sâm otŋetâ denyeŋe ki nâŋgâwin. Denyeŋe ki nâŋgâwin yakât otmâ hâkŋe torehenŋan undip ki tuhuwi. Yakât otmâmâ yengu yawuâk Mosehât girem den ki watmâ mannomai. 6 Otmu Yesuhât komotŋe papatolipyeŋe yeŋgât nâŋgâŋetâ yahatsap. Yamâ Anitâ lok biwinenŋe ekmapŋe nâŋgâningimu ki gewe yâhâwe otmap. Otmu nâŋe gurâ yawuâk lok âlâ me âlâhât ki nâŋgâmune yahatmap, me ki nâŋgâmune gemap. Otbi yamâ yâk yeŋgât wahap. Anitâŋe konok biwinenŋe ekmap. Yawu gârâmâ papatolipyeŋaŋe nâhât den yu ki kum meme sâsâ tuhunekbi.

7-8 Otmu nine topne yuwu sâm ekyongomune ekbi. Emelâk Anitâŋe Petoro mâmâŋe otbaŋgim âi sâm waŋmu Yuraia hânânâk tatmâ Yesuhât

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

den pat âlepŋe ya kapi ambolipŋe kâsikum yiŋgiop. Yâhâ nâŋeâmâ
pâku lohimbi yeŋgâlen ari den yu ekyongowehât mâmâŋe otnihim âi
sâm nihiop. 9 Otmu den ya sâm ekyongomune nâŋgâŋetâ keterahopgât
Yakowo, Petoro, Yoane, yâk yeŋgât lok kunyeŋe manbiŋe nâ otmu bukune
Banawa buku otnitgim yuwu sâm hâŋgânnotgowi. “Nenâmâ yuânâk
tatmâ kapi tipi tapi tatmâ arap yu ambolipŋe yeŋgâlen âi mem mannom.
Yâhâ yerâmâ pâku lohimbi yeŋgâlen ari âiyetŋe tuhuromawot. 10 Otmu
konohâk tap yamâ yuwu nâŋgâyet. Bukulipnenŋe nombotŋe umburuk
mansai ya yeŋgât nelâm yotgomap.” Sâŋetâ sâwan. “Yâk tânyongoromgât
naŋgait.” Yawu sâm den hikum karakbin.

Pauloŋe Petoro hâme hârewaŋgiop.

11-13 Otmu ya pesuk sâmu nâŋe Banawa mem Yerusalem kapi pilâm
orowâk Antiok kapiân ariwit. Yan ari manmâ manmâ âlâengen ari
den ekyongowe sâm pilâyekmâ ariwan. Otmu hilâm âlâen Petoroŋe
Antiok kapi ari pâku lohimbi nombotŋe biwiyeŋe Kiristohâlen katbi yâk
yeŋgâlen torokatmu orowâk manbi. Yawu manŋetâ Yakowohât bukulipŋe
Yerusalem kapiângembâ gem Antiok kapiân ari Petoro yuwu sâm hâme
hârewaŋgiwi. “Bâe, otdâ bâleap yakâ. Girawu otmâ pâku lohimbi orowâk
sot nem mansai. Ya ki orotŋe.” Yawu sâm hâme hârewaŋgiŋetâ bukulipŋe
nombotŋaŋe pâku lok yeŋgât hâkyeŋe torehenŋan undip tuhuyekbiŋe
nâŋgâm bâlewaŋgimaihât pâku lohimbi ya pilâyekmâ Yakowohât
bukulipŋe yeŋgâlen torokalop. Petoroŋe yawu olop yakât Yura lohimbi
nombotŋaŋe ya ekmâ pilâyekbi. Pilâyekŋetâ Banawaŋe yekmâ pârâk
pilâm yawuâk otmâ yâk yeŋgâlen torokalop.
14 Yawu otŋetâ nâmâ âwurem ari topyeŋe mem tetem nâŋgâmune
dondâ bâleop. Yâkŋe Kiristohât denŋe tâŋ tâŋâk ki watmâ manbi.
Petoroŋe otmu bâleop yakât topŋe teteâkgât Yesuhât komot ya yeŋgât
senyeŋan kinmâ yuwu sâm ekuwan. “Petoro, gâ wuân mendâ bâleap?
Gâ Yura lok. Yawu gârâmâ Yura nengât orotmeme hâŋgiŋe ya pilâm,
pâku lohimbi yeŋgâlen torokatmâ mansat. Yawu gârâmâ wongât
pâku lohimbiŋe Yura nengât orotmeme hâŋgiŋe otŋetgât meme sâsâ
tuhuyeksat? Ekmune dondâ bâleap.

Himbim yâhânomgât mâtâp konohâk tap.

15 Nenâmâ Yura lohimbi. Anitâŋe girem den âlâlâ Mose ekumu
kulemguop ya biwinenŋan katmâ nâŋgâmain. Yawu otmâ pâku
lohimbiŋe Anitâhât den ki lâum mansai yawu ki otmain. 16 Yawu gârâmâ
Anitâhât girem den yan papatolipnenŋaŋe yeŋe eŋgatyeŋeâk watmâ den
âlâlâ torokatmâ kulemguwi. Yamâ lok âlâ me âlâŋe papatolipnenŋaŋe
girem den âlâlâ kulemguwi ya lâuŋetâ Anitâŋe yekmu ârândâŋ otbuapgât
dop âlâ ki tap. Yâkŋe Kiristohâlen biwiyeŋe katnomai yamâ Anitâŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yekmu ârândâŋ otbuap. Mâtâp âlâ ki tap, bia kârikŋe. Nenâmâ emelâk
Kiristohâlen biwinenŋe katbin. Yâkât otmâ papaptolipnenŋe yeŋgât girem
den yakât nâŋgâmunŋe tâŋât otmap.
17 Kiristohâlen biwinenŋe katbin yapâek bukulipnenŋe Yura lok
pilâyekmâ pâku lohimbi, tosayeŋe orop sâminiwin, yeŋgâlen torokatbin.
Ya yeŋgâlen torokatmâ papatolipnenŋe yeŋgât girem den ki lâuaingât
Yura lok nombotŋaŋe nengât "tosa lok" sâmai. Tosa lok mâne âlâ girawu
sâmbâin. Yuwu sâmbâin me? "Âo, Kiristoŋe orotmeme bâleŋan dâim ari
katnenekmu otmunŋe bâleap. Yakât otmâ tosa ya Kiristohâlen tap." Yawu
sâm tosa ya Kiristohâlen kârâm pilâwin mâne ki ârândâŋ otbâp. Yawu ki
tap. Yawu gârâmâ Yura lok yeŋgât orotmemeyeŋe hâŋgiŋe ya watmâ ki
otnomai.
18-19 Yakât nâŋgâŋetâ keterahâkgât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Nâmâ
papatolipnenŋe yeŋgât girem den bet pilâwan ya âlâkuâk miwirikum
lâuwom yanâmâ nâhât yuwu sâŋetâ bonŋe otbuap. "Aŋgoân Pauloŋe
papatolipnenŋe yeŋgât girem den bet pilâop yanâmâ tosa miop."
Nâhâitŋe yawu olop sâŋetâ yanâmâ bonŋe otbuap. Yawu gârâmâ topŋe
yawu ki tap yakâ. Aŋgoân girem den âlâlâ ya lâuwe sâm tâpik gupik
otminiwan. Tâpik gupik otmâ manmâ gamune yaŋe ki tânnohop.
Yakât otmâ pilâmune pesuk yap. 20 Pilâmune pesuk sâmu yaŋahâmâ
Anitâŋe nanŋe hâŋgângumu ge nâhât kaweân kinmâ muop yâkâlen
biwine katban. Biwine katmune yâkŋe tânnohom manman kârikŋahât
pat kunihiop. 21 Yakât otmâ yuwu naŋgan. Kiristo muop yan manman
hâŋgiŋe ya betbaŋgim muop. Yâhâ Anitâŋe mumuŋambâ mem yahatmu
manman âiŋe miop. Yakât dopŋeâk otmâ biwine yâkâlen katban yan
papatolipnenŋe yeŋgât girem den hâŋgiŋe lâuminiwan ya bet pilâwan.
Yakât otmâ Kiristoŋe mâmâŋe otnihimu yâk orop biwinetŋe kepeiakmâ
konohâk oap. Yakât otmâmâ yâkâlen biwinaŋe kepeim hoŋ bawaŋgim
mansan. Kiristoŋe wawaenenekmâ ge kawenenŋan kinmâ muop yakât
ki nâŋgâmune tâŋât otmap. Yamâ yuwu naŋgan. Papatolipnenŋe yeŋgât
girem den lâumunŋe Anitâŋe nenekmu ârândâŋ otmap mâne Kiristoŋe ge
imbiâk muop sâmbâin. Yawu.

Yesu Kiristohât mâtâp me girem dengât mâtâp

3 1 Bukulipne, Galatia ambolipŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet. Emelâk
Anitâŋe Yesu Kiristo hâŋgângumu ge nengât otmâ howanân kuŋetâ
muop yâkât den pat âlepŋe ekyongomune nâŋgâm biwiyeŋan katbi.
Yaŋak benŋe girawu otmâ sâp yiwereŋe yuâmâ lohotŋe otŋetâ Yura
kapi ambolipŋaŋe yeŋgâlen taka biwiyeŋan kioŋmâ nâŋgân nâŋgânyeŋe
mem gulip malap tuhuai? Bâe, topŋe wongât Kiristohât mâtâp bulâŋe ya
pilâm Yura nengât orotmeme hâŋgiŋe ya watmâ mansai? Ya ki orotŋe.
2 Yakât yiwereŋe âiyongomune sâŋetâ nâŋgâwe. Yeŋe papatolipnenŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yeŋgât girem den âlâlâ ya lâuŋetâ yanâmâ Anitâŋe Wâtgât mâmâŋahât
Heak hâŋgângumu ge mâmâŋe otyiŋgiop me bia? Bia yakâ. Yâhâ
nâŋeâmâ Kiristohât den pat âlepŋe ekyongomune nâŋgâŋetâ bulâŋe olop.
Yawu nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu Yesuhâlen biwiyeŋe katbi yanâk Anitâŋe
Wâtgât mâmâŋahât Heak hâŋgângumu yeŋgâlen giop. 3 Yakât otmâ
girawu otmâmâ kopa oai? Ya ekmâ pârâk pilan. Yakât torokatmâ yuwu
sâwe. Kândikum emelâk Kiristohâlen biwiyeŋe katmâ Anitâhât Wâtgât
mâmâŋahât Heak yâkât wâtŋan kinŋetâ nâŋgân nâŋgânyeŋe mem pâroŋ
pilâyiŋgimu Kiristohât mâtâp yawuâk watmâ manbi. Yakât otmâ yeŋe
yiwereŋe wâtnenŋanâk kinmunŋe Anitâŋe nenekmu ârândâŋ olâk sâm
oai ya ekmune ki dopŋan oap. 4 Yâhâ aŋgoân Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe
mâmâŋe otyiŋgimu biwiyeŋaŋe heroŋe otbi. Otmu Kiristohâlen biwiyeŋe
katbi ya imbiâk otmaihât Yura nengât orotmeme hâŋgiŋe ya pilâŋet.
5 Yakât âlâku sâwe. Papatolipnenŋe yeŋgât girem den âlâlâ lâuai yakât
otmâ Anitâŋe ki mâmâŋe otyiŋgimu kulem topŋe topŋe miai. Yuâmâ
Kiristohâlen biwiyeŋe kepeiai yakât otmâ Anitâŋe Wâtgât mâmâŋahât
Heak hâŋgângumu ge mâmâŋe otyiŋgimu kulem topŋe topŋe miai.

Awarahamŋe olop yakât topŋe

6 Yakât topŋe teteâkgât Awarahamŋe olop ya sâlikum ekŋet. Yakât
Moseŋe kulemguop ya yuwu tap. “Anitâŋe Awarahamgât pat kuwaŋgiop
ya nâŋgâm yâkâlen biwiŋe katmâ biwi yâhâp ki otmâ manop. Yawu otmâ
manop yakât Anitâŋe ekmu ârândâŋ olop.” Yawu kulemguop. 7 Yakât
otmâ Yura nengâlen gâtŋaŋe me pâku lohimbi yeŋgâlen gâtŋe âlâ me
âlâŋe biwiyeŋe yawu katmai yamâ Awarahamgât sen bulâŋe mansai
sâm Anitâŋe nâŋgâyiŋgimap. Yakât otmâmâ Anitâŋe Awarahamgât pat
kuwaŋgiop yakât bulâŋe yen orowâk menomai. 8 Yawu gârâmâ yakât
torokatmâ sâwe. Anitâŋe pâku lohimbi nombotŋe biwiyeŋe yâkâlen
katmâ tem lâuwaŋgiŋetâ tosayeŋe pilâyiŋgiwuap yakât emelâk inânŋan
nâŋgâop. Ya nâŋgâm Kiristo ki hâŋgângumu giop yan ya nâŋgâm
Awaraham yuwu sâm ekuop. “Hâmbâi gâhât tepgan gâtŋe âlâŋe
tetem lohimbi hânŋan kulemŋan mansai ya menduhuyekmu manman
âiloŋgoân manmâ heroŋe nâŋgânomai.” 9 Moseŋe yawu kulemguop yakât
topŋeâmâ yuwu. Awarahamŋe Anitâhâlen biwiŋe katmâ biwi yâhâp ki
olopgât Anitâŋe nâŋgâwaŋgiop. Yakât dopŋeâk otnom yamâ Anitâŋe
Awarahamgât pat kuwaŋgiop ya ambokunom.

Girem dengât topŋe

10-12 Otmu yakât torokatmâ sâwe. Moseŋe yuwu kulemguop. “Lohimbi
âlâ me âlâŋe girem den yu tâŋ tâŋâk ki watnomai yamâ Anitâŋe matŋe
umatŋe yiŋgimu mem hiliwahonomai.” Yawu tap. Yâhâ sâp âlâen Anitâŋe
sâmu Moseŋe den yuwu kulemguop. “Lohimbi âlâ me âlâŋe biwiyeŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Anitâhâlen katmâ denŋe lâuwaŋginomai yamâ manman kârikŋan katyekmu mannomai.” Yawu kulemguop. Girem den tap ya âlâku sâmune nâŋgâŋet. Ya yuwu tap. “Lohimbi âlâ me âlâŋe girem den ya tâŋ tâŋâk watmâ mannomaiŋeâmâ manman kârikŋan mannomai.” Yawu tap.

13 Yawu gârâmâ âlâŋe girem den ya tâŋ tâŋâk watmu ârândâŋ otbuap? Lok yawuya âlâ ki tap, bia kârikŋe. Yakât nen kerekŋe girem den ya lâumain yamâ târârâhâk ki watmain. Yakât nâŋgâm Anitâŋe Kiristo hâŋgângumu ge sârerenenekmu howanân kuŋetâ muop. Yakât Moseŋe den âlâ yuwu kulemguop. “Lok âlâ me âlâ nahân yongoŋetâ kinnomai ya yeŋgât yuwu sânomai. “Lok yuâmâ Anitâŋe matŋe waŋmu miap,” yawu sânomai.” Yawu sâm kulemguop. 14 Yakât otmâmâ Yesu Kiristoŋe nengât tosahât otmâ kawenenŋan kinmu howanân kuŋetâ muop. Yakât otmâmâ Anitâŋe Awaraham pat kuwaŋgiop yakât bulâŋeâmâ ikŋe Wâtgât mâmâŋahât Heak ya hâŋgângumu ge mâmâŋe otningimu manman kârikŋan manmâ yâhânom.

Anitâŋe sâmu kârikŋe olop.

15 Nenŋe orotmeme âlâ otmain yan hâum sâmune nâŋgâŋet. Lok yâhâp den hikumutâ kârikŋe otbuap. Ya bukuŋe âlâŋe kelaŋgatbuap, me den âlâ torokatmâ sâwuap, me nombotŋe hârewuapgât dop âlâ ki tap. Yakât otmâ yuwu ekne. Anitâŋe den hikuop ya ki hâukum âlâ sâwuap. Bia kârikŋe. 16 Anitâŋe Awaraham den ekuop ya yuwu tap. “Nâŋe gâ otmu gâhât tepgan gâtŋe âlâ tetewuap yet den yukât bulâŋe yitgiwom.” Yawu sâm ekuop. Yakât otmâmâ yuwu ki sâop. “Gâ otmu gâhât tepgan gâtŋe tetem mannomai yen kerek yiŋgiwom.” Yawu ki sâop. Yawu gârâmâ Awarahamgât tepŋan gâtŋe konok, Kiristo teteop yanâmâ Anitâŋe Awaraham den ekuop yakât bulâŋe yâkâlen teteop. 17 Yawu gârâmâ Anitâŋe Awaraham den ekuop ya yambu 430 pesuk sâmu yanâmâ girem den Mose waŋop. Otmu Awaraham den ekuop yakât kakŋan Mose ki ekuop. Yawu gârâmâ Mose girem den waŋop yaŋe mem ge katbuap, me Awaraham den ekuop ya hâukum âlâ sâwuapgât dop âlâ ki tap. 18 Yakât topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâŋe Awarahamgât manman kârikŋahât pat kuwaŋgim den ekuop ya girem denân torokatmâ ki sâop. Awarahamâk ekuop. Yawu gârâmâ manman kârikŋe ya mene sâm Anitâŋe Awaraham den ekuop ya otmu girem den yâhâp yâhâp ki menom.

19 Yawu tap. Yakât otmâmâ topŋe girawuhât Anitâŋe girem den Mose ekumu kulemguop? Topŋe yuwuhât. Girem den yaŋe lok topnenŋe mem teteningimap. Emelâk tâmbâlipnenŋaŋe manmâ otŋetâ bâlem gaop. Otmu nen gurâ yawuâk otmunŋe bâlem gamap. Yawu gârâmâ Awarahamgât tepŋan gâtŋe Yesu Kiristoŋe teteop. Tetem yan Anitâŋe Awarahamgât pat kuwaŋgiop yakât bulâŋe mem teteningiop. Mem teteningiop yakât otmâ girem den kandi sâop ya pesuk sâop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Otmu âlâ torokatmâ sâwe. Anitâŋe aŋeloŋe hâŋgângumu ge girem
den Mose ekumu kulemguop. 20 Yawu gârâmâ Anitâ ikŋak ge Awaraham
ekuop.

Lohimbi kerekŋe Anitâhât girem den târârâhâk ki watmain.

21 Yakât otmâmâ girem den otmu Anitâŋe Awaraham den ekuop yaŋe
lâuahowot me bia? Lâuahowot yamâ benŋe topyetŋe ikŋiâk ikŋiâk. Yawu
gârâmâ Anitâŋe girem den sâm kalop yaŋe manman kârikŋahât mâtâp
mem teteningiop mâne yaŋak benŋe girem den ya lâumunŋe ârândâŋ
otbâp. 22 Yakât nâŋgâŋetâ keterahâkgât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Miti den
kândikum kulemguwi yan den âlâ tap yakât topŋe yuwu. Yesu Kiristo ki
giop yan nen kerekŋe girem den lâuminiwin yamâ târârâhâk ki watbin.
Yakât otmâ Anitâŋe mumuhât pat kuningiop. Yakât kakŋan Anitâŋe
manman kârikŋahât pat sâm Awaraham kuwaŋgiop yakât bulâŋe mene
sâm Kiristohâlen biwinenŋe katnomgât mâtâp teteop.
23-24 Mâtâp teteop yamâ Yesu Kiristohâlen biwinenŋe katnehât Anitâŋe
hâŋgângumu giop. Yâhâ ki giop sâp yan girem den yaŋe manmannenŋe
bâleŋe ya mem tetekŋan tuhumu mumuhât pat otbin. Mumuhât pat otmâ
gamunŋe Yesu Kiristoŋe gem yapâ holaŋnenekbe sâm nengât sâm muop.
25 Mumu yâkâlen biwinenŋe katmunŋe Anitâŋe nenekmu ârândâŋ otmu
yakât otmâmâ girem den ya torokatmâ lâunomgât mâtâp bialop.

Kiristohât manman haŋgalakmâ manmâ yâhânom.

26 Otmu yeŋe yawu otmâ yâkâlen torokatŋetâ yaŋak Anitâŋe
nanne baratne sâm meyehop. 27 Yawu otmâ toen mem katyekŋetâ
yanâmâ manmanyeŋe bâleŋe ya kon sâm pilâm Kiristohât manman ya
haŋgalakmâ yâkâlen torokatbi. 28 Yâkâlen torokatmâ nen hârok Anitâhât
komot otmâ mansain. Yawu mansain yakât ki mem kâsipnongomap. Nen
Yura lohimbi, me yen pâku lohimbi, me lok kutyeŋe orop, me kutyeŋe
bia, me âwâ nan me mâmâ barat, nen kerek komot konohâk oain. Yesu
Kiristoŋe kunnenŋe oap yakât otmâ Anitâŋe nenekmu dop konohâk oain.
29 Emelâk Anitâŋe Awarahamgât pat sâm kuwaŋgiop ya yen gurâ yawuâk
kuyiŋgiop yakât bulâŋe menomai. Yawu gârâmâ yenâmâ topŋe yawuhât
otmâ Awarahamgât sen sâm katyehop.

4 1 Emelâk den yan yakât âlâkuâk sâwe. Nenâmâ Anitâhât nanŋe
baratŋe mansain. Yakât topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât den âlâen
hâum sâmune nâŋgâŋet. Nengât orotmeme yamâ yuwu tap. Nenŋe
munomân nan baralipnenŋaŋe nengât bât tosa ya yâkŋe galemgunomai.
2 Gârâmâ nenŋe ŋaŋayeŋanâk mum pilâyeknomân mandu otnomai
yan hep torehenlipnenŋaŋe wawaeyekmâ tihityeŋe otmai. Tihityeŋe
otŋetâ papato otmâ yanâmâ âwâ mâmâlipyeŋe yeŋgât bât tosa ya
yeŋahâk galemguaknomai. Orotmemenenŋe yawu tap. 3 Otmu yakât

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

dopŋeâk nen Yura lohimbiŋe lepat nâŋgân nâŋgânân manmâ gawin
yan Mosehât girem den otmu papaptolipnenŋe yeŋgât girem den
yakât amutgen manmâ gawin. 4-5 Otmu embâŋân Anitâŋe hân himbim
ki kândikyotgowân ikŋe nanŋe hâŋgângumu gewuap yakât sâpŋe
kalop. Sâpŋe kalop ya ekmu ârândâŋ otmu nanŋe hâŋgângumu giop.
Hâŋgângumu gemu nen kerekŋe Anitâhâlen ari torokatmunŋe ikŋe
nanŋe baratŋe sâm menenehâkgât Yura imbi âlâhât tepŋan ge tetem
girem den ya tâŋâk lâum manop. Yawu manmâ nenŋe girem den
târârâhâk ki watmâ gawin yakât otmâ sârerenenekmâ girem den yapâ
holaŋnenehop.
6 Anitâ nanŋaŋe holaŋnenehop yakât otmâ nenŋe Anitâhât nanŋe
baratŋe otmâ mansain. Yawu nâŋgânehât Anitâŋe nanŋahât Wâtgât
mâmâŋahât Heak hâŋgângumu ge biwinenŋe mem hewewen tuhumu
Anitâ heroŋe nâŋgâwaŋgim "Awoŋnenŋe, kâwiâk nanŋe olon," sâm
mepaemain. 7 Bukulipne, yengu yawuâk Anitâ heroŋe nâŋgâwaŋgim
mepaem mansai. Yawu gârâmâ yeŋe emelâk Anitâhât topŋe ki nâŋgâm
orotmeme kiŋgoŋ otmâ manminiwi ya pilâm Anitâhâlen biwiyeŋe katmâ
yâkât komolân torokatbi. Yakât otmâmâ nanne baratne sâm meyekmâ
Awarahamgât pat kuwaŋgiop ya yen gurâ yawuâk kuyiŋgiop."

Pauloŋe Galatia ambolipŋe yeŋgât nâŋgâm gorâwaŋgiop.

8 Emelâk embâŋân Anitâhât topŋe ki nâŋgâm manminiwi sâp yanâmâ
Porom Lâpio me wahap tâŋâtŋe yawuya mepaem yakât amutgen
manminiwi. 9 Yawu gârâmâ emelâk Anitâŋe tep âlep nâŋgâyiŋgim
meyekmu yâkât topŋe ekmâ nâŋgâŋetâ bulâŋe olop. Yakât otmâ
yiwereŋeâmâ topŋe girawuhât otmâ Anitâ betgum Porom Lâpio ya hoŋ
bawaŋgine sâm oai? Yaŋe manman kârikŋan mem katyekbuapgât dop âlâ
ki tap yakâ. 10 Otmu Anitâŋe yeŋgât nâŋgâyiŋgimu ârândâŋ olâkgât Yura
nengât orotmeme hâŋgiŋe yuwuya watne sâm oai? Yeŋe tatmâ nâŋgâ
nâŋgâ sâp, me sotgât hâi sapa manmai yakât sâp, me hilâm kâmbukŋe
topŋe topŋe ya watmâ mansai ya ekmune dondâ bâleap. 11 Nâŋe yeŋgâlen
puwâk taka Kiristohât den pat âlepŋe ekyongomune nâŋgâŋetâ bulâŋe
olop ya bet pilâm orotmemenenŋe hâŋgiŋe ya miwirikum watmaihât
nâŋgâm gorânihiap.
12 Nâŋe Yura nengât orotmeme hâŋgiŋe ya pilâm yen pâku lohimbi
mansai yeŋgâlen torokatmâ manmâ gan. Yakât otmâ yeŋe topŋe
girawuhât otmâ sâp yiwereŋe pilânekmâ Yura nengât orotmeme hâŋgiŋe
miai. Yeŋgâlen puwâk takawan yan yeŋe nâ buku otnihim laune lâuwi.
Yakât otmâmâ yu oai yu pilâŋetgât naŋgan.
13 Otmu yeŋgâlen tohowan yan kundat pato tetenihiop. Yawu tetenihiop
yamâ nâŋe yen orop sâp kâlewâk manmâ Yesuhât den pat âlepŋe
ekyongowan. 14 Otmu yeŋe tânnohom yan ki nâŋgâm bâlenihim hâkâŋ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kakŋan otbi. Yâhâ aŋelo âlâŋe yeŋgâlen takaop, me Yesu Kiristo ikŋak
yeŋgâlen takamu buku otbaŋgimbâi dop yawuâk buku otnihiwi. 15 Otmu
wuân me wuângât ulityongowan mâne in yawu nihimbâi. Yahâ sâp
yiwereŋeâmâ girawuhât otmâ nâ pilâneksai? 16 Nâŋe yeŋgât tepne nâŋgâm
den bulâŋe ekyongowan. Yamâ yeŋe yiwereŋe nâhâitŋe "nâŋgâm bâleningim
mem ge katnenekbe sâm oap" naŋgai? Yakât nâŋgâmune tepne bâleap.
17 Otmu nen Kiristohâlen biwi konohâk hikum mansainŋe hioŋaknehât
lok ondowân gâtŋaŋe taka biwiyeŋan kioŋbi. Yâhâ yeŋe pilânenekmâ
yâk yeŋgâlen torokatŋetâ yâk orop mepaenenekŋetgât yeŋgâlen takawi.
18 Nâŋe tânyongowomgât dop âlâ ki talop. Yâhâ lok yaŋe biwi konohâk
otmâ tânahone sâm yeŋgâlen takawi mâne heroŋe nâŋgâyiŋgimbâm.
Yawu gârâmâ emelâk nâŋe yen orop manmâ biwinenŋe kepeim manbin
ya girawuhât otmâ biwinenŋe holaŋakmu mansain?
19-20 Yeŋgât den pat ya nâŋgâmune umatŋe olop. Gârâmâ den
umatŋe yu ekyongowe sâm otmune umatŋe oap. Yen orop hâme konok
mansain mâne umatŋe ya kuwikbâin. Yakât yiwereŋe mâtâp tetenihimu
yeŋgâlen takawomgât naŋgan. Yakât nâŋgâm den âlâen hâum sâwe.
Imbilipnenŋaŋe naom mene sâm hâliliakmâ tatmâ naom memai, yakât
dopŋeâk yeŋe Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim tem lâuwaŋgiŋetgât
emelâk yeŋgâlen taka Kiristohât den pat âlepŋe ekyongomune nâŋgâŋetâ
bulâŋe olop. Yawuâk torokatmâ manŋetgât biwine yeŋgâlâk nâŋgâm tan.
Yakât otmâ yiwereŋeâmâ Yura nengât orotmeme hâŋgiŋe ya lâune sâm
otŋetâ yakât otmâ yâhâpŋe witgum biwiyeŋe Yesuhâlenâk kinâkgât den
umatŋe yu ekyongowe sâm biwine umatŋe oap. Yeŋe Kiristo betgumaihât
otmâ gorâ bâleŋe nihimu mansan.

Sara yet Haha yâk yetgâlen hâum sâop.

21 Yeŋgâlen gâtŋe nombotŋaŋe Mosehât girem den ya lâune sâm
otmaiŋe yakât topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât yuwu sâmune nâŋgâŋet.
Moseŋe den âlâ torokatmâ kulemguop yakât mâtâp yuwu tap.
22 Awarahamgât nanyâhâtŋe yâhâp teteowot. Nanŋe kunŋe yâkât
kutŋeâmâ Ismae. Yakât topŋe yuwu tap. Awarahamŋe imbiŋe Sara memu
yâkâlen nanyetŋe membuap yakât Anitâŋe bunewâk pat kuyitgiop. Yawu
yamâ inâk kâsi manowot. Yâhâ Anitâŋe Awarahamgât den hikuop ya
nelâmgumu ikŋe hoŋ bawa imbi, kutŋe Haha sâm ya miop. Ya memu
yâkâlen nanŋe kunŋe miop, yamâ kutŋe Ismae.
Yâhâ nanŋe âlâ, kutŋe Isaka sâm, yâkât topŋeâmâ yuwu. Anitâŋe
Awaraham imbiŋâit yetgât pat kuyitgiop yakât ki nelâmguop. Otmu
Saraŋe naom membuap sâop yakât otmâ manmâ gam gam nanŋe miop.
23 Yâhâ nanyâhâtŋahât topyetŋe yamâ ikŋiâk ikŋiâk oawot. Âlâmâ, Ismae
sâm, yâhâmâ Awarahamgâlen Hahaŋe imbiâk miop. Yâhâ âlâmâ, Isaka
sâm, Anitâŋe den hikuop yakât bulâŋe Awarahamgâlen Saraŋe miop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

24 Otmu Anitâŋe imbi yâhâp yu yetgât mâtâp ikŋiâk ikŋiâk sâm
yitgiop. Yakât otmâ yâk yetgât sen ya gurâ yawuâk komot ikŋiâk ikŋiâk
mansai. Yakât topŋe yuwu naŋgan. Imbi kutŋe Haha yaŋeâmâ hoŋ
bawaŋgiminiop. Yakât otmâmâ yâkât sen tetem sambe sambe otmâ
yawuâk hoŋ bawa manmai. 25-26 Otmu Haha yâhâmâ Arawia hânân
pumŋe âlâ tap, kutŋe Sinai, yan Anitâŋe girem den Mose waŋop yakât
dop olop. Hahahât sen yaŋe hoŋ bawa otmai dop yawuâk Yura kapi
ambolipŋaŋe Anitâŋe girem den kalop ya lâum manmai. Hahahât dopŋe
yawu.

Otmu Sarahât dop yuwu. Yâhâmâ Awarahamgât imbiŋe. Yakât
otmâmâ yâkât sen tetem sambe sambe otmâ hoŋ bawa ki mansai. Otmu
Saraŋeâmâ Yerusalem kapi âiŋe himbimân tap yakât dop olop. Sarahât
sen yamâ nen mansain yu. Gârâmâ kapinenŋe himbimân tap yan yâhâ
ambokunom. Yakât otmâ girem den hâŋgiŋe lâunomgât dop ki tap.
27 Yakât otmâ Anitâŋe sâmu poropete âlâŋe den kulemguop ya yuwu tap.

> "Imbi kâsi, yuwu sâmune nâŋgâ. Gâŋeâmâ naom âlâ ki mion. Otmu
> naom membe sâm ki hâliliakmâ tatmâ hâhiwin nâŋgâon. Yakât
> otmuâmâ gâhât lokŋe imbi ondop memu nanŋe miop. Yakât
> otmuâmâ nâŋgârâ gorâhihimapgât yuwu sâmune nâŋgâ. Hâmbâi
> mâne gâhât sen yaŋe tetem sambe sambe otmâ potgahât sen ya
> wangiyeknomai. Yakât nâŋgâm biwihe gemu heroŋe kakŋan man.
> Yawu."

28 Otmu yakât den âlâ torokatmâ sâmune nâŋgâŋet. Anitâŋe
Awarahamgât sen tetem sambe sambe otnomaihât pat kuwaŋgiop ya
yawuâk nanŋe Isaka kuwaŋgiop. Otmu pat kuwaŋgiop yakât bulâŋe
tetemu nen Yura lohimbi otmu yen pâku lohimbi dop konohâk otmâ
Awarahamgât sen mansain. Yakât otmâ imi ata me wârâ tou yawu
mansain.

29 Haha yet Sara yetgât topyetŋahât torokatmâ sâmune nâŋgâŋet.
Awarahamŋe Anitâhât den ya nelâmgumu imbi hoŋ bawaŋgiminiop
ya memu naom âlâ miop. Naom yaŋe pato olop. Otmu Anitâhât Wâtgât
mâmâŋahât Heakŋe Sara mâmâŋe otbaŋgimu nanŋe miop. Saraŋe
naom memu Haha nanŋaŋe yâkât nâŋgâm mem ge katbe sâm olop.
Yakât dopŋeâk yiwereŋe lohimbi girem den lâum mansaiŋe nen ki lâum
mansain yu nenekŋetâ bâlemu mem ge katnenekne sâm otmai. 30 Otmu
Saraŋe Awaraham yuwu sâm ekumu lauŋan miop.

> "Potne Hahahât nanŋe Ismaeŋe gâhât bât tosa ki galemguwuapgât
> naŋgan. Nannetŋe Isaka yâkŋak gâhât bât tosa galemgum
> manbuapgât naŋgan. Yakât otmâ watyelekdâ ariyet."

Yawu sâm ekuop. Awarahamŋe Sara lauŋan miop yakât dopŋeâk yeŋe
otŋetgât naŋgan. 31 Otmu yakât torokatmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet.
Nenŋe Kiristohâlen biwinenŋaŋe kepeim mansainŋeâmâ Sarahât sen

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

oain. Nâŋgâmune yawu oap. Yakât girawuhât otmâ yeŋgâlen gâtŋe nombotŋaŋe girem den lâum yan Haha sen otne sâm oai? Kâmbukŋe, yawu ki otŋet.

Kiristoŋe manman âlepŋan katnenekmu mansain.

5 1 Otmu nenŋe girem den lâum pâpgumunŋe tosa teteningimapgât Kiristoŋe nengât sâm gem yapâek holaŋnenehop. Yapâ menenekmâ manman âlepŋan katnenekmu mansain. Otmu yengu yawuâk holaŋyekmâ nengâlen torokatyekmu komot konohâk oain. Yakât otmâmâ yeŋe ki pilânenekmâ girem den hâŋgiŋe ya mem miwirikum lâunomai.

2 Bukulipne yakât âlâku ekyongomune nâŋgâŋet. Yeŋe Anitâŋe yekmu ârândâŋ olâkgât hâkyeŋahât torehenŋan undip tuhuaŋginomai yamâ dop yuwu otbuap. Yawu otnomai yanâmâ Kiristoŋe manman kârikŋahât mâtâp âiŋe meyiŋgiop yamâ nâŋgâŋetâ tâŋât oap yakât dop otbuap. Yakât otmâ Kiristoŋe mâmâŋe otyiŋgiwuapgât dop ya biatbuap.

3 Bukulipne, yawu otmaihât âlâku sâwe. Yeŋe girem den pâŋe konohâk lâum hâkyeŋahât torehenŋan undip tuhuaŋginomaihât dop bia. Yawu otnomai yan Anitâŋe girem den sâm kalop ya hârok lâunomai sâm kalop. Yakât otmâmâ yeŋgâlen umatŋe dondâ teteyiŋgiwuap. 4 Otmu yeŋgâlen gâtŋe âlâ me âlâŋe Anitâŋe yekmu ârândâŋ olâkgât girem den ya miwirikum lâunomai yanâmâ Kiristo pilânomai. Yawu otnomai yanâmâ Anitâŋe aŋgoân tepŋe nâŋgâm manman kârikŋahât mâtâp meyiŋgiop ya maŋguyiŋgiwuap. 5-6 Yâhâ nenâmâ biwinenŋe Yesu Kiristohâlen katmâ mansainŋe komot konohâk otbin. Nen hâknenŋahât torehenŋan undip tuhuaŋgiwin me yen ki tuhuaŋgiwi nenâmâ komot konok otmâ biwinenŋe Yesuhâlenâk kinmu haoŋmâ ârândâŋ tep âlep naŋgaŋgim hoŋ bawaŋgimain. Yawu otmunŋe Kiristoŋe âwurem ge sârerenenekmu Anitâŋe umam sâningim mem manman kârikŋan torokatnenekbuap. Yakât otmâ Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mem hewewen tuhunenekmu Kiristohâlen biwinenŋaŋe kepeim mansain. Kepeim manmâ Kiristoŋe in yawu ge menenekmu yâhâne sâm yakât mitiwahom mambot gumbot otmâ mansain.

7-8 Bukulipne, yen aŋgoân den pat âlepŋe ya nâŋgâm Kiristohât tem lâum hoŋ bawaŋgiŋetâ yekmune âiloŋgo nandoroŋe olop. Otmuâmâ Kiristohât mâtâp watne sâm otŋetâ yan Anitâŋe undip ki katyiŋgiop. Yakât otmâ sâp yiwereŋeâmâ âlâŋe undip maŋguyiŋgiŋetâ âlâengen arine sâm oai? Me âlâŋe biwiyeŋan kioŋetâ denyeŋe in yawu nâŋgâwi? 9 Bukulipne lok amonŋe yeŋgâlen takawi? Yakât topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Bau ŋasiŋe yamâ tipiŋe âlâ. Yawu gârâmâ yaŋe hâreakmâ sânduk sâm ârândâŋ otmâ bau mem bâlemapgât ya hârem pilâmain. Yakât dopŋeâk yeŋe yâk yeŋgât den ya pilâm kâkâsuk otmâ manŋetgât naŋgan. 10 Yâhâ yeŋgât nâŋgâm ki

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

eŋgat yâhâp oan. Yeŋe ekap kulemgum katyiŋgian yu sâlikum nâŋgâm denne tem lâunomai. Otmu Yura lok nombotŋaŋe biwiyeŋan kioŋetâ biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe itoŋ galoŋ oap yakât matŋe hâmbâi Anitâŋe Yura lok ya yiŋgiwuap.

11 Bukulipne, hâkyeŋahât torehenŋan undip tuhuaŋgiŋet sâm Yura lok nombotŋaŋe yeŋgâlen takawi ya yeŋgât topyeŋe âlâ sâmune nâŋgâŋet. Yaŋeâmâ imbiâk nâhâitŋe "Girem den lâuŋet sâm hâkyeŋahât torehenŋan undip tuhuyiŋgim mansap," sâmai. Yamâ den memai. Yâkŋe sâmai yawu otyiŋgim mansan mâne, Kiristoŋe nengât sâm muop yakât Yura lokŋe den pat ya nâŋgâm ki mem ge katnekne sâm otbâi. 12 Bukulipne, Yura lok yaŋe mem biwi hâlim tuhuyeksai yeŋahât nâŋgâm hâkyeŋahât torehenŋan undip tuhuaŋgiwi ya hârem pilakŋetgât naŋgan. 13-14 Bukulipne, yeŋgât manmanyeŋeâmâ âlâ. Yeŋe girem den lâuŋetgât Anitâŋe ki meyehop. Yawu gârâmâ yeŋahât ki nâŋgâŋetâ yahatmu eŋgatyeŋeâk otnomai. Girem den yakât topŋe yuwu tap. "Nenŋahât nâŋgâmunŋe yahatmap yawuâk buku nombotŋe yeŋgât nâŋgâmunŋe yahatbuap." Yawu tap. Otmu den ya lâum kinmâ yeŋe tep âlep naŋgaŋgim tânahonomai. 15 Yamâ yeŋe ki hioŋakmâ tep bâle naŋgaŋgim hiliwahonomai.

Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otningimu mannom.

16-17 Bukulipne, yuwu sâmune nâŋgâŋet. Nenŋe biwinenŋaŋe kâitnongomu orotmeme bâleŋe ekmâ otneâk nâŋgâmain. Yawu otmâ Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heak betbaŋgimain. Yawu otmain yanâmâ Heakŋe biwinenŋan kioŋmap. Yawu gârâmâ orotmeme bâleŋe otneâk nâŋgâmain ya âlâku nâŋgâmunŋe biwinenŋan hâumu pilâmain. Yakât otmâ Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe biwinenŋe mem heweweŋ tuhumu yâkât wâtŋan kinmâ tem lâuwaŋgim gain. 18 Yen yawu otnomai yanâmâ papatolipnenŋe yeŋgât girem den ya yâhâpŋe ki lâunomai. Otmu Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otyiŋgimu manmâ yâhânomai.

19 Emelâk eŋgatnenŋeâk watmâ otmunŋe bâlem gaop yakât ekyongowan ya âlâku ekyongomune nâŋgâŋet. Yeŋe eŋgatyeŋeâk watmâ yuwu otŋetâ manmanyeŋe bâleminiop. Kâwâ konda, orotmeme kiŋgoŋ mem manminiwi. 20 Otmu emet huhuminiwi. Porom Lâpio hâwim kânâŋgâŋetâ kinmu ulitguminiwi. Otmu âli hawat bâleŋe topŋe topŋe mem manminiwi, me sait bâleŋe karaŋgiminiwi, me karasuŋa tuhuaŋgiminiwi, me weke mem yan soŋgo bau kombo neaŋgiminiwi, me bundâŋe yerakminiwi. Ya otŋetâ bâleyiŋgiminiop. Nâŋgâm bâleaŋgiminiwi, otmu tepyeŋan tatmu tatmu kuk kâŋguruk oraŋgiminiwi. Otmu yeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmu hioŋakmâ kasa oraŋgiminiwi. 21 To kârikŋe nem biwi hâlim otmâ wahap ki orotŋe topŋe topŋe otminiwi. Orotmeme yawuya otmâ mansai yâhâmâ Anitâŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

manman kârikŋahât pat ki kuyiŋgiop. Yakât otmâ Kiristoŋe yâhâpŋe
âwurem gewuawân ikŋe komolân ki torokatnomai.
22 Yawu gârâmâ lohimbi nombotŋe Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât
Heakŋe mâmâŋe otyiŋgimu yuwu otmâ manmai. Anitâŋe buku otyiŋgiop
yakât nâŋgâm biwiyeŋe sânduk sâmu heroŋe nâŋgâwaŋgimai. Otmu biwi
nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu kaok naŋgaŋgimai.
Bukulipyeŋaŋe senŋe âlâlâhât umburuk otmâ pâin guin otmai ya yekmâ
nembe kalem otyiŋgimai. Yeŋahât nâŋgâŋetâ ki yahatmap. Otmu buku
nombotŋaŋe mem bâleyekŋetâ yakât matŋe ki kâpekyiŋgimai. Me
sâm bâleyiŋgiŋetâ yakât nâŋgâŋetâ ki sâtŋe otmap. 23 Lohimbi yawu
otmaiŋeâmâ girem den kerek lâuŋetâ ârândâŋ otmap yakât dop oap.
24 Bukulipne, yakât torokatmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Nenŋe Yesu
Kiristohâlen biwinenŋaŋe tiŋâk kepeimunŋe Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât
Heakŋe mâmâŋe otningiwuap. Yawu otningiwuap yanâmâ nenŋe
eŋgatnenŋeâk ki watmâ ihilâk mahilâk otmunŋe bâlewuap. 25 Yâhâ
yaŋeâmâ biwinenŋe mem hewewen tuhunenehopgât yâkât wâtŋan kinmâ
mâtâp sâm ningiop ya tâŋ tâŋâk watmâ manmâ yâhânom. 26 Otmu
yeŋahâlâk ki nâŋgâŋetâ yahatmu hâkyeŋe mepaenomai. Otmu yeŋahât ki
nâŋgâŋetâ yahatmu hioŋakmâ bukulipyeŋe mem ge katyeknomai.

Bukulipnenŋe lohotŋan otyiŋginom.

6 1-2 Bukulipne, yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yeŋe otŋetâ bâleâkgât
Satanŋe mem dâiyekmap. Yawu gârâmâ yeŋgâlen gâtŋe âlâ
me âlâŋe otŋetâ bâlewuap yanâmâ yen nombotŋe Anitâhât Wâtgât
mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otyiŋgimu mansaiŋe yuwu otyiŋginomai.
Yesu Kiristoŋe hânân gem lohotŋan manmâ kuwiknenekmâ mâtâp
meningiop. Yakât nâŋgâm bukulipyeŋe lohotŋan otyiŋginomai. Otmu
yengu yawuâk otŋetâ bâlemapgât biwiyeŋe galem oraŋginomai. 3 Nen
lok bâleŋeâk kerek mansain. Yawu gârâmâ yeŋgâlen gâtŋe âlâ me
âlâŋe yeŋe orotmemeyeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmap yamâ ombeyeŋaŋe
kâityongomap. 4-5 Naŋgai. Âlâku amboŋan amboŋan mannomai. Yakât
otmâmâ yeŋe buku âlâhât topŋe ki ekmâ kiwilinomai. Yeŋe biwiyeŋahât
topŋe âlâku ikŋiâk ikŋiâk ekmâ nâŋgâŋetâ ârândâŋ otmu heroŋe
otnomai.
6 Otmu papatolipyeŋaŋe Anitâhât den kâsikum yiŋgim mansai ya in
yawu tânyongonomai.
7 Bukulipne, ombeyeŋaŋe kâityongomapgât yuwu sâmune nâŋgâŋet.
Anitâŋe topnenŋe ekmâ nâŋgâmap. Yakât otmuâmâ kâitgunomgât dop âlâ
ki tap. Yakât otmâ lohimbiŋe wahap âlâlâ otnomai yakât matŋe tâŋ tâŋâk
kâpekyiŋgiwuap. 8 Yâhâ lohimbi âlâ me âlâŋe yeŋahâlâk nâŋgâm senŋe
âlâlâ ekmâ biwiyeŋe yan arimu ihilâk otnomai yamâ sâp patoen Anitâŋe
pilâyekmu hemân kioŋnomai. Yâhâ lohimbi âlâ me âlâŋe Anitâhât

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Wâtgât mâmâŋahât Heak yâkât nâŋgâm tem lâuwaŋgim mannomai yamâ
mâmâŋe otyiŋgimu manman kârikŋan mannomai. 9 Bukulipne, lohimbi
heweweŋâk tânyongonom. Yawu otmâ mannom yamâ Anitâŋe nâŋgâmu
ârândâŋ otmu sâp patoen yakât matŋe ningiwuap. 10 Topŋe yakât nâŋgâm
yuwu otnom. Bukulipnenŋaŋe Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim mansai ya
umatŋe topŋe topŋe teteyiŋgiwuap yanâmâ in yawu tânyongonom. Otmu
nombotŋe belângen pâlâmŋe mansai ya yawuâk tânyongonom.

Den bâiŋe sâm hâreop.

11 Bukulipne, yeŋgât pepa yu lok âlâ ekumune kulemguap. Yu
kulemgum yaŋak kiripi mem nihimu ninak pâŋe tâlâwâk kulemguan
bâtne towatŋe yu ekmâ nâhâitŋe "Den yu kulemguop," nâŋgânomai.
12 Otmu den âlâ emelâk yan yakâlâk torokatmâ sâwe. Yura lohimbi
biwiyeŋe Kiristohâlen katmâ girem den lâum mansaiŋe bukulipyeŋaŋe
nâŋgâyiŋgiŋetâ yahalâkgât yeŋgât hâkyeŋe torehenŋan undip tuhuyiŋgine
sâm yeŋgâlen takawi. Otmu yawuâk bia. Kiristoŋe nengât sâm gemu
howanân kuŋetâ muop. Yakât buku nombotŋaŋe nâŋgâŋetâ tâŋât otmu
nâŋgâm bâleningimai sâm Yura lok yâkŋe yeŋe hâkyeŋahât torehenŋan
undip tuhuaŋgiŋet sâm meme sâsâ tuhuyeksai. 13 Yawu gârâmâ lok yaŋe
Mosehât girem den lâum hâkyeŋahât torehenŋan undip tuhuaŋgiwiŋe
den kerehâk ki lâum mansai. Yawu gârâmâ yeŋe yawu tuhuaŋgiŋetâ
bukulipyeŋaŋe heroŋe nâŋgâyiŋgiŋetgât meme sâsâ tuhuyeksai. 14 Nâmâ
lok yawuya bia. Yawu gârâmâ nâŋgânihiŋetâ yahalâkgât ki naŋgan. Nâmâ
yuwu naŋgan. Kutdânenŋe Yesu Kiristo nengât sâm gemu howanân kuwi.
Kuŋetâ muop yapâek yahatmâ mâtâp âiŋe mem teteningiop. Nâŋe yakâlâk
nâŋgâm hângât wahap topŋe topŋe yakât nâŋgâmune tâŋât otmap. 15 Yakât
yâhâpŋe sâwe. Nen Yura lok hâknenŋahât torehenŋan undip tuhuaŋgiwin
me yen pâku lok ya ki otbi nen kerekŋe biwinenŋe Kiristohâlen katmâ
komot konohâk otmâ mansain. Yawu katmâ manmunŋe manman âiŋe mem
teteningimu himbimgât pat mansain yakât nâŋgâmune bulâŋe oap. 16 Otmu
lohimbi biwiyeŋaŋe yawu nâŋgâm Yesuhât den lâum manmai yamâ Anitâŋe
we âlep nâŋgâyiŋgim biwi sânduhân katyekmu manmâ yâhânomai. Yawu
otmâmâ Anitâŋe Isirae sen bulâŋe nengât pat kuningiop ya menomai.
17 Nâŋe Kiristo hoŋ bawaŋgim manmâ gan. Yakât otmâ mâtâp
maŋgunihine sâm mem âlâlâ tuhunekŋetâ hâhiwin kakŋan mansan.
Otmu hâknan gut emelâk ekbi. Yakât otmuâmâ lok âlâ me âlâŋe hâhiwin
ya witgum nihimaihât yeŋe lok yaŋe yeŋgâlen takam meme sâsâ
tuhuyeksai ya yeŋgât den nâŋgâm kâkâsuk otnomai. 18 Kutdânenŋe, Yesu
Kiristo tihitnenŋe otmapŋe biwi nâŋgân nâŋgânnenŋe mem konohân
tuhumu kepeiakmâ manmâ yâhânom. Yawuâk.

Nâ bukuyeŋe,
Paulo

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Epeso

Paulonje Epeso yeŋgât ekap kulemgum katyiŋgiop.

1 1 O bukulipne,
Yen Epeso kapi ambolipŋanje Yesu Kiristohâlen biwiyeŋanje
kepeim Anitâhât tem lâuwaŋgim mansai. Nâ Paulo. Emelâk Anitâŋe
nâŋgânihimu Yesu Kiristonje aposolo sâm âi nihiop ya mem mansan.
Nâŋe heronje nâŋgâyiŋgim ekap yu kulemgum katyiŋgian.
2 Awoŋnennje Anitâ yet Kutdânennje Yesu Kiristo yâkŋe eŋgatyetŋeâk
otmâ nâŋgâyiŋgim tihityeŋe otmutâ biwi nâŋgân nâŋgânyeŋanje
kepeiakmâ konohâk otmâ sânduk sâekgât nâŋgâyiŋgim ulitguman.

Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otningimu manman âlepŋahât bulâŋe teteningimap.

3 Anitâŋe ikŋe nannje, Kutdânennje Yesu Kiristo, hâŋgângumu ge nengât
tosahât otmâ muop. Yawu olop yakât otmâ nennje yâk orop biwinenŋanje
kepeiakmâ konohâk otmu manmâ gain. Yakât otmâ Anitâŋe ikŋe
Wâtgât mâmâŋahât Heak hâŋgângumu ge mâmâŋe otningimu manman
âlepŋahât bulâŋe teteningim gap. Yakât nâŋgâm Anitâ mepaem mannom.
4-5 Anitâŋe ikŋahâk wawaenenekmap. Otmu nennje yâkât senŋan tosa
barahâk kinnomgât nâŋgâm ikŋe nannje Yesu Kiristo hâŋgângumu ge
nengât tosahât otmâ mumbuap yakât emet inânŋan sâm kalop. Yakât
otmâ nennje Kiristohâlen biwinenŋanje kepeimunje Anitâŋe tosanennje
pilâningim nine nanne baratne sâm menenekmu mansain. Yakât nâŋgâm
yâkŋe emet inânŋan hân himbim ki kândikyotgowân yawu tetewuap
ya sâm kalop. 6 Otmu ikŋahâk wawaenenekmâ nengât sâm nannje
hâŋgângumu giop yakât nâŋgâmunje hâu sâsâ otmap. Yakât otmâ
heronje nâŋgâwaŋgim mepaem mannom.
7-8 Kiristonje kawenenŋan kinmu kuŋetâ muop yâkâlen biwinennje
katmunje Anitâŋe tosanennje pilâningiop. Otmu ikŋahâk wawaenenekmâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

otningiop yakât nâŋgâmunŋe âlâ kândâkdâ otmap. Yakât dop sâmune
nâŋgâŋet. Nenŋe saru osomunŋe sililiŋ sâmap. Yakât dopŋeâk Anitâŋe
wawaenenekmap ya ki pesuk sâwuap. 9-10 Anitâŋe âliwahap topŋe
topŋe, ehekŋe ki ehekŋe, himbimân ewan tap me hânân yu tap ya
kerehâk kalop. Otmu sâp patoen Yura lohimbi otmu pâku lohimbi hârok
menduhunenekbuap. Yawu otmâ âliwahap topŋe topŋe kalop ya orowâk
Kiristohât amutgen tatmunŋe kunnenŋe otmâ tatbuapgât sâm kalop.
Yawu gârâmâ emelâk embâŋâmbâek yakât topŋe amokŋan tatmâ gaop.
Yakât otmâ lohimbi nombotŋaŋe yeŋe nâŋgân nâŋgân watmâ yakât topŋe
nâŋgâne sâm pâpgum gawi. Yâhâ nenâmâ Anitâŋe nâŋgân nâŋgânnenŋe
mem pâroŋ pilâningimu yakât topŋe nâŋgâmain. Anitâŋe sâp kalop ya
ikŋak ekmu ârândâŋ otmu den yakât bulâŋe tetem heŋgeŋguwuap.
11 Otmu Yura lohimbi nengât hohetnenŋan lok âlâ tetem kunnenŋe
manmâ tihitnenŋe otbuapgât nâŋgâm Anitâŋe yakât pat kuningiop. Yakât
otmâ pat kuningiop yapâek nenŋe lok ya tetem tihitnenŋe otbuapgât
nâŋgâm biwinenŋaŋe mem mambotbaŋgim gawin. 12 Otmu pat kuningiop
yakât bulâŋeâmâ Kiristoŋe lohimbi kerek nengât tihitnenŋe otbe
sâm Yura lohimbi nengâlen teteop. Nengâlen tetemu nenŋe yâk orop
biwinenŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu yâkât pat otmâ mansain. Yakât
otmâ Anitâhât nâŋgâmunŋe âlâ kândâkdâ otmu heroŋe nâŋgâwaŋgim
mepaem mannom.

Manman kârikŋan mannomgât nâŋgâm eŋgat yâhâp ki otmain.

13 Kiristoŋe lohimbi kerek nengât tosanenŋahât otmâ ge kawenenŋan
kinmu kuŋetâ muop. Yâkât den pat âlepŋe ya nenŋe yen pâku lohimbi
ekyongomunŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe olop. Den pat ya nâŋgâŋetâ bulâŋe
otmu yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeiwi. Yawu otbi yan Anitâŋe meyekmâ nine
nanne baratne sâm manman kârikŋahât pat nen Yura lohimbi kuningiop
ya yen gurâ yawuâk kuyiŋgiop. Yakât otmâ ikŋe Wâtgât mâmâŋahât
Heak hâŋgângumu ge lohimbi kerek mâmâŋe otningiwuapgât sâm
kalop. Yakât otmâ ya hâŋgângumu yeŋgâlen ge mâmâŋe otyiŋgiop.
14 Otmu pat kuningiop yakât bulâŋe sâp patoen menom nâŋgâm
Kiristohâlen biwinenŋaŋe tiŋâk kepeim mannom. Yawu manmunŋe
Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe biwinenŋan kioŋmu pat yakât bulâŋe menom
nâŋgâm eŋgat yâhâp ki otmâ mannom. Yawu manmunŋe sâp patoen
Anitâŋe menenekmâ ikŋan torokatnenekmu manman kârikŋan manmâ
heroŋe otbaŋgim mepaem yâhâmbisâin.

Anitâ Wâtgât Amboŋaŋe mâmâŋe otningimu kârihem kinmain.

15 Yeŋe Kutdânenŋe Yesu Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim manmâ gai.
Yawu manmâ Anitâhât lohimbi orop biwiyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk
otmu manmâ gai. Otmu yeŋgât den pat ya bukulipnaŋe eknohoŋetâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nâŋgâm tep hero nâŋgâyiŋgian. 16 Yawu nâŋgâm Kutdânenŋe Yesu Kiristo
âwâŋâit mepaeyelekman. Otmu Anitâŋe yuwu otyiŋgiâkgât ulitguman.
17 Awoŋnenŋe Anitâ laŋinŋe Amboŋaŋe ikŋe Wâtgât mâmâŋahât
Heak hâŋgângumu ge yeŋgât biwiyeŋan kioŋmu nâŋgân nâŋgânyeŋe
keterakyiŋgiwuap. Yawu otmu Anitâŋe tihityeŋe otmap yakât topŋe
nâŋgâm heŋgeŋgum yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim mannomaihât yâk
ulitguman. 18 Otmu Anitâŋe yen orop menenekmâ ikŋan torokatnenekmu
heroŋe kakŋan manmâ yâhâmbisâingât pat kuningiop. Pat yakât bulâŋe
menomgât nâŋgâm biwinenŋe mem mansain. 19-20 Otmu Anitâ Wâtgât
Amboŋaŋe ikŋe wâtŋambâek Kiristo mumuŋambâ mem yahalop. Otmu
nen gurâ yawuâk mâmâŋe otningimu wâtŋan kinmâ Kiristohâlen
biwinenŋaŋe tiŋâk kepeim manmain. Yeŋe yakât nâŋgâŋetâ keterahâkgât
nâŋgâm Anitâ ulitguman.

Anitâŋe Kiristo mumuŋambâ mem yahatmu yâkŋe himbimân yâhâmu
ikŋe orowâk tawot. 21 Himbimân orowâk tatmâ Kiristoŋe Anitâhât
hahit mem kinmâ aŋelo himbimân tatmai otmu âi weke, emet amboŋe,
senduk banearâ, susun me sâtŋe metŋe topŋe topŋe hânân yu tai kerek
yeŋgât kunyeŋe tatmap. Otmu emelâk embâŋân Anitâŋe hân himbim
kândikyotgom âliwahap topŋe topŋe kalop ya orowâk Kiristohât
amutgen tatmunŋe kunnenŋe tatmap. Otmu yawuâk kunnenŋe tatmâ
yâhâwiop. Otmu sâp pesuk sâwuap yan hân himbim yu biatmu Anitâŋe
hân himbim aŋgo kândikuwuap. Otmu sâp yan gurâ yawuâk kunnenŋe
tatmâ yâhâmbisâp. 22 Yakât otmâmâ âliwahap kerehâkŋe yâkât amutgen
tatbuapgât Anitâŋe sâm kalop. Otmu Kiristohât komot mansain nen gurâ
yawuâk yâkât amutgenâk tatmunŋe kunnenŋe tatmâ tihitnenŋe otmâ
yâhâmbisâpgât sâm kalop. 23 Yakât otmâ Anitâŋe mâmâŋe otningimu
Kiristo orop biwinenŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmap. Otmu nenŋe
hoŋ bawaŋgimain yan yâkât lauŋe otmu kâiŋe bâtŋe yawu otmâ nep
mewaŋgim manmunŋe ârândâŋ merândâŋ otmap.

Anitâŋe mem heweweŋ tuhunenekmu Kiristohâlen biwinenŋaŋe kepeim manmain.

2 1 Emelâk Anitâŋe ki mem heweweŋ tuhuyekmu Kiristohâlen
biwiyeŋe katbi sâp yan yeŋe orotmeme bâleŋe topŋe topŋe otmâ
tosa mem manminiwi. Yawu otbi yakât otmâ hiliwahonomaihât pat
manbi. 2 Sâp yan yeŋe eŋgatyeŋeâk otmâ manman bâleŋahât mâtâp
watbi. Yawu otmâ weke bâleŋe amboyeŋaŋe biwiyeŋan kioŋmu yâkât
amutgen manmâ tem lâuwaŋgim manminiwi. Otmu sâp yuâmâ yâkŋe
lohimbi belângen mansai ya yeŋgât biwiyeŋan gurâ yawuâk kioŋmu
Anitâhât den kumai. 3 Otmu yâkŋe Anitâhât den kum orotmeme bâleŋe
otmai ya nenŋe gurâ yawuâk otbin. Yawu gârâmâ emelâk nen kerekŋe
nenŋe eŋgatnenŋeâk watmâ biwinenŋambâ nâŋgân nâŋgân bâleŋe âlâlâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

teteminiop ya watmâ otminiwin. Yakât otmâ Anitâŋe lohimbi kerek
nenekmu ki ârândâŋ otmu hiliwahonomgât pat otbin.
4-6 Yawu otmâ manbin yamâ ikŋahâk tepŋe nâŋgâningim tihitnenŋe
otmâ Kiristo hâŋgângumu ge nengât tosahât otmâ kawenenŋan kinmu
kuŋetâ muop. Nenŋe yâkâlen biwinenŋe katbin yan Anitâŋe tosanenŋe
pilâningim manman âiŋe ningimu yakât topŋe nâŋgâm biwinenŋe
huruŋ sâop. Otmu Anitâŋe yen gurâ yawuâk wawaeyekmâ tosayeŋe
pilâm manman kârikŋahât pat kuyiŋgimu mansai. Yakât otmâ yen me
nen hârok Kiristo orop biwinenŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu mansain.
Otmu sâp pato tetewuap yan Anitâŋe mumuŋambâ mem yahatnenekmu
Kiristo orop himbimân yâhâ tatbisâin. Yakât pat kuningimu tap. Yakât
nâŋgâm eŋgat yâhâp ki otmain. 7 Nenŋe Kiristohâlen biwinenŋaŋe
kepeimunŋe Anitâŋe kaok nâŋgâningim tosanenŋe pilâmu biwinenŋe
huruŋ sâmu lohotŋan manmain. Otmu sâp yupâek lohimbiŋe yakât
nâŋgâŋetâ hâu sâsâ otbuap. 8-9 Yeŋe himbimân yâhâ manman kârikŋan
mannomaihât pat kuyiŋgimu mansai. Yakât nâŋgâm yeŋahât nâŋgâŋetâ
yahatmu hâkyeŋe mepaemaihât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâ
ikŋahâk wawaeyekmâ tihityeŋe otmâ Kiristo hâŋgângumu ge yeŋgât
tosahât otmâ muop. Otmu yeŋe Kiristohâlen biwiyeŋe katŋetâ Anitâŋe
tosayeŋe pilâyiŋgim manman kârikŋahât pat kuyiŋgimu mansai. Yeŋe
wâtyeŋan ya ki mem tetewi. Yakât otmâ yeŋahât ki nâŋgâŋetâ yahatmu
mepaeaknomai. 10 Otmu yeŋe Kiristohâlen biwiyeŋe katbi sâp yan
Ambonenŋe Anitâŋe manman âiŋe yiŋgimu mem mansai. Yawu manmâ
orotmeme âlepŋeâk otmâ tânahom mannomaihât sâm kalop.

Kiristoŋe nen lohimbi topŋe topŋe menduhunenekmu manmain.

11-12 Kiristoŋe nen Yura lohimbi otmu yen pâku lohimbi mem
menduhunenekmu komot konohâk otmunŋe ikŋak kunnenŋe tatmap. Yakât
topŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet. Emelâk yen pâku lohimbiŋe Anitâhât topŋe
ki nâŋgâwi. Yâhâ emelâk embâŋân Anitâŋe Awarahamgât pat kuwaŋgiop
ya Yura lohimbi nengât gurâ yawuâk kuningiop. Yakât otmâ nenŋe yeŋgât
nâŋgâmunŋe gemu yuwu nâŋgâminiwin. “Nen Awarahamgât sen mansain
yakât otmâ hâknenŋahât torehenŋan undip tuhuaŋgimain. Yâhâ yen pâku
lohimbiâmâ Awarahamgât sen ki oai. Yakât otmâ ketetyekmunŋe belângen
manmâ hâkyeŋahât torehenŋan undip ki tuhuaŋgimai. Yakât otmâ Anitâŋe
hiliwahonomaihât pat kuyiŋgimu mansai.” Yeŋgât yawu nâŋgâminiwin.
Otmu hâknenŋahât torehenŋan undip tuhuaŋgiminiwin orotmeme yaŋe
ki tânnongomap. Yakât otmâ orotmeme yakât nâŋgâmune tâŋât otmap.
13-15 Otmu emelâk yeŋe Kiristohât topŋe ki nâŋgâm belângen manbi. Yâhâ
sâp yuâmâ yâk orop biwiyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu mansai. Yawu
gârâmâ Kiristo Biwi kepeiak kepeiak Amboŋe ikŋak nen Yura lohimbi otmu
yen pâku lohimbi kerek nengât tosanenŋahât otmâ kawenenŋan kinmu

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kuŋetâ muop. Muop yan yeŋe Anitâhât komolân torokatnomaihât mâtâp meyiŋgiop. Yawu olop yakât otmâ Anitâŋe yen orop kaok nâŋgâningimu biwinenŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu buku oraŋgimain.

Yâhâ emelâk embâŋân Anitâŋe girem den âlâlâ Mose ekumu kulemguop. Otmu Yura papatolipnenŋaŋe yeŋe nâŋgân nâŋgân watmâ girem den yan den âlâlâ torokatbi. Otmu nenŋe den ya lâum yen ketetyekmunŋe yaehen manŋetâ yen orop kasa kârikŋe manminiwin. Otmu den âlâlâ torokatminiwi yaŋe undip kârikŋe olop. Yawu gârâmâ Kiristoŋe tosanenŋahât otmâ muop yan undip ya mem gahaem yen orop menduhunenekmu komot konohâk otmâ manmain. 16 Otmu Kiristoŋe tosanenŋahât otmâ kawenenŋan kinmu howanân kuŋetâ muop yan mem menduhunenekmu Anitâŋe kerek nengât kaok nâŋgâningimap. Otmu nenŋe biwinenŋe sânduk sâmu buku oraŋgim manmain. 17 Kiristoŋe yawu otningiop yakât den pat aŋgoân nen Yura lohimbi eknongop. Otmu nenŋe yâkât den ya torokatmâ yen kâsikum yiŋgim gain. 18 Yakât otmâ Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe biwinenŋan kioŋmâ yen orop mem hewewen tuhunenekmu Kiristohâlen biwinenŋaŋe kepeimain. Yawu otmunŋe Kiristoŋe mâtâp mem teteningimu âwâŋe Anitâhâlen biwinenŋaŋe kepeim mepaem mannom.

Nen Anitâhât sen otmâ mansain.

19 Emelâk nen Yura lohimbiŋe yen pâku lohimbi yekmunŋe kasa kârikŋe otmu keterakmâ ikŋiâk ikŋiâk manminiwin. Yâhâ sâp yuâmâ nenŋe yen orop manman bâleŋambâ keterakmâ orotmeme bâleŋe pilâm Anitâhâlen biwinenŋaŋe kepeim komot konohâk otmâ mansain. Yakât otmâ Anitâŋe menenekmu ikŋe sen otmâ mansain. 20 Yakât topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât emet tuhumain yan hâum sâmune nâŋgâŋet. Hân aim saran lâum kânâŋgâmunŋe kinmap yaŋe Kiristohât aposololipŋe otmu poropetelipŋe nengât dop oap. Otmu saran yakât kakŋan hohem katmâ kokore pilâm gârem kâwi huhum pilâmain yaŋeâmâ lohimbi menduhuakmâ Anitâ mepaemai yakât dop oap. Otmu kuhupin lâum kânâŋgâmunŋe ŋiwiŋ ŋiwiŋ sâm kinmap yaŋeâmâ Kiristo ikŋahât dop oap. 21 Otmu kuhupin kakŋan gimbâ katmâ geri kum pilâm losohomunŋe emet ya âiloŋgo kinmap yakât dopŋeâk nenŋe Kiristohât komot konohâk otmâ yâkât wâtŋan manmain. Yawu manmâ Anitâhât opon kâmbukŋe yakât dop otmâ manmain. 22 Otmu emelâk Anitâŋe ikŋe opon kâmbukŋan ge tatminiop yakât dopŋeâk ikŋe Wâtgât mâmâŋahât Heak hâŋgângumu ge biwinenŋan tatmâ mâmâŋe otningimu manmain. Yawu otningimu biwinenŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu buku konok oraŋgim manmâ yâhânom.

Anitâŋe Paulohât nâŋgân nâŋgânŋe mem pâroŋ pilâwaŋgiop.

3 1-2 Yen pâku lohimbiŋe Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim Anitâhât komolân torokatŋetgât Anitâŋe ikŋahâk nâŋgânihim aposolo âi

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nihimu mem mansan. Âi ya mem Kiristo hoŋ bawaŋgim yâkât den pat
âlepŋe ekyongoman. Den pat âlepŋe ekyongomune lok nombotŋaŋe
den ya nâŋgâŋetâ gemu bet pilâm pâi emetŋan mem katnekŋetâ
manmâ gan. 3 Emelâk Anitâhât biwiŋan nâŋgân nâŋgân âlâ nâŋgâm
gaop ya nâŋgâmune keterahâkgât nâŋgân nâŋgânne mem pâroŋ
pilânihimu nâŋgâwan. 4 Otmu den yakât nâŋgâmune biwinambâ
nâŋgân nâŋgân âlâlâ tetemap ya pâŋe tâlâwâk kulemgum katyiŋgian
yu ekmâ nâŋgânomai. 5 Emelâk embâŋâmbâek Anitâŋe lohimbi âlâ me
âlâhât nâŋgân nâŋgânyeŋe ki mem pâroŋ pilâyiŋgiop. Yakât otmâ den
yakât pâpguwi. Yawu gârâmâ sâp yuâmâ Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât
Heakŋe den ya mem Kiristohât aposololipŋe otmu poropetelipŋe
nengât biwinenŋan katmu nâŋgâmain. 6 Den yakât topŋe yuwu
sâmune nâŋgâŋet. Nenŋe Yesu Kiristohât den pat âlepŋe yen pâku
lohimbi ekyongomunŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu yâkâlen biwiyeŋaŋe
kepeim mansai. Yawu manŋetâ Anitâŋe nen Yura lohimbi orop mem
menduhunenekmu komot konohâk otmâ mansain. Yawu manmunŋe sâp
pato tetewuawân Anitâŋe manman kârikŋahât pat yakât bulâŋe ningimu
mem Yesu Kiristo orop heroŋe kakŋan tatbisâin.

7 Anitâŋe ikŋe eŋgatŋeâk otmâ menekmâ aposolo âi sâm nihiop. Âi ya
mem yâkât wâtŋan kinmâ Kiristohât lohimbi hoŋ bayiŋgim yâkât den
lohimbi kâsikum yiŋgiman. 8 Yâhâ emelâk yâkât lohimbi dondâ mem
bâleyekminiwan. Yakât otmâ ninahât nâŋgâmune gemu Anitâhât lohimbi
yeŋgât amutyeŋan mansan yawu nâŋgâmune otmap. Yamâ nâŋe mem
bâleyekminiwan yapâek Anitâŋe menekmâ âi sâm nihimu Kiristohât den
pat ya yen pâku lohimbi ekyongom gan. Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet.
Kiristoŋe wawaenenekmâ tihitnenŋe otmu manmannenŋahât bulâŋe
teteningimu biwinenŋe huruŋ sâmu manmain. Otmu yawuâk otningim
yâhâwuap. Yakât topŋe nenŋahâk nâŋgâm ba takanomgât dop ki tap.
9-10 Otmu girawu manmunŋe Anitâŋe nenekmu ârândâŋ otmu manman
kârikŋahât pat kuningiwuap yakât den sâm holaŋmâ pâku lohimbi
ekyongomune nâŋgâmai. Otmu Anitâ Hân Himbim Amboŋaŋe nen
Kiristohât lohimbi kerek mem hewewen tuhunenekmu Kiristohât den pat
sâm haok tuhunom. Yawu otnom yan Anitâhât biwiŋan nâŋgân nâŋgân
âlâlâ tatmap yakât bulâŋe topŋe topŋe tetemu aŋelolipŋaŋe ekŋetâ âlâ
kândâkdâ otbuap. Yakât nâŋgâm emelâk embâŋâmbâek yâkŋe lok âlâ me
âlâhât nâŋgân nâŋgânyeŋe ki mem pâroŋ pilâyiŋgiop. Yakât otmâ den
yakât topŋe pâpguwi. 11 Yawu otmâ ikŋe nâŋgân nâŋgân watmâ sâpŋe
ekmu ârândâŋ otmu Kutdânenŋe Yesu Kiristo hâŋgângumu giop yan den
yakât bulâŋe teteop. 12 Nenŋe Kiristohâlen biwinenŋaŋe kepeim Anitâ
pahâk ulitgumunŋe nâŋgâningiwuap. Yakât nâŋgâm nenŋe biwi yâhâp
kakŋan ki ulitgunom. 13 Nâŋe Kiristohât den pat kâsikum yiŋgimune
nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim mansai. Yakât otmâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

lok nombotŋaŋe pâi emetŋan mem katnekŋetâ manmâ gan. Nâŋe yeŋgât nâŋgâm hâhiwin kakŋan mansan yakât nâŋgâm yeŋe kârihem kinmâ biwiyeŋe ki orotok sâwuapgât naŋgan.

Kiristoŋe wawaenenekmap yakât Pauloŋe kulemguop.

14-15 Yen pâku lohimbiŋe Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim Anitâhât komolân torokatŋetâ nen Yura lohimbi orop biwinenŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu mansain. Anitâhât aŋelolipŋe topŋe topŋe himbimân tatmai otmu âliwahap topŋe topŋe hânân yu kalop, ehekŋe ki ehekŋe, kerek nengât manmannenŋe Awoŋnenŋe Anitâ ikŋak ningimu manmain. Yâkŋe nine nanne baratne sâm menenekmu mansain yakât nâŋgâmune hâu sâsâ otmu mepaeman. 16-17 Anitâ Manman Amboŋaŋe koko salehâk tatmap. Otmu yu yakât ki pâpgumap. Yawu tatmap yakât nâŋgâmunŋe âlâ kândâkdâ otmap. Otmu nâŋe yeŋgât nâŋgâm yâk ulitgumune ikŋe Wâtgât mâmâŋahât Heak hâŋgângumu ge mem hewewen tuhuyekmu Kiristohâlen biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim tem lâuwaŋgim mannomai. Yawu otŋetâ yâk orop biwiyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmap yakât dopŋeâk bukulipyeŋe orop biwiyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu buku oraŋgim mannomai. 18 Otmu Kiristoŋe wawaenenekmâ kawenenŋan kinmu kuŋetâ muop yakât topŋe nâŋgâŋetâ keterakyiŋgim heŋgeŋguâkgât Anitâ ulitguman. 19 Yeŋgât yawu ulitguman. Yawu gârâmâ Kiristoŋe wawaenenekmap yakât topŋambâek nâŋgâm metenomgât dop âlâ ki tap. Yawu gârâmâ yeŋe yâkâlen biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim manŋetâ yanâmâ Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otyiŋgiwuap. Mâmâŋe otyiŋgimu manmanyeŋahât bulâŋe âlâlâ teteyiŋgimu Kiristoŋe wawaeyekmap yakât topŋe nâŋgâm heŋgeŋgunomai. Manmanyeŋahât bulâŋe teteyiŋgiwuap yakât dopŋanâk âi mem Anitâ hoŋ bawaŋgim manmâ yu yakât ki pâpgunomai.

20 Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otningim yâhâwuap. Yakât otmâ nenŋe Kiristo hoŋ bawaŋgim nep âlâlâ memunŋe yakât bulâŋe tetewuap nâŋgâmain ya wangim tetewuap. 21 Yakât nâŋgâm Kiristohâlen biwinenŋaŋe kepeim hoŋ bawaŋgim manmunŋe bulâŋe âlâlâ tetemu ekmâ Anitâ mepaem manmâ yâhâmbisâin. Ya bonŋanâk.

Kiristo hoŋ bawaŋgim tânahom mannom.

4 1 Bukulipne, yuwu sâmune nâŋgâŋet. Nâŋe Kiristohâlen biwinaŋe tiŋâk kepeim hoŋ bawaŋgim yâkât den pat lohimbi kâsikum yiŋgiman. Otmu emelâk den ya kâsikum yiŋgimune lok nombotŋaŋe nâŋgâŋetâ gemu bet pilâm pâi emetŋan mem katnekŋetâ manmâ gan. Otmu den ekyongomune nâŋgâŋetâ Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe biwiyeŋe mem hewewen tuhumu yapâek Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim mansai. Yakât otmâ yâkât den ya tiŋâk lâum manŋetâ lohimbiŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

manmanyeŋe ekŋetâ ârândâŋ olâkgât naŋgan. 2 Otmu yeŋahât nâŋgâŋetâ
gemu huruŋ huruŋ manmâ bukulipyeŋe orop ewe karaŋgim mannomai.
Yawu manmâ buku nombotŋaŋe nâŋgâm bâleyiŋginomai yan biwiyeŋaŋe
kepeiyekmâ lohotŋan otyiŋginomai.
3 Sâp yiwereŋe yuâmâ biwiyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu mansai.
Yawuâk torokatmâ manne sâmâmâ tihit oraŋgim biwi sânduhân
mannomaihât naŋgan. 4 Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heak ikŋak mem
heweweŋ tuhunenekmu Kiristohâlen biwinenŋaŋe kepeim yâkât komot
konohâk otmâ mansain. Yawu manmunŋe Kiristo ikŋak âwurem ge
menenekbuapgât nâŋgâm biwinenŋe mem manmain. 5 Kutdânenŋeâmâ
Kiristo konohâk. Otmu yâkât den konohâk lâum manmain. Otmu toen
katnenekŋetâ Kiristo orop biwinenŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmap yakât
mâtâp konohâk tap. 6 Otmu Awoŋnenŋeâmâ Anitâ ikŋak kunnenŋe pato
tatmap. Otmu Anitâŋe wosapâ me wosapâ ki tatmap yawuya âlâ ki tap.
Yakât otmâ himbimân aŋelolipŋe tai otmu hânân âliwahap topŋe topŋe
kalop ya kerehâk hohem tatmu yâkât wâtŋan tatmâ gamain.
7 Otmu Kiristoŋe ikŋahâk biwinenŋahât topŋe ekmâ nâŋgâmap.
Otmu Wâtgât mâmâŋahât Heak hâŋgângumu ge biwinenŋan tatmâ
mâmâŋe otningimap. Yawu otningimu manmannenŋahât bulâŋe ikŋiâk
ikŋiâk teteningimap yakât dopŋanâk âi topŋe topŋe mem Kiristo hoŋ
bawaŋgimain. 8 Den yan yuŋe emelâk lok âlâŋe Anitâhât den kulemguop
ya miap. Den yamâ yawu tap.

> "Lohimbiŋe hoŋ bawaŋgiŋetgât yâkŋe meyekmâ himbimân âwurem
> yâhâop. Yawu otmâ mâmâŋe otyiŋgimu âi meŋetâ yan bulâŋe
> âlâlâ teteop." Den yawu tap.

9 Aiop, "himbimân âwurem yâhâop," den yawu kulemguop. Den
ya ekmâ yuwu nâŋgâmain. "Aŋgoân himbimâmbâ ge hânân manmâ
muop," yawu nâŋgâmain. 10 Otmu mumuŋambâ yahatmâ himbimân
âwurem yâhâmu Anitâ orop tawot. Yawu otmâ kunnenŋe tatmâ
mâmâŋe otningimu yâkât lauŋe, otmu kâiŋe bâtŋe yawu otmâ hoŋ
bawaŋginom. Hoŋ bawaŋgim yâkât den pat sâm haok tuhumunŋe
hânŋan kulemŋan ariwuap. 11 Yâkŋe mâmâŋe otningim âi ikŋiâk
ikŋiâk ningimu mem tânahom manmain yamâ yuwu. Lok nombotŋaŋe
lohimbi belângen manmai ya yeŋgâlen ari Kiristohât den pat âlepŋe
ekyongomunŋe nâŋgânomaihât kut aposolo sâm âi ningiop. Yâhâ lok
nombotŋeâmâ nen tânnongoŋetâ lohimbi Kiristohât den pat âlepŋe
orowâk kâsikum yiŋginomgât kut bawapi sâm yiŋgimap. Yâhâ lok
nombotŋeâmâ Anitâhât biwiŋan den âlâlâ tatmap ya sâm holaŋmâ
lohimbi ekyongonomaihât kut poropete sâm âi yiŋgimap. Yâhâ lok
nombotŋeâmâ Anitâhât lohimbi yeŋgât kunlipyeŋe manmâ yâkât den
kâsikum yiŋgim galemyongonomaihât kut pasto sâm âi yiŋgimap. Yâhâ
lok nombotŋeâmâ pasto tânyongom lohimbi den kâsikum yiŋginomaihât

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kut papasu sâm âi yiŋgimap. 12 Yawu gârâmâ nenŋe Anitâ nanŋahâlen
biwinenŋaŋe tiŋâk kepeim mannom. Yawu manmâ âi ningiop ya mem
lohimbi orop tânahom manmunŋe manmannenŋe kelihakbuap. 13 Yawu
otmâ biwi nâŋgân nâŋgânnenŋaŋe menduhuakmâ konohâk otmu
Kiristoŋe hânân manmâ olop miop yawuâk otmâ mannom. Yawu otmâ
manmunŋe Anitâŋe nenekmu Kiristohât dop yawu otbuap. 14 Yâhâ sâp
yu manman girawu mansai yakât topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât yuwu
sâmune nâŋgâŋet. Nimnaom titipâŋe bukulipyeŋe orop eŋgalân giaŋgim
âwâ mâmâlipyeŋe yeŋgât den kum ari malon manmai. Yeŋe yakât
dopŋeâk otmâ mansai. Otmu yakât den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet.
Nenŋe waŋga mem saru kakŋambâ arimain. Arimainângembâ siru
pato pilâmu to dondâ bâlemap. Yawu otmâ waŋga ya mem kopa kopa
tuhumap. Yakât dopŋeâk lok perâkŋaŋe Kiristohât den kelaŋgatmâ den
perâkŋe topŋe topŋe kâityongomai. Yawu otmâ nâŋgân nâŋgânyeŋe
mem hâlim milim tuhuŋetâ mansai. Yawu gârâmâ sâp yupâek yeŋe
biwiyeŋe galemahom manŋetâ manmanyeŋe kelihakbuapgât yuwu
otmâ mannomai. 15 Bukulipyeŋe orop biwiyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk
otmu Anitâhât den tâŋ tâŋâk watmâ den bulâŋeâk alahunomai. Yawu
otnomai yan manmanyeŋahât bulâŋe tetem gap ya wangim bulâŋe pato
tetewuap. Otmu Kunnenŋe Kiristoŋe manop yawuâk manne sâm yâkŋe
olop miop yawuâk otmâ mannomai. 16 Yakât nâŋgâm yuwu sâmune
nâŋgâŋet. Hâknenŋeâmâ konohâk. Yawu gârâmâ Anitâŋe ikŋe eŋgatŋeâk
otmâ hâknenŋahât torehenŋe âlâ âlâ kalop ya watmâ âi amboŋan
amboŋan tuhumai. Yawu otmâ manmannenŋe tetemu âlepŋe manmain.
Aiop, Kiristoŋe kunnenŋe tatmap. Otmu nenŋeâmâ yâkât lauŋe, otmu
kâiŋe bâtŋe otmâ hoŋ bawaŋgim manmain. Yawu otmâ manmunŋe
yâkŋe ikŋe hahit ningimu mem yâkât den tiŋâk lâum bukulipnenŋe
orop biwinenŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu tânahom manmain. Yawu
manmunŋe manmannenŋe kelihakmu mannom.

Anitâŋe manman âiŋe ningimu mem mansain.

17 Otmu yeŋgâlen gâtŋe lohimbi nombotŋaŋe pâku lohimbiŋe otŋetâ
bâlemap yawu manmâ otŋetâ bâlem gap. Yakât otmâ nâŋe Kutdâhât
sâtgât otmâ kuyiŋgiŋetgât yuwu sâmune nâŋgâŋet. 18 Pâku lohimbi
belângen manmaiŋe yeŋe nâŋgân nâŋgânyeŋe bâleŋe ya watmâ
omoŋ kâlehen manmai. Otmu Anitâŋe manman âiŋe nen ningimu
mem mansain. Yakât topŋahât pâpgum biwiyeŋe kârikŋe otmâ
hiliwahonomaihât pat mansai. 19 Otmu ekŋâleaŋgim orotmeme kiŋgoŋ
maŋgoŋ otneâk nâŋgâmai. Yawu otmâ aŋunyeŋahât ki otmai.
20-21 Yâhâ nenŋe Kiristohât den ekyongomunŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu
yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeiwi. Sâp yapâek yâkât tem lâum orotmeme
âlepŋeâk otŋetgât yâkât den bulâŋe kâsikum yiŋgimunŋe nâŋgâm

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

gai. 22 Emelâk yeŋe nâŋgân nâŋgânyeŋe tâŋât ya watmâ senŋe âlâlâ
ekŋâlem otŋetâ dondâ bâleminiop. Yawu manŋetâ nâŋgân nâŋgânyeŋe
gulip malap otmu manmanyeŋe dondâ bâlemu manmâ gawi. Otmu
orotmeme bâleŋe otmâ mansai yaŋe mem bâleyekmapgât ya bunewâk
bet pilâŋetgât naŋgan. 23-24 Yawu otŋetâ yanâmâ Anitâŋe biwiyeŋe mem
heweweŋ tuhum nâŋgân nâŋgân âiŋe, ikŋe yawuya, biwiyeŋan katbuap.
Nâŋgân nâŋgân âiŋe biwiyeŋan katbuap ya watmâ yâkât den tem
lâuwaŋgim biwiyeŋe galemgum heŋgeŋgum mannomai. Yawu manŋetâ
manmanyeŋe kelihakmu Anitâŋe yekmu ârândâŋ otbuap.
25 Nenŋe Kiristohât komot konohâk otmâ mansain. Yakât otmâ
biwiyeŋe kurihiakmâ manŋetâ manmanyeŋaŋe tawi tawiŋe otmapgât
orotmeme bâleŋe ya betgum pesuk pilâm den bulâŋeâk alahum
tihit oraŋgim mannomai. 26 Yawu gârâmâ lohimbi âlâ me âlâŋe
mem bâleyekŋetâ kuk otnomai yan Anitâhât den lâum in yawu kaok
oraŋginomai. 27 Yawu otmâ Satan Manman Bâleŋe Amboŋahât mâtâp
maŋguwaŋginomai. 28 Yeŋe lohimbi komborâ ekyongoŋetâ ki kombo
tuhunomai. Yâkŋe âi mem manmâ yapâ hâmeŋe mem yeŋe tânahom
nombotŋe kâsikum lohimbi umburuk mansai ya tânyongonomai.
29 Den hako ki sahaŋginomai. Otmu bukulipyeŋaŋe biwiyeŋe
galemahom kârihem kinŋetgât mem heweweŋ tuhuyekmâ den lohotŋan
ekyongonomai. 30 Anitâŋe meyekmâ manman kârikŋahât pat kuyiŋgiop.
Yawu gârâmâ sâp pato tetewuap yan pat yakât bulâŋe yiŋgimu menomai.
Yakât nâŋgâm eŋgat yâhâp otmaihât ikŋe Wâtgât mâmâŋahât Heak
hâŋgângumu ge biwiyeŋan tatmâ mem heweweŋ tuhuyekmu mansai.
Yakât otmâ Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe tep bâle nâŋgâyiŋgimapgât
orotmeme bâleŋe ki tâtâem otmâ mannomai. 31 Yawu otmâ ki kuk otmâ
sârehahom den bâleŋe hâiaknomai. Otmu ki nâŋgâm bâleaŋgiŋetâ
biwiyeŋe ŋasin otbuap. 32 Yâhâ yeŋe Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim
manŋetâ Anitâŋe tosayeŋe pilâyiŋgimap yakât dopŋeâk bukulipyeŋe orop
tosayeŋe pilaŋginomai. Yawu otmâ ewe karaŋgim lohotŋan oraŋginomai.

Manman bâleŋambâ keterakmâ Anitâhât tem lâuwaŋgim mannom.

5 1 Anitâŋe wawaeyekmâ nine nanne baratne sâm meyekmu mansai.
Yakât otmâ yeŋe gurâ yawuâk bukulipyeŋe orop biwiyeŋaŋe
kepeiakmâ konohâk otmu mannomai. 2 Kiristoŋe biwiŋaŋe kepeinenekmâ
ikŋe manmanŋe ki alilop. Yawu otmâ Anitâ âwâŋahât tem lâuwaŋgim
kawenenŋan kinmu kuŋetâ muop. Yawu otningiop yakât Anitâŋe
nâŋgâmu ârândâŋ olop. Otmu yeŋe gurâ yawuâk bukulipyeŋe orop
biwiyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu buku oraŋginomaihât naŋgan.
3 Yeŋe manman bâleŋe pilâm yapâ keterakmâ Anitâhât tem
lâuwaŋgim mansai. Yakât otmâ ki ekŋâleaŋgim kâwâ konda otnomai.
Me bukulipyeŋe yeŋgât senŋe âlâlâ ki ekŋâlenomai. 4 Yâhâ orotmeme

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kiŋgoŋ otnomai yanâmâ aŋun pato tetemu dondâ bâlewuap. Yawu
gârâmâ bukulipyeŋe yeŋgât senyeŋan ki genomai. Me den imbiâk
mambiâk ki sahaŋginomai. Yawu otmâ bukulipyeŋe yeŋgât nâŋgâm
Anitâ mepaenomai. 5 Lohimbi nombotŋaŋe senŋe âlâlâ ekŋâlem biwiyeŋe
yanâk kinmu yakâlâk nâŋgâm manmai. Lohimbi yawu manmai ya yeŋgât
Anitâŋe nâŋgâmu Porom Lâpiohâlen biwiyeŋaŋe kepeim mepaemai yawu
otmap. Lohimbi yawu otmâ manmaiŋe lohimbi kâwâ konda otmai orop
Anitâŋe manman kârikŋahât pat ki kuyiŋgiwuap. Yakât otmâ yâkŋe
Kiristo âwâŋâit orop himbimân ki tatnomai.
6 Lohimbi âlâ me âlâŋe den imbiâk sâm eŋgatyeŋan geŋetâ orotmeme
bâleŋe yakât nâŋgâŋetâ bulâŋe otmapgât yuwu sâmune nâŋgâŋet.
Orotmeme bâleŋe âlâlâ sâm aran yu lohimbiŋe otnomai yanâmâ Anitâŋe
kuk otyiŋgim matŋe amokŋan yiŋgimu menomai. 7 Yakât otmâ lohimbi
yawuya orop biwiyeŋaŋe ki kepeiakmâ konohâk otmu tânahonomai.
8 Emelâk yeŋe Anitâhât pâpgum omoŋ bâleŋan manminiwi. Yawu
gârâmâ ikŋe laŋinŋaŋe biwiyeŋan pilâmu Kutdâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim
manmâ gai. Yakât otmâ orotmeme bâleŋe bet pilâm Anitâhât tem lâum
mannomai. 9 Yawu otmâ manŋetâ manmanyeŋe kelihakmu yakât bulâŋe
âlepŋeâk tetewuap. Yawu tetemu Anitâŋe manmanyeŋe ekmu ârândâŋ
otbuap. 10 Yawu gârâmâ yeŋe manman girawu manŋetâ Anitâŋe yekmu
ârândâŋ otbuap yakât nâŋgâm kiwilim otmâ lohotŋan mannomai.
11-13 Otmu lohimbiŋe omoŋân ge hiliwahonomaihât pat mansai ya yeŋgât
manmanyeŋeâmâ tawi tawiŋe. Yakât otmâ yâk orop ki buku oraŋginomai.
Yâkŋeâmâ yok pilâm orotmeme bâleŋe topŋe topŋe oraŋgimai. Yakât
nâŋgâm aŋulakmaingât otmai yakât ki alahumain. Yâhâ nenŋe yu me yakât
nâŋgâmunŋe haŋ sâningimap yakât topŋe tetekŋan tetemu ekmain. Yakât
otmâ yâkŋe orotmemeyeŋe bâleŋe yakât nâŋgâŋetâ haŋ sâyiŋgimu bet
pilâŋetgât yeŋe den ekyongom eŋgatyeŋan genomai. 14 Den ekyongoŋetâ
nâŋgâŋetâ haŋ sâyiŋgimu yanâmâ yâkŋe manmanyeŋahât topŋe tetekŋan
tetemu eknomai. Yakât nâŋgâm kep yuwu meŋetâ nâŋgâmain.

“Kâlâwahom yahatne. Mumuŋambâ yahatne. Yawu otmunŋe
Kiristohât laŋinŋaŋe biwinenŋan pilâmu haŋ sâningiwuap.”

15-17 Anitâhât biwiŋan nâŋgân nâŋgân âlâlâ tatmap ya Wâtgât
mâmâŋahât Heakŋe mem biwiyeŋan katmu nâŋgâŋetgât Anitâ
ulitgunomai. Yakât otmâ girawu manŋetâ Kutdâŋe yekmu ârândâŋ
otbuap yakât nâŋgâm kiwilim biwiyeŋe galemahom mannomai. Yâhâ sâp
yuâmâ lohimbi nombotŋaŋe Anitâhât topŋahât pâpgum orotmeme bâleŋe
topŋe topŋe otmâ mansai. Yâhâ yeŋeâmâ yâkŋe otmai yawu ki otnomai.
Yeŋeâmâ orotmeme âlepŋe orotgât mâtâp teteyiŋgimu lohimbi buku
otyiŋgiŋetâ yâkŋe manmanyeŋe ekŋetâ ârândâŋ otbuapgât naŋgan.
18 Otŋetâ bâlemapgât to kârikŋe ki nem biwi hâlim otnomai. Yawu
otmâ Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe biwiyeŋan tatmâ mâmâŋe otyiŋgiâkgât

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nâŋgâm mannomai. 19 Yawu manŋetâ biwiyeŋan tatmâ mâmâŋe
otyiŋgiwuap yanâmâ biwiyeŋe heroŋe otmu Kutdâ kiki pali mewaŋgim
mepaem mannomai. 20 Otmu yeŋe Kutdânenŋe Kiristo orop biwiyeŋaŋe
kepeiakmâ konohâk otmu manŋetâ wuân me wuân teteyiŋgiwuap yan
Awoŋnenŋe Anitâ heroŋe nâŋgâwaŋgim mepaem mannomai. 21 Otmu
Kiristo ewe katmâ yâkât tem lâuwaŋgim bukulipyeŋe orop ewe karakmâ
buku oraŋgim mannomai.

Imbilipyeŋe yeŋgât sâop.

22 Imbilipyeŋe yeŋgât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Kutdânenŋe Kiristoŋe
yeŋgât kunyeŋe tatmap. Yakât otmâ yeŋe ewe katmâ loklipyeŋe yeŋgât
amutgen mannomai. 23-24 Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Kiristoŋe ikŋe
lohimbi nen sârerenenekmâ kawenenŋan kinmu kuŋetâ muop. Otmu
mumuŋambâ yahatmâ kunnenŋe tatmu nenŋe yâkât amutgen manmain.
Yakât dopŋeâk imbilipyeŋaŋe wuân me wuân otmai yan loklipyeŋe
yeŋgât amutgen manmai.

Loklipyeŋe yeŋgât sâop.

25 Yâhâ loklipyeŋe yeŋgât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Kiristoŋe ikŋe
lohimbi nen wawaenenekmâ tosanenŋahât otmâ kawenenŋan kinmu
kuŋetâ muop. Yakât dopŋeâk imbilipyeŋe yeŋgâlen biwiyeŋaŋe kepeim
tihityeŋe otnomai. 26-27 Yakât otmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Sâp patoen
nen Kiristohât lohimbiŋe yâkât senŋan tosa barak kinmunŋe menenekmâ
onomlipne sâm ikŋan torokatnenekbuap. Yakât nâŋgâm tosanenŋahât
otmâ kawenenŋan kinmu kuŋetâ muop. Otmu nenŋe manman bâleŋambâ
keterakmâ yâkâlen biwinenŋaŋe kepeimain yakât topŋe sâm tetemunŋe
yanâmâ toen mem katnenekbi. Toen mem katnenekŋetâ Anitâŋe
tosanenŋe pirim salatak tuhuningimu yâkât senŋan koko salehâk
manmain. Yawu. 28-30 Kiristoŋe ikŋe lohimbi nen nâŋgâningim tihitnenŋe
otmap. Yakât dopŋeâk loklipyeŋaŋe imbilipyeŋe nâŋgâyiŋgim tihityeŋe
otnomai yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lok âlâ me âlâŋe hakyeŋan
umatŋe wuân me wuân tetemapgât hâkyeŋahât tihitŋe otmâ galemahom
manmai. Yakât dopŋeâk loklipyeŋaŋe imbilipyeŋe yeŋgât nâŋgâm
tihityeŋe otmâ galemyongom mannomaihât naŋgan. Yâhâ loklipyeŋaŋe
imbilipyeŋe yeŋgât nâŋgâyiŋgimai yamâ yeŋahât naŋgaŋgimai yawu oap.
31 Den yan yuŋe emelâk Anitâŋe Mose den ekumu kulemguop ya miap.
Den yamâ yuwu tap.

> "Lok âlâ me âlâŋe âwâŋe mâmâŋe pilâyelekmâ imbiŋahâlen
> torokatmu orowâk mandomawot yan hâkyetŋe konohâk otbuap."
> Den yawu tap.

32 Otmu Moseŋe den kulemguop yaŋe topŋe âlâlâ miop. Yakât
nâŋgâmune topŋe âlâ yuwu miap. Kiristoŋe ikŋe lohimbi nen orop

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

biwinenŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu mansain ya. 33 Otmu âlâmâ yuwu
miap. Loklipyeŋaŋe yeŋahât naŋgaŋgimai yawuâk imbilipyeŋe yeŋgât
nâŋgâyiŋginomai. Otmu imbilipyeŋaŋe loklipyeŋe ewe katyeknomai.

Nimnaomlipyeŋe yeŋgât sâop.

6 1 Otmu nimnaomlipyeŋe yeŋgât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yeŋe âwâ
mâmâlipyeŋe yeŋgât sâtyeŋan tem lâuyiŋgim manŋetâ Anitâŋe
yekmu ârândâŋ otbuap. 2 Yâhâ emelâk Anitâŋe girem den âlâ yuwu sâm
Mose ekumu kulemguop.

"Yeŋe âwâ mâmâlipyeŋe yeŋgât nâŋgâyiŋgim denyeŋe lâum
manŋet." Yawu sâm ekuop.

Otmu girem den nombotŋe âlâlâ Mose ekumu kulemguop yamâ inâk
sâop. Yâhâ topŋe katmâ girem den yan yu torokatmâ den âlâ yuwu sâm
kalop.

3 "Denyeŋe lâum manŋetâ Anitâŋe nâŋgâyiŋgimu yanâmâ sâp
kâlewâk mannomai." Yawu sâm ekuop.

Âwâ mâmâlipyeŋe yeŋgât sâop.

4 Yâhâ âwâ mâmâlipyeŋe yeŋgât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Nan
baralipyeŋaŋe tepyeŋe bâlemu kuk otmaihât ki mem gin gondondoŋ
katyeknomai. Yawu otmâ Kutdâhât den kâsikum yiŋgim galemyongom
heŋgeŋgunomai. Otmu mete pirik pirik otnomai yan lohotŋan
kuwikyeknomai.

Âi lok yeŋgât sâop.

5 Yâhâ âi lok yeŋgât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Kiristoŋe yen orop
manmu yâk hoŋ bawaŋgimbâi yakât dopŋeâk lok kunlipyeŋe ewe
katyekmâ tâŋ tâŋâk hoŋ bayiŋginomai. 6 Yâhâ âi ya galemŋaŋe yekmu
ârândâŋ olâkgâlâk nâŋgâm hâkyeŋaŋak ki tuhunomai. Âi ya tuhunomai
yanâmâ Anitâhât den ya tâŋ tâŋâk watmâ Kiristohât tem lâuwaŋgim
tiŋâk tuhunomai. 7 Yawu otnomai yan lohâk hoŋ bayiŋgiain sâm otnomai
yamâ Kutdânenŋe hoŋ bawaŋginomai. 8 Yakât otmâ den yuwu sâmune
nâŋgâm biwiyeŋan katnomai. Lok âlâ me âlâŋe lok kunlipyeŋe yeŋgât
nep meyiŋgimai me yeŋe âi tuhuakmai yakât sâp patoen Kutdânenŋaŋe
âi memai ya ekmu ârândâŋ otbuap otmuâmâ hâmeŋe âlepŋe yiŋgimu
menomai.

Lok kunŋe papato yeŋgât sâop.

9 Yâhâ lok kunŋe papato yeŋgât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâ
Kutdâyeŋe himbimân tatmapŋe lok âlâhât nâŋgâmu yahatmu âlâhât
nâŋgâmu gemu yawu ki otmap. Sâp patoen yâkŋe lok kerek nengât
biwinenŋe ekmâ âlâku ikŋiâk ikŋiâk dopnenŋan matŋe kâpekningiwuap.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yakât otmâ hoŋ bawalipyeŋaŋe kunlipyeŋe ewe katyekmâ lohotŋan hoŋ
bayiŋgiŋetâ benŋe kunlipyeŋaŋe gurâ topŋe âlâlâ ki mâŋgâyeknomai.
10 Aiop, yeŋe Kiristo orop biwiyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu yâkât
wâtŋan kinmâ kârihem mannomai. 11-12 Nenŋe Kiristohât den pat âlepŋe
lohimbi ekyongomunŋe nâŋgâmaihât lok bâleŋaŋe mâtâp maŋguningim
mansai. Otmu yâkŋe konok bia. Satangât hoŋ bawalipŋe, weke bâleŋe,
emet amboŋe, senduk banearâ, susun, âi weke, senŋe âlâlâ sâtŋe metŋe
topŋe topŋe, ya kerekŋe mâtâp maŋguningine sâm otmai. Yakât otmâ
Satanŋe biwiyeŋan kioŋmâ perâkŋe topŋe topŋe kâityongomapgât
Anitâŋe wât yiŋgimu kârihem kinnomai. 13 Yuwu otmâ kârihem kinŋetâ
Satanŋe hoŋ bawalipŋe orop mem ge katyekne sâm hâum pâpgum
pilâyeknomai.
14 Nâŋgân nâŋgân bulâŋe âlâlâ biwiyeŋambâ tetemu den bulâŋe sâm
lohimbi târârâhâk ekyongonomai. Yawu otmâ yâk orop biwiyeŋaŋe
kepeiakmâ konohâk otmu tihit oraŋgim mannomai. 15 Otmu Kiristohât
den pat âlepŋe lohimbi ekyongoŋetâ nâŋgâŋetâ biwiyeŋe huruŋ sâekgât
mâtâp teteyiŋgiwuap yan heweweŋâk ekyongonomai. 16 Otmu Satangât
hoŋ bawalipŋaŋe yeŋgât manmanyeŋe mem bâleyiŋgimaihât Anitâ yet
Kiristo yetgâlen biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim mannomai. 17 Yawu manmâ
Anitâŋe manman kârikŋahât pat yakât bulâŋe yiŋgimu mem Kiristo
orop heroŋe kakŋan manbisâihât nâŋgâm eŋgat yâhâp ki otnomai.
Otmu Anitâhât den ya lohimbi kâsikum yiŋgiŋetâ nâŋgânomai yan
Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe biwiyeŋe mem heweweŋ tuhuwuap. Yawu
otyiŋgimu den ya nâŋgâŋetâ keterakyiŋgim heŋgeŋguwuap. 18 Otmu
Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mem heweweŋ tuhuyekmu yu yakât nâŋgâm
Anitâ ulitgunomai. Yawu otmâ biwi golâ manmâ Kiristohât lohimbi kerek
yeŋgât nâŋgâm haoŋmâ ârândâŋ Anitâ ulitgum mannomai.
19 Otmu Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe den âlâlâ biwinan katmâ mâmâŋe
otnihimu Kiristohât den pat âlepŋe pahâk ekyongomune nâŋgânomai.
Otmu ekyongowom ya nâŋgâŋetâ keterakyiŋgiwuapgât yeŋe Anitâ
ulitgunomai. 20 Otmu lohimbi kapi âlâen âlâen manmâ arai ya yeŋgâlen
ari Kiristohât den pat âlepŋe kâsikum yiŋgiwan. Kâsikum yiŋgimune lok
nombotŋaŋe nâŋgâŋetâ gemu bet pilâm pâi emetŋan mem katnekŋetâ
manmâ gan. Yawu gârâmâ nâŋe den pat âlepŋe lohimbi ekyongowomgât
Kiristoŋe menekmâ âi sâm nihiop. Yakât otmâ nâŋe tem lâuwaŋgim den
ya pahâk ekyongom ki lohotŋe otbomgât Anitâ ulitgunomai.

Pauloŋe den bâiŋe sâm hâreop.

21-22 Aiop, bukunenŋe âlâ, kutŋe Tikiko, yâkŋe Kutdâhâlen biwiŋaŋe
tiŋâk kepeim hoŋ bawaŋgim mansap. Otmu nâŋe bukulipne orop
manman girawu mansain yakât yâk hâŋgângumune yeŋgâlen takawuap
yan topŋambâek ekyongomu nâŋgâŋetâ biwiyeŋe huruŋ sâwuap.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

23-24 Otmu yeŋe Kutdânenŋe Yesu Kiristohâlen biwiyeŋaŋe tiŋâk
kepeim tem lâuwaŋgim mansai. Yakât otmâ Anitâ yet Kiristoŋe
nâŋgâyiŋgim tihityeŋe otmutâ biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe kepeiakmâ
konohâk otmâ huruŋ sâekgât ulitguman. Bâiŋ.

Nâ bukuyeŋe,
Paulo

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Pilipi

Pauloŋe Pilipi yeŋgât ekap kulemgum katyiŋgiop.

1 1 O bukulipne,
Nâ Paulo, otmu Timoteo, netŋe Yesu Kiristo hoŋ bawaŋgim
mansait. Yen Pilipi kapi ambolipŋaŋe Anitâhât lohimbi manmâ biwiyeŋe
Yesuhâlenâk kepeim mansai yeŋgât nâŋgâyiŋgim netŋe ekap yu
kulemgum katyiŋgiait. Otmu yeŋgât galem mansai me lok nombotŋaŋe
tânyongom mansai. Yâkŋe yawuâk nâ tânnohom mansai nâŋgâmune
yawu oap yakât nâŋgâyiŋgimâk mansan.

Pauloŋe Pilipi kapi ambolipŋe yeŋgât nâŋgâm Anitâ mepaeop.

2 Awoŋnenŋe Anitâ otmu Kutdânenŋe Yesu Kiristoŋe yetŋe
eŋgatyetŋeâk yen nâŋgâyiŋgim tihityeŋe otdomawot. Yawu otmutâ biwi
nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe hikuakmâ konohâk otmâ sânduk sâm gaekgât
ulitgum gamait.
3 Nâŋe yeŋgât nâŋgâm Anitâ mepa saŋgan otbaŋgim gaman.
4-5 Kândikum yeŋgâlen puwâk taka Yesuhât topŋe sâm tetem ekyongomune
nâŋgâm heroŋe otmâ biwiyeŋe yâkâlen katbi. Yawu otbiâmbâek Yesuhât
den pat âlepŋe ya sâm haŋ tuhumune liŋgarakmâ ariâkgât Anitâŋe mem
hewewen tuhuyekmu haoŋmâ ârândâŋ biwiyeŋaŋe hikunekmâ tânnohom
gai. Yakât nâŋgâm biwinaŋe heroŋe otmâ Anitâ mepaem gaman. 6 Anitâŋe
yeŋgâlen âi topŋe kalop yapâek torokatmâ mem gamap ya ki pilâwuap.
Yaŋak mâne mâne Yesu Kiristoŋe âwurem menenekbe sâm gewuap
yanâmâ yeŋe yâkâlen torokatnomai. Otmu Anitâŋe mâmâŋe otyiŋgimu
yeŋe heŋgemahom mâtâp tâŋ tâŋâk yanâk ariŋetgât nâŋgâman.

Paulo pâi emetŋan mem katŋetâ talop yakât topŋe

7 Bukulipne, torokatmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Nâ biwinaŋe
hikuyekmâ manmune Anitâŋe nâŋgânihimu âiloŋgo oap yamâ topŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yuwuhât. Anitâŋe âi sâm nihiop yu biwinaŋe kepeim den pat âlepŋe ekyongom gawan. Yamâ lok nombotŋaŋe den yu nâŋgâŋetâ gemu bet pilâm yakât den âiân katnekbi. Den âiân katnekbiân den pat âlepŋe yu nâŋgâŋetâ tâŋât otmapgât nâŋe sârereakmâ Kiristohât topŋe teteâkgât sâm ekyongowan. Otmuâmâ topŋe yawuâk nâŋgâŋetâ keterakmu bulâŋe yeŋgâlen teteâkgât den ya topŋambâek sâm holaŋmâ biwiyeŋan kioŋban. Yawu otyiŋgimune nâhât hâkâŋ otmâ yaŋak âlâkuâk pâi emetŋan katnekŋetâ manmâ gan.

Yawu gârâmâ haoŋmâ ârândâŋ Anitâŋe ikŋahâk tep âlep nâŋgâyiŋgim tihityeŋe otmâ gamap. Yakât otmâmâ nâ gurâ yeŋe tânnohom gai. 8 Bukulipne, Yesu Kiristoŋe yeŋgât haoŋmâ ârândâŋ tep âlep nâŋgâyiŋgimap. Otmu nâ gurâ yawuâk tep âlep nâŋgâyiŋgiman. Den yu sâmune Anitâŋe ekmu âlepŋe oap.

Anitâhât senŋan koko salehâk kinnomai yakât Pauloŋe Anitâ sâm ulitguop.

9 Yeŋe biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe menduhuakmâ konohâk otmâ mansai ya yawuâk torokatmâ manŋetgât Anitâ ulitgum gaman. 10 Yâhâ topŋe yuwuhât ulitguman. Wahap girawu me girawu ya Anitâŋe ekmu tâŋât otmap me hâliŋe otmap. Anitâŋe ekmâ yawu otmap ya yeŋahâk ekmâ kiwilim yan nâŋgân nâŋgânyeŋe keterakmu nâŋgâm heŋgeŋguŋetgât nâ ulitgum mansan. Yawu otmâ manŋetâ yan Yesu Kiristoŋe mâmâŋe otyiŋgimu manman âiloŋgo loŋgo yakât bonŋe yeŋgâlen tetemuâmâ mannomai. 11 Yawu otmâ mannomai yakât otmâ lohimbi nombotŋaŋe manmanyeŋe ekmâ Anitâ heroŋe nâŋgâwaŋgim mepaem mannomai. Yawu gârâmâ hâmbâi Yesuŋe âwurem gewuap sâp yanâmâ yeŋe yâkât senŋan koko salehâk otmâ aŋun bia kinnomai.

Paulo pâi emetŋan manopgât Kiristohât den pat sâŋetâ liŋgarakmâ ariop.

12-13 Roma yeŋgât tembe lâulipyeŋaŋe yu ya otnihiŋetâ mansan yakât nâŋgâm hilipgumaihât topne yu sâmune nâŋgâm heŋgeŋguŋet. Nâŋeâmâ Yesu hoŋ bawaŋgim yâkât den pat âlepŋe ekyongom mansan. Ekyongom manmune Roma yeŋgât tembe lâulipyeŋaŋeâmâ lohimbi nombotŋe den ya nâŋgâm lâumaihât imbiâk nâ mem pâi emetŋan katnekŋetâ manmâ gan. Yawu otbi yakât yeŋe biwiyeŋe ki orotok sâek. Yamâ yuwuhât. Pâi emetŋan katnekŋetâ mansan yakât topŋe tembe lâu otmu lohimbi nombotŋaŋe nâŋgâne sâm oai yaŋak nine topŋe otmu Yesuhât den pat yâhâp yâhâp ekyongomune naŋgai. 14 Yawu gârâmâ nâmâ pâi emetŋan katnekŋetâ mansanâke yamâ benŋe ki lohotŋe oan yakât otmâmâ bukulipne nombotŋaŋe nâŋgâŋetâ biwiyeŋe hewewen oap. Biwiyeŋe hewewen otmu yaŋak biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe Kutdânenŋahâlen

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kepeim yâkât den pat yakât biwi yâhâp ki otmâ tâtâem ekyongom gai.
15-16 Anitâŋe Kiristohât den pat âlepŋe ya nâŋe ekyongomune nâŋgâŋetâ
bulâŋe olâkgât âi sâm nihiop, yakât nâŋgâm lok nombotŋaŋeâmâ nâ
hikunekmâ tânnohom mansai. Tânnohom yawuâk den pat âlepŋe ya
ekyongom mansai. Yâhâ nombotŋe âlâŋeâmâ lohimbiŋe nâhât nâŋgâŋetâ
gemu yeŋahât nâŋgâŋetâ yahalâkgât lok sensenân kinmâ Yesuhât den
pat âlepŋe ya ekyongom mansai. 17 Yawu otmâ hâkyeŋaŋak âi ya tuhum
mansai. Yâhâ nombotŋe âlâŋeâmâ den pat yai yamâ nâhât hâhiwin
amokŋanâk nâŋgâek sâm sâtyeŋaŋak yai.

18 Yawu otmâmâ topŋe yu me ya yakât, biwi perâk oai me, me Anitâhât
tem lâum oai me, me topŋe girawu me girawuhât manmâ Yesuhât topŋe
ya sâm ekyongoai. Yakât nâŋgâmune tâŋât otmap. Yesuhât den pat ya
sâŋetâ haŋ sâm ariap yaŋe konohâmâ bulâŋe oap. 19 Bukulipne, yeŋe
nâhât otmâ haoŋmâ ârândâŋ Anitâ ulitgum mansai. Yawu ulitgum
manŋetâ Yesu Kiristohât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otnihimu
yâkât tem lâuwaŋgim hâhiwin kakŋan manmune yan biwine houŋ
sâwuapgât dop âlâ ki tap. Yakât otmâmâ biwi hero nâŋgâm manmâ
yâhâwom.

20 Otmu biwinaŋe yuwu naŋgan. Kiristohât den pat âlepŋe ya lohimbi
topŋe topŋe yâkŋe nâŋgâŋetâ bonŋe teteyiŋgiâkgât naŋgan. Yakât
yâhâpŋe yu torokatmâ sâwe. Nâhâlen wuân âlepŋe tap? Nâ girawu me
girawu tuhuneknomai? Hâhiwin nihinomai, me nohoŋetâ mumbom yamâ
in yakâ. Yâkŋe Kiristohât nâŋgâŋetâ gemap sâm yakât konok gorânihiap.
21 Otmu Anitâŋe nâhât torokatmâ, “Man,” sâwuap yanâmâ Kiristohâlen
biwinaŋe kepeim mepaem yâhâwom. Yâhâ Anitâ ikŋak umutne memu
mumbom yan gurâ manman kârikŋan manmâ yâhâwom. 22 Yawu
gârâmâ âi sâm nihiop ya torokatmâ tuhum manbom, me mum himbimân
yâhâwom yakât nâŋgâmune ki teteap. Nâŋgâm biwi yâhâp oan.
23 Yakât nâ biwinaŋe yuwu naŋgan. Yiwereŋeâk mum yanâmâ Kiristo
orop torokatmâ manbehât naŋgan. Yawu naŋgan yamâ mumbomân
yâhâpŋe tânyongowomgât mâtâp âlâ ki tetewuap yakât nâŋgâm yeŋgât
gorânihiap.

24-25 Yakât otmâ yeŋe biwiyeŋaŋe Yesu Kiristo witgum kepeim hoŋ
bawaŋgim manmâ yâhâŋetgât nâŋe yeŋgâlen taka tânyongowom.
Yakât nâŋgâmune uruk uruhâk oap. Anitâŋe nâŋgânihimu nâŋe yen
orowâk sâp kâlep manmâ ikŋahât topŋe nâŋgâm heŋgeŋgum biwiyeŋe
Yesu Kiristohâlen hikuŋetâ kinmâ yâhâekgât den kâsikum yiŋgiwom.
Den kâsikum yiŋgimune nâŋgâm biwiyeŋan katmâ yapâ gâtŋaŋe biwi
heroŋe pato nâŋgâm mannomai. 26 Yawu gârâmâ yeŋe nâhât biwiyeŋaŋe
hikunekmâ Anitâ ulitgum mansai yakât bulâŋeâmâ holaŋnekŋetâ
yeŋgâlen takawom. Takamune yen orop eŋakmâ heroŋe otmâ Kiristo
mepaenom.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

27 Bukulipne, den umatŋe âlâ sâm tetemune nâŋgâŋet. Nâŋe yeŋgâlen
ki takawom otbuawâmâ patyeŋeâk nâŋgâwom. Yakât otmâmâ yuwu
manŋetgât naŋgan. Yeŋe manman âlepŋeâk manmâ yâhâŋetâ lohimbiŋe
manmanyeŋe ekmâ Kiristohât den pat âlepŋe nâŋgâŋetâ hâumu biwiyeŋe
yâkâlen katŋetgât naŋgan. Yawu otmâ yeŋe biwiyeŋaŋe Kiristohâlen
hikuakmâ konohâk otmâ tânahom mansai ya yawuâk torokatmâ
mannomai. Yakât den pat ya nâŋgâmâmâ tep hero nâŋgâwom. 28 Otmu
torokatmâ sâwe. Anitâŋe yen wawaeyekmâ mâmâŋe otyiŋgim gamap.
Yeŋe yakât nâŋgâm mitihât kasaŋe taka mem âlâlâ tuhuyeknomai
yanâmâ kiŋgityeŋahât ki otmâ biwiyeŋe orotok sâwuap. Yeŋe orotmeme
yawuya torokatmâ mannomai yamâ yâkŋe yekmâ yuwu nâŋgânomai.
“Anitâŋe bulâŋanâk komot yuâmâ mâmâŋe otyiŋgimu ki lohotŋe otmâ
mansai. Yawu gârâmâ mem ge katyeknomgât dop âlâ ki tap. Yâhâ
nenâmâ Anitâŋe mem ge katnenekbuapgât dop.” Yawu nâŋgânomai.
Yawu otmâ yâhânomai yakât yâhâpŋe yu torokatmâ sâwe. 29 Anitâŋe
mâtâp yuwu sâm katyiŋgiop. Yeŋe biwiyeŋe Kiristohâlen katmâ
tem lâuwaŋgim mansai. Yakât otmâmâ mitihât kasaŋe mem âlâlâ
tuhuyekŋetâ sâtgum mansai. Sâtgum manŋetâ yekmâ yan Kiristohât
nâŋgâŋetâ yahatsap. 30 Yen Anitâŋe mâtâp sâm katyiŋgiop ya watmâ
sâtgum manmâ gai yawuâk nâ gurâ sâtgum manmâ gan. Otmu yeŋgâlen
puwâk taka âi mewan yan mitihât kasaŋe hâhiwin ningiwi ya naŋgai.
Yâhâ yiwereŋeâmâ âi ya torokatmâ mem mansan ya gurâ naŋgaiâk.
Otmu Anitâŋe mâtâp sâm katyiŋgiop yakât otmâ kasalipyeŋe takaŋetâ
yekmâ yan kiŋgityeŋahât ki otmâ eŋgat yâhâp otnomai. Yawu.

Yesu Kiristoŋe himbim pilâm hânân ge lok otmâ huruŋ huruŋ manop.

2 1 Bukulipne, den âlâ âiyongowe. Biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe
Kiristohâlen katmâ yâkât wâtŋan kinmâ mansai. Yakât otmâ yâkŋe
yeŋgât tep âlep nâŋgâyiŋgimu biwiyeŋe huruŋ sâm mansai me bia?
Otmu Anitâŋe ikŋe Wâtgât mâmâŋahât Heak hâŋgângumu gem mem
hewewen tuhuyekmu tep âlep naŋgaŋgim mansai me bia? 2 Biwi nâŋgân
nâŋgânyeŋaŋe Anitâ yet Kiristo kepeiyelekmâ manŋetgât naŋgan.
Yawu manmâ tep âlep naŋgaŋgim biwiyeŋaŋe konohâk hikuakmâ
manŋetâmâ nâŋe aŋgoân biwi heroŋe nâŋgâyiŋgiwan ya wangim
nâŋgâyiŋgiwom. 3 Otmu torokatmâ sâwe. Yeŋahât ki nâŋgâŋetâ yahatmu
hâkyeŋe mepaenomai. Yâhâ yeŋe yeŋahât nâŋgâŋetâ gemu bukulipyeŋe
yeŋgârâmâ nâŋgâŋetâ yahatbuap. 4 Otmu yeŋe manmanyeŋahâlâk ki
nâŋgânomai. Bukulipyeŋaŋe heroŋe kakŋan manŋetgât nâŋgânomai.
5 Yesu Kiristoŋe ikŋahât nâŋgâmu gemu himbim pilâm ge hânân manop
dop yawuâk otmâ mannomai.

6 Kiristo yet Anitâ yamâ âlâ âlâ ki oawot. Yâhâmâ dop konohâk
tatmâ gamawot yamâ benŋe Kiristoŋe ikŋahâlâk ki nâŋgâm manmanŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

alilop. 7 Yâkŋe ikŋe eŋgatŋeâk otmâ himbim pilâm hânân giop. Yanâmâ
Anitâhât towatŋe ya kon sâm pilâm lok nengât towatnenŋe haŋgalakmâ
lok teteop. 8 Lok tetem huruŋ huruŋ manmâ Anitâ konok hoŋ bawaŋgim
yâkŋe den sâop yawuâk lâum manmâ gaop. Yâkât tem lâum lohotŋan
manmâ ikŋe manmanŋe ki alilakmu mem ge katmâ howanân kuŋetâ
sâtgum muop. 9 Yakât otmâmâ Anitâŋe mumuŋambâ mem yahalop.
Yawu gârâmâ nen lohimbiŋe Kiristohât nâŋgâmunŋe yahalâkgât
nâŋgâm Anitâŋe kutŋe âlâmâ "Kutdâ" sâm kunop. 10 Kutŋe yawu sâm
kunop yakât otmâ nen hânân yuân gâtŋe, me himbimân gâtŋe, me hân
kâlehen gâtŋe nen kerehâk menduhuakmâ Yesu mepaem mannehât sâm
kalop. 11 Anitâŋe nengât sâm Yesu hâŋgângumu hânân ge kutdânenŋe
otmâ galemnongom mansap. Yawu gârâmâ nen kerekŋe menduhuakmâ
Yesuhât nâŋgâmunŋe yahatmu Anitâ mepaem manmâ yâhânom.

Emetsenŋe laŋinŋe pilâmap yakât dop.

12-13 Bukulipne, nâ aŋgoânâk yen orop manmâ gawan yanâmâ yeŋe
nâhât laune tem lâum manbi. Yâhâ sâp yiwereŋeâmâ nâŋe yen orowâk
ki mansan. Yawu mansain gârâmâ yeŋe aŋgoân den tem lâunihiwi ya ki
pilâm lohotŋe otmâ manŋetgât naŋgan. Yawu otŋetâmâ Anitâŋe mem
heweweŋ tuhuyekbuap yapâ yeŋe yâkât tem lâum hoŋ bawaŋginomai.
Yakât otmâ yen Anitâŋe himbimgât pat kuyiŋgiop yakât bulâŋe menom
sâm yâkâlen biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe kepeim manŋet. Yawu gârâmâ
eŋgatyeŋaŋe kâityongomu imbiâk nenŋe wâtnenŋanâk manmâ bulâŋe
menom nâŋgâm hilipgumaihât huruŋ huruŋ manmâ yâkât wâtŋanâk
kinmâ tem lâum mannomai.

14-15 Otmu Anitâŋe yekmâ nine nanne baratne bulâŋe koko salehâk
mansai sâm den âiân ki katyekbuap. Yakât otmâ yeŋgâlen umatŋe topŋe
topŋe teteyiŋgiwuap yan Anitâ ki sâm bâlewaŋginomai. Me lok bâleŋaŋe
mem âlâlâ tuhuyeknomai yanâmâ yâk orop den kakŋan ki sahaŋgim kuk
kâŋguruk oraŋginomai. Yawu otmâ mannomai yanâmâ manmanyeŋe ya
ekmâ yan nâŋgâm bâleyiŋgim hakyeŋan sânomaihât dop âlâ ki otbuap.
Yeŋe yawu mannomai yakât dop kum sâwe. Omoŋ bâleŋan emetsenŋe
laŋinŋe pilâmap yakât dopŋeâk manman kârikŋahât den ekyongoŋetâ
biwiyeŋan laŋinŋe pilâmu Anitâhât mâtâp ekmâ watnomai. 16 Yen yawu
torokatmâ manmâ yâhâm den yamâ tiŋâk mem mannomai. Yawu otmâ
manmâ Kiristoŋe yâhâpŋe âwurem gewuap yanâmâ aŋun ki nihinomai.
Nâŋe yen tânyongowan ya imbiâk ki otban ya Kiristoŋe ekmâ nâhât
nâŋgâmu heroŋe otbuap.

17-18 Otmu emelâk papatolipnenŋaŋe Anitâ mepaem yan noniŋ
bulimakao gâim katbaŋgiminiwi. Yakât dopŋeâk yeŋe manmanyeŋe ki
alitmâmâ benŋe Anitâ hoŋ bawaŋgim gawi. Hoŋ bawaŋgim gaŋetâ yan
mitihât kasaŋe taka mem âlâlâ tuhuyekŋetâ hâhiwin kakŋan manmâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

gai. Otmu papatolipnenŋane noniŋ bulimakao gâim katbaŋgiminiwi
yakât kakŋan wain toŋe moseleŋetâ bâiŋe gemu yan Anitâŋe nâŋgâmu
ârândâŋ otminiop. Yakât dowâk nâ nohoŋetâ hepne moseleakmâ gemu
bâiŋe ârândâŋ otbuap. Nohomai sâm manmanne ki alilakbom. Yawu
otmune yanâmâ Anitâŋe nekmu ârândâŋ otbuap. Yakât otmâmâ yen orop
biwinenŋaŋe hikuakmâ konohâk otmâ heroŋe nâŋgânom.

Timoteohât topŋe

19 Bukulipne, tepne nâŋgâyiŋgiman. Yakât otmâmâ Kutdânenŋe Yesuŋe
nâŋgânihimuâmâ bukunenŋe Timoteo in yawu hâŋgângumune yeŋgâlen
takawuapgât naŋgan. Taka yekmâmâ âwurem taka girawu mansai
yakât eknohomu biwinaŋe heroŋe nâŋgâyiŋgim manbom. 20-22 Otmu
Timoteohât topŋe sâmune nâŋgâŋet. Lok nombotŋe nâ orop mansain.
Yâk yeŋgâlen gâtŋe Timoteo konok nâ orop biwinetŋaŋe hikuakmâ
konohâk otmu yeŋe manman âiloŋgoân manŋetgât nâŋgâmait. Yamâ
lok nombotŋaŋe yeŋahâlâk nâŋgâm Yesuhât âi ya hâkâŋ kakŋan tuhum
mansaiŋeâmâ yeŋgâlen taka tânyongonomaihât dop yawuya âlâ ki tap.
Timoteohât topŋeâmâ ikŋeâk tap. Yâk orop netŋeâmâ nanŋe âwâŋaŋe
tânahomawot dop yawuâk tânahom mansait. Tânahom manmâ yeŋe den
pat âlepŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât ya kâsikum yiŋgim gait. Yen gurâ
yakât topŋe naŋgaiâk. 23 Yawu gârâmâ Roma lokŋe girawu otnihinomai
yakât sâŋetâ nâŋgâm yanâmâ Timoteo in yawu hâŋgângumune den
mem yeŋgâlen takawuap. 24 Yawu gârâmâ Kutdânenŋaŋe nâŋgânihimu
holaŋnekŋetâ yeŋgâlen takawomgât naŋgan.

Epaporitohât topŋe

25 Otmu lok âlâhât sâwe. Yeŋgâlen gâtŋe Epaporito nâ tânnohoâk sâm
hâŋgânguŋetâ takaop. Taka âi tânnohop yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet.
Nâŋe âi umatŋan kinmâ gamune yan taka penenihimu biwinetŋe konok
otmu tânahom miti âi yu tuhum gait. 26-27 Yawu gârâmâ yâk kundat
umatŋe tetewaŋgimu bâsok bâleop. Inâk mâneâmâ kunŋe hân kumbâp.
Yamâ Anitâŋe “Ki katnehâk” sâmu gârâmâ hâmeŋe kinop. Sâp yan nâ
pâi emetŋan katnekŋetâ hâhiwin kakŋan manmâ gan. Yakât kakŋan
Anitâŋe nâhâitgât girawu hâhiwin âlâkuâk nâŋgâwuap sâm Epaporito ya
mesek sâtŋambâ mem heŋgeŋguop. 28 Mesek sâtŋan kinop yakât den pat
emelâk nâŋgâwi. Yakât otmâmâ yeŋe Epaporitohât nâŋgâm kiwilimaihât
yâhâmâ pilânekmâ yeŋgâlen takawehât naŋgap. Yakât otmâ in yawu
hâŋgângumune takamu ekmâ biwiyeŋe heroŋe otbuap. Yeŋgâlen takamu
nâ gurâ yawuâk heroŋe nâŋgâwom. 29-30 Yeŋgâlen takamu tep âlepŋe
nâŋgâwaŋgim Anitâ mepaem heroŋe pato otbaŋginomaihât naŋgan. Yeŋe
tânnohone sâm yan hâŋgânguŋetâ taka kaweyeŋan kinmâ Kiristohât tem
lâum tânnohop. Tânnohop yan manmanŋe ki alilop. Yawu otmâ hâhiwin

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kakŋan nep tuhum gam bâsok hiliwahop. Yakât otmâmâ yeŋe yâk otmu
lok nep yawu tuhumai ya yeŋgât nâŋgâŋetâ yahalâkgât naŋgan.

Hâkgât orotmeme yu me yakât ki nâŋgânom.

3 1 Bukulipne, den âlâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Kutdânenŋaŋe
tihitnenŋe otmap. Yakât otmâmâ nâŋgâwaŋgim biwiyeŋaŋe heroŋe
otmâ mannomai. Otmu biwiyeŋe galemahom manŋetgât emelâk den
kâsikum yiŋgiwan. Yâhâ sâp yiwereŋeâmâ yawuâk sâm ekyongomune
nâŋgâŋetâ keterakŋetgât ki horatneksap. Ya yâhâpŋe sâmune nâŋgâŋet.
2 Lok nombotŋe, lok perâkŋeâmâ nâŋgâm tâpikgum imbiâk hâkyeŋe
torehenŋan undip tuhum hilipguaŋgim mansai. Otmu "Yengu nenŋe oain
yawu otŋet" sâm meme sâsâ tuhuyeksai. Lok yawuya mansai yamâ lok
perâkŋe. Yâhâ topyeŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât den âlâen hâum sâmune
nâŋgâŋet. Soso bauŋe kapi hawamgum sot ihilâk nene sâm pâinmai.
Yakât dopŋeâk lok perâkŋe yuŋe lokgât pâinmâ mansai. Yawuhât yen
dâiyekŋetâ yâk yeŋgâlen ari torokatŋetgât sâm hohetyeŋan takai. Yawu
gârâmâ yeŋe galemahom heŋgeŋgum mannomai. 3 Lok yawuyaŋeâmâ
yuwu nâŋgâmai. "Nen hâknenŋe torehenŋan undip tuhuaŋgimunŋe
yanâmâ Anitâŋe nenekmu ârândâŋ otmap," yawu sâmai. Yakât otmâ
nâŋe yuwu sâwe. Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe
otningimu yapâ gâtŋaŋe yâk mepaemunŋe nâŋgâmu âiloŋgo otmap.
Otmu Yesu Kiristoŋe manman kârikŋahât pat kuningiop yakât nâŋgâm
heroŋe otmâ mansain.

Yakât torehenŋe sâwe. Hâkgât wahap yu me yaŋe tânnongowuapgât
dop âlâ ki tap. Emelâk hâkyeŋe torehenŋan undip tuhuaŋgiminiwi
yamâ in hâk tâŋâlân otbi. Yâhâ yakât bulâŋeâmâ nenŋe biwinenŋaŋe
Kiristohâlen kepeim manmunŋe yan tetemap. Yawuhât otmâmâ hâkgât
wahap ya pesuk yap. Otmu yakât nâŋgâmune ki yahatmap. 4 Yâhâ hâkgât
wahap topŋe topŋe yaŋe manman kârikŋe ningimap mâneâmâ yakât
nâŋgâmune dopŋan otbâp. Yamâ emelâk bet pilâwin.

5-6 Yawu gârâmâ benŋe papatolipnenŋaŋe yeŋe eŋgatyeŋeâk watmâ
girem den âlâlâ kulemguwi ya ki bet pilâwanân hâkgât wahap yu ya
kerehâk otmâ metewan. Yawu otmâ nâŋe bukulipne kerek wangiyekban
yakât topŋe sâm tetemune nâŋgâŋet. Nâ Isirae amboŋe, Benyamingât
senâmbâ gâtŋe. Meŋnaŋe menekmu hilâm nombolân kalimbu ya pesuk
sâmu girem den sâsâŋe sâpŋanâk hâkne torehenŋan undip tuhuwi. Yâhâ
orotmemenenŋe tâmbâŋe ya kerek ŋaŋanambâek mem manmâ gawan.
Pato otmâ yaŋak Parisaio lok yeŋgâlen torokatmâ papatolipnenŋe yeŋgât
girem den ya aksisihâk topŋambâek nâŋgâm lâum manmâ gawan. Yawu
otmâ manmâ ki otmâ tâpikguwan. Bia kârikŋe. Yâhâ lok nombotŋaŋe
girem den yakât nâŋgâŋetâ gemap sâm yakât otmâ biwine kâlâp semu
Kiristohât komot ya watyekmâ mem bâleyekban.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7-8 Yawu otmâ manmâ gawan yakât papatolipnenŋaŋe nâŋgâŋetâ
yahalop. Yawu gârâmâ sâp yiwereŋeâmâ yakât nâŋgâmune tâŋât otmap.
Nâŋe Kutdânenŋe Yesu Kiristohât topŋe nâŋgâm yâk orop biwinetŋe
konohâk olâkgât naŋgan. Yakât otmâmâ Anitâŋe nenekmu ârândâŋ
olâk sâm hâkgât wahap topŋe topŋe yakât nâŋgâmune tâŋât otmap.
Nâŋgâmune tâŋât otmu kerek pilâm pesuk pilâwan. Pesuk pilâm yapâek
Kiristo konok watmâ gan yawuâk watmâ yâhâwom. 9 Yawu otmâ
manmune yâkŋe âwurem gem menekmu orowâk tatmâ yâhârom.

Yakât torehenŋe sâmune nâŋgâŋet. Girem den lâum manminiwan
yakât Anitâŋe nekmu ârândâŋ otbuapgât dop âlâ ki tap. Bia kârikŋe.
Yakât otmâmâ ya bet pilâmune pesuk yap. Topŋe yakât otmâ biwinaŋe
Kiristohâlen kepeim manmune yapâ gâtŋaŋe Anitâŋe wawaenekmâ
nanne koko salek sâmu mansan. 10-11 Kiristoŋe âwâŋahât sât lâum
manmanŋe ki alitmâ sâtgum muop. Yakât dopŋeâk nâku manmanne
ki alitmâ manbehât naŋgan. Yâhâ yâkŋeâmâ mum yahatmâ tap. Yakât
otmâmâ mâmâŋe otnihimu tem lâuwaŋgim manbom. Yawu manmâ sâp
pato tetewuawân Anitâŋe mumuŋambâ mem yahatnekbuapgât naŋgan.

Anitâŋe mâtâp sâm ningiop yamâ tâŋ tâŋâk watmâ yâhânom.

12 Bukulipne, yuwu sâm ekyongomune nâŋgâŋet. Nâŋeâmâ Kiristoŋe
manman koko salek manop ya ki mem tetean. Otmu uwawapŋe bia
mansangât dop gurâ ki oap. Yawu gârâmâ Yesu Kiristoŋe menehopgât
otmâ ikŋe manmanŋe âlepŋe manop yawuâk manbehât naŋgan.
13-14 Nâŋe Yesu Kiristohâlen biwine katmune yanâmâ Anitâŋe himbimgât
pat kunihiop. Yakât bulâŋe membomgât orotmeme hâŋgiŋe ya bet pilâm
mâtâp sâm nihiop ya tâŋ tâŋâk watbom. Ya tâŋ tâŋâk watmâ yâkâlen
biwinaŋe kepeim manmâ yâhâwom. Yawu manmuneâmâ sâp patoen
yakât bulâŋe nihiwuap.

15 Bukulipne, nenŋe mâtâp ya watmâ manmunŋe tipiŋe âlepŋe oap
nen kerekŋe den yan yu otnom. Yawu gârâmâ yeŋgâlen gâtŋe âlâ me
âlâŋe nâhât den yukât hâkâŋ otmâ yuwu mon nâŋgânomai. “Nenâmâ
emelâk Anitâŋe orotmemenenŋe ekmu ârândâŋ olop. Yakât otmuâmâ
topŋe girawuhât Paulohât den yu watnom?” Yawu sânomai yamâ Anitâŋe
topyeŋe mem tetewuap. 16 Yawu gârâmâ benŋe torokatmâ yuwu sâmune
nâŋgâŋet. Anitâŋe mâtâp sâm ningiop ya watmâ manmunŋe nenekmu
ârândâŋ olâkgât ya pâŋan ki pilâm âlâengen arinom. Mâtâp ya watmâ
gain yawuâk watmâ yâhânom.

17 Bukulipne, aŋgoân orotmeme yawuya otmune nekbi ya yawuâk
otmâ mannomai. Otmu lok âlâ me âlâŋe topyeŋe kurihiakmâ oain sâm
oain sâm otmâ kâityongomaihât yeŋe sen galemâk otmâ mannomai. Sen
galem manmâ topyeŋe mem tetenomai. 18 Yesuŋe manman âiloŋgo yakât
mâtâp mem teteningiâkgât howanân muop. Yakât otmâ lok yawuyaŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nâŋgâŋetâ bulâŋe biatmu kurihiakmâ mansai. Lok yawuya yeŋgât
topyeŋe emelâk ekyongominiwan yakâ. Yâhâ sâp yiwereŋeâmâ ya yeŋgât
nâŋgâmune tepne dondâ bâlemu isem ahoakmâ mansan. Yakât yâhâpŋe
sâwe. Yâkŋeâmâ den pat âlepŋe ya nâŋgâŋetâ gemu kumai. 19 Yawu
otmâ orotmemeyeŋe kiŋgoŋ yakât nâŋgâŋetâ yahatmap. Bâe, yakât
nâŋgâm aŋulakmâ pilâmbâiâ. Yamâ biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe hângât
senŋe âlâlâ tap yanâk kepeim manmâ gai. Yakât otmuâmâ hâmbâi
lok yawuyamâ Anitâŋe matŋe âlâku ikŋiâk ikŋiâk kâpekyiŋgiwuap.
Kâpekyiŋgim hemân panyekmu kioŋmâ hâhiwin kakŋan manmâ
yâhânomai. Topyeŋe yawu.

20 Yawu gârâmâ nenâmâ kapinenŋe bulâŋe yamâ himbimân tap
sâmain yan yâhâ mannom. Yakât Kutdânenŋe Yesu Kiristoŋe âwurem
ge menenekbuap yakât biwi nâŋgân nâŋgânnenŋaŋe kilik kilik sâmu
mambotbaŋginom. Yâkŋe mem sârerenenekmâ manman kârikŋan
katnenekmu manbisâin. 21 Kiristo ikŋe wâtŋe pato tatbaŋgiap yakât
dopŋeâmâ yuwu. Yâkŋeâmâ nen hânân mansain me himbimân gâtŋe,
me hân kâlehen gâtŋe nen kerehâk mem menduhunenekmâ nengât
kunnenŋe pato otmâ yâhâwuapgât dop tap. Wâtŋe pato nandoroŋe
tatbaŋgiap yakât dop kum sâwe. Soki âlâ sâmbâlâkŋaŋe tatmâ kon sâm
bumbulele otmap yakât dopŋeâk yâkŋe hâknenŋe yu mem kon pilâm
hâk âiŋe ningiwuap. Ikŋak mum yahatmâ hâkŋe âiŋe miop yawuya ningi
mem ikŋan torokatnenekmu manmâ yâhâmbisâin.

**Biwi nâŋgân nâŋgânnenŋaŋe hikuakmâ
konohâk otmu manmâ yâhânom.**

4 1 Bukulipne, tepne nâŋgâyiŋgim yakât tohowe sâm oan. Anitâŋe âi
sâm nihiop ya tâŋ tâŋâk lâum denŋe kâsikum yiŋgim gan. Yakât
otmâmâ sâp patoen hâmeŋe nihiwuap. Denŋe kâsikum yiŋgimune
Kiristohâlen biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe kepeim manmâ gai yakât nâŋgâm
tepne heroŋe dondâ naŋgan. Otmu yeŋe Anitâŋe mâtâp sâm yiŋgiop yakât
bulâŋe gulip otmapgât kârihem manmâ yâhâŋetâ ârândâŋ otbuap.

2-3 Yawu gârâmâ yeŋgâlen gâtŋe imbi yâhâp Yuoria yet Sintiki,
yâkŋe nep pawarakmâ hioŋahowot yakât sâŋetâ naŋgan. Yamâ girawu
otmâ hioŋahowot? Kândikumâmâ imbi yâhâp yu, otmu Kelemen,
otmu bukulipyeŋe Kiristohâlen torokatŋetâ tânahom den pat âlepŋe
ekyongominiwin. Yakât otmâmâ Anitâŋe manman kârikŋahât pat
kuyiŋgiop. Pat kuyiŋgim manman kârikŋahât ekap âlâen kutyeŋe emelâk
himbimân kulemgum kalop. Topŋe yawu gârâmâ yâk yetgât galem âlâ
mansap, kutŋe Sisikusi, ekuŋetâ yuwu sâm ekyotgoâk “Hioŋaksawot
yakât Anitâŋe nâŋgâmu ki ârândâŋ oap. Yawuâmâ kâmbukŋe. Biwi
nâŋgân nâŋgânyetŋaŋe Kutdâ hikum biwi kaok otmâ manset.” Yawu sâm
ekuŋetâ ekyotgoâk.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4 Bukulipne, yen kerekŋe Kutdânenŋahât nâŋgâmâmâ biwi nâŋgân
nâŋgânyeŋaŋe heroŋe otmâ hikuakmâ manŋet. Yakât yâhâpŋe witgum
sâwe. Kutdânenŋaŋe yu me ya otyiŋgim gamap yakât nâŋgâmâmâ biwi
nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe hikuakmâ yâkâlenâk kepeim heroŋe nâŋgâm
manmâ yâhânomai.
5 Otmu Kutdânenŋaŋe menenekbe sâm âwurem gewuap yakât sâpŋe
utâpguap. Yawu gârâmâ yeŋahât ki nâŋgâŋetâ yahalâk. Lok nombotŋaŋe
yekŋetâ ârândâŋ olâkgât lohotŋanâk manmâ buku konohâk oraŋgim
mannomai.
6 Anitâŋe tihityeŋe otmap yakât otmâ yeŋe yu me ya otne sâm
biwi yâhâp ki otnomai. Yâhâ umatŋe topŋe topŋe teteyiŋgimu yan
manmanyeŋe keterahâkgât sâm Anitâ ulitgum mepaenomai. 7 Yawu
otŋetâmâ Anitâ biwiyeŋe ekmapŋe mem biwi sânduhân katyekmu
mannomai. Yeŋahâk biwi sânduhân manmai yamâ hâum pâpgumai. Yâhâ
Anitâŋe biwi sânduhân katyekbuapgât wâtŋe tatbaŋgiap. Yakât otmâmâ
yâk konohâk mepaem ulitgum mannomai.

Orotmeme yuwu otmâ mannom.

8 Bukulipne, den bâiŋe yu sâm hârewe. Yu me ya orotmeme âlepŋanâk
otmâ manbi ya lohimbiŋe nâŋgâŋetâ âlepŋe nanŋe olop yawuâk yâhâpŋe
torokatmâ otmâ mannomai. Yuwu manmâ yâhânomai. Den perâk, me
den guruk, me den imbiâk, me den golâ, me den bâleŋe maleŋe yawuya
ki sahaŋginomai. Yawu otŋetâmâ lohimbi belângen mansaiŋe yekmâ
lok mulunŋe, me lok esepŋe, me lok lumbeŋe yeŋgât yawu sânomai.
Yâhâ uwawapŋe bia otneâk nâŋgâm mannomai. Yawu manmâ tihit otmâ
nembe kalem oraŋginomai. Yamâ ihilâk mahilâk me gulip malap ki
otmâ mannomai. 9 Emelâk nâŋe yen orowâk manmâ yu me ya âiloŋgo
loŋgo otŋetgât den kâsikum yiŋgimune mem biwiyeŋan katbi yawuâk
otmâ mannomai. Yâhâ orotmemene me tat tatmemene manban ya yengu
yawuâk otmâ mannomai. Yakât otmâmâ Anitâ Tihit Amboŋaŋe biwi
sânduhân katyekmu orowâk manmâ yâhânomai.

Paulohât manman yakât topŋe

10 Nâŋe emelâk embâŋân pilâyekban yakât kakŋan yeŋe yu me yakât
tânnohone sâm yakât mâtâpgât pâinŋetâ bialop. Yuâmâ umatŋe topŋe
topŋe teteyiŋgiop yakât nâŋgâm yan. Yawu otmâ mâne mâne mâtâp
ekŋetâ keterahop. Yakât otmâ biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe hikuakmâ
mâtâpgât tewetsenŋe tânnohom katŋetâ tohop. Yakât otmâ tep hero pato
nâŋgâyiŋgiman. 11 Den yan yu ki nâŋgânihiwi yakât ki yan. Nâŋgânihiwi
yakâ. Sâp yiwereŋe senŋe âlâlâ yu me ya dopŋan tatnihiap. Yakât otmâ
umatŋe topŋe topŋe tetenihimu yan nâŋgâmune ârândâŋ otmu Anitâ
ki sâwaŋgian. 12 Yâhâ sâp âlâenâmâ senŋe âlâlâ ki tatnihimawân yan

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nâŋgâm bâle otmâ kendâ kendâek ki otbaŋgiman. Yakât nâŋgâm âlâen
hâum sâwe. Emelâhâmâ nanlipyeŋaŋe lokgât orotmeme mene sâm
oponân yâhâwi. Oponân yâhâne sâm otŋetâ yan hâhiwin yiŋgiminiwi.
Yakât dopŋeâk nâŋe Anitâŋe tihitnenŋe otmap yakât topŋe nâŋgâwe sâm
hâhiwin kakŋan manmâ gan. 13 Yakât topŋeâmâ yuwu. Yesu Kiristoŋe
mâmâŋe otnihimu manman topŋe topŋe tetenihimu yan yu me ya otbe
sâm yakât ki hâum pâpguan.
14 Otmu yeŋeâmâ biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe nâ kepeinekbi sâp yan
yeŋe yu me ya tânnohowi yakât nâŋgâmune ârândâŋ oap. 15 Otmu
emelâk girawu otban yakât topŋe naŋgai. Emelâhâmâ Kiristohât
den pat âlepŋe ya sâm bukulipyeŋe ekyongom kapiyeŋe hâlâŋmâ
Makeronia hânân kapi tipi tapi tatmâ arap yan bam gaminiwan. Sâp
yanâmâ kapi ambolipŋe nombotŋaŋe nâŋgâŋetâ bâlemu hioŋakmâ
ahowi. Hioŋakmâ ahoŋetâ yakât otmâ kapi yakât ambolipŋe Yesuhâlen
torokatbiŋe ki tânnohowi. Yeŋe konohâmâ tânnohowi. 16 Otmu yakât
kakŋan yen pilâyekmâ Tesalonika kapi hawamgum manban yan
gurâ yâhâpŋe yeŋahâk tânnohoŋetâ manban. 17 Yakât topŋe nâŋgâm
heŋgeŋguŋetgât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Sâp yan itâ me yu ya nihiwi
yakâlâk ki nâŋgâwan. Yâhâ sâp yiwereŋe yawuâk nâŋgâm mansan.
Yeŋe tânnohoŋetâ Anitâŋe matŋe yiŋgiwuap yakâlâk naŋgan. 18 Otmu
yu me yakât pâinmâ manmune yeŋe Epaporitoŋe waŋbi ya mem toho
nihimu dopnan oap. Yakât âlâen hâum sâwe. Emelâk papatolipnenŋaŋe
Anitâŋe orotmemeyeŋe ekmu âlepŋe olâkgât hotom uminiwi. Uŋetâ
yan nâŋgâyiŋgiminiop. Yakât dopŋeâk yeŋe biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe
hikunekmâ mansai. Yakât otmâ nâ gurâ nâŋgâyiŋgimune ârândâŋ oap.
19 Yâhâ yeŋe Yesu Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim manmai yakât otmâ
nâ tânnohowi. Yakât otmâ yuwu naŋgan. Anitâŋe haoŋmâ tihitnenŋe
otmâ gamap. Otmu yeŋe yu me yakât pâinŋetâ dopyeŋan yiŋgiwuap.
Yakât ki pâpguwuap. 20 Otmu Anitâ Awoŋnenŋaŋe wawaenenekmap
yakât otmâmâ yâkât heroŋe otmâ mepaem yâhânom.

Pauloŋe den bâiŋe sâm hâreop.

21 Bukulipne, nâŋe den âlâ naŋgan yu sâmune bâiŋe pesuk sâek.
Bukulipyeŋe Yesu Kiristohâlen torokatbiŋe yeŋgât amutgen mansai ya
yeŋgât nâŋgâyiŋgian. Otmu bukulipne nâ orowâk tânahom mansaiŋe
yawuâk nâŋgâyiŋgiai. 22 Otmu Roma lok kunŋe pato, kutŋe Sisa sâm,
yakât hoŋ bawalipŋe nombotŋe hioŋakmâ Kiristohâlen torokatmâ mansai
yaŋe gurâ yeŋgât nâŋgâyiŋgiaiâk. 23 Otmu Kutdânenŋe Yesu Kiristo
tihitnenŋe otmapŋe yen kerek biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe mem konohân
tuhumu kepeiakmâ mannomai. Ya bonŋanâk.

Nâ bukuyeŋe,
Paulo

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kolosai

Paulonje Kolosai yeŋgât ekap kulemgum katyiŋgiop.

1 1-2 O bukulipne,
Yen Kolosai kapi ambolipnje biwiyenje Yesu Kiristohâlen
katmâ Anitâhâlen torokatmâ dennje lâum mansai. Nâmâ Paulo. Anitâ
Awoŋnennŋanje Yesu Kiristohât aposolo lok sâm katnekmu âi mem
mansan. Otmu bukune Timoteo yâk orop tânahom manmâ gait. Yawuhât
heronje nâŋgâyiŋgim ekap yu kulemgum katyiŋgiait. Kutdânennje
Anitânje tihityenje olâkgât yuwu sâm ulitgum gamait. “O, Awoŋnennje,
Kolosai kapi ambolipnje biwiyenje Kiristohâlen katmâ mansai, yâk yeŋgât
tepge nâŋgâyiŋgiwuat. Tepge nâŋgâyiŋgim tihityenje otdâ biwi nâŋgân
nâŋgânyenŋanje hikuakmâ konohâk otmâ sânduk sâm gaekgât naŋgait.”
Yawu sâm ulitgum gamait.

Paulo yet Timoteo yâknje topnje yukât sâm Anitâ ulitguowot.

3-5 Nennje himbimân yâhâm manman kârikŋan manmâ yâhânom yakât
Anitânje bunewâk pat kuningiop ya biatbuapgât dop âlâ ki tap. Yakât
den pat âlepnje ya nâŋgâŋetâ bulânje otmu biwi nâŋgân nâŋgânyenje
Yesuhâlen katmâ yâkâlen torokatbi. Torokatmâ iknje komolipnŋanje biwi
nâŋgân nâŋgânyenje menduhuakmâ konohâk otmâ manmâ gai yeŋgât den
pat ya nâŋgâwit. Yawu nâŋgâm yaŋak Kutdânennje Yesu Kiristohât âwânje
mepaem gamait.
6 Anitâ iknahâk tepnje nâŋgâningiop yakât den pat âlepnje ya emelâk
ekyongomune nâŋgâm mem biwiyenan katmâ manmâ gai. Yawu nâŋgâm
manmâ biwiyenje Yesuhâlen katnetâ kinmap yakât yenje topnje nâŋgâne
sâm eŋgat yâhâp ki otmâ gai. Otmu den ya yawuâk lok ondopnje nâŋgâm
mem alitnetâ bonnje yâk yeŋgâlen teteop.
7 Bukunennje Epaparanje Yesuhât den ya biwiŋanje kepeim âi ya tuhum
manmapnje Yesuhât topnje sâm ekyongop. 8 Yawu sâm ekyongomu

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nâŋgâŋetâ bonŋe otmu Anitâŋe Wâtgât mâmâŋahât Heak hâŋgângumu ge mâmâŋe otyiŋgiop. Mâmâŋe otyiŋgimu yanâmâ buku konohâk oraŋgiwi yakât den pat sâm eknongop.

Kolosai ambolipŋaŋe Anitâhât topŋe nâŋgâm heŋgeŋguŋet sâm Anitâ ulitguowot.

9 Yeŋgât den pat ya nâŋgâm Anitâ yuwu sâm ulitgumait. "O Anitâ,
gâŋe biwiyeŋan kioŋdâ gike topge otmu nâŋgân nâŋgânge ya nâŋgâŋetâ
keterahâk. Otmu gike Wâtgât mâmâŋahât Heak ya hâŋgângurâ yâk
yeŋgâlen ge biwiyeŋe mem pâroŋ pilâmu gike nâŋgân nâŋgânân manmâ
yâhânomai. 10 Yakât Kolosai ambolipŋaŋe Yesu Kutdânenŋahât den lâum
manmâ gaŋetâ bonŋe yâk yeŋgâlen tetemu manmanyeŋe ekdâ ârândâŋ
otbuap. Yawu otmâ manmâ yâhâŋetâ nâŋgân nâŋgânyeŋe tipiŋe tetemu
emelâk topge tipiŋe nâŋgâŋetâ keterahop ya wangim nâŋgâŋetgât
naŋgan. 11 Otmu gâŋe mâmâŋe otyiŋgirâ gâhât wâtgan kinmâ umatŋe yu
me ya teteyiŋgiwuap yan biwiyeŋe ki houŋ sâwuap. Otmu lok bâleŋe âlâ
me âlâŋe itoŋ galaŋ otyiŋgiŋetâ yan yâk yeŋgât ki nâŋgâm bâlenomai.
Yâkŋe biwiyeŋe gâhâlen konok katmâ heroŋe otmâ manŋetgât naŋgan.
12-14 Omoŋ bâleŋahât amboŋaŋe nen omoŋgât pat otnehât nâŋgâmap.
Yâkŋe mem bâlenenekmapgât gâhât nange Kiristoŋe tihitnenŋe olâkgât
mem dâinenekmâ laŋinŋan katnenekdâ mansain. Yâhâ Kolosai bukulipne
yâk orowâk biwinenŋe Kiristohâlen katmunŋe mâmâŋe otningirâ pat
kuningion yakât bulâŋe menomgât sâm ningion. Yamâ holaŋnenekmâ
laŋinŋan katnenehongât yakât biwinenŋaŋe heroŋe otmâ mepaeheksain."
Yawu sâm yeŋgât nâŋgâm netŋe haoŋmâ ârândâŋ Anitâ ulitgumait.

Kiristo yet Anitâ yâk yetgât dopyetŋe yamâ dop konohâk.

15 Bulâŋanâk Anitâ yamâ ki ekmain. Yâhâ nanŋe Yesu Kiristo yamâ
kunnenŋe manâkgât hâŋgângumu gemu ekbin. Âwâ nan yâk yetgât
dopyetŋe yamâ dop konohâk. 16-17 Yawu gârâmâ Yesuâmâ Anitâhât
laŋambâ ki sâmu teteop. Yâhâmâ hânân yuân wahap topŋe topŋe
tetem sambe sambe otmâ imu ekmain ya ki tetemuâk topŋambâek
embâŋâmbâek orowâk tatmâ gaowot. Tatmâ gamutâ nanŋaŋe
âwâŋahâlen kândiwahom himbimân aŋelo topŋe topŋe ki yekmain ya
katyehop. Otmu hânân âliwahap topŋe topŋe ya gurâ kerehâk yâkŋe
konok kalop. Yawu otmâ âliwahap yu ya embâŋân tetem gaop. Otmu
yiwereŋe yu tetem gap. Otmu hâmbâi tetem yâhâwuap yakât kunŋe yamâ
yâk konok. Me himbimân tap, me hânân yuân tap, me hân kâlehen tap,
ya yeŋgât kunyeŋe yâk konohâk. Yâhâmâ âliwahap topŋe topŋe katmâ
tihityeŋe otmâ gamap. 18 Yakât otmâ nen kerek yâkât komot manmunŋe
yâkŋeâmâ kunnenŋe tatmap. Kunnenŋe tatmâ mâmâŋe otningimu
nenâmâ yâkât lauŋe otmu kâi bâtŋe otmâ tem lâuwaŋgim gamain.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19 Anitâŋe ikŋe eŋgatŋeâk otmâ yan ikŋe nanŋe orop dop konohâk
oawot yakât nâŋgâmu ârândâŋ olop. 20 Yâhâ yu me ya ehekŋe, me ki
ehekŋe, himbimân tap, me hânân tap, me saruân âlâlâ tap ya kerek
menduhuakmâ Anitâ ikŋan torokatnehât nâŋgâm nanŋe hâŋgângumu
giop. Gemu yan nengât tosanenŋahât otmâ howanân kuŋetâ muop. Yawu
gârâmâ Anitâŋe kaok nâŋgâningim sâp patoen menenekmâ orowâk
tatmâ yâhâmbisâingât pat kuningiop.
21 Otmu yen emelâk Anitâ betbaŋgim nelâmâk manmâ gawi. Otmu
benŋe nâŋgâm bâlewaŋgim orotmeme kiŋgoŋ otmâ manminiwi. 22 Yawu
otmâ manminiwi yamâ benŋe yeŋe Anitâhât senŋan koko salehâk
kinnomai. Yawu kinŋetâ yan kasalipyeŋaŋe hakyeŋan sâne sâm otŋetâ
hâi hâiŋe otmu pilânomaihât Anitâŋe nanŋe hâŋgângumu ge muop.
Nanŋe muop yakât otmâ Anitâŋe yeŋgât kaok nâŋgâmap. 23 Otmu
Kiristohât den pat âlepŋe ya Epaparaŋe ekyongomu nâŋgâm biwiyeŋan
mem katbi. Yakât otmâmâ yâkât den pat yakât bulâŋe ya yeŋgâlen
gulip otmapgât biwi yâhâp ki otmâek biwiyeŋaŋe yâk hikum manmâ
yâhânomai.

Pauloŋe Kiristohât tem lâum hâhiwin kakŋan manmâ gaop.

Otmu nine topne sâm tetemune nâŋgâŋet. Yâkât den pat âlepŋe ya
lohimbi hân torehen torehen hârokŋe nâŋgâŋet sâm hânŋan kulemŋan
ari den ya sâm tetem ekyongowehât âi sâm nihiop. 24 Otmu yeŋe
biwiyeŋaŋe yâkâlen kepeim manŋetgât sâtgum manmu kuŋetâ muop.
Mum yahalop ya ekmunŋe bonŋe otmu denŋe lâum manmâ gain. Otmu
yâk hâhiwin waŋetâ miop yawuâk nen gurâ hâhiwin ningiŋetâ mem
mansain. Yawu gârâmâ hâhiwin nihim gai ya nâŋgâŋetâ ârândâŋ olâkgât
nâŋgâm sâtgum pâku lohimbi yeŋgâlen ari âi yu tuhum mansan. Yakât
ki nâŋgâmune bâleap. 25 Otmu den yan ya yâhâpŋe sâwe. Lohimbi
hânŋan kulemŋan manmâ biwiyeŋe Kiristohâlenâk katmâ manmai ya
yeŋgât hoŋ bawa otbehât Anitâŋe âi yu sâm nihiop. Yâhâ yeŋe yâkât
den topŋambâek nâŋgâŋetâ biwiyeŋan hâumu bulâŋe teteyiŋgiâkgât
sâm nihiop. 26 Otmu embâŋâmbâek den yakât topŋeâmâ amokŋan talop.
Yakât otmâ lohimbi nombotŋaŋe yeŋe nâŋgân nâŋgân watmâ den yakât
topŋe nâŋgâne sâm hâum pâpgum gawi. Yâhâ sâp yiwereŋeâmâ Anitâhât
topŋe ya nen gurâ kerek nâŋgâmunŋe keterahâkgât teteningiop.
27-28 Den sâm teteningiop yakât topŋe yuwu. Aŋgoân Anitâŋe Yura lohimbi
nengât sâm himbimgât manman kârikŋahât pat kuningiop. Yawu gârâmâ
yen Anitâhât topŋe ki nâŋgâm mansaiŋe orotmemeyeŋe bâleŋe pilâm
biwiyeŋe Kiristohâlen katŋetâ kinmâ yâhâwuap. Yakât otmâmâ nengât pat
kuningiop ya yawuâk yen kuyiŋgiwuapgât dop tap. Den yukât topŋe yawu.
Otmuâmâ Anitâhât den âlepŋe nandoroŋe ya lohimbi nombotŋe ki nâŋgâmai
yâk yeŋgâlen den yaŋe tetem sambe sambe otmâ arimu nâŋgâŋetgât nâŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

biwine Yesuhâlen katmâ torokatmâ ekyongom gan. Yawu gârâmâ lohimbi
kerekŋe naŋgain sâm otmaihât Yesuhât topŋe sâm holaŋmune ikŋak
nâŋgâmap dop yawuâk nâŋgâm yanâmâ Anitâhât senŋan koko salehâk
kinŋet sâm otman. 29 Yawu kinŋelâk nâŋgâm nâŋe biwinaŋe nâŋgâm âi ya
mem gan. Yuâmâ Kiristohât wâtŋan kinmâ tuhumune ârândâŋ otmap.

2 1 Otmu torokatmâ sâmune nâŋgâŋet. Yen otmu Laorika kapi
ambolipŋe nombotŋe orop biwiyeŋe konok otmâ Yesuhâlen katbi. Ya
yeŋgâlen ki takamune eŋakbin. Otmu nombotŋe gurâ yawuâk ki yekban.
Yen kerek yeŋgât nâŋgâm âi yu tuhumune hâi hâiŋe otmu sâtgum
manmâ gan. 2-3 Anitâŋe ikŋe nâŋgân nâŋgân ya embâŋânâk ki sâm
teteop. Yâhâ yiwereŋeâmâ nâŋgân nâŋgânŋe bulâŋe yamâ Kiristohâlen
teteop. Nanŋe hâŋgângumu ikŋe nâŋgân nâŋgân ya sâm teteop. Otmu
yâkŋe sâm teteop ya yeŋe nâŋgâm heŋgeŋguŋetgât ekap yu kulemgum
katyiŋgian. Yakât otmâmâ yen Laorika kapi ambolipŋe orowâk biwiyeŋe
orotok sâmapgât buku konohâk oraŋgim biwiyeŋe hikuakmâ manŋetgât
naŋgan. Yawu otmâ mannomai yanâmâ Anitâ yet Kiristo yetgât topyetŋe
nâŋgâm heŋgeŋgunomai sâm biwinaŋe hikuyekmâ mansan.
4 Otmu lok âlâ me âlâŋe den perâkŋe sâm biwiyeŋan kioŋetâ ya
nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu yan biwiyeŋe orotok sâmapgât den sâm aran yu
biwiyeŋaŋe hikuŋetgât naŋgan. 5 Nâŋeâmâ kâlepŋehen mansan. Yawu
gârâmâ yen orop biwinenŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu mansain. Otmu
yeŋe biwiyeŋaŋe Kiristohâlen tiŋâk kepeim manmâ gai yakât den pat
nâŋgâm biwinaŋe heroŋe otmâ nâŋgâyiŋgim mansan.

Kiristohât tem lâum yâkât amutgenâk mannom.

6 Otmu yakât sâwe. Aŋgoânâk yen Yesu Kiristoŋe kunyeŋe talâkgât sâm
yâkâlen torokatmâ manmâ gawi. Otmu yawuâk yâkât amutgen manmâ
yâhânomai. 7 Yakât otmâmâ nâŋe den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Nak
nombotŋe gihit kândârâŋe gemu tiŋ tiŋ sâmu ekmain. Yen gurâ yawuâk
Kiristohâlen torokalakmâ tiŋ tiŋâk mannomai. Otmu Epaparaŋe yakât
topŋe emelâk sâm ekyongop. Ekyongomu nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu heroŋe
otmâ Anitâ mepaem gawi. Yawuâk wetgum mannomaihât naŋgan.
8 Otmu sâp yiwereŋe yuâmâ lok perâkŋe yaŋe den tâŋât sâm
kâityongoŋetâ biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe yan arimapgât tiŋâk galemahom
mannomai. Den yamâ emelâk tâmbâlipyeŋaŋe alahum yaŋak tetem mum
gawi. Den yaŋe Yesu Kiristohât den orop ki lâuaksawot.
9-10 Naŋgai. Anitâ ikŋahâk Kiristo oap. Benŋe yawuâk Kiristoŋe
gurâ ikŋahâk Anitâ oap. Den konohâk oawot yakât otmâmâ aŋelo me
weke bâleŋe topŋe topŋe Kiristohât amutgen mansai. Otmu Kiristoŋe
himbimâmbâ ge lok otmâ manop. Yakât otmâmâ nenŋe yâkâlen
torokatmâ yâkât wâtŋanâk kinmunŋe dopnenŋan oap. Yan âlâ me âlâ
torokatmâ otnomgât dop âlâ ki tap.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11 Otmu yakât topŋe yuwu sâmune nâŋgâŋetâ keterahâk. Naom
titipâ lok otmâ lepat nâŋgân nâŋgân ya pilâm oponân ari ine sâm
otmai. Yakât dopŋeâk nenŋe nâŋgân nâŋgânnenŋe hâŋgiŋe ya pilâm
Kiristohâlen torokatbin. Yawu gârâmâ manmannenŋe hâŋgiŋe ya mem
miwirikunomgât dop âlâ ki tap. Ya ki orotŋe. 12 Otmu yakât topŋe âlâ
torokatmâ sâwe. Kiristo mumu hân kâlehen hanguŋetâ manmanŋe
bialop. Yakât dopŋeâk toen mem katyekbiân manmanyeŋe hâŋgiŋe
biatyiŋgiop. Otmu torokatmâ sâwe. Anitâ wâtŋe pato tatbaŋgiapŋe
Kiristo mumuŋambâ mem yahalop. Yanâmâ manmanŋe âiŋe
tetewaŋgiop. Yakât dopŋeâk toen mem katyekbi yakât kakŋan Anitâŋe
manmanyeŋe âiŋe yiŋgiop. Yakât otmâmâ manmanyeŋe hâŋgiŋe ya ki
torokatmâ miwirikum manŋetgât naŋgan.
13 Yawu gârâmâ emelâk yeŋe Anitâhât topŋe ki nâŋgâm yan yu me ya
otŋetâ bâlem gaop. Yawu otbi yakât otmâ hemgât pat otmâ gawi. Yawu
gârâmâ yiwereŋe yuâmâ biwiyeŋaŋe Kiristohâlen katmâ manmâ gai.
Yawuhât Anitâŋe meyekmâ tosayeŋe pilâm himbimgât pat kuyiŋgim
Kiristohâlen torokatyehop. 14 Yakât otmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet.
Moseŋe girem den sâm teteop yamâ târârâhâk lâunomgât dop âlâ ki
tatningiap. Nen kerehâkŋe den ya lâum hâum pâpgum gawin. Umatŋe
yawu teteningiop yakât matŋeâmâ Anitâŋe sâmu Kiristo ya nengât
tosanenŋahât otmâ kawenenŋan kinmâ howanân kuŋetâ muop. 15 Mum
yahalop sâp yan Kiristoŋe weke bâleŋe, me emet amboŋe, me senduk
baneârâ, me susun, me âi weke, me senŋe âlâlâ, sâtŋe metŋe topŋe
topŋe kerek mem ge katyehop. Mem ge katyekmâ mem topyeŋe tetekŋan
tuhuyekmu yâk yeŋgât dop ki olop.
16 Yawuhât bukulipyeŋaŋe yu ya âlâlâ ki neŋet sâm, me ki meŋet
sâm, me hilâm kâmbukŋe tat tatgât sâp yan tatmâ nâŋgâŋet sâm yakât
samut karaŋgimai yaŋeâmâ ki ârândâŋ otmap. Yamâ wongât? Yuwuhât.
17 Manman yawuya yamâ manman tawi tawiŋe. Manman ikŋe bonŋe
amboŋeâmâ Yesu Kiristo ikŋak oap.
18 Otmu lok nombotŋaŋe taka yuwu sâm ekyongoŋetâ yâk yeŋgât
den ki nâŋgânomai. “Nenŋe Anitâ tâŋ tâŋâk ulitgunomgât mâtâp âlâ
ki tap. Yakât otmâmâ aŋelolipŋaŋe nengât sâm Anitâ ulitguŋetgât yâk
mepaeyekne. Yawuhât yawu sâm nenŋahât nâŋgâmunŋe gemu aŋelo
yeŋgât nâŋgâmunŋe yahalâk. Yawu otmunŋeâmâ Anitâŋe nenekmu
âiloŋgo otbuap,” yawu sâmai. Lok yawuya yeŋgât topyeŋeâmâ yuwu.
Biwiyeŋe purik sâyiŋgimu kulem topŋe topŋe ekŋetâ tetemap. Yakât
konok otmâ yeŋahât nâŋgâŋetâ yahat yahatŋe otmap. Imbiâkbân
eŋgatyeŋaŋe kâityongomu otmai. 19 Lok yawuyaŋeâmâ nengât kunŋe
Kiristo yâkât nâŋgâŋetâ tâŋât otmu betbaŋgimai. Yakât otmâ yeŋgâlen
taka yuwu oain sâm kendâyiŋgiŋetâ yâk yeŋgât den ya ki nâŋgânomai.
Kiristoŋe nengât kunŋe tatmap. Yakât yuwu hâum sâmune ekŋet. Lok

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

girawuyaŋe hahit barak manmap? Lok yawuya âlâ ki tap. Nen kerek hahit wâtŋan manmain. Yakât dopŋeâk Yesu Kiristoŋe ikŋe hahit ningimu wâtŋan kinmâ yan Anitâ tem lâuwaŋgim manmâ yâhânom.

Lok nâŋgân nâŋgânân den tetemap ya ki lâunom.

20 Kiristo muop yan weke bâleŋe, me âi weke, me emet ambolipŋe, me susun, sâtŋe metŋe topŋe topŋe yawuya mem ge katyekmu yâkât amutgen manmâ gai. Yakât otmâmâ yeŋe Kiristohâlen torokatbiŋak topŋe girawuhât aŋelo me âlâlâ ya yeŋgât nâŋgâŋetâ yahatsap? Me topŋe girawuhât den meme den ekŋetâ bonŋe oap? 21 Den meme den ya yuwuhât yan. Sot ukenŋe ekmâ lauyeŋe nâŋgâŋetâ "ki neŋet" sâm kuyiŋgimai. Yawu sâm kuyiŋgiŋetâ ekmâ ekmâ kakŋambâ "nem ekne," yawu sâmai. Wisâm "ki meŋet," sâm kuyiŋgimai. 22 Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Sot topŋe topŋe nemai ya tepyeŋan gemuâmâ tetmâ pilâmai. Otmu senŋe âlâlâhât samut katmai yamâ lokgât nâŋgân nâŋgânâmbâ tetemap. Yakât otmâ yakât ki nâŋgâŋetâ yahatbuap. 23 Otmu lok yawuyaŋe yeŋe Anitâhât aŋelolipŋe mepaeyekŋetgât sâm kendâyiŋgiai. Me yeŋahât nâŋgâŋetâ gemu Anitâŋe tepŋe nâŋgâyiŋgiâkgât iri sikumyeŋe pilâm umburuk otmâ manmâ yâhâŋetgât biwiyeŋan kioŋsai. Den yawuya sâm ekyongoai ya ekŋetâ bonŋe ki otbuap. Den yawuyaŋe tânyongomu manmanyeŋe galemgum heŋgemahonomaihât mâtâp âlâ ki tap. Yawu gârâmâ ya sâŋetâmâ nâŋgâm kâkâsuk otnomai.

Manmannenŋe yakât bulâŋe himbimân tap.

3 1 Anitâŋe Kiristo mumuŋambâ mem yahatmu manman âiŋe mem yan himbimân yâhâop. Yâhâm wâtŋe keterakmu âwâŋe Anitâ orop karaŋgim tatmawot. Otmu âwâŋaŋe mumuŋambâ mem yahatmu manman âiŋe miop yakât dopŋeâk Anitâŋe sâmu yeŋe manman âiŋe mem himbimân yâhânomai. Yakât otmâmâ manmanyeŋe bulâŋe himbimân tap ya miaknehâlâk nâŋgâm manŋet. 2 Yawu manmâ nâŋgâm hângât wahap âlâlâ topŋe topŋe yakât ki nâŋgâŋetâ yahalâk. 3 Yâhâ Kiristoŋe hângât senŋe âlâlâ topŋe topŋe tap yakât nâŋgâmu tâŋât otmu muop. Yengu yawuâk otnomai. Kiristohâlenâk torokatŋetâ Anitâŋe manman kârikŋe yiŋgiop yakât bulâŋe yâk yetgâlen tap. Ki biatbuap. 4 Yâhâ Kiristo manman kârikŋe amboŋe yâhâpŋe âwurem ge menenekmu yâhânom. Yanâmâ Anitâŋe betyongowuap yaŋe nengât nâŋgâŋetâ sâtŋe otbuap.

5-7 Otmu embâŋân biwiyeŋe Kiristohâlen ki katmâ torokatbiân yanâmâ orotmeme kiŋgoŋ topŋe topŋe otmâ manminiwi. Yen lok emet huhuwi. Me sen buhu buhu oraŋgiminiwi. Me bukulipyeŋe yeŋgât imbilipyeŋe yekŋâleminiwi. Me bukulipyeŋe yeŋgât senŋe âlâlâ yu me ya ekmâ nâŋgâm biwiyeŋaŋe ya mene sâm hâlim milim otmâ manminiwi. Me

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

dewaeak gawaeak manminiwi. Me wawi, me nem ŋatak, me misiŋem
nemai, me tep umat umat otmâ manminiwi. Orotmeme yawuya otmâ
manminiwi yaŋe mem bâleyekminiop. Yawu otmâ Anitâhâlen ari arihât
mâtâp ya mem bâp maŋguyiŋgimapgât ya bet pilâm pesuk pilânomai.
Yawu otmâ kârikŋeâk kinmâ yan biwiyeŋe Anitâhâlenâk katmâ denŋe
lâum manmâ yâhânomai. Emelâk orotmeme bâleŋe mem manminiwi
ya ki miwirikum torokatmâ mem mannomai. Yawu otnomaiâmâ yakât
matŋe Anitâŋe âlepŋeâk otyiŋgiwuap.
8 Yakât âlâ torokatmâ yuwu sâwe. Kuk kâŋguruk, me nâŋgâm bâle
bâle, yawuya ki oraŋginomai. Me ki tepyeŋe kou kâlâp sewuap. Me den
bâleŋe maleŋe ki hâiaknomai. 9-10 Me den perâkŋe ki sânomai, me den
guruk ki otnomai, me den golâ ki gahaenomai. Otmu ki sâm mem ge
karaknomai. Emelâk orotmeme bâleŋe mem manminiwi ya bet pilâm
Kiristohâlen torokatbi. Sâp yan yeŋe Anitâhât nâŋgân nâŋgân watmâ
yâkât topŋe nâŋgâm heŋgeŋguŋetgât yâkŋe biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe
mem pâroŋ pilâyiŋgim mâmâŋe otyiŋgim gamap. 11 Yawuhât nenŋe
menduhuakmâ biwi nâŋgân nâŋgânnenŋe konohân katmunŋe Yesuŋe
nen kerehâk mem menduhunenehop. Mem menduhunenekmu komot
konok mansain. Nen Yura lok bulâŋe hâknenŋe torehenŋan undip
tuhuaŋgimain, otmu yen pâku lohimbiŋe hâkyeŋe torehenŋan undip ki
tuhuaŋgimai. Nen saru lok, me yen hat lok, me wosapâ wosapâ mansai.
Nen gin mandu, me âwârâ mâmândâ, nen kerehâk Anitâŋe nenekmu
dop konohâk oain. Mem kâsip misip ki tuhunenekmap. Mem konohâk
tuhunenekmu Yesuhâlenâk menduhuakmâ manmunŋe yâkŋe konok
kunnenŋe otmap.
12-13 Otmu Anitâŋe ikŋahâk lohimbi nengât topnenŋe ekmâ nâŋgâmap.
Ekmâ nâŋgâmâmâ mem kiwilinenekmâ yanâmâ lohimbi nombotŋe
yâkât hâkâŋ otmâ denŋe nâŋgâm kâkâsuk otmai ya betyongowuap.
Yamâ nen biwinenŋaŋe yâk kepeim manmain nen ikŋan torokatnene
hâkgât menenekmâ ikŋe nanŋe baratŋe bulâŋe tuhunenehop. Yakât otmâ
wawaenenekmâ Kutdânenŋe Kiristo hâŋgângumu tosa pilâningiâkgât
gemu kuŋetâ muop. Yakât dopŋeâk yeŋgât bukulipyeŋaŋe nâŋgâm
bâleyiŋginomai, me sâm ge katyeknomai, me mem âlâlâ tuhuyeknomai
sâp yan yengu yawuâk tosayeŋe pilâyiŋginomai. Otmu yen biwi nâŋgân
nâŋgânyeŋaŋe menduhuakmâ konohâk otmuâmâ orotmeme yuwuya
oraŋgim mannomai. Biwiyeŋaŋe hikuakmâ konohâk otmâ mannomai.
Otmu buku nombotŋe yeŋgâlen umatŋe yuwu yawu teteyiŋgimu sâtgum
manmai ya yekmâ tepyeŋe nâŋgâyiŋginomai. Me buku nombotŋe
senŋe âlâlâhât umburuk otmâ pâin guin otmai yawuya yekmâ ihilâk
nembe kalem otyiŋginomai. Me bukulipyeŋaŋe sâm bâleyiŋginomai
yakât nâŋgâŋetâ ki sâtŋe otbuap. Ihilâk nâŋgâm kaok oraŋginomai.
Me buku âlâhât me âlâhât biwiyeŋe ki kendânomai. Me yeŋahât ki

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nâŋgâŋetâ yahatmu hâkyeŋe mepaenomai. Me sâm bâleyiŋgiŋetâmâ
nâŋgâm ki biwiyeŋe ahonomai. 14 Yawu otmâ buku konohâk otmâmâ
tosa pilaŋgiŋet. Otmu bukulipyeŋe nombotŋe nâŋgâm bâleaŋgim
hioŋakne sâŋetâ yanâmâ yen getehâk eŋgatyeŋan genomai. Yawu otmâ
yâk orop biwiyeŋaŋe hikuakmâ konohâk otmu mannomai. 15 Otmu
Kiristohâlen torokatmâ biwi konohâk manŋetâ ikŋak mâmâŋe otyiŋgimu
biwi kaok otmâ manŋet sâm Anitâŋe meyehop. Yakât otmâmâ Anitâ
mepaem yâhânomai. 16 Otmu biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe nâŋgâm
tâpikgumaihât Yesuŋe den sâm yiŋgiop. Ya embâŋâmbâek biwi nâŋgân
nâŋgânyeŋaŋe lâum gawi. Kiristohât den nâŋgâm lâum gawi ya alahu
gulahu otŋetâ ya kambatŋaŋe biwiyeŋan kinâk. Yawu otmâ yan mitihât
ombe san mannomai. Otmu tâmbânenŋe Dawitiŋe Anitâhât kiki pali
mewaŋgiminiop ya gurâ mem mannomai. Yawu otmâ Anitâ mepaem
heroŋe otbaŋginomai. 17 Otmu Kutdânenŋe Yesu orowâk mannehât Anitâ
ikŋak sâm katnenehop. Yakât otmâmâ biwinenŋaŋe yâk hikum alitmâ
mannom. Yakât otmâ den yuwu yawu sâmain, me yu ya otmain yanâmâ
Yesu Kutdânenŋaŋe girawu otminiop yawuâhâk otmâ mannom yanâmâ
Anitâ Awoŋnenŋe mepaenom.

Hep torehenŋe torehenŋe yuwu oraŋgim manmunŋe ârândâŋ otbuap.

18 Yeŋe Yesu Kiristo yâkâlenâk torokatmâ mansai yakât otmâ yuwu
otnomai. Topŋe katmâ imbi yeŋgât sâwe. Imbi yenâmâ loklipyeŋe yeŋgât
amutgen mannomai.
19 Yâhâ lok yeŋgât yuwu sâwe. Yen gurâ imbilipyeŋe tihityeŋe otmâ
heŋgeŋgum yâk yeŋgât konok biwiyeŋaŋe nâŋgâm mannomai. Yawu
gârâmâ den bâleŋe ihilâk sâm ki hâiyeknomai. Me mem âlâlâ ki
tuhuyekmâ hâhiwin yiŋginomai.
20 Yâhâ nimnaomlipyeŋe otmu lohimbi sihan yeŋgât sâwe. Yenâmâ
Kutdâhâlen emelâk biwiyeŋe katbi yakât âwâ mâmâlipyeŋe yeŋgât
sâtyeŋan tem lâuyiŋginomai. Yawu otnomai yanâmâ Anitâŋe yekmu
ârândâŋ otbuap.
21 Otmu âwâ mâmâlipyeŋe yeŋgât sâwe. Yen nimnaomlipyeŋaŋe
biwiyeŋe hâremaihât den nâŋgâm kinmâ ekyongonomai. Senyeŋan ki
genomai. Yawu otnomai yanâmâ biwiyeŋaŋe âiloŋgo otbuap.
22 Yâhâ âi lok yeŋgât sâwe. Yenâmâ emelâk Yesuhâlen biwiyeŋe katbi.
Yawu gârâmâ lok kunŋe yeŋgât lau lâum kinmâ âi tuhunomai. Otmu âi
ya galemŋaŋe nenekmu âlepŋe olâkgât hâkyeŋaŋak ki tuhunomai. 23 Âi
tuhune sâmâmâ Kutdânenŋaŋe nenekmu ârândâŋ olâkgât biwiyeŋaŋe
nepgâlâk sipapgum kinmâ tuhunomai. 24 Kiristo yâhâmâ âi kunŋe topŋe
topŋe yakât amboŋe tatmapgât yeŋe âi ya torokatmâ menomai. Yawu
otŋetâ yanâmâ Anitâŋe manman kârikŋahât pat kuyiŋgiop yakât bulâŋe
ya hâmbâi himbimân menomai.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

25 Yâhâ lok âlâ me âlâŋe âi sâm yiŋgiŋetâ tuhum mansaiŋe Anitâhât
den kum otmâ tâpikgunomai yakât matŋe hâmbâi umatŋeâk menomai.
Sâp patoen menduhuaknom yan Anitâŋe topŋe imbiâk mambiâk matŋe ki
ningiwuap. Orotmemenenŋe ekmâ âlâku ikŋiâk ikŋiâk ningiwuap.
4 1 Lok kunŋe papato yeŋgât sâwe. Anitâ Kutdâyeŋe himbimân
tatmapŋe hâmbâi topyeŋe ekmâ âlâku ikŋiâk ikŋiâk matŋe
yiŋgiwuap. Yakât otmâ yeŋahât nâŋgâm hoŋ bawalipyeŋe tâŋ tâŋâk
otyiŋginomai.

Kiristohât topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât ulitgunom.

2 Bukulipne, yeŋe biwi hewewen otmâ Anitâ mepaem mannomai. Otmu
Anitâ ulitgune sâm yan biwiyeŋe uhâk tatmâ yâkâlen konok hikum
kinmâ ulitgunomai. 3 Topŋe yuwuhât nengât sâm ulitgunomai. Manman
kârikŋe yakât pat ya Anitâŋe Yura lok nengât kuningiop ya yawuâk pâku
lohimbi ya torehen torehen mansai yeŋgât pat kuyiŋgiwe sâm oap. Yakât
Anitâŋe mâtâp meningimu den ya nenŋe sâm tetem ekyongonomgât
ulitgunomai. Nâhât den ya sâm tetem ekyongomap sâm mitihât kasaŋe
mem pâi emetŋan katnekŋetâ tatmâ gaman. 4 Otmu Anitâŋe biwiyeŋe
mem hewewen tuhumu nâŋe ekyongomune nâŋgâŋetâ keterahâkgât
Anitâ ulitgunomai.
5 Otmu lohimbi belângen mansaiŋe Yesuhât topŋe nâŋgâŋetâ gemu
bet pilâmaihât yeŋe tihityeŋe oraŋgim mannomai. Biwi nâŋgân
nâŋgânyeŋaŋe ki gulip malap otnomai. 6 Me den ihilâk ki alahunomai.
Den tâŋ tâŋâk sâŋetâ nâŋgâŋetâ âiloŋgo otbuap. Yawu gârâmâ lok
nombotŋaŋe den yuwu me yawu âiyongoŋetâ yakât hâum pâpgum ki
kopa otnomai.

Pauloŋe den bâiŋe sâm hâreop.

7-9 Bukunenŋe âlâ, kutŋe Tikiko, yâkŋe Kutdâhât hoŋ bawa bulâŋe
manmap. Yawu manmâ tânnohomu biwinetŋe menduhuakmâ konohâk
oap. Yâhâ bukunetŋe âlâ, kutŋe Onesimo, yâhâmâ yeŋgât kapiân
gâtŋe. Yâkŋeâmâ kapi pilâm yuân toho Kiristohâlen torokatmu orowâk
manmain. Lok yâhâp yu hâŋgânyotgomune yeŋgâlen takaromawot. Taka
biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe gemapgât yu ya teteningim gap yukât kerek
sâm tetem ekyongoromawot. Ekap yu yawuhât kulemgum katyiŋgian.
10-11 Lok âlâ, kutŋe Aristako, mem pâi emetŋan katŋetâ orowâk
mansait. Otmu âlâmâ, kutŋe Mareko, yâhâmâ Banawahât âwâŋe nanŋe.
Otmu âlâmâ Yosua, Yasto nanŋe. Yâkŋe gurâ yeŋgât nâŋgâyiŋgiai. Yâhâ
Mareko gârâmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yâkŋe yeŋgâlen takamuâmâ
buku otbaŋginomai. Yura lok kalimbu yuŋak kapilipyeŋe pilâyekmâ
nengâlen torokatsai. Torokatmâ lohimbi dondâŋe Yesuhâlen torokatŋetgât
âi tânnohoŋetâ tuhum mansain.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12 Otmu yeŋgâlen gâtŋe âlâ, kutŋe Epapara, yâkŋe biwiŋaŋe Yesu
Kiristohâlen kepeim hoŋ bawaŋgim mansapŋe yawuâk nâŋgâyiŋgiap.
Otmu yeŋe Anitâhâlen torokatmâ tem lâuwaŋgim manŋetgât ulitgum
manmap. 13 Gârâmâ nâŋe Epapara emelâk nâŋgâwaŋgian. Yakât otmâ
yâkât topŋe tipiŋe sâmune nâŋgâŋet. Yâkŋe yen otmu Kiristohât komot
âlâ Laorika otmu Hirapoli kapiân mansai kerek yeŋgât nâŋgâyiŋgim
hâhiwin kakŋan manmâ gap. 14 Otmu bukunenŋe âlâmâ, kutŋe Luka,
yâkŋeâmâ dokta âi mem mansap. Otmu lok âlâ, kutŋe Dema, yâkŋe gurâ
yawuâk nâŋgâyiŋgim mansawot.

15 Nâŋe Yesuhât komot Laorika kapiân mansai, otmu âlâmâ Nimpa
yâkât emelan menduhuakmâ miti nâŋgâm mansai yâk yeŋgât heroŋe
nâŋgâyiŋgim mansan, ya ekyongoŋetâ nâŋgânomai. 16 Ekap yu mem
sâlikum nâŋgâm yakât kakŋan Laorika yiŋgiŋetâ yâku sâlikum eknomai.
Gârâmâ emelâk ekap âlâ Laorika yeŋgât katban ya gurâ yengu sâlikum
eknomai. 17 Otmu Arikipo ekuŋetâ Kutdâŋe emelâk âi sâm waŋmu tuhum
gamap ya yawuâk tuhum yâhâwuap. Yanâmâ Anitâŋe ekmu ârândâŋ
otbuap.

18 Nâmâ pâi emetŋan katnekŋetâ manmâ gan. Yakât otmâ
nâŋgânihinomai. Anitâŋe yen orowâk talâkgât naŋgan. Otmu lok ekap yu
kulemguap yuŋe sâmune kiripi nihimu bâiŋehen ninak kutne kulemguan.

Nâ bukuyeŋe,
Paulo

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1 Tesalonike

Paulonje Tesalonike yeŋgât ekap aŋgoân kulemgum katyiŋgiop.

1 1 O bukulipnennje,
Yen Tesalonike kapi ambolipŋanje Kutdânennje Yesu Kiristohâlebiwiyeŋanje kepeim manmai. Yakât otmâ Awoŋnennje Anitâ yet Kutdânennje Kiristo orop biwiyeŋanje hikuakmâ konohâk otmu manmai. Nenâmâ Paulo, Sila, otmu Timoteo. Nennje yeŋgât nâŋgâm ekap yu kulemgum katyiŋgiain.

Awoŋnennje Anitâ otmu Kutdânennje Yesu Kiristonje eŋgatyetŋeâk nâŋgâyiŋgim tihityenje otdomawot. Yawu otmutâ biwi nâŋgân nâŋgânyeŋanje hikuakmâ konohâk otmâ sânduk sâm gaekgât Anitâ ulitgumain.

Tesalonike yeŋgât manmanyenje yakât sâop.

2-5 Emelâk nennje yeŋgâlen puwâk taka Kiristohât den pat âlepnje ekyongowin. Ekyongomunnje Wâtgât mâmâŋahât Heaknje biwiyeŋan kioŋmâ mem hewewen tuhuyekmu den ya nâŋgâŋetâ bulâŋe olop. Yâhâ den ekyongowin yan Wâtgât mâmâŋahât Heaknje biwiyeŋan ki kioŋmâ mem hewewen tuhuyehop mâne den ya nâŋgâŋetâ tâŋât otbâp. Yawu gârâmâ den ya ekyongomunnje nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu Kiristohâlen biwiyeŋanje kepeim tem lâuwaŋgiwi. Yâkâlen biwiyeŋanje kepeim bukulipyenje orop buku oraŋgim manbi. Yawu manmâ lohimbi belângen mansai ya den pat âlepnje ekyongoŋetâ nâŋgânomaihât Kiristo hoŋ bawaŋgim hâhiwin nâŋgâm gai. Otmu Kiristonje âwurem ge meyekmâ manman kârikŋan katyekbuap yakât nâŋgâm biwiyeŋe mem mansai. Otmu umatnje âlâlâ kakyeŋan yâhâmawân ki lohotnje otmai. Yawu manŋetâ Anitâŋe meyekmâ nine nanne baratne sâm manman kârikŋahât pat kuyiŋgimu mansai yakât topnje tetemu ekmâ eŋgat yâhâp ki otmain. Yeŋgât yawu nâŋgâm Anitâ mepaemain.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Emelâk den kâsikum yiŋgimunŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu manman
âlepŋahât bulâŋe teteyiŋgiop. Sâp yan âlâhât wâtŋan kinmâ nep mem
manbin yakât topŋe tetemu ekbi. 6 Den pat ya ekyongomunŋe nâŋgâm
Kiristohâlen biwiyeŋe katbi. Sâp yapâek lohimbi belângen manmaiŋe
nâŋgâm bâleyiŋgim mem âlâlâ tuhuyekmâ gawi. Yawu otyiŋgiŋetâ
Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe biwiyeŋe mem hewewen tuhumu kârihem
kinmâ biwiyeŋe heroŋe olop. Yâhâ kândikum emelâk Yura nengât
kunlipnenŋaŋe Kiristohât hâkâŋ otmâ yawuâk mem âlâlâ tuhuwi. Mem
âlâlâ tuhuŋetâ yan yâkŋe manman kârikŋahât mâtâp meningiwuap
yakât nâŋgâm biwi hero nâŋgâop. Nenŋe yâkâlen biwinenŋaŋe kepeim
manmunŋe yakât otmâ mem âlâlâ tuhunenekmai. Yawu otningimai
gârâmâ nenŋe manman kârikŋan mannomgât nâŋgâm biwi hero
nâŋgâmain. 7 Emelâk yeŋe kârihem kinmâ biwi hero nâŋgâwi. Yakât
otmâ Makeronia otmu Akaia ambolipŋaŋe Kiristohâlen biwiyeŋe
kepeimaiŋe den pat yakât alahumai. Yakât otmâ hâmbâi lohimbi
belângen manmaiŋe mem âlâlâ tuhuyeknomaiân yâku yawuâk kârihem
kinmâ biwi heroŋe nâŋgânomai. 8-10 Yeŋgât den pat alahumai yakât
topŋeâmâ yuwu. Aŋgoân nenŋe yeŋgâlen puwâk taka Kiristohât den pat
âlepŋe ekyongomunŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu yakât heroŋe nâŋgâm
mem buku tuhunenekbi. Yawu otmâ Porom Lâpio perâkŋe bet pilâm
Anitâ Manman bulâŋahât Amboŋe yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim hoŋ
bawaŋgim gai. Emelâk Anitâŋe ikŋe nanŋe, Yesu, mumuŋambâ mem
yahalop. Mem yahatmu himbimân yâhâmu orowâk tawot. Yakât otmâ
yen orop yâkâlen biwinenŋaŋe kepeim manmain. Yâhâ lohimbi belângen
manmaiŋe orotmeme bâleŋe tâtâem otnomai yâhâmâ sâp patoen Anitâŋe
yakât matŋe umatŋe yiŋgimu menomai. Yawu gârâmâ sâp yan Yesuŋe
himbim pilâm âwurem ge sârereyekmu Anitâŋe mem manman kârikŋan
katyekmu manmâ yâhâmbisâi. Yakât mambotbaŋgimain. Lohimbiŋe
yeŋgât den pat ya sâm haok tuhuŋetâ arimu Makeronia otmu Akaia kapi
ambolipŋe dondâhâlâkŋe naŋgai. Yakât otmâ Kutdâhât den pat âlepŋe ya
naŋgai. Yakât otmâ nenŋe yeŋgât den pat yakât yâhâpŋe ki ekyongonom.

Pauloŋe yâk yeŋgâlen puwâk ari olop miop yakât sâop.

2 1-2 Nenŋe aŋgoân Pilipi kapiân ari Kiristohât den pat âlepŋe
kapi ambolipŋe ekyongomunŋe nombotŋaŋe nâŋgâŋetâ nahat
otmu hâim hilitnenekmâ mem bâlenenekbi yakât topŋe naŋgai. Otmu
kapi ya pilâm yeŋgâlen takamunŋe lohimbi belângen manmaiŋe
mâtâp maŋguningim mem âlâlâ tuhunenekbi. Yawu otŋetâ Anitâŋe
mem hewewen tuhunenekmu yâkât wâtŋan kinmunŋe hâknenŋe ki
biuk sâop. Yawu otmâ Kiristohât den pat âlepŋe ya ekyongomunŋe
nâŋgâŋetâ bulâŋe olop. 3 Otmu den pat âlepŋe ekyongom biwiyeŋan
kioŋbin yan ki tâpikgum ekyongowin. Me topnenŋe ki kurihiakmâ den

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

perâkŋe kâityongowin. 4 Anitâŋe lok biwinenŋe ekmapŋe Kiristohât
den pat âlepŋe lohimbi ekyongonehât âi sâm ningiop. Yâkŋe nenekmu
ârândâŋ olâkgât yâkât sât lâum âi ya biwinenŋaŋe tiŋâk kepeim
lohimbi ekyongom gamain. Yawu otmain yamâ lohimbiŋe nengât
nâŋgâningiŋetâ yahalâkgât ki nâŋgâmain. 5 Me dennenŋe nâŋgâm tep
hero nâŋgâningiŋetgât ki den âiloŋgo loŋgo otmâ biwiyeŋan gewin. Me
tewetsenŋe ningiŋetgâlâk nâŋgâm den pat bulâŋe ya ki kâimboŋyekbin.
Yawu manminiwi yakât topŋe Anitâ ikŋiâk naŋgap. 6 Bulâŋanâk yen me
lohimbi nombotŋe âlâŋe mepaenenekŋetgât ki nâŋgâwin. 7 Kiristo ikŋak
âi ningim hâŋgânnongomu ikŋe sâtgât otmâ den kâsikum yiŋgim gain.
Yakât otmâ yeŋe ewe katnenekŋet sâm ekyongombâingât dop olop yamâ
nenŋe yawu ki ekyongowin. Yâhâ ŋaŋa namân gâtŋe yamâ mâmâŋaŋe
sisikgum nam waŋmap yakât dopŋeâk nenŋe nâŋgâyiŋgim lohotŋan
otyiŋgiwin. 8-9 Yawu otyiŋgim biwinenŋe yeŋgâlen kinmu den pat âlepŋe
kâsikum yiŋgiwin. Otmu yeŋe tânnongom hâhiwin nâŋgâmai sâm nenŋe
Kiristohât den pat âlepŋe kâsikum yiŋgiwin yan nenŋahâk âi tuhum yapâ
tewetsenŋe mem senŋe âlâlâ puluhuakmâ manbin. Nenŋe yawu otmâ
hâhiwin nâŋgâm manbin yakât topŋe naŋgai.

10 Emelâk nenŋe yen orop manmâ Kiristohât den kâsikum yiŋgimunŋe
nâŋgâwi yan nengât manman ya ekbi. Nenŋe Anitâhât tem lâuwaŋgim
uwawapŋe bia manmâ ki otmâ tâpikguwin. Yakât otmâ Anitâŋe nenekmu
ârândâŋ olop yawu naŋgain. 11 Otmu âwâlipyeŋaŋe nimnaomlipyeŋe
wawaeyekmâ tihityeŋe otmai yakât dopŋeâk nenŋe yen kerek mem buku
tuhuyekmâ yuwu otyiŋgiwin. 12 Lohimbi nombotŋe biwiyeŋe orotok
sâop ya mem hewewen tuhuyekbin. Otmu lohimbi nombotŋe umatŋe
âlâlâ kakyeŋan yâhâop yan mem sânduk tuhuyekbin. Yâhâ Anitâŋeâmâ
meyekmâ ikŋe kapi himbimân tap yan katyekbuap. Yan katyekmu
manman kârikŋan manmâ heroŋe otbaŋgim mepaenomaihât pat
kuyiŋgim tihityeŋe otmap. Yakât otmâ târârâhâk manŋetâ manmanyeŋe
ekmu ârândâŋ olâkgât ekyongowin.

13 Aŋgoân yeŋgâlen taka Anitâhât den bulâŋe kâsikum yiŋgiwin ya
nâŋgâŋetâ yuwu olop. Den eknongoŋetâ naŋgain yuâmâ lokgât nâŋgân
nâŋgânâmbâ ki tetemu eknongoai. Yuâmâ Anitâhât den bulâŋe oap.
Yawu sâm mem biwiyeŋan katbi. Biwiyeŋan katmâ nâŋgâŋetâ biwiyeŋe
kelihakmu yâkâlen biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim manmâ gai. Yakât
nâŋgâm haoŋmâ ârândâŋ Anitâ mepaemain. 14 Bukulipne, yeŋe Yesu
Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim manŋetâ bukulipyeŋe nombotŋaŋe
yekmâ nâŋgâm bâleyiŋgim topŋe âlâlâ mâŋgâeyekmâ gai. Yakât dopŋeâk
emelâk Yura lohimbi nombotŋaŋe Kiristohâlen biwiyeŋe katbi yan
bukulipyeŋaŋe nâŋgâm bâleyiŋgim topŋe âlâlâ mâŋgâeyekbi. Emelâk
Anitâŋe poropetelipŋe den ekyongomu yâkŋe Yura nengât tâmbâlipnenŋe
ekyongowi. Tâmbâlipnenŋaŋe den ya nâŋgâŋetâ gemu bet pilâm

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

poropete dondâhâlâk yongoŋetâ muwi. 15-16 Otmu Kutdânenŋe Yesuŋe
Anitâhât den ya Yura lohimbi ekyongop. Ekyongomu papatolipyeŋaŋe
nâŋgâm bâlewaŋgim yawuâk mem âlâlâ tuhum kuŋetâ muop. Otmu
nen aposololipŋaŋe gurâ pâku lohimbi yeŋgâlen ari Kiristohât den pat
âlepŋe ekyongomain. Ekyongomunŋe nâŋgâm Kiristohâlen biwiyeŋe
katŋetâ Anitâŋe manman kârikŋahât pat kuyiŋgimu mansai. Yawu
otmain yakât Yura papatolipnenŋaŋe mâtâp maŋguningim watnenekmâ
mem âlâlâ tuhunenekmai. Otmu pâku lohimbi gurâ mem ge katyekmâ
mâtâp maŋguyiŋgimai. Yakât otmâ Anitâŋe nâŋgâmu dondâ bâlemu
tâmbâlipnenŋaŋe mem bâleyekmâ gawi ya bâiŋe meŋetâ pesuk yap.
Yakât otmâ Anitâŋe matŋe umatŋe yiŋgimu umatŋe âlâlâ kakyeŋan
yâhâwuap.

Pauloŋe âwurem ari yekbom sâm biwiŋaŋe nâŋgâop.

17 Bukulipne, Yura ambolipŋe miti emetŋahât galem manmai yaŋe mem
âlâlâ tuhunenekmâ watnenekŋetâ pilâyekmâ takawin. Nimnaom âwâ
mâmâlipyeŋaŋe mum pilâyekŋetâ mandu manmai. Ya lohimbiŋe yekmâ
tepyeŋe nâŋgâmai. Yakât dopŋeâk nenŋe yeŋgât kapi pilâm takawin
yapâek yeŋe mandu towat mansai nâŋgâm tepnenŋe nâŋgâyiŋgim
manmâ gain. 18 Otmu pilâyekmâ takawin ya ki kâlep otmuâk âwurem
taka yen yekne sâm otbin. Yawu otmunŋe Satanŋe mâtâp maŋguningim
yâhâmu hâum pâpgum pilâm Aten kapiân tatbin. Nâŋe yen yekbe sâm
yawu otban. 19-20 Nenŋe heroŋe nâŋgâyiŋgim yeŋgât den pat ya lohimbi
ekyongom mepaeyekmâ mansain yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Nenŋe
yeŋgâlen taka Kiristohât den pat âlepŋe puwâk ekyongomunŋe nâŋgâm
yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeiwi. Yakât otmâ Kutdânenŋe Yesuŋe âwurem
ge yen orop menenekmu yâkât senŋan kinnom. Sâp yan yeŋgât heroŋe
nâŋgâmunŋe Kiristoŋe nâŋgâmu âlepŋe otbuap.

3 1-2 Aiop, Yura ambolipŋe miti emetŋahât galem manmaiŋe
watnenekŋetâ pilâyekmâ Aten kapiân taka tatbin. Otmu yen
gurâ girawu mem âlâlâ tuhuyekŋetâ mansai sâm yeŋgât nâŋgâm ketet
otmâ mansain. Bukune Timoteo, orowâk manmâ Anitâ hoŋ bawaŋgim
Kiristohât den kâsikum lohimbi yiŋgimain. Yakât otmâ yâkŋe yeŋgâlen
taka mem hewewen tuhuyehâkgât hâŋgângumune takamu nâŋe niniâk
tatban. 3-4 Emelâk nenŋe yen ki pilâyekmâ takawin yan yeŋe Kiristohâlen
biwiyeŋaŋe kepeim manŋetâ lohimbi belângen manmaiŋe mem âlâlâ
tuhuyeknomai yakât topŋe ekyongomunŋe nâŋgâwi. Den ekyongowin
yakât bulâŋe yamâ mem âlâlâ tuhuyekbi yan tetemu ekbi. 5 Mem âlâlâ
tuhuyekbi yan yeŋe lohotŋe otmâ Kiristo betguŋetgât Kâitgu Kâitgu
Amboŋe Satanŋe biwiyeŋan kioŋop. Yawu olop. Yakât Kiristohât den
pat âlepŋe imbiâk kâsikum yiŋgiwin mon sâm gorânihimu Timoteo
hâŋgângumune yeŋgâlen takaop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Timoteoŋe Tesalonike ambolipŋe yeŋgât den pat Paulo ekuop.

6-8 Otmu yeŋgâlembâ purik sâm âwurem nâhâlen takaop. Taka yeŋe
Kiristohâlen biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim buku oraŋgim manmâ nâhât
tepyeŋe nâŋgânihimai yakât den pat eknohop. Eknongomu nâŋgâmune
tepne welâmŋan giop. Yakât otmâ yeŋgâlen takamune eŋakmâ tep
hero naŋgaŋginomgât nâŋgâm gan. Yawu gârâmâ sâp yiwereŋe yuâmâ
lohimbi belângen manmaiŋe mem âlâlâ tuhunekŋetâ hâhiwin kakŋan
mansan. 9 Hâhiwin kakŋan mansan yamâ yeŋe Kutdânenŋe Kiristohâlen
biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim manmâ gai yakât den pat nâŋgâmune biwine
hewewen otmu Anitâ heroŋe nâŋgâwaŋgim mepaeman. 10 Emelâk
Kiristohât den kâsikum yiŋgimunŋe nâŋgâŋetâ keterakyiŋgiop. Yakât
otmâ yeŋgâlen âwurem taka yâkât den topŋambâek kâsikum yiŋgimune
nâŋgâŋetâ keterakyiŋgiâk sâm Anitâ ulitgum biwinaŋe mem mansan.
11 Awoŋnenŋe Anitâ otmu Kutdânenŋe Yesuŋe nâŋgânihimutâ âwurem
taka yekbomgât naŋgan. 12 Anitâŋe yen mem hewewen tuhuyekmu
buku oraŋgim mansai yawuâk torokatmâ mannomai. Yawu manmâ
biwiyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu lohimbi belângen manmai ya
gurâ nâŋgâyiŋginomai. Yawu gârâmâ nenŋe yeŋgât nâŋgâyiŋgimain
yakât dopŋeâk nâŋgâyiŋginomaihât naŋgan. 13 Yawu nâŋgâyiŋginomai
yanâmâ Anitâhât wâtŋan kinmâ Kiristohâlen biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim
mannomai. Yawu manŋetâ Kutdânenŋe Yesuŋe aŋelolipŋe meyekmâ
âwurem gewuap yan Awoŋnenŋe Anitâ yâkât senŋan kinŋetâ yekmu
ârândâŋ otmu nine nanne baratne koko salek sâwuap.

Manman girawu manmunŋe Anitâŋe nenekmu ârândâŋ otbuap.

4 1-2 Aiop, yuwu sâmune nâŋgâŋet. Manman girawu manŋetâ
Anitâŋe yekmu ârândâŋ otbuap yakât den kâsikum yiŋgimunŋe
nâŋgâm lâum manmâ gai. Nen Kiristohât aposololipŋe orop biwinenŋaŋe
kepeiakmâ konohâk otmu mansain. Yakât otmâ yâkât sâtgât otmâ den
pat âlepŋe ya ekyongomunŋe nâŋgâŋetâ keterakmu lâum manmâ gaŋetâ
yekmunŋe tipiŋe âlepŋe oap. Ya torokatmâ tiŋâk lâum manŋetâ Anitâŋe
yekmu âlepŋe otbuap. 3 Yeŋe târârâhâk mannomaihât Anitâŋe nâŋgâmap.
Yawu manmâ kâwâ konda ki otnomai. 4-5 Lok belângen manmaiŋe imbi
yekmâ tepyeŋe uk sâmu otmâ tâpikguŋetâ umatŋe tetemu yakât kakŋan
miakmâ manmai. Yâkŋe otmai yawu ki otnomai. Yeŋeâmâ orotmeme
tâŋ tâŋâk watmâ imbi meyekŋetâ lohimbiŋe nâŋgâyiŋgiŋetâ yahatbuap.
6 Emelâk girem den âlâ yuwu ekyongomunŋe nâŋgâwi. Lok âlâ me âlâŋe
bukulipyeŋe yeŋgât imbi yekmâ otnomai yamâ Kutdâŋe yakât matŋe
umatŋe yiŋgimu menomai. 7 Nenŋe Kiristohât mâtâp watmâ kâwâ konda
ki otmâ mannehât Anitâŋe menenekmâ ikŋe Wâtgât mâmâŋahât Heak
hâŋgângumu ge biwinenŋe mem hewewen tuhumap. 8 Yakât otmâ lok âlâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

me âlâŋe den ekyongoan yu betgunomai yamâ nâ betnohoain sâm Anitâ betgunomai.

9-10 Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe biwiyeŋe mem hewewen tuhumap. Yawu otmu Makeronia hânân Kiristohât komot mansai ya orop biwiyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu buku oraŋgim mansai. Yawu otmâ mansai ya yawuâk torokatmâ otmâ mannomaihât naŋgan. Emelâk yakât topŋe ekyongomunŋe nâŋgâwi. Yawu gârâmâ nâŋe den kâlep ki kulemgum katyiŋgiwom. 11 Emelâk den ekyongowin ya âlâkuâk ekyongomune nâŋgâŋet. Yeŋe lohotŋan manmâ tat tat memeyeŋe galemgum heŋgeŋgum mannomai. Yawu manmâ ki konam im bukulipyeŋe nem watyeknomai. Otmu bukulipyeŋe yeŋgât tat tat memeyeŋe yakât nâŋgâm ki eŋgatyeŋan genomai. 12 Yâhâ âi meŋetâ yanâmâ manmanyeŋe tetewuap. Yawu otmâ mannomai yan lohimbi belângen manmaiŋe yekmâ ewe katyeknomai.

Kutdânenŋe Yesu âwurem gewuap yakât sâop.

13 Bukulipne, lohimbi belângen manmai yeŋgât sese buwulipyeŋe me âwâ mâmâlipyeŋe mumai yan "muŋetâ pesuk yap" sâm isem we bâle nâŋgâm manmai. Yeŋe yawu otmaihât sese buwulipyeŋe me âwâ mâmâlipyeŋaŋe Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim manmâ gam muwi ya yeŋgât sâmune nâŋgâŋet. 14 Yesuŋe muop yamâ Anitâŋe mumuŋambâ mem yahalop. Yakât dopŋeâk Yesuŋe himbimâmbâ âwurem gewuawân lohimbiŋe Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim manmâ gam muwi ya Anitâŋe mumuŋambâ mem yahatyekbuap. Yakât nâŋgâmunŋe bulâŋe otmap.

15 Otmu Kutdânenŋe Yesuŋe aposololipŋe den kâsikum yiŋgiminiop yakât sâmune nâŋgâŋet. Kiristoŋe âwurem ge menenekmu himbimân yâhânom yan ikŋe lohimbi muŋetâ hanyongowi ya meyekmu orowâk yâhânom. 16 Aŋgoân Kutdânenŋaŋe ikŋe aŋelolipŋe yeŋgât kunyeŋe ekumu lâmun kunbuap. Lâmun kunmu Kutdâŋe himbimâmbâ gemu ikŋe lohimbi muwi ya mumuŋambâ yahatnomai. 17 Mumuŋambâ yahatŋetâ orowâk elem kakŋambâ yâhâmunŋe Kiristoŋe ge haŋân peneningiwuap. Haŋân peneningimu yâk orop tatmâ yâhâmbisâin. 18 Otmu biwinenŋe gemap sâm yakât nâŋgâm alahum biwi sânduhân karakmâ mannom.

Kutdânenŋe âwurem gewuap yakât biwi golâek otmâ mannom.

5 1 Kutdânenŋe pârâk sânsânâk âwurem ge menenekbuap yan kulem girawu tetemu ekmâ nâŋgânom ya emelâk ekyongomunŋe nâŋgâwi. Yakât otmâ den kâlep ki kulemgum katyiŋgiwom. 2 Kutdânenŋe gewuap yakât den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋetâ keterakyiŋgiâk. Kapi ambolipŋe yeŋgât kasalipyeŋaŋe sâp girawuân taka itit kiom tuhuyiŋginomai ya ki ekyongomai. 3 Kapi ambolipŋaŋe "Nen gulip mansain," sâm otŋetâ yan kasalipyeŋaŋe taka pârâk sânsânâk yongom kiom tuhuyiŋgimai.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Aiop, umatŋe ya kaknenŋan yâhâmap sâm mâtâp ya maŋgunomaihât
dop ki tap. Yakât topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât imbi tepdâ yeŋgâlen
hâum sâmune nâŋgâŋet. Imbi tepdâŋe naom mene sâm otmai
yan naomŋe hâliliakmâ tatmu hâhiwin nâŋgâm belângen memai.
Yakât dopŋeâk umatŋe ya kakyeŋan yâhâmu hâhiwin nâŋgânomai.
4-5 Bukulipne, Kutdâŋe âwurem gewuap yakât emelâk ekyongomunŋe
nâŋgâŋetâ haŋ sâyiŋgiop. Yawu gârâmâ yakât topŋahât ki pâpgum
mansai. 6-7 Lok nombotŋaŋe biwi pâlâmŋe manmâ to kârikŋe nem hâlim
milim otmai. Yawu otmai yakât umatŋe topŋe topŋe kakyeŋan yâhâwuap
ya ki nâŋgâmai. Yâhâ yeŋeâmâ mambotbaŋgim biwi golâek mannomai
yanâmâ pârâk sânsânâk takamu ki pârâk pilânomai. 8 Otmu biwiyeŋe
galemahom yuwu mannomai. Lohimbi belângen manmaiŋe mem
bâleyekŋetâ biwiyeŋe gemapgât Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeinomai.
Me yeŋe sâm bâleaŋgim hioŋakmaihât biwiyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk
otmu buku oraŋgim mannomai. Yawu otmâ Kutdâŋe âwurem ge
meyekmâ manman kârikŋan katyekbuap yakât nâŋgâm biwiyeŋaŋe mem
mannomai. 9 Anitâŋe lohimbi kerek nengât manmannenŋahât matŋe
âlâku ikŋiâk ikŋiâk kâpekningiwuap. Sâp yanâmâ lohimbi belângen
manmâ orotmeme bâleŋe otmai ya matŋe umatŋe yiŋgimu mem hâhiwin
kakŋan manmâ yâhâmbisâi. Yâhâ yenâmâ nen orop Kutdânenŋe Yesu
Kiristoŋe sârerenenekmâ manman kârikŋan katnenekbuap yakât Anitâŋe
sâm kalop. 10 Kiristoŋe kawenenŋan kinmu kuŋetâ muop. Yakât otmâ
yâkâlen torokatmâ manman kârikŋan mannom. Yakât otmâ manmunŋe
gewuap me mumunŋe gewuap sâp yan menenekmu yâk orop tatmâ
yâhâmbisâin. 11 Yakât nâŋgâm biwinenŋe gemap sâm sâp yiwereŋe
tânahom biwi sânduhân karakmâ mansai yawuâk otmâ yâhânomai.

Pauloŋe girem den ekyongop.

12 Nenŋe Kutdâhât sâtgât otmâ lok meyekmâ galemyongom den
kâsikum yiŋgiŋet sâm katyekbin ya ewe katyeknomai. 13 Galem yaŋe âi
ya biwiyeŋaŋe tiŋâk mem mansai yakât otmâ nâŋgâyiŋgiŋetâ yahatmu
buku otyiŋgiŋetâ yâk orop buku konok otmâ mannomai.
14 Lohimbi nombotŋaŋe konam imai ya sâyiŋgiŋetâ âi tuhunomai.
Otmu lohimbi nombotŋe biwiyeŋe orotok sâmu mansai ya mem
hewewen tuhuyekŋetâ biwiyeŋe ârândâŋ otbuap. Otmu lohimbi
nombotŋe Anitâhât den ki nâŋgâm heŋgeŋgumaiŋe orotmeme inŋe
ya otmunŋe mem bâlenenekmap sâm gorâyiŋgimap. Lohimbi yawuya
Anitâhât den topŋambâek kâsikum yiŋgiŋetâ nâŋgâm mannomai. Otmu
lohimbi nombotŋaŋe mem bâleyeknomai ya lohotŋan otyiŋginomai.
15 Lohotŋan otyiŋgim matŋe ki kâpekyiŋginomai. Yawu otmâ buku
oraŋgim tânahom mannomai. Otmu lohimbi belângen manmaiŋe mem
bâleyeknomai ya yawuâk mem buku tuhuyeknomai. 16-18 Otmu wuân

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

me wuân teteyiŋgiwuap yan haoŋmâ ârândâŋ Anitâhât heroŋe nâŋgâm mepaembisâi. Orotmeme yu otmâ Kiristo orop biwiyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu mannomaihât Anitâŋe nâŋgâmap.

19-20 Otmu Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe lok âlâ me âlâ lauyeŋe mem heweweŋ tuhuyekmu den ekyongoŋetâ nâŋgânomai. Yakât ki nâŋgâŋetâ gemu kuyiŋginomai. 21-22 Lohimbi âlâ me âlâŋe den ekyongoŋetâ nâŋgânomai me orotmeme âlâ otŋetâ eknomai. Yawu otŋetâ yaŋe Anitâhât den orop lâuakdomawot me bia sâm yakât ekmâ kiwilim heŋgeŋgunomai. Lâuakdomawot otmuâmâ ya nâŋgânomai. Yâhâ ki lâuakdomawot otmuâmâ ya ki nâŋgânomai.

Den bâiŋe sâop.

23 Anitâ Biwi Sânduk Amboŋaŋe manman bâleŋe yapâ meyekmâ biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe galemgumu târârâhâk mannomaihât nâŋgâm ulitguman. Yawu mannomai yan Kutdânenŋe Yesu Kiristoŋe âwurem ge yekmu ârândâŋ otbuap. 24 Anitâŋe ikŋahâk meyehop. Yakât otmâ yeŋe yâkât wâtŋan manmâ yâhâm sâp patoen Kiristohât senŋan koko salehâk kinnomai.

25 Nengât sâm Anitâ ulitgunomaihât naŋgan.

26 Anitâ yet Kiristo yetgâlen biwiyeŋaŋe kepeim mansai yeŋe heroŋe naŋgaŋginomai.

27 Den yu Kutdâhât sâtgât otmâ kulemgum katyiŋgian yu sâlikum bukulipyeŋe ekyongoŋetâ kerekŋe nâŋgânomai. 28 Kutdânenŋe Yesu Kiristo tihitnenŋe otmapŋe yen orop tatmu yâkât wâtŋan manŋetgât Anitâ ulitguman. Bâiŋ.

Nâ bukuyeŋe,
Paulo

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Tesalonike

Pauloŋe Tesalonike yeŋgât ekap betŋehen kulemgum katyiŋgiop.

---

1 1 O bukulipnenŋe,
Yen Tesalonike kapi ambolipŋaŋe Kutdânenŋe Yesu Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim mansai. Yawu manŋetâ Awoŋnenŋe Anitâ yet Kutdânenŋe Kiristo orop biwiyeŋaŋe hikuakmâ konohâk otmap. Nenâmâ Paulo, Sila, Timoteoŋe nenŋe yeŋgât nâŋgâm ekap yu kulemgum katyiŋgiain.
2 Yeŋgât nâŋgâm Anitâ yuwu sâm ulitgumain. “O, Awoŋ, gâŋe Kutdânenŋe Yesu Kiristo orop Tesalonike kapi ambolipŋe Kiristohâlen biwiyeŋe kepeim mansai ya yeŋgât tihityeŋe otmutâ biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmâ sânduk sâekgât ulitgohoain.” Yawu sâm ulitgumain.

Kiristoŋe âwurem ge biwinenŋahât topŋe ekbuap.

3 Emelâk yeŋe Kiristohâlen biwiyeŋe katmâ buku oraŋgim manŋetâ yekmunŋe ârândâŋ olop. Otmu yapâek yâkât tem lâuwaŋgim bukulipyeŋe orop biwiyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu manmâ gai yakât nâŋgâmunŋe âlepŋe oap. Yeŋgât nâŋgâm haoŋmâ ârândâŋ Anitâ mepaem yâhânomgât naŋgain. Yawu otmunŋe âlepŋe otbuap. 4 Otmu lohimbi belângen manmaiŋe mem âlâlâ tuhuyekmâ hâhiwin kakŋan katyekŋetâ manmai. Yawu otyiŋgiŋetâ Kiristohâlen biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim ki lohotŋe otmâ manmâ gai. Yakât nâŋgâm mepaeyekmâ yeŋgât den pat ya Anitâhât lohimbi kapiŋe kapiŋe manmâ arai ya ekyongomain.
5 Aiop, mem âlâlâ tuhuyekŋetâ hâhiwin kakŋan manmâ gai yan biwiyeŋe ki orotok yap. Yakât otmâ Anitâŋe yekmu ârândâŋ otmu tihityeŋe otmap. Otmu sâp pato tetewuap yan manman sânduhân katyekmu manmâ yâhâmbisâi. 6 Anitâŋe otmain memain yakât matŋe dopnenŋanâk kâpekningimu memunŋe ârândâŋ otbuap. Yâhâ yenâmâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

lohimbi belângen manmaiŋe mem âlâlâ tuhuyekŋetâ hâhiwin kakŋan
mansai. Yakât matŋe yâkŋe yawuâk hâhiwin bâleŋe yiŋgiwuap. 7-8 Yâhâ
yenâmâ nen orowâk manman sânduhân mem katnenekmu manbisâin.
Sâp pato tetewuap yan Kutdânenŋe Yesuŋe aŋelolipŋe meyekmu
himbimâmbâ genomai. Gem yan mâmâŋe otyiŋgimu lohimbiŋe Anitâhât
hâkâŋ otmâ Kiristohât den pat âlepŋe ki lâumai ya matŋe yiŋginomai.
Yawu otmâ kâlâpŋe punduŋ sâm ge seyekmu hâhiwin nâŋgâmbisâi.
9 Kutdâ Wâtgât Amboŋaŋe laŋinŋan tatmap yapâek mem ketetyekmu
omoŋ bâleŋan tatmâ hâhiwin nâŋgâmbisâi. 10 Otmu nenŋe yâkâlen
biwinenŋaŋe kepeim manmain. Yakât otmâ yâkât den pat âlepŋe yen
ekyongomunŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu yawuâk yâkâlen biwiyeŋaŋe
kepeim manmai. Yen orop yawu mannom otmuâmâ yâkŋe âwurem ge
menenekmu heroŋe nâŋgâwaŋgim mepaem manbisâin.
11 Yakât nâŋgâm yeŋgât yuwu sâm Anitâ ulitgumain. “O Awoŋnenŋe
Anitâ, emelâk Tesalonike kapi ambolipŋaŋe Kiristohâlen biwiyeŋe
katŋetâ manman kârikŋahât pat kuyiŋgion. Kiristohâlen biwiyeŋaŋe
kepeim denŋe tâŋ tâŋâk lâum hoŋ bawaŋgim lohimbi buku
otyiŋginehâlâk nâŋgâmai. Yakât otmâ yâkŋe gâhât wâtgan kinmâ buku
otyiŋgim manŋetâ yekdâ ârândâŋ otbuapgât naŋgan. 12 Gâŋe Kutdânenŋe
Yesu Kiristo orop tihityeŋe otmâ mem hewewen tuhuyekmutâ yawuâk
manmâ yâhânomai. Yawu manmâ yâhâŋetâ Yesuŋe âwurem ge
meyekbuap yan nen hârok yâkât nâŋgâmunŋe yahatmu mepaenom.
Otmu yâkŋe gurâ yawuâk nâŋgâningimu yahatbuap. Yawu otmâ heroŋe
naŋgaŋginom.

Girem Den Kukuŋahât Amboŋe yâkât topŋe.

2 1 Kutdânenŋe Yesu Kiristoŋe himbimâmbâ âwurem ge ikŋe lohimbi
menduhunenekbuap yakât topŋe nâŋgâm heŋgeŋguŋetgât yuwu
sâmune nâŋgâŋet. 2 Lohimbi nombotŋaŋe nâhât den golâ gahaem yuwu
sâmai. “Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe biwiŋan kioŋmu “Kutdânenŋe
getek âwurem gewuap.” sâmu nâŋgâwin,” yawu sâmai. Me yuwu
sâmai. “Kutdânenŋe getek âwurem gewuap” sâm lohimbi den kâsikum
yiŋgimap.” Yawu sâmai. Otmu nombotŋaŋe yuwu sâmai. “Kutdânenŋe
getek âwurem gewuap” sâm pepa kulemgum katningimu ekmain.”
Nâhâitŋe “den yawu sâmap” sâŋetâ nâŋgâmune ki bulâŋe otmap. Yakât
otmâ den ya nâŋgâm ki pârâk pilâm biwiyeŋe ahom niakbuap. 3 Lok âlâ
me âlâŋe wuân me wuân otmâ kâityongoŋetâ biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe
hâlim milim otmapgât den âlâ yuwu sâmune nâŋgâm biwiyeŋan katŋet.
Kutdânenŋaŋe ki âwurem gewuap yan lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe
gawamangât girem den âlâlâ ya loŋgâem Anitâ pilânomai. Anitâ
pilânomai ya yeŋgât kunyeŋe, kutŋe Den kuhuhât Amboŋe ya, tetemu
lohimbi kerekŋe ekŋetâ sâtŋe kârikŋe otbuap. 4 Yâkŋe ikŋahât nâŋgâmu

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yahatmu Anitâhât kaweŋan kinbe sâm otbuap. Yawu otmâ lohimbiŋe
senŋe âlâlâ Anitâhât pat katŋetâ tap ya mem gulip tuhuwuap. Otmu pâku
lohimbiŋe Porom Lâpiolipyeŋe me wahap yu me ya mepaemai ya gurâ
mem gulip tuhuwuap. Yawu tuhum lohimbi kerekŋe mepaenekŋet sâm
Anitâhât opon kâmbukŋan yâhâ Anitâ oan sâm kaweŋan tatbuap. Yawu
gârâmâ emelâk Anitâ Manman Amboŋaŋe lok yuŋe hiliwahowuapgât
sâm kalop. 5 Âlâŋe yakât ki ekyongop? Nâŋe emelâk ekyongowan yakâ.
6 Yawu gârâmâ sâp yiwereŋe yuâmâ Anitâ pilânomai ya yeŋgât
kunyeŋe, kutŋe Den Kuhuhât Amboŋe yâkŋe tetewuapgât mâtâp
maŋguakmâ tap. Yakât topŋe emelâk ekyongomune nâŋgâwi. Den
Kuhuhât Amboŋe tetemu eknomai yakât sâpŋe emelâk Anitâŋe kalop.
Sâp kalop ya Anitâŋe ekmu ârândâŋ otmu lok ya tetewuap. 7 Âun yuâmâ
Den Kuhuhât Amboŋe ki nâŋgâwaŋgiain. Yawu gârâmâ yâkŋe lohimbi
nombotŋe yeŋgât kakyeŋan memu girem den âlâlâ loŋgâemai. Gâmâlâk
wuânŋe yâkât mâtâp maŋguwaŋgim tapŋe keterakmu yanâmâ tetekŋan
tetemu lohimbiŋe eknomai. 8 Ekmâ nâŋgâwaŋgiŋetâ lohimbi kiŋgitŋe
orowâk kâityongowuap. Yawu gârâmâ Kutdânenŋe Yesuŋe âwurem
ge ekmâ lauŋambâ kahapoŋ hâŋgutmu lok ya gulip otbuap. Yawu
otbaŋgiwuap yan lohimbiŋe ekŋetâ hâu sâsâ otbuap.
9 Aiop, Den Kuhuhât Amboŋaŋe lohimbi mem bâleyekbuap yakât
sâmune nâŋgâŋet. Kâitgu Kâitgu Amboŋe Satanŋe mâmâŋe otbaŋgimu
kulem perâkŋe topŋe topŋe memu lohimbiŋe ekŋetâ ewe membe otbuap.
10-12 Yawu otmu Kiristohât den pat âlepŋe ya nâŋgâŋetâ gemu bet pilâm
hiliwahonomaihât pat mannomai. Yakât otmâ Anitâŋe Nâŋgân nâŋgân
perâkŋahât Amboŋe hâŋgângumu ge biwiyeŋan kioŋbuap. Biwiyeŋan
kioŋmu Den Kuhuhât Amboŋaŋe den perâkŋe topŋe topŋe kâityongomu
orotmeme bâleŋe tâtâem otmâ mannomai. Yawu manŋetâ sâp patoen
Anitâŋe biwiyeŋahât topŋe ekmâ sâm hâreyiŋgimu Kutdânenŋe Yesuŋe
ki sârereyekbuap. Yakât otmâ hiliwahonomai.

Yesu Kiristoŋe menenekmâ manman kârikŋan katnenekbuap.

13-15 Bukulipne, Anitâŋe hân himbim ki kândikyotgop yan yen
wawaeyekmâ manman kârikŋan katyekbom sâm kalop. Yakât otmâ
Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mem hewewen tuhuyekmu Kiristohât den
pat âlepŋe ekyongomunŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu yâkâlen biwiyeŋe
katbi. Yâkâlen biwiyeŋe katŋetâ Anitâŋe nine nanne baratne sâm
meyehop. Yakât otmâ nenŋe yeŋgât nâŋgâm haoŋmâ ârândâŋ Anitâ
mepaem yâhânom yawu biwinenŋaŋe naŋgain. Anitâŋe meyehop. Yakât
den pat bulâŋe orowâk tatmâ kâsikum yiŋgiwin me âlâengen ari tatmâ
ekap kulemgum katyiŋgiwin. Den ya biwiyeŋan katmâ târârâhâk lâum
mannomai. Yawu manŋetâ yanâmâ Kutdânenŋe Yesu Kiristoŋe yen orop
menenekmâ himbim laŋinŋan katnenekmu tatmâ yâhâmbisâin.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16 Awoŋnenŋe Anitâŋe ikŋahâk wawaenenekmâ biwinenŋe mem
hewewen tuhumap. Yawu otningimu biwinenŋe sânduk sâmu manman
kârikŋan mannom sâm biwinenŋe hikum manmain. Yakât otmâ yeŋgât
nâŋgâm Anitâ yuwu sâm ulitgumain. “O Awoŋnenŋe Anitâ, gâŋe
Kutdânenŋe Yesu Kiristo orop Tesalonike kapi ambolipŋe yeŋgât biwiyeŋe
mem hewewen tuhuyekdomawot. 17 Yawu otyiŋgimutâ lohimbiŋe yetgât
wâtyetŋan kinŋetâ manmanyeŋe kelihakmu orotmeme âlepŋeâk otmâ
mannomaihât naŋgain.” Yawu sâm Anitâ ulitgumain.

Kutdânenŋaŋe tihitnenŋe otmâ ki betnongowuap.

3 1 Bukulipnenŋe, yeŋe Anitâ ulitguŋetâ Kiristohât lohimbiŋe
yâkât den pat âlepŋe sâm haok tuhunomai. Sâm haok tuhuŋetâ
lohimbi wosapâ wosapâ manmâ araiŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu yâkâlen
biwiyeŋaŋe kepeinomai. Otmu yeŋe yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim manmâ
gai yan lohimbiŋe manmanyeŋe ekmâ Anitâ mepaem gai. Otmu yâkŋe
gurâ Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim manmâ yâhânomai yan lohimbiŋe
manmanyeŋe ekmâ Anitâ mepaenomai. 2 Yâhâ nenŋeâmâ den pat âlepŋe
ekyongomunŋe lohimbi nombotŋaŋe nengât den ya nâŋgâŋetâ gemu bet
pilâm mem bâlenenekmai. Yakât otmâ yeŋe Anitâ ulitguŋetâ bâtyeŋambâ
menenekmâ tihitnenŋe otbuapgât naŋgain.
3 Kutdânenŋaŋe yeŋgât tihityeŋe otbuap. Yawu otmâ mâmâŋe
otyiŋgimu yeŋe yâkât wâtŋan kinŋetâ Manman Bâleŋahât Amboŋaŋe
mem ge katyekbe sâm hâum pâpguwuap. 4 Yen den kâsikum yiŋgiwin ya
nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu nen orowâk Kutdâhâlen biwinenŋaŋe kepeim
manmain. Yakât otmâ den ya lâum manmâ gai yawuâk lâum manmâ
yâhânomaihât eŋgat yâhâp ki otmain.
5 Lohimbi belângen manmaiŋe mem âlâlâ tuhuyekŋetâ yanâmâ
Anitâŋe tihityeŋe otmu Kiristohât wâtŋan kinŋetâ biwiyeŋe sânduk sâmu
mannomai. Otmu Kutdânenŋaŋe biwiyeŋan gemu yakât topŋe nâŋgâm
heŋgeŋguŋetgât naŋgain.

Nenŋe konam ki inom.

6 Kutdânenŋe Yesu Kiristohât sâtgât otmâ yuwu sâmunŋe nâŋgâŋet. Âi
mem mannomai sâm den kâsikum yiŋgiwin ya bukulipyeŋe nombotŋaŋe
nâŋgâŋetâ nahat otmu konam im gai. Yakât otmâ yeŋe den sâyiŋgiŋetâ
âi menomaihât naŋgain. 7 Nenŋe yen orop manbin yan nepgât mâtâpŋe
tiripyongomunŋe ekbi ya watmâ nep mem manŋetgât naŋgain. 8 Lohimbiŋe
senŋe âlâlâ tânnongowi yakât matŋe yiŋgiwin. Otmu yeŋe nen tânnongone
sâm senŋe âlâlâhât pâinmaihât nenŋe den kâsikum yiŋgiminiwin yan
nenŋahâk nep tuhum yapâ tewetsenŋe mem senŋe âlâlâ puluhuakminiwin.
9 Den kâsikum yiŋgiminiwin yakât matŋe sot me senŋe âlâlâ
tânnongombâihât dop. Yamâ nenŋe nepgât mâtâpŋe watmâ manŋetgât

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nâŋgâm nenŋahâk nep memunŋe ekbi. 10 Yawu otmâ yuwu sâm
ekyongowin. “Lohimbi âlâ me âlâ konam imai yâhâmâ sot ki yiŋgiŋetâ
nenomai.”
11 Yeŋgâlen gâtŋe nombotŋaŋe konam im bukulipyeŋe yeŋgâlen ari
nem watyekmai. Yawu otmâ bukulipyeŋe yeŋgât manmanyeŋe âlepŋe
ya mem bâleyiŋgimai. 12 Kutdânenŋe Yesu Kiristohât sâtgât otmâ girem
den ekyongoŋetâ ya nâŋgâm nep meŋetâ manmanyeŋe kuwihakmu
mannomai.
13 Yeŋe orotmeme âlepŋeâk otmâ manŋetâ biwiyeŋe ki orotok
sâwuapgât naŋgain. 14-15 Otmu den kulemgum katyiŋgiain yu lohimbi
ekyongonomai. Ekyongoŋetâ nombotŋaŋe Kiristohât den nâŋgâŋetâ gemu
bet pilâm mansai ya ki kasa otyiŋgim watyekŋetâ arinomai. Konam imai
yakât den sâyiŋgiŋetâ aŋulakmâ âi menomai.

Den bâiŋe sâm hâreop.

16 Umatŋe âlâlâ teteyiŋgiwuap yan Kutdâ Biwi Sânduk Amboŋaŋe
ikŋahâk biwiyeŋe mem sânduk tuhuyiŋgimu manmâ yâhânomai.
Kutdânenŋaŋe yen orowâk tatmu mannomai.
17 Otmu lok ekap kulemguap yu sâmune kiripi nihimu bâiŋehen
ninak kutne kulemguan. Yu ekmâ nâhâitŋe nâŋgâningim mansap yawu
nâŋgânomai. Ekap âlâlâ kulemguman yamâ yuwuâk watmâ kutne
kulemguman.
18 Kutdânenŋe, Yesu Kiristo tihitnenŋe otmapŋe yen orop yâkât wâtŋan
manŋetgât Anitâ ulitguman. Bâiŋ.

Nâ bukuyeŋe,
Paulo

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1 Timoteo

Paulonje Timoteohât ekap aŋgoân kulemguop.

1 [1] O nanne Timoteo,
Nâmâ Paulo. Anitâ Tihit tihit Amboŋaŋe Yesu Kiristo orop biwiyetŋe kepeiakmâ konohâk otmu Kiristohât aposolo katnekmâ âi nihimutâ mem mansan. [2] Âi ya mem Kiristohât den pat ekgohomune nâŋgârâ bulâŋe otmu nanŋe âwâŋaŋe tânahomawot yakât dopŋeâk yâkâlen biwinetŋaŋe kepeim tânahom hoŋ bawaŋgimait. Otmu Kiristoŋe âwurem ge nine lohimbi sâm menenekmu manman kârikŋan mannomgât nâŋgâm biwinenŋaŋe mem mansain. Otmu gâhât nâŋgâm Anitâ yuwu sâm ulitguman. "O Awoŋ, gâ Kutdânenŋe Yesu Kiristo orop Timoteo nâŋgâwaŋgim tihitŋe otmutâ biwiŋe sânduk sâekgât ulitgohoan." Yawu sâm ulitguman.

Lok nombotŋaŋe Kiristohât den pat âlepŋe kelaŋgatbi.

[3] Nâŋe aŋgoân Epeso kapi pilâm Makeronia hânân yu takawe sâm den ekgohowan ya âlâkuâk sâmune nâŋgâ. Epeso kapi ambolipŋe nombotŋaŋe yeŋe eŋgatyeŋeâk watmâ Anitâhât den bukulipyeŋe kâsikum yiŋgim gai. Yawu gârâmâ den ya kelaŋgatmâ kâsikum yiŋgim gai ya nâŋgâmune Kiristohât den pat yawu ki oap. Yawu gârâmâ gâŋe Epeso kapiân tat yakât otmâ gâŋe kuyiŋgirâ pilânomai. [4] Yâkŋe Anitâhât den ya wangim tâmbâlipyeŋaŋe yeŋe biwiyeŋambâ den âlâlâ tetemu alahum gawi ya torokatmâ kâsikum yiŋgimai. Otmu tâmbâlipyeŋe yeŋgât topyeŋe girawu tap yakât sâm âi pâi tuhuakmai. Yawu otmai yan Kiristohâlen biwiyeŋaŋe tiŋâk ki kepeimai. Yakât otmâ nâŋgân nâŋgânyeŋe hâlim milim otmu manmanyeŋe ki kelihakmap. Yakât otmâ gâŋe kuyiŋgirâ pilânomaihât naŋgan. [5] Nenŋe Kiristohât den pat âlepŋe yu lohimbi kâsikum yiŋgimunŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu yâkâlen biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeinomaihât yâkŋe menenekmâ âi sâm ningiop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Otmu yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeiŋetâ tosayeŋe pilâyiŋgimu biwiyeŋe
sânduk sâmu yaŋak bukulipyeŋe orop biwiyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk
otmu naŋgaŋgimai. Yawu otmâ Kiristohât mâtâp tâŋ tâŋâk watmai.
6 Yawu gârâmâ lohimbi ya yeŋgât topyeŋe ekgohoan yaŋe Kiristohât
mâtâp ya tâpikgum den tâŋât alahumai. 7 Otmu emelâk Anitâŋe girem
den âlâlâ Mose ekumu kulemguop ya nenŋe topŋambâek nâŋgâm
bukulipnenŋe kâsikum yiŋgiain sâmai. Yawu sâmai yamâ yeŋe girem den
yakât topŋahât pâpgum ki kâsikum yiŋgim heŋgeŋgumai. Yakât otmâ
gâŋe kuyiŋgirâ pilânomaihât naŋgan.
8 Aiop, Anitâŋe girem den âlâlâ Mose ekumu kulemguop yakât yuwu
sâmune nâŋgâ. Yamâ âlepŋeâk hârok. Yakât torehenŋe âlâ ki tâpihahop.
Yawu gârâmâ lohimbi nombotŋaŋe girem den âlâlâ yakât andemŋe
wangim yeŋe nâŋgân nâŋgânyeŋambâek den torokatmai ya watmunŋe
umatŋe otmap. 9 Otmu lohimbi uwawapŋe bia manmai ya yeŋgât
nâŋgâm papatolipnenŋaŋe girem den ki ekyongomai. Yâhâ lohimbi
orotmeme bâleŋe otmâ manmaiŋe girem den nâŋgâŋetâ biwiyeŋan
hâumu kuwihakŋet sâm ya ekyongomai. Lohimbi yuwuya yeŋgât yan.
Lohimbi nombotŋaŋe ândâpyeŋe kârikŋe otmâ papatolipyeŋe yeŋgât den
ki nâŋgâmai. Me kunyeŋe kârikŋe otmâ Anitâhât nâŋgâŋetâ gemu girem
den ki watmai. Me âwâ mâmâlipyeŋe me bukulipyeŋe yeŋgât nâŋgâm
bâleyiŋgim yongoŋetâ mumai. 10 Nombotŋaŋeâmâ nep tuhuningiŋet
sâm lohimbi me nimnaom titipâ meyekmâ ip kârikŋaŋe hikuyekŋetâ
tatmâ yâk yeŋgât âi tuhuyiŋgimai. Lohimbi nombotŋaŋe loklipyeŋe
me imbilipyeŋe betyeŋehen kioŋmai. Me loklipyeŋaŋe imbilipyeŋe
pilâyekmâ lok bukulipyeŋe orop ekŋâleaŋgimai. Otmu imbilipyeŋaŋe
gurâ yawuâk loklipyeŋe pilâyekmâ imbi bukulipyeŋe orop ekŋâleaŋgim
orotmeme kiŋgoŋ otmai. Lohimbi nombotŋaŋeâmâ den perâkŋe sâm
bukulipyeŋe kâityongomai. Nombotŋaŋeâmâ bukulipyeŋe yeŋgât imbiâk
den hakyeŋan sâmai. Yâhâ nombotŋaŋeâmâ Anitâhât den kum otmâ
hilipgumai.
11 Kiristohât hoŋ bawalipŋaŋe Anitâhât girem den ya tâŋ tâŋâk
kâsikum yiŋgimai yamâ nâŋe Kiristohât den pat âlepŋe kâsikum
yiŋgiman yu orop lâuaksawot. Den pat âlepŋe yu nâŋgâmain yan Anitâ
ikŋe topŋe nâŋgâmunŋe âlâ kândâkdâ otmu mepaemain.

Anitâŋe Paulo umam sâwaŋgiop.

12 Kutdânenŋe Yesu Kiristohâlen biwinaŋe kepeim hoŋ bawaŋgim
yâhâwomgât ikŋahâk nâŋgânihiop. Nâŋgânihim nep sâm nihimu
yâkât wâtŋan kinmâ den pat âlepŋe lohimbi kâsikum yiŋgim mansan.
Yakât otmâ nâŋe heroŋe nâŋgâwaŋgim yâk mepaeman. 13 Yawu
gârâmâ nâŋe emelâk yâkâlen biwine ki katban sâp yan biwi nâŋgân
nâŋgânne maŋguakmu yuwu otmâ manban. Yâkât den pat âlepŋe mem

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ge katban. Yawu otmâ lohimbiŋe yâkâlen biwiyeŋe katbi ya topŋe
âlâlâ mâŋgâeyekmâ mem bâleyekminiwan. Yawu otyiŋgiminiwan
yamâ Kiristo ikŋe otbaŋgiminiwan. Yawu otminiwan yan biwi nâŋgân
nâŋgânne maŋguakmu ki nâŋgâmâk mâŋgâeyekminiwan. **14** Yakât otmâ
Anitâŋe ikŋahâk wawaenekmâ nâŋgân nâŋgânne mem pâroŋ pilânihiop.
Yawu otmâ biwine mem hewewen tuhumu Yesu Kiristohâlen biwinaŋe
kepeiwan. Yawu otban yapâek yâk orop biwinetŋaŋe hikuakmâ konohâk
otmu manmâ gan yu. Yakât otmâ ikŋe komot nâŋgâyiŋgim hoŋ bayiŋgim
gaman. **15** Bulâŋanâk Yesu Kiristoŋe nen lohimbi bâleŋe sârerenenekmâ
tosanenŋe pilâningiâk sâm Anitâŋe yâk hâŋgângumu giop. Yakât
nâŋgâmunŋe bulâŋe otmu biwinenŋaŋe Kiristohâlen kepeim mannom.

Nâŋe ninahât nâŋgâmune dondâ gemap yakât yuwu sâmune nâŋgâ.
16 Lohimbi kerekŋe otmunŋe bâlemu tosanenŋe orop manbin yakât
Anitâŋe mumuhât pat kuningiop. Yâhâ lohimbiŋe otŋetâ bâleop ya
wangim nâŋeâmâ dondâ otmune bâlemu tosa pato mewan. Yakât
matŋe umatŋe dondâ membomgât dop olop. Yawu gârâmâ Kiristoŋe
biwine ikŋan katbehât nâŋgâm lohotŋan otnihim matŋe ki nihiop.
Nine topne yawu tap. Otmu lohimbiŋe yâkâlen biwiyeŋe katŋetâ
Anitâŋe manman kârikŋahât pat kuyiŋgiwuap. Yawu otmu Kiristoŋe
wawaenekmâ lohotŋan otnihiop yakât den pat ya lohimbiŋe nâŋgâm
Anitâ mepaenomai.

Otmu Ambonenŋe Anitâ konok ki ekmain. **17** Yâhâmâ tat tat kârikŋe
tatmâ gaopŋak tatmâ gamap. Otmu tatmâ yâhâmbisâp. Yâkŋe ki teteop.
Otmu biatbuapgât dop gurâ ki tap. Lohimbi tuhuyelehowâmbâek
kunnenŋe tatmâ tihitnenŋe otmâ gamap. Otmu yawuâk tihitnenŋe
otmâ yâhâmbisâp. Yakât otmâ heroŋe nâŋgâwaŋgim mepaem manmâ
yâhânom. Ya bonŋanâk.

18 Nanne Timoteo, yuwu sâmune nâŋgâ. Lohimbi nombotŋaŋe
Kiristohât den pat bulâŋe ya kelaŋgatmâ bukulipyeŋe kâsikum yiŋgimai
sâm gâŋe kuyiŋgirâ pilânomaihât nâŋgâm nep sâm gihiwan. Emelâk
Kiristohât komot ya yeŋgât kunlipyeŋaŋe âi sâm gihim kungan mewi.
Kungan mewi yan âi tuhurâ bulâŋe girawu tetewuap yakât Wâtgât
mâmâŋahât Heakŋe biwiyeŋan katmu den ekgohowi. Den ekgohowi
ya nâŋgâm Kiristohâlen biwihaŋe tiŋâk kepeim yâkât den pat âlepŋe
ya lohimbi ekyongom manbuat. Yawu mandâ lohimbi âlâ me âlâŋe
mâtâp maŋguhihine sâm otnomai yan kârihem kinbuat. **19** Yawu mandâ
yanâmâ Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe biwine ekmu ârândâŋ oap yawu
biwihaŋe nâŋgâwuat. Yâhâ lohimbi nombotŋaŋe Wâtgât mâmâŋahât
Heakŋe biwinenŋe ekmu ki ârândâŋ olop yawu biwiyeŋaŋe nâŋgâwi.
Yawu gârâmâ biwiyeŋaŋe yawu nâŋgâm yan Wâtgât mâmâŋahât Heak
ya betguŋetâ biwiyeŋe pâlâmŋe otmu manmâ ari hiliwahonomaihât pat
mansai. **20** Lok yâhâp, kutyetŋe Himenai yet Alesande, yâkŋe yawu otmâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Anitâ sâm bâlewaŋgim gawot. Yawu olowot yakât nâŋe ketetyelekmune yaehen ari manmutâ Satanŋe mâŋgâeyelekmu mansawot. Otmu orotmemeyetŋe bâleŋe ya ekmâ nâŋgâm âlâkuâk Kiristohâlen biwiyetŋaŋe kepeim mansetgât naŋgan.

Kiristohât lohimbiŋe menduhuaknomân yuwu otmâ mannom.

2 1-2 Gâŋeâmâ Kiristohât lohimbi yeŋgât kunyeŋe mansat yakât yuwu sâmune nâŋgâ. Kiristohât lohimbiŋe menduhuakmâ Anitâhât den ya alahum kiki meyitgim mepaeyeleknomaiân ekyongorâ Anitâ yuwu sâm ulitgunomai. Lohimbi belângen manmaiŋe nâŋgâninginetâ ârândâŋ otmu manman sânduhân mannehât nâŋgâm gawamangât lok kunŋe otmu galemlipnenŋe ya tânyongoâk sâm Anitâ ulitgunomai. Otmu Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otningimu Anitâhât tem lâuwaŋgim mannomai. Yawu manmâ lohimbi ewe katyekmâ lohotŋan mannom sâm Anitâ ulitgunomai. Otmu Anitâ ambonenŋaŋe lohimbi belângen manmai ya nen orop wawaenenekmâ tihitnenŋe otmap yakât nâŋgâm ulitgunomai. 3 Yawu ulitguŋetâ yanâmâ Anitâ Manman kârikŋahât Amboŋaŋe nâŋgâmu ârândâŋ otbuap. 4 Lohimbi kerekŋe Kiristohât den pat âlepŋe ya nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu yâkâlen biwiyeŋe katŋetâ manman kârikŋahât pat kuyiŋgiwuap yakât Anitâŋe nâŋgâmap. 5-6 Anitâ konok ambonenŋe tatmap. Otmu Yesu Kiristo ikŋak lohimbi kerek nengât tosahât otmâ ge kawenenŋan kinmu kuŋetâ mumbuap sâm sâp kalop. Sâp ya ekmu ârândâŋ otmu yanâk kuŋetâ muop. Yakât otmâ lohimbi âlâ me âlâŋe yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeimai yamâ Kiristoŋe mem konohân tuhuyekmu biwiyeŋaŋe hikuakmâ konohâk otmu Anitâŋe kaok nâŋgâyiŋgimap. Otmu kuŋetâ muop yan Anitâŋe lohimbi kerek nengât tosa pilâningim manman kârikŋan torokatnenekbomgât nâŋgâmap yakât topŋe teteop. 7 Topŋe yawuhât pâku lohimbi yeŋgâlen ari Kiristohât den pat âlepŋe kâsikum yiŋgimune nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim manŋetgât yâkŋe menekmâ aposolo âi sâm nihiop. Yâhâ gâŋe nâhâitŋe “Bulâŋanâk eknohop,” yawu sâm den ekgohoan yu Kiristohât komot ekyongorâ nâŋgânomai.

8 Kiristohât lohimbiŋe wosapâ me wosapâ menduhuakmâ Anitâ yet Kiristo mepaeyelekmai ya yuwu sâm ekyongowuat. Lok nombotŋaŋe Anitâhât tem lâuwaŋgim bukulipyeŋe orop ki sâm bâleaŋgim den kakŋan sahaŋgimai. Galemlipyeŋe yawuya katyekŋetâ lohimbi yeŋgât senyeŋan kinmâ Anitâ yu yakât ulitgunomai.

9-10 Otmu imbilipyeŋaŋe Anitâhâlenâk biwinenŋaŋe kepeim tem lâuwaŋgim mansain sâmai. Ya lok âlâ me âlâŋe yekŋâlemaihât hâkyeŋe tihitŋe otmâ senŋe âlâlâ sekŋe âlep âlep yaŋe ki hâkyeŋe meŋâleaknomai. Otmu imbi ya bukulipyeŋaŋe yekŋetâ yahalâkgât somotyeŋe mendeŋnomai yan senŋe âlâlâ sekŋe âlepŋe orop ki

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

menduhum mendeŋnomai. Yawu otmâ loklipyeŋe ewe katyekmâ
amutyeŋan mannomai. Yawu manmâ bukulipyeŋe nembe kalem
otyiŋgim tânyongonomai.
11-12 Imbilipyeŋaŋe loklipyeŋe yeŋgât amutyeŋan mannomaihât
naŋgan. Yakât otmâ lohimbiŋe menduhuakmâ Anitâ yet Kiristo
mepaeyelekmaiân imbi âlâ me âlâŋe yahatmâ senyeŋan kinmâ den
kâsikum yiŋgine sâm otmai yamâ kuyiŋgiman. Yâkŋeâmâ in denâk
nâŋgâm huruŋ huruŋ mannomaihât naŋgan. 13 Orotmeme yawu otmâ
mannomaihât sâm yiŋgian yakât topŋe yuwu. Emelâk Anitâŋe lohimbi
tuhuyelehop. Aŋgoânâmâ Aram sâm tuhuop. Yakât kakŋan imbiŋe,
kutŋe Ewa sâm, ya tuhuop. 14 Tuhuyelekmu manowot yamâ aŋgoân
Satanŋe Ewa kâitgumu Anitâhât den ya loŋgâem otmu bâleop. Yakât
kakŋan Ewaŋe lokŋe ekumu yâkŋe imbiŋahât den watmâ yawuâk otmu
bâleop. 15 Yakât otmâ imbilipyeŋaŋe Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim
loklipyeŋe yeŋgât amutgen mannomai. Yawu manmâ nan baralipyeŋe
wawaeyekmâ tihityeŋe otŋetâ yanâmâ Anitâŋe yekmu ârândâŋ otmu
manman kârikŋahât pat kuyiŋgiwuap. Otmu Kiristohâlen biwiyeŋaŋe
yawuâk kepeim biwiyeŋe galemahom manmâ bukulipyeŋe yeŋgât
nâŋgâyiŋginomai yanâmâ manman kârikŋahât bulâŋe ya menomai.

Kiristohât komot yeŋgât kunlipyeŋe

3 1 Den bulâŋe yuwu sâmune nâŋgâ. Kiristohât komotŋe lok âlâ
me âlâ kunlipyeŋe sâm katnenekmâ âi ningiŋetâ hoŋ bayiŋgine
sâm otmai ya yeŋgât Anitâŋe nâŋgâmu âlepŋe otmap. 2-3 Lok yawuya
yeŋgât manmanyeŋe yakât yuwu sâmune nâŋgâ. To kârikŋe ki nem biwi
hâlim otmai. Me ki kuk kâŋguruk otmâ lohimbi mem siriken soroken
katyekmai. Otmu tewetsenŋahâlâk ki nâŋgâmai. Yâkŋe târârâhâk
manŋetâ ya yeŋgât hakyeŋan tosa âlâ ki tetewuap. Otmu bukulipyeŋe
lohotŋan otyiŋgiŋetâ ya yeŋgât nâŋgâm “lok mulunŋe” sâmai. Otmu
Kiristohât komolân gâtŋe âlâ me âlâ ya yeŋgât nâŋgâyiŋgim nembe
kalem otyiŋgimai. Otmu Anitâ yet Kiristo yetgât den pat topŋambâek
kâsikum lohimbi yiŋgiŋetâ yâkŋe nâŋgâŋetâ keterakyiŋgimap.
Otmu imbi yâhâp kalimbu ki meyekmai. 4 Biwiyeŋe galemahom kilik
milik manmâ imbi naomlipyeŋe galemyongom tihityeŋe otŋetâ imbi
naomlipyeŋaŋe ewe katyekmâ tem lâuyiŋgimai. 5 Yawu gârâmâ yawu
ki otmaiŋe Kiristohât komot yeŋgât galem katyekdâ yâkŋe lohimbi
ki tihityeŋe otmâ hoŋ bayiŋginomai. 6 Otmu torokatmâ sâwe. Emelâk
Satanŋe ikŋahâlâk nâŋgâmu yahatmu otmâ hilipguop. Otmu lok âlâ
me âlâŋe Kiristohâlen biwiyeŋe katŋetâ sâp kâlep ki otmu manmâ
gai. Lok yawuya galem katyekdâ yâkŋe Satanŋe olop yawu otmaihât
kunlipyeŋe sâm ki katyekbuat. 7 Otmu lohimbi belângen manmaiŋe sâm
bâleyiŋgiŋetâ biwiyeŋe kum Satangât paŋgoŋân kioŋmaihât Kiristohât

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

lok âlâ me âlâhât nâŋgâyiŋgiŋetâ yahatmu eweyiŋgimai lok yawuya kunlipyeŋe sâm katyekdâ kinnomai.

Kiristohât komot yeŋgât hoŋ bawalipyeŋe

8 Aiop, lok âlâ me âlâŋe Kiristohât komot hoŋ bayiŋgiŋet sâm
mem katyekbuat ya yeŋgât yuwu sâmune nâŋgâ. Yâkŋe biwiyeŋe
galemahoŋetâ manmanyeŋe kelihakmu lohimbiŋe yekmâ ewe katyekmai.
To kârikŋe ki nemai. Me den perâkŋe ki sâmai. Me bukulipyeŋe yeŋgât
iri sikumyeŋe ki ekŋâlem kâityongom meyiŋgimai. 9 Otmu Wâtgât
mâmâŋahât Heakŋe nâŋgân nâŋgânyeŋe mem pâroŋ pilâyiŋgimu
Kiristohât den pat âlepŋe topŋambâek nâŋgâm yâkâlen biwiyeŋaŋe tiŋâk
kepeim manmai. Otmu Anitâŋe biwiyeŋe ekmu ârândâŋ otmap yawu
biwiyeŋaŋe nâŋgâmai. 10-12 Yâkŋe imbi yâhâp kalimbu ki meyekmai.
Otmu imbi naomlipyeŋe galemyongom tihityeŋe otŋetâ manmanyeŋe
kelihakmap. Imbilipyeŋaŋe gurâ Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim yâkât
nep tiŋâk mem lohimbi hoŋ bayiŋgimai. To kârikŋe ki nemai. Me den
guruk me den belângen ki sâmai. Yawu manmâ biwiyeŋe galemahoŋetâ
manmanyeŋe kelihakmu lohimbiŋe yekŋetâ yahatmu eweyiŋgimai. Lok
yawuya yeŋgât kutyeŋe katdâ Kiristohât lohimbiŋe manmanyeŋe ekŋetâ
ârândâŋ otbuap. Yâkŋe manmanyeŋe ekŋetâ yawu otmu yanâmâ mem
katyekdâ lohimbi hoŋ bayiŋginomai. 13 Otmu yâkŋe âiloŋgo lohimbi
hoŋ bayiŋginomai yanâmâ lohimbiŋe ewe katyekmâ nâŋgâyiŋgiŋetâ
yahatbuap. Otmu yâkŋe Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim tem lâuwaŋgim
mansai yakât topŋe sâm haok tuhum lohimbi belângen manmai
ekyongomai. Yawu.

Yesu Kiristo yâkât topŋe.

14 Sâp ki kâlep otmuâk kapi yu pilâm gâhâlen takamune eŋakmâ den
otdomgât naŋgan. 15 Yawu gârâmâ mâtâp ki tetenihiwuap otmuâmâ
pepa kulemgum katgihian yu sâlikum nenŋe buku oraŋgim orotmeme
girawu otmâ manmunŋe Anitâŋe nâŋgâningimu ârândâŋ otmap yakât
Kiristohât lohimbi ekyongorâ nâŋgânomai. Anitâ Manman Amboŋaŋe
nen Kiristohât lohimbi orop tatmap. Yakât otmâ Wâtgât mâmâŋahât
Heakŋe Anitâhât biwiŋan nâŋgân nâŋgân âlâlâ tatmap ya mem
biwinenŋan katmu nenŋe Kiristohât den bulâŋe ya topŋambâek nâŋgâm
lohimbi kâsikum yiŋginomgât dop tap. 16 Aŋgoân lohimbiŋe Yesu
Kiristohât topŋe ki nâŋgâŋetâek Anitâŋe hâŋgângumu ge nengât tosahât
otmâ kawenenŋan kinmu kuŋetâ muop. Yâkâlen biwinenŋaŋe kepeim
manmunŋe Anitâŋe nenekmu ârândâŋ otmap. Yakât nâŋgâmunŋe bulâŋe
oap.

Yâkŋe lok otmâ hânân ge hohetnenŋan manmu kuŋetâ muop.
Mumu Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mumuŋambâ mem yahalop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yakât otmâ yâkât nâŋgâmunŋe Anitâhât nanŋe tâŋ tâŋâk otmap. Yâkŋe olop miop ya Anitâhât aŋelolipŋaŋe ekŋetâ âlâ kândâkdâ olop. Aposololipŋaŋe topŋe katmâ yâkât den pat âlepŋe sâm haok tuhuŋetâ lohimbi hânŋan kulemŋan manmâ araiŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeimai. Otmu himbimân âwurem yâhâmu Anitâ orop tawot.

Lok perâkŋe yeŋgât topyeŋe

4 1-2 Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe den âlâ biwinan kalop ya sâm tetemune nâŋgâ. Gâmâlâk lok nombotŋaŋe Kiristohât lohimbi yeŋgâlen taka den perâkŋe ekyongoŋetâ nâŋgâm nombotŋaŋe hioŋakmâ yeŋgâlen torokatnomai. Lok yamâ weke bâleŋe me senduk banearâŋe kakyeŋan memu biwiyeŋe kârikŋe otmu den perâkŋe sâm bukulipyeŋe kâityongonomai. Kâityongoŋetâ bukulipyeŋaŋe Kiristo betgum yeŋgâlen torokatnomai. 3 Lok perâkŋe yaŋe orotmeme âlâlâŋe mem bâlenenekmap sâm lohimbi ki miaknom sâm samut katmai. Me sot âlâlâ ki nenom sâm samut katmai. Samut katmai yamâ dondâ otmâ hilipgumai yakât yuwu sâmune nâŋgâ. Anitâŋe sot âlek âlek yamâ neneŋeâk hârok sâm katningiop. Nenŋeâmâ sot ketetmâ “Yuâmâ neneŋe” otmu “Yuâmâ ki neneŋe” yawu ki sânom. Nen Kiristohâlen biwinenŋaŋe kepeim yâkât den bulâŋe watmainŋe sot âlek âlek nem Anitâ mepaemain. 4-5 Otmu Anitâŋe wuân me wuân kalop yamâ âlepŋeâk hârok. Nenŋe wuân me wuân nene sâm otnom yamâ aŋgoân Anitâ mepaem yanâmâ nenom. Yawu otnom yanâmâ Anitâŋe nenekmu ârândâŋ otbuap.

Timoteoŋe yuwu otmâ hoŋ bayiŋgiâkgât kulemguop.

6 Kiristohâlen biwihe kalonâmbâek nenŋe yâkât den kâsikum gihimunŋe nâŋgâm heŋgeŋgum biwihan katmâ manmâ gat. Yakât otmâ den ekgohoan yu nâŋgâm heŋgeŋgum Kiristo hoŋ bawaŋgim yâkât den yu bukulipge kâsikum yiŋgiwuat yan Kiristoŋe gekmu ârândâŋ otbuap. 7 Yâhâ lok biwiyeŋambâ nâŋgân nâŋgân tâŋât topŋe topŋe tetemap yakât gâ orop alahune sâm otnomai yanâmâ ki nâŋgâyiŋgiwuat. Gâŋe Anitâhât tem lâuwaŋgirâ gekmu ârândâŋ otbuap yakât nâŋgârâ keterahâkgât den âlâen hâum sâmune nâŋgâ. Lok sihan kiŋgitŋe orowâkŋe sururuk sânomai. Yawu otnomai yakât nâŋgâm wâtyeŋe houŋ sâmapgât inânŋan dop miakmâ yâhâmai. Yakât dopŋeâk biwihe houŋ sâmapgât Anitâhât den biwihan katmâ lâum manmâ yâhâwuat.

8 Wâtnenŋe kâriheâk sâm inânŋan dop miakmain yamâ âlepŋe. Yâhâ biwinenŋe Anitâhâlen kârihem kinâk sâm sâp yupâek yâkât den biwinenŋan katmâ lâum manmâ yâhânom yamâ âiloŋgo. Yawu otnom yanâmâ manman âlepŋahât bulâŋe âlâlâ teteningimu biwinenŋe sânduk sâmu mannom. Otmu hâmbâi Anitâŋe sâp patoen manman kârikŋan torokatnenekmu manmâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yâhânom. 9 Den ekgohoan yu nâŋgârâ bulâŋe otmu yukât biwi yâhâp ki
otbuat. 10 Den yu nâŋgâmunŋe bulâŋe otmap. Anitâ Manman amboŋaŋe
lohimbi kerek menenekmâ manman kârikŋan katnenekmu mannomgât dop
tap. Yawu gârâmâ yâkâlen biwinenŋaŋe kepeim manmain nenâk menenekmâ
manman kârikŋan torokatnenekmu mannom. Yakât nâŋgâm yâkâlen
biwinenŋaŋe tiŋâk kepeim hoŋ bawaŋgim hâhiwin kakŋan manmain.
11 Den sâm aran yu Kiristohât lohimbi kâsikum yiŋgirâ lâum
mannomai. 12 Lohimbi nombotŋaŋe gâhât nâŋgâŋetâ gemu “naom tipiŋe”
sâmaihât lohimbi senyeŋan manmâ biwihe galemahom heŋgeŋgum
Kiristohât tem lâuwaŋgim manbuat. Yawu manmâ den lohotŋan
ekyongowuat. 13 Sâp kâlep ki otmuâk gâhâlen takawom. Yakât otmâ
yuwu otmâ mambotnihim manbuat. Lohimbiŋe menduhuakmâ Anitâ yet
Kiristo mepaeyeleknomaiân miti kâsikum yiŋgirâ nâŋgânomai. Otmu den
ya tâŋ tâŋâk watmâ orotmeme wuân me wuân otmâ manŋetâ Anitâŋe
yekmu ârândâŋ otbuap yakât ekyongom mem hewewen tuhuyekbuat.
14 Timoteo, emelâk Kiristohât komot ya yeŋgât kunlipyeŋaŋe âi sâm gihim
kungan mewi. Kungan meŋetâ Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otgihimu
âi girawu mendâ bulâŋe tetewuap ya yâkŋe biwiyeŋan katmu sâm tetem
eknongowi. Bulâŋe ya teteâk sâm âi yakât biwihaŋe tiŋâk mem tuhuwuat.
15 Emelâk Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mem hewewen tuhuhekmu Kiristoŋe
olop miop yawuâk otbeâk nâŋgâm otdâ gekmunŋe tipiŋe âlepŋe olop. Benŋe
yakâlâk nâŋgâm manmâ gat yakât otmâ tat tat memehe ekmunŋe âiloŋgo
oap. Otmu yâkâlen biwihaŋe tiŋâk kepeim manmâ yâhâwuat ya ekmâ Anitâ
mepaenom. 16 Kiristohât den ya kelaŋgatmâ kâsikum yiŋgiman sâm biwihe
galemahom manbuatgât naŋgan. Yiwereŋe yu âi mem mansat yawuâk
torokatmâ Kiristohât den kâsikum yiŋgirâ lohimbiŋe yâkâlen biwiyeŋaŋe
kepeim manmâ yâhânomai. Yawu otmâ gâ orop meyekmâ manman kârikŋan
katyekmu mannomai.

**Timoteoŋe yuwu otmâ Kiristohât komot
galemyongoâkgât Pauloŋe kulemguop.**

5 1-2 Gâŋe Kiristohât lohimbi yeŋgât kunyeŋe otmâ galemyongom
mansat. Yakât otmâ yuwu otyiŋgiwuatgât naŋgan. Lohimbi âlâ me
âlâŋe otŋetâ bâlemu den kâwâ kârik ki otyiŋgiwuat. Lohimbi somboŋe
otŋetâ bâlewuap otmuâmâ âwâhe mâmâhe ewe katyelekmâ lohotŋan
otyitgimat yawuâk otyiŋgiwuat. Me lohimbi nombotŋaŋe otŋetâ
bâlewuap otmuâmâ imi atalipge me wârâ toulipge lohotŋan otyiŋgimat
yawuâk otyiŋgiwuat. Yâhâ imbi yâhâmâ esep esewâk otyiŋgiwuat.

Imbi kambut ya yeŋgât sâop.

3 Imbi kambut nombotŋe hep torehenlipyeŋe bia me nimnaom barak
manmai yaŋe umburuk manmaihât Kiristohât komot ekyongorâ tihityeŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

otnomai. 4 Yâhâ imbi kambut âlâŋeâmâ nan baralipyeŋe me helipyeŋe
orowâk manmai. Yâkŋe mâmâlipyeŋe me buwulipyeŋe yeŋgât tihityeŋe
otmâ hoŋ bayiŋgiŋetâ Anitâŋe yekmu ârândâŋ otbuap. Yawu otnomai
yan emelâk ŋaŋayeŋan âwâ mâmâlipyeŋaŋe me buwulipyeŋaŋe tihityeŋe
otbi yakât matŋe yâku sombo otnomaiân tihityeŋe otnomai. 5 Yâhâ
imbi kambut nombotŋe hep torehenlipyeŋe bia me nimnaom barak
manmai yâkŋeâmâ Anitâŋe nâŋgâningiâk sâm haoŋmâ ârândâŋ ulitgum
mepaemai. 6 Aiop benŋe, imbi kambut nombotŋe âlâŋeâmâ “umburuk
otmâ umatŋe kakŋan manmaihât kâwâ konda otmâ yapâ tewetsenŋe
mem dâimai. Kambut yawuyaŋe yawu manmai yamâ biwiyeŋe mumu
hiliwahonomaihât pat manmai. 7 Lohimbi belângen manmaiŋe Kiristohât
lohimbi sâm bâleyiŋgimaihât imbi kambut manmanyeŋahât den
ekgohoan yu gâŋe sâm tetem ekyongorâ tem lâunihiŋetgât naŋgan.
8 Kiristohât lohimbi âlâ me âlâŋe yeŋe hep torehenlipyeŋe me sese
buwulipyeŋe ki tihityeŋe otmai yaŋeâmâ Kiristo betgum lohimbiŋe
Anitâhâlen biwiyeŋaŋe ki kepeim manmai yawu otmai. Yakât otmâ
Anitâŋe yekmu dondâ bâlemap.

9 Aiop, imbi kambut âlâ me âlâŋe Kiristohât komot hoŋ bayiŋgine sâm
otmai ya yeŋgât yuwu sâmune nâŋgâ. Embâŋâmbâek imbi kambutŋe nep
tuhum Kiristohât komot hoŋ bayiŋgim gai. Ya yeŋgât kutyeŋe kulemgum
katdâ tatmu tewetsenŋe memai. Otmu imbi kambut ondop yâk yeŋgâlen
torokatŋetâ kutyeŋe kulemguwuat yamâ yuwu. Imbi kambut âlâ me
âlâhât yambuyeŋe 60 otyiŋgiap ya yeŋgât kutyeŋe kulemguwuat.
Yâhâ lok yâhâp kalimbu ki meyekbi. 10 Orotmemeyeŋe âlepŋe yuwu
otŋetâ Kiristohât komotŋe mepaeyekmai. Nan baralipyeŋe âiloŋgo
galemyongom heŋgeŋgum gawi. Otmu lomba takaŋetâ emetyeŋan dâim
yâhâ katyekŋetâ tatŋetâ sot um yiŋgiminiwi. Otmu hewewen otmâ âi
âlek âlek mem Kiristohât komot hoŋ bayiŋgim gai. Otmu umatŋe âlâlâ
lohimbi kakyeŋan yâhâmap yan hewewenâk tânyongomai. Imbi kambut
yawu manmâ gai ya yeŋgât kutyeŋe kulemguwuat.

11 Yâhâ imbi kambut hâkyeŋe heroŋe mansai yamâ kutyeŋe ki
kulemguwuat. Yamâ topŋe yuwuhât. Loklipyeŋe bâleŋetâ Kiristohât
nâŋgâm yâkât komot hoŋ bayiŋgine sâm biwiyeŋe katmai. Yawu otmai
yamâ gâmâlâk lok yekmâ biwiyeŋe pârâk pilâm Kiristohât nep pilâm
lok meyekmai. 12 Kiristohât nep tuhunom sâm biwi katbi ya pilai
yakât nâŋgâŋetâ biwiyeŋan hâumu gorâ kakŋan mannomai. 13 Otmu
kutŋan hilâm im tatmâ emet ârândâŋ yâhâm gem den golâ, me buku
âlâhât den guruk, me den belângen sâsâ yawu sâŋetâ dondâ bâlewuap.
14 Yawu otmaihât Kiristohât komot yuwu sâm ekyongohât naŋgan.
Lohimbi nombotŋe belângen manmaiŋe Kiristohât komot ya yeŋgât sâm
bâleyiŋgimaihât imbi kambut yawuyaŋe lok miakmâ mannomai. Yawu
otmâ nimnaomlipyeŋe mem ga katyekmâ galemyongom heŋgeŋgum

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yan tat tat memeyeŋe âiloŋgo teteyiŋgiwuap. 15 Yâhâ imbi kambut
nombotŋaŋeâmâ manman âlepŋahât mâtâp ya pilâm Manman bâleŋahât
Amboŋe Satan yâkât mâtâp watmai. 16 Otmu Kiristohât komolân gâtŋe
imbi âlâŋe ikŋe hep torehenŋe âlâŋe imbi kambut mansap yakât tihitŋe
otmâ tânguâkgât naŋgan. Tihitŋe otbuawân Kiristohât komotŋe hewewen
otmâ imbi kambut nombotŋe hep torehenlipyeŋe barak manmai ya
tânyongoŋetâ âiloŋgo otbuap.

Kiristohât komot yeŋgât galem ya yeŋgât sâop.

17-18 Kiristohât komot yeŋgât galemlipyeŋe nepyeŋahât hâmeŋe
yiŋgiŋetâ menomaihât yuwu sâmune nâŋgâ. Emelâk Anitâŋe girem den
âlâ Mose ekumu kulemguop ya yuwu tap.

"Bulimakaoŋe nep tuhuyiŋgiwuap yan sot bulâŋe nemap sâm lauŋe
ki sâhâm maŋgunomai."

Otmu âlâmâ yuwu tap.

"Lok âlâ me âlâŋe nep tuhuyiŋginomai yakât hâmeŋe yiŋgiŋetâ
ârândâŋ otbuap."

Den yawu tap. Yakât otmâ Kiristohât komot yeŋgât galem katyekmâ
âi yiŋgiwi yaŋe âi ya mem den pat âlepŋe ya lohimbi belângen mansai
ya ekyongomai, me Kiristohât komot den kâsikum yiŋgimai ya yeŋgât
âi ekŋetâ âiloŋgo otmu hâmeŋe pato yiŋginomaihât naŋgan. 19 Otmu
lok yâhâp me amon yaŋe galemlipyeŋe yeŋgât topyeŋe teteâkgât sâm
hâreyiŋgine sâm otnomai yan denyeŋe ikŋiâk ikŋiâk sâŋetâ konok
otbuap yamâ nâŋgâyiŋgiwuat. Yâhâ lok konokŋe ikŋiâk sâwuap yamâ ki
nâŋgâwaŋgiwuat. 20 Otmu galemlipyeŋe âlâ me âlâŋe orotmeme bâleŋe
otnomai yamâ meyekmâ lohimbi yeŋgât senyeŋan katyekmâ sâyiŋgiwuat.
Yawu otyiŋgirâ yan lohimbiŋe ya ekmâ manmanyeŋe galemahonomai.

21 Nâŋe Anitâ yet Yesu Kiristo otmu aŋelolipyetŋe koko salehâk ya
yeŋgât senyeŋan kinmâ yuwu sâmune nâŋgâ. Galemlipyeŋe âlâ me
âlâhât den sâm hâreyiŋgiwuat yan den ekgohoan yu tâŋ tâŋâk watbuat.
Yawu watmâ lok âlâhât nâŋgârâ yahatmu, âlâhât nâŋgârâ gemu yawu
ki otbuat. Den sâm hâreyiŋgirâ Anitâŋe nâŋgâmu ârândâŋ olâkgât
târârâhâk sâwuat. 22 Galemlipyeŋe âlâ me âlâŋe otŋetâ bâleop ya yeŋgât
den sâm hâreyiŋgirâ nâŋgâŋetâ haŋ sâyiŋgimu manmanyeŋe kelihakmu
mansai. Lok yawuya in yawu ki meyekŋetâ Kutdâhât âi witgum
tuhunomai. Manmanyeŋe ekdâ ârândâŋ otmu yâhâpŋe âi sâm yiŋgiwuat.
Yawu gârâmâ âi in yawu yiŋgirâ âlâkuâk otŋetâ bâlewuap yakât tosa
yamâ lohimbiŋe gâhâlen sâm gâitnomai.

23 Otmu tep kombohahât otmatgât wain to tipiŋe nembuat.

24 Lok nombotŋaŋe bukulipyeŋe yeŋgât senyeŋan kinmâ otŋetâ
bâlemap ya yeŋgât topyeŋe nâŋgâmai. Lok yawuya meyekmâ den âiân
katyekŋetâ sâm hâreyiŋgiwualân emelâk topyeŋe nâŋgâwan sâwuat.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yawu gârâmâ lok nombotŋe âlâŋeâmâ topyeŋe kurihiakmâ manmai.
Yâhâmâ âi pâi tuhuyeknomai yanâk topyeŋe mem tetewuat. 25 Otmu
lohimbi nombotŋaŋe lohimbi senyeŋan kinmâ orotmeme âlepŋe otŋetâ
ekmai. Yawu gârâmâ lohimbi nombotŋaŋe orotmemeyeŋe âlepŋe otmai
ya ekmâ bukulipyeŋaŋe mepaeyekmai sâm orotmeme âlepŋe ya tihângen
otmai. Yamâ lohimbi âlâ me âlâŋe ya nâŋgâm sâm haok tuhumai. Yawu
otmai yaŋe tihâk tatbuapgât dop ki tap.

6 1 Âi lok yeŋgât sâmune nâŋgâ. Kiristohât lohimbi ya den kâsikum
yiŋgimain yakât lohimbi belângen manmaiŋe den ya nâŋgâŋetâ
helekŋe otmu Anitâ sâm bâlewaŋgimaihât âi lok nombotŋe Kiristohâlen
biwiyeŋe katmaiŋe kunlipyeŋe eweyiŋgim lauyeŋe lâum kinmâ âi
tuhuyiŋginomai. 2 Yâhâ kunlipyeŋaŋe Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim
manmai otmuâmâ âi loklipyeŋe ya ki holaŋyekŋetâ ari yeŋe nâŋgân
nâŋgân watmâ galemahom mansai. Yakât otmâ âi lok yaŋe kunlipyeŋe
ki sâm bâleyiŋginomai. Yâhâ kunlipyeŋaŋe Kiristohâlen biwiyeŋaŋe
kepeim manmai yâhâmâ Anitâŋe nâŋgâyiŋgimap. Yakât nâŋgâm âi lokŋe
âi kârikŋeâk mem kunlipyeŋe hoŋ bayiŋginomai. Den ekgohoan yu
kâsikum yiŋgirâ nâŋgâm manŋetgât naŋgan.

Senŋe âlâlâ ki ekŋâlem miaknehâlâk nâŋgânom.

3 Kutdânenŋe Yesu Kiristoŋe den âiloŋgo aposololipŋe kâsikum
yiŋgiminiop yakât nâŋgâmunŋe bulâŋe otmap. Yâkât otmâ lohimbi den
ya kâsikum yiŋgimunŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otmap. Yâhâ lok nombotŋaŋe
den ya nâŋgâŋetâ ki ârândâŋ oap sâm yeŋe eŋgatyeŋeâk watmâ
den ondop kâsikum yiŋgimai yamâ dondâ bâlemap. 4 Lok yaŋeâmâ
yeŋahât nâŋgâŋetâ dondâ yahatmap yamâ den kâsikum yiŋgimai yakât
topŋe hâum pâpgumai. Yakât otmâ bukulipyeŋe orop den kakŋan
sahaŋginehâlâk nâŋgâmai. Yawu otmâ nâŋgâm bâleaŋgim hâiakmâ sâm
ge karakmai. Otmu hioŋakmâ den belângen sâm hakyeŋan sahaŋgimai.
5 Yawu otmâ den bulâŋe pilâm biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe mem heleŋ
tuhuakmai. Otmu lohimbiŋe tewetsenŋe ninginetâ hâk sânduhân
mannehâlâk nâŋgâm den kâsikum yiŋgimai.

6 Nenŋe Kiristohâlen biwinenŋaŋe kepeimain. Yawu otmâ senŋe
âlâlâhât ki ekŋâlem manmain yanâmâ Anitâŋe biwi sânduhân
katnenekmu biwinenŋe ârândâŋ otmap. 7 Kândikum mâmâlipnenŋaŋe
menenekbi yan tepyeŋambâ hâk barak tetewin. Dop yawuâk hâmbâi
mum yan hân yu pilâm senŋe âlâlâ ki miakmâ arinom. 8 Yakât otmâ
yuwu naŋgan. Anitâŋe sot, me pet sâŋgum, me senŋe âlâlâ ya ningimu
dopnenŋanâk mem manmain. Otmu “Getek âlâ ningiap,” sâm ki
dewaenom. 9 Lohimbi nombotŋaŋe senŋe âlâlâ ekŋâlem miakmâ hâk
sânduhânâk manne nâŋgâmai. Yawu nâŋgâmai yamâ biwi nâŋgân
nâŋgânyeŋe hâlim milim otmu bâleŋahât paŋgoŋân kioŋmai. Otmu

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yeŋahâk yapâ ki holaŋaknomai. Yakât otmâ yanâk tatmâ hiliwahonomai.
10 Yâhâ lok âlâ me âlâŋe senŋe âlâlâ ekŋâlem miakne sâm otmai ya
yeŋgât biwiyeŋambâ nâŋgân nâŋgân bâleŋe âlâlâ tetemap. Ya watmâ
orotmeme kiŋgoŋ otmai. Yawu otmâ Kiristohât lohimbi nombotŋaŋe
yâkât mâtâp pilâŋetâ biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe orotok sâmu gorâ kakŋan
manmai.

Pauloŋe Timoteo den ekuop.

11 Nanne Timoteo, Anitâŋe meŋgekmu hoŋ bawaŋgim mansat. Yakât
otmâ gâŋeâmâ orotmeme bâleŋe âlâ me âlâ ekmâ betbaŋgiwuat. Yawu
otdâ Anitâŋe gekmu ârândâŋ olâk sâm yâkâlen biwihaŋe tiŋâk kepeim
tem lâuwaŋgiwuat. Otmu Kiristohât lohimbi nâŋgâyiŋgim lohotŋan
otyiŋgiwuat. Otmu lohimbi belângen manmaiŋe mâtâp maŋguhihine sâm
otnomai yakât nâŋgârâ ki sâtŋe otmu biwihe houŋ sâwuap. 12-13 Emelâk
Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mem hewewen tuhuhekmu Kiristohâlen
biwihe kalon yan nen Kiristohât lohimbi sennenŋan kinmâ “Kutdâne
Yesu Kiristo konok hoŋ bawaŋgim manbom,” sâon. Yawu sâon yan
Anitâ Manman Amboŋe otmu nanŋe Yesu Kiristoŋe nâŋgâhihimutâ
ârândâŋ olop. Emelâk embâŋân Yesu Kiristo ikŋak kiap âlâ, kutŋe Pontio
Pilato sâm, yâkât senŋan kinmâ Anitâ orop topyetŋe konohâk tap ya
ekuop. Anitâ yet Kiristo yâk yetgât sâtgât otmâ yuwu sâmune nâŋgâ.
14 Yesu Kiristoŋe âwurem ge menenekbuap yakât sâp utâpguap. Yakât
mambotnomân lohimbiŋe manmange ekŋetâ bâlemu Kiristohât den pat
mem ge katmaihât biwihe galemahom târârâhâk manbuat. Yawu manmâ
âi gihiwin ya tiŋâk membuat.
15 Anitâ yahat yahatŋe, lok topŋe topŋe manmâ gai ya yeŋgât kunyeŋe.
Otmu lok kutdâ ya yeŋgât kunyeŋe pato. Yâkŋe konok ambonenŋe otmâ
tihitnenŋe otmap. Yakât otmâ nâŋgâwaŋgimunŋe âlâ kândâkdâ otmap.
Kiristoŋe âwurem ge menenekbuapgât sâp kalop ya ekmu ârândâŋ
otbuap yanâmâ âwurem ge menenekbuap. 16 Anitâ Manman Amboŋe
ikŋiâk koko salehâk tatmap. Yakât otmâ ikŋak tatmawân laŋinŋe ya
lok âlâ me âlâŋe eknomgât dop âlâ ki tap. Ikŋe konok kunnenŋe tatmâ
tihitnenŋe otmâ yâhâmbisâpgât heroŋe nâŋgâwaŋgim mepaem manmâ
yâhânom. Ya bonŋanâk.

Lohimbi iri sikumyeŋe orop mansai ya yeŋgât sâop.

17 Lohimbi iri sikumyeŋe orop mansai ya yuwu sâm ekyongowuatgât
naŋgan. Iri sikumyeŋe biatyiŋgiwuap. Yakât otmâ hâkyeŋe mepaeakmâ
iri sikumyeŋe miakmâ hâk sânduhân manne sâm biwiyeŋe yanâk ki
katnomai. Anitâ Hop Sambe Amboŋaŋe tihitnenŋe otmâ lâtâpnongomap.
Yâkŋe yawu otmap yakât biwiyeŋaŋe yâkâlenâk kepeim heroŋe
nâŋgânomaihât naŋgan. 18 Yawu mannomai yan tepyeŋe hewewen otmu

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

lohimbi umburuk manmai ya tânyongoŋetâ Anitâŋe yen yekmu ârândâŋ
otbuap. 19 Yakât bulâŋe Yesu Kiristoŋe âwurem gewuawân meyekmâ
manman kârikŋan katyekmu manmâ yâhâmbisâi.

Den bâiŋe sâop.

20 Nanne Timoteo, emelâk Kiristohât den lohimbi kâsikum yiŋgiwuat
sâm âi gihiwan ya biwihaŋe tiŋâk mem tuhuwuatgât naŋgan. Otmu lok
nombotŋaŋe lokgât nâŋgân nâŋgân tâŋât watmâ den kakŋan sahaŋgimai.
Lok yawuyaŋe gâ orop den yawu alahune sâm otŋetâ ki nâŋgâyiŋgiwuat.
Yâkŋe topŋambâek naŋgain sâmai yamâ sâm hilipgumai. 21 Lok
nombotŋaŋe yawu otmâ Kiristohât mâtâp pilâwi. Bâiŋ.

Anitâ gâ orop talâkgât naŋgan.

Nâ âwâhe,
Paulo

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Timoteo

Pauloŋe Timoteohât ekap betŋan kulemguop.

1 [1] O nanne Timoteo,
Nâmâ Paulo. Anitâ ikŋahâk Yesu Kiristohât aposolo sâm âi
nihimu mem mansan. Kiristo orop biwinenŋaŋe kepeiakmâ konohâk
otmu Anitâŋe manman kârikŋahât pat kuningimu tap. Yakât den
pat lohimbi hânŋan kulemŋan mansai yeŋgâlen ari ekyongowehât
Kiristoŋe hâŋgânnohop. [2] Otmu den pat ya ekgohomune nâŋgârâ bulâŋe
otmu nanŋe âwâŋaŋe tânahomawot yakât dopŋeâk tânahom yâkâlen
biwinetŋaŋe kepeim hoŋ bawaŋgimait. Gâhât nâŋgâm Anitâ yuwu
sâm ulitguman. “O Awoŋ, gâŋe Kutdânenŋe Yesu Kiristo orop Timoteo
nâŋgâwaŋgim tihitŋe otmutâ biwiŋe sânduk sâekgât ulitgohoan.” Yawu
sâm ulitguman.

Pauloŋe Timoteo mem heweweŋ tuhuop.

[3] Tâmbâlipnaŋe Anitâ hoŋ bawaŋgim gaminiwi dop yawuâk nâŋe
gurâ hoŋ bawaŋgim gan. Hoŋ bawaŋgimune Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe
biwine ekmu ârândâŋ otmap yawu nâŋgâman. Otmu omoŋe hilâmŋe
Anitâ ulitguman yan gâhât nâŋgâm ulitguman. [4] Emelâk Epeso kapiân
tatmâ biwinetŋaŋe kepeiakmâ manmâ dondâ iseaŋgiwit yakât gâhât
nâŋgâhihiman. Yâhâpŋe eŋakmâ tep hero naŋgaŋgiromgâlâk nâŋgâman.
[5] Emelâk buwuhe, kutŋe Loisi sâm, yâkŋe Kiristohâlen biwiŋaŋe kepeim
manminiop. Otmu mâmâhe, kutŋe Yunike, yâk gurâ yawuâk. Yakât otmâ
gâŋe yawuâk yâkâlen biwihaŋe kepeim manmâ gat yakât gâhât nâŋgâm
eŋgat yâhâp ki otman. [6] Yawu naŋgan yakât otmâ emelâk Kiristohât
komot yeŋgât kunlipyeŋe orop âi sâm gihim kungan mewin sâp yapâek
Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otgihimu âi mendâ bulâŋe tetem
gap. Otmu bulâŋe yawuâk tetem yâhâwuapgât kârihem kinmâ âi ya
biwihaŋe mem tuhuwuat. [7] Nenŋe Anitâhâlen biwinenŋaŋe kepeimunŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

lohimbi nombotŋaŋe umatŋe âlâlâ ningimai. Yawu otŋetâ biwinenŋe
orotok sâmapgât ikŋe Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otningimu
biwinenŋe galemahom lohimbi lohotŋan otmâ buku otyiŋgimain.
8 Kiristohâlen biwine kinmap ya ki kurihim manmâ gaman. Yakât
otmâ Kiristohât den pat âlepŋe lohimbi ekyongomune ya lok nombotŋaŋe
nâŋgâŋetâ gemu bet pilâm pâi emetŋan mem katnekŋetâ manmâ gan.
Otmu gâŋe yâkâlen biwihaŋe kepeim nâ orop tânahom den pat âlepŋe
ekyongom gawit ya ki kurihim manbuat. Yawu manmâ lohimbi den
pat ya ekyongorâ nâŋgâm biwiyeŋe yâkâlen katŋetgât naŋgan. Yâhâ
lok nombotŋaŋe den ya nâŋgâm hâkâŋ otmâ mem âlâlâ tuhuheknomai
yan Anitâhât wâtŋan kinmâ ki lohotŋe otbuat. 9-10 Anitâŋe hân himbim
ki kândikyotgowân Yesu Kiristo hâŋgângumu ge nen Anitâhât lohimbi
menenekmâ manman kârikŋan katnenekbuap ya sâm kalop. Yakât otmâ
nenŋe otbin mewin yakât ki nâŋgâop. Ikŋe eŋgatŋeâk otmâ Kutdânenŋe
Yesu Kiristo hâŋgângumu ge sârerenenekmâ kawenenŋan kinmu kuŋetâ
muop. Muop yamâ benŋe mumuŋambâ mem yahatmu Mumuhât Amboŋe
Satan ya mem ge katmâ manman kârikŋe mem teteningiop. Yakât den
pat âlepŋe eknongoŋetâ nâŋgâwin yan Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe
mem hewewen tuhunenekmu Kiristohâlen biwinenŋaŋe kepeiwin. Yawu
otmunŋe Anitâŋe nine nanne baratne sâm manman kârikŋahât pat
kuningiop.
11 Otmu nâŋe den pat âlepŋe lohimbi kâsikum yiŋgiwehât Anitâŋe
aposolo âi sâm nihimu mem mansan. 12 Âi yu mem lohimbi den pat
âlepŋe kâsikum yiŋgimune yakât menekmâ pâi emetŋan katnekŋetâ
hâhiwin kakŋan mansan. Yawu mansan yamâ Kiristohâlen biwinaŋe
tiŋâk kepeim mansan. Yakât otmâ âi nihiop yu biwinaŋe mem tuhum
manmâ yâhâwomgât mâmâŋe otnihimap. Otmu yawuâk mâmâŋe
otnihimu âi yu tuhum manmâ yâhâm yaŋak mumbom. Otmu hâmbâi
Kiristoŋe âwurem ge menenekbuawân âi yukât hâmeŋe nihimu membom
yakât nâŋgâm biwi yâhâp ki otman. 13 Kiristohât den bulâŋe yakât
mâtâpŋe nâŋgâm heŋgeŋguhât den kâsikum gihim gan. Den mâtâpŋe
ya ki tâpikgum gike nâŋgân nâŋgân watmâ lohimbi kâsikum yiŋgiwuat.
Yawu otmâ Kiristo orop biwiyetŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu Anitâŋe
manman kârikŋan katgekbuap yakât biwi yâhâp ki otmâ lohimbi hoŋ
bayiŋgiwuat. 14 Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe biwinenŋan ge tatmapŋe
mâmâŋe otgihimu Kiristohât lohimbi ikŋe den pat kâsikum yiŋgim
mem hewewen tuhuyekbuat sâm âi gihiwin. Ya biwihaŋe tiŋâk mem
tuhuwuatgât naŋgan.
15 Emelâk topŋe katmâ den âiân katnekbi yan Asia hân ambolipŋaŋe
tânnohoŋet sâm ekyongowan yamâ yâkŋe nâ ki tânnohowi. Sâp yan
bukuyâhâtnetŋe, kutyetŋe Pihelo yet Hemohene, yâkŋe betnohom
âlâengen ariowot. 16-17 Yawu gârâmâ bukunetŋe âlâ, kutŋe Onesiporo,

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yâkŋe konok Epeso kapi pilâm Roma kapi yuân takaop. Taka pâinnekmâ
kapi hawamgum yâhâm giop. Yâhâ nâmâ pâi emetŋan tatmune yan taka
mem tetenehop. Mem tetenekmâ pâi emetŋan yâhâmune girawu me
girawu tuhuneknomai yakât nâŋgâm ki gorâwaŋgiop. In tihitŋe bia pâi
emetŋan gam nekmu orowâk tatmâ den huhum biwine mem hewewеŋ
tuhuop. Otmu Kutdânenŋaŋe yâkât imbiŋe naomŋe yeŋgât nâŋgâyiŋgim
tihityeŋe olâkgât ulitguman. 18 Hâmbâi sâp patoen Kutdânenŋaŋe
âwurem ge menenekmu Anitâŋe biwinenŋahât topŋe ekmâ otbin mewin
yakât matŋe kâpekningiwuawân Onesiporohât nâŋgâwaŋgiwuap. Emelâk
gâ orop Epeso kapiân manmâ Kiristohât den kâsikum yiŋgiminiwit yan
yâkŋe tânnotgominiop ya naŋgat.

Timoteoŋe Kiristo hoŋ bawaŋgiwuapgât Pauloŋe sâop.

2 1 Nanne, Timoteo, emelâk Pihelo yet Hemoheneŋe Kiristohât âi
pilâm ariowot yawu ki otbuat. Gâŋeâmâ Yesu Kiristohât wâtŋan
kinmâ kârihem hoŋ bayiŋgim manbuat. 2 Otmu nâŋe Kiristohât den pat
âlepŋe ya lohimbi kâsikum yiŋgiwan yan gâ orowâk tatmâ nâŋgâm gawi.
Otmu âi gihiwan yakât dopŋeâk gâku yawuâk lok nombotŋe Kiristohâlen
biwiyeŋaŋe kepeim manmaiŋe lohimbi den kâsikum yiŋginomaihât
meyekmâ âi sâm yiŋgiwuat.
3-4 Otmu Kiristohât tem lâum âi târârâhâk mem manbuat yakât den
âlâen hâum yuwu sâmune nâŋgâ. Hep beroŋeâmâ kunlipyeŋaŋe yekŋetâ
ârândâŋ olâk sâm yâkŋe den sâmai ya watmâ ari otŋetâ dopŋan otmap.
Otmu umatŋe lâunomai yakât nâŋgâm ki gorâyiŋgimap. Yâkŋeâmâ
lohimbi inŋe manmai yawu ki manmai. Yakât nâŋgâm umatŋe âlâlâ
kakgan yâhâwuap yan gâŋe Kutdâ tem lâuwaŋgirâ yâkŋe gâ gekmu
ârândâŋ otbuap. 5 Otmu den âlâen hâum sâwe. Lok kiŋgitŋe orowâkŋe
senŋe âlâlâ âiloŋgo katŋetâ tatbuap ya menom sâm emet inânŋan dop
miakmâ yâhâmai. Dop miakmaiân lok âlâ me âlâŋe otmâ hilipgumai
yamâ galemyeŋaŋe watyekmap. Yakât otmâ gâŋe manmange galemgum
heŋgeŋgum manbuat. 6 Otmu den âlâen hâum sâwe. Lok âlâ me âlâŋe
âi kalam tuhumaiŋe yapâ sot mem nemai. Otmu gâŋe Kiristohât nep ya
biwihaŋe hikum tuhuwuat yakât matŋe hâmbâi gihimu membuat. 7 Den
âlâen hâum ekgohoan yu mem mete tuhuwuat yanâmâ Anitâŋe nâŋgân
nâŋgânge mem pâroŋ pilâhihimu manman girawu mandâ ârândâŋ
otbuap yakât topŋe nâŋgâwuat.
8 Yesu Kiristo yamâ Dawitihât senâmbâ gâtŋe. Yâkŋe mumu Anitâŋe
mumuŋambâ mem yahatmu himbimân yâhâmu orowâk tawot. Yakât
nâŋgâm umatŋe âlâlâ kakgan yâhâmu biwihe ki orotok sâwuap. Nâŋe
lohimbi hânŋan kulemŋan manmâ arai ya yeŋgâlen ari Kiristohât den
pat ya ekyongom gan. 9 Yakât otmâ nâhât lok bâleŋe sâm ip kârikŋaŋe
hikunekmâ pâi emetŋan katnekŋetâ hâhiwin kakŋan mansan. Yâhâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nâŋeâmâ yawu mansan gârâmâ Kiristohât den pat ya sâm haok
tuhunomaihât mâtâp yamâ ki maŋguyiŋgiai. 10 Den pat ya sâm haok
tuhuŋetâ Anitâŋe lohimbi meyekmâ manman kârikŋan katyekmu heroŋe
kakŋan manmâ yâhâmbisâihât sâm kalop. Yakât otmâ lohimbi yaŋeâmâ
Yesu Kiristohâlen biwiyeŋe katŋetgât nâŋgâm hâhiwin kakŋan mansan
11 Den yuwu ekgohomune nâŋgârâ bulâŋe olâk.

"Yâkŋe manmanŋe pilâm howanân kuŋetâ muop. Yakât dopŋeâk
nenŋe manmannenŋe bâleŋe pilâwin. Otmu Anitâŋe mumuŋambâ
mem yahatmu manman kârikŋe mem teteningiop. Yakât otmâ
yâkâlen biwinenŋaŋe kepeim manman kârikŋan manbisâin.
12 Lohimbi belângen manmaiŋe mem âlâlâ tuhunenekŋetâ yâkâlen
biwinenŋaŋe kepeim mannom otmuâmâ yâkŋe âwurem ge
menenekmu orowâk tatmâ lohimbi galemyongom mannom. Yawu
gârâmâ nenŋe betgunom otmuâmâ yâku yawuâk betnongowuap.
13 Yâhâ betgum biwinenŋe kârikŋe otmu mannom otmuâmâ
matŋe umatŋe kâpekningiwuapgât den sâm kalop ya ki kumbuap.
Ikŋe biwi nâŋgân nâŋgânŋan tatmap ya pilâm yan ondop
otbuapgât dop âlâ ki tap. Yawu."

Timoteoŋe Anitâhât den ki kelaŋgatmâ lohimbi kâsikum yiŋgiop.

14 Den sâm aran yu Kiristohât lohimbi ekyongowuat. Otmu Anitâhât
senŋan kinmâ kuyiŋgirâ den kakŋan ki sahaŋginomai. Yâhâ den
kakŋan sahaŋginomai yaŋe mem bâleyekmu hiliwahonomai. 15 Otmu
gâŋe Anitâhât den bulâŋe ki kelaŋgatmâ lohimbi kâsikum yiŋgiwuat.
Anitâŋe nekmu ârândâŋ olâk sâm âi sâm gihiwan ya biwihaŋe tiŋâk
mem yâkât den tâŋ tâŋâk kâsikum yiŋgiwuat. Yawu otmâ ki aŋulakbuat.
16 Yâhâ lohimbi nombotŋaŋe yeŋe nâŋgân nâŋgân watmâ den tâŋât sâm
den kakŋan sahaŋgimai. Yawu otmâ Kiristohât mâtâp pilâm manman
bâleŋahât mâtâp watmâ dondâ otmâ hilipgumai. 17 Yakât dop kum yuwu
sâmune nâŋgâ. Lohimbi âlâ me âlâ hâk bâle teteyiŋgimap yaŋe hârok
mem bâleyekmu hiliwahonomai. Yakât dopŋeâk lok yaŋeâmâ den perâkŋe
sâm bukulipyeŋe kâsikum yiŋgiŋetâ nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu ya watmâ
manmâ hiliwahonomai. 18 Yeŋgâlen gâtŋe lok yâhâp, kutyetŋe Himenai yet
Pileto, yâkŋe Kiristohât den bulâŋe pilâm den yuwu kâsikum yiŋgimawot.
Mumuŋambâ yahatnomgât dop âlâ ki tap sâm den perâkŋe kâsikum
yiŋgimawot. Den perâkŋe ya kâsikum yiŋgimutâ buku nombotŋaŋe
nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu Kiristohât den bulâŋe betgum mansai. 19 Yawu
gârâmâ nenŋe saran aim kânâŋgâmunŋe ŋiwiŋ ŋiwiŋ sâm kinmap yakât
dopŋeâk Anitâŋe ikŋe lohimbi meyekmu yâkâlenâk biwiyeŋaŋe kepeim
manmai. Yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim manmai ya yeŋgât yuwu sâop.

"Lohimbi âlâ me âlâŋe Kutdâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim mansai ya
yeŋgât biwiyeŋahât topŋe naŋgap."

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Otmu âlâmâ yuwu sâop.
"Lohimbi âlâ me âlâŋe "Kutdâhâlen biwinaŋe kepeim tem lâuwaŋgiman," yawu sâm lohimbi ekyongomai yaŋe orotmeme kiŋgoŋ pilâm manman târârâhâk mannomai." Yawu.
20 Otmu nen Kiristohât lohimbi bulâŋe lok perâkŋe orop hohet guhet mansain yakât topŋe nâŋgârâ keterahâkgât den âlâen hâum yuwu sâmune nâŋgâ. Emet pato âlâhât kâlehen kondo hâhâp senŋe âlâlâ topŋe topŋe tuhum katŋetâ tatmap. Tuhum katbi yamâ nombotŋe goli otmu siliwa yaŋe tuhum katbi. Otmu nombotŋe âlâmâ deŋgopŋe mem kutakum tuhuwi. Otmu nombotŋeâmâ nakŋe hâwim katbi. Yâhâ emet amboŋaŋe senŋe âlâlâ nombotŋe yakât nâŋgâŋetâ yahatmu hâwurum emet biwiŋe âlâen katŋetâ tatmap yan lok papato im yahatmai. Yâhâ nombotŋe âlâmâ yakât nâŋgâŋetâ gemu ya hâwurum emet pondoân katŋetâ tatmap. Dop yawuâk nenŋe oset guset manmain. 21 Yâhâ Kiristohât lohimbi âlâ me âlâŋe lok perâkŋe yeŋgât orotmeme bâleŋe bet pilâm keterakmâ yeŋeâk mannomai yamâ Kutdâyeŋaŋe âi âlepŋe yiŋgimu menomai.
22 Lok nombotŋaŋe nimnaom yeŋgât nâŋgân nâŋgân ya watmâ yu me ya otmai. Yâhâ lok nombotŋaŋeâmâ biwiyeŋe galemahom târârâhâk manmai. Yawu manmai yaŋeâmâ yu me ya otne sâm aŋgoân Kutdâ ulitguŋetâ nâŋgân nâŋgân âlepŋe biwiyeŋan katmap. Otmu gâŋe yawu otdâ Anitâŋe nâŋgân nâŋgânge mem pâroŋ pilâhihimu Kiristohât den lâum lok âlâ me âlâhât den sâm hâreyiŋgirâ ârândâŋ otbuap. Den sâm hâreyiŋgirâ ârândâŋ otbuap yanâmâ Kiristohât lohimbi orop biwiyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu buku oraŋginomai. 23 Yâhâ lok nombotŋe yeŋgât biwiyeŋambâ nâŋgân nâŋgân tâŋât âlâlâ tetemap ya gâ orop alahune sâm otnomai ya ki nâŋgâyiŋgiwuat. Lok yawuya orop den tâŋât alahumai yan den yaŋe ba tom tomŋe otmu yaŋak den kakŋan sahaŋgimai. 24 Nenŋeâmâ Kutdâ hoŋ bawaŋgimain. Yakât otmâ nenŋe lohimbi kerek ewe katyekmâ lohotŋan den kâsikum yiŋginom. Yawu otmâ yâk orop den kakŋan ki sahaŋginom. 25-26 Yawu otyiŋginom yanâmâ Anitâŋe biwiyeŋan kioŋmu nâŋgân nâŋgânyeŋe keterakyiŋgimu Kiristohât den nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu yâkâlen biwiyeŋe katnomai. Yâkâlen biwiyeŋe katnomai yan Satangât paŋgoŋân kioŋmâ hoŋ bawaŋgim gai yapâ holaŋyekmu Kiristohât tem lâuwaŋginomai.

Kiristo âwurem gewuap sâp yan lohimbi yuwu otmâ mannomai.

3 1 Den âlâ yuwu sâmune nâŋgâ. Kiristo âwurem gewuapgât sâp tâlâhuwuap yan lohimbiŋe yuwu otŋetâ bâlewuap. 2 Lohimbi nombotŋaŋe yeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmu hâkyeŋe mepaenomai. Hâkyeŋe mepaem tewetsenŋahâlâk nâŋgâm tepyeŋe umatŋe otbuap. Yawu otmâ bukulipyeŋe yeŋgât nâŋgâŋetâ gemu nâŋgâm bâleyiŋgim hâiyeknomai. Âwâ mâmâlipyeŋaŋe mem ga katyekmâ tihityeŋe otmâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

gamai yakât nâŋgâŋetâ porap otmu ki ewe katyekmâ tem lâuyiŋginomai.
Otmu yakât dopŋeâk Anitâ ki ewe katmâ yâkât den lâunomai. 3 Lohimbi
âlâ me âlâ yekmâ mem bâleyeknomai. Lok nombotŋaŋe otŋetâ bâlewuap
yakât tepyeŋe kou kâlâp semu yanâk matŋe yiŋginomai. Otmu den
guruk sâm bukulipyeŋe yeŋgât belângen sânomai. Otmu bukulipyeŋe
kâityongom hâmeyeŋe bitnomai. Yâhâ girawu manŋetâ âlepŋe otbuap
yakât ki nâŋgânomai. 4 Yawu otmâ Anitâ betbaŋgim yu me ya ekŋâlem
otmâ hilipgunomai. 5 Lok yawuya nombotŋaŋe topyeŋe kurihiakmâ
Kiristohât lohimbiŋe otmai memai yawuâk otmâ yeŋgâlen torokatnomai.
Yawu gârâmâ biwiyeŋe maŋguakmu manŋetâ Anitâŋe ki mâmâŋe
otyiŋgimap. Lok yawuyaŋe Kiristohât komolân torokatmaihât sen
galemâk manbuat. 6-7 Lok yawuyaŋe yuwu otmai. Imbi nombotŋaŋe
otŋetâ bâlemap yakât nâŋgâŋetâ biwiyeŋan hâumu girawu manmunŋe
Anitâŋe nenekmu ârândâŋ otbuap sâm lokgât nâŋgân nâŋgân âlâ watmâ
ya pilâm âlâ watmâ tuhumai. Yawu otŋetâ nâŋgân nâŋgânyeŋe hâlim
milim otmu Kiristohât mâtâp ekŋetâ ki keterakyiŋgimap. Yakât otmâ
lok yawuyaŋe imbi yuwuya yeŋgât biwiyeŋan kioŋetâ den ya nâŋgâŋetâ
bulâŋe otmu lok naomlipyeŋe yeŋgât manmanyeŋe mem bâleyiŋgimai.
8 Kândikum emelâk Moseŋe Anitâhât lau lâum Aihita yeŋgât lok kunŋe
yâkâlen ari yâkât den ekuop yan Aihita lok yâhâp, kutyetŋe, Yane yet
Yambere, yâkŋe Anitâhât den kakŋan sâowot. Yakât dopŋeâk lok perâkŋe
yeŋgât yan yaŋe Anitâhât den bulâŋe kakŋan sâmai. Nâŋgân nâŋgân
bâleŋahât Amboŋe, Satanŋe lok ya yeŋgât nâŋgân nâŋgânyeŋe mem
bâleyiŋgimu Kiristohât den pat âlepŋe nâŋgâŋetâ helekŋe otmap. Yakât
otmâ hiliwahonomaihât pat mansai. 9 Otmu emelâk Yane yet Yambereŋe
Anitâhât den kakŋan sâowot yan topyetŋe tetekŋan tetemu lohimbiŋe
ekbi. Yakât dopŋeâk lok perâkŋe yuâmâ sâp kâlep ki otmuâk topyeŋe
tetemu Kiristohât lohimbiŋe yekmâ lok kopa sânomai.

Pauloŋe Timoteo den katbaŋgiop.

10 Nanne, Timoteo, Anitâŋe mâmâŋe otnihim tihitne otmâ gap yakât
topŋe nâŋgâm heŋgeŋguat. Emelâk tânahom gawit yan Kiristohâlen
biwinaŋe kepeim yâkât den pat âlepŋe lohimbi kâsikum yiŋgiminiwan.
Sâp yan girawu manban ya nehon. Lohimbi nombotŋaŋe sâm bâlenihiwi
ya ewe katyekmâ buku otyiŋgiwan. Otmu umatŋe âlâlâ kaknan yâhâop
yan biwine ki houŋ sâop. 11 Kapi kalimbu, kutyeŋe Antiok, Ikonion,
Listera yan ari tatmâ Kiristohât den pat âlepŋe kapi ambolipŋe kâsikum
yiŋgiwan. Kâsikum yiŋgimune nombotŋaŋe den ya nâŋgâŋetâ gemu bet
pilâm mem âlâlâ tuhunekŋetâ hâhiwin nâŋgâm bâsok muwan. Mumbâm
yamâ Kutdâŋe tihitne otmu hâmene kinop.
12 Yakât yuwu sâmune nâŋgâ. Lohimbi âlâ me âlâŋe Kiristo orop
biwiyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu Anitâ hoŋ bawaŋgimai yâhâmâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

lok belângen manmaiŋe mem âlâlâ tuhuyekmai. 13 Lok perâkŋaŋe
biwiyeŋe kurihiakmâ Kiristohât lohimbi kâityongom mansai. Yawu
otŋetâ bâlemap yawuâk torokatmâ otmâ yâhâŋetâ dondâ bâlewuap.
Otŋetâ bâlemap yakât nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu yawuâk watmâ yâhâm
hiliwahonomai. 14 Yâhâ gâmâ nâŋe Kiristohât den kâsikum gihimune
nâŋgâon. Ya nâŋgârâ bulâŋe otmu yâkâlen biwihaŋe kepeim manmâ
gat. Yakât otmâ nâhât topne naŋgat. Yakât otmâ Kiristohât den yawuâk
lâum manbuatgât naŋgan. 15 Emelâk Anitâhât poropetelipŋe otmu hoŋ
bawalipŋaŋe yâkât den kulemguwi ya mâmâhe buwuhaŋe lepatgambâek
kâsikum gihiminiowot. Yakât otmâ den ya nâŋgâm heŋgeŋgum
Kiristohâlen biwihaŋe tiŋâk kepeim manbuat. Yawu manmâ yâhâwuat
otmuâmâ Kiristoŋe âwurem ge menenekbuap yan Anitâŋe manman
kârikŋan orowâk katnenekbuap. 16 Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe Anitâhât
poropetelipŋe otmu hoŋ bawalipŋe yeŋgât biwiyeŋe mem hewewen
tuhumu Anitâhât den ya tâŋ tâŋâk kulemguwi. Yakât otmâ den ya
kâsikum lohimbi yiŋgimunŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu Anitâhât topŋe
nâŋgâm heŋgeŋgunomai. Yawu nâŋgâm orotmeme girawu manŋetâ
yekmu ârândâŋ otbuap yakât nâŋgâŋetâ haŋ sâyiŋgimu manmanyeŋe
kelihakmu mannomai. 17 Otmu nenŋe Kutdâhât wâtŋan kinmâ den ya
nâŋgâm heŋgeŋgum hoŋ bawaŋgim nepŋe tuhunom yanâmâ yakât
bulâŋe âiloŋgo tetewuap.

4 1 Nâŋe Anitâ yet Yesu Kiristo yetgât senyetŋan kinmâ yuwu sâmune
nâŋgâ. Kiristoŋe âwurem gewuap yan lohimbi emelâk muwi, me
yiwereŋe mansain yu, otmu hâmbâi tetem mannomai, kerek nengât
biwinenŋe ekbuap. Yawu otmâ nenŋe yâkâlen biwinenŋaŋe kepeimain
nenâmâ menenekmâ manman kârikŋan katnenekmu manbisâin. Yakât
nâŋgâm den yuwu sâmune nâŋgâm lâum manbuat. 2-4 Hâmbâi Kiristoŋe
âwurem gewuap sâp ya tâlâhuwuap yan Anitâhât hoŋ bawalipŋaŋe ikŋe
den bulâŋe lohimbi tâŋ tâŋâk kâsikum yiŋginomai. Kâsikum yiŋgiŋetâ
lohimbi nombotŋaŋe ki nâŋgâm nâŋgâm mannomai. Ki nâŋgâm nâŋgâm
manŋetâ ândâpyeŋe kârikŋe otbuap. Yawu manmâ lok âlâ me âlâŋe
den lohotŋan kâsikum ningim heroŋe kakŋan katnenekŋetâ manne sâm
yeŋe eŋgatyeŋeâk otmâ lok yawuya yeŋgât pâinyeknomai. Yawu gârâmâ
lok perâkŋe mem teteyekŋetâ den tâŋât topŋe topŋe kâsikum yiŋgiŋetâ
nâŋgânomai. Yawu gârâmâ sâp yiwereŋe yuâmâ Kiristohât den kâsikum
yiŋginom. Lohimbi belângen manmaiŋe Kiristohâlen biwiyeŋe katŋetgât
gâŋeâmâ hewewen otmâ den pat âlepŋe ya sâm holaŋmâ eŋgatyeŋan
gewuat. Yâhâ nombotŋaŋe nâŋgâŋetâ umatŋe otmap yâhâmâ mem
hewewen tuhuyekbuat. Yâhâ nombotŋe âlâŋeâmâ nâŋgâm pâpgumai
yamâ lohotŋan kâsikum yiŋgirâ nâŋgân nâŋgânyeŋe pâroŋ sâmu haŋ
sâyiŋgiwuap. 5 Otmu wuân me wuân gâhâlen tetewuap yan biwihe ahom
niakmapgât galemahom manbuat. Otmu lok belângen manmaiŋe mem

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

âlâlâ tuhuhekŋetâ hâhiwin kakŋan manmâ yâhâwuat yan Anitâhât
wâtŋan kinmâ hoŋ bawaŋgim Kiristohât den pat âlepŋe kâsikum yiŋgim
heŋgeŋguwuat.
6 Yâhâ nâ otnihinomai yakât nâŋgâm den âlâen hâum sâmune
nâŋgâ. Emelâk papatolipnenŋaŋe Anitâ mepaem yan noniŋ bulimakao
gâim katbaŋgiminiwi. Yakât kakŋan wain to moseleŋetâ gemu yan
Anitâŋe nâŋgâmu ârândâŋ otminiop. Yakât dopŋeâk nâ nohoŋetâ
mumbom yan hepnaŋe gemu ârândâŋ otbuap. 7 Emelâk Kutdânenŋaŋe
menekmâ aposolo âi sâm nihiop ya biwinaŋe tiŋâk mem tuhum gan.
Yakât nâŋgâmune ârândâŋ oap. Otmu âlâ torokatmâ tuhumbâmgât
dop âlâ ki tap. 8 Kutdâhâlen biwinenŋaŋe kepeim manmain. Yakât
âwurem ge menenekbuap nâŋgâm mambotbaŋgimain. Yâhâ âwurem ge
menenekbuawân biwinenŋe ekmâ hâmeŋe tâŋ tâŋâk ningiwuap. Nâŋe
hoŋ bawaŋgimune nekmu ârândâŋ otmap. Yakât otmâ hâmeŋe âiloŋgo
nihimu membom. Sâp yan pat yakât bulâŋe nihimu membom.

Den bâiŋe sâm hâreop.

9-12 Aiop, bukunenŋe âlâ, kutŋe Dema, yâkŋe ikŋe manmanŋahâlâk
nâŋgâmu yahalop. Yawu otmâ nâ pilânekmâ Tesalonike kapiân ariop.
Otmu bukunenŋe âlâmâ, kutŋe Kerese, yâhâmâ hâŋgângumune
Galatia yeŋgâlen ariop. Otmu bukunenŋe âlâmâ, kutŋe Tito, yâhâmâ
hâŋgângumune Dalimati yeŋgâlen ariop. Otmu âlâmâ, kutŋe Tikiko,
yâhâmâ hâŋgângumune Epeso kapiân ariop. Bukunenŋe âlâmâ, kutŋe
Luka, yâk konok nâ orop mansait. Yâhâ bukunenŋe âlâ, kutŋe Mareko,
yâkŋe gurâ Kiristohât lohimbi hoŋ bayiŋgimu nâŋgâmune âiloŋgo oap.
Yakât otmâ gâŋe mendâ yâk orowâk in yawu takaromawot. 13 Otmu
Epeso kapi pilâm yuân takare sâm aŋgoân Toroa kapiân garomawot. Yan
ga lok âlâ, kutŋe Kapo sâm, yâkât emelan nâhât siruhât hâk katipŋe otmu
ekap âlâlâ katban ya mem takaromawot.
14-15 Lok âlâ, kutŋe Alesande, yâhâmâ goli, siliwa otmu kât kârikŋe
âlâlâ um kutakumap. Yâkŋe nâhât den kakŋan sâm dondâ mem
bâlenehop. Yakât otmâ yâkât sen galem otdomawot. Yawu otnihiop yakât
matŋe Kutdânenŋaŋe kâpekbaŋgiwuap.
16 Aŋgoân den âiân katnekbi yan bukulipne kerekŋe betnohowi. Yakât
Anitâŋe ki nâŋgâyiŋgimu bâlewuapgât naŋgan. 17 Sâp yan Kutdâŋe ki
betnohop. Yâkŋe mem hewewen tuhunekmu nine topne ekyongowan.
Otmu Kiristohât den pat ya pâku lohimbi yeŋgât kunlipyeŋe
ekyongomune nâŋgâm heŋgeŋguwi. Yawu otmâ Kutdâŋe nâŋgânihimu
holaŋnekŋetâ gem ariwan. 18 Otmu yakât dopŋeâk Manman Bâleŋahât
Amboŋe, Satanŋe mem bâlenekmapgât Kutdâŋe tihitne otmâ yâhâwuap.
Otmu hâmbâi mâne sârerenekmu himbimân manmâ yâhâwom. Yakât
nâŋgâm Anitâ heroŋe nâŋgâwaŋgim mepaembisân. Ya bonŋanâk.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19 Den bâiŋe sâwoman. Lohimbi yâhâp, kutyetŋe Akuila yet Pirisila,
nâŋgâyitgian. Otmu Onesiporohât imbiŋe naomŋe yeŋgât nâŋgâyiŋgian.
20 Yâhâ bukunenŋe Erasto yamâ Korinti kapiân takawin yan katmunŋe
mansap. Otmu âlâmâ, kutŋe Toropimo, yâhâmâ mesek otmu yaŋak
Milete kapiân takawin yan katmunŋe mansap. 21 To yambu otmâ mâtâp
maŋguyitgimapgât in yawu takaromawot.

Yuwulo, Puren, Lino, Kalaria otmu Kiristohât lohimbi nombotŋaŋe
gurâ nâŋgâhihiai. 22 Kutdâ orop manbuat.

Anitâŋe ikŋe lohimbi yeŋgât tihityeŋe olâkgât naŋgan.

Nâ âwâhe,
Paulo

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tito

Pauloŋe Titohât ekap kulemgum katbaŋgiop.

1 [1] O nanne Tito,
Nâmâ Paulo. Anitâ Tihit tihit Amboŋaŋe Kiristohât aposolo sâm
âi nihimu mem hoŋ bawaŋgim mansan. Anitâŋe lohimbi nâŋgâyiŋgim
Kiristohât pat kuyiŋgimu mansai. Yâkŋe Kiristohât den nâŋgâŋetâ
keterakyiŋgimu yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim târârâhâk manŋetgât
Kiristoŋe hâŋgânnohomu yâkât den bulâŋe kâsikum yiŋgim mansan.
[2-3] Anitâ Den bulâŋahât Amboŋaŋe hân himbim ki kândikyotgop yapâek
nen manman kârikŋahât pat kuningiop. Pat yakât topŋe sâm tetem
lohimbi ekyongowomgât sâpŋe kalop. Otmu sâp kalop ya ekmu ârândâŋ
otmu Kiristo hâŋgângumu ge mâtâwân tetenihim âi nihiop. Âi nihiop
ya mem yen orop manman kârikŋan mannom sâm biwinaŋe yakât mem
mansan.
[4] Tito, emelâk nâŋe Kiristohât den pat âlepŋe ekgohomune nâŋgârâ
bulâŋe otmu yâkâlen biwihe kalon. Sâp yapâek netŋe nanŋe âwâŋaŋe
tânahomawot yakât dopŋeâk tânahom yâkâlen biwinetŋaŋe kepeim hoŋ
bawaŋgim gait. Nâŋe gâhât nâŋgâm Anitâ yuwu sâm ulitguman. “O
Awoŋne Anitâ, gâŋe Kiristo hâŋgângurâ ge sârerenenekmâ muop. Otmu
gâŋe mumuŋambâ mem yahatdâ gike orowâk tawot. Yetŋe Titohât tihitŋe
otmutâ biwi nâŋgân nâŋgânnaŋe sânduk sâekgât nâŋgâman.” Yawu sâm
ulitguman.

Kiristohât komot yeŋgât kunlipyeŋe

[5] Aŋgoânâmâ Kirit yeŋgâlen ari kapi ârândâŋ hawamgum Kiristohât
den pat âlepŋe ya lohimbi dondâhâlâk ekyongomutŋe nâŋgâŋetâ
bulâŋe otmu yâkâlen biwiyeŋe katbi. Otmu gâŋe lohimbi galemyongorâ
yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim yâk orop konohâk otŋetâ manmanyeŋe
kelihakbuapgât kunyeŋe katgekban. Kunyeŋe katgekmâ Kiristohât

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

komolipŋe yeŋgâlen ari lohimbi yeŋgât galemlipyeŋe lok yuwuya mem
katyekbuatgât sâm ekgohowan. 6-7 Lok yaŋe to kârikŋe ki nem biwi
hâlim otmai. Me ki kuk otmâ lohimbi mem siriken soroken katyekmai.
Me bukulipyeŋaŋe den ekyongoŋetâ nâŋgâm yan ândâpyeŋe ki kârikŋe
otmap. Me lohimbi nombotŋaŋe otŋetâ bâlemap yakât tepyeŋe ki
kou kâlâp semap. Me bukulipyeŋe yeŋgât iri sikumyeŋe ekŋâlem
ya meyiŋgine sâm ki kâityongomai. Yâkŋe târârâhâk manŋetâ ya
yeŋgât hakyeŋan tosa âlâ ki tetemap. Otmu imbi yâhâp kalimbu ki
meyekmai. Otmu nimnaomlipyeŋaŋe Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim
tem lâuwaŋgimai. Otmu âwâ mâmâlipyeŋe yeŋgât gurâ ki mete pirik
otyiŋgimai. Yawu otmâ manŋetâ lohimbiŋe ki sâm bâleyiŋgimai.
8 Lok yan yuŋe yuwu manŋetâ ârândâŋ otmap. Lohimbi nembe kalem
otyiŋgimai. Otmu orotmeme âlepŋe otneâk nâŋgâmai. Biwiyeŋe
galemahom kilik milik manŋetâ lohimbiŋe manmanyeŋe ekŋetâ ârândâŋ
otmap. Biwiyeŋaŋe Anitâhâlen kepeim tem lâuwaŋgimai. 9 Otmu Anitâ
yet Kiristo yetgât den bulâŋe kâsikum yiŋgiwan ya nâŋgâm biwi yâhâp
ki otbi. Den yan yu biwiyeŋaŋe tiŋâk mem lohimbi kâsikum yiŋgiŋetâ
nâŋgâm biwiyeŋe hewewen otbuap. Yâhâ lohimbi nombotŋeâmâ den
kâsikum yiŋgimai ya nâŋgâŋetâ tâŋât otmu den kakŋan sânomai.
Ya yeŋgât eŋgatyeŋan geŋetâ den ya nâŋgâŋetâ keterakyiŋgim
heŋgeŋguwuap.

**Lohimbi dondâhâlâkŋe den tâŋât nâŋgâŋetâ
nâŋgân nâŋgânyeŋe hâlim milim olop.**

10 Topŋe yuwuhât otmâ lok yawuya meyekmâ galemlipyeŋe katyekbuat.
Lohimbi dondâhâlâkŋe kunyeŋe kârikŋe otmu den tâŋât ya bukulipyeŋe
yeŋgât biwiyeŋan kioŋetâ nâŋgân nâŋgânyeŋe hâlim milim otmap. Otmu
Yura lok nombotŋaŋe hâkyeŋe torehenŋan undip tuhuaŋgiŋetgât dondâ
sâm hilipgumai. Yâkŋe den âlâlâ kâsikum yiŋgimai ya nâŋgâmune nahat
otmap. 11 Yawu gârâmâ lok imbi naomlipyeŋe oropŋe yâk yeŋgâlen
torokatŋetâ den tâŋât kâsikum yiŋgimai. Yawu otŋetâ lohimbiŋe den
kâsikum yiŋgimai ya nâŋgâŋetâ bulâŋe otmap. Yakât otmâ tewetsenŋe
pato meyiŋgimai. Yawu otmai yan aŋunyeŋahât ki nâŋgâmai. Yawu otmâ
yâhâmaihât kuyiŋgiwuatgât naŋgan. 12 Emelâk embâŋân Kirit yeŋgât
tâmbâlipyeŋe yeŋgât poropete âlâŋe manmanyeŋahât topŋe nâŋgâm den
kulemguop ya yuwu tap.

> "Kirit kapi ambolipŋe kerekŋe den perâkŋe sâmai. Âi nep ki tuhum
> konam im tatmâ bât kandiânâk nemai. Yawu otmâ bukulipyeŋe
> mem bâleyekmai."

13-14 Den kulemguop yakât nâŋgâmune bulâŋe otmap. Yura nengât
tâmbâlipnenŋe yeŋgât biwiyeŋambâ den tâŋât âlâlâ tetemu alahum
gai. Den ya lok yawuyaŋe torokatmâ kâsikum aŋgim yakât nâŋgâŋetâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yahatmap. Otmu nombotŋaŋe Kiristohât den bulâŋe nâŋgâŋetâ helekŋe
otmu pilâm yeŋe eŋgatyeŋeâk girem den âlâlâ bukulipyeŋe orop alahum
ya watmai. Yawu gârâmâ lokgât nâŋgân nâŋgân watmâ yâhâmaihât
Kiristohât den kâsikum yiŋgirâ nâŋgâŋetâ keterakyiŋgimu yâkâlenâk
biwiyeŋaŋe kepeim mannomai. 15 Lohimbi âlâ me âlâŋe Kiristohâlen
biwiyeŋaŋe kepeim manmai ya yeŋgât Anitâŋe nine nanne baratne koko
salek sâmap. Otmu wuân me wuân hânân kalop ya lohimbi yaŋe ekŋetâ
âlepŋeâk hârok otmap. Yawuhât otmâ yu me yakât hâi sapa ki manmai.
Yâhâ lohimbi nombotŋaŋeâmâ Kiristohât den nâŋgâŋetâ helekŋe
otmap. Nâŋgâŋetâ helekŋe otmu yeŋe eŋgatyeŋeâk otmâ orotmeme
bâleŋe watmâ gai. Yakât otmâ biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe hâlim milim
otmu orotmeme âlepŋe me orotmeme bâleŋe ya ki ekmâ kiwilimai.
16 Anitâhâlen biwinenŋaŋe kepeim yâkât den topŋambâek nâŋgâmain
sâm bukulipyeŋe ekyongomai. Yawu gârâmâ Anitâhât den loŋgâeŋetâ
yekmu dondâ bâlemap. Otmu nenŋe gurâ manmanyeŋe ekmunŋe lok
perâkŋe yawu otmap. Yakât otmâ âi yiŋgimunŋe Anitâhât tem lâum
yâkât lohimbi mem hewewen tuhuyeknomaihât dop âlâ ki tap.

Titoŋe Kiristohât den kâsikum yiŋgiwuapgât Pauloŋe sâop.

2 1 Anitâ yet Kiristo yetgât den bulâŋe topŋambâek nâŋgâm
lâumunŋe manmannenŋe kelihakmu mansain yakât topŋe kâsikum
yiŋgiwuatgât naŋgan. 2 Lok yaŋe biwiyeŋe galemahom to kârikŋe ki
neŋetâ biwiyeŋe hâlim otbuap. Kiristohâlen biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim
yâkât lohimbi orop biwiyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu mannomai.
Yawu manŋetâ lohimbiŋe yekmâ ewe katyeknomai. Otmu lohimbi
belângen manmaiŋe mem âlâlâ tuhuyeknomai yan biwiyeŋe ki houŋ
sâwuap.

Imbilipyeŋe yeŋgât sâop.

3-5 Anitâŋe imbilipyeŋe yekmu ârândâŋ olâkgât manmanyeŋe
galemahom heŋgeŋgum mannomai. Den guruk, me den golâ, me den
belângen ki sânomai. Otmu to kârikŋe neneâk ki nâŋgânomai. Otmu
biwiyeŋe loklipyeŋe yeŋgâlenâk katmâ tem lâuyiŋgim betyeŋehen ki
kioŋnomai. Yawu otmâ nimnaomlipyeŋe wawaeyekmâ tat tat memeyeŋe
galemgum heŋgeŋgunomai. Yawu otmâ manman âlepŋahât mâtâp ya
baralipyeŋe tiripyongoŋetâ watnomai. Otmu lohimbi belângen manmaiŋe
yekmâ Kiristohât den pat âlepŋe yakât ki sâm bâlenomai.

Lok sihan yeŋgât sâop.

6 Otmu lok sihan yaŋe yawuâk biwiyeŋe galemahom kilik milik
mannomai. 7-8 Yawu manŋetgât gâ gikak senyeŋan târârâhâk manmâ
orotmeme âlepŋe otmâ manbuat. Otmu Kiristohât den ya ki kelaŋgatmâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kâsikum yiŋgiwuat. Den ya tâŋ tâŋâk ekyongorâ ya nâŋgâm den kakŋan sânomaihât dop ki otbuap. Otmu lohimbi belângen manmaiŋe sâm bâleningim mâtâp maŋguningine sâm pâpgum pilânomai. Yawu otnomai ya yeŋgât nâŋgâyiŋgiŋetâ kakŋe otbuap.

Âi lok yeŋgât sâop.

9 Otmu kunlipyeŋaŋe âi lok ya yekŋetâ ârândâŋ olâkgât ewe katyekmâ yâk yeŋgât tem lâunomai. 10 Otmu ki kombo tuhunomai. Yawu otmâ Anitâhât den kâsikum yiŋgiwin ya biwiyeŋaŋe kepeim tâŋ tâŋâk watmâ manŋetâ lohimbi belângen manmaiŋe yekŋetâ ârândâŋ otbuap. Yekŋetâ ârândâŋ otmu Anitâ Tihit tihit Amboŋahât nâŋgâŋetâ yahatbuap.
11 Anitâŋe ikŋe eŋgatŋeâk otmâ Yesu Kiristo hâŋgângumu giop.
Ge manmâ nengât tosanenŋe pilâningim manman kârikŋahât mâtâp tiripnongop yakât yuwu sâmune nâŋgâ. 12 Emelâk nenŋe Anitâhât topŋe ki nâŋgâm nenŋe eŋgatnenŋeâk watmâ orotmeme bâleŋe topŋe topŋe otmâ manminiwin. Yawu manmunŋe Kiristohât den pat âlepŋe eknongoŋetâ nâŋgâmunŋe keterakningimu orotmemenenŋe bâleŋe pilâm biwinenŋe galemahom mansain. Yawu otmâ Anitâhâlen biwinenŋaŋe kepeim tem lâuwaŋgim mansain. Yawu mansain yakât lohimbi belângen manmaiŋe otŋetâ kiŋgoŋ otmap yawu ki otnom. 13-14 Anitâ yet Kiristo dopyetŋe konok. Yawu gârâmâ Kiristoŋe nengât tosahât otmâ ge kawenenŋan kinmâ muop. Anitâŋe mumuŋambâ mem yahalop yan Manman Bâleŋe Amboŋahât paŋgoŋâmbâ holaŋnenehop. Holaŋnenekmu yâkâlen biwinenŋaŋe kepeim mansain. Yawu otmâ orotmeme âlepŋeâk otmâ mannehât menenekmâ tosanenŋe pilâningimu mansain. Yawu manmunŋe yâkŋe âwurem ge sârerenenekmâ manman kârikŋan katnenekmu heroŋe kakŋan manbisâin. Yakât nâŋgâm biwinenŋe mem manmâ yâhânom.
15 Den ekgohoan yu Anitâhât sâtgât otmâ kâsikum yiŋgirâ nâŋgâŋetâ biwiyeŋe hewewen otbuap. Yawu otdâ lohimbiŋe nâŋgâhihiŋetâ ki gewuap. Otmu den yu lohimbi nombotŋaŋe ki nâŋgâm nâŋgâm otnomai yamâ sâyiŋgiwuat.

Biwinenŋe galemahom lohimbi kerek ewe katyekmâ mannom.

3 1 Gawaman patoŋe galemlipyeŋe katyekŋetâ kinsai ya Kiristohât lohimbi kerekŋe yâk yeŋgât amutgen manmâ orotmeme âlepŋeâk otmâ mannomaihât ekyongowuat. 2-3 Kândikum emelâk nenŋe Anitâhât topŋe pâpgum nâŋgân nâŋgân bâleŋe biwinenŋambâ teteop ya watmâ otnehâlâk nâŋgâm ihilâk mahilâk otminiwin. Lohimbi âlâ me âlâŋe tep hero kakŋan manŋetâ yekmâ senŋe âlâlâyeŋe ekŋâlem meyiŋgine sâm nâŋgâminiwin. Otmu lohimbi nombotŋe orop kasa oraŋgiminiwin. Yawu otmâ biwi nâŋgân nâŋgânnenŋe dondâ bâlemu manmunŋe kiŋgoŋ maŋgoŋ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

otminiop. Yawu otminiwin yakât nâŋgâm gâŋe ekyongorâ ki hâiaknomai.
Otmu den belângen ki sahaŋginomai. Lok nombotŋaŋe den kakŋan
sahaŋginomai yamâ eweyiŋgim lohotŋan otyiŋginomai. Otmu nombotŋaŋe
kuk otmâ mem ge katyekne sâm otnomai ya mem sânduk tuhuyeknomai.
4-5 Emelâk orotmeme bâleŋe topŋe topŋe otmâ manminiwin yan Anitâ
Tihit tihit Amboŋaŋe ikŋahâk wawaenenekmâ Yesu Kiristo hâŋgângumu
ge hohetnenŋan tetem manmâ nengât tosahât otmâ muop. Yakât otmâ
yâkâlen biwinenŋe katmunŋe toen katnenekŋetâ yapâ gâtŋaŋe Anitâŋe
tosanenŋe pilâm umam sâningiop. Yawu otmâ ikŋe Wâtgât mâmâŋahât
Heak hâŋgângumu ge biwinenŋan ge kelihahop. Biwinenŋan ge kelihakmu
manman âiŋe teteningimu Anitâŋe manman kârikŋahât pat kuningiop.
6-7 Yâhâ Anitâŋe ikŋahâk Kiristo hâŋgângumu ge nengât tosahât otmâ
muop. Mum yahatmâ himbimân âwurem yâhâop. Yakât otmâ Anitâŋe
Wâtgât mâmâŋahât Heak nengâlen hâŋgângumu giop. Ge mem heweweŋ
tuhunenekmu Kiristohâlen biwinenŋe katmunŋe manman âlepŋahât
bulâŋe âlâlâ teteningiop. Otmu Anitâŋe nenekmu ârândâŋ otmu nine nanne
baratne sâm manman kârikŋahât pat kuningiop. Manman kârikŋahât
pat yakât bulâŋe menom sâm biwinenŋe mem mansain. 8 Den ekgohoan
yu nâŋgârâ bulâŋe otmu biwihan katmâ lohimbi Kiristohâlen biwiyeŋe
kepeim manmai ya topŋambâek ekyongorâ lâum mannomai. Yawu manmâ
manmanyeŋe kelihakmu biwiyeŋe galemahom heŋgeŋgum orotmeme
âlepŋeâk otmâ mannomai. Yawu mannomai yan lohimbiŋe manmanyeŋe
ekŋetâ ârândâŋ otmu yeŋe biwiyeŋahât topŋe naŋgaŋginomai.
9 Yâhâ tâmbâlipyeŋe tetem sambe sambe otbi ya yeŋgât den pat ya lok
nombotŋaŋe gâ orop alahune sâm otnomai yan ki nâŋgâyiŋgiwuat. Me
biwiyeŋambâ nâŋgân nâŋgân tâŋât âlâlâ tetemu den kakŋan sahaŋgine
sâm otnomai ya gurâ ki nâŋgâyiŋgiwuat. Yâhâ orowâk den sahaŋginomai
yanâmâ nâŋgâm bâleaŋgim hioŋaknomai. Otmu emelâk Anitâŋe girem
den âlâlâ Mose ekumu kulemguop ya Yura papatolipnenŋaŋe yeŋe
nâŋgân nâŋgân yan torokatbi. Den torokatbi ya lâunomgât sâŋetâ ki
nâŋgâyiŋgiwuat. Den alahumai yan biwiyeŋe ki kelihakmu mansai. Yakât
otmâ den yawu yakât nâŋgâmune helekŋe otmap. 10 Lohimbi yawuyaŋe
den tâŋât yakât nâŋgâŋetâ yahatmu den kakŋan sahaŋgiŋetâ Kiristohât
lohimbiŋe hioŋakmaihât kuyiŋgiwuat. Kuyiŋgirâ ki nâŋgâhihinomai
otmuâmâ âlâkuâk kuyiŋgiwuat. Yâhâ ândâpyeŋe kârikŋe otmu yawuâk
otmâ yâhânomai yanâmâ Kiristohât lohimbi ekyongorâ betyongoŋetâ
mannomai. 11 Lohimbi yawuyaŋe Kiristohât den tâpikgum otmâ hilipgum
manŋetâ Anitâŋe yekmu bâlemu hiliwahonomaihât pat mansai.

Den bâiŋe sâop.

12 Nâŋe kapi yu pilâm Nikopoli kapiân ari to yambu pesuk sâek sâm
mambotbom. Yakât otmâ gâŋeâmâ Kirit pilâm Nikopoli kapiân in yawu

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

takarâ penaŋgiakdom. Yakât nâŋgâm bukunenŋe âlâ hâŋgângumune
taka gâhât gewâk mem tatbuap. Yâhâ Atema me Tikiko hâŋgângumune
takawuap yakât ki nâŋgâm heŋgeŋguan. 13 Otmu bukuyâhâtnenŋe yâhâp,
kutyetŋe Sena yet Apolo sâm, yâkŋe Kirit yeŋgâlen kapi titipâ tatmâ arap
yan takaromawot. Yâhâ Senaŋe âi yuwu mem manmap. Lohimbi âlâ me
âlâŋe otmâ hilipguai sâm tembe lâuŋe meyekmâ den âiân katyekŋetâ
kinmai. Yaŋe topyeŋe sâm teteakŋetâ Senaŋe tânyongomu den sâm
hâreyiŋgimai. Aiop, gâhâlen takaromawot yan mâtâp meyitgiwuatgât
naŋgan. 14 Gâ gikiâk mâtâp meyitgiwuatgât ki yan. Kiristohât lohimbi
ekyongorâ orotmeme âlepŋeâk otmâ lohimbi umburuk mansai yawuya
buku otyiŋgim tânyongonomai. Yakât nâŋgâm Sena yet Apolo yetgât
mâtâp meyitginomaihât naŋgan.

15 Nâ orop nep tânahom mansain orowâk nâŋgâhihiain. Otmu
Kiristohât lohimbi ya gurâ nâŋgâyiŋgiain ya ekyongowuat. Anitâŋe yen
orop tatmâ tihityeŋe otmu manŋetgât naŋgan.

Nâ âwâhe,
Paulo

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Pilemon

Pauloŋe Pilemongât ekap kulemgum katbaŋgiop.

---

1 O bukune Pilemon,
Nâmâ Paulo. Nâŋe Kiristohâlen biwinaŋe kepeim yâkât den pat âlepŋe
lohimbi ekyongoman. Yawu otmune yakât lok nombotŋaŋe menekmâ pâi
emetŋan katnekŋetâ manmâ gan. Otmu bukunenŋe âlâ, Timoteo, yâk
orop biwinetŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu tânahomait.
Emelâk gâ orowâk Kiristohât âi mem gawin. 2 Yakât otmâ gâ otmu
imbihe Apia, yetgât nâŋgâyitgiait. Otmu lok âlâ, kutŋe Arikipo, yâhâmâ
hep beroŋe kunlipyeŋe yeŋgât tem lâuyiŋgim manmai dop yawuâk
Kiristohât tem lâuwaŋgim mansap yâkât gurâ nâŋgâwaŋgiait. Otmu
lohimbi nombotŋe gâhât emelan menduhuakmâ Anitâ yet Kiristo
yetgât den alahum mepaeyelekmai yen hârok yeŋgât nâŋgâm ekap yu
kulemgum katyiŋgiait.
3 Awoŋnenŋe Anitâ otmu Kutdânenŋe Yesu Kiristo yâkŋe yetŋe
eŋgatyetŋeâk nâŋgâyiŋgim tihityeŋe otmutâ yeŋgât biwi nâŋgân
nâŋgânyeŋaŋe hikuakmâ konohâk otmâ sânduk sâm gaekgât ulitgum
gamait.

Pilemonŋe Kiristohât lohimbi hoŋ bayiŋgim manop.

4-5 Gâŋe Kiristohâlen biwihaŋe tiŋâk kepeim tem lâuwaŋgim ikŋe
lohimbi hoŋ bayiŋgim gamat yakât den pat sâŋetâ nâŋgâwan. Yakât
nâŋgâm Anitâ ulitguman yan gâhât nâŋgâm mepa saŋgan otbaŋgiman.
6 Kiristo orop biwinenŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu manmunŋe
manman âlepŋahât bulâŋe âlâlâ teteningimap. Topŋe katmâ yâkâlen
biwinenŋe katbin yan manman âlepŋahât bulâŋe teteningiop yakât topŋe
tipiŋe nâŋgâwin. Yâhâ gâ orop Kiristohâlen biwinenŋaŋe kepeim manmâ
yâhânom yan manman âlepŋahât bulâŋe teteningimap yakât topŋe
nâŋgâm heŋgeŋgunomgât Anitâ ulitguman. 7 Bukune, gâŋe Anitâhât

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

lohimbi yeŋgât nâŋgâyiŋgim biwiyeŋe mem hewewеŋ tuhum gat yakât den pat sâŋetâ nâŋgâmune biwine hewewеŋ otmu heroŋe nâŋgâm mansan.

Pilemonŋe Onesimo mem buku tuhuâkgât Pauloŋe ekuop.

8-9 Gâhât den pat ya nâŋgâmune âiloŋgo otmap. Yakât otmâ yuwu sâmune nâŋgâ. Yesu Kiristo ikŋak menekmâ aposolo sâm âi nihimu yâkâlen biwinaŋe kepeim tem lâuwaŋgim gan. Yakât otmâ menekmâ pâi emetŋan katnekŋetâ mansan. Otmu Kiristohât sâtgât otmâ hoŋ bawaŋgim gan. Yakât otmâ den sâm gihiwomgât dop tap. 10-11 Yawu gârâmâ nâŋgâhihiman yakât den lohotŋan yuwu ekgohomune nâŋgâ. Emelâk lok âlâ, kutŋe Onesimo, yâkŋe gâ hoŋ bahihim manmâ yâhâwuapgât Roma lok kunŋe âlâŋe nep sâm waŋop. Yâhâ yâkŋe hoŋ bahihim manmâ manmâ otmâ hilipguop. Otmâ hilipguop yakât matŋe nihimap sâm yâkŋe gâ pilâhekmâ waŋga mem Roma kapi yuân takaop. Yawu gârâmâ sâp âlâen nâŋe Kiristohât den pat âlepŋe ekumune nâŋgâmu bulâŋe otmu yâkâlen biwiŋe kalop. Yawu otmâ baralipyeŋaŋe âwâ mâmâlipyeŋe tânyongoŋetâ mansai yakât dopŋeâk yâkŋe tânnohomu mansait.

12-14 Yakât otmâ nâŋe nâŋgâwaŋgimune nine nanne kambiamne yawu oap. Nâŋe Kiristohât den pat âlepŋe lohimbi ekyongomune nâŋgâmaihât mem pâi emetŋan katnekŋetâ manmâ gan. Yawu gârâmâ gâŋe taka tânnohowuatgât dop ki tap. Yakât otmâ gâŋe nâŋgârâ Onesimoŋe nâ orowâk tatmâ tânnohowuapgât naŋgan. Yawu gârâmâ ki ekgohomune nâŋgârâek tânnohowuapgât ki naŋgan. Yâhâ nâŋe alitmune orowâk tatmâ tânnohowuap yamâ gâŋe nâhâitŋe ikŋe eŋgatŋeâk otmap yawu nâŋgânihiwuat. Yawu nâŋgânihimatgât nâŋe hâŋgângumune gâhâlen taka hoŋ bahihiwuap. Gâhâlen taka hoŋ bahihim manbuap me pilârâ ikŋe nâŋgân nâŋgân watmâ manbuap yamâ gikak nâŋgâwuat dopŋan otbuat.

15 Emelâk pilâhekmâ nâhâlen takamu Kiristohât den pat âlepŋe ekumune yâkâlen biwiŋaŋe kepeim mansap. Yakât otmâ sâp kâlep ki otmuâk nâŋe hâŋgângumune gâhâlen âwurem taka nep ya biwiŋaŋe tiŋâk mem hoŋ bahihim manbuap. Topŋe yawuhât mon pilâhekmâ nâhâlen takaop. 16 Emelâk ki pilâhekmâ nâhâlen takaop yan yâkŋe gâhât hoŋ bawa konok manop. Yâhâ sâp yiwereŋe Kiristohâlen biwiŋaŋe kepeim mansap. Yakât otmâ hâŋgângumune gâhâlen taka hoŋ bahihim manbuap. Gâŋe Onesimo orop Kiristohâlen biwiyetŋaŋe kepeim manmutâ yelekmu dop konohâk otbuap. Yakât nâŋgâm lohotŋan otbaŋgiwuat. Nâŋe dondâ nâŋgâwaŋgian. Otmu gâhâlen âwurem takawuap yan gâku yawuâk nâŋgâwaŋgiwuat.

17 Gâŋe nâ orop biwinetŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu Kiristohât lohimbi hoŋ bayiŋgimait. Yawu otmâ gâhâlen takamune eŋakmâ heroŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

naŋgaŋgim parahuakdomgât naŋgan. Yawu gârâmâ yakât mâtâpŋe
ki tetenihiap. Yakât otmâ Onesimo hâŋgângumune gâhâlen takamu
buku otbaŋgiwuatgât naŋgan. 18 Yâhâ emelâk wuân me wuân gâhât
otmâ hilipguop me wuân me wuân waŋdâ matŋe ki gihiop. Yakât gâŋe
eknohorâ nâŋe matŋe gâ kâpekgihiwom. 19 Den yan yu nâŋgâm eŋgat
yâhâp otmatgât lok pepa kulemguap yu ekumune kiripi nihimu ninak
kulemguan yu ekbuat. “Nâ Paulo, nâŋe Onesimohât tosa yakât matŋe
gâ kâpekgihiwom.” Yawu gârâmâ yuwu sâmune nâŋgâ. Nâ ninahâk
Kiristohât den pat âlepŋe ekgohomune nâŋgârâ bulâŋe otmu yâkâlen
biwihe kalon. Yawu otdâ Anitâŋe manman kârikŋahât pat kuhihimu
mansat. Buku, yakât matŋe nihi sâm ki ulitgohoman. 20 Gâŋe nâ orop
biwinetŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu Kiristo hoŋ bawaŋgimait. Yakât
otmâ den ekgohoan yu nâŋgâm bukunetŋe gâhâlen takamu buku
otbaŋgiwuat. Yawu otbuat yan biwine hewewen otmu heroŋe nâŋgâwom.
21 Otmu den kulemgum katgihian yu ekmâ nâŋgârâ tepge hewewen
otmu buku otbaŋgiwuat. Yakât nâŋgâm eŋgat yâhâp ki oan.
22 Otmu den âlâ yuwu sâmune nâŋgâ. Roma yeŋgât lok kunyeŋaŋe
tembe lâulipŋe ekyongomu yâkŋe holaŋnekŋetâ yeŋgâlen takamune
eŋaknomgât yeŋe Anitâ ulitgum manmai. Yeŋe Anitâ ulitgumai ya
nâŋgâm Roma yeŋgât biwiyeŋan kioŋmu holaŋnekŋetâ yeŋgâlen
takawomgât biwine mem mansan. Yakât otmâ emet heŋgeŋguŋetâ tatmu
yan taka imbomgât naŋgan.

Den bâiŋe sâop.

23 Bukunetŋe âlâ, kutŋe Epapara, yâkŋe Yesu Kiristohât den pat âlepŋe
ya lohimbi ekyongop. Yakât otmâ mem pâi emetŋan katŋetâ orowâk
tatmâ gait. Yâkŋe nâŋgâyiŋgiap. 24 Otmu bukulipnenŋe nombotŋaŋe
Kiristohât den pat âlepŋe ya Roma kapi ambolipŋe kâsikum yiŋgim
mansai ya yeŋgât kutyeŋeâmâ yuwu. Mareko, Aristako, Dema, Luka.
Yâkŋe gurâ nâŋgâyiŋgiai.
25 Kutdânenŋe, Yesu Kiristo, tihitnenŋe otmapŋe biwi nâŋgân
nâŋgânnenŋe mem kepeimu konohâk manmâ yâhânom. Ya bonŋanâk.

Nâ bukuhe,
Paulo.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Hewuraio

Anitâ yet Yesu yetgât dopyetŋe konohâk oap.

1 1-2 Yura lohimbi, Anitâ nanŋahât topŋe ekyongomune nâŋgâŋet.
Aŋgoân topŋe katmâ tâmbâlipnenŋaŋe ikŋe topŋe nâŋgâm
heŋgeŋguŋetgât Anitâŋe ikŋe den poropetelipŋe yeŋgât biwiyeŋan kalop.
Biwiyeŋan katmu yâkŋe lohimbi ekyongoŋetâ nâŋgâwi. Poropetelipŋaŋe
den sâwi yakât bulâŋe yamâ Anitâŋe nanŋe hâŋgângumu giop. Otmu
nanŋahât topŋe yamâ yuwu. Embâŋâmbâek hân himbim ki kândikyotgop
yapâek Anitâŋe nanŋe ombe bisiŋe orop biwiyetŋaŋe konohâk otmâ hân
himbim pitu me senŋe âlâlâ topŋe topŋe kândikuowot. Otmu senŋe âlâlâ
kândikuowot ya nannaŋe galemguâk sâm Âwâŋaŋe sâm waŋop. Yawu
gârâmâ nanŋaŋe kârikŋe otmâ hân himbim me senŋe âlâlâ topŋe topŋe
ya hohem tatmap. Otmu tatmâ yâhâwiop. 3 Otmu âwâ nan yâk yetgât
topyetŋe yamâ dop konohâk oap. Yakât dop kum sâmune nâŋgâŋet.
Sikopŋe pilâm deŋgânân hâumu gileŋ beleŋ sâmap dop yawuâk Anitâhât
towatŋe Yesuhâlen tetemu ekbin. Otmu Âwâŋaŋe nanŋahât nâŋgâm nen
umam sâningiâkgât nanŋaŋe hânân yuân ge nengât tosanenŋahât matŋe
mem muop. Mumu hanguwi yamâ lohimbiŋe yâkât nâŋgâŋetâ yahalâkgât
âwâŋe Anitâ manman amboŋaŋe mumuŋambâ mem yahalop. Yahatmâ
himbimân yâhâmu âwâŋe Anitâ orop tawot.

Anitâ nanŋaŋe aŋelo kerek yeŋgât kunyeŋe tatmap.

4 Anitâŋe nanŋe orop dop konohâk tawot yâkât nâŋgâmu yahalop.
Yawu otbaŋgim aŋelo yamâ yâkât amutgen katyehop. Yakât topŋe yuwu.
5 Emelâhâmâ Anitâŋe den yuwu sâm nanŋe ekuop ya poropete âlâŋe
kulemguop.

"Gâmâ nâhât nanne ombe bisine. Yawu gârâmâ yiwereŋe yu yakât
topŋe sâm teterâ lohimbi kerekŋe ekmâ nâŋgâŋet sâm katgeksan."

Yawu sâm ekuop. Otmu torokatmâ sâop.

"Nine nanne kambiamne". Otmu yâku yawuâk "Awoŋne" sâop.

Anitâŋe den sâmu kulemguop yamâ aŋelo yeŋgât ki sâop. Yesuhât
nâŋgâm sâmu kulemguop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6 Anitâhât nanŋe himbimânâk tatmâ irak hâŋgângumu hânân gewe
sâm olop. Sâp yan Anitâŋe ikŋe nanŋahât aŋelolipŋaŋe nâŋgâŋetâ
yahatmu haoŋmâ ârândâŋ mepaeŋetgât den ekyongop. Yawu otmu
aŋelolipŋaŋe yâkât nâŋgâŋetâ yahalop. Otmu Anitâ nanŋaŋe aŋelo kerek
yeŋgât kunyeŋe tatmap. 7-8 Otmu aŋelo yeŋgât topyeŋe yakât Anitâŋe
yuwu sâm tetemu lok âlâŋe kulemguop.

"Nâŋe aŋelolipne hâŋgânyongomune yâkŋe in yawu laune lâumai.
Otmu biatŋet sâmune gurâ biatnomaihât dop tap."

Yawu sâop. Yâhâ ikŋe nanŋe tiŋâk yakârâmâ yuwu sâm tetemu lok
âlâŋe kulemguop.

"O, Pato gikak lohimbilipge hilâm ârândâŋâk tihityeŋe otmâ
yâhâmbisângât dop tap. Yâhâ yu me ya otmâ tâpikguwuatgât dop
âlâ ki tap. Âiloŋgoâk tatmâ yâhâmbisân.

9 Otmu orotmeme bâleŋe otŋetâ yakât nâŋgârâ bâlemap. Yâhâ orotmeme
âlepŋe otŋetâ yanâmâ yakât nâŋgârâ ârândâŋ otmap. Yawu gârâmâ
gâŋe otmat yakât nâ Anitâ patohaŋe yakât nâŋgâmune ârândâŋ oap.
Yakât otmâ gâ hâŋgângohomune ge lohimbi komotŋe komotŋe yeŋgât
galem pato manbuat. Yawu manmâ mem dâiyekdâ gike orowâk heroŋe
kakŋan manmâ yâhâmbisâi."

10 Otmu den âlâ yuwu sâop.

"Pato, aŋgoânâk gâŋe hân himbim pitu me senŋe âlâlâ ya topŋe
katmâ tuhuon.

11-12 Yawu gârâmâ senŋe âlâlâ topŋe topŋe tuhuon yamâ hâmbâi gulip otbuap.
Pet sâŋgum mem haŋgalakmâ mansai yamâ hâreakmâ tâtuk sâwuap
yakât dopŋeâk hân himbim yamâ hâmbâi gulip otmâ metewuap. Yâhâ
gâŋeâmâ embâŋâmbâek tatmâ gaonŋak tatmâ gamat. Otmu yawuâk
tatmâ yâhâmbisân. Otmu itâ hambuŋe me pet hâŋgiŋe yawuya pilâŋetâ
tatmâ tâtuk sâmu âiŋe memai yakât dopŋeâk gâŋe sârâ hân himbim
gulip otbuap. Gulip otmu yanâmâ yâhâpŋe sârâ âiŋe tetewuap."

Yawu sâm ekuop. 13 Otmu Anitâŋe sâp âlâen yuwu sâm ekuop.

"Gâŋe nâhât hahit mem kinmâ yan kasalipge mem ge katyekbuat."

Yawu sâop. Den ya nanŋe ekuop. Aŋelolipŋe ki ekyongop.

14 Aŋelo yeŋgârâmâ Anitâŋe yuwu sâop. "Nâŋe hâŋgânyongomune hoŋ
banihinomai. Hoŋ banihim gemâmâ nâhât komolipne yeŋgât nâŋgâm
manman kârikŋahât pat kuyiŋgiwan ya yeŋgât tihityeŋe otnomai." Yawu
sâm hâŋgânyoŋgomu gewi. Yawu gârâmâ Anitâ ikŋe nanŋe yâkŋeâmâ
kerek yeŋgât kunyeŋe tatmap.

Anitâŋe nanŋe hâŋgângumu kuwiknenehâkgât giop.

2 1 Yakât otmâmâ nanŋe hâŋgângumu ge hohetnenŋan manmâ gaop.
Manmâ den sâop ya nâŋgâmunŋe bulâŋe otmu biwinenŋan katmâ
lâum mannom. Ki lohotŋe otmâ pilânom.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Emelâk topŋe katmâ Anitâŋe aŋelolipŋe hâŋgânyongomu
tâmbâlipnenŋe yeŋgâlen ge den ya sâm tetem ekyongowi. Den ekyongowi
yakât bulâŋe teteop. Yâhâ lohimbi nombotŋaŋe den ya nâŋgâŋetâ gemu
bet pilâwi yamâ Anitâŋe in yawu yakât matŋe yiŋgiop.
3-4 Yawu gârâmâ sâp yiwereŋe yuâmâ Anitâŋe ikŋe nanŋe hâŋgângumu
mem kuwiknenekbe sâm giop. Mem kuwiknenekbe sâm gem ikŋe den
pat bulâŋe ya teteâkgât Yesu Kutdânenŋe ikŋahâk den ya sâm tetem
eknongop. Eknongomâmâ Anitâŋe ikŋe nanŋahât den yakât bulâŋe
lâuwuap yawu sâm kulem ki orotŋe otminiop. Otmu ikŋe eŋgatŋeâk
otmâ Wâtgât mâmâŋahât Heak hâŋgângumu yâkât komolân gem
heŋgemnongom mâmâŋe otningimu yakât bulâŋe tetemu mewin.
Otmu aŋgoân Anitâŋe otbaŋgiwi yakât matŋe yiŋgiop. Umatŋe yawuya
teteningimap sâm yakât Anitâhât nanŋe bulâŋe yawu sâm ya nâŋgâm
biwinenŋaŋe mem yâhânom. Ki lohotŋe otmâ pilânom.

Yesuŋe dâinenekmâ manman kârikŋan katnenekmu manmâ yâhânom.

5 Otmu lok nenŋahât sâwe. Anitâhât aŋelolipŋaŋe lohimbi nengât
kunnenŋe mannomaihât yâkŋe ki ekyongop. Bia. Nanŋaŋe lohimbi
nengât kunnenŋe pato otmâ tihitnenŋe galem otbisâpgât sâm kalop.
6 Yawu gârâmâ Anitâŋe yakât sâm lok âlâhât nâŋgân nâŋgânŋan den
yuwu katmu kulemguop.

"O, Anitâ, gâhât nâŋgâmunŋe yahatmap. Nenâmâ lohimbi tâŋât.
Yamâ gâŋe gâmâ nengât tepge nâŋgâm kunnenŋe tatmâ gamat ya
nâŋgâmunŋe bimbi oap.

7 Otmu nenŋe aŋelo yeŋgât amutgen sâp tâlâwâk manmain. Yâhâ
wahap topŋe topŋe kalon ya yeŋgât galemyeŋe otmâ mannom sâm
yakât pat kuningion.

8 Yawu sâm pat kuningion yakât bulâŋe nengât nâŋgâŋetâ
yahatbuapgât mem katnenekdâ ya galemyongom yâhânom."

Den yawu tap. Yawu gârâmâ yakât bonŋe hâmbâi tetewuap. Sâp
yiwereŋe yu nenŋe wahap topŋe topŋe yakât galem ki otmâ mansain.
9 Yawu gârâmâ nenŋe aŋelo yeŋgât amutgen mansain dop yawuâk Anitâŋe
ikŋe eŋgatŋeâk otmâ Yesuŋe buku otningiâkgât hâŋgângumu himbimâmbâ
ge lok olop. Lok otmâ hânân manop sâp yanâmâ aŋelo yeŋgât amutgen
manop. Yawu manmâ nengât sâm hâhiwin nâŋgâm muop. Mumu yanâmâ
Âwâŋaŋe ekmâ, "Nanne kambiamne," sâm yan lohimbiŋe yâkât nâŋgâŋetâ
yahalâkgât mumuŋambâ mem yahalop. Mem yahatmâ manman kârikŋe
yakât amboŋe sâm katmu nengât kunnenŋe otmâ tatmap. 10 Otmu âwâŋe
Anitâŋe emelâk embâŋân wahap topŋe topŋe kalop ya mem hohem talâk
sâm nanŋe âi waŋop. Âi waŋop ya kerek tuhum meteop. Ya nâŋgâmu
ârândâŋ otmu yakât otmâmâ nenŋe mum hiliwahonomgât dop ki tap.
Yâkŋe dâinenekmâ manman kârikŋan katnenekmu manmâ yâhânom.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11 Bukulipne, bulâŋanâk Anitâŋe nanŋe hâŋgângumu ge tosa barak
manop. Yawu manmâ gam nengât tosanenŋe pilâningimu âwâŋe Anitâŋe
nine nanne baratne koko salek sâm menenekmu mansain. Otmu Yesuŋe
gurâ nengât yawuâk imi garilipne sâmap. 12 Yakât bulâŋe tetewuapgât
nâŋgâm Yesuŋe âwâŋe yuwu sâm ekuop.
"O, Anitâ, imi garilipnaŋe nâhâlen torokatmâ mansai ya gâhât
topge sâm tetem ekyongowom. Otmu kiki meŋgihimune nâhâlen
torokatŋetâ orowâk mepaeheknom."
Yawu sâm ekuop. 13 Otmu âlâmâ yuwu sâop.
"Nâŋe Anitâhâlen biwinaŋe kepeiman."
Otmu âlâmâ yuwu sâop.
"Lohimbiŋe Anitâhâlen biwiyeŋaŋe kepeimai yâk yekmâ nine nan
baralipne sâwuap. Otmu nâmâ yâk yeŋgât kunyeŋe sâm katnekmu
ya galemyongomune orowâk mansain."
Yawu sâop.
14 Otmu lohimbi nenŋeâmâ hânân yuân mansain yakât otmâ Anitâŋe
ikŋe nanŋe bulâŋe Yesu himbimâmbâ hâŋgângumu ge lohimbi nengât
tosahât otmâ muop. Otmu Anitâŋe mumuŋambâ mem yahalop yan
Satan Mumuhât Amboŋe ya mem ge kalop. 15 Yawu gârâmâ nenâmâ
mumuhât pat otmâ mansain nâŋgâm gorâ kakŋan manmâ gawin.
Otmu yawuâk torokatmâ ki mannehât Yesuŋe manman kârikŋahât
mâtâp mem teteningiop. 16 Otmu Anitâŋe aŋelolipŋe yeŋgât nâŋgâm
Yesu ki hâŋgânguop. Yâhâmâ nengât sâm yâk hâŋgângumu giop. Otmu
tâmbânenŋe Awarahamŋe Anitâhâlen biwiŋaŋe kepeim manop nengu
yawuâk kepeim manbin. Yakât otmâ tihitnenŋe otbe sâm giop. 17 Otmu
Anitâŋe wawaenenekmâ tosanenŋe pilâningiwe sâm âi sâm waŋop.
Âi sâm waŋop ya memu ârândâŋ olâkgât himbimâmbâ ge lok otmâ
manop. Otmu sâp yan lohimbi nengât biwi nâŋgân nâŋgânnenŋe ya
mem manop. 18 Otmu nenŋe lohotŋe otnehât Satanŋe perâkŋe topŋe
topŋe kâitnongomap yawuâk aŋgoân yâk kâitguop. Kâitgumu ki lohotŋe
otmu pilâm ba ariop. Yawu gârâmâ nenŋe lohotŋe otnehât Satanŋe
kâitnongomap yan Yesuŋe mâmâŋe otningimu yâkât wâtŋan kinmunŋe
mem ge katnenekbe sâm pâpgumap.

Yesuŋe Mosehât kunŋe tatmap.

3 1 Bukulipne, yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâŋe nanŋe Yesu
hâŋgângumu hânân yu giop. Otmu Anitâŋe mem dâinenekmu
Yesuhâlen biwi nâŋgân nâŋgânnenŋaŋe kepeim konohâk otmâ mansain.
Yakât otmâ yâkŋe mâtâp mem kulet sâningim âwâŋe Anitâhâlen âwurem
yâhâ tatmâ nengât sâm âwâŋe ulitgumap. 2 Otmu Moseŋe Isirae lohimbi
yeŋgât galem pato man sâm Anitâŋe âi waŋop. Âi waŋop ya biwiŋaŋe
mem tuhum manmâ gaop. Yakât dopŋeâk Yesuŋe nengât kunnenŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

otmâ manbuapgât Anitâŋe âi sâm waŋop ya tem lâuwaŋgim manop.
3 Yawu gârâmâ Mose otmu Yesu yetgât topyetŋe ikŋiâk ikŋiâk tap
yakât nâŋgâŋetâ keterahâkgât den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Lok
âlâŋe emet pato ikŋiâk tuhumu bukulipŋaŋe ekŋetâ âlepŋe nandoroŋe
otmu yâkât nâŋgâŋetâ yahatmu mepaemai. Yakât dopŋeâk Yesuhât
komolipŋe, emelâk Mose otmu tâmbâlipnenŋe manmâ gawi, otmu âun
nen yu mansain, otmu hâmbâi lohimbi tetem mannomai nen kerek ikŋak
menenekmâ kunnenŋe tatbuap. Yawu tatmu nenŋe yâkât nâŋgâmunŋe
yahatmu mepaem yâhâmbisâin. 4 Yawu gârâmâ den âlâen hâum yuwu
sâwe. Emet yaŋe ikŋak in ki gam yâhâ kinmap. Nenŋe kât, nak me senŋe
âlâlâ yaŋe mem emet tuhumain. Dop yawuâk Anitâŋe yu ya topŋe topŋe
kalop. Nenŋe ya ekmâ yanâmâ Anitâhât bât tosa sâm ekmâ nâŋgâmain.
5 Otmu Mose yâhâmâ Anitâhât den lâum hoŋ bawaŋgim manop. Hoŋ
bawaŋgim manmâ yu me ya gâmâlâk tetewuap yakât sâm tetem Isirae
lohimbi ekyongom manop. 6 Yâhâ Yesu Anitâhât nanŋaŋe nen hârok
nengât kunnenŋe tatmâ tihitnenŋe otmap. Otmu yâkŋak Mosehât gurâ
kunŋe tatmap. Otmu Anitâŋe Yesuhât pat kuningiop ya mene sâm
Yesuhâlen biwinenŋaŋe kepeim mannom otmuâmâ pat yakât bulâŋe
ningimu mem Yesu orop tatmâ yâhâmbisâin.

Tâmbâlipnenŋaŋe manman sânduhân ki yâhâwi.

7 Yawuhât Anitâŋe Wâtgât mâmâŋahât Heak hâŋgângumu ge lok âlâ
ekumu den yuwu kulemguop.
8-11 "Aŋgoân yambu 40 yakât biwiŋan, tâmbâlipyeŋaŋe lok ki
manmaiângen ari manmâ kunyeŋe kârikŋe otmu nâhât den kum
manbi. Yawu otŋetâ yâk yeŋgât senyeŋe hâreahâkgât kulem topŋe
topŋe memune ekbi. Kulem yawu memune ekmâ nâhât topne
nâŋgâwi yamâ biwiyeŋaŋe pâlâmŋe otmu manbi. Otmu nâhât
den ya nâŋgâm bet pilâm iliwetmâ manmâ gawi. Tâmbâlipyeŋaŋe
manman sânduhân ari mannomaihât nâŋgâm, nâŋe Awarahamgât
pat kuwaŋgiwan. Yamâ nâŋe den ekyongowan ya ki lâuwi. Yakât
otmâ kuk otyiŋgim tâmbâlipyeŋaŋe nâhâlen torokatmâ manman
sânduhân ki mannomaihât sâm hâreyiŋgiwan. Yawu otyiŋgimune
hâhiwin kakŋan manminiwi. Yeŋe sâp yiwereŋe yuâmâ yakât
nâŋgâm nâhât den tem lâunihim biwiyeŋe ki pâlâmŋe otmu
mannomai. Yawu mannomai otmuâmâ nâhâlen torokatmâ
manman sânduhân mannomai." Yawu sâop.
12 Bukulipne, yeŋe den yu sâlikum topŋe nâŋgâm heŋgeŋgunomai. Yen
yawuâk biwiyeŋe orotok sâmu yan manman amboŋe Anitâ ya pilâŋetâ
biwiyeŋe bâlemapgât yen galemahom mannomai. 13 Otmu biwiyeŋe
pâlâmŋe otmapgât orotmemeyeŋe bâleŋe bet pilâm Anitâhât den tem
lâum haoŋmâ ârândâŋ bukulipyeŋe orop mem hewewen tuhuakmâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tânahom mannomai. 14 Yeŋe biwiyeŋe Kiristohâlen katŋetâ kârikŋeâk
kinmâ gaop yawuâk kinmu manmâ yâhânomai. Yawu manŋetâ yanâmâ
Kiristoŋe manman kârikŋan mem katyekmu yâk orop tatmâ yâhâmbisâi.
15 Bukulipyeŋe orop mem heweweŋ tuhuakmâ Anitâŋe den sâmu
kulemguop ya nâŋgâm mem mete tuhunomai. Den ya yawu tap.

"Tâmbâlipyeŋaŋe lok ki manmaiângen ari manmâ kunyeŋe kârikŋe otmâ nâhât den kum manbi. Yawu otmâ biwiyeŋaŋe pâlâmŋe otmu manbi. Yakât otmâ tâmbâlipyeŋaŋe manman sânduhân ki mannomaihât sâm hâreyiŋgiwan. Yeŋe yakât nâŋgâm nâhât den tem lâunihim biwiyeŋe ki pâlâmŋe otmu mannomai."

Den kulemguop ya yawu tap.

16 Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lohimbi girawuyaŋe Anitâhât den
nâŋgâwi yamâ biwiyeŋaŋe pâlâmŋe otmu manbi? Yamâ Isirae lohimbi
Moseŋe aŋgoân dâiyekmu Aihita hân pilâm lok ki manmaiângen ari
manbi ya. 17-18 Otmu Anitâŋe lohimbi girawuya yeŋgât yuwu sâm
hâreyiŋgiop?

"Nâŋe kuk otyiŋgimune nâhâlen ki torokatmâ manman sânduhân mannomai."

Yawu sâm hâreyiŋgiop yamâ lohimbi girawuya yeŋgât sâop? Yamâ
yuwuhât sâop. Tâmbâlipnenŋaŋe lok ki manmaiângen ari manŋetâ
yambu 40 pesuk sâop. Lok ki manmaiângen manbi yan Anitâhât den
nâŋgâŋetâ gemu bet pilâwi yakât tosaŋe meyekmu hiliwahom hâmeyeŋe
gulip olop. 19 Yakât topŋe yamâ yuwu naŋgain. Nengât tâmbâlipnenŋaŋe
Anitâhâlen biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe ki kepeim manbi. Topŋe yakât
otmâ Anitâŋe kuk otyiŋgimu manman sânduhân ki manmâ gawi.
Yawu gârâmâ yeŋe tâmbâlipnenŋaŋe otbi yawuâk otmaihât biwiyeŋe
galemahom heŋgeŋgum manmâ yâhânomai.

Anitâŋe mem manman sânduhân katnenekbuapgât mâtâp tap.

4 1 Anitâŋe biwinenŋe mem huruŋ pilâmu sânduhânâk manmâ
yâhânom yakât sâm kalop. Yakât otmâ Anitâ nenekmu ki ârândâŋ
otmapgât biwinenŋe galemahom denŋe biwinenŋan katmâ tiŋâk lâum
manmâ yâhânom. 2 Emelâhâmâ tâmbâlipnenŋaŋe Anitâhât den pat
âlepŋe ya nâŋgâwi yamâ yâkâlen biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe ki kepeim
manbi. Yakât otmâ yâkŋe tatmap yan ki mem dâiyekmu yâhâwi. Yan ki
yâhâwi yamâ biwiyeŋaŋe ki huruŋ sâmu tatmâ yâhâwi. Nen gurâ yawuâk
Anitâhât den pat âlepŋe ya nâŋgâwin. Yawu gârâmâ tâmbâlipnenŋaŋe
otŋetâ bâleop yawu otmaingât biwi nâŋgân nâŋgânnenŋaŋe
Anitâhâlenâk kepeim lauŋe lâuwaŋgim mannom. 3-4 Yawu gârâmâ
nenâmâ yâkâlenâk biwi nâŋgân nâŋgânnenŋaŋe kepeim mansain. Yawu
manmâ yâhâmunŋe biwinenŋe sânduk sâwuap. Yâhâ tâmbâlipnenŋeâmâ
yawu ki otbi. Yakât otmâ Anitâŋe den sâm hâreyiŋgiop ya yuwu tap.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

"Nâŋe den ekyongowan ya ki lâuwi. Yakât otmâ nâhâlen torokatmâ manman sânduhân ki mannomaihât sâm hâreyiŋgiwan."

Anitâŋe in tatmâ nâŋgâmap yakât topŋe teteâkgât lok âlâŋe den yuwu kulemguop.

"Anitâŋe hân himbim kândikyotgom âliwahap topŋe topŋe katmâ arimu hilâm nombolân konok pesuk sâop. Yakât kakŋanâmâ in tatmâ nâŋgâop."

Otmu manman sânduhân orowâk tatmâ nâŋgâne sâm yakât Anitâŋe tâmbâlipnenŋe dâiyehop. Dâiyekmuâmâ denŋe nâŋgâŋetâ gemu betbaŋgim yakât bulâŋe ki mewi. 5 Yakât otmâ Anitâŋe den yuwu sâop.

"Nâŋe den ekyongowan ya ki lâuwi. Yakât otmâ nâhâlen torokatmâ manman sânduhân ki mannomaihât sâm hâreyiŋgiwan."

Anitâŋe yawu sâm hâreyiŋgiop. 6 Yâhâ tâmbâlipnenŋaŋe den pat âlepŋe ya nâŋgâŋetâ gemu ki lâuwi. Yakât otmâmâ manman sânduhân ki yâhâwi. Yâhâ nengâlen gâtŋe âlâ me âlâŋe manman sânduhân yâhâ Anitâ orop manmâ yâhânomgât dop tap. Yawu gârâmâ nenŋe yâkâlen biwi nâŋgân nâŋgânnenŋaŋe kepeim den pat âlepŋe ya nâŋgâm lâum mannom yanâmâ hâmbâi Anitâŋe dâinenekmâ mannom sânduhân katnenekmu manmâ yâhâmbisâin. 7 Yakât bulâŋe menomgât mâtâp tap yakât topŋe yuwu. Tâmbâlipnenŋaŋe manman sânduhân ki manbiŋe hâhiwin kakŋan manmâ gawi. Yâhâ yapâ torokatmâ lohimbi tetem gawiŋe gurâ dop yawuâk manmâ gawi. Yâhâ tetem gaŋetâ gaŋetâ lok pato âlâ, kutŋe Dawiti sâm, yâk teteop. Yawu gârâmâ Anitâŋe Dawiti den yuwu ekumu kulemguop.

"Yeŋe sâp yiwereŋe yuâmâ nâhât den tem lâunihim biwiyeŋe ki pâlâmŋe otmu mannomai."

Dawitiŋe yawu sâm ekyongop yamâ aŋgoân tâmbâlipnenŋaŋe kunyeŋe kârikŋe otmâ Anitâhât den kuwi dop yawuâk otbi.

8 Otmu embâŋân aŋgoân Anitâhât den kuwi yakât âlâ torokatmâ sâwe. Emelâk Mose mumu lok âlâ, kutŋe Yosua, yâkŋe Mosehât gewâkŋan kinmâ tâmbâlipnenŋe ya meyekmu hân âlâ, kutŋe Kanan, yan ari manbi. Yâhâ Yosuaŋe manop sâp yanâk manman sânduhân manŋet sâm Anitâŋe katyehop mâne yakât kakŋan Dawiti manop sâp yan "manman sânduhân mannomai" ki sâm ekyongombâp.
9-10 Yawu gârâmâ sâp yiwereŋe yu nenŋe manman sânduhân manmâ yâhâmbisâingât dop tap. Otmu embâŋân Anitâŋe hân himbim kândikyotgom âliwahap topŋe topŋe kalop yakât kakŋan in tatmâ nâŋgâop. Dop yawuâk nengu manmâ yâhâmunŋe Anitâŋe sâop ya bulâŋe tetemu yâkâlen torokatmunŋe ikŋe orop tatmâ nâŋgânom.
11 Yakât nâŋgâm yâkâlen biwinenŋaŋe tiŋâk kepeim manmâ yâhânom. Yawu otmunŋe manman sânduhân katnenekmu ikŋe orop tatmâ yâhâmbisâin.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

**Anitâhât denŋe nâŋgâmunŋe biwinenŋan
hâumu topnenŋe mem tetemap.**

12-13 Bukulipne, Anitâŋe sâmu den kulemguwi ya wonân dop sâwe.
Nehemân hâum kinmâ sâwe. Nehemŋe lok kambiamŋan memap yakât
dopŋeâk Anitâhât denŋe nâŋgâmunŋe biwinenŋan hâum topnenŋe mem
tetemap. Otmu ikŋe senŋan misiŋguraknomgât dop âlâ ki tap. Nenŋe
tetekŋan kinmunŋe biwi nâŋgân nâŋgânnenŋe kerek ekmâ nâŋgâmap. Ya
ekmâ nâŋgâmâmâ biwinenŋahât topŋe sâm tetewuap yakât biwi nâŋgân
nâŋgânnenŋe galemguakmâ denŋe lâum mannom.

Yesuŋe nengât sâm Anitâ ulitgumap.

14-15 Otmu nen Satanŋe mem lohotŋe tuhunenekbe sâm nengâlen âi
memap. Yâhâ Yesuŋe hânân ge manmâ gaop yan Satanŋe yawuâk yâk
mem lohotŋe tuhuwe sâm nep miop. Yawu otmu ki otmâ tâpikguop. Yâkŋe
kârikŋe manmâ Satan mem ge kalop. Yawu gârâmâ nenŋe Kutdânenŋe
Yesu, Anitâ nanŋahât denŋe lâum mannom. Yawu otmâ manmunŋe
yâkŋe Anitâ orop tatmâ âwâŋaŋe tepŋe nâŋgâningim umam sâningiâkgât
ulitgumap. 16 Yawu gârâmâ Satanŋe mem ge katnenekbe sâm otbuawân
lohotŋe otmaingât Anitâ ulitgumunŋe mâmâŋe otningiwuap. Yâhâ
otmunŋe bâlewuap otmuâmâ ya sâm tetem ekum yâkâlen biwinenŋaŋe
kepeimunŋe kaok nâŋgâningim tosanenŋe pilâningiwuap.

Anitâŋe tosayeŋe pilâyiŋgiâkgât hotom uwaŋgiminiwi.

5 1 Bukulipne, hotom uminiwi yeŋgât kunŋe manop yâkât topŋe
ekyongomune nâŋgâŋet. Anitâŋe ikŋe nâŋgân nâŋgânŋe
biwinenŋan katmu lok âlâ nenŋe hohetnenŋambâ mem tetewin. Mem
tetemunŋe Anitâŋe tosanenŋe pilâningiâkgât lok yaŋe yâkât senŋan
kinmâ hotom uminiop. 2 Otmu lok ya orowâk Satanŋe perâkŋe topŋe
topŋe kâitnongomu otmunŋe bâlem gaop. Yakât otmâmâ nenŋe Anitâhât
den ya lâum hâum pâpguwin yan yâkŋe tepŋe nâŋgâningim lohotŋan
otningiminiop. 3 Yawu gârâmâ ikŋe orotmeme bâleŋe otmu nengât
orotmemenenŋe bâleŋe yakât tosa Anitâŋe pilâningiâkgât hotom
uwaŋgim manmâ gaop. 4 Yâhâ ikŋe nâŋgân nâŋgânân âi ya ki miop.
Anitâŋe topŋe katmâ lok âlâ, kutŋe Aron, yaŋe hotom uyiŋgimu tosayeŋe
pilâyiŋgiâkgât âi ya sâm waŋop. Topŋe kalop yapâek manmâ gawi yamâ
hotom u u lok ya Anitâŋe ikŋahâk mem sâlipyongom âi ya yiŋgim gaop.

Yesuŋe nen sârerenenekmâ muop.

5 Otmu yawuâk Kiristoŋe ikŋe eŋgatŋeâk ki watmâ olop. Anitâŋe âi
ya sâm waŋmâ hâŋgângumu giop. Yâhâ emelâk ki giop yan Anitâŋe den
yuwu sâm ekuop ya lok âlâŋe kulemguop. Den ya yuwu tap.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

"Gâmâ nanne ombe bisine. Yawu gârâmâ yiwereŋe yu yakât
topŋe sâm teterâ lohimbi kerekŋe ya ekmâ nâŋgâŋet sâm yakât
katgeksan." Yawu sâop.
6 Yawu gârâmâ Anitâŋe den âlâ yuwu sâm nanŋe ekuop ya lok yaŋe
kulemguop.
"Aŋgoân lok âlâ, kutŋe Melekiserek sâm, yâkŋe lohimbi yeŋgât
tosayeŋahât sâm hotom unihiwuapgât âi sâm waŋmune mem
gaop. Yawu gârâmâ gâŋe âi ya mem torokat sâm gihimune tuhum
yâhâwuat." Yawu sâm nanŋe ekuop.
7 Yawu otmâmâ Yesuŋe huruŋ huruŋ manmâ âwâŋahât tem lâuwaŋgim
âi ya tuhum manop. Otmu âwâŋaŋe mumuhât mâtâwâmbâ membuapgât
dop tatbaŋgiop ya nâŋgâop. Yâkŋe ya nâŋgâm yâkâlen biwiŋaŋe kepeim
yapâ menekbuap nâŋgâm isem ulitguop. Otmu âwâŋahâlen biwiŋaŋe
kepeim manop yakât otmâ nâŋgâwaŋgim mumuŋambâ mem yahalop.
8 Yâhâ Yesuŋe yuwu sâm ki ulitguop. "Nâmâ gâhât nange bulâŋe mansan.
Yakât otmâ umatŋe âlâlâ nâhâlen tetenihiwuap yamâ sârâ biatbuap,"
yawu sâm ki ulitguop. Yawu gârâmâ sâtgum manmâ âwâŋaŋe âi sâm
waŋop ya lâum lohotŋe ki olop. 9 Yawu otmâ âi ya biwiŋaŋe tiŋâk mem
manmu âwâŋaŋe ekmu ârândâŋ olop. Yakât otmâ yâkâlen biwinenŋaŋe
kepeim tem lâuwaŋgim manmunŋe manman kârikŋan katnenekbuapgât
mâtâp teteop. 10 Anitâŋe emelâk Melekiserek âi sâm waŋmu mem manop.
Âi yawuâk ikŋe nanŋe tâŋ tâŋ ya waŋmu mem yâhâwuap.

Nenŋeâmâ lepat nâŋgân nâŋgânân ki watmâ mannom.

11 Bukulipne, yuwu sâmune nâŋgâŋet. Nâŋe Yesuhât topŋe ya kerehâk
sâm kusânmâ ekyongowe sâm oan. Yamâ nâŋgân nâŋgânyeŋe umatŋe
oap yakât otmâ ihilâk ekyongomune nâŋgâŋetâ ki keterakbuap. 12 Yâhâ
den yan yuâmâ emelâk ekyongowin yamâ yeŋe nâŋgâm heŋgeŋguwi
mâne sâp yiwereŋe yu bukulipyeŋe kâsikum yiŋgimbâi.
Yamâ yeŋe Yesuhât topŋe nâŋgâm pâpguwi yakât nâŋgâmune bâleap.
Yakât otmâmâ lok âlâŋe yâhâpŋe den kâsikum yiŋgiwuapgât dopŋe tap.
Yeŋgât topyeŋeâmâ yuwu. Yeŋgât nâŋgân nâŋgân yamâ lepat nâŋgân
nâŋgân. Lohimbi papato yeŋgât nâŋgân nâŋgân yawuya nâŋgâwi mâne
den yan yukât topŋe âlepŋe nâŋgâm metembâi.
Yawu gârâmâ topyeŋe teteâkgât den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Leparâmâ
sot nem âkâm yiŋgimunŋe nemai. Yâhâ sot kândâkdâek ki nemai. Yeŋe Yesuhât
komolân torokatbi yamâ ŋaŋa ya yeŋgât dop oai. Yamâ girawu otmâmâ lepatŋe
nem âkâm yiŋgimunŋe nemai yawuâk nemai? Yakât yeŋe topŋe girawu otmâmâ
Yesuhât topŋe ya topŋambâek ki nâŋgâm heŋgeŋguai? Yeŋe sot kândâkdâek
nemai mâneâmâ Yesuhât topŋe ya nâŋgâm heŋgeŋgumbâi. 13 Yamâ yeŋe lepalân
manmâ orotmeme kiŋgoŋ me orotmeme âlepŋe yâhâp yâhâp ya ekmâmâ mem
kiwilim topŋe nâŋgânomaihât dop ki tap. Yamâ otmâ tâpikguai.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14 Otmu torokatmâ den âlâen hâum sâwe. Lepat yamâ gâmâlâk
papato otŋetâ sot kândâkdâek yiŋgimunŋe nemai. Dop yawuâk lohimbi
nombotŋaŋe nâŋgân nâŋgânyeŋe keterakmu Yesuhât topŋe ya ekmâ
nâŋgâm denŋe lâum manmâ gaiŋe orotmeme âlepŋe me bâleŋe ya
ekmâ kiwilim mansai. Lohimbi yawuya yeŋgât nâŋgân nâŋgânyeŋe me
manmanyeŋe ya ekmâ nâŋgâmune âlepŋe nanŋe otmap.

Anitâŋe nenekmâ ârândâŋ olâkgât biwinenŋe yâkâlen katmâ mannom.

6 1 Yakât otmâ den yu yâhâpŋe ki ekyongowe. Anitâ nenekmu
ârândâŋ olâkgât nenŋe orotmemenenŋe kiŋgoŋ otbin ya bet pilâm
sâm tetemâmâ yâkâlen biwi nâŋgân nâŋgânnenŋe katbin. Otmuâmâ
yakât topŋe yâhâpŋe ki ekyongowe. 2 Otmu âlâmâ yuwu. Toen mem
katnenekbi yakât topŋe ki sâm ekyongowe. Me nenŋe kunyeŋan mem
kuratgum mem kârikŋe tuhuyekbin, me mumuŋambâ yahatnom, me sâp
patoen biwi nâŋgân nâŋgânnenŋahât topŋe ekmâ ikŋiâk ikŋiâk matŋe
ningiwuap yakât topŋe gurâ yâhâpŋe ki sâm ekyongowe. Emelâk nâŋgâm
metembâihât. 3 Otmu Anitâŋe biwiyeŋe mem kusânmâ mâmâŋe otnihimu
yakât den âlâ âiŋe torokatmâ ekyongowehât naŋgan. Yâhâ yiwereŋe
yuâmâ den umatŋe tap yakât sâmune nâŋgâŋet.
4-5 Lohimbi nombotŋaŋe Kiristohât den pat âlepŋe nâŋgâwi yan yâkât
topŋe nâŋgâm heŋgeŋgum biwiyeŋe yâkâlen katŋetâmâ himbimgât
pat kuyiŋgimu mansai. Yawu otmâ Anitâŋe Wâtgât mâmâŋahât Heak
hâŋgângumu ge biwiyeŋan tatmâ mâmâŋe otyiŋgimap. 6 Yawu gârâmâ
yakât kakŋan Kiristohât hâkâŋ otmâ betgum manŋetâ biwiyeŋe pâlâmŋe
otbuap. Otmu Anitâ nanŋaŋe nengât sâm muop yakât nâŋgâŋetâ tâŋât
otbuap. Yawu nâŋgâm manmâ yâhânomaiŋe Parisaio Sarukaio yâkŋe
sâŋetâ Yesu mem howanân kum kânâŋgâwi yâk yeŋgât dop otmâ yakât
matŋe bâleŋe menomai. Nâŋgân nâŋgân yawuya nâŋgâm manmâ
yâhânomai yakât otmâ biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe yâkâlen yâhâpŋe
katnomaihât dop âlâ ki tap.
7 Yakât nâŋgâŋetâ keterahâkgât den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet.
Hân ambolipŋaŋe nep kâmetmâ pilâŋetâ iop. Imu yan gelâk gemu hân
toŋe orop yapâ gâtŋaŋe hunsambe teteop. Otmu yapâ sot hâwurum um
nem âlepŋan manmâ gawi. Yakât dopŋeâk lohimbi nombotŋaŋe Anitâhât
den ya nâŋgâm biwiyeŋan katmâ yâkât wâtŋan kinŋetâ yâkŋe mâmâŋe
otyiŋgimu orotmeme âlepŋeâk otmai. 8 Yâhâ âlâ torokatmâ sâwe. Nep ya
kâmetmâ pilâŋetâ imu yan hewukŋaŋe lâum kurihimu languop yamâ orok
sâop. Yakât dopŋeâk lohimbi nombotŋaŋe aŋgoân biwiyeŋe Kiristohâlen
katmai. Yakât kakŋan Anitâhât den ya nâŋgâŋetâ tâŋât otmu pilâŋetâ
yâk yeŋgâlen bulâŋe âlepŋe ki tetemap. Yâhâmâ orotmemeyeŋe âlepŋe
ya pilâm orotmeme bâleŋe otmâ manmai. Yawu otŋetâ Anitâŋe nâŋgâmu
bâlemu hâhiwin kakŋan mannomai sâm hemgât pat kuyiŋgimu manmai.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9-10 Bukulipne, yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yeŋe ki otmâ tâpikgum
hiliwahonomai. Yawu gârâmâ Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim manŋet
sâm biwinaŋe hikum mansan. Yenâmâ Anitâhât tem lâum buku konok
oraŋgim manmâ gai. Yawu oai yamâ Anitâŋe yekmu ârândâŋ oap. Yakât
otmâmâ yeŋgât nâŋgâm biwiŋe pâlâmŋe ki otmâ pilâyekbuap. Biwiyeŋe
Kiristohâlen katbi yakât otmâ biwiyeŋe orotok sâmapgât Anitâŋe
mâmâŋe otyiŋgiwuap. 11 Yawu gârâmâ yeŋe biwiyeŋe Yesuhâlen ikŋiâk
ikŋiâk katmâ denŋe lâum orotmeme âlepŋe otmâ manmâ gai. Yakât otmâ
yawuâk torokatmâ manmâ yâhâŋetgât naŋgan. Yâkâlen biwiyeŋaŋe
kepeim manmâ yâhânomai yanâmâ Anitâŋe manman kârikŋahât pat
kuyiŋgimu tap yakât bulâŋe yiŋgimu menomai. 12 Yawu gârâmâ manman
kârikŋahât pat yakât bulâŋe menom sâm biwiyeŋe ki orotok sâmu
mannomaihât naŋgan.

Yesuŋe kulet sâm mâtâp tiripnongop ya tâŋ tâŋâk watnom.

13 Biwiyeŋe orotok sâmapgât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Awoŋnenŋe
Anitâ yâhâmâ topŋe âlâ. Lok me wuân me wuânŋe Anitâhât kunŋe
manbuapgât dop bia. Yawuhât emelâk embâŋân Anitâŋe tâmbânenŋe,
kutŋe Awaraham, yâkât nâŋgâwaŋgim pat kuwaŋgiop sâp yan Anitâŋe
ikŋe kutŋe ahonakmâ den ya sâm kârikŋe tuhum yuwu ekuop.
14 "Gâhât biwihambâ kâu pato kândâkdâŋe hurunduŋ sânomai." Yawu
sâop.
15 Awarahamŋe den ya nâŋgâm biwi yâhâp ki otmâ manop yakât
bulâŋe miop. Otmu den sâop yakât bulâŋe yamâ nen yiwereŋe tetem
mansain yu. 16 Anitâŋe ikŋe kutŋe ahonahop yakât topŋe nâŋgâŋetâ
keterahâkgât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Nenŋe "Wuân me wuân otnom"
sâmain yan bukulipnenŋaŋe nengât "lok paha" sâmaihât yuwu sâmain.
"Anitâhât senŋan wuân me wuân otnom, yawu sâmunŋeâmâ kârikŋe
otmap." Yawu sâmain. Yawu sâmain yamâ yakât bulâŋe ki otmain
yanâmâ Anitâŋe yakât matŋe umatŋe ningiwuap nâŋgâmain.
17 Yawu gârâmâ Anitâhât komolân gâtŋe âlâ me âlâŋe den sâm kalop
ya nâŋgâŋetâ bonŋe olâkgât nâŋgâm ikŋe kutŋe ahonakmâ den ya sâm
kârikŋe tuhuop. 18 Otmu Anitâŋe den perâkŋe sâm kâitnongowuapgât dop
âlâ ki tap. Me biwi yâhâp otbuapgât dop gurâ ki tap. Yawuhât yâkâlen
biwinenŋaŋe kepeim manmunŋe tihitnenŋe otmâ himbimgât pat kuningiop
yakât bulâŋe ya bulâŋanâk ningimu menom yakât ki gorâningimap.
19-20 Yesu Âwâŋaŋe tihitnenŋe otmâ manman kârikŋan katnenekmu
mannomgât yâkâlen arimu orowâk tatmawot. Orowâk tatmutâ emelâk
Melekiserekŋe Anitâŋe lohimbi yeŋgât tosayeŋe pilâyiŋgiâkgât sâm
ulitguop dop yawuâk Yesuŋe nengât sâm Âwâŋe ulitgumap. Yakât nâŋgâm
yan eŋgat yâhâp ki otmain. Bulâŋanâk himbimgât pat kuningiop yakât
bulâŋe menom sâm biwinenŋaŋe hikuakmâ manmâ yâhânom.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Melekiserek yâkât topŋe

7 1 Lok âlâ, kutŋe Melekiserek sâm, yâkât topŋe sâm tetemune
nâŋgâŋet. Melekiserek yâhâmâ kapi âlâ, kutŋe Salem, yapâ gâtŋe.
Yâhâ lohimbiŋe yu ya Anitâhât pat kuwaŋgiwi ya mem Melekiserek
waŋbi. Kândikum emelâk kapam tetemu Awarahamŋe ikŋe kapam
loklipŋe dâiyekmu ari kapi nombotŋe hawamgum tatbi yakât ambolipŋe
yongom itit kiom bâleŋe tuhuyekmâ yâk yeŋgât noniŋ bulimakao, lama,
senŋe âlâlâ topŋe topŋe ya meyiŋgiwi. Meyiŋgim purik sâm âwuremu
Melekiserek orop mâtâwân eŋakmâ parahuakmâ Melekiserekŋe heroŋe
otbaŋgim yuwu sâm ekuop. "Anitâ kunnenŋe tatmapŋe mâmâŋe
otgihimu lohimbi yeŋgât kunyeŋe manbuat." Yawu sâm ekuop.
2 Yawu sâm ekumu Awarahamŋe senŋe âlâlâ meyiŋgiwi ya nombotŋe
mem hioŋmâ yakât sâsâŋambâ konok mem Anitâhât pat kuwaŋgim
Melekiserek waŋop.

Otmu kut Melekiserek yakât topŋe yuwu tap, "Manman âiloŋgo loŋgo
amboŋe," yawu. Otmu kapi kutŋe, yamâ Salem, yakât topŋe yuwu tap,
"Biwi sânduk amboŋe," yawu. 3 Yâhâ Melekiserek ikŋe hep torehenlipŋe
yeŋgât kutyeŋe ki tap. Otmu sâp girawuyaen teteop me muop yakât
topŋe gurâ yawuâk ki naŋgain. Yakât dopŋeâk Anitâhât nanŋe Yesu
embâŋâmbâek tatmâ gaop. Otmu yawuâk tatmâ yâhâwuap. Yakât otmâ
dopyetŋe konohâk oap. Nâŋgâmune yawu oap.

4 Melekiserek yamâ lok tâŋât bia. Awaraham yamâ Isirae nengât
tâmbâhât lok kutdâ manop. Yâhâ kasalipŋe yongom senŋe âlâlâyeŋe
meyiŋgimâmâ nombotŋe mem hioŋmâ yakât sâsâŋambâ konok mem
Melekiserek waŋop. Yawu gârâmâ yuwu sânom. Bulâŋanâk Melekiserekŋe
Awarahamgât kunŋe manop. 5 Yawu gârâmâ yakât kakŋan Awarahamgât
hâkuŋe lok âlâ manop, kutŋe Lewi sâm, yâkât komolân gâtŋaŋe Anitâhât
hotom um manbi. Yâk yeŋgât sâm Moseŋe girem den yuwu kulemguop.

"Lewi senŋe hotom um manmâ yâhânomai. Otmu Isirae lohimbi
nombotŋaŋe yu me ya yeŋe sâsâŋambâ konok mem Lewi sen
yiŋginomai." Yawu sâm kulemguop.

6 Yâhâ Melekiserek yamâ Awarahamgât komolân gâtŋe bia. Yakât
otmâmâ Awarahamŋe senŋe âlâlâ mem Melekiserek waŋmu yâkŋe
yuwu sâm ekuop. "Anitâŋe mâmâŋe otgihimu kunyeŋe manbuat." Yawu
sâm ekuop. 7 Yakât otmâ topyetŋe girawu nâŋgânom? Âlâŋe kunŋe
manop? Melekiserek yâkŋe me, me Awaraham yâkŋe? Yakât yuwu sâwe.
Awarahamŋe Anitâhât pat kuwaŋgiop ya mem Melekiserek waŋop. Yakât
otmâmâ Melekiserekŋe Awarahamgât kunŋe manop. Nâŋgâmune yawu
oap.

8 Otmu torokatmâ yuwu sâwe. Senŋe âlâlâ yu me ya yeŋe sâsâŋambâ
kâsikum konok mem Lewi sen yiŋgiminiwi. Otmu Lewi sen mum gawi ya

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yeŋgât topyeŋe yamâ kulemguwi. Yâhâ Melekiserek yâkât topŋeâmâ ki kulemguwi. Topŋe yakât otmâ Melekiserekŋe hotom uminiwi ya yeŋgât kunyeŋe manop. Nâŋgâmune yawu oap. 9-10 Otmu Lewi sen manbi ya gurâ ki teteŋetâek Awaraham Lewihât hâkuŋe yâkŋe Melekiserek senŋe âlâlâ ya waŋop. Yawu gârâmâ Lewi sen yâkŋe Awaraham yâkâlembâ tetem torokatmâ gawi yâkŋeâmâ yawuâk waŋbi.

Bulâŋe ki teteop yakât otmâmâ Anitâŋe
Lewi sen yamâ mem ge katyehop.

11 Lewi sen yeŋgâlembâ lok kunŋe âlâ, kutŋe Aron, Mose imiŋe. Otmuâmâ Anitâŋe âiyeŋahât topŋe ya sâm tetem Mose ekumu kulemguop den ya lâum hotom um manmâ gawi. Hotom um manmâ gawi yapâ manman kârikŋahât bulâŋe ki teteop. Ki tetemu Anitâŋe Lewi sen yeŋgât nâŋgâmu kakŋe olop. Nâŋgâmu kakŋe otmu lok topŋe âlâ, ikŋe nanŋe Yesu hâŋgângumu ge manman kârikŋahât mâtâp mem teteningiop. 12 Otmu Lewi senŋe hotom u uhâk mâtâp watminiwi ya pesuk sâek sâm yâkŋeâmâ emelâk aŋgoân Anitâŋe Melekiserek âi sâm waŋop ya torokatmâ tuhuop. Tuhum pesuk pilâm manman kârikŋahât pat yakât bulâŋe mem teteningiop. 13-14 Yawu gârâmâ kutdânenŋe Yesu yâhâmâ Yura sen yapâ gâtŋe. Yawu gârâmâ Moseŋe Yura sen yeŋgât hotom um mannomai sâm ki ekyongop. Yakât otmâ Yura amboŋe âlâŋe hotom ki uop, bia kârikŋe.

15-16 Yâhâ, Yesuŋeâmâ gem Melekiserek yâkât âi ya torokatmâ mem manop yakât nâŋe yuwu naŋgan. Anitâŋe Lewi sen yâk yeŋgât orotmemeyeŋe yakât nâŋgâmu tâŋât otmu yaŋak benŋe nanŋe hâŋgângumu ge nengât sâm muop. Mumuŋambâ yahatmâ Âwâŋe Anitâhâlen yâhâmu tawot. Tatmâ nengât sâm ulitgumap. 17 Yakât Anitâŋe nanŋe ekumu lok yaŋe den kulemguop ya yuwu tap.

> "Aŋgoân lok âlâ, kutŋe Melekiserek sâm, yâkŋe lohimbi yeŋgât tosayeŋahât sâm hotom unihiwuapgât âi sâm waŋmune mem gaop. Yawu gârâmâ âi ya sâm gihimune gâŋe torokatmâ tuhum yâhâwuat." Yawu sâop.

18-19 Otmu yuwuhât sâop. Emelâhâmâ Lewi senŋe topŋe katmâ Moseŋe den kulemguop ya lâum hotom um orotmeme topŋe topŋe otmâ manmâ gawi. Yamâ benŋe yâk yeŋgâlen bulâŋe âlâ ki teteop. Otmu yaŋe tânnongowuapgât dop âlâ ki teteop. Yakât otmâ Anitâŋe nâŋgâmu ki ârândâŋ otmu nanŋe Yesuŋe mâtâp âiŋe meningiâkgât hâŋgângumu giop. Gem âi sâm waŋop ya tuhum pesuk pilâm âwâŋahâlen âwurem yâhâmu orowâk tawot. Yakât otmâ nenŋe biwinenŋaŋe hewewen otmu Anitâ orop den alahunomgât mâtâp teteningiop. Yakât nâŋgâm yâkâlen biwinenŋaŋe kepeim manmâ yâhânom. Yâhâ Yesuŋe mâtâp âiŋe mem teteningiop yakât topŋe ikŋiâk tap yakât torokatmâ âlâ sâwe.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

20-21 Aŋgoân Lewi senŋe topŋe katmâ hotom une sâm âi ya mewi sâp
yan Anitâŋe yâk yeŋgât den âlâ ki hikuop. Âi ya in topŋe katmâ mewi.
Yâhâ Anitâŋe ikŋahâk den hikum nanŋe âi sâm waŋop. Anitâŋe den
hikum nanŋe ekuop ya lok yaŋe yuwu.

"Anitâŋe den yuwu sâm hikumu ya kârikŋe olop. Âi ya sâm
gihimune gâŋe torokatmâ tuhum yâhâwuat." Yawu kulemguop.

22 Otmu kândikum Moseŋe Lewi sen âi sâm yiŋgimu mem gawi ya
pesuk sâop. Yâhâ Yesuŋe Anitâhât senŋan âi ya memap yamâ ki pesuk
sâwuap. Yakât bulâŋe tetewuapgât nâŋgâm eŋgat yâhâp ki otmain.

23 Otmu âlâ sâwe. Lewi senâmbâ gâtŋe lok dondâŋe âi ya mem mum
gawi. Mum gaŋetâ yâk yeŋgât tepyeŋe kâlehengâtŋaŋe nep ya torokatmâ
mem gawi. Otmu ya yawuâk âi mem yaŋak mum gawi. 24 Yâhâ Yesuŋeâmâ
mumu ki pesuk sâop. Yesu yamâ mum yahalop. Yahalop gârâmâ
yâhâpŋe ki mumbuap. Otmu âi miop ya yawuâk mem yâhâmbisâp.
Yakât otmâ yâkŋe Lewi sen kerek yeŋgât kunyeŋe tatmap. 25 Yakât otmâ
Anitâŋe umam sâningiâkgât nenŋe biwinenŋe yâkâlen kepeim manmâ
yâhâmunŋeâmâ Yesuŋe tihitnenŋe otmâ âwâŋe ulitgum yâhâwuap.
Yanâmâ âwâŋaŋe nen den âiân katnenekbuapgât dop ki otbuap.

26 Yesuŋe konok sârerenenekbuapgât dop. Yâkât topŋe ikŋiâk tap.
Yâhâmâ uwawapŋe bia manmâ tosa âlâ ki olop. Yawuhât âwâŋe Anitâŋe
mumuŋambâ mem yahalop. Mumuŋambâ yahatmâ himbimân yâhâmu
orowâk tawot.

27 Otmu torokatmâ sâwe. Lewi senŋe, aŋgoânâmâ yeŋe tosayeŋe
Anitâŋe pilâyiŋgiâkgât hotom uminiwi. Otmu yakât kakŋanâmâ Anitâŋe
lohimbi yeŋgât tosa pilâyiŋgiâkgât nâŋgâm hotom uminiwi. Yâhâ Yesuŋe
dop yawuya ki olop. Yâhâmâ tosa bia manmâ gam muop. Otmu yamâ
ikŋahât otmâ ya ki olop. Yakât bulâŋeâmâ yuwu teteop. Nengât tosa
ya âwâŋaŋe pilâningiâk sâm ikŋak nengât sâm mumu ârândâŋ olop.
Yawu gârâmâ nengât sâm yâhâpŋe mumbuapgât mâtâp âlâ ki tetewuap.
28 Otmu yakât den pâŋe tâlâwâk âlâ sâmune nâŋgâŋet. Aŋgoânâmâ
Moseŋe âi yakât topŋe kulemgum kalop ya watmâ Lewi sen âi ya sâm
yiŋgimu mewi. Yâhâ lok biwi nâŋgân nâŋgânnenŋe yamâ bâleŋe, nen
hârokŋe otmâ tâpikgum tosa mem gamain. Yâhâ Moseŋe âi sâm yiŋgimu
mem manmâ gawi yakât kakŋanâmâ Anitâŋe ikŋe nanŋe âi sâm waŋmu
miop. Yâhâ Anitâ nanŋahât topŋeâmâ ikŋiâk tap. Yâkŋe âi ya mem
târârâhâk manmâ gam muop. Otmu mumuŋambâ yahatmâ himbimân
yâhâmu âwâŋe orop tawot. Yakât otmâ âi miop yakât bulâŋe tetewuapgât
nâŋgâm eŋgat yâhâp ki otmain.

Anitâŋe den hâŋgiŋe pilâm yan âiŋe ya mem kârikŋe tuhuop.

8 1 Otmu den kulemguan yukât topŋe yamâ yuwu tap. Nengât
Kutdânenŋe yamâ Yesu. Nenŋe yâkât topŋe nâŋgâm heŋgeŋguain.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yâhâmâ âwâŋe himbimân tatmap yâk orop dopyetŋe konohâk. 2 Emelâk
aŋgoân tâmbâlipnenŋaŋeâmâ hotom u uhât selep tuhuwi yan Anitâŋe
tosayeŋe pilâyiŋgiâkgât hotom um gawi. Yâhâ sâp yiwereŋe yuâmâ Anitâ
nanŋaŋe âwâŋe orop tatmâ âwâŋaŋe tosanenŋe pilâningiâk sâm ulitgumap.
3 Yâhâ Moseŋe den topŋe kulemgum kalop ya Lewi senŋe lâum Anitâŋe
tosa pilâyiŋgiâkgât lama me nâi me âlâlâ ya gâim katmâ hotom um gawi.
Yâhâ Yesuŋeâmâ lama me âlâlâ ya ekmu tâŋât otmu ikŋe manmanŋe
ki alitmâ kawenenŋan kinmu kuŋetâ muop. 4 Mum yahatmâ himbimân
yâhâmu âwâŋe orop tatmâ âi ya mem tatmap. Yâhâ hânân yuân Lewi
senŋe Yura ambolipŋe yeŋgât girem den watmâ Anitâŋe Yura lohimbi
yeŋgât tosa pilâyiŋgiâkgât âi mem mansai. Yakât otmâ Anitâ nanŋaŋe
torokatmâ nep membâpgât gewâk ki teteop.
5 Lewi senâmbâ gâtŋaŋe hotom u u emetŋan yâhâm âi topŋe topŋe yan
memai. Yâhâ yakât bulâŋeâmâ himbimân Anitâ tatmawân tap. Otmu
aŋgoân emelâhâmâ Moseŋe hotom um yâhâminiwi yakât selep kuŋet sâm
topŋe kalop yanâmâ Anitâŋe yakât topŋeâmâ yuwu sâm tetem ekuop.

"Gâ emelâk Sinai pumŋan yâhâ sâp kâlep manon yan himbimân nâhât kawine tap ya tiripgohomune ehon. Yakât otmâ ekyongorâ ya dop kum kuŋet." Yawu sâm ekuop.

6 Yawu gârâmâ Kutdânenŋe Yesu ikŋak himbimân yâhâm nenŋe
lohotŋe otmaingât âwâŋe Anitâ ulitgum tatmap. Yakât otmâ yâkŋe Lewi
sen kerek yeŋgât kunŋe tap. Otmu âlâ sâwe. Moseŋe den sâm teteop
yakât bulâŋe ki teteop. Yâhâ Anitâŋe ikŋe nanŋe hâŋgângumu ge den
eknongop yamâ bulâŋe teteop.
7 Yâhâ Mosehât girem den yakât bulâŋe âlepŋeâk tetem gaop mâneâmâ
Anitâ nanŋahâlen kulem bulâŋe teteop yu ki tetembâp. 8-9 Yawu gârâmâ
Anitâŋe Mose ekumu den kulemguop yamâ kerehâk ki lâuwi. Ki lâuŋetâ
Anitâŋe nâŋgâmu bâlemu yakât den âlâ yuwu sâm hikuop yakât topŋe
sâm tetemu poropete âlâŋe kulemguop ya yuwu tap.

"Aŋgoânâk nâŋe Isirae lohimbi Aihita hânâmbâ dâiyekmâ taka girem den ya yiŋgim yâk orop den hikuwan. Yawu gârâmâ yâkŋe den ya hâkâŋ otmâ kuwi. Yakât otmâ nâku yawuâk yeŋgât hâkâŋ otmâ betyongoan. Yakât otmâmâ hâmbâi sâp âlâenâmâ Awarahamgât sen, komot yâhâp, Isirae yet Yura, yâk orop den hikumune yaŋe kârikŋe tatmâ yâhâwuap.

10 Otmu den topŋe yamâ yuwu. Sâp âlâenâmâ den mâtâpŋe aŋgo hikuwom yakât bulâŋe yamâ nâŋe biwiyeŋan kâmetbom. Otmu nâŋgân nâŋgânyeŋan kulemgumune tatmâ yâhâwuap. Yawu otmâ nâŋe yâk orop tatmâ tihityeŋe otmâ yâhâmbisân.

11 Sâp yanâmâ lok yahat yahatŋe me lok geheŋe, kutyeŋe orop me kutyeŋe bia, ya kerehâkŋe nâhât topŋe topŋambâek nâŋgânomai. Yakât otmâ nâhât topne ki pâpgum âi pâi tuhuaŋginomai.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12 Otmu sâp yanâmâ nâŋe yeŋgât tosa me orotmeme bâleŋe yakât
matŋe ki yiŋgiwom. Nâŋe umam sâyiŋgim otŋetâ bâlem gaop
yakât yâhâpŋe ki nâŋgâwom.” Anitâŋe yawu sâop.
13 Otmu yakât yuwu sâwe. Den yakât bulâŋe yawu tetewuap. Otmu
aŋgoân Anitâŋe den hikuop yakât Moseŋe kulemguop ya bulâŋe ki
teteop. Yakât otmâ dop kum yuwu sâmune nâŋgâŋet. Nak âlâ esennaŋe
gimbaŋgum mum beretek sâm gemap yakât dopŋeâk den yaŋeâmâ
bialop. Yawu gârâmâ Anitâŋe den âiŋe hikuop yakât bulâŋe tetem
heŋgeŋguwuap.

Emelâhâmâ orotmeme yuwu otmâ Anitâ mepaeminiwi.

9 1 Otmu emelâk Anitâŋe girem den ya tâmbâlipnenŋe yiŋgim yâk orop
den hikuop sâp yanâmâ orotmemeyeŋe topŋe topŋe otmâ manŋetâ
ârândâŋ olâkgât Anitâŋe yakât topŋe Mose ekumu kulemguop. Otmu
âlâmâ hotom ya girawu unomai yakât topŋe ya gurâ yawuâk sâm tetem
ekuop. 2 Yâhâ hotom uminiwi selep yakât topŋeâmâ yuwu. Aŋgoânâhâmâ
hotom uminiwi yaŋe âiyeŋe tuhuŋetâ kâtâpyongoâkgât sâŋgum kâlep
ya hikuŋetâ ge sârârârâk kinop. Otmu kawe yakât kutŋeâmâ “Anitâ sâm
mepaenom,” yawu kunbi. Yawu gârâmâ lohimbi nombotŋe in manmaiŋe
ya kâlehen yâhâmai sâm samut katbi. Otmu kâlehen yamâ lambe saum
katminiwi yakât kawe. Otmu baŋga um yan Anitâhât pat kuwaŋgim mem
yâhâ katminiwi yakât kawe. 3 Yâhâ yakât kâlehenâmâ sâŋgum âlâ kâlep
pato ya yawuâk hawamgum katmâ hikuŋetâ ge hârândâŋâk kinop. Otmu
kawe yakât kutŋeâmâ “Anitâhât welâmŋe,” yawu sâm kunbi. Yawu otmâ
Anitâŋe yan ge tatmap nâŋgâm Lewihât komot kunyeŋe yâkŋak yan
yâhâminiop. 4 Otmu alata âlâenâmâ sot hotomŋe topŋe topŋe uminiwi
yakât kawe. Alata yamâ goliŋak tuhuwi. Otmu Moseŋe emelâk girem den
tapeân kulemguop ya mem yakât emetŋe goliŋak tuhum katŋetâ talop.
Otmu âlâmâ aŋgoân Aihita hân pilâm lok ki manmaiângen taka manŋetâ
yan Anitâŋe sot âlâ, kutŋe mana sâm, ya yiŋgiminiop yakât nombotŋe
yamâ belo âlâ goliŋak tuhum katbi yan mânuŋmâ katŋetâ tatminiop.
Otmu âlâmâ Arongât howan ya emelâk elelek sâm kulem olop ya. Ya
yâhâp yâhâp mem hâwurum tapeân Moseŋe kulemguop ya orop konohân
katŋetâ tap. 5 Otmu yakât kakŋanâmâ aŋelo yâhâp yetgât umutyetŋe yamâ
goliŋak tuhum yan kânâŋgâyelekŋetâ kinminiowot yamâ yuwu nâŋgâwi.
“Anitâŋe yâk yetgât hohetyetŋan ge tatmâ tihitnenŋe otmap. Yakât
ikŋe laŋinŋe pato yaŋe yâk yetgât hohetyetŋan tetemu ekmain.” Yawu
nâŋgâwi. Yawu nâŋgâm yan hotom uminiwi yâk yeŋgât kunyeŋaŋe noniŋ
bulimakao hepŋe tuaŋgumu geminiop. Otmu den yu ekyongomune kâlep
kâlep olâkgât ki naŋgan. Yawuhât tâlâwâk sâwoman.
6 Otmu tâmbâlipnenŋaŋe yu me ya otnehât nâŋgâwi. Yamâ Lewihât
komolân gâtŋe yaŋe kawe âlâ, kutŋe “Anitâ sâm mepaenom,” yan hilâm

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ârândâŋâk yâhâm lohimbi kerek belângen manbi yeŋgât sâm Anitâ
ulitgum mepaewi. Otmu lohimbiŋe yu me ya Anitâ waŋnehât nâŋgâwi
yamâ mem kawe yan katmâ gawi. 7 Otmu hotom u u yakât kawe,
kutŋe "Anitâhât welâmŋe" yan hotom um gawi ya yeŋgât kunŋe, lok
konohâkŋe, yâhâmâmâ ikŋe, otmu bukulipŋe nombotŋe, otmu Isirae
lohimbi kerek yâkŋe otmâ tâpikgum manbi ya kerek yeŋgât tosa ya
Anitâŋe pilâyiŋgiâkgât yan yâhâop. Otmu yambu konok yakât biwiŋan
hilâm konohâk Anitâhât kaweŋan yâhâm noniŋ bulimakao lokŋe
kum ya hepŋe tuaŋguminiop. 8-9 Otmu Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât
Heakŋe biwi nâŋgân nâŋgânnenŋe mem hewewen tuhumu yakât topŋe
yuwu nâŋgâwin. Hotom uminiwi yakât kaweân lohimbi kerehâkŋe ki
yâhâminiwi. Yawu naŋgain. Otmu Lewihât komolân gâtŋaŋe âiyeŋe
tuhum yan Anitâŋe ya ekmâ tep âlep nâŋgâyiŋgiâkgât ya otminiwi. Yamâ
ya ekmâmâ yuwu naŋgain. 10 Orotmemenenŋe âlâlâ yu me ya ki orotŋe
sâm kuaŋgiwin, me ki neŋet sâm, me ki meŋet sâm undip karaŋgiwin ya
ihilâk loŋgâemâmâ otmâ tâpikguminiwin. Otmunŋe bâleminiop yakât
tosa Anitâŋe pilâningiâkgât hep tuaŋguminiwi. Hep tuaŋguminiwi yaŋe
tânnongom manman mem teteningimbâpgât dop ki talop. Yaŋeâmâ
orotmemenenŋe bâleŋe ya ekmunŋe teteâkgât yawu otminiwin. Yawuâk
torokatmâ otmâ gaŋetâ Anitâŋe nâŋgâmu ki ârândâŋ olop. Yawu gârâmâ
yâkŋe biwinenŋe ekmâ nâŋgâm ikŋe nanŋe tâŋ tâŋâkŋe mâtâp âiŋe
meningiâkgât hâŋgângumu giop. Gem yan hotom uminiwi yakât bonŋe
yamâ yâkŋe mem teteop.

Yesuŋeâmâ mâtâp âiŋe mem teteningiop.

11 Otmu yakât topŋe nâŋgâm heŋgeŋguŋetgât torokatmâ yuwu sâmune
nâŋgâŋet. Hânân yuân hotom u uhât selepŋe tuhuwi yan Yesuŋe ki
yâhâm hotom ya uop. Bia kârikŋe. Yâkŋeâmâ himbimân yâhâm âwâŋe
Anitâ orowâk tatmâ manman kârikŋe yakât pat kuningim yakât bulâŋe
nenŋe menehât alahum tatmawot. 12 Otmu âlâ yuwu sâwe. Hotom
um gawi ya yeŋgât kunŋaŋeâmâ noniŋ bulimakao gâim hep ya mem
sâŋgum kâlep mem yahatmâ kâlehen baminiop. Bam yan Anitâhât
welâmŋan hep tuaŋgumu kakŋan geminiop. Yesu Kiristoŋe yawu ki olop.
Yâkŋeâmâ kawenenŋan kinmu kuŋetâ muop yan ikŋe hepŋaŋe tosanenŋe
piriningiop. Yâkŋe yawu otmâ Anitâhâlen yâhâm sârerenenehop. Yawu
olop yakât otmâ nenŋe yâkât manmanân torokatmâ manmâ yâhânom.
13 Yâhâ emelâhâmâ yuwu otminiwi. Lohimbi âlâ me âlâŋe lok mumuŋe
wâimai sâm Lewihât komolân gâtŋaŋe samut katminiwi. Yâhâ lohimbi
âlâ me âlâŋe wâinomai yanâmâ Lewihât komolân gâtŋaŋe bulimakao
nanŋe gâim uŋetâ sem kou otminiop. Kou yaŋe mem lok mumuŋe wâiop
yâkât hâkŋan samut ya biatbaŋgiâkgât moseleminiwi. Otmu âlâmâ hotom
um yan yuwu nâŋgâminiwi. "Yâkŋeâmâ noniŋ bulimakao gâiŋetâ yakât

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hepŋaŋe gem yan nenŋe manman âiloŋgo loŋgo me tosa bia mannehât
gem piriap," yawu nâŋgâm yan otminiwi. 14 Yuâmâ Kiristo yâkŋe giop.
Yamâ Anitâhât Wâtgât Mâmâŋahât Heak embâŋân âlâlâ ki tetemuâk
tatmâ gamap yaŋe mâmâŋe otbaŋgimu tosa bia manmâ gam kawenenŋan
kinmu kuŋetâ mum yan ikŋe hepŋe giop. Yawu otmâ biwi nâŋgân
nâŋgânnenŋe hewewen otmu Anitâhât tem lâum hoŋ bawaŋginehât
manmunŋe bâlem gaop yakât tosa yamâ konohâk pirimu biatmâ meteop.
Yakât otmâ lokgât orotmeme tâŋât ya pilâm biwi nâŋgân nâŋgânnenŋaŋe
yâk konok hikum yâkât pat manmâ yâhânom.
15 Otmu torokatmâ sâwe. Anitâŋe dâinenekmâ manman kârikŋe
yakât pat kuningim den hikuop yakât bulâŋe menehât Kiristoŋe nengât
sâm muop. Mum yan otmunŋe bâlem gaop yakât Anitâŋe matŋe
umatŋe ningimap sâm yakât manman kârikŋe yakât mâtâp âiŋe mem
teteningiop. Otmu emelâk Lewi sen yeŋgât amutgen manmâ mâtâp
ya watmâ otmunŋe bâlem gaop yakât tosa ya Yesuŋe pilâningim
sârerenenehop.

Moseŋe noniŋ bulimakao hepŋe mem tuaŋguop.

16-17 Otmu nenŋe orotmemeâmâ yuwu tap. Umatŋe âlâlâ yu me ya
teteningimu munomân senŋe âlâlâ yuwu yawuya miaknomai yawu
sâmâmâ nan baralipnenŋe yamâ bâtnenŋe bâiŋe yakât pat kuyiŋgimain.
Otmu den ya sâm pat kuyiŋgimain yakât bulâŋe yamâ orowâk manmâ
yâhânomân yan bonŋe ki teteyiŋgiwuap. Nen mumunŋe yakât kakŋan
bulâŋe yamâ âlepŋe miaknomai. 18 Yakât dowâk Anitâŋe aŋgoânâmâ
den ya sâm hikuop yakât bulâŋe teteâkgât Moseŋe den ya kulemgum
inâk ki kalop. Yuwu otmâ kalop. 19 Yâkŋe pepa mem lohimbi komot pato
yaŋe Anitâhât den ya topŋambâek nâŋgâŋetâ keterahâkgât ekyongomu
nâŋgâwi. Otmu den sâop yakât bulâŋe ya tetem heŋgeŋguâkgât yâkŋe
noniŋ bulimakao hepŋe ya to orop menduhum memâmâ tuaŋgumu pepaen
giop. Tuaŋgumu gemu nak bât bâtŋe mem losohomâmâ sâŋgum âlâ mem
yakât potonŋan kepeim hewân kalop. Katmu hewâk pato otmuâmâ den ya
sâm teteop yakât bulâŋe teteâkgât hep tuaŋgumu lohimbi kerek kakyeŋan
giop. 20 Yawu ekmâ topŋe nâŋgâŋetgât yuwu sâm ekyongop.

"Girem den Anitâŋe sâm hikuop ya lâum manŋetâ bulâŋe
teteyiŋgiâkgât hep yuâmâ mem tuaŋguan. Yakât topŋe ekmâ
nâŋgâm heŋgeŋgunomai." Yawu sâm ekyongop.

21 Otmu yawuâk wahap yu me ya Anitâŋe nâŋgâyiŋgiâkgât sâm katbi
ya kakŋan gurâ hep mem tuaŋgumu giop. 22 Otmu den kârikŋe emelâk
kulemguop yakât topŋe yuwu tap. Noniŋ bulimakao me âlâlâ ki gâim
hepŋe lâum moseleŋetâ geminiop yanâmâ tosayeŋe yawuâk tatminiop.
Yâhâ lâum moselewi yanâmâ Anitâŋe tosayeŋe pilâm umam sâyiŋgiopgât
mâtâp ya teteyiŋgiop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yesuŋe nengât tosahât otmâ mumu ârândâŋ olop.

23 Otmu Moseŋe hep ya mem senŋe âlâlâ ya kakŋan tuaŋgumu giop
ya ârândâŋ olop. Yâhâ yiwereŋe yuâmâ senŋe âlâlâ hep yaŋe tuaŋguop
yakât bonŋe himbimân tap. Yakât hep tuaŋguop yaŋe bulâŋe ki olop.
Yakât otmuâmâ heŋgeŋguâkgât Yesuŋe himbimân yâhâop. 24 Yawu
gârâmâ Anitâhât kawe bulâŋe ya himbimân tap yakât Yesuŋe yuân
hânân in selep kum yan yâhâ hotom uwi yan ki yâhâop. Yâkŋeâmâ
himbimân yan yâhâop yanâmâ yâkŋe nenŋe lohotŋe otmaingât âwâŋaŋe
mâmâŋe otningiâk sâm ulitgum tatmap. 25 Otmu torokatmâmâ âlâ
yuwu sâmune nâŋgâŋet. Hotom um gawi ya yeŋgât kunyeŋaŋe yambu
ârândâŋâk yâhâ noniŋ bulimakao me âlâlâ hepŋe lâum tuaŋguminiop.
Yâhâ Kiristoŋe yambu ârândâŋ ki mum hepŋe gemap. Yâhâmâ sâp
konok kuŋetâ muop yan hepŋe gemu ârândâŋ olop. 26 Yawu gârâmâ
Kiristoŋeâmâ yâkŋe otminiwi yawu ki olop. Yawu olop mâne emelâk
embâŋân lohimbi kândikyotgop yapâek yambu ârândâŋ kuŋetâ mum
hepŋe gembâp. Yâhâ yâkŋeâmâ ya ki olop. Âwâŋaŋe tosanenŋe pilâm
umam sâningiâkgât mâtâp âiŋe mem teteningim kawenenŋan kinmu
sâp konok kuŋetâ muop yan ikŋe hepŋaŋak nengât tosanenŋe pirimu
ârândâŋ olop. 27 Otmu Anitâŋe sâop yakât nen munom yakât kakŋan
biwinenŋe ikŋiâk ikŋiâk ekmâ nâŋgâm topnenŋe mem tetewuap. Mem
tetemâmâ otbin mewin yakât matŋe âlâku ikŋe ambo ambo ningimu
menom. 28 Yakât otmâ lohimbi nengât tosa ya bialâkgât Anitâŋe
nâŋgâwaŋgimu Yesuŋe nengât tosahât otmâ muop. Mumu ârândâŋ sâop
gârâmâ Yesuŋe yâhâpŋe mumbuapgât dop âlâ ki tap. Emelâk mumu otmu
ârândâŋ olop. Yakât otmâmâ nenŋe biwi nâŋgân nâŋgânnenŋe yâkâlen
katmâ manmunŋe yanâmâ yâkŋe den âiân yâhâpŋe katnenekbuapgât
dop ki otbuap. Yâhâ nenŋe biwi nâŋgân nâŋgânnenŋaŋe yâk kepeim
manmunŋe taka menenekmu orowâk ari manmâ yâhânom nâŋgâm
biwinenŋaŋe yakât mem mambotbaŋgim mannom.

Emelâhâmâ hep tuaŋguminiwi yamâ imbiâk otminiwi.

10 1 Otmu emelâk Anitâŋe den âlâlâ Mose ekumu kulemguop
ya lâum hotom uminiwi ya yeŋgât kunŋe âlâŋe yambu
ârândâŋâk hotom uminiwiân noniŋ bulimakao me âlâlâ hepŋe mem
yâhâ tuaŋguminiop. Yakât otmâ lohimbiŋe tosayeŋe ya bunewâk pesuk
sâyiŋgimu Anitâhâlen torokatnomai yakât mâtâp ki teteop. Yâkâlen
torokatne sâm pâpguwi. 2 Yâhâ sâp yan tosayeŋe ya pesuk sâop mâne
hotom uwi yakât kakŋan âi ya yâhâpŋe torokatmâ ki membâp. Otmu
tosayeŋe ya emelâk bialop mâne manman sânduhân manbâi. 3-4 Yawu
gârâmâ otŋetâ bâlem gaop yakât nelâm yongomapgât yambu ârândâŋâk
hotom uminiwi ya yeŋgât kunyeŋaŋe noniŋ bulimakao yakât hepŋe mem

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yâhâ tuaŋguminiop. Yawu otŋetâ manmâ gawi yamâ tosayeŋe yakât
nâŋgâmâk manmâ gawi.
5-6 Otmu tosayeŋe yawuâk tatyiŋgimu manmâ gawi yakât Kiristoŋe
âwâŋe Anitâ den yuwu sâm ekuop ya poropete âlâŋe kulemguop.
"Anitâ, Kutdâne, gâmâ noniŋ bulimakao me âlâlâ ya gâim hotom
uŋetâ nâŋgârâ ya bonŋe ki otmap. Otmu hep mem tuaŋgum
mansai yakât nâŋgârâ bonŋe ki otmap. Otmu sot um gâhât pat
katmai yakât gurâ nâŋgârâ tâŋât otmap.
7 Yawu gârâmâ nâŋeâmâ lok otmâ hoŋ bahihim gâŋe den tâŋ tâŋâk
lâum yan yakât bonŋe memune ârândâŋ otbuap." Yawu sâop.
Yawu sâm yan Yesu Kiristoŋe himbim pilâm ge den yakât bulâŋe ya
mem teteop.
8 Yâhâ den yakât topŋeâmâ yuwu tap. Aŋgoân Kiristoŋe den yuwu
sâop.
"Gâmâ yâkŋe noniŋ bulimakao ya gâim hotom umai, me hepŋe mem
tuaŋguŋetâ gemap, me sot um gâhât pat sâm katmai ya kerek
ekmâ nâŋgârâ bulâŋe ki otmap." Yawu sâop.
Yawu otmâ Isirae lohimbiŋe Anitâhât den biwiyeŋaŋe ki kepeim lâum
gawi, imbiâk lâum gawi yakât Anitâŋe nâŋgâmu bâleop. 9 Kiristoŋe den
sâm teteop yan torokatmâmâ den âlâ yuwu sâop.
"Nâŋeâmâ hoŋ bahihim gâhât den tâŋ tâŋâk lâum yan yakât bonŋe
memune ârândâŋ otbuap." Yawu sâop.
Yawu otmâ Anitâŋe den âlâlâ Mose ekumu kulemguop ya lâum hotom
uminiwiŋe yakât bulâŋe ki mewi. Yakât otmâ Anitâŋe bonŋe teteâkgât
sâm nanŋe Yesu Kiristo hâŋgângumu ge muop. 10 Yesu Kiristoŋe ikŋe
manmanŋe ki alilop. Yawu otmâ Anitâŋe âi sâm waŋop ya lâum manmâ
gam muop. Yakât otmâ tosanenŋe kerehâk pilâningimu nenŋe Anitâhât
senŋan aŋun bia manmâ yâhânomgât mâtâp ya sâm ningiop.

Yesu kuŋetâ hepŋe gemu ârândâŋ olop.

11 Bukulipne, den yu yâhâpŋe torokatmâ sâwe. Anitâŋe nenekmu
ârândâŋ olâk sâm Lewi senŋe noniŋ bulimakao gâim hep tuaŋgum âlâlâ
tâtâemâk otmâ gawi yakât bulâŋe ki teteop. 12 Yawu otmâ gaŋetâ Anitâŋe
tosanenŋe pilâningiâkgât Yesuŋe nengât kawenenŋan kinmu kuŋetâ
muop. Yawu otmâ yanâmâ manman kârikŋahât bulâŋe ya teteop. Yawu
otmâ muop gârâmâ yâhâpŋe mumbuapgât mâtâp ya ki tap. Emelâk ya
otmu ârândâŋ olop. Otmu mum yahatmâ Anitâhâlen yâhâ tat tat kârikŋe
tatmâ yâhâmbisâp. 13 Anitâŋe Satan bâleŋe otmu kasa nombotŋe mansai
ya kerek hilipyongom mem ge katyekbuap yakât Yesuŋe mambotmap.
14 Otmu sâmune nâŋgâŋet. Yesuŋeâmâ mum yahalop yâkâlen nenŋe
biwinenŋaŋe kepeim manmain. Yawu otmunŋe Anitâŋe tosanenŋe
kerehâk pilâningimu ikŋe senŋan salehâk manmâ yâhânom.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15 Otmu yukât topŋe teteâkgât Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe
topŋe ya sâm tetemu poropete âlâŋe kulemguop ya yuwu tap.
16 “Kutdânenŋaŋe yuwu torokatmâ sâop. Sâp âlâenâmâ den mâtâpŋe
aŋgo hikuwom yakât bulâŋe yamâ nâŋe biwiyeŋan kâmetbom.
Otmu nâŋgân nâŋgânyeŋan kulemgumune tatbuap.”
17 Yawu sâmâmâ yuwu torokatmâ sâop.
“Nâŋe yeŋgât tosa me orotmeme bâleŋe yakât matŋe ki yiŋgiwom.
Umam sâyiŋgiwom. Yawu otmâ yakât yâhâpŋe ki nâŋgâwom.”
Kutdânenŋaŋe yawu sâop. 18 Otmu “Umam sâyiŋgiwom yakât kakŋan
otŋetâ bâlem gaop yakât yâhâpŋe ki nâŋgâwom,” yawu sâop. Yawu
gârâmâ Lewihât senŋe hotom uminiwi ya yanâk pesuk sâop.

**Anitâŋe pat kuningiop yakât bulâŋe menehât
nâŋgâm manmâ yâhânom.**

19 Bukulipne, den sâm tetean yu nâŋgâm heŋgeŋgumâmâ topne
yuwu nâŋgânomai. Emelâhâmâ Anitâhât kawe ya sâŋgumŋe hikum
maŋguminiwi. Yamâ himbimân manman tap yakât umutŋe. 20-21 Yâhâ
yakât bulâŋeâmâ nengât sâm Yesu howanân kuŋetâ mumu hepŋe giop.
Otmu mum yahalop. Yâkŋe kunnenŋe otmâ kulet sâningim Anitâ
âwâŋahâlen yâhâop. Yawu otmâ yâkŋe sâŋgum ya gahaem pilâm
Anitâhâlen yâhânomgât mâtâp âiŋe mem kusânningiop. 22 Yawu gârâmâ
yakât kakŋan nen yuwu sâwin. “Emelâk tosanenŋe ya bialop.” Yawu
sâmunŋe toen mem katnenehop yakât nâŋgâm biwi yâhâp ki otnom.
Yawu otmâ Anitâhâlen haoŋmâ ârândâŋ biwi nâŋgân nâŋgânnenŋaŋe
kepeim yâk mepaem manmâ yâhânom. 23 Otmu Anitâŋe den perâk ki
sâmapŋe emelâhâk manman kârikŋe yakât pat kuningiop yakât bulâŋe
mene sâm yâkâlen biwi nâŋgân nâŋgânnenŋaŋe kepeim mannom.
Yawu otmâ eŋgat yâhâp ki otnom. 24 Yawu otmâ bukulipnenŋe
orop biwi nâŋgân nâŋgânnenŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu mem
heweweŋ tuhuakmâ buku konok oraŋgim manmâ yâhânom. 25 Lohimbi
nombotŋaŋe lohotŋe otmâ ki menduhuakmâ Anitâ mepaem mansai.
Nenŋeâmâ yâkŋe otmai yawu ki otnom. Kutdânenŋe Kiristoŋe sâp
girawuân taka menenekbuap yakât nâŋgâm nenŋe menduhuakmâ Anitâ
mepaem yâkâlâk nâŋgâm mannom.
26 Yakât torokatmâ sâwe. Den pat âlepŋe ya nâŋgâm heŋgeŋgum
Yesuhâlen biwinenŋaŋe kepeim manmâ gain. Yawu gârâmâ nenŋe
lohotŋe otmâ orotmemenenŋe bâleŋe ya mem miwirikum torokatmâ
otmâ yâhânom. Yawu otnom. Otmuâmâ Anitâŋe tosanenŋe
pilâningiâkgât yâhâpŋe kuŋetâ mumbuapgât dop âlâ ki tetewuap. Bia
kârikŋe. 27 Yâhâ nenŋe orotmemenenŋe bâleŋe ya miwirikum yâhâpŋe
torokatmâ otmâ mannom otmuâmâ Anitâŋe matŋe umatŋe ningiwuap.
Yawu otmâ hemân pilânenekmu gemunŋe kâlâpŋe senenekmu hâhiwin

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kakŋan manmâ yâhâmbisâingât mâtâp tap. 28 Yakât yuwu torokatmâ
sâwe. Emelâhâmâ orotmeme yuwu otmâ manbi. Lok âlâ me âlâŋe
Mosehât girem den ya loŋgâenomai otmuâmâ lohimbi yâhâp me kalimbu
yaŋe yakât topŋe ekmâ nâŋgâm ya sâm teteŋetâmâ papatolipyeŋaŋe
yuwu sâminiwi. “Ya bulâŋanâk orotmeme kiŋgoŋ ya otmâ mansap.”
Yawu sâm yakât matŋe in yawu yongoŋetâ muminiwi. Orotmeme yawu
otmâ manbi. 29 Yakât otmâmâ yuwu torokatmâ sâwe. Anitâ nanŋe nengât
tosanenŋahât otmâ kawenenŋan kinmu kuŋetâ mumu hepŋe giop.
Yakât nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu lohimbi âlâ me âlâŋe yâkâlen biwiyeŋe
katmâ mannomai. Yawu gârâmâ yakât kakŋan nâŋgâŋetâ tâŋât otmu
betgunomai. Yawu otmâ Anitâhât Wâtgât Mâmâŋahât Heak ikŋahâk
mâmâŋe otyiŋgim tihityeŋe otmap ya gurâ yawuâhâk betgunomai.
Lohimbi yawu manmâ yâhânomai yamâ Anitâ ikŋak matŋe umatŋe
yiŋgimu mem yaŋak hem nâpumân kioŋnomai. 30 Emelâhâk emet
inânŋan topŋe tetemu eknehât Anitâŋe den sâm tetemu poropete âlâŋe
kulemguop ya yuwu tap.

“Ninak matŋe yiŋgimune mem umatŋe kakŋan mannomai.”

Otmu âlâmâ yuwu sâm tetemu poropete âlâŋe kulemguop.

“Anitâ ikŋe lohimbilipŋaŋe denŋe nâŋgâŋetâ gemu betbaŋginomai
yâk den âiân katyekmâ topyeŋe mem tetewuap. Topyeŋe mem
tetem matŋe mem purik pilâyiŋgiwuap.”

Yâkŋe yawu otyiŋgimu hâhiwin nâŋgâm manmâ yâhânomai. 31 Yen
yawu otmaihât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâ manman amboŋaŋe sâmu
hâhiwin kakŋan manmaihât kiŋgityeŋahât ki oai, hâ? Yawuhât nâŋgâm
denŋe lâum manŋet.

32 Yakât topŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yeŋe topŋe katmâ biwiyeŋe
Yesuhâlen katbi. Yawu otmâ topŋe ya nâŋgâm heŋgeŋguwi. Yawu otmâ
biwiyeŋe yâkâlen hikum lâum manmâ gaŋetâ lohimbi belângen mansaiŋe
mem bâleyekbi. Mem bâleyekŋetâ hâhiwin kakŋan manmâ gawi. 33 Otmu
lohimbi belângen mansai nombotŋaŋe yeŋgâlen takam lok sensenân kinmâ
senyeŋan gem yongom mem ge katyekmâ giriŋyiŋgiwi. Yawu gârâmâ
yeŋeâmâ yakât sâm yâk yeŋgât senyeŋan lohotŋe ki otbi. Otmu kasalipyeŋaŋe
bukulipyeŋe yawuâk otyiŋgiŋetâmâ yanâmâ yâk yeŋgâlen torokatmâ
tânyongowi. 34 Yâhâ bukulipyeŋe nombotŋe yamâ mem pâi emetŋe kâlehen
katyekŋetâ manbi yâk yeŋgâlen ari sot um yiŋgim tânyongowi. Yâhâ lohimbi
belângen mansaiŋeâmâ senŋe âlâlâ wuân me wuân tatyiŋgiop yamâ kombo
meyiŋgiwiân yanâmâ ki gorâyiŋgiop. Yenâmâ manman kârikŋahât pat
Anitâŋe kuyiŋgiop yakât bulâŋe yamâ kombo meyiŋginomaihât dop âlâ ki
tap. Yakât nâŋgâm manmâ gam biwi yâhâp ki otbi. 35 Yakât otmâmâ topyeŋe
yuwu nâŋgâm heŋgeŋgunomai. Yenâmâ emelâk gihityeŋe ya kârikŋe olop.
Yawu gârâmâ umatŋe topŋe topŋe teteyiŋgiwuap otmuâmâ kârihem manman
kârikŋahât pat kuyiŋgiop yakât bulâŋe menehât nâŋgâm mannomai. 36 Yawu

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nâŋgâm Yesuhâlenâk biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe kepeim manmâ Anitâhât tem lâuwaŋgim yakât bulâŋe ya menomai. 37 Yakât yuwu torokatmâ sâwe. Anitâŋe sâmu poropete âlâŋe emet inânŋan den kulemguop ya yuwu tap.

"Takawuap yaŋe kâlep ki otmâek benŋe takawuap. 38 Otmu yeŋe biwiyeŋe nâhâlen katŋetâ manman kârikŋahât pat kuyiŋgiwan. Yakât otmâ ki lohotŋe otmâ biwiyeŋe houŋ sâwuap. Yenâmâ pat kuyiŋgiwan yakât bulâŋe menomai. Yawu gârâmâ yeŋgâlen gâtŋe âlâ me âlâŋe mambotŋetâ kâlep otmu biwiyeŋe orotok sâmu betnohonomai otmuâmâ lohimbi yawuya yeŋgât nâŋgâmune bâlemu umatŋe kakŋan katyekmune mannomai."

Yawu kulemguop tap. 39 Yawu gârâmâ yâkŋe mansai yan ki torokatmâ mannomai. Yâhâmâ Anitâhât den ya nâŋgâŋetâ gemu betbaŋgiwi yakât matŋe yâkŋe ikŋiâk ikŋiâk kâpekyiŋgiwuap. Yâhâ yeŋeâmâ yawu ki otmâ mansai. Yakât otmâ biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe Anitâhâlenâk katŋetâ kinmu yâk konok mepaem manŋetâ Anitâŋe meyekmâ manman kârikŋan katyekbuap.

Anitâhât den nâŋgâŋetâ bulâŋe olop yâkŋeâmâ biwi yâhâp ki otbi.

11 1 Bukulipne, yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâhâlen biwinenŋaŋe kepeimunŋe kinmâ yâhâekgât nâŋgâm mannom. Yakât topŋe yuwu ekyongomune nâŋgâŋet. Anitâŋe den sâop yakât bonŋe yamâ tetewuap. Yakât otmâ nenŋe Anitâhât den yakât nâŋgâm eŋgat yâhâp ki otnom. Teteningiwuap nâŋgâm biwinenŋaŋe nâŋgâmunŋe bulâŋe otbuap. 2 Emelâk tâmbâlipnenŋe nombotŋaŋe Anitâŋe den ekyongop ya nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu yakât eŋgat yâhâp ki otbi. Yawu otbi yakât otmâ Anitâŋe nâŋgâyiŋgimu ârândâŋ olop.

3 Embâŋân topŋe katmâ Anitâŋe sâmu hân himbim âlâlâ topŋe topŋe biaembâ teteop ya nenâmâ bulâŋanâk ki ekmâ manbin. Otmuâmâ nenŋe Anitâhâlen biwinenaŋe kepeiwin yamâ Anitâŋe yu ya olop yakât den pat sâm teteop ya nâŋgâmunŋe bulâŋe dondâ oap. Den sâm teteop ya nâŋgâm biwi yâhâp ki otmâ manmâ gain. Otmu yakât topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât emelâk manbi yâk yeŋgât topyeŋe ekmâ nâŋgâne.

4 Yawu gârâmâ tâmbânenŋe âlâ, kutŋe Awe sâm, yâkŋe Anitâhâlen biwi nâŋgân nâŋgânŋaŋe kepeim manop. Yawu manmâ sâp âlâen lama nanŋe gâim Anitâhât hotom uop. Yawu otmu Anitâŋe yâkât nâŋgâmu ârândâŋ olop. Otmu ataŋe, kutŋe Kain sâm, yâkŋeâmâ Anitâhât den ya nâŋgâmu bulâŋe ki olop. Yakât otmâ yâkŋeâmâ sot inŋe hâwurum hotom ya umu Anitâŋe ekmu ki ârândâŋ olop. Yakât otmâmâ kâiŋe tepŋan tâlimu imiŋe kumu muop. Yâhâ imiŋaŋeâmâ Anitâhâlen biwiŋaŋe kepeim pat kuwaŋgiop yakât bulâŋe hâmbâi membom nâŋgâm manop. Yawu gârâmâ nenŋe Anitâhâlen biwi nâŋgân nâŋgânnenŋaŋe kepeim yâkŋe olop yawuâhâk otmâ manmâ yâhânom.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5 Yâhâ lok âlâmâ, kutŋe Enoko sâm, yâkŋeâmâ Anitâhâlenâk biwi
nâŋgân nâŋgânŋaŋe kepeim manop. Yawu manmâ gamu Anitâŋe yakât
nâŋgâwaŋgimu âiloŋgo olop. Yakât otmâ ki muop. Anitâŋe golâek memu
yâkâlen yâhâop. Yawu otmâmâ bukulipŋaŋeâmâ "Enoko ya wosaken
arap," sâm pâinŋetâ bialop. 6 Yawu gârâmâ yuwu naŋgain. "Anitâ ya
bulâŋanâk tap. Yakât otmâ nenŋe yâkâlen biwinenŋaŋe kepeine sâm
otmunŋeâmâ yâkŋe âlepŋe nâŋgâningiwuap." Yawu naŋgain. Yawu
gârâmâ nenŋe yâkâlen biwinenŋaŋe kepeim manmunŋe yanâmâ yâkŋe
nenekmu ârândâŋ otmap.
7 Otmu dop yawuâk lok âlâ, kutŋe Noa sâm, yâkŋe Anitâhâlen biwi
nâŋgân nâŋgânŋaŋe kepeim manop. Yakât otmâ Anitâŋe toŋgelâk pato
takawuap sâm inânŋan ekuop. Ekumu yâkâlen biwi nâŋgân nâŋgânŋaŋe
kepeiopgât otmâ eŋgat yâhâp ki olop. Yawu otmâmâ biwiŋaŋe yuwu
nâŋgâop. "O yuâmâ nen kerek hiliwahom metenomosain." Yawu nâŋgâm
yan waŋga tuhuop. Waŋga tuhum ikŋe hepŋe torehenlipŋe ya hârehâk
waŋgaen yâhâwi. Waŋgaen yâhâŋetâmâ toŋgelâk pato gem to niŋ niŋ
sâm gam lohimbi biwi pâlâmŋe manbi ya aksihâk haranyongop. Yawu
gârâmâ Anitâŋe den ekuop ya Noaŋe nâŋgâmu bulâŋe otmu yâkâlen
biwi nâŋgân nâŋgânŋe kepeim denŋe lâuop. Yakât otmâ Anitâŋe
nâŋgâwaŋgim manman kârikŋahât pat kuwaŋgiop.
8 Yâhâ âlâmâ yuwu. Anitâŋe Awaraham ekum hân âlâ yakât pat
kuwaŋgiop. Yakât pat kuwaŋgimu Awarahamŋe yâkâlen biwi nâŋgân
nâŋgânŋaŋe kepeim denŋe lâum kapiŋe pilâm kapi âlâengen ariop.
9 Ari mem tetem yuwu nâŋgâop. "Hâmbâi nâhât senŋe yuân manmâ
yâhânomai yakât bonŋe hân yu mian." Yawu nâŋgâm emet bulâŋe ki
tuhuop. Selep kandi kum yan manop. Yawu manmu nanŋe, Isaka sâm,
otmu seseŋe, Yakop sâm yâku yawuâk selep kandi kum yan manmâ gawi.
Yâhâ Awaraham, Isaka, Yakop yâkŋe yuwu nâŋgâwi. "Hâmbâi nengât sen
hân yuânâk manmâ yâhânomai," yawu nâŋgâm yan yanâk manmâ gawi.
10 Yâhâ Anitâŋe Awaraham den ekuop yakât bulâŋe hâmbâi tetewuap
nâŋgâm yâkâlen biwiŋaŋe kepeim manop. Otmu Anitâŋe kapi âlepŋe
nandoroŋe sâop yakât bulâŋe himbimân tetewuap yakât gurâ nâŋgâm
manop.
11 Otmu Awaraham imbiŋe, kutŋe Sara, yâk gurâ yawuâk biwiŋaŋe
Anitâhâlenâk kepeim manmâ gaop. Saraŋe kâsiâk manmâ gam sombo
olop. Yâhâ embâŋân emet inânŋan Anitâŋe yuwu sâm ekuop. "Hâmbâi
nange tetewuap." Yawu sâm den ekuop ya nâŋgâmu bulâŋe olop. Yakât
otmâ sombo olowâke yamâ benŋe somboŋahât nanŋe, Isaka sâm, ya
mem ga kalop. 12 Yâhâ Awarahamâmâ sombo dondâ otmâ mumuhât
sâp emelâk wangiop. Yawu manowâke yamâ benŋe yâkŋe Anitâhâlen
biwiŋaŋe kepeim yâkât den lâum manmâ gaop. Yakât otmâmâ nen yâkât
sen mansainŋe tetem yanâk torokatmâ manmâ gain yu. Yawu gârâmâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nen Awarahamgât biwiŋan gâtŋe lok yamâ saru sâtŋan sak ekmain yakât dop mansain. Otmu pitu kiŋgitŋe orowâk ewan kinmu ekmain yakât dop yawu.

13 Lohimbi kutyeŋe yongonmâ aran yuŋeâmâ Anitâŋe den sâop yakât bonŋe ya hâmbâi tetewuap nâŋgâm yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim manmâ gam muwi. Otmu den sâop yakât bulâŋe yamâ manbi yan ki mem tetewi. Ki mem tetemâmâ yuwu nâŋgâwi. “Nen kandi mansain,” yawu nâŋgâm biwiyeŋe ki giop. Otmu eŋgat yâhâp gurâ ki otbi. 14-15 Lohimbi yu yan Anitâhâlen biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe kepeim manmâ, “Nen kandi mansain,” yawu nâŋgâm kapi âlâhât pat kuyiŋgiop yakât bulâŋe tetewuap sâm manmâ gawi. Yawu gârâmâ “Nen kandi mansain,” yawu sâwi yamâ hânyeŋe tâmbâŋe yakât nâŋgâm ki sâwi. Yakât nâŋgâm sâwi mâne purik sâm âwurem ari kapi pilâm takawi yan manbâi. 16 Yawu gârâmâ Anitâŋe himbimân kapi âlepŋe nandoroŋe yakât pat kuyiŋgiop ya ambokunom nâŋgâm denŋe lâum mem mete tuhum manbi. Anitâhât den tem lâum manmâ yan, “Anitâ Ambonenŋe,” yawu sâm mepaem manbi. Yakât otmâ Anitâŋe nâŋgâyiŋgimu ârândâŋ olop.

17-18 Otmu Awaraham yâkâlâk âlâ torokatmâ sâwe. Emelâk embâŋân Anitâŋe Awaraham yuwu sâm ekuop. “Isakahât biwiŋambâ gâhât seselipge hurunduŋ sânomai.” Yawu sâop. Yawu sâop yakât kakŋan Awarahamgât topŋe tetemu ekbehât Anitâŋe ekumu ikŋe nanŋe kumu mumu yâkât hotom umbe sâm nanŋe dâim ariop. 19 Dâim arimâmâ biwiŋaŋe yuwu nâŋgâop. “Nane ombe bisine konok yu kumune mumbuap. Kumune mumu yanâmâ Anitâŋe mumuŋambâ mem yahatmu manbuap yakât wâtŋe tatbaŋgiap.” Yawu nâŋgâm yanâmâ hotom ya umbe sâm nanŋe dâim ariop. Otmu hâmbâi Anitâŋe sâmu lok mumuŋambâ yahatnomai ya nâŋgâm kinmâ nanŋe mem alata kakŋan kalop. Katmu tatmu emelâk tewetŋe mem hâuwe sâm inanaŋgumu yanâk Anitâŋe kuwaŋgiop. Emelâk muowâke yamâ nanŋe memu pilâm ariowot. Yawu.

20 Yâhâ Isakaŋeâmâ Anitâhâlen biwi nâŋgân nâŋgânŋaŋe kepeim manop yakât otmâmâ yâkâlembâ nanyâhâtŋe yâhâp teteowot, kutyetŋe Yakop yet Esau sâm, emet inânŋanâk Anitâŋe sâmu teteyitgiwuap yakât pat kuyitgiop.

21 Otmu Yakopŋe yawuâk biwi nâŋgân nâŋgânŋaŋe Anitâhâlen kepeim biwi yâhâp ki otmâ manop. Yakât otmuâmâ emelâk sombo otmâ kâmgum talop yan Anitâ mepaem nanŋe Yosepgât nanyâhâtŋe ya pat kuyitgiop.

22 Otmu Yosepŋe mumbe sâm otmâmâ Anitâŋe Isirae lohimbi Aihita hânâmbâ mem dâiyekbuap yakât emet inânŋan seselipŋe yuwu sâm ekyongop. “Hâmbâi mâne yeŋgât sen tetem sambe otmâ mannomai. Yawu otŋetâ Anitâŋe yupâ mem dâiyekmu ari yeŋgât hân sâm pat kuyiŋgiop yan mannomai. Yakât otmâ nâmâ mumbom gârâmâ arinomai

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yan nâhât hahitne mem ari yan kurihineknomai.” Yawu gârâmâ yâkŋe ki
biwi yâhâp otmâ sâop.
23 Torokatmâ Mosehât sâwe. Mose âwâŋe mâmâŋaŋe Anitâhâlen
biwi nâŋgân nâŋgânyetŋaŋe kepeim manowot. Yakât otmâmâ Aihita
yeŋgât lok pato, kutŋe Parao sâm, yâkŋe yuwu sâop. “Isirae ambolipŋe
yeŋgât nanlipyeŋe ŋaŋa ya yongoŋetâ muŋet,” yawu sâop. Yawu sâmu
Mose âwâŋe mâmâŋaŋe nanyetŋahât kun kundenŋe ekmutâ âlepŋe
otmu Paraohât den ya kum yuwu sâowot. “Nannetŋe yu hâmbâi lok
pato otbuap.” Yawu nâŋgâmâmâ nanyetŋe lâum ari âlâengen manmutâ
emetsenŋe kalimbu pesuk sâop. Yakât kakŋan saka saka kâlehen katmutâ
to kakŋan yoloŋ yoloŋ otmâ talop. Otmu saka saka kâlehen tatmâ
isem tatmu Parao baratŋaŋe toen arim yaŋak mem teteop. Yâkŋe mem
tetemâmâ ŋaŋa ya mem ari golemguop.
24 Yawu otmu Moseŋe pato otmâ Aihita yeŋgât lok kunŋe pato otbuap
yakât nâŋgâmu gemu pilâyekmâ bukulipŋe yeŋgâlen yâhâpŋe torokatmâ
manop. 25 Yâk yeŋgâlen torokatmâ umatŋe topŋe topŋe teteyiŋgiwuap
yakât nâŋgâm ki gorâwaŋgiop. 26 Yâhâmâ Anitâŋe pat kuyiŋgiop yakât
bulâŋe tetewuap yakât nâŋgâm yâk yeŋgâlen torokatmu orowâk manbi.
Otmu Kiristo yamâ Anitâŋe hâŋgângumu ge manmu nâŋgâm bâlewaŋgim
âlâlâ otbaŋgiwi dop yawuâk otmâ manop. Yawu manmâ gam Aihita
ambolipŋaŋe Anitâ betbaŋgim hâk sânduhân manmâ gawi yâk yeŋgâlen
torokatmâ tosa meman sâm kut miop yakât nâŋgâmu tâŋât olop.
27 Yawu otmâ Anitâŋe pat kuyiŋgiop yakât nâŋgâmu bulâŋe olop.
Nâŋgâmu yawu otmu Aihita yeŋgât patoyeŋahât kiŋgitŋahât ki otmâ âi
ya pilâop. Yawu otmâ yapâ pilâyekmâ lok ki manmaiângen ari manop.
Yan manmâ “Anitâ Ambonenŋe ki ekmain yamâ bulâŋanâk tatmap,”
yawu nâŋgâm kârikŋeâk manmâ biwi yâhâp ki otmâ manop. 28 Yawu
gârâmâ Anitâŋe ekmu ârândâŋ otmu yâk hâŋgângumu purik sâm Aihita
hânân âwurem ariop. Yan ari Anitâŋe ikŋe aŋeloŋe âlâ, kutŋe Itit kiom
Amboŋe sâm, yâk hâŋgângumu Aihita kapi ambolipŋe yeŋgât nanlipyeŋe
kunŋe ya yongomu munomaihât yakât topŋe ekuop. Ekumu nâŋgâm biwi
yâhâp ki olop. Otmu aŋelo yaŋe buku otningiâk sâm yâkât denŋe lâum
lama gâim hepŋe yaŋe kâsikum yiŋgimu emetyeŋahât gahatŋan mem
lâwâlewi. Yuâmâ inânŋanâk Anitâŋe Mose den ekuop ya nâŋgâmu bonŋe
otmu ya watmâ olop.
29 Otmu “Anitâŋe den sâop ya bonŋe tetewuap,” nâŋgâm Isirae
lohimbiŋe Aihita hân pilâm saru guluŋe, kutŋe Saru Kuriŋ sâm, yakât
sâtŋan ari kinbi. Yan kinŋetâ Anitâŋe sâmu to ya keterakmâ torehen
torehen otmu mâtâp teteop. Yawu otmu kâiyeŋe hân liŋmâ nombotgen
bawi. Nombotgen baŋetâ Aihita yeŋgât hep bero yâku yawuâk betyeŋan
watyekmâ bawi. Tânâmŋan bam tatŋetâ Anitâŋe sâmu saru yaŋe tuŋ
sâm gam lâum gulip tuhuyekmu haranyongop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

30 Otmu Anitâŋe den ekyongop yakât bonŋe tetewuap sâm ya nâŋgâŋetâ
bulâŋe olop. Yawu gârâmâ manbi yaŋe kapi âlâ, kutŋe Yeriko sâm, yan
kasalipyeŋaŋe paŋ kârikŋe sâhâm yeŋe yakât kâlehen tatbi yan takawi.
Yan taka Isirae ambolipŋaŋe Anitâhât den lâum paŋ kârikŋe ya hawamgum
yâhâm gem tatŋetâ hilâm nombolân yâhâp pesuk sâop. Hilâm nombolân
yâhâp ya pesuk sâmu yanâk paŋ ya aksihâk ge liwarakmâ iop. Yawu otmu
Isirae ambolipŋaŋe kasalipyeŋe ya yâhâ yongom metewi. 31 Yawu otbi.
Yâhâ yawu ki otbi yan mâtâp imbi âlâ manop, kutŋe yamâ Lahap. Aŋgoân
Isirae lok yâhâp hâŋgânyotgoŋetâ emet galemŋe ekde sâm yâhâm giowot.
Otmu imbi yaŋe yuwu nâŋgâop. Isirae ambolipŋaŋe ki nohonomai nâŋgâm
lok yâhâp hâŋgânyotgowi ya kapi ambolipŋaŋe yelekmai sâm mem
mesaŋgutyelehop. Imbi yaŋe biwi yâhâp ki otmâ mesaŋgutyelehopgât otmâ
yâhâ yongowi sâp yan imbi ya konok hâmeŋe kinop. Yawu.
32 O, bukulipne, den sâmune dâiakmâ kâlep otmapgât den pâŋe
tâlâwâk sâwe. Tâmbâlipnenŋe nombotŋaŋe Anitâhât den yakât bulâŋe
tetemu menom nâŋgâm manmâ gawi ya yeŋgât kutyeŋe yuwu. Gition,
otmu âlâmâ Barak, âlâmâ Samson, âlâmâ Yepita, otmu âlâmâ Dawiti,
âlâmâ Samue, otmu Anitâhât poropetelipŋe nombotŋe. 33 Lok yongonsan
yuâmâ Anitâŋe den sâop ya nâŋgâŋetâ bulâŋe olop yakât otmâmâ biwi
yâhâp ki otbi. Yawu otmâ kasalipyeŋe yongom itit kiom tuhuyekbi. Yâhâ
yâk yeŋgâlen gâtŋe nombotŋe yamâ meyekmâ pusi papato sâtŋe kârikŋe,
kutŋe laion sâm, ya tatmaiân pilâyekŋetâ gewi. Yamâ Anitâŋe mâmâŋe
otyiŋgimu mem pâlâmŋe tuhuyekŋetâ ki neyekbi. 34 Yâhâ nombotŋe
âlâmâ mem pilâyekŋetâ kâlâp kâlehen kioŋbi. Yamâ ki seyehop. Yâhâ
nombotŋe âlâmâ kasalipyeŋaŋe teŋgâen kinbi yakât nâŋgâm gem
kewewetmâ ariwi. 35 Yâhâ naom yâhâp muowot yamâ Anitâŋe sâmu
yâhâpŋe yahatmutâ heroŋe otbi. Yâhâ nombotŋe âlâmâ kasalipyeŋaŋe
mem âlâlâ tuhuyekŋetâ hâhiwin kakŋan manmâ yuwu sâwi. “Âo, hâmbâi
sâp patoen mumuŋambâ yahatmâ heroŋe kakŋan manmâ yâhânom.
Yakât ki gorâningiâk.” Yawu sâm Anitâhât den ya tâŋ tâŋâk lâum
kinmâ muwi. 36 Nombotŋeâmâ kasalipyeŋaŋe meyekmâ senyeŋan gem
yongom mem âlâlâ tuhuyekbi. Yâhâ nombotŋeâmâ tâk kârikŋaŋe mem
sâhâyekbi. Yâhâ nombotŋeâmâ lâm kâlehen panyekŋetâ ge yaken tatbi.
37 Nombotŋe yamâ kasalipyeŋaŋe kâtŋe yongoŋetâ muwi. Nombotŋeâmâ
seheŋe mem pâŋ lâu lâu hâreyekbi. Nombotŋeâmâ tewetŋe eŋgatyeŋe
hâum tiŋ tâŋ meyekbi. Yâhâ nombotŋeâmâ kasalipyeŋaŋe meyekmai
sâm yan hâkyeŋe alitmâ ari hewukŋehen mesaŋgurakbi. Nombotŋeâmâ
sot me senŋe âlâlâhât pâinmâ in po manbi. Yawu gârâmâ lohimbi
belângen manbiŋeâmâ yâk yekmâ mem bâleyekŋetâ manbi. 38 Anitâhât
kasalipŋaŋe yawu otyiŋgiwi. Yawu otyiŋgim yâk watyekŋetâ gem
tiok taok otmâ âlâengen âlâengen ari manbi. Yawu otmâ ari lok ki
manmaiângen, me dikin kâlehen, me bârâengen ari yan manmâ gawi.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

39 Lohimbi yuŋeâmâ Anitâhâlen biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe kepeim
den sâop yakât nâŋgâm biwi yâhâp ki otmâ manmâ gawi. Yakât otmâ
yekmu ârândâŋ otmu manman kârikŋahât pat kuyiŋgiop. 40 Yawu gârâmâ
Anitâhât lohimbi yaŋe hioŋakmâ nombotŋaŋe kulet sâyiŋgim yeŋiâk
bulâŋe menomaihât dop ki tap. Yawu nâŋgâm pat ya kuyiŋgimu nengât
tâmbâlipnenŋaŋe manmâ gawi yamâ bonŋe ya in yawu ki mewi. Yawu
gârâmâ nen orowâhâk manman âlepŋan manmâ yâhânom.

Anitâŋe ikŋe nanŋe baratŋe sâm menenehop.

12 1 Bukulipne, yuwu sâmune nâŋgâŋet. Nengât tâmbâlipnenŋaŋe
Anitâhât den nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim
manmâ biwi yâhâp ki otmâ manmâ gam muwi. Yakât nâŋgâm den âlâen
hâum sâmune nâŋgâŋet. Tâmbâlipnenŋaŋe kurâp kinmâ hawamnongom
nenekmâ tai yakât yengu yâkŋe Anitâhât den lâum ki lohotŋe otmâ gawi
yanâk torokatmâ mannomai. Manmâ biwiyeŋe gemu lohotŋe otmaihât
orotmemeyeŋe bâleŋe ya kerehâk bet pilâm hewewen otmâ Anitâhât den
lâum yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim manmâ yâhânomai. 2 Yawu otmâmâ
Yesuŋe kerek nengât nâŋgâningim manman bâleŋahât Amboŋe, kutŋe
Satan, yâkât bâtŋambâ menenekmâ yâk mem ge kalop. Yakât nâŋgâm
Yesuŋe heroŋe otmâ ki lohotŋe olop. Yâkŋe hâhiwin kakŋan manmâ
senŋan gewi yakât nâŋgâm sâtgum kinmâ hâkŋe ki alilahop. Yakât otmâ
âwâŋe Anitâ yâkât lau lâum manmâ muop. Mum yahatmâ kulet sâningim
himbimân yâhâm kunnenŋe pato otmâ tap. Otmu âwâŋaŋe âi sâm
waŋop ya biwiŋaŋe tiŋâk kepeim manop. Yawu manmâ ki biwi yâhâp
olop. Yakât nengu yawuâk yâkât nâŋgâm torokatmâ manmunŋe ârândâŋ
otbuap.
3 Yesu mem âlâlâ tuhuŋetâ yan hâhiwin nâŋgâop. Otmu sâp yiwereŋe
yu umatŋe topŋe topŋe teteyiŋgiwuap. Umatŋe teteyiŋgimu Yesuŋe olop
yakât den pat ya nâŋgâm heŋgeŋgumâmâ biwiyeŋaŋe ki gewuap. 4 Otmu
yeŋe lohotŋe otŋetgât Satanŋe perâkŋe topŋe topŋe mem gamap yan
ki lohotŋe oai. Otmu Anitâhât hâkâŋ otmaiŋe mem âlâlâ tuhuyekŋetâ
yan gurâ kârikŋeâk mansai. Umatŋe kakŋan yâhâmu Yesuŋe kârihem
kinmâ hâhiwin nâŋgâm muop. Umatŋe yawuya yeŋgât kakyeŋan ki
yâhâmap. Yakât otmâ yeŋe yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim kârihem manmâ
yâhânomai.
5-6 Bukulipne, yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâŋe tihitnenŋe otmap yakât
nâŋgâm poropete âlâŋe den kulemguop ya yuwu tap.

"Awoŋnenŋe Anitâ yâkŋe tepŋe nâŋgâningimap. Otmu nenŋe otmunŋe bâlemu mâtâp bâleŋan ari hiliwahomaingât yâkŋe kuwiknenekbe sâm hâhiwin ningimap. Hâhiwin ningimu yanâmâ biwi nâŋgân nâŋgânnenŋaŋe keterakmu yâkâlen torokatmâ komot konohâk manmâ yâhânom. Yawu otningimap yakât nâŋgâm

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Anitâŋe yen kuwikyekmu yeŋe yakât ki hâkâŋ otnomai. Otmu yen kuwikyekbe sâm yawu otyiŋgimu yeŋe biwiyeŋaŋe ki gewuap.”

Den yawu tap. Yakât yu nâŋgâm mem mannomaiân umatŋe topŋe topŋe teteyiŋgimu biwiyeŋaŋe ki orotok sâwuap.

7 Yakât yuwu torokatmâ sâmune nâŋgâŋet. Nan baralipnenŋaŋe den kuŋetâ me otmâ tâpikguŋetâ yanâmâ yongom mem kuwikyekmain. Yakât dopŋeâk Anitâŋe sâmu umatŋe topŋe topŋe teteningimap. Yakât otmâ umatŋe âlâlâ teteyiŋgiwuap yan yuwu nâŋgânomai. “Maiŋ, yuâmâ Anitâŋe ikŋe nanŋe baratŋe sâm yakât kuwikneneksap.” Yawu nâŋgâm heroŋe otmâ mannomai. 8 Yawu gârâmâ Anitâŋe ki kuwikyekmap mâne yeŋe ikŋe nanŋe baratŋe bia, mandu tâŋât otbâi.

9-10 Otmu torokatmâ sâmune nâŋgâŋet. Awoŋlipyeŋaŋe yongom mem kuwikyekŋetâ yâk yeŋgât amutgen manmâ denyeŋe lâum manmâ gamai. Yawu gârâmâ Awoŋyeŋe himbimân tatmapŋe mem kuwikyekmu yakât gurâ ki hâkâŋ otnomai. Yâkŋe mem kuwikyekmâ gamap yakât bulâŋeâmâ himbimân ikŋe orowâk mannomaihât nâŋgâm yawu otyiŋgimap. 11 Otmu yakât torokatmâ âlâ sâwe. Awoŋyeŋe Anitâŋe kuwikyekmâ gamap yanâmâ hâhiwin nâŋgâm tep bâle otmai. Yâhâ hâmbâi orotmemeyeŋe bâleŋe yu pilâm ikŋe orowâk manman sânduhân manmâ yâhânomai.

Bulâŋe mem tâpikgumain sâm biwinenŋaŋe alilaŋgim buku oraŋginom.

12-13 Yawu gârâmâ yeŋe ki ihilâk mahilâk mannomai. Yeŋe manmanyeŋe ya heŋgeŋgum mâtâp tâŋ tâŋâk watmâ arinomai. Yeŋe yawu otmâ manŋetâ yeŋgâlen gâtŋe âlâ me âlâ biwi yâhâp otmâ mansaiŋe otmâ tâpikgumai ya pilâm yeŋgâlen torokatnomai. Yawu otmâ yeŋe biwi konohâk otmâ mannomai. 14-15 Otmu hioŋakmâ yeŋgâlen gâtŋe âlâ me âlâŋe Anitâŋe pat kuyiŋgiop yâk betbaŋgim yakât bulâŋe mem tâpikgum hiliwahomaihât yen lohimbi kerehâk biwiyeŋaŋe alilaŋgim buku oraŋginomai. Otmu yâk orowâk manmâ yâhânom yakât biwiyeŋe yâkâlen kinbuap. Otmu yakât den âlâ sâwe. Bau ŋasiŋe yaŋe hâreakmâ sânduk sâm ârândâŋ otmâ bau mem bâlemap yakât dopŋeâk yeŋgâlen gâtŋe âlâ me âlâŋe otmâ tâpikgum mem bâleyekmaihât galemahom mannomai.

16 Nen Esauhât den pat ya naŋgain. Âwâŋaŋe bâtŋe bâiŋe ya membuap sâm yâkât pat kuwaŋgiop yakât nâŋgâmu tâŋât otmu hâkâŋ olop. Yawu otmâ sotgât nâŋgâm imiŋe ulitgumu imiŋaŋe sot waŋmu niop. Nem yan âwâyetŋahât bâtŋe bâiŋe ya imiŋe waŋop.

17 Yâkŋe otmâ tâpikguop yakât kakŋan yâhâpŋe otmune tetewuap mâne yakât pâinmu biatmu hâum pâpgum imbiâk iwi tepŋe kârâm biwiŋe ŋasin otmu iseop. Yawu otmâ mâtâp ya mem tetewuapgât dop

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ya ki ehop. Yakât pat ya nâŋgâmain. Otmu yeŋgâlen gâtŋe âlâ me âlâŋe
yâkŋe olop yawuâk otmâ Anitâŋe pat kuyiŋgiop yakât nâŋgâŋetâ gemu
Anitâ betgumai sâm yakât galemahom mannomai.
18-19 Emelâk embâŋân tâmbâlipnenŋaŋe manbi otmu yiwereŋe
nenŋe mansain yukât topŋe teteâkgât yuwu sâmune nâŋgâŋet.
Tâmbâlipnenŋaŋe Aihita hân yapâ pilâm taka pumŋe âlâ, kutŋe Sinai
sâm, yan tatbi. Yan taka tatŋetâ Anitâŋe girem den Mose ekuwe sâm
otmu yanâk mun pato pilâop. Lâmun isemap yakât munŋe ya wangim
pilâop. Otmu sâp yanâk elem pato miop. Yanâk kâlâp semu utun pato
sahakmu omoŋguop. Otmu belek sâmu himbim guŋguruŋ sâop. Yawu
otmâ mun pato pilâop yan Anitâŋe yuwu sâop. “Lohimbi, me soŋgo bau,
me âlâ me âlâŋe pumŋe yukât gotŋan ganomai yamâ kâtŋe yongoŋetâ
munomai.” Yawu sâop. **20-21** Yawu sâmu Moseŋe pârâk pilâm kâi bâtŋe
sânsân sâmu yuwu sâop. “Maiŋ, nâ kiŋgitnahât dondâ oan.” Yawu sâop.
Sâmu Isirae lohimbi nombotŋe yâk orop kinbiŋe mun pato ya nâŋgâm
yâku yawuâk kiŋgityeŋahât otmâ hân mem tep mem asim ahom ahom
otbi. Yawu otmâ yuwu sâwi. “Âo, Anitâ. Kulem yu topŋe âlâ tetemu ekmâ
kâi bât sânsân oain. Yakât nenŋe gâ orop wuân me wuângât alahunomgât
dop ki oap.” Yawu sâwi.
22 Yawu gârâmâ Anitâŋe tatmâ gaop. Otmu tatmâ yâhâwiop.
Yâkŋe yen orop yawu ki otningimap. Yâhâ pumŋe âlâ, kutŋe Sion
sâm, yakât dopŋeâk Anitâŋe himbimân tatmap, yan arinom. Otmu
aŋelo komotŋe komotŋe yaŋeâmâ yâk hawamgum heroŋe otbaŋgim
mepaemai. Otmu nen gurâ yawuâk yâk yeŋgâlen torokatmâ mepaenom.
23 Otmu emelâk lohimbi nombotŋe Yesuhâlen torokatbi yâhâmâ ikŋe
pat kuyiŋgim kutyeŋe kulemgumu tap. Lohimbi ya yeŋgâlen arinom.
Emelâk tâmbâlipnenŋe nombotŋaŋe Anitâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim
manmâ muwi. Yâkŋe kulet sâningim Anitâ gotŋan tai. Yawu gârâmâ
lohimbi emelâk meyehop otmu nen mansain yu, nen kerek sâp patoen
menduhunenekbuap. Yawu otmâ topnenŋe ekmâ nâŋgâm hâmeŋe
ikŋiâk ikŋiâk ningiwuap. **24** Yawu gârâmâ lok âlâhâlen hâum sâwe. Lok
âlâ, kutŋe Awe sâm, yâhâmâ ataŋaŋe kumu muop. Yakât matŋeâmâ
Anitâŋe ataŋe ya kâpekbaŋgiop. Yawu gârâmâ nengât sâm Yesu kuŋetâ
mumu hepŋe giop. Yakât bonŋeâmâ nenŋe yâk orop torokatmâ manmâ
yâhânomgât mâtâp âiŋe meningiop. Yawu gârâmâ Anitâŋe mem
dâinenekmâ gamu yakât ki hâkâŋ otnom.
25 Yâhâ topnenŋe teteâkgât den âlâ yuwu torokatmâ sâmune nâŋgâŋet.
Anitâŋe girem den Mose ekuop yanâmâ lok nombotŋaŋe den ya
nâŋgâŋetâ gemu bet pilâwi. Yakât kakŋan yâkŋe sâmu yakât matŋe
umatŋe teteyiŋgimu manmanyeŋe bâleop. Yawu gârâmâ sâp patoen
nenŋe otbin mewin yakât matŋe Anitâŋe mem purik pilâningiwuap.
Yakât otmâ nanŋe Yesu hâŋgângumu ge den topŋe eknongop ya nâŋgâm

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tiŋâk lâum manmâ yâhânom. 26 Emelâk embâŋân Anitâŋe Sinai pumŋan
Mose den ekuop yanâmâ hân sânsân sâop. Ya pesuk sâmu yanâmâ yuwu
sâm ekuop. “Nâŋe sâmune hân yu sânsân yap. Yâhâ sâp pesuk sâwuawân
âlâkuâk sâmune hân himbim yuâmâ huhuakmâ biatmâ metewuap.
Otmu emetsenŋe pitu topŋe topŋe ya pek sâm gulip otmâ metewuap.”
Yawu sâop. 27 Anitâŋe den sâop yukât topŋeâmâ yuwu. Yâkŋe sâmu hân,
himbim, emetsenŋe, pitu topŋe topŋe âlâlâ yu gulip otmâ metewuap.
Yakât kakŋanâmâ ikŋe manmanŋaŋak tetewuap. Sâp yanâmâ Anitâŋe
nengât pat kuningiop yakât bulâŋe ningiwuap.

28-29 Anitâŋe nengât sâm manman kârikŋahât pat kuningiop yakât
bulâŋe menom. Yakât otmâ yâk mepaem manmâ yâhânom. Yawu gârâmâ
lohimbi nombotŋaŋe Anitâhât den nâŋgâŋetâ gemu bet pilâmai ya
yeŋgât topyeŋe teteâkgât den âlâen hâum sâwe. Âliwahap haraŋ haraŋ
sâm emetŋe mem tatmap yan kâlâp saum katmunŋe semu gâwuŋaŋak
kinmap. Dop yawuâk Anitâŋe sâmu âlâlâ ya sem gulip tuhumu kouŋaŋak
kinbuap. Yawu gârâmâ Anitâŋe nen buku otningiâkgât yâk mepaem
heroŋe otbaŋgim mannom.

Yuwu otmâ manmunŋe Anitâŋe nenekmu ârândâŋ otbuap.

13 1 Orotmeme âlepŋe girawu tap yakât ekyongomune nâŋgâŋet.
Yeŋe aŋgoân buku oraŋgiminiwi ya yawuâk torokatmâ buku
oraŋgim mannomai. 2 Embâŋân aŋgoânâmâ aŋeloŋe lok hâtgum takaŋetâ
lokŋe mem buku tuhuyekbi. Yawu gârâmâ lomba nombotŋaŋe yeŋgâlen
takaŋetâ dâim yâhâ emelan katyekmâ sot um yiŋginomai. 3 Otmu
yeŋgâlen gâtŋe nombotŋe mem pâi emetŋan katyekŋetâ tatmâ hâhiwin
nâŋgâmai yakât pâi emetŋan taiâk sâm ki gulip malap otnomai. Nenŋe
nenŋahâk pâi emetŋan tain mâne girawu otbâinâ nâŋgâm yâk yeŋgât
nâŋgânomai. Otmu yeŋgâlen gâtŋe nombotŋe yamâ lohimbi belângen
mansaiŋe mem bâleyekŋetâ hâhiwin kakŋan mansai. Otmu yen yawu
otyiŋgiŋetâ mansai mâne girawu otbâi yakât yâk nâŋgâyiŋginomai.
Yenâmâ Yesuhât komot konohâk mansai yakât otmâ yeŋe heweweŋâk
yâk tânyongonomai.

4 Otmu den âlâ sâmune nâŋgâŋet. Lohimbi sihan mansaiŋe konda
otŋetâ Anitâŋe ya ekmu dondâ bâlemap. Otmu lokŋe imbiŋaŋe miakmâ
manmutâ ârândâŋ otmap. Yâhâ yakât kakŋan lok me imbi ondop orop
manmai ya Anitâŋe ekmâ dondâ bâlemap. Lohimbi yawu otmai yaŋe tosa
umatŋe memai. Yakât hâmbâi Anitâŋe matŋe ya tâŋ tâŋâk yiŋgiwuap.

5 Emelâk Anitâŋe Mose den ekumu kulemguop ya yuwu tap.

> “Nâhâitŋe ki tihit otningimap sâm gorâyiŋgimu eŋgat yâhâp ki
> otnomai. Ki pilâyekmune umburuk mannomai.”

Yawu sâop yakât otmâ wahap yu me ya tatningiap ya ekmunŋe ki dopŋan
otmu ki dewaenom. Otmu dopnenŋan tatningiwuap ya wangim ningiâkgât

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sâm ki ulitgunom. Bia kârikŋe. Wuân me wuân tatningiap yamâ dopnenŋan.
6 Anitâŋe den sâop yakât topŋe nâŋgâm yuwu alahum mannom.
"Kutdânenŋaŋe haoŋmâ ârândâŋ tihitnenŋe otmap. Yakât otmâ lok bâleŋaŋe mem bâlenenekne sâm otnomai yanâmâ nenŋe yâkât wâtŋan kinmâ mâtâpgât ki hâum pâpgunom. Yâhâ yawu otninginomai yan nenŋe yakât ki gorâningiwuap. Yawu sâm alahum yâkât wâtŋan mannom."
7 Emelâk papatolipyeŋaŋe Anitâhâlen biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe kepeim yâkât den ekyongominiwi. Yawu otmâ manmâ ki lohotŋe otmâ gam muwi. Otmu yengu yâkŋe otminiwi yawuâk otmâ Yesu Kiristohâlen biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe kepeim ki lohotŋe otmâ mannomai. 8 Emelâk Yesu Kiristoŋe tatmâ gaop, âun yu tap, otmu yawuâk tatmâ yâhâwiop kârikŋe. Yakât otmâ ki gorâningiwuap.
9 Yawu gârâmâ lok nombotŋaŋe yeŋgâlen taka den aŋgo ekyongowi yakât den pat buku nombotŋaŋe eknohoŋetâ nâŋgâwan. Den ekyongowi ya nâŋgâŋetâ biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe gulip malap otmu Yesu Kiristohât mâtâp tâpikgumaihât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Den yamâ tâŋât. Yakât otmâ yâkŋe den ekyongowi yamâ ki lâunomai. Yeŋe den tâŋât me orotmeme bâleŋe ya pilâmâmâ Anitâŋe tep âlep nâŋgâyiŋgim tihityeŋe otmap ya nâŋgâm heŋgeŋgum biwiyeŋe yâkâlenâk tatbuap. Yawu otmâ manŋetâ yâkŋe mâmâŋe otningim yâhâwuap.
10-11 Yâhâ Anitâŋe lohimbi kerek yeŋgât tosa pilâyiŋgiâk sâm hotom uminiwi ya yeŋgât kunyeŋaŋe yuwu otminiop. Yâkŋe selep belângen kinminiop yan lama kum gâim yanâmâ hepŋe mem yâhâ alata kakŋan hepŋe tuaŋguminiop. Yawu otmu bukulipŋe nombotŋe yaŋeâmâ belângen kinmâ bonŋe yamâ mem uŋetâ sem biatminiop. 12 Otmu dop yawuâk nenŋe Kiristohâlen biwinenŋaŋe kepeim yâkât pat otnehât yâk mem kapi betŋehen ge kuŋetâ mumu hepŋe giop. 13 Yakât otmâ nenŋe hotom um katmai yakât nâŋgâmunŋe gemu selep hâŋgiŋan yan ki yâhânom. Ya pilâm belângen tatmâ Yesuhâlen torokatmâ yâkât denŋe lâum mannom. Yawu otmunŋe yanâmâ Yesu otbaŋgiwi yawuâk nen otninginomai. Otmu yakât ki gorâningiwuap. 14 Nenâmâ kapinenŋe yu bia. Kapinenŋe dondâŋe yamâ himbimân Anitâ tatmap ewan tap. 15 Otmu Kutdânenŋe Yesu yâkŋe kulet sâningim himbimân ewan yâhâ tap. Yakât otmâ nenŋeâmâ yakât nâŋgâm Ambonenŋe Anitâ heroŋe nâŋgâwaŋgim mepaenom. 16 Otmu orotmemenenŋe âlepŋe otmunŋe Anitâŋe nenekmu ârândâŋ otmap yakât sâwe. Lohimbi nombotŋe umburuk manmaihât yeŋeâmâ yâk nembe kalem otyiŋginomai. Otmu nombotŋaŋe hâhiwin kakŋan mansai buku otyiŋgim tânyongonomai. Orotmeme yawu otmâ mannomai yanâmâ Anitâŋe yekmu ârândâŋ otbuap.
17 Otmu papatolipyeŋe yeŋgât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yen manman kârikŋahât mâtâp hâum pâpgumaihât yâkŋe yeŋgât galem

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

otmâ galemyongom mansai. Otmu yâkŋe Anitâŋe âi sâm yiŋgiop ya biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim mem mansai. Hâmbâi sâp patoen yakât hâmeŋe yiŋgimu menomai. Yawu gârâmâ biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe gemapgât yeŋe yâk yeŋgât amutgen manmâ tem lâuyiŋginomai. Tem lâuyiŋgim manŋetâmâ yâkŋe biwiyeŋe hewewen otmu galemyongom heŋgeŋgunomai.

18-19 Otmu nâŋe bukulipne orowâk tatmâ Anitâhât tem lâuwaŋgim manmâ orotmeme âlepŋe otmâ manmunŋe nenekmu ârândâŋ oap. Yawu gârâmâ yeŋe biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe hewewen otmu nengât sâm Anitâ ulitgum mannomai. Otmu Anitâŋe nâ hâŋgânnohomu yeŋgâlen takawehât gurâ yawuâk ulitgum manŋetgât naŋgan.

Den bâiŋe

20 Bukulipne, den bâiŋe ekyongomune nâŋgâŋet. Kutdânenŋe Yesu, yâkŋe mumu yan Anitâŋe tosanenŋe pilâningim manman kârikŋahât pat kuningiop. Otmu âwâŋe Anitâŋe mumuŋambâ mem yahalop. Yawu otmâ pat kuningiop yakât bulâŋe hâmbâi menomgât mâtâpŋe teteop. Ya biatbuapgât dop âlâ ki tap. 21 Bulâŋe ya mene sâm Anitâŋe mâmâŋe otyiŋgimu yâkât wâtŋan kinmâ tem lâuwaŋgim manŋetâ nâŋgâmu ârândâŋ otbuap. Yawu otmu yanâmâ biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe huruŋ sâmu mannomai. Otmu Yesu Kiristo mepaenomai. Ya bonŋanâk.

22 Bukulipne, yeŋe biwiyeŋe gemapgât den tâlâwâk yu kulemgum katyiŋgian. Yawu gârâmâ yeŋe sâlikumâmâ topŋe ya nâŋgâm heŋgeŋguŋet. 23 Otmu tembe lâu pâi emetŋe galemŋe tatmapŋe nâŋgâmu Timoteo ya pâi emetŋambâ ge mansap. Yâkât den pat yawu sâŋetâ nâŋgâwan. Yawu gârâmâ yâkŋe taka nâ penenihimu yanâmâ netŋe orowâk yeŋgâlen takarom.

24 Otmu yeŋe pepa yu sâlikum nâŋgâm yengu papatolipyeŋe otmu Yesuhât komot mansai ya nâhât den pat yu ekyongom buku otyiŋginomai. Otmu Itali ambolipŋe lohimbi tohoŋetâ mansain yâkŋe yeŋgât tep âlep pato nâŋgâyiŋgim mansai. Yâkŋe yawu nâŋgâyiŋgim mansai yakât yeŋe nâŋgâŋetgât nâŋe den pat yu kulemgum katyiŋgian. 25 Anitâŋe tihityeŋe olâkgât nâŋe haoŋmâ ârândâŋ ulitguman. Den pat katsan yu yuâk.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yakowo

1 [1] O bukulipne,
Yen Yura lohimbi hânnenŋe tâmbâŋe pilâm hân âlâengen
âlâengen ari mansai. Ari manmâ Yesu Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim
yâkât komolân torokatsai. Nâ Yakowo. Nâŋe Anitâ yet Kutdânenŋe
Yesu Kiristo hoŋ bayitgim mansan. Yakât otmâ yeŋgât nâŋgâm ekap yu
kulemgum katyiŋgian.

Nenŋe Anitâ ulitgunom yan biwi yâhâp ki otnom.

[2-4] Bukulipne, yeŋe Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim mansai. Yakât
otmâ umatŋe âlâlâ kakyeŋan yâhâmu biwiyeŋe ki orotok sâmap.
Biwiyeŋe ki orotok sâmap gârâmâ hâmbâi umatŋe pato âlâ kakyeŋan
yâhâmu hâhiwin dondâ nâŋgânomai yan yâkâlenâk biwiyeŋaŋe kepeim
umatŋe ya lâum ki lohotŋe otnomai. Yawu otmâ mannomai yan Anitâŋe
yekmu ârândâŋ otmu manman kârikŋahât pat kuyiŋgiop yakât bulâŋe
menomai. Yakât nâŋgâm biwi hero nâŋgâŋet. [5-6] Yeŋe girawu manŋetâ
Anitâŋe yekmu ârândâŋ otbuap yakât nâŋgâm yâkâlen biwiyeŋaŋe
kepeim ulitgunomai. Ulitgunomai yanâmâ Anitâhât biwiŋan tatmap
ya Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mem biwi nâŋgân nâŋgânyeŋan katmu
nâŋgâŋetâ keterakyiŋgiwuap. Otmu biwi yâhâp ki otmâ ulitgunomai
yan heweweŋâk nâŋgâyiŋgiwuap. Yâhâ lohimbi âlâ me âlâŋe yu yakât
biwi yâhâp kakŋan Anitâ ulitgunomai ya yeŋgât topyeŋe nâŋgâŋetâ
keterahâkgât den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Nenŋe waŋga mem saru
kakŋambâ arimain. Arimainângembâ siru pato pilâmu to dondâ bâlemap.
Yawu otmâ waŋga ya mem kopa kopa tuhumap. Yakât dopŋeâk lohimbi
yan yu yeŋgât biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe hâlim milim otmap. [7-8] Yakât
otmâ yu ya otnomaihât biwi yâhâp otmâ hâmbiŋ gumbiŋ manmai.
Topyeŋe yawu tapgât Anitâ ulitgumai yan ki nâŋgâyiŋgimap.

Munomân iri sikumnenŋe ki miakmâ arinom.

[9] Bukulipne, yeŋe Kiristohâlen biwiyeŋe katbi yan Anitâŋe manman
kârikŋahât pat kuyiŋgiop. Otmu yeŋgâlen gâtŋe lohimbi nombotŋaŋe
senŋe âlâlâhât umburuk mansai. Yâhâmâ hâmbâi Anitâŋe manman

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kârikŋahât pat yakât bulâŋe yiŋgimu menomai yakât nâŋgâm biwi
heroŋe nâŋgâŋet. 10-11 Hâmbâi munomân iri sikumnenŋe ki miakmâ
arinom yakât den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Hahop suriŋe pilâm
kuririŋ sâm kinmu ekmunŋe âiloŋgo loŋgo otmap. Yâhâ sâp ki kâlep
otmuâk pek sâm hânân ge tâtuk sâmap. Yakât dopŋeâk nen kerek
mum tâtuk sânom. Yakât otmâ yeŋgât gâtŋe lohimbi nombotŋaŋe
iri sikumyeŋe orop manmai yeŋgât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yeŋe
Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim manŋetâ lohimbi belângen manmaiŋe
nâŋgâm bâleyiŋgim mem ge katyekmai. Yawu otyiŋgimai gârâmâ
hâmbâi Anitâŋe manman kârikŋahât pat yakât bulâŋe yiŋgimu menomai
yakât nâŋgâm biwi heroŋe nâŋgâŋet. 12 Umatŋe âlâlâ kakyeŋan
yâhâmu Kiristohâlenâk biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim Anitâ hoŋ bawaŋgim
mannomai. Yawu manŋetâ Anitâŋe yekmu ârândâŋ otmu manman
kârikŋan katyekmu mannomai.

Tosa otmunŋe bâlemap ya Anitâhâlen ki kârâm pilânom.

13-15 Lohimbi wuân me wuân ekŋâlem otŋetâ bâlemap yakât yuwu
sâmune nâŋgâŋet. Yu me ya ekŋâlemai yan yeŋe eŋgatyeŋeâk watmâ
otnehâlâk nâŋgâmai. Yawu nâŋgâmai yakât kakŋan otŋetâ bâlemu tosa
memai. Yawu otmâ manman bâleŋahât paŋgoŋân kioŋmâ yawuâk tâtâem
otmâ mannomai yamâ hiliwahonomai.

Yakât otmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâŋe ki otmu bâlemap. Otmu
nenŋe otmunŋe bâleâkgât biwinenŋan ki kioŋmap. Yâhâ lohimbiŋe
otŋetâ bâlemap yamâ yeŋan tap. Otmu tosa otmai yakât gurâ Anitâhâlen
kârâm pilânomaihât dop âlâ ki tap. 16 Yakât otmâ Anitâhâlen kârâm
pilânomai yanâmâ yeŋe yakât nâŋgâŋetâ ki bonŋe otbuap.

17 Anitâ Koko salek Amboŋaŋe senŋe âlâlâ himbimân ekmain ya
kalop. Hilâmgât emetsenŋaŋe ga takam kârikŋe pilâm bolaŋ bolaŋ sâm
ge potok sâmap. Yâhâ omoŋgât emetsenŋe ya purik sâmu torehenŋeâk
tetemu ekmain. Otmu ya ari gulip otmu omoŋ sahakmap. Yâhâ pitu yamâ
omoŋe peleŋ peleŋ sâm kinmu ekmain. Yâhâ emet haŋ sâmu ki ekmain.
Yawu gârâmâ Himbim Amboŋaŋe yawu ki otmap. Yâkŋeâmâ tat tat
kârikŋe tatmâ gaopŋak tatmâ gamap. Otmu yawuâk tatmâ yâhâmbisâp.
Otmu biwinenŋe mem heweweŋ tuhumu âlepŋeâk otmâ manne yakâlâk
nâŋgâmap. Yakât otmâ yâkŋe ki biwinenŋan kioŋmu otmunŋe bâlemap.
18 Ikŋahâk nine nanne baratne sâm mem heweweŋ tuhunenekmu
Kiristohâlen biwinenŋe katmunŋe manman âiŋe ningiop. Yakât otmâ
Kiristohât pat manmâ Anitâŋe yu ya kalop ya yeŋgât kunyeŋe mansain.

Kiristohât den nâŋgâm tem lâuwaŋginom.

19-20 Bukulipne, yuwu sâmune nâŋgâŋet. Bukulipyeŋaŋe Kiristohât
den kâsikum yiŋginomai yan ândâp katmâ yâk yeŋgât den nâŋgânomai.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yâhâ yeŋeâmâ den kâsikum lohimbi yiŋgiŋetâ ândâpyeŋe kârikŋe otmâ ki nâŋgânomai. Ki nâŋgâŋetâ lohotŋan ekyongonomai. Yâhâ yeŋe den kâlâpŋe orowâk katyeknomai yan Anitâŋe yen yekmu bâlewuap. Otmu lohimbi den ekyongoŋetâ nâŋgâŋetâ gemu bet pilânomai ya gurâ Anitâŋe yekmu bâlewuap. Yakât otmâ yeŋe den kâlâpŋe orowâk ki katyeknomai. 21 Emelâk yeŋe Kiristohât den nâŋgâm biwiyeŋan katbi ya mem mete tuhum orotmeme bâleŋe âlâlâ bet pilâm Anitâhât den lâum mannomai. Yawu manmâ yâhânomai yanâmâ yâkŋe meyekmâ manman kârikŋan katyekmu manmâ yâhâmbisâi.

22 Kiristohât den lâum hoŋ bawaŋgiŋet. Yâhâ den ya in nâŋgâmai yan "Anitâŋe nenekmu ârândâŋ oap," sâm biwiyeŋe pâlâmŋe otmu manŋetâ dondâ bâlemap. Yawu nâŋgâm manmaiŋe kâirahom hiliwahonomai. Lohimbi yawuya yeŋgât topyeŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. 23 Lohimbiŋe duŋguân eŋakmâ somotyeŋe hâluhuakmai. 24 Yawu gârâmâ duŋguân ki eŋakmai yan kundenyeŋahât towatŋe nâŋgâŋetâ ki keterakyiŋgimap. 25 Yakât dopŋeâk lohimbi nombotŋaŋe Kiristohât den nâŋgâm yan ki biwiyeŋan katmâ lâumai. Yawu otmai yan den ya in yawu nelâm yongomap. Yâhâ yeŋe yawu ki otnomai. Kiristohât den yamâ bulâŋe. Yakât torehenŋe âlâ ki tâpihahomap. Ya nâŋgâm lâum manmâ bâleŋahât paŋgoŋân ki kioŋmain. Yakât otmâ yeŋe den ya tiŋâk lâum manmâ yâhânomai yan Anitâŋe yekmu ârândâŋ otmu biwi hero nâŋgânomai.

26 Den âlâ torokatmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lohimbi nombotŋaŋe mitihât orotmemeâk watmunŋe Anitâŋe nenekmu ârândâŋ otbuap yawu nâŋgâmai. Yawu nâŋgâm den ihilâk mahilâk sâmai yakât Anitâŋe mitihât orotmeme watmai yakât nâŋgâmu tâŋât otmap. Lohimbi yawu nâŋgâmaiŋe kâirahom otmâ hilipgumai. 27 Yeŋe Awoŋnenŋe Anitâ yâkât tem lâuwaŋgim yuwu otmâ manŋetâ yekmu ârândâŋ otbuap. Lohimbi kambut mansai me nimnaom âwâ mâmâlipyeŋe mum pilâyekŋetâ mandu mansai ya yeŋgât tepyeŋe nâŋgâm tânyongonomai. Yawu otmâ orotmeme bâleŋe bet pilâm biwiyeŋe galemahom mannomai yan Anitâŋe yekmu ârândâŋ otbuap.

Buku âlâhât nâŋgâmunŋe yahatmu âlâhât ki nâŋgâmunŋe gewuap.

2 1 Bukulipne, den âlâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Kutdânenŋe Yesu Kiristo Anitâ orop dopyetŋe konohâk. Yakât otmâ yâkât nâŋgâŋetâ yahatmu yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim mansai. Yawu manmâ lok kut patyeŋahâlâk ki nâŋgânomai. 2-3 Yeŋe Anitâ yet Kiristo mepaeyelekmâ kiki meyitgimai yan lok pupŋe âlâ, hâk katipŋe me pet âiloŋgo haŋgalakmâ takamu ekŋetâ yahatmu "lok takap yuâmâ iri sikumŋe orop" yawu nâŋgâmai. Yawu nâŋgâm "lohimbi senyeŋan ewanâk tat," sâm katŋetâ tatmap. Yâhâ lok pupŋe âlâ, hâk katipŋe me pet tok sâsâŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

haŋgalakmâ takamu ekŋetâ gemu “lok takap yuâmâ lok inŋe, umburuk mansap,” yawu nâŋgâmai. Yawu nâŋgâm “ginŋehen tat,” sâm katŋetâ tatmap. 4 Yawu otyiŋgimai yan lokgât nâŋgân nâŋgân bâleŋe watmâ lok kâsipyongom Kutdânenŋe Kiristohât den loŋgâemai.

5 Lohimbi girawuyaŋe Kiristohâlen biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim manmai ya yeŋgât nâŋgâm Anitâŋe manman kârikŋahât pat kuyiŋgimu tap? Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lohimbi belângen manmaiŋe lohimbi inŋe me umburuk manmai ya yeŋgât nâŋgâyiŋgiŋetâ gemap. Lohimbi inŋe yawuyaŋe Kiristohâlen biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim manŋetâ ya yeŋgât nâŋgâm Anitâŋe manman kârikŋahât pat kuyiŋgimu mansai. 6-7 Yawu gârâmâ yeŋe lohimbi yawuya yekŋetâ gemu ginŋehen katyekŋetâ tatmâ miti nâŋgâmai. Yâhâ lohimbi iri sikumyeŋe oropŋe Kutdâyeŋe Yesu Kiristohât nâŋgâŋetâ gemu sâm bâlewaŋgim mansai. Yawu manmâ yan yen meyekmâ den âiân katyekmâ senŋe âlâlâ meyiŋgimai. Yawu gârâmâ yeŋe lok iri sikumyeŋe orop ya eweyiŋgim lohimbi senyeŋan katyekŋetâ miti nâŋgâmai. Yawu otmai yakât nâŋgâmune ki ârândâŋ otmap.

8 Anitâŋe girem den âlâ Mose ekumu kulemguop ya yuwu tap.

“Nenŋahât nâŋgâmunŋe yahatmap yawuâk buku nombotŋe yeŋgât nâŋgâyiŋgimunŋe yahatbuap.” Yawu tap.

Den ya lâum lohimbi hârok yeŋgât nâŋgâyiŋgiŋetâ yahatmu ewe katyekŋetâ ârândâŋ otbuap. 9 Yâhâ lohimbi kut patyeŋahâlâk nâŋgâmai yan girem den yan yu loŋgâem tosa memai. 10 Lohimbi âlâ me âlâŋe girem den âlâ loŋgâemai yamâ Anitâŋe yekmu girem den hârohâk loŋgâemai yawu otmap. 11 Yakât topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâ ikŋak girem den âlâlâ hârok Mose ekumu kulemguop. Girem den âlâ yuwu sâm ekuop.

“Lok âlâ me âlâŋe bukulipyeŋe yeŋgât imbilipyeŋe ki yekmâ otnomai.”

Otmu âlâmâ yuwu sâop.

“Lohimbi âlâ me âlâŋe lok âlâ me imbi âlâ kuŋetâ mumbuap yâhâmâ papatolipyeŋaŋe meyekmâ den âiân katyekŋetâ tosa pato menomai.” Yawu sâop.

Anitâ ikŋak girem den âlâlâ hârok Mose ekuop. Yakât otmâ lohimbi âlâ me âlâŋe lok me imbilipyeŋe yeŋgât betyeŋehen ki kioŋmâ tosa ki miain sâmai. Yamâ benŋe buku âlâ kuŋetâ mumbuap yan Anitâŋe yekmu girem den hârohâk loŋgâem tosa memai yawu otbuap. 12-13 Lohimbi âlâ me âlâŋe mem bâleyekŋetâ yakât matŋe yeŋe kâpekyiŋgimai. Yawu gârâmâ yeŋe otŋetâ bâlemap yakât matŋe Anitâŋe gurâ yiŋgimu menomai. Yâhâ yeŋe lok nombotŋe yeŋgât tosa pilâyiŋgimai otmuâmâ Anitâŋe gurâ yen umam sâyiŋgim tosa pilâyiŋgiwuap. Yakât otmâ yeŋe Kiristohât den tiŋâk lâum manmâ bukulipyeŋe yeŋgât ki nâŋgâŋetâ gewuap. Yawu otnomai yanâmâ Anitâŋe yekmu ârândâŋ otmu tosa pilâyiŋgiwuap.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Nenŋe Kiristo hoŋ bawaŋginom yan hâkŋak
hâkŋak ki hoŋ bawaŋginom.

14 Bukulipne, yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lohimbi âlâ me âlâŋe
Kiristohâlen biwinenŋaŋe kepeim manmain sâmai yamâ ki tem
lâuwaŋgim bukulipyeŋe tânyongomai. Lohimbiŋe den yawu sâmai
yamâ perâk sâmai. Otmu Anitâŋe biwiyeŋe ekmu bonŋe bia otmu
ki meyekbuap. 15-16 Yakât topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât den âlâen
hâum sâmune nâŋgâŋet. Bukulipyeŋe âlâ me âlâŋe kapi pilâm mâtâp
kâlepŋehen arine sâm sot barahâk geŋetâ yeknomai. Geŋetâ yekmâ "O,
gâmâlâk kilik milik ariwioŋ" sâmâmâ mâtâpgât natik ki tânyongonomai
yanâmâ bukulipyeŋaŋe nâŋgâm bâleyiŋgim wawi sânomai. 17 Yakât
dopŋeâk Anitâŋe gurâ biwiyeŋe ekmu ki ârândâŋ otmu "Kiristohâlen
biwiyeŋaŋe imbiâk kepeim mansai" yawu sâwuap.

18 Yawu gârâmâ lohimbi nombotŋaŋe yuwu sâmai. "Lohimbi nombotŋe
Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeimaiŋe bukulipyeŋe ki tânyongomai. Yâhâ
lohimbi nombotŋe âlâŋeâmâ bukulipyeŋe tânyongomai."

Yawu sâmai yakât nâŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet. Nenŋe lohimbi yeŋgât
biwiyeŋe ki ekmain. Lohimbi nombotŋaŋe "Kiristohâlen biwinenŋaŋe
kepeim manmain," sâmai. Yamâ benŋe bukulipyeŋe ki tânyongomai.
Lohimbi yawuya yeŋgât biwiyeŋe Kiristohâlen kinsap me bia yakât ki
nâŋgâmain. Yawu gârâmâ nâŋe "Kiristohâlen biwinaŋe kepeim mansan,"
sâman. Yawu sâman yakât bulâŋe lohimbi tânyongom manman yan
tetemu ekmai.

19 Yâhâ lohimbi nombotŋaŋe yuwu sâmai. "Anitâ bulâŋanâk tatmap,"
sâŋetâ nâŋgâmunŋe bulâŋe otmap. Sâmai yamâ ki sâm tâpikgumai. Den
yamâ bulâŋe. Yawu gârâmâ senduk banearâ, me emet amboŋe, me susun,
me weke bâleŋaŋe gurâ den ya yawuâk nâŋgâŋetâ bulâŋe otmap. Yamâ
yâhâmâ Anitâŋe hilipyongowuap yakât nâŋgâm gorâ kakŋan manmai.

20 Lohimbi âlâ me âlâŋe "Kiristohâlen biwinenŋaŋe kepeim mansain,"
sâmai. Yamâ benŋe bukulipyeŋe ki tânyongomai. Lohimbi yawuyaŋe
nâŋgâm hilipgumai. Otmu Anitâŋe manman kârikŋan ki katyekbuap.
Yakât topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât tâmbânenŋe Awarahamŋe olop
yan hâum sâmune nâŋgâŋet. 21 Awarahamŋe wuân olop ya Anitâŋe
ekmu ârândâŋ olop yamâ yuwu. Anitâŋe hotom unihi sâm Awaraham
ekumu yâkât den lâum kât dawangum alata tuhuop. Alata tuhum
nanŋe, kutŋe Isaka, mem yakât kakŋan katmâ hilipguwe sâm olop.
Hilipguwe sâm otmu yan Anitâŋe kuwaŋgiop. 22 Awarahamŋe Anitâhât
den inâk ki nâŋgâop. Yâkŋe yâkât den lâum nanŋe hilipguwe sâm olop
yan Anitâhâlen biwiŋaŋe kepeim manmap yakât bulâŋe teteop. Yawu
nâŋgâmain. 23 Awarahamŋe Anitâhât denŋe lâum nanŋe hilipguwe sâm
olop yan Anitâŋe biwiŋe ekmu ârândâŋ otmu kuwaŋgimu pilâop. Yawu

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

olop yan Moseŋe den âlâ kulemguop yakât bulâŋe teteop. Den yamâ yuwu tap.

"Anitâŋe pat sâm kuwaŋgiop ya Awarahamŋe nâŋgâm yâkâlen biwi nâŋgân nâŋgânŋaŋe kepeim biwi yâhâp ki otmâ manop. Yawu otmâ manmu Anitâŋe biwiŋe ekmu ârândâŋ olop." Yawu tap.

Anitâŋe biwiŋe ekmu ârândâŋ otmu buku otbaŋgiop. 24 Awarahamŋe olop yakât topŋe yuwu nâŋgânom. Lohimbi âlâ me âlâŋe Kiristohâlen biwiyeŋe katmai yamâ tem ki lâuwaŋgimai ya yeŋgât Anitâŋe nâŋgâmu ki ârândâŋ otmap. Yâhâ lohimbi âlâ me âlâŋe Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim tem lâuwaŋgimai ya yeŋgârâmâ Anitâŋe nâŋgâmu ârândâŋ otmap.

25 Imbi kondarâ âlâ, kutŋe Lahap sâm, yâkâlen hâum sâmune nâŋgâŋet. Emelâk embâŋân Isirae yeŋgât lok kunyeŋaŋe lok yâhâp hoŋ hâŋgânyotgomu ari kasalipyeŋe yeŋgât kapiân yâhâm imbi ya mem teteowot. Mem tetem den mem ariowot ya ekumutâ nâŋgâmu bulâŋe otmu kapi ambolipŋaŋe yotgomai sâm mem mesaŋgutyelehop. Otmu sâp âlâen mâtâp âlâ tiripyotgomu kapi ambolipŋe kewewetyekmâ âwurem ariowot. Yawu olop yakât Anitâŋe nâŋgâwaŋgimu ârândâŋ olop.

26 Den sâm aran yukât topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Bukunenŋe âlâ bâlewuap ya ekmâ "Emelâk umutŋe gahaeakmâ arap," sâm isem we bâle nâŋgâmain. Yakât dopŋeâk bukulipnenŋaŋe "Kiristohâlen biwinenŋaŋe kepeim mansain," sâmai yamâ tem ki lâuwaŋgim bukulipyeŋe tânyongomai ya yekmâ yâk yeŋgât "lohimbi perâkŋe" sâmain.

Launenŋe galemgum heŋgeŋgum mannom.

3 1-2 Bukulipne, den âlâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâŋe bawapi nengât biwinenŋe mem hewewen tuhumu Anitâ yet Kiristo yetgât den lohimbi kâsikum yiŋgimain yan âi umatŋe memain. Yamâ âi tâŋât bia. Yakât otmâ âi ya biwinenŋaŋe mem den ya tâŋ tâŋâk kâsikum yiŋgimain, me den ya kakŋeâk kakŋeâk kâsikum yiŋgimain yakât matŋe yamâ sâp patoen Anitâŋe dopnenŋan kâpekningiwuap. Yawu gârâmâ nen kerekŋe Kiristohât nep mem tâpikgumunŋe yakât bulâŋe ki tetem heŋgeŋgumap. Yakât otmâ Anitâŋe matŋe umatŋe ningimap sâm yeŋe Kiristohât den lohimbi kâsikum yiŋginomaihâlâk ki nâŋgânomai.

Otmu den âlâ torokatmâ sâmune nâŋgâŋet. Lohimbi nombotŋaŋe bukulipyeŋe sâm bâleyiŋgimai, me den bâleŋe hâiyekmai, me biwiyeŋambâ nâŋgân nâŋgân topŋe topŋe tetemu den ihilâk mahilâk sâmai. Yawu gârâmâ lohimbi âlâ me âlâŋe lauyeŋe galemgum orotmeme bâleŋe yawuya ki otmai yaŋeâmâ biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe galemahom heŋgeŋgum manmai.

3 Yakât nâŋgâŋetâ keterahâkgât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Beâsi yamâ tâkŋe lauŋe sâhâmunŋe tatmap. Gârâmâ wosapâ me wosapâ arine nâŋgâmain yamâ tâk mem dâimunŋe yaken arimap.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4 Aiop, waŋga mem saru kakŋan arimain yan hâum sâmune nâŋgâŋet.
Waŋga yamâ pato nandoroŋe. Yawu gârâmâ waŋga bâtŋe, kutŋe sitia
sâm, yamâ tipiŋe âlâ. Otmu waŋga ya amboŋaŋe wosapâ me wosapâ
ariâk nâŋgâmap yamâ bâtŋaŋe mem purik gurik tuhumu yaken
arimap. 5 Yakât topŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet. Launenŋe yamâ tipiŋe
âlâ. Yawu gârâmâ nenŋe launenŋambâ den bâleŋe sâm bukulipnenŋe
ekyongomunŋe nâŋgâŋetâ tepyeŋe kâlâp semu umatŋe âlâlâ tetemap
yakât dop kum sâmune nâŋgâŋet. Emet pato kinmu soŋgae hâlâlâŋ
sâmap yan kâlâp tuhum katmunŋe soŋgae ya sem arimap. 6 Yakât
dopŋeâk Manman Bâleŋahât Amboŋaŋe biwinenŋan kioŋmap.
Biwinenŋan kioŋmu nâŋgân nâŋgân bâleŋe âlâlâ tetemu ya lohimbi
ekyongomunŋe nâŋgâŋetâ manmanyeŋe bâlem heŋgeŋgumap.
7 Anitâŋe soŋgo bau, me nâi seloŋ kalop yapâ gâtŋe âlâlâ mem lohotŋe
tuhuyeknomgât dop tap. 8 Yawu gârâmâ nenŋe launenŋe galemgum
heŋgeŋgunomgât dop âlâ ki tap. Hâmewuk me soroŋ hambeŋaŋe
lohimbi in yawu yiŋgimu mumai yakât dopŋeâk nenŋe den bâleŋe sâm
bukulipnenŋe hâiyekmunŋe tepyeŋe bâlemap. 9 Anitâŋe ikŋe nâŋgân
nâŋgân watmâ lohimbi tuhuyelehop. Yakât otmâ nenŋe den heroŋe sâm
awoŋnenŋe Anitâ mepaemain. Otmu launenŋe yapâek den bâleŋe sâm
bukulipnenŋe hâiyekmain. 10 Anitâ den heroŋe sâm mepaemain. Otmu
bukulipnenŋe den bâleŋe hâiyekmain. Yakât nâŋgâmune ki ârândâŋ
otmap. 11 Yakât otmâ dop kum sâmune nâŋgâŋet. To senŋe hindakmap
yapâ uwurup ki takamap. 12 Yâhâ kiatŋe manam ki otmap. Otmu
manamŋe kiat ki otmap. Giŋ gârârâŋe ham ki otmap. Otmu hamŋe giŋ
gârârâŋ ki otmap. Yâhâ saruâmbâ to ki osom nemain. Yamâ topyetŋe
ikŋiâk ikŋiâk tap. Denân hâum sâm aran yukât topŋeâmâ yuwu. Nenŋe
den âlepŋeâk alahunom. Bukulipnenŋe orop ki sâm bâleaŋginom.

Anitâŋe ikŋe nâŋgân nâŋgân mem biwinenŋan kalâkgât ulitgunom.

13-18 Lohimbi nombotŋaŋe Anitâŋe ikŋe nâŋgân nâŋgân mem
biwiyeŋan kalâkgât ki nâŋgâmai. Yâkŋeâmâ senduk baneará me weke
bâleŋe ya yeŋgâlen kândiwahoŋetâ nâŋgân nâŋgânyeŋe teteyiŋgimap.
Yawu otmâ bukulipyeŋe yeŋgât nâŋgâŋetâ gemu yeŋahât nâŋgâŋetâ
yahatmu hâkyeŋe mepaemai. Hâkyeŋe mepaem lohimbi yeŋgât
kunlipyeŋe manmâ den perâkŋe ekyongomai. Yawu otmâ manmanyeŋe
mem bâleaŋgim hioŋakmai. Lohimbi bâleŋe yeŋgât topyeŋe yawu tap.
Yâhâ lohimbi nombotŋe âlâŋeâmâ Anitâ ulitguŋetâ ikŋe nâŋgân
nâŋgân mem biwiyeŋan katmu nâŋgân nâŋgân âiloŋgo teteyiŋgimu
târârâhâk manmai. Yawu manmâ yeŋahât nâŋgâŋetâ gemu bukulipyeŋe
yuwu otyiŋgiŋetâ yekŋetâ ârândâŋ otmap. Biwi yâhâp ki otmai. Yawu
manmâ Kiristohât den tâŋ tâŋâk lohimbi kâsikum yiŋgimai. Kâsikum
yiŋgimai yan bukulipyeŋaŋe den âlâhât âiyongoŋetâ nâŋgâm heŋgeŋgum

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

matŋe kâpekyiŋgimai. Yawu oraŋgim den kakŋan ki sahaŋgim
hioŋakmai. Lohimbi yawuyaŋe bukulipyeŋe yeŋgât manmanyeŋe
ekmâ heŋgeŋgum mem hewewen tuhuyekmâ buku otyiŋgimai. Yawu
otyiŋgiŋetâ manmanyeŋe kelihakmu manman âlepŋahât bulâŋe âlâlâ
teteyiŋgimu lohotŋan manŋetâ Anitâŋe yekmu ârândâŋ otmap.

Anitâ Ambonenŋahât amutgen manmâ tem lâuwaŋginom.

4 1-2 Yeŋeâmâ biwiyeŋe ki sânduk sâmu manmai. Yawu otmâ yeŋahât
nâŋgâŋetâ yahatmu biwiyeŋambâ nâŋgân nâŋgân bâleŋe topŋe
topŋe tetemu heroŋe kakŋan manne sâm otmai. Yawu otmâ senŋe âlâlâ
ekŋâlem bukulipyeŋe orop pawarak guwarak otmâ hioŋakmai. Otmu
lohimbi nombotŋaŋe bukulipyeŋe orop nâŋgâm bâleaŋgim ahomai. Yakât
Anitâŋe biwi sânduhân katnenekmu mannehât nâŋgâm ki ulitgumai.
Yaŋak benŋe umatŋe kakŋan manmai. 3 Otmu Anitâŋe senŋe âlâlâ
âlepŋeâk ningimu heroŋe kakŋan manne sâm dewaemai. Yawu otŋetâ
biwiyeŋe ekmu bâlemu ki nâŋgâyiŋgimap. 4 Yeŋe topyeŋahât nâŋgâŋetâ
keterakyiŋgiâkgât den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Imbi âlâ me
âlâŋe loklipyeŋe yeŋgât betyeŋehen kioŋmâ kâwâ konda otmai yakât
dopŋeâk yeŋe Anitâhât betŋehen kioŋmâ senŋe âlâlâhâlen biwiyeŋe
katŋetâ kinmap. Yeŋe senŋe âlâlâ ekŋâlemai yan lohimbi belângen
manmai yeŋgâlen torokatmâ otmâ hilipgum Anitâ betgumai. Anitâ
betgum mannomai otmuâmâ yâkŋe gurâ yawuâk betyongowuap. Emelâk
Anitâhât poropetelipŋaŋe den kulemguwi yakât topŋe nâŋgâmbâiâ.
5 Den yakât topŋeâmâ yuwu tap. Anitâŋe lohimbi yâhâp tuhuyelekmâ
umut biwiyetŋe katyitgiop. Yakât otmâ yâkâlen biwiyetŋaŋe kepeiyetgât
nâŋgâop. Otmu nenŋe gurâ yawuâk yâkâlenâk biwinenŋaŋe kepeim
mannomgât nâŋgâmap. 6 Otmu biwinenŋe gemu betgumaingât mem
hewewen tuhunenekmâ tihitnenŋe otmap. Den yan yuŋe emelâk lok
âlâŋe Anitâhât den âlâ kulemguop ya miap. Den yamâ yuwu tap.

> "Lohimbi âlâ me âlâŋe yeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmap yamâ Anitâŋe
> nâŋgâyiŋgimu gemu mem ge katyekmap. Yâhâ lohimbi âlâ me
> âlâŋe yeŋahât nâŋgâŋetâ gemu huruŋ huruŋ manmai yamâ mem
> hewewen tuhuyekmâ tihityeŋe otmap." Den yawu tap.

7 Yakât otmâ Anitâ Ambonenŋahât amutgen manmâ tem lâuwaŋginomai.
Yawu otmâ manŋetâ Manman Bâleŋahât Amboŋe, Satanŋe mem
ge katyekbe sâm otbuap yan Kiristohât wâtŋan kinŋetâ pilâyekmâ
ariwuap. 8-9 Yawu otmâ orotmemeyeŋe bâleŋe otmâ oŋ giriŋ manmâ gai
yakât nâŋgâŋetâ bâlemu bunewâk bet pilânomai. Yawu otmâ yâkâlen
biwiyeŋe katŋetâ tosayeŋe pilâyiŋgim biwiyeŋe mem salek tuhuyiŋgimu
mannomaihât Anitâ ulitgunomai. Yawu ulitguŋetâ nâŋgâyiŋgiwuap.
10 Yawu otmâ yeŋahât nâŋgâŋetâ gemu yâkât amutgen karakmâ manŋetâ
nâŋgâyiŋgimu yahatmu manman kârikŋahât pat kuyiŋgiwuap.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11-12 Otmu Anitâŋe girem den âlâ Mose yuwu ekumu kulemguop.
“Nenŋe bukulipnenŋe yeŋgât nâŋgâmunŋe yahatbuap.” Yawu kulemguop.
Otmu lohimbi nombotŋaŋe bukulipyeŋe yeŋgât nâŋgâŋetâ gemap yan
girem den yakât nâŋgâŋetâ tâŋât otmu loŋgâem mem ge katmai. Yawu
gârâmâ girem den yakât amboŋe yamâ Anitâ konok. Sâp patoen ikŋak
lohimbi kerek nengât biwinenŋe ekmâ sâm hâreningiwuap. Yawu
otmâ nombotŋe ikŋan mem katnenekbuap, otmu nombotŋe âlâlâ mem
ketetyekmu hiliwahonomai. Yakât otmâ yeŋahât ki nâŋgâŋetâ yahatmu
bukulipyeŋe yeŋgât nâŋgâŋetâ gemu sâm bâleyiŋginomai.

Nenŋahâk yuwu yawu otnomgât dop ki tap.

13 Yeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmap yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet.
Yeŋgâlen gâtŋe lohimbi nombotŋaŋe bukulipyeŋe orop den yuwu mon
hikunomai. “Hândâhân kapi patoen ari nep menom. Nep mem manmâ
tewetsenŋe ya mem katmunŋe pato otmu hombaŋ kakŋan miakmâ
âwurem takanom.” 14 Den yawu sâm hikunomai yamâ hândâhân wuân
me wuân teteyiŋgiwuap yakât topŋe ki naŋgai. Manmanyeŋahât topŋe
nâŋgâŋetâ keterahâkgât elem memap yan hâum sâmune nâŋgâŋet.
Omoŋânâk elem mem pumŋe lauŋe me hem turembe ya kurihimap.
Otmu sikop tipiŋe kumu yanâmâ elem ya getek hâreakmâ biatmap. Yakât
dopŋeâk nenâmâ sâp tâlâwâk manmâ mumain. 15 Yakât otmâ yeŋahâk
“hândâhân yu me ya otnom,” sâm den ki hikunomai. Yâhâ “Anitâŋe
nâŋgâningimu yu me ya otnom.” sâŋetâ ârândâŋ otbuap. 16 Yawu gârâmâ
sâp yiwereŋe yuâmâ yeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmu, “Nenŋahâk yu me
ya otnomgât dop tap,” sâŋetâ dondâ bâlemap. 17 Yakât yuwu sâmune
nâŋgâŋet. Lohimbi nombotŋaŋe wuân me wuân otŋetâ Anitâŋe yekmu
ârândâŋ otbuapgât topŋe nâŋgâm heŋgeŋgumai. Lohimbi yawuyaŋe
Anitâhât topŋe naŋgain sâm yeŋe eŋgatyeŋeâk watmâ yu me ya otmai
yanâmâ tosa pato memai.

Lohimbi iri sikumyeŋe orop yeŋgât den pat

5 1 Lohimbi nombotŋe iri sikumyeŋe oropŋe wawi otmâ nep loklipyeŋe
ki tânyongoŋetâ umatŋe kakŋan manmai. Yawu otmai yakât
Anitâŋe matŋe mem purik pilâyiŋgiwuap. Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet.
2 Sâp yiwereŋe yu hâk sânduhân manmâ gain yuwuâk torokatmâ manmâ
yâhânom nâŋgâm yeŋe senŋe âlâlâ pato hâwurum katŋetâ tatmap.
Katŋetâ tatmu yapâ âlâ ki mem lohimbi nembe kalem otyiŋgimai. Yawu
gârâmâ yeŋe senŋe âlâlâ hâwurum katŋetâ tatmap yakât torehenŋe
seloŋe hârem dela dela tuhumu tap. Otmu kalamân gâtŋe ya tâtuk sâm
kuŋ korok arimap. 3 Otmu tewetsenŋe nanŋe yamâ heleŋgum towatŋe ki
teteap. Yawu misiheŋetâ tatmâ bâleap. Yakât matŋe Anitâŋe nâŋgâmu
umatŋe âlâlâ kakyeŋan yâhâwuap yan senŋe âlâlâyeŋe, hâliŋe bia, ya

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ekmâ topyeŋahât nâŋgâŋetâ keterakyiŋgimu isem tep bâle nâŋgânomai.
Otmu sâp yiwereŋe yuâmâ wawi otmâ manmai yakât matŋe Anitâŋe
kâlâwân katyekmu hâhiwin nâŋgâmbisâi.
4 Topŋe yuwuhât matŋe umatŋe yiŋgimu menomai. Nep loklipyeŋaŋe
hâhiwin kakŋan âi tuhuyiŋgimai yamâ yeŋe hâmeŋe alityiŋgimai.
Hâmeŋe yawu alityiŋgiŋetâ den guhuŋmâ sâm bâleyiŋgiŋetâ Anitâ yahat
yahatŋe, Wâtgât Amboŋaŋe, denyeŋe nâŋgâm tepŋe nâŋgâyiŋgimap.
5-6 Otmu yeŋe lohimbi inŋe mansai ya yeŋgât senŋe âlâlâyeŋe meyiŋgine
sâm hakyeŋan sâm den âiân katyekmai. Den âiân katyekmai yan
lohotŋan kinŋetâ sâm hâreyiŋgim yaŋak pâi emetŋan katyekŋetâ tatmai.
Otmu nombotŋe yongoŋetâ mumai. Yawu otyiŋgim yeŋeâmâ heroŋe
maroŋe otmâ hun sambe kakŋan manmai. Yawu manmai yakât Anitâŋe
wuân matŋe yiŋgimu menomai yakât nâŋgâŋetâ keterahâkgât den âlâen
hâum yuwu sâmune nâŋgâŋet. Nenŋe bulimakao mem peke kâlehen
katmunŋe tatmu galemgum manmain. Galemgum manmunŋe pato otmu
gâinom sâm yakât mambotmain. Mambotmâ sâpŋanâk kum gâimain.
Yakât dopŋeâk Anitâŋe biwiyeŋe ekmâ matŋe yiŋgiwuapgât sâpŋe kalop.
Sâp ya ekmu ârândâŋ otmu matŋe umatŋe yiŋgimu menomai.

Mem âlâlâ tuhunenekŋetâ biwinenŋe ki orotok sâmap.

7 Bukulipne, yeŋe yuwu otmâ mannomaihât naŋgan. Lohimbi iri
sikumyeŋe oropŋe yen mem ge katyekŋetâ mansai. Yawu gârâmâ yeŋe
Kutdânenŋe âwurem ge meyekbuap yakât nâŋgâm mambotbaŋgim
biwiyeŋe ki orotok sâwuap. Yawu mannomaihât nâŋgâm den âlâen hâum
sâmune nâŋgâŋet. Nep amboŋaŋe nep tuhum kâmetmap. Nep tuhum
kâmetmu bulâŋe tetewuap yakât nâŋgâm buruŋ tetem yahatsap ya
pitimap. 8 Yakât dopŋeâk Kutdânenŋaŋe âwurem ge meyekbuapgât sâp ya
utâpguap. Yakât nâŋgâm biwiyeŋe ki orotok sâmu mannomai. Yawu otmâ
getek gewuap sâm biwiyeŋe mem mannomai.
9 Yeŋe umatŋe kakŋan mansai. Yawu gârâmâ Anitâŋe matŋe ningimap
sâm ki sâm bâleaŋginomai. Yâhâ sâm bâleaŋginomai otmuâmâ yakât
matŋe Anitâŋe in yawu yiŋgiwuap. 10 Emelâk Anitâhât poropetelipŋaŋe
yâkât sât lâum tâmbâlipnenŋe den ekyongoŋetâ nâŋgâŋetâ gemu bet
pilâm topŋe âlâlâ mâŋgâeyekminiwi. Mâŋgâeyekŋetâ biwiyeŋe ki orotok
sâmu manminiwi. 11 Ya yeŋgât nâŋgâmunŋe ewe membe otmu Anitâ
mepaemain. Otmu lok âlâ, kutŋe Hiope, yâhâmâ umatŋe topŋe topŋe
kakŋan yâhâmu biwiŋe ki orotok sâmu manop yakât topŋe naŋgai.
Manmâ gamu umatŋe ya pesuk sâwaŋgimu Anitâŋe lukulemu manman
sânduhân manmâ gaop. Yakât otmâ yeŋe yâkŋe otbi yakât nâŋgâm
biwiyeŋe ki orotok sâmu mannomai.
12 Bukulipne, yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yeŋe Anitâhât senŋan wuân
me wuân otne sâm, yan sâm kârikŋe tuhunomai ya yawuâhâk otnomai.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Wonân me wonân gâitmâ sâm kârikŋe tuhunomaihât dop ki tap. Yakât otmâ himbimân me hânân ki gâitmâ sâm kârikŋe tuhunomai. Anitâŋe nâŋgâmu bâlemapgât denyeŋe bulâŋanâk sânomai.

Bukulipnenŋe orop biwinenŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu tosa pilaŋginom.

13 Otmu umatŋe âlâlâ kakyeŋan yâhâmu biwiyeŋe bâlewuap yanâmâ Anitâ ulitguŋetâ biwiyeŋe mem sânduk tuhuwuap. Yâhâ manman sânduhân manŋetâ biwiyeŋe heroŋe otbuap yanâmâ Anitâ mepaem heroŋe otbaŋginomai. 14 Yâhâ mesek teteyiŋgiwuap yanâmâ Kiristohât komot yeŋgât galemlipyeŋe ekyongoŋetâ ga nak âlâ, kutŋe oliwa, yakât toŋe mem piriyekŋetâ Anitâŋe heŋgemyongoâkgât orowâk yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim ulitgunomai. 15 Yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim ulitguŋetâ tosayeŋe pilâyiŋgim heŋgemyongowuap. 16 Yakât otmâ mesek teteyiŋgimu manmaiŋe bukulipyeŋe ekyongoŋetâ gaŋetâ orotmeme bâleŋe mâŋgâeaŋgim gai ya sâm tetem Anitâ ulitguŋetâ heŋgemyongowuap. Lohimbi âlâ me âlâŋe Anitâhâlen biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim tem lâuwaŋgim manmaiŋe yu me yakât ulitguŋetâ nâŋgâyiŋgimap. 17 Yakât nâŋgâm emelâk Eliaŋe olop yan hâum sâmune nâŋgâŋet. Eliahât topŋe otmu nengât topnenŋe yamâ dop konohâk. Yawu gârâmâ Eliaŋe emet pato kinâk sâm Anitâhâlen biwiŋaŋe kepeim ulitgumu dewutâ ya irik irihâk kum yâhâop. Yawu otmâ yâhâmu yambu kalimbu otmu emetsenŋe nombolân konok yakât biwiŋan gelâk âlâ ki giop. 18 Otmu gelâk giâk sâm yâhâpŋe ulitgumu nâŋgâwaŋgimu gelâk pato gemu sot yaŋe tetem sambe sambe olop.

19 Bukulipne, den âlâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Kiristohât den yamâ bulâŋe. Yawu gârâmâ lohimbi âlâ me âlâŋe Kiristohât mâtâp pilâm mâtâp bâleŋan ari otmâ tâpikgunomai. Otmâ tâpikgum manŋetâ bukulipyeŋaŋe den lohotŋan ekyongom eŋgatyeŋan geŋetâ âlâkuâk Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim yâkât mâtâp watnomai. 20 Kiristohâlen biwiyeŋaŋe âlâkuâk kepeinomai yan mâtâp bâleŋan ari manmâ otmâ tâpikguwi yakât Anitâŋe tosa pilâyiŋgiwuap. Anitâŋe tosayeŋe pilâyiŋgim manman kârikŋan katyekmu mannomai yakât topŋe bukulipyeŋaŋe nâŋgâm heroŋe otnomai. Bâiŋ.

Nâ bukuyeŋe,
Yakowo

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1 Petoro

Petoroŋe ekap aŋgoân kulemguop.

---

1 1-2 O bukulipne,
Yeŋe Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim manŋetâ Anitâŋe himbimân manman kârikŋan mannomaihât pat kuyiŋgimu tap. Yakât otmâ yen hânân yu kandi mansai. Yeŋgât kapi tatmâ arap yamâ kutyeŋe yuwu. Ponto, Galatia, Kapatokia, Asia, otmu Bitini.

Emet inânŋan Awoŋnenŋe Anitâŋe manmanyeŋahât topŋe nâŋgâop. Yawu nâŋgâm Kiristo hâŋgângumu ge tosanenŋahât otmâ kawenenŋan kinmu kuŋetâ muop. Yawu otmâ yeŋe yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim tem lâuwaŋgiŋetgât ikŋe Wâtgât mâmâŋahât Heak hâŋgângumu ge biwiyeŋe mem hewewen tuhuyehop. Mem hewewen tuhuyekmu Kiristohâlen biwiyeŋe katŋetâ Anitâŋe tosayeŋe pilâyiŋgim nine nanne baratne sâm meyekmâ manman kârikŋahât pat kuyiŋgimu tap.

Nâmâ Petoro. Yesu Kiristohât aposolo manbehât ikŋak âi sâm nihimu mem mansan.

Awoŋnenŋe Anitâ otmu Kutdânenŋe Yesu Kiristo yâkŋe yetŋe eŋgatyetŋeâk otmâ nâŋgâyiŋgim tihityeŋe otmutâ biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmâ sânduk sâmu manmâ yâhânomaihât nâŋgâyiŋgim ulitgum gaman.

Manman kârikŋan mannom sâm biwinenŋaŋe yakât mem mansain.

3-4 Kutdânenŋe Yesu Kiristohât âwâŋe Anitâŋe yâk mumuŋambâ mem yahatmu yâkŋe himbimân yâhâmu orowâk tawot. Otmu Wâtgât mâmâŋahât Heak hâŋgângumu ge mem hewewen tuhunenekmu Kiristohâlen biwinenŋaŋe kepeim manmain. Yakât otmâ Anitâŋe umam sâningim tosanenŋe pilâm manman âiŋe ningimu manmain. Yawu otmâ nine nanne baratne sâm menenekmâ himbimân yâhâ manman kârikŋan manmâ yâhânomgât pat kuningiop. Manman kârikŋan koko

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

salehâk mannom nâŋgâm heroŋe kakŋan manmâ yâhâmbisâin. Manman
yaŋe biatbuap, me bâlewuapgât dop âlâ ki tap. Anitâŋe Yesu Kiristo
mumuŋambâ mem yahatmu yâkŋe himbimân yâhâmu orowâk tawot.
Yakât nâŋgâm bulâŋanâk manman kârikŋan mannom sâm biwinenŋaŋe
yakât mem manmâ Anitâ mepaem manmâ yâhânom. 5 Otmu Anitâhât
wâtŋan kinmâ Kiristohâlen biwinenŋaŋe kepeim manmunŋe Anitâŋe
tihitnenŋe otmâ yâhâwuap. Otmu sâp pesuk sâwuawân Kiristoŋe âwurem
ge menenekmu himbimân yâhâmunŋe manman kârikŋahât pat Anitâŋe
kuningiop yakât bulâŋe ningimu menom.
6 Yakât otmâ heroŋe nâŋgâm mannomai. Sâp yiwereŋe yuâmâ umatŋe
topŋe topŋe kakyeŋan yâhâmu hâhiwin kakŋan mansai. 7 Hâhiwin
kakŋan manmâ Kiristohâlen biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim ki lohotŋe otmâ
mannomai. Yawu manŋetâ sâp ki kâlep otmuâk Kiristoŋe âwurem ge
meyekbuap. Meyekmu biwiyeŋaŋe yâkâlen tiŋâk kepeim tem lâuwaŋgim
gai yakât nâŋgâm Anitâŋe heroŋe nâŋgâyiŋgim manman kârikŋan
katyekbuap. Manman kârikŋan katyekmu manŋetâ yanâmâ Kiristohât
lohimbiŋe nâŋgâyiŋgiŋetâ yahatmu Anitâ mepaenomai. Umatŋe âlâlâ
kakyeŋan yâhâmap yakât nâŋgâŋetâ keterahâkgât orotmeme âlâen hâum
sâmune nâŋgâŋet. Emetgât saran aim kânâŋgâmunŋe sâp kâlep kinmâ
ki morok miâk sâm yuwu otmain. Kokolo ya saran hâwimain. Hâwim
saran topŋe lâm kâlehen gewuap ya kâlâpŋe umunŋe semu yanâmâ lâum
kânâŋgâmain. Yawu tuhumain yan hân kâlehen tatmâ hambe kundutŋe
ki kumu morok membuap. Yakât dopŋeâk umatŋe âlâlâ kakyeŋan
yâhâmap yan Anitâŋe menenekmu manman kârikŋan mannom. Yakât
nâŋgâm orotmeme kiŋgoŋ ya bet pilâm kârihem kinnomai. Yawu.
8-9 Emelâk Yesu Kiristoŋe olop miop ya ki ekbi. Yawu gârâmâ yâkât den
pat âlepŋe ekyongomunŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu yâkâlen biwiyeŋaŋe
kepeim gai. Otmu sâp yiwereŋe yuâmâ yâkŋe himbimân tatmu ki
ekmai. Yawu gârâmâ yeŋe yâkât tem lâum hoŋ bawaŋgimai. Otmu yâk
orop himbimân manbisâihât nâŋgâm yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim tem
lâuwaŋgim mannomai. Yawu manŋetâ Anitâŋe manman kârikŋahât pat
kuyiŋgimu tap yakât bulâŋe yiŋgimu menomai. Yakât nâŋgâm heroŋe
nâŋgâm manmâ yâhânomai.
10-11 Anitâŋe ikŋe eŋgatŋeâk Yesu Kiristo hâŋgângumu ge nengât
tosahât otmâ kawenenŋan kinmu howanân kuŋetâ sâtgum muop.
Mumu Anitâŋe mumuŋambâ mem yahatmu himbimân âwurem
yâhâmu ikŋe orowâk laŋinŋe kârikŋan tawot. Yâhâ hânân ki giop yan
Yesu Kiristoŋe Wâtgât mâmâŋahât Heak hâŋgângumu ge Anitâhât
poropetelipŋe yeŋgât biwiyeŋan kioŋop. Biwiyeŋan kioŋmâ Anitâŋe
Kiristo hâŋgângumu ge tihitnenŋe otbuap yakât den biwiyeŋan katmu
sâm tetem lohimbi ekyongominiwi. Otmu Kiristoŋe gewuap sâp yan
wuân kulem tetemu eknomai yakât topŋe nâŋgâne sâm nâŋgâm kiwilim

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

âi pâi tuhuakminiwi. 12 Den yakât topŋe nâŋgâne sâm otŋetâ Anitâŋe
nâŋgân nâŋgânyeŋe mem pâroŋ pilâyiŋgiop. Mem pâroŋ pilâyiŋgimu
yeŋak munomai yakât kakŋan den yakât bulâŋe tetewuap nâŋgâwi. Den
ya emet inânŋan ekyongominiwi yakât bulâŋeâmâ sâp yiwereŋe Anitâŋe
Wâtgât mâmâŋahât Heak hâŋgângumu ge nen Kiristohât aposololipŋe
mem heweweŋ tuhunenekmap. Yawu otningimu Kiristohât den pat
âlepŋe kâsikum yiŋgimunŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu Kiristohâlen
biwiyeŋaŋe kepeiwi. Yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeiŋetâ Anitâŋe tosayeŋe
pilâyiŋgim manman kârikŋahât pat kuyiŋgimu tap. Otmu emelâk
Anitâhât poropetelipŋaŋe yakât topŋe nâŋgâne sâm otbi yakât dopŋeâk
aŋelolipŋaŋe gurâ nâŋgâne sâm otmai.

Anitâhât tem lâuwaŋgim kilik milik mannom.

13 Manman kârikŋahât pat kuyiŋgiop yakât bulâŋe yamâ Yesu Kiristoŋe
âwurem ge meyekbuawân Anitâŋe yiŋgimu menomai. Ya yiŋgimu
menomaihât nâŋgâm biwiyeŋaŋe mem biwi golâek manmâ galemahom
mannomai. 14 Emelâk Anitâ yet Kiristo yetgât topyetŋahât pâpgum
yeŋe eŋgatyeŋeâk otmâ yu ya ekŋâlem orotmeme bâleŋe otminiwi ya
ki witgum otmâ mannomai. Orotmeme bâleŋe ya pilâm Awoŋnenŋe
Anitâ, Koko Salek Amboŋe tem lâuwaŋgim mannomai. 15 Tem lâuwaŋgim
manman bâleŋambâ keterakmâ kilik milik manmâ yâhânomai. 16 Den
yan yuŋe emelâk Anitâŋe Mose den ekumu kulemguop ya miap. Den
yamâ yuwu tap.

"Nâ Koko Salek Amboŋe. Yakât otmâ yeŋe manman bâleŋambâ
keterakmâ manŋetgât nâŋgâman." Yawu sâop.

17 Anitâŋe tânyongoâkgât "Awoŋnenŋe" sâm ulitgumai. Yawu gârâmâ Anitâ
biwinenŋe ekmapŋe lok âlâhât nâŋgâmu yahatmu âlâhât nâŋgâmu gemu yawu
ki otmap. Yâkŋe otmain memain yakât matŋe âlâku ikŋiâk ikŋiâk dopnenŋanâk
kâpekningimu ârândâŋ otmap. Yakât otmâ sâp patoen Kiristoŋe âwurem
ge menenekmu kapinenŋe himbimân tap yan yâhâmunŋe Anitâŋe matŋe
dopnenŋanâk kâpekningiwuap. Yakât nâŋgâm yeŋe ewe katmâ mannomai.
18 Emelâk tâmbâlipyeŋaŋe orotmeme bâleŋe ya imbiâk mambiâk otmâ
manminiwi. Otmu yeŋe gurâ manman ya torokatmâ yawuâk manmâ gawi. Nen
lohimbi kerekŋe otmunŋe bâlemu tosa orop manmain. Yawu gârâmâ Anitâŋe
tosa yakât matŋe kâpekningiop yan hângât wahap âlâlâ, goli me siliwa tuhu
tuhuŋe, me tewetsenŋe, yawu yakât ki nâŋgâop. 19-20 Emelâk embâŋân hân
himbim ki kândikyotgowân ikŋe nanŋe ombe bisiŋe, Yesu Kiristo, hâŋgângumu
ge nengât tosahât matŋe meningiwuapgât nâŋgâm sâpŋe kalop. Sâp kalop
ya Anitâŋe ekmu ârândâŋ otmu sâp bâiŋe yuâmâ Kiristo hâŋgângumu giop.
Hâŋgângumu ge koko salehâk manmâ nengât tosahât otmâ kawenenŋan
kinmu howanân kuŋetâ muop. 21 Yawu gârâmâ Anitâŋe mumuŋambâ mem
yahatmu himbimân âwurem yâhâmu orowâk tawot. Yawu otmu yeŋe yâkâlen

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

biwiyeŋaŋe kepeiŋetâ manman bâleŋahât paŋgoŋâmbâ holaŋyekmu yapâ gâtŋaŋe âwâŋe Anitâ yâkâlen gurâ yawuâk biwiyeŋaŋe kepeim manmai. Otmu Anitâŋe Kiristo mumuŋambâ mem yahalop yawuâk yen gurâ mumuŋambâ mem yahatyekmu orowâk manmâ yâhâmbisâin. Yakât nâŋgâm biwiyeŋaŋe mem mansai. Yakât otmâ biwiyeŋe galemahom târârâhâk mannomai.

22 Yeŋe orotmeme bâleŋe bet pilâm Kiristohât den bulâŋe lâum manmâ gaŋetâ yapâ biwiyeŋe kelihakmu manmai. Yawu manmâ bukulipyeŋe orop biwiyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmap. Yawuhât otmâ buku konok oraŋgim tânahom mannomai. 23-25 Nen lohimbi kerekŋe meŋlipnenŋe yeŋgât tepyeŋambâ tetewin. Yakât otmâ munomgât pat mansain. Emelâk Anitâŋe poropete âlâ den ekumu kulemguop ya den yan yuŋe miap. Den yamâ yuwu tap.

> "Hahop suriŋe pilâm kuririŋ sâm kinmu ekmunŋe âiloŋgo loŋgo otmap. Yâhâ sâp ki kâlep otmuâk pek sâm hânân ge tâtuk sâmap. Yakât dopŋeâk lohimbiŋe âi meŋetâ bulâŋe tetemu bukulipyeŋaŋe ekmâ nâŋgâyiŋgiŋetâ yahatmap. Yawu gârâmâ muŋetâ kut patyeŋe biatmu ya yeŋgât den pat ya lohimbi nelâm yongowuap. Yâhâ Anitâŋe lohimbi nengât tihitnenŋe otmâ yâhâwuap yakât den pat ya ki biatbuap. Yamâ tat tat kârikŋe tatmâ yâhâwuap. Den yawu tap."

Anitâhât den ya nâŋgâmunŋe biwinenŋan hâumu topnenŋe mem tetemap. Yakât otmâ den ya ekyongomunŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim manmâ gai. Yapâ Anitâŋe manman âiŋe yiŋgimu mem mansai. Yakât topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Mâmâ âwâlipyeŋaŋe mem ga katyekmâ galemyongomai. Yawu gârâmâ hâmbâi âwâ mâmâlipyeŋaŋe mum pilâyeknomai.

Yâhâ Anitâŋe meyekmâ nine nanne baratne sâm manman kârikŋahât pat kuyiŋgiopŋe mum pilâyekbuapgât dop âlâ ki tap. Yâkŋeâmâ meyekmu orowâk manmâ yâhâmbisâi.

2 1 Yakât otmâ orotmeme bâleŋe kerehâk bet pilânomai. Yawu otmâ bukulipyeŋe yeŋgât ki nâŋgâm bâleyiŋgim den belângen sânomai. Me biwiyeŋe ki kurihiakmâ den perâkŋe kâityongonomai. 2 Yawu manmâ yâhânomai yan manman kârikŋahât bulâŋe menomai. Yakât den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Imbilipnenŋaŋe naom mem ga katyekmâ nam yiŋgiŋetâ nem yanâmâ ŋâtâtâk sâm yahatmai. 3 Yakât dopŋeâk yeŋe Kutdâhât den pat âlepŋe ya nâŋgâm biwiyeŋan katmâ manŋetâ nâŋgân nâŋgânyeŋe keterakyiŋgimu manmâ yâhânomai. Yawu otŋetâ Anitâŋe meyekmâ manman kârikŋan katyekmu mannomai.

Kiristohâlen biwinenŋaŋe kepeim hoŋ bawaŋgim mannom.

4-7 Nenŋe Kiristohâlen biwinenŋaŋe kepeim hoŋ bawaŋgim mannom yakât topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Emelâk Anitâŋe poropete âlâ den ekumu kulemguop ya yuwu tap.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

"Nâŋe kât âlâ ekmune âlepŋe otmu mem Yerusalem kapi Sion pumŋan tap yan katmune tatmap. Lohimbi âlâ me âlâŋe ya ekmâ yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim mannomai ya yeŋgâlen bulâŋe tetemu biwiyeŋe dopŋan otbuap." Den yawu tap.

Yeŋe yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim manŋetâ Anitâŋe nâŋgâyiŋgimap. Yawu gârâmâ lohimbi nombotŋaŋe yâkât nâŋgâŋetâ gemu hâkâŋ otmai. Yawu otmâ mansai ya yeŋgât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Emelâk Anitâhât den âlâ kulemguwi ya yuwu tap.

"Emet tuhuwiân nep lokŋe nak âlâ ekmâ bâleŋe sâm mem ketetbi. Mem ketetbi ya Anitâŋe lâum kânâŋgâmu kuhupin kârikŋe oap." Den yawu tap.

Nak ekmâ bâleŋe sâm mem ketetbi ya Anitâŋe ekmu ârândâŋ otmu lâum kânâŋgâmu kuhupin kârikŋe oap yamâ Kutdânenŋe Yesu Kiristo. Anitâŋe mumuŋambâ mem yahatmu tap. Otmu yeŋe manman bâleŋambâ keterakmâ Kiristohâlen biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim Anitâhât lohimbi otmâ biwiyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu manŋetâ yen orowâk tatmap. Otmu Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mem hewewen tuhuyekmu Anitâ mepaem hoŋ bawaŋgim mannomai. Yawu otmâ manŋetâ Kutdânenŋe Yesu Kiristoŋe yeŋgât sâm Anitâ ulitgumu nâŋgâmu ârândâŋ otbuap.
8 Otmu Anitâŋe den âlâ poropete ya ekumu kulemguop ya yuwu tap.

"Kât âlâ katmune tatmap yan kapi ambolipŋe yeŋgât kâiyeŋan teŋ sâwuap. Kâiyeŋan teŋ sâm yongomu ki ekmâ nâŋgâm inâk arinomai." Den yawu tap.

Kâiyeŋan teŋ sâm yongomu inâk arinomai yakât dopŋeâk lohimbi nombotŋaŋe Kiristohât den pat âlepŋe nâŋgâŋetâ helekŋe otmu pilâm yaŋak hiliwahonomai. Yawu gârâmâ lohimbiŋe Kiristohât den pilâmai yaŋe hiliwahonomai yakât Anitâŋe emelâk sâm kalop.

9-10 Otmu yeŋe gurâ yawuâk omoŋ bâleŋan manmâ Anitâ ki nâŋgâwaŋgiminiwi. Yawu manminiwi yan Anitâŋe yeŋgât nâŋgâmu giop. Otmu yeŋe hiliwahonomaihât pat manbi. Yawu manbi yamâ ikŋahâk nâŋgâyiŋgim ikŋe laŋinŋaŋe biwiyeŋan pilâmu haŋ sâyiŋgiop. Haŋ sâyiŋgimu omoŋgât manman bâleŋambâ keterakmâ Kiristohâlen biwiyeŋe katŋetâ nine nanne baratne sâm meyehop. Meyekmâ ikŋe pat kuyiŋgimu yâkât komot bulâŋe otmâ mansai. Yawu manmâ mepaem hoŋ bawaŋgimai. Otmu yâkŋe yu ya otyiŋgimu ekŋetâ ewe membe otmap yakât den pat yeŋe lohimbi ekyongoŋetâ nâŋgâm mepaenomaihât meyehop.

Hânân yu kandi mansain.

11 Bukulipne yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yeŋe himbimân manman kârikŋan mannomaihât pat Anitâŋe pat kuyiŋgiop. Yakât otmâ yenâmâ hânân yu kandi mansai. Yawu gârâmâ orotmeme bâleŋaŋe biwiyeŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mem bâleyiŋgimu manman bâleŋahât paŋgoŋân kioŋmaihât biwiyeŋe
galemahom senŋe âlâlâ ki ekŋâlenomai. 12 Yawu otmâ pâku lohimbiŋe
hakyeŋan sâmai ya yeŋgât senyeŋan uwawapŋe bia mannomai.
Uwawapŋe bia manŋetâ Anitâŋe yâk yeŋgât biwiyeŋan kioŋmu yâkŋe
yeŋgât manmanyeŋe ya ekŋetâ biwiyeŋan hâumu Kutdâhâlen biwiyeŋaŋe
kepeim Anitâ heroŋe otbaŋgim mepaenomai.

Gawamangât girem den lâum mannom.

13 Otmu lohimbiŋe Kutdânenŋahât nâŋgâŋetâ yahalâkgât yeŋe
lohotŋan manmâ gawamangât lok kunŋe tem lâuwaŋgim mannomai.
14 Otmu yâkŋe galemlipyeŋe katyekmu yâkât sâtgât otmâ lohimbi
galemyongom mansai. Yawu manmâ lohimbiŋe otŋetâ bâlemap ya
sâm hâreyiŋgim matŋe yiŋgiŋetâ memai. Yâhâ lohimbiŋe orotmeme
âlepŋeâk otmai ya yeŋgât nâŋgâm heroŋe otyiŋgimai. Yakât otmâ
yeŋe galemlipyeŋe yeŋgât amutgen târârâhâk mannomai. 15 Târârâhâk
manŋetâ yanâmâ lohimbi Anitâhât den nâŋgâm hilipgumaiŋe sâm ge
katyekne sâm otŋetâ umatŋe otmu pilânomai. 16 Yeŋgât kunyeŋe yamâ
Anitâ konohâk. Yawu gârâmâ Anitâhât denâk lâunom sâm gawamangât
girem den ki loŋgâenomai. Yawu nâŋgâm gawamangât girem den
loŋgâem tosa menomai yamâ Anitâhâlen tosa ya ki kârâm pilânomai.
Yawu manmâ Anitâhât tem lâum gawamangât lok kunŋahât amutgen
mannomai. 17 Yawu manmâ lohimbi kerek yeŋgât nâŋgâŋetâ yahatbuap.
Otmu Anitâ ewewaŋgim Kiristohât lohimbi buku otyiŋgim manmâ
yâhânomai.

Lohimbiŋe hâhiwin ninginomai yan matŋe ki kâpekyiŋginom.

18 Lok nombotŋaŋe lok kutdâ hoŋ bayiŋgim manmai yeŋgât yuwu
sâmune nâŋgâŋet. Lok Kutdâlipyeŋe nombotŋaŋe yen nombotŋe
lohotŋan otyiŋgiŋetâ âiloŋgo manmai. Yâhâ lok kutdâlipyeŋe nombotŋe
âlâŋeâmâ yen nombotŋe hâhiwin yiŋgiŋetâ umatŋe kakŋan manmai.
Yâhâ yeŋeâmâ lok kutdâlipyeŋe kerek yeŋgât lau lâuyiŋgim huruŋ
huruŋ manmâ hoŋ bayiŋginomai. 19-20 Otmu lok kutdâlipyeŋaŋe imbiâk
hâhiwin yiŋginomai. Yawu otyiŋgiŋetâ yeŋe hâhiwin kakŋan Anitâhât
den lâum ewe katyekmâ hoŋ bayiŋgim mannomai. Yawu otŋetâ yanâmâ
Anitâŋe yeŋgât nâŋgâmu ârândâŋ otbuap. Yâhâ yeŋe otmâ hilipguŋetâ
yakât matŋe hâhiwin yiŋgiŋetâ umatŋe kakŋan mannomai. Umatŋe
yawu yiŋginomai yakât Anitâŋe nâŋgâmu ârândâŋ otbuap. 21 Yâhâ
lok kutdâlipyeŋaŋe imbiâk hâhiwin yiŋginomai yan yeŋe orotmeme
âlepŋeâk otmâ matŋe ki kâpekyiŋginomai. Yawu mannomaihât nâŋgâm
Anitâŋe meyehop. Emelâk yakât dopŋeâk Yura papatolipnenŋaŋe Kiristo
mem bâleŋe âlâlâ mâŋgâeŋetâ sâtgum muop. Yâkŋe yawu olop yakât
dopŋeâk yeŋe gurâ yawuâk otŋetâ yan Anitâŋe nâŋgâyiŋgimu ârândâŋ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

otbuap. 22 Otmu Kiristoŋe ki otmâ hilipguop. Me den perâkŋe âlâ ki sâop.
23 Otmu Yura papatolipnenŋaŋe hâim hilit balit tuhuwi yakât matŋe
ki kâpekyiŋgiop. Otmu mem âlâlâ tuhuwi yan otbaŋgiwi yakât matŋe
menomai ki sâop. Otmu howanân kuŋetâ muop yan Anitâŋe biwinenŋe
ekmâ matŋe dopnenŋan ningimu ârândâŋ otmap yakât nâŋgâm umut
biwiŋe yâkâlen karahop. 24 Yeŋe orotmeme bâleŋe bunewâk pilâm
Anitâhât tem lâum orotmeme âlepŋeâk otnomaihât Kiristo ikŋahâk
yeŋgât tosahât otmâ kaweyeŋan kinmu howanân kuŋetâ muop. Muop
yapâ gâtŋaŋe Anitâŋe tosayeŋe pilâm meyehop. 25 Emelâk ki meyehop
yan girawu manbi yakât den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Lama yeŋgât
galemyeŋe bia yakât otmâ ihilâk mahilâk manmai. Yakât dopŋeâk yeŋe
amboyeŋe biahât otmâ ihilâk mahilâk otmâ manminiwi. Yâhâ sâp yuâmâ
Kiristoŋe umut biwiyeŋe galemgum tihityeŋe otmap yâkâlen biwiyeŋaŋe
kepeim lohotŋan manmai.

Imbilipyeŋe yeŋgât sâop.

3 1-2 Otmu imbilipyeŋe yeŋgât sâmune nâŋgâŋet. Lok kutdâ yeŋgât
hoŋ bawalipyeŋaŋe lau lâuyiŋgimai yakât dopŋeâk imbilipyeŋaŋe
loklipyeŋe ewe katyekmâ lau lâuyiŋginomai. Yawu otmâ Kiristohât
den lâum lohotŋan mannomai yanâmâ loklipyeŋe Kiristohât den
nâŋgâŋetâ gemu bet pilâmaiŋe manmanyeŋe ekmâ yâkâlen biwiyeŋaŋe
kepeinomai. Yâhâ yâkâlen biwiyeŋe katŋet sâm yeŋe loklipyeŋe
ki kendâyiŋginomai. 3 Me loklipyeŋaŋe yekmâ Kiristohât heroŋe
otbaŋgiŋetgât somotyeŋe mendeŋnomai yan senŋe âlâlâ sekŋe âlepŋe
orop ki menduhum mendeŋnomai. Me sâŋgum me hâk katipŋe âiloŋgo
loŋgo ki haŋgalakmâ senŋe âlâlâ sekŋe âlep âlep yaŋe meŋâleaknomai.
4-6 Emelâk Yura tâmbâlipnenŋe yeŋgât imbilipyeŋaŋe Anitâhâlen
biwiyeŋaŋe hikum tem lâuwaŋgim loklipyeŋe ewe katyekmâ amutyeŋan
manbi. Yawu manŋetâ loklipyeŋaŋe manmanyeŋe ekmâ Anitâ heroŋe
otbaŋgim mepaewi. Awaraham imbiŋe, kutŋe Sara, yâkŋe lokŋahât
lau lâuwaŋgim yâkât amutgen manop. Otmu Anitâŋe yen meyekmâ
Awarahamgât pat kuwaŋgiop ya yawuâk kuyiŋgiopgât otmâ yenâmâ
yâk yetgât sen manmai. Yakât otmâ imbilipyeŋaŋe Saraŋe olop yawuâk
otmâ loklipyeŋe ewe katyekmâ amutyeŋan mannomai. Yawu manmâ
Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim mansai yakât topŋe loklipyeŋaŋe ekŋetâ
âlepŋe otbuap. Yeŋe yawu manmâ loklipyeŋe lohotŋan otyiŋgim manmâ
yâhânomaihât Anitâŋe nâŋgâmap.

Loklipyeŋe yeŋgât sâop.

7 Otmu loklipyeŋe yeŋgât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Imbilipyeŋaŋe
yeŋgât wâtyeŋan manŋetâ tihityeŋe otmâ mansai. Yakât Anitâŋe yeŋgât
nâŋgâm manman kârikŋahât pat kuyiŋgiop yawuâk imbilipyeŋe yeŋgât

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kuyiŋgiop. Yawuhât otmâ Anitâhât den lâum imbilipyeŋe ewe katyekmâ lohotŋan otyiŋginomai. Yawu ki otyiŋginomai otmuâmâ yu me yakât Anitâ ulitguŋetâ ki nâŋgâyiŋgiwuap.

Yuwu otmâ âiloŋgo mannom.

8 Yen kerekŋe manman âiloŋgoân manŋetgât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu mannomai. Yawu manmâ yeŋahâlâk ki nâŋgâŋetâ yahatbuap. Bukulipyeŋe yeŋgât nâŋgâŋetâ yahatmu yâk orop tânahom mannomai. 9 Yâhâ lohimbi nombotŋaŋe nâŋgâm bâleyiŋgim den bâleŋe hâiyeknomai, me nombotŋaŋe mem ge katyeknomai. Yanâmâ yeŋe yakât matŋe kâpekyiŋgine sâm ki nâŋgânomai. Yawu otmâ mem sânduk tuhuyekmâ buku otyiŋgiŋetgât Anitâŋe meyekmu yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim manmâ gai. Yawu mannomai yanâmâ Anitâŋe meyekmâ manman sânduhân katyekmâ tihityeŋe otmâ yâhâwuap. 10 Manman yawu yakât emelâk lok âlâŋe den kulemguop ya yuwu tap.

"Lohimbi âlâ me âlâŋe heroŋe kakŋan manne sâmâmâ yuwu otmâ mannomai. Den belângen ki sahaŋginomai. Me den golâ ki gahaenomai. Me den bâleŋe ki hâiaknomai. Me ki den perâkŋe kâirahonomai. 11 Orotmeme bâleŋe yawuya bet pilâm biwiyeŋe Anitâhâlen katmâ yâkât tem lâum buku oraŋgim mannomai. 12 Yawu mannomai yanâmâ Anitâ mepaem yu me yakât ulitgunomai yanâmâ nâŋgâyiŋgim tihityeŋe otbuap. Yawu gârâmâ lohimbi nombotŋaŋe orotmemeyeŋe bâleŋe ya witgum otmâ mannomai yamâ pilâyekbuap." Den kulemguop ya yawu tap.

13 Bukulipne, yeŋe orotmeme âiloŋgoâk otnehâlâk nâŋgâm mannomai yanâmâ lok âlâ me âlâŋe ki mem ge katyeknomai. 14 Yawu gârâmâ yeŋe orotmeme âiloŋgo otmâ manŋetâ lok bâleŋaŋe mem âlâlâ tuhuyeknomai yanâmâ Anitâŋe meyekbuap. Yakât nâŋgâm lok bâleŋe yeŋgât ki kiŋgityeŋahât otnomai, otmu umatŋe âlâlâ kakyeŋan yâhâmap sâm yakât ki gorâyiŋgiwuap. 15 Yawu nâŋgâm Kutdânenŋe Kiristohâlen biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim ewe katmâ tem lâuwaŋgim manmâ yâhânomai. Otmu âwurem ge meyekbuap yakât nâŋgâm biwiyeŋaŋe mem mannomai. Yakât topŋe lohimbi nombotŋaŋe nâŋgânehât âiyongoŋetâ yakât ki hâum pâpgum kopa otnomai. 16 Den matŋe ekyongonomai yan Anitâŋe nenekmu ârândâŋ olâk sâm ewe katmâ lohotŋan ekyongonomai. Kiristo orop biwiyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu yâkât wâtŋan kinmâ târârâhâk manmai. Yawu manŋetâ lohimbi belângen manmaiŋe sâm bâleyiŋgimai. Yâhâ hâmbâi âlâkuâk sâm bâleyiŋgim pâpgum pilâŋetâ lohimbi nombotŋeâmâ ya yeŋgât nâŋgâyiŋgiŋetâ kakŋe otbuapgât yeŋe biwiyeŋe galemahom mannomai. Yawu manmunŋe Anitâŋe nenekmu ârândâŋ oap nâŋgâm biwiyeŋan ki hâuyekbuap. 17 Yâhâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Anitâŋe lohimbi belângen manmai ya yeŋgât mâtâp ki maŋguyiŋgimu
yeŋgât manmanyeŋe âlepŋe ya ekmâ sâm bâleyiŋgim hâhiwin kakŋan
katyekŋetâ yanâmâ yâkŋe tihityeŋe otbuap. Yâhâ yeŋahâk otmâ
hilipguŋetâ yakât matŋe yiŋgiŋetâ umatŋe kakŋan mannomai yakât
Anitâŋe nâŋgâmu ârândâŋ otbuap.
18 Otmu yeŋe târârâhâk manŋetâ hâhiwin yiŋgiŋetâ biwiyeŋe ki
orotok sâwuapgât nâŋgâm nâŋe Kiristoŋe olowân hâum sâmune
nâŋgâŋet. Nen lohimbi kerekŋe otmunŋe bâlemu tosa orop manmain.
Yâhâ Kiristoŋeâmâ ki otmu bâleop. Anitâŋe nen kaok nâŋgâningiâkgât
Kiristo ikŋak tosanenŋahât otmâ kawenenŋan kinmu kuŋetâ muop. Yakât
Anitâŋe nâŋgâmu ârândâŋ otmu umutŋe miop. 19-20 Kândikum emelâk
lohimbiŋe orotmeme bâleŋe otmâ manminiwi yan tâmbânenŋe âlâ, kutŋe
Noa, yâkŋe Anitâŋe matŋe yiŋgimu hiliwahomaihât girem den ekyongop.
Ekyongomu nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu orotmeme bâleŋe pilâŋetgât
Anitâŋe mambotyiŋgiop. Mambotyiŋgiop yan girem den ya nâŋgâŋetâ
helekŋe otmu orotmeme bâleŋe tâtâem otmâ yâhâwi. Yawu otŋetâ
imbiŋe naomlipŋe otmu iranlipŋe meyekmu orowâk waŋga kâlehen
yâhâwi. Waŋga kâlehen yâhâ tatŋetâ toŋgelâk pato gem niŋ niŋ sâm
gam yâhâ lohimbi Anitâhât hâkâŋ otmâ belângen manbi ya aksisihâk
haranyongomu muwi. Sâp patoen lohimbi yaŋe hiliwahonomaihât pat
Anitâŋe kuyiŋgiop. Yakât otmâ umutyeŋe hâruyekmu peke kâlehen
kinmai. Ya yeŋgâlen Kiristohât umutŋaŋe ari ikŋe den pat ekyongomu
nâŋgâwi.
Otmu lohimbi nombolân kalimbu waŋga kâlehen yâhâ tatŋetâ
hâmeyeŋe kinop ya yeŋgât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Toŋgelâk gem to
niŋ niŋ sâm waŋga ya kundutmu yahatmu waŋga kâlehen lohimbi tatbi
ya hâmeyeŋe kinop. 21 Yakât dopŋeâk mem toen katyekŋetâ manman
kârikŋahât pat otmâ mansai. Toen mem katyekŋetâ manman kârikŋahât
pat otmâ mansai yamâ to piriakŋetâ hâkyeŋe salek otmap yawu bia. Yeŋe
orotmeme bâleŋe bet pilâm Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeiŋetâ Anitâŋe
biwiyeŋe ekmu ârândâŋ otmu yâkât pat mansai. 22 Otmu Anitâŋe Yesu
Kiristo mumuŋambâ mem yahalop yen gurâ yawuâk mem yahatyekmu
Kiristo orop himbimân manbisâihât pat kuyiŋgimu mansai. Kiristoŋe
Anitâ orop tatmutâ aŋelo himbimân tatmai otmu âi weke, emet amboŋe,
senduk banearâ, susun me sâtŋe metŋe topŋe topŋe hânân yu tai kerek
yeŋgât kunyeŋe pato tatmap.

Anitâhâlen biwinenŋaŋe kepeim kârihem mannom.

4 1 Kiristo mem âlâlâ tuhuŋetâ muop yan Anitâŋe menekbuap nâŋgâm
yâkâlen biwiŋaŋe tiŋâk kepeim sâtgum muop. Otmu yakât dopŋeâk
lohimbi belângen manmaiŋe yen mem âlâlâ tuhuyekŋetâ mansai. Yawu
otyiŋgiŋetâ Anitâŋe menenekbuap nâŋgâm yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kârihem mannomai. Kârihem manŋetâ umatŋe ya pesuk sâyiŋgiwuap
yakât kakŋan biwiyeŋe yâkâlenâk kinbuap. Yawu otmâ manŋetâ Manman
Bâleŋahât Amboŋaŋe mem ge katyekbe sâm hâum pâpgum pilâwuap. 2 Yakât
nâŋgâm sâp yupâek lohimbi belângen manmai ya yeŋgât nâŋgân nâŋgân
bâleŋe ki watnomai. Girawu manŋetâ Anitâŋe yekmu ârândâŋ otbuapgât
nâŋgâm yâkât den tem lâuwaŋgim mannomai. 3 Pâku lohimbiŋe yeŋe
eŋgatyeŋeâk watmâ orotmeme bâleŋe otmâ manmai yakât dopŋeâk yeŋe
manminiwi yamâ yuwu. Ekŋâleaŋgim tepyeŋe uk sâmu otmâ hilipguminiwi.
Otmu to kârikŋe nem biwi hâlim otmâ ki orotŋe otminiwi. Otmu Porom
Lâpio hâwim kânâŋgâŋetâ kinmu ulitgum kâwâ konda otmâ manminiwi.
Emelâk orotmeme yawu otmâ manminiwi ya pilâwi. 4 Yawu gârâmâ sâp
yuâmâ pâku lohimbiŋe "yen orowâk to kârikŋe nem heroŋe otne," sâŋetâ ki
nâŋgâyiŋgimai. Yawu otmai ya ekŋetâ sâtŋe otmu meme sâsâ tuhuyekmai.
Yawu otyiŋgiŋetâ kârihem kinmai yan sâm bâleyiŋgim senyeŋan gemai.
5 Otmu sâp patoen Anitâŋe lohimbi kerek, emelâk muwi, me sâp yiwereŋe
mansain, me hâmbâi tetem mannomai kerek nengât biwinenŋe ekmâ sâm
hâreningiwuap. Sâp yan lohimbi belângen manmaiŋe yawu otyiŋgimai
yakât den âiân katyekmâ matŋe umatŋe yiŋgimu menomai. 6 Emelâk
embâŋâmbâek lohimbi kerekŋe otŋetâ bâlemu yaŋak mum gara gara otbi.
Yawu gârâmâ Anitâŋe tatmâ yâhâwuap yakât dopŋeâk umutyeŋe tatmâ
yâhâwuapgât Kiristoŋe ya yeŋgâlen ari ikŋe den pat ya ekyongomu nâŋgâwi.
7 Manmannenŋe pesuk sâmu Anitâŋe biwinenŋe ekmâ matŋe
kâpekningiwuapgât sâp utâpguap. Yakât otmâ biwiyeŋe galemahom
heŋgeŋgum yu ya teteyiŋgiwuap ya ekmâ ki pârâk pilânomai. Yawu otmâ
Anitâ ulitgum manmâ yâhânomai. 8 Otmu bukulipnenŋe orop biwinenŋaŋe
kepeiakmâ konohâk otmu naŋgaŋgimain yan otŋetâ bâlemap yakât tosa
heweweŋâk pilâyiŋgimain. Yakât otmâ yeŋe bukulipyeŋe orop biwiyeŋaŋe
kepeiakmâ konohâk otmu mannomai. 9 Otmu lomba takaŋetâ emetyeŋan
dâim yâhâ katyekŋetâ tatŋetâ sot um yiŋginomai. Yawu otnomai yakât
kakŋan ki sâm guhuŋnomai. 10 Otmu Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe biwiyeŋan
kioŋmâ mâmâŋe otyiŋgimu bulâŋe ikŋiâk ikŋiâk teteyiŋgimap. Bulâŋe
teteyiŋgimap yakât dopŋanâk âi mem tânahom mannomai. 11 Lok âlâ
me âlâŋe Anitâhât den lohimbi kâsikum yiŋginomai yan den ya tâŋ
tâŋâk kâsikum yiŋginomai. Otmu lohimbi âlâ me âlâŋe Kiristohât komot
tânyongonomai yan Anitâhât wâtŋan kinmâ tânyongonomai. Yawu otyiŋgim
mannomai yan Wâtgât Amboŋe Anitâŋe Yesu Kiristo hâŋgângumu ge
manman âiŋe mem teteyiŋgiop yakât nâŋgâm lohimbiŋe Ambonenŋe Anitâ
sâm heroŋe otbaŋgim mepaem yâhâmbisâi. Ya bonŋanâk.

Umatŋe âlâlâ teteningimap yan topnenŋe tetemu ekmain.

12 Bukulipne, yuwu sâmune nâŋgâŋet. Sâp yiwereŋe yu umatŋe âlâlâ
kakyeŋan yâhâmu hâhiwin nâŋgâm mansai yakât nâŋgâŋetâ ki sâtŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

otbuap. Umatŋe yawuya lohimbi ârândâŋ teteyiŋgimu biwiyeŋe âlâhâlen
kepeiŋetâ tatmap yakât topŋe tetemu ekmai. 13-14 Emelâk Kiristoŋe
orotmeme âlepŋeâk otminiop yamâ Yura papatolipnenŋaŋe mem âlâlâ
tuhuŋetâ hâhiwin nâŋgâop. Otmu yeŋe yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim
orotmeme âlepŋeâk otmai yakât lohimbi belângen manmaiŋe nâŋgâŋetâ
gemu sâm bâleyiŋgim mem âlâlâ tuhuyekmai. Mem âlâlâ tuhuyekmai
yan Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe yeŋgât biwiyeŋan ge mem
hewewen tuhuyekmap. Mem hewewen tuhuyekmu Kiristoŋe âwurem ge
meyekmu manman kârikŋan manmâ heroŋe nâŋgâmbisâihât biwiyeŋe
huruŋ sâmu heroŋe nâŋgâmai. 15 Yeŋe lohimbi âlâ me âlâ ki yongoŋetâ
munomai. Me kombo ki tuhuyiŋginomai. Me ki otmâ hilipgunomai.
Me bukulipyeŋe yeŋgât manmanyeŋe ya ki mem bâleyiŋginomai.
Yâhâ orotmeme bâleŋe sâm aran yuwuya âlâ otŋetâ lohimbiŋe matŋe
yiŋgiŋetâ hâhiwin nâŋgânomai yakât Anitâŋe nâŋgâmu ârândâŋ
otbuap. 16 Yâhâ yeŋe Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim orotmeme âlepŋe
otnomai yan lohimbi belângen manmaiŋe yekŋetâ bâlemu mem âlâlâ
tuhuyeknomai. Yawu otyiŋgiŋetâmâ Kiristohât pat mansai yakât nâŋgâm
Anitâ mepaem topŋe ki kurihinomai.

17 Anitâŋe lohimbi kerek kuwiknenekbe sâm oap. Yakât otmâ topŋe
katmâ ikŋe lohimbi nengât biwinenŋe ekmâ umatŋe kaknenŋan katmu
nâŋgâmain yan kuwiknenekmap. Kuwiknenekmap yamâ hâhiwin getek
nâŋgâmain. Yawu gârâmâ lohimbiŋe Kiristohât den pat nâŋgâŋetâ gemu
bet pilâm belângen manmai yâhâmâ matŋe umatŋe ondop âlâ kândâkdâ
yiŋgimu menomai. 18 Den yan yuŋe emelâk lok âlâŋe den kulemguop ya
miap. Den yamâ yuwu tap.

> "Lohimbiŋe Anitâhât den lâum manmai ya kuwikyekmâ ya yeŋgât
> kakyeŋan umatŋe katmu hâhiwin nâŋgâmai. Yawu otyiŋgim yakât
> kakŋan meyekmâ manman sânduhân katyekmu mannomai. Yâhâ
> lohimbiŋe Anitâhât den nâŋgâŋetâ gemu bet pilâm orotmeme
> bâleŋe tâtâem otmai yâhâmâ hâmbâi yakât matŋe amokŋan
> yiŋgimu menomai." Den yawu tap.

19 Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâŋe lohimbi belângen manmai
ya yeŋgât mâtâp ki maŋguyiŋgimu yaŋak yeŋgât manmanyeŋe ekmâ
hâhiwin yiŋgimai. Yawu otyiŋgiŋetâ Anitâ Tihit tihit Amboŋahâlen
biwiyeŋaŋe kepeim orotmeme âlepŋeâk otmâ mannomai. Yawu otŋetâ
tihityeŋe otmâ emelâk pat kuyiŋgiop yakât bulâŋe yiŋgimu menomai.

Galem yeŋgât sâop.

5 1 Kiristoŋe ikŋe komot yeŋgât galemyeŋe man sâm âi nihimu mem
mansan. Galemyeŋe mansan yakât nâŋgâm lok nombotŋe gurâ
yâkât komot yeŋgât galemlipyeŋe mansai ya yeŋgât yuwu sâmune
nâŋgâŋet. Kiristo orop manbin yapâek nâŋe hoŋ bawaŋgim gaman.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Otmu Yura papatolipnennŋaŋe mem âlâlâ tuhuŋetâ hâhiwin nâŋgâm
sâtgum muop yakât topŋe lohimbi ekyongom gaman. Yakât otmâ
Kiristoŋe âwurem ge ikŋe lohimbi menenekmâ manman kârikŋan
katnenekmu mannom yan nâŋe yâkât sâtgât otmâ aposolo nombotŋe
orop lohimbi galemyongonom. Yakât nâŋgâm girem den yuwu sâmune
nâŋgâŋet. 2-3 Yen Anitâhât lohimbi yeŋgât galemlipyeŋe manŋet sâm
âi yiŋgiwi. Âi ya tiŋâk mem Anitâhât tem lâum lohimbi hoŋ bayiŋgim
heŋgeŋgum mannomai. Târârâhâk manmâ hoŋ bayiŋgiŋetâ yekmâ
girawu manŋetâ Anitâŋe yekmu ârândâŋ otbuap yakât topŋe tetemu
ekmâ heŋgeŋgunomai. Yeŋe yawu otmâ galemyongom hâmeŋahâlâk
ki nâŋgânomai. Me âi ya hâkâŋ kakŋan ki tuhunomai. Me yeŋahât
ki nâŋgâŋetâ yahatmu lohimbi umatŋe kakyeŋan katnomai. 4 Yawu
otyiŋgim mannomai yanâmâ. Kunnenŋe pato Yesu Kiristoŋe âwurem
ge yeŋgât nâŋgâmu yahatmu yakât hâmeŋeâmâ manman kârikŋan
katyekmu manmâ yâhâmbisâi.

Lohimbi inŋe yeŋgât sâop.

5 Yâhâ lohimbi inŋe mansaiŋeâmâ galemlipyeŋe yeŋgât nâŋgâyiŋgiŋetâ
yahatmu amutyeŋan mannomai. Yen kerekŋe yeŋahât nâŋgâŋetâ gemu
huruŋ huruŋ manmâ buku oraŋgim hoŋ bahaŋginomai. Den yan yuŋe
emelâk lok âlâŋe Anitâhât den âlâ kulemguop ya miap. Den yamâ yuwu
tap.

"Lohimbi âlâ me âlâŋe yeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmap yamâ Anitâŋe
nâŋgâyiŋgimu gemu mem ge katyekmap. Yâhâ lohimbi âlâ me
âlâŋe yeŋahât nâŋgâŋetâ gemu huruŋ huruŋ manmai yamâ mem
heweweŋ tuhuyekmâ tihityeŋe otmap." Den yawu tap.

6 Yakât otmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Sâp yiwereŋe yuâmâ yeŋe
umatŋe kakŋan mansai. Yâhâ hâmbâi Anitâŋe ikŋahâk nâŋgâmu
ârândâŋ otbuap yan manman sânduhân katyekmu mannomai. Yakât
nâŋgâm Anitâ Wâtgât Amboŋe yâkât amutgen karakmâ tem lâuwaŋgim
mannomai. 7 Yâkŋe tihityeŋe otmap gârâmâ yeŋe yâkât wâtŋan kinmâ
umatŋe âlâlâ kakyeŋan yâhâwuap yakât nâŋgâm ki gorâyiŋgiwuap.

8 Kasanenŋe Satanŋe mem bâlenenekmu hiliwahonomgâlâk nâŋgâmap.
Yakât topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet.
Puaiaŋe bau membe sâm to ginŋan sip galem tuhum tatmap. Yawu otmu
bau to ginŋambâ tomot tuhumu in yawu urutmâ lâum toen kioŋmap.
Toen kioŋmu harangumu mumu yanâmâ nem kereŋgetmap. Yakât
dopŋeâk nenŋe manman bâleŋahât paŋgoŋân kioŋmâ hiliwahonehât
Satanŋe paŋgoŋ katmap. Yakât otmâ yeŋe hiliwahomaihât nâŋgâm
biwi golâek manmâ galemahom mannomai. 9 Kiristohât lohimbi hânŋan
kulemŋan manmâ arai ya yeŋgât kakyeŋan umatŋe âlâlâ yâhâmu
hâhiwin nâŋgâm mansai. Yawu manmâ Kiristohâlen biwiyeŋaŋe tiŋâk

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kepeim mansai. Yâhâ yeŋe umatŋe âlâlâ kakyeŋan yâhâmu hâhiwin nâŋgâm mansai. Yakât otmâ ya yeŋgât nâŋgâm yeŋe Kiristohâlen biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim wâtŋan kinŋetâ Satanŋe mem ge katyekbe sâm hâum pâpgum pilâwuap. 10 Sâp ki kâlep otmuâk umatŋe yu pesuk sâmu Anitâ Biwi Sânduk otmu Tihit tihit Amboŋaŋe manman sânduhân katyekmu mannomai. Yawu otmu yâkât wâtŋan kinmâ biwiyeŋe galemahom heŋgeŋgum mannomai. Otmu Kiristo orop biwiyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu manŋetâ Anitâŋe meyekmâ manman kârikŋahât pat kuyiŋgiop yakât bulâŋe yiŋgimu menomai. 11 Anitâ Wâtgât Amboŋe heroŋe otbaŋgim mepaem manmâ yâhânom. Ya bonŋanâk.

Den bâiŋe sâm hâreop.

12 Bukulipne, den bâiŋe sâm hârewoman. Nâŋe bukunenŋe Sila den pâŋe tâlâwâk yu ekumune yeŋgât kulemguap. Anitâ ikŋak mâmâŋe otnihimu Kiristohât den bulâŋe lohimbi kâsikum yiŋgim gaman. Otmu yeŋgât biwiyeŋe orotok sâmapgât Anitâŋe tihitnenŋe otmap yakât ekyongoan. Otmu Kiristohât den ekyongomune nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim manmâ gai yawuâk manmâ yâhânomaihât naŋgan.

13 Otmu Kiristohât lohimbi nâ orowâk Bawilon kapiân mansain yâkŋe yawuâk nâŋgâyiŋgiain. Otmu nanne Mareko orowâk tânahom Kiristo hoŋ bawaŋgimait yâkŋe gurâ yawuâk nâŋgâyiŋgiap.

14 Yen Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim mansaiŋe heroŋe naŋgaŋginomai.

Otmu Kiristo orop biwiyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu wâtŋan kinŋetâ biwiyeŋe sânduk sâmu mannomai. Bâiŋ.

Nâ bukuyeŋe,
Petoro

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Petoro

Petoroŋe ekap betŋan kulemguop.

1 1 O bukulipne,
Nâmâ Simon Petoro. Yesu Kiristoŋe aposolo âi sâm nihimu mem
hoŋ bawaŋgim manmâ gan. Anitâŋe Yesu Kiristohât aposololipŋe nengât
biwinenŋe mem hewewen tuhumu Kiristohâlen biwinenŋaŋe kepeim
manmain. Otmu yakât dopŋeâk yeŋgât biwiyeŋe mem hewewen tuhumu
yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim manmai. Anitâ yet Yesu Kiristo dopyetŋe
konohâk. Yakât otmâ Kiristoŋe lohimbi âlâhât nâŋgâmu yahatmu
âlâhât nâŋgâmu gemu yawu ki otmap. Yâkŋe lohimbi hârok ârândâŋâk
wawaenenekmap.
2 Awoŋnenŋe Anitâ otmu Kutdânenŋe Yesu Kiristoŋe eŋgatyetŋeâk
otmâ nâŋgâyiŋgim tihityeŋe otmawot. Yawu otmawot yakât yâk yetgâlen
biwiyeŋaŋe kepeim denyetŋe lâum manmâ gai. Otmu yawuâk torokatmâ
manŋetâ biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmâ sânduk
sâm yâhâwuapgât nâŋgâm Anitâ ulitgum gaman.

Kiristohâlen biwinenŋaŋe kepeim kârihem mannom.

3-4 Anitâ yahat yahatŋe, Wâtgât Amboŋaŋe menenekmâ ikŋe laŋinŋan
katnenekmu orowâk mannomgât pat kuningiop. Yakât otmâ Yesu Kiristoŋe
âwurem ge menenekmâ himbimân yâhâ manman âiloŋgoân katnenekmu
mannom. Yakât nâŋgâmunŋe âlâ kândâkdâ otmap. Otmu nenŋe yâkâlen
biwinenŋaŋe kepeim tem lâuwaŋgim manmunŋe mâmâŋe otningimu
târârâhâk manmain. Otmu yawuâk torokatmâ manmâ yâhâmunŋe
nenekmu ârândâŋ otmu Kiristoŋe âwurem ge menenekbuap. Sâp yan
Hiliwaho Hiliwaho Amboŋaŋe âlâkuâk biwinenŋan kioŋmu ekŋâleaŋgim
otmâ hilipgunomgât dop ki tetewuap. Yawu otmâ Anitâŋe mem koko
salek tuhunenekmu yetŋe orowâk Kiristo orop biwinenŋaŋe kepeiakmâ
konohâk otmu manman âiloŋgoân manmâ yâhâmbisâin. 5 Yakât nâŋgâm

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kiristohâlen biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim manmanyeŋe kelihakmu kârihem
mannomai. Yawu manŋetâ wuân me wuân teteyiŋgiwuap yan girawu
otŋetâ Anitâŋe yekmu ârândâŋ otbuapgât nâŋgâŋetâ keterakyiŋgiwuap.
6 Otmu nâŋgâŋetâ keterakyiŋgiwuap yakât kakŋan otŋetâ bâlemapgât
biwiyeŋe galemahom mannomai. Yawu manŋetâ lohimbi belângen
manmaiŋe senyeŋan genomai me otmain yawuâk otŋet sâm eŋgatyeŋan
genomai. Yawu otŋetâ Kiristohâlen biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim Anitâhât
tem lâuwaŋgim uwawapŋe bia manmâ ki lohotŋe otnomai. 7 Yawu otmâ
Kiristohât lohimbi orop biwiyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu tânahom
mannomai. Otmu lohimbi kerek buku otyiŋgim manmâ yâhânomai. 8 Den
sâm aran yu tâŋ tâŋâk watmâ Kiristohât tem lâuwaŋgiŋetâ manman
âlepŋahât bulâŋe topŋe topŋe yeŋgâlen tetem heŋgeŋguwuap. Yawu otmu
Kutdânenŋe Yesu Kiristohât biwiŋan girawu tatmap ya nâŋgânomai. 9 Yâhâ
Kiristoŋe tosayeŋahât otmâ mumu Anitâŋe tosayeŋe pilâyiŋgiop yakât ikŋe
lohimbi nombotŋaŋe biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe maŋguakmu gulip malap
manmai. Yawu manmâ den sâm aran yu nâŋgâŋetâ gemu bet pilâm girawu
manŋetâ Anitâŋe yekmu ârândâŋ otbuap yakât ki nâŋgâm manmai.
10 Yâhâ yenâmâ Anitâŋe dâiyekmu Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mem
heweweŋ tuhuyekmu yâkâlen biwiyeŋe katŋetâ nine nanne baratne
sâm meyekmâ manman kârikŋahât pat kuyiŋgiop. Pat yakât bulâŋe
biatyiŋgimapgât yâkâlen biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim yu ya otŋetgât
den ekyongoan yu watmâ manmâ yâhânomai. Yawu manmâ ki otmâ
tâpikgum Kiristohât mâtâp pilâm mâtâp bâleŋan arinomai. 11 Otmu sâp
patoen Anitâŋe biwiyeŋe ekmâ matŋe kâpekyiŋgiwuap yan Kutdânenŋe
Yesu Kiristoŋe âwurem ge sârereyekmu Anitâŋe manman kârikŋan
katyekmu heroŋe kakŋan manmâ yâhâmbisâi.

Petoroŋe mum pilâyekbuapgât sâop.

12 Den ekyongoan yu emelâk aposololipŋe lok nombotŋe orop
yen kâsikum yiŋgimunŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu biwiyeŋan katmâ
nâŋgâm gai ya naŋgan. Yawu gârâmâ den yu nâŋgâm mem mete tuhum
mannomaihât ekyongom yâhâwom. 13-14 Aiop sâp ki kâlep otmuâk mum
pilâyekbom yakât emelâk Kutdânenŋe Yesu Kiristoŋe eknohop. Yakât
otmâ inânŋan den ekyongoan yu nâŋgâm biwiyeŋan katmâ nâŋgâmâk
manŋetgât biwiyeŋan kioŋmâ yâhâwom. Yakât nâŋgâmune ârândâŋ
otmap. 15 Otmu pilâyekbom yakât kakŋan den kulemgum katyiŋgian yu
sâlikum nâŋgâm mem mete tuhum mannomai.

Anitâŋe Yesu kun kundenŋe mem âlâ tuhumu ekbi yakât Petoroŋe sâop.

16 Kutdânenŋe Yesu Kiristoŋe âwurem gewuap yan wâtŋe pato tetemu
ekmunŋe âlâ kândâkdâ otbuap yakât den emelâk kâsikum yiŋgiwin.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Den kâsikum yiŋgiwin yamâ lokgât nâŋgân nâŋgân ki watmâ den golâ
kâsikum yiŋgiwin. Nenŋe yâk orop manmâ yâkŋe olop miop ya ekmunŋe
âlâ kândâkdâ otmu Anitâ orop dopyetŋe konohâk oap yawu nâŋgâwin.
17-18 Nenŋe yâk orowâk pumŋe âlâen yâhâwin yan âwâŋe Anitâŋe yâkât
nâŋgâmu yahatmu kulem âlâ yuwu memu ekmunŋe âlâ kândâkdâ olop.
Anitâŋe Kiristohât kun kundenŋe mem âlâ tuhumu senŋaŋe emetsenŋe
pilâmu irik irik sâmap yawuya tetemu ekbin. Otmu sâŋgumŋaŋeâmâ
kaok bolaŋ bolaŋ otmu ekbin. Yawu otmu Anitâ yahat yahatŋe,
Laŋinŋahât Amboŋaŋe yuwu sâop. "Bulâŋanâk yuâmâ nine nanne ombe
bisine. Nâŋe biwinaŋe yâkâlâk nâŋgâman." Anitâŋe himbimâmbâ den
yawu sâmu nâŋgâwin.
19 Otmu embâŋân emet inânŋan Anitâŋe poropetelipŋe den âlâlâ
ekyongomu kulemguwi yakât bulâŋe tetewuap nâŋgâm eŋgat yâhâp ki
otmain. Otmu yeŋe gurâ Anitâhât den tâŋ tâŋâk watnomaihât nâŋgâm
den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Kapi âlâen arine sâm otmâ omoŋdâŋe
lambe saum ya laŋinŋan mâtâp ekmâ arimain. Yâhâ emet haŋ sâwe
sâm otmap yanâmâ pitu kâmŋe papato yaŋe tetemap. Yawu tetemu
tatmâ yaŋak emet haŋ sâmu emetsenŋe ga takamap. Yakât dopŋeâk
Kiristoŋe ki âwurem gemu mansain sâp yuâmâ Anitâhât den sâlikum
nâŋgâmunŋe haŋ sâningimu Kiristohât mâtâp watmâ yâhânom. Yâhâ
âwurem gewuap yanâmâ ikŋe laŋinŋaŋe biwi nâŋgân nâŋgânnenŋan
pilâmu Anitâ yet Kiristo yetgât biwiyetŋan âlâlâ tatmap ya topŋambâek
nâŋgânom. 20-21 Emelâk emet inânŋan Anitâhât poropetelipŋaŋe
yâkât den kulemguwi yamâ yeŋe nâŋgân nâŋgân ki watmâ den ya
kulemguwi. Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe Anitâhât den biwiyeŋan katmu
ya kulemguwi. Yakât otmâ lohimbi âlâ me âlâŋe yeŋe eŋgatyeŋeâk otmâ
den ya sâm kusânmâ bukulipyeŋe ekyongonomaihât dop âlâ ki tap. Den
yan yu biwiyeŋan katmâ nâŋgâm mannomai.

Lok perâkŋe yeŋgât sâop.

2 1 Emelâk Anitâhât poropetelipŋaŋe yâkât den Isirae lohimbi
ekyongominiwi. Sâp yan lok perâkŋaŋe oain sâm oain sâm otmâ
den perâkŋe kâityongominiwi. Yakât dopŋeâk lok perâkŋaŋe yeŋgâlen
taka Kiristohât den kelaŋgatmâ kâsikum yiŋginomai. Yâhâ Kiristoŋe
yeŋe tosahât otmâ kaweyeŋan kinmu kuŋetâ muop yakât nâŋgâŋetâ
tâŋât otmu betgumai. Yakât otmâ hiliwahonomaihât pat mansai. 2 Otmu
Kiristohât den kelaŋgatmâ kâsikum yiŋgiŋetâ nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu
lohimbi dondâŋe hioŋakmâ yâk yeŋgâlen torokatnomai. Yâk yeŋgâlen
torokatnomai yan lohimbi belângen manmaiŋe manmanyeŋe ekmâ sâm
ge katyekmâ Kiristohât den pat nâŋgâŋetâ gewuap. 3 Lok perâkŋaŋe
yeŋgât iri sikumyeŋe ekŋâlem meyiŋgine sâm den golâ ekyongoŋetâ
nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu tewetsenŋe yiŋginomai. Yawu otyiŋginomai

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yakât matŋe umatŋe yiŋgimu menomaihât Anitâŋe sâp kalop. Sâp kalop
ya ekmu ârândâŋ otmu matŋe yiŋgimu mem hiliwahonomai.
4 Bulâŋanâk Anitâŋe matŋe umatŋe yiŋgimu menomai yakât yuwu
sâmune nâŋgâŋet. Kândikum emelâk aŋelo nombotŋaŋe Anitâhât
den kum otmâ hilipguwi yakât matŋe nâpumân panyekmu ge omoŋ
kâlehen tatmâ gai. Yawu tatmâ yâhâŋetâ sâp pato tetewuap yan den
sâm hâreyiŋgim matŋe umatŋe yiŋgimu mem hiliwahonomai. 5 Otmu
emelâk embâŋân lohimbiŋe Anitâ betgum orotmeme bâleŋe otmâ
manminiwi. Yawu otmâ manŋetâ lok âlâ, kutŋe Noa sâm, lohimbiŋe
Anitâhât den lâum manŋetâ yekmu ârândâŋ olâk sâm yâkŋe girem den
ekyongominiop. Otmu girem den ya ekyongomu nâŋgâŋetâ helekŋe otmu
orotmeme bâleŋe tâtâem otŋetâ yaŋak Anitâŋe nâŋgâmu toŋgelâk giop.
Toŋgelâk gemu to niŋ niŋ sâm lohimbi bâleŋe ya asisihâk haranyongop.
Yâhâ lohimbi nombolân yâhâp Noa orop waŋgaen yâhâ tatbi yawuâk
hâmeyeŋe kinop.
6 Otmu kapi yâhâp, kutyetŋe Sotom yet Gomora, ya ambolipŋaŋe
gurâ Anitâhât hâkâŋ otmâ orotmeme bâleŋe otminiwi yakât matŋeâmâ
kâlâpŋe ge sem gulip tuhuyehop. Ya yeŋgât den pat nâŋgâmunŋe
tetemap yan lohimbiŋe orotmeme bâleŋe otmai yakât Anitâŋe matŋe
yiŋgimu menomai nâŋgâm eŋgat yâhâp ki otmain. 7-8 Kâlâpŋe Sotom
otmu Gomora kapi ambolipŋe sem gulip tuhuyehop yan Anitâŋe lok âlâ,
kutŋe Lot sâm, yâkât nâŋgâwaŋgimu hâmeŋe kinop yakât yuwu sâmune
nâŋgâŋet. Lotŋe Anitâhât tem lâuwaŋgim orotmeme âlepŋeâk otminiop
yakât ekmu ârândâŋ olop. Yâhâ kapi ambolipŋaŋeâmâ Anitâhât den
kum den bâleŋe sahaŋgim orotmeme bâleŋe hilâm ârândâŋâk otŋetâ
Lotŋe yekmu tepŋe dondâ bâleminiop. Yawu manopgât otmâ Anitâŋe
nâŋgâwaŋgimu hâmeŋe kinop.
9-10 Yakât dopŋeâk lohimbi Anitâhât tem lâuwaŋgim manmaiŋe
manman bâleŋahât paŋgoŋân kioŋmaihât meyekmâ manman âlepŋan
katyekmu manmai. Yâhâ lohimbiŋe Anitâhât den kum yeŋe eŋgatyeŋeâk
watmâ orotmeme bâleŋe ekŋâlem otmai yakât matŋe umatŋe sâp patoen
yiŋgimu menomai. Yakât otmâ hiliwahonomaihât pat kuyiŋgimu mansai.
Lok perâkŋe ya yeŋgât wâtyeŋe pato ki tatyiŋgiap. Yawu gârâmâ
yeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmu Anitâhât aŋelolipŋe ikŋe orop himbimân
tatmai ya yeŋgât nâŋgâŋetâ gemu sâm bâleyiŋgimai. Yawu otmâ aŋelo
yaŋe matŋe ningimai sâm yakât ki gorâyiŋgimap. 11 Yâhâ Anitâhât
aŋelolipŋe ya yeŋgât wâtyeŋe pato tatyiŋgiap. Yawu tatyiŋgiap yamâ
yâkât senŋan kinmai yan aŋelo bukulipyeŋe nombotŋaŋe otmâ
hilipguŋetâ Anitâŋe betyongomu tatmai ya yeŋgât ki sâm bâleyiŋgimai.
12 Yâhâ lok perâkŋe ya yeŋgât topyeŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet.
Anitâŋe soŋgo bau otmu nâi seloŋ topŋe topŋe katmu ekmain yamâ
umut biwiyeŋe bia. Otmu nenŋe hat ari kum taka um nenomgât sâm

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kalop. Yâhâ lok perâkŋaŋe yu yakât topŋe nâŋgâm pâpgum ihilâk sâm
bâlemai. Yakât otmâ yekmunŋe biwiyeŋe bia mansai yawu otmap. Otmu
soŋgo bau kumain yakât dopŋeâk sâp patoen Anitâŋe lohimbi perâkŋe
ya hilipyongowuap. 13 Yâkŋe lohimbi hâhiwin yiŋgiŋetâ umatŋe kakŋan
manmâ gai. Yakât matŋe sâp patoen Anitâŋe yeŋe gurâ yawuâk hâhiwin
yiŋgimu umatŋe kakŋan mannomai. Otmu yâkŋe yuwu otŋetâ dondâ
bâlemap. Lohimbi senyeŋan kinmâ yu ya ekŋâlem otnehâlâk nâŋgâm
otmâ hilipgumai. Otmu yen menduhuakmâ sot nemai yan yeŋgâlen
torokatmâ to kârikŋe nem biwiyeŋe hâlim otmu otŋetâ bâlemu aŋun
yiŋgimai. 14 Otmu imbi âlâ me âlâ yekmai yan ya yeŋgât nâŋgâm
biwiyeŋaŋe otmâ tâpikgum tosa memai. Otmu orotmeme bâleŋe ya
ekŋâlem otnehâlâk nâŋgâmai. Otmu lohimbi nombotŋaŋe biwi yâhâp
manmai ya yeŋgât eŋgatyeŋan geŋetâ otmâ tâpikgumai. Bukulipyeŋe
yeŋgât iri sikumyeŋe miaknehâlâk nâŋgâm mem lohotŋe tuhuyekmai.
Yakât otmâ Anitâŋe matŋe umatŋe yiŋgimu menomaihât pat kuyiŋgimu
mansai.

15 Yâkŋe Kiristohât mâtâp bulâŋe ya pilâm lok âlâ, kutŋe Bileam,
Beoro nanŋe, yâkŋe olop yawuâk otmai. Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet.
Bileamŋe hâmeŋe membom nâŋgâm Isirae lohimbi sait kakyeŋan pilâwe
sâm ariop. 16 Arimu Anitâhât aŋelo âlâŋe Bileamgât doŋgi lauŋe mem
purik pilâwaŋgimu amboŋe den ekuop. Den ekumu nâŋgân nâŋgânŋe
keterakbaŋgimu sait kakyeŋan ki pilâop. Yawu.

17 To senŋe saŋ kititiŋ sâmap yapâ to ki osomain. Otmu elem kârikŋe
memu emet mem maŋgumap yamâ gelâk ki gemap. Yakât dopŋeâk
lohimbiŋe lok perâkŋe yeŋgât denyeŋe nâŋgâŋetâ den yaŋe buku ki
meyiŋgimap. Yakât otmâ sâp patoen Anitâŋe lok perâkŋe ya pilâyekmu
yaehen ge omoŋ bâleŋaŋe sâhâyekmu tatnomai. 18 Yâkŋe yeŋahât
nâŋgâŋetâ yahatmu nâŋgân nâŋgân tâŋât lohimbi kâsikum yiŋgimai
yakât yâkŋe nâŋgâŋetâ yahatmap. Otmu lohimbi nombotŋaŋe pâku
lohimbi yeŋgâlembâ dâiakmâ Kiristohâlen biwiyeŋe katŋetâ sâp ki kâlep
oap. 19 Lohimbi yawuya yeŋgât eŋgatyeŋan ge lok perâkŋaŋe yuwu sâm
ekyongomai. “Kiristoŋe girem den yapâek holaŋnenekmu eŋgatnenŋeâk
watmâ yu ya otmâ mannomgât dop tap.” Yawu sâm eŋgatyeŋan geŋetâ
orowâk otmâ tâpikgumai. Yawu otmâ Manman Bâleŋe Amboŋahât
paŋgoŋân yâhâpŋe kioŋmâ yâkât amutgen manmai. 20 Yakât yuwu
sâmune nâŋgâŋet. Lohimbiŋe orotmeme bâleŋe bet pilâm Kutdânenŋe
Yesu Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeiŋetâ manman bâleŋahât paŋgoŋâmbâ
holaŋyekmâ tihityeŋe otmap. Yawu gârâmâ orotmeme bâleŋe bet pilâwi
ya miwirikum Manman Bâleŋe Amboŋahât paŋgoŋân âlâkuâk kioŋmâ
yâkât amutgen mannomai yanâmâ hiliwahonomaihât pat mannomai.
Yawu mannomai yanâmâ emelâk Kiristohâlen biwiyeŋaŋe ki kepeiwi
sâp yan tosayeŋahât matŋe menomai sâop ya wangim Anitâŋe matŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

amokŋan yiŋgimu menomai. 21 Lohimbi nombotŋaŋe girawu manŋetâ
Anitâŋe yekmu ârândâŋ otbuap yakât topŋe pâpgum orotmeme bâleŋe
tâtâemâk otmâ belângen manmai. Lohimbi yawu yamâ Anitâŋe matŋe
yiŋgimu menomai. Yâhâ lohimbi nombotŋe âlâŋeâmâ Kiristohât den
nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim manmai. Yawu
otmai yakât kakŋan yâkât nâŋgâŋetâ gemu orotmeme bâleŋe miwirikum
Kiristo betgunomai. Yawu otnomai yâhâmâ sâp patoen Anitâŋe lohimbi
belângen manmai matŋe yiŋgimu menomai ya wangim matŋe amokŋan
yiŋgimu menomai. 22 Kiristo betgumai ya yeŋgât nâŋgâm den âlâen
hâum sâmain yakât nâŋgâmune bulâŋe oap. Den yamâ yuwu tap.
Sosoŋe mohatmap yamâ benŋe yâhâpŋe nemap. Otmu bauŋe bokosohân
dakakmap. Dakakmu hâkŋe bokosohâk pato otmap ya hârâŋ sâm bererek
sâm gemu âlâkuâk ari bokosohân dakakmap. Yakât dopŋeâk lohimbi
orotmeme bâleŋe aŋgoân otbi ya miwirikum otŋetâ dondâ bâlemap.

Bulâŋanâk Kiristoŋe âwurem ge menenekbuap.

3 1 Bukulipne, yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yeŋe girawu manŋetâ Anitâŋe
yekmu ârândâŋ otbuap yakât topŋe emelâk kâsikum yiŋgimune
nâŋgâwi. Otmu yeŋe den ya nâŋgâm biwiyeŋan katmâ galemahom
târârâhâk manŋetgât pepa âlâ kulemgum katyiŋgimune ekbi. Otmu
yâhâpŋe yu kulemgum katyiŋgian. 2 Emelâk Anitâŋe ikŋe poropetelipŋe
den ekyongomu kulemguwi. Otmu Kutdânenŋe Yesu Kiristo tihitnenŋe
otmapŋe nen ikŋe aposololipŋe den eknongomu kâsikum yiŋgimunŋe
naŋgai. Den ya kerehâk nâŋgâm heŋgeŋgum biwiyeŋan katmâ manmâ
yâhânomaihât yuwu sâmune nâŋgâŋet. 3 Sâp pato tâlâhuwuap yan
lohimbi nombotŋaŋe yeŋe eŋgatyeŋeâk watmâ yu ya ekŋâlem otmâ
hilipgunomai. Yawu manmâ Kiristoŋe âwurem ge menenekbuapgât
sâop den yakât nâŋgâŋetâ bulâŋe bia otmu yuwu sâm yeŋgât senyeŋan
genomai. 4 “Kiristoŋe “Âwurem ge meyekbom,” sâop yamâ nenŋe
ki eksain. Wosan taka tap ya sâŋetâ ari ekne. Anitâŋe hân himbim
kândikyotgowâmbâek lohimbi nengât manmannenŋe dop konohâk tatmâ
gamap. Otmu tâmbâlipnenŋe mum gara gara otbi yawuâk nen gurâ
mumain.” Yawu sâm senyeŋan genomai. 5 Yawu sâm senyeŋan genomai
yan Anitâhât den nâŋgâŋetâ gemu yeŋe nâŋgân nâŋgân watmâ sânomai.
Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Kândikum emelâk topŋe katmâ Anitâŋe
sâmu biaembâ hân himbim teteop. Otmu saru keterakmu hân teteop.
Otmu elem kulewoŋboŋ tetem yapâek gelâk gemap. Gelâk gemu yaŋak
nak me senŋe âlâlâ topŋe topŋe tetem âi omoŋ omoŋ otmâ yahatmap.
6 Otmu lohimbiŋe Anitâ betgum otŋetâ bâleop yakât matŋe yâkŋe sâmu
toŋgelâk gemu to niŋ niŋ sâm lohimbi otmu senŋe âlâlâ waŋgaen ki
yâhâwi ya aksisihâk haranyongop. 7 Otmu sâp pato tetewuawân Anitâŋe
sâmu hân himbim ekmain yu kâlâpŋe sem gulip tuhuwuapgât sâm

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kalop. Sâp yan Anitâŋe lohimbi kerek nengât biwinenŋe ekmâ sâm
hâreningiwuap. Yawu otmâ lohimbiŋe yâkâlen biwiyeŋaŋe ki kepeimai
yamâ matŋe yiŋgimu mem hiliwahonomai.
8-9 Otmu lohimbi nombotŋaŋe "Wongât Anitâŋe Kiristo in yawu ki
hâŋgângumu âwurem gemap?" yawu sâmai yakât yuwu sâmune nâŋgâm
biwiyeŋan katŋet. Anitâŋe sâpgât ki nâŋgâmap. Yakât otmâ yambu
1,000 yakât biwiŋan yu ya tetemap yakât nâŋgâmu hilâm konok biwiŋan
tetemap yawu otmap. Yamâ aŋgoânâmâ lohimbiŋe orotmeme bâleŋe bet
pilâm Kiristohâlen biwiyeŋe katŋetâ manman kârikŋahât pat kuyiŋgimu
manŋetgât nâŋgâm mambotyiŋgimap.
10 Kutdânenŋe âwurem gewuap yakât nâŋgâŋetâ keterakyiŋgiâkgât
den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet. Kapi ambolipŋe yeŋgât kasalipyeŋaŋe
sâp girawuân taka itit kiom tuhuyiŋginomai ya ki ekyongomai. Kapi
ambolipŋaŋe ki nâŋgâmâk manŋetâ kasalipyeŋaŋe pârâk sânsânâk taka
yongom kiom tuhuyiŋgimai. Yakât dopŋeâk Kiristoŋe pârâk sânsânâk
gewuap. Sâp yan kâlâp punduŋ sâm himbimân emetsenŋe pitu âlâlâ
ya kerehâk munŋe orowâk sem gulip tuhuwuap. Otmu hânân yu
senŋe âlâlâ topŋe topŋe yu gurâ yawuâk sem gulip tuhuwuap. 11 Yakât
nâŋgâm yeŋe manman bâleŋambâ keterakmâ Anitâhât tem lâuwaŋgim
târârâhâk mannomai. 12-13 Otmu Anitâŋe sâmu kâlâp pato punduŋ sâm
himbimân emetsenŋe pitu otmu hânân senŋe âlâlâ ya kerehâk sem gulip
tuhuwuap. Yakât kakŋan yâhâpŋe sâmu hân himbim aŋgo tetewuap. Hân
himbim aŋgo tetemu yan mem katyekmu koko salehâk manŋetâ yekmu
ârândâŋ otbuap. Yakât pat emelâk kuyiŋgimu tap. Yakât otmâ sâp pato
tetemu Kiristoŋe âwurem ge meyekbuap yakât nâŋgâm biwi nâŋgân
nâŋgânyeŋaŋe kilik kilik sâmu mambotbaŋgim mannomai.
14 Yawu mambotbaŋgim mannomai yanâmâ Anitâŋe yekmâ "nine
nanne baratne koko salek," sâm kaok nâŋgâyiŋgiwuap. Yakât nâŋgâm
Kiristohâlen biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim manmanyeŋe kelihakmu
kârihem mannomai. 15 Otmu Anitâŋe Kiristo in yawu ki hâŋgângumu
âwurem gewuap. Otmu ki âwurem gewuap yan lohimbiŋe yâkâlen
biwiyeŋaŋe kepeiŋetâ Anitâŋe tosayeŋe pilâyiŋgiwuapgât mâtâp ki
hâreakmâ tâŋ sâwuap. Yakât nâŋgâm "Wongât Anitâŋe in yawu ki
hâŋgângumu gemap?" yeŋe yawu ki sânomai. Den yan yuŋe Pauloŋe
den kulemgum katyiŋgimu ekbi ya miap. Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet.
Anitâhât biwiŋan nâŋgân nâŋgân âlâlâ tatmap ya Wâtgât mâmâŋahât
Heakŋe mem bukunenŋe Paulo yâkât biwiŋan katmu yâkŋe kulemgum
katyiŋgimu ekbi. 16 Pauloŋe ekap âlâlâ katyiŋgiop yan den yuwuâk
kulemgum katyiŋgiop. Yawu gârâmâ den kulemgum katyiŋgiop ya
lohimbi nombotŋaŋe sâlikum nâŋgâŋetâ ki keterakyiŋgimu nâŋgân
nâŋgânyeŋe hâlim milim otmap. Yakât otmâ den ya kelaŋgatmâ
bukulipyeŋe kâsikum yiŋgimai. Yawu gârâmâ emelâk Anitâhât

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

poropetelipŋe otmu lok nombotŋaŋe yâkât den kulemguwi ya yâkŋak yawuâk kelaŋgatmâ bukulipyeŋe kâsikum yiŋgimai. Yakât otmâ yeŋahâk otmâ tâpikgum hiliwahonomaihât pat mansai.

17 Den yu emet inânŋan ekyongoan. Lok nombotŋaŋe Anitâhât den kum yeŋe eŋgatyeŋeâk watmai. Lok yawuyaŋe yeŋgâlen taka eŋgatyeŋan geŋetâ nâŋgân nâŋgânyeŋe hâlim milim otmu manman bâleŋahât paŋgoŋân kioŋmaihât biwiyeŋe galemahom mannomai. 18 Otmu sâp yiwereŋe yuâmâ Kutdânenŋe Yesu Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim manmai ya wangim yâkâlen biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim yâkât den tiŋâk lâum mannomai. Yawu otnomai yanâmâ yâkŋe tihityeŋe otmu manman âlepŋahât bulâŋe yeŋgâlen teteap ya wangim bulâŋe topŋe topŋe teteyiŋgiwuap. Yakât nâŋgâm Kiristo mepaem manmâ yâhâmbisâin. Ya bonŋanâk.

Nâ bukuyeŋe,
Petoro

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1 Yoane

Yoaneŋe ekap aŋgoân kulemguop.

1 1-2 O bukulipne,
Anitâhât Kâi Toka yaŋe manman kârikŋahât amboŋe oap.
Otmu Anitâŋe hân himbim ki kândikyotgop yapâek Anitâ orop tatmâ
gaowotŋak tatmâ gawot. Otmu himbim pilâm ge imbihâlembâ tetem
lok otmâ hohetnenŋan manop. Otmu nen aposololipŋe menenekmu
orowâk manbin. Manbin yan manman kârikŋan mannom yakât den pat
eknongomu nâŋgâmunŋe bulâŋe olop. Yakât otmâ nenŋe den pat ya yen
ekyongom gawin. Den ya torokatmâ ekap yu kulemgum katyiŋgian.
3-4 Nenŋe Anitâ yet nanŋe Yesu Kiristo orop biwinenŋaŋe kepeiakmâ
konohâk otmu biwi hero kakŋan manmain. Otmu yeŋe yawuâk manmâ
Kiristohât lohimbi orop naŋgaŋgim buku oraŋgim mannomaihât ekap yu
kulemgum katyiŋgian.

Anitâ Koko Salek Amboŋe laŋinŋan tatmap.

5 Anitâhât biwiŋan nâŋgân nâŋgân âlâlâ tatmap yakât topŋe ikŋe
nanŋaŋe sâm tetem eknongop. Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâ Koko
Salek Amboŋe laŋinŋan tatmap. Otmu lohimbiŋeâmâ omoŋ biwiŋan
manmâ orotmeme kiŋgoŋ otmâ tosa mem manmai. Yâhâ Anitâhâlen ya
âlâ ki tap. 6 Nenŋe “Anitâ orop biwinenŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmap,”
yawu sâm bukulipnenŋe ekyongomain. Yawu ekyongomain yamâ nenŋe
otmunŋe bâlem gamap yan den perâkŋe kâityongom Anitâhât den
bulâŋe ya ki lâumain. 7 Yâhâ nenŋe Anitâ Koko Salek Amboŋahât den
nâŋgâmunŋe haŋ sâningimu yâkât tem tiŋâk lâuwaŋgim manmain.
Yawu otmâ manmain yan Kiristoŋe nengât tosahât otmâ sârerenenekmâ
muop yakât nâŋgâm Anitâŋe nenŋe tosa otmain ya pilâningimap. Tosa
pilâningiap nâŋgâm bukulipnenŋe orop biwinenŋaŋe kepeiakmâ konohâk
otmu heroŋe nâŋgâwaŋgim mepaemain.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8 Nenŋe Anitâhât den bulâŋe yakât pâpgum, “Nenŋe koko salehâk
manmain,” sâmain otmuâmâ perâk sâmain. Nenŋe yawu otmâ
hiliwahonomgât mâtâp ya watmain. 9-10 Yâhâ nenŋe “Orotmeme
bâleŋe âlâ ki otmain,” sâmain yanâmâ Anitâhât den nâŋgâmunŋe ki
bulâŋe otmap. Yawu otmâ “Anitâŋe den perâk sâmap,” yawu nâŋgâm
hilipgumain. Nenŋe tosanenŋe sâm tetemunŋe Anitâŋe pilâningiwuapgât
den sâm kalop ya kum ondop âlâ ki otbuap. Yakât nâŋgâm biwinenŋe
ekmâ orotmeme bâleŋe wuân me wuân otbin yakât nâŋgâmunŋe haŋ
sâningimu bukulipnenŋe yeŋgât senyeŋan kinmâ sâm tetem Anitâ
ulitgunom. Yawu otnom yanâmâ Anitâŋe tosanenŋe pilâningiwuap.

Kiristoŋe Anitâ orop tatmâ nengât sâm ulitgumap.

2 1-2 Yeŋe otŋetâ bâlemu tosa memaihât ekap yu kulemgum
katyiŋgian. Yesu Kiristoŋe ki otmâ tâpikguop yamâ lohimbi kerek
nengât tosanenŋahât otmâ kawenenŋan kinmu kuŋetâ muop. Otmu
mumuŋambâ yahatmâ himbimân yâhâ Anitâ orop tatmâ nengât sâm
ulitgumap. Yakât otmâ lohimbi âlâ me âlâŋe otŋetâ bâlewuap yan yakât
nâŋgâm Anitâ ulitgunomai. Yawu ulitguŋetâ yâkŋe Kiristohât nâŋgâm
tosayeŋe pilâyiŋgiwuap.
3 Nenŋe Anitâhât tem lâuwaŋgimain yan yâkŋe nenekmu ârândâŋ otmu
yâk orop biwinenŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmap yawu nâŋgâmain.
4 Yâhâ lohimbi nombotŋaŋe “Nenŋe Anitâhâlen biwinenŋaŋe kepeim
mansain,” sâmai yamâ yâkât den loŋgâemai. Lohimbi yawuyaŋe Anitâhât
den nâŋgâŋetâ helekŋe otmu den perâk sâmai. 5-6 Yâhâ nenŋe Anitâhât
den tâŋ tâŋâk watmâ tem lâuwaŋgimain yan yâkŋe wawaenenekmâ
mâmâŋe otningimap. Mâmâŋe otningimap yakât bulâŋeâmâ Yesuŋe buku
otningiop yawuâk nenŋe bukulipnenŋe orop buku oraŋgim manmain. Ya
ekmâ yâk orop biwinenŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmap yawu nâŋgâmain.

Nenŋe buku oraŋgim mannom.

7 Bukulipne, yuwu sâmune nâŋgâŋet. Kiristoŋe lohimbi kerek buku
otningiop. Yakât otmâ yeŋe Anitâ orop biwiyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk
otmu Kiristoŋe buku otyiŋgiop yawuâk yeŋe gurâ buku oraŋgim
mannomaihât den emelâk kâsikum yiŋgimunŋe nâŋgâwi. Den yu yawuâk
kulemgum katyiŋgian. 8 Yâhâ Anitâ orop biwinenŋaŋe kepeiakmâ
konohâk otmu buku oraŋgim manmain yakât mâtâpŋe aŋgoân Kiristoŋe
watmu yâkâlen bulâŋe tetemu ekbin. Otmu Anitâhât laŋinŋe bulâŋaŋe
biwi nâŋgân nâŋgânyeŋan pilâmu haŋ sâyiŋgimu mâtâp yawuâk
watmâ buku oraŋgim mannomai. Yawu otmâ manŋetâ yanâmâ Omoŋ
Amboŋahât wâtŋe gewuap.
9 Yâhâ lohimbi nombotŋaŋe “Anitâhât laŋinŋaŋe biwinenŋan pilâmu
haŋ sâningimu tem lâuwaŋgim mansain,” sâmai. Yawu sâmai yamâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

bukulipyeŋe yeŋgât nâŋgâm bâleyiŋgimai. Yawu otmâ Anitâhât den
nâŋgâm pâpgum omoŋ biwiŋan manmai. 10 Yâhâ lohimbi nombotŋe
âlâŋeâmâ bukulipyeŋe orop biwiyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmap.
Lohimbi ya yeŋgât biwiyeŋan Anitâhât laŋinŋaŋe pilâmu haŋ sâyiŋgimu
tem lâuwaŋgim târârâhâk manmai. Yawu manŋetâ lohimbiŋe
manmanyeŋe ekŋetâ âlepŋe otmap. 11 Yâhâ lohimbiŋe bukulipyeŋe
yeŋgât nâŋgâm bâleyiŋgimai ya yeŋgât biwi nâŋgân nâŋgânyeŋan omoŋ
sahakyiŋgimu ihilâk mahilâk otmâ manmai.

12-14 Kiristoŋe himbimâmbâ ge nengât tosahât otmâ kawenenŋan
kinmu kuŋetâ muop. Yakât den pat ekyongomunŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe
otmu Anitâŋe tosayeŋe pilâyiŋgiop. Yawu otmu yâk orop biwiyeŋaŋe
kepeiakmâ konohâk otmap.

Otmu lohimbi papato yeŋgât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yeŋe Anitâhât
den tiŋâk lâum kârihem kinŋetâ Manman Bâleŋahât Amboŋaŋe mem
ge katyekbe sâm pâpgum pilâyekmu mansai. Ya yawuâk mannomaihât
nâŋgâm ekap yu kulemgum katyiŋgian.

Otmu lohimbi sombo yeŋgât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâŋe hân
himbim ki kândikyotgop yapâek Kiristoŋe tatmâ gaopŋak tatmâ gap.
Yeŋe yâkâlen biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim manmâ gaŋetâ yu oap. Yakât
nâŋgâm heroŋe nâŋgâyiŋgim yeŋgât den yu kulemguan.

Anitâhât tem lâuwaŋgim mannom.

15-16 Lohimbi nombotŋaŋe Anitâhât hâkâŋ otmai. Yawu otmâ
Manman Bâleŋe Amboŋahât amutgen manmâ yuwu otŋetâ bâlemap.
Hâk sânduhân mansain sâm yeŋahâlâk nâŋgâŋetâ yahatmu hâkyeŋe
mepaemai. Yeŋe eŋgatyeŋeâk watmâ senŋe âlâlâ ekŋâlem ihilâk otmai.
Yawu otŋetâ dondâ bâlemap. Yakât otmâ lohimbi yawuya yeŋgâlen ki
torokatnomai. Yâhâ yeŋe yâk yeŋgâlen torokatmâ yâkŋe otmai yawuâk
otnomai yanâmâ nenŋe yekmunŋe Awoŋnenŋe Anitâhâlen biwiyeŋaŋe
ki kepeim mansai yawu otbuap. 17 Manman Bâleŋe Amboŋahât wâtŋe
gewuap. Otmu lohimbiŋe senŋe âlâlâ ekŋâlemai yaŋe biatbuap. Yakât
otmâ lohimbi bâleŋe ya yeŋgâlen ki torokatnomai. Yawu otmâ Anitâŋe
nenekmu ârândâŋ olâk sâm tem lâuwaŋgim manŋetâ manman kârikŋan
katyekmu manmâ yâhâmbisâi.

Lok perâkŋe yeŋgât sâop.

18 Bukulipne, yuwu sâmune nâŋgâŋet. Kiristoŋe âwurem gewuapgât
sâpŋe utâpguap. Otmu sâp ya tâlâhuwuap yan lok âlâŋe tetem Kiristo
mem ge katmâ yâkât kaweŋan kinmâ lohimbi yeŋgât nâŋgân nâŋgânyeŋe
mem hâlim tuhuyiŋgiwuap. Yakât den emelâk ekyongomune nâŋgâwi.
Yâhâ sâp yuâmâ lok yawuya dondâhâlâkŋe teteŋetâ yekmain. Yakât
otmâ Kiristoŋe âwurem gewuapgât sâpŋe utâpguap yawu nâŋgâmain.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19 Emelâk lok ya nen orop manbin yamâ biwinenŋaŋe ki kepeiakmâ
konohâk olop. Ya yeŋgât topyeŋe lohimbiŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât
Anitâŋe nâŋgâmu pilânenekmâ ariwi. Yâhâ yâkŋe nen orop biwinenŋaŋe
kepeiakmâ konohâk olop mâne ki pilânenekmâ arimbâi.
20-21 Yâhâ yenâmâ Kiristoŋe Wâtgât mâmâŋahât Heak hâŋgângumu
ge biwiyeŋan kioŋmu yaŋak ikŋe den bulâŋe nâŋgâm heŋgeŋgumai.
Yakât otmâ nâŋgân nâŋgânyeŋe kuwikyiŋgiwe sâm den ki kulemgum
katyiŋgian. Yeŋe Kiristohât den nâŋgâm heŋgeŋgumai yakât otmâ lok
nombotŋaŋe topyeŋe kurihiakmâ Kiristohât den kelaŋgatmâ ekyongomai
ya nâŋgâŋetâ ki bulâŋe otmu topyeŋe tetekŋan tetemu ekmai. Yakât
nâŋgâm ekap yu kulemgum katyiŋgian.
22 Lok yaŋe Kiristohât den kelaŋgatmâ yuwu ekyongomai. “Yesuŋe
lohimbi tihitnenŋe olâkgât Anitâŋe yâk ki hâŋgângumu giop. Kiristoâmâ
nen orop dop konohâk mansain.” Yawu sâm Kiristohât nâŋgâŋetâ tâŋât
otmu betgumai yakât dopŋeâk âwâŋe Anitâhât nâŋgâŋetâ tâŋât otmu
betgumai. 23 Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lohimbi âlâ me âlâŋe Anitâ
nanŋahât hâkâŋ otmâ betbaŋgimai yan Yesuhât hâkâŋ oain sâm yan
âwâŋe Anitâhât hâkâŋ otmâ betbaŋgimai. Yâhâ lohimbi âlâ me âlâŋe
Anitâ nanŋahâlen biwiyeŋaŋe kepeimai otmuâmâ âwâŋahâlen gurâ
yawuâk kepeimai.
24 Otmu den pat âlepŋe kâsikum yiŋgim gai ya biwiyeŋan katmâ lâum
manŋetgât naŋgan. Yawu otmâ mannomai yan Kiristo yet Anitâ orop
biwiyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu mannomai. 25 Yawu manŋetâ
yanâmâ Kiristoŋe manman kârikŋan manmâ yâhâmbisâihât pat
kuyiŋgiop yakât bulâŋe yiŋgimu menomai.
26 Lok perâkŋaŋe Kiristohât den kelaŋgatmâ kâsikum yiŋgimai. Den
ya nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu Kiristo betgumaihât den yu kulemgum
katyiŋgian. 27 Yâhâ yenâmâ Kiristoŋe Wâtgât mâmâŋahât Heak
hâŋgângumu ge biwiyeŋan kioŋmâ mâmâŋe otyiŋgim gap. Yawu otmâ
den bulâŋeâk biwiyeŋan katmu yu me yakât ki nâŋgâm hilipgumai.
Otmu yawuâk otyiŋgim yâhâwuap yanâmâ Kiristohât den nâŋgâm
heŋgeŋgum mannomai. Yawu nâŋgâm heŋgeŋgunomai yanâmâ lok
nombotŋaŋe taka den kâsikum ninginet sâm ki âiyongonomai.

Kiristohât tem lâuwaŋgim mannom.

28 Otmu Kiristoŋe ikŋe lohimbi yen orop menenekbe sâm âwurem
gewuap yan yeŋe aŋulakmâ kâmgumaihât Kiristo orop biwiyeŋaŋe
kepeiakmâ konohâk otmu tem lâuwaŋgim mannomai. Yawu otmâ
mannomai gârâmâ yâkŋe gewuap yan nenŋe yen orop yâkât senŋan kinmâ
hâmeŋe âlepŋe ningiwuapgât nâŋgânom. 29 Anitâmâ Koko Salek Amboŋe.
Yakât otmâ lohimbi âlâ me âlâŋe târârâhâk manmai ya yekmunŋe Anitâŋe
nine nanne baratne sâm meyekmu mansai yawu otmap.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Awoŋnenŋe Anitâŋe wawaenenekmap.

3 1 Bulâŋanâk Awoŋnenŋe Anitâŋe wawaenenekmâ nine nanne baratne sâm menenekmu yâkât pat otmâ mansain. Yakât nâŋgâmunŋe âlâ kândâkdâ otmap. Lohimbi belângen manmaiŋe Anitâhât den nâŋgâŋetâ gemu bet pilâm Kiristohâlen biwiyeŋe ki katbi. Yakât otmâ nengât gurâ yawuâk hâkâŋ otmâ betnongom mansai. 2 Anitâŋe nine nanne baratne sâm menenekmu mansain. Yâhâ hâmbâi sâp patoen manman âiŋe ningimu menom yakât topŋe tipiŋe naŋgain. Yawu gârâmâ Kiristoŋe âwurem ge menenekbuap. Sâp yan manman âiŋe ningiwuap yamâ ikŋe manman koko salek yawuya ningimu menom. 3 Manman ya ningimu menomgât nâŋgâm biwinenŋe mem mannom. Otmu Kiristoŋe koko salehâk tatmap yawuâk manne sâm yâkât wâtŋan kinmâ orotmeme bâleŋe bet pilâm manmâ yâhânom.

4 Lohimbiŋe otŋetâ bâlemap sâm Anitâŋe ikŋe nâŋgân nâŋgân ya lohimbi kerek nengât biwinenŋan katmu tatmap. Yawu gârâmâ lohimbi âlâ me âlâŋe otŋetâ bâlemap yan Anitâhât den ya loŋgâem tosa memai. 5 Lohimbi kerek nengât tosa pilâningiwe sâm Kiristo Manman Koko Salek Amboŋaŋe himbimâmbâ ge koko salehâk manmâ nengât tosahât otmâ muop. 6 Yakât otmâ lohimbi âlâ me âlâ yâkâlen biwiyeŋe kepeimaiŋe orotmeme bâleŋe bet pilâwi ya ki miwirikum otmâ manmai. Yâhâ lohimbi âlâ me âlâ orotmeme bâleŋe tâtâem otmaiŋe yâkât den ki nâŋgâmai, otmu yâkâlen biwiyeŋaŋe ki kepeim manmai.

7 Lohimbi âlâ me âlâŋe den perâkŋe kâityongonomai ya nâŋgâŋetâ bulâŋe otmapgât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Kiristohât biwiŋan nâŋgân nâŋgân âlâlâ tatmap yakât Anitâŋe nâŋgâmu ârândâŋ otmap. Otmu emelâk Kiristoŋe Anitâhât tem lâum yu ya otminiop ya Anitâŋe ekmu ârândâŋ olop. Otmu lohimbi âlâ me âlâŋe Anitâhât tem lâum manmai ya yeŋgât gurâ yawuâk Anitâŋe nâŋgâmu ârândâŋ otmap. 8 Yâhâ kândikum emelâk topŋe katmâ Anitâŋe lohimbi tuhuyelehop yapâek Satanŋe yâkât den kum lohimbi kâityongom gamap. Yakât otmâ lohimbi âlâ me âlâ orotmeme bâleŋe tâtâem otmaiŋe Satanŋe Anitâhât den kumap yawuâk den kumai. Yawu otmâ Satangât pat otmâ mansai. Yâhâ Satanŋe lohimbi nengât biwinenŋan kioŋmu orotmeme bâleŋe otmâ yâhâmaingât Anitâ nanŋaŋe mâtâp maŋguwaŋgiwe sâm himbim pilâm hânân ge manop.

9 Anitâ ikŋak lohimbi menenekmâ nine nanne baratne sâm mâmâŋe otningim gamap. Yakât otmâ nenŋe orotmeme bâleŋe bet pilâwin ya miwirikum tâtâem otnomgât dop âlâ ki tap. Yakât otmâ orotmeme bâleŋe ki otmâ manmain. 10 Nen Anitâhât pat otmâ manmainŋe lohimbi Satangât pat otmâ manmai ya orop oset guset manmain. Yakât otmâ manman girawuya manŋetâ yekmunŋe topyeŋe tetem heŋgeŋguwuap yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yâkŋe Anitâhât ki tem lâuwaŋgimai.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yawu otmâ bukulipyeŋe orop biwiyeŋaŋe ki kepeiakmâ konohâk otmu buku oraŋgimai. Lohimbi yawuyaŋe Anitâhât pat ki otmâ mansai.

Bukulipnenŋe orop biwinenŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu mannom.

11 Yâhâ yeŋeâmâ lohimbi kerek nâŋgâyiŋgim buku otyiŋgim
mannomaihât den emelâk kâsikum yiŋgimunŋe nâŋgâwi. 12 Emelâhâmâ
lok âlâ, kutŋe Kain sâm, yâkŋe Bâleŋe Amboŋahât amutgen manmâ
imiŋe kumu muop yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Imiŋaŋe hotom umu
Anitâŋe ya ekmu ârândâŋ olop. Yâhâ ikŋak hotom umuâmâ Anitâŋe ya
ekmu ki ârândâŋ olop. Yakât otmâ imiŋahât nâŋgâm bâlewaŋgiop. Yawu
gârâmâ Kainŋe olop yawu ki otnomai.
13 Otmu lohimbi belângen manmaiŋe yeŋgât nâŋgâm bâleyiŋginomai
yan biwiyeŋe ki yahatbuap.
14 Emelâk nen Kiristohât lohimbiŋe yâkâlen biwinenŋaŋe ki kepeiwin
yan hiliwahonomgât pat manbin. Yawu gârâmâ biwinenŋe yâkâlen
katmunŋe Anitâŋe manman kârikŋahât pat kuningimu manmain. Yakât
bulâŋeâmâ bukulipnenŋe orop biwinenŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu
manmain ya nâŋgâmain. Yâhâ lohimbi bukulipyeŋe yeŋgât nâŋgâm
bâleyiŋgimaiŋeâmâ hiliwahonomaihât pat manmai. 15 Kiristohât lohimbi
âlâ me âlâŋe bukulipyeŋe yeŋgât nâŋgâm bâleyiŋgimai. Yawu otmai
ya yeŋgât Anitâŋe nâŋgâmu bukulipyeŋe yongoŋetâ muai yawu otmap.
Otmu nenŋeâmâ yekmunŋe manman kârikŋahât pat ki mansai yawu
otmap. 16 Kiristoŋe sârerenenekmâ kawenenŋan kinmu kuŋetâ muop
yan buku konok orotgât mâtâp bulâŋe teteop ya nâŋgâmain. Yâhâ
yakât dopŋeâk nenŋe bukulipnenŋe heweweŋâk tânyongonom. 17 Otmu
lohimbi nombotŋe iri sikumyeŋe pato tatyiŋgimapŋe bukulipyeŋe
nombotŋe senŋe âlâlâhât umburuk otmâ umatŋe kakŋan manmai ya ki
tânyongomai. Ki tânyongoŋetâ ya yekmunŋe Anitâhâlen biwiyeŋaŋe ki
kepeim mansai yawu otmap. 18 Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Nenŋe
bukulipnenŋe “Âlepŋe tânyongonom,” sâm launenŋaŋak ki sânom. Yawu
otmâ biwinenŋaŋe kepeiyekmâ heweweŋâk tânyongonom.

Anitâŋe wawaenenekmâ ki mem ge katnenekmap.

19 Nenŋe biwinenŋaŋe bukulipnenŋe kepeiyekmâ tânyongomain yan Anitâ
Manman Bulâŋahât Amboŋaŋe mâmâŋe otningimu mansain yakât bulâŋe
ya tetemu ekmain. Yawu otyiŋgimain yan Anitâŋe nenekmu ârândâŋ otmap
yawu biwinenŋaŋe nâŋgâmain. 20 Yawu gârâmâ Anitâŋe nenekmu ârândâŋ
otmap me bia yakât nâŋgâm biwi yâhâp otmain yanâmâ Anitâ biwinenŋe
ekmapŋe wawaenenekmâ ki mem ge katnenekmap ya nâŋgâmunŋe
biwinenŋe ârândâŋ otmap. 21 Anitâŋe nenekmu ârândâŋ otmap yawu
biwinenŋaŋe nâŋgâm yu yakât pahâk ulitgumain. 22 Otmu nenŋe girawu
manmunŋe nenekmu ârândâŋ otbuapgât topŋe nâŋgâm tem lâuwaŋgim

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mannom yanâmâ yu yakât ulitgumunŋe âlepŋe nâŋgâningiwuap. 23 Nenŋe
Anitâ nanŋe Yesu Kiristohâlen biwinenŋaŋe kepeim tem lâuwaŋgim
mannomgât yâkŋe sâm kalop. Yakât otmâ nenŋe Kiristohât tem lâuwaŋgim
bukulipnenŋe orop biwinenŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu mannom.
24 Otmu Anitâŋe den âlâlâ sâm kalop ya lâum manmain yan yâkŋe Wâtgât
mâmâŋahât Heak hâŋgângumu ge nengât biwinenŋan kioŋmu Anitâ orop
biwinenŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu mansain ya nâŋgâmain.

Lok perâkŋe yeŋgât topyeŋe

4 1 Bukulipne, yuwu sâmune nâŋgâŋet. “Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe den
âlâlâ biwinenŋan katmu sâm tetem ekyongomunŋe nâŋgâŋet,” sâm
lohimbi âlâ me âlâŋe eŋgatyeŋan geŋetâ denyeŋe in yawu nâŋgâmai. Yakât
nâŋgâmune ki ârândâŋ otmap. Lok perâkŋe dondâhâlâkŋe den yawu sâm
lohimbi kâityongomai. Yakât otmâ den sâm tetemai ya Wâtgât mâmâŋahât
Heakŋe biwiyeŋan katmu sâmai me weke bâleŋahâlen kândiwahom den
sâmai yakât topŋe nâŋgâne sâm yuwu âiyongonomai. 2 “Yesuŋe lohimbi
nengât tihitnenŋe olâk sâm Anitâŋe himbimâmbâ hâŋgângumu ge lok otmâ
manop. Ya nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu yâkâlen biwiyeŋaŋe kepeim mansai me
bia?” Yawu âiyongoŋetâ “Oŋ,” sânomai otmuâmâ âlepŋe nâŋgâyiŋginomai.
3 Yâhâ “Bia,” sânomai otmuâmâ betyongonomai. Yâhâ Wâtgât mâmâŋahât
Heakŋe lohimbi yawuya yeŋgât biwiyeŋan den ki katmap. Yâhâ hâmbâi
lok âlâŋe tetem topŋe kurihiakmâ Kiristohât kaweŋan kinbuap yakât den
emelâk ekyongomunŋe nâŋgâwi. Yawu gârâmâ sâp yuâmâ lok yakât kunŋe,
kutŋe Kâitgu Kâitgu Amboŋe, yâkŋe lok perâkŋe mâmâŋe otyiŋgimu den
ekyongomai.

4-5 Yâkŋe mâmâŋe otyiŋgimu den ekyongomai yan lokgât nâŋgân nâŋgân
tâŋât watmâ den ekyongomai. Yakât otmâ lohimbi belângen manmaiŋe
denyeŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otmap. Yâhâ yenâmâ Anitâhât pat mansai. Otmu
Ambonenŋe Anitâ Wâtgât Amboŋaŋe lok perâkŋe yeŋgât amboyeŋe Satan
ya mem ge kalop. Yakât otmâ yeŋe Anitâhât wâtŋan kinmâ lok perâkŋe
yeŋgât den nâŋgâŋetâ ki bulâŋe otmap. 6 Otmu nen gurâ yawuâk Anitâhât
pat mansain. Yakât otmâ Kiristohât lohimbiŋe Anitâhât den topŋambâek
nâŋgâne sâm otmai ya yâkât den kâsikum yiŋgimunŋe nâŋgâm biwiyeŋan
katmâ mansai. Yawu otmai yan Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mem hewewen
tuhuyekmu nâŋgâŋetâ bulâŋe otmap ya nâŋgâmain. Yâhâ lohimbi
hiliwahonomaihât pat mansaiŋe nengât den nâŋgâŋetâ gemu bet pilâmai.
Yawu otmai yan Kâitgu Kâitgu Amboŋaŋe nâŋgân nâŋgânyeŋe mem hâlim
tuhuyiŋgimu yaŋak nengât den nâŋgâŋetâ gemu bet pilai ya nâŋgâmain.

Biwi Kepeiak Kepeiak Amboŋeâmâ Anitâ

7 Bukulipne, yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lohimbi âlâ me âlâŋe Anitâ
orop biwiyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu manmai yamâ Anitâŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nine nanne baratne sâm meyekmu mansai. Yawu otmâ mâmâŋe
otyiŋgimu biwiyeŋaŋe bukulipyeŋe kepeiyekmâ tânyongomai. Otmu
nen gurâ yawuâk Anitâŋe mâmâŋe otningimu mansain. Yakât otmâ
biwinenŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu buku oraŋgim mannom. 8 Biwi
Kepeiak Kepeiak Amboŋeâmâ Anitâ. Yakât otmâ lohimbi nombotŋaŋe
bukulipyeŋe yeŋgât nâŋgâm bâleyiŋgimai ya yekmunŋe lohimbi
belângen mansai yawu otmap. 9 Anitâŋe wawaenenekmâ manman
kârikŋahât pat kuningiwe sâm ikŋe nanŋe ombe bisiŋe hâŋgângumu ge
nengât tosahât otmâ kawenenŋan kinmu kuŋetâ muop. Anitâŋe yawu
olop yan wawaenenekmap yakât bulâŋe teteop. 10 Nenŋahâk Anitâhâlen
biwinenŋaŋe ki kepeim manbin. Aŋgoân ikŋahâk wawaenenekmâ
ikŋe nanŋe hâŋgângumu tosanenŋahât otmâ kawenenŋan kinmu
kuŋetâ muop. Yawu otningiop yakât topŋe nâŋgâm yanâmâ yâkâlen
biwinenŋaŋe kepeim mansain.

11 Anitâŋe wawaenenekmâ yawu otningiop. Yakât otmâ nenŋe
bukulipnenŋe orop biwinenŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu mannom.
12 Lohimbi âlâ me âlâŋe Anitâ ki ekmain. Yawu gârâmâ nenŋe
biwinenŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu buku oraŋgim manmain yan
Anitâ nen orop tatmap yakât bulâŋe tetemu ekmain.

13 Nenŋe Anitâ orop biwinenŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu
manmunŋe Wâtgât mâmâŋahât Heak hâŋgângumu ge biwinenŋan
kioŋmu Anitâ nen orop tap ya nâŋgâmain. 14 Anitâŋe lohimbi kerek
tihitnenŋe otbe sâm ikŋe nanŋe hâŋgângumu ge sârerenenekmâ
kawenenŋan kinmu kuŋetâ muop. Nenŋe yâk orop manbin yapâek yâkât
den pat âlepŋe lohimbi ekyongom gain. 15 Yâhâ lohimbi âlâ me âlâŋe
Anitâhât nanŋe Yesuhâlen biwiyeŋaŋe kepeim tem lâuwaŋgimai yakât
lohimbi ekyongomai yamâ biwiyeŋaŋe Anitâ orop kepeiakmâ konohâk
otmu manmai. 16 Nenŋe yakât nâŋgâmunŋe bulâŋe otmap.

Biwi Kepeiak Kepeiak Amboŋeâmâ Anitâ. Yakât otmâ nenŋe
bukulipnenŋe orop biwinenŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu manmain.
Yawu otmain yan Anitâ orop gurâ biwinenŋaŋe kepeiakmâ konohâk
otmu manmain. 17 Nenŋe yawu otmunŋe nâŋgâmu ârândâŋ otmap.
Otmu sâp patoen yâkŋe lohimbi kerek nengât biwinenŋe ekmâ matŋe
kâpekningiwuap yan nenŋe Kiristohât mâtâp watmain yakât hâmeŋe
âlepŋe ningimu menom nâŋgâm Anitâhât senŋan kinnom.

18 Nenŋe Anitâ orop biwinenŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmap yakât
nâŋgâm kiŋgitnenŋahât ki otmain. Yâhâ lohimbi nombotŋaŋe Anitâ
orop biwiyeŋaŋe ki kepeiakmâ konohâk otmap. Yakât nâŋgâm matŋe
ningiwuap sâm kiŋgityeŋahât otmai.

19 Aŋgoân Anitâŋe wawaenenekmâ biwiŋaŋe kepeinenehop. Yakât
nâŋgâm nenŋe yâkâlen biwinenŋaŋe kepeim lohimbi buku otyiŋgim
manmain. 20 Yâhâ lohimbi Anitâhât pâpgumaiŋe “Anitâhâlen

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

biwinenŋaŋe kepeim mansain," sâmai yamâ bukulipyeŋe orop manmâ
ki buku otyiŋgimai. Yawu manŋetâ Anitâhâlen biwiyeŋaŋe ki kepeim
manmai yakât bulâŋe tetemu ekmain. 21 Yâhâ nenŋe Anitâhâlen
biwinenŋaŋe kepeim manmain. Yawu manmâ bukulipnenŋe orop buku
oraŋgim mannomgât Yesu Kiristoŋe sâm kalop. Yakât otmâ ya otnehâlâk
nâŋgâm manmâ yâhânom.

Manman Bâleŋahât Amboŋaŋe ki mem ge katnenekbuap.

5 1 Bukulipne, yuwu sâmune nâŋgâŋet. Nenŋe âwâ mâmâlipnenŋe
nâŋgâyiŋgimain yawuâk imi atalipnenŋe otmu wârâ toulipnenŋe
nâŋgâyiŋgimain. Yâhâ Yesuŋe lohimbi nengât tihitnenŋe olâk sâm
Anitâŋe hâŋgângumu ge lok otmâ manop. Nenŋe yâkâlen biwinenŋaŋe
kepeimunŋe Anitâŋe nine nanne baratne sâm menenekmu yâk orop
biwnenŋaŋe kepeakmâ konohâk otmu manmain. Otmu lohimbi
nombotŋaŋe Anitâhâlen biwiyeŋaŋe kepeimai yamâ imi atalipnenŋe
otmu wârâ toulipnenŋe nâŋgâyiŋgimain yawuâk yâk yeŋgât
nâŋgâyiŋgimain. 2 Nenŋe Anitâhâlen biwinenŋaŋe kepeim yâkât den
lâumain yakât bulâŋeâmâ yawu otmâ yâkât nanŋe baratŋe orop buku
oraŋgimain nâŋgâmain. 3-4 Nenŋe Anitâhâlen biwinenŋaŋe kepeimain
yakât bulâŋeâmâ yâkât denŋe tem lâuwaŋgim manmain. Yakât yuwu
sâmune nâŋgâŋet. Yâkŋe nine nanne baratne sâm menenehop yapâek
mâmâŋe otningimu yâkâlen biwinenŋaŋe tiŋâk kepeim kârihem
manmâ gain. Yawu manmâ tem lâuwaŋgimunŋe ârândâŋ merândâŋ
otmu Manman Bâleŋahât Amboŋaŋe mem ge katnenekbe sâm hâum
pâpgumap. 5 Lohimbi belângen manmai yâhâmâ Manman Bâleŋahât
Amboŋaŋe in yawu mem ge katyekmu yâkât amutgen manmai. Yâhâ
nenŋe Anitâ nanŋe Yesu Kiristohâlen biwinenŋaŋe kepeim mannom
yanâmâ Manman Bâleŋahât Amboŋaŋe mem ge katnenekbuapgât dop âlâ
ki otbuap.

Yesu Kiristoŋe himbimâmbâ ge lok otmâ manop.

6 Anitâŋe ikŋe nanŋe Yesu Kiristo hâŋgângumu ge lok otmâ
hohetnenŋan manop. Hohetnenŋan manmâ âi topŋe katbe sâm
olop yan nambenaŋe mem toen katmu Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe
himbimâmbâ ge Kiristo mâmâŋe otbaŋgiop. Otmu âi ya mem manmâ
manmâ benŋe howanân kuŋetâ muop. Howanân kuŋetâ muop yakât
kakŋan mumuŋambâ yahatmâ himbimân âwurem yâhâop. Yakât
topŋe nâŋgâmunŋe bulâŋe olâkgât Wâtgât mâmâŋahât Heak, Bulâŋe
Amboŋaŋe biwinenŋan kioŋmap. 7-9 Nambenaŋe mem toen kalop sâp
yan Kiristo âwâŋe Anitâŋe yâkât topŋe sâm tetem lohimbi ekyongomu
nâŋgâwi. Otmu Kiristo muop sâp yan Anitâŋe nâŋgâmu kulem âlâlâ
teteop. Otmu den sâop otmu kulem teteop ya Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

biwinenŋan kioŋmu yakât ekmâ nâŋgâmunŋe bulâŋe olop. Yakât yuwu
sâmune nâŋgâŋet. Bukulipnenŋaŋe den pat eknongoŋetâ nâŋgâmunŋe
bulâŋe otmap. Yâhâ Anitâ ikŋe Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe biwinenŋan
kioŋmu Kiristohât den nâŋgâmain me kulem tetemu ekmain ya bulâŋe
dondâ otmap. **10** Lohimbi âlâ me âlâŋe Anitâ nanŋahâlen biwiyeŋaŋe
kepeim manmai ya yeŋgât biwiyeŋan Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe
kioŋmu biwiyeŋe ârândâŋ otmap. Yâhâ lohimbi nombotŋaŋeâmâ Anitâŋe
nanŋahât topŋe sâm tetem eknongop yakât den pat nâŋgâŋetâ ki bulâŋe
otmap. Otmu Anitâŋe den perâkŋe sâmap yawu nâŋgâŋetâ otmap.
Yawu nâŋgâm biwiyeŋe alitmai. **11** Anitâŋe ikŋe nanŋe hâŋgângumu
ge manman kârikŋahât mâtâp mem teteningiop ya watmâ manmain.
12 Yawu gârâmâ lohimbi âlâ me âlâŋe Anitâ nanŋahâlen biwiyeŋaŋe
kepeim manmai yâhâmâ Anitâŋe manman kârikŋahât pat kuyiŋgimu
manmai. Yâhâ lohimbi nombotŋaŋeâmâ Anitâ nanŋahât hâkâŋ otmâ
biwiyeŋe alitmâ manmai. Yakât otmâ Anitâŋe hiliwahonomaihât pat
kuyiŋgimu manmai. **13** Yâhâ yeŋeâmâ Anitâ nanŋahâlen biwiyeŋaŋe
kepeiŋetâ yâkŋe manman kârikŋahât pat kuyiŋgimu mansai. Yakât
nâŋgâm eŋgat yâhâp otmaihât ekap yu kulemgum katyiŋgian.

14 Otmu girawu manmunŋe Anitâŋe nenekmu ârândâŋ otmap yakât
topŋe nâŋgâm heŋgeŋgum yâkât nâŋgân nâŋgân ya watmâ ulitgumunŋe
yanâmâ nâŋgâningimap. Yakât otmâ yu yakât pahâk ulitgum manmain.
15 Nenŋe yâkât nâŋgân nâŋgân watmâ ulitgumunŋeâmâ nâŋgâningiwuap
ya nâŋgâmunŋe bulâŋe otmap. Yakât otmâ yu yakât ulitgumain yan
âlepŋe ningiwuap nâŋgâm eŋgat yâhâp ki otmain.

16 Otmu bukulipyeŋaŋe otŋetâ bâlewuap yan hiliwahonomaihât mâtâp
ki watnomai ya yeŋgât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yâkŋe Anitâhât den
loŋgâem otŋetâ bâlewuap yan Anitâ ulitguŋetâ Wâtgât mâmâŋahât
Heakŋe biwiyeŋan kioŋmu orotmeme bâleŋe ya pilânomai. Yawu otŋetâ
Anitâŋe manman âlepŋan katyekmu mannomai. Yâhâ bukulipyeŋe
nombotŋe âlâŋeâmâ biwiyeŋe kârikŋe otmu Anitâ betgum manmai. Yawu
manmâ hiliwahonomaihât mâtâp watmai ya yeŋgât nâŋgâm yeŋe Anitâ
ki ulitgunomai. **17** Lohimbi âlâ me âlâŋe girawu manŋetâ Anitâŋe yekmu
ârândâŋ otbuap yakât topŋe nâŋgâm heŋgeŋgumai yamâ sâp âlâen yeŋe
eŋgatyeŋeâk watmâ otŋetâ bâlemu tosa memai. Yawu gârâmâ biwiyeŋe
ki kârikŋe otmâ manmai. Yakât otmâ hiliwahonomaihât pat ki mansai.

18 Anitâŋe nine nanne baratne sâm lohimbi meyekmâ manman
kârikŋahât pat kuyiŋgimu manmaiŋe yâkât den ki loŋgâem orotmeme
bâleŋe tâtâem otmai ya nâŋgâmain. Yâhâmâ Anitâ nanŋaŋe tihityeŋe
otmu yaŋak Manman Bâleŋahât Amboŋaŋe mem ge katyekbe sâm
pâpgumap.

19-20 Lohimbi belângen manmaiŋe Manman Bâleŋe Amboŋahât
amutgen manmâ hiliwahonomaihât pat manmai. Yâhâ nenâmâ Anitâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nanŋaŋe tihitnenŋe otbe sâm himbimâmbâ giop. Nenŋe yâkâlen biwinenŋaŋe kepeimunŋe Anitâ Manman Kârikŋahât Amboŋaŋe yakât pat kuningimu mansain. Yawu manmunŋe nâŋgân nâŋgânnenŋe keterakningimu Anitâ Bulâŋe Amboŋahât topŋe nâŋgâmain. Otmu yâkât wâtŋan kinmâ topŋe tipiŋe nâŋgâmain ya wangim topŋambâek nâŋgânom. Otmu Anitâ yet nanŋe Yesu Kiristo orop biwinenŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu manmain ya nâŋgâmain.

21 Den bâiŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yeŋe Anitâ yet Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim manmai. Yawu gârâmâ yeŋe yâk betyotgom âlâhâlen biwiyeŋe ki katnomai. Yawu.

Nâ bukuyeŋe,
Yoane

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Yoane

Yoaneŋe ekap betŋan kulemguop.

1-2 O bukulipne,
Yeŋe Kiristo Bulâŋe Amboŋahâlen biwiyeŋaŋe kepeiŋetâ Anitâŋe yâkât pat kuyiŋgimu mansai. Nenŋe yâk orop biwinenŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu manmâ yâhâmbisâin. Yakât otmâ nâ kunyeŋe manmâ galemyongom mansanŋe, nâŋgâyiŋgim ekap yu kulemgum katyiŋgian. Otmu lohimbi nombotŋe Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim mansaiŋe gurâ nâŋgâyiŋgiai. 3 Awoŋnenŋe Anitâŋe nanŋe Kutdânenŋe Yesu Kiristo orop nâŋgâningim tihitnenŋe otmutâ biwinenŋe sânduk sâekgât naŋgan. Yawu otningimutâ yâk yetgât wâtyetŋan kinmâ den bulâŋeâk alahum buku oraŋgim mannom.

Biwinenŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu buku oraŋgim mannom.

4 Nenŋe Kiristohât den bulâŋe lâum mannomgât Anitâ Awoŋnenŋaŋe sâm kalop. Yakât otmâ yeŋgâlen gâtŋe nombotŋaŋe Kiristohât den tiŋâk lâum mansai ya yekmune âiloŋgo otmu heroŋe nâŋgâyiŋgiman. 5-6 Yakât otmâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yen kerekŋe biwiyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu buku oraŋgim manmâ yâhânomaihât emelâk den kâsikum yiŋgimune nâŋgâwi. Den kâsikum yiŋgiwan ya yiwereŋe yawuâk kulemgum katyiŋgian. Yakât otmâ nenŋe yen orop yawuâk biwinenŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu Anitâhât den lâum buku oraŋgim manmâ yâhânom.

Lok perâkŋe yeŋgât sâop.

7 Lok perâkŋe yeŋgât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Lok perâkŋe dondâhâlâkŋe Kiristohât lohimbi nengâlen torokatbi. Yamâ nenŋe yâk orop biwinenŋaŋe ki kepeiakmâ konohâk otmu manbin. Yawu manbin ya pilânenekmâ ari yuwu sâm lohimbi ekyongomai. “Lohimbi

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nengât tihitnenŋe olâkgât Anitâŋe Yesu Kiristo himbimâmbâ ki
hâŋgângumu giop. Yâhâmâ lohimbi nen yuwuya," yawu sâm Yesu mem
ge katmai. 8 Yâhâ nenŋe Kiristohât den pat âlepŋe kâsikum yiŋgimunŋe
nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu yâkât âi meŋetâ, manman âlepŋahât bulâŋe
âlâlâ teteyiŋgimu mansai. Bulâŋe ya yawuâk teteyiŋgim yâhâwuapgât
biwiyeŋe galemahom mannomai. Yawu otmâ yâkât âi tiŋâk mem
mannomai otmuâmâ sâp patoen yakât hâmeŋe Anitâŋe dopyeŋan ikŋiâk
ikŋiâk yiŋgimu menomai.
9 Lohimbi nombotŋaŋe bukulipyeŋe den kâsikum yiŋgimai yan
Kiristohât den bulâŋe yakât andemŋe wangim yeŋe nâŋgân nâŋgân
torokatmai. Lohimbi ya yeŋgât nâŋgâmunŋe yâkŋe Anitâ orop
biwiyeŋaŋe ki kepeiakmâ konohâk otmu manmai yawu otmap.
Yâhâ lohimbi nombotŋe âlâŋeâmâ Kiristohât den tâŋ tâŋâk kâsikum
yiŋgimai. Ya yeŋgât nâŋgâmunŋe yâkŋe Awoŋnenŋe Anitâ yet nanŋe
Yesu Kiristo orop biwiyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu manmai yawu
otmap. 10 Yakât otmâ lohimbi âlâ me âlâŋe yeŋgâlen taka Kiristohât den
andemŋe wangim âlâ kâsikum yiŋginomai yamâ emetyeŋan ki dâim
yâhâ katyekmâ sot um yiŋginomai. Me ki heroŋe otyiŋgim yâk orop den
huhunomai. 11 Yâhâ heroŋe otyiŋgim yâk orop den huhunomai otmuâmâ
yâkŋe den perâkŋe lohimbi kâsikum yiŋgimai yakât matŋe Anitâŋe yâk
yiŋgiwuap ya yen gurâ yawuâk yiŋgimu menomai.

Den bâiŋe sâm hâreop.

12 Nâŋgân nâŋgân âlâlâ biwinan tap ya hârohâk kulemgum
katyiŋgimbâm yamâ nâŋgâmune umatŋe otmu pilâm den pâŋe tâlâwâk
yu kulemgum katyiŋgian. Yâhâ hâmbâi nâŋe yeŋgâlen takamune
eŋaknom yanâmâ den yu torokatmâ alahum heroŋe naŋgaŋginomgât
naŋgan.
13 Otmu Anitâŋe kapi yu ambolipŋe meyekmâ Kiristohât pat kuyiŋgimu
manmai yaŋe orowâk nâŋgâyiŋgiain.

Nâ bukuyeŋe,
Yoane

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3 Yoane

Yoaneŋe ekap kalimbuŋe kulemguop.

---

1 O bukune Gaio,
Nâŋe Kiristohât lohimbi yeŋgât kunyeŋe manmâ nâŋgâyiŋgim yâkât den
kâsikum yiŋgim gan. Otmu gâ gurâ yawuâk den kâsikum gihim biwinaŋe
kepeihekmâ manmâ gan. Yakât otmâ ekap yu kulemgum katgihian.
2-4 Gâŋe biwihe galemahom heŋgeŋgum Kiristohât den tiŋâk lâum yâkât
mâtâp tâŋ tâŋâk watmâ gat. Yakât bukulipnenŋe nombotŋaŋe taka gâhât
den pat eknohoŋetâ nâŋgâm heroŋe dondâhâlâk otban. Yawu gârâmâ sâp
âlâen den pat nâŋgâman yan yawu ki otman. Yawu mansat yakât nâŋgâm
yuwu sâm gâhât Anitâ ulitguman. “O Awoŋ, gâŋe Gaio nâŋgâwaŋgirâ
umatŋe âlâ kakŋan ki yâhâwuap. Yawu otmâ hâk sânduhânâk manmâ
yâhâwuapgât nâŋgâm ulitgohoan.” Yawu sâm gâhât Anitâ ulitguman.

Yoaneŋe bukuŋe Gaio mepaeop.

5 Nâŋe kapi yu ambolipŋe lok nombotŋe hoŋ hâŋgânyongomune
gâhâlen takawi. Takawi sâp yan gâŋe Kiristohât den lâum manmat yakât
nâŋgâm dâiyekmâ emelan katyekmâ sot um yiŋgion. 6-7 Otmu purik sâm
takawi yan Kiristohât lohimbi nengât sennenŋan kinmâ buku otyiŋgion
yakât den pat eknongoŋetâ nâŋgâm heroŋe nâŋgâhihiwin. Otmu nâŋe
âlâkuâk hoŋ hâŋgânyongomune pâku lohimbi kapiŋe kapiŋe manmâ
arai ya yeŋgâlen ari Kiristohât den pat âlepŋe ekyongom mansai. Den
pat ekyongom mansai yakât hâmeŋe ningiŋet sâm ki ekyongonomai.
Yawu gârâmâ nep mem mannomai yaŋe gâhâlen takaŋetâ tatmâ yapâ
mâtâp meyiŋgirâ pilâm âlâengen ari nep menomai. Yawu otyiŋgirâ
Anitâŋe nâŋgâhihimu ârândâŋ otbuap. 8 Nen Kiristohât lohimbi wosapâ
me wosapâ manmainŋe lok yawuya yeŋgât nâŋgâyiŋgim senŋe âlâlâ
tânyongonom. Yawu otyiŋgimunŋe yâkŋe Kiristohât den pat sâm haok
tuhuŋetâ liŋgarakmâ ariwuap.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Dioterepe yet Demetirio yâk yetgât sâop.

9 Otmu yeŋe gurâ yawuâk lok yawuya yeŋgât nâŋgâyiŋgim senŋe
âlâlâ tânyongoŋetgât den tâlâwâk kulemgum katyiŋgimune ekbi. Yâhâ
yeŋgâlen gâtŋe lok âlâ, kutŋe Dioterepe, yâkŋe ikŋahâk lohimbi yeŋgât
kunyeŋe manbe sâm nâhât den kakŋan sâmap. 10 Otmu imbiâk nâhât den
belângen sâmap. Nâŋe lohimbi hâŋgânyongomune yeŋgâlen takaŋetâ
ki buku otyiŋgimap. Otmu bukulipŋaŋe buku otyiŋgimai sâm kuyiŋgim
topŋe âlâlâ mâŋgâeyekmap. Yakât otmâ nâŋe sâp âlâen yeŋgâlen
takawom yanâmâ yâkât orotmeme bâleŋe sâm aran yu lohimbi senyeŋan
kinmâ sâm tetemune nâŋgânomai.
11 Bukune, yuwu sâmune nâŋgâ. Dioterepeŋe otmu bâlemap yawu
ki otbuat. Lohimbi âlâ me âlâŋe orotmeme bâleŋe tâtâem otmai ya
yekmunŋe Anitâhâlen biwiyeŋaŋe ki kepeimai yawu otmap. Yâhâ
lohimbi âlâ me âlâŋe orotmeme âlepŋeâk otmai ya yekmunŋe Anitâhâlen
biwiyeŋaŋe kepeimai yawu otmap. Yakât otmâ gâŋe gurâ orotmeme
âlepŋeâk otmâ yâhâwuatgât naŋgan.
12 Yâhâ bukunenŋe âlâ, kutŋe Demetirio, yâkŋe târârâhâk manmap.
Otmu yâkât manmanŋe ekmâ nen Kiristohât lohimbiŋe nâŋgâwaŋgim
mepaemain. Nâŋe den ki meman ya naŋgat. Yakât otmâ den yan yu
nâŋgârâ bulâŋe otbuap.

Den bâiŋe sâm hâreop.

13 Nâŋgân nâŋgân âlâlâ biwinan tap ya hârohâk kulemgum
katgihimbâm yamâ nâŋgâmune umatŋe otmu pilâm den pâŋe tâlâwâk
yu kulemgum katgihian. 14 Yâhâ sâp ki kâlep otmuâk gâhâlen takamune
eŋakmâ den alahuromgât naŋgan.
15 Biwihe huruŋ sâmu manbuatgât nâŋgâm Anitâ ulitguman.
Bukulipyeŋaŋe orowâk nâŋgâhihiain. Otmu bukulipnenŋe gâ orowâk
mansai ya yeŋgât gurâ nâŋgâyiŋgiain ya ekyongowuat.

Nâ bukuyeŋe,
Yoane

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yut

1 O bukulipne,
Awoŋnenŋe Anitâŋe wawaeyekmâ mem hewewen tuhuyekmu Yesu
Kiristohâlen biwiyeŋe katbi. Yawu otbi yan Anitâŋe meyekmâ Kiristoŋe
himbimâmbâ âwurem ge meyekbuapgât pat kuyiŋgimu manmai. Nâ Yut,
Yakowo imiŋe. Nâŋe Yesu Kiristo hoŋ bawaŋgim manman. Yakât otmâ
yeŋgât nâŋgâm ekap yu kulemgum katyiŋgian.
2 Otmu yeŋgât nâŋgâm Anitâ yuwu sâm ulitguman. "O Awoŋ, gâŋe
bukulipne yeŋgât nâŋgâyiŋgim mem hewewen tuhuyekdâ yanâmâ yâk
yeŋgât biwiyeŋe sânduk sâmu buku oraŋgim mannomaihât nâŋgâm
ulitgohoan." Yawu sâm ulitguman.

Lok perâkŋaŋe Kiristohât den kelaŋgatminiwi.

3-4 Bukulipne, yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâŋe yen orop manman
kârikŋahât pat kuningiop. Pat kuningiop yakât bulâŋe menom sâm
girawu manŋetâ yekmu ârândâŋ otbuap yakât topŋe kulemgum
katyiŋgian. Yawu gârâmâ emelâk lok nombotŋaŋe Anitâhât nâŋgâŋetâ
gemu betbaŋgim topyeŋe kurihiakmâ yeŋgâlen torokatbi. Yeŋgâlen
torokatbi yapâek yu ya ekŋâlem tepyeŋe yahatmu otmâ hilipgum
gai. Yawu otmâ eweakmâ tosa ya kârâm Kiristohâlen pilâm yuwu
sâmai. "Kiristoŋe girem den yapâ holaŋnenehop. Yakât otmâ nenŋe
eŋgatnenŋeâk watmâ yu ya ihilâk otnom," sâmai. Yawu sâmai yan
Kutdânenŋe Kiristo Tihit tihit Amboŋe yâk mem ge katmâ yâkât den
kelaŋgatmâ lohimbi den perâkŋe kâityongom eŋgatyeŋan gemai. Yâhâ
Kiristoŋe Anitâhât den bulâŋe nen aposololipŋe kâsikum ningiop. Otmu
nenŋe den yawuâk yen kâsikum yiŋgim gain. Otmu lok perâkŋaŋe
yeŋgât eŋgatyeŋan gem nâŋgân nâŋgânyeŋe mem hâlim tuhuyiŋgimaihât
yeŋe Kiristohât den tâŋ tâŋâk watmâ manŋetgât pepa yu kulemgum
katyiŋgian. Yâhâ lok perâkŋaŋe matŋe mem hiliwahonomai yakât emet
inânŋan Anitâhât hoŋ bawalipŋaŋe den kulemguwi.
5 Den kulemguwi yakât topŋe nâŋgâm heŋgeŋguai. Yawu gârâmâ den
ya mem mete tuhum manŋetgât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Kândikum
emelâk Isirae lohimbiŋe Aihita hânân umatŋe kakŋan manminiwi.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yawu manŋetâ Kutdâŋe manman âlepŋan katyekbe sâm den
ekyongomu nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu Aihita hân pilâwi. Pilâm taka lok
ki manmaiângen manbi yan Anitâŋe den âlâ ekyongop ya nâŋgâŋetâ ki
bulâŋe olop. Yakât otmâ Kutdâŋe matŋe yiŋgimu mem hiliwahowi.
6 Aiop, emelâk embâŋân Anitâhât aŋelolipŋaŋe otmâ hilipguŋetâ
matŋe yiŋgiop ya yeŋgât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Anitâŋe aŋelolipŋe âi
yiŋgimu mewi. Yâhâ aŋelo nombotŋaŋe âi yiŋgiop ya hâkâŋ otmâ pilâwi.
Yawu otbi yakât matŋe nâpumân pilâyekmu ge omoŋ kâlehen tatmâ gai.
Yawu tatmâ yâhâŋetâ sâp pato tetewuap yan den sâm hâreyiŋgim matŋe
umatŋe yiŋgimu mem hiliwahonomai.
7 Aiop, kapi yâhâp, kutyetŋe Sotom otmu Gomora, otmu kapi tipi tapi
hâlâŋmâ tatmâ ariop ya ambolipŋaŋe aŋeloŋe otmâ hilipguwi yawuâk
otmâ hilipguwi. Yâkŋe kâwâ konda otmâ orotmeme ki orotŋe yawu otmâ
manminiwi. Yakât matŋe kâlâpŋe himbimângembâ gem punduŋ sâm
sem gulip tuhuyehop. Sotom otmu Gomora kapi ambolipŋaŋe otŋetâ
bâleop yakât dopŋeâk lok perâkŋaŋe orotmeme bâleŋe tâtâem otmai.
Yawu gârâmâ yâkŋe Sotom otmu Gomora kapi yakât den pat nâŋgâŋetâ
keterakyiŋgimu Anitâŋe yeŋe orotmemeyeŋe bâleŋe yakât matŋe yawu
yiŋgimu menomai yakât topŋe nâŋgâmbâi.
8 Aiop, Isirae lohimbiŋe otbi, otmu aŋelo nombotŋaŋe otbi, otmu
Sotom otmu Gomora kapi ambolipŋaŋe Anitâhât den kum otŋetâ bâleop
yakât dopŋeâk lok perâkŋaŋe yuwu otŋetâ bâlemap. Yâkŋe aman topŋe
topŋe ekmâ yakât nâŋgâŋetâ yahatmu Kutdâhât den kum kâwâ konda
otmai. Otmu Anitâhât aŋelolipŋe ikŋe orop himbimân tatmai ya yeŋgât
nâŋgâŋetâ gemu sâm bâleyiŋgimai. 9 Otmu aŋelolipŋe yeŋgât kunyeŋe,
kutŋe Mikae sâm, yâkât wâtŋe pato tatbaŋgiap. Yawu gârâmâ emelâk
tâmbânenŋe Mose muop. Mumu Mikaeŋe hanguwe sâm otmu yanâk
Satan orop nekamân olowot. Yawu otmutâ Mikaeŋe Anitâ ewewaŋgim
Satan yuwu sâm hârewaŋgiop. “Anitâ ikŋak matŋe gihiwuap.” Yawu
sâop.
10 Anitâŋe soŋgo bau otmu nâi seloŋ topŋe topŋe kalop ekmain yamâ
umut biwiyeŋe bia. Yakât dopŋeâk lok perâkŋaŋe umut biwiyeŋe bia
yawu manmai. Yâkŋe yu yakât topŋe nâŋgâm pâpgum ihilâk sâm
bâlemai. Otmu yu ya ekŋâlem ihilâk otmai yaŋe manmanyeŋe mem
bâleyekmu mansai. 11 Yawu otmai yakât Anitâŋe matŋe amokŋan
yiŋgimu menomai. Emelâk lok âlâ, kutŋe Kain, yâkŋe imiŋahât nâŋgâm
bâleop yakât dopŋeâk lok perâkŋaŋe lohimbi nâŋgâm bâleyiŋgimai.
Otmu emelâk lok âlâ, kutŋe Bileam, yâkŋe hâmeŋe membom nâŋgâm
Isirae lohimbiŋe otŋetâ bâleâkgât sait kakyeŋan pilâwe sâm olop. Yakât
dopŋeâk yâkŋe hâmeŋahâlâk nâŋgâm Kiristohât den kelaŋgatmâ lohimbi
kâsikum yiŋgimai. Otmu emelâk, lok âlâ, kutŋe Kora, ikŋahât nâŋgâmu
yahatmu Mose mem ge katbe sâm olop yakât dopŋeâk lok perâkŋaŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kiristohât aposololipŋe nen mem ge katnenekne sâm oai. Yakât Anitâŋe
matŋe amokŋan yiŋgimu mem hiliwahonomaihât pat kuyiŋgimu
mansai. 12 Otmu yen menduhuakmâ sot nemai yan yeŋgâlen torokatmâ
to kârikŋe nem biwiyeŋe hâlim otmu otŋetâ bâlemu aŋun yiŋgimai.
Yawu otmâ yeŋahâlâk nâŋgâŋetâ yahatmu otmâ hilipgumai. Ya yeŋgât
topyeŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât den âlâen hâum sâmune nâŋgâŋet.
Elem kârikŋe memu emet mem maŋgumap yamâ gelâk ki gemap. Otmu
kâpi kâmetmain yaŋe esen yambuŋaŋak pato otmap yamâ bonŋe âlâ ki
kinmap. Yakât dopŋeâk lok perâkŋaŋe den âiloŋgo lohimbi ekyongomai
ya nâŋgâŋetâ den yaŋe buku ki meyiŋgimap. Otmu kâpi ya hârâtŋe
kum pilâmunŋe hâlâlâŋ sâmu lâum menduhum katmâ kâlâwân umunŋe
semap. Yakât dopŋeâk Anitâŋe lok perâkŋe matŋe umatŋe yiŋgimu hem
kâlâwân kioŋnomai. 13 Otmu siru memu saru pato pilâmap yan saru
tuŋ sâmu gaharaŋe tetemu ekmain. Yakât dopŋeâk lok perâkŋe yeŋgât
orotmemeyeŋe bâleŋe tetemu aŋulakmai. Otmu omoŋe pitu kinmu
ekmain ya omoŋeâk tetembisâpgât Anitâŋe kalop. Yakât dopŋeâk lok
perâkŋe yeŋgât nâŋgâm Anitâŋe omoŋ bâleŋan tatmâ yâhâmbisâihât pat
kuyiŋgimu manmai.

14 Otmu emelâk lok âlâ, kutŋe Enoko, Aramgât sen ya tetem gaŋetâ
gaŋetâ komot nombolân yâhâp olop yan teteop. Yâkŋe emelâk emet
inânŋan lok perâkŋe yeŋgât yuwu sâop.

> "Sâp pato tetewuap yan Kutdâŋe aŋelolipŋe kiŋgitŋe orowâk
> meyekmu himbimâmbâ genomai. 15 Himbimâmbâ genomai
> yan Kutdânenŋaŋe lohimbi kerek nengât biwinenŋe ekmâ
> sâm hâreningim otmain memain yakât matŋe dopnenŋanâk
> kâpekningiwuap. Otmu lohimbi nombotŋaŋe kunyeŋe kârikŋe
> otmu Anitâhât den kakŋan sâmai, otmu nombotŋaŋe yâkât den
> kum orotmeme bâleŋe tâtâem otmai yâhâmâ matŋe amokŋan
> yiŋgimu menomai." Yawu sâop.

16 Lok perâkŋaŋe yeŋe eŋgatyeŋeâk watmâ yu ya otŋetâ bâlemap.
Yawu otmâ yeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmu hâkyeŋe mepaemai.
Otmu lohimbi nombotŋaŋe nâŋgâyiŋgiŋetâ yahatmu senŋe âlâlâ
tânyongoŋetgât mem lohotŋe tuhuyekmai. Otmu orotmeme bâleŋe
otmai yakât huhopŋe yamâ umatŋe âlâlâ kakyeŋan yâhâmap. Yawu
teteyiŋgimap yan yakât sâm guhuŋmâ tosa yu lohimbi nombotŋe
yeŋgâlen kârâm pilâmai.

Girem den ekyongop.

17 Bukulipne, yuwu sâmune nâŋgâŋet. Emet inânŋan Kutdânenŋahât
aposololipŋaŋe lok perâkŋe yeŋgât nâŋgâm den yuwu sâm yen
ekyongowi ya mem biwiyeŋan katmâ nâŋgâm manŋetgât naŋgan.
18 Den yamâ yuwu sâwi. Sâp pato tâlâhuwuap yan lohimbi nombotŋaŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yeŋe eŋgatyeŋeâk watmâ Anitâhât den kum yu ya ekŋâlem otmâ
hilipgunomai. Yawu otŋetâ Anitâŋe yakât matŋe yiŋgiwuap sâm yeŋe
ekyongonomai. Yawu ekyongoŋetâ nâŋgâŋetâ porap otmu yeŋgât den
kakŋan sâm senyeŋan genomai. 19 Yawu gârâmâ sâp yiwereŋe yuâmâ
yâkŋe biwiyeŋe alitŋetâ Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe nâŋgân nâŋgân
âlepŋe âlâ biwiyeŋan ki katmap. Yawu otmâ lokgât nâŋgân nâŋgân tâŋât
watmâ Kiristohât lohimbi yeŋgât eŋgatyeŋan geŋetâ hioŋakmai.
20-21 Yâhâ yenâmâ Anitâhât den bulâŋe kâsikum yiŋgimunŋe nâŋgâwi.
Den ya tiŋâk lâum yâkât amutgen manŋetâ tihityeŋe otbuap. Yawu otmu
Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mem hewewen tuhuyekmu bukulipyeŋe
yeŋgât nâŋgâm Anitâ ulitgum mannomai. Otmu sâp pato tetewuap yan
Kiristoŋe âwurem ge meyekmu Anitâŋe yekmu ârândâŋ otmu umam
sâyiŋgim manman kârikŋan katyekmu mannomai. Yakât nâŋgâm
bukulipyeŋe orop Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim mambotbaŋgim
mannomai.
22 Otmu lohimbi nombotŋaŋe Anitâhât den nâŋgâm biwi yâhâp otmai.
Lohimbi yawuyamâ lohotŋanâk otyiŋgim den kâsikum yiŋginomai.
Yawu otyiŋgiŋetâ nâŋgâŋetâ keterakyiŋgimu yanâmâ yâkŋe Kiristohâlen
biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim mannomai.
23 Yâhâ lohimbi nombotŋe âlâ yeŋgât nâŋgâm den âlâen hâum sâmune
nâŋgâŋet. Bukunenŋe âlâhât emet semu imbiŋe naomŋe meyekmu in
yawu hânân kioŋnomai. Yakât dopŋeâk sâp patoen lohimbi nombotŋaŋe
hem kâlâwân kioŋmaihât Kiristohât den kâsikum yiŋgiŋetâ nâŋgâm
yâkâlen biwiyeŋaŋe tiŋâk kepeim mannomai.
Yâhâ lohimbi nombotŋe âlâŋeâmâ biwiyeŋe kârikŋe otmu orotmeme
bâleŋe otnehâlâk nâŋgâm manmai. Lohimbi yawuya yeŋgât nâŋgâm
tepyeŋe nâŋgâyiŋginomai. Yawu gârâmâ yâkŋe otmai yawu ki otnomai.

Anitâ mepaeop.

24-25 Ambonenŋe Anitâ yahat yahatŋe embâŋâmbâek tat tat kârikŋe
tatmâ gaopŋak tatmâ gamap. Otmu tatmâ yâhâmbisâp. Yeŋe manman
bâleŋahât paŋgoŋân kioŋmaihât Anitâ wâtgât Amboŋaŋe tihityeŋe
otmu Yesu Kiristohâlen biwiyeŋaŋe kepeim mannomai. Yawu manŋetâ
meyekmâ nine nanne baratne koko salek sâm ikŋe laŋinŋe himbimân tap
yan katyekmu heroŋe kakŋan manmâ yâhâmbisâi. Yakât nâŋgâm heroŋe
nâŋgâwaŋgim mepaem yâhâmbisâin. Ya bonŋanâk.

Nâ bukuyeŋe,
Yut

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Hâmbâi tetewuap yakât den.

Yesu Kiristoŋe yu ya teteningiwuap yakât topŋe sâm teteop.

1 1 Nâ Yeweri nanŋe, Yoane. Aŋgoânâk Yesuŋe hoŋ bawalipŋe 12 nen menenehop. Nâ yâk yeŋgât komolân gâtŋe nâŋe pepa yu kulemgum katyiŋgian. Yakât topŋe yuwu.

Anitâhât biwi nâŋgân nâŋgânŋan tatmap yapâ Yesu Kiristoŋe den yu nâŋgâmu bulâŋe otmu aŋeloŋe âlâ hâŋgângum yuwu sâm ekuop. "Nâhât komot aŋgoân den yukât topŋe sâm ekyongowan yamâ sâp yiwereŋe yu sâm tetekŋan tuhum yu ekgohowe. Ekgohomune pesuk sâmu yâkŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât gâ hâŋgângohomune hânân ge sâm tetem ekyongowuat." Yawu sâm hâŋgângumu gem nâhâlen den yu sâm teteop. 2 Sâm teteop yakât topŋe yuwu tap. Yu me ya hâmbâi tetewuap yakât Anitâŋe sâm kalop ya sâm tetem yen Yesuhât komot galemŋe mansai yuwu sâm ekyongomune nâŋgâŋet. 3 Sâp pato utâpguap. Yakât otmâ yeŋe yen yu me ya tetewe sâm oap yakât den yu sâlikumâmâ Yesuhât komot sâm tetem ekyongonomai. Otmu lohimbi nombotŋaŋeâmâ den yu nâŋgâm lâum mannomai yamâ Anitâŋe mâmâŋe otyiŋgimu heroŋe otmâ mannomai.

Yesu Kiristo yâkât topŋe

4-6 Nâmâ Yoane. Nâŋe Asia hânân Yesuhât komot kapi nombolân yâhâp ya yeŋgât pepa yu kulemgum katyiŋgiwoman. Yakât yen sâlikum topŋe nâŋgânomai. O Bukulipne, yeŋgât nâŋgâm nâŋe Anitâ yuwu sâm ulitguman.

"O Anitâ, gâ tatmâ gaon, tatmâ gat, yaŋak tatmâ yâhâwuat. Otmu Wâtgât mâmâŋahât Heak ya gâhâlen tatmap yaŋe Asia hânân kapi nombolân yâhâp tatmâ arap ya ambolipŋe mâmâŋe otyiŋgimu yeŋgât biwiyeŋe sânduk sâmu manŋetgât nâŋgâm mepaeheksan. Anitâ gike eŋgatgeâk nange hâŋgângurâ ge gâhât tem lâuhihim kinmâ topge sâm teteop. Sâm tetemu lohimbi nombotŋaŋe ekŋetâ bâlemu kuŋetâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

muop. Otmu yaŋak mumuŋambâ yahatnomgât mâtâp aŋgoân mem kusânningiop. Mumuŋambâ yahatmâ hânŋe hânŋe lok kutdâ topŋe topŋe mansai yeŋgât kunyeŋe tatmap. Yawu tatmap gârâmâ lohimbiŋe yâkâlenâk biwiyeŋaŋe kepeim manmâ yâhânomai yanâmâ himbimgât pat kuyiŋgiop yakât bonŋe ya menomai. Yawu." Yawu sâm yeŋgât nâŋgâm Anitâ ulitguman.

Otmu Yesuhât topŋeâmâ yuwu. Yâkŋeâmâ nengât tepŋe dondâ nâŋgâningimap. Yawu nâŋgâningim Anitâŋe âi sâm waŋop ya biwiŋaŋe kepeim manmâ nengât tosahât otmâ kawenenŋan kinmu kuŋetâ muop. Mum yahalop. Yakât otmâ biwinenŋe yâkâlenâk kepeim manmunŋe himbimgât pat kuningiop. Yakât nâŋgâm nen aŋun ki otne. Anitâ tâŋ tâŋâk mepaem ulitgum manmâ yâhânehât Yesuŋe mâtâp mem kusânningiop. Otmu Yesuŋe mâmâŋe otningimu Anitâhât tem lâum âiŋe tuhum yâhânehât mâtâp ya gurâ yawuâk mem teteningiop. Yâhâmâ Laŋinŋe otmu Wâtgât Amboŋe. Yakât otmâ mepaem manmâ yâhâmbisâin.

7 Bukulipne, yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yesuŋe elem kulewoŋboŋ kakŋambâ âwurem gewuap. Gemu yan lohimbi nombotŋaŋe kasa otbaŋgim mem tuhuwiŋe ekmâ isem matŋe yiŋgiwuapgât tep bâle nâŋgânomai. Otmu lohimbi nombotŋaŋe yâk yeŋgâlen torokatmâ yâkât kasa manmai ya gurâ yawuâk isem tep bâle nâŋgânomai. Ya bonŋanâk.

8 Anitâ Ambonenŋe yâhâmâ emelâk embâŋân hân himbim ki kândikyotgop yapâek tatmâ gaop. Otmu torokatmâ tatmâ yâhâwuap yakât kakŋan tatatŋe pesuk sâwuapgât dop âlâ ki tap. Yakât otmâ yâhâmâ wâtŋe pato nandoroŋe tatbaŋgiap. Otmu Anitâŋe yuwu sâop. "Nâŋe sâmune hân himbim âliwahap topŋe topŋe ki tete teteŋambâ teteheop. Otmu yâhâpŋe sâmune biatbuapgât dop gurâ tatnihiap." Yawu sâop.

Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe Yoanehât biwiŋe mem purik pilâmu ehop.

9 Bukulipne, yenâmâ Asia hânân Yesuhât komot mansai. Yeŋe Yesuhât den pat âlepŋe sâm lohimbi ekyongoŋetâ, lok nombotŋaŋe nâŋgâŋetâ ki ârândâŋ otmu, mem ge katyekne sâm mem bâleyekmai. Otmu nâ gurâ yawuâk mem bâlenekmai. Yawu otningiŋetâ nenŋe ki lohotŋe otmâ kinmain. Yawu otmâ sâp ârândâŋâk Yesuhât lau lâum kinmâ hoŋ bawaŋgim gamain. Otmu nâŋe Yesuhât den pat ya lohimbi ekyongomune yawuâk lok nombotŋaŋe gurâ nâŋgâŋetâ bâlemu nâ menekmâ mâtuŋa âlâ, kutŋe Patimo sâm, yan katnekŋetâ mansan. 10 Manmune Sande âlâen Anitâŋe ikŋe Wâtgât mâmâŋahât Heak hâŋgângumu ge biwine mem purik pilâop. Yawu otmu den kârikŋe isemu nâŋgâwan. Yâhâ den nâŋgâwan yamâ lâmun kunmain yakât dopŋe bia, ya wangim isemu nâŋgâwan. Otmu yuwu sâm eknohop. 11 "Yoane yu me ya senŋan

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yiwereŋe tetemu eksat. Yawu gârâmâ gâŋe pepa mem kulemgum katdâ
Asia hânân kapi tipi tapi nombolân yâhâp tai ya yeŋgât dopyeŋan arimu
sâlikum nâŋgânomai. Kapi yamâ kutyeŋe, Simirina, Epeso, Peahamon,
Tiatira, Sariti, Pilarepia, Laorika yawu. Pepa yu yeŋgât kulemgum katdâ
arimu ekmâ sâlikum nâŋgânomai." Yawu sâm eknohop.
12 "Den yu âlâŋe eknohoap" yawu sâm eŋgatne kakŋambâ olelem
lambe nombolân yâhâp goliŋak tuhuwi yan sem kinmu ekban. 13 Otmu
ya yeŋgât hohetyeŋan lokbân kundenŋe yawuya kinmu ekban. Otmu
sâŋgum kaok âlâ hârândâŋâk mânuŋakmâ kinop. Yâhâ eŋgatŋanâmâ
kâiput kâlep goliŋak tuhuwi ya âmbâkum kinmu ekban. 14 Yâhâ somotŋe
yamâ iwit iwit pato elembân kaok ekmain yawuya. Yâhâ senŋe yamâ
kâlâp nimbilamŋe yawuya. 15 Yâhâ kâiŋe yamâ kât sem hiŋ hurunduŋ
sâmap dop yawuya. Yâhâ denŋe munŋeâmâ to tâlâm pato yerâm kinmu
munŋe nâŋgâmain yawuya. 16 Otmu pitu nombolân yâhâp ya bâtŋe
bonângen mem kinop. Otmu lauŋambâmâ tewet konohâk yamâ sâtŋe
nombot nombot nelaŋ nelaŋ ya ge kinop. Yâhâ kun kundenŋe yamâ sikop
hâumu irik irik sâmap dop yawuyaŋe laŋinŋe pilâop.
17 Yawu tetem kinmu ekmâ kiŋgitnahât otmâ kâiŋe topŋan ba pare
pare otmâ mum yawu iwan. Yawu imune lok yaŋe bâtŋe bonângen mem
katnekmâ yuwu sâm eknohop. "Kâmbuk, kiŋgitgahât ki ot. Hâlihâk
kindâ topne sâm tetem ekgohowe. 18 Aŋgoân embâŋân Anitâŋe hân
himbim ki kândikyotkop yapâek tatmâ gawan. Otmu lok otmune yaŋak
benŋe nohoŋetâ muwan. Otmu mumuŋambâ yahatmâ tan. Otmu tatmâ
yâhâmbisân. Nâmâ manman kârikŋe amboŋe. Yakât otmâ yâhâpŋe
mumbomgât dop âlâ ki tap. Manman kârikŋe manmâ yâhâwom. Yawu
gârâmâ lohimbi torokatmâ manŋet me hiliwahoŋet yakât nâŋe konok
sâmune pesuk sâwuap. Otmu lohimbi nombotŋe mum hemgât pat oai yâk
holaŋyekbom me hemân hâpunyekbomgât dop ya gurâ yawuâk. Yamâ
nâhât wahap. Topne yawu.
19 Otmu nâŋe sâp yiwereŋahât me hâmbâihât tetewuap yakât topŋe
kerek sâm tetewe. Sâm tetemune kulemgum metemâmâ pepa yu kapi
nombotŋe yu tete tatmâ arai ya yeŋgâlen kerehâk katdâ arimu ekmâ
nâŋgâŋet. 20 Otmu bâtne bonângen pitu nombolân yâhâp meyekmune
yeksat yakât topŋe yuwu sâm tetemune nâŋgâ. Pitu nombolân yâhâp
yamâ kapi nombolân yâhâp ambolipŋaŋe nâhât komot mansai ya yeŋgât
aŋelo umutyeŋanâk âlâku konok konok. Otmu lambe nombolân yâhâp
goliŋak tuhum katŋetâ sem tap yamâ nâhât komot kapi nombolân yâhâp
ya." Yawu sâop.

Epeso kapi ambolipŋe yâk yeŋgât sâm kalop.

2 1 Yesuŋe yuwu sâm tetem eknohop. "Yoane, gâŋe Epeso kapi
ambolipŋe yeŋgât yuwu kulemgum katyiŋgirâ ariâk. Nâ Yesu.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Bâtne bongen pitu nombolân yâhâp mem kinsan. Otmu lambe nombolân
yâhâp goliŋak tuhum katŋetâ sem tatmap ya yeŋgât hohetyeŋan galem
kinmâ bam gaman. 2 Nâ yeŋgât manmanyeŋe ya kerehâk nâŋgâmune
âlepŋe nanŋe oap. Lok bâleŋe, lok perâkŋe yeŋgâlen taka yuwu sâm
kâityongowi. “Yesuŋe âi sâm ningiop ya tuhum mansain.” Yawu sâm yen
kâityongom yeŋgâlân torokatne sâm takawi. Yawu sâm takaŋetâ yapâ
gâtŋaŋe umatŋe topŋe topŋe teteyiŋgiop. Yakât yeŋe yâk yeŋgât topyeŋe
ekŋetâ ki ârândâŋ olop yakât otmâmâ watyekbi. Ya nâŋgâmune âlepŋe
nanŋe oap. 3 Otmu yenâmâ lok bâleŋe yaŋe yeŋgâlen torokatne sâm
otŋetâ yanâmâ yeŋe nâhât tem lâum sâtgum manmâ gawi. Otmu nâhât
den nâŋgâm ki hâkâŋ otbi. Yakât nâŋgâmune âlepŋe oap.
4 Yawu gârâmâ den âlâ yuwu sâmune nâŋgâŋet. Biwiyeŋan tap ya
ekmâ nâŋgâmune ki ârândâŋ oap. Aŋgoân embâŋân Anitâhât den pat
âlepŋe nâŋgâm yanâmâ nâhâlen biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe kepeim
manbi. Yâhâ sâp yiwereŋeâmâ biwi yeŋaŋe pâlâmŋe otmâ mansai.
5 Yâhâ aŋgoânâmâ biwiyeŋe nâhâlen katmâ denne lâum manbi ya
yawuâk torokatmâ manŋetgât naŋgan. Yawu gârâmâ yeŋe denne ki
lâum mannomai yanâmâ sâmune yeŋgât hohetyeŋambâ lambe laŋinŋe
hindakmâ yeŋgâlen omoŋ sahakbuap.
6 Otmu nâŋgân nâŋgân âlâ nâŋgâm gawi ya nâŋgâmune âlepŋe oap.
Komot âlâ, kutyeŋe Nikolao sâm, yâkŋeâmâ yuwu sâmai. “Âlepŋe,
orotmeme ihilâk mahilâk otmunŋe Anitâŋe nenekmu ârândâŋ otmap.
Yakât denŋe bia.” Yawu sâmai. Yamâ yeŋgâlen takamâmâ yawu otŋetgât
sâm kendâyiŋgiŋetâ yeŋe hâkâŋ otmâ watyekbi. Nâ gurâ yawuâk yâk
yeŋgât nâŋgâm hâkâŋ otmâ manman. Yawu gârâmâ yeŋe yâk yawu
otyiŋgiwi yakât nâŋgâmune ârândâŋ oap.
7 Yeŋgât hohetyeŋan gâtŋe âlâ me âlâŋe lohotŋe ki otmâ nâhât den
lâum manmai. Yakât otmâmâ munomai sâp yanâmâ âlepŋe nâŋe sâmune
Anitâhât kalamân manmangât nak âlâ kinsap yakât kehetŋe nemâmâ
yaŋe tânyongomu manman kârikŋan yan torokatmâ manmâ yâhânomai.
Otmu Epeso kapi ambolipŋe yen Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe
den sâm tetem eknohop yu ekyongoan. Yakât yen nâŋgâm heŋgeŋgum
manmâ yâhânomai.” Yakât yawu sâop.

Simirina kapi ambolipŋe yâk yeŋgât sâm kalop.

8 Otmu Yesuŋe ikŋe komot Simirina kapi ambolipŋe mansai yâk yeŋgât
yuwu sâm eknohop. “Lohimbiŋe Simirina kapiân manmâ biwi nâŋgân
nâŋgânyeŋe nâhâlen katmâ mansai yamâ gâŋe den yuwu kulemgum
katyiŋgirâ ariâk. Nâmâ Yesu. Aŋgoân embâŋân Anitâŋe hân himbim
ki kândikyotkop yapâek tatmâ gawan. Otmu yawuâk tatmâ yâhâwom.
Otmu mumune yan hân kâlehen katnekbi. Nâŋe yapâ yahatmâ tanŋe
yuwu sâm tetemune nâŋgâŋet. 9 Yeŋgât kasalipyeŋaŋe yen mem

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

bâleyekmâ kombo meyiŋgiŋetâ hâhiwin kakŋan manmâ âlâlâhât pâin guin otmâ gai. Ya naŋgan. Otmu nâŋe mâmâŋe otyiŋgimune nâhâlen biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe kepeim manmâ gaŋetâ yakât nâŋe matŋe âiloŋgo yiŋgiwomgât emelâk ya sâm katban. Otmu Yura lok nombotŋaŋe yeŋgât sâm bâleyiŋgiwi. Ya gurâ topŋe naŋgan. Yawu gârâmâ yâkŋe Anitâhât pat bulâŋe ki mansai. Yâhâmâ lok bâleŋahât pat oai. 10 Otmu umatŋe âlâlâ yuwu yawu teteyiŋgiwuap yakât kiŋgityeŋahât ki otnomai. Yakât topŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet. Satangâlen torokatmâ manmâ bâleŋahât pat mansaiŋe yen biwiyeŋahât topŋe ya nâŋgâne sâm mem âlâlâ tuhuyeknomai. Otmu mumuhât pat kuyiŋgim nombotŋe mem pâi emetŋan katyeknomai. Yawu otyiŋgiŋetâmâ yeŋe kârihem kinŋetâ yanâmâ nombotŋaŋeâmâ munomai. Otmu nombotŋe âlâŋeâmâ hâhiwin nâŋgâm sâtgum mannomai. Yawu otmâ manŋetâ yakât kakŋanâmâ hilâm bâlâk ŋerek otmu yanâmâ pesuk sâyiŋgiwuap. Yâhâ yakât kakŋan yenâmâ hâk sânduhân manmâ yâhânomai. Otmu munomaiŋe mumuŋambâ yahatŋetâ yen kerehâk manman kârikŋan torokatmâ manmâ yâhânomai. 11 Simirina kapi ambolipŋe yen Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe den sâm tetem eknohop yu ekyongoan. Yakât yen yukât topŋe nâŋgâm heŋgeŋgunomai. Nâŋgâm heŋgeŋgum nâhâlenâk biwiyeŋaŋe kepeim manmâ yâhâm yâhâpŋe munomaihât dop âlâ ki otbuap.” Yakât yawu sâop.

Peahamon kapi ambolipŋe yâk yeŋgât sâm kalop.

12 Otmu Yesuŋe ikŋe komot Peahamon kapiân mansai yâk yeŋgât yuwu sâm eknohop. “Lohimbi nombotŋe Peahamon kapiân manmâ biwiyeŋe nâhâlen katmâ mansai ya yeŋgât den yuwu kulemgum katyiŋgirâ ariâk. Nâ Yesu. Tewet sâtŋe nombot nombot nelaŋ nelaŋ yakât amboŋe nâ. Nâŋe yuwu sâmune nâŋgâŋet. 13 Kapi ambolipŋe yeŋgât manmanyeŋahât topŋe ya nâ naŋgan. Kapi yanâmâ lok seseŋgâlâkŋe Satangâlen torokatmâ orotmeme bâleŋe topŋe topŋe otmâ mansai. Yawu otmâ nâhât komolân gâtŋe âlâ, kutŋe Antipatoro, yâkŋeâmâ nâhât tem lâum manmâ yâk yeŋgâlen lohotŋe ki otmâ manop. Ya kuŋetâ muop. Kuŋetâ muop yakât yen kiŋgityeŋahât ki otbi. Yawu otmâ kârihem kinmâ nâhât tem lâum manmâ gai. Ya nâŋgâmune ârândâŋ oap. 14 Yawu gârâmâ yeŋgâlen gâtŋe nombotŋaŋe orotmeme âlâ yuwu otmai yamâ nâŋgâmune bâleap. Yeŋgâlembâ nombotŋaŋe lok âlâ, kutŋe Bileam sâm, yâkât orotmeme bâleŋe ya watbi. Bileamŋe aŋgoân lok âlâ, kutŋe Balak sâm, ya ekumu Isirae lohimbiŋe kasalipyeŋe yeŋgât Porom Lâpiohât hotom uminiwi yapâ mem neŋet sâm ekyongop. Yawu otmâ torokatmâ kâwâ konda otŋetgât kendâyiŋgiop. Yawu olop yakât Bileamŋe tosa pato miop. Otmuâmâ yeŋgâlen gâtŋe nombotŋaŋe orotmeme yawuâk torokatmâ otŋetgât sâm kendâyiŋgim mansai. Ya nâŋgâmune dondâ bâleap. 15 Otmu

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yeŋgâlen gâtŋe nombotŋaŋe Nikolao yeŋgâlen torokatmâ ihilâk mahilâk otmâ mansai. Yakât nâŋgâmune yawuâk dondâ bâleap. Yakât otmâ ekyongoŋetâ biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe nâhâlenâk katŋetâ kinâkgât sâm ekyongoan. 16 Otmu den sâm tetean yukât nâŋgâŋetâ gemu bet pilâmâmâ nâhâlen yâhâpŋe taka ki torokatnomai. Yawu otnomai yamâ nâŋe taka kuk otyiŋgiwom. Yawu otmâ launan tewet sâtŋe nombot nombot nelaŋ nelaŋ yaŋe nem hilipyongowuap.

17 Yamâ yeŋgâlen gâtŋe nombotŋaŋe yâk yeŋgâlen lohotŋe ki otmâ mannomai yâhâmâ mem lâtâpyongom manman kârikŋe yakât sot yiŋgimune nem mannomai. Otmu laŋgatyekmâ âlâku ikŋe kutŋe kândâk kândâk kulemgum iri tete osom katyiŋgiwom. Kut ya lok âlâ me âlâŋe ekmâ nâŋgânomaihât dop ki tap. Âlâku ikŋe amboŋan amboŋan ekmâ naŋgaŋginomai.

Peahamon kapi ambolipŋe yen Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe den sâm tetem eknohop yu ekyongoan yakât mâmâŋe otyiŋgimu den yukât topŋe nâŋgâm heŋgeŋgunomai. Yakât otmâ yu kulemguwe sâm oan. Yesuŋe Peahamon ya yeŋgât yawu sâm eknohomu kulemguan.

Tiatira kapi ambolipŋe yâk yeŋgât sâm kalop.

18 Otmu Yesuŋe ikŋe komot Tiatira kapiân mansai yâk yeŋgât yuwu sâm eknohop. “Yoane gâ Tiatira yeŋgât ekap yuwu kulemgum katyiŋgirâ ariâk. Nâ Yesu, Anitâhât nanŋe. Otmu nâmâ senneâmâ kâlâp kokotŋe laŋ laŋ sâmap yawuya. Yakât otmâmâ nâmâ yohân ekman. Otmu kâineâmâ kâlâp milu umunŋe kâtŋe sem hiŋ hurunduŋ sâmap yawuya. Yakât otmâ kasalipne tâlim hilipyongowom. Topne yawu.

19 Otmu yeŋgât manmanyeŋahât topŋe ya nâ naŋgan. Otmu orotmemeyeŋe ya gurâ nâŋgâm metean. Yeŋe nâhâlen biwiyeŋaŋe kepeiwi ya yawuâk torokatmâ manmâ gai. Otmu biwiyeŋe hikuakmâ buku oraŋgim mansai. Yâhâ lohimbi nombotŋe senŋe âlâhât pâinmâ mansai yâk tânyongoai. Otmu lohimbi belângen mansaiŋe mem bâleyekŋetâ yengu yawuâk ki lohotŋe oai. Emelâk orotmemeyeŋe âlepŋe otbiâke yamâ yiwereŋe oai yuŋeâmâ kândikum gâtŋe ya tâtâem wangim oai yakât nâŋgâm biwine heroŋe oap.

20 Yawu gârâmâ benŋe yeŋgât orotmeme konohâk otŋetâ ki ârândâŋ otmap. Imbi bâleŋe âlâŋe yeŋgât hohetyeŋan kinmâ den perâkŋe kâsikum yiŋgimap ya ki watŋetâ ariap. Yâkŋe yuwu sâmap. “Nâ Anitâhât poropete imbi. Yâkât lau lâum denŋe sâm tetean.” Yawu sâmap. Yamâ den memap. Emelâk imbi yawuya âlâ, kutŋe Yesewe sâm, yâk ihilâk mahilâk otmâ manmâ Anitâhât komot, Isirae lohimbi, mem dâiyekmâ imbilipyeŋe yekmâ ihilâk otŋetgât sâm ekyongominiop. Yawu sâm ekyongop yaŋe dondâ bâleop. Yâhâ sâp yiwereŋe yuâmâ imbi âlâ ya hohetyeŋan taka mansapŋe Yesewe olop yawuâk otŋetgât haoŋmâ kendâyiŋgiap. Otmu

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yâhâmâ kasalipyeŋe yeŋgât Porom Lâpio yakât hotom umai yapâ mem
neŋet sâm ekyongomap. Ya nâŋgâmune dondâ bâleap. 21 Yakât yuwu
sâmune nâŋgâŋet. Imbi yaŋe biwi nâŋgân nâŋgânŋe nâhâlen kalâkgât
mambotmâ manmâ gan. Yawu otmune ya hâkâŋ otmâ kârikŋe dondâ
oap. Kârikŋe otmâ manmâ orotmemeŋe kiŋgoŋ yamâ ki sâm tetem
betbaŋgimap. 22 Yakât otmâmâ kundat umatŋe dondâ tetewaŋgimu
yan nâŋe ya sâm waŋmune hâhiwin nâŋgâm yâhâwuap. Otmu lohimbi
nombotŋe yâkâlen torokatbiŋe tosayeŋe ya ki sâm tetem biwi nâŋgân
nâŋgânyeŋe nâhâlen katmâ mansai yakât matŋe umatŋe dondâ
yiŋgimune mem sâtgum mannomai. 23 Otmu lohimbi nombotŋaŋe imbi
bâleŋe yâkât komolân torokatmâ otbi mewi ya ekŋetâ ârândâŋ olop yamâ
nâŋe matŋe yiŋgimune mem hiliwahonomai. Yawu otyiŋgimuneâmâ
nâhât komot hânŋan kulemŋan mansaiŋe ekmâ topŋe yuwu nâŋgânomai.
“E, Yesuŋeâmâ orotmemenenŋe me biwinenŋan girawu tap yakât topŋe
ekmâ nâŋgâm ba takamap. Otmu yu me ya otmain yakât matŋe ya tâŋ
tâŋâk ningiwuap.” Yawu sâmâmâ orotmeme âlepŋeâk otmâ mannomai.
24 Otmu yen nombotŋaŋe imbi yukât orotmeme kiŋgoŋ yan torokatmâ
ki otmai. Otmu yâkât komolipŋaŋe Satangât topŋe sâm kusânmâ
ekyongomunŋe nâŋgâŋet sâm otŋetâmâ yan yeŋe betyiŋgim mansai.
Yakât nâŋgâmune ârândâŋ oap. Yakât umatŋe âlâ ki teteyiŋgiâkgât
naŋgan. Otmu yenâmâ yuwu sâm ekyongomune nâŋgâŋet. 25 Aŋgoânâk
nâhât tem lâum torokatmâ manbi. Yawuâk otmâ torokatmâ manmâ
gai. Yawu gârâmâ yâhâpŋe yawuâk torokatmâ manmâ yâhâŋetâ nâŋe
taka matŋe âiloŋgo yiŋgimune menomai yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet.
26-27 Anitâŋe âi sâm nihim hâŋgânnohomu gewan. Gemâmâ wâtŋan
kinmâ tem lâuwaŋgim gawan. Otmu yakât dopŋeâk yenâmâ âi sâm
yiŋgimune nâhât wâtnan kinmâ yâhânomai. Otmu sâp pato tâlâhumu
yanâmâ nâŋe mâmâŋe otyiŋgimune kasalipnenŋe kunyeŋe kârikŋe otmâ
mannomai ya yongom itit kiom tuhuyeknomai. 28 Yawu otyiŋgiŋetâmâ
pesuk sâwuap. Otmu sâp patoen yen orowâk heroŋ maroŋ otmâ manmâ
yâhânom. 29 Yakât otmâ Tiatira kapi ambolipŋe yen Anitâhât Wâtgât
mâmâŋahât Heakŋe den sâm tetem eknohop yu ekyongoan. Yakât
otmâ mâmâŋe otyiŋgimu den yukât topŋe nâŋgâm biwiyeŋan katmâ
mannomai.” Yawu sâop. Yesuŋe Tiatira kapi ambolipŋe yeŋgât den yu
sâm tetem eknohomu kulemgum katyiŋgian.

Sariti kapi ambolipŋe yâk yeŋgât sâm kalop.

3 1 Otmu Yesuŋe ikŋe komot Sariti kapiân mansai ya yeŋgât yuwu sâm
eknohop. “Yoane, gâ den yuwu sâmune kulemgum katyiŋgirâ Sariti
ambolipŋaŋe sâlikum nâŋgâm heŋgeŋgunomai. Nâ Yesu. Anitâhât Wâtgât
mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otnihimu pitu nombolân yâhâp meyekmâ
kinman.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Nâŋe yeŋgât manmanyeŋe ekmune ki ârândâŋ otmap. Yeŋe topyeŋe
kurihiakmâ lok sensenân orotmeme âlepŋeâk otmâ gai. Yakât otmâ
lohimbi dondâŋe yekmâ topyeŋe yuwu nâŋgâm tâpikguai. “Maiŋ,
lohimbi yuŋeâmâ biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe ya galemai. Otmu yâkŋe
yakât pâlâmŋe ki oai.” Yawu sâmai. Yawu sâmai yamâ pâpgum topŋe
ki nâŋgâm sâmai. Nâŋeâmâ biwiyeŋe ekmâ “biwiyeŋe mumuŋe,” yawu
naŋgan. 2-3 Yenâmâ biwiyeŋe pârâk pilâm ekŋet. Awoŋne Anitâŋe yeŋgât
manmanyeŋe ya ekmu ki ârândâŋ otmap. Otmu nâku yawuâk ekmune
ki ârândâŋ otmap. Manman aŋgoânâk manbi yaŋeâmâ himbimgât pat
kuyiŋgiop ya biatbe sâm oap. Yen ya biatyiŋgimap sâm emelâk aŋgoânâk
miti nâŋgâm yan biwiyeŋe nâhâlen katmâ orotmeme âlepŋe otmâ manbi
ya yawuâk torokatmâ manŋet. Yawu manmâ orotmemeyeŋe bâleŋe ya
bet pilâm biwi golâek manmâ yâhâpŋe biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe nâhâlen
kepeim manŋetgât naŋgan. Yâhâ ki otnomai yamâ benŋe kasalipyeŋaŋe
inâk pârâk sânsânâk taka itit kiom tuhuyiŋgimai yakât dopŋeâk nâŋe
yeŋgâlen pârâk sân sânâk takawom. Sâp yan takawom yakât yeŋe ki
naŋgai.

4 Yawu gârâmâ yeŋgâlen gâtŋe sambe bia, getek âlâ yaŋe tipiŋe âlepŋe
oai. Yâhâ yen salek salehâk tosa barak mansai yamâ yongonmune
nâhâlen torokatŋetâ sâŋgum kaok bolaŋ bolaŋ âlâku ikŋe kândâk kândâk
yiŋgimune haŋgalakŋetâ nine orop tatmâ yâhânom. 5 Yawu otmâ tosa
barak manŋetâmâ nâŋe yeŋgât nâŋgâm nâhât komolân gâtŋe salek salek
yawu sâwom. Otmu emelâk manman kârikŋahât pat kuyiŋgim pepa
âlâ mem kutyeŋe kulemguwan. Yamâ kutyeŋe yâhâpŋe ki hârewom.
Nâŋeâmâ awoŋne otmu aŋelolipne yâk yeŋgât senyeŋan kinmâ yeŋgât
kutyeŋe yongonmune nâhâlen torokatŋetâ orowâk tatmâ yâhâmbisâin.
6 Otmu Sariti kapi ambolipŋe yen Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe
den sâm tetem eknohop yu ekyongoan. Yakât mâmâŋe otyiŋgimu
nâŋgâm heŋgeŋgunomai.” Yesuŋe yawu sâop.

Pilarepia kapi ambolipŋe yâk yeŋgât sâm kalop.

7 Otmu Yesuŋe den âlâ yuwu sâm eknohop. “Nâhât komot Pilarepia
kapiân mansai ya yeŋgât ekap yuwu kulemgum katyiŋgirâ ariâk. Nâmâ
Yesu. Orotmemene âlepŋe nanŋe mem koko salehâk manmâ gaman.
Yu me ya otmune bonŋeâk tetemap. Anitâŋe aŋgoânâk yuwu sâm âi
nihiop. “Isirae yeŋgât lok kutdâyeŋe, kutŋe Dawiti sâm, yâkât kaweŋan
kinbuat. Yan kinmâ manman kârikŋahât gahatŋe ya mem hindâwuat.
Mem hindârâ aŋ sâm kinmu yakât kakŋan lok âlâ me âlâŋe ya mem
maŋgunomaihât dop ki otbuap. Yâhâ gahatŋe ya mem maŋguwuat yamâ
lok âlâ me âlâŋe mem hindânomaihât dop gurâ ki otbuap.” Yawu sâm
âi nihiop. Yawu gârâmâ gahatŋe yakât amboŋe yamâ nâ konok. 8 Otmu
yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet. Manmanyeŋe ya ekmune ârândâŋ oap.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yeŋe biwi golâek manmâ nâhât tem lâum manmâ gai. Otmu nâhât kutne ki kurihim hâkâŋ otbi. Yakât nâŋgâmune âlepŋe oap. Otmu yeŋe nâhât den pat âlepŋe sâm tetem ekyongoŋetgât emelâk nâŋe gahatŋe ya mem hindâmune kinsap ya naŋgai. Otmu kasalipyeŋe âlâ me âlâŋe ya maŋgunomaihât dop âlâ ki tap.

9 Yuwu sâmune nâŋgâŋet. Yura lok nombotŋaŋe nâhât hâkâŋ otmâ manmâ yeŋgâlen taka yuwu sâmai. “Nenâmâ Isirae lohimbi tâŋ tâŋ mansain. Yakât otmâ nenâmâ Anitâhât pat otmâ mansain,” yawu sâmai. Yawu sâmai yan yeŋgât hâkâŋ otmâ sâm mem ge katyeksai. Yawu otyiŋgiŋetâ nâŋgâmune bâleap. Yakât otmâmâ yuwu sâm hâreyiŋgian. “Lok perâkŋe, amboyeŋe yamâ Satan,” nâŋeâmâ yawu sâm hâreyiŋgian. Yakât otmâ nâŋe mem dâiyekmâ yeŋgât amutyeŋan katyekmune mannomai. Yanâmâ yeŋgât yuwu sânomai. “Bâe, Yesuŋe lohimbi yu yeŋgât tepŋe nâŋgâmu âlepŋe nanŋe oap yakât nen mem ge katneneksai.” Yawu sânomai.

10 Otmu lohimbiŋe hânŋan kulemŋan manmai yeŋgât topyeŋe teteâkgât nâŋe sâmune umatŋe topŋe topŋe teteyiŋgiwuap. Yâhâ yeŋgâlenâmâ ki tetewuap. Sâp yanâmâ nâŋe tihityeŋe otmune yeŋe kârikŋe otmâ mannomai. 11-12 Yâhâ yenâmâ emelâk Anitâŋe manman kârikŋahât pat kuyiŋgiop ya biatyiŋgimapgât nâŋgâm biwiyeŋe galemahom mannomai. Yawu otmâ mannomai yan kasalipyeŋaŋe mem ge katyekŋetâ kârikŋe otmâ mannomai. Yawu manŋetâ nâŋe kâlep ki otmuâk takawom yanâmâ yen meyekmâ Anitâhât miti emetŋe himbimân tap yakât saran kârikŋe sâm kânâŋgâyekbom. Kânâŋgâyekmune ki putuk sâm ge kunomai. Manman kârikŋahât pat yukât bulâŋe yiŋgimune menomai yan Awoŋnahât kapi pato, kutŋe Yerusalem kapi âiŋe sâm, himbimân tap ya gewuap. Gemu ya ambokunomai. Yakât patŋe yawuâk kuyiŋgiop. Otmu nâ ninahât pat Anitâŋe emelâk kunihiop. Yawu gârâmâ yawuâk nâhâlen torokatmâ ya mem ambokunomai.

13 Pilarepia kapi ambolipŋe yen Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe den sâm tetem eknohop yu ekyongoan. Yakât yâkŋe mâmâŋe otyiŋgimu den yukât topŋe nâŋgâm heŋgeŋgunomai.” Yesuŋe yawu sâm teteop.

Laorika kapi ambolipŋe yâk yeŋgât sâm kalop.

14 Yesuŋe torokatmâ yuwu sâm eknohop. “Yoane, nâhât komot Laorika kapiân mansai ya yeŋgât ekap yuwu kulemgum katyiŋgirâ ariâk. Nâ Yesu. Aŋgoân embâŋân Anitâŋe hân himbim ki kândikyotgop yapâek nâŋe tatmâ gawan. Otmu nâ Anitâ orop topnetŋe konohâk otmu yapâ gâtŋaŋe Anitâŋe âi sâm nihiop. Âi sâm nihimu nâŋe yâkâlen kândiwahom hân himbim pitu âlâlâ topŋe topŋe katban. Otmu lohimbiŋe Anitâhât topŋe nâŋgâŋetâ haŋ sâyiŋgiâkgât den bulâŋe ekyongom manban. 15 Nâŋe yeŋgât biwiyeŋe ekmune ki ârândâŋ otmap. Yenâmâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

pâlâmŋe manmai. Yakât otmâ nâŋe yeŋgât ukenŋe ki nâŋgâyiŋgian.
Otmu ŋasin gurâ ki nâŋgâyiŋgian. Yakât topŋe nâŋgâŋetâ keterahâkgât
yuwu sâmune nâŋgâŋet. Sot nemunŋe pâlâmŋe otmu âkâm pilâmain
yakât dopŋeâk yen nine komolâmbâ yekmune pâlâmŋe otmu watyekbom.
16-17 Otmu yeŋgât topyeŋe teteâkgât torokatmâ sâwe. Yeŋeâmâ yuwu
sâmai. “Nenâmâ Anitâŋe nâŋgâningimu ârândâŋâk oap yakât iri sikum
me senŋe âlâlâ ya dondâ tatningiap. Hop sambe kakŋan mansain.”
Yawu sâmai. Yamâ den memai. Yeŋe topyeŋe ya nâŋgâne sâm hâum
pâpguai. Yenâmâ kopa. Otmu nâŋgâŋetâ ki keterakmap. Otmu topŋe
ekmâ nâŋgâne sâm yakât pâinmâ hâum pâpgumai. Otmu âlâlâ yakât
gurâ pâlâmŋe mansai. Yawu naŋgan. 18 Yawu gârâmâ yu otŋet sâm
ekyongomune torokatmâ otmâ manŋetâ ârândâŋ otbuap. Yiwereŋe
yuâmâ senyeŋe bok sâmu âlâlâ yakât ekmâ topŋe ki naŋgai. Yâhâ
gâmâlâhâmâ nâŋe sâmune senyeŋe hâreakmu âlâlâ ya ekmâ topŋe
nâŋgânomai yakât dop tatnihiap. Otmu nâhâlen torokatmâ salek salehâk
mannomaihât nâhâlen mâtâp tap. Yawu gârâmâ orotmemeyeŋe bâleŋe
ya pilâm nâhâlen gamâmâ nâhât manmanne ya mem haŋgalakmâ salek
salehâk manmâ yâhânomai. Yawu otmâ manŋetâ lohimbi nombotŋaŋe
yekmâ yeŋgât nâŋgâŋetâ yahatmu yakât ki aŋulaknomai. 19 Otmu
lohimbiŋe nâhâlen torokatmâ mansai yaŋe nine orop biwinenŋe
kepeiakmâ konok otmu mansai. Otmu yawuâk torokatmâ mannehât
nâŋgâm nâhât komolân gâtŋe âlâ me âlâŋe otmâ tâpikgune sâm
otŋetâmâ nâŋe biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe mem kusân yiŋgiman.
Mem kusânyiŋgimune ekmâ nâŋgâm heŋgeŋgum manman âlepŋan
manmai. Otmu yeŋe kunyeŋe kârikŋe otmâ hiliwahomaihât sâmune
umatŋe âlâlâ teteyiŋgiwuap. Otmu yeŋgâlen takamune umatŋe yawuya
teteyiŋgimapgât yeŋe orotmemeyeŋe bâleŋe ya bet pilâm orotmeme
âlepŋeâk otmâ manmâ yâhânomai.
20 Nâŋe yeŋgât emet hawiŋan kinmâ den sâmune eŋgatne munŋe
naŋgai. Yawu gârâmâ lohimbi âlâ me âlâŋe nâhât den towatŋe nâŋgâm
yahatmâ launan membuap yâhâmâ nâ orop biwi konohâk otmâ lau konok
nem manmâ yâhânom. 21 Otmu nâŋe himbimâmbâ ge Awonaŋe âi sâm
nihiop ya tuhum pesuk pilâmune ârândâŋ oap. Yakât dopŋeâk yeŋe
gurâ nâhât den nâŋgâm lâum manŋetâ ârândâŋ otbuap otmuâmâ nâŋe
sâmune nâhâlen torokatŋetâ orowâk Awoŋne hâlâŋmâ tatmâ yâhânom.
22 Laorika kapi ambolipŋe yen Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe den
sâm tetem eknohop yu ekyongoan. Yakât otmâ yâkŋe mâmâŋe otyiŋgimu
den yukât topŋe nâŋgâm heŋgeŋgunomai.” Yesuŋe yawu sâm teteop.

Himbimgât gahatŋe hindakmâ aŋ sâm kinmu Anitâhât kaweŋe ehop.

4 1 Otmu ya biatmu himbimân gahatŋe âlâ hindakmâ aŋ sâm kinmu
ekban. Otmu den me mun pato âlâ emelâk nâŋgâwan ya yawuâk

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yâhâpŋe tetemu nâŋgâwan. Yamâ yuwu sâm eknohop. “Yu me ya hâmbâi
tetewuap yakât Anitâŋe sâm kalop. Garâ yu tiripgohomune ek.” Yawu
sâop.
2 Yawu sâmu yanâk Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe biwine mem
purik pilâmu yanâk yâhâ tatmâmâ âlâ yuwu ekban. Anitâŋe kawe talop
yan laŋinŋe pato siliŋ siliŋ sâmap yawuyaŋe kundenŋan yerâmu ekban.
3 Otmu hambe mohat yawuya yaŋe kakŋan hawamgum laŋinŋe golâ golâ
pato pilâm kinmu ekban.
4 Otmu lok kunŋe 24, hâk katipŋe kaok bolaŋ bolaŋ yawuya hiŋ
hârândâŋ sâsâŋe ya mânuŋakmâ tatbi. Otmu ŋerendeŋ goliŋak tuhuwi
yawuya yaŋe kunyeŋan hawamgum horaraŋgim tatbi. Otmu yâk yeŋgât
kawe tatatyeŋe pato yamâ Anitâ hawamgum ikŋiâk ikŋiâk tatbi. 5 Yâhâ
Anitâ patoyeŋe talop yâkâlembâ belek sâmu ekban. Otmu denŋeâmâ
himbim guŋguruŋ sâmu mun pato pilâmap yawuya yakât dop olop. Otmu
yâkâlembâmâ kâlâp laŋinŋe sem kilik kilik sâmap yawuya sem kinop.
Otmu sem kilik kilik sâop yamâ Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heak yâku
yawuâk, dop yawuâk olop. 6 Otmu Anitâhât dâtâpŋan saru pato nâŋ nâŋ
sâmu yan emetsenŋaŋe siliŋ siliŋ sâm hâumu beleŋ sâmap dop yawuya
yaŋe kâwinân liŋgarakmâ nâŋ nâŋ sâm iop.
Otmu soŋgo papato yawuya imbât mumuhât dop bia yaŋe hawamgum
nombot nombot tatbi. Yâhâ senyeŋe yaŋak pato, bet kulet otyiŋgiop.
7 Aŋgoân ekban yamâ pusi papatoŋe, kutŋe laion sâm, yakât kundenŋe
yawuya. Yâhâpŋe ekban yamâ bulimakao pato yawuya. Yâhâ kalimbuŋe
yamâ lok kundenŋe yawu. Yâhâ imbâtŋe yamâ tiwa yawuya. 8-9 Âlâhât
konok konok peŋgamyeŋe nombotgen kalimbu, nombotgen kalimbu
yawu talop. Otmu omoŋe hilâmŋe haoŋmâ ârândâŋ Anitâ yuwu sâm kiki
mewaŋgimai.

> “Anitâ patonenŋe gâhât tatatge, gâhât wâtge, gâhât orotmemehe ya
> ae seŋ seŋ me hou sâ sâ. Otmu gâhât nâŋgâmunŋe yahatmap. Gâ
> embâŋân tatmâ gaon. Otmu tatmâ gat, mâne tatmâ yâhâwion.
> Yakât otmâ gâhât nâŋgâmunŋe âlâ kândâkdâek otmap.”

Yawu sâm kiki mewaŋgimai.
10 Otmu sâp âlâ me âlâen kep mem mepaemaiân yan lok kunŋe 24
ya kerekŋe ŋerendeŋyeŋe ya mem yâkât eŋgatŋan horatbaŋgimai.
11 Horatbaŋgim nâŋgâŋetâ âlâ kândâkdâ otmu yuwu sâm kiki mewaŋgimai.

> “O, Anitâ patonenŋe. Gike nâŋgân nâŋgângan otmat. Otmu gike
> wâtgan kinmâ hân himbim kândikyotgon. Otmu gikak âliwahap
> topŋe topŋe hânân kalon yaŋe torokatmâ yâhâwuapgât dop
> tatgihiawâk. Otmu nâŋgârâ biatbuapgât gurâ dop yawuâk
> tatgihiap. Yakât otmâ gâ mepaeheksain. Otmu gâhât kutge konok
> sâm haŋ tuhumunŋe yupâ yapâ arimu ârândâŋ merândâŋ otmâ
> liŋgarakmâ imap.” Yawu sâmai.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Lama Nanŋe yâkât nâŋgâŋetâ yahalop.

5 1 Otmu Anitâ patoŋe bâtŋe bonângen pepa âlâ mem goŋgoŋgumu
ekban. Pepa yamâ nombot nombot kulemguop ya sâlikumai sâm
mem goŋgoŋgum gâoŋ nombolân yâhâp sâhâop.
2 Otmu nâŋe aŋelo kârikŋe âlâ ekban. Yâkŋe yahatmâ kinmâ
kârikŋe halahum yuwu sâop. “Pepa gâoŋân tap ya âlâŋe mem holaŋmâ
mewalakum sâlikuwuap?” Yawu sâm den kârikŋan sâop. 3 Yâhâ
himbimân gâtŋe, me hânân gâtŋe, me wosapâ wosapâ gâtŋe âlâ me
âlâŋe mem mewalakuwuapgât dop bia. Bia kârikŋe. 4 Yawu ekmâ yaŋak
nâŋgâmune dopŋan ki otmu eŋgat hako nâŋgâm hâk ŋâik ŋâihâk isewan.
5 Nâŋe yawu isemune lok kunŋe 24 tatbi yâk yeŋgâlen gâtŋe âlâŋe yuwu
sâm eknohop. “Kâmbuk. Yura yeŋgât komolân gâtŋe pusi pato âlâ, kutŋe
Laion, yamâ Dawitihât sen, yâkŋe mumuŋambâ yahatmâ yan Manman
bâleŋahât Amboŋe, kutŋe Satan, yâk mem ge kalop. Yâkŋe âlepŋe gâoŋ
ya holaŋmâ pilâm mem mewalakuwuapgât dop tap. Yâkât wâtŋe pato
tatbaŋgiap. Yakât ki nâŋgârâ gorâhihimu ise. Pak sâm ek.” Yawu sâop.
6 Yawu sâmu pak sâm Anitâhât gotŋan soŋgo papato ya otmu lok
kunyeŋe ya yeŋgât hohetyeŋan Lama Nanŋe emelâk kum gâiwi, gutŋe
orowâk yaŋe yahatmâ kinmu ekban. Otmu wâtŋe pato nandoroŋe
tatbaŋgiop yakât dop kum ŋilipŋeâmâ nombolân yâhâp. Otmu biwinenŋe
ekmâ nâŋgâmap yakât dop kum senŋe gurâ nombolân yâhâp. Otmu
Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heak kinmap yakât dop yawuya olop. Otmu
nengât nâŋgân nâŋgânnenŋe kusânakmu Anitâhât topŋe nâŋgânehât
ikŋak emelâk hâŋgângumu giop. 7 Otmu Lama Nanŋe yâkŋe yâhâ
Anitâhât bâtŋe bongen pepa talop ya miop.
8 Memu yan soŋgo papato otmu lok kunŋe yâkŋe ba mem kuku parahu
tuhum mepaewi. Yawu otmu lok kunŋaŋe waŋgam mem kep kuwi.
Kep kum yakât kakŋan kondo goliŋak tuhum katŋetâ talop ya kâlehen
to kukŋe suk suk yaŋe pindindiŋ sâm iop ya kondo konok konok mem
Anitâhât lohimbi bulâŋe ulitgum mansai ya dop yongom yâk yeŋgât
denyeŋe nâŋgâekgât mem uk pilâŋetâ Anitâhât hâmeŋan yâhâop.
9-10 Yawu otmâ yan Lama Nanŋe ya ekmâ mepaem kiki yuwu sâm
mewaŋgiwi.

“Gâŋe lohimbi komotŋe komotŋe, emetsenŋe gahaŋehen geheŋehen,
emelâk manbi, âun yu mansai, mâne hâmbâi tetehem mannomai
yapâ gâtŋe lok âlâ me âlâŋe gâhât nâŋgâŋetâ bonŋe otbuap
yâk sârereyekmâ kaweyeŋan kinbe sâm hânân gion. Hânân
gerâ gâ gohoŋetâ mum yahatmâ benŋe Anitâhât senŋan kinmâ
yâk yeŋgât sâm ulitgumat. Yakât otmâ yâkŋe Anitâhât pat
otbi. Yakât otmâmâ Anitâhât komolân torokatmâ mepaem hoŋ
bawaŋgim manmâ yâhânomai. Yawu otmâ lohimbi nombotŋe âlâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

manman âiloŋgo loŋgo manŋetgât galemlipyeŋe sâm katyekdâ galemyongom manmâ yâhânomai. Otmu yawu otŋetgât wâtge pato tatgihiap yaŋe pepa yu mem mewalaku.”

Yawu sâm kiki mewaŋgiwi.

11 Yawu sâm kiki mewaŋgiŋetâ aŋelo kiŋgitŋe orowâk, sâlipyongonomgât dop bia, yaŋe yanâk tetem kurâp kinmâ hawamyongom yuwu sâm mepaewi.

12 “Lama Nanŋe ya kuŋetâ yapâ mum yahalop. Yakât otmâ mepaem manne. Otmu yâkât orotmemeŋe, me tatatmemeŋe, me nâŋgân nâŋgânŋe yamâ hou sâsâ. Otmu yu me ya otbuapgât dop yakât wâtŋe ya emelâk Anitâŋe waŋop. Yâkŋe âlâlâ yakât amboŋe oap.” Yawu sâm mepaewi.

13 Yawu sâm mepaem kinŋet Anitâŋe âliwahap topŋe topŋe emelâk embâŋân kalop, soŋgo bau, saruân gâtŋe, hân kâlehen gâtŋe, wosapâ wosapâ gâtŋe, otmu lohimbi himbimgât pat otbi yâk kerekŋe menduhuakmâ Anitâ otmu Lama Nanŋe yâk yetgât yuwu sâm mepaeyelekbi.

“Anitâ yahat yahatŋe otmu Lama Nanŋe yetgât wâtyetŋe ya dop konohâk. Otmu âwâ nan yetgât nâŋgân nâŋgânyetŋe me, me orotmemeyetŋe me, me kutyetŋe ya dop konohâk tatyitgiap. Yakât otmâ mepaeyelekne.” Yawu sâm mepaeyelekbi.

14 Yawu sâm mepaeyelekŋetâ yan soŋgo papato imbât tatbi yâkŋe nâŋgâŋetâ ârândâŋâk otmu “Ya bonŋanâk,” yawu sâwi. Yawu sâŋetâmâ lok kunŋe 24 yâkŋe yawuâk sâm mepaeyelekbi. Yawu.

Lama Nanŋe yâkŋe gâoŋ nombolân konok ya mem holaŋmâ pilâop.

6 1 Yawu sâm mepaeyelekŋetâmâ Lama Nanŋaŋe pepa ya mem kinmu ekban. Yâkŋe gâoŋ nombolân yâhâp yapâ gâtŋe konok mem holaŋmâ pilâop. Mem holaŋmâ pilâmu soŋgo papato munomaihât dop bia ya yeŋgât kunyeŋe yaŋe yahatmâ halahuop. Halahumu eŋgatŋe munŋe yamâ himbim guŋguruŋ sâmap yakât dopŋe nâŋgâwan. Otmu yâkŋe yuwu sâop. “Gam ari.” 2 Yawu sâmu, beâsi kaok kaok yakât kakŋan lok âlâ tatmu ekban. Yâhâmâ beâsi yakât kakŋan talop yamâ lok papatoŋe ŋerendeŋ kunyeŋan horaraŋgimai yawuya kunŋan horatbaŋgiwi. Otmu yaŋeâmâ kuk otmâ kasalipŋe itit kiom tuhuyekbe sâmâmâ tembe nananŋe teikum gâitmâ hâum ariop.

3 Arimu yanâk Lama Nanŋaŋe pepa gâoŋ yâhâpŋe ya mem holaŋop. Mem holaŋmu soŋgo papato ya yeŋgâlen gâtŋe âlâŋe yuwu sâmu nâŋgâwan. “Gam ari.” 4 Yawu sâmu yanâk beâsi kuriŋ yaŋe teteop. Yakât kakŋanâmâ lok âlâ talop yaŋe asama pato miakmâek gam ariop. Otmu lohimbi hioŋakmâ kapam ahoŋetgât Anitâŋe mâmâŋe otbaŋgim hâŋgângumu giop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5 Arimu Lama Nanŋaŋe gâoŋ kalimbuŋe ya mem holaŋop. Mem
holaŋmuâmâ soŋgo pato âlâŋe yuwu sâop, “Gam ari.” Yawu sâmu yanâk
beâsi heleŋ ya teteop. Yakât kakŋanâmâ lok âlâ talop yaŋe sot me senŋe
âlâlâ kakŋan katmâ dop memai ya miop. 6 Ya memu soŋgo papato tatbi
yâk yeŋgâlen gâtŋe âlâŋe kârikŋe halahum yuwu sâm lok beâsi kakŋan
talop ya ekuop. “Gâŋe sot âlâ mem amaŋ tipiŋan mânuŋdâ tatmu hâmbâi
po tetewuap yanâmâ yakât hâmeŋe mem yahatbuat. Otmu sot mem
itâkalân mânuŋmâ yakât hâmeŋe gurâ mem yahatbuat. Otmu hânŋan
kulemŋan po pato tetem ki liŋgarakmâ imbuap yakât otmâ wain toŋe
otmu nak âlâ, kutŋe oliwa sâm, yakât toŋe yakât hâmeŋaŋeâmâ amutgen
talâk.” Yawu sâm hâŋgângumu giop.
7 Arimu benŋe Lama Nanŋaŋe gâoŋ imbâtŋe ya mem holaŋop. Mem
holaŋmu soŋgo papato bâiŋe yaŋe kârikŋe halahum yuwu sâop. “Gam
ari.” 8 Yawu sâmu yanâk beâsi gimbaŋ kâiâk mâiâk yaŋe teteop yakât
kakŋanâmâ lok âlâŋe talop. Otmu yâkât kutŋeâmâ Mumuhât Mâtâp
Pato yawu. Otmu yâkât betŋan lok âlâ, kutŋe Hiliwaho Hiliwaho sâm,
yaŋe watmâ takaop. Yâkŋeâmâ lohimbi mem kâsip misip tuhuyekmâ
komot imbât katyehowot. Yawu otmâ komot konohâmâ yongomutâ
hiliwahoŋetgât wâtyetŋe tatyitgiop. Otmu sâmutâ mesek umatŋe
teteyiŋgimu lohimbi nombotŋeâmâ mum hiliwahowi. Me soŋgo sâtŋaŋe
tetem yiŋgiŋetâ muwi. Me po pato tetemu yanâmâ kapam ahom muwi.
Otmu kulem yu teteâkgât yâkŋe gem surutuk sâm ba ariowot.
9 Arimutâ yanâk gâoŋ momeŋe ya mem holaŋop. Mem holaŋmu yuwu
tetemu ekban. Hotom u uminiwi yakât alata Yerusalem yeŋgât opon
kâmbukŋan talop ya dop kum âlâ yawuya himbimân katmu talop ya tetemu
ekban. Yaŋeâmâ embun lohimbi emelâk yongoŋetâ muwi ya yeŋgât umutyeŋe
ya tatŋetâ ekban. Yâk yeŋgât topyeŋeâmâ yuwu. Embâŋân aŋgoân lohimbi
nombotŋaŋe manmâ Anitâhât tem lâum manmâ kasalipyeŋe yeŋgât Porom
Lâpio yakât hâkâŋ otbi. Otmu lohimbi nombotŋaŋe Yesu mepaem manŋetâ
yakât kasalipyeŋaŋe yongoŋetâ muwi. Komot yâhâp ya yeŋgât umutyeŋe ya
ekban. 10 Otmu Anitâ yuwu sâm ulitguwi. “O, Ambonenŋe, topge yamâ ikŋiâk
tap, ki otmâ tâpikgumat. Yakât otmâ nen kerekŋe yuwu sâm âihohomunŋe
nâŋgâ. Lohimbiŋe hânân manmâ kasa otningim nongoŋetâ muwin yakât sâp
girawu yaen gâŋe matŋe otyiŋgiwuat?” Yawu sâwi.
11 Yawu sâŋetâ yanâk Lama Nanŋe yaŋe sâŋgum kaok konok konok
yiŋgimu meŋetâ yuwu sâm ekyongop. “Yen tipiŋe tatmâ nâŋgâŋet.
Aŋgoân yen yongoŋetâ muwi. Otmu yapâ torokatmâ bukulipyeŋe yawuâk
yongoŋetâ mum gawi. Otmu torokatmâmâ hâmbâi nombotŋe âlâ yawuâk
yongoŋetâ munomai ya Anitâŋe yekmâ nâŋgâmu dopŋan otbuap. Yanâmâ
yen yongowi yakât matŋe nâku kâpekyiŋgiwom.” Yawu sâop.
12 Yawu sâm gâoŋ nombolân konokŋe ya mem holaŋop. Mem holaŋmu
yan yuwu tetemu ekban. Yanâmâ mosososoŋ pato miop. Memu yan

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hilâmgât emetsenŋe irik irik sâop yamâ kâlâp gâwuŋe yawu olop. Yâhâ
omoŋgât emetsenŋe yaŋeâmâ kuriŋ kuriŋ hâum hepnenŋe gemu ekmain
yakât dopŋeâk olop. 13 Otmu siru pato memu nak esenŋaŋe beretek
sâm hânân gemap yakât dop otmu himbimâmbâ pitu yaŋe aksihâk
beretek sâm gewi. 14 Yâhâ nenŋe sâŋgum mem pâŋ pâŋ kepehemain.
Yakât dopŋeâk himbim yamâ ba nombot ga nombot, nombot nombot
yaŋe yawu kepeiahop. Otmu pumŋe papato otmu mâtuŋa yaŋe aksihâk
kaweyeŋe pilâm orotok sâm gulip malap otbi. 15 Otmu lohimbi kerek,
lok papato me inŋe, lok kunŋe me tâŋât, kaok me heleŋ, iri sikumyeŋe
orop me umburuk mansai, lok topŋe topŋe kerehâk ya tetemu wosapâ
ba misiŋgurakne sâm hâum pâpguwi. 16-17 Ya misiŋgurakne sâm hâum
pâpgum yan yuwu sâwi. “Bâe, yuâmâ sâp pato tâlâhuap. Yawu otmâ
Anitâ otmu nanŋe yâk yetŋak kuk pato otningim sâmutâ âlâlâ yakât
wâtŋe biatbe sâm oap. Yakât otmâ nen yu gulip otmâ metenomosain
yukâ. Anitâ nanŋâitŋe ewun tatmâ nenekdomosawot yamâ embaken
hân kâlehen hangunom. Nen yâkât senŋan âlepŋe wâtnenŋe tatningimu
eknomgât dop âlâ ki tap. Yakât girawu otmâ misiŋgurakne. Yakât otmâ
kât pato me, pumŋe lauŋe yaŋe nenehâkgât naŋgain.” Yawu sâwi.

Isirae lohimbi komotŋe komotŋe ya yeŋgât
kundenyeŋan undip katyehop.

7 1 Otmu ya biatmu yakât kakŋan aŋelo imbât kinŋetâ yekban. Aŋelo
imbât yaŋeâmâ hân nombot nombot siru pato dondâ pilâop yakât
mâtâpŋe kum maŋguwi. Kum maŋguŋetâ nâŋ nâŋ sâop. 2 Yawu otmu
yan aŋelo âlâŋe sikop gahaŋehen tetem kinmâ Anitâ manman amboŋe
yâkât komot ya yeŋgât kundenyeŋan undipŋe katyekbe sâm kinop.
3 Yawu kinmâ bukulipŋe yuwu sâm ekyongop. “Yen siru ya ki pilâŋetâ
miâk. Nenŋeâmâ aŋgoân sâp yiwereŋe yu Anitâhât lohimbi yamâ ikŋahât
undip katyekmunŋe tâŋ tâŋâk tetemuâmâ yakât kakŋan siru ya pilâŋetâ
miâk. Mem yan Anitâhât kasa ya meteyehâk. Otmu undipŋe orowâk
katyekmunŋe kinnomai yamâ ki meyekbuap.” Yawu sâop.
4 Otmu Isirae lohimbi Anitâhât komolân gâtŋe yongonŋetâ nâŋgâwan
yamâ emelâk yâkât pat otbi. Yâk yeŋgât dop yamâ menduhuakŋetâ
144,000. Otmu Isirae lohimbi yuŋe hioŋakmâ komot kâi nombotgen
yâhâp otbi ya yeŋgât dopyeŋe yuwu. 5 Yura yâk yeŋgât komolân gâtŋe
yapâmâ 12,000 yakât dop. Otmu Luwen yâkât komolân gâtŋe gurâ
12,000. Otmu Gat yâkât komolân gâtŋe gurâ yawuâk 12,000. 6 Otmu
Asehât komolân gâtŋe gurâ yawuâk 12,000. Otmu Naptalihât komolân
gâtŋe ya gurâ yawuâk 12,000. Otmu Manasehât komolân gâtŋe gurâ
yawuâk 12,000. 7 Otmu Simiongât komolân gâtŋe gurâ 12,000. Otmu
Lewihât komolân gâtŋe gurâ 12,000. Otmu Isasahât komolân gâtŋe gurâ
12,000. 8 Otmu Sewulungât komolân gâtŋe gurâ 12,000. Otmu Yosepgât

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

komolân gâtŋe gurâ 12,000. Otmu bâiŋeâmâ Benyamingât komolân gâtŋe 12,000. Lohimbi komot yuŋe Anitâhât pat otbi.

Lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe kinmâ Anitâ yet Yesu mepaeyelekbi.

9 Ya ekmune pesuk sâmu yakât kakŋan lohimbi kiŋgitŋe orowâk hânŋan
kulemŋan manbi yaŋe taka menduhuakmâ kinŋetâ yekban. Otmu lohimbi
ya sâlipyongonomgât dop bia. Yaŋe Anitâ otmu Lama Nanŋe yâk yetgât
gotyetŋan kinbi. Kinmâ sâŋgum kaok bolaŋ bolaŋ mânuŋakŋetâ ge
eŋgatyeŋambâ hârâtâhâk kinmâ ariop. Yâkŋe awu tawu mem lapu lapu
tuhum yuwu sâm Anitâ mepaem kinbi. 10 "O, Anitâ Tihit Amboŋe. Gâŋe
nen gike pat sâm kuningion. Yakât otmâ ki hiliwahonom. Otmu gike nange,
Lama Nanŋaŋe nengât tosahât otmâ umatŋe miop. Yakât otmâmâ sâp
yiwereŋe yuâmâ nenŋe manman âlepŋan manmâ gain." Yawu sâwi.
11 Yawu sâŋetâmâ aŋelo kiŋgitŋe orowâkŋe menduhuakmâ Anitâ otmu
Lama Nanŋe, soŋgo papato imbât, lok kunŋe yâk kerek hawamyongom kurâp
kinbi. Kurâp kinmâ Anitâ mepaem yuwu sâwi. 12 "Nen Anitâ Ambonenŋahât
wâtŋan manmain. Yâk nâŋgân nâŋgânŋe âiloŋgo. Otmu âlâlâ yakât amboŋe
oap. Yâhâmâ laŋinŋanâk tatmâ gamap. Manman amboŋe yu bulâŋe. Otmu
yâkŋe buku âiloŋgo otningim gamap yakât mepaembisâin." Yawu sâwi.
13 Yawu sâŋetâ lok kunŋe 24 yâk yeŋgâlen gâtŋaŋe yuwu sâm âinohop.
"Lohimbi yu sâŋgum kaok bolaŋ bolaŋ mânuŋakmâ kinsai ya wosakembâ
takai? Otmu topyeŋeâmâ girawu?"
14 Yawu sâm âinohomu yuwu sâm ekuwan. "Nâmâ wongât âinohoat?
Gâŋe eknohoâyâ."
Sâmune sâop. "Lohimbi yuâmâ emelâk kasalipyeŋaŋe mem ge
katyekne sâm mem âlâlâ tuhuyekŋetâ hâhiwin kakŋan manmâ gawi.
Yawu otyiŋgiŋetâ sâtgum manmâ biwiyeŋe Yesuhâlenâk katmâ manbi.
Yakât otmâmâ emelâk Lama Nanŋe hepŋaŋe tosayeŋe pirim ikŋe pat
kuyiŋgiop. 15 Yakât Anitâhât senŋan kinmâ sâp ârândâŋ yâk mepaem
hoŋ bawaŋgim manmai. Yawu otmâ manmâ yâhâŋetâ Anitâ manman
amboŋaŋe galemyongom mâmâŋe otyiŋgimap. 16-17 Otmu Lama Nanŋe
yamâ Anitâhât senŋan kinmâ gamap. Yawuhât yâku yawuâk yâk yeŋgât
galem otmâ manman kârikŋe yakât to senŋanâk dâiyekmâ arimu yan nem
piriakmâ mepaeakmâ mannomai. Yawu otmâ Anitâŋe yâk yeŋgâlen umatŋe
âlâlâ teteyiŋgimapgât manman sânduhân katyekmâ wawaeyekbuap. Yakât
kakŋanâmâ yâhâpŋe torokatmâ eŋgat hako otmâ gilâp isenomaihât dop ki
tap. Me sotgât yâhâpŋe ki po yiŋgimu munomai. Me tohât eŋgatyeŋe ki saŋ
sâwuap. Me sikopŋe yongomu yan wâtyeŋe ki houŋ sâwuap." Yawu sâop.

Lama Nanŋe yâkŋe gâoŋ bâiŋe ya mem holaŋmâ pilâop.

8 1 Ya ekmune biatmu Lama Nanŋaŋe gâoŋ nombolân yâhâpŋe ya
mem holaŋop. Mem holaŋmu yanâk mun ya bialop. Mun ya biatmu

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Anitâ hawamgum kinbiŋe in tatmâ hutuk sâm kinbi. 2 Yawu kinŋetâ
kâlep ki otmâek aŋelo nombolân yâhâp yaŋe Anitâhât senŋan tetem
kinŋetâ yekban. Kinŋetâ Yesuŋeâmâ lâmun nombolân yâhâp ya yiŋgimu
mewi. 3 Otmu yâk yeŋgâlen gâtŋe âlâŋeâmâ kondo goliŋak tuhuwi
ya memâmâ alata yan hotom uwi yakât nombotgen ari kinop. Otmu
lohimbi nombotŋe alata amutgen kinmâ yan Anitâ ulitgum manbi ya
yeŋgât den ya haŋ sâm yâhâmu tepŋe nâŋgâyiŋgiâkgât Yesuŋe to kukŋe
suk suk yamâ gâimu kondoân ya pik sâm iop. 4 Pik sâm imu aŋeloŋe
mem moselemu Anitâhât hâmeŋan yâhâop. Yâhâmu yanâmâ tepŋe
nâŋgâyiŋgiop. 5 Otmu ya pesuk sâmu aŋelo yaŋe alata yapâ kâlâp mem
kondo kâlehen katmâ mem ari akŋangen panmu hânân sem tok sâm
giop. Hânân gemu elem ya tok sâm belek sâmu himbim guŋguruŋ sâop.
Himbim guŋguruŋ sâm arimu mososoŋ pato miop.

Aŋelo kândikuŋe lâmunŋe kunop.

6 Otmu aŋelo nombolân yâhâp yaŋe lâmunyeŋe âlâku konok konok
miakmâ kunne sâm otmâ menduhuakmâ kinŋetâ yekban.
7 Aŋelo aŋgoân lâmun kunop, sâp yanâmâ gelâk kândâk kândâk otmu
kâlâp yaŋe hepŋak pato otmâ hânân kioŋmu ekban. Yâhâ hânân giop
yaŋeâmâ puŋ sâm hewukŋe nombotŋeâk siop. Komot kalimbu gârâmâ
yakât hohetyeŋambâ gâtŋe konohâk yaŋeâmâ sem meteop. Yâhâwâmâ
talowot.

Aŋelo yâhâpŋaŋe lâmunŋe kunop.

8 Yawu otmâmâ aŋelo yâhâpŋaŋe lâmunŋe kunmu yan wahap âlâ giop.
Yamâ kâlâp pato yawuya. Yaŋeâmâ ge saru kâlehen giop. Saruân gemu
yan saru torehenŋe giowângen yaŋeâmâ hewâk pato olop. 9 Hewâk pato
otmu saruân gâtŋe yan iwi ya aksihâk muwi. Otmu nombotŋe saruân
waŋga mem bam gam otmâ manbi yâk gurâ yawuâk saru kakŋan gulip
otbi. Yâhâ nombotŋe pato yamâ âlepŋe hâmeyeŋe kinop.

Aŋelo kalimbuŋaŋe lâmunŋe kunop.

10-11 Aŋelo kalimbuŋaŋe lâmunŋe kunop. Kunmu pitu pato âlâ, kutŋe
Kalak sâm, yaŋe sem laŋ laŋ sâm kioŋop. Yaŋe himbimâmbâ ewapâ gemu
yan to senŋe senŋe yakât nombotŋeâk kalak olop. Komot kalimbuŋambâ
komot konohâk yaŋeâmâ kalak olop. Yâhâ yâhâp yamâ ukenŋe yawuâk
olowot. Yawu otmu lohimbi nombotŋaŋe to kalak newi yaŋe muwi.

Aŋelo imbâtŋaŋe lâmunŋe kunop.

12 Aŋelo imbâtŋaŋe lâmunŋe kunop. Kunmâ dewutâ emetsenŋe pitu
topŋe topŋe laŋinyeŋe yamâ kâtâpgumu omoŋguop. Otmu dewutâ
nombotŋe yamâ nombolâk pilâmu nomborâmâ omoŋguop. Otmu

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

emetsenŋe yawuâk, otmu pitu gurâ yawuâk laŋinyeŋe inin pilâmu sânduk sâm iop. Yawu otmu hilâmgât emetsenŋe ya kâtâpgumu hilâm kârikŋan omoŋ sâhâop. Otmu dop yawuâk omoŋgât emetsenŋe ya gurâ kâtâpguop.

13 Otmu ya biatmu yakât kakŋan âlâ tetemu yuwu ekban. Tiwa pato pâp pâp sâm haŋân yâhâm arimu ekban. Haŋân yâhâm ari kârikŋe halahum yuwu sâop. “Bâe, âlâlâ teteap yuâmâ ki orotŋe. Aŋelo nombotŋe âlâ yâkŋe lâmunyeŋe kunne sâm oai. Kunŋetâ sâp yanâmâ umatŋe topŋe topŋaŋe lohimbi kakyeŋan yâhâwuap. Hâmbâi yan girawu otnomai sâm nâŋgâm oan yukâ.” Yawu sâop.

Aŋelo momeŋaŋe lâmunŋe kunop.

9 1 Aŋelo momeŋaŋe lâmunŋe kunop. Kunmu yan pitu pato âlâŋe himbimâmbâ gemu ekban dop yawuya aŋelo âlâŋe himbimâmbâ gem hânân kioŋop ya tetemu ekban yakât topŋeâmâ yuwu. Yâkŋe hem nâpumŋe yapâ âlâlâ bâleŋe topŋe topŋe holaŋmu yahatmâ ariâkgât himbimâmbâ giop. 2 Gem hem nâpum yakât gahatŋe ya mem pilâmu aŋ sâmu utun pato gam yâhâm emetsenŋe ya kâtâpguop. Kâtâpgumu omoŋ pato sahahop. 3 Otmu utun yâhâop yakât biwiŋambâ dimuŋ tem pato ya teteop. Tetem utun ya biwiŋambâ gemâmâ kulahâ bâleŋaŋe ningimap dop yawuâk yiŋgiop. 4 Otmu amboyeŋaŋeâmâ yuwu sâm ekyongop. “Yenâmâ nak me senŋe âlâlâ esenŋe ya nene sâm ki genomai. Me Anitâhât lohimbi undip katyiŋgiŋetâ yâkât pat otmâ mansai yâk yekmâmâ hâhiwin ki yiŋginomai. Yâhâ nâŋe mâmâŋe otyiŋgimune ari lohimbi tâŋât, undipyeŋe bia yamâ hâhiwin pato yiŋginomai. 5 Hâhiwin yiŋgiŋetâ sâtgum manŋetâ emetsenŋe mome pesuk sâmu yanâmâ sânduk sâwuap.” Yawu sâm hâŋgânyongop. 6 Hâŋgânyongomu ge lohimbi yiŋgiŋetâ hâhiwin nâŋgâwi ya biatyiŋgiâkgât mâtâp hâum pâpgum manbi. Hâhiwin ya yawuâk nâŋgâm manŋetâ emetsenŋe mome pesuk sâmu yanâk hâkyeŋe sânduk sâop.

7 Otmu dimuŋ yaŋeâmâ yiŋgine sâm beâsiŋe beren beren otmâ kinmap dop yawuâk otmâ kinŋetâ yekban. Yâhâ kunyeŋeâmâ ŋerendeŋ goliŋak tuhumai yawuya mem lok papatoŋe ŋerendeŋ horaraŋgimai dop yawuyaŋe horaraŋgim kinŋetâ yekban. Kun kundenyeŋe yamâ lok nengât kun kunden yawuya. 8 Yâhâ somotyeŋe yamâ kâkâlep yaŋe silik solok sâm giop. Yâhâ sâtyeŋe yamâ puaia sâtŋaŋe kâkitik sâmap, dop yawuya. 9 Yâhâ dihinyeŋahât katipŋe yamâ hâmbâ kârikŋe yawuya. Yâhâ peŋgamyeŋe mun pato pilâop yamâ gâmut huwuwuŋ sâm gam arimu nâŋgâmain yawuya bia. Ya wangim dop âlâ olop. 10 Yâhâ sopyeŋeâmâ bosoŋ bosoŋ sopŋe yawuya. Otmu yaŋeâmâ lohimbi kârâyekmu hâhiwin pato nâŋgâwi. Hâhiwin pato nâŋgâwi yakât kakŋan emetsenŋe mome pesuk sâop. 11 Otmu amboyeŋe yamâ aŋelo âlâ hem nâpum pato tumuŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ki ehekŋe yakât amboŋe. Aŋelo yakât kutŋe yamâ Isirae yeŋgât denân
Awaron, yâhâ Girik denân Apolion sâmai. Yakât topŋeâmâ yuwu tap.
“Kiom Amboŋe.”
12 Otmu aŋelo momerâŋe lâmunyeŋe kunbi yapâ umatŋe teteop yamâ
bialop. Otmu umatŋe yâhâpŋe otmu kalimbuŋe tetewe sâm olop.

Aŋelo nombolân konokŋaŋe lâmunŋe kunop.

13 Aŋelo âlâ nombolân konok yaŋe lâmun ya kunop. Kunmuâmâ alata
amutgen kinbi yaŋe Anitâ yuwu sâm ekuwi. 14 “Emelâk aŋelo imbât
yaŋe to pato âlâ, kutŋe Euparata sâm, yan lohimbi bâleŋe yaŋe matŋe
menomai yakât mambotmâ tatŋet sâm dâmân kâlehen katyekŋetâ
tatbi. Katyekŋetâ tatŋetâ emelâk yongone sâm yakât hewewen otmâ
mitiwahom tatbi. Yâhâmâ matŋe yiŋgiŋetgât aŋelo lâmun kunmâ kinsap
yu hâŋgângurâ holaŋyekmu ariŋetgât naŋgain.” Yawu sâwi.
15 Yawu sâŋetâ yanâk ari holaŋyekmâ lohimbi kâsipyongoŋetâ komot
kalimbu otbi ya yeŋgât hohetyeŋambâ gâtŋaŋe komot konok mem gulip
tuhuyekŋetgât sâm hâŋgânyongop. 16 Hâŋgânyongomu emelâk arine sâm
bunewâk heŋgemahom tatbihât yapâ yahatmâ ariwi. Otmu yâk yeŋgât
kapam lok beâsi kakŋan tatbi ya sâlipyongonomgât dop bia. Yamâ komot
pato, 200 milion yawu.
17 Otmu kapam lok beâsi kakŋan ariwiŋe kapamgât hâk katipŋe topŋe
topŋe mem haŋgalakbi. Nombotŋe kisi kisi, nombotŋe kuriŋ, kâlâp
koketŋe kuhuluŋ kuhuluŋ yakât dop me hep yawuya, yâhâ nombotŋe
gimbaŋ yawuya. Yâhâ beâsi yeŋgât towatyeŋe yamâ yuwu. Kunyeŋe
yamâ pusi pato, kutŋe Laion sâm, yâkât kunŋe yawuya. Wâtyeŋe pato
tatyiŋgiop yakât lauyeŋambâmâ kâlâp pato sem kilik kilik sâm punduŋ
sâm kinmap yawuya ekban. Yaŋe ari lohimbi kâsipyongoŋetâ komot
kalimbu otbi ya yeŋgât hohetyeŋambâ gâtŋe komot konok sem gulip
tuhuyekŋetgât sâwi. 18-19 Yamâ betyeŋehen otmu dâtâpyeŋehen yamâ
sâtŋeâk hârok. Yâhâ hapeyeŋahât sâtŋe yamâ mumakgât sâtŋe dop
yawuya bia. Ya wangiap. Yaŋe lohimbi kerek hilipyongomu hâhiwin
dondâ nâŋgâm muwi.
20 Otmu lohimbi komot kalimbu tatbi. Yapâ gâtŋe komot konok emelâk
gulip otbi. Yâhâ komot yâhâp tatbi yaŋeâmâ orotmemeyeŋe bâleŋe ya ki
bet pilâwi. Yamâ kunyeŋe kârikŋe otmâ torokatmâ weke bâleŋe yeŋgât
nâŋgâŋetâ bonŋe otmu mepaeyekbi. Yâhâ Porom Lâpio yawuya yeŋgât
umutyeŋe ya hâwiwi, me kâtŋak gâiwi, me goliŋak me siliwaŋak um
kutakum yaŋak mepaewi. Yawu otmâ wahap tâŋât, hâliŋe bia, yakât
nâŋgâŋetâ yahalop. 21 Otmu kombo meyiŋgine sâm dondâ yongoŋetâ
muwi. Me sait bâleŋe, me karasuŋa, me kâwâ konda me âlâlâ ya otbi.
Yawu otmâ manmâ Anitâhâlen biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe ki kepeiwi.
Orotmeme bâleŋe ya torokatmâ otmâ manbi.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Aŋelo âlâŋe pepa mem Yoane waŋmu niop.

10 1 Otmu ya pesuk sâmu aŋelo âlâ ekban. Yamâ wâtŋe pato
nandoroŋe tatbaŋgiop yaŋe himbimâmbâ elem kulewoŋboŋ
biwiŋambâ gemu ekban. Aŋelo yakât kun kundenŋe yamâ sikopŋe siliŋ
siliŋ sâm hâumap yakât dop otmâ laŋinŋe pilâmu yâkât kun kundenŋan
yamâ hambe mohat yaŋak pato otmu ekban. Kâi pawutŋe yamâ kâlâp
semu koketŋaŋe laŋ laŋ sâm imap dop yawuya. 2 Yâhâ bâtŋan pepa mem
talop yaŋe perereŋ sâop. Otmu kâiŋe perereŋ sâm bonângenŋe saruân
tâlim kanehenŋe hânân tâliop. 3 Yawu otmâ yan halahuop. Halahumu
elem pato ya hâreakmu himbim guŋguruŋ sâmu nâŋgâwan. 4 Topŋe ya
nâŋgâm kulemguwe sâm ot tatmune benŋe, Yesuŋe himbimâmbâ den
âlâ yuwu sâop. “Yoane, elem kulewoŋboŋ munŋe pilap yakât topŋe ki
kulemgu. Yamâ inâk ândâwâk nâŋgâm biwihanâk katbuat.” Yawu sâop.
5 Otmâ aŋelo yaŋe bâtŋe bongen siwirahom panmâ himbimân ekmâ
yuwu sâop. 6 “Anitâ manman amboŋe. Gâ embâŋân tatmâ gaon. Otmu
tatmâ gat, mâne tatmâ yâhâwion. Wâtge kârikŋe pato tatgihiap. Yawu
tatgihiapgât otmâ himbimân, hânân, toen, saruân, me senŋe âlâlâ
wosapâ wosapâ tatmâ arai ya gâŋe sârâ tetewi. 7 Wâtge pato yawu
tatgihiap yakât otmâ sârâ sâp pato yu emelâk tâlâhuap. Yakât otmâmâ
sâp yiwereŋe yu alata amutgen kinsai ya yeŋgât nâŋgâmâmâ kasalipyeŋe
matŋe bâleŋe yiŋgirâ meŋet. Otmu emelâk gâŋe poropetelipge den
ekyongorâ sâm tetem gawi yakât bulâŋe yiwereŋe teteâkgât yakât aŋelo
nombolân yâhâpŋaŋe lâmunŋe ya kunâk.” Yawu sâop.
8 Yawu sâmu yanâk Yesuŋe himbimâmbâ yuwu sâm eknohop. “Aŋelo
kâiŋe nombotŋe hânân tâlim nombotŋe saruân tâlim pepa mem perereŋ
tuhum kinsap ya ari bâtŋan me.” Yawu sâop. 9 Yawu sâmu arimune aŋelo
yaŋe yuwu sâm eknohop. “Pepa yu gihimune mem ne. Nendâmâ lauhan
membuap. Yâhâ nem kut pilârâ tepgan gewuawâmâ tepge irik irik sâmu
hâhiwin nâŋgâwuat.” Yawu sâm eknohop.
10 Yawu sâm mem nihimu newan. Mem nemune kâkânan bâok sâop.
Yâhâ tepnan giop yanâmâ hâhiwin nihiop. 11 Hâhiwin nihim yanâmâ
yuwu sâm eknohop. “Gâ ihilâk lohimbi hânŋan kulemŋan kapi wosapâ
me wosapâ manmâ arai ya yeŋgâlen ari yu me ya teteyiŋgiwuapgât topŋe
sâm tetem ekyongowuat.” Yawu sâm eknohop.

Anitâhât hoŋ bawa lok yâhâp yâk yetgât topyetŋe

11 1 Otmu kapam dop tuhu tuhu ya mem nihim yuwu sâm eknohop.
“Gâ yahatmâ ari. Anitâhât opon kâmbukŋahât ginŋe hotom umai
yakât tuŋguŋe nombot yakât dop tuhum ek. Otmu lohimbi nombotŋaŋe
Anitâ hoŋ bawaŋgim mepaem kinsai ya amonŋe kinsai ya sâlipyongom
dopyeŋe nâŋgâ. 2 Yâhâ Anitâhât topŋe ki nâŋgâmai yamâ yaehen tai

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yâhâmâ kasalipyeŋaŋe taka emet kapiyeŋe Anitâhât kaweŋe tap ya
limbâroŋgum hâhiwin yiŋgiŋetâ sâtgum mannomai. Sâtgum manŋetâ
emetsenŋe 42 pesuk sâwuap. Yakât otmâ yâhâmâ ki sâlipyongowuat.
Pilâyekdâ in tatnomai. 3 Yawu otmâ hâhiwin nâŋgâm sâtgum manŋetâ
yan nâŋe hoŋ bawayâhâtne yâhâp katyelekmune lohimbi yaŋe
munomaihât kou kendâmahom kunyetŋan kepeim Anitâhât topŋe sâm
ekyongom manmutâ emetsenŋe 42 pesuk sâwuap." Yawu sâop.
4 Yâhâ Anitâhât hoŋ bawa lok yâhâp yâk yetgât topyetŋeâmâ yuwu.
Yâhâmâ nak âlâ, kutŋe oliwa sâm, yawuya. Me balam yâhâp sem kilik
kilik sâm kinmap yawuya. Yâkŋeâmâ Anitâ hoŋ bawaŋgim yâkât topŋe
sâm tetem ekyongom mandomawotgât sâm yitgiop.
5 Yâhâ tetemu ekban yakât torokatmâ yuwu sâwe. Lohimbi
nombotŋaŋe orotmeme bâleŋe otmâ mansaiŋe yotgone sâm gotyetŋan
ariŋetâ yâk yetgât lauyetŋambâ kâlâp punduŋ sâm seyekbuap. Yakât
sâm kalop. 6 Lok yâhâp yaŋeâmâ Anitâhât wâtŋan kinmâ gelâk âlâ ki
giâk sâmutâ ki gewuap. Sâp yan Anitâhât den ekyongoromawot. Yâhâ
to senŋaŋe hep olâk sâmutâ hep otbuap. Me kundat umatŋe topŋe topŋe
teteyiŋgiâkgât nâŋgâromawot ya gurâ âlepŋe teteyiŋgiwuawâk. Yakât
wâtyetŋe pato tatyitgiap.
7 Otmu Anitâhât den ya sâm tiŋ pilâromawot yan hem nâpum
bâleŋahât amboŋe yaŋe yapâ yahatbuap. 8 Yahatmâ kapi âlâ kutŋe
âiŋe Sotom sâm, otmu kutŋe âlâmâ Aihita, yan Kutdâyetŋe howanân
kuŋetâ muop kapi yan ari kasa otyitgim yotgomu mundomawot.
9 Yawu otyitgimu yan mitihât kasa hânŋan kulemŋan kapi wosapâ me
wosapâ gâtŋaŋe yâk yetgât den pat ya nâŋgâm taka yelekmâ mem
hanyotgomaihât galemyetŋe kinŋetâ ki mem hanyotgonomai. 10 Yawu
otŋetâmâ nombotŋaŋe yuwu sânomai, "Bâe, hoŋ bawa yâhâp yuŋe
taka hâhiwin kakŋan katnenekmutâ sâtgum manmâ gain ya muawot."
Yawu sâm bukulipyeŋe orop yeŋeâk heroŋe naŋgaŋgim senŋe âlâlâ aŋgi
guŋgi otmâ yâhânomai. Otmu yâk yetgât sâm torokatyitgim oŋ giriŋ
otnomai. 11 Yawu otŋetâ hilâm kalimbu otmu âlâhât nombolâk ya pesuk
sâmu imbâtŋan hilâm kârikŋan yanâmâ Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât
Heakŋe ge mâmâŋe otyitgimu yahatdomawot. Yahatmâ kinmutâ
yan lohimbi nombotŋaŋe gotyetŋambâ gam arinomai yaŋe yelekmâ
umutyeŋe arimu kiŋgityeŋahât dondâ otnomai. 12 Yawu otmutâ yanâk
himbimâmbâ Yesuŋe den âlâ yuwu ekyotgowuap. "Yet yuân gayet." Yawu
sâm ekyotgomu elem kulewoŋboŋ biwiŋambâ yâhâmutâ kasalipyetŋaŋe
yelekŋetâ sâtŋe otbuap.
13 Yâhâromawot yanâk mososoŋ pato membuap. Memu emetyeŋe
mem gâsuk tuhumu amon âlâek yaŋe putuk sâwuap. Otmu lohimbi
matŋe 7,000 yongomu munomai. Muŋetâ yanâmâ lohimbi nombotŋe ki
hiliwahonomaiŋe Anitâhât kulem ya ekŋetâ sâtŋe otmu yâkât nâŋgâŋetâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yahatbuap. 14 Umatŋe yâhâp teteap yamâ pesuk yap. Yakât kakŋan
kalimbuŋe yu tetewe sâm oap.

Aŋelo nombolân yâhâpŋaŋe bâiŋe lâmunŋe kunop.

15 Aŋelo bât nombolân yâhâpŋe, bukuyeŋe bâiŋe yaŋe lâmun kunop.
Kunmuâmâ aŋelo kiŋgitŋe orowâkŋe den kârikŋan yuwu sâŋetâ gemu
nâŋgâwan. "Kutdânenŋe Anitâŋe nanŋe hâŋgângumu ge lohimbi yeŋgât
lok kutdâ manmâ tihityeŋe otmâ manbisâp yakât sâp emelâk tâlâhuap."
Yawu sâm mepaewi.
16 Otmu lok kunŋe papato 24 ya Anitâ hawamgum tatmaiŋe yuwu sâm
Anitâ kiki mewaŋgiwi.
17 "O, Anitâ, Wâtgât Amboŋe. Embâŋân hân himbim ki
kândikyotgonâmbâek tatmâ gaon. Otmâ tatmâ gamat.
Sâp yiwereŋe yu topŋe katmâ lohimbi hânŋan kulemŋan manmâ
arai yamâ gâŋe galemyeŋe pato otmâ yâhâwuat. Yakât
nâŋgâmunŋe hân himbim pâroŋ oap.
18 Yâhâ lohimbi nombotŋaŋe gâhât topge ekmâ nâŋgâhihiŋetâ
gemu betgihim komolipge mem âlâlâ tuhuyekmai. Yawu otmâ
orotmeme bâleŋe otmâ manmâ gai yakât matŋe yiŋgiwe sâm
oat. Matŋe yiŋgiwe sâm otdâ kuk pato otmâ ahone sâm oai.
Otmu gâŋe lohimbi kerek yeŋgât biwiyeŋe ekmâ nâŋgâm matŋe
yiŋgiwuatgât sâp ya tâlâhuap. Yakât otmâ gâ mepaeheksain.
Otmu sâp yiwereŋe yuâmâ poropete nombotŋaŋe gâhât tem lâum
manmâ gawi, me lohimbi nombotŋaŋe gâhâlen biwi nâŋgân
nâŋgânyeŋaŋe kepeim manmâ gawi, yâkŋe hâmeŋe âlepŋe
menomaihât sâp yu tâlâhuap. Yakât sâm gâ mepaeheksain."
19 Yawu sâm kiki mewaŋgiŋetâ Anitâhât opon kâmbukŋe himbimân
tap yakât gahatŋe ya hindakmâ aŋ sâm kinop. Hindakmâ aŋ sâm kinmu
yakât kâlehen girem den sâm kulemgum kalop yakât katipŋe ya tetekŋan
otmu ekban. Yawu otmâ belek sâm himbim guŋguruŋ sâm gelâk kândâk
papato giop. Yawu otmâ yan mososoŋ pato memu hân hârohâk sân sân
sâop. Yawu tetemu ekban.

Imbi âlâŋe naom memu puaiaŋe nem kereŋgetbe sâm olop.

12 1 Kulem âlâ himbimân yuwu tetemu ekban. Imbi âlâ hâk katipŋe
mânuŋakmâ talop yakât kundenŋeâmâ sikopŋe siliŋ siliŋ sâm
hâumap yawuya. Yâhâmâ omoŋgât emetsenŋe laŋinŋe pilâop yakât
gotŋan kinop. Yâhâ kunŋe mâpuŋanâmâ pitu kâiân yâhâp tatbi. 2 Otmu
imbi yamâ tepdâek. Yawu gârâmâ naom ya membe sâm hâliliakmu
hâhiwin nâŋgâm isem talop.
3 Yawu olop yakât kulem âlâ himbimân yuwu tetemu ekban. Puaia
kuriŋ bâleŋe yawuya. Kunŋeâmâ bât nombotgen yâhâp. Yâhâ kunŋe ya

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ârândâŋâk lok papatoŋe ŋerendeŋ horaraŋgimai yawuyaŋe hârâtâhâk
horaraŋgim talop. Yâhâ ŋilipŋeâmâ bât nombot nombot hârok. 4 Yâhâ
yaŋe himbimân pitu kâsipyongomu komot kalimbu otbi. Komot konok
yamâ aksihâk hapeŋaŋe gâwâreyekmu pek sâm hânân gewi. Yâhâ komot
yâhâp yamâ pilâyekmu yanâk tatbi. Otmu imbi yaŋe naom ya memu
puaiaŋe nembe sâm imbi yakât gotŋan ba kinop. 5 Yâhâ imbi yaŋe naom
miop yaŋeâmâ hâmbâi lohimbi hârok yeŋgât lok kutdâ manmâ tihityeŋe
otbuapgât Anitâŋe emelâk sâm kalop. Otmu puaiaŋe nembe sâm otmu
sâp yan Anitâŋe sâmu naom ya himbimân yâhâmâmâ orowâk talowot.
6 Yawu otmu imbi yaŋeâmâ kiŋgitŋahât otmâ sururuk sâm ari lok ki
manmaiângen Anitâŋe yâkât kawe mem heŋgeŋguwaŋgim kalop yan
ariop. Yan arimu Anitâŋe tihitŋe otmâ yâhâmu emetsenŋe 42 ya pesuk
sâop.

7 Yâhâ imbi yaŋe lok ki manmaiângen ariop sâp yanâmâ himbimân
kapam pato teteop. Kapam pato tetemu yan aŋelo patoyeŋe, kutŋe Mikae
sâm, yâkŋe aŋelolipŋe meyekmu puaia yakât komolipŋe ya yongom
mem ge katyekbi. 8 Mem ge katyekmâ himbimâmbâ watyekŋetâ hânân
yuân gewi. 9 Yawu gârâmâ puaia kunsain yâkât kutŋe yamâ Haknenŋan
Sâmap, otmu kutŋe âlâmâ Satan, yaŋe lohimbi kerehâk kâityongom mem
lohotŋe tuhunenekmap.

10-11 Otmu alata amutgen kinbi yaŋe yuwu sâŋetâ nâŋgâwan. “Satanŋe
Anitâhât senŋan kinmâ haoŋmâ ârândâŋ nen Anitâhât komolipŋe
den âiân katnenekmâ mem bâlenenekbe sâm gamap. Yawu gârâmâ
Anitâŋe nanŋe sârerenenehâkgât hâŋgângumu gem nengât sâm muop
ya mumuŋambâ mem yahalop. Yawu gârâmâ sâp yiwereŋe yuâmâ
yâkŋe sâmu yâkât aŋelolipŋaŋe Satangât komolipŋe watyekŋetâ giai.
Otmu Lama Nanŋe yâkâlen torokatmunŋe mâmâŋe otningimu Satan
otmu yâkât hoŋ bawa me mitihât kasa takaŋetâ lohotŋe ki otmâ
manbin. Yawu otmâ kârihem kinmâ Lama Nanŋe yâkât tem lâuwaŋgim
mepaewin. Mepaemunŋe yakât matŋe kasalipŋaŋe taka nongoŋetâ
muwin. Yawu gârâmâ Anitâ Kutdânenŋe wâtŋe pato tatbaŋgimapŋe
nen mem heŋgeŋgunenekbuapgât mâtâp teteap. 12 Otmu Lama Nanŋe
ya mumuŋambâ mem yahalop yan Satan mem ge kalop. Yâhâ yakât
dopŋeâk nenŋe Satangât hoŋ bawa ya mem ge katyekbin. Topŋe yawuhât
otmâ himbimân gâtŋe yeŋe heroŋe otbaŋgim mepaem mannomai. Yawu
gârâmâ hâmbâi Anitâŋe Satan mem ge katbuap yakât Satanŋe nâŋgâm
kuk pato otmâ yakât matŋe sâm hânân ge lohimbi mem ge katyekbe sâm
olop. Yawu gârâmâ yakât nâŋgâm tepnenŋe dondâ bâleap.” Yawu sâŋetâ
nâŋgâwan.

13 Yakât otmâ puaiaŋe yuwu nâŋgâop. “Bâe, hânân gian yukât
matŋeâmâ imbi yakât naom ya muâkgât naŋgan” yawu sâop.
14 Yawu sâop yakât otmâ Anitâŋe sâmu tiwa peŋgamŋe yaŋe imbi ya

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

âlihitbaŋgiwi. Âlihitbaŋgiŋetâ yahatmâ pâp pâp sâm lok ki manmaiângen
Anitâŋe kawe heŋgeŋguwaŋgiop yan ariop. 15 Arimu puaia kuriŋ
bâleŋe yaŋe imbi ya hilipguwe sâm lauŋe aŋmu yapâ uwurup pato gam
kioŋop. 16 To yaŋe gam kioŋmâ imbi ya nem kereŋgetbe sâm olop. Yawu
olop yamâ imbi yaŋe torokatmâ manmâ yâhâmu emetsenŋe 42 pesuk
sâekgât Anitâŋe sâmu pumŋe âlâŋe bâok sâm to ya lâum kurihiop. Lâum
kurihimu imbi ya hâmeŋe kinop. 17 Hâmeŋe kinmuâmâ puaiaŋe ekmâ
kuk bâleŋe olop. Kuk bâleŋe otmâ imbi yakât komolipŋaŋe Yesuhât den
pat âlepŋe ya nâŋgâm mem biwiyeŋan katmâ Anitâhât tem lâum manbi.
Komot yeŋgât puaia yaŋe kuk bâleŋe otyiŋgim itit kiom tuhuyekbe sâm
ariop. 18 Ari saru sâtŋan kinop.

Soŋgo sâtŋe kârikŋe yamâ kunŋe nombolân yâhâp.

13 1 Saru sâtŋan kinmâ halahumu soŋgo âlâ, sâtŋe kârikŋe, yaŋe
saruâmbâ gamu ekban. Soŋgo sâtŋe kârikŋe yamâ ŋilipŋe bât
nombot nombot hârok. Yamâ lok kutdâ yeŋgât irimut horaraŋgimai
ya ŋilipŋan konok konok horarakmâ talop. Kunŋe yamâ nombolân
yâhâp yanâmâ Anitâ watmâ yâkât kaweŋan kinbe sâm yan ikŋe kutŋe
konok konok kulemguakmu talop. 2 Yâhâ orotmemeŋe yamâ yinsiwet
kârikŋe yawuya. Yâhâ kâiŋe bâtŋe yamâ tiwa yawuya. Sâtŋeâmâ puaia
sâtŋe yawuya. Yâhâ puaia ya emelâk ekban yakât wâtŋan kinmâ tem
lâuwaŋgiop. 3 Yâhâ soŋgo yamâ emelâk kasaŋaŋe kunŋe nombolân
yâhâp yakât hohetyeŋan gâtŋe konok kuop. Kumu hepŋe pato ga kioŋmu
wip sâm benŋe yaŋak sâwâewaŋgiop. Sâwâewaŋgimu lohimbi hânŋan
kulemŋan manbiŋe ya ekŋetâ sâtŋe olopgât yâkâlen torokatmâ yâkât
nâŋgâŋetâ yahalop. 4 Nâŋgâŋetâ yahatmu yuwu sâwi. “Bâe, soŋgo
kârikŋe bâleŋe âlâlâ kerek wangiyeksap. Yawu gârâmâ lok girawu yaŋe
mem ge katbuap?” Yawu sâm soŋgo yakât nâŋgâŋetâ yahalop. Yawu
gârâmâ soŋgo ya konok ki mepaewi. Soŋgo yakât amboŋe puaia yaŋe
mâmâŋe otbaŋgiop yakât otmâ yâk yâhâp yâhâp nâŋgâyitgiŋetâ yahatmu
mepaeyelekbi.

5 Anitâŋe ya ki ekmâ sâyitgiopgât soŋgo yaŋe Anitâhât nâŋgâmu gemu mem
ge katbe sâm yuwu sâop. “Anitâ ya emelâk wâtŋe biatmu mem ge katsan.”
Yawu sâm ikŋahât nâŋgâmu yahalop. Yawu otmâ kârikŋe otmâ manmu
emetsenŋe 42 ya pesuk sâop. 6 Yâhâ soŋgo sâtŋe yaŋe Anitâ mem ge katbe
sâm yakât sâm bâlewaŋgiop. Dop yawuâk himbimân manbi ya yeŋgât sâm
bâleyiŋgim manop. 7 Yawu otmâ Anitâhât lohimbi ya kuk otyiŋgim kerehâk
mem lohotŋe tuhuyekmâ mem ge katyehop. Mem ge katyekmâ lohimbi hânŋan
kulemŋan manbi ya yeŋgât kunŋe manop. 8 Yakât otmâ lohimbi nombotŋe
Anitâhât pat ki otbi yamâ soŋgo yakât nâŋgâŋetâ yahalop. Yâhâ lohimbi
nombotŋe Anitâhâlen torokatmâ manbi yaŋeâmâ soŋgo ya ki mepaewi ya
yeŋgât topyeŋe yuwu. Emelâk embâŋân Anitâŋe hân himbim ki kândikyotgop

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sâp yanâk lohimbi yaŋe biwiyeŋe Lama Nanŋe kuŋetâ muop yâkâlenâk katmâ
mannomai yâk yeŋgât Anitâŋe nâŋgâop. Yâk yeŋgât nâŋgâm kutyeŋe pepaen
kulemgum Lama Nanŋe waŋmu memu manman kârikŋe yakât pat kuyiŋgiop.
Yawu. 9 Otmu yeŋe den kulemguan yu sâlikum topŋe nâŋgâŋetâ keterahâk.
10 Lohimbi nombotŋaŋeâmâ hâhiwin kakŋan mannomai. Ya
teteyiŋgiwe sâm otbuap yan ki misiŋguraknomai. Yawu otnomaiân
kasalipyeŋaŋe mem pâi emetŋan katyeknomai yan sâtgum mannomai.
Yâhâ nombotŋeâmâ kapamŋe mem yongonomai. Ya teteyiŋgiwe sâm
otbuap yan âlâengen ki arinomai. Ya ihilâk yongonomai. Umatŋe ya
teteyiŋgiwuawân yakât nâŋgâm Yesuhâlen biwiyeŋaŋe kepeim manmâ
yâhânomai. Yawu otmâ manŋetâ Anitâŋe meyekbuap. Otmu umatŋe
topŋe topŋe teteyiŋgiwuap yan yakât nâŋgâm ki gorâyiŋgiwuap.

**Soŋgo sâtŋe kârikŋe âlâŋe lohimbi menduhuyekmâ
ikŋe kulem bâtyeŋan otmu meteyeŋan kalop.**

11 Otmu kulem âlâ yuwu tetemu ekban. Soŋgo sâtŋe kârikŋe âlâ ekban
yaŋe hân tumuŋambâ pindilakmâ yahalop. Ŋilipŋeâmâ lama lokŋahât ŋilipŋe
ekmain yawuya. Yâhâ denŋe eŋgatŋe yamâ bau hulin yerâmunŋe hâok hâok
sâmap yawu. 12 Otmu yamâ emelâk aŋgoânâk soŋgo sâtŋe kârikŋe ekban yaŋe
emelâk mâmâŋe otbaŋgiop. Mâmâŋe otbaŋgiop yâkât lohimbi yaŋe nâŋgâŋetâ
yahatmu yâkâlen torokatmâ manŋetgât sâm ekyongop. 13 Otmu Anitâŋe
mâtâp maŋgum ki mem ge kalop yakât otmâ haoŋmâ ârândâŋ kulem topŋe
topŋe meminiop. Yawu otmâ lohimbi senyeŋan kinmâ sâmu kâlâp pato âlâ
himbimâmbâ ge hânân punduŋ sâmu ekbi. 14 Yawu otmâ yakât lohimbi dondâ
yuwu sâm kâityongop. “Yen soŋgo kunŋe sâwâeop yakât umutŋe hâwiŋetâ
kundenŋe teteâk.” Yawu sâm yiŋgiop. 15-17 Yawu sâm yiŋgimu Anitâŋe mâtâp
ki maŋguyiŋgiop yakât otmâ yâkât tem lâum umutŋe ya hâwiŋetâmâ mâmâŋe
otbaŋgimu yahalop. Yahatmâ ikŋe mepaem manŋetgât den sâm yiŋgiop.
Den sâm yiŋgim lohimbi topŋe topŋe, geheŋe me yahat yahatŋe, kutyeŋe
orop me kutyeŋe bia, iri sikum tatyiŋgiop me umburuk manbi, ya kerehâk
menduhuyekmâ ikŋahât kulem towatŋe bâtyeŋan otmu meteyeŋan kalop. Yawu
katyiŋgimu yapâ gâtŋaŋe yâkŋak sot me senŋe âlâlâ ya ari puluhunomaihât
dop ya teteyiŋgiop. Yawu otyiŋgimu yâkât nâŋgâŋetâ yahatmu mepaem manbi.
Yawu gârâmâ lohimbi nombotŋaŋe yâkât ki nâŋgâŋetâ yahalop yakât otmâmâ
matŋe yiŋgimu mem muwi. Yawu. 18 Otmu yeŋe den kulemguan yu sâlikum
nâŋgâŋetâ keterahâk. Yâhâ soŋgo sâtŋe kârikŋe ya tetewuap yamâ dopŋeâmâ
666, dop yaŋeâmâ lok âlâhât kut ya miop. Yawu.

**Lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe Lama Nanŋe otmu
Âwâŋe yetgât nâŋgâŋetâ yahalop.**

14 1 Otmu ya pesuk sâmu kulem âlâmâ yuwu tetemu ekban.
Pumŋe pato âlâ, kutŋe Sion sâm, yamâ Yerusalem kapi yan tap

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yakât dop yamâ himbimân tap. Lama Nanŋe yaŋe yan kinmu ekban.
Otmu yanâmâ lohimbi dopyeŋe 144,000 Anitâŋe meyekmâ himbimgât
pat kuyiŋgiop yâkŋeâmâ yâkât senŋan kinbi. Kinmâ amboyâhâtyeŋe,
Lama Nanŋe otmu Âwâŋe, yâk yetgât kutyetŋe yamâ yeŋe meteyeŋan
kulemguakmâ kinbi. 2 Otmu sâp yanâk munŋe yuwu tetemu nâŋgâwan.
Tâlâm pato âlâ yerâmu munŋe pilâmap yakât dop, me himbim guŋguruŋ
sâmu nâŋgâmain dop yawuya, me âlâmâ, lok dondâŋe menduhuakmâ
waŋgam kunŋetâ nâŋgâmain yawuya, yaŋe haŋâmbâ gemu nâŋgâwan.
3-5 Otmu lohimbi 144,000 yaŋe soŋgo papato imbât otmu lok kunŋe 24
yaŋe Anitâhât dâtâpŋan kinbi yâk hawamyongom kinmâ Anitâ mepaem
kiki mewaŋgiwi. Kiki mewaŋgiŋetâ nâŋgâwan. Otmu lohimbi yu yan
yuŋeâmâ hânân yuân ihilâk mahilâk ki manbi. Yâkŋe uwawapŋe bia
manbi. Otmu den perâkŋe me den guruk ki sâm manminiwi. Lohimbi
yawuyaŋe Lama Nanŋahâlen biwiyeŋaŋe kepeim manmâ yâkât tem
lâum manminiwiŋe Anitâ yet Lama Nanŋe yetgât pat manbi. Yawu
otmâ yâk hawamyongom kinmâ Anitâ mepaem kiki mewaŋgiŋetâ
yekban. Kiki yakât topŋeâmâ lok ihilâk mahilâk manbi yaŋe ki nâŋgâwi.
Lohimbi Yesuhâlen torokatmâ manbi yâkŋak kiki yakât topŋe nâŋgâm
mewaŋgiwi.

Anitâŋe aŋelolipŋe kalimbu hâŋgânyongomu denŋe sâm tetewi.

6 Kulem âlâ yuwu tetemu ekban. Anitâŋe aŋelo âlâ hâŋgângumu
haŋâmbâ pâp pâp sâm ari lohimbi hânŋan kulemŋan mansai yâk
yeŋgâlen ari yuwu sâm ekyongop. 7 “Yeŋe biwiyeŋe Yesuhâlen katmâ
yâkât tem lâum manmâ embâŋân aŋgoânâk Anitâŋe pat kuyiŋgiop ya
meŋet. Anitâŋe lohimbi topyeŋe ekmâ den sâm hâreyiŋgiwe sâm oapgât
sâp pesuk sâwomap. Yakât otmâmâ yenâmâ yâkât tem lâuwaŋgim yâk
konok mepaeŋet. Ambonenŋe Anitâŋe hân himbim kândikyotgop. Otmu
âliwahap topŋe hânân kalop. Yakât yâk konok mepaem mannomai.”
Yawu sâm ekyongop.
8 Otmu yakât kakŋan aŋelo âlâ tetemu ekban. Yâkŋe yuwu sâop. “Kapi
âlâ, kutŋe Bawilon sâm, yakât ambolipŋaŋe lohimbi nombotŋe hânŋan
kulemŋan manmâ ariwi ya yeŋgâlen ariwi. Ari yeŋahâk orotmemeyeŋe
kiŋgoŋ otbi ya yawuâk otŋetgât sâm kendâyiŋgiŋetâ nâŋgâyiŋgiwi. Yakât
matŋeâmâ Anitâŋe itit kiom tuhuyekmu kâwurumŋe kinâk.” Yawu sâop.
9-11 Otmu yakât kakŋan aŋelo âlâ kalimbuŋe tetem yan den kârikŋe
halahum yuwu sâop. “Lohimbi nombotŋaŋe soŋgo sâtŋe metŋe ikŋe otmu
yâkât umutŋe nahân hâwiŋetâ golâ otmâ yahalop yâk yetgât nâŋgâŋetâ
yahalop. Otmu yâk yetgât kulem yamâ bâtyeŋan otmu meteyeŋan
kulemguakmâ mansai ya yeŋgât Anitâŋe kuk pato otyiŋgim gap. Kuk
otyiŋgimu yakât otmâ lohimbiŋe Lama Nanŋe muop yâkât aŋelo koko
salek ya yeŋgât senyeŋan kinŋetâ kâlâp patoŋe seyekbuap. Seyekmu

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sâtgum manmâ yâhânomai. In yawu ki pesuk sâyiŋgiwuap. Sâp kâlep seyekmâ yâhâwuap.” Yawu sâop.

12 Yâhâ yenâmâ biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe Yesuhâlen katmâ Anitâhât den lâuwi yamâ ya yawuâk torokatmâ mannomai. Otmu biwiyeŋe yakât galemŋe oraŋgim mannomai.

13 Yesuŋe Anitâhât gotŋan kinopŋe yuwu sâm eknohop. “Yoane. Gâ den yuwu sâmune kulemgu. Lohimbi biwiyeŋe nâhâlen kepeim mansai yâk yeŋgât kasalipyeŋaŋe nâŋgâŋetâ bâlemu yongom mem âlâlâ tuhuyekŋetâ munomai. Yamâ sâp âlâen yâkŋe manman kârikŋe memâmâ manman sânduhân manmâ yâhânomai.” Yawu sâop. Yawu sâmu Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe yuwu sâm ekuop. “Bulâŋanâk yat. Yâhâmâ Anitâ hoŋ bawaŋgim hâhiwin kakŋan manmâ yâhânomai. Yawu gârâmâ hâmbâi Anitâŋe nâŋgâmu munomai yanâmâ bulâŋe yiŋgiwuap.” Yawu sâop.

Himbimâmbâ gem lohimbi mem hâwuruyehowot.

14 Kulem ya pesuk sâmu âlâ yuwu tetemu ekban. Anitâŋe Yesu hâŋgângumu âwurem gewuap yakât yuwu tetemu ekban. Yesuŋe kaperam âlâ goliŋe tuhu tuhuŋe ya karakmâ, iri goleakmâ, âom kela bâtŋanâk tatmu elem kulewoŋboŋ kakŋambâ giop. 15 Otmu aŋelo âlâŋeâmâ Anitâ yâkâlembâ gemu ekban. Otmu yaŋeâmâ aŋelo âlâ elem kulewoŋboŋ yakât kakŋan talop ya yuwu sâm ekuop. “Bâiŋ, bonŋe memehât sâp yu tâlâhuap. Yakât otmâ âom kela yaŋe nak kehetŋe mem hâwurum mânuŋdâ pik sâek.” Yawu sâm ekuop. 16 Ekumu âom kela yaŋe mem mânuŋmu pik sâop.

17 Yawu sâmu yanâk aŋelo âlâ Anitâhât opon kâmbukŋambâ pilâm giop. Yâkŋe tewetŋe sâtŋe welâk welâk ya mem giop. 18 Mem gemu yakât kakŋanâmâ aŋelo âlâ alataen kâlâp um katminiop ya pilâm giop. Yaŋeâmâ den kârikŋe sâm aŋelo tewet mem manop ya yuwu sâm ekuop. “Hânân wain kehetŋe emelâk purup pato kinsap. Yawu gârâmâ gâŋe tewet miakmâ ge hârem bonŋe me. Ya mem mendârerâ toŋe giâk.” Yawu sâop. 19-20 Yawu sâmu tewet miakmâ ge bonŋe ya hârem mem mendâremu toŋe yaŋe gem hep olop. Hep otmâ waŋga âlâ kapi yakât betŋan kinop yan ge kinop. Yan ge kinmâ lak sâm moseleakmâ hânân ge pik sâm deŋgân pato olop. Yâhâ deŋgân yakât kâlepŋeâmâ 300 kilomita yawuya olop. Otmu yakât tumuŋeâmâ lok kinmu nekamŋan otbuapgât dop olop. Yakât dopŋeâk lohimbiŋe kunyeŋe kârikŋe otmu orotmeme bâleŋe otmâ manmâ gai yakât matŋe meŋetgât Anitâŋe pilâyekmu genomai.

Aŋelolipŋe nombolân yâhâp yaŋeâmâ bumbum âlâlâ ikŋiâk ikŋiâk mewi.

15 1 Otmu yakât kakŋan kulem âlâ yuwu tetemu ekban. Anitâhât opon kâmbukŋe himbimân tap yakât kâlehen aŋelo nombolân yâhâp yaŋe

kinŋetâ yekmune sâtŋe olop. Yawu otmâ aŋelo yaŋeâmâ bumbum nombolân
yâhâp ikŋiâk ikŋiâk mewi. Yâhâ bumbum yamâ Anitâŋe matŋe bâiŋe
yiŋgimu meŋetâ bialâkgât. 2 Ya mem kinŋetâ yan saruwân yawuya pato
ekban yamâ omoŋânâk hewam sikopŋe kumu siliŋ siliŋ sâmu topŋe kuririŋ
sâmap yawuya olop. Yâhâ saru ginŋan Anitâhât lohimbi yaŋe iliwetmâ soŋgo
sâtŋe metŋe ya, otmu yakât umutŋe nahân hâwiŋetâ yahatmâ golâ olop ya,
otmu soŋgo sâtŋe kârikŋe lokgât dop 666 ya miop, ya yeŋgât den kum mem
ge katyekbi yaŋe saru ginŋan kinmâ buŋam tâliwi. 3-4 Yâhâ Moseŋe Anitâhât
tem lâum manop yâkât heroŋe nâŋgâm buŋam mem tâliwi. Yâhâ âlâmâ
Lama Nanŋahât nâŋgâŋetâ yahatmu buŋam yuwu sâm tâliwi.

"O Anitâ, kutdânenŋe. Gâ wâtge pato dondâ tatgihiap. Âi memat yamâ mendâ âlepŋe nandoroŋe otmap. Orotmemehe ekmunŋe ae seŋ seŋ, yae yoŋgâe otmap. Gâŋe lohimbi topŋe topŋe yeŋgât kunyeŋe otmâ tatmâ gaonŋak tatmâ gat. Otmu tatmâ yâhâmbisân. Yakât otmâ himbimân taiŋe, me nen hânân tainŋe gâ konok mepaehekmain. Otmu kut patŋe sâm haŋ tuhumunŋe ârândâŋ merândâŋ otmâ imap. Gâ konok uwawapŋe bia, âiloŋgo loŋgo tatmat. Yakât otmâ mepaehekmâ yâhânom. Lohimbi hânŋan kulemŋan manmâ arain nengât tihitnenŋe otmat yakât ga mepaehekmâ mannom." Yawu sâwi.

5 Otmu yakât kakŋan âlâ yuwu tetemu ekban. Opon kâmbukŋe himbimân
tap yakât gahatŋe ya hindakmâ aŋ sâm kinop. 6 Aŋ sâm kinmuâmâ Anitâhât
welâmŋe ya hawamgum sâŋgum kâlep hikuŋetâ ge hârândâŋâk kinop ya
tetemu ekban. Yâhâ yan soŋgo papato imbât mumuhât dop bia hâlâŋakmâ
tatŋetâ yekban. Yâhâ gotyeŋan aŋelo nombolân yâhâp kinbiŋe sâŋgumyeŋe
kaok bolaŋ bolaŋ mânuŋakbi. Otmu dihinyeŋan kâiput goliŋe tuhum
âmbâkuŋetâ giop. 7 Otmu lohimbi orotmemeyeŋe kiŋgoŋ otmâ manminiwiŋe
matŋe mem hâhiwin kakŋan manŋetgât soŋgo pato âlâŋe aŋelo nombolân
yâhâp ya kondo konok konok mem yiŋgimu mewi. Otmu kondo ya kâlehen
bumbum topŋe topŋe âlâku ikŋiâk ikŋiâk yaŋe pik sâm iop. Yakât Anitâ
manman amboŋaŋe matŋe sâm yiŋgiwuapgât kondo ya mem kinbi. 8 Yawu
otmâ kinŋetâ yan Anitâ laŋinŋe amboŋe ikŋe wâtŋe pato tatbaŋgimapŋe kuk
bâleŋe olop. Yawu otmu opon kâmbukŋahât kâlehen utun bâleŋe sahahop.
Utun sahakmâ maŋgumu opon kâmbukŋahât kâlehen yâhânomaihât dop
ki olop. Yawu otmu aŋelo nombolân yâhâp yaŋe kumâmâ bumbum bâleŋe
moseleŋetâ ge lohimbi bâleŋe yeŋgâlen teteop. Otmu yakât kakŋanâmâ
kâlehen yâhânomaihât dop ya teteop.

Bumbum moseleŋetâ ge lok bâleŋe yeŋgâlen umatŋe topŋe topŋe teteop.

16 1 Anitâŋe aŋelolipŋe nombolân yâhâp ya yuwu sâm ekyongop.
"Yen gemâmâ matŋe yiŋgiwom yakât bumbum teteyiŋgiâkgât

moseleŋetâ giâk.” Yawu sâm hâŋgânyongomu gewi. 2 Aŋgoân hânân
moselemu giop yakât topŋeâmâ yuwu. Lohimbi nombotŋaŋe soŋgo
kârikŋe yakât kulem towatŋe meteyeŋan tuhuaŋgim nahân umutŋe
hâwiŋetâ yahatmâ golâ olop ya mepaewi. Komot yaŋeâmâ bitâp me use
kârikŋe ya teteyiŋgiâkgât bumbum ya hânân moselemu giop.
3 Yâhâ aŋelo yâhâpŋaŋeâmâ kondoŋe mem saruân moselemu giop.
Moselemu gemu saru yamâ lok hiliwahoŋetâ hepyeŋaŋe gam gara gara
otmâ korokŋe pilâmap dop yawu olop. Yâhâ saruŋe hep gara gara olop
yakât kâlehen senŋe âlâlâ tatbi yamâ kerek mum metewi.
4 Yâhâ aŋelo kalimbuŋaŋe kondoŋe mem to senŋan moselemu giop.
To senŋan moselemu giop yamâ aksihâk hep otmâ meteop. 5-6 Moselem
yan Anitâ yuwu sâm ekuop. “O Kutdâne, gâ embâŋâmbâek tatmâ gamat.
Otmu tatmâ yâhâmbisân. Yâhâ lohimbi bâleŋe kunyeŋe kârikŋe otmâ
gâhât hâkâŋ otmâ orotmeme bâleŋe otmâ manminiwi ya kerekŋe matŋe
mem mum meteŋetgât hâŋgânnohorâ ge moselemune giap. Moselemune
gemu yan gâŋe den sâon yakât bulâŋe teteap ya nâŋgâmune ârândâŋ oap.
Yâhâ poropetelipge nombotŋe yongom mem âlâlâ tuhuyekŋetâ muwi.
Muŋetâ yan hepyeŋe hânân giop yakât matŋe gâŋe hep bâleŋe yu yiŋgirâ
neŋetâ dopŋan oap. Ya nâŋgâmune ârândâŋ oap.” Yawu sâop. 7 Yâhâ alata
amutgen kinbiŋe Anitâ yuwu sâm ekuŋetâ nâŋgâwan. “Bulâŋanâk Anitâ
Kutdânenŋe gâ wâtge kârikŋe tatgihimap. Yakât otmâ den âiân katyekmâ
matŋe yiŋgirâ miai ya ekmunŋe dopŋanâk oap.” Yawu sâwi.
8 Yâhâ aŋelo imbâtŋaŋe kondoŋe mem sikowân yan moseleop.
Moselemu Anitâŋe sâmu sikop yamâ pilâm irik irik sâm kâlâpŋe sem laŋ
laŋ sâmap yawu otmâ sem meteyehop. 9 Otmu kâlâp pato yaŋe punduŋ
sâm lohimbi ya dondâhâlâk seyehop. Sem bâleyekmu nâŋgâm nâŋgâm
iliwetmâ Anitâ bumbum amboŋe yakât awat pilâwaŋgiwi. Yawu otmâ
yâkâlen biwiyeŋaŋe ki kepeiwi.
10 Yâhâ aŋelo momeŋe yaŋeâmâ bumbum âlâ moselemu soŋgo sâtŋe
metŋe yâkât kaweŋan giop. Gemu omoŋ pato kum kepeim imu benŋe
lohimbi yâkâlen torokatbiŋe hâhiwin pato nâŋgâm nimbilamyeŋe pâŋan
ihim hâreakbi. 11 Yawu otmâ kunyeŋe kârikŋe otmâ Anitâ himbim
amboŋahât awat pilâwaŋgim orotmemeyeŋe bâleŋe ya witgum otmâ
manbi.
12 Yâhâ aŋelo nombolân konokŋaŋe kondoŋe mem to âlâ, kutŋe
Euparata sâm, yan moselemu giop. Moselemu gemu to yaŋe aksihâk
saŋ kititiŋ sâop. Saŋ kititiŋ sâmu yan lok kunŋe nombotŋe emetsenŋe
gahaŋembâ takanomai ya yeŋgât mâtâp meyiŋgiop. 13 To ya saŋ sâmu
yan puaia yakât lauŋambâ weke bâleŋe yamâ kesuŋ pâlâmŋe yawuya
gemu ekban. Âlâmâ nakŋe mem umutŋe hâwiŋetâ yahatmâ golâ olop
yakât lauŋambâ kioŋmu ekban. Âlâmâ poropete âlâ den perâkŋe sâm
kâityongop yakât lauŋambâ gemu ekban. 14 Otmu weke bâleŋe dondâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yaŋeâmâ kulem topŋe topŋe ya mewi, yaŋeâmâ lok kutdâ bâleŋe yâk
yeŋgâlen arim kapamgât kuk teteâkgât mâmâŋe otyiŋgiŋetâ Anitâ kum
mem ge katne sâm yakât menduhuakbi. Yawu tetemu ekban.
15 Yâhâ den âlâ Yesuŋe yuwu sâop ya sâwe. “Nâŋe hâmbâi pârâk
sân sânâk takawom. Otmu nâhât pat mansai yenâmâ heweweŋ otmâ
âlâlâyeŋe ya mem dunŋan tuhuakmâ mambotnihim mannomai. Aman
pâlâmŋe ki inomai. Yenâmâ biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe galemahom nâhât
mambotmâ mitiwahom mannomai. Yawu otmâ manŋetâ nâ takawom
yan ki aŋulaknomai. Yawu otmâ heroŋe otmâ manmâ yâhânomai.” Yawu
sâop.
16 Otmu kapam tetewuap yakât den âlâ torokatmâ sâwe. Weke bâleŋe
yaŋeâmâ lok kutdâ dondâ mâmâŋe otyiŋgiŋetâ kapi âlâ, kutŋe Amaheron
sâm, yan menduhuakbi.
17 Yâhâ aŋelo nombolân yâhâpŋaŋeâmâ kondoŋe ya haŋân moselemu
gemu yanâk Anitâŋe yuwu sâmu nâŋgâwan. “Bâiŋ, pesuk yap.” 18 Yawu
sâmu yanâk belek sâmu himbim guŋguruŋ sâop. Himbim guŋguruŋ
sâmu yanâk mososoŋ pato miop. Mososoŋ nombotŋe memap yakât dop
bia, wangim dondâ miop. 19 Otmu kapi pato, kutŋe Bawilon sâm, yan
orotmeme bâleŋe dondâ otmâ manminiwi. Yakât Anitâŋe nâŋgâmu
bâlemu matŋe meŋetgât sâmu mososoŋ pato memu Bawilon kapi ya
hioŋakmâ komot kalimbu otbi. Otmu ya hâlâŋmâ kapi tatbiâ yamâ
biatmu kâwurumyeŋaŋak kinop. 20 Otmu saru tânâmŋan mâtuŋa pato
tipiŋe tatbi yamâ aksihâk guhulakmâ meteop. Otmu pumŋe gimbâŋe
ya hâlâŋmâ talop ya gurâ bâok sâm gulip otmâ meteop. 21 Yawu otmu
kât kârikŋe kândâk kândâk giop. Yaŋe gemâmâ lohimbi nombotŋe kât
yaŋe kum tâtuk meyehop. Yâhâ nombotŋe âlâmâ kunyeŋe kârikŋe otmâ
Anitâhât awat pilâm sâm bâlewaŋgiwi.

Imbi kondarâ yâkât topŋe

17 1 Aŋelo nombolân yâhâp yaŋe kondoyeŋe mem manbi ya
yeŋgâlen gâtŋe âlâŋe yuwu sâm eknohop. “Garâ arire. Yu tetemu
eksat yukât pâŋe konok topŋambâek nâŋgâhât tiripgohomune ek. Imbi
yuâmâ imbi kondarâ. Yâkŋe ihilâk mahilâk manmâ to hâlâŋmâ kinsap.
Yâhâ yiwereŋe tosaŋahât matŋe Anitâŋe waŋmu hâhiwin pato nâŋgâm
yâhâwuapgât dop oap. 2 Yawu gârâmâ imbi kondarâ yukât topŋeâmâ
yuwu sâmune nâŋgâ. Lok papato seseŋgâlâkŋe imbi kondarâ yukâlen
torokatmâ yâk orop senŋe âlâlâ aŋgi guŋgi otbi. Otmu orotmemeŋe
bâleŋe otminiop ya yawuâk otmâ manbi. Yawu otbi yakât otmâ
yaŋe biwiyeŋe mem hâlim tuhuyekmâ gaop. Topŋe yakât otmâ garâ
tiripgohomune ek.” Yawu sâop.
3 Yawu sâm dâinekmâ pumŋe âlâ lok ki manmaiângen yâhâwit. Yan
yâhâmutŋe Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe biwine mem purik

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

pilâmu kulem âlâ yuwu tetemu ekban. Imbi kondarâ yaŋe soŋgo sâtŋe
metŋe yakât kakŋan yâhâmu yaŋe sokom talop. Soŋgo yamâ kuriŋ.
Otmu yakât ŋilipŋe yamâ bât nombot nombot hârok. Yâhâ kunŋeâmâ
nombolân yâhâp. Yaŋe Anitâhât kaweŋan kinbe sâm ikŋe kutŋe konok
konok kulemguakmâ talop. 4 Otmu imbi yaŋeâmâ sâŋgum kuriŋ
hârândâŋâk mânuŋahop. Mânuŋakmâ karaŋ karaŋ hahitŋaŋe tuhuŋetâ
âiloŋgo nandoroŋe olop ya pilahop. Otmu kâiput goliŋak tuhu tuhuŋe
ya âmbâkuahop. Otmu bâhârâ yamâ goliŋak tuhum miop. Bâhârâ memu
yanâmâ orotmemeŋe kiŋgoŋ topŋe topŋe ya ikŋe manmanŋahât bonŋe
yaŋe yan pik ŋâtâk ŋâtâk sâm iop. 5 Yâhâ meteŋanâmâ ikŋe kutŋe
ya kulemgumu talop. Kut yamâ yuwu. “Bawilon kapi ambolipŋaŋe
orotmeme kiŋgoŋ otmâ gawi. Yâhâ imbilipyeŋe yamâ imbi kondarâ.
Yâk yeŋgât mâmâyeŋe yamâ nâ.” Ikŋe kutŋe meteŋan yawu kulemgumu
talop. Yâhâ kut ya lok âlâŋe ekmâ nâŋgâwuapgât dop bia. 6 Imbi
yaŋeâmâ emelâk lohimbi nombotŋe biwiyeŋe Anitâhâlen katmâ Yesuhât
nâŋgâŋetâ yahalop yamâ kerek sâmu yongoŋetâ muwi. Yongoŋetâ
muŋetâ yan imbi yaŋeâmâ yekmu âlepŋe otmu biwi hâlim pato olop.
Yawu otmu ekmune sâtŋe otmu pârâk pilâwan.

7 Otmu aŋeloŋe yuwu sâm eknohop. “Girawuhât nâŋgârâ ki orotŋe
oap? Imbi yuâmâ soŋgo sâtŋe metŋe yaŋe sokomap. Yâk yetgât topyetŋe
yuwu sâmune nâŋgâ. 8 Soŋgo sâtŋe eksat yukât topŋeâmâ yuwu.
Yâhâmâ emelâk hem nâpumân kioŋmâ gulip olop. Yapâ gâtŋaŋe hâmbâi
yâhâpŋe yahatmâ gawuap. Gamâmâ lohimbi nombotŋaŋe Anitâhâlen
ki torokatmâek yaehen manmâ gai. Ya yeŋgât kutyeŋe yamâ emelâk
Anitâŋe hân himbim ki kândikyotgowân manman kârikŋahât pepaen
Yesuŋe ki kulemgum kalop. Lohimbi yaŋe soŋgo sâtŋe ya ekmâ yuwu
sânomai. “Bâe, yuâmâ emelâk manmâ gam gulip olop. Yaŋe yâhâpŋe
yiwereŋe teteap.” Yawu sâm nâŋgâŋetâ âiloŋgo loŋgo otbuap.

9 Otmu aŋeloŋe torokatmâ yuwu sâm eknohop. “Den yan yukât bulâŋe
tetewuap yakât topŋe ekmâ nâŋgânomai. Kunŋe nombolân yâhâp yamâ
pumŋe nombolân yâhâp yakât dop. Yâhâ imbi yakât dowâmâ kapi pumŋe
nombolân yâhâp yakât tânâmŋan talop ya. Yâhâ pumŋe nombolân
yâhâp yakât dop yamâ lok kutdâ nombolân yâhâp. 10 Yâhâ lok kutdâ
yamâ momerâ yaŋe muwi. Yawu gârâmâ âlâmâ nombolân konokŋe sâp
yiwereŋe yu galemyeŋe otmâ mansap. Yâhâ bâiŋe yamâ hâmbâi tetewuap.
Yâhâ tetewuap yanâmâ sâp tâlâwâk galemyeŋe otbe mâne Anitâŋe sâmu
mumbuap. 11 Yawu gârâmâ soŋgo sâtŋe yamâ aŋgoânâk manmâ gaop.
Yâhâ yiwereŋeâmâ ki mansap. Gâmâlâhâmâ yahatmâ lok kutdâ nombolân
yâhâp yâk yeŋgâlen torokatmâ nombolân kalimbuyeŋe otmâ manbuap.
Manmâ yâhâm kâlâwân arimu pesuk sâwuap. Topŋe yawu.”

12 “Otmu ŋilipŋe bât nombot nombot hârok yeksat yamâ lok kutdâ
bât nombot nombot yâk yeŋgât dop oap. Yâkŋe yiwereŋe ki mansai,

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hâmbâi tetenomai. Tetem manŋetâ soŋgo sâtŋe yaŋe mâmâŋe
otyiŋgimu orowâk torokatmâ tatmâ yâhânomai. Yâkŋe galemyeŋe
otmu sâp tâlâwâk mannomai yakât kakŋan mum biatnomai. 13 Yâhâ
mannomaiân nâŋgân nâŋgânyeŋe hikuakmâ soŋgo sâtŋe yamâ yâkât
wâtŋan kinmâ yâhânomai. 14 Yâkât wâtŋan kinmâ yan Lama Nanŋe mum
yahalop ya kune sâm yâk orop kasa oraŋgim mannomai. Yamâ Lama
Nanŋaŋe mumuŋambâ yahatmu âwâŋaŋe sâmu wâtŋe pato nandoroŋe
tetewaŋgiop. Yawu otmâ lok topŋe topŋe manmâ gai ya yeŋgât kunyeŋe
otmu lok kutdâ ya yeŋgât kunyeŋe pato mansap. Yakât otmâmâ kasalipŋe
yongom mem ge katyekbuap. Yâhâ lohimbi yaŋe biwiyeŋe yâkâlen katmâ
manŋetâ yakât Anitâŋe ikŋe pat kuyiŋgiop yâhâmâ yâkŋe lok kutdâyeŋe
pato oapgât yâkâlen torokatmâ kasalipyeŋe yongom pesuk pilâyeknomai.
Yawu."

15 Otmu aŋeloŋe torokatmâ yuwu sâm eknohop. "Yoane gâ emelâk
eksat. Imbi kondarâ yamâ to hâlâŋmâ kinsap. Yâhâ to yakât dopŋeâmâ
yuwu. Lohimbi komotŋe komotŋe hânŋan kulemŋan manmâ den topŋe
topŋe sâmai ya yeŋgât dop oap. 16 Otmu ŋilipŋe bât nombot nombot
hârok eksat yamâ lok kutdâ yâk yeŋgât dop oap. Yâkŋe soŋgo sâtŋe
metŋe yâkâlen torokatmâ imbi kondarâ ya kasa otbaŋginomai. Kasa
otbaŋgim imbi yakât lembân tâkŋe ya mem holaŋbaŋginomai. Mem
holaŋbaŋgiŋetâ hâk barak kinbuap. Yawu kinmâ itit kiom tuhuŋetâmâ
kâwurumŋaŋak kinbuap. 17 Otmu yamâ inâk ki tetewuap. Anitâŋe biwi
nâŋgân nâŋgânyeŋan ya katmâ mem hewewen tuhuyekmu soŋgo sâtŋe
ya orowâk menduhuakmâ imbi kondarâ ya mem ge katnomai. Anitâŋe
sâop yakât bonŋeâmâ yawu tetewuap.

18 Otmu imbi kondarâ yamâ kapi pato tap yakât dop. Kapi pato yakât
patoyeŋaŋeâmâ lok kunŋe hânŋan kulemŋan tatmâ arai yâk yeŋgât
kunyeŋe otmâ tatmap.

Anitâŋe sâmu Bawilon kapi kâwurumŋaŋak kinop.

18 1 Kulem ya pesuk sâmu yakât kakŋan kulem âlâ yuwu tetemu
ekban. Aŋelo âlâ himbimâmbâ gemu ekban yakât wâtŋe pato
tatbaŋgiop. Otmu gem yan yâkât laŋinŋe pato yaŋe hânân pilâmu laŋ laŋ
sâop. 2 Yâkŋe kârikŋe halahum yuwu sâop. "Kapi kutŋe Bawilon yamâ
emelâk kâwurumŋaŋak kinsap. Yiwereŋeâmâ weke bâleŋe dondâ mansai.
Otmu nâi bâleŋe ki neneŋe, sopŋan hepdâek, sâmai dop yawuya, ya pik
sâm iap. 3 Emelâk lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe yâk yeŋgâlen torokatmâ
orotmeme kiŋgoŋ otmâ gam biwi hâlim otbi. Yawu otmâ manbi. Yâhâ
lok kutdâŋe gurâ yawuâk orowâk orotmeme bâleŋe ya otbi. Lohimbi
nombotŋaŋe yâku aŋgi guŋgi otne sâmâmâ yawuâk yan torokatmâ
hângât senŋe âlâlâ otmu bâleŋe topŋe topŋe otmâ manmâ gamai yawuya
Anitâŋe kerehâk yongom tâtuk meyehop."

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4 Yawu sâmu Yesuŋe yuwu sâop. “Yen nine komot Bawilon kapiân
mansai ya yuwu sâmune nâŋgâŋet. Bawilon kapi ambolipŋaŋe orotmeme
bâleŋe me kiŋgoŋ ya otmâ manmâ gamai yakât matŋe yiŋgimune
hiliwahonomosai. Yawu gârâmâ yen orowâk yongomaingât orotmeme
bâleŋe ya pilâm pilâyekmâmâ nâhâlen ga torokatmâ manŋet.” Yawu sâm
ekyongop.
5-6 Yawu sâm aŋelolipŋe yuwu sâm ekyongop. “Kapi yukât
ambolipŋaŋe orotmeme bâleŋe otbi yakât topŋe Anitâŋe kerek naŋgap.
Yakât otmâmâ matŋe yu yiŋgiap. Kapi yu ambolipŋe yeŋgât orotmeme
yamâ imbi kondarâ yeŋgât orotmeme yawuya. Ya nâŋgâmune dondâ
bâleap. Otmu kasalipyeŋe mem bâleyekbi. Yakât matŋe yâku yakât
dopŋanâk mem purik pilâm yiŋginomai. Emelâk kapi ambolipŋaŋe
menduhuakmâ orotmeme bâleŋe ya otbi. Yakârâmâ yâku kârikŋe otmâ
matŋe kâpekyiŋginomai. 7 Yâhâ emelâk kapi ambolipŋaŋe hop sambe
kakŋan manmâ yeŋahâlâk nâŋgâŋetâ yahatmu hâmeyeŋe bitminiwi.
Yakât yengu matŋe tâŋ tâŋâk purik pilâm yiŋginomai. Yawu otnomai
yakât kakŋanâmâ yâkŋe dondâ isem buiakmâ mannomai. Yâhâ
yiwereŋeâmâ ambolipŋaŋe biwiyeŋaŋe yuwu naŋgai. “Bâe, nenâmâ
yiwereŋe hop sambe kakŋan mansain. Yawu manmâ lohimbi dondâ
tânyongom mansain. Yâhâ imbi nombotŋaŋe kambut manmâ tep bâle
nâŋgâm isem mansai. Yâhâ nenâmâ umatŋe âlâ hâtnongowuapgât dop
âlâ ki tap. Yakât otmâ hâk sânduhânâk manmâ yâhânom. Tep bâle
nâŋgâm ki isem buiaknom.” Yawu naŋgai. 8 Yakât otmâ sâmune pârâk
sân sânâk umatŋe bâleŋe topŋe topŋe yâk yeŋgâlen tetewuap. Po pato
tetewuap. Me bumbum, me aman kundat, me aman mesek topŋe topŋe
ya teteyiŋgimu hâhiwin pato nâŋgâm isem buiaknomai. Isem buiakmâ
manŋetâ yan kasalipyeŋaŋe taka itit kiom tuhuyekmâ kapiyeŋe uŋetâ
sewuap. Yakât umatŋe ya yiŋgiwomgât dop tap.” Yawu sâop. Sâop
yawuâk tetemu ekban.
9 Kasalipyeŋaŋe taka kapiyeŋe uŋetâ siowân yanâmâ lok kutdâŋe
aŋgoânâk manmâ gawiân orotmeme bâleŋe Bawilon kapi ambolipŋe
ya orop otmâ gawi yaŋeâmâ kâlepŋan kinmâ kapi patoen ekŋetâ kâlâp
sem utun duk duk sâm yahalop. Utun ya ekmâ yan isem tep bâle otmâ
biwiyeŋe ahoakbi. 10 Yawu otmu ekmâ kiŋgityeŋahât otmâ kâlepŋan
kinmâ ekmâ yuwu sâwi. “Bâe, bâe, Bawilon kapi patoen yan hop sambe
pato kinop. Yâhâ yiwereŋeâmâ pârâk sân sânâk kasalipyeŋaŋe taka
matŋe yiŋgiai. 11 Yâhâ aŋgoânâmâ yâk orop senŋe âlâlâ aŋgi guŋgi otmâ
gem yâhâm manbi. Yâhâ yiwereŋeâmâ emelâk manbi ya pilâm hou latmâ
mansai.” Yawu sâm tep bâle otmâ isewi. 12 Yâhâ torokatmâ yuwu sâwi.
“Aŋgoânâmâ Bawilon kapi pato yakât biwiŋan hop sambe pato iminiop.
Ehekŋe ki ehekŋe, nâŋgân nângânŋe ki nâŋgân nâŋgânŋe, senŋe âlâlâ
topŋe topŋe tuhuwi. 13 Yawu tuhum mem manŋetâ wuân me wuân

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

âlâhât pâin guin âlâ bia, senŋe âlâlâ topŋe topŋe ya kerehâk tatyiŋgiop.
Otmu kapi kârikŋe bâleŋe. Kasalipyeŋe mem ge katyekŋetâ yâk yeŋgât
amutgen manmâ hoŋ bayiŋgim gawi. Yâhâ sâp yiwereŋe yuâmâ kerek
biatyiŋgiap.
14 Bâe, senŋe âlâlâ topŋe topŋe mem hop sambe kakŋan manminiwi.
Yâhâ nep topŋe topŋe torokatmâ tuhuwi yiwereŋe ya emelâk biatmâ
kititiŋ yap. Otmu senŋe âlâlâ yu me ya ekŋâlem aŋgi guŋgi otmâ manbi.
Ya gurâ kerek kititiŋ yap. Otmu yukât kakŋan yâhâpŋe âlâ torokatmâ
tetewuapgât dop âlâ ki tap," yawu sâwi.
15 Otmu lok nombotŋe kapi kâlepŋehembâ taka yan âi topŋe topŋe
tuhum hâmeŋe papato meminiwi yaŋeâmâ "Kâlâp yuŋe punduŋ
sâm senenekmap," sâm yakât kâlepŋehen kinmâ ekbi. 16 Yawu ekmâ
kinmâ yuwu sâwi. "Bâe, bâe, kapi yuâmâ aksihâk kiom balu balu oap.
Emelâhâmâ Bawilon ambolipŋe, me buku nombotŋe kâlepŋehembâ
takawi yanâmâ hâk katipŋe kulem topŋe topŋe yawuya mânuŋakmâ
manminiwi. Otmu kâiput topŋe topŋe ya goliŋak tuhum âmbâkuakbi ya
ekŋâlem yawuya mem bam gam otbi. 17 Yawu otminiwi yakât matŋeâmâ
yiwereŋe yu meŋetâ eksain." Yawu sâwi.
Otmu waŋga ambolipŋe, me nep loklipyeŋaŋe waŋgaen kinmâ ekbi.
Otmu nep lok nombotŋaŋe hikinângen kinmâ ekbi. 18 Lok ya kerehâkŋe
kâlepŋan kinmâ senyeŋaŋak pilâm ekmâ yuwu sâwi. "Bâe, kapi yan ya
yu mon? Senŋe âlâlâ ya kerehâk gulip otmâ meteap. Hâpuwân pekatŋe
sem yawu tuhuap. Bâleŋe dondâ oap." Yawu sâwi. 19 Yawu sâŋetâ
biwiyeŋe orotok sâop. Otmu yakât tep bâle nâŋgâm yan kou kendâm
ahowi. Isem tep bâle nâŋgâm yan torokatmâ yuwu sâwi. "Bâe, kapi
pato enda eksain. Endaŋe âlâlâ ya kerehâk biatmâ kititiŋ yap. Yamâ nen
waŋga ambolipŋe âlâengembâ tohom kapi yanâk aŋgi guŋgi otmâ yapâ
tewetsenŋe pato dâim hop sambe kakŋan manne sâm gain. Ya yiwereŋe
kâlâpŋe mem hote alikŋe tuhuap. Yakât girawu otnom? Me wosapâ
ari tewetsenŋe yawuya menom? Ya pesuk yap yukâ." Yawu sâm isem
buiakmâ kinbi.
20 Yawu teteyiŋgiop yakât aŋelo yaŋe yuwu sâop. "Yen emelâk poropete
nombotŋe manbi, otmu aposolo manbi, otmu Anitâhât komot otmâ
yâkâlen torokatmâ manbi, yenâmâ kapi yu ambolipŋaŋe kasa otyiŋgim
mem gem katyekbi. Mem ge katyekŋetâ yakât matŋe yu Anitâŋe yiŋgiap
yakât yen heroŋe kakŋan manmâ yâhânomai." Yawu sâop.
21 Yawu sâmu aŋelo wâtŋe kârikŋe tatbaŋgiopŋe kât pato âlâ mem
yahatmâ saru tumuŋan pilâmu giop. Gemu yanâk yuwu sâop. "Nâŋe
pilâmune giap. Yakât dopŋeâk Anitâŋe kapi pato Bawilon yukât
ambolipŋe ya yawuâk pilâyekmâ gem tepyeŋe kum huhumu gulip oai.
Gulip otŋetâ kâwurumyeŋaŋak kinsap. 22-24 Emelâhâmâ Bawilon yan
imbi aŋgi guŋgi otmâ manbi. Otmu kepgât senŋe âlâlâ topŋe topŋe mem

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ekŋâlem kinmâ oŋ giriŋ kakŋan manbi. Hop sambe kakŋan manbi. Âli hawat topŋe topŋe ya meŋetâ lohimbi dondâŋe ya ekmâ yu bonŋe mon sâm yan nâŋgâm tâpikgum manmâ gawi. Yakât otmâ lohimbi hânŋan kulemŋan tatmâ ariwiŋe yâk yeŋgâlen torokatmâ biwiyeŋe hikuakmâ manbi. Yawu manmâ gam hop sambe pato teteyiŋgimu âlâlâhât ki pâinmâ manbi. Otmu heroŋe otmâ buŋam me kep topŋe topŋe tuhum eŋgat nombotŋe watmâ yakât yeŋahât sâm mepaeakmâ manbi. Otmu yeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmu hâkyeŋe mepaeakmâ manbi. Yakât otmâmâ Anitâ poropetelipŋe nombotŋaŋe yâkât den sâm tetem ekyongowi. Den sâm ekyongoŋetâ nâŋgâŋetâ gemu yongoŋetâ kerehâk mum metewi. Emelâk Anitâhât komot ya mem ge katyekmâ mem âlâlâ tuhuyekbi yakât matŋeâmâ yâku yu teteyiŋgiap. Sâp yiwereŋe yuâmâ manman ya emelâk biatmâ kititiŋ yap. Emelâk hân yuân torokatmâ âi topŋe topŋe mem yeŋahât nâŋgâŋetâ yahatmu manmâ gawi. Sâp yiwereŋe yu gurâ biatmâ kititiŋ yap. Kapi yu yâhâpŋe mem miwirikuŋetâ tetewuapgât dop âlâ ki tap. Yawu." Yawu sâop. Aŋeloŋe kât pilâmu saru tumuŋe kâlehen giop yaŋe yakât topŋe sâm teteap.

Anitâŋe matŋe yiŋgiop yakât otmâ ikŋe lohimbiŋe mepaewi.

19 1 Ya ekmune pesuk sâmu yakât kakŋan den âlâ yuwu nâŋgâwan. "Lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe menduhuakmâ tatmâ Anitâ otmu Kutdânenŋe Yesu yâk yetgât gotyetŋan kinmâ Anitâ heroŋe otbaŋgim yuwu sâm mepaewi. 2 "O, Anitâ, Wâtgât Amboŋe, Gâŋe yu ya otbe sâm ya otdâ âlepŋe nandoroŋe otmap. Tihitnenŋe otdâ gâhât amutgen manman sânduhân manmâ yâhânom. Yâhâ imbi kondarâ yâkŋe orotmeme bâleŋe otminiop. Otmu buku nombotŋaŋe yawuâk otŋet sâm kendâyiŋgim gaop. Yakât matŋe gâŋe yu waŋdâ memu pesuk yap. Yawuhât mepaeheksain. Otmu gâhât komot nombotŋe gâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim manbi yamâ imbi kondarâ yaŋe kasa otyiŋgim yongomu muwi. Yakât gâŋe matŋe yu waŋmu memu pesuk yap. Yakât otmâ gâ mepaeheksain. 3 Gâŋe kapi pato yu ambolipŋe matŋe yiŋgimu kâwurumŋaŋak kinsap. Yukât kakŋan yâhâpŋe miwirikum torokatmâ mannomaihât dop âlâ ki tap. Yakât otmâ heroŋe otgihiain." Yawu sâwi.

4 Otmu lok kunŋe 24 otmu soŋgo papato mumuhât dop bia yaŋe Anitâ mepaem yuwu sâwi. "Âlepŋe dondâ nenŋe Anitâ konok mem mepaene. Ya bulâŋanâk." Yawu sâwi.

5 Otmu yâk yeŋgâlen gâtŋe âlâŋe yuwu sâmu nâŋgâwan. "Yenâmâ Anitâ hoŋ bawaŋgim lauŋe lâum yâkâlen biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe kepeim mansai. Yen lok topŋe topŋe, lok geheŋe me kutyeŋe orop, yen kerehâk menduhuakmâ Anitâ konok sâm mepaem manŋet." Yawu sâwi.

6 Yawu sâŋetâ yanâk den âlâ yuwu tetemu nâŋgâwan. Himbimân gâtŋe dondâŋe menduhuakmâ tatmâ Anitâ mepaeŋetâ munyeŋe nâŋgâwan.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Munyeŋeâmâ himbim guŋguruŋ sâmap yawu, me to tâlâm pato yerâmu
munŋe pilâmap yawu. Yawu otmâ yuwu sâwi. “O, Anitâ, Kunnenŋe
pato, Manman Amboŋe, gâŋe tihitnenŋe otmâ tatmâ yâhâmbisân.
Yakât otmâ gâ mepaeheksain. 7-8 Otmu lohimbi miakmâ heroŋe otmâ
mansai yakât dopŋeâk gâŋe lohimbi nombotŋe Lama Nanŋe yâkâlen
biwiyeŋaŋe kepeim manmâ gawi yakât pat kuyiŋgiop. Pat kuyiŋgiop
ya Lama Nanŋaŋe meyekmâ ikŋe manman kapiân mem ari katyekmu
heroŋ maroŋ otmâ manmâ yâhânomai. Yakât sâp yu tâlâhuap. Yâhâ
lohimbilipŋe sâŋgum kaok bolaŋ bolaŋ mânuŋakmâ mambotmâ kinsai.
Sâŋgum kaok mânuŋakmâ kinsai yamâ manman uwawapŋe bia manmâ
gawi yakât dop. Yakât otmâ mepaeheksain.” Yawu sâwi.
9 Yawu sâŋetâ aŋeloŋe yuwu sâm eknohop. “Den yuwu sâm
ekgohomune kulemgu. “Lama Nanŋaŋe yiwereŋe lohimbilipŋe pat
kuyiŋgiop yâk orop meyekmâ bât kuaŋgim heroŋ maroŋ otmâ yâhânomai
yakât sâp tâlâhuap. Lama Nanŋaŋe yakât bulâŋe mem tetemu lohimbiŋe
yâk orop biwiyeŋaŋe kepeiakmâ konohâk otmu heroŋe kakŋan manne
sâm oai yakât sâm ekyoŋgorâ tep âlep nâŋgâŋet.” Den ekgohoan yuâmâ
Anitâŋe sâop.” Yawu sâm eknohop.
10 Den yawu sâm eknohomu nâŋe aŋelohât gotŋan bam mepaewe
sâm otban. Yawu otmune yuwu sâm kunihiop. “Kâmbuk. Pilâ. Gâ
otmu gâhât bukulipge yenâmâ Anitâhât hoŋ bawa, Anitâhât lauŋe
lâum hoŋ bawaŋgimai. Otmu nâ gurâ yawuâk hoŋ bawaŋgiman. Yesu
yamâ Anitâhât nanŋe bonŋe. Den ekgohoan yuâmâ Anitâhât Wâtgât
mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otnihim biwine mem hoŋ hoŋ tuhunekmu
den yu ekgohoan. Yawu gârâmâ yen me nâ yamâ Anitâ otmu Yesu yâk
yetgâlâk nâŋgâm mepaeyelekmâ yâhânom.” Yawu sâm eknohop.

Soŋgo sâtŋe metŋe bukuŋâit pilâyelekŋetâ hemân giowot.

11 Himbim pâroŋ sâmu yakât biwiŋan yuwu ekban. Beâsi kaok kaok
âlâ ekban. Lok kakŋan talop yakât topŋeâmâ yuwu. Anitâŋe âi sâm
waŋop ya biwiŋaŋe kepeim galemgum heŋgeŋgumap. Yâhâ lok yeŋgât
orotmemeyeŋe sâwuap ya bulâŋanâk. Yâkŋeâmâ lohimbi den âiân
katyekmâ mem kâsipyongowuap. Mem kâsipyongomu ârândâŋ merândâŋ
otbuap. Yâhâ yâkŋeâmâ matŋe menomai yakât topŋe katbuap. 12 Yâkât
senŋeâmâ kâlâp nimbilamŋe yawuya. Yâhâmâ lok kutdâŋe ŋerendeŋ
goliŋak tuhuwi yawuya yaŋe kunŋan horatbaŋgiŋetâ tatmu ekban. Yâhâ
ikŋe kutŋe yamâ ikŋahâk naŋgaŋgimap. Lok âlâŋe ki nâŋgâwaŋgimap.
13 Yâhâmâ sâŋgum kaok kâlep mânuŋahop yaŋe ge hârândâŋ sâm kinop
yamâ hepŋak pato. Yâkât kutŋe âlâmâ yuwu sâmai. “Anitâhât Kâi Toka.”
Yawu.
14-16 Otmu lohimbi bâleŋaŋe matŋe meŋetgât Anitâŋe sâop yakât
otmâ lauŋambâ tewet sâtŋe nombot nombot nelaŋ nelaŋ yaŋe ge kinop.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yaŋe mem lohimbi sambe galemyongom hâhiwin yiŋgimu umutyeŋe arimu kiŋgityeŋahât otmâ hu halak tuhuwi. Otmu sâŋgum kaok yan otmu ârâŋan yuwu kulemguŋetâ talop. “Lok topŋe topŋe manmâ gai ya yeŋgât kunyeŋe. Otmu lok kutdâ ya yeŋgât kunyeŋe pato mansap.” Yawu kulemguŋetâ talop. Otmu yâkŋe sâmu himbimgât kapam lok dondâŋe yâkâlen menduhuakbi. Menduhuakmâ yanâmâ hâk katipŋe kaok bolaŋ bolaŋ ya mânuŋakmâ beâsi kaok kakŋan tatmâ hawamgum Kutdâyeŋe orowâk lok bâleŋe yongone sâm tohowi.

17 Menduhuakmâ tohoŋetâmâ aŋelo âlâ tetemu ekban yaŋeâmâ sikop senŋan kinop. Sikop senŋan kinmâ kâe kâe nombotŋaŋe pâp pâp sâm haŋân gam ariwi ya yongonmâ yuwu sâm ekyongop. “Anitâŋe sâp pato kalop ya tetewe sâm oap. Yakât otmâ yen kerek taka menduhuakŋet.
18 Yâhâ lok bâleŋe komotŋe komotŋe beâsi kakŋan tatmâ taka ahone sâm oai. Ahom yan himbimgât kapam lokŋe yongom tâtuk meyeknomai. Yongom tâtuk meyekŋetâmâ yeŋe taka nem meteyeknomai.” Yawu sâm ekyongop.

19 Yâhâ soŋgo sâtŋe metŋe otmu lok kutdâ manbi yâkŋe kapam ku ku loklipyeŋe ya hâruyekŋetâ kerehâk yoŋgone sâm menduhuakbi. Yakât otmâ lok beâsi kakŋan talop, kutŋe “Anitâhât Kâi Toka,” yâkŋe ikŋe kapam lok hâruyekmâ orowâk menduhuakmâ yongone sâm otbi. 20 Yâhâ soŋgo sâtŋe metŋe yaŋe ikŋe hoŋ bawa ya aŋgoân mâmâŋe otbaŋgimu yâkŋe kulem topŋe topŋe mem lohimbi kâityongop. Kâityongom ikŋahât kulem towatŋe bâtyeŋan otmu meteyeŋan towat kalop. Yakât otmâmâ lohimbi kiŋgitŋe orowâkŋe yâk yetgâlen torokatmâ soŋgo sâtŋahât umutŋe hâwim mepaeyelekbi. Yawuhât himbimgât kapam lok yaŋe yâhâp yâhâp ya pilâyelekŋetâ hem topŋehen yaken gemutâ kâlâpŋe seyelehop. 21 Otmu lok beâsi kakŋan talop yâkât lauŋambâ tewet kâlep, sâtŋe nombot nombot nelaŋ nelaŋ yaŋe mem kasalipŋe hâreyekmu mum metewi. Mum meteŋetâ kâe kâeŋe taka nem meteyekbi.

Satan ya kum sâhâm pilâmu iop.

20 1 Ya pesuk sâmu yanâk aŋelo âlâ himbimâmbâ gemu ekban. Aŋelo yaŋe gem puaia, yakât kutŋe âlâmâ Satan, ya sâhâwe sâm tâk kârikŋe mem giop. Tâk kârikŋe miakmâek hem nâpumângen kioŋop.
2-3 Kioŋmâ ge Satan kum sâhâm pilâmu yambu 1,000 yakât biwiŋan im ariop. Im arimu yambu 1,000 ya pesuk sâmu holaŋmu gamâmâ sâp tâlâwâk biwiŋan lohimbi kâityongop.

4-6 Kulem ya pesuk sâmu kulem âlâ yuwu tetemu ekban. Anitâhât gotŋan lohimbi dondâŋe menduhuakmâ kinŋetâ yekban. Yâkŋeâmâ lohimbi meyekmâ den âiân katyekmâ sâm hâreyiŋgiŋetgât Anitâŋe âi ya sâm yiŋgiop. Komot ya yeŋgât topŋeâmâ yuwu. Yâkŋe aŋgoân Anitâhât den ya tâŋ tâŋâk lâum manbi. Yawu manmâ Yesu ki betguwi. Me lok

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

bâleŋaŋe soŋgo sâtŋe metŋe otmu ikŋe umutŋe hâwim katbi ya yetgât
ki nâŋgâyitgim mepaeyelekbi. Me yâkât kulem towatŋe ya meteyeŋan
me bâtyeŋan ki katŋetâ talop. Yawu otmâ betyitgim manŋetâ yakât yâk
yetgât hoŋ bawalipyetŋaŋe kasa otyiŋgim eŋgatyeŋe hâreŋetâ muwi.
Otmu yâkŋe aŋgoân mumuŋambâ yahatmâ Yesu Kiristohâlen torokatmâ
yâkât komot galemyongom tepyeŋe heroŋe otmu manŋetâ yambu 1,000
olop. Yâhâ aŋgoân yahatbi yaŋeâmâ Anitâ yet Yesu Kiristo yâk hoŋ
bayitgim mepaeyelekmâ Yesu orop tatmâ yambu 1,000 ya torokatmâ
manmâ yâkât komot galemyongom manbi. Otmu yakât kakŋan himbimân
manman kârikŋahât pat otbi yakât otmâ hiliwahom hem nâpumŋan ki
gewi. Yambu 1,000 ya pesuk sâmu lohimbi nombotŋe âlâŋe mumuŋambâ
yahatbi.

Yambu 1,000 pesuk sâmu Satanŋe yâhâpŋe tetem lohimbi kâityongop.

7 Yambu 1,000 pesuk sâmu yakât kakŋan aŋelo âlâŋe hem pato ya
nâpum kurumbu yakât kâlehen kioŋmâ ge Satan mem holaŋop. 8 Mem
holaŋmu yapâ yahatmâ gamâmâ lohimbi nombotŋe hânŋan kulemŋan
manmâ Yesuhât hâkâŋ otbi ya kâityongomu lohotŋe otŋetâ yan dâiyekmâ
manop. Yawu otmâmâ kâsipyongomu komot yâhâp otbi. Âlâ, kutŋe Goho
sâm, âlâmâ kutŋe Mahoho sâm, yâk kerekŋe Yesuhât hâkâŋ otmâ manbi.
Yâkŋe menduhuakŋetâ dopyeŋe saru ginŋan sak ekmain yakât dop. Ya
sâlipyongonomgât dop âlâ ki otbuap. 9 Yaŋe menduhuakmâ taka Anitâŋe
ikŋe lohimbi wawaeyehop ya kerek hilipyongone sâm hawamyongowi.
Hawamyongom kinŋetâ Anitâŋe sâmu yan himbimâmbâ kâlâp punduŋ
sâm ge sem gâwu gâwu tuhuyehop. 10 Kâlâpŋe sem meteyekmu pesuk
sâmu Anitâŋe amboyeŋe Satan ya mem hem nâpum kâlehen pilâmu giop.
Otmu soŋgo sâtŋe metŋe otmu hoŋ bawaŋe mâmâŋe otbaŋgimu den
perâkŋe sâm kâityongop ya yâhâp yâhâp emelâk pilâyelekmu giowot ya
yetgâlen gem torokatmu kâlâpŋe seyekmu hâhiwin pato nâŋgâwi. Otmu
hâhiwin ya pesuk sâyiŋgiwuapgât dop âlâ ki tap. Hâhiwin dondâŋan
manmâ yâhâmbisâi.

Anitâŋe lohimbi kerekŋe otbi mewi yakât den sâm hâreyiŋgiop.

11 Kulem ya pesuk sâmu âlâ yuwu tetemu ekban. Anitâŋe kakŋan
tatat kaok bolaŋ bolaŋ yan ge tatmu ekban. Ge tatmu yan hân himbim
dâiakmâ pilahowot. 12-13 Otmu lohimbi in muŋetâ kurihiyekbi, me
saruŋe neyehop, me girawu girawu tuhuyekmu muwi, lok geheŋe me lok
kutyeŋe orop, ya kerehâk mumuŋambâ yahatmâ yâkât gotŋan kinŋetâ
yekban. Kinŋetâ Anitâŋe pepa topŋe topŋe ya mem mewalakum lohimbi
golâ manbiân yan otbi mewi yakât topŋe kulemgumu tatmap yapâ
ekmâ mem sâlikuop. Otmu Anitâ ikŋak pepa ya mem sâlikumâmâ otbi
mewi ya yeŋgât topyeŋe ekmâ âlâku ikŋiâk ikŋiâk den âiân katyekmâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

matŋe yiŋgiop. 14 Otmu lohimbi nombotŋe hem kâlâpgât pat otbiŋe yan
gem torokatmâ sâp kâlep manmâ yâhânomai. Yâkŋe âlâ holaŋakmâ
hâk sânduhân mannomaihât dop âlâ ki tap 15 Yâhâ Anitâŋe ikŋe pat
kuyiŋgiop ya yeŋgât kutyeŋe kulemgumu tatmap yaŋeâmâ yâhâpŋe yakât
kakŋan hiliwahonomaihât dop âlâ ki tap. Yaŋeâmâ manman kârikŋe
yakât kapiân ari tatmâ heroŋe kakŋan manmâ yâhâmbisâi.

Anitâŋe sâmu hân himbim aŋgo teteowot.

21 1 Ya pesuk sâmu hân himbim hâŋgiŋe ya Anitâŋe sâmu
bialop. Otmu yâhâpŋe sâmu hân himbim âiŋe tetemu ekban.
2 Otmu Anitâŋe kapi âiŋe tuhuop, kutŋe "Yerusalem Aŋgo" sâm yaŋe
himbimâmbâ gemu ekban. Kapi ya ekmune âlâ kândâkdâ olop. Otmu
nenŋe imbi miakne sâm otmâ meŋâleakmain yakât dopŋeâk kapi
ambolipŋaŋe meŋâleakbi. 3 Otmu aŋelo âlâŋe yuwu sâmu nâŋgâwan.
"Kutdânenŋe Anitâŋe lohimbi orop haoŋmâ ârândâŋ tatmâ tihityeŋe
otmâ yâhâwuap. Yawu otmâ yâk orop biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe
hikuakmâ konohâk otmu manmâ yâhâmbisâi. 4 Yawu manŋetâ yâkŋe
sâmu umatŋe topŋe topŋe yâhâpŋe ki teteyiŋgiwuap. Me hâhiwin
nâŋgâm ki torokatmâ mannomai. Me ki mum kou kendâm ahonomai. Me
yâhâpŋe gilâp âlâ ki iseaŋginomai. Wawaeyekmâ hâk sânduk yiŋgimu
tep âlep nâŋgâm heroŋ maroŋ kakŋan manmâ yâhânomai." Yawu sâop.
5 Yawu sâmu Anitâ Kutdânenŋaŋe yuwu sâmu nâŋgâwan. "Sâmune
emelâk âliwahap kerek biatsai. Yakât otmâ aŋgo kândikyongowoman.
Den yan yu bulâŋanâk. Yakât otmâ yeŋe nâŋgâm biwiyeŋan katmâ
manŋetâ biwiyeŋe ki gewuap. Yawuhât den yan yu kulemgum katdâ
talâk. 6 Nâŋe embâŋâmbâek hân himbim ki kândikyotgowan yapâek
tatmâ gan. Niniâk kârikŋeâk tatmâ gan. Otmu tatmâ yâhâwom. Âlâlâhât
topŋeâmâ nâ. Otmu nâhât sâtgât teteopgât nâhât sâtgât biatsap. 7 Lohimbi
nombotŋe nâhâlen torokatmâ ki lohotŋe otbiŋe manman kârikŋahât to
nene sâm otŋetâmâ âlepŋe nâŋe torokatmâ hâmeŋe barak yiŋgimune
nem yâhânomai. Otmu lok âlâ me âlâŋe nâhâlen biwiyeŋaŋe kepeim
mannomai ya yeŋgât nâŋe nine nanne baratne bulâŋe sâm meyekbom.
8 Yawu gârâmâ lok bâleŋe yeŋgât topyeŋe yuwu. Bukulipyeŋaŋe nâŋgâm
bâleyiŋgimâihât lohimbi nombotŋaŋe nâhât den pilâm hâkyeŋe ihiwe
ihiwe otmu dâiakmâ hurunduŋ sâm ariwi. Yâhâ nombotŋaŋeâmâ biwi
nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe nâhâlen kepeim ki manŋetgât ihilâk tuhuyekbi.
Nombotŋaŋe den perâkŋe sâm kâirahowi. Me den miaŋgiwi. Me den
gurukŋe sahaŋgiwi. Yâhâ nombotŋe kâwâ konda otmâ manbi. Me
imbilipyeŋe betyeŋehen kioŋbi. Me loklipyeŋe betyeŋehen kioŋbi. Yâhâ
nombotŋaŋeâmâ karasuŋa, me lok yeŋgât sait, me hawat topŋe topŋe
meminiwi. Yâhâ nombotŋe âlâŋeâmâ Porom Lâpio topŋe topŋe tuhum
kânâŋgâŋetâ kinmu yakât nâŋgâŋetâ bulâŋe otmu yâkâlen biwiyeŋaŋe

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kepeim manbi. Lok yawuyaŋe hem nâpum kâlehen geŋetâ kâlâpŋe
seyekmu hâhiwin kakŋan manmâ yâhâmbisâi. Yawuhât yâhâpŋe yapâ
holaŋakmâ yahatmâ âi ya torokatmâ tuhunomaihât dop âlâ ki tap. Den
yan yu bulâŋanâk." Yawu sâop.

Kapi âiŋe, kutŋe "Yerusalem Aŋgo" sâm, ya teteop yakât topŋe.

9 Otmu aŋelo nombolân yâhâp lohimbi hilipyongowi yakât kondo ya
mewi yâk yeŋgâlen gâtŋe âlâŋe yuwu sâm eknohop. "Garâ Lama Nanŋe
yâkât pat sâsâŋe ya tiripgohomune ek." Yawu sâop.
10 Yawu sâmu Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe biwine mem purik pilâmu
aŋelo yaŋe menekmu pumŋe pato âlâen yâhâwit. Yan yâhâ kinmune,
Anitâhât kapi âiŋe, kutŋe Yerusalem Aŋgo, ya himbimâmbâ gemu ekban.
Kapi ya ambolipŋe Lama Nanŋahâlen torokatne sâm meŋâleakmâ gewi.
11 Otmu yan Anitâhât laŋinŋe pato haoŋmâ ârândâŋ sem kinmap. Sem
kinmu yan kapi yaŋe kaok tembaŋ tembaŋ olop. 12 Otmu kapi yamâ
dâmân kâlep pato yaŋe kâlehen talop. Otmu yakât gahatŋe kâiân yâhâp
tap. Yâhâ aŋelo kâiân yâhâp yaŋeâmâ gahatŋe yakât âlâku kândâk
kândâk galemgum kinbi. Otmu Isirae lohimbi komot kâiân yâhâp yâk
yeŋgât kutyeŋeâmâ gahatŋan ikŋiâk ikŋiâk kulemguŋetâ tatmap. 13 Otmu
kapi yakât dâmân tuhum hawamguwi yakât gahatŋe yamâ ârândâŋâk
kalimbu kalimbu yawu katŋetâ talop. Gahatŋe yamâ betŋehen kalimbu,
otmu dâtâpŋehen kalimbu, otmu ginŋehen kalimbu, yawuâk yawuâk ya
katŋetâ tatmu ekban. 14 Otmu dâmân ya hoŋ hoŋ sâmap sâm kâtŋak mem
topŋan kum kuratgum tâtâkuwi. Kâtŋe kum kuratguwi yanâmâ aposolo
kâiân yâhâp yâk yeŋgât kutyeŋe ya ikŋiâk ikŋiâk kulemgum katŋetâ
tatmap.
15 Aŋelo yaŋe kapam dop tuhu tuhu âlâ goliŋak tuhuwi ya mem
Yerusalem kapi aŋgo yakât dop kuop. 16 Yâhâ kapi yakât dopŋeâmâ
âlâhât tipiŋe. Yakât otmâ yakât ginŋe ârândâŋâk yakât dop yamâ
2,500 kilomita yakât dop. Yâhâ yapâ topŋe katmâ ewaken haŋân upu
lato yâhâop yamâ 2,500 kilomita yakât dop. Nombot nombot yawuâk
kerek. 17 Yâhâ yakât dâmânŋeâmâ bapŋan bapŋan dopŋe 64 mita yawu.
18 Dâmân yamâ kât âlâ, kutŋe Yasipa sâm, kaok muŋgen muŋgen yaŋe
tuhuop. Kapi yamâ goliŋak pato tuhuop ya laŋinŋe pato pilâm imap.
19 Yâhâ dâmân yakât topŋan kâtŋak kum kuratguwi yakât topŋe yuwu.
Aŋgoân kuratguwi yakât kât kârikŋe kaok muŋgen muŋgen, yakât kutŋe
Yasipa. Yâhâ yâhâpŋe kât âlâ golâ golâ, kutŋe Sapaia. Yâhâ kalimbuŋe
kât âlâ kaok kâtâp metâp, kutŋe Ahet. Yâhâ imbâtŋe kât âlâ golâ golâ,
kutŋe Emerali. 20 Yâhâ momeŋe yamâ kât kuriŋ kâiâk mâiâk, kutŋe
Onikisi. Yâhâ yakât betŋan kât âlâ kuriŋ kuriŋâk, kutŋe Konilian. Yakât
betŋanâmâ kât âlâ gimbaŋ muŋgen muŋgen, kutŋe Kirisolait. Yâhâ
yakât betŋanâmâ golâ kâiak mâiak, kutŋe Bereli. Yakât betŋanâmâ

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

gimbaŋ tekop tekop, kutŋe Topasi. Yakât betŋanâmâ golâ otmu ŋaoŋ
kâtâp metâp, kutŋe Kirisopasi. Yakât betŋanâmâ âlâmâ ŋaoŋ ŋaoŋ, kutŋe
Haiasin. Yâhâ bâiŋe yamâ kuriŋ kuriŋâk, kutŋe Ametisi. 21 Otmu gahatŋe
kâiân yâhâp yamâ emet âli âliŋe yamâ pitiŋa hâkŋe kândâkdâek yaŋe
tuhuop. Yâhâ kapi yakât mâtâp yâhâm gem otmai yamâ goliŋak tuhuwi
yamâ laŋinŋe orowâk belek belehâk yawuya.

22 Anitâhât kapi pato yamâ ikŋe kai sombem yan Lama Nanŋâit
tatmawot. Yakât otmâmâ yan opon kâmbukŋe âlâ ki tuhuŋetâ tap.
23 Yanâmâ Anitâhât laŋinŋaŋe irik irik sâm pilâm laŋ laŋ sâmap. Nenŋe
lambe mem saum katmunŋe laŋinŋe pilâmap dop yawuya bia, ya waŋgim
dop âlâ otmap. Otmu Lama Nanŋe ikŋe laŋinŋaŋe pilâmu laŋ laŋ sâmap.
Yakât otmâmâ sikop me omoŋgât emetsenŋe laŋinyetŋe ki pilawot.
24 Yanâmâ kapi ambolipŋe yâkŋe yan yâhâm gem heroŋe maroŋe otmâ
Anitâ yet Lama Nanŋe mepaeyelekmâ manmâ yâhâmbisâi. 25-26 Kapi
yanâmâ laŋinŋe pato yaŋe pilâmu laŋ laŋ sâm âiloŋgo loŋgo otmâ imu
yakât kâlehen omoŋ me, me kâtâp metâp, me yuwu yawu âlâ ki tatbuap.
Yakât otmâ gahatŋe ki maŋgunomai. Inâk aŋ sâm kinmu yan lohimbiŋe
yâhâm gem Anitâ yet Lama Nanŋe mepaeyelekmâ hoŋ bayitgim manmâ
yâhâmbisâi. 27 Yakât otmâ lohimbi orotmeme bâleŋe otmâ manbi ya
orowâk ki tatnomai. Yâhâ den perâkŋe sâminiwi ya gurâ yawuâk yan ki
mannomai. Emelâk Lama Nanŋaŋe ikŋe pat ya kuyiŋgim pepa âlâ mem
kutyeŋe kulemguop lohimbi yaŋak kâlehen yâhâm genomai.

Manman kârikŋe yakât topŋe

22 1 Otmu aŋelo yaŋe manman kârikŋahât to senŋe âiloŋgo loŋgo
gam gemap yakât kakŋan gilik belek sâm imap ya tiripnohomu
ekban. To senŋeâmâ Anitâ yet Lama Nanŋe yâk yetgâlen tap. 2 Yapâ
hindakmâ gem huhum liŋgarakmâ kapiân sombem ya ârândâŋ otmâ
imap. Yawu otmâ imu manman kârikŋahât nak yaŋe to ya hâlâŋmâ
nombot nombot kinmâ arap. Nak yakât kehetŋe yaŋeâmâ haoŋmâ
emetsenŋe ârândâŋ bonŋaŋe âiloŋgo loŋgo imu nem yâhâpŋe ki
hiliwahonomai. Yâhâ esenŋe nem hâk sânduhân mannomai. Neŋetâ yan
mesek me umatŋe topŋe topŋe ya ki teteyiŋgiwuap. 3 Otmu kapi yanâmâ
Anitâhât kasalipŋeâmâ ki ganomai.

Anitâ yet Lama Nanŋe yâk yetgât kaweyetŋe yan tatmu lohimbi
kerekŋe mepaeyelekmâ hoŋ bayitgim manmâ yâhâmbisâi. 4 Yâhâ lohimbi
kerekŋe Kutdâyeŋahât senŋan manŋetâ ikŋe kutŋaŋeâmâ yâk yeŋgât
meteyeŋan kulemgumu tatbuap. 5 Yâhâ Anitâ ikŋahâmâ yâk yeŋgât
laŋinŋe pato otmâ yâhâwuap. Yakât otmâmâ sikop yaŋe ki pilâwuap.
Yanâmâ yâhâpŋe omoŋ âlâ ki tetewuap. Yakât otmâ lambe ki miakmâ
mannomai yamâ Anitâhât laŋinŋan tatmâ yâhânomaihât torokatmâ hâk
sânduhânâk mannomai.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Bulâŋanâk Yesuŋe yâhâpŋe âwurem gewuap.

6 Yâhâ ya pesuk sâmu yakât kakŋan aŋelo yaŋe den yuwu sâm
eknohop. “Den yan yuâmâ bulâŋe gâŋgâŋâk miap. Emelâk Anitâŋe
Wâtgât mâmâŋahât Heak hâŋgângumu poropete yeŋgâlen tetem yâkât
den sâm tetem ekyongop. Dop yawuâk Anitâŋe nâ hâŋgânnohomu âlâlâ
topŋe topŋe tetewuap yakât tiripgohomune eksat.” Yawu sâop.
7 Yawu gârâmâ emelâhâmâ Yesuŋe yuwu sâop. “Nâmâ yeŋgâlen
burunduŋâk takawomgât sâp tâlâhuap. Yen pepa yu sâlikum den yan
yu lâum mannomai yanâmâ âlepŋe. Den yan yukât bulâŋe yeŋgâlen
tetewuap.” Yawu sâm eknohop.
8 Yâhâ nâ den kulemguan yu emelâk nâŋgâwan. Otmu âlâlâ tetewuap
ya gurâ ekban. Aŋeloŋe yu me ya tetewuap ya tiripnohopgât yâkât
gotŋan bam mepaewe sâm otban. 9 Yawu otmuneâmâ yuwu sâm
eknohop. “Kâmbuk, pilânek. Nâ gurâ gike yuwuya. Nerâmâ Anitâhât
hoŋ bawa. Gâ otmu gâhât bukulipge nombotŋe yeŋe Anitâhât den sâm
tetem ekyongom mansai. Otmu nâ gurâ yeŋe oai yawuâk otmâ mansan.
Lohimbi nombotŋe pepa yu sâlikum ekmâmâ Anitâhât den lâum manmâ
hoŋ bawaŋginomai. Otmu nâ gurâ yawuâk hoŋ bawaŋgiwom. Yakât
otmâ yen me nâ yamâ Anitâ otmu Yesu yâk yetgâlâk nâŋgâm mepaem
yâhânom.
10 Otmu den yukât bonŋe tetewuap yakât sâp tâlâhuap. Yakât
otmâ gâmâ Anitâhât den yuâmâ pepaen kulemgum katmâ yan ki
mem kurihiwuat. Tetekŋan lohimbi senyeŋan sâm mem mewalakum
tiripyongowuat. 11 Otmu Lama Nanŋe burunduŋâk takawuap yakât sâpŋe
utâpguap. Gârâmâ lohimbi nombotŋe orotmeme bâleŋe otmâ manmaiŋe
torokatmâ otmâ yâhânomai. Yâhâ lohimbi nombotŋeâmâ orotmeme
âlepŋe otmâ Anitâhât tem lâuwaŋgim manmai yaŋeâmâ yawuâk otmâ
manmâ yâhânomai.” Yawu sâop.
12 Yawu sâm tiŋ pilâmu Yesuŋe yuwu sâm eknohop. “Nâ yuwu sâmune
nâŋgâ. Sâp ki kâlep otmuâk âwurem gewom. Nâŋe lohimbiŋe otbi
mewi yakât matŋe mem kâpekmâ âlâku amboŋan amboŋan yiŋgimune
menomai. 13 Nâmâ Anitâŋe hân himbim ki kândikyotgop yapâek tatmâ
gan. Otmu tatmâ yâhâwom. Otmu nâmâ âlâhât amboŋe. Wahap yu me ya
hânân yuân katyekban ya kerehâk nâŋgâm meteyeksan.
14 Nâmâ lohimbi yeŋgât kunyeŋe pato. Lohimbiŋe nâhâlen biwiyeŋaŋe
kepeim manmâ gai yâkŋe Anitâhât kapi ya ambokunomaihât pat
kuyiŋgiwan yamâ âlepŋe ambokum mannomai. Otmu nâŋe manman
kârikŋahât sot yiŋgimune menomai yan ârândâŋâk nem torokatmâ
mannomai. 15 Yawu gârâmâ lohimbi nombotŋe Anitâhât hâkâŋ otmâ
mansai, me senŋe âlâlâ ihilâk mahilâk gulip malap otmâ torokatmâ
manmâ gai, me lohimbi nombotŋe kasa otyiŋgim yongom manmâ gai, me

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nombotŋe hânân âlâlâ Porom Lâpio topŋe topŋe yakât nâŋgâŋetâ bulâŋe
otmu yâk yeŋgâlen biwi nâŋgân nâŋgânyeŋaŋe kepeim manmâ gai, me
manman bâleŋe yakât mâtâwân torokatmâ otmâ manmâ gai, me den
perâkŋe sâm kâirahom kombo miaŋgim gai, me den mem manmâ gai,
yamâ Anitâŋe dâiyekmâ ikŋan katyekbuapgât dop âlâ ki tap. Yâhâmâ
dâmân yaehen tatmâ hâhiwin nâŋgâmbisâi. Yawu.
16 Nâ ahonakmune nâŋgâ. Nâmâ Yesu. Nâmâ Dawitihât sen. Nâmâ
pitu kâmŋe pato emet ki orotok sâmuâk tetemap nâmâ yakât dop. Nâhât
sâtgât aŋelo ya gem den ya sâm ekgohoap. Yawu gârâmâ gâŋe den ya
nâŋgâm nâhât komot ya sâm tetem ekyongowuat.” Yawu sâop.
17 Yawu gârâmâ Yesuhât pat manmai ya Yesuŋe getek ge menenehâkgât
biwiyeŋaŋe kilik kilik sâmu Yesuhât mambotmâ mansai. Otmu yen
nombotŋaŋe ekap yu ekmâ sâlikunomai yan yenâmâ getek teteâhâk
yawu nâŋgâŋet. Otmu getehâk tetem gewomap yakât otmâ yen nombotŋe
manman kârikŋahât tohât biwiyeŋe kilik kilik sâmap yenâmâ in yawu
biwiyeŋaŋe Yesuhâlen katŋet. Yawu otnomai yanâmâ Yesuŋe tep âlep
nâŋgâyiŋgim meyekmu yâk orop manman sânduhân torokatmâ manmâ
yâhânomai.
18 Nâŋe den yu bulâŋe tetewuap yakât yu tâŋ tâŋâk ekmâ nâŋgâm
kulemguan. Yawu gârâmâ lok âlâ me âlâŋe den yu tatmu ya wangim
yeŋe nâŋgân nâŋgânyeŋe watmâ den âlâ torokatmâ sânomai yaŋeâmâ
hâmbâi matŋe umatŋe menomai. 19 Yâhâ lok âlâ me âlâŋe den yu
nâŋgâŋetâ tâŋât otmu mem ge katmâ yeŋe eŋgatyeŋeâk den âlâ
torokatmâ sânomai ya gurâ matŋe umatŋe menomai. Anitâŋe ikŋe
kapi âiloŋgo yakât pat kuyiŋgiop ya bâtyeŋan hindâwuap. Otmu ikŋe
kapiân yâhâ manman kârikŋahât nak kehetŋe nenomaihât mâtâp
maŋguyiŋgiwuap. Yawu teteyiŋgimapgât girem den yan yu nâŋgâm
biwiyeŋan katmâ manmâ yâhânomai.
20 Otmu Yesuŋe den yukât bulâŋe oap yakât ikŋak yuwu sâop. “Nâ
ninak sâmune nâŋgâŋet. Nâmâ burunduŋâk takawomgât sâp utâpguap.”
Yesu ikŋak yawu sâop. Otmu den sâop yakât bulâŋe teteâkgât naŋgan.
Getehâk tetem giâkgât naŋgan. Yesu Kutdânenŋe gâ hoŋâk taka.
21 Otmu Yesuŋe dikin kârikin otningimu yakât amutgen nelâm manne.
Bâiŋ. Pesuk yap. Yawu.

The New Testament in Selepet of Papua New Guinea; 1st ed. 1986; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.